TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

FETHULLAHÇI TERÖR ÖRGÜTÜNÜN (FETÖ/PDY) 15 TEMMUZ 2016 TARİHLİ DARBE GİRİŞİMİ İLE BU TERÖR ÖRGÜTÜNÜN FAALİYETLERİNİN TÜM YÖNLERİYLE ARAŞTIRILARAK ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLERİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU RAPORU

MAYIS 2017

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER ... ii
TABLOLAR LİSTESİ ... viii
KISALTMALAR TABLOSU ... ix
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARININ GÖREV TANIMI ... xi
RAPOR OKUMA KILAVUZU ... xii
KOMİSYON BAŞKANININ SUNUŞU ... 1
ÖNERGE METİNLERİ ... 2
TAKDİM YAZISI ... 13
KOMİSYONUN KURULUŞU VE ÇALIŞMALARI 14
A. MECLİS ARAŞTIRMASI ÖNERGELERİNİN KONUSU VE ÖZETİ ... 14
B. KOMİSYONUN KURULUŞU, GÖREV SÜRESİ VE KOMİSYON ÜYELERİ ... 16
C. KOMİSYON ÇALIŞMA SÜRECİ HAKKINDA USUL VE ESASLAR ... 18
D. KOMİSYON ÇALIŞMALARI SÜRECİ ... 19
D.1. Komisyon Toplantılarının Konusu, Bilgisine Başvurulanlar ve Tutanaklar ... 19
D.1.1. 4 Ekim 2016 Tarihli Başkanlık Divanı Seçimi ... 19
D.1.2. 7 Ekim 2016 Tarihli (1.) Toplantı ... 19
D.1.3. 11 Ekim 2016 Tarihli (2.) Toplantı ... 19
D.1.4. 13 Ekim 2016 Tarihli (3.) Toplantı ... 19
D.1.5. 18 Ekim 2016 Tarihli (4.) Toplantı ... 20
D.1.6. 19 Ekim 2016 Tarihli (5.) Toplantı ... 20
D.1.7. 20 Ekim 2016 Tarihli (6.) Toplantı ... 20
D.1.8. 25 Ekim 2016 Tarihli (7.) Toplantı ... 21
D.1.9. 26 Ekim 2016 Tarihli (8.) Toplantı ... 21
D.1.10. 27 Ekim 2016 Tarihli (9.) Toplantı ... 21
D.1.11. 01 Kasım 2016 Tarihli (10.) Toplantı ... 21
D.1.12. 02 Kasım 2016 Tarihli (11.) Toplantı ... 22
D.1.13. 03 Kasım 2016 Tarihli (12.) Toplantı ... 22
D.1.14. 08 Kasım 2016 Tarihli (13.) Toplantı ... 22
D.1.15. 09 Kasım 2016 Tarihli (14.) Toplantı ... 23
D.1.16. 16 Kasım 2016 Tarihli (15.) Toplantı ... 23
D.1.17. 17 Kasım 2016 Tarihli (16.) Toplantı ... 23
D.1.18. 23 Kasım 2016 Tarihli (17.) Toplantı ... 24
D.1.19. 24 Kasım 2016 Tarihli (18.) Toplantı ... 24
D.1.20. 01 Aralık 2016 Tarihli (19.) Toplantı ... 24
D.1.21. 08 Aralık 2016 Tarihli (20.) Toplantı ... 24
D.1.22. 15 Aralık 2016 Tarihli (21.) Toplantı ... 25
D.1.23. 22 Aralık 2016 Tarihli (22.) Toplantı ... 25
D.2. Çalışma Ziyaretleri, Yerinde İncelemeler ve Diğer Faaliyetler ... 25
D.2.1. Parlamentolar Arası Birlik Başkanlığı Heyetinin 18 Ekim 2016 Tarihli Çalışma Ziyareti ... 25
D.2.2. AKPM Heyetinin 22 Kasım 2016 Tarihli Çalışma Ziyareti ... 26
D.2.3. 30 Kasım 2016 Tarihli Çalışma Ziyareti ... 26
D.2.4. 2 Aralık 2016 Tarihli Çalışma Ziyareti ... 27
D.2.5. 9-10-11 Aralık 2016 Tarihli Çalışma Ziyareti ... 27
D.2.6. 20-21 Aralık 2016 Tarihli Çalışma Ziyareti ... 30
E. KOMİSYONDA GÖREVLENDİRİLENLERİN LİSTESİ ... 33
F. KOMİSYONA SUNULAN RAPORLAR VE BELGELER ... 34
G. KOMİSYONA SUNULAN ÖNERGELER ... 37
H. TOPLAM ÇALIŞMA SAATLERİ ... 39
BİRİNCİ BÖLÜM 41

FETHULLAHÇI TERÖR ÖRGÜTÜNÜN (FETÖ/PDY) ORTAYA ÇIKIŞI, GELİŞİMİ VE YAPISI 41
1.1. FETÖ'NÜN GENEL TARİHÇESİ 41
1.1.1. Giriş ... 41
1.1.2. 1970 Öncesi Yıllar: Kuruluş Yılları ... 45
1.1.3. 1970'li Yıllar: Örgütün Temellerinin Atılması ... 49
1.1.4. 1980'li Yıllar ... 53
1.1.4.1. 1980-1983 Yılları (Sıkıyönetim Dönemi: Tedbir Dönemi) ... 53
1.1.4.2. 1983-1989 Yılları (Özal Dönemi: Kitleselleşme, İvme Kazanma ve Siyasete Nüfûz Dönemi) ... 55
1.1.5. 1990'dan Günümüze ... 58
1.1.5.1. 1990'lı Yıllar (Koalisyonlar Dönemi: Şirketleşme ve Yurtdışına Açılma Dönemi) ... 58
1.1.5.2. 2000'li Yıllar (Paralel Devlet Aşaması) ... 63
1.1.5.3. 2010'lu Yıllar (Gizli Hedefleri İfşa Dönemi) ... 65
1.2. FETÖ'NÜN YAPILANMASI, AMACI VE STRATEJİSİ 66
1.2.1. Yapılanma ... 66
1.2.1.1. Örgüt Yapılanmasının Dayandığı Dil, Motivasyon ve Kavramlar ... 66
1.2.1.2. Genel Yapılanma ... 68
1.2.1.3. Yurt Dışı Yapılanma Şekli ... 73
1.2.1.4. Yurt İçi Yapılanma Şekli ... 79
1.2.1.5. Mesleki Yapılanma (Üyelerin Meslekleri) ... 82
1.2.1.6. Örgütün Kripto Örgütlenmesi ... 85
1.2.2. Örgütün Amacı ... 94
1.2.2.1. Görünen Amaçları ... 94
1.2.2.2. Gizli Amaçları ... 94
1.2.3. Örgütün Stratejisi ... 95
1.2.4. Örgütün Çalışma Yöntemi ... 99
1.2.4.1. Fetullah Gülen'in Örgütü Yönetme Teknikleri ve İç Hiyerarşi ... 99
1.2.4.2. Eleman Temin ve Yetiştirme Yöntemleri ... 100
İlk Eleman Temin Etme ... 100
Kamu Personelinin Örgüte Kazandırılması ... 102
Özel Sektördeki Şahısların Örgüte Kazandırılması ... 102
1.2.4.3. İktisadi Kazanç Elde Etme ve Harcama Yöntemleri ... 103
Himmet Gelirleri ... 105
Kurumsal Gelirler ... 108
1.2.4.4. İletişim Yöntemleri ... 111
Yüz Yüze İletişim ... 111
Cep Telefonu ile İletişim ... 111
İnternet Üzerinden İletişim ... 112
Özel Not Yoluyla İletişim ... 112
Canlı Kurye Yoluyla İletişim ... 112
Sosyal Medya Üzerinden İletişim ... 113
Basın Yayın Organları Aracılığıyla İletişim ... 113
Kriptolu IP Hattı ile İletişim ... 113
Buluşma Yoluyla İletişim ... 113
Örgüt Toplantıları Yoluyla İletişim ... 113
Mütevelli Toplantısı ... 115
Mahrem Toplantı ... 115
1.3. FETÖ/PDY'NİN GÜÇLENMESİNİ SAĞLAYAN FAKTÖRLER 117
1.3.1. Açık ve Örtük Dış Destekler / Güçler ... 117
1.3.2. Dinler Arası Diyalog Söylemi ... 122
1.3.2.1. FETÖ'nün Diyalog Söylem ve Politikası ... 123
1.3.2.2. FETÖ'nün Dinler Arası Diyalog Bağlamındaki Faaliyetleri ... 124
1.3.2.3. Değişim Öncesi Söylemler ... 125
1.3.2.4. Değişim Sonrası Söylemler ... 125

1.3.2.5. Fetullah Gülen'in 9 Şubat 1998 Vatikan Ziyareti ... 126
1.3.2.6. Diyalog Uğruna İslam İnancının Tahrif Edilmesi ... 128
1.3.2.7. Ilımlı İslam Projesi ... 128
1.3.3. Türk Okulları ve Türkçe Olimpiyatları Argümanı ... 130
1.3.4. Siyasi Konjonktüre Göre Hareket Tarzı (Fırsatçılık / Takiyye) ... 131
1.3.4.1. Fırsatçılık ... 131
1.3.4.2. Takiyye ... 132
1.3.5. 28 Şubat'ın Örgütün Gelişmesindeki Etkisi ... 134
1.3.6. Dini, Milli ve Manevi Değerlerin Sömürülmesi ... 137
1.4. FETÖ/PDY'NİN LEGAL GÖRÜNÜMLÜ FAALİYET ALANLARI 143
1.4.1. Eğitim ... 145
1.4.1.1. Işık Evleri ... 147
1.4.1.2. Dershaneler ... 148
1.4.1.3. Yurtlar ... 149
1.4.1.4. Okullar ... 150
1.4.1.5. Üniversiteler ... 153
1.4.1.6. Yurt Dışı Okulları ... 153
1.4.1.7. Okuma Salonları ... 156
1.4.1.8. Polis Okulları ve Kolejleri ... 156
1.4.1.9. Askeri Okullar ... 158
1.4.2. Finans ve İş Dünyası ... 161
1.4.2.1. Şirketler ... 163
1.4.2.2. Eğitim Kurumları ... 171
1.4.2.3. Sivil Toplum Kuruluşları ... 172
1.4.2.4. Gerçek Kişiler ... 175
1.4.3. Medya ... 176
1.4.3.1. Gazeteler ... 176
1.4.3.2. Dergiler ... 179
1.4.3.3. Sinema Filmleri ... 179
1.4.3.4. Televizyon ve Radyolar ... 180
1.4.3.5. Sosyal Medyada FETÖ ... 181
1.4.4. Siyaset ... 181
1.4.5. Sivil Toplum Kuruluşları ... 185
1.5. FETÖ/PDY'NİN KAMU KURUMLARINA SIZARAK ÖRGÜTLENMESİ 193
1.5.1. Kamu Kurumları ... 193
1.5.1.1. Yargı ... 194
1.5.1.2. Güvenlik Kurumları ... 201
Emniyet ... 201
Türk Silahlı Kuvvetleri ... 207
Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı ... 226
1.6. FETÖ'NÜN GERÇEKLEŞTİRDİĞİ, KULLANDIĞI VEYA MANİPÜLE ETTİĞİ OLAYLAR 227
1.6.1. Balyoz Davası ... 227
1.6.2. Ergenekon Davası ... 233
1.6.3. Kozmik Oda Hadisesi ... 241
1.6.4. Hüseyin Kurtoğlu Hadisesi ... 243
1.6.5. İstanbul Askeri Casusluk Kumpası ... 246
1.6.6. 2010 KPSS Sorularının Çalınması ... 254
1.6.7. İzmir Askeri Casusluk Kumpası ... 257
1.6.8. MİT Tırlarının Aranması ... 260
1.6.9. Hrant Dink'in Öldürülmesi ... 267
1.6.10. Selam Tevhid Kudüs Ordusu Dosyası ... 271
1.6.11. İstanbul Korsan Tahliye Girişimi ... 275
1.6.12. Önleme Dinlemeleri ... 276
1.6.13. Siyasete Müdahale Teşebbüsleri ... 278
1.6.14. Futbolda Şike Davası ... 281

1.6.15. FETÖ'nün Diğer Terör Örgütleriyle İşbirliği (PKK / PYD / DEAŞ İle İşbirliği) 283
1.7. FETÖ PDY'NİN 15 TEMMUZ ÖNCESİ SİYASETE MÜDAHALE TEŞEBBÜSLERİ 290
1.7.1. 7 Şubat 2012 Tarihinde MİT Müsteşarının İfadeye Çağrılması 290
1.7.2. Dershanelerin Kapatılma Süreci 292
1.7.3. 17-25 Aralık Yargı Darbesi Girişimi 298
1.8. FETÖ'NÜN SİLAHLI TERÖR ÖRGÜTÜ OLDUĞUNA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME 301
İKİNCİ BÖLÜM FETHULLAHÇI TERÖR ÖRGÜTÜNÜN (FETÖ) 15 TEMMUZ 2016 TARİHLİ DARBE GİRİŞİMİ (KRONOLOJİK SEYRİ, BASTIRILMASI VE ETKİLERİ) 307
2.1. FETHULLAHÇI TERÖR ÖRGÜTÜNÜN (FETÖ) 15 TEMMUZ 2016 TARİHLİ DARBE GİRİŞİMİ 307
2.1.1. Darbe Girişimi Öncesi Genel Durum 307
2.1.2. Darbe Girişimi Gecesi Türkiye'de Yaşananlar 315
2.1.3. Kronolojik Olarak Darbe Girişimi 315
2.1.4. Darbe Girişiminin Bastırılması 326
2.1.5. Darbe Girişimi Gecesi Öne Çıkan Olaylar 347
2.1.5.1. Başbakanlık 347
2.1.5.2. Türk Silahlı Kuvvetleri 353
2.1.5.3. Ankara'da Yaşanan Olaylar 358
2.1.5.4. İstanbul'da Yaşanan Olaylar 364
2.1.5.5. Marmaris'te Cumhurbaşkanı'na Suikast Girişimi 366
2.1.6. Darbe Girişiminin Bastırılmasında Rol Alan Kişi ve Kurumlar 369
2.1.6.1. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Duruşu ve Rolü 369
2.1.6.2. Türkiye Büyük Millet Meclisi ile Siyasi Partilerin Tutumu ve Tepkisi 369
2.1.6.3. Kamu Kurumlarının Rolü 371
2.1.6.4. Halkın Duruşu ve Rolü 384
Sembol İsimler 387
Şehitler ve Gaziler 390
2.1.6.5. Darbe Girişiminin Bastırılmasında Medyanın Rolü 395
2.1.7. 15 Temmuz Darbe Girişiminin Uluslararası Boyutu 397
2.2. DARBE GİRİŞİMİ SONRASI ALINAN ACİL TEDBİRLER 400
2.2.1. OHAL İlanı 400
2.2.2. KHK Düzenlemeleri 401
2.2.2.1. Yargılama Usullerine İlişkin Alınan Tedbirler 401
2.2.2.2. FETÖ Üyelerinin Kamudan Tasfiyesi 405
2.2.3. FETÖ'nün Ekonomik Gücünün Tasfiyesi 409
2.2.3.1. Asya Katılım Bankası A.Ş. (Bank Asya) Süreci 410
2.2.3.2. TMSF'nin KHK'lar Kapsamındaki Şirketlerle İlgili Çalışmaları 424
2.2.3.3. Maliye Bakanlığının FETÖ ile Mücadele Kapsamındaki Çalışmaları 427
2.2.3.4. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün FETÖ İle Mücadele Kapsamındaki Çalışmaları 430
2.2.3.5. Gümrük ve Ticaret Bakanlığının FETÖ ile Mücadelede Kapsamındaki Çalışmaları 432
2.2.3.6. Borsa İstanbul'un FETÖ İle Mücadele Kapsamındaki Çalışmaları 432
2.2.3.7. SPK'nın FETÖ İle Mücadelede Kapsamındaki Çalışmaları 440
2.2.3.8. Hazine Müsteşarlığının FETÖ İle Mücadele Kapsamındaki Çalışmaları 440
2.2.3.9. Dışişleri Bakanlığının FETÖ'nün Yurtdışı Yapılanması ve Ekonomik Gücünün Tasfiyesine Yönelik Bazı Çalışmaları 442
2.2.3.10. Bankalararası Kart Merkezi'nin FETÖ İle Mücadele Kapsamındaki Çalışmaları 443
2.2.4. FETÖ'nün Medya Gücünün Tasfiyesi 445
2.2.5. FETÖ'nün Yurtdışındaki Gücünün Azaltılması ve Faaliyetlerinin Engellenmesine Yönelik Olarak Alınan Tedbirler 447
2.2.5.1. FETÖ'nün Yurtdışındaki Dernek, Vakıf, Şirket, Lobi vb. Adı Altında Yürüttüğü Faaliyetlere Karşı Yürütülen Mücadele 447

2.2.5.2. Dışişleri Bakanlığı ve Dış Temsilciliklerimiz Tarafından Gerçekleştirilen Bilgilendirme Çalışmaları ... 447
2.2.5.3. Yurtdışında FETÖ İle Mücadele Bağlamında Yürütülen Faaliyetler ve Alınmaya Başlanan Sonuçlar ... 448
2.2.5.4. 15 Temmuz Darbe Girişimi Sonrasında FETÖ'nün Yurtdışındaki Faaliyetlerinde İzlenen Değişim, Nispeten Güçlü Olduğu ve Etkinliğinin Azaldığı Bölgeler ... 449
2.2.6. FETÖ'nün Eğitim Kurumları ve Faaliyetlerinin Tasfiyesi ... 449
2.2.7. FETÖ İle Mücadele Kapsamında TÜBİTAK Tarafından Yürütülen Faaliyetler ve Alınan Önlemler ... 453
2.2.8. Darbe Girişiminin Ardından Yargısal Süreç ... 455
2.2.8.1. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 10.10.2016 tarih ve 2016/3799 sayılı İddianame ... 456
2.2.8.2. İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 21.10.2016 tarih ve 2016/2090 esas sayılı iddianame ... 458
2.2.8.3. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2016/2691 Esas Sayılı (Şehit Ömer Halisdemir) İddianamesi 461
2.2.8.4. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 2016/114252 Esas Sayılı (Sabiha Gökçen Havalimanı) İddianamesi ... 463
2.2.8.5. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 02/01/2017 Tarihli 2017/2 Sayılı (Türksat) İddianamesi ... 466
2.2.8.6. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 13.02.2017 Tarihli ve 2017/4859 Esas Sayılı (İstanbul Ana Darbe) İddianamesi ... 471
2.2.8.7. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 03/03/2017 Tarihli ve 2017/7327 Esas Sayılı İddianamesi (Ankara Çatı-Genelkurmay İddianamesi) ... 474
2.2.8.8. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2016/103583 Sayılı (Akıncı) İddianamesi ... 486
2.2.8.9. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2016/128386 Soruşturma Sayılı (Hava Kuvvetleri Mahrem İmamları) İddianamesi ... 515
2.3. DARBE GİRİŞİMİNİN VE DARBE GİRİŞİMİNE KARŞI ALINAN TEDBİRLERİN ETKİLERİ 528
2.3.1. Darbe Girişiminin Yargı ve Hukuk Sistemi Üzerindeki Etkileri ... 528
2.3.1.1. KHK'lar İle Alınan Tedbirler Kapsamında Değiştirilen Mevzuat Hükümleri ve Yargılama Usulleri ... 528
2.3.1.2. Personel Sayısı Üzerindeki Etkiler ... 528
2.3.1.3. Cezaevlerinin Durumuna Etkisi ... 529
2.3.1.4. Genel Değerlendirme ... 530
2.3.2. Güvenlik Kurumları (Ordu, Emniyet, Jandarma, İstihbarat) ... 531
2.3.2.1. TSK ... 531
2.3.2.2. Emniyet ... 533
2.3.2.3. Milli İstihbarat Teşkilatı ... 534
2.3.2.4. Jandarma ... 537
2.3.3. Siyaset ... 542
2.3.4. Toplumsal Hayat ... 543
2.3.5. Darbe Girişiminin Ekonomik Etkileri ... 544
2.3.5.1. Darbe Girişimi Sonrası Finansal Piyasalardaki İlk Etkiler ... 546
2.3.5.2. Darbe Girişimi Sonrası Türkiye Ekonomisi Üzerindeki İkinci Faz Etkiler ... 548
2.3.5.3. FETÖ Nedeniyle Toplumda Artan Güvensizliğin Ekonomiye Yansımaları ... 554
2.3.6. Darbe Girişiminin Uluslararası İlişkilerimiz Üzerindeki Etkileri ve Darbe Girişimine Karşı Uluslararası Alanda Alınan Tedbirler ... 556
2.4. FETÖ'NÜN DARBE GİRİŞİMİNE KARŞI ALINAN TEDBİRLERE KARŞI YURTİÇİ VE YURTDIŞINDA GÖSTERDİĞİ DİRENÇ 558
2.4.1. Darbe Girişimi Sonrası Alınan Tedbirlere Karşı Örgütün Yurtiçinde Gösterdiği Direnç ... 558
2.4.2. Darbe Girişimi Sonrası Alınan Tedbirlere Karşı Örgütün Yurtdışında Gösterdiği Direnç ... 561
2.4.2.1. FETÖ Bağlantılı Okullara İlişkin Gelişmeler ... 562
2.4.2.2. FETÖ İltisaklı Şirketler ve Derneklerle İlgili Gelişmeler ... 563
2.4.2.3. FETÖ İltisaklı Yüksek Okulların Kapatılması Sürecinde Yabancı Öğrencilerin Durumu ... 563
2.4.3. Darbe Girişimine Karşı Alınan Tedbirlere Karşı FETÖ'nün Yurtiçi ve Yurtdışında Gösterdiği Direncin Ekonomik Yönü ... 564
2.4.3.1. Darbe Girişimi Tedbirlerine Karşı FETÖ'nün Ekonomi Alanında Yurtiçinde Gösterdiği Direnç 565
2.4.3.2. Darbe Girişimi Tedbirlerine Karşı FETÖ'nün Yurtdışında Gösterdiği Direncin Ekonomik Yönü 566

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 568
FETÖ TARZI ÖRGÜTLENMELER İLE DEMOKRASİYE YÖNELİK HER TÜRLÜ MÜDAHALENİN ÖNLENMESİ HUSUSUNDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR İLE ALINMASI GEREKEN TEDBİRLER VE YENİDEN YAPILANMA ÖNERİLERİ 568
3.1. 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİNİN AÇIĞA ÇIKARDIĞI SORUN VE ZAFİYET ALANLARI 568
3.1.1. Güvenlik ve İstihbarat ... 570
3.1.1.1. Milli Güvenlik Siyaset Belgesi ... 570
3.1.1.2. Türk Silahlı Kuvvetleri ... 571
3.1.1.3. İstihbarat ... 574
3.1.1.4. Emniyet ... 575
3.1.1.5. Mali İstihbarat ... 576
3.1.2. Bürokrasi ... 578
3.1.3. Eğitim ... 579
3.1.4. Din ve Devlet İlişkileri ile Din Alanında Eğitim ... 581
3.1.4.1. Din ve Devlet İlişkileri ... 581
3.1.4.2. Din Alanında Eğitim ... 582
3.1.5. FETÖ'nün Yurtdışı Örgütlenmesi ... 586
3.1.6. Gelecekte Ortaya Çıkması Muhtemel Sorunlar ... 587
3.2. ÇÖZÜM VE YENİDEN YAPILANMA ÖNERİLERİ 588
3.2.1. Demokratik Hukuk Devletinin Alt Yapısının Geliştirilmesi ... 589
3.2.1.1. Yeni Anayasa, Toplumsal Güven ve Meşruiyetin Tesisi ... 589
3.2.1.2. Sivil Dini Oluşumlar İle Devlet Arasındaki İlişkilerin Yeniden Düzenlenmesi ... 592
3.2.1.3. Diyanet İşleri Başkanlığı Bünyesinde Alınabilecek Tedbirler ... 596
3.2.2. Din İstismarının Önlenmesine Yönelik Alınması Gereken Tedbirler ... 598
3.2.3. Güvenlik Ve İstihbarat Alanına İlişkin Tedbir Ve Öneriler ... 601
3.2.3.1. İstihbaratın Yeniden Yapılandırılması ... 601
3.2.3.2. Kurumlar Arasında İstihbaratın Koordinasyonu ... 602
3.2.3.3. Bürokrasiye Eleman Temininde Güvenlik Soruşturmaları ve Arşiv Araştırmaları ... 608
3.2.3.4. FETÖ'nün Algı Operasyonlarına Karşı Alınabilecek Tedbirler ... 611
3.2.3.5. Emniyetin Güçlendirilmesi ... 613
3.2.3.6. MASAK'ın Güçlendirilmesi ... 614
3.2.4. FETÖ'nün Yurtdışındaki Uzantılarına Karşı Alınabilecek Tedbirler ... 615
3.2.4.1. Yurtdışına Yönelik Bilgilendirme Çalışmaları ... 616
3.2.4.2. FETÖ'nün Yurtdışındaki Mevcudiyetinin Haritalandırılması ve İzlenmesi ... 616
3.2.4.3. FETÖ Meselesinin İkili İlişkilere Hasar Vermesinin Engellenmesi ... 617
3.2.4.4. FETÖ'nün Yurtdışındaki Finans Kaynaklarına İlişkin Tedbirler ... 617
3.2.4.5. Yurtdışındaki Vatandaşlarımız Arasında "FETÖ Diyasporası" Oluşmasının Engellenmesi ... 617
3.2.5. Bürokrasinin Yeniden Yapılandırılması ... 618
3.2.6. Eğitim ... 619
3.2.6.1. Organizasyon ve Denetim ... 619
3.2.6.2. Kaliteli ve Ucuz Eğitime Erişim Hakkı ... 620
3.2.6.3. Eğitsel İçerik ve Hedeflerin Yeniden Kurgulanması ... 620
3.2.6.4. Öğrenci Yurtları ... 621
3.2.6.5. Sınavların Denetimi ... 622
RAPORA EK DOKÜMANLAR VE LİSTESİ ... 623
RAPORA İLİŞKİN KARAR İMZA CETVELİ ... 624
RAPORA EK GÖRÜŞLER VE MUHALEFET ŞERHLERİ ... 625
FETÖ ÖRGÜT TERMİNOLOJİSİ ... 626
KAYNAKÇA ... 634

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Komisyon Üyeleri ve Seçim Çevreleri 17
Tablo 2: 667 Sayılı KHK ile Kapatılan Vakıfların Ana Faaliyet Alanları 191
Tablo 3: 667 Sayılı KHK ile Kapatılan Vakıfların Malvarlıkları 191
Tablo 4: FETÖ/PDY İle Mücadele Kapsamında Kamu Görevinden Çıkarılan Sayıları 407
Tablo 5: MASAK'a Gelen Ertelemeli Şüpheli İşlem Bildirimleri 429
Tablo 6: Şirketlerin Kayyım Atama Tarihlerinde ve Güncel Durumda Toplam Piyasa Değerleri, Halka Açık Kısmın Piyasa Değerleri ve Yatırımcı Sayıları 435
Tablo 7: Şirketin Kayyım Atama Tarihlerinde ve Güncel Durumda Toplam Piyasa Değeri, Halka Açık Kısmın Piyasa Değeri ve Yatırımcı Sayısı 437
Tablo 8: Seçilmiş Göstergelerin 15 Temmuz 2016 Tarihinden Bu Yana Gelişimi 550
Tablo 9: 07.11.2016 tarihi İtibarıyla İç ve Dış Borç İtfalarında Gerçekleşen İlave Maliyet 551

KISALTMALAR TABLOSU

a.g.b.	Adı geçen broşür
a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
a.g.r.	Adı geçen rapor
Bkz.	Bakınız
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AK Parti	Adalet ve Kalkınma Partisi
AKOM	Afet Koordinasyon Merkezi
ANAP	Anavatan Partisi
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BM	Birleşmiş Milletler
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
CIA	ABD Merkezi Haberalma Teşkilatı
CMK	5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
DAEŞ/DEAŞ/IŞİD	Irak ve Şam İslam Devleti Terör Örgütü
DGM	Devlet Güvenlik Mahkemesi
DHKP/C	Devrimci Halk Kurtuluş Partisi/Cephesi Terör Örgütü
DİB	Diyanet İşleri Başkanlığı
EGM	Emniyet Genel Müdürlüğü
FBI	ABD Federal Soruşturma Bürosu
FETÖ /PDY	Fethullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması
GATA	Gülhane Askeri Tıp Akademisi
GES	Genelkurmay Elektronik Sistemler Komutanlığı
GSM	Küresel Mobil Haberleşme Sistemi (Global System for Mobile Communications)
GSYH	Gayrısafi Yurtiçi Hasıla
GYV	Gazeteci ve Yazarlar Vakfı
HDP	Halkların Demokratik Partisi
HPG	(sözde) Halk Savunma Güçleri – PKK terör örgütü aparatı
HSYK	Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu
İBB	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
İHH	İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı
IMF	International Monetary Fund – Uluslararası Para Fonu
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
KOM	Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı

KPSS	Kamu Personeli Seçme Sınavı
MASAK	Mali Suçları Araştırma Kurulu
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
MİT	Milli İstihbarat Teşkilatı
MÜSİAD	Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği
OHAL	Olağanüstü Hal
ÖSYM	Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı
PVSK	2559 Sayılı Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu
SBS	Seviye Belirleme Sınavı
SMS	Short Message Service – Kısa Mesaj Hizmeti
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TAK	(sözde) Kürdistan Özgürlük Şahinleri – PKK terör örgütü aparatı
TANAP	Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Projesi
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu
TEM Şube	Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü
TİB	Telekomunikasyon İletişim Başkanlığı
TMK	3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu
TMSF	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TSİ	Türkiye Saati ile
TSK	Türk Silahlı Kuvvetleri
TUSKON	Türkiye İşadamları ve Sanayiciler Konfederasyonu
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜSİAD	Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Vb.	ve benzeri
Vs.	ve saire
YARSAV	Yargıçlar ve Savcılar Birliği
YAŞ	Yüksek Askeri Şura
YMM	Yeminli Mali Müşavir
YÖK	Yükseköğretim Kurulu
YSK	Yüksek Seçim Kurulu

MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONLARININ GÖREV TANIMI

Meclis Araştırması, Anayasa'nın 98. maddesindeki ifadesiyle "*belli bir konuda bilgi edinilmek için yapılan incelemeden ibarettir*." Türkiye Büyük Millet Meclisi bu inceleme faaliyetini Anayasa'nın 98. ve TBMM İçtüzüğünün 104 ve 105. maddelerinde çerçevesi belirtilen görev ve yetki sınırları dahilinde yürütür.

Meclis araştırmalarının öncelikli fonksiyonu, yürütme erkinin faaliyetlerini denetlemek ve TBMM'nin yasa ile düzenleme yapabileceği alanlarda araştırma ve incelemeler yapmak suretiyle yasa yapımına hazırlık mahiyetinde bilgi edinmektir. Meclis araştırması komisyonları ayrıca araştırma sahası ile ilgili olarak kamuoyunu da aydınlatmış olurlar.

Meclis araştırması komisyonlarının görev ve yetkilerinin bazı sınırları vardır. TBMM İçtüzüğü'nün 105. maddesine göre *"Devlet sırları ile ticari sırlar, Meclis araştırması kapsamının dışında kalır."* Yine Anayasa'nın 138. maddesine göre *"Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz. Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz."*

Her şeyden önce kuvvetler ayrılığı ilkesi gereğince Meclis araştırması, bir cezai takibat yürütmek, suçluları saptamak gibi yargısal nitelikte işlem ve faaliyetlerde bulunamaz. Bu hususlarda yasama organı değil, yargı organı yetkilidir. Bu çerçevede, Meclis araştırması komisyonları, araştırma kapsamına giren kişilerin cezai sorumluluklarını belirlemek gibi bir görev ve yetkiye sahip değildir.

Yukarıda anılan Anayasa ve İçtüzük hükümleri doğrultusunda ve Meclis araştırması komisyonlarının yerleşik uygulamaları çerçevesinde, Meclis araştırması komisyonları araştırma sahasına giren kişilerin cezai sorumluluğu hakkında bir hüküm ya da görüş bildirmeksizin, ilgili maddi gerçekliği ortaya koymak, araştırılan konunun sebep, etki ve sonuçlarını saptamak, araştırmaya konu sorunun ya da sorunların tekerrür etmemesi için alınması gereken tedbir ve önlemleri tespit ederek hükümete ve uygulayıcı idarelere yönelik tavsiyelerde bulunmakla ve araştırmaları neticesinde ulaştığı bilgi, tespit ve önerileri Meclis Başkanlığına sunulmak üzere bir rapor haline getirmekle görevlidir. Sonuç olarak, Meclis araştırma komisyonlarının raporları kişilerin suçluluğu ya da masumiyeti hakkında bir görüş bildirmez, aksine tespit edilen maddi gerçekliği olduğu gibi ortaya koyar ve araştırılan sorunların hangi sebeplerden kaynaklandığına ilişkin analizlere ve çözüm önerilerine yer verir.

RAPOR OKUMA KILAVUZU

- Fethullahçı Terör Örgütü mensupları Türkçedeki birçok kelimeyi sözlük anlamından farklı anlamlara gelecek şekilde kullanarak kendi aralarında zamanla ayrı bir terminoloji üretmişlerdir. Örgüt mensupları arasında yaygın bir şekilde kullanılan ve Komisyon Raporunda da sıklıkla geçen örgütsel tabirlerin anlamları Raporun sonundaki Örgüt Terminolojisi başlığı altında verilmiştir.
- Komisyon toplantılarına katılarak Komisyona bilgi veren katılımcıların tam dinleme tutanaklarına aşağıdaki D.1 Başlığında gösterilen internet sayfalarından erişilebilir.
- Raporda verilen tüm rakamlar, rakamların kaynağı olarak atıfta bulunulan belgelerin düzenlendiği ya da Komisyonumuza teslim edildiği tarih itibariyle geçerli rakamlar olup, araştırma konusunun dinamik ve değişken bir süreç arz etmesi sebebiyle (ihraç edilen, açığa alınan, görevine iade edilen kamu çalışanlarının sayısı, tutuklu ve gözaltında bulunanların sayısı, kapatılan ya da kayyum atanan kuruluş ya da şirketlerin sayısı, çıkarılan kanun hükmünde kararnameler vb.) söz konusu rakamların raporun düzenlendiği tarihten sonra değişecek olmasının muhtemel olduğu dikkate alınmalıdır.
- Aksi özellikle belirtilmiş olmadıkça ve metnin bağlamı aksini gerektirmedikçe bu Raporda geçen aşağıdaki kelime, terim ve tabirler karşılarında gösterilen anlama gelmektedir :

"Komisyon": Fethullahçı Terör Örgütünün (FETÖ/PDY) 15 Temmuz 2016 Tarihli Darbe Girişimi İle Bu Terör Örgütünün Faaliyetlerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu

"Ankara Çatı İddianamesi": Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 6 Haziran 2016 Tarihli ve 2014/37666 Soruşturma Sayılı İddianamesi

"Örgüt", "FETÖ", "FETÖ/PDY": Fethullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması

KOMİSYON BAŞKANININ SUNUŞU

Reşat PETEK
Burdur Milletvekili
Komisyon Başkanı

ÖNERGE METİNLERİ

1. AK PARTİ Grubu adına Grup Başkan Vekilleri Mustafa Elitaş, Mehmet Naci Bostancı, İlknur İnceöz, Bülent Turan ve Mehmet Muş'un ülkemize, milletimize, millî iradeye, ortak değerlerimize ve demokrasimize karşı TSK içindeki çeşitli kademelerdeki hücrelerin kendilerine ülkenin ve milletin korunması için emanet edilmiş silahlar marifetiyle gerçekleştirdiği organize, planlı ve silahlı terörist darbe girişiminin nedenleri ile bu sürecin bir daha yaşanmaması için alınması gereken tedbirlerin araştırılması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/276):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

15 Temmuz 2016 Cuma günü ülkemize, milletimize, millî iradeye, demokrasimize, ortak değerlerimize karşı, organize, planlı ve kapsamlı bir terörist darbe girişimine kalkışılmıştır. TSK içinde çeşitli kademelerdeki hücrelerin marifetiyle, milletin ve ülkenin korunması için kendilerine emanet edilmiş silahlarla bu kalkışmada bulunan teröristlerin ihanet girişiminin nedenleri ile böyle bir sürecin bir daha yaşanmaması için alınması gereken tedbirlerin araştırılması amacıyla Anayasa'nın 98., Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105. maddeleri gereğince bir Meclis araştırılması açılması konusunda gereğini arz ederiz.

1)	Mustafa Elitaş	Kayseri
2)	Mehmet Naci Bostancı	Amasya
3)	İlknur İnceöz	Aksaray
4)	Bülent Turan	Çanakkale
5)	Mehmet Muş	İstanbul

Gerekçe:

15 Temmuz 2016 gecesi, Türk Silahlı Kuvvetlerinin içine yerleşmiş bir terörist grup organize, kapsamlı bir darbe girişiminde bulunmuştur. Her terör yöntemini kullanan kesim gibi halk nezdinde bir karşılığı olmayan, bu yüzden iradesini ülkeye egemen kılmak için şiddet yöntemlerini devreye sokmak isteyen bu terörist grup hepimizin yakından takip ettiği şu türden bir planı yürürlüğe koymuştur: Başta Sayın Cumhurbaşkanımıza karşı suikast, korku ve panik yaratmak amaçlı yol kesmeler, ulaşıma ve iletişime mani olma çabaları, direnmeye kalkacak sivil kesimlere karşı saldırılar, psikolojik etki yaratmaya dönük olarak Meclisi, millet iradesinin tecelligâhını uçakla ve helikopterle bombalama ve ateş altına alma, devleti temsil eden ve terörist saldırıya karşı duracak stratejik güvenlik birimlerine karşı da silahlı, stratejik donanımlı girişimler...

Eldeki mevcut veriler, bir süredir Milli Güvenlik belgelerinde ve hukuk zemininde *"paralel devlet yapılanması terör örgütü"* olarak vurgulanan ve çeşitli tedbirler alınan yapının Türk Silahlı Kuvvetleri içinde organize olmuş çete elemanlarının bu darbe girişimini gerçekleştirdiği istikametindedir. Elbette hukuki ve adli çalışmalar bu konudaki bilgileri sahihliğe kavuşturacak, olaya ilişkin daha kapsamlı bir değerlendirmeyi ortaya koyacaktır.

Bu darbe girişimi 1960, 1971, 1980, 1997, 2007 yıllarında yaşanan kimi sonuca ulaşmış darbe ve girişimlerden çok daha farklı bir karaktere sahiptir. Burada karşı karşıya olduğumuz yapı, yaklaşık elli yıllık bir süre içinde devletin çeşitli birimlerine sızan, taraftarlarının önünü açmak için her türlü gayrimeşru yöntemi kullanan, örgütlenmesi itibariyle olağanüstü bir gizliliğe sahip, zayıflığını telafi için en stratejik yerleri hedefine alan bir niteliğe sahiptir. İdeolojik örgütlenmesi ise sosyoekonomik temelli, çıkar esaslı ancak hemen bunların yanında halkımızın İslami değerlerini istismar ederek bir sempati halesi doğurmaya çalışırlarken taraftarları için de batını, transdantal ögelerle süslenmiş ruhani bir vecd anlatısı ihmal edilmemiş, böylelikle taraftarlarını her iki dünyaya ilişkin normlarla kuşatmış bir karakter üzerine kurmuştur.

Bu, Türk Silahlı Kuvvetler içine yuvalanmış PDY kliği 15 Temmuz gecesi darbe girişimini üç ana esas üzerine kurmuş gözükmektedir.

1) Sayın Cumhurbaşkanımızı denetimleri altına alarak kendileri için tehdit olabilecek sivil direnişi engellemek.

2) Medya organlarını kontrol ederek kudret sahibi olduğu izlenimini vermek.

3) Meclis ve stratejik devlet kurumlarına saldırıp ele geçirerek psikolojik yıkım yaratmak ve kendi iradesini bunun üzerine tesis etmek.

Hemen ifade etmeliyiz ki bu darbeci kliğin bütün planları akamete uğramış ve gecenin sabahında önemli ölçüde teslim alınmışlardır. Ancak, terör örgütü milletin mukavemetine rağmen geride yüzlerce şehit ve binlerce yaralı bırakmış, devletin en önemli kurumlarının binalarına bombalarla ağır hasar vermiştir.

Bu neticenin sağlanmasında Sayın Cumhurbaşkanımızın kendisine yönelik girişimi bertaraf ederek medya üzerinden milletimizi sivil direnişe çağırması, Sayın Başbakanımızın darbe girişimini afişe ederek milletimizi direnmek için sokaklara çağırması, CHP Genel Başkanı Sayın Kemal Kılıçdaroğlu'nun darbeyi kesin bir dille reddeden ve demokrasiye sahip çıkan tavrı, HDP'nin darbe karşıtı bildirisi, MHP Genel Başkanı Sayın Devlet Bahçeli'nin darbeyi reddeden demokrasiye sahip çıkan kararlı tavrı ve yine demokratik kurumların aynı istikametteki açıklamaları çok önemlidir. Keza, televizyon yayın kuruluşlarının ortak bir şekilde darbe karşıtı bir tavırla yayınlarını sürdürmesi ve demokrasiye, halka, millet iradesine sahip çıkan bir yayın akışı planını kararlılıkla sürdürmeleri darbe tehdidinin ortadan kaldırılmasında önemli rol oynamıştır.

Şüphesiz, bu darbenin başarısızlığa uğramasında en büyük pay aziz ve kahraman milletimize aittir. Tüm partilerden vatandaşlarımız darbe girişimini haber alır almaz sokaklara, meydanlara çıkmışlar, darbecilerin tanklarını çıplak elleriyle teslim almışlar, TRT'deki darbeci kliğin egemenliğine son vermişlerdir. Milletimiz, bu kararlı tavırla kendi iradesine sahip çıkmış, düşmana karşı kullanılmak için alın teriyle satın alınan silahları kendisine yönelten bu alçaklığa geçit vermemiştir.

Meclisimizin demokrasiye, millet iradesine ve onun temsilcisi olan kendisine yönelik bu darbe girişimini araştırması, baştan sona sürecin nasıl işlediği, kimlerin ne tür roller üstlendikleri, bu yapılanmanın nasıl organize olduğu vb. konularda bir komisyon kurarak konuyu bütün boyutlarıyla değerlendirmesi önemlidir. Devlet içinde yapılanmış bu tür illegal yapılarla etkin mücadele ile ilgili alınması gereken her türlü etkili, hukuki ve idari tedbirlerin araştırılması için AK PARTİ Grubu olarak yukarıdaki gerekçeler ışığında araştırma önergemizi yüce Meclisimize sunmaktayız.

2. CHP Grubu adına Grup Başkan Vekilleri Levent Gök, Engin Altay ve Özgür Özel'in 15 Temmuz tarihinde parlamenter demokrasimize karşı gerçekleştirilen darbe girişimine sürükleyen olayların araştırılarak demokrasimizin onarılması için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/277):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

15 Temmuz 2016 tarihinde parlamenter demokrasimize karşı gerçekleştirilen kalkışmaya uzanan sürece sürükleyen olaylar ile bu darbe girişimi sonrasında demokrasimizin nasıl onarılması gerektiğinin araştırılarak, demokrasimize yönelik tehditlerin belirlenmesi ve alınması gereken önlemlerin tespiti amacıyla Anayasa'nın 98. ve Meclis İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri gereğince Meclis araştırması açılmasını arz ederiz.

1)	Levent Gök	Ankara
2)	Engin Altay	İstanbul
3)	Özgür Özel	Manisa

Gerekçe:

Cumhuriyet tarihimizde, değişik dönemlerde askerlerin demokrasiye müdahale ettiği acı olaylara tanık olunmuştur. Darbeler Türkiye'nin sadece çağdaş demokrasiye ulaşma yolculuğunu duraksatmamış, o güne kadar elde edilen kazanımları da geriye götürmüştür. Darbelerin bedelini siyasi partilerle birlikte toplumun tüm kesimleri en ağır şekilde ödemiştir. Ne yazık ki, bugüne kadar darbelerle samimi bir şekilde hesaplaşılmamış, dönemsel siyasi çıkarlar bu amacın önüne konulmuştur. Türkiye'de hâlâ 12 Eylül hukukunun hâkim olması darbelerle gerçek bir hesaplaşmaya gidilmediğinin en önemli göstergesidir.

15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştiren kalkışma da darbelere zemin oluşturan iklimin ortadan kaldırılamadığı gerçeğini gözler önüne sermiştir. Kuşkusuz bu durumdan siyaset kurumu da sorumludur. Siyasi iktidarların özgürlükleri kısıtlayan, toplumu baskıyla şekillendirmeyi amaçlayan uygulamaları ülkedeki demokrasi kültürünün gelişmemesini beraberinde getirmiştir. Baskıcı anlayış, toplumu ayrıştırmaktan beslenen siyasi kültürün kök salması darbelere zemin oluşturmuştur. Türkiye'nin hâlâ darbe tehlikesiyle karşı karşıya olmasının en önemli nedenlerinin başında siyasi partilerin özeleştiri kültüründen yoksun olmaları gelmektedir.

Türkiye, 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrasında çok önemli bir kavşak noktasına gelmiştir. Darbe girişiminin başarısızlıkla sonuçlandırılması Parlamenter demokrasimizin bir zaferidir. Siyasi partilerimizin ve medyanın halkımızla birlikte sistemin arkasında durması sayesinde darbe girişimi başarısız kılınmıştır. Bu açıdan darbe girişimi Türkiye'de siyaset ikliminin yeniden ele alınması noktasında önemli fırsatlar da ortaya koymuştur. Bu aşamadan sonra siyasete hâkim olan gerginliklerin sonlandırılması ve demokrasimizin nasıl onarılması gerektiğinin el birliğiyle ortaya konulması gerekmektedir. Bu noktada tüm siyasi partilerimize çağdaş demokrasinin tesisi noktasında tarihî görev düşmektedir. Toplumun yaşadığı travmalar, ancak siyaset kurumunun el ele vermesiyle onarılabilir.

Darbe girişiminin ülkemizin uluslararası alandaki imajına verdiği zararın giderilmesi için alınması gereken önlemler de öncelikle ele alınmalıdır.

Parlamento üzerindeki vesayet ve darbeye zemin oluşturan nedenlerin tespit edilmesi ile demokrasimizin onarılması noktasında alınması gereken önlemlerin belirlenmesi konularının yüce Meclisimizce ele alınması son derece önem taşımaktadır.

3. MHP Grubu adına Grup Başkan Vekili Erkan Akçay'ın 15 Temmuz Darbe Girişiminin ve yaşanan vahim olayların sebep ve sonuçlarıyla araştırılarak alınması gereken önlemlerin tespiti amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/278):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

15 Temmuz 2016 tarihinde ortaya çıkan darbe girişiminin ve yaşanan vahim olayların sebep ve sonuçlarıyla birlikte araştırılarak alınması gereken tedbirleri tespit etmek üzere Anayasa'nın 98. ve İçtüzük'ün 104. ve 105. maddeleri gereğince Meclis araştırması açılmasını Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına arz ve teklif ederim.

1) Erkan Akçay Manisa

Gerekçe:

15 Temmuz 2016 akşamı Türk Silahlı Kuvvetleri içinden bir grubun darbe yapmak ve yönetimi ele geçirmek amacıyla yaptığı kalkışmayla Türkiye Cumhuriyeti, olağanüstü ve gayri meşru bir durumla karşı karşıya bırakılmıştır.

Demokrasi ve hukuk dışı bir yaklaşımla yakın tarihimizde Türk milletine büyük acılara ve derin izlere sebep olan askerî darbelerin bir yenisine daha girişilmiş, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en karanlık gecelerinden birisi yaşanmıştır. 15 Temmuz kalkışmasında Genelkurmay karargâhı işgal edilmiş; emniyet binaları, devlet televizyonu, özel kanallar, istihbarat kuruluşları, yollar, köprüler, havalimanları, askerî üs ve bölgeler ablukaya alınmış ve saldırıya uğramış; tanklar sokaklara çıkmış ve gazi meclisimiz 7 kez bombalanmış ve kurşunlanmıştır. Kalkışmaya karşı sokaklarda tepkisini göstermek isteyen vatandaşlarımız darbeciler tarafından açılan ateşlerle hedef alınmıştır. 15 Temmuzu 16 Temmuza bağlayan gece 208 vatan evladı şehit olmuş, 1.491 vatandaşımız yaralanmıştır.

Bu kalkışma, yalnızca seçilmiş Hükûmet veya milletvekillerini değil, Türk milletinin tamamını, millî iradeyi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin bütün kurumlarını hedef almıştır. Bu darbe girişimiyle Türk milletinin birlik ve kardeşliği hedef alınarak ülkemiz bir kaos ortamına sokulmak istenmiştir.

15 Temmuz girişimi demokrasiyi askıya alma, millî iradeyi yok sayma teşebbüsüdür.

Bu girişim sadece siyasi iktidara, herhangi bir görüşe, siyasi partiye veya politikaya karşı değil, topyekûn millet iradesine karşıdır. Dolayısıyla, TBMM'deki siyasi partiler, millet iradesinin temsilcisi olarak bu kalkışma girişimine yekvücut karşı durmuştur.

15 Temmuz Darbe Girişimi, aynı zamanda Türk devletinin maddi ve manevi varlığına yönelmiş bir saldırıdır. Darbe girişiminin olası sonucu Türk devletinin otoritesinin sarsılması olabilecek ve zorlu bir coğrafyada olan Türkiye Cumhuriyeti içeride ve dışarıda çok olumsuz etkileri olabilecek durumlarla karşılaşabilecekti.

15 Temmuz Darbe Girişimi sonrası kamu yönetiminde yaşanan gelişmeler, darbe girişiminin kamu yönetimine dair gelişmelerin de yakından takip edilmesi gerektiğini göstermiştir. Kalkışma sonrasındaki iki günde 103 general ve amiral, 30 vali, 2 Anayasa Mahkemesi üyesi, 140 Yargıtay üyesi, 48 Danıştay üyesi, 2.745 hâkim ve savcı, 7.899 polis, 614 jandarma, 47 kaymakam ve çok sayıda askerî personel gözaltına alınmıştır.

Darbe girişimi sonrasında bu denli çok dayıda kamu personelinin gözaltına alınması 15 Temmuz Darbe Girişiminin dün-bugün-yarın perspektifiyle araştırılması gerektiğini zorunlu kılmaktadır. Özellikle darbe girişiminde bulunan askerî personelin Türk Silahlı Kuvvetlerine kurulan Ergenekon ve Balyoz davaları gibi kumpaslarla tasfiye edilen subay ve astsubaylardan boşalan

kadrolara yükseltilen askerî personelin darbe girişiminde yer alması önemle incelenmesi gereken bir durumdur.

Sonuç olarak, Türk demokrasisi yeni bir darbe girişimiyle karşı karşıya kalırken Türk milleti iradesine sahip çıkmış, demokrasi dışı tavır ve arayışlara engel olmuştur.

Türk milletinin ortak geleceği hukuk ve demokrasidir. TBMM; demokrasiye, parlamenter sisteme, Anayasal sisteme bağlı olarak darbe ve darbeciliği Türk siyasetinin lügatından silmelidir. Bu çerçevede başta darbeciler olmak üzere bu kişilerin darbe yapma güç ve iradesini elde etmelerine vesile olan unsurlarla *"ama'sız, fakat'sız, lakin'siz"* mücadele edilmesi gerekmektedir. TBMM'nin siyasi görüş farklılıklarını bertaraf ederek 15 Temmuz Darbe Girişiminin bütün süreçlerini Meclis araştırma komisyonu vasıtasıyla sebep ve sonuçlarıyla araştırması gerekmektedir. Bu araştırma TBMM'nin Türk siyasetine karşı tarih ve hukuk önündeki bir görevidir.

4. HDP Grubu adına Grup Başkan Vekilleri Çağlar Demirel ve İdris Baluken'in 15 Temmuz Darbe Girişiminin araştırılarak böyle girişimlerin bir daha yaşanmaması amacıyla bir Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi. (10/279):

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe girişiminin tüm boyutları ile araştırılması ve böylesi girişimlerin bir daha yaşanmaması için alınacak tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98., İçtüzük'ün 104 ve 105. maddeleri gereğince Meclis araştırması açılması için gereğini arz ederiz.

1)	Çağlar Demirel	Diyarbakır
2)	İdris Baluken	Diyarbakır

Gerekçe:

15 Temmuz 2016 saat 22.00 sularında başlayan darbe girişimi süresince yaşanan olaylar sonucu yapılan resmî açıklamalara göre 104'ü asker olmak üzere 265 kişi yaşamını yitirmiş, 1.440 kişi de yaralanmıştır.

Kurumlarını demokratikleştirmeyen, haklar ve özgürlüklerini geliştirmeyen, denge-denetleme mekanizmalarını demokratik olarak şekillendirmeyen, vesayet ilişkileri üzerinden işleyişe sahip olan ve demokratikleşme sürecini toplumun bütün alanlarına yansıtamayan bütün ülkeler darbe riskiyle her zaman karşı karşıyadır. 12 Eylül Anayasası'na ve kurumlarına bağlı işleyişin sürekli olarak bir darbe ürettiği açıktır. Demokratikleşme sürecini yaşamayan ve demokratik olmayan hiçbir uygulama ve politika böylesi bir Anayasa altında darbe zihniyeti üretiminden başka bir şey değildir.

7 Haziran Meclisine gerçekleştirilen darbe ve halkların iradesinin tanınmaması, 7 Haziran Meclisinin lağvedilmesi süreci, demokratik siyasete ve halk iradesine karşı bir darbeydi. Halk iradesinin tanınmaması üzerine yaşananlar, demokratikleşme süreci eksiklikleri nedeniyle Türkiye'nin karanlık geçmişiyle yetişen ve yok edilmeyen güçlerin tekrar sahneye çıkmasına sebep olmuştur. Temmuz ayından bu yana bölgede ortaya konulan savaş politikaları sonucunda kentler yıkıldı, binlerce insanımız göç etmek zorunda kaldı, birçok yurttaşımızda yaşamını yitirdi. Bu yıkım bölgelerinde insanlığa karşı suçlar işlenmesine rağmen bir cezasızlık politikası olarak askere dokunulmazlık zırhı getirildi. Yıllar öncesinden başlayarak Türkiye'de darbe mekaniğinin işler olduğunu ve canlı bir organizma olarak her an icraya geçebileceğini ifade etmemize rağmen Hükûmet uyarılarımıza kulak tıkamış, gerekli demokratikleşme adımlarını atmamıştır.

1 Kasım seçimleri sonrasında demokratik siyaset alanının daraltılması süreci dokunulmazlıklarının kaldırılmasıyla devam etmiş, halk iradesine bir kez daha darbe vurulmak istenmiştir.

Şüphesiz ki, bu sürece gelene kadar yaşananlar 15 Temmuzda darbe girişiminde bulunanları da güçlendirmiştir. Demokratik siyasetin gerilediği yerde darbe zihniyetinin ve darbeci güçlerin örgütleneceği zemin gelişmektedir. Yasama, yürütme ve yargı erkleri arasındaki ayrılığın silikleşmesi, şehirlerin yıkılarak insanlarımızın göç ettirilmesi ve katledilmeleri, demokratik tepkilerin ideolojik ayrılık gerekçesiyle yok sayılması, kutuplaşmanın arttırılması, nefret söylemlerinin her geçen gün artması, temel insani değerlerde yaşanan aşınma, çoğunluğun tahakkümünün belirginleşmesi, kadın hak ve özgürlüklerinin geriletilmek istenmesi, belediyelere kayyım atanmaya çalışılması ve dokunulmazlıkların kaldırılarak milletvekillerinin keyfî yargılamalara maruz bırakılmak istenmesi ve daha birçok antidemokratik uygulama ve yaşanan gerilik 15 Temmuz Darbe Girişimine giden yolu açmıştır.

Meclisin havadan bombalanması halk iradesine yapılan büyük bir hadsizlik olarak tarihe geçmiştir. Hiçbir güç ve hiçbir kurum halk iradesini meşru olmayan yol ve yöntemlerle ele geçiremez. Kendini halk iradesinin üzerinde gören hiçbir yapı zorla ve baskıyla da olsa meşruiyetini

sağlayamaz. Bu açıdan demokratik siyasetin ve demokrasi kültürünün geliştirilmesi bizlerin en temel sorumluluğudur.

Basın kuruluşlarının ele geçirilerek halkın haber alma hakkının engellenmesi ve tutum almasının önüne geçilmek istenmesi de tarihin en büyük geriliği olarak karşımıza çıkmıştır. Halkın haber alma hakkı hiçbir gerekçeyle engellenemez. Bu hakkı korumak ve gelişmesini sağlamak da yine bizlerin temel görevleri arasındadır.

Bu bağlamda, yaşanan darbe girişiminin ulusal ve uluslararası tüm bağlantılarını bütün ayrıntılarıyla ortaya çıkarmak için, bombalanan Meclisin üyeleri olarak bizlerin, her türlü bilgi ve belgeye ulaşmaya, araştırma yapmaya tam yetkili, her siyasi partiden eşit sayıda üyeyle geniş katılımlı bir komisyon kurmamız demokratik geleceğimiz açısından hayatidir.

TAKDİM YAZISI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

Fethullahçı Terör Örgütünün (FETÖ/PDY) 15 Temmuz 2016 Tarihli Darbe Girişimi İle Bu Terör Örgütünün Faaliyetlerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu (10/276,277,278,279)

Sayı:

Konu: Komisyon Raporu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Fethullahçı Terör Örgütünün (FETÖ/PDY) 15 Temmuz 2016 Tarihli Darbe Girişimi İle Bu Terör Örgütünün Faaliyetlerinin Tüm Yönleriyle Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan (10/276,277,278,279) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Anayasa'nın 98. ve İçtüzük'ün 104 ve 105. maddeleri çerçevesinde çalışmalarını tamamlamış bulunmaktadır.

04.10.2016 tarihinde göreve başlayan Komisyonun yaptığı çalışmalar sonucunda düzenlediği Rapor ekte sunulmuştur.

Gereğini arz ederim.

Saygılarımla.

Reşat PETEK
Burdur Milletvekili
Komisyon Başkanı

KOMİSYONUN KURULUŞU VE ÇALIŞMAlaRI

A. MECLİS ARAŞTIRMASI ÖNERGELERİNİN KONUSU VE ÖZETİ

26. Yasama Dönemi'nde, "*Fethullahçı Terör Örgütünün (FETÖ/PDY) 15 Temmuz 2016 tarihli darbe girişimi ile bu terör örgütünün faaliyetlerinin tüm yönleriyle araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi*" amacıyla verilen:

- AK PARTİ Grubu adına Grup Başkan Vekili ve Kayseri Milletvekili Mustafa elitaş, Grup Başkan Vekili ve Amasya Milletvekili Mehmet Naci bostancı ve Grup Başkan Vekili Aksaray Milletvekili İlknur inceöz, Grup Başkan Vekili ve Çanakkale Milletvekili Bülent turan, Grup Başkan Vekili ve İstanbul Milletvekili Mehmet MUŞ'un (10/276) Esas Numaralı,
- CHP Grubu adına Grup Başkan Vekili ve Ankara Milletvekili Levent gök, Grup Başkan Vekili ve İstanbul Milletvekili Engin altay ve Grup Başkan Vekili ve Manisa Milletvekili Özgür özel'in (10/277) Esas Numaralı,
- MHP Grubu adına Grup Başkan Vekili ve Manisa Milletvekili Erkan akçay'ın (10/278) Esas Numaralı,
- HDP Grubu adına Grup Başkan Vekili ve Diyarbakır Milletvekili İdris baluken ve Grup Başkan Vekili ve Diyarbakır Milletvekili Çağlar demirel'in (10/279) Esas Numaralı,

Önergelerinin, 26.07.2016 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu tarafından kabul edilmesiyle "*Fethullahçı terör örgütünün (FETÖ/PDY) 15 Temmuz 2016 tarihli darbe girişimiyle bu terör örgütünün faaliyetlerinin tüm yönleriyle araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla*" Meclis araştırması komisyonu kurulmuştur.

04.10.2016 tarihinde çalışmalarına başlayan söz konusu Meclis Araştırması Komisyonunun kurulmasına yönelik önergelerin gerekçeleri incelendiğinde özetle;

- Ülkemize, milletimize, millî iradeye, ortak değerlerimize ve demokrasimize karşı TSK içindeki çeşitli kademelerdeki hücrelerin kendilerine ülkenin ve milletin korunması için emanet edilmiş silahlar marifetiyle gerçekleştirdiği organize, planlı ve silahlı terörist darbe girişiminin nedenleri ile bu sürecin bir daha yaşanmaması için alınması gereken tedbirlerin araştırılması gerektiği,
- Devlet içinde yapılanmış bu tür illegal yapılarla etkin mücadele ile ilgili alınması gereken her türlü etkili, hukuki ve idari tedbirlerin araştırılması gerektiği,
- Meclisimizin demokrasiye, millet iradesine ve onun temsilcisi olan kendisine yönelik bu darbe girişimini araştırması, baştan sona sürecin nasıl işlediği,

kimlerin ne tür roller üstlendikleri, bu yapılanmanın nasıl organize olduğunun bütün boyutlarıyla değerlendirmesi gerektiği,

- Parlamento üzerindeki vesayet ve darbeye zemin oluşturan nedenlerin tespit edilmesi ile demokrasimizin onarılması noktasında alınması gereken önlemlerin belirlenmesi gerektiği,
- Özellikle darbe girişiminde bulunan askerî personelin Türk Silahlı Kuvvetlerine kurulan Ergenekon ve Balyoz davaları gibi kumpaslarla tasfiye edilen subay ve astsubaylardan boşalan kadrolara yükseltilen askerî personelin darbe girişiminde yer almasının önemle incelenmesi gerektiği,

konularına vurgu yapılmıştır.

B. KOMİSYONUN KURULUŞU, GÖREV SÜRESİ VE KOMİSYON ÜYELERİ

Anayasa'nın 98., Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün 104 ve 105. maddeleri gereğince verilmiş olan (10/276,277,278,279) esas numaralı Meclis araştırması önergeleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 26.07.2016 tarihli 118. Birleşiminde, konularının ortak olması nedeni ile birleştirilerek görüşülmüştür. Bu görüşmelerden sonra, önergelerde belirtilen hususlarla ilgili bir Meclis Araştırması Komisyonu kurulmasına karar verilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu konudaki 1117 sayılı Kararı 02.08.2016 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır. Söz konusu kararda; Meclis Araştırması Komisyonu'nun 15 üyeden oluşmasına, Komisyonun çalışma süresinin başkan, başkanvekili, sözcü, kâtip üye seçimi tarihinden başlamak üzere 3 ay olmasına ve gerektiğinde çalışmalarını Ankara dışında da yapabileceği hususlarına yer verilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 19.08.2016 tarihli 128. Birleşiminde komisyon üye seçimi yapılmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin bu konudaki 1127 sayılı Kararı 07.10.2016 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

Komisyon, Meclis Başkanlığının çağrısı üzerine yapılan 04.10.2016 tarihli ilk toplantısında Komisyon Başkanı, Başkanvekili, Sözcü ve Kâtip üyelerini seçmiştir. Komisyon, hazır bulunan üyeler arasından en yaşlı üye sıfatıyla Burdur Milletvekili Reşat Petek'in geçici başkanlığında toplanmıştır. Bu toplantıya 15 üye katılmış ve yapılan gizli oylama sonucu Komisyon Başkanlığına Burdur Milletvekili Reşat Petek (dokuz oy), Başkanvekilliğine Manisa Milletvekili Selçuk Özdağ (dokuz oy), Komisyon Sözcülüğüne İstanbul Milletvekili Mihrimah Belma Satır (dokuz oy) ve Kâtip üyeliğe Erzincan Milletvekili Serkan Bayram (dokuz oy) seçilmişlerdir.

Tablo 1: Komisyon Üyeleri ve Seçim Çevreleri

Fethullahçı Terör Örgütünün (FETÖ/PDY) 15 Temmuz 2016 Tarıhlı Darbe Gırışımı İle Bu Terör Örgütünün Faalıyetlerının Tüm Yönlerıyle Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerın Belırlenmesı Amacıyla Kurulan Meclıs Araştırması Komısyonu Üyeleri (10/276, 10/277, 10/278, 10/279)

BAŞKAN

Reşat PETEK
Burdur

BAŞKAN VEKİLİ

Selçuk ÖZDAĞ
Manisa

SÖZCÜ

Mihrimah Belma SATIR
İstanbul

KATİP

Serkan BAYRAM Erzincan

KOMİSYON ÜYELERİ

Zekeriya BİRKAN
Bursa

Emine Nur GÜNAY
Eskişehir

Aykut ERDOĞDU İstanbul

M. Sezgin TANRIKULU
İstanbul

Ravza KAVAKÇI KAN
İstanbul

Zeynel EMRE
İstanbul

Aytun ÇIRAY
İzmir

Hüseyin KOCABIYIK İzmir

Burhanettin UYSAL
Karabük

Mithat SANCAR
Mardin

Mehmet Erdoğan
Muğla

C. KOMİSYON ÇALIŞMA SÜRECİ HAKKINDA USUL VE ESASLAR

Komisyon; başkan, başkanvekili, sözcü ve kâtip üyelerin seçiminin yapıldığı 04.10.2016 tarihinden itibaren çalışmalarına başlamıştır. Komisyon Başkanının önerisi üzerine ilk toplantıda Komisyon çalışmaları için gerekli olan kararlar alınmıştır.

Komisyonun 04.10.2016 tarihinde yaptığı ilk toplantısında;

1. Komisyonun gerekli görmesi hâlinde, Komisyon olarak ya da oluşturulacak alt komisyonlar marifetiyle mahallinde inceleme ve araştırmalar yapmasına,
2. Komisyon toplantılarında ve Ankara dışı çalışmalarda tam tutanak tutulmasına,
3. Komisyonun Genel Kurul çalışma saatlerinde de çalışma yapabilmesi için Meclis İçtüzüğü'nün 35. maddesi uyarınca Başkanlık Divanı'ndan izin istenmesine,
4. Komisyonun uygun gördüğü çalışmalarını kamuoyuna duyurabilmek amacıyla internet sitesi kurulmasına ve e-posta adresi alınmasına,
5. Komisyon süresince ilgili kurum ve kuruluşlardan konu ile ilgili uzman görevlendirilmesi ile ilgili işlemlerin ve yazışmaların yapılmasında, davet edilecek kişi ve kurumların tespiti hususlarında Komisyon Başkanlığının yetkili kılınmasına,
6. Ankara dışında yapılacak inceleme ve çalışmalara belirlenecek komisyon uzmanları ile kamu kurum ve kuruluşlarından görevlendirilen personelin katılmasına,
7. Rapor yazımında Komisyon Başkanlığına redaksiyon yetkisi verilmesine,
8. Ankara'da yapılan Komisyon toplantılarına bilgi vermek üzere çağrılan davetliler ile diğer kurum ve kuruluşlardan görevlendirilen uzmanların ulaşım ve iaşe bedellerinin karşılanmasına,

karar verilmiştir.

D. KOMİSYON ÇALIŞMALARI SÜRECİ

Çalışma süresi içerisinde 22 toplantı yapan Komisyonun çalışmaları sırasında tam tutanak tutulmuş, komisyonda görevli uzmanların rapor yazımında yararlanması amacıyla ilgili özel ve kamu kurum/kuruluşlarından belge ve bilgiler temin edilmiştir.

Ayrıca, Komisyon aşağıda belirtilen 3 çalışma ziyaretinde bulunmuş, bu ziyaretlerde 90 kişi dinlenmiştir.

Taslak Komisyon Raporu, Komisyon üyelerine ……. tarihinde dağıtılmıştır. Komisyon üyeleri bu Taslak Rapor üzerindeki değerlendirme ve görüşlerini ise; ……. tarihine kadar Komisyon Başkanlığına iletmişlerdir.

Üyelerden gelen öneri ve görüşler çerçevesinde nihai şekli verilen söz konusu Komisyon Raporu, …….. tarihinde TBMM Başkanlığına sunulmuştur.

D.1. Komisyon Toplantılarının Konusu, Bilgisine Başvurulanlar ve Tutanaklar

D.1.1. 4 Ekim 2016 Tarihli Başkanlık Divanı Seçimi

Başkanlık Divanı Seçimi yapılarak, başkan, başkanvekili, sözcü ve kâtip üye belirlenmiştir.

D.1.2. 7 Ekim 2016 Tarihli (1.) Toplantı

Komisyonun çalışma programı taslağının belirlenmesi, çalışma gün ve saatlerinin kararlaştırılması, Komisyon'da dinlenecek akademisyenler, STK'lar, kamu kurumları, meslek örgütleri ile diğer ilgili kişilerin tespit edilmesi ve Komisyon'da görevlendirilecek uzmanların belirlenmesi konuları görüşülmüştür.

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1738

D.1.3. 11 Ekim 2016 Tarihli (2.) Toplantı

Komisyon üyeleri, Komisyon toplantılarına dinlenmek üzere davet edilmesi gereken kişi, kurum ve kuruluşlar ile kişi ve kurumlardan istenecek bilge ve belgeler hakkında görüşlerini bildirmişlerdir.

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1739

D.1.4. 13 Ekim 2016 Tarihli (3.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	**Kurumu/Görevi**
Şahin Tin	**AK Parti Denizli Milletvekili**
Prof.Dr. Şafak Ertan Çomaklı	**Emniyet Genel Müdürlüğü Polis Akademisi Başkan Yrd.**
Prof. Dr. Mustafa Öztürk	**Çukurova Üniversitesi Öğretim Üyesi-Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi**
Mustafa Önsel	**Jandarma E. Kurmay Albay–Yazar**

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1742

D.1.5. 18 Ekim 2016 Tarihli (4.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	**Kurumu/Görevi**
Org. Ümit Dündar	**Genelkurmay 2. Başkanı**
Efkan Ala	**İçişleri E. Bakanı, Bursa Mv.**
Prof. Dr. Ahmet Akgündüz	**Rotterdam İslam Üniversitesi Rektörü**

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1743

D.1.6. 19 Ekim 2016 Tarihli (5.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	**Kurumu/Görevi**
Hilmi Özkök	**Genelkurmay E. Başkanı**
Prof. Dr. Nevzat Tarhan	**Üsküdar Üniversitesi Rektörü**
Yavuz Selim Demirağ	**Yazar, Gazeteci**
Prof. Dr. Ekrem Keleş	**Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı**

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1744

D.1.7. 20 Ekim 2016 Tarihli (6.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	**Kurumu/Görevi**
Mehmet Ağar	**E. Bakan**
Fehmi Koru	**Gazeteci**
Doç. Dr.Yavuz Çobanoğlu	**Tunceli Üniversitesi Sosyoloji Bölümü Öğretim Görevlisi-Yazar**

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1747

D.1.8. 25 Ekim 2016 Tarihli (7.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	**Kurumu/Görevi**
Gültan Kışanak	**Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı**
Nedim Şener	**Gazeteci**

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1748

D.1.9. 26 Ekim 2016 Tarihli (8.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	**Kurumu/Görevi**
Hüseyin Gülerce	**Gazeteci**
Işık Koşaner	**Genelkurmay E. Başkanı**
Emin Arslan	**Emniyet E. Genel Müdür Yardımcısı**

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1751

D.1.10. 27 Ekim 2016 Tarihli (9.) Toplantı

Komisyon üyeleri Kasım Ayı çalışma takvimi hakkında istişarelerde bulunmuştur.

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1754

D.1.11. 01 Kasım 2016 Tarihli (10.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	**Kurumu/Görevi**
Vasip Şahin	**İstanbul Valisi**
Mustafa Çalışkan	**İstanbul İl Emniyet Müdürü**

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1757

D.1.12. 02 Kasım 2016 Tarihli (11.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	**Kurumu/Görevi**
Mehmet Kılıçlar	**Merkez Valisi**
Galip Mendi	**Jandarma E. Genel Komutanı**
Mahmut Karaaslan	**Ankara İl Emniyet Müdürü**

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1763

D.1.13. 03 Kasım 2016 Tarihli (12.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	**Kurumu/Görevi**
Dr. Ergin Ergül	**Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı**
İlker Başbuğ	**Genelkurmay E. Başkanı**

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1764

D.1.14. 08 Kasım 2016 Tarihli (13.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	**Kurumu/Görevi**
Mehmet Celalettin Lekesiz	**Merkez Valisi**
Galip Öztürk	**İşadamı**

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1771

D.1.15. 09 Kasım 2016 Tarihli (14.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	**Kurumu/Görevi**
Korg. Arif Çetin	**Van Jandarma Asayiş Kolordu Komutanı**
Cevdet Saral	**Ankara E. Emniyet Müdürü**
Emre Taner	**MİT E. Müsteşarı**

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1775

D.1.16. 16 Kasım 2016 Tarihli (15.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	**Kurumu/Görevi**
Hande Fırat	**Muhabir, Televizyoncu, Yazar**
Prof.Dr. Abdullah Çavuşoğlu	**YÖK Üyesi**

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1785

D.1.17. 17 Kasım 2016 Tarihli (16.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	**Kurumu/Görevi**
Ali Bardakoğlu	**Diyanet İşleri E. Başkanı**
Seyfullah Saldık	**Bursa Jandarma Bölge E. Komutanı/E.Tümgeneral**

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1788

D.1.18. 23 Kasım 2016 Tarihli (17.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	**Kurumu/Görevi**
Davut Ala	**Gazi Albay**
Mahmut Pınarbaşı	**Gazi Albay**
Rıfat-Mine Özer	**Sivil Gaziler**
Can Cumurcu	**Çengelköy Muhtarı/Sivil Gazi**
Metin Doğan	**Sivil Gazi**
Enes Topçu	**Sivil Gazi**

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1797

D.1.19. 24 Kasım 2016 Tarihli (18.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	**Kurumu/Görevi**
İbrahim Aydın	**Jandarma İstihbarat E. Başkanı / E. Tümgeneral**

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1801

D.1.20. 01 Aralık 2016 Tarihli (19.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	**Kurumu/Görevi**
Hüseyin Kurtoğlu	**İstanbul İl Jandarma Komutanı / Tuğgeneral**
Necati Çevik	**Ankara Emniyet Müdürlüğü Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürü**

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1804

D.1.21. 08 Aralık 2016 Tarihli (20.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	**Kurumu/Görevi**
Dr. Hasan Polat	
Osman Ak	**Adana İl Emniyet Müdürü**

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1806

D.1.22. 15 Aralık 2016 Tarihli (21.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	**Kurumu/Görevi**
Eyüp Pınarbaşı	**Sakarya İl Emniyet Müdürü**
Lokman Ertürk	**Kahraman Kazan Belediye Başkanı**

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1825

D.1.23. 22 Aralık 2016 Tarihli (22.) Toplantı

Konu hakkında aşağıda isim ve unvanları belirtilen kişiler dinlenmiştir.

Bilgi Alınan	
Kişi	**Kurumu/Görevi**
Dr. Kerem Kınık	**Türk Kızılay Derneği Genel Başkanı**
Himmet Karadağ	**Borsa İstanbul A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı**

İlgili toplantının tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1845

D.2. Çalışma Ziyaretleri, Yerinde İncelemeler ve Diğer Faaliyetler

D.2.1. Parlamentolar Arası Birlik Başkanlığı Heyetinin 18 Ekim 2016 Tarihli Çalışma Ziyareti

Parlamentolar Arası Birlik Başkanı Saber Chowdhury ve beraberindeki heyet Fethullahçı Terör Örgütü'nün 15 Temmuz 2016 Tarihli Darbe Girişimini Araştırmak Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunu ziyaret etmiştir. Komisyon Başkanı Reşat PETEK heyete darbe girişimi, OHAL uygulamaları ve Komisyon faaliyetleri hakkında bilgi verilmiş, heyetin soruları cevaplandırılmış ve konuyla ilgili görüş teatisinde bulunulmuştur.

D.2.2. AKPM Heyetinin 22 Kasım 2016 Tarihli Çalışma Ziyareti

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi (AKPM) Türk Delegasyonu Başkanı Adana Milletvekili Sayın Talip Küçükcan'ın daveti üzerine 21-23 Kasım 2016 tarihlerinde ülkemizi ziyaret eden AKPM Siyasi İşler ve Demokrasi Geçici Komisyonu Heyeti, Komisyon Başkanı Mogens Jensen başkanlığında 22.11.2016 tarihinde Fethullahçı Terör Örgütü'nün 15 Temmuz 2016 Tarihli Darbe Girişimini Araştırmak Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonunu ziyaret etmiştir. Komisyon Başkanı Reşat Petek'in heyet onuruna verdiği yemekli çalışma toplantısında 6 kişilik heyete darbe girişimi, OHAL uygulamaları ve Komisyon faaliyetleri hakkında bilgi verilmiş, heyetin soruları cevaplandırılmış ve konuyla ilgili görüş teatisinde bulunulmuştur.

D.2.3. 30 Kasım 2016 Tarihli Çalışma Ziyareti

15-16 Temmuz tarihlerinde darbenin bastırılmasında aktif rol üstlenen güvenlik birimlerini ziyaret ve yerinde incelemeler kapsamında; Emniyet Genel Müdürlüğü Özel Harekat Daire Başkanlığı ve Ankara Emniyet Müdürlüğü Özel Harekat Şube Müdürlüğüne çalışma ziyareti düzenlenmiştir. 15 Temmuz (Fetö/Pdy) Darbe Girişimini Araştırma Komisyonu ilk çalışma ziyaretini, Fethullahçı Terör Örgütü tarafından bombalanan, 44'ü özel harekat mensubu olmak üzere 51 şehidin verildiği Emniyet Genel Müdürlüğü Özel Harekat Daire Başkanlığına gerçekleştirmiştir. 15 Temmuz gecesi hayatını kaybedenlerin anısına kampüs içinde yapılan anıta karanfiller bırakan komisyon üyeleri, 15 Temmuz gecesine ilişkin bilgi almıştır. Ardından yapılan toplantıda ilk olarak Özel Harekât Eğitim Şube Müdürü Recep Korhan Güler tarafından 15 Temmuz gecesine ilişkin sunum yapılmıştır. Sunum içeriğinde kronolojik olarak darbe girişimi etraflıca anlatılmış ve sunumun sonunda şehitlerin isimleri tek tek okunmuştur. Ardından, 15 Temmuz'da Özel Harekat Daire Başkanı olan Sivas İl Emniyet Müdürü Turan Aksoy tarafından 15 Temmuz gecesine ilişkin ayrıntılı izahat yapılmıştır. Akabinde Emniyet Genel Müdür Yardımcısı Servet Yılmaz ve Emniyet Genel Müdürlüğü Havacılık Daire Başkanı Uygar Elmastaşı konu ile ilgili olarak Komisyona bilgi vermiş ve değerlendirmelerde bulunmuştur. Komisyon üyelerinin EGM Özel Harekat üst yönetimine yönelik soruların cevaplandırılmasının ardından toplantı sona ermiştir. Komisyon Başkanı Reşat Petek, toplantının ardından çıkışta gazetecilerin sorularını yanıtlamış ve daha sonra Ankara Emniyet Müdürlüğü Özel Harekat Daire Başkanlığına geçilmiştir.

Komisyon Heyeti, aynı gün Ankara Emniyet Müdürlüğü Özel Harekat Şube Müdürlüğünü ziyaret etmiştir. 15 Temmuz'da Fethullahçı Terör Örgütü mensuplarınca açılan ateş sonucu yaralanan gaziler ile yemek yiyen Komisyon üyeleri 15 Temmuz'da yaşananlar hakkında bilgi almıştır. Ankara Emniyet Müdürü Mahmut Karaaslan'ın konuyla ilgili kısa brifinginden sonra Ankara İl Emniyet Müdür Yardımcısı Yaman Ağırlar 15 Temmuz gecesinde yaşananların kronolojik seyrini aktarmıştır. Akabinde 15 Temmuz gecesi Jandarma Genel Komutanlığını işgal eden Fetullahçı Terör Örgütü mensuplarının söz konusu Komutanlıktan çıkarılmasına yönelik operasyonları yöneten Ankara Özel Harekat Şube Müdürü Eraslan Er konuyla ilgili ayrıntılı bilgi vermiştir.

İlgili çalışma ziyaretinin tam tutanaklarına aşağıdaki adreslerden ulaşılmaktadır.

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1811
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1809
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1810

D.2.4. 2 Aralık 2016 Tarihli Çalışma Ziyareti

Komisyon ikinci çalışma ziyaretini 15 Temmuz gecesi bombalanan TÜRKSAT A.Ş. Genel Müdürlüğüne düzenlemiştir.

Fetullahçı Terör Örgütü tarafından 4 ağır tonajlı bomba ile bombalanan, 2 şehidin verildiği ve 4 kişinin yaralandığı TÜRKSAT A.Ş. tesislerinde yapılan toplantıda ilk olarak TÜRKSAT A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı ve Milli Savunma Eski Bakanı Vecdi Gönül tarafından 15 Temmuz gecesine ilişkin brifing verilmiş ve TÜRKSAT'ın darbe girişimine karşı tarihi bir görev ifa ettiği ifade edilmiştir. Ardından TÜRKSAT A.Ş. Genel Müdürü Cenk Şen tarafından yapılan sunumda darbe girişimi kronolojik olarak TÜRKSAT'ta yaşanan gelişmeler özelinde etraflıca anlatılmış ve sunumun sonunda şehitlerin özgeçmişleri okunmuştur. Akabinde TÜRKSAT Hukuk Müşaviri Mehmet Çerikçi komisyon üyelerinin sorularını yanıtlamıştır. Son olarak Komisyon Başkanı Reşat Petek ise Cumhurbaşkanımızın milleti meydanlara çağıran konuşmasını televizyonlar aracılığıyla halka ulaştıran tüm TÜRKSAT çalışanlarına teşekkür ederek bunun bir vatan görevi olduğunu, bu görevi TÜRKSAT çalışanlarının şan ve şerefle yerine getirdiğini ifade etmiştir. Sunum ve konuşmaların ardından darbe girişimi sırasında zarar gören kısımlar komisyon üyeleri tarafından incelenerek bilgi alınmış ve çalışma ziyareti sonlandırılmıştır.

İlgili çalışma ziyaretinin tam tutanaklarına aşağıdaki adresten ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1807

D.2.5. 9-10-11 Aralık 2016 Tarihli Çalışma Ziyareti

15-16 Temmuz 2016 tarihlerinde silahlı ve kanlı darbe girişiminin bastırılmasında aktif rol üstlenen illerimizin başında gelen İstanbul'da 15 Temmuz Darbe Girişimini Araştırma Komisyonu tarafından yapılan ziyaret ve yerinde incelemeler kapsamında; Atatürk Havalimanı (Apron, Kule, Özel Harekat Şube Müdürlüğü) Çengelköy İlçe Emniyet Amirliği ve Çengelköy esnafı, gazi aileleri, 15 Temmuz Şehitler Köprüsü ve Trafik Denetleme Şube Müdürlüğü, İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi ziyaret edilmiş ve bunun yanında komisyon üyeleri, basın mensupları, akademisyenler, yazarlar, STK ve düşünce kuruluşlarının katılımlarıyla, *"FETÖ/PDY ile Mücadele Kapsamında Alınması Gereken Önlemler ve Hukuk, Eğitim, Güvenlik, İstihbarat ve Uluslararası İlişkiler Alanlarında Yeniden Yapılanma Önerileri İle İlgili Müzakere Toplantısı"* gerçekleştirilmiştir.

Atatürk Havalimanı Ziyareti

Komisyon üyeleri 9 Aralık 2016 tarihinde Atatürk Havalimanı'nda incelemelerde bulunmuş ve 15 Temmuz gecesi Atatürk Havalimanı uçuş kulesi, apron ve terminallerinde

yaşananları; İstanbul Vali Yardımcısı Mehmet Ali Ulutaş, Atatürk Havalimanı Emniyet Müdürü Emre Erdoğan, kule yetkilileri, özel harekat polis amiri, dış hatlar amiri ve diğer görevli memurlardan dinlemiştir. Atatürk Havalimanı Emniyet Şube Müdürü Emre Erdoğan, 15 Temmuz gecesi Atatürk Havalimanı'nda darbeci askerlere yapılan operasyonla ilgili komisyon başkanı ve üyelerine açıklamalarda bulunmuştur. Atatürk Havalimanı Mülki İdare Amiri Mehmet Ali Ulutaş, darbe girişiminin ardından kısa sürede Atatürk Havalimanı'na geldiğini, yaralıların olduğunu, o sırada Sayın Cumhurbaşkanının Atatürk Havalimanı'na indiğini ve *"28 Haziran'da terör saldırısında nasıl kısa sürede burayı çalıştırdıysanız hemen hizmete açın"* talimatı verdiğini ifade etmiştir. Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMİ) Genel Müdür Yardımcısı Celal Özuğur darbe gecesi çekilen görüntüleri komisyon üyelerine teslim ederek Sayın Cumhurbaşkanının havalimanındaki operasyonu bizzat kendi telefonundan yönettiğini ifade etmiştir. DHMİ Atatürk Havalimanı Baş Müdürü Şenol Albayrak ve Darbe gecesi Atatürk Havalimanı Hava Trafik Kontrol Kulesi gece sorumlusu olan Enver Yavuz, kulenin darbeci askerler tarafından ele geçirilmesi ve Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın o gece Atatürk Havalimanı'na gelişine kadar yaşanılanlar hakkında açıklamalarda bulunmuştur.

İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü

10 Aralık 2016 tarihinde Komisyon Başkanı Reşat Petek ile komisyon üyeleri Vatan Caddesi'ndeki İstanbul Emniyet Müdürlüğüne giderek çalışma ziyaretlerini sürdürmüş ve tanıkları dinlemiştir. Komisyon Başkanı Petek, Türk milletinin gerek Silahlı Kuvvetlerimiz içerisindeki vatanına, milletine ve seçilmiş siyasi otoriteye bağlı kahraman evlatlarının gerek emniyet güçlerimiz içerisindeki bayrağına, ülkesine ve devletine bağlı kardeşlerimizin, o gün üzerlerine düşen görevleri milletimizle birlikte yerine getirdiğini, tarihimizin maalesef darbelerle ve darbe girişimleriyle dolu olduğunu ancak 15 Temmuz'da verilen mücadeleyle bu sürecin siyasi tarihimiz açısından tam tersine döndürüldüğünü ifade etmiştir. İstanbul İl Emniyet Müdürü Mustafa Çalışkan komisyon üyelerine, darbe girişimi akşamı yaşadıklarını anlatarak, Vatan Emniyet Müdürlüğünün çok önemli olduğunu ifade etmiştir. Ardından İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Sinan Kökten, İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Necmettin Öztürk ve Organize Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğünde görevli polis memuru Bilgin Yıldırım darbe girişimine ilişkin yaşadıklarını etraflıca Komisyon üyelerine anlatmıştır.

Gazi Aile Ziyareti

TBMM komisyon üyeleri daha sonra 15 Temmuz Darbe Girişimi gazisi 14 yaşındaki Adviyye Gül İsmailoğlu'nu ziyaret ederek geçmiş olsun dileklerini iletmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi

Ardından komisyon üyeleri Saraçhane'deki İstanbul Büyükşehir Belediyesini ziyaret etmiş ve İBB Genel Sekreteri Hayri Baraçlı ile birlikte belediye binası önünde 15 Temmuz şehitleri için ayrılan alana karanfil bırakılmış ve dua okunmuştur. Daha sonra belediye binasına giren ve darbe girişimi esnasında zarar gören yerleri inceleyen komisyon üyeleri, 15 Temmuz için ayrılan bölüme giderek hatıra defterini imzalamıştır.

Komisyon Başkanı Reşat Petek, bu toprakları bize vatan yapan aziz şehitlerimizi ve gazilerimizi rahmet, şükran ve minnetle andığını ifade ederek, 15 Temmuz 2016 kanlı darbe girişimini çıplak elleri ve iman dolu göğüsleriyle püskürten güvenlik görevlilerimize, Büyükşehir Belediyesi çalışanlarına, darbecilere karşı etten duvar ören aziz vatandaşlarımıza Komisyon olarak şükranlarını sunduğunu belirtmiştir. Akabinde komisyon üyeleri; İBB Genel Sekreteri Hayri Baraçlı ve 15 Temmuz Darbe Girişimi gazileri ve tanıkları ile toplantı yapmıştır.

İBB Genel Sekreteri Hayri Baraçlı, tüm belediye çalışanlarının ve ekiplerinin, zabıta, itfaiye, yol bakım, İSFALT, İSTON araçlarının, sadece belediye binasının önünde değil, İstanbul emniyeti ile beraber eşgüdüm halinde çalışarak gerekli talimatlar doğrultusunda araçlarla etkin bir rol oynadığını, 39 ilçede Emniyetin talimatları doğrultusunda gereken uygulamaların yapıldığını belirtmiştir. Öte yandan İBB Genel Sekreteri Hayri Baraçlı, 17-25 Aralık sürecinde ve 15 Temmuz darbe girişimlerinde İBB ve bağlı iştiraklerde yürüttükleri çalışmalar hakkında komisyona bilgi vermiştir. Daha sonra Fatih İlçe Emniyet Müdürü Hakan Yılmaz, İBB Güvenlik Amiri Murat Yılmaz, Özel Kalem Gece Sekreteri İsmail Hakkı Öztürk ve diğer personel ve görgü tanıkları darbe girişimi akşamında belediye ve çevresinde yaşananlara ilişkin gözlemlerini Komisyon üyelerine aktarmıştır.

Çağlayan Adalet Sarayı

Komisyon üyeleri daha sonra Çağlayan'daki İstanbul Adalet Sarayı'nı ziyaret etmiştir. Komisyon üyelerini İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı İrfan Fidan ile Başsavcı Vekili İsmail Uçar karşılamıştır. Basına açık gerçekleşen ziyarette Komisyon Başkanı Reşat Petek şu açıklamalarda bulunmuştur; *"Geçmiş kimi darbeler ve darbe girişimlerinde darbecilerden yana tavır aldığı için olumsuz karnesi bulunan yargının 15 Temmuz'da yasal görevlerini süratle yerine getirerek darbeciler hakkında adli işlem başlatmalarını milletimiz adına takdirle karşılıyoruz."* İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı İrfan Fidan, komisyon üyelerine darbecilerle ilgili yürütülen soruşturmalar hakkında bilgi vererek, darbecilerin, kendilerini yargılamak üzere Silivri'de 700 kişi kapasiteli duruşma salonu inşa ettiklerini belirtmiştir. Ayrıca darbecilerin köprüleri işgal etmeye başladığı andan itibaren sürecin yargı makamlarınca takip edildiğini, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin hakim ve savcılarının olayın vahametini anladığını ve gerekli tavrı derhal gösterdiğini belirtmiştir.

Çengelköy Polis Merkezi ve Çengelköy Esnaf Ziyareti

Komisyon üyeleri Çağlayan Adalet Sarayı'na yaptıkları ziyaretin ardından darbe girişiminde basılmak istenen Çengelköy Polis Merkezini ziyaret ederek burada görevli polisleri dinlemiştir. 15 Temmuz gecesi yaşadıklarını Komisyon Başkanı Reşat Petek'e anlatan Kuleli Kaymak Mustafa Paşa Camii İmamı Osman Keskin, dinler arası diyalog olmaz dediği için, FETÖ'nün anlayışına karşı çıktığı için darbecilerin önce kendisini hedeflediğini, esnaf Kadir Akbulut ise kendilerine darbeciler tarafından; *"dükkanlarınızı kapayın, evlerinize gidin, silahlı kuvvetler yönetime el koydu"* dendiğini ifade etmiştir.

15 Temmuz Şehitler Köprüsü Ziyareti

Komisyon heyeti Polis Merkezi önünde polislerle birlikte hatıra fotoğrafı çektirdikten sonra Çengelköy Polis Merkezinden ayrılarak 15 Temmuz Şehitler Köprüsü ile Trafik Denetleme Şube Müdürlüğü'nü ziyaret etmiştir. 15 Temmuz Şehitler Köprüsünde o gece yaşananları tanıklarından dinleyen komisyon üyeleri, daha sonra köprü gişelere yakın bir noktada şehit olanlar için dua ederek yere karanfil bırakmıştır.

Müzakere Toplantısı

Komisyon 11 Aralık 2016 tarihinde FETÖ/PDY ile Mücadele Kapsamında Alınması Gereken Önlemler ile Hukuk, Eğitim, Güvenlik, İstihbarat ve Uluslararası İlişkiler Alanlarında Yeniden Yapılanma Önerileri İle İlgili Müzakere Toplantısı düzenlemiştir. Müzakere Toplantısına Prof. Dr. Halil Berktay, Prof. Dr. Cemal Zehir, Doç. Dr. Nuri Tınaz, Oğuz Haksever, Rahim Er, Ayşe Böhürler, Köksal Akpınar, Ersin Çelik, Banu El, Selim Çoraklı, Recep Yeter ve Mete Yarar katılmıştır. Komisyon Başkanı Reşat Petek, 15 Temmuz'un bu milletin tarihinde bir kırılma noktası olduğunu ve çeşitli kisveler altında bu milletin başına musallat edilmiş bir terör örgütünün kanlı bir kalkışmasını devletin ve milletin el ele vererek durdurduğu tarih olduğunu belirtmiştir. Yapılan verimli müzakere toplantısının ardından Komisyon Üyeleri Ankara'ya hareket etmiştir.

İlgili çalışma ziyaretinin tam tutanaklarına aşağıdaki adreslerden ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1822
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1847
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1824
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1823
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1849
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1846
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1848
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1820

D.2.6. 20-21 Aralık 2016 Tarihli Çalışma Ziyareti

15 Temmuz Darbe Girişiminin bastırılmasında aktif rol üstlenen ve aynı zamanda Sayın Cumhurbaşkanının da darbe girişimi esnasında bulunduğu yer olan Marmaris ve Dalaman'da, Komisyon tarafından 20-21 Aralık 2016 tarihlerinde yapılan ziyaret ve yerinde incelemeler kapsamında; öncelikle Dalaman Havalimanında inceleme ve ardından bilgilendirme toplantısı yapılmış, ardından Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın 15 Temmuz'da kaldığı Marmaris Grand Yazıcı Turban Otel'de yerinde incelemeler, tanıkların dinlenmesi ve FETÖ/PDY ile Mücadele Kapsamında Alınması Gereken Önlemler ve Yeniden Yapılanma Önerileri İle İlgili Müzakere Toplantısı gerçekleştirilmiştir.

Dalaman Havalimanında İncelemeler ve Bilgilendirme

Komisyon Başkanı Burdur Milletvekili Reşat Petek, Manisa Milletvekili Selçuk Özdağ, İstanbul Milletvekili Mihrimah Belma Satır, İstanbul Milletvekili Ravza Kavakçı Kan, İzmir Milletvekili Hüseyin Kocabıyık, Karabük Milletvekili Burhanettin Uysal ve Muğla Milletvekili Mehmet Erdoğan'dan oluşan komisyon heyeti 20 Aralık 2016 tarihinde

ilk olarak Sayın Cumhurbaşkanı'nın helikopter ile geldiği Dalaman Havalimanında incelemelerde bulunarak Dalaman Havalimanı uçuş kulesi, apron ve terminallerde yaşananları Dalaman Havalimanı Emniyet Müdürü Okan Karadeniz'den etraflıca dinlemiştir. Muğla İl Emniyet Müdürü Hakan Çetinkaya, Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü (DHMİ) Dalaman Havalimanı Başmüdürü Yaşar Kasap ve Dalaman Havalimanı'ndan Sorumlu İl Emniyet Müdür Yardımcısı Oğuz Kaan Akçal darbe girişimi gecesi yaşananları komisyon üyelerine ayrıntılı olarak aktarmıştır. Komisyon Başkanı Sayın Reşat Petek, Fetullahçı Terör Örgütünün yapılanması ile ilgili adli makamların soruşturmalar yaptığını, TBMM'nin araştırma komisyonu üyelerine verdiği görevin darbe girişiminde FETÖ'nün yapılanması ile ilgili görgüye dayalı bilgisi olanları ve elinde belgesi olanları mahallinde ya da TBMM'de dinlemek sureti ile tarihe not düşmek olduğunu ifade ederek Dalaman Havalimanı'nın son derece önemli olduğunu, tarihin yazacağı, araştırmacıların üzerinde çalışacağı konulardan birisi olduğunu, zira FETÖ'nün darbede amaçladığı hedeflerden birisinin Sayın Cumhurbaşkanı'nı yok etmek olduğunu, dolayısıyla Sayın Cumhurbaşkanı'nın Marmaris'ten helikopter ile havalandıktan sonra uçağı ile İstanbul'a gidişi sırasında yaşananları, görgü tanıkları, sorumluluk mevkiinde olanlar ve medya mensuplarından dinleyerek ses kaydı ile tutanaklara geçirileceğini belirtmiştir.

Grand Yazıcı Turban Otel'de İncelemeler ve Bilgilendirme

Komisyon heyeti, Dalaman Havalimanı ziyaretinin akabinde Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın ayrılmasından sonra FETÖ mensubu askerlerin geldiği Grand Yazıcı Turban Otel'de incelemelerde bulunmuştur. Komisyon üyeleri Muğla Valisi Amir Çiçek, Otel sahibi Serkan Yazıcı ve basın mensupları eşliğinde suikast timini getiren helikopterlerin iniş yaptığı alanda incelemelerde bulunarak darbe girişimi gecesine ilişkin bilgi almıştır. Sayın Cumhurbaşkanının korumalarının kaldığı ve o geceki saldırı sonrası zarar gören yerler ile Sayın Cumhurbaşkanının o gece basın açıklaması yaptığı yerde incelemelerde bulunulmuştur.

Grand Yazıcı Turban Otel'de Müzakere toplantısı 1

Komisyon heyeti Grand Yazıcı Turban Otel'deki incelemenin ardından, 15 Temmuz gecesine şahit olan il ve ilçe yetkililerinin dinlendiği müzakere toplantısı gerçekleştirilmiştir. Müzakere toplantısına Muğla Valisi Amir Çiçek, Muğla İl Jandarma Komutanı Albay Yavuz Özfidan, Muğla İl Emniyet Müdürü Hakan Çetinkaya, Marmaris Cumhuriyet Başsavcısı Mehmet Demirel, Kara Pilot Albay Murat Bağ, Hava Meydanları Harekât Eğitim Komutanı Yarbay Fethi Şahbaz ve otel sahibi Serkan Yazıcı katılmıştır.

Grand Yazıcı Turban Otel'de Müzakere toplantısı 2

Komisyon heyeti, 21 Aralık 2016 tarihli çalışma ziyaretinin ikinci gününde Grand Yazıcı Turban Otel'de müzakere toplantısının ikinci oturumunu gerçekleştirmiştir. Toplantıya Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mansur Harmandar, Anadolu Ajansı Sabri Kesen, Doğan Haber Ajansı Ali Gündoğan, İhlas Haber Ajansı Vural Efecik, A Haber Kenan Gürbüz, Gündem Gazetesi Temel Irmak ve İşletmeci Osman Ülgen katılmıştır.

İlgili çalışma ziyaretinin tam tutanaklarına aşağıdaki adreslerden ulaşılmaktadır.
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1843
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1842
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1844

E. KOMİSYONDA GÖREVLENDİRİLENLERİN LİSTESİ

Komisyonda görevlendirileceklerin Komisyonun görev sahasına giren alanlarda ihtisas sahibi olmaları gözetilmiştir. Komisyon çalışmalarında ve rapor yazımında katkıda bulunmak üzere toplam 31 kişi Komisyonda görevlendirilmiştir.

İSİM	UNVANI	KURUMU
Muhammet Emin Güzel	Yasama Uzmanı	TBMM Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı
Gürsel Öztürk	TBMM Müşaviri	TBMM Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı
Fatih Topsak	Yasama Uzmanı	TBMM Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı
Hüdai Şencan*	Yasama Uzmanı	TBMM
Doğanay Nafiz İlhan	İstihdam Uzmanı	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
Şahin Kaya	Maliye Uzmanı	MASAK
İbrahim Alper Tabanoğlu	Tetkik Hâkimi	Adalet Bakanlığı
Fazıl Can	Mülkiye Başmüfettişi	İçişleri Bakanlığı
Hasan Hüseyin Uludağ	E.Tbp.Kd.Alb.	Sağlık Bakanlığı
Kerim Sürel	Araştırmacı	Hazine Müsteşarlığı
Prof. Dr.Mehmet Evkuran	Öğrt. Üyesi	Hitit Üniversitesi
Prof. Dr. Bünyamin Erul	Öğrt. Üyesi	Ankara Üniversitesi
Mustafa Yamaç	Uzman	Başbakanlık
Mükremin Uzun	Uzman Denetçi	Sayıştay
Oğuz Akalın	Başmüfettiş	HSYK
Sinan Ekici	Başmüfettiş	HSYK
Asaf Alper Güner	Uzman	Başbakanlık
Ali Bektaş	Sosyolog	Konya Büyükşehir Belediyesi
Kerime Yıldız	Tarihçi	
Servet Aydemir	Uzman	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Doç. Dr.Erol Yılmaz	Müdür Yrd.	TBMM
Erdinç Karasu	Müfettiş	MSB
Fevzi Çakar	İdari İşler Müdürü	TDK
Ertuğrul Demirci*	Şube Müdürü	Dışişleri Bakanlığı
Prof. Dr. Adnan Çevik*	Öğrt. Üyesi	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Ergin Devren	Polis Başmüfettişi	Emniyet Genel Müdürlüğü
Öztürk Karayazı*	Yarbay	Jandarma Personel Başkanlığı
Mustafa Aygen*	Yarbay	Jandarma İstihbarat Daire Başkanlığı
Alparslan Koçak*	3. Sınıf Emn. Müd.	Emniyet Genel Müdürlüğü
Emre Per	Bankacılık Başuzmanı	BDDK
Fethullah Güner	Daire Başkanı	MEB

(*) Yarı zamanlı görev yapmıştır.

F. KOMİSYONA SUNULAN RAPORLAR VE BELGELER

Sıra No	Kurum/Kuruluş/Kişi	Tarih ve Sayı	Konusu
1	Hazine Müsteşarlığı	17.11.2016-91573	Kapsamlı Bilgi Talebi
2	MASAK Başkanlığı	23.12.2016-100648	Kapsamlı Bilgi Talebi
3	Sermaye Piyasası Kurulu Başkanlığı	12.12.2016-97317	Kapsamlı Bilgi Talebi
4	Ekonomi Bakanlığı	02.01.2017-102389	Kapsamlı Bilgi Talebi
5	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı	13.12.2016-97486	Kapsamlı Bilgi Talebi
6	İçişleri Bakanlığı	27.01.2017-108974	Kapsamlı Bilgi Talebi
7	Milli Savunma Bakanlığı	09.12.2016-96713	Kapsamlı Bilgi Talebi
8	Adalet Bakanlığı	15.12.2016-98324	Kapsamlı Bilgi Talebi
9	İçişleri Bakanlığı Polis Akademisi Başkanlığı	01.02.2017-109897	Kapsamlı Bilgi Talebi
10	Diyanet İşleri Başkanlığı	19.10.2016	Kapsamlı Bilgi Talebi
11	RTÜK Başkanlığı	24.10.2016-85112	Kapsamlı Bilgi Talebi
12	Milli Savunma Bakanlığı	09.12.2016-96713	Kapsamlı Bilgi Talebi
13	Adalet Bakanlığı	09.12.2016-97022	Kapsamlı Bilgi Talebi
14	İçişleri Bakanlığı	14.12.2016-97792	Kapsamlı Bilgi Talebi
15	Adalet Bakanlığı	15.12.2016-98320	Kapsamlı Bilgi Talebi
16	Diyanet İşleri Başkanlığı	07.11.2016-59082	Kapsamlı Bilgi Talebi
17	Milli Savunma Bakanlığı	09.12.2016-96713	Kapsamlı Bilgi Talebi
18	Devlet Personel Başkanlığı	25.11.2016-93541	Kapsamlı Bilgi Talebi
19	Adalet Bakanlığı	28.11.2016-93746	Kapsamlı Bilgi Talebi
20	MİT Müsteşarlığı	24.05.2017-133381	Kapsamlı Bilgi Talebi
21	Adalet Bakanlığı	29.12.2016-101941	Kapsamlı Bilgi Talebi
22	Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığı	22.11.2016-92492	Kapsamlı Bilgi Talebi
23	Milli Savunma Bakanlığı	09.12.2016-96713	Kapsamlı Bilgi Talebi
24	İçişleri Bakanlığı	16.11.2016-91370 28.12.2016-101903 01.03.2017-115932	Kapsamlı Bilgi Talebi
25	MİT Müsteşarlığı	24.05.2017-133381	Kapsamlı Bilgi Talebi
26	Başbakanlık	09.12.2016-96713	Kapsamlı Bilgi Talebi
27	Dışişleri Bakanlığı	07.12.2016-96068	Kapsamlı Bilgi Talebi
28	Türkiye Gönüllü Teşekküller Vakfı(TGTV)	02.12.2016-95076	Kapsamlı Bilgi Talebi
29	Diyanet İşleri Başkanlığı	03.01.2017-102891	Kapsamlı Bilgi Talebi
30	İçişleri Bakanlığı	07.12.2016-96054	Kapsamlı Bilgi Talebi
31	MİT Müsteşarlığı	24.05.2017-133381	Kapsamlı Bilgi Talebi
32	Adalet Bakanlığı	09.12.2016-97022	Kapsamlı Bilgi Talebi
33	Adalet Bakanlığı	09.12.2016-97022	Kapsamlı Bilgi Talebi
34	İçişleri Bakanlığı	30.12.2016-102315	Kapsamlı Bilgi Talebi
35	RTÜK Başkanlığı	29.11.2016-94146	Kapsamlı Bilgi Talebi
36	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	20.12.2016-99561	Kapsamlı Bilgi Talebi
37	Dışişleri Bakanlığı	28.12.2016-101907	Kapsamlı Bilgi Talebi
38	İçişleri Bakanlığı	02.12.2016-95116	Kapsamlı Bilgi Talebi
39	Adalet Bakanlığı	15.12.2016-98323	Kapsamlı Bilgi Talebi
40	HSYK Başkanlığı	16.11.2016-91141	Kapsamlı Bilgi Talebi
41	Adalet Bakanlığı	29.12.2016-101941	Kapsamlı Bilgi Talebi
42	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	05.12.2016-95314	Kapsamlı Bilgi Talebi

Sıra No	Kurum/Kuruluş/Kişi	Tarih ve Sayı	Konusu
43	Vakıflar Genel Müdürlüğü	29.11.2016-94189	Kapsamlı Bilgi Talebi
44	Genelkurmay Başkanlığı		Kapsamlı Bilgi Talebi
45	Milli Savunma Bakanlığı	09.12.2016-96713	Kapsamlı Bilgi Talebi
46	Devlet Denetleme Kurulu Başkanlığı		Kapsamlı Bilgi Talebi
47	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu	01.12.2016-94727	Kapsamlı Bilgi Talebi
48	Dışişleri Bakanlığı	25.11.2016-93343	Kapsamlı Bilgi Talebi
49	İçişleri Bakanlığı(Emniyet Genel Müdürlüğü)	08.03.2017-117236	Kapsamlı Bilgi Talebi
50	İçişleri Bakanlığına(Jandarma Genel Komutanlığı)	29.12.2016-102011	Kapsamlı Bilgi Talebi
51	Maliye Bakanlığı	09.12.2016-96734	Kapsamlı Bilgi Talebi
52	Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı	28.12.2016-101780	Kapsamlı Bilgi Talebi
53	Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı	06.12.2016-95783	Kapsamlı Bilgi Talebi
54	Hacettepe Üniversitesi Rektörlüğü	02.12.2016-95028	Kapsamlı Bilgi Talebi
55	İçişleri Bakanlığı(Emniyet Genel Müdürlüğü)	02.12.2016-95234	Kapsamlı Bilgi Talebi
56	Sakarya Üniversitesi Rektörlüğü	22.11.2016-92570	Kapsamlı Bilgi Talebi
57	MİT Müsteşarlığı	24.05.2017-133381	Kapsamlı Bilgi Talebi
58	Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü	07.12.2016-96206 15.12.2016-98328	Kapsamlı Bilgi Talebi
59	TÜBİTAK Başkanlığı	02.01.2017-102398	Kapsamlı Bilgi Talebi
60	Hazine Müsteşarlığı	27.12.2016-101445	Kapsamlı Bilgi Talebi
61	Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliği	13.12.2016-97432	Kapsamlı Bilgi Talebi
62	Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü	08.12.2016-96621	Kapsamlı Bilgi Talebi
63	İçişleri Bakanlığı	06.12.2016-95957	Kapsamlı Bilgi Talebi
64	Dışişleri Bakanlığı	11.01.2016-104646	Kapsamlı Bilgi Talebi
65	Dışişleri Bakanlığı	24.01.2017-108190	Kapsamlı Bilgi Talebi
66	İçişleri Bakanlığı (Emniyet Genel Müdürlüğü)	10.01.2017-104536	Kapsamlı Bilgi Talebi
67	Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliği	13.12.2016-97433	Kapsamlı Bilgi Talebi
68	Milli Savunma Bakanlığı	09.12.2016-96713	Kapsamlı Bilgi Talebi
69	Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı	21.12.2016-99794	Kapsamlı Bilgi Talebi
70	Başbakanlık	25.01.2017-108550	Kapsamlı Bilgi Talebi
71	Milli Savunma Bakanlığı	30.12.2016-102295	Kapsamlı Bilgi Talebi
72	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu	21.12.2016-99800	Kapsamlı Bilgi Talebi
73	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası	19.12.2016-98941	Kapsamlı Bilgi Talebi
74	İçişleri Bakanlığı	16.12.2016-98421	Kapsamlı Bilgi Talebi
75	Milli Savunma Bakanlığı	30.12.2016-102295	Kapsamlı Bilgi Talebi
76	Adalet Bakanlığı	29.12.2016-101941	Kapsamlı Bilgi Talebi
77	İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı	27.12.2016-101474	Kapsamlı Bilgi Talebi
78	İçişleri Bakanlığı(Emniyet Genel Müdürlüğü)	30.12.2016-102323	Kapsamlı Bilgi Talebi
79	Ankara Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı	16.01.2017-106286	Kapsamlı Bilgi Talebi
80	Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü	22.12.2016-100487	Kapsamlı Bilgi Talebi
81	Borsa İstanbul A.Ş.	04.01.2016-103005	Kapsamlı Bilgi Talebi
82	Diyanet İşleri Başkanlığı	17.01.2016-106719	Kapsamlı Bilgi Talebi
83	Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı	06.03.2017-116780	Kapsamlı Bilgi Talebi
84	Adalet Bakanlığı	18.01.2017-106947	Kapsamlı Bilgi Talebi
85	İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı	04.01.2017-103000	Kapsamlı Bilgi Talebi
86	Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Başkanlığı	09.01.2017-104137	Kapsamlı Bilgi Talebi
87	Milli Savunma Bakanlığı	03.02.2017-110592	Kapsamlı Bilgi Talebi

Sıra No	Kurum/Kuruluş/Kişi	Tarih ve Sayı	Konusu
88	Adalet ve Kalkınma Partisi Genel Sekreterliği		Kapsamlı Bilgi Talebi
89	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu	19.01.2017-107111	Kapsamlı Bilgi Talebi
90	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası	16.01.2017-106344	Kapsamlı Bilgi Talebi
91	Sermaye Piyasası Kurulu Başkanlığı	12.01.2017-105165	Kapsamlı Bilgi Talebi
92	Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu	30.01.2017-109478	Kapsamlı Bilgi Talebi
93	Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı	16.05.2017-131784	Kapsamlı Bilgi Talebi
94	Bankalararası Kart Merkezi A.Ş. Genel Müdürlüğü	27.01.2017-109015	Kapsamlı Bilgi Talebi
95	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu	31.01.2017-109550	Kapsamlı Bilgi Talebi
96	Konya Valiliği	31.01.2017-109727	Kapsamlı Bilgi Talebi
97	Diyanet İşleri Başkanlığı	24.04.2017-126895	Kapsamlı Bilgi Talebi

G. KOMİSYONA SUNULAN ÖNERGELER

Sıra No	Üye	Tarih	Sayı
1	Sezgin Tanrıkulu İstanbul Milletvekili	06.10.2016	80415
2	Mehmet Erdoğan Muğla Milletvekili	10.10.2016	81223
3	Mehmet Erdoğan Muğla Milletvekili	10.10.2016	81226
4	Aytun Çıray İzmir Milletvekili, Sezgin Tanrıkulu İstanbul Milletvekili, Aykut Erdoğdu İstanbul Milletvekili, Zeynel Emre İstanbul Milletvekili	10.10.2016	81228
5	Aytun Çıray İzmir Milletvekili, Sezgin Tanrıkulu İstanbul Milletvekili, Aykut Erdoğdu İstanbul Milletvekili, Zeynel Emre İstanbul Milletvekili	10.10.2016	81231
6	Aytun Çıray İzmir Milletvekili, Sezgin Tanrıkulu İstanbul Milletvekili, Aykut Erdoğdu İstanbul Milletvekili, Zeynel Emre İstanbul Milletvekili	10.10.2016	81232
7	Aytun Çıray İzmir Milletvekili, Sezgin Tanrıkulu İstanbul Milletvekili, Aykut Erdoğdu İstanbul Milletvekili, Zeynel Emre İstanbul Milletvekili	10.10.2016	81233
8	Aytun Çıray İzmir Milletvekili, Sezgin Tanrıkulu İstanbul Milletvekili, Aykut Erdoğdu İstanbul Milletvekili, Zeynel Emre İstanbul Milletvekili	10.10.2016	81234
9	Selçuk Özdağ Manisa Milletvekili	12.10.2016	81934
10	Mithat Sancar Mardin Milletvekili	12.10.2016	81936
11	Selçuk Özdağ Manisa Milletvekili	12.10.2016	81950
12	Zekeriya Birkan Bursa Milletvekili	12.10.2016	82110
13	Aytun Çıray İzmir Milletvekili	12.10.2016	82113
14	Aytun Çıray İzmir Milletvekili	12.10.2016	82116
15	Aytun Çıray İzmir Milletvekili	12.10.2016	82120
16	Mehmet Erdoğan Muğla Milletvekili	12.10.2016	82122
17	Mehmet Erdoğan Muğla Milletvekili	12.10.2016	82123
18	Mehmet Erdoğan Muğla Milletvekili	12.10.2016	82124
19	Mehmet Erdoğan Muğla Milletvekili	12.10.2016	82130
20	Mithat Sancar Mardin Milletvekili	12.10.2016	82133
21	Serkan Bayram Erzincan Milletvekili	13.10.2016	82631
22	M. Belma Satır İstanbul Milletvekili	13.10.2016	82635
23	Dr. Ravza Kavakçıkan İstanbul Milletvekili	13.10.2016	82639
24	Aytun Çıray İzmir Milletvekili	14.10.2016	82890
25	Dr. Ravza Kavakçıkan İstanbul Milletvekili	18.10.2016	83529
26	Dr. Ravza Kavakçıkan İstanbul Milletvekili	18.10.2016	83530
27	Mehmet Erdoğan Muğla Milletvekili	19.10.2016	84096
28	Aytun Çıray İzmir Milletvekili, Sezgin Tanrıkulu İstanbul Milletvekili, Aykut Erdoğdu İstanbul Milletvekili, Zeynel Emre İstanbul Milletvekili	19.10.2016	84102
29	Aytun Çıray İzmir Milletvekili, Sezgin Tanrıkulu İstanbul Milletvekili, Aykut Erdoğdu İstanbul Milletvekili, Zeynel Emre İstanbul Milletvekili	19.10.2016	84105
30	Mehmet Erdoğan Muğla Milletvekili	19.10.2016	84201
31	Aytun Çıray İzmir Milletvekili	24.10.2016	85738
32	Mehmet Erdoğan Muğla Milletvekili	26.10.2016	86114
33	Serkan Bayram Erzincan Milletvekili	26.10.2016	86115
34	Selçuk Özdağ Manisa Milletvekili	26.10.2016	86116

Sıra No	Üye	Tarih	Sayı
35	Aykut Erdoğdu İstanbul Milletvekili	26.10.2016	86117
36	Aykut Erdoğdu İstanbul Milletvekili	26.10.2016	86118
37	Aykut Erdoğdu İstanbul Milletvekili	26.10.2016	86119
38	Mehmet Erdoğan Muğla Milletvekili	26.10.2016	86120
39	Aytun Çıray İzmir Milletvekili	26.10.2016	86467
40	Aytun Çıray İzmir Milletvekili, Sezgin Tanrıkulu İstanbul Milletvekili, Aykut Erdoğdu İstanbul Milletvekili, Zeynel Emre İstanbul Milletvekili	02.11.2016	88239
41	Aytun Çıray İzmir Milletvekili, Sezgin Tanrıkulu İstanbul Milletvekili, Aykut Erdoğdu İstanbul Milletvekili, Zeynel Emre İstanbul Milletvekili	10.11.2016	90225
42	Mehmet Erdoğan Muğla Milletvekili	16.11.2016	91209
43	Selçuk Özdağ Manisa Milletvekili	16.11.2016	91340
44	Selçuk Özdağ Manisa Milletvekili	17.11.2016	91656
45	Selçuk Özdağ Manisa Milletvekili	17.11.2016	91659
46	Selçuk Özdağ Manisa Milletvekili	17.11.2016	91661
47	Prof. Dr. Emine Nur Günay Eskişehir Milletvekili	25.11.2016	93279
48	Aytun Çıray İzmir Milletvekili, Sezgin Tanrıkulu İstanbul Milletvekili, Aykut Erdoğdu İstanbul Milletvekili, Zeynel Emre İstanbul Milletvekili	25.11.2016	93280
49	Sezgin Tanrıkulu İstanbul Milletvekili, Aykut Erdoğdu İstanbul Milletvekili, Zeynel Emre İstanbul Milletvekili Aytun Çıray İzmir Milletvekili	25.11.2016	93281
50	Aytun Çıray İzmir Milletvekili, Sezgin Tanrıkulu İstanbul Milletvekili, Aykut Erdoğdu İstanbul Milletvekili, Zeynel Emre İstanbul Milletvekili	25.11.2016	93282
51	Selçuk Özdağ Manisa Milletvekili	25.11.2016	93283
52	Selçuk Özdağ Manisa Milletvekili	25.11.2016	93284
53	Prof. Dr. Emine Nur Günay Eskişehir Milletvekili	25.11.2016	93513
54	Prof. Dr. Emine Nur Günay Eskişehir Milletvekili	02.12.2016	94953
55	Selçuk Özdağ Manisa Milletvekili	06.12.2016	95811
56	Selçuk Özdağ Manisa Milletvekili	06.12.2016	95812
57	Selçuk Özdağ Manisa Milletvekili	06.12.2016	95814
58	Prof. Dr. Emine Nur Günay Eskişehir Milletvekili	06.12.2016	95953
59	Prof. Dr. Emine Nur Günay Eskişehir Milletvekili	06.12.2016	95954
60	Prof. Dr. Emine Nur Günay Eskişehir Milletvekili	06.12.2016	95958
61	Selçuk Özdağ Manisa Milletvekili	07.12.2016	96290
62	M. Belma Satır İstanbul Milletvekili	09.12.2016	96736
63	Prof. Dr. Emine Nur Günay Eskişehir Milletvekili	13.12.2016	97644
64	Prof. Dr. Emine Nur Günay Eskişehir Milletvekili	13.12.2016	97643
65	Sezgin Tanrıkulu, Aykut Erdoğdu İstanbul Milletvekilleri	19.12.2016	98975
66	Sezgin Tanrıkulu, Aykut Erdoğdu İstanbul Milletvekilleri	19.12.2016	98978
67	Selçuk Özdağ Manisa Milletvekili	19.12.2016	98980
68	Selçuk Özdağ Manisa Milletvekili	19.12.2016	98982
69	Selçuk Özdağ Manisa Milletvekili	19.12.2016	98983
70	Aytun Çıray İzmir Milletvekili, Sezgin Tanrıkulu İstanbul Milletvekili, Aykut Erdoğdu İstanbul Milletvekili, Zeynel Emre İstanbul Milletvekili	19.12.2016	98984

H. TOPLAM ÇALIŞMA SAATLERİ

TARİH	BAŞLANGIÇ	BİTİŞ	SÜRE
(-) 04.10 2016	DİVAN SEÇİMİ		
(1) 07.10 2016	14.00	18.05	4 saat 05 dakika
(2) 11.10 2016	15.00	17.36	2 saat 36 dakika
(3) 13.10 2016	14.00	21.25	7 saat 25 dakika
(4) 18.10 2016	15.00	22.25	7 saat 25 dakika
(5) 19.10 2016	11.00	20.25	9 saat 25 dakika
(6) 20.10 2016	11.00	20.36	9 saat 36 dakika
(7) 25.10 2016	15.00	21.30	6 saat 30 dakika
(8) 26.10 2016	11.00	20.00	9 saat
(9) 27.10 2016	13.00	16.00	3 saat
(10) 01.11 2016	15.00	18.50	3 saat 50 dakika
(11) 02.11 2016	11.00	19.14	8 saat 14 dakika
(12) 03.11 2016	11.00	19.21	8 saat 21 dakika
(13) 08.11 2016	15.00	21.30	6 saat 30 dakika
(14) 09.11 2016	11.00	20.23	9 saat 23 dakika
(15) 16.11 2016	11.00	17.06	6 saat 06 dakika
(16) 17.11 2016	11.00	18.03	7 saat 03 dakika
(17) 23.11 2016	11.00	15.09	4 saat 09 dakika
(18) 24.11 2016	11.00	17.23	6 saat 23 dakika
(19) 01.12 2016	11.00	15.40	4 saat 40 dakika
(20) 08.12 2016	11.30	18.41	7 saat 11 dakika
(21) 15.12 2016	11.30	18.06	6 saat 36 dakika
(22) 22.12 2016	14.00	18.54	4 saat 54 dakika
TOPLAM			**142 saat 22 dakika**

MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU RAPORU

BİRİNCİ BÖLÜM

FETHULLAHÇI TERÖR ÖRGÜTÜNÜN (FETÖ/PDY) ORTAYA ÇIKIŞI, GELİŞİMİ VE YAPISI

1.1. FETÖ'NÜN GENEL TARİHÇESİ

1.1.1. Giriş

FETÖ gibi gizlilik ve takiye esasına dayalı bir örgütün tarihçesinin tüm yönleriyle ve sağlıklı bir şekilde ortaya konabilmesi güçtür. Bu sebeple öncelikle söz konusu örgüt hakkında kapsayıcı ve tutarlı bilgiler serdetmek bakımından bu bölümün kronolojik kısımlarına geçilmeden önce örgütün niteliği, yapısı, zihniyeti, vb. hakkında genel bilgi, açıklama ve değerlendirmelere yer verilmesi uygun görülmüştür.

Fetullah Gülen liderliğindeki yapılanma, 2013 yılı sonlarına kadar başta *"Cemaat" ve "Gülen Cemaati"* olmak üzere, "Fethullah Gülen Cemaati", "Fethullahçı Yapılanma", "Fethullah Gülen Örgütü", "Camia", "Hizmet Hareketi", "Gönüllüler Hareketi" vb. ifadelerle anılmıştır. 2013 yılında hükümete karşı tertip edilen 17-25 Aralık yargısal darbe girişiminin ardından ise yapılanmanın özüne, maksadına, karakteristiğine ve eylemlerine daha uygun analitik ve teknik tanım ve ifadeler kullanıma sokulmuş ve *"Paralel Devlet Yapılanması (PDY)"* ve *"Fethullahçı Terör Örgütü (FETÖ)"* olarak anılmaya başlanmıştır.

Örgütün kuruluşundan itibaren, örgüt mensupları bu yapılanma hakkında her mecrada, her fırsatta ve ısrarla *"Camia", "Hizmet Hareketi", "Gönüllüler Hareketi"* vb. ifadeler kullanmayı tercih etmiş ve içinde *"örgüt"* ya da *"yapılanma"* gibi kelimelerin yer aldığı ifadeleri kullanmadıkları gibi bu tür kullanım ve söylemleri sürekli eleştirerek reddetmişlerdir. Bu, örgütün takiye stratejisi ve karakterini ele veren sayısız işaretten biridir. Zira *"cemaat"* kelimesi anlam ve kullanım açısından geleneksel bir dinî algı yaratmaktadır. Başından beri *"radikal"* görünmekten ve hatta klasik bir dinî hareket olarak algılanmaktan kaçınarak "farklı, zararsız ve ılımlı" bir görüntü sergilemek isteyen örgüt için *"cemaat"* gibi kelimeler bile *"tedbiren sakıncalı"* muamelesi görmüştür. Örgüt hiçbir zaman tamamen dinî bir hareket olarak algılanmak istememiş ve bu uğurda, cemaat kelimesinin bile kullanımından - tavandan tabana kadar - özenle ve ısrarla kaçınmıştır. Son tahlilde, örgütün kendini isimlendirme tercihlerindeki bu bilinçli ve kolektif tutum dahi bu yapılanmanın sosyolojik süreçlerin doğal akışıyla ortaya çıkan ve gelişen bir sivil toplum hareketi değil, başından beri gizli hedefler için organize ve devamında ise terörize olan bir örgüt olduğunu göstermektedir.

Örgütün kurucusu ve lideri olan Fetullah Gülen 27 Nisan 1941 tarihinde Erzurum'un Pasinler ilçesinin Korucuk köyünde doğmuştur. Gülen'in babası Ramiz Gülen cami imamı,

annesi Refia Gülen ev hanımıdır. Fetullah Gülen, altısı erkek, ikisi kız, sekiz kardeşin ikincisidir.

Örgüt hakkında dikkat çeken hususlar en başta, Gülen'in isminden başlamaktadır: Gülen'in nüfus kayıtlarındaki ismi *"Fethullah"* değil *"Fetullah"* olarak geçmektedir. İki kelime arasındaki *"h"* farkı, ince ve önemli bir nüans oluşturmaktadır: *"Fet**h**ullah"* tercihi sayesinde Gülen, her mecrada ismi *"Feth"* yani *"Fetih"* içeren bir dini lider olarak anılmakta ve telaffuz edilmektedir; *"Fethullah", "Allah'ın fethi"* demektir. Bu kullanımla daha en başından, örgüt liderinin isminden başlayarak, daha sonra büyüyecek ve önce Türkiye'ye ardından da tüm dünyaya yayılacak bir *"Fetih"* hareketi için bu isim üzerinden bir manevi ve kutsal işaret, sırlı bir keramet ve kudsiyet algısı yaratılarak *"dinî fenomen"* hâline gelmenin hedeflendiği anlaşılmaktadır.

Gülen'in nüfus kayıt bilgileri hakkında başka hususlar da dikkat çekmetedir. Fetullah Gülen'in doğum yılı 1942 iken nüfus kayıtlarında 1941 olarak düzeltilmiştir. Vaiz sıfatıyla memur olmaya yaşı yetmediği için doğum tarihini 1 yıl geriye çektirerek yaşını büyütmüştür.

Fetullah Gülen'in 1945 yılında Kur'an-ı Kerim okumayı öğrenmeye başladığı ve kısa zamanda Kur'an-ı Kerim'i hatmettiği de rivayet edilmektedir *("Kısa zamanda Kur'an-ı Kerim'i hatmetmek, küçük yaşta hafızlık yapmak vb."* gibi dinî olağanüstülük, *"mistik harikuladelik"* çağrıştıran bu gibi rivayetlerin, örgütte yüceltme ve efsaneleştirme yoluyla *"Seçilmiş Kişi, Mehdi"* ve *"lider kültü"* algısını inşa sürecinin temelinde yer aldığı gözden kaçmamalıdır.

Fetullah Gülen'in babasının sert ve otoriter biri olduğu, bunun yol açtığı ataerkil aile ortamının Gülen'in yetişmesinde ve kişiliğinin şekillenmesinde etkili olduğu da söylenmelidir. Nitekim uzun yıllar bu yapılanma içerisinde yer alan Latif Erdoğan ve Hüseyin Gülerce medyaya da yansıyan kimi ifadelerinde Fetullah Gülen'in öteden beri yakın çevresindekilere şiddet uyguladığını ifade etmişlerdir.[1] Fetullah Gülen üst üste sınıfta kalarak ilköğreniminin ikinci yılında okuldan ayrılmış ve yaşı geçtikten sonra ilkokulu dışarıdan girdiği imtihanlarla tamamlayıp ilkokul diplomasını almıştır. Babası ile birlikte Pasinler ilçesine bağlı Alvar Köyü'ne giden Gülen bir süre Alvarlı Efe Hoca'nın dinî sohbetlerinde bulunmuş, fakat alıngan ve agresif tavırları sebebiyle bu sohbetlerde uzun süre devamlılık gösterememiş, buna rağmen ezberinin ve hitabetinin kuvvetli olmasından dolayı vaiz olmuştur. İlk vaazlarını Alvarlı Köyü'nde vermiş ve sonrasında Erzurum'a giderek Sıtkı Efendi isimli bir hocadan dersler almıştır. Muratpaşa Medresesi'nde kurs görmüş, camilerde hocalardan ders almıştır. Gülen 17 yaşındayken, Mehmet Kırkıncı Hoca'nın davetiyle Erzurum'a gelen Said Nursi'nin talebeleri

[1] Bkz. Latif ERDOĞAN'ın çeşitli TV kanallarındaki beyanları. Ayrıca, Hüseyin Gülerce'nin 26.10.2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

ile tanışmış ve Risale-i Nur derslerine katılmaya başlamıştır. Gülen'in tartışmalı *"Nurculuğu"* böylelikle başlamıştır.

Fetullah Gülen, gerek takipçilerinde gerekse kamuoyundaki yaygın düşüncenin aksine, Nurculuk Hareketinin kurucusu olan Said Nursi ile tanışmamış ve hiç görüşmemiştir. Bu durum örgütün *"dışa başka, içe başka",* ikiyüzlü, istismarcı ve pragmatist tavrının ilk örneklerinden biridir. Zira Fetullah Gülen takipçileri tarafından -tevazu ve mahviyet nazarıyla değerlendirilerek- *"ihlaslı bir 'Nur Talebesi'"* olarak görüldüğü gibi, Said Nursi'nin müellifi olduğu Risale-i Nur Külliyatında *"İman ve Kur'an hizmetinde kendisinden sonra gelecek kişi"* olarak işaret edilen, dolayısıyla bu anlamda Said Nursi'nin (ve doğal olarak da Nurculuğun) *"varisi"* olarak da görülmüş ve zamanla bu anlayış Gülen'in mehdiyetine dair kati bir inanca dönüşmüştür.

İlerleyen bölümlerde de açıklanacağı üzere, Fetullah Gülen Said Nursi'nin Nurculuğunu farklı bir yaklaşımla yeniden üretmiş; *"Üstadın müjdelediği kişi"* rolüne bürünmüş, bu durumun sonucu olarak, aslen Fetullahçı olan bu yapılanma pek çoklarınca Nurculuk ile karıştırılmış, Nurculuk çoğu kez Fetullahçılık ile bir tutulmuş ve son tahlilde Gülen ve örgütü her vesileyle bu *"karıştırmanın"* semerelerinden yararlanırken esasen Nurcu olan diğer gruplara ise bu karışıklığın olumsuz sonuçlarına katlanmak düşmüştür.[2]

Fetullah Gülen tarafından örgütün kuruluşu ve çekirdek kadrosunun oluşturulması, 1966 yılında İzmir Kestanepazarı'ndaki İmam-Hatip Derneği ve İlahiyat Öğrenci Yetiştirme Derneğine ait olan Kur'an Kursu'nda öğreticilik ve yine aynı derneğe ait olan öğrenci yurdunda müdürlük yaptığı dönemde olmuştur. Oluşumundan kısa bir süre sonra *"cemaatten örgüte"* ve zamanla güç zehirlenmesi yaşayarak *"terör örgütüne"* evrilen Gülen Cemaatinin örgüt olarak gelişimi üç ana aşamada değerlendirilebilir: İlk aşama, yeraltı faaliyeti denilebilecek düzeyde büyük bir gizlilikle işleyen ve 12 Eylül 1980 askeri darbesine kadar süren *"kuruluş, temellenme ve kadrolaşmaya başlama"* aşaması; ikinci aşama örgütün devlet kadrolarının *"kılcal damarlarına kadar"*[3] sızarak devleti ele geçirme planını uygulayabilmek için kullandığı takiye taktiğine dayalı ikiyüzlü örgüt mekanizmasının hızla işlediği, gizlilik ve *"tedbir"* ile *"güçlenerek yayılma ve yayılarak güçlenme"* stratejisinin uygulandığı ve 28 Şubat 1997 post-modern darbe sürecine kadar devam eden *"hem toplumda hem devlette yayılma ve her alanda iktidarı ele geçirme"* aşaması; üçüncü aşama ise nihai hedef olan *"altın vuruş-kıyam-huruç"*

---

[2] Ahmet Akgündüz'ün 18.10.2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**

[3] Fetullah Gülen 1995 yılında bir örgüt toplantısında takipçilerine hitaben "Bin dökeceksin bir alacaksın, önemli olan mahkûm ettirmek, hâkim de kiralayacaksın savcı da kiralayacaksın avukat da alacaksın önemli olan hizmeti ibra etmektir. Bunlar mahrem şeylerdir…**Devletin kılcal damarlarında zamanı gelinceye kadar hissettirmeden dolanacaksınız**" demekte ve böylelikle en gizli ve önemli devlet kadrolarına sızma talimatını vermektedir.

için *"kadrolaşmanın tamamlanması ve asıl niyet için harekete geçilmesi"* aşaması olup 15 Temmuz 2016 darbe girişimine kadar sürmüştür.

İlk aşamada *"Işık Evleri"* denilen öğrenci evleri açılmıştır. Gerek cemaatin taban kadrolar gerekse de kamu kurumlarına yerleştirilecek olan kadrolar buralardan yetiştirilecektir. Işık evlerine ekonomik kaynak sağlamak için bilindik yöntemler kullanılmış, zengin hayırseverlerden ya da zengin olmamakla birlikte hayır hasenata düşkün kişilerden temin edilen yardımlarla bu evler idame edildiği gibi hızla yenileri açılmıştır.

12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonraki ikinci aşama, örgüt için okullaşma ve kurumsallaşmanın başladığı ve büyük bir hızla yayıldığı aşamadır. ANAP iktidarı ile liberal politikaların uygulanması, teknolojik yeniliklerin ülkeye girişi ve revaç bulması karşısında Fetullah Gülen boş durmamış, kendisini *"liberalizme uygun, modern ve farklı hoca"* profili ile *"Ilımlı İslam'ın Gülen yüzü"* olarak konumlandırma yoluna gitmiştir. *"Hoşgörülü, barışçıl ve devletçi"* bir tutum izleyerek, *"okullaşma"* ve *"kamu kurumlarındaki kadrolaşma hareketini"* tamamlamıştır.

Bu dönemin 1990'lı yıllardaki ikinci yarısı cemaatin hedef büyüterek yurt dışına açıldığı dönem olmuştur. Eğitim faaliyetlerindeki hızlı başarı ve yayılmanın verdiği güç ve rüzgâr, yapılanmanın sadece devletin değil toplumun da kılcallarına sızması konusunda cesaret vermiş, diyalog çalışmaları bu aşamada başlamıştır. Kamu kurumlarına yerleşmeler geometrik bir hızla artarak kitlesel boyutta kadrolaşmaya dönüşmeye başlamıştır. Okullaşma ve kurumsallaşma ile birlikte ekonomik kaynak sağlama yöntemleri bakımından şirketleşme ve holdingleşmeye gidilmiştir. Bank Asya'nın kuruluşu buna en bariz örnek olup, eğitim alanının yanında sağlık, bilişim, finans, taşımacılık, basın yayın gibi alanlarda da faaliyetlere başlanılmıştır.

Üçüncü aşama 28 Şubat 1997 postmodern darbe vakasından sonra başlamaktadır. Bu aşamada Fetullah Gülen 1999 yılında sağlık sorunlarını bahane ederek yurt dışına kaçmış ve ABD'ye yerleşmiş; cemaatin söylemini değiştirerek daha çok evrensel ve küresel ifadeler kullanmaya başlamış; *"dinler arası diyalog", "evrensel insan hakları"* gibi küreselleşme konseptine uygun yeni bir söylem geliştirmiştir. *"Ilımlı İslam"* söylemi artık daha belirgin olduğu gibi daha küreseldir: Bu söylem, sadece Türkiye'ye değil tüm dünyaya karşı vurgulanmakta ve yeni küresel *"İslami terörizmin"* panzehri olarak sunulmaktadır. Fetullahçı Terör Örgütü, küresel güç odaklarının menfaatleri doğrultusunda Ilımlı İslam şeklinde formüle edilen siyasi projenin bir aracı olarak kullanılmıştır.[4]

Gerek takipçilerine gerekse de dindar insanlara İslami düşünceyi yayma ve İslam'a hizmet etme niyet ve gayretinde olduğu izlenimi vermeye çalışan Fetullah Gülen, -12 Eylül ve

---

[4] Prof. Dr. Yavuz Çobanoğlu'nun 20.10.2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**

28 Şubat dönemleri de dâhil olmak üzere- her dönemde içinde bulunduğu sosyo-politik koşullara çok iyi uyum sağlamış, iktidar dengelerini gözetip siyasi konjonktür ve gidişatı iyi okumuş, siyasi partilerden uzak kalır gibi görünmeye, ancak esasen bu uzaklık görüntüsü nispetinde yakın olmaya özen göstermiş, kendi ifadesiyle her zaman *"tekme mesafesinde"* durmuş, kendisini dönemin güçlü siyasi partisi hangisiyse ona destek veriyormuş gibi göstererek cemaatine alttan alta *"kazandıran"* bir güç odağı olduğu fikrini telkin etmiştir; sonuç olarak, siyasetten azade bir sahte tavırla siyasetin merkezinde olmayı başarmış ve bunun her türlü nimet ve getirilerinden sonuna kadar istifade etmiştir.

Toplumun önemli bir kesimi Gülen Örgütünün yoksul öğrencilere yardım eden ve hayır işleriyle iştigal eden bir dini cemaat olduğu düşüncesiyle, dini, milli ve manevi hassasiyetlerle yapılanmanın sosyal alanda gelişerek kurumsallaşmasına destek olmuş ve imkân sağlamıştır. Bu, devletin örgüte bakışı ve desteği için de geçerlidir. Örgütün yıllarca ve devasa boyutlara varacak şekilde ekonomik kaynak toplaması, kendisine eleman devşirmesi ve devlet kurumlarında örgütlenmesi genelde bu tür iyi niyetli yaklaşım ve hassasiyetlerin sonucudur. Kısacası, toplumun gerek milli gerekse de dini ve manevi duyguları ve hassasiyetleri bu örgüt tarafından kullanılarak istismar edilmiş, taviz ve imtiyazlara dönüştürülmüş ve tüm bunlar Fetullah Gülen'i ve takipçilerini gerek maddi gerekse de psikolojik ve sosyolojik olarak özel bir konuma, fakat aynı zamanda bir o kadar patolojik, kibirli ve sorunlu bir konuma getirmiştir: Örgüt kendisini *"Hizmet"* için *"Seçilmiş"* kişiler topluluğu ve Gülen'i de *"Kurtarıcı Mehdi"* olarak konumlandırmıştır.

1.1.2. 1970 Öncesi Yıllar: Kuruluş Yılları

Fetullah Gülen 1959 yılının ilkbaharında Edirne'ye gitmiş ve böylece muhit değiştirerek Erzurum'dan uzaklaşmıştır. Edirne'de 1959 yılında şaibeli bir şekilde yaşını büyüterek elde ettiği imamlığı bir süre devam ettirmiş,[5] 10.11.1961 tarihinde askere gitmiş, acemi er eğitimini Ankara Mamak'ta, usta birliğini ise İskenderun'da tamamlamıştır. Askerliğini bitirmesini müteakip Edirne'ye dönmeyerek bir süre ailesiyle birlikte Erzurum'da kalmıştır. Erzurum'da kaldığı 1962-1963 yıllarında, Erzurum Komünizmle Mücadele Derneğinin kurucuları arasında yer almış ve dernekte aktif olarak görev yapmıştır. Gülen'in yurt dışı bağlantılarla ilk temasının bu dernek vasıtasıyla gerçekleştiği ve örgütün temellerinin bu süreçte atıldığı kuvvetle muhtemeldir. Ayrıca bu derneğin yurtdışı kaynaklı *"proje"* bir dernek olduğu yönünde çok kuvvetli şüphe ve emareler bulunmaktadır.[6] 04.07.1964'te Edirne Merkez Kuran kursu

---

[5] Diyanet İşleri Başkanlığının Komisyona sunmuş olduğu 24.04.2017 tarih ve 126895 sayılı cevabi yazıda, bazı arşiv evrakında Fetullah Gülen'in doğum yılının 1942 bazılarında, bazılarında 1941 bazılarında ise 1938 olduğunun görüldüğü belirtilmektedir.

[6] Ankara Çatı İddianamesi, 5. Bölüm, İddianamede yer alan ilgili ifadeler şöyledir: "*Türkiye'de kurulan ilk Komünizmle Mücadele Derneğinin kuruluş başvurusu, Zonguldak'ta 1948 yılında yapılmıştır. Resmi olarak ise 1956 yılında İstanbul'da faaliyete geçirilmiştir. Fethi Tevetoğlu, derneğin kurucularından ve fikri liderlerindendir. 1965 yılında Dernek Genel Başkanlığına o zamanki Toprak Dergisi sahibi İlhan Egemen Darendelioğlu'nun*

öğreticiliğine tayin edilmiştir. 23.07.1965'te naklen Kırklareli Merkez Vaizliğine tayin olmuştur. 21.03.1966'da İzmir merkez vaizliği görevine gitmek üzere Kırklareli'den ayrılmıştır. Fetullah Gülen, 1971 yılına kadar buradaki görevine devam etmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığının Komisyona sunmuş olduğu 24.04.2017 tarih ve 126895 sayılı cevabi yazıda, Fetullah Gülen'in vaizlik görevine ilişkin arşiv kayıtları özetle şöyledir:

Asaletinin tasdiki için Gülen'in Va'z risalesi, 18.02.1966'da Kırklareli Müftülüğünden Din İşleri Yüksek Kurulu'na iletilmiştir. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın İzmir Valiliğine yazdığı 20 Mayıs 1966 tarihli yazıda; 28.04.1966 tarihinde alınan Din İşleri Yüksek Kurulu'nun aldığı karara göre, F. Gülen'in va'a risalesinin mevzu ile alakalı ayeti kerime ve hadisi şerifleri içermediği gibi konu ile ilgisi bulunmayan sözleri de zikrettiği cihetle adaylığı müddetince, asaletinin tasdikine esas olmak üzere talimatnameye uygun olarak hazırlayacağı en az on sahifelik ikinci bir risalenin tetkik edilmek üzere gönderilmesinin temini ile görevindeki başarı derecesinin belirtilmesi rica edilmiştir.

31.05.1966 tarihinde İzmir Müftülüğünden Vali Muavininin onayı ile Diyanet İşleri Başkanlığına yollanan yazıda, İzmir Merkez Vaizi Gülen'in yazmış olduğu Va'z risalesinin Başkanlığa arz edildiği ve bu görevlinin ehli olup Va'z larıyla İzmir'in münevver halkını tenvir ettiği ve üstün başarı gösterdiği belirtilmiştir. Vaiz adayı iken 05.07.1966 tarihli mucip ile asaleti tasdik edilmiştir.

İzmir merkez vaizi iken, 04.12.1967'de Ramazan dolayısıyla Manisa ve Aydın illerinde vaaz etmek üzere görevlendirilmiştir.

22.01.1968 tarihinde 40 gün izin almış ve bu iznin yurt dışında kullanılmasına, Diyanet İşlerince müsaade edilmiştir.

07.11.1969'da Ramazan müddetince 1 ay vaaz etmek üzere İzmir kazalarında görevlendirilmiştir.

Sağcı faaliyetleri olduğu gerekçesi ile Hisar Camii imam hatibi Şaban Düz ile birlikte 03.05.1971'de İzmir Sıkı Yönetim Komutanlığınca tutuklanmıştır. Sıkı Yönetim Komutanlığınca tahliye edildiği için Diyanet İşleri, İzmir Valiliğine 12.11.1971 tarihli yazıyı ilgide göstererek Gülen'in vazifeye başlattırılması için 09.12.1971 tarihinde yazı yazmıştır.

---

geçmesiyle Türkiye genelindeki şube sayısı 110'a çıkmıştır. Kuruluş amacı dernek tüzüğünde; 'Başta komünizm olmak üzere, yıkıcı, yıpratıcı ve bozguncu fikir ve cereyanlarla mücadele etmek, milli kültürü, milli ve manevi değerleri korumak" şeklinde yer almaktadır. Dernek "Soğuk Savaş" döneminde ***CIA*** *tarafından kurdurulmuş, finansmanını ABD Büyükelçiliği ve bazı sermaye grupları sağlamıştır. Dernek Türkiye genelinde mitingler düzenlemiş, komünizm aleyhtarı gösteriler yapmış, 1977 yılında işlevini yitirdiği için kendini feshetmiştir.*

1971 yılı Aralık ayında göreve başladığı İzmir'de, Valiliğin şifahi emirleriyle 15.01.1972'den itibaren ikinci bir iş'ara kadar vaazdan menedilmiştir. Gülen'de "Nöroloji" teşhis eden Doç. Dr. Ahmet Satoğlu görüşmeyi yasak ettiğinden, bu emri kendisine tebliğ etmek mümkün olmamıştır.

22.01.1972 tarihinde İzmir Valiliğinden Diyanet İşlerine yazılan gizli yazıda; muzır faaliyetleri görüldüğü için İzmir Sıkıyönetim Komutanlığınca 19.05.1971-09.11.1971 arası tutuklu tutulan Gülen'in, İzmir vazifesine devamının Valilikçe kesin şekilde mahzurlu görüldüğü ve bu şahsın il dışına başka bir göreve naklen atanması teklif edilmiştir.

22.01.1972'de İzmir'den Edremit'e tayin olmuş, 27.04.1972'de Balıkesir Edremit'teki görevine başlamıştır. Edremit vaizi iken; 02.09.1972-23.10.1972 tarihleri arasında 51 gün izin kullandıktan sonra protez tedavisi teşkilatı bulunan İzmir Devlet Hastanesinden 20 gün rapor almıştır.

29.06.1974 tarihinde Edremit'ten Manisa'ya tayin edilmiştir.

Gülen, 15.10.1974 tarihinde 30 gün izin almış ve bu iznin yurt dışında kullanılması talebi, Diyanet İşlerince kabul görmüştür.

30.06.1976 tarihinde Manisa ili merkez vaizliğinden İzmir'in Bornova ilçesi vaizliğine tayin edilmiştir. Manisa Müftülüğünün bu tayini durdurma çabaları sonuç vermeyince, 14.09.1976'da Bornova'da başlamıştır.

18.02.1977 tarihinde Cuma vaazının sonunda bir emri vaki ile gece sohbetlerini Hisar Camii'ne almak durumunda olduğunu cemaate duyurarak Bornova'da sadece Cuma günleri vaaz edeceğini ilan eden Fetullah Gülen'e Bornova Müftülüğü 31.03.1977 tarihinde bir yazı yazmıştır. Bu yazıda, vaizlerin haftada 3 gün vaaz vermesi gerektiğini, Gülen ile beraber diğer vaizlerin de vaazlarını haftada bire indirme temayülü gösterdikleri için, Bornova'da başka vaaz vermesine mani mazeretine dair Gülen'den yazılı mütalaası istenmiştir.

Gülen, 16.02.1977 tarihinde Suudi Arabistan'a umreye gitmek için 30 gün izin almış ve bu iznin yurt dışında kullanılması talebi, Diyanet İşlerince kabul görmüştür.

Bornova Müftülüğüne yazdığı 25.02.1977 tarihli dilekçede; dışarıya seyahat yapmasının sağlık bakımından kendisini rahatsız edeceğini gerekçe göstererek verilen göreve gelemeyeceğini yazmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 03.08.1977 günkü telefon emirleriyle Almanya'da Ramazan münasebetiyle görevlendirilmiştir.

30.09.1977 Cuma günü Ankara Kocatepe Camiinde vaaz ve hutbe vermek için Diyanet İşlerine müsaade için dilekçe yazmıştır.

Avrupa Milli Görüş Teşkilatı'nın talebi üzerine Köln Başkonsolosluğumuzun gözetimi altında, Milli Görüş Teşkilatı'nın tüm masrafları karşılaması koşuluyla, 2 Aralık 1977 tarihinden itibaren 1 ay süre ile Almanya'da yurttaşlarımızı dini konularda aydınlatmak üzere görevlendirilmiştir.

16.12.1977 tarihinde Bornova vaizi iken, Ankara ili ve ilçelerinde vaaz etmek üzere 10 gün müddetle (yolluk ve yevmiyesi ödenmek suretiyle) görevlendirilmiştir. Gülen, daha sonra rahatsızlığı ve hava şartlarının elverişsizliği nedeniyle bu göreve gidemeyeceğini bildirir tarihsiz mazeret dilekçesi sunmuştur.

Gülen, 08.06.1978 tarihinde 30 gün izin almış ve bu iznin yurt dışında kullanılması talebi, Diyanet İşlerince kabul görmüştür.

28.09.1980 tarihinde Erzurum Nöbetçi Sağlık Ocağından 20 günlük rapor almıştır.

16.10.1980 tarihinde Kayseri Tıp Fakültesi'nden 45 günlük heyet raporu almıştır.

12.09.1980 tarihinden beri raporlu olduğundan kendisine 1980 yılı Ekim, Kasım, Aralık ve 1981 yılı Ocak maaşları ödenmemiş ve Çanakkale'ye tayin emri de tebliğ edilememiştir. Bornova İlçesi Vaizi Fethullah Gülen, 25.11.1980 tarihli karar ile Çanakkale İl Vaizliğine naklen tayin edilmiştir.

05.12.1980 tarihinde Çanakkale'deki görevine başlamıştır. F. Gülen 08.12.1980 tarihinde "Siyatalji" teşhisi ile 20 günlük tek tabip raporu, 30.12.1980'de "Koroner yetmezliği" teşhisi ile Vakıf Guraba Hastanesinden 2 aylık Sağlık Kurulu raporu aldıktan sonra Cerrahpaşa Psikiyatri bölümünden "Reaktif Anksiyete Hali" teşhisi ile aldığı 02.03.1981 tarihli 20 günlük tek tabip raporunu müftülüğe yollamıştır. Müftülüğün 10.03.1981 tarihli yazısında hastalık iznini görev yerinden başka bir yerde geçirmesi için kendisine izin verilmediği, hastalık izni verilmediği halde izinsiz ve özürsüz olarak görevine başlamadığı için 657 Sayılı kanun gereğince hakkında gerekli işlem yapılması istenmiştir.

Çanakkale İlinde Merkez Vaizi iken, kalp rahatsızlığı nedeniyle görevine devam edemeyeceğini beyan ederek 20.03.1981 tarihinde istifa etmiştir. F. Gülen, istifa dilekçesinde "4 yıldan beri devam eden kalp rahatsızlığım, son 6 aydan bu yana şiddetini artırdığı iki heyet ve buna munzam muhtelif raporlarla tespit edilmiştir. Binaenaleyh, vazife yapamadan maaş almak beni ruhen iz'aç ettiğinden istifamın kabulünü müsaadelerinize arz ederim" ifadelerine yer vermiştir. Öte yandan, istifasından bir gün önce (19.03.1981) son 4 yıl boyunca devam eden kalp rahatsızlığını ve son 6 ayda tedavisi için rapor almak mecburiyetinde kaldığını belirterek

maaşsız izin için dilekçe vermiş ama bu talebi Diyanet İşleri Başkanlığınca 13.04.1981 tarihinde reddedilmiştir.

Ayrıca; Çanakkale Müftülüğünün, Gülen'e 10.03.1981 tarihli (istifasından 10 gün önce) cevabi yazısında "Tek tabipden alarak Müftülüğümüze göndermiş olduğunuz 02.03.1981 gün ve 337 Sayılı raporunuz gerekli mevzuat ve son çıkan 'Memurların hastalık raporlarını verecek Hekim ve Resmi Sağlık Kurulları hakkında yönetmelik'in ilgili maddelerine göre geçerli sayılamayacağı gibi aynı yönetmeliğe göre izinli de sayılamayacağı" belirtilmiştir.

28.10.1980 gün ve İzmir Emniyet Müdürlüğü Şb.1.C.16228 sayılı teleks yazıları ile Fetullah Gülen'in irticai faaliyetlerde bulunduğu gerekçesi ile Ege Ordu Sıkıyönetim Komutanlığınca arandığı bildirilmiş ve Genel Kurmay Başkanlığınca yayınlanan aranan şahıslar kitabının 3 kategorisinin 15'inci sayfasının 588 sırasında ismi geçen Fetullah Gülen'in 13.01.1986 günü Burdur İlinde yakalandığı, Teleks yazısı ile yakalanmasını isteyen Ege Ordu Sıkıyönetim Komutanlığı ile temasa geçilmiştir. 14.01.1986 tarihli yazılarında, hakkında herhangi soruşturma emrinin verilmediği bildirilmiş, anılan Komutanlığın yazılarına istinaden serbest bırakılmış, İzmir Emniyet Müdürlüğünce hakkında tanzim edilen yakalama ve tahdit fişinin kaldırıldığı dosyasının tetkikinden anlaşılmıştır.

"Geçmiş hizmetlerimi tamamlamak ve teşkilattaki kudsi vazifeme devam edebilmek için; İstanbul ili merkez vaizi olarak görevime yeniden dönmek istiyorum" diyerek 31.03.1986'da dilekçesini vermiş ama bu konuda Diyanetin olumlu ya da olumsuz bir kararına ilişkin herhangi bir belge görülmemiştir."

1.1.3. 1970'li Yıllar: Örgütün Temellerinin Atılması

Fetullah Gülen 1971 Askeri Muhtırası sonrasında Askeri Sıkıyönetim Mahkemesi'nin 54 sanıklı Nurculuk Davasında laik devlet düşüncesine aykırı faaliyetleri nedeniyle yargılanmış hakkında mahkûmiyet kararı verilmiş olsa da, 1974 affı nedeniyle dava düşürülmüştür.

1971 yılında Vehbi Koç'un evinde bir toplantı düzenlendiği ve bu toplantıya Fetullah Gülen, Vehbi Koç, dönemin MİT Müsteşarı Fuat Doğu, Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı Yaşar Tunagür ve aralarında TSK mensubu olan önemli isimlerin katıldığı iddia edilmiştir.[7] MİT ile ilişkili olduğu düşünülen Yaşar Tunagür Edirne'deki vaizliği sırasında Gülen'le tanışıp derin bir dostluk kurmuş ve Gülen'i himayesine almıştır. 1970'li yıllarda Fetullah Gülen'in Komünizmle Mücadele Derneği üzerinden ABD istihbaratı ile birlikte hareket eden MİT'e

[7] Latif Erdoğan'ın 08.08.2016 tarihli CNN Türk - Türkiye'nin Gündemi isimli programdali beyanları. Ayrıca Soner Yalçın'ın 22.07.2016 tarihli Sözcü Gazetesi'ndeki köşe yazısı ile Selim Çoraklı'nın Ankara Çatı İddianamesinde yer alan ifadelerinde de aynı husus dile getirilmektedir.

angaje edildiği ve Gülen örgütlenmesinin ABD-MİT işbirliği ile kurdurulduğu iddia edilmekte ve söz konusu toplantı bu iddianın en kuvvetli delillerinden biri olarak değerlendirilmektedir.

Fetullah Gülen'in 1960'ların ikinci yarısından itibaren örgütlenip güçlenmesinde rolü olan en kritik isimlerden Yaşar Tunagür'ün garip bağlantı ve ilişkileri ile Diyanet İşleri Başkanlığındaki şüpheli hareket, eylem ve davranışları daha o zamanlarda Cumhuriyet Senatosu'nun dikkatini çekmiş ve Yaşar Tunagür hakkında 14.01.1970 tarihinde bir araştırma komisyonu kurulmuştur.[8] "Diyanet İşleri Başkanlığında Görevli Yaşar Tunagür'ün Faaliyetleri Hakkında Kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu"nun ilginç bulgularından birisi de, komisyonun sorularını yazılı cevaplayan bir önceki dönemin Diyanet İşleri Başkanı İbrahim Elmalı'nın, "*Vaiz Fetullah'ın Yaşar Tunagür'ün adamı olduğunu, onun tarafından korunup kollandığını*" ifade etmesidir. Hatta Sayın İbrahim Elmalı'nın ifadesine göre, kendisi, Fetullah Gülen ile bir yerde rastlamak suretiyle tesadüfen karşılaşmışlar ve Fetullah Gülen, yanında bulunan müftüden kendisini "A*man beni eski Reise Vaiz Fethullah diye tanıtmayın diye ricada bulunmuştur.*"[9] Esasında bu durum, iki açıdan Fetullah Gülen hadisesine ışık tutmaktadır. Birincisi, Diyanet İşleri Başkanı'nın ifadesiyle sabittir ki, Fetullah Gülen, Yaşar Tunagür tarafından korunup kollanmaktadır. İkinci olarak da, bu ikili arasındaki ilişki gizli ve karanlık bir ilişki olmalıdır ki, *Vaiz Fetullah*, Diyanet İşleri Başkanından bile kendisini gizleme ihtiyacı hissetmektedir. Bu da, bu ikili arasındaki diğer iddiaların da doğruluk ihtimalini güçlendiren bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Önceleri Yeni Asya Grubu içerisinde yer alan Fetullah Gülen, 1970'li yıllardan sonra İzmir'de görev yaptığı dönemde çekirdek kadrosunu oluşturmaya ve müstakil olarak hareket etmeye başlamıştır. Faaliyetlerini ergenlik ve ilk gençlik dönemlerinde olan öğrenci ve gençler üzerinde yoğunlaştırmış, teyp ve video kasetlerine çekilen vaaz ve konuşmaları, sohbet toplantıları ve özellikle yaz kamplarında görüşlerini ulaştırdığı kişilerden bir sempatizan, taraftar ve takipçi-müntesip grubu oluşturarak, kendi adı ile anılan cemaatini kurmuştur. Günümüzde FETÖ'nün *"Üst düzey abileri"* olarak nitelendirilen Mustafa Özcan, Abdullah Aymaz, İsmail Büyükçelebi ve İlhan İşbilen, bu dönemde Gülen'in ilk öğrencileri arasında, yani çekirdek kadroda yer almışlardır. Bu çekirdek kadro için 1970 yılında bizzat Fetullah Gülen tarafından bir yemin metni hazırlandığı ve o günkü çekirdek kadronun yemin ederek cemaat adına faaliyet yürütmeye başladığı kayıtlara geçmiştir.[10]

Örgütün kurulduğu 1970'li yıllarda Fetullah Gülen son derece katı bir dindarlık içerisinde oldukça mutaassıp bir görüntü çizmektedir: Örneğin kadınlara çarşaf giydirilmesi ve

---

[8] Türkiye Büyük Millet Meclisi İnternet Sitesi, Diyanet İşleri Başkanlığında, Yaşar Tunagür'ün Faaliyetleri Hakkında Kurulan Senato Araştırma Komisyonu,
[9] TBMM İnternet Sitesi, Diyanet İşleri Başkanlığında görevli Yaşar Tunagür'ün faaliyetleri konusunda kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonunun üçüncü raporu (10/44), https://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/CumhuriyetSenatosu/10-28,44-3.pdf, Erişim: 17.05.2017.
[10] Ankara Çatı İddianamesi, Tanık İfadeleri.

peçe takılması yönünde tavsiyeler vermektedir.[11] Gülen'in *"kadınlara çarşaf giydirip peçe taktıracak"* noktadan *"başörtüsü füruattır"* noktasına gelmesi dikkat çekicidir. Benzer şekilde, Gülen'in 1980 yılı öncesi vaaz kasetleri örgüt tarafından yok edilmiştir. Bunun sebebi Fetullah Gülen'in 1980 yılı öncesindeki vaaz kasetlerinde ABD ve yandaşları hakkında küfür ve hakaret derecesinde ağır eleştiriler yapmasıdır. Fetullah Gülen'in ABD'ye yönelik küfürlerini gösteren deliller örgüt tarafından imha edilmiştir. Bu kasetlerin örgüt evlerinde tutulması bile ihanet olarak değerlendirilmiştir.[12]

Fetullah Gülen 23.02.1972 tarihinde Edremit vaizliğine atanmış, aynı zamanda Manisa ilinde de vaizlik görevlerine devam etmiş ve daha sonra İzmir'in Bornova ilçesi vaizliği görevine atanmıştır. 1975 ve 1976 yıllarında Anadolu'nun bazı şehirlerinde Kur'an ve İlim, Darwinizm, Altın Nesil, İçtimaî Adalet ve Nübüvvet isimli konferanslar vermiştir. *"Altın Nesil"* fikrini ve terminolojisini ilk defa bu yıllarda topluluklara karşı dillendirmeye başlamıştır. *"Altın Nesil"* ifadesi bir ana umde, özlenen gelecek nesil arzusu ve duasıdır: Gülen cemaatinin beklenen ve müjdelenen yeni neslini, başka bir ifadeyle, *"bir elinde Kur'an, bir elinde bilgisayar"* tutan, atılan tohumları yeşertecek neşvünema bulduracak ve adeta Asr-ı Saadeti yeniden yaşatacak olan, *"Hizmet"*i tamama erdirecek olan yakın gelecekteki kutlu bir kuşağı, bir "Huruç" kuşağını ifade etmektedir. Tıpkı "Altın Nesil" gibi, *"Hizmet Erleri", "Işık Süvarileri", "Adanmış Ruhlar"* vb. gibi özel anlamlar ve vazifelendirmeler içeren bu gibi *"kodlar",* Gülen cemaatinin esasen başından beri dinî ve ahlâkî bir terbiye ocağı olmaktan ziyade bir örgüt olduğunu ve bir örgüt mantığı ve motivasyonu ile hareket ettiğinin açık bir göstergesidir.

Fetullah Gülen, kurduğu örgüte Nurculuk hareketi içerisinden önemli isimleri de katmayı başarmıştır. Başlıca iki örnek Cevdet Türkyolu ve Kemalettin Özdemir'dir. Cevdet Türkyolu Gülen'in yeğeninin eşi olup, Gülen'in yakın asistanı gibi çalışmış, bütün özel ihtiyaçlarıyla ilgilenmiştir. Said Nursi'nin ilk ve has talebelerinden ve Nurculuk hareketinin önde gelen isimlerinden biri olan Said Özdemir'in oğlu Kemalettin Özdemir ise, İzmir Bozyaka Öğrenci Yurdu yıllarından itibaren yapılanmaya katılmış olup uzun yıllar önemli ve etkin isimlerden biri olarak kalmıştır. Fetullah Gülen'in yeğeni ile evlenmiş ve Gülen'in randevularını ayarlama, sağlık sorunları ile ilgilenme gibi özel hizmetlerinde bulunmuştur. Gülen'in en yakın adamı Mustafa Özcan olarak bilinmektedir. Kemalettin Özdemir FETÖ davasında tanık olarak verdiği ifadede "*Mustafa Özcan'ın örgüt içerisinde 1970'li yıllardan itibaren yer aldığını, yapının her türlü sorumluluğunda bulunduğunu, Fetullah Gülen'den sonra yapıda ikinci adam konumunda olduğunu, "Fetullah Gülen hakkında yurt içinde ve yurt dışında açılan davaların takibinden, mali işlerin takibinden, basın ve yayından, Fetullah*

[11] Ankara Çatı İddianamesi, Tanık İfadeleri.
[12] Ankara Çatı İddianamesi, Sekizinci Bölüm, Örgütsel İletişim.

Gülen'in kitaplarının basılıp dağıtılmasından, yurt dışı ve yurt içi faaliyetlerin yürütülmesinden sorumlu" olduğu, "Başyüceler Divanında" en yetkili şahıs olduğunu" beyan etmiştir.

Fetullah Gülen ve örgütün çekirdek kadrosunun İzmir'de kurduğu *"Işık Evleri"* sayısı 1977 yılında 60-70 civarına ulaşmıştır. Örgüt bu evlere öğrenci temin ederken *"köylü çocuklarının eğitimde eşit pay sahibi olamadıkları ve bu nedenle Anadolu çocuklarına eğitim konusunda yardımcı olmaları fikrini"* telkin etmiş, *"Anadolu gençlerinin fakirlikten okuyamadığından bu imkânsızlıklar içerisinde okuyacak öğrencilere yer temini"* gerekçesiyle bu işe başlanıldığı ifade edilmiştir. Derslerinde başarılı, ahlaklı ve itaatkâr, dini değerlere, ailesine ve büyüklerine saygılı, herhangi bir kötü alışkanlığı olmayan, vatanını milletini seven örnek talebeler yetiştirme amacına inanan halk kitleleri bu çalışmaları benimsemiş ve bu faaliyetlerin daha ileriye götürülmesi adına Gülen cemaati dernekleşme yoluna gitmiş ve dernek aracılığı ile cemaatin ilk yurtları kurulmuştur.[13] Bu dönemde Fetullah Gülen devlete yakınlığını da açıkça ilan etmeye başlamıştır. Örneğin, 1977 yılında yurt çapında yapılan Yüksek İslam Enstitüleri boykotunu eleştirmiş ve *"İslam'da boykot yoktur"* diyerek sadece boykotu kırmakla kalmamış, o dönem eriştiği gücünü de göstermiştir.

Fetullah Gülen, 1977 yılında geçici görevle Almanya'ya giderek orada çeşitli konferanslar vermiştir. İlk sayısı 1979 yılının Şubat ayında çıkan Sızıntı dergisinde önce başyazıları yazan Gülen, daha sonra orta sayfa yazılarını da yazmaya başlamıştır. Bu dergi örgütün ilk ve en güçlü propaganda araçlarından biri olmuştur. Ayrıca örgütün başta devlet kurumları olmak üzere önemli ve lüzumlu görülen her yere *"sızma"* stratejisi göz önüne alındığında, bu dergi için seçilen ismin rastgele ya da masum bir tercih olmadığı da anlaşılmaktadır. Bu tür isimlerndirme tercihlerin örgütün içinde bulunduğu aşama ve hedefleriyle ilişkilendirildiği görülmektedir: Örneğin oluşum ve gelişim dönemleri için *"Sızıntı"* ismi tercih edilirken, kadrolaşmanın yoğunlaşıp artık *"hareket ve aksiyon"* zamanının yaklaştığı dönem içinde -1994 yılında- *"Aksiyon"* ismiyle yeni bir dergi yayınlanmaya başlamıştır.

Fetullah Gülen, hakkında arama kaydı olmasına rağmen, 12 Eylül Askeri Darbesinin hemen öncesinde Sızıntı Dergisi'nin Haziran 1979 tarihli sayısındaki *"Asker"* adlı başyazısını şöyle sonlandırmıştır: "*Onun süngüsü, yüz defa iniltimizi dindirdi ve ateşimize su serpti. Yakın tarihimizde dahi kaç defa onda mazinin tebessüm eden çehresini ve yıldırımlaşan celadetini gördük... Eğer, atik davranıp da yıllardan beri hazırlanan karanlık emellerin önüne geçilmeseydi, bütün bir millet olarak inkisar içinde ağlamadan başka çaremiz kalmayacaktı. Tuğa selam, sancağa selam ve onu tutan sancağa binlerce selam*"… Bu ifadelerden Gülen'in

[13] Ankara Çatı İddianamesi, Tanık İfadeleri.

12 Eylül 1980 askeri darbesinden önceden haberdar olduğu ya da bu darbeyi öngördüğü ve darbeci askerlere yaranma mesajı vererek kendini korumaya çalıştığı sezilmektedir.

Fetullah Gülen 12 Eylül 1980 darbesinden hemen önce 05.09.1980 tarihinde doktor raporu alarak görevinden ayrılmış ve 25.11.1980 tarihinde Çanakkale Merkez Vaizliğine tayin edilmiştir. Fakat bu göreve başlamamış, 27.02.1981 tarihinde Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Psikiyatri Kliniğinden 20 günlük rapor almış ve raporun bitiminde görevinden istifa etmiştir.

1.1.4. 1980'li Yıllar

1.1.4.1. 1980-1983 Yılları (Sıkıyönetim Dönemi: Tedbir Dönemi)

12 Eylül 1980 Askeri Darbesinden sonra askeri cuntanın İzmir ve Ege Ordu Sıkıyönetim Komutanlıkları tarafından Fetullah Gülen hakkında yakalanma emri yayınlanmış ve Gülen aynı tarihte İzmir'i terk etmiş ve kaçak yaşamaya başlamıştır. Gülen, 20.03.1981 tarihinde Diyanet İşleri Başkanlığındaki vaizlik görevinden istifa etmiştir, zira artık resmi bir göreve ihtiyaç duymamakta ve belki de kendini resmi görevin getirdiği kısıtlarla sınırlandırmak istememektedir. Keza 1981 yılına gelindiğinde halkın yardımları sayesinde cemaate ait yurtların sayısının ülke genelinde 100'e çıktığı, kısa sürede müthiş bir ivme yakalandığı, bu yurtlarda kalıp üniversite eğitimlerini bitirenlerin doktor, kaymakam, vb. olarak göreve başladıkları dönemin tanıklarınca ifade edilmektedir.[14]

Fetullah Gülen'in yasadışı istihbarat elde etme faaliyetlerine 1980'li yıllarda başladığı, en yakınında bulunan arkadaşlarını dinlettiği, yeminli çekirdek kadrosundaki İlhan İşbilen'in Altunizade'de kaldığı odasında dinleme cihazının bulunduğu, daha sonra diğer kaldığı yerde de dinleme ve kamera cihazının bulunduğunu, aradan geçen zamanda Latif Erdoğan ve İlhan İşbilen'in ve daha başka kişilerin de Gülen tarafından dinlendiği yine döneme şahit olan tanıkların ifadeleriyle sabittir.[15]

Gülen'in 1999 yılından beri ikamet ettiği ABD'deki 130 dönümlük çiftliğinin temellerinin de bu dönemde -1980'li yıllarda- atılmış olması, örgütün bu erken sayılabilecek zamanlarında bile eriştiği büyük güce ve de ihtimamla gizledikleri nihai hedeflerine dair fikir vermektedir. Fetullah Gülen'in yakın arkadaşı olan Necdet Başaran tarafından 1980'li yıllarda Altın Nesil Vakfı adı altında bir vakıf kurulmuş ve bu vakıf ABD'de 130 dönüm üzerinde 8 adet müstakil villanın bulunduğu yeri satın almıştır.[16] Bu, örgütün planlamalarının kısa vadeli olmadığının açık bir göstergesi olduğu gibi kuruluşundan çok kısa bir süre sonra uluslararası

---

[14] Ankara Çatı İddianamesi, Tanık İfadeleri.
[15] Ankara Çatı İddianamesi, Tanık İfadeleri.
[16] Halen İzmir 1 Nolu F Tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunan Zaman Gazetesi eski yazarlarından Ali Ünal'ın Uşak Başsavcılığına verdiği ifadede, bahsi geçen arazinin Necdet Başaran'dan önce Örgütün ABD sorumlusu olan Abdullah Aymaz zamanında alındığı ifade edilmektedir. Bu da, aslında Örgüt liderinin ABD'ye yerleşme planının yukarıda tahmin edilenden çok daha eski olabileceğini göstermektedir.

bir boyut kazandığına da işaret etmektedir. Bu konuda benzer bir örnek de Fetullah Gülen'in Nisan 1980 yılı Nisan ayında İzmir'de gerçekleştirilen bir örgüt toplantısında yaptığı konuşmada *"Birkaç gün içerisinde 'Huruç Harekâtı'nın başlatılacağı"* yönündeki sözleridir. Sonrasında ise Gülen, 1980 yılı Haziran ayında bu kalkışmanın kısa süreli bir çıkış değil örgütün tüm faaliyetlerini kapsayıcı bir nitelik arz ettiğini, bir anlamda örgütün bizzat kendisini ifade ettiği anlamına gelen mesajlar vermiş ve nihai hedefin gerçekleştirileceği, başka deyişle huruç harekâtının taçlanıp tamamlanacağı zamanı da şöyle anlatmıştır: "*Huruç Harekâtı başlatıldı, ancak bu harekât 35-40 sene sonra uygulamaya konulabilecektir, bugünkü ortamda bu mümkün değildir. Huruç Harekâtının başarılı olabilmesi için bütün ülkede, kendi binalarımızda ve kiralanacak yerlerde orta ve yüksek öğrenim gören öğrenciler için yurt binalarının açılması, yurtlarda eğitilen öğrencilerin meyvelerini vermesi, kendi fikirlerimiz doğrultusunda çeşitli kitap ve dergilerin basımının gerçekleştirilmesi, özellikle Türkiye'deki öğretmenlerin büyük bir bölümünün kendi yönümüzde faaliyet göstermesi gerekmektedir.*"[17]

Askeri rejim dolayısıyla Gülen ve takipçileri de *"tedbir"* gereği kendilerini geri planda tutmuş, zaten vakti gelmedikçe göze batmamayı şiar edinmiş olduklarından göz önüne hemen hemen hiç çıkmamayı yeğlemiştir. Bu nedenle bu dönemde örgüt hakkında gerek açık gerekse de resmi kaynaklardan ulaşılabilen bilgiler sınırlı kalmaktadır. Ankara Çatı İddianamesinde yer alan tanık ifadeleri ve ihbarlar bu konuda önemli bir kaynaktır. Örneğin, Ankara'da 1975 yılında camiye gidip gelirken Fetullah Gülen Cemaati ile ve 1979 yılında Naci Tosun ile tanıştığını ifade eden bir tanık örgüt toplantılarında "*resmi dairede çalışan üst düzey bürokratlarla cemaat toplantılarında tanıştığı*"nı belirtmiştir. Bu, örgütün devlet içerisindeki kadrolaşmasının 1980'li yıllardan da önce başlamış olduğunu ve 1980'li yıllarda artarak sürdüğünü göstermektedir.

Fetullah Gülen'in 12 Eylül Askeri Darbesi sonrasında Sızıntı Dergisi'nin Ekim 1980 tarihli sayısında kaleme aldığı *"Son Karakol"* başlıklı yazısı, Gülen'in her dönemde güçlü olanın yanında saf tuttuğunu gösteren bir örnektir. Gülen bu yazısında askeri darbeyi açıkça desteklemekte, şu ifadeleriyle de haklı ve hatta gerekli görmektedir. *"...Ne var ki, yıllardan beri, binbir saldırı ile rehnedar olmuş bir bünye, böyle hemen bir mualece ile iyi edilemeyeceği de muhakkaktı. Daha köklü ve daha gönülden bir hareket gerekliydi ki, milli bünyeyi kemiren yıllanmış seretanlar bertaraf edilebilsin..."*. Darbeyi desteklediği bu yazısı *"...Ve işte şimdi, bin bir ümit ve sevinç içinde, asırlık bekleyişin tuluû saydığımız bu son dirilişi, son karakolun varlık ve bekasına alamet sayıyor; ümidimizin tükendiği yerde, Hızır gibi imdadımıza yetişen Mehmetçiğe bir kere daha selam duruyoruz*" ifadeleriyle bitmektedir.

Esasen Fetullah Gülen, Şemseddin Nuri müstear ismi ile Latif Erdoğan tarafından yazılan ve Gülen'in hayatını konu alan *"Küçük Dünyam"* isimli kitapta, dönemin Genelkurmay

[17] Ankara Çatı İddianamesi, FETÖ Teşkilat Yapısı Bölümü.

Başkanı Memduh Tağmaç ve arkadaşlarını överek "*12 Mart bir ihtilal ve darbe değildir*" şeklinde açıklamalarda da bulunmuştur. Benzer şekilde, 28 Şubat sürecinde Çevik Bir'e övgü dolu bir mektup yazmış, sonrasında 31 Ocak 2005 tarihli Milliyet Gazetesi'nde Mehmet Gündem'e verdiği röportajda Kenan Evren'i şu sözleriyle cennetlik ilan etmiştir. "*Evren Paşa, seçmeli din derslerini mecburi yapmakla yararlı bir iş yapmıştır. Gençlerin çoğu onun bu icraatı vesilesiyle din eğitiminden nasiplerini almışlardır. Bu iş kanaatimce öyle büyüktür ki doğrusunu Allah bilir hiçbir sevabı olmasa bile bu icraatı ona yetebilir, ahirette kurtuluşuna vesile olabilir, cennete de gidebilir*."

Gülen ve örgütünün bu ve benzeri ifadeleri ile sonrasında 28 Şubat sürecinde de gözlemlenecek olan darbeler karşısındaki işbirlikçi duruş, söylem ve eylemleri, 15 Temmuz'da açığa çıkan nihai hedeflerinin yıllar öncesindeki ipuçları olarak değerlendirilebilir.

1.1.4.2. 1983-1989 Yılları (Özal Dönemi: Kitleselleşme, İvme Kazanma ve Siyasete Nüfûz Dönemi)

1983 yılı örgüt için bir dönüm noktası olarak değerlendirilebilir. Çünkü bu tarih, Anavatan Partisi'nin tek başına iktidar olarak ve lideri Turgut Özal'ın başbakan olarak Türk siyasi hayatına hakim olduğu dönemin başlangıcı olduğu gibi, Gülen'in siyasilerle güçlü ilişkiler kurmaya[18] ve devletin *"kılcallarına"* nüfuz etmeye başladığı ve de takipçilerinin örgüt adına okul kurmalarının önündeki engellerin kalktığı dönemdir. Bu dönemde 1986 yılında yapılan yasal düzenlemelerle özel teşebbüs tarafından okul açılmasına imkân tanınmıştır. Örgüt bu imkânı büyük bir fırsat olarak değerlendirmiş ve bu dönemde hızlı bir okullaşma furyası başlatmıştır. İzmir'in Bozyaka semtindeki Akyazılı Orta ve Yüksek Eğitim Vakfı adına açılmış olan öğrenci yurdunun *"Yamanlar Koleji"* adıyla koleje çevrilmesiyle, örgütün ilk özel okulu hayata geçirilmiştir.[19] Aynı zamanda bu okul, örgütü her anlamda besleyen can damarı olan ve yıllar sonra tüm dünyaya yayılacak okullar zincirinin de başlangıcı olmuştur. Nitekim Fetullah Gülen Kasım 1987'deki bir sohbetinde "*29.11.1987 tarihinde yapılacak olan erken genel seçimde oylarını ANAP'a vereceklerini, ANAP'ın iktidar olduğu dönemde (1983-1987) rahat çalıştıklarını, devlet kademelerinde işlerini kolayca hallettiklerini, önemli noktalarda nüfuzlu taraftarların elde edildiğini*" belirtmiştir. [20]

İzmir'deki Yamanlar Koleji ile aynı dönemlerde kurulan bir diğer okul olan Ankara'daki Samanyolu Okulları da örgüte ait gözde eğitim kurumlarından biri olmuş, ayrıca

---

[18] Gülen'in bu dönemde siyasilerle ilişkilerini iyice geliştirip güçlendirdiğinin bariz bir örneği, sıkıyönetim komutanlığının hakkındaki arama kaydına rağmen altı 6 yıl boyunca yakalan(a)mayıp 12.01.1986 tarihinde Burdur'da yakalanması, sonrasında ise Başbakan ve İçişleri Bakanı'nın araya girmesiyle 13.01.1986 tarihinde serbest bırakılmasıdır.

[19] Nurettin Veren, "Kuşatma: ABD'nin Truva Atı Fetullah Gülen Hareketi", Siyahbeyaz Yayınları, 2007 İstanbul, s.22

[20] Ankara Çatı İddianamesi, FETÖ Teşkilat Yapısı Bölümü.

örgüt için özel bir sembolik değer de taşımıştır. Bu iki okul ilerleyen dönemlerde bilim olimpiyatları gibi çeşitli platformlarda öne çıkarılarak, örgütün hem yurt içi hem de yurtdışı vitrininin en nadide parçaları olarak kullanılmıştır. *"Fevkalade başarılı ve ahlaklı talebeler yetiştiren bir hayır hareketi"* imajı oluşturularak bu imajın kamusal algıya ve toplumsal hafızaya işlenmesinde başrolü bu okullar oynamıştır. *"Fevkalade başarılı ve ahlaklı talebe"* figürü, hem toplumun kahir ekseriyetinin takdir ve gıptayla bakabilecekleri bir reklam ve halkla ilişkiler malzemesi, hem de örgüte muhalif çevrelerin dahi kolayca itiraz edemeyecekleri türden bir *"oto savunma"* fonksiyonunu icra etmiş, bu şekilde örgütü her türlü şüphe, eleştiri ve saldırılardan peşinen ve sürekli olarak koruyan gayet kullanışlı ve sağlam bir zırh ve kalkan görevi görmüştür.

Üniversiteye hazırlık kurslarına olan ihtiyacın fark edilmesiyle, Fırat Eğitim Merkezi (FEM) açılmış ve bu kurslar da okullar kadar ilgi görmüştür.[21] 1986 yılında Millet Dershanesi ve 1987 yılında Ankara Maltepe'de Maltepe Dershaneleri kurulmuş, eğitim sistemindeki handikapların ve dönemin konjonktürünün de etkisiyle dershanecilikte olağanüstü bir ivme yakalanmıştır. Bu süreçte *"mütevelli heyeti"* uygulaması geliştirilerek semt mütevellileri oluşturulmuş, hızla büyüyen örgütün büyüme hızına ayak uydurabilecek *"dinamik fakat mahrem-ketum idare yapısı"* için, -eğitim kurumlarının bulunduğu iller öncelikli olmak üzere- hemen her ilde *"abiye itaat"* esasına ve sorumluluk paylaşımına dayanan bir yapılanma modeliyle, en küçük birimlere varıncaya kadar *"imamlık sistemi"* uygulanmıştır.

Bu dönemde örgütün gerek maddi kaynaklarının gerekse de insan kaynaklarının hızla artmasıyla birlikte engeller, zorluklar ve başarı eşikleri eskiye nazaran kolaylıkla aşılır hale gelmiş, örgüt sisteminin çarkları çok daha hızlı ve çok daha verimli bir şekilde dönmeye başlamıştır: *"Işık evleri"* okul ve dershane öğrencileriyle dolup boşalır olmuş, zamanla bu okullar ve dershaneler farklı isimlerle ülke çapında yaygınlaşarak örgütün en önemli finans kaynakları haline geldikleri gibi esasen örgüt için son derece geniş ve verimli, sürekli olarak büyüyen ve tazelenen, zengin ve dinamik bir ***"insan kaynakları"*** olarak da işlev görmüşlerdir. Kısacası bu eğitim kurumları örgüt için vitrin olarak kullanıldığı gibi, kelimenin tam anlamıyla ***"örgütün arka bahçeleri"*** olmuştur.

Bu dönem, örgütün yetiştirdiği *"seçilmiş"* öğrencilerin askeri liselere ve polis kolejlerine yoğun olarak yönlendirildiği dönemdir. Bu seçilmiş öğrenciler 1984 yılından itibaren *"talebe imamı"* denilen örgüt mensupları tarafından sürekli olarak takip ve kontrol altında tutulmuştur. Örgüt mensuplarının ele geçirdikleri askeri lise ve polis koleji sınav sorularını talebe imamlarına ilettiği ve bu soruların deneme sınavı soruları olarak, hatta

[21] VEREN, a.g.e., sf. 30

"abilerin çıkacak bazı soruları rüyalarında gördüğü" gibi kılıflarla söz konusu *"seçilmiş"* öğrencilere iletildiği açığa çıkmıştır.

Ankara Çatı İddianamesinin *"Teşkilat Yapısı"* bölümünde, Fetullah Gülen-CIA ilişkisinin bu dönemde kurulduğu iddia edilmiş ve konu hakkında şu ifadelere yer verilmiştir: "…***Fetullah Gülen ile CIA ilişkisi, 1983 yılında Moon Tarikatının Türkiye'deki uzantısı Kasım Gülek üzerinden sağlanan irtibatla başlamıştır.*** *Resmi adı Birleştirme Kilisesi olan Moon Tarikatını kullanarak komünizme karşı blok oluşturmak isteyen ABD, Türkiye'de komünizmle mücadele kuruluşlarına destek vermektedir. Komünist harekete karşı olan Fetullah Gülen'in de bu politika çerçevesinde Türkiye'de desteklenip büyümesini sağlamış, lise ve kolejler açmasına izin verilmiştir."* *"…Kendisini önemli göstermek için 1990'lı yıllarda Türkiye'deki önemli devlet adamları ve siyasetçilerle yakınlık kurup Turgut Özal, Süleyman Demirel, Tansu Çiller, Mesut Yılmaz ve Bülent Ecevit ile görüşmüştür. Abraham Foxman ile Papa II. John Paul ile görüşmeler yapmıştır...*"

Fetullah Gülen ve örgütü, 1983 yılından itibaren Dünya Kiliseler Birliği'nin Vatikan ile işbirliği yaparak geliştirdiği *"Dinler Arası Diyalog"* sürecinin ürettiği kavramlardan biri olan *"Ilımlı İslam"* kavramıyla bu sürece dâhil olmuş, *"hizmetini"* ve *"misyonunu"* sürecin İslam coğrafyasındaki önemli bir sacayağı olarak yıllarca büyük bir heves, sadakat ve istikrarla sürdürmüştür. Nitekim Gülen'e 1983 yılında aralanan bu perde, 1998 yılında Vatikan'da Papa II. Jean Paul ile görüşmesiyle ardına kadar açılmış ve başta takipçi ve sempatizanları olmak üzere *"misyon"* artık herkese ilan edilmiştir.

Hızla büyüyen örgüt hem giderek artan ve çeşitlenen örgüt içi ihtiyaçlarını karşılamak hem de ticari ve ekonomik alanda büyük ve organize bir güç haline gelerek hâkimiyet sağlamak amacıyla, 1989 yılı başlarında şirketleşmeye başlamış ve sonrasında holdingleşmeye gitmiştir. Sürat Yazılım, Sürat Teknoloji, Sürat Kargo gibi şirketler bu süreçte kurulan şirketlere örnektir. Bu dönemde kurulan şirketlerin bazılarının görünen amaçları dışındaki asıl amaçları ilerleyen dönemlerde ortaya çıkmıştır. Örneğin, *"Sürat Teknoloji'nin kamu ihalelerine girerek bakanlıklar ve kurumlar içerisinde alt yapı teknolojisi oluşturduğu ve devletin tüm verilerini ve gizli bilgilerini yedekleyip örgüte arşiv temin ettiği"* şeklindeki ifadeler Ankara Çatı İddianamesinde yer almıştır. [22]

Ayrıca bu dönem, örgütün medya ayağındaki en güçlü ve sembol organı olan Zaman Gazetesi'nin de kurulduğu ve örgütün kontrolüne geçtiği dönemdir. 3 Kasım 1986 tarihinde İhsan Arslan ve Alaattin Kaya tarafından Ankara'da kurulan bu gazete, önceleri muhafazakâr-İslami kesimin sesi olarak yayın hayatına başlamış, 1987 yılında ise birçok eski çalışanının tasfiyesi ile Gülen yapılanmasının kontrolüne geçmiştir. O dönemlerde bu gazete Gülen'in

[22] Ankara Çatı İddianamesi, EK-3.

mesajlarının aracı olduğu gibi, özellikle de örgüte ait eğitim kurumlarının *"başarı haberi"* görünümlü örtülü reklamlarla kamuoyu nezdinde olumlu imaj oluşturularak öne çıkarılmasında etkin rol oynamıştır.

1.1.5. 1990'dan Günümüze

1.1.5.1. 1990'lı Yıllar (Koalisyonlar Dönemi: Şirketleşme ve Yurtdışına Açılma Dönemi)

Bu dönem örgütün hızla büyüyerek küresel ölçekte bir örgüt haline geldiği dönemdir. Örgüt 1991 yılından itibaren yurt dışına açılmaya başlamıştır. Bu dönem dünya genelinde 160 ülkeye yayılan örgüt okullarının temellerinin hızla atıldığı ve Orta Asya cumhuriyetleri üzerinden ilk ve yaygın örneklerinin verildiği bir dönemdir. Azerbaycan'da 1992 yılında açılan Nahçıvan Türk Lisesi, yapılanmanın Türkiye dışında açtığı ilk okul olmuştur. Bu liseyi Orta Asya'da peş peşe açılan okullar izlemiş ve en yoğun okul açma süreci Kazakistan'da gerçekleştirilerek, 1992 yılında bu ülkede 29 adet lise açılmıştır. Okulların yaygınlaşmasıyla birlikte, örgüt söylemin vitrinine *"Müslümanlığı tanıtan, İslamiyet'i yayan, kültürümüzü, dilimizi, Bayrağımızı ve İstiklal Marşımızı Adriyatik'ten Çin Seddine kadar, en uzak Afrika ülkelerinde bile duyuran bir hizmet ve gönüllüler hareketi"* şeklinde ifade edilebilecek hem dini hem de milliyetçi hassasiyetlere hitap eden bir imaj yerleştirilmiş, o okullardaki öğretmen ve öğrencilere de bu imaja hizmet eden, milli-manevi duyguları okşayıcı roller verilmiştir. Bu durumun en bariz ve delil niteliğindeki örneklerinden biri, örgüte ait bu okullardaki öğrencilerin dönemin genelkurmay başkanları başta olmak üzere, devlet büyükleri ve siyasilerle buluşturulması ve örgütün *"tehlikeli"* değil vatana millete yararlı olduğunun devletin üst düzey makamlarında her vesileyle işlenmesidir.

Örneğin 28 Şubat sürecinin Genelkurmay Başkanı Org. İsmail Hakkı Karadayı 1995 yılında o tarihteki örgüt ileri gelenlerini makamında ağırlamış, örgüt mensupları İsmail Büyükçelebi ve Osman Özsoy, Genelkurmay Başkanı'na öğrenciler üzerinden örgütle ilgili *"ülkemiz adına gurur verici"* türden bilgiler vermiş, daha önceden Kenan Evren ve Doğan Güreş'i de ziyaret ettiklerini dile getirmiştir. Örgüt yöneticileri Genelkurmay Başkanı'na *"Fetullah Gülen'in cami yerine okul açılmasını tavsiye ettiğini"* özellikle ifade etmişlerdir. Genelkurmay Başkanı öğrencilerle ilgilenip nasihatlerde bulunmuş, hepsi ile tokalaşıp kutlayarak fotoğraf çektirmiş ve hediyeler vermiştir.

Bu dönemde *"medyayı kaybeden muharebeyi kaybeder"* anlayışıyla hareket eden örgüt, basın yayın organlarına ağırlık vermeye başlamıştır. Zaman Gazetesi'ni bünyesinde bulunduran Feza Gazetecilik A.Ş. tarafından 1 Ocak 1994 tarihinde Cihan Haber Ajansı (CİHAN) yayın hayatına başlatılmış ve ülkenin en yaygın haber ajanslarından biri haline gelmiştir. Keza, örgütün en önemli medya organı olan Samanyolu TV (STV) bu dönemde 13 Ocak 1993 tarihinde yayın hayatına başlamış ve yine bu dönemde 25 Eylül 1996 tarihinde

Türksat-1C uydusunun hizmete girmesiyle Orta Asya'daki Türk cumhuriyetlerine de yayınlarını ulaştırmaya başlamıştır.

Örgüt ayrıca bu dönemde hızlı bir ekonomik büyüme göstermiştir. 24 Ekim 1996 tarihinde Bank Asya –ilk adıyla *"Asya Katılım Bankası A.Ş"*.- açılmıştır. Dikkat çekici bir nokta, bankanın 1 numaralı hesabının Fetullah Gülen adına açılmış olmasıdır ki, bu durum Bank Asya'nın asıl sahibinin kim olduğu ve neye *"hizmet"* ettiği hakkında açık bir mesajdır. Aynı dönemde kurulan Işık Sigorta da Bank Asya'nın yan kuruluşu olup, *"muhafazakar sigortacılık"* açığını değerlendirerek büyük ve yaygın bir sigorta firması haline gelmiştir.

Örgütün devlet kadrolarına sızmak için başta sınav sorularının çalınması olmak üzere illegal faaliyetleri bu dönemde de artarak devam etmiştir. Ankara Çatı İddianamesindeki çeşitli tanık ifadelerinde, "*bu dönemde çalınan soruların Türkiye genelinde her yere ulaştırıldığı, soruları abilerin rüyasında gördüğü,*[23] *askeri okullara yerleşecek zeki öğrencilerin sağlık problemi varsa gerekli egzersiz ve problemi aşıcı tedbirlerin uygulandığı, polis okulundan 1995 yılında mezun olan 400 öğrencinin Fetullah Gülen'in elini öpmeye geldiği, Fetullah Gülen'in askeri güce karşı bir güç oluşturmaya çalışıp polis alımına önem verdiğini, askeriyeyi şer odağı olarak gördüğü, daha çok istihbarattaki birimlere polis yetiştirmek için çalıştığı, terör ve diğer kritik birimlere önem verdiği…*" gibi pek çok bilgi yer almaktadır. Burada da açıkça görülmektedir ki, daha önce gerek Sızıntı Dergisindeki yazılarıyla gerekse diğer mahfillerdeki beyanlarıyla askeriyeyi ve orduya öven, 12 Eylül Darbesini olumlayan Fetullah Gülen aslında bu tavrında da takiyye yapmaktadır; gizli konuşmalarında aslında bambaşka bir yüzünü ortaya koymaktadır. Bir başka deyişle, birçok konuda olduğu gibi bu konuda da yine takiyye yapmaktadır. Nitekim bu gizli konuşmalardan birkaç yıl sonra yine askeri darbe yanlısı bir tutum ortaya koymuştur.

Askeri darbe yanlısı tutumunu bu dönemde de sürdüren Fetullah Gülen, 28 Şubat 1997 postmodern darbe sürecinden hemen sonra dönemin Genelkurmay İkinci Başkanı Çevik Bir'e son derece saygılı ve itaatkâr bir mektup yazarak, yapılan müdahalenin çok doğru ve gerekli

---

[23] "Sınavda çıkacak soruların rüyada görülmesi" kılıfı bizzat Fetullah Gülen tarafından meşrulaştırılmış, hatta teşvik edilmiştir. Fetullah Gülen, Fasıldan Fasıla-4 isimli Nil Yayınlarından çıkan kitabın Mart 2001 baskısının 105. Sayfasında "Rüya Hakikati" başlığı altında sınav soruları ile ilgili açıklama yapmış; "*Bazı kimselerin kazanacakları bir başarıyı çok önceden rüyalarında görebildiğini, gireceği imtihan sorularını bütün ayrıntıları ile müşahede edebilmekte olduklarını, rüyaların yoruma açık olduğunu, bütün bunların metafizik dünyaya inanç gereği problem olmadığını, mana âlemine kapalı olanların problemi olduğunu*" anlatmıştır. Bu şekilde takipçilerine yol göstermekte, çalınan sınav sorularına izah ve zemin hazırlamakta ve bu yola teşvik etmektedir. Ayrıca sınava girecek çocuklara ve gençlere çalıntı sorular "*Sınavda çıkacak F. Gülen Hocaefendi'nin rüyasında gördüğü sorular*" denilerek verilmiş, ardından aynı soruların sınavda çıkmasıyla F. Gülen'in insanüstü kutsal bir varlık olarak gösterilmesi sağlanmıştır. Kısacası, sadece hırsızlıkla kalınmamış, hırsızlık "keramet ve insanüstülük" olarak pazarlanmıştır. Durumdan habersiz olan çocuklar ve gençler böylece örgüte ölümüne bağlı "adanmışlar" haline getirilmiştir.

bir karar olduğundan bahsetmiş, ayrıca örgüte ait tüm okulları kendilerine hemen devredilebileceğini ifade etmiştir.

Her ne kadar Fetullah Gülen 1999 yılında ABD'ye kaçmış olmasından dolayı 28 Şubat sürecinin mağduru gibi görünmeye çalışsa ve örgütünce bu şekilde bir algı yaratılmaya çalışılsa da, geriye dönüp bakıldığında 28 Şubat sürecinin Türkiye'deki en büyük kazananının Fetullah Gülen ve örgütü olduğu söylenebilir.

Şüphesiz ki dönemin en önemli ve sansasyonel olaylarından biri Gülen'in Papa'yı ziyaretidir. Papa II. Jean Paul 1991 yılında ilan ettiği *"Redemptoris Missio (Kurtarıcı Mesih)"* isimli genelgesinde; "*Dinler Arası Diyalog, Kilise'nin bütün insanları Kiliseye döndürme amaçlı misyonunun bir parçasıdır... Bu misyon aslında Mesih'i ve İncil'i bilmeyenlere ve diğer dinlere mensup olanlara yöneliktir. Tanrı, Mesih vasıtasıyla bütün insanları kendine çağırmakta, vahyinin ve sevgisinin mükemmelliğini onlarla paylaşmak istemektedir*" demektedir. Yine Papa II. John Paul bu kez 24 Aralık 1999 tarihli milenyum mesajında ise, *"Birinci bin yılda Avrupa Hıristiyanlaştırıldı. İkinci bin yılda Amerika ve Afrika. Üçüncü bin yılda hedef Asya'dır"* diyerek asıl hedefin ne olduğunu ve Dinler Arası Diyalog projesinin neye hizmet ettiğini belirtmiştir. Fetullah Gülen Papa II. John Paul'a özel bir mektup yazmış, mektupta "*Papa VI. Paul cenapları tarafından başlatılan ve devam etmekte olan Dinler Arası Diyalog için Papalık Konseyi misyonunun bir parçası olmak üzere burada bulunuyoruz. Bu misyonun tahakkuk edişini görmeyi arzu ediyoruz. En aciz bir şekilde hatta biraz cüretle, bu pek kıymetli hizmetinizi icra etme yolunda en mütevazı yardımlarımızı sunmak için size geldik...*" şeklinde ifadeler kullanmış ve mektubunu kendinden *"Rabbin aciz kulu"* diyerek bitirmiştir. [24]

1994 yılında Onursal Başkanlığını Fetullah Gülen'in yaptığı Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı açılmış, yazılı ve görsel medyada büyük yankı bulan bu açılış örgütün Türk ve dünya kamuoyunda daha da tanınmasını sağlamıştır. Gülen, vakfın onursal başkanı sıfatını kullanarak, dönemin başbakanı ve diğer siyasî parti liderleri ile Türkiye'de bulunan azınlıkların, dini yapılanmaların liderleriyle görüşme imkânı bulmuştur. Bu vakıf Fetullah Gülen'in legal görünümlü sözcüsü olmuştur. 1990'lı yılların sonlarında vakfın bünyesinde kurulan Abant Platformu ile Medialog Platformu, Kadın Platformu, Kültürlerarası Diyalog Platformu gibi oluşumlar örgütün sivil toplum alanındaki yapılanmaları olarak göze çarpmıştır. Abant Platformu başta olmak üzere düşünce platformları üzerinden aydınlar, akademisyenler ve gazetecilerle sıcak ilişkiler kurulmuş, bu yolla muhtemel tenkit ve saldrılara karşı bu kesimlerin de sempati ve desteği sağlanmıştır.

---

[24] M. Fetullah Gülen, Rabbin Aciz Kulu, 9 Şubat 1998. Zaman gazetesi, 10 Şubat 1998.

Gülen'in *"kılcallara sızma"* temalı talimatlarına paralel olarak, devlet kadrolarına sızan örgüt mensuplarının yaygın olarak kod isim kullanmaya başlaması bu dönemde olmuştur. Bizzat Fetullah Gülen tarafından verilen bu kod isimlerin Gülen haricinde sadece en yakınındaki mahrem hizmet gören birkaç kişi tarafından bilindiği değerlendirilmektedir. 1995 yılında Fetullah Gülen'in talimatı ile kamu görevlisi veya herhangi bir yerde görev yapan bütün kadrolarına kamu kurumları içerisinden istihbari bilgi toplama, fotoğraflama, belge ve bilgi elde etme, önemli dosyaların suretini alma, önemli olaylarla ilgili kamu kurumlarındaki bilgi ve belgelerin örgüt yöneticilerine ulaştırılması talimatı verilmiştir. Kamu kurumlarındaki örgüte muhalif kişilerin fişlenmesine de bu dönemde başlanmıştır. Bu tarihten itibaren devletin kamu idarelerindeki her türlü arşivi elde edip dışarı çıkarılmış ve bir örgüt arşivi oluşturmaya başlanmıştır.

Bu dönemde İstanbul Altunizade'de bulunan FEM Dershanesi, özellikle de dershanenin beşinci katında [25] bulunan toplantı salonu örgütün yönetim merkezlerinden biri olarak kullanılmıştır. Gülen'in TSK içindeki örgüt mensubu rütbeli personel, kaymakamlar, emniyet mensupları, yargı personeli ile burada toplantılar yaptığı bilinmektedir. Bu toplantılarda Fetullah Gülen "*Devletin kan damarlarına girin; askeriyeyi, mülkiyeyi, adliyeyi, yargıyı ele geçirin*" talimatlarını vermiş ve bu toplantılara halk ve esnaftan kimse alınmamıştır. Yine örgütün Zaman ve Samanyolu başta olmak üzere medya gücünü yönetmeye ve strateji belirlemeye dönük düzenli toplantıları da burada düzenlenmiştir. Keza, örgüt mensuplarının ilk elden *"efsunlanması"* da yine bu adreste gerçekleştirilmiştir: Örneğin bir tanık ifadesinde *"...1998 yılında Altunizade'deki cemaatin yurduna götürüldüklerini, 5. kata çıkarıldıklarını, Fetullah Gülen tarafından okunmuş komiser yardımcısı rütbelerinin verildiğini...*" şeklinde beyanlara yer verilmiştir.[26]

Önceki yıllarda (1997) sağlık sorunlarını bahane ederek ABD'ye gidip dönmüş olan Gülen, dönemin DGM Başsavcısı Nuh Mete Yüksel'in kendisi hakkında yürüttüğü soruşturma neticesinde dava açmasından önce, 21.03.1999 tarihinde yine sağlık sorunlarını bahane ederek, fakat bu defa kalıcı olarak ABD'ye gitmiş ve örgüt içinde *"Hicret"* olarak görülen bu olay bir *"milat"* olarak kabul edilmiştir. Esasen bu gidiş ve yeni devre, küresel güçlerle yakın işbirliği yapma aşamasıdır. Nitekim Fetullah Gülen daha 1997 yılında verdiği bir röportajda *"...Dünyanın halihazırdaki durumuyla, şu çerçevesiyle, Amerika da şu andaki konum ve gücüyle bütün dünyaya kumanda edebilir. Bütün dünyada yapılacak işler buradan idare*

---

[25] "Beşinci Kat" örgüt için özel bir anlam ifade etmektedir: Bu seviye örgüt kurumlarında Gülen'in kaldığı makam katıdır. Mahrem ve özel görülür. Örneğin; Harp akademileri ile polis akademisinden mezun olan örgüt mensubu teğmen ve komiserlere Ankara, İstanbul ve İzmir'de örgüte ait okulların beşinci katında "yıldız takma töreni" düzenlenmekte, bu törene talebe imamı katılmamakta, ancak askeri okullardan ve polis akademisinden sorumlu örgüt imamları ile kara, deniz ve hava kuvveti komutanlıklarının sorumlu imamları veya emniyet imamı katılmaktadır. Bu tören tamamen Fetullah Gülen'e özel bir tören olup, Türkiye'de iken törenlere bizzat kendisi de katılmıştır. Tören -tıpkı masonlukta olduğu gibi- gizlilik içerisinde yapılmaktadır.

[26] Ankara Çatı İddianamesi, İhbarlar Bölümü.

edilebilir ve hatta denilebilir ki, şöyle veya böyle Amerika ile dostça geçinmeden destek almak değil, dostça geçinmeden, Amerikalılar istemezlerse, kimseye dünyanın değişik yerlerinde hiçbir iş yaptırmazlar. Şimdi bazı gönüllü kuruluşlar dünya ile entegrasyon adına gidip dünyanın değişik yerlerinde okullar açıyorlarsa, bu itibarla, mesela Amerika ile çatıştığınız sürece bu projelerin gerçekleştirilmesi mümkün olmaz. Amerika, hâlâ bu dünya gemisinin dümeninde oturan bir milletin adıdır."[27] sözleriyle örgüt mensuplarına hareketin selameti için takınılması gereken tavrı ve ABD ile uyum fikrini telkin etmiştir.

Ayrıca, Fetullah Gülen'in dönemin Ankara Emniyet Müdürü Cevdet Saral ve Yardımcısı Osman Ak tarafından hazırlanan *"Fetullah Gülen grubunun devlet içindeki yapılanması ve amaçları"* konulu raporun 15.03.1999 tarihinde EGM İstihbarat Daire Başkanlığına gönderilmesinden hemen birkaç gün sonra Türkiye'den ayrılması oldukça dikkat çekicidir. Gülen örgütü hakkında hazırlanan ilk resmi rapor olan ve yazıldığı dönem ve konjonktür göz önüne alındığında oldukça detaylı ve isabetli bilgi ve tespitlerin bulunduğu rapor uzun bir alıntıyı hak etmektedir;

> "*Yeterli bir din eğitimine ve bilgisine sahip olduğu kuşkuludur. İtikatlı inanan insanları etkilemeyi bilecek noktaları iyi keşfetmiş, üstün bir zekâ sahibi olduğu söylenmektedir. Fetullah Gülen'in âlim olmayı gerektirmeyen dini hikâyeleri, ıstırap yüklü ses tonu eşliğinde sohbetlerinde gözyaşı suyu ile kişilerin manevi alanlarına nüfuz edecek şekilde anlatan ve istediği yöne sevk etmeyi başarmış olduğu konusunda yaygın bir kanaat vardır. Fetullah Gülen'in din dışına çıkarak eğitim dünyasında, basında, ticari sahada, para piyasasında, ordu ve polis içinde örgütlenme gibi yoğun faaliyetlerini ilmi masumiyet kisvesi ile izah etmek artık mümkün değildir. Türkiye kamuoyu Fetullah Gülen ve bağlılarının ne yapmak istedikleri yönünde değil, değil derinliğine yüzeysel bilgiye bile sahip değildir. Ne kendisi, ne cemaati, ne iç ve dış organizasyon derinlikleri, ne hedeflerinin boyutu ve ilişkileri milli menfaatlerin neresinde yer almakta oldukları tam olarak anlaşılamamaktadır. Kendisini ve cemaatini sürekli kendisi anlattığı için ve kendi harekete ile ilgili bazen diğer hareketlerin veya tarikatların mukayesesini halka bırakarak konuyu efsunlamış, toplum görülmesi gerekeni değil kendisinin göstermek istediğini görmek ile yetinmiştir. İmaj değişiklikleri yapacak kadar uyanık ve dikkatli davranmayı başarmıştır… Fetullah Gülen mensupları arasında tedbir olarak adlandırılan ilişkilerinde ve düşüncelerin aktarılmasında kullanılan takiyye sanatının gelmiş geçmiş en önemli uygulayıcılarından biridir. Kendini "kıtmir" (kıtmir, Türkçe'de, köpek, it, zağar anlamına gelir) olarak gösterebilecek kadar tevazu sahibi, hakikaten Allah dostu bir er kişi gibi gösterme sanatında mahirdir. "Müslüman gerektiğinde Allah'ı bile inkâr edebilir" diyecek kadar takiyyede ilerlemiştir…Fetullah Gülen dedeleri ile ilgili anlatımları gibi anne ve babasıyla ilgili anlatımlarında da bariz çelişkiler içerisinde bulunmaktadır. Ailesini mitolojik bir olayın kahramanları tasvir etmekte, daha sonra yine kendi anlatımları ile sıradan bir insan oldukları anlaşılmaktadır… Fetullah Gülen "Küçük Dünyam" isimli kitapta "ciddi şekilde bütünüyle iki sene okudum", ifadesine yer verip, ayrıca "talebeliğimin hepsini toplasanız iki sene ancak yapar" demektedir. İslamiyet yarım yamalak bir iki yıllık eğitimle hoca sıfatı alıp kürsülere çıkma hafifliğini kaldıramayacak güce ve o nispette de sorumluluk gerektiren bir dindir. Fetullah Gülen'in açıklayamayacağı çok gizli ve çok önemli bir görevi ve*

[27] Fetullah Gülen'in 23.07.1997 tarihinde Yeni Yüzyıl Gazetesi'nde Nevval Sevindi'ye verdiği röportaj.

hedefi vardır. Fetullah Gülen tarikatçı olmadığını, hiçbir tarikata intisabı olmadığı gibi hiçbir münasebetim de olmadı demiştir… Fetullah Gülen grubu çok disiplinli bir teşkilatlanma ve sıkı bir hiyerarşi altındadır. Bu iddiaların dile getirilmesi üzerine verdiği cevapta "devlete alternatif örgüt teşkili bir fitnecilik, bozgunculuk demektir. Böylesi bozgunculuk ve fitneden en çok kaçınan ve istikrarı en fazla müdafaa eden birisiyim" diyerek cevap vermiştir. Altın Nesil Yetiştirme gibi müphem bir iddia peşinde bir adam ve bunun yanı sıra bir tarikat, bir örgüt hatta cemaat olduklarını gizleme çabası içerisinde olan insanlar durmaktadır…".

Raporun şu cümleleri özellikle dikkat çekici niteliktedir: *"…**Fetullah Gülen gençlere yönelip onlarla birlikte ülkeyi çok tehlikeli mecralara sürükleyebileceği endişesi nihai sonuç olacaktır. Açık bir örgütsel modelde nasıl bir gizli hedefe doğru gitmekte olduğunu eklektik felsefe anlayışı ile dini fenomenleri kullanan bir tarikat liderinin fark edilmemesi ülkemiz yönünden oldukça acıdır.***"

1.1.5.2. 2000'li Yıllar (Paralel Devlet Aşaması)

Kurulduğundan beri her zaman iktidarın, güçlünün ve kazananın yanında saf tutmaya çalışan FETÖ, bu dönemde de 2002 genel seçimlerinden tartışmasız bir zaferle çıkan AK Parti'ye yakın bir görüntü vermeye özen göstermiştir.

Örgütün otuz yıllık çalışmaları neticesinde eriştiği güç sayesinde 2000'li yılların bu döneminde önceki dönemlere kıyasla daha muktedir olduğu değerlendirilmektedir. Zira bu dönem, 30 yılı aşan devlet kadrolarına yerleşme sürecinin tekemmül etmek ve semerelerini vermek üzere olduğu, ordu ve emniyet dışındaki HSYK, Yargıtay, TÜBİTAK gibi kritik ve stratejik yerlerde de son ve büyük kadrolaşma harekâtının hazırlıklarının yapılıp temellerinin atıldığı ve sonuçlarının alındığı dönemdir. Aynı zamanda bu dönem, örgütün ekonomik ve istihbari gücünün, insan kaynaklarının, yurtiçi ve yurtdışı ağının zirveye ulaştığı ve gerek kamu gerekse özel sektörlerde nüfuz ve hatta hakimiyetin sağlandığı dönem olmuştur. Örgütün 1970'li yıllarda attığı tohumlar 1980'li yıllarda patlayıp filizlenmeye ve hızla yeşermeye başlamış, ardından Gülen'in ifadesiyle *"dört bir yanda şehbal açarak"* 1990'lı yıllarda dal budak salmış, 2000'li yıllarda hedeflenen her alanı sarmış ve örgüt Altın Nesil'in *"Altın Vuruşu"* için hazır hale gelmiştir.

Bu dönemin başında -2000 yılında- DGM Başsavcısı Nuh Mete Yüksel tarafından Fetullah Gülen ve yapılanması hakkında *"Fethullahçı Terör Örgütü"* ismiyle bir dava açılmıştır. *"Laik devlet yapısını değiştirerek, dini kurallara dayalı bir devlet düzeni kurmak amacıyla örgüt kurmak"* suçundan açılan bu kamu davası, Bülent Ecevit Başbakanlığındaki koalisyon hükümetinin çıkardığı 4616 sayılı Kanun kapsamında kalmış ve bu sayede Fetullah Gülen bu davadan ceza almadan kurtulmuştur. 4616 sayılı bu Kanun, 23 Nisan 1999 tarihine kadar işlenen suçların kesin hükme bağlanmasının ertelenmesini düzenlenmektedir. Bu kanunda özellikle Gülen'in korunması için Fetullahçıların girişimi ile bu tarihin seçildiği dile

getirilmiştir. Zira Gülen bu tarihten önce yurtdışına kaçarak zaman itibariyle bu davanın kapsamı dışında kalmıştır.

Fetullah Gülen'in mahkûm olduğu ikinci bir dava yine Başbakan Bülent Ecevit'in çıkardığı af kanunu ile düşmüştür. Aynı hükümet döneminde ağır cezalar almaktan iki kez Başbakan Ecevit'in erteleme-af düzenlemeleriyle kurtarılmış olması, Fetullah Gülen'in ileriki zamanlarda *"ahirette ilk olarak Ecevit'e şefaat edeceği"* yönündeki sözlerinin ve ona karşı öteden beri takındığı sıcak ve olumlu tavrının sonraki yıllarda da aynen devam etmesinin sebebini ortaya koymaktadır.

Diğer yandan, Fetullah Gülen yıllar sonra yaptığı kimi açıklamalarda *"2000 yılındaki bu iddianame hazırlanırken ne yaptılarsa hepsinden haberinin olduğunu"* söylemektedir. [28] Bu ifade, Gülen'in kendisine ve örgütüne yönelik olası girişimlere aba altından sopa gösterdiği üstü kapalı bir tehdit olduğu gibi, örgütün henüz o dönem itibariyle dahi güçlü ve derin bir istihbari ağa eriştiğinin ifadesidir.

Örgüt bu dönemde de kitlesel algı yönetimi ve halkla ilşkiler çalışmalarını artırarak sürdürmüştür. 2003 yılında düzenlenen ve sonraki yıllarda düzenli olarak tertiplenen *"Türkçe Olimpiyatları"* organizasyonunda, dünyanın değişik bölgelerinden gelen öğrencilerin Türk halkının gönüllerinde yer etmiş şarkıları seslendirmeleri, *"hizmet hareketi"* olarak adlandırılan bu yapılanma hakkındaki mevcut olumlu algıyı pekiştiren unsurlardan olmuştur.

Dinler Arası Diyalog faaliyetleri de bu dönemde hız kesmemiş ve artarak devam etmiştir. Gazeteciler ve Yazarlar Vakfının organizasyonuyla 2000 yılında Şanlıurfa-Harran'da *"Dinler Arası Diyalog"* toplantısı yapılmıştır. İslam'ın yanı sıra Hıristiyanlığın da hak din olduğu fikrini geniş kitlelere duyurabilmek için bir Müslüman kadın ile Hıristiyan erkeğin müftü, papaz ve haham karşısında nikâhı kıyılmış, Hz. İbrahim'in mekânında kıyılan bu nikâh ile ilgili olarak Zaman Gazetesinde *"Diyalogdan Düğüne"* başlığı ile 15 Nisan 2000 tarihinde haber yapılmıştır. Yine Dinler Arası Diyalog faaliyetleri kapsamında Mardin'de Kasımiye Medresesinde 13-14 Mayıs 2004 tarihinde bir toplantı yapılmış, bu toplantıya papaz ve hahamlar da katılmıştır. Sembolik olarak Sırat-ı Müstakim Köprüsü kurulmuş, toplantıda üç din temsilcisi de bu köprü üzerinden konuşmalar yapmıştır. Tüm din temsilcileri yine bu köprü üzerinden geçirilerek Şanlıurfa'da yapılan düğünde verilen mesajlar Mardin'de de tekrarlanmıştır.

Örgüt bu dönemde uluslararası bağlantılarını okulları üzerinden daha da geliştirmiş ve 160 ülkeyi kapsayan dev bir *"network"* oluşturmuştur. Özellikle ABD ile ilişkilerine her zamankinden de özel bir önem vermiştir. Zira ABD'deki örgüt okullarının sayısı bu dönemde

[28] Örneğin 25.06.2008 tarihli "Kendim gibi döneceğim" başlıklı konuşması.

hızla artmıştır. Bu nedenle üst düzey yetkililerle yakın ilişkiler geliştirilmesi için hiçbir masraftan kaçınılmamış, seçim bağışlarında vs. bulunulmuştur. Örneğin, FETÖ'nün 2007 yılı itibarıyla İstanbul İl İmamı olan ve akabinde Kenya Ülke Sorumlusu olarak atanan Ahmet Kara, Barack Obama'nın başkanlık yemin törenine davet edilen şahıslar arasında yer almıştır. Söz konusu davet, B. Obama'nın başkan adayı olmasıyla birlikte, Ahmet Kara'nın Fetullah Gülen'in talimatı doğrultusunda, Obama'nın Kenya'da yaşayan ailesiyle ilgilenmesi, akrabalarının çocuklarını gruba ait okula ücretsiz kabul etmesi ve aile fertleriyle iyi ilişkiler tesis etmesinin sonucu olarak gerçekleşmiştir.

Bu dönemde örgüt ekonomik gücünü makro ölçekte kurumsallaştırmaya yönelik adımlar atmıştır. 2005 yılında Fetullah Gülen'in talimatıyla, Gülen'e bağlı iş adamlarını tek çatı altında bir araya getiren Türkiye İşadamları ve Sanayiciler Konfederasyonu (TUSKON) kurulmuştur. İlerleyen süreçte TUSKON dev bir yapıya dönüşmüş ve kendisine bağlı 7 federasyon ve bunlara bağlı 211 üye dernekle faaliyet gösterir hale gelmiştir. Üye iş adamı ve girişimci sayısı 2014 yılı itibarıyla 55.000 civarına erişmiştir.

Bu dönemin ikinci yarısında örgüt, dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'a ve onun şahsında AK Parti Hükümetine karşı gizli bir mücadele başlatmıştır. Ankara Çatı İddianamesindeki tanık ifadelerinde AK Parti Hükümetini devirmeye yönelik operasyonların 2009 yılında istihbari çalışmalarla örgüt tarafından başlatıldığı, MİT, emniyet ve jandarmadaki bilgi akışını sağlayan elemanların parti ayırt etmeden bilgi toplamaya başladığı, kişilerin özel hayatları, mali ilişkilerinin tespit edildiği, hükümete yakın olduğu bilinen şirket ve holdinglerin mercek altına alındığı yönünde bilgiler yer almaktadır.

1.1.5.3. 2010'lu Yıllar (Gizli Hedefleri İfşa Dönemi)

Bu dönem örgütün Recep Tayyip Erdoğan'a ve onun şahsında AK Parti hükümetlerine karşı başlattığı gizli mücadelenin açığa çıktığı dönemdir. 7 Şubat 2012 tarihli MİT Müsteşarının ifadeye çağrılması hadisesi örgüt bakımından açık niyet ifşası sayılmazsa, örgüt 17-25 Aralık yargı darbesi teşebbüsüne kadar bu mücadelesini gün yüzüne çıkarmamıştır. Bunun sebebinin iktidarı devirmeye yönelik saldırı operasyonları öncesindeki hazırlık süreci olduğu değerlendirilmektedir. Zira örgüt dershanelerin kapatılmasının kesin olarak kararlaştırıldığını ve Başbakan'ın o dönemdeki açıklamalarıyla bu konuda geri dönüşün de mümkün olmadığını anlayana kadar çeşitli yollarla hükümeti yer yer ikaz etmeyi ve hatta medyası yoluyla aba altından sopa göstermeyi yeğlemiş,[29] dershanelerin kapatılması konusunda geri dönüşün

[29] Çeşitli örnekler için bkz. 23 Mart 2011 tarihli Zaman Gazetesinde Hüseyin Gülerce'nin "ABD anlamış ama ne yapmış acaba?" başlıklı, "Erdoğan'ın geleceği vesayetle mücadeleye bağlı" dikkat çekici cümlesini içeren köşe yazısı; 12 Eylül 2011 tarihli Zaman Gazetesinde Ali Ünal'ın "Ustalık Dönemi ile İlgili Üç Endişe" başlıklı köşe yazısı; 23 Kasım 2011 tarihli Zaman Gazetesinde Fetullah Gülen'in "Çağın Ruh Hastalığı Kibir" başlıklı yazısı.

mümkün olmadığını anladığında ise iktidarı devirmeye yönelik saldırı operasyonları için hazırlıklara başlamıştır.

Bu dönemde örgütünün 17-25 Aralık yargı darbesi teşebbüsü sürecinde başarısız olup, deşifre olmuş ve suçüstü yakalanmış halde adalet karşısına çıkarılmaya başlaması Fetullah Gülen'i dış güçleri açıkça yardıma çağırır hale getirmiştir. Örneğin, 17.11.2015 tarihinde sarf ettiği "*Avrupa Birliği olmasa, NATO olmasa, bazı süper güçlerin birliği olmasa cemaatin faili meçhullerle zift kuyularına atılarak, öldürülerek örtbas edilip şeytani baskı uygulanacağı*" yönündeki sözleri bozgun psikolojini gözler önüne sermektedir. Gülen'in dış güçlere yönelik bu gibi açıklamaları ve örtülü çağrılarıyla, 19.01.2014 tarihinde MİT tırlarının durdurulması olayı birlikte değerlendirilmelidir. Gülen Türkiye'yi uluslararası kamuoyu nezdinde terör destekçisi bir ülke olarak gösterme çabalarının karşılığında korunduklarını ifade etmektedir.

Diğer yandan Fetullah Gülen 21.12.2015 tarihli konuşmasında "*Dimdik durursunuz, Türkiye'nin çınarları gibi. Müminin kendisine zulmeden birisinin işini kolaylaştırması Allah'a karşı terbiyesizliktir*" diyerek örgütü hakkındaki adli ve idari süreçlerde ilgili mercilerin işlemlerinin zorlaştırılmasını ve örgüt mensuplarının kolayca teslim olmamasını telkin etmiştir.

Bu süreçte Gülen görüntülü konuşmalarında; Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve yetkililer hakkında *"Yezit, Karun, Nemrut, Firavun"* gibi tanımlamalarla hakaret ettiği, yine kamu görevlilerini tehdit ettiği, FETÖ mensuplarına yönelik hukuki takibat neticesinde gözaltına alınan ve tutuklananlara asla birbirlerinden ayrılmamalarını, herhangi bir itirafta bulunmamalarını, sabretmelerini telkin ettiği, cezaevinde bulunanlar için basın açıklaması, yürüyüş, internet sitelerinde ve gazetelerde haber yapılması gibi eylemlerin yapılmasını, örgüt elemanlarına karşı yapılan operasyonların ve bu operasyonlarda görev alanlardan bir gün mutlaka hesap sorulacağı şeklinde tehditler savurduğu ve örgüt elemanlarına talimatlar verdiği görülmektedir.

1.2. FETÖ'NÜN YAPILANMASI, AMACI ve STRATEJİSİ

1.2.1. Yapılanma

1.2.1.1. Örgüt Yapılanmasının Dayandığı Dil, Motivasyon ve Kavramlar

Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından Komisyonumuza sunulan 22.05.2017 tarihli ve 10.000.06.000.105.2/50-97549206 sayılı cevabi yazıda, FETÖ'nün yapılanmasına ilişkin şu ifadeler yer almaktadır:

"FETÖ'nün illegal yapılanmasını "İllegal Yapılanmalar" ve "Hususiler (Özel İllegal Yapılanmalar)" olarak ikiye ayırmak mümkündür.

Hususiler; polis, asker, MİT ve yargı teşkilatları içerisinde yer alan deşifre olmamış örgüt mensuplarından oluşmaktadır. Hususilerin özelliği, başında bulunan sorumlu şahsın doğrudan ABD'de Fetullah Gülen ile aynı çiftlikte kalan ve örgüt liderinin sözde özel kalemi olan Cevdet Türkyolu'na bağlı olmalarıdır. Diğer bir özelliği ise gizlilik kurallarına istihbaratçı mantığıyla kesin bir şekilde uymalarıdır.

Hususiler içerisindeki şahıslar, görev yaptıkları yerlerde kendilerini deşifre etmemek adına dünya görüşlerine tamamen zıt bir yaşam tarzı içerisine girmekte, Fetullah Gülen'in söylemlerinde İslam Dini'ni esas aldığını belirtmesine rağmen, gerektiğinde İslam Dini'nin haram kıldığı şeyleri yapmakta, FETÖ'nün legal kurum/kuruluşlarıyla ve buralarda çalışanlarla iletişime geçmekten kaçınmaktadırlar. Bu kapsamda FETÖ'nün "gizlilik", "takiyye" ve "tedbir" prensiplerini en üst seviyede hayata geçiren ve örgüt içinde dahi bilinmeyen/tanınmayan Hususileri, bir nevi "örgüt içinde ayrı bir örgüt" olarak tanımlamak mümkündür.

Hususiler, Devletin emniyet ve istihbarat gibi en hassas kurumlarında görev yapmaları nedeniyle Devletin ilgili kurumlarının kendilerini takip etmeleri halinde hangi imkân ve kabiliyete sahip olduklarını bildikleri için ona göre hareket etmekte, teknolojinin irtibat-muhaberede sağladığı imkânlardan en üst seviyede yararlanmaktadırlar. Nitekim Hususilerin önde gelen mensupları, 17-25 Aralık 2013 olaylarının ardından, Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından deşifre edildiklerini anlayarak, Ocak-Şubat 2014 sürecinde Türkiye'yi terk etmişlerdir. FETÖ/PDY, Hususiler dışındaki illegal yapılanma unsurlarını ülkede tutmasına rağmen, hassas operasyonları yürüten ve örgütün kritik bilgilerine haiz Hususileri ivedilikle ülke dışına çıkarmıştır.

Öte yandan Hususiler dışındaki illegal yapılanmalarda ise, her bir yerleşim yerinin başına atanmış sorumlu düzeyde bir imam bulunmaktadır. Örgütün yerleşim birimlerindeki söz konusu illegal yapılanmaları; kıta, ülke, bölge, şehir, ilçe, mahalle/semt, ışık evleri şeklinde sıralanmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşlarındaki illegal yapılanmalar da bakanlıklara, yerel yönetimlere, üniversitelere ve kamu iktisadi teşebbüslerine sızmış personelden oluşmaktadır. Özel sektörde ise hukuk büroları, bilişim şirketleri, muhasebe firmaları vb. stratejik önemi haiz şirketlerin bünyesinde örgütün illegal yapılanması bulunmaktadır.

Hususiler dışındaki illegaller, FETÖ/PDY'nin Türkiye Mütevellisi altında faaliyet göstermekte olup görev aldıkları yerlerdeki faaliyetleri diğer FETÖ/PDY mensuplarınca bilinmektedir. Ancak anılanlar da güvenlik terminolojisinde "operasyonel hat" olarak tabir edilen ve gizli faaliyetlerin icrasında yararlanılan, başkalarının ya da FETÖ/PDY kontrolündeki bir kurum/kuruluş adına kayıtlı telefonlar kullanmakta, her bir hat için ayrı cihaz temin etmekte ve bunları belirli dönemlerde

değiştirmektedirler. Hususiler dışındaki söz konusu illegal yapılanmaların il ve ilçe sorumluları ise kendi adları yanında kod isim de kullanabilmektedirler. Bir yerleşim yerindeki orta düzey bir FETÖ/PDY mensubunun o il ya da ilçeden sorumlu abiyi (imamı) bilme imkânı varken, orada görev yapan Hususi örgüt mensubunu bilme imkânı bulunmamaktadır.[30]

Örgütün tabandan tavana tüm yapılanması ve işleyişi, kısaca *"daima dışa başka, içe başka"* olarak ifade edilebilecek takiyeci ve *"ikiyüzlü"*, mahrem ve ketum bir sistem içerisinde azami faydacılık ve sınırsız hile, tedbir, gizlilik ve koşulsuz itaat esaslarına dayanır.

Örgüt yapılanmasını tam olarak anlayabilmek için, bu yapılanmanın esasını ve *"ruhunu"* oluşturan temel motivasyon ve kavramları ayrıntılarıyla bilmek gerekir. Bu temel motivasyon ve kavramlar ise ancak, örgütün süregelen, yaygın ve kabul görmüş dini ve kültürel müktesebata ilişkin kelime ve deyimleri istismar edip belli bir anlamda ve sürekli olarak kullanmak suretiyle giderek kendine has kıldığı özel jargonunu tanımakla anlaşılabilir. Örgütün yapılanmasının anlatıldığı bu bölümde geçen ve örgüt içi kullanımla özel bir anlam kazanmış tabirler için Raporun sonunda 614. sayfada yer alan Örgüt Terminolojisine başvurulabilir.

1.2.1.2. Genel Yapılanma

Örgütün hiyerarşik yapılanmasının zirvesindeki tek ve tartışılmaz lider olarak Fetullah Gülen *"Kâinat İmamı"* konumunda görülmektedir. Liderin verdiği kararı uygulamamak bir yana, sorgulama anlamına gelebilecek her düşünce, eylem veya tavır dahi ezilmekte, aynı şekilde Fetullah Gülen tarafından yetkilendirilen ve ona bağlı hareket eden diğer yöneticilerin tüm talimatları da bir emirin ötesinde adeta kutsal birer buyruk gibi tam bir itaatle kayıtsız şartsız uygulanmaktadır.

Örgütün alt birimleri modüler bir yapıda olup üst katmanlara doğru çıkıldıkça giderek mahremleşen bir hücre tipi örgütlenme modeli uygulanmaktadır. Örgütü yöneten üst kadro dışındaki her birim aynı katmandaki bir diğerinden bağımsız olup hücreler şeklinde örgütlenmiştir. Hücrelerin örgütlenmesi ve dolayısıyla manevra gücü yüksektir. Hücrelerin deşifre olması halinde örgüt, bütünlüğü bozulmadan devamlılığını koruyabilmektedir. Çünkü deşifre olan hücre diğer birimlere zarar vermeden bünyeden atılabilmektedir.

Örgüt kadrolarının sızmadığı hemen hiçbir devlet kurumu kalmamış olmakla birlikte, özellikle de devletin silahlı güvenlik kurumlarına sızması ve buralarda çok

[30] Milli İstihbarat Başkanlığınca Komisyona gönderilen 22.05.2017 tarih ve 10.000.06.000.105.2/50-97549206 sayılı cevabi yazı.

yüksek oranda kadrolaşma faaliyetleri yürütmesi, örgütün başından beri silahlı ve askeri bir eğilim içerisinde olduğunu göstermesi açısından son derece önemlidir.

FETÖ için yapılan en isabetli ve doğru tanımlama *"Legal Görünümlü İllegal Yapı"* tanımlaması olmuştur. Bu ifade yapıyı bütünüyle ve en veciz şekilde ifade etmektedir. Örgütlenmenin legal görünümlü yapısı *"Hizmet Hareketi"* olarak görünen yüzü, yer yer bu legal görünümlü yapı içerisinde gizlenmiş olan ve bazen de genel yapıdan tamamen farklı şekilde konumlanan ve hareket eden diğer yüzü ise illegal yapılanmasıdır. Legal görünüm altındaki *"Hizmet Hareketi"*, illegal yapı olan FETÖ'nün hem örtücü vitrini, hem de koruyucu kalkanı ve zırhı olmuştur.

Örgüte üyelik için kesin bir kıstas olmamakla birlikte, bu konuda örgütün *"bizden olanlar ve olmayanlar"* ayrımını esas aldığı görülmektedir. Örgütsel aidiyet açısından örgütle ilişkili olanları *"mensuplar ve destekleyiciler"* olarak ikiye ayırmak mümkündür. Örgüt mensupları örgütte vazifelendirilmiş, örgütün işleyişine (en azından kendi görev ve yetki sınırları içerisinde) hâkim olan ve örgüt jargonunda *"Adanmış Ruhlar, Hizmet Erleri, Işık Süvarileri, Hizmet Gönüllüleri"* vb. gibi ifadelerle kodlanan kişilerdir. Bunların örgütle bağı organik ve hiyerarşiktir. Emir-komuta zincirine doğrudan dâhildirler. Destekleyicilerin belirgin ayırımı ise mensuplardan farklı olarak kendilerine hiyerarşi içerisinde yer verilmemesidir. Yer yer göstermelik (örgüt tabiriyle ısındırmaya ve *"kafalamaya"* yönelik) bazı sözde görevler verilse de, bu kişiler ast ya da üst olsun örgütte herhangi bir konumda tutulmazlar. Genelde örgüt tarafından *"kafalanmış"* esnaflar, kamu çalışanları vs. bu sınıfa girer. Örgüte himmet ve kamuoyu gücü sağlamaları yönüyle önemlidirler. Bu şekilde *"lazım ve kullanışlı"* olmalarının dışında örgüt için başkaca bir kıymet ve anlam ifade etmezler. Örgüt için ana kıstas *"faydalanılabilir ve kullanılabilir"* olmaktır.

Örgüt, imamlara bağlı emir-komuta silsileleri şeklinde örgütlenmiştir. Bir imam kendisi de üstüne bağlı olan ve birçok zincirin bağlı olduğu alt lider durumundadır. İmam kendine bağlı zincirler arasında uyumu ve zamanlamayı ayarlayıp uygun zamanda yapılacak işleri hesaplayarak zincir üyelerine talimatlar vermektedir. Bu talimatların farklı iletim yolları vadır. Bunlardan en yaygını genellikle haftalık olarak yapılan istişare toplantılarıdır. Her bir zincirdeki örgüt üyesi daha fazlasını ya da daha azını değil, sadece verilen talimatın gereğini yerine getirmektedir. Bu husus önemli bir noktadır, zira emir-komuta işleyişindeki katiyet ve sadakati ifade eder: Örneğin bir bölgeden toplanacak himmet için o ay belli bir miktar belirlenmişse, bu miktarın daha azı toplanamayacağı gibi, himmet sadece belirtilen o bölgeden toplanır ve izinsiz olarak diğer bölgelere ya da farklı ikame yahut telafi yollarına başvurulmaz. Fazlası toplanabilecek olsa dahi durum böyledir ve emri veren imamın izni olmadıkça da değişmez. Bir bütün olarak bakıldığında örgüt bir işi gerçekleştirirken, özelde her bir zincirdeki küçük bir işi icra edenler ya da verilen görevi ifa edenler aslında ne tür bir faaliyet

gerçekleştirildiğini göremeyebilirler. Yapılan bir iş, başlangıçta küçük parça işleri yapan üyeler tarafından bilinmediğinden suç niteliği kolayca sezilememektedir.

Örgüt Hiyerarşisi:

1. Dikey Hiyerarşi-Yedi Katlı Piramit: [31]

"Kâinat İmamı" inancı ve yedi katlı piramidal yapılanma İsmailiye Mezhebi ve köken olarak Zerdüştlük Dinine dayanmaktadır. Bünyesindeki (Samanyolu TV, Küre TV, Dünya Radyo, Samanyolu Okulları vb.) birçok okul veya şirket ismini buradan seçen örgüt, mensuplarını da yedi tabakaya ayırmıştır.

İsmailiye inanışına göre tarikatın piri yedinci derecede oturmaktadır. Bu mertebe Allah'tan doğrudan emir alan mutlak imamlık makamı olarak görülür. İmam asla eleştirilemez ve sorgulanamaz. Ona mubah olmayan hiç bir şey yoktur. Tüm bu esaslar FETÖ için Fetullah Gülen için de aynen geçerlidir. Hiyerarşide üste kayıtsız şartsız itaat ve teslimiyet esastır. Örgütün amaçları dışında her şey sahte, geçici, önemsiz ve teferruattır

Prof. Dr. Ahmet Keleş'e göre[32] örgüt, yedi tabakadan oluşan katı bir hiyerarşik kast sistemine dayanmaktadır. Kastlar arasında geçiş mümkündür ama dördüncü tabakadan sonrasını önder belirlemektedir. Kastlar arasındaki geçiş aşağıdan yukarıya doğru mümkün genellikle yukardan aşağıya doğru geçişe kapalıdır.

Birinci Kat: Halk Tabakası olup, örgüte iman ve gönül bağı ile bağlı olanlar, fiili ve maddi destek sağlayanlardan oluşur. Bir anlamda en geniş tabandır. Bu tabakadakilerin pek çoğu örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olamayan ya da kasten dâhil edilmeyen, örgüte bilinçli veya bilinçsiz olarak hizmet eden veya ettirilen halk kesimidir. Genellikle örgütün asıl faaliyetlerinden habersizlerdir. Bu katmandakileri örgüte bağlayan ana unsur İslami duyarlılık ve din duygularıdır. Yer yer milliyetçilik duygularının etkili olduğu da söylenebilir.

İkinci Kat: Sadık Tabaka olup, okul, dershane, yurt, banka, gazete, vakıf ve resmi kurum görevlilerinden oluşan, örgüt sempatizanlığından çıkılıp örgüt mensubiyetinin başladığı, örgüte sadık gruptur. Bunlar örgüt sohbetlerine katılan, düzenli aidat (himmet) ödeyen ve örgütün asıl niyetini tamamen bilmeseler de ideolojisini bilen kişilerdir. Bu tabakaya girebilmek için örgüt üyesi olmak, örgüt jargonuyla *"adanmış ruh"* olmak gereklidir.

---

[31] Örgütün söz konusu Piramit Yapılanması hakkında Ahmet Keleş'in Ankara Çatı İddianamesinde yer alan tanık ifadelerinden ve yine kendisine ait olan "FETO'nun Günah Piramidi" adlı kitabından yararlanılmıştır (Destek Yayınları, 2016).

[32] Ahmet Keleş, FETO'nun Günah Piramidi, Destek Yayınları, 2016, İstanbul, s. 98

Üçüncü Kat: İdeolojik Örgütlenme Tabakası olup, örgüt açısından gayri resmi faaliyetlerde görev alırlar. Örgütün ideolojisini benimseyen ve ileri derecede bağlı ve çevresine de örgüt fikirlerini aşılayan tabakadır. Kaymakam, vali, şehir sorumluları, general, müfettişler, irşat ekipleri bu tabakada yer almaktadır. İkinci tabakadan farkı, bu tabakaya üst ve yönetici (yani abi veya imam) konumunda olmalarıdır.

Dördüncü Kat: Teftiş-Kontrol Tabakası olup, tüm örgütü (legal ve illegal) denetler. Seçme bir tabakadır; bağlılık ve itaatte dereceye girenler buraya yükselebilir. Bu tabakaya girenler genellikle örgüte çocuk yaşta kazandırılanlar arasından seçilirler. İstisnalar olmakla birlikte, örgüte sonradan katılanlar genelde bu katta ve daha üst düzeyde görevlendirilmezler.

Beşinci Kat: Organize Eden ve Yürüten Tabaka olup, üst düzey gizlilik gerektirir. Bu tabakadakiler birbirlerini çok az tanır ve bizzat Fetullah Gülen tarafından atanırlar. Devlet kadrolarındaki yapılanmayı organize edip yürüten bu tabakadır. Bu tabaka hakkında dikkat çeken bir nokta da, ancak örgüt içinden evlilik yapanların buraya yükselebilmesidir.

Altıncı Kat: Has Tabaka olup, bu tabakadakiler Fetullah Gülen ile alt tabakaların irtibatını sağlar. Örgüt içi görev değişiklikleri yapar ve azillere bakarlar. Fetullah Gülen tarafından atanmaktadırlar. Bu değişiklik ve aziller de seviyesine göre Gülen'in onayına tabidir.

Yedinci Kat: Kurmay Tabaka olup, Fetullah Gülen'e doğrudan bağlı olan, atamasını bizzat yaptığı en seçkin kesimdir. On yedi kişilik kurmay heyetinden oluşur.

Bu tabakalar dışında bir de örgüte sadece sempati besleyenlerden oluşan alt tabaka vardır. Sempati besleyen bu kimselerin destekleyenlerden farkı bilinçli ve düzenli bir destek içinde olmamalarıdır. Örgütten talimat almazlar ve rapor vermezler. Örgüte zaman zaman maddi yardım yaparlar, devamlı olmamak şartıyla örgüt lehine bazı faaliyetlere de katılırlar. Bunlar örgütün iç yüzünü bilmeyen, görünüşteki yüzünü tamamen gerçek zanneden kimselerdir. Siyasetçi, sanatçı, yazar, gazeteci, akademisyen gibi geniş bir sempatizan çevresi bulunan örgüt, ihtiyaç duyduğunda bu çevrelerin desteğinden yararlanmaktadır. Türkçe Olimpiyatları ve Abant Toplantıları bu tür desteklerin elde edildiği en geniş tabanlı platformlar arasındadır.

Bu yedi katmanlı yapının en üstünde *"Fetullah Hoca Arşı"* yer almaktadır. Bu makam örgüt mensuplarınca paylaşıma, itiraza, sorgulamaya ya da eleştiriye mutlak surette kapalıdır.

Özetle; dikey piramit yapılanmasının beşinci, altıncı ve yedinci katmanları örgütün yönetici katmanlarıdır. Altıncı ve yedinci katmandakilerin örgütten kopmalarına kesinlikle izin verilmemektedir. Altıncı katmandakiler, Fetullah Gülen'in bildiği ve takip ettiği hayati

hizmetler olarak tanımlanan işleri yapmaktadır. Beşinci katmanda ise çok nadir de olsa örgütten kopmalar olmuştur. Örgütü dördüncü katman bir arada tutar ve alt katmanlardakilerin teftiş ve kontrolünü gerçekleştirir. İllegal yapının legal görünümü olan ve *"Hizmet"* denen işleri ise ilk üç katmanda yer alanlar yürütmektedir.

2. Yatay Yapılanma (Hücre Tipi Zincir Yapılanma): [33]

Örgüt, yapılanmasının deşifre olmaması ve devletin örgüt yapısını çözmekte zorlanması için dikey yapılanmanın dışında hücre tipinde yatay olarak da örgütlenmiştir. Hücreler, genellikle en fazla beş kişiden oluşmaktadır ve bir abiye/ablaya bağlı birimlerdir. Ayrıca her hücre abi veya ablası da bir başka hücrede yer almaktadır. Örgüt, hücrelerden oluşan zincirler şeklinde üst imamlara ve nihayet bu zincirler de ülke kıta ve üst örgüt yöneticilerine bağlanmaktadır.

Örgütün genel yapılanması, Kâinat İmamı, Kıta (Coğrafi Bölge) İmamları, Ülke İmamları, Eyalet (Bölge) İmamları, İl İmamları, Küçük İl Bölge İmamları (Sadece Büyük Şehirlerde), İlçe İmamları, Semt İmamları, Mahalle İmamları, Ev İmamları olmak üzere hiyerarşik bir şekilde sıralanmaktadır. Yapılanma *"yurt içi ve yurt dışı"* olarak da ikiye ayrılmakta, bununla birlikte, ülke içindeki yapılanma da, devlet daireleri yapılanması ve diğer yapılanmalar olarak iki türlü teşkil edilmektedir.

Kamu kurumları içindeki yapılanma bir hücre ile başlayıp orada kadrolaşma sağlandıkça başka hücrelerin eklenmesiyle veya büyüyen hücre bölünerek yeni bir hücre oluşturulmasıyla çoğalmaktadır. Her bir hücreye sorumlu bir abi (imam) atanarak yapılanmanın genişlemesi sağlanmaktadır. Kuruma atanan üst sorumlu imam ise kurumdaki hücrelerin tamamından sorumlu olarak faaliyet yürütmektedir.

Bu örgütün önemli bir yapılanmasını ***"Devair-i Devlet"*** [34] yapılanması olarak ifade edilen devlet daireleri yapılanması oluşturmaktadır. Bizzat Fetullah Gülen'in talimatı sadece Türkiye'de değil yurt dışında da kurulmuştur. Örgütün kendi amaçları doğrultusunda kullanabileceği tüm devlet kadrolarını idare eden birim, Devair-i Devlet olarak adlandırılmaktadır. **Örgüt içerisinde bile gizli olarak faaliyet yürüten bu yapılanma, örgütün faaliyet gösterdiği tüm ülkelerde devlet kadroları içerisinde hâkimiyet sağlamaya çalışmaktadır. Dolayısıyla, 17/25 Aralık ve 15 Temmuz gibi kalkışma tehlikeleri örgütün faal ve özellikle de güçlü olduğu tüm ülkeler için de geçerlidir.** Bu yapılanma başta Türkiye

[33] Örgütün söz konusu Yatay Yapılanması (Hücre Tipi Zincir Yapılanma) hakkında büyük ölçüde Ankara Çatı İddianamesinden yararlanılmıştır.
[34] Devlet Daireleri.

olmak üzere tüm kurumların örgütün eline geçmesi ile örgüt lideri Fetullah Gülen'in yönetiminde nihai olarak kâinat imamlığına ulaşma amacını hedeflemektedir.

Ayrıca, örgüt yapılanması içerisinde, örgüt mensuplarının bile bilmediği, sadece Fetullah Gülen'in bildiği ve atamasını yaptığı **hayalet bir yapı** bulunduğu da değerlendirilmektedir. Bu hayalet yapının görevi örgüt içerisinde oto kontrol sistemi ile yapıyı denetlemek ve bizzat Fetullah Gülen'e rapor vermektir. Aynı zamanda mutlak itaat ile yukarıdan gelecek olan emir ve talimatları hiç sorgulamaksızın, eksiksiz ve tam olarak yerine getirmektedir.

Hayalet yapı içerisinde talimatlar kişiye özel olarak verilmekte ve kimsenin haberi olmadan söz konusu talimat yerine getirilmektedir. Bu hayalet oluşum aynı zamanda örgüt içerisinde çatlak seslerin ve örgütün düzenini bozacak kişilerin tespiti ve örgütten kısa sürede gönderilmesi görevini de yürütmektedir. Hayalet yapı bir nevi örgüt sigortası gibi işlemektedir.

1.2.1.3. Yurt Dışı Yapılanma Şekli

Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından Komisyonumuza sunulan 22.05.2017 tarihli ve 10.000.06.000.105.2/50-97549206 sayılı cevabi yazıda, FETÖ'nün yapılanması şöyle açıklanmaktadır:

"Örgütün gelişim süreci, ana hatları itibarıyla iki döneme ayrılmaktadır. 1960'ların ikinci yarısından 1980'lerin sonuna kadar uzanan ilk dönemde FETÖ/PDY, Türkiye içerisindeki teşkilatlanmasına ağırlık vermiştir. 1990'lı yılların başlarından itibaren günümüze kadar devam eden son 25 yıllık ikinci süreçte ise örgüt, ilk etapta SSCB'nin dağılmasıyla bağımsızlıklarını kazanmaya başlayan Orta Asya Türk Cumhuriyetleri'ne yönelik çalışmalarını ivmelendirmiş, bilahare küreselleşme ile uyumlu stratejileri dâhilinde dünya genelinde teşkilatlanma faaliyeti yürütmüştür.

Bu kapsamda FETÖ/PDY, günümüz itibarıyla Balkanlardan Kafkaslara, Orta Asya'dan Avrupa'ya, Kuzey Amerika'dan Uzak Doğu Asya, Ortadoğu ve Afrika'ya kadar dünyanın yaklaşık 170 ülke/bölgesinde-özerk cumhuriyetinde "din—politika— para" üçgeninde faaliyet gösteren bir organizasyon hüviyetine bürünmüştür. Ayrıca özellikle 11 Eylül sonrasında "Dinler Arası Diyalog" adı altında önde gelen Hristiyan ve Musevi din adamları/tüzel kişilikleri ile temasa geçen FETÖ/PDY, kurduğu ilişki ve irtibatlarını her geçen gün geliştirmiştir.

Nitekim söz konusu 170'e yakın ülkede eğitim yapılanmaları haricinde örgüte bağlı; 520 şirket, 269 vakıf, 147 yazılı medya (internet siteleri, haber portalları ve sosyal medya uzantıları dâhil), 58 görsel ve işitsel medya kuruluşu, 252 iyi ilişki geliştirdikleri

STK ve güç odağı, 327 dernek, 216 hastane, etüd merkezi, dil merkezi, kültür merkezi vb. tespit edilmiştir ancak gerçek rakamın bunun üzerinde olduğu tahmin edilmektedir.

FETÖ/PDY, yurtdışında eğitim kuruluşları öznesinde başlattığı teşkilatlanma çalışmalarının ilk aşamalarından itibaren, faaliyet gösterdiği ülkenin yasal mevzuatı ve iç dinamikleri ile uyumlu olmaya/çatışmaya girmemeye, iktidarı elinde bulunduranlarla ve güç odakları/lobilerle iyi ilişkiler geliştirmeye/ters düşmemeye büyük özen göstermiştir.

Çalışmalarında insani/ahlaki mülahazaları, hoşgörüyü, uzlaşıyı ve diyaloğu ön plana çıkarmıştır. Siyasetten uzak oldukları ve tamamıyla insani/ahlaki mülahazalarla hareket ettikleri imajı veren örgüt, faaliyetlerinin arka planındaki asıl hedeflerini ve gizli ajandasını deşifre etmemiştir.

FETÖ/PDY, okulları vasıtasıyla, bulundukları ülkelerin saygın ve etkin kişilerinin çocuklarını okuluna kabul edip popülaritesini artırmaya ve veliler vasıtasıyla o ülkenin siyasi, ekonomik ve sosyal hayatında etkinlik kurmaya çalışmaktadır.

Yıllardır Türkiye'nin yurt dışındaki "gönül elçisi" olduğunu iddia eden FETO'ye bağlı okullar ve STK'ların temsilcileri, örgütün gerçek yüzünün açığa çıkmasının akabinde, uluslararası platformlarda Türkiye'yi suçlu duruma düşürmek ve ülkenin iç işlerine yabancı devletlerin müdahale etmesini sağlamak adına her türlü girişimi yapar hale gelmiştir. Bu kapsamda Avrupa Parlamentosu milletvekillerine ve ABD senatörlerine Türkiye'yi suçlayıcı belgeler/e-postalar göndermiş, anılanlarla toplantılar düzenleyerek, Türkiye'deki mevcut yönetimi suçlu göstermeye matuf girişimlere yönelmiştir.

FETO/PDY'nin faaliyet gösterdiği ülkelerdeki okul müdürleri, genel olarak aynı zamanda o ülkeden sorumlu FETÖ/PDY imamıdır. Söz konusu ülke imamları, Türkiye'de çeşitli ilçe ya da illerde imam seviyesinde görev yapmalarının ardından ülke sorumlusu (imamı) olarak yurt dışındaki bir okula atanmaktadır. Anılanlar, eğitimci gibi gözükmelerine rağmen, o ülkedeki tüm siyasi, ekonomik ve sosyal gelişmeleri takip etmek, ülke yöneticileriyle iyi ilişkiler tesis etmek, o ülkeye Türkiye'den gidip gelen misafirleri karşılayıp ağırlamak, Türkiye'deki FETÖ/PDY mensubu iş adamlarına yeni iş imkânları araştırmak, gerektiğinde örgüt lehine o ülkenin etkin şahısları aracılığıyla Türkiye üzerinde baskı kurdurmak gibi faaliyetleri yürütmektedir. Ancak sanıldığının aksine, FETÖ/PDY okullarının faaliyet gösterdikleri ülkelerde İslam Dinini yayma/İslam adına tebliğ/irşad faaliyeti yürütmek gibi bir amacı ve hedefi bulunmamaktadır.

FETÖ'nün lider kadrosu ve Fetullah Gülen'in ikamet ettiği ülke olmasının yanı sıra, örgütün tesis ettiği üst düzey siyasi ilişkiler, sivil toplum yapılanması ve sağladığı finansman bakımından, hâlihazırda örgütün ana faaliyet merkezinin ABD olduğu belirtilebilecektir.

Nitekim FETÖ/PDY lideri F.GÜLEN ve anılanın İzmir/ Kestanepazarı Camii'nde yapılanmanın çekirdeğini oluşturmaya başladığı dönemden yol arkadaşı olan üst düzey örgüt mensupları, ABD merkezli olarak Türkiye ve dünya genelindeki faaliyetlerini sürdürmektedir. Örgütün ABD'deki faaliyetleri hâlihazırda New Jersey, Washington DC, Pensilvanya, Teksas, Houston, Nashville, Chicago, Pittsburgh, Columbus ve Boston gibi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının yoğunlaştığı eyalet ve şehirlerde ağırlık kazanmaktadır.[35]

Örgütün her kıtada sorumluları (imamları) bulunmaktadır. Her kıta imamının altında sorumlu ülke imamları vardır. Kıta ve ülke imamlarının koordinesinde o ülkenin alt yapı çalışması yapılmakta ve örgütün o ülke üzerindeki politikası belirlenmektedir. Özellikle eğitim faaliyetleri adı altında ülkede sempati kazanmaya çalışılarak, ülkenin siyaset ve üst düzey bürokrat kesimi ile irtibata geçilmektedir.

FETÖ tarafından darbe girişimi sonrasında, Fetullah Gülen'in talimatları kapsamında yurtdışında yeniden yapılanma çalışmaları yürütülmekte ve ülke sorumluları/imamları değiştirilmektedir.

Örgütün kıta/ülke yapılanması, yurt içi yapılanması ile hemen hemen aynıdır. Ancak Türkiye yapılanması gibi çok geniş bir yelpazesi bulunmamakta, ülkenin koşul ve imkânları doğrultusunda daha dar ve sınırlı şekilde hareket edilmektedir.

Yurt dışında faaliyet gösterilen ülkelerin tüm masrafları ihtiyaç olduğu sürece ülkemizdeki il imamlıkları tarafından karşılanmaktadır. Her il imamlığının özellikle mali konularda yurt dışında sorumlu olduğu bir ülke bulunmaktadır. Ancak bu durum o ülkede bulunan okul sayısına göre de farklılıklar göstermekte olup, yoğunluğa göre bir ülkeye birden fazla il imamlığı da maddi olarak destek verebilmektedir. Ülkelerin tüm masrafları il imamına bağlı olarak faaliyet yürüten mütevelli heyeti tarafından karşılanmaktadır.

Her ne kadar örgüt yurt dışında halen yaygın ve güçlü gibi görünse de, asıl yapılanma gücü, maddi ve insan kaynağı Türkiye'den sağlanmaktadır. Bu nedenle, örgütün Türkiye'de

---

[35] Milli İstihbarat Başkanlığınca Komisyona gönderilen 22.05.2017 tarih ve 10.000.06.000.105.2/50-97549206 sayılı cevabi yazı.

kripto unsurlarıyla birlikte tamamen bitirilmesi örgütün dünya yapılanmasını da büyük ölçüde zayıflatacaktır.

Örgütün yurt dışı yapılanması şu şekildedir:

- Avrupa Kıtası (Batı Avrupa İmamı, Balkanlar İmamı, Eski Doğu Bloku Ülkeleri)
- Amerika Kıtası (ABD-Kanada İmamı, Güney Amerika İmamı)
- Asya Kıtası (Türk Cumhuriyetleri İmamı, Uzak Doğu İmamı, Orta Doğu İmamı, Rusya Cumhuriyetleri İmamı)
- Afrika Kıtası (Afrika İmamı)
- Avustralya Kıtası (Avustralya İmamı)

FETÖ'nün Yurtdışı Eğitim Yapılanması

Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından Komisyonumuza sunulan 22.05.2017 tarihli ve 10.000.06.000.105.2/50-97549206 sayılı cevabi yazıda, FETÖ'nün yurtdışındaki eğitim yapılanması şu şekilde açıklanmaktadır:

"FETÖ'nün yurt dışında okul öncesi, ilk ve orta öğretim ile üniversite olmak üzere toplam 767 okul ve eğitim kurumu tespit edilmiştir. Bazı ülkelerdeki okullar bir eğitim kurumu altında birleşerek, aynı yapı içerisinde okul öncesi ile ilk ve orta öğretimi birlikte vermektedir. Tek bir adreste faaliyet gösteren söz konusu eğitim kurulularının ayrı ayrı ele alınması halinde okul sayısının 1000'e yaklaştığı değerlendirilmektedir.

FETÖ'nün yurt dışındaki öğretmenleri, örgütün yurt dışına açılım gerçekleştirdiği 1990'lı yıllarda, çoğunlukla Türkiye'den giden öğretmenlerden oluşmuştur. İlerleyen süreçte, okullardan mezun olan bazı öğrencilerin de görev alması ile birlikte yerli ve Türkiye kökenli öğretmen oranı değişim göstermiştir. Türkiyeli ve yerli öğretmenlerin genel oranı hakkında net bir bilgi olmamakla beraber, Kazakistan ve Kırgızistan başta olmak üzere özellikle Orta Asya ülkelerinde bu oranın yerli öğretmenler lehine % 90 seviyelerine çıktığı, bazı okullardaki yönetimin tamamen yerel personele bırakıldığı öğrenilmiştir.

FETÖ/PDY'ye bağlı okulların dünya çapında ortak kullanılan bir adı bulunmamakla birlikte, Horizon, Light, Rainbow, Harmony gibi müşterek isimler kullanıldığına tanık olunmuştur. Okullar, anaokulu, ilkokul, ortaokul, kız lisesi, erkek lisesi, imam hatip lisesi, eğitim enstitüsü, özel meslek lisesi, kolej, eğitim merkezi gibi farklı düzeylerde/alanlarda faaliyet göstermektedir.

Okulların bulunduğu ülkelerdeki yerel unsurlar ve Türk ortaklarının savundukları ortak söylem; "örgüt lideri Fetullah Gülen'i takdir ettikleri, ancak anılan ile herhangi bir bağlarının bulunmadığı, gayrı resmi bir bağlılığın olduğu" yönündedir.

Örgüte ait okulların hedef kitlesini, faaliyet gösterdiği ülkedeki elit aileler ile yoksul ailelerin başarılı çocukları oluşturmaktadır. Yoksul ailelerin başarılı çocukları, burslu olarak eğitim görmekte olup bursluluk oram, ülkeden ülkeye değişmekle birlikte, FETÖ'ye ait okullardaki öğrencilerin ortalama dörtte birine denk gelmektedir.

Genel eğitim felsefesi; örgüte ait okulun bulunduğu yerel dilde eğitim verme, Türkçe ve İngilizce dillerinin seçmeli olarak okutulması üzerine kuruludur. Diğer taraftan Kırgızistan'daki Uluslararası Silk Road Okulu örneğinde olduğu gibi, eğitim dili İngilizce olan ve Cambridge International ile anlaşması olan uluslararası nitelikte sertifika ve diplomaya sahip okulları da mevcuttur.

FETÖ/PDY'nin eğitim faaliyetlerinde ayrı bir yeri olan ABD'de 4'ü üniversite, 155'i charter okul olmak üzere toplam 312 okulu bulunmakta olup örgütün 2016'da 12 yeni okul açılabilmesi için başvuruda bulunduğu tespit edilmiştir. En büyük charter okul ağının ise sırasıyla Teksas (Harmony), Ohio (Horizon), Kaliforniya (Magnolia) ve Florida'da bulunduğu öğrenilmiştir.

ABD Yönetimi'nin eğitim kalitesini arttırmak amacıyla özel sektöre sözleşmeli olarak eğitim verme hakkı tanıdığı ve finanse ettiği "charter" olarak adlandırılan okullar, FETÖ/PDY açısından önemli bir gelir kaynağıdır. Yaklaşık 60.000 öğrencinin eğitim aldığı ve 5.000 civarında kişinin çalıştığı 27 eyaletteki 155 charter okul vasıtasıyla örgüt, ABD devletinden yıllık 500 Milyon ABD Doları gelir elde etmektedir. Ayrıca ABD vatandaşlarının da eğitim aldığı bu okullar, örgüte söz konusu öğrenciler üzerinden ABD sistemine hulul etme imkânı da sağlamaktadır.

Örgütün kontrolündeki söz konusu charter okullar arasında, geçmiş dönemlerde kapatılanlar olduğu, bununla birlikte kapatılan okulların aynı ya da farklı isimlerle yeniden açılabildiği bilinmektedir. Öte yandan FBI tarafından, bugüne kadar sadece dört eyalette FETÖ/PDY kontrolündeki charter okullara yönelik soruşturma yapıldığı, ancak söz konusu soruşturmalar neticesinde herhangi bir tutuklama ve/veya cezai yaptırım uygulanmadığı belirtilebilecektir.

FETÖ/PDY'nin Asya, Avrupa, Afrika, Güney ve Kuzey Amerika ile Okyanusya'da da okulları bulunmaktadır.

Kıtalara göre tespit edilen okul sayıları;

- *Afrika: 63 okul,*
- *Asya: 222 okul,*
- *Avrupa: 150 okul,*
- *Kuzey Amerika: 315 okul,*
- *Güney Amerika: 7 okul,*
- *Okyanusya: 10 okul şeklindedir*

ABD'den sonra örgütün en fazla okulunun olduğu ülkeler sırasıyla Irak (Irak'ta, IKYY de dâhil, biri üniversite olmak üzere 29 okul), Almanya (32 okul), Kazakistan (27 okul), Kırgızistan (24 okul), Afganistan (23 okul), Pakistan (22 okul), Nijerya (bir üniversite olmak üzere 18 okul), Bosna Hersek (15 okul) Arnavutluk (14 okul) ve Kenya (12 okul) şeklindedir. Geri kalan ülkelerdeki okul sayıları 10 ve altındadır.

Dünya çapında örgütün kontrolünde bulunan yükseköğretim kurumunun/araştırma kürsüsünün;

- *ABD/Teksas'taki North American University,*
- *ABD/Illionis'teki American Islamic College,*
- *ABD/Virginia'daki Virginia International University,*
- *ABD/Pensilvanya'daki Respect Graduate School,*
- *ABD/Houston'daki Gülen Institute,*
- *Bosna Hersek'teki International Burch University (Uluslararası Burç Üniversitesi),*
- *Gürcistan'daki Uluslararası Karadeniz Üniversitesi (IBSU),*
- *Nijerya'daki Nil Üniversitesi,*
- *Arnavutluk'taki Epoka Üniversitesi,*
- *Arnavutluk'taki Bedir Üniversitesi,*
- *Polonya'daki Vistula Üniversitesi,*
- *Polonya'daki Wyzsza Szkola Handlovva (Wroclaw Ekonomi Yüksekokulu),*
- *IKYY'deki Işık Üniversitesi,*
- *Kazakistan'daki Süleyman Demirel Üniversitesi,*
- *Azerbaycan/Bakü'deki Kafkas Üniversitesi {Kafkas Üniversitesi'nin yönetimi SOCAR bünyesindeki Beynelhalk Tahsil Merkezi'ne bağlı olan Bakü Yüksek Petrol Okulu'na devredilmiştir.)*
- *Kırgızistan'daki Uluslararası Atatürk Ala-Too Üniversitesi (IAAU),*
- *Kolombiya'daki Centro de Estudios de Turquia - Universidad del Rosario ve Centro de Estudios de Turquia - Universidad Nacional de Colombia Üniversiteleri,*
- *Romanya'daki Lumina Güneydoğu Avrupa Üniversitesi,*

- *Kamboçya'daki Zaman Üniversitesi,*
- *Türkmenistan'daki Uluslararası Türkmen-Türk Üniversitesi (Türkmenistan tarafından devletleştirilmiştir),*
- *Belçika'daki Leuven Katolik Üniversitesi (LKÜ) bünyesinde bulunan, Fethullah Gülen Kültürlerarası Araştırmalar Kürsüsü,*
- *Endonezya/Cakarta'daki Syarif Hidayatullah İslam Üniversitesindeki Fetullah Gülen Kürsüsü,*[36]
- *Avustralya Katolik Üniversitesindeki Fetullah Gülen Kürsüsü,*
- *Avustralya/Melburn'deki Deakin Üniversitesi Alfred Deakin Vatandaşlık ve Küreselleşme Enstitüsü İslami Çalışmalar ve Kültürlerarası Diyalog Kürsüsü,*[37]

olduğu tespit edilmiştir.[38]

1.2.1.4. Yurt İçi Yapılanma Şekli

Örgüt, yurt içi yapılanmasını en ince ayrıntısına kadar dikkatle ve *"tedbirle"* planlamış, en küçük hücre birimi (ünitesi) olan Işık Evlerine varıncaya kadar her kademede emir-komuta zinciri ile işleyen hiyerarşik ve disiplinli bir yapı oluşturmuştur.

Fetullah Gülen'in ABD'ye kaçışından itibaren örgüt yönetim merkezi (en azından görünürdeki yönetim merkezi) Türkiye'den ABD'ye kaydırılmış olmakla birlikte, örgütün yönetim yeri bakımından olmasa da faaliyetleri bakımında merkezi daima Türkiye olmuştur. **Bunun nedeni, örgüt dünya genelinde 160 ülkeye yayılmış olmakla birlikte, örgütün maddi ve insan kaynaklarının ana membaının Türkiye olmasıdır. Dershanelerin kapatılmasının gündeme gelmesiyle birlikte örgütün hükümete karşı aleni ve pervasız bir savaşa tutuşmasının asıl sebebi de bu noktada yatmaktadır: Örgüt maddi kaynaklarının ve daha da önemlisi insan kaynaklarının büyük bir kısmını dershaneler üzerinden devşiregelmiştir.**

Savcılık Makamlarınca elde edilen örgütsel doküman ve materyallere dayalı bilgiler ihtiva eden Ankara Çatı İddianamesine göre:

Örgüt, kuruluşundan bugüne kadar dikey bir yapılanmayı benimsemiştir. Bu dikey yapılanma aynı kademe içinde birbirine denk yatay alt yapılanmaları da beraberinde getirmiştir.

---

[36] Söz konusu kürsü kapatılmış olup farklı bir üniversite bünyesinde tekrar açılmasına yönelik örgütün çalışmaları sürmektedir.

[37] Kürsünün adının "Fetullah Gülen İslami Çalışmalar ve Kültürlerarası Diyalog Araştırma Kürsüsü" olması için FETÖ/PDY tarafından başvuruda bulunulmuş, ancak okul yönetimi "F.GÜLEN" isminin çıkartılması koşuluyla izin vermiştir.

[38] Milli İstihbarat Başkanlığınca Komisyona gönderilen 22.05.2017 tarih ve 10.000.06.000.105.2/50-97549206 sayılı cevabi yazı.

Fakat bu yatay yapılanma birimleri nihayetinde bir üst hiyerarşi basamağına dâhildir. Bu nedenle esas yapılanmanın dikey şekilde olduğu söylenebilir.

Örgüt, 1970'li yıların başında İzmir'de başlayan faaliyetlerini zamanla diğer illere de yaymış ve taraftar kitlesini artırarak büyük şehirlerde, özellikle İstanbul, Ankara ve İzmir'de yoğunlaştırdığı faaliyetlerinin dağınıklığını engellemek ve buralarda daha etkin kontrol sağlamak için farklı bir yapılanmaya gitmiştir. Bu süreçte büyük şehirleri kendi içerisinde bölgelere ayırmıştır. Örneğin Ankara'yı Keçiören, Yenimahalle, Sincan, Çankaya ve Altındağ Küçük İl Bölge İmamlığı olarak 5 bölgeye ayırmıştır.

Güvenlik güçlerince yapılan operasyonlarda ele geçirilen dokümanların incelenmesi neticesinde örgüte eleman kazandırmak için ülke genelinde farklı bir yapılanmaya gidildiği, örgütün genel olarak ülkeyi 5 bölgeye böldüğü, eleman teminini aynı zamanda www.iskare.net internet sitesi üzerinden oluşturulan özgeçmişleri (CV) takip ettiği, her bölgenin farklı sorumlularının olduğu, tüm takibin bu sorumlu örgüt mensuplarınca yapıldığı tespit edilmiştir.

Örgütün *"mahrem hizmetleri"* ile ilgilenen *"Özel Hizmet Birimi"* bulunmaktadır. *"Mahrem Hizmetler Birimi"* olarak da anılan bu birim Mülkiye, Yargı, Emniyet, Türk Silahlı Kuvvetleri, MİT, Milli Eğitim ve Akademik Kadro İmamlarından oluşmaktadır. Bu birim doğrudan Türkiye İmamına bağlı olup örgüt adına yürüttükleri tüm faaliyetler büyük bir gizlilik içerisinde sürdürülmektedir. Yürütülen bu faaliyetleri sadece çalışmayı yapan ekip ile Türkiye İmamı ve ilgili özel-mahrem birim imamı bilmektedir. Mahrem hizmetler birimi örgütün diğer birimlerinden tamamen bağımsız hareket etmektedir. Bu ayrıştırma örgüt yapılanmasının karmaşık hale getirilerek çözülmesini ve faaliyetlerinin deşifre edilmesini engellemek amacıyla yapılmıştır.

Yurt içi ve yurt dışı örgütsel atamalar ise *"Tayin Heyeti"* tarafından yapılmaktadır. Ayrıca, her il yapılanmasına ait bir mütevelli heyeti vardır. Bu heyet belli aralıklarla (genellikle haftalık olarak) toplanıp il bazında özellikle de maddi konularda yürütülen faaliyetler hakkında bilgilendirmeler yapmaktadır. Bu bilgilendirmeler il yapılanması tarafından yurt dışında sorumlu olduğu ülke için yapılacak harcamalar ve örgüt adına elde edilebilecek gelirler ile ilgili istişareleri içermektedir.

Yurt içi yapılanma; (hiyerarşik olarak yukarıdan aşağı doğru) Türkiye İmamı, Bölge (Eyalet) İmamları, İl İmamları, Küçük İl Bölge İmamları (Sadece Büyük Şehirlerde), İlçe İmamları, Semt İmamları, Mahalle İmamları, Ev İmamları, Talebe İmamları, Serrehberler ve Belletmenler şeklinde hiyerarşik bir yapıdır.

Ülke içerisindeki faaliyetler ülke imamına bağlı olarak yürütülmekte ve bu faaliyetler kurye aracılığıyla ya da doğrudan irtibata geçilerek Fetullah Gülen'e aktarılıp onayı

istenmektedir. Özel (Mahrem) Hizmet Birimi İmamları, Tayin Heyeti, Medya İmamları, Türkiye Mütevelli Heyeti, Kıta İmamları, Bölge İmamları ve Akademik Kadro İmamı doğrudan Türkiye İmamına bağlıdır. Bunun dışında örgütün özellikle büyük şehirlerde medya, basın, spor ve siyasilerden sorumlu imamları da bulunmaktadır. Örgüt bu imamlar aracılığı ile görüşmek istedikleri kişilerle kolaylıkla irtibat kurmaktadır.

Örgütün en önemli birimlerinden olan Tayin Heyeti 1995 yılında kurulmuştur. Bu heyet, bütün Türkiye'deki Bölge (Eyalet) imamlarının nereye gideceğini belirlemekle ve problemlerini dinlemekle görevlendirilmiştir. Örgütün tüm yurt içi ve yurt dışı tayin işlerini bu heyet yapmaktadır. Tayinler genellikle her yılın mart ayında yapılmakta ve mayıs ayı içerisinde de görev yerlerine gidilmesi talimatı verilmektedir. Aradaki iki aylık süre, tayini çıkan örgüt mensuplarının alışma dönemi olarak kabul edilmektedir.

Örgüt içinde imamlar zaman zaman rotasyona tabi tutulmaktadır. Örgüt bir devlet kurumu gibi hareket ederek her 2-3 yılda bir bu atamaları rutin olarak yapmaktadır. Gerçekleştirilen atamalara örgüt mensuplarınca yapılan itirazlar yine bu heyet tarafından değerlendirilmektedir. Heyet itiraz konusu ile ilgili olarak mutlak suretle ikna yoluna gitmeye çalışmakta, eğer bir çözüm üretilemezse itiraz eden örgüt mensubunu istemediği bir yere göndermektedir. Rotasyon bazen cezalandırma olarak da kullanılmakta, Fetullah Gülen kendisine rakip gördüğü kişileri *"hizmette nefis terbiyesi, beklentisiz olma ve benliği hiçleştirme"* gibi bahanelerle ücra ülkelere atayarak tabir-i caizse burunlarını sürtmekte, güç, otorite ve gövde gösterisi yapmakta ve kendi yönetim merkezinden mümkün olduğunca uzaklaştırmaktadır.

Mütevelli Heyeti daha çok esnaf ve iş adamlarından oluşan ve bulunduğu ilin mali işleri ile ilgilenen heyettir. Bu heyet, belli aralıklarla bir araya gelerek örgütle ilgili yapılacak işler, sıkıntılar, problemler, toplanacak himmetler, gazete ve dergi abonelikleri, yurt dışında masrafları karşılanan okulların durumları, örgüte müzahir esnafların ve iş adamlarının sorunları, alınabilecek ihaleler hakkında istişare yapıp bir sonraki toplantının tarihi ve yerini belirleyerek toplantıyı bitirir. Aynı şekilde ilçe mütevelli heyeti de daha dar bir alanda il mütevelli heyetinin faaliyetlerini yürütür. Büyük şehirlerde mütevelli heyeti bölgelere bölünmüştür. Bölge mütevellilerinin topladığı paralar o ilin imamına teslim edilmekte, para hareketleri de il imamının görevlendirdiği bir mutemet tarafından takip ettirilmektedir. Mütevelli heyetine seçilen bir kimsenin mütevelli toplantısına katılmama gibi bir seçeneği bulunmamaktadır.

Örgüt, sohbet gruplarına davet edilecek kişileri önceden araştırıp sınıflandırmaktadır. Bu sınıflandırmalar kişilerin ekonomik durumları, yaptıkları bağışlar ve verdikleri paralara göre farklılık göstermektedir. Sohbet gruplarının sınıflandırılmasının esas amacı bu grupları sohbet grubu olmaktan çıkarıp himmet grubu haline getirmektir. Bu tür himmet grupları için Fetullah

Gülen tarafından sorumlu imamlara kuryeler aracılığı ile bazı vaaz videoları gönderilmektedir. Bu videolar çok özel videolar olup, bu konuya Fetullah Gülen tarafından çok önem verilmektedir. Söz konusu videolar normal ders ve sohbet gruplarına ise gönderilmemektedir.

Örgüte yüksek miktarda para aktaran veya gayrimenkul bağışında bulunan iş adamlarına bizzat Fetullah Gülen tarafından ya da yakın hizmetinde bulunanlarca çeşitli hediyeler gönderilmektedir. Bazen bu hediyeler Gülen'in şahsi ya da günlük eşyaları arasından da olabilmektedir. (Mesela Gülen'in kullandığı söylenen takkeler, atletler vb.) Hatta duruma göre Pensilvanya'ya ziyarete götürülenler, yurt dışı gezilerine götürülenler de bulunmaktadır. Bu gezilerde örgütün okulları özellikle ziyaret ettirilmektedir. Ayrıca fakir öğrencilerin hayır amaçlı okutulduğu algısı yaratılarak iş adamlarının etkilenmesi sağlanmaktadır. Türkiye'ye geri dönüldüğünde ziyaret edilen ülkenin fakir çocukları için yardım toplama bahanesi ile esnaf ve iş adamlarından bu sayede yüklü miktarda paralar toplanmaktadır.

Örgütün tüm malvarlığı Fetullah Gülen'in uhdesinde sayılır. Dolayısıyla örgüt varlıklarının görünürdeki sahipleri sadece kâğıt üzerindedir ve o varlıkların Gülen adına asıl yöneticileri de başkalarıdır ki bunlara İcra Kurulu denir. İcra Kurulu, her kurumun okul, üniversite, basın yayın kuruluşu gibi gerçekte payı bulunmayanların ortak olarak gösterilerek o kurumun idaresinde görevlendirilen kişilerdir.

Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından Komisyonumuza sunulan 22.05.2017 tarihli ve 10.000.06.000.105.2/50-97549206 sayılı cevabi yazıda, FETÖ'nün yurtiçindeki yapılanmasının son durumuna ilişkin şunları ifade etmektedir:

> *"17-25 Aralık 2013'ten sonra örgüte karşı yürütülen kararlı uygulamalar neticesinde, yurtiçindeki imamların/sorumluların büyük ölçüde deşifre olmaları ve bir kısmının operasyonel uygulamalara maruz kalmaları nedeniyle Örgüt, yurtiçi yapılanmasında revizyona gitmiştir. Bu kapsamda 2016 itibarıyla Türkiye yapılanması beş bölge sorumluluğuna ayrılmış olup darbe girişimi sonrasında toparlanma çabası içerinde olan örgütün, bölge ve illerde yeni bölge/il sorumluları görevlendirme çalışmaları yürüttüğü bilinmektedir. Söz konusu faaliyetlerin tespit ve takibine yönelik çalışmalar Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından hassasiyetle sürdürülmektedir."*

1.2.1.5. Mesleki Yapılanma (Üyelerin Meslekleri)

Savcılık Makamlarınca elde edilen örgütsel doküman ve materyallere dayalı bilgiler ihtiva eden Ankara Çatı İddianamesine göre:

Örgüt devlet kurumlarındaki kadrolaşmasında ilgili kurumların başına imamlar atamıştır. Bunlardan başlıcaları şöyledir:

Yargı İmamı: Örgütün yargı imamı doğrudan Türkiye İmamına bağlı olarak faaliyet yürütmekte, gerektiğinde doğrudan Fetullah Gülen ile irtibat kurabilmektedir. Yargı içerisinde söz sahibi olabilecek kişiler arasından seçilmektedir. Örgüt, kendi yetiştirdiği elemanları hâkim-savcı olarak yargı içerisine yerleştirerek adliye yapılanmasını gerçekleştirmiştir. Yargıya çok önem veren örgüt, Yargıtay ve HSYK üyelikleri seçimlerine bire bir müdahalede bulunacak kadar kadrolaşmış, yargıdaki mensupları sayesinde birçok davayı kendi lehlerine çevirerek kazanmış ve hatta emniyet birimleri ve yargıyı aynı anda kullanarak siyasiler, bürokratlar, kamu personeli, Sivil Topum Kuruluşları ve Türk Silahlı Kuvvetlerine yönelik büyük operasyonlar gerçekleştirmiştir.

Emniyet İmamı: Emniyet içerisindeki yapılanmadan sivil bir kişi sorumludur. Emniyet İmamı aynı zamanda ülke genelindeki tüm emniyet birimlerinin de imamıdır. Türkiye İmamına bağlı olarak faaliyet yürüten bu imam özel konularda bizzat Fetullah Gülen ile görüşerek doğrudan talimat alabilmektedir. Emniyetin polis memuru, rütbeli amirler ve müdürler imamı ayrı ayrı olup emniyet imamına bağlı olarak faaliyet yürütmüşlerdir.

Örgüt Emniyet Genel Müdürlüğünde de ayrı bir yapılanmaya gitmiştir. Polis Akademisi, Polis Koleji, İstihbarat Dairesi Başkanlığı, Terörle Mücadele Dairesi Başkanlığı, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığı gibi önemli daire başkanlıklarında da ayrı ayrı olmak üzere titiz ve gizlilik içerisinde örgütlenilmiştir.

Örgüt, Polis Akademileri ve Polis Kolejlerinde öğrenim gören özellikle başarılı öğrenciler üzerinde örgütsel olarak büyük çalışmalar yapmış, çok büyük oranda bu öğrencileri kendine çektiği gibi zamanla bu yerlere tamamen kendi mensuplarının alınmasını sağlamış ve örgütün yetiştirdiği bu öğrenciler makam ve mevki sahibi olduklarında devlet yerine örgütün emir ve talimatlarını yerine getirmeye başlamıştır.

Türk Silahlı Kuvvetleri (Askeriye) İmamı: TSK içerisindeki FETÖ mensupları sivil bir imama bağlıdır. TSK imamı doğrudan Türkiye İmamına bağlı olarak faaliyet yürütmektedir.

Zeki ve fakir öğrencileri tespit eden örgüt, bu öğrencileri örgüte kazandırmış ve askeri liselere yerleştirmiştir. Hava harp okullarına askeri liselerden gelen öğrencilerden çok örgütün yetiştirdiği sivil liselerden gelen öğrencilerin olduğu tespit edilmiştir. Örgüt, askeri lise veya harp okuluna yerleştirmeyi planladığı öğrencilerde herhangi bir sağlık problemi ile karşılaştığında GATA'daki mensuplarını devreye sokarak bu durumu da aşmış ve hatta kendinden olmayan veya örgüt aleyhine çalışma yürüttüğü tespit edilen öğrencilerin ise harp okullarından sözde sağlık problemleri nedeniyle atılmasını sağlamıştır.

MİT İmamı: MİT sorumlusu sivil imam, doğrudan Türkiye İmamına bağlı olarak faaliyet yürütmektedir. Örgütün bu alanda kendisini yeterince başarılı bulmadığı

değerlendirilmektedir. Zira özellikle son yıllarda (7 Şubat 2012 tarihinde MİT Müsteşarının ifadeye çağrılması örneğinde olduğu gibi) örgütün özellikle bu kuruma yönelik yoğun bir karalama kampanyası yürüttüğü gözlemlenmiştir. Bu durum yargı ya da emniyet teşkilatı için söz konusu olmamıştır. Zira bu kurumlardaki örgüt kadrolaşması yüksek oranlarda olmuştur. Öyle ki örgüt MİT'e yönelik saldırılarını ve karalama kampanyalarını kendisine ait medya organlarındaki haberlere ve hatta dizilerine bile sıklıkla konu etmiştir.

Milli Eğitim İmamı: Milli Eğitim Bakanına denk ve alternatif görülen örgüt üst sorumlusudur. Milli Eğitim İmamı doğrudan Türkiye İmamına bağlı olarak faaliyet yürütmektedir. Ancak her ilin milli eğitim imamları zaman zaman il imamları ile görüşerek istişare yapmaktadırlar. Örgüt için, kadrolaşmada ve nihai amaca ulaşmada Milli Eğitim Teşkilatı önemli bir yer tutmaktadır. Örgüt, eleman kazanmak için en iyi yolun eğitimden geçtiğini bilmektedir. Fetullah Gülen'in talimatından yola çıkan örgüt, talebe evlerinde yetişen zeki ve başarılı öğrencileri eğitim fakültelerine yerleştirmiştir. Örgüt bu öğrencileri sürekli kontrol altında tutmuş ve örgüt propagandası yapmak için bire bir irtibat kurmuştur.

Mülkiye İmamı: Tıpkı Milli Eğitim Bakanlığında olduğu gibi, bu defa İçişleri Bakanına denk ve alternatif örgüt üst sorumlusu olan mülkiye imamı, doğrudan Türkiye İmamına bağlı olarak faaliyet yürütmektedir. Ülke genelindeki vali ve kaymakam atamaları ile ilgili bakanlıklar seviyesinde kadrolaşma çalışmaları mülkiye imamı aracılığı ile yapılmaktadır.

Örgüt özellikle faaliyetlerin yoğun olarak yürütüldüğü büyük illere ve finansal getirisi yüksek il ve ilçelere kamu personeli atamaya çalışmıştır. İçişleri Bakanlığı üzerindeki nüfuzunu kullanan örgüt, kaymakam seçimi ve tayinleri ile valiler kararnamelerinde de özellikle etkili olmuştur. Ancak mülkiyede uzun zamandır örgütlenme tamamlandığı için mülkiye imamlığı mahrem hizmetler sınıfından çıkarılmıştır.

Akademik Kadro İmamları: Akademik kadro örgütün sonradan oluşturduğu bir birimdir. Üniversiteler üzerindeki çalışmalar akademik kadro imamları aracılığı ile yürütülmektedir. Örgüt bu tür çalışmalarla tüm üniversitelerin işleyişi hakkında bilgi sahibi olmuştur. Akademik kadrodaki imamları aracılığı ile örgüt mensubu şahısların üniversitelere personel olarak yerleştirilmesi ve öğrencilere yönelik propaganda çalışmaları organize edilmiştir. Ayrıca üniversitelerde teknokent adı altında faaliyet yürüten ve büyük ihalelerle iş yapan şirketleri de bu kadro ile kontrol altında tutmak ve takip etmek mümkün olmuştur

Kritik Birim İmamları: Örgüt, kitlesel kadrolaşmayı sağlamak için ÖSYM'de, usulsüz dinlemeleri gerçekleştirip toplum hakkında bilgi toplamak için TİB'de, bilimsel ve teknolojik araştırmaları kontrol edebilmek için TÜBİTAK'da özel birim imamları oluşturup mahrem hizmetler içerisinde faaliyet yürütmüştür.

Bunların dışında, örgüt her bir bakanlıkta sorumlu imamlar da atamıştır.

1.2.1.6. Örgütün Kripto Örgütlenmesi

FETÖ'nün en önemli özelliği, TSK gibi kurumlarda çok daha fazla titizlik gösterilen **kriptolaşma** yeteneğidir. Bu yeteneğin ve buna bağlı olarak geliştirilen yöntemlerin sonucunda bu örgütün üyeleri, zaman zaman Fetullah Gülen karşıtı olarak bile görünebilmektedirler.

Çok yüzlü, çok kimlikli ve son derece değişken pozisyon ve yaklaşım sergileyebilme karakterinde bir yapılanma olduğu bilinerek, kriptolaşma becerilerinin deşifre edilmesi, kimilerinin bugüne değin nasıl başka siyasi anlayışlar ve kimlikler altında bu örgütün içinde yer aldığının ortaya çıkartılması son derece önemlidir.

Bu manada, FETÖ'nün önemli bir diğer özelliği; hem network sisteminin olması, hem de kimi kurumlar ve dönemler içinde hücresel kümelenme niteliğine de sahip olmasıdır.

Esasen örgütün uluslararası bağının olması şebekesinin olmasını da zorunlu kılmaktadır. Zira bu şebekenin içinden başka ülkelerin istihbarat şebekelerinin geçmesi için bu şarttır.

Ayrıca gizli devlet yapılanması hedeflendiği için devlet kurumları arasında irtibatlı olma zorunluluğu bu şebekenin varlığını zorunlu kılar.

Ancak TSK içindeki yapılamanın ayrıca bir şebekesi olduğu ve gizlilik filtrasyonunun çok güçlü tutulduğu, bazı kişilerin eşlerinden bile mahrem tutulan ve esasen Fetullah Gülen ile ilişkilendiremeyecek nitelikte siyasi anlayışlar içinde kimliklendiği bir sistemin kurulmuş olduğu anlaşılmaktadır.

Bu örgütün, **kadrolarını halkalar şeklinde konumlandırmış olması sayesinde, çeşitli sebeplerle kadrolar deşifre oldukça, ikinci halka kadroların, deşifre olan kadroların yerine geçmesine çalışılmaktadır.**

Konuya ilişkin olarak, örgüt lideri Fetullah Gülen'in 1999'da yayınlanan ancak daha önceki yıllarda hazırlandığı düşünülen video konuşmasında; ***"Mevcudiyetimizi hissettirmeden çok ileri gitme, ta ilerilere gitme, böyle can damarları içinde dolaşma ve sonra eğer dönülüp gelinecekse yara alınmadan, hissedilmeden dönüp geriye gelme meselesi"*** şeklindeki konuşmalarının, söz konusu kripto esaslı yapılanmanın anlaşılması ve açıklanmasında son derece önemlidir.

2016 İtibarıyla FETÖ Genel Teşkilatlanma Şeması

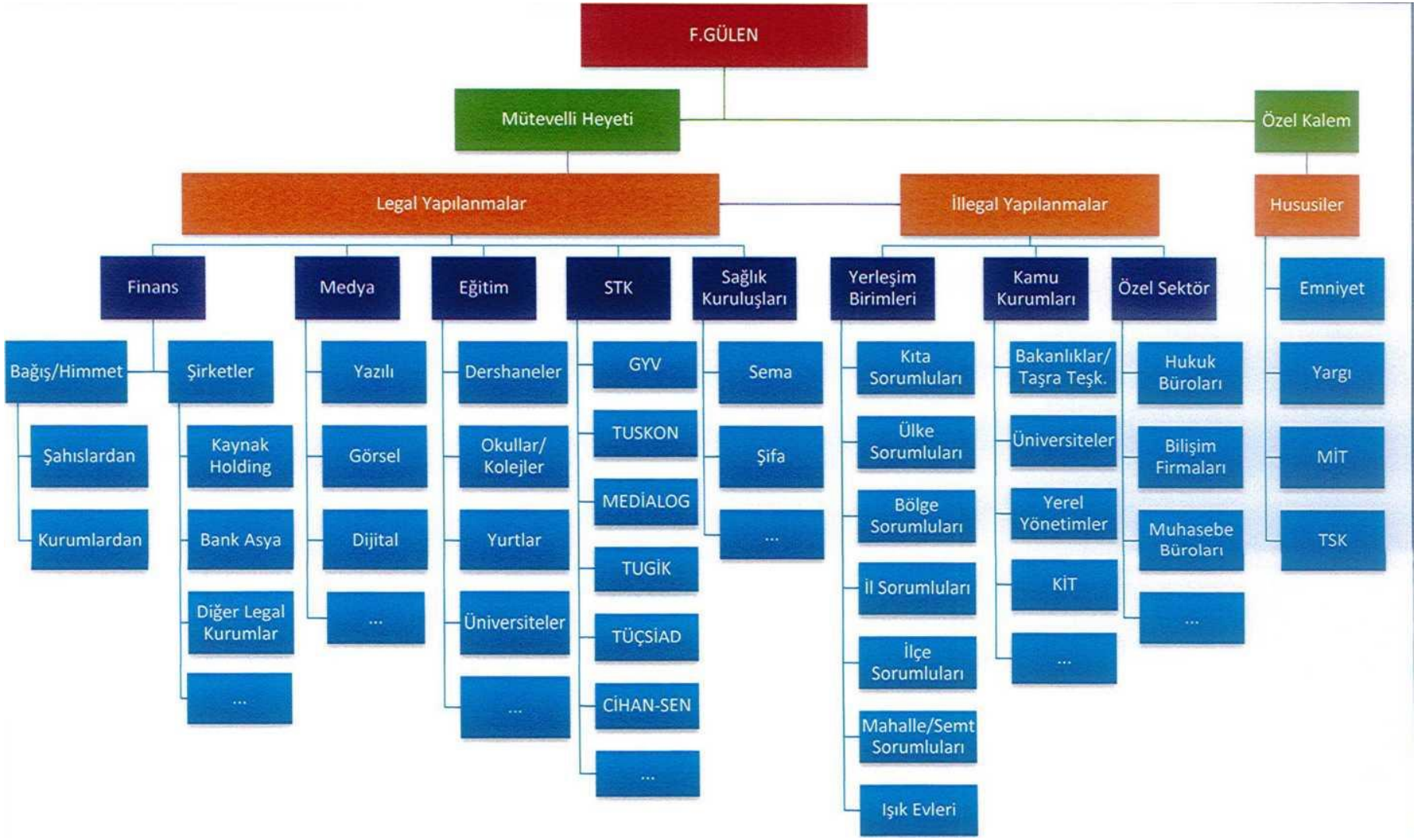

2016 İtibarıyla FETÖ Yurtiçi Bölge Teşkilatlanma Şeması

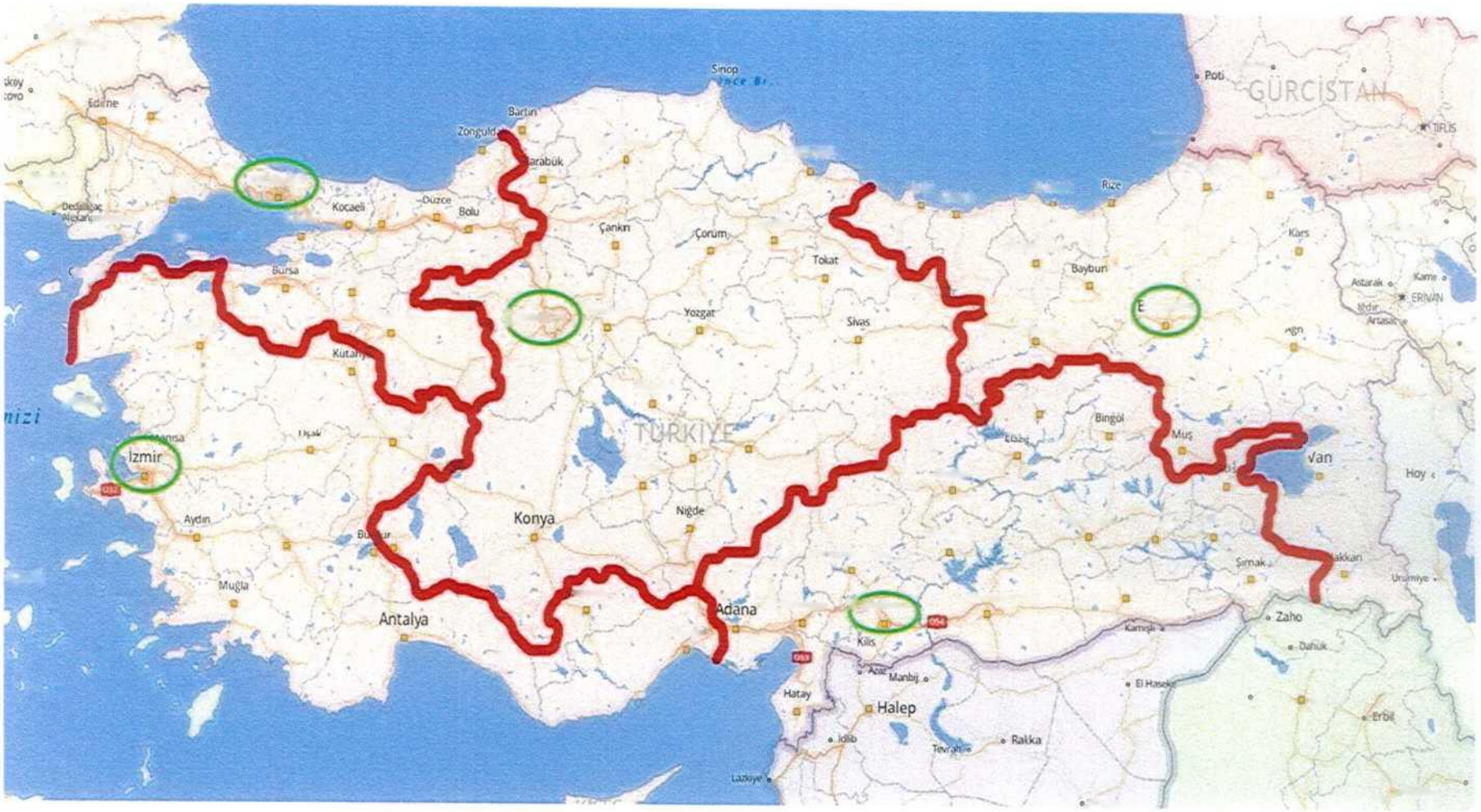

15 Temmuz 2016 Öncesi FETÖ Avrupa Sorumluları

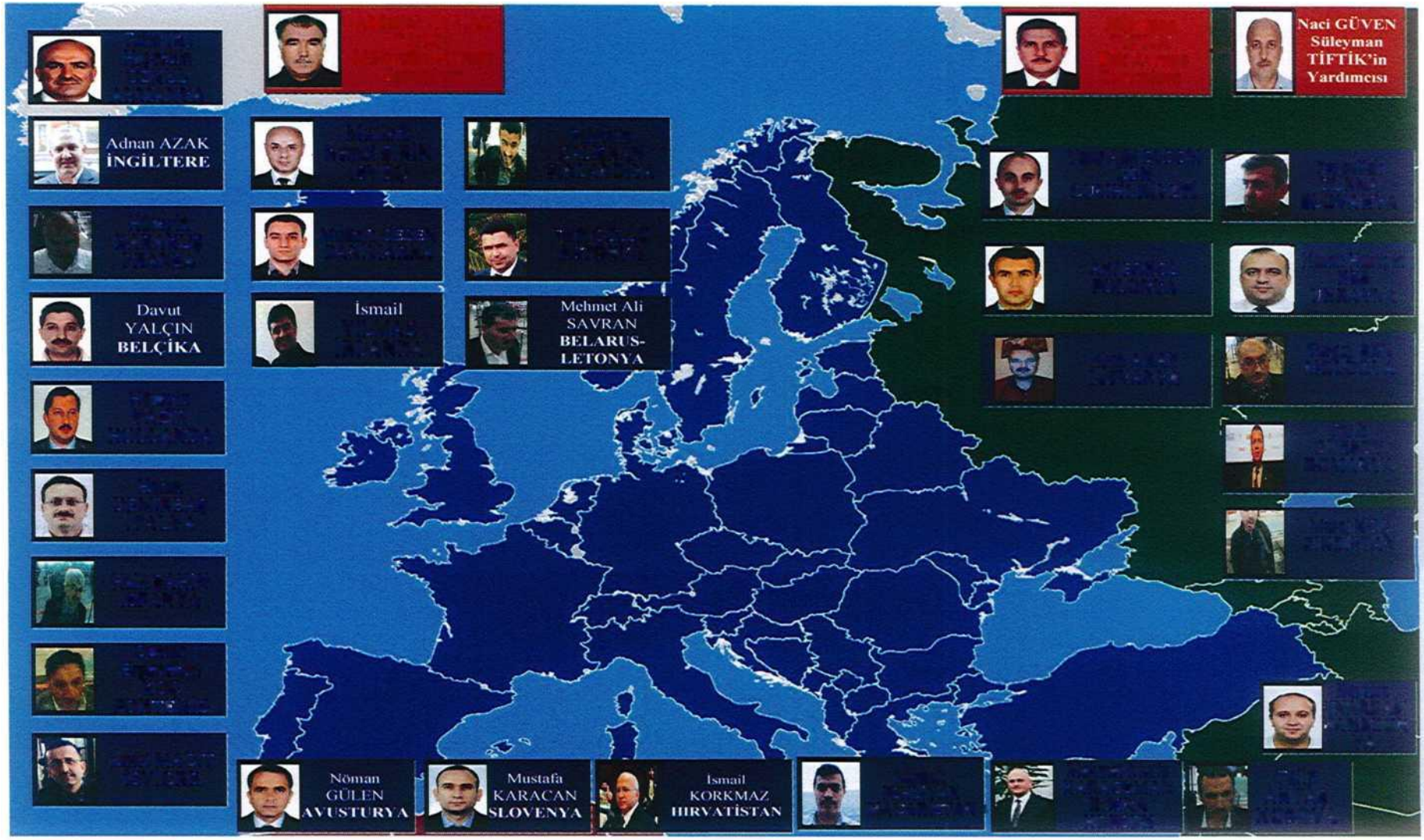

15 Temmuz 2016 Öncesi FETÖ Kuzey Amerika Sorumluları

EK-2

15 Temmuz 2016 Öncesi FETÖ Güney Amerika Sorumluları

15 Temmuz 2016 Öncesi FETÖ Afrika Örgütlenmesi

15 Temmuz 2016 Öncesi FETÖ Asya Örgütlenmesi

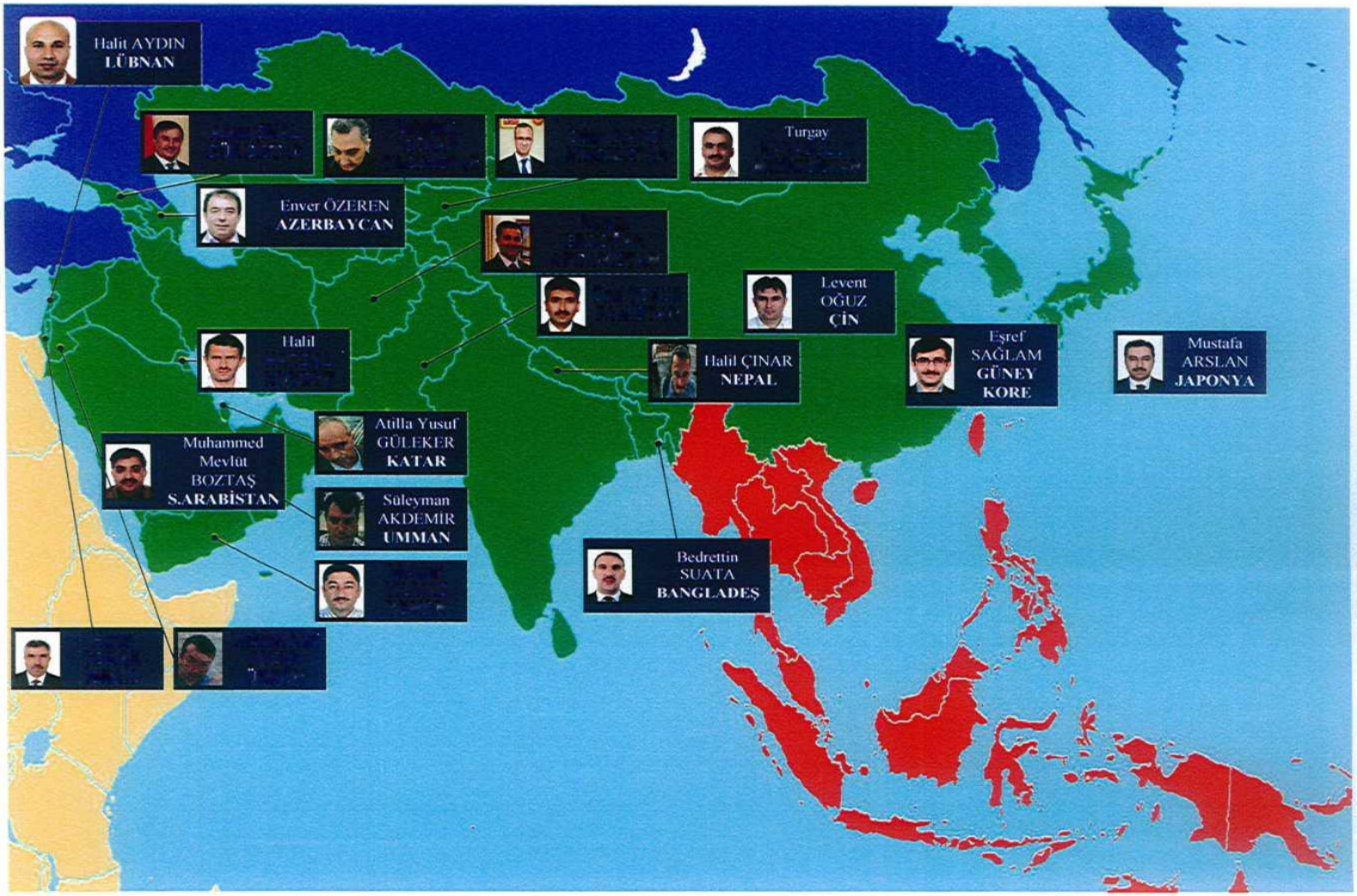

15 Temmuz 2016 Öncesi FETÖ Asya Pasifik Örgütlenmesi[39]

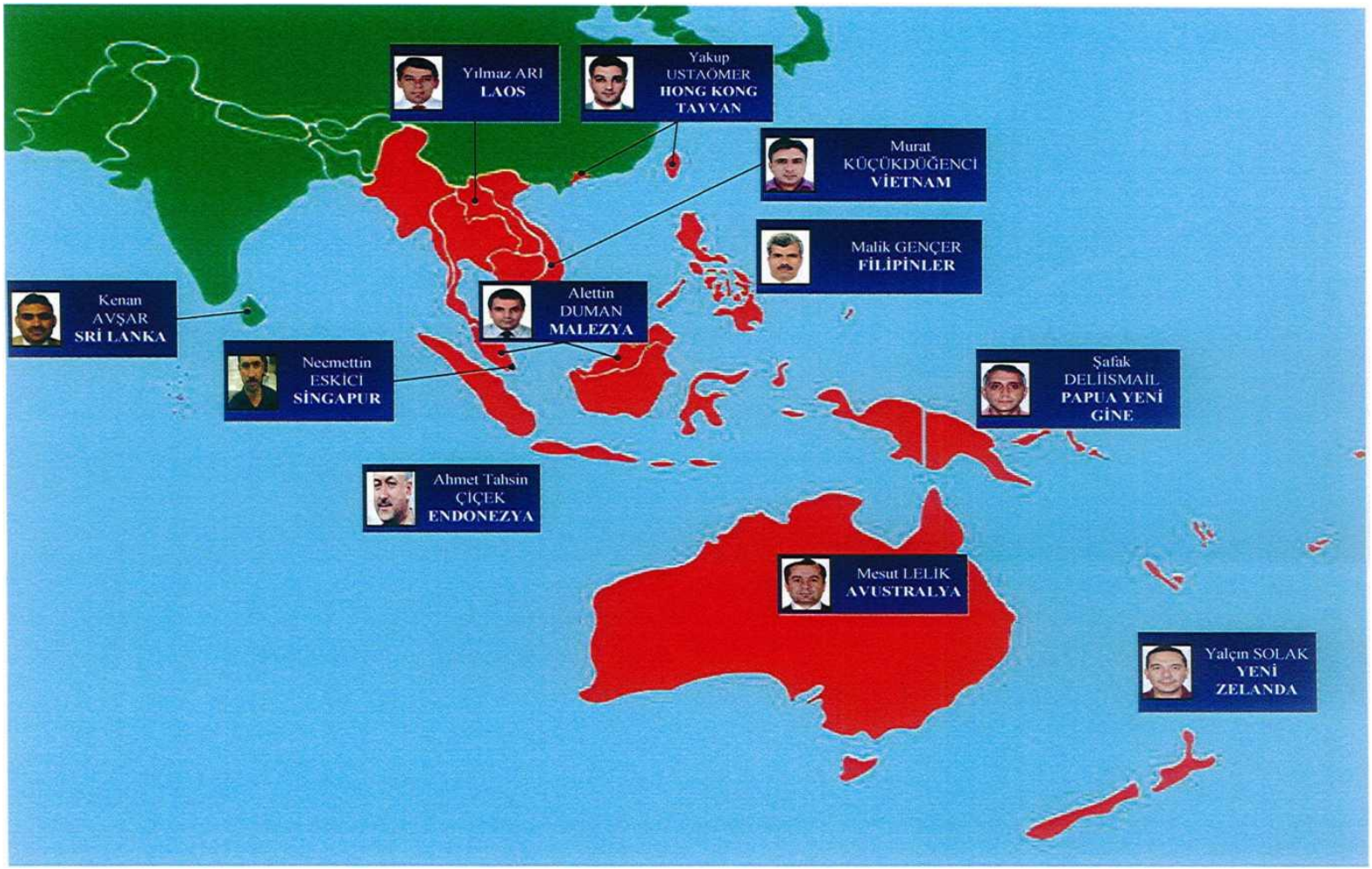

[39] Milli İstihbarat Başkanlığınca Komisyona gönderilen 22.05.2017 tarih ve 10.000.06.000.105.2/50-97549206 sayılı cevabi yazı.

1.2.2. Örgütün Amacı

FETÖ lideri Fetullah Gülen, sahip olduğu ekonomik ve siyasi gücü örgütsel menfaat ve ideolojisi çerçevesinde kullanırken, görünen ve örtülü olmak üzere iki temel amaç doğrultusunda hareket etmiştir.

1.2.2.1. Görünen Amaçları

FETÖ, toplumda oluşturulan algı itibarıyla; "*İslam Dininin yayılmasına hizmet eden, ahlaklı ve dindar bir gençlik yetiştirilmesine, ülkesine, devletine bağlı çalışkan ve disiplinli, hayırsever bir topluluk oluşturulmasına, yabancı dilleri ile ülke dışında yabancı devletlerde ülkesinin gönüllü temsilcisi gibi çalışan, dünyanın her yerine yayılmış gönüllülerden oluşan, basın yayın organları ve televizyonlarında ülkeyi barışa, huzura ulaştırmak için çalışan, Türkiye'nin en ücra köşesine kadar okul ve yurtlar açarak gençlerin okuması ve ülkenin kalkınmasına adayan, her yerde, her zaman örnek insan gibi davranıp saygın bir konumda bulunan ilim irfan sahibi, dengeli, sağduyulu, duyarlı insanlardan oluşan, komşusu açken tok yatmayan, hayır ve hasenatta yarışan, ülkemizin milli marşını, dilini, kültürünü öğretmek için çabalayan, bu ülkeye gelen herkese sahip çıkan, bulunduğu devlet ile Türkiye arasındaki irtibatı sağlayan kişilerden oluşan seçkin bir topluluk…"*[40] olduğu şeklinde gösterilmiş ve yakın zamana kadar da toplumun önemli bir kesimi tarafından bu şekilde algılanıp kabul görmüştür.

1.2.2.2. Gizli Amaçları

Topluma algılatılanın aksine bu örgütün temelde iki amacı vardır:

Bunlardan birincisi siyasi amaç olup, Türkiye başta olmak üzere bütün yeryüzünde yayıldığı ülkelerde perde gerisinden devletleri yönetebilecek kapasitede evrensel-emperyal bir güç olmaktır. Bu güce ulaşmak için Türkiye Cumhuriyeti'nin anayasal kurumlarının örgüt tarafından ele geçirilerek örgüt ve yöneticilerinin emrine sokmak ilk hedef olmuştur.

İkinci amaç ise; söz konusu siyasi gücü elde edebilmek için güçlü bir ekonomik yapı kurulmasıdır.

Bu siyasi ve ekonomik amacını dine dayandıran örgüt, başta kamusal yapı olmak üzere her yerde ve her yapının içinde olmayı kendine hedef haline getirmiş olup örgütün kamu

---

[40] Ankara Çatı İddianamesi, 4. Bölüm.

kurumlarında kitlesel halde kadrolaşması, toplumu tahakküm altında tutabilecek ölçekte bir ekonomik ve siyasi güç haline gelme amacını gerçekleştirmeye yöneliktir.[41]

Örgütün nihai hedefi sadece Türkiye'yi değil tüm dünyayı yönetmektir. Nitekim internette yer alan bir konuşma videosunda Fetullah Gülen *"Türkiye'de iktidar değişikliğini (yani darbeyi) daha 20 yaşındayken planladığını"* itiraf etmekte ve fakat *"bunu çok küçük bir şey olarak gördüğünü, onun tenezzül bile edeceği bir şey olmadığını, kendisinin sadece bunu hedeflediğini düşünenlerin ise ahmak olduklarını"* ifade etmektedir.[42]

Örgütün Türkiye üzerindeki emellerinin gerçekleşmesi halinde, ülkeyi Fetullah Gülen'in ve onun mutlak liderliği altında tamamen ona tabi olan *"baş yüceler"* heyetinin yönetmesi ve böylece Gülen'in hiçbir siyasi sorumluluk üstlenmeksizin ülke yönetimine bütünüyle el koyması planlanmıştır. Bu, örgütün dünya yönetimi ütopyasının ilk ve en önemli basamağı, bir diğer açıdan da bu ütopyanın pilot uygulaması olarak görülmüştür.

Örgütün Türkiye üzerindeki nihai amacı, yeterli ekonomik kaynağa hükmeder hale geldiği ve kadrolaşmasını tamamlayıp insan kaynağını belli yeterliliğe ulaştırdığında devleti ***"altın vuruşla"*** kıyama kalkıp Huruç harekatı ile ele geçirmek olup[43] bu amaç 15 Temmuz 2016 tarihli darbe girişimi kalkışmasında kendini açığa vurmuştur.

Özetle, başından beri Fetullah Gülen, bir siyasi parti olmadan, seçime girmeden, yetiştirdiği kamu görevlilerini kendine bağlayıp itaat ettirerek fedakârlık kültürü altında seçilmişlik duygusuna dayanarak devleti teslim almayı ve dışardan alternatif hiyerarşi üzerinden yönetmeyi amaçlamıştır.

1.2.3. Örgütün Stratejisi

FETÖ, tek kişinin mutlak hâkimiyetine dayanan diktatoryal bir iktidar yaratmak için mücadele verirken kuşkusuz belirli bir stratejik plan ve buna uygun düşen taktik planlar bütünlüğü dahilinde hareket etmiştir. Fetullah Gülen, Ankara Çatı İddianamesinde belirtildiği üzere, kendi hareketinin iktidar mücadelesini üç stratejik aşamaya bölmüş ve her aşamaya uygun olarak bir taktik tarz geliştirmiş ve mevcut stratejik aşamaya uymayan taktik ve yöntemleri yasaklamıştır. Örgüt, devletin zayıf kaldığı alanları stratejik olarak hedef almıştır. Eğitim sistemindeki eksiklikleri, özellikle din eğitimi ve öğretimindeki boşluk, eksiklik ve

---

[41] Ankara Çatı İddianamesi, 4.Bölüm.
[42] Fetullah Gülen'in ilgili konuşmasına şu kaynaktan ulaşabilir: "Fethullah Gülen Darbeyi 20 Yaşında Planladım, Youtube İnternet Sitesi, https://www.youtube.com/watch?v=XmU1QEJdzwA, Erişim Tarihi: 09.02.2017.
[43] Ankara Çatı İddianamesi, 4.Bölüm.

yanlışlıkları bir koz olarak kullanan örgüt, devletin ideolojik ve stratejik seçimlerini de kendi lehine kullanmayı başarmıştır.

Bu noktada kendi hareketi içerisinde bir bilinç oluşturmuştur. Örgütün oluşturduğu stratejik aşamalar ***"stratejik savunma, stratejik denge ve stratejik saldırı"*** aşamalarıdır ve iktidardan önceki aşamaya denk düşerler. Bu aşamaların Örgüt için anlamı şöyledir:

Stratejik Savunma: Bu stratejik aşamaya göre örgüt, açık siyasetten yani legal bir parti aracılığı ile iktidar mücadelesinden uzak durmalıdır. Bu zaman zarfında devlet içerisine sızmalı ve onun stratejik kurumlarında sökülüp atılamaz bir düzeye ulaşılmalıdır. Bu kadrolaşmayı da kendi özel okullarında, yurtlarında ve dershanelerinde örgütledikleri gençleri belirli bir strateji doğrultusunda devlet içerisine yerleştirerek/kadrolaşarak yapmıştır.

Bu stratejik dönem boyunca örgüt herhangi bir parti ile stratejik bir ilişkiye girmemelidir ve ilişkilerini her zaman taktik bir düzeyde tutmalıdır. Bütün partilere karşı aynı mesafede kalarak hepsinden taviz koparma politikası izlemelidir.

Stratejik Denge: Devlet içerisine sızmalar belirli bir düzeye geldiği ve polis ve yargı içerisinde tamamen güçlenildiği andan itibaren mücadeleyi denge aşamasına taşımak gerekir ki bu dengeyi elde etmek için ordu içerisinde güçlenmek ve açık siyaset yapan bir parti ile güçlü bir ittifak oluşturmak gerekir.

Stratejik denge ancak emniyet, yargı ve ordu içerisindeki yok edilemez kadrolaşma ve siyasal alandaki müttefikle ilişkiler birbirine bağlandığı zaman ortaya çıkabilir. Böylece icrai makamların etrafı tamamen çevrilmiş olacaktır. Bu nedenle başta emniyet, ordu ve yargı olmak üzere tüm kurumlarda örgüte mesafeli duran insanların bir şekilde önünün kesilmesi hedeflenmiştir. Hatta bu amaçla gerekirse bir takım yollara başvurarak, önemli görülen kurumlarda örgüt mensupları kilit noktalara getirilmelidir. Bu amaçla başta askeri okullar olmak üzere ordu içerisinde birtakım iftira ve komplolar da kurularak, sahte raporlar düzenlenerek örgüt yapılanmasının önü açılmıştır.[44] Benzer taktikler emniyet içerisinde de kullanılarak önemli bir yapılanmaya gidilmiştir.[45]

Örgüt darbenin ana doğrultusunu orduya yöneltirken aynı anda müttefikini zayıflatan ve kendisini güçlendiren politikaları da uygulamaktadır.

Stratejik Saldırı: Emniyet, yargı ve orduyu ele geçiren ve legal bir parti ile ittifak kuran örgütün son stratejik hamlesi, yürütmeyi ele geçirmek olacaktır. Bunu da ya bir parti ile ittifak yaparak ya küçük bir partiyi ele geçirerek ve güçlendirerek ya da yeni bir parti kurarak yapmaya

---

[44] Yavuz Selim Demirağ, İmamların Öcü, Kırmızıkedi Yay., İstanbul 2015, s. 98-113.
[45] Zübeyir Kındıra, Cemaatin Copları, Togan Yay., İstanbul 2010.

çalışacaktır. Örgüt siyasete mesafeli durduğu izlenimini vermekle birlikte, el altından her dönem siyasetin gücünden yararlanma yoluna gitmiştir. Devletin en üst kademeleri ile irtibatlar kurulmuş, görüşmeler yapılmış hatta yurt dışı yapılanmasında siyasetin gücünden istifade edilmiştir. Örneğin eski Cumhurbaşkanlarından Süleyman Demirel cemaat görünümlü bu yapı lehine 14 adet tavsiye mektubu yazarak yurt dışında cemaatin yapılanmasına katkı sağlamıştır.[46]

Yürütmenin ele geçirilmesinden sonra, bütün devlete ve uzun yıllardan beri yaratılan ***"Altın Nesil"***e dayanılarak hedeflenen toplum yaratılacaktır.

Görüldüğü gibi FETÖ'nün iktidara yürüme stratejisi, var olan siyasal partilerin izlemiş olduğu yöntemin tersidir ama kendi içerisinde etkili bir stratejidir.

Fetullah Gülen bu stratejiyi çok güçlü bir taktik anlayışla da birleştirmiştir. Bu taktik anlayışın başında örgütün hiçbir partiye stratejik olarak bağlanmaması bulunmaktadır.

Ankara Çatı İddianamesinde de belirtildiği gibi, örgütün bütün partilere karşı aynı mesafede kalmakla birlikte, içlerine sızarak açık siyasete girmeme taktiği, aslında çok geniş bir manevra alanına sahip olma ve sistemin bütün partilerini kendilerine daha fazla taviz vermeleri için kendi aralarında rekabete sokmak anlamına gelmektedir. Herkesi rekabete sokan örgüt, kendi stratejik konumunu güçlendiren etkili bir taktik anlayışa sahiptir.

Örgüt için açık siyasete girmeme; iktidarı ele geçirme yolunda devlet içerisinde ve yine genel olarak siyasal anlamda güç biriktirme dönemidir. Bu güç birikimi yeterli bir düzeye ulaşmadan açıktan siyasete girme, var olan bütün mevzileri kaybetme ile sonuçlanabilir.

FETÖ, siyasal iktidarın ele geçirilmesi için özellikle taktik yapısını ve bu taktiği gerçekleştirecek insan unsurunu maddi ve manevi olarak belirli bir yeterlilik düzeyine getirmeye, savaşçı olarak eğitmeye büyük bir önem vermiştir.

Bu noktadaki taktik yapı da ikiye ayrılmaktadır. Bunlardan ilki, **savunma amaçlı taktik organizasyon** diğeri ise **saldırı amaçlı taktik organizasyondur**. Örgüt bugüne kadar bu iki noktada oldukça etkili olduğunu göstermiştir.

Örgütün Taktik Yapısı:

[46] Nurettin Veren, FETÖ, Destek Yayınları, 2016 İstanbul, s. 82.

Örgüt, 1970'li yıllardan itibaren devlet kurumları içerisine sızarak, özellikle, *"mülkiye, adliye, emniyet, eğitim ve ordu"* içerisinde kendi özel hiyerarşisi ile illegal kadrolaşmaya gitmiştir.

Ankara Çatı İddianamesinde de yer aldığı gibi, FETÖ'nün strateji ve hedeflerini özetleyen bu fetva tarzı ifadeler ile ***"tedbir", "istihbarat", "örgüt eğitimi,"*** ilkelerine göre yetiştirilen örgüt mensupları, **amaçlarına giden yolda hasım olarak gördüğü herkesi etkisiz kılarak,** devlet üzerinde egemen bir duruma gelmeyi hedeflemişlerdir. Bu kapsamda; şayet güç dengesi uygun değilse, örgüte göre, saldırı taktiklerine başvurulmamıştır. *"Düşmanın"* saldırılarının arttığı dönemde uygun bir şekilde geri çekilinmesi ve korkaklık gibi ithamlardan etkilenilmemesi salık verilmiştir. Nitekim Fetullah Gülen ve örgütü bunun bariz örneklerini 12 Eylül 1980 askeri darbesi ile 28 Şubat post-modern darbe sürecinde fazlasıyla vermiştir.

Nihai hedefe ulaşmak için her yol mubahtır. Bunun içerisine yalan söylemek, aldatmak, hile, iftira gibi her şey geçerlidir. Din ve dini her türlü düşünce örgüte göre amacı gerçekleştirmek için yalnızca bir araçtır. Bu amaca ulaşmak için örgüt daima etkin, yaygaracı, kurnaz ve başkaldırır bir taktik izlemiştir. Bu amacı gerçekleştirecek bir 'kölelik sistemi' örgüt içerisinde zaten oluşturulmuştur. Gülen'in amaç ve hedeflerine göre beyinleri ve tüm enerjileri ele geçirilen örgüt mensupları, Gülen'den gelen her emir ve talimatları sorgulamadan onun hayal ve ütopyalarına göre yapmaya hazır hale gelmiştir.[47]

Örgüt için *"istihbarat"* en önemli unsur olmuştur. Bu yüzden ilk önce askeri ve emniyet istihbarat ve MİT ele geçirilecek yerler arasında görülmüştür. Gülen en başından itibaren istihbarata büyük önem vermiştir. Örgüt içerisinde de bir tür iç istihbarat kuran Gülen, ilk dönemlerde bazı örgüt mensuplarını muhbir olarak kullanmıştır. Örgüt büyüdükçe amatör olarak yapılan muhbirlik, örgüt içerisinde bir ünite haline gelmiştir.[48]

Ankara Çatı İddianamesinde de yer aldığı gibi, örgüt istihbaratçılarının kullandığı yöntemler ise genellikle şunlar olmuştur: Yasadışı telefon dinleme, tehdit, sahte belge üretimi ve montaj, düzmece ve iftira kampanyaları, hırsızlık, kundakçılık, şantaj amaçlı kadın pazarlama ve görüntü kaydı, her türlü yasadışı dinleme ve kayıt (böcek, gizli kamera vs.), gasp, darp, bilgisayar sahtekârlıkları, ev ve işyeri kurşunlama, savcı-hâkim kiralama, kiralık katil tutma vs.

Sonuç olarak FETÖ devleti ele geçirmek için uzun yıllar boyunca yürüttüğü gizli faaliyetleriyle devlette kadrolaşmayı ve toplumsal hayatın hemen her alanında kurumsallaşmayı tamamlamış, yurt dışında yeterli destek elde etmiş, ülke içinde etkili bir ekonomik güce ulaşmış, her siyasi meselede toplumda yankı bulmaya başlamış, kamu

---

[47] Veren, FETÖ, s. 102-103.
[48] Latif Erdoğan, Şeytanın Gülen Yüzü, s.150-153.

otoritesi ve bir bütün olarak kamu hayatı önemli ölçüde örgütün yönlendirmelerine ve müdahalesine açık hale gelmiştir.

Gelinen son nokta itibarıyla örgüt, nihai aşamaya geçiş şartlarının hazır olduğunu düşünmüştür. **Son hedef, bir cemaat sınıfı egemenliğine geçiş için yürütme ve siyasal iktidarın devrilip yönetime fiilen el koymaktır. 17-25 Aralık yargı darbesi girişiminde yolsuzluk soruşturmaları bahane edilerek bu yola başvurulmuşsa da başarılı olunamamış, 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe girişimi ise devlet-millet elbirliği ile akamete uğratılmış ve örgüt nihai hedefini Türkiye'de gerçekleştirememiştir.**

1.2.4. Örgütün Çalışma Yöntemi

1.2.4.1. Fetullah Gülen'in Örgütü Yönetme Teknikleri ve İç Hiyerarşi

Örgütün bütünlüğü üzerinde tek hâkim ve önder Fetullah Gülen olup, örgüt içerisinde **kâinat imamı** olarak görülmektedir. Örgütün evlerinde ev imamları sorumludur. Ev imamlarının bağlı olduğu semt imamları vardır. Semt imamları ise bölge imamlarına; bölge imamları belde imamlarına, bunlarda ülke imamına bağlıdır. Vilayet imamları bulunduğu bölgenin önemine göre Gülen'e özel olarak yakın olabilir ve doğrudan ondan emir alabilir.[49] Bunun yanında kurumsal bazlı yapılanmaya da giden örgüt, yargı imamı, ordu imamı, emniyet imamı gibi görevler de oluşturmuş, hatta daha ileri tasniflere giderek Yargıtay imamı, YÖK imamı, medya ve sanatçılardan sorumlu imam gibi örgütsel yönetim şemaları oluşturmuştur.[50]

Örgüt sistematiğinde yönetici, ilahi kıymet, muhterem, önder olarak nitelendirilen Fetullah Gülen, söyledikleri ve yazdıklarıyla bağlı değildir.

Fetullah Gülen ilahi bir emir olarak kendini din, ahlak, hukuk kurallarıyla bağlı saymamaktadır. O, örgütünü ve kendini, devlet düzeninin içinde değil önünde ve üstünde görmektedir. Söylediklerine aykırı hareket edebilir, onları değiştirebilir, her türlü yasağı kaldırabilir, yepyeni bir yasak getirebilir; daha da önemlisi Gülen, **kendini dini hükümleri değiştirebilir otorite olarak** görmektedir.

Ankara Çatı İddianamesinde de belirtildiği gibi, örgütü bilfiil ve bizzat idare eden Fetullah Gülen'dir. Diğer yöneticiler onun verdiği yetki ile onun adına görev yaparlar. Örgüt yukarıdan aşağıya doğru tekçi (monist) yapıda örgütlenmiştir. Örgütün kurucu ve baş önderi, *"kâinat imamı" "kutsal insan", "büyük efendi", "metafizik âlemle ve öbür tarafla istişare etme özelliği olan", "Mehdi", "Mesih", "kutsal kişi" ve "hoca efendi"* sıfatlarıyla ifade edilen Fetullah Gülen'dir.

---

[49] Erdoğan, Şeytanın Gülen Yüzü, s. 48-50.
[50] Veren, Fetö, s. 25-28.

Örgütte bütün işler sözde kâinat imamının talimatıyla yürümekte ve sözde kâinat imamı her hafta sesini internet üzerinden duyurmaktadır. Fetullah Gülen, örgütün yönetiminde her aşamasında faal ve etkili olmuştur. Hangi kurumlarda nasıl bir yapılanmanın oluşturulması gerektiğine Gülen karar vermiştir. Örgüte ait medya unsurlarının yayın çizgisini Gülen belirlemiştir. Gülen medya gücünü kullanarak istediği zaman istediği kişiye karşı organize bir psikolojik harp taktiği uygulayabilmiştir.[51] Kendisini ziyarete gelen iş adamlarına verilecek hediyeye, Afrika'da seçilen ve göreve gelen devlet başkanına gönderilecek kutlama mesajına, Bank Asya'nın kurtarılması için örgüte yapılacak çağrıya, işledikleri suçtan dolayı tutuklanan örgüt mensubu polislere cesaret vermekten ülkenin siyasi tercihlerine müdahale etmeye, oyların seçimde hangi partiye hangi şartlarda verileceğinden örgüt kanallarındaki televizyon filmlerinin senaryosuna kadar, örgütün her alanına hâkimdir ve halen de fiilen yönetmektedir. Örgüt ondan emir almadan hareket etmemektedir. O istemeden ona rağmen örgütün hükümeti ve devleti hedef alması disiplin, organizasyon, hiyerarşi ve ideoloji bakımından mümkün değildir.[52]

Ankara Çatı İddianamesinde de yer aldığı gibi; "*Fethullah Gülen, inzivada bir hayat sürdüğünü, sürgünde olduğunu iddia etse de gerçekte hükümete ayar veren, siyaset yapan, ihale takibi yapan, sponsor arayan, devlet adamı gibi diğer devlet temsilcileriyle ve hatta Papa ile görüşen, elçiler gönderen, taziyeler yayınlayan, Türkiye'deki ekonomik gücü kontrol eden devlet adamlarına hediye gönderip, tebrik mesajları yayınlayan, ABD'deki siyaset ile ilgilenip vali, milletvekili, senatör ve başkanlık seçimlerinde cömert bağışlarda bulunan, dünya çapındaki okullarına atama ve tayinler yapan, Türkiye'deki bütün olaylar karşısında siyasi tavır belirleyen, çeşitli siyasi partilerle işbirliği yapan, yargı ve emniyet üzerinde yapılacak operasyonların ve bu operasyonların hedefini tayin eden, istihbarat toplayan"* bir örgüt lideridir.

1.2.4.2. Eleman Temin ve Yetiştirme Yöntemleri

FETÖ, ülke genelinde oluşturduğu kurumlar ve gerçekleştirdiği etkinlikler sayesinde geniş kitlelere ulaşma imkanını elde etmiştir. Gülen'in ülkenin çeşitli yerlerinde verdiği vaaz ve konferanslarda dile getirdiği altın neslin; hoşgörüyü esas alan, vatanına ve milletine bağlı iyi ahlaklı, başarılı bireylerden oluşan nesil olarak yetiştirilmesinin hedeflendiği iddiası, içinde bulunduğu ekonomik ve sosyal şartların da etkisiyle kamuoyunda belli düzeyde destek görmüş ve buna paralel olarak da örgütün gücü her geçen gün katlanarak gelişme kaydetmiştir.

İlk Eleman Temin Etme

Örgütün ilk eleman oluşumunda, örgüte ait kurumların ve yapıların etkisi büyük olmuştur. Oluşum dönemlerinde toplumun geneline ulaşamadığı veya toplumsal zeminde

---

[51] Hüseyin Gülerce, Kirli Hesaplar Çarşısı, Kahverengi Kitap, İstanbul 2016, s. 46.
[52] Ankara Çatı İddianamesi.

istediği desteği henüz göremeyen örgüt, bu dönemlerde daha çok öğrencilere tek tek ulaşarak ele geçirme yöntemini izlemiştir. Bir tür kutsallık yüklenen ve belli gizemlerle süslenen 'hizmet', 'altınçağ' ve 'altın nesil' gibi vurgularla pekiştirilmiş bir algıyı kullanan örgüt kenüz fikri olgunluğa erişmemiş bireylerin bu yapıya katılmasını sağlamayı başarmıştır. Örgüt bünyesine katmaya çalıştığı insanları kademeli bir şekilde sempatizan, üye ve militan haline getirmiştir.[53] İlk eleman temini çalışmalarının nasıl yapıldığını yer ve mekan açısından incelediğimizde aşağıdaki sonuçlara varılmaktadır:

Işık Evleri; Örgütün ilk yapılanmasında ışık evleri önemli bir yer tutar. İlk ışık evlerini İzmir'de açan örgüt, kısa sürede başta üniversitelerin olduğu yerler olmak üzere, ülke genelinde bu evleri yaygınlaştırmıştır. Evler zamanla tasnif edilerek belli bir sisteme bağlanmıştır.[54] Işık evleri olarak adlandırılan bu evler başında bir *"mesul imam"* tarafından yönetilen öğrencilerin kaldığı evlerdir. Öğrenci sayısı ortalama beş civarındadır. Başlarında kıdemli olan öğrencilerden bir *"abi"* bulunur, evi yönetir. Evin ihtiyacını karşılayan ve sorunlarıyla ilgilenen kişi ise mesul imamdır. İmamlar genellikle esnaf kesiminden seçilirler. Mesul imama üç beş ev bağlıdır. Işık evleri ülkede ve yurt dışında örgüt mensubu bulunan her yere yayılmıştır.

Ankara Çatı İddianamesinde de yer aldığı üzere, Işık Evleri örgüte insan devşirmede önemli bir etmen olmuş, bu evlere giden öğrencilere belirli bir hiyerarşi içerisinde evden sorumlu abi ya da ablanın direktifleri ile FETÖ örgütünün anlayışı kazandırılmıştır. Buralar, iyi ahlaklı, dinine bağlı ve başarılı gençlerin ikamet ettiği yerler olarak lanse edilmiş, Fetullah Gülen'in ve FETÖ'nin gerçek niyetini bilmeyen pek çok kişiden bazıları bu evlerdeki devşirme tuzağına düşerek örgüte kazandırılmıştır. Örgüt bu evlerdeki öğrencilerin ihtiyaçlarını bahane ederek esnafa da ulaşmayı başarmış ve örgüte bu yolla önemli bir destek sağlamışlardır.

Yurtlar: Öğrenci yurtları**,** örgüt sistematiği açısından önemli bir yer tutar. İlk öğrenci yurdunu 1970 yılında İzmir'in Güzelyalı semtinde açan örgüt, ülke genelindeki insanlara bu yurdu bir reklam aracı kullanarak yurtların ülke geneline yaygınlaşmasını sağlamıştır. Yurtlar örgüt açısından hem geniş kitlelere ulaşmanın hem de örgüt açısından elverişli öğrencilerin seçilerek ışık evlerine aktarılmanın bir aracı olmuştur.[55]

Dershaneler; Dershaneler, örgütün en hayati kurumudur. İlk olarak buradan örgüte insan kaynağı sağlandığı için çok önemlidir. Dershanelerde seçilen öğrenciler örgüt ev ve yurtlarına yönlendirilerek örgüte kazandırılmaktadır.

Toplantı-Ders ve Sohbet Evleri*;* Işık Evleri öğrenci evi iken bu evler toplantı yapılan ve çeşitli kararların alındığı evlerdir. Bu evlerde bekâr örgüt üyeleri kalır ve başlarında bir

---

[53] Ahmet Davutoğlu'nun Komisyona gönderdiği ….. tarih ve …… sayılı cevabi yazı.
[54] Erdoğan, Şeytanın Gülen Yüzü, Turkuvaz Yay., İstanbul 2016, s. 80.
[55] A.g.e., s. 81.

mesul vardır. Üç beş kişiden oluşan bu evler genellikle aynı meslek mensuplarının kaldığı ve devlet kademelerinde çalışan kişilerden oluşur. Örgüte sempati duyan kişiler bu evlerden birine alıştırılıp örgüt psikolojisi aşılanarak kazanılır.

Örgüt eğitim verdiği öğrencisiyle liseyi ya da üniversiteyi bitirdikten sonra irtibatı kesmemiş, şahsın yapıdan uzaklaşmaması için bulunduğu yerdeki görevli abiler ya da ablalar vasıtasıyla gerekli iletişimi devam ettirmişlerdir. Işık evlerinde, dershanelerde/okullarda yetişen öğrencilerden öğrencilik yıllarında örgüte yeni öğrenciler kazandırmaları yönünde istifade edilmekle birlikte örgüt için asıl meyvelerini, okul bitip iş hayatına atıldıktan sonra vermişlerdir.

Yapılanmanın yayılmacı stratejisinin bir sonucu olarak FETÖ'ye kazandırılan her bir öğrenci aynı zamanda yapıya yeni öğrenciler kazandırmakla yükümlüdür.

Kamu Personelinin Örgüte Kazandırılması

Örgüt, kendi ev ve yurtlarında yetişenler dışındaki kamu personeline ulaşmayı da önemli bir hedef olarak görnüştür. Sürekli genişlemeyi hedefleyen, hiçbir rakip ve alternatife tahammül edemeyen örgüt, kamu görevlilerini baskılama yoluna gitmiştir. Gezi, sohbet, konferans ve benzeri etkinliklerle insanları örgüte kazandırmaya çalışan örgüt, özellikle örgüt gazetelerini ve diğer yayınları, kabul etmeyenlere ücretsiz de göndermek suretiyle kamu personeline adeta dayatmışlardır. Öğrencilik yıllarında örgüte kazandırılanlar hariç olmak üzere örgüt mensubu olmayan kamu personeli, örgütsel propaganda çerçevesinde ve örgüt vasıtasıyla daha üst görevlere yükselebilmek, mevcut görev yerini ve çalışma şartlarını kaybetmemek, çalıştığı kurumda ezilmemek ve istediği maddi imkanlara kavuşabilmek şeklinde özetlenebilecek çeşitli gerekçelerle sonradan örgüte katılmışlardır.

Kamu kurum ve kuruluşlarındaki bazı şahıslar ise birtakım zaaflarının FETÖ mensuplarınca usulsüz dinleme ve izleme yoluyla tespit edilmesi sebebiyle bir yönden mecbur bırakıldıkları için FETÖ lehine hareket etmişlerdir.

Özel Sektördeki Şahısların Örgüte Kazandırılması

Örgüt, halkın hemen her kesiminde faaliyet göstermiş, her kesimin imkanlarını örgüte aktarma yoluna gitmiştir. Özellikle esnaf ve iş adamları örgüt tarafından yakın takibe alınarak, bu insanların imkanlarının örgüte aktarılması sağlanmıştır. Ankara Çatı İddianamesinde de yer aldığı gibi örgüt esnaf, sanayici, tüccar, işadamı, zengin kimselerden '*Himmet'* adı altında her bir mütevelli heyetinin pey sürme şeklinde o yıl verebileceği azami miktardaki parayı nakit veya çek senet karşılığı ödeme taahhüdü olarak almaktadır. Özel sektördeki esnaf, çalışanlar ve girişimciler, örgütün dinî istismar çerçevesindeki propagandaları doğrultusunda örgüte yardım

ederek sevap kazanmak, iş hayatında başarılı olup daha fazla para kazanabilmek, örgüt mensuplarının sağlamayı vaat ettiği dayanışmadan ve korumadan istifade etmek, örgüt bünyesine girmemesi halinde iş hayatında dışlanacağı ve baskıya maruz kalacağı düşüncesiyle örgüte katılmışlardır. Dernekler, vakıflar, sendikalar, federasyonlar ve konfederasyonlar, meslek odaları, düşünce kuruluşları vb. şeklinde yapılanan örgüt bu mecralardan da örgüte eleman temin etmiştir.

1.2.4.3. İktisadi Kazanç Elde Etme ve Harcama Yöntemleri

Organize suç örgütlerinin ve terör örgütlerinin faaliyetlerini devam ettirmeleri için finansal destek olmazsa olmaz şartlardan biridir. FETÖ dini cemaatlerin halkı bilgilendirme, eğitme, yardımlaşma ve dayanışma gibi fonksiyonlarından ziyade bir serbest piyasa oyuncusuna dönüşerek hızla şirketleşmiş, sahip olduğu kaynakları kapital amaçla yöneten, uluslararası dış ticaret yapan, başka ülke ve piyasalarda kar amacıyla ekonomik ticari faaliyet yürüten bir aktöre dönüşmüştür.

FETÖ'nün gelir kaynakları Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun 24.08.2016 tarih ve 2016/426 sayılı Genel Kurul Kararı gerekçesinde aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır:

"***a) Kamu Kaynaklarından Elde Edilen Gelirler;***

i) *Kamu ihalelerinin örgütle bağlantılı firmalara verilmesi,*

ii) *Örgütle ilişkili firmaların rakipleri hakkında adli ve idari işlemler yaparak piyasanın örgüt firmalarına teslim edilmesi,*

iii) *Kurumların gizli kalması gereken finansal ve yatırım plânlamaları bilgilerinin ilişkili firmalara sızdırılması,*

iv) *Kamu arazi tahsislerinin örgütle ilişkili vakıf, dernek veya eğitim kurumlarına bedelsiz devredilmesi,*

v) *Belediyelerce yapılan imar değişikliklerinin, örgütle ilişkili vakıf, dernek veya şirketler lehine yapılması,*

vi) *Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı'nda görevli adamları vasıtasıyla iş adamlarının yurt dışı iş bağlantılarını sağlama karşılığında örgüt adına kendilerinden para alınması,*

vii) *Kamu hibe, destekleme ve teşviklerinin takibi ve proje kabullerinde PDY firmalarının kayrılması.*

b) İş Adamlarından Sağlanan Gelirler;

i) *İş adamlarından, adli ve idari süreçlerdeki işlemlerini iş adamları lehine sonuçlandırma karşılığı alınan paralar,*

ii) *İş adamlarının özel hayatları ile ilgili çeşitli zafiyetlerini "ses ve görüntü" kaydına aldırarak tehdit ve şantaj yoluyla alınan paralar,*

iii) *İş adamlarından, iş bağlantılarını sağlama karşılığı alınan paralar,*

c) STK'lardan Sağlanan Gelirler;

i) *TUSKON ve bağlı federasyon, dernek, şirket ile vakıflardan toplanan aidatlar,*

ii) *Yazılı ve görsel medya sektöründen sağlanan gelirler,*

iii) *Kimse Yok Mu Derneği ve örgüte bağlı benzeri STK'lar aracılığıyla yardım adı altında vatandaşlardan toplanan paralar,*

iv) *Ticaret Odası yönetimlerinin ele geçirilerek, kamu hizmet alımlarındaki rayiç bedel belirlemelerinde örgütle ilişkili vakıf, dernek ve firmalar lehine hareket edilmesi yoluyla sağlanan menfaatler,*

d) Gönüllülük Esaslı Sağlanan Gelirler;

i) *Kurban Bayramı öncesi iş adamlarından firmalardan ve esnaftan, adlarına kurban kesileceğini belirterek 'Kurban' adı altında toplanan paralar,*

ii) *İl ve ilçelerde iş adamlarının katıldığı mütevelli heyetleri oluşturarak zekât ve burs adı altında toplanan paralar,*

iii) *Memur maaş ve ödüllendirmelerinden 'Himmet' adı altında yapılan kesintilerden toplanan paralar,*

iv) *Devlet kurumlarına yerleştirilen örgüt mensuplarının ilk maaşlarını örgüte vermeleri ile elde edilen paralar.*

e) Eğitim Faaliyetleri Gelirleri;

i) *154 ülkede bulunan örgütle ilişkili eğitim kurumlarında okuyan öğrencilerden alınan paralar,*

ii) *Yurt içinde faaliyet gösteren örgütle ilişkili eğitim kurumlarında okuyan öğrencilerden alınan paralar,*

iii) *Eğitim kurumlarında okutulan öğrencilerden ücret alındığı halde, fakir öğrencilerin okutulacağından bahisle 'burs' adı altında toplanan paralar*."

FETÖ'nün gelir kalemleri hakkında aşağıda detaylı açıklamalara yer verilmiştir:

Himmet Gelirleri

FETÖ, "*imam*"lar üzerinden bütün üyelerini ve toplumun önemli bir kısmını "***himmet***" adıyla bir tür "*cemaat vergisi*"ne bağlamıştır[56]. Örgüt dilinde himmet[57], örgüte maddi imkân sağlamak için düzenlenen başta para olmak üzere her türlü yardım toplama seansları ve toplantılarıdır.

Örgütün himmet yolu ile sağladığı gelirler genel olarak "***mütevelli heyetleri***" vasıtası ile toplanmaktadır. Örgütün sohbet gruplarında yer alan kişilerden; sohbet toplantılarına düzenli olarak katılıp verilen görevleri yerine getiren, örgütün verdiği talimatlara sorgusuz itaat eden ve maddi gücü yerinde olan kimseler seçilerek mütevelli heyeti üyesi yapılmaktadır. Sohbet gruplarında zekât, burs, kurban ve himmet adı altında paralar toplanırken; mütevelli heyeti üyesi kişiler ayrıca bir "***Işık Evi***"nin maddi ihtiyaçlarından sorumlu tutulmaktadır. Mütevelliler topladıkları parayı sohbet hocasının yanında getirdiği "***muhasebeci***"lere vermektedir. Örgütün mali kayıtlarını bu muhasebeciler tutmaktadır. İl imamının da bir muhasebecisi bulunmakta ve bu kişi il genelindeki mali kayıtları tutmaktadır.[58]

Örgüt mensupları sürekli, yaygın ve sistematik olarak "***himmet***" ödemek zorundadır. FETÖ'nün, kuruluşundan güçlenmesine kadar en büyük mali kaynağı, üyeleri ve sempatizanlarından "***himmet***" adı altında toplamış olduğu paralardır. Bu para toplama yönteminin bazı dönemlerde adeta haraç alma suçuna benzerlik gösterecek kadar ileriye gittiği, Devlet kademelerine sızmış olan FETÖ mensuplarının, bekâr olanlarının maaşlarının yüzde 20'si, evli olanlarının ise yüzde 10'unun himmet olarak toplandığı ve vermek istemeyenlerin ağır baskılara tabi tutulduğu, bu oranın gazete ve dergi aboneliği mecburiyetleri ile maaşın yarıdan fazlasını bulabildiği; ticaret sektörü ve iş adamlarından ise himmet toplantıları adıyla yapılan toplantılarda, yeni iş ve pazar sahaları açma vaatleriyle ciddi miktarlarda para toplandığı ve ciddi miktarlarda para toplandığı[59] öğrenilmiştir.

---

[56] Ankara Çatı İddianamesi.
[57] Keleş, FETO'nun Günah Piramidi, İstanbul, Destek Yayınları, 2016, s.159.
[58] Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun 24.08.2016 tarihli ve 2016/426 sayılı Genel Kurul Kararı.
[59] Eren URAL, **FETO Sıfırı Tüketiyor**, İstanbul, Temmuz 2015, s.80.

Örgüt tarafından, FETÖ mensuplarınca verilen himmetin en çok sevap kazandıranının mali sıkıntıda dahi olunsa verilen olduğu bildirilerek, örgüte aktarılacak mali kaynağın her şartta toplanmasının hedeflendiği[60] anlaşılmaktadır.

Himmet vermeyen kişilerin fişlenip durumu görüşüldükten sonra "***şefkat tokadı***"na (*cemaatin hışmına*) maruz kaldığından, **himmet zorla alınan bir ödemedir**. Himmet örgüt hiyerarşisinde yükselmek için de bir ölçüt olarak kullanılmaktadır. Tabaka atlatmak için kişinin topladığı veya verdiği himmet tutarına da bakılmaktadır.[61]

Himmet toplantılarının ana odak noktası, kimin ne kadar bağışta bulunduğunu toplum içinde duyurma esasına dayanmaktadır. Himmet toplantısında örgütün üst düzey bir yöneticisinin önce etkili bir konuşma yaparak manevi ve duygusal bir ortam oluşturduğu, daha sonra kimin ne kadar bağışta bulunacağını yüksek sesle söylemesinin istendiği, ilk olarak daha önceden belirlenmiş ve görevlendirilmiş üyelerin rolleri gereği uçuk rakamları yüksek sesle telaffuz ederek bağış sözü verdiği, bunu duyan diğer üyelerin de verilen motivasyonun etkisiyle toplantıya giderken akıllarında olan rakamın 10, 20 misli fazlasını söylemek zorunda kaldığı[62] anlaşılmaktadır.

Türkiye'de toplanan tüm himmet paralarının yüzde 15'lik kısmı doğrudan "***Kutsal Hoca Payı***" olarak Fetullah Gülen'e gönderilmektedir. Paralar toplanırken bu durum hiçbir şekilde himmet veren şahsa söylenmemektedir. Gönderilen bu paranın ne amaçla, ne şekilde kullanıldığını sadece Fetullah Gülen bilmektedir. Bu durumu hiçbir örgüt mensubu sorgulayamamaktadır. Örgüt, milyar dolarları bulan parayı şahsi servet olarak el altında tutmakta, örgütün merkezindeki kutsal-muhterem kabul edilen şahsın masraflarına, ABD'de Türkiye aleyhine faaliyet gösteren lobilere ve basın yayın kuruluşlarına, seçimlerde desteklenen adayın kampanyasına, birlikte çalıştıkları örgütlere harcamaktadır.[63]

Örgütün karşılıksız olarak topladığı himmet gelirleri arasında bulunan *"**bağışlar**"*; esnaf veya küçük işletme sahiplerinden, belirli bir zaman aralığına bağlı kalınmaksızın, bir evde veya yurtta kalan öğrencilerin ihtiyacı karşılanacağı söylenerek toplanan paralardır. Benzer şekilde okul veya yurt inşası bahane edilerek de esnaf veya küçük işletme sahiplerinden bağış toplanabilmektedir. FETÖ için bağışlar, bulunan çevredeki henüz örgütten olmayan veya sempatizan düzeyinde olan kimselerden hayır amaçlı olduğu vurgusu yapılarak toplanan gelirlerdir.

---

[60] A.g.e., s.100.
[61] Ankara Çatı İddianamesi.
[62] A.g.e., s.80.
[63] Ankara Çatı İddianamesi.

Örgütün karşılıksız olarak topladığı himmet gelirleri arasında sayılabilecek bir diğer gelir kalemi, *"**burs**"* olarak toplanan paralardır. Burslar da bağışa benzer şekilde toplanmaktadır. Bunun farkı öğrenim gören okul öğrencilerine verileceği söylenerek toplanmasıdır. Burslar, bir eğitim-öğretim yılı için topluca veya her ay düzenli olarak tahsil edilmektedir.

Örgütün karşılıksız olarak topladığı himmet gelirlerinden biri de *"**zekât**"*tır. Örgütün henüz dışında olan ancak İslam'ın emrettiği zekât ibadetini yerine getirmek isteyen kimseler, Örgütün radarına takılmakta, söz konusu şahıslara yapılan örgüt propagandası sonrasında yüklü bir miktarda mal veya para tahsil edilmektedir. Örgüt içinde yer alan zengin kimseler ise yapı dışında herhangi bir yere zekât verememekte, zorunlu olarak her yıl düzenli örgüte zekât ödemektedirler.

Örgütün karşılıksız olarak topladığı himmet gelirleri arasında sayılabilecek bir diğer gelir kalemi, kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan personelin maaşlarını aldıkları anlaşmalı bankalardan yıllık periyotla aldıkları *"**promosyon**"* ödemeleridir. Kamu personelinin anlaşmalı bankalardan aldıkları promosyon ödemelerinin "*haram*" para olduğu ve bunun ancak örgüt adına iş yaptırmak amacıyla rüşvet olarak verilebileceği propagandası ile söz konusu paraların Örgüte gelir olarak aktarıldığı anlaşılmaktadır.[64]

Örgütün karşılıksız olarak topladığı himmet gelirleri arasındaki bir diğer gelir kalemi, örgütün basın yayın kuruluşlarının ürünlerine *"**abonelik ücreti**"* adıyla toplanan paralardır. Örgütün çıkardığı "*Zaman, Bugün, Sızıntı, Aksiyon, Yeniümit*" gibi dergi ve gazetelere abonelik yapılmakta, çoğu zaman gazete ve dergi bile gönderilmeden yıllık abonelik ücreti tahsil edilmektedir. Bir kişiye birden çok abonelik yaptırılıp bedeli tahsil edilmektedir.[65]

Örgütün karşılıksız olarak topladığı himmet gelirleri arasında sınıflandırılabilecek bir diğer gelir kalemi, *"**kurban bedeli**"* olarak toplanan paralardır. Kurban bayramları da örgüt tarafından istismar edilmiş, "*kurban bedeli*" olarak para toplanıp himmet okyanusuna aktarıldığı tespit edilmiştir. Kurban ülke dışında düşük bir fiyata satın alınıp kestirilerek kalan para örgüt yöneticilerine verilmiştir. Bir kişiye birden çok kurban kestirilip gelir sağlanmıştır. "*Peygamber adına kurban kesme*" işi icat edilerek kişilerden paralar toplanmıştır.[66]

Ankara Çatı İddianamesinde belirtildiğine göre; "*FETÖ, himmet toplamak için haram helal ayrımına gitmemiştir. Himmet alınan kişilerin bunu hangi kaynaktan elde ettikleri araştırılmamaktadır. Fuhuş, kumar, tefecilik yoluyla elde edilen paraya hizmet hareketi usulsüz dinlemelerle vakıf olup derhal soruşturmaya başlamakta, eğer fail himmet veriyorsa dinlemeler*

---

[64] Ankara Çatı İddianamesi.
[65] Ankara Çatı İddianamesi.
[66] Ankara Çatı İddianamesi.

suç işlenmemiş gibi kapatılmakta, fail himmet vermeye yanaşmaz ise derhal organize bir şekilde varlığı silinmekte ve özel yetkili mahkemeler ve emniyet tedbirini almaktadır. Örgütün hiçbir ahlaki ilkeye dikkat etmeden topladığı himmet parası, hayır amacıyla değil kaynağı kirli bir kapital haline gelmiştir."

Kurumsal Gelirler

Profesyonel çalışanları olmakla birlikte Fetullahçı Örgütlenmeye bağlı olarak ve örgüt mensubu şahıslarca yönetilen kurumlar, görünüşte kar amacı güden ve yüksek gelir elde eden yapılardır. Bunları; eğitim kurumları, sağlık kuruluşları, medya organları, Koza-İpek ve Kaynak Holding ve bağlı şirketler, Bank Asya, diğer ticari şirketler olarak sıralamak mümkündür. Örgüt tarafından iş yapan şirketlerin kazançlarından % 20-50 arasında himmet parası toplanmaktadır.[67]

Örgüt, iktisadi kazanç sağlayabilmek için her türlü hukuki boşluğu, mevzuat eksikliğini kullanmış, yalan beyanlarla kamu kurumlarını yanıltmış ve bu eylemlerinde zamanla giderek ustalaşmıştır. Örgüt lideri Fetullah Gülen dahi şahsına ilişkin mali konularda kamu kurumlarını küçük miktarlar için dahi kandırmaktan geri durmamıştır. Aşağıdaki örnek, miktarlar her ne kadar örgütün finans gücü açısından çok küçük olsa da, örgüt liderinin dahi bu işlere tevessül etmesi örgütün usulsüzlüğü bir yöntem olarak gördüğünü anlayabilmek açısından önemlidir.

Fetullah Gülen'in emekliliğinin şaibeli olduğuna ilişkin iddiaları açıklığa kavuşturmak üzere Komisyonun Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığından bilgi talebine istinaden anılan Kurumca Komisyona gönderilen 21/12/2016 tarih ve 98547999-36900/17.747.512 sayılı cevabi yazıya göre; Fetullah Gülen'in 01/08/1959-31/03/1981 tarihleri arasında 5434 sayılı Kanun kapsamında toplam 20 yıl 11 ay 23 gün (7553 gün) hizmetinin bulunduğu, 01/03/1986-30/01/1990 tarihleri arasında da kardeşi Salih Gülen'e ait Gülen Matbaası unvanlı işyerinden 506 sayılı Kanun kapsamında 1410 gün sigortalı gösterilerek hizmetlerinin bildirildiği, işten ayrıldığı 30/01/1990 tarihinde aynı gün yaşlılık sigortası yönünden tahsis talebinde bulunduğu ve 506 sayılı Kanun kapsamında 25 yıllık sigortalılık süresi ve 5000 prim ödeme gün sayısı koşullarını yerine getirdiğinden 01/02/1990 tarihinden geçerli olmak üzere yaşlılık aylığı bağlandığı anlaşılmaktadır.

18/10/2002-31/12/2002 tarihleri arasında da Nil A.Ş. Emtia Deposu işyerinden sigortalı bildirimi yapıldığı ancak şahsın yurtdışında olduğu bilindiğinden hizmetlerinin fiili olup olmadığı hususunda yapılan denetim sonucunda düzenlenen 04/03/2003 tarihli soruşturma raporuna istinaden, adı geçenin fiilen çalışmadığı ve ayrıca yayımcılık işi yapılmamış

[67] Ankara Çatı İddianamesi.

olmasından dolayı redaktör olarak çalışmasının da mümkün olamayacağından hareketle bu işyerinden yapılan sigortalılık hizmetlerinin iptal edildiği belirtilmektedir.

15 Temmuz Darbe Girişiminden sonra yapılan incelemelerde ise Fetullah Gülen'in aylığının muhtelif dönemlerde çeşitli ATM'lerden farklı şahıslarca tahsil edildiğinin tespitini müteakip aylığının 16/07/2016 tarihinden itibaren durdurulduğu, 19/07/2016 tarihinde ödenmek üzere Vakıflar Bankası Erzurum Şubesine gönderilmiş olan Temmuz aylığına da 18/07/2016 tarihinde bloke konularak ödenmemesinin sağlandığı bildirilmiştir. Bununla birlikte kardeşi Salih Gülen'e ait Gülen Matbaası unvanlı işyerinden 01/03/1986-30/01/1990 tarihleri arasında bildirilen hizmetlerinin fiili olmadığı ve sahte bildirim yapıldığı dolayısıyla aylık bağlama şartlarını yitirmesi sebebiyle bağlanan yaşlılık aylığı, başlangıç tarihi olan 01/02/1990 tarihi itibariyle iptal edilmiştir.

5510 sayılı Kanunun 96. maddesinde yer alan, Kurumca fazla ve yersiz olarak yapılan ödemenin, sigortalının kasıtlı ve kusurlu davranışlarından doğması halinde hatalı işlemin tespit tarihinden geriye doğru en fazla 10 yıllık sürede yapılan ödemelerin geri alınacağı hükmü doğrultusunda, adı geçene 10 yıllık (19/07/2006-18/07/2016) sürede ödenmiş olan 110.547,02 TL ana para, 45.047,83 TL yasal faizi olmak üzere toplam 155.594,85 TL borç çıkarıldığı ve tahsiline ilişkin işlemlerin başlatıldığı belirtilmektedir. Ayrıca Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığınca Kurum zararına neden olduğu için Fetullah Gülen hakkında Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulduğu bildirilmiştir.

Kamu İhaleleri

Ankara Çatı İddianamesinde belirtildiğine göre; "*Fetullahçı Terör örgütünün en önemli gelir kalemlerinden birini* ***kamu ihaleleri ve devletin elindeki imkânlar*** *oluşturmaktadır. İhaleler ise örgüt gelirleri için vazgeçilmezdir. FETÖ, hemen her ihaleden himmetini almaktadır. Kamu kurumları içindeki örgüt mensubu kamu görevlileri, devletin ve idarelerin aldığı malı yüksek fiyata alarak ihaleye giren firmanın çok yüksek kar elde etmesini sağlamakta ve elde edilen yüksek karın bir kısmı FETÖ'ye himmet / bağış şeklinde aktarılmaktadır. FETÖ, usulsüz dinlemelerle kimin hangi ihaleye ne bedel vereceğini önceden bilerek istedikleri şirketlerin ihaleyi kazanmasını da sağlayabilmektedir. Bu yüzden işadamları veya çevresindeki kişiler usulsüz şekilde dinlenmişlerdir. FETÖ'ye haraç vermeyen hiç kimse kamu ihalelerinden birini kazanamamıştır. Birçok bakanlık ve kamu idaresi, genel müdürlük bu örgütün kadroları tarafından yönetildiği için ihaleler de onların istediği şirketlere veya kişilere tevdi edilmiştir*."

Eğitim Faaliyetinden Sağlanan Gelirler

Örgütün önemli para kaynaklarından birini özel okul, yurt ve dershane gelirleri oluşturmaktadır. Öğrencilerden örgütün kontrolündeki dershanelere kaydedilirken alınan

"***dershane öğrenim ücreti***" ve dershanelerde öğrencilere pazarlanan örgütün elindeki basımevlerinin ürünleri ve kırtasiye malzemeleri, kitap ve dergileri örgüte önemli bir gelir kaynağı sunmaktadır.

Kamu Teşvikleri

Ankara Çatı İddianamesinde belirtildiğine göre; "*FETÖ'nün en önemli gelir kaynaklarından birini de kamu kurumlarının verdiği "**teşvikler**" oluşturmaktadır. Kamu teşviklerinin, hangi şartlarda nasıl kullandırılacağı konusunda idarelere geniş bir takdir hakkı bırakacak şekilde düzenlemeler yapılmıştır. Kamu idareleri içindeki FETÖ mensupları, teşvikleri bağlı oldukları cemaat şirketleri ve organizasyonlarına veya kişilere vererek örgüte gelir sağlamaktadır. Bazı projelerin teşvikten bir değil birden fazla kez yararlandırıldığı, bir kimsenin aynı proje nedeniyle birden çok teşvik alıp almadığının denetlenmediği tespit edilmiştir. Teşvik verilen proje oldukça basit ve teşviki hak etmediği halde ödeme yapılarak kamu idaresi zarara uğratılmıştır.*"

FETÖ'ye Kaynak Sağlayanlar

FETÖ yapılanması içinde yer almayan ancak bu yapıya yakın birçok işadamı, şirket veya bu yapıyla hareket eden kimseler de önemli bir gelir kaynağı sağlamaktadır. Türkiye İşadamları ve Sanayiciler Konfederasyonu (**TUSKON**) bünyesinde yer alan binlerce şirketin çok büyük bir bölümü örgütün devasa ekonomik gücünü oluşturmaktadır. Söz konusu şirketler, bu örgütün kamu kurumlarındaki kadrolarının sağladığı imkânlardan faydalanmak ve örgüt sayesinde daha fazla büyümek için bu yapının kuruluşunun emrine girmiş ve onlarla birlikte hareket etmişlerdir.[68]

Bağışa Zorlama

Örgüt "*himmet*"i genellikle gönüllük esasına göre mutat toplamaktadır. Bağış ise kişilerden ve şirketlerden bir defalığına alınan mutat olmayan gelirlerdendir. Örgüt, bağışta bulunmak istemeyen ya da bağış vermeye devam etmek istemeyen iş adamlarına karşı tavır alarak onları çeşitli tehdit ve şantajlarla bağış vermeye zorlamış, bağış vermemekte ısrar edenlere karşı itibarsızlaştırmaya yönelik kumpaslar tertip etmiş ve bu yönde sahte deliller üretilerek düzmece suçlamalarla davalar açılmasını sağlamıştır. Komisyonun 08.11.2016 tarihli toplantısında Komisyona bilgi veren iş adamı Galip Öztürk, örgütün iç yüzünü fark edip örgütle bağlarını koparmak istediğinde örgütün kendisine yönelik tehdit ve şantajlarını ayrıntılı bir şekilde anlatmıştır.[69] Ayrıca Okyanus Şirketler Grubu Yönetim Kurulu Başkanı Nusret Argun, Komisyona sunduğu bilgi notunda, örgütün yardım taleplerini reddettiği için tehdit ve şantajlara

---

[68] Ankara Çatı İddianamesi.
[69] Galip Öztürk'ün 08 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

maruz kaldığını, örgütün taleplerine olumlu cevap vermediği için örgütün yargı ve emniyet içindeki mensuplarınca çeşitli sahte suçlamalarla kendisine karşı davalar açıldığını emniyet ve yargı makamlarınca düzenlenen resmi belgelere dayanarak ifade etmiştir.[70]

1.2.4.4. İletişim Yöntemleri

Dünya genelinde faaliyet gösteren FETÖ için haberleşme, talimatların alınıp verilmesi, gelişmelerin güvenli ve zaman kaybetmeksizin aktarılması, faaliyetlerin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için hayati öneme sahiptir. Her türlü örgüt iletişiminde gizlilik ve tedbir esastır. Faaliyet alanlarının çeşitliliğine paralel olarak örgütün haberleşme yöntemleri de çeşitlilik arz etmektedir. Sözlü iletişim ve koordinasyon örgütte ön plandadır. "*Yüz yüze*" iletişim tekniği asıl olup, gizlilik içerisinde çeşitli kararların alınması ve planlamaların yapılması bu teknikle yürütülmüştür. Örgüt mensupları tarafından haberleşmede kullanılan yöntemler şunlardır:

Yüz Yüze İletişim

Örgütte en yaygın kullanılan iletişim yöntemidir. Fetullah Gülen'in "*çok mahrem hususların ruberu görüşülmesi*" yönünde talimatı vardır. Önceleri örgüt toplantılarında alınan kararlar küçük kâğıtlara yazılıp daha sonra bu kâğıtlar mutlaka imha edilmekteydi. Ancak acil durumlarda görüşülmesi gereken bir kişi veya konu varsa iletişim mutlaka yüz yüze gerçekleştirilmekte, mecbur kalınmadıkça telefonla ya da başka bir yolla görüşme yapılmamaktadır. 15 Temmuz Darbe Girişiminin örgüt üyelerince üst seviyede konuşulması ve planlanmasının yüz yüze olarak Ankara'daki bir dairede yapıldığı iddia edilmiştir.[71]

Cep Telefonu ile İletişim

Cep telefonu kullanımı yaygınlaşmadan önce çağrı cihazları örgüt tarafından haberleşme aracı olarak yaygın bir şekilde kullanılmıştır. Örgüt içinde en önemli haberleşme aracı cep telefonu hatlarıdır. Ancak bu hatlar, genel olarak başkası adına kayıtlı ya da örgüt kontrolündeki kurum ya da kuruluşun adına kayıtlı olan, abone bilgilerinden gerçek kullanıcısına ulaşılamayan numaralardır. Örgüt mensuplarınca yaklaşık 3 ayda bir yeni bir GSM hattı temin edilmekte ve eski hatla birlikte telefon cihazı da değiştirilmektedir. Örgüt mensuplarının kendi adlarına olmayan GSM hatları temin edip bunları belirli aralıklarla cihazlarıyla birlikte değiştirmeleri dahi, legal olduğunu iddia ettikleri faaliyetlerinin illegal olduğunu ve bunları gizlemeye çalıştıklarını ortaya koymak açısından önemli bir delildir.

---

[70] Nusret Argun'un Komisyona sunduğu Bilgi Notu.

[71] http://mobil.hürriyet.com.tr/itirafçı-general-adil-öksüz-6-gün-darbe-planı-yaptı-40193392 (Erişim tarihi: 27.01.2017)

Son dönemde ise örgüt iletişimi telefon ve internet üzerinden "*mesajlaşma*" ile sağlanmıştır. Örgütün sorumlu düzeyde bulunan elemanları deşifre olmamak için kendi adlarına kayıtlı olmayan GSM hatları kullanmışlardır. Bu tür GSM hatları özellikle de örgütün mahrem hizmetler denilen faaliyetlerini yürüten örgüt mensupları tarafından kullanılmıştır. Güvenlik amacıyla bu telefon numaraları yaklaşık olarak üç ayda bir değiştirilmekte ve gerekli görüldüğünde bu süre daha da kısalabilmektedir. Örgüt mensupları tedbir olarak haberleşme araçlarını sık sık değiştirdikleri gibi, konuşmalarında isim zikretmekten imtina etmekte, *"abi"* ya da *"hocam"* şeklinde genel ifadeler kullanılmasına özen gösterilmekte, il ve ilçe imamları ise genel olarak *"kod"* isim kullanmaktadırlar. Türkiye'de Almanya, ABD ya da başka bir ülkeye kayıtlı cep telefonu hatlarının kullanılması, örgütün üst düzey abilerinin kullandığı yöntemlerdendir. Abone bilgilerinden sadece hangi ülkeye ait olduğunun görülebilmesi nedeniyle zaman zaman tercih edilebilmektedir.

İnternet Üzerinden İletişim

İnternet üzerinden haberleşmeye imkân tanıyan ***"Skype, Tango, Kakao, Talk, Viber, Line, WhatsApp"*** **vb.** programlar şifreli ve düşük maliyetli olması nedeniyle haberleşmede örgüt tarafından sık ve yaygın olarak kullanılmıştır *"Acrobits, Softphone, Bylock"* isimli programlarla da cep telefonu üzerinden kullanılan internet aracılığıyla güvenli, kriptolu, şifreli görüşmeler yapılmıştır.

Ayrıca örgüt internetteki *"herkul.org"* adresinden Fetullah Gülen'in sohbet ya da makale görünümündeki mesajlarını da mensuplarına iletmiştir.

Özel Not Yoluyla İletişim

Örgüt mensuplarının özel not kullanarak haberleşmesi örgütün nispeten daha küçük çapta olduğu zamanlarda yaygınken, hem örgütün giderek büyümesi hem de gelişen teknoloji ile iletişim imkânlarının artmasıyla birlikte giderek azalmıştır. Bu yöntem daha çok kamu idareleri içinde ve gizlilik gerektiren durumlarda kullanılan bir yöntemdir.

Canlı Kurye Yoluyla İletişim

Canlı kurye, örgütte en sağlıklı haberleşme yöntemlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Örneğin Ergenekon soruşturmaları aldıkları emirleri canlı kuryeler aracılığıyla Türkiye'ye taşıyan emniyet ve istihbarat imamları vasıtasıyla gizli olarak başlatılmıştır. Örgütü yöneten şüphelilerin sıklıkla yurt dışına ve ABD'ye gittikleri, emir almak, bilgi vermek, kontrol veya teftiş yapmak, örgüt faaliyeti organize etmek için sıkça yurt dışına çıkış ve yurda giriş yaptıkları tespit edilmiştir.

Sakarya Üniversitesi Rektörlüğünce Komisyona sunulan 22.11.2016 tarihli ve 73226596/622.03/E.16067 sayılı cevabi yazıya göre, darbe girişiminin Türkiye'deki baş koordinatörü olduğu değerlendirilen Adil Öksüz 2002 yılından itibaren 52 yurt dışı seyahati yapmıştır.

Sosyal Medya Üzerinden İletişim

Örgüt, iletişiminin özellikle de son yıllardaki önemli bir kısmını sosyal veri ağlarını kullanarak denetlenemeyen teknik ağ sistemi üzerinden sağlamaktadır. Günümüz teknolojisi ile bir terör örgütünün yurtdışından yönetilmesi mümkün ve hatta kolay bir iş haline gelmiştir. Örgüt, bu teknolojiyi kullanarak ana merkezden kolaylıkla yönetilebilmektedir. Bu alanda özellikle de Twitter kullanımı yaygın hale gelmiş, örgüt mensupları kripto ve *"bot"* denilen sahte/robot hesaplarla birbirleriyle iletişim kurdukları gibi örgütlü ve topyekûn halde adeta toplum mühendisliğine ve sıklıkla da kitlesel algı manipülasyonlarına da girişmişlerdir.

Basın Yayın Organları Aracılığıyla İletişim

Örgüt basın yayın organlarını her türlü manipülasyon için kullandığı gibi, haberleşmek ve gizli mesajlarını iletmek için de kullanmıştır. Basın yayın araçları örgütün üst kanadından gelen haberlerin bütün hücrelere ve örgütün kadrolarına tebliğ edilmesinde kullanılmıştır. Bu yöntem tek taraflı bir haberleşme aracıdır. Gerekli görüldüğünde kitlenin topluca ve örgütlü halde harekete geçirilmesi, örgütün olaylar ve kişilere bakışı açısının mensuplarına, tabanına, destekleyicilerine, sempatizanlarına ve nihayet topluma aşılanması maksadıyla ve örgütün manevra ve hareketlerinin duyurulmasında bu yöntem sıkça kullanılmıştır.

Kriptolu IP Hattı ile İletişim

Kiralık hatlar vasıtasıyla kriptolu IP telefon kullanılması, özellikle yurt dışındaki okullarla irtibatta kullanılan yöntemlerdendir.

Buluşma Yoluyla İletişim

Buluşma yöntemi aile toplantıları, piknik ve çay bahçesi buluşmaları şeklinde gerçekleşmektedir. Önemli ve uzun süre konuşmayı gerektiren ve organizasyon yapılıp planlama yapılacak hallerde bir vesile ile aileler olduğu halde bir araya gelen örgüt üyeleri, kendilerine konuşma ortamı/imkânı/fırsatı yaratarak aralarındaki haberleşmeyi sağlamışlardır.

Örgüt Toplantıları Yoluyla İletişim

Örgüt mensupları (ve hücreleri) sohbet, ders, istişare ve mütevelli türü düzenli toplantılar yaparak örgütün organize işlerini kararlaştırıp yüz yüze bilgi alışverişinde

bulunmaktadırlar. Hemen her grup haftanın belli günlerinde toplanarak bir araya gelmektedir. Bu toplantıların amacı yalnızca dini sohbetler olmayıp, dini sohbet bahane edilerek gerçekte örgütün dayanışması, hücrelerin görevlendirilmesi, örgüt içi disiplinin sağlanması, talimatların alt birimlere ulaşması, örgütün günlük olaylar karşısında geliştireceği tavrın tespit edilerek herkese tebliğ edilmesi vb. gibi örgüt açısından hayati önemde faaliyetler yürütülmektedir. Bu nedenle bu gibi toplantıların devamlılığı örgüt için büyük önem arz etmektedir.

Örgüt içinde görev verilenler ile abiler, haftalık, bazen de günlük istişare adı altında toplantı yaparlar. Bu toplantılarda yapılan ve yapılacak işler kararlaştırılır, yeni görevlendirmeler yapılır. Örgütün hücrelerinde toplantılar sorumlu abla veya abinin gözetiminde gerçekleştirilir. Her hücre belirli günde toplanır. Bir sonraki toplantının yeri zamanı kararlaştırılır. Hücreler beş altı kişi olduğundan mutat toplantılar sırayla evlerde gerçekleştirilir. Bazı toplantılar hücrelerin tutuğu evlerde de yapılmaktadır. Olağanüstü gelişmeler halinde toplantı abi ablanın evinde veya belirlediği yerde gerçekleştirilmektedir.

Örgüt toplantılarına yalnızca hücre içindeki kimseler katılabilir. Örgüte ne kadar bağlı olursa olsun bir başka hücreden hiç kimse diğer hücrede yapılan toplantıya katılamaz. Örgütün genel felsefesine uygun olarak herkes bilmesi gerektiği kadarını bilmeli ve hiç kimse daha fazlasını bilmemelidir. Bu nedenle deşifre olmayı önlemek için her hücre kendi arkadaşlarını bilmektedir. Aynı yerde büroda görev yapan iki kişi farklı hücrelerde olduğu için birbiri hakkında bilgiye sahip değildir. Biri diğerinin örgüt mensubu olduğunu bilmeden yıllarca yan yana yaşayabilmektedir. Hücre toplantıları aleni değildir. Hücre dışından örgüt mensupları hücre toplantısına katılamayacağı gibi halktan kimseler de bu tür bir toplantıya katılamaz.

Örgüt içerisinde yapılan toplantılar sorumlular arasında yapılmakta, bu toplantılarda her örgüt sorumlusu kendi çalışma alanları ile ilgili faaliyetlerini anlatıp öneri ve şikâyetlerini dile getirmektedir. Toplantıya başkanlık eden üst sorumlu ise merkez yönetiminden gelen talimatları alt sorumlulara aktarmaktadır. Alınan bu talimatlar sorumlular tarafından kısa notlar halinde kaleme alınarak gereği yapılınca imha edilmektedir. Örgüt belli bir büyüklüğe ulaşıp devleti kontrol altına alma çalışmalarında önemli mesafeler kat ettikten sonra bu talimatlar yazılı metin olarak gelmeye başlamıştır. Gelen talimatlar toplantıya katılan sorumluların sayısı kadar çoğaltılıp dağıtılmaktadır. Bu yazılı metinler de genel itibarı ile iş bittikten sonra imha edilmektedir.

Fetullah Gülen Türkiye'de iken her ay il ve kurum imamlarıyla mutat toplantılar yapmıştır. ABD'de ise bu toplantılar üç ayda bir mutlaka yapılmaktadır. Her il veya kurum imamı yönettiği birimlerin sorunlarını doğrudan ona anlatmakta, talimatlarını almaktadır.

Örgüt toplantıları, sohbet ve ders toplantıları, mütevelli toplantısı gibi oldukça değişik amaçlarla gruplarla devamlı yapılmaktadır. Toplantıların devamlı yapılması ve taviz

verilmemesinin sebebi, sıkı birliktelik ve düzenli irtibatı sağlamak amacına matuftur. Bu toplantılarla örgüt bütün birimlere ulaşıp temas kurmaktadır.

Mütevelli Toplantısı

Haftada bir kez yapılan, ihtiyaçların belirlendiği, belirlenen ihtiyaçların giderilmesi için kararların alındığı, örgütü ayakta tutan sistemi yürüten işlerin yapıldığı toplantıdır. Bu tür toplantılar, bu raporun örgüt yapılanmasının anlatıldığı bölümün Giriş kısmında ayrıntılarıyla açıklanmıştır.

Mahrem Toplantı

Örgütün çok gizli toplantıları bu şekilde adlandırılmaktadır. Bu toplantıya örgütün has üyeleri katılabilir ancak örgüte sonradan girenler mahrem toplantılara alınmazlar. Mahrem toplantılar, örgüt merkezi olan Pennsylvania'dan gelen emirlerin her bir birim düzeyinde nasıl icra edileceğinin kararlaştırıldığı operasyon toplantılardır. Çok gizli olduğundan bu kararlar dışarıya sızdırılamaz ve konuşulanlar toplantıya katılanlar arasında sır olarak kalır. Örgütün birimlerini yöneten üst düzey yöneticileri bu toplantılara katılabilir. Bu tür toplantılar, bu raporun örgüt yapılanmasının yer verildiği bölümünün Giriş kısmında ayrıntılarıyla anlatılmıştır.

Örgütün gizli haberleşme yöntemlerine gelince, İçişleri Bakanlığınca Komisyona sunulan 27 Aralık 2016 tarih ve 2214254 sayılı cevabi yazıya göre; yapı içerisinde faaliyet gösteren sözde imam / sorumlu olan şahısların askeri personel ile temas kurmak maksadıyla;

- Buluşma yapılacak yere il içinden / il dışından geldikleri,
- Genellikle faaliyet yürüttükleri illerden, örgütün katkısıyla Askeri Okulları kazandırdıkları değerlendirilen öğrenciler ile buluşmalar yaptıkları,
- Buluşmaların hafta sonları yapıldığı (Kafe, lokanta, sinema, ev vb. yerlerde),
- Buluşmaya gelen şahısların 25-30 yaş aralığında, üniversite öğrencisi veya mezunu olduğu,
- Kendilerine sol tandanslı şahısların görünümünü verdikleri,
- Takibe karşı aşırı duyarlı oldukları,
- Buluşma yapmaya geldikleri ilde kesinlikle GSM kullanmadıkları, irtibatlarını ankesörlü ve kontörlü telefonlardan şahısları veya şahısların ailelerini arayarak gerçekleştirdikleri,
- WhatsApp, Tic-Toc, Cacao Talk, ByLock, TrueCrypt ve Orbot isimli programları kullanarak haberleştiklerinin değerlendirildiği, Örgüt mensuplarının kullanmış oldukları *"Bylock"* programının deşifresiyle birlikte *"Eagle"* adlı programın kullanılması şeklinde talimatlar verildiği bilgisi elde edilmiştir.

- Kod isim kullandıkları,
- Buluşmalardan sonra çoğunlukla aynı gün geri döndükleri,

Anlaşılmıştır.

ByLock-Eagle

"ByLock ve Eagle" FETÖ'nün elemanları tarafından kullanılan en etkili iletişim yöntemleridir. FETÖ'cü yapılanma ByLock'u geliştirerek, şifreli bir sisteme dönüştürmüştür. Üç ayrı şifreleme sistemine sahip olan ByLock programına ancak bir kişinin referansı ile girilebilmektedir. ByLock programının arşivinin bulunması nedeniyle kullanıcılarının kimlik bilgilerine ve yaptıkları yazışmalara ulaşmak mümkün olmuştur. MİT'in ByLock programının şifrelerini kırdığını tespit eden FETÖ mensuplarının 2016 yılı Ocak ayından itibaren haberleşmelerini *"Eagle"* sistemi üzerinden yürütmeye başlamış oldukları değerlendirilmektedir. Eagle programı dizüstü ve sabit bilgisayarlara yüklenmektedir. Sinyal takibine yakalanmaması için cep telefonlarına indirilmemekte olup, Eagle programında gerçek kimlik bilgileri kullanılmamaktadır. Ancak bir Eagle kullanıcısı diğerine kod adı ve kod numarası vermekte ve bu şekilde gizlilik sağlanmaktadır.

Eagle sisteminin en önemli özelliği ise, FETÖ mensuplarının yaptıkları görüşmeler kaydedilmediğinden arşive sahip olmamasıdır. Eagle programını çözen MİT, kod numaraları üzerinden telefon numaralarına ulaşabilmiştir.

ByLock ve Eagle programları ile ilgili olarak;

Arşiv tutmayan kod adı ve kod numaraları ile kullanılması nedeniyle büyük ölçüde gizliliği esas alan **'Eagle'** programını sadece FETÖ mensuplarının kullanmadığı, aynı zamanda PKK örgütünün de kullandığı tespit edilmiştir.

FETÖ'nün gizli haberleşme ağı çözülmesine rağmen 15 Temmuz Darbe Girişiminin önceden öğrenilememesinin sebebi olarak, 17-25 Aralık yargı darbesi girişiminden sonra örgütün bu haberleşme ağı üzerinden iletişimini kesmiş olması hususu değerlendirilmektedir. Buna göre, MİT'in *"Bylock'u"* keşfederek çözmesi aşamasının 2016 Mayıs ayını bulduğu, fakat FETÖ'nün Ocak 2016 tarihinden itibaren *"Eagle"* sistemi üzerinden görüşmeye başladığı ve iki tarih arasındaki yaklaşık 4 aylık boşluğun (Ocak 2016-Mayıs 2016) darbe girişiminin istihbaratını almayı engellediği hususu, yine bu konudaki değerlendirmeler arasındadır. Eagle sisteminde sinyalin takip edilmemesi için sabit bilgisayar veya dizüstü bilgisayar kullanılmış, ayrıca konuşmaları arşivlenmeden silebilen program yüklenilmiştir. Eagle sisteminde kod isimleri kullanmıştır.

1.3. FETÖ/PDY'NİN GÜÇLENMESİNİ SAĞLAYAN FAKTÖRLER

1.3.1. Açık ve Örtük Dış Destekler / Güçler

Türkiye Cumhuriyeti Devletini silahlı bir kalkışma yoluyla ortadan kaldırmaya cüret edebilecek bir güç ve organizasyon kapasitesine ulaşan bir örgütün uluslararası bağlantılarının olmaması düşünülemez.

Komisyonun 9.11.2016 tarihli toplantısına katılarak Komisyona bilgi veren Eski MİT Müsteşarı Emre Taner;

- *"Örgütün 1970'li yıllarda eğitim faaliyetlerine önem verdiğini, Fetullah Gülen'in İzmir Merkez vaizliğine gelişi ile birlikte yabancı ülkelerin birçok servis mensubunun "diplomat" kisvesiyle, çeşitli maskelerle konuyla ve grupla ilgilenmeye başladıklarını, 1975'li yıllarda bu ilginin başladığını ve süratle arttığını,*
- *yıllar göz önüne getirildiğinde Batı'nın iyi huylu, iyi yüzlü bir İslam arayışını Fetullah Gülen üzerinden denemeye çalıştığının görüleceğini, angajmanlar ve temasların başladığını, tüm bunların izlendiğini, ancak ortada terör, suç ve yasa dışılık olmadığını, sadece ziyaret tarzında yürüyen faaliyetlere rastlandığını, ülke içinde ve dışındaki okullaşma faaliyetlerinde de büyük bir hızlanma müşahede edildiğini, o dönemde bu okullaşma faaliyetini yabancı etkisinde bir misyoner faaliyeti olarak yorumlanabileceğini,*
- *Modern görüntü, yasalara saygılı tavırlar ve terörün dışında bir çizginin benimsenmesinin ülke içinde de, dışında da çeşitli çevreler tarafından hareketin o dönemde âdeta bir hoşgörü ve toleransla karşılanması sonucunu doğurduğunu,*
- *FETÖ'nün en büyük özelliğinin, ciddi bir dış destek bulabilmesi olduğunu, tüm bu gelişmelere ve yasa dışı bir muhteva sergilememesine rağmen geleceğe dönük potansiyel bir tehdit anlamında örgütün MİT tarafından izlendiğini,*
- *MİT'in konuya duyarlılık göstermesinin örgüt üzerinde olumsuz bir sonuç doğurduğunu, ülke içinde yeterli faaliyetin sergilenemeyeceği fikrinden hareketle Fetullah Gülen'in ABD'ye naklinin gündeme geldiğini, bunun örgütün dış destek sağlama ve hareket kabiliyetine önemli katkılar getirdiğini, küresel bir enstrüman niteliğini daha da güçlendirdiğini, bir başka deyimle, küresel sermayenin izdüşümü konumuna âdeta getirildiğini,*
- *Örgütün kurumlarında yabancı damgalı insanların olduğunu söylemek mümkün olmamakla birlikte, yabancılarla temaslarının aşikar olduğunu, ABD'deki bütün temaslarda yabancılar ve gizli servislerin yer aldığını, gizli servisten alınan talimatlarla bu işin yürüdüğünü,"*

Belirtmiştir. [72]

Gerek Fetullah Gülen'in Amerika Birleşik Devletleri'nde oturum izni alabilmesi için mahkeme nezdinde girişimlerde bulunan CIA eski istihbarat şefi Graham Fuller'in örgütle ilgili destek mahiyetindeki söylem ve faaliyetleri, gerekse örgütün yaklaşık 160 ülkede kurup işlettiği okulların uluslararası istihbarat ağlarının izin, gözetim ve kullanımı altında bulunduğuna dair ciddi emareler örgütün uluslararası güçlerle bir ortaklık içinde olduğuna kuşku bırakmamaktadır.[73]

Diğer taraftan Fetullah Gülen'in hayatını anlatan *"Bir Gladyo Projesi The GULEN"* isimli kitaba atıfla Ankara Çatı İddianamesinde aşağıdaki bilgilere yer verilmiştir:

- Eski FBI Danışmanı Paul L. Williams: Fetullah Gülen'in 2007 yılında sürekli oturma izni için mahkemeye başvurduğunu, 2007 Kasım ayı içerisinde bu başvurusunun ABD Vatandaşlık ve Göçmen İşleri Bürosu tarafından *"Gülen'in CIA ile hem mali hem de siyasi ilişkide olması kuşkusu"* ile reddedildiğini, sonraki süreçte FBI tarafından *"Bu adam tehlikeli, bu adamı ülkede tutamayız, geri göndermemiz gerekiyor"* şeklinde mahkemeye bilgi verildiğini, ancak Graham Fuller isimli CIA görevlisinin duruşmanın hakimine *"Bu adamın ABD'yi terk etmesine izin veremeyiz, çünkü olağanüstü kabiliyetleri haiz bir kişi olduğu"* şeklinde beyanda bulunduğunu ve bu sayede oturma izni alabildiğini, kendisinin bu duruma çok şaşırdığını, üçüncü sınıf bir eğitimi olan adamın CIA tarafından korunmasına anlam veremediğini, bir ara eski istihbarat müdürlerinden Osman Nuri Gündeş ile Fetullah Gülen hakkında sohbet ederken kendisine hitaben *"Orta Asya'daki her Gülen okulunda bir CIA ajanının bulunduğunu"* anlatmıştır.

- Gazeteci-Yazar Wayne Madsen: Fetullah Gülen'in ABD oturma izni alabilmesi için CIA'nın Türkiye Masası şefi Graham Fuller, ABD'nin eski Ankara Büyükelçisi Morton Abromowitz ve CIA Analiz Bölümü Direktörü George Fidas'ın kefil olduklarını, sonuçta yargıçların Fetullah Gülen'in faaliyetlerinin ABD'ye faydalı olduğu gerekçesi ile 2008 yılında oturma izni aldığını, ancak Adalet Bakanlığının Fetullah Gülen'in CIA sayesinde ABD'de olduğundan emin olduğunu beyan etmektedir.

- Uluslararası Avrasya Hareketi Başkanı Prof. Dr. Aleksandr Dugin: Fetullah Gülen okullarının NATO'nun jeopolitik lobisinin planlarına hizmet eden bir iletişim ağı olduğunu, Rusya'nın bu durumu fark etmesi üzerine bu okulları yasakladığını, bu okulların bulundukları bölgelerde yabancı casuslar gibi görev yaptıklarını, Rusya gizli servisi KGB'nin

---

[72] Emre Taner'in 09 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
[73] Yurtdışı okullarının açılmasını mümkün kılan uluslararası destek hakkında daha ayrıntılı bilgi için bkz. "Legal Görünümlü Faaliyet Alanları" Bölümü.

elinde Gülen okulları ile ilgili olarak mutlaka bilgi ve belgelerin olduğunu, aksi taktirde kanıt olmadan bu okulların kapatılamayacağını anlatmıştır.

- **Moskova Üniversitesi Öğretim Üyesi Dr. Leonid Savin:** ABD'nin bu operasyonlarda Fetullah Gülen'i kullandığını beyan etmektedir.

- **Tahran Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Asghar Fardi:** ABD'nin Kafkaslar'da, Orta Asya'da kendilerine karşı bu grubu kullandıklarını ve hala kullanmaya devam ettiğini, bu çalışmaları ile iki tür İslam'ın olduğunu yaymaya çalıştığını, birinci İslam'ın İran modeli olduğunu, bu modelin atom bombası peşinden koşan, İsrail'in dünyadan silinmesini istediğini, ikinci İslam modelinin liderinin ABD'de yaşadığını, birlikte Ortadoğu Projesini yürüttüğünü, ikinci modelin birinci modele karşı kullanıldığını, böylelikle birinci modelin halklara ulaşmasının önünün kesilmesi amaçlandığını, gerçek İslam modelinin Orta Asya'da olduğu imajının yaratılmaya çalışıldığını ifade etmektedir. [74]

Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından Komisyonumuza sunulan 22.05.2017 tarihli ve 50-97549206 sayılı cevabi yazıda, FETÖ'nün dış desteğine dair şu değerlendirmede bulunulmuştur:

"FETÖ'nün gerek Türkiye sathına, gerekse de dünya geneline yayılan faaliyetlerini, kuruluş ve örgütlenme aşamalarından itibaren bir sistematik dâhilinde geliştirmesi ve son olarak seçimle başa gelmiş Hükümeti devirerek ülke yönetimini gasp etme girişiminde bulunacak kadar kendini güçlü görmesi ve organize olabilmesi, örgüt yapılanmasının perde arkasındaki dış desteğe işaret etmektedir.

Nitekim örgütün kod isim ve operasyonel hat/telefon kullanma gibi gizliliğe ilişkin yöntemler uygulaması, stratejik kurumlarda ortam dinlemesi yapma, telefon kayıtlarını ele geçirerek yasa dışı dinlemeler gerçekleştirme ve delil üretme gibi illegal faaliyetlerde bulunması, örgütün faaliyetlerini bir ya da birkaç istihbarat servisinin şemsiyesi altında geliştirdiği düşüncesini güçlendirmektedir.

FETÖ gibi varlık gösterdiği ülkenin eğitim, ticaret/iş ve basın sektörlerinde organize şekilde hareket eden, etkinliğini giderek arttıran, düzenli şekilde toplantılar gerçekleştiren, bulunduğu ülkenin kamuoyunu kendi ideolojisi çerçevesinde etkilemeye çalışan bir yapılanmanın, bu ülkelerin istihbarat servislerinin dikkatini çekmeden faaliyetlerine devam edebilmesi gerçekçi görülmemektedir.

Örgütün yurtdışında da "himmet", "bağış", "yardım" gibi adlar altında topladığı gelirleri ve illegal para transferlerini ülkenin ekonomik sistemine yasal yollardan kazandırma

[74] Ankara Çatı İddianamesi, 4. Bölüm s. 109.

sürecinin de istihbarat kuruluşları tarafından göz ardı edilemeyecek boyutta olduğu değerlendirilmektedir. Nitekim söz konusu ülkelerin resmi makamları nezdinde, örgütün bahse konu faaliyetlerinin engellenmesine yönelik dile getirilen talepler karşısındaki duyarsız yaklaşım da FETÖ ile istihbarat servisleri arasındaki ilintileri destekler mahiyette olduğunu göstermektedir.

FETÖ, dünyanın farklı ülkeleriyle söz konusu ülkelerin ekonomik gücü, siyasi etkinliği, toplumsal yapısı çerçevesinde farklı ilişkiler geliştirmiş ve kurduğu irtibat ağları sayesinde destek almıştır. Bu bağlamda;

- *Az gelişmiş/gelişmekte olan ülkelerde yabancı bir yapılanmanın ülkenin eğitim, iş ve basın sektöründe varlık gösterebilmesi, söz konusu ülkelerdeki güç odakları ile çoğu zaman maddi çıkara dayalı iyi ilişkiler geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. FETÖ/PDY'nin, Orta Asya ve Afrika'daki ulusal ve uluslararası kurumlarla geliştirdiği ilişkiler, bu duruma örnek teşkil etmektedir.*
- *Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve siyasal alanda göstermiş olduğu ilerlemeden rahatsız olan, ülkemizi bölgesel ve küresel ölçekte kendisine hasım ya da rakip olarak gören bazı devletlerin tutumundan kendi hedefleri doğrultusunda yararlanma cihetine giden örgüt, Ortadoğu'da Türkiye karşıtı politikalarıyla bilinen bazı ülkelerin yönetimleri/resmi kurumlan ile ilişkilerini geliştirmiştir.*
- *Sosyo-ekonomik açıdan gelişmiş ülkelerde ise örgüt tarafından uzun yıllardır devam ettirilen lobi faaliyetleri neticesinde ve bu ülkelerin FETÖ'yü gerektiğinde Türkiye'ye karşı kullanılabilecek bir koz olarak görmeleri nedeniyle yapılanmanın faaliyetlerini sürdürmesine izin verilmiştir. Nitekim bazı Avrupa ülkelerinde, FETÖ mensuplarının hızla artan iltica taleplerinin öncelikli olarak ele alınması, örgütün söz konusu ülkelerdeki ilişkiler ağını göstermektedir.*

Bir şahıs ya da örgütün yabancı istihbarat servisleriyle irtibatı, yapılan işin ve istihbarat servislerinin doğası gereği, son derece gizli bir şekilde yürütülmektedir. Günümüzün teknolojik gelişmeleriyle birlikte bu gizlilik daha da artmıştır. Bu nedenle aradaki ilişkileri ortaya çıkarmak için sonuçlardan ve mevcut emarelerden geriye gidilmek suretiyle bir kanaate varılabilmektedir. FETÖ/PDY'nin terör faaliyetlerinin yanı sıra, gerek Türkiye'de gerekse diğer ülkelerde, işbirliği yaptığı istihbarat servisleri ve güç odakları lehine çalışmalar da gerçekleştirdiği görülmektedir. Nitekim FETÖ/PDY'ye bağlı şahıs, kurum ve kuruluşlar, diğer bazı devletlerin menfaatlerine hizmet eden olaylar içerisinde bizzat yer almakta ya da destek vermektedir. Mavi Marmara olayında F.GÜLEN'in İsrail'e hak veren tutum ve beyanları, Adana'da durdurulan TIR'lar, Oslo Görüşmelerinin basma sızdırılması, Başbakanlık konutu ve çalışma ofisine dinleme cihazı yerleştirilmesi, Uludere olayı, 7 Şubat MİT Müsteşarının

ifadeye çağrılması, 17-25 Aralık süreci ile 15 Temmuz darbe girişimi, yabancı devletlerin hedefinde yer alan kurum ve kuruluşlarımızın, başka devletler lehine etkisiz kılınmasına yönelik faaliyetlerdir.

FETO/PDY'nin açık kaynaklara da yansıyan, yabancı istihbarat servisleri ile irtibatına yönelik iddialar açısından;

- *FETÖ/PDY lideri F.GÜLEN'in ABD'den ikamet izni alabilmesi için referans olan şahıslar arasında, eski CIA yetkilileri Graham FULLER ve George FIDES'ın de bulunduğunun ileri sürülmesi, G.FULLER'in "Siyasal İslam'ın Geleceği" isimli kitabında F.GÜLEN'e de teşekkür etmesi ve "Yeni Türkiye Cumhuriyeti" adlı kitabında F.GÜLEN ile örgüt yapılanması hakkında övgü dolu ifadelerde bulunması,*
- *FETÖ/PDY'nin lider kadrosunda yer alan Mustafa ÖZCAN'ın 10.10.2013'te F.GÜLEN'i; MİT Müsteşarlığının ABD'de örgüte karşı yürüttüğü faaliyetlerden "irtibat kanalları" aracılığıyla haberdar olduğundan bahisle uyarması,*
- *FETÖ/PDY'nin sözcüsü konumundaki Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı'nın eski Başkan Yardımcısı olan ve 15 Temmuz sonrası ölen Cemal Uşşak'ın 15.01.2014'te, Almanya'nın İstanbul Başkonsolosluğunda görevli Alman İstihbarat Servisi (BND) Temsilcileri ile gerçekleştirdiği görüşmede, Türkiye'nin siyasi ve ekonomik duruma ilişkin muhataplarına açıklamalarda bulunması, BND Temsilcisi'nin ise Cemal Uşşak'a; "17 Aralık Operasyonu, Türkiye'den Suriye'ye giden yardımı MİT'in mi Emniyet'in mi organize ettiği, seçimler sonrasında Türkiye'de nelerin yaşanacağı" hususlarında sorular yöneltmesi ve tarafların karşılıklı olarak "dershanelerin kapatılması, demokratikleşme süreci, paralel devlet, derin devlet, F. GÜLEN Hareketi" gibi konulardan bahsetmesi,*
- *FETÖ/PDY mensubiyeti nedeniyle görevden alınan üst düzey Emniyet personelinin görevde bulundukları dönemde çok sayıda yabancı istihbarat servisi ile örgüt lehine temasta bulunması,*
- *Teşkilat'a ait operasyonel bilgi ve belgelerin çalınarak/tahrif edilerek medyaya servis edilmesi ve bu yolla algı operasyonları yapılmaya çalışılması,*
- *Stratejik devlet kuruluşlarında kritik görevlerde bulunan FETÖ/PDY mensubu şahısların, sahip oldukları bilgi ve belgelerle yabancı ülkelere kaçması,*
- *İstihbarat kuruluşlarının KONGRA-GEL(PKK)/KCK'ya yönelik kaynaklarının deşifre edilmek suretiyle ülke güvenliğinin tehlikeye atılması,*
- *Oslo Görüşmeleri'nin basına sızdırılması,*

örgütün yabancı istihbarat servisleriyle ilişkisi bağlamındaki somut/spesifik vakalardandır.

Darbe girişiminin ardından yürütülen operasyonlarla örgütün yurtiçindeki faaliyetleri ve gücünün akamete uğratılması, FETÖ/PDY'yi yurtdışı yapılanmasına ağırlık vermeye sevk etmektedir. Örgütün Türkiye'ye hasım ülkeler nezdinde Türkiye karşıtı faaliyetler açısından vasat teşkil etme bağlamındaki öneminin 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında daha da arttığı değerlendirilmektedir. Sözkonusu karşılıklı çıkar ilişkisi FETÖ/PDY'nin istihbarat kuruluşlarının etki alanına daha fazla girmesine zemin oluşturmaktadır."

1.3.2. Dinler Arası Diyalog Söylemi

Dinler arası diyalog söylemi neredeyse FETÖ ile özdeşleşmiş bir kavramdır. Bunun nedeni bu örgütün, dinler arası diyalog çalışmalarının adeta tek İslam dünyasındaki tek muhatabı ve diyalogu üstlenmiş yegâne aktör olarak kendini öne çıkarmış olmasıdır.

Konunun uluslararası ilişkiler boyutu, diyalogun başlatıcısının ve kurucu ilk muhatabının Vatikan olmasıyla daha büyük kritik bir anlam kazanmaktadır. Vatikan bilindiği gibi sadece Hıristiyanlığın en önemli teolojik merkezi değil aynı zamanda siyasal açıdan özerk bir devlettir. Bu bakımdan Vatikan'ın kendi içsel işleyişi bağlamında aldığı ve yayınladığı kararları Vatikan'ın teo-politik yapılanması göz önünde bulundurulduğunda, dinî olduğu kadar siyasal anlamları ve sonuçları bulunmaktadır.

Diyalog kavramının teolojik açıdan meşruiyeti 1962-1965 yılları arasında gerçekleşen Vatikan Konsili'nde oluşturulmuştur. Batılı araştırmacılar tarafından *"XX. Yüzyılın en önemli dinî ve teolojik olayı"* olarak nitelenen[75] ve 3 yıl kadar süren Konsil toplantıları sonucunda dinler arası diyalog çalışmalarının teolojik temelleri atılmıştır.

II. Vatikan Konsili'nin Hıristiyan olmayan dinler ve bu dinlerin bağlıları hakkında ortaya koyduğu bakış açısını yansıtan bir dizi doküman yayınlanmıştır. Bunlar arasında en önemli ve temel olanı *"Kilisenin Hıristiyan Olmayan Dinlerle İlişkisi"* başlığını taşıyan *Nostra Aetate* adlı metindir. *Nostra Aetate* olarak bilinen doküman, dinler arası diyalog düşüncesinin temelini ve ilkelerini oluşturmaktadır. Belge insanlığın ortak sorunlarına dikkat çekilmiş, kilisenin insanları Hıristiyanlaştırma çalışmalarının tekrar gözden geçirmesinin gerekliliğine vurgu yapılmış, Hıristiyan olmayan dinlerde de hakikat ve doğrular bulunduğunu ve bunların İncil'e bir hazırlık olarak görülmesi gerektiği ifade edilmiştir.[76] Yeni bir misyon yöntemi olarak

---

[75] Stephen B. Bevans, "Mission at the Second Vatican Council-1962-1965", s. 1, file:///C:/Users/mehmet/Downloads/54-629-1-PB%20(2).pdf (Erişim tarihi: 03.12.2016)

[76] *Nostra Aetate* metni için bkz. http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decl_19651028_nostra-aetate_en.html. Başka bir konsil dokümanı olan *Lumen Gentium*'da da alınan kararlar desteklenmekte ve şerh edilmektedir.

düşünüldüğünde dinler arası diyalog projesinin aşamaları ve varması tasarlanan sonuç şu şekilde özetlenebilmektedir: Hıristiyanlar, diğer dinlerden insanlarla karşılaştıklarında öncelikle teolojik tartışmalara girmeyecekler, aksine tüm insanlığı rahatsız eden küresel ve bölgesel sorunların çözümünde birlikte çalışmak üzere işbirliği içine gireceklerdir. Böylece dünya barışı, refah ve adaletin yerleştirilmesi gibi ortak insanlık sorunlarını çözerken oluşan diyalog sayesinde kendi inanç ve yaşam biçimlerini aktarma fırsatı bulacaklardır.[77]

Bu bilgi ve belgeler ışığında bakıldığında diyalog kavramının gerçek anlamda diyalog sayılamayacağı, aksine kilisenin temel kuruluş amacı olan 'misyon' düşüncesinin yeni bir pratiği, çağa uygun bir yorumu olduğu yolundaki eleştirilere hak vermemek güçtür. Bu durumda diyalog, küresel dünyanın oluşturduğu yeni koşullar çerçevesinde kilisenin, özüne zarar vermeksizin kendini çağa uydurması, misyonunu dünyaya yeni yöntemlerle daha etkili biçimde anlatması anlamında *'yeni misyon girişimi'* olmaktadır.[78]

Dinler arası diyalog düşüncesinin, dünyaya açıklananın ötesinde özel politik ve teolojik amaçlar taşıyan bir proje olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Ankara Çatı İddianamesinde *"toplumları İncil'e göre yeniden inşa etme ve kültürlere girme bir diyalog süreci içerisinde gerçekleştiği"* belirtilmiş ve *"ökümenik diyalog kavramının bütün insanları ortak bir dini tecrübe fikri temelinde birleştirme düşüncesi"* olduğuna dikkat çekilmiştir.[79]

1.3.2.1. FETÖ'nün Diyalog Söylem ve Politikası

FETÖ'nün çekirdek kadrosu diğer pek çok ulusal, dinî ve hümanist konuda olduğu dinler arası diyalog konusuna da araçsal bir mantıkla yaklaşmış, diyalog çalışmalarının örgüte ulusal ve küresel ölçekte sağlayacağı güç ve ayrıcalığı hedeflemiştir. Bu çerçevede Batı toplumlarında kurgulanan İslamofi, cihadist İslam, İslamî radikalizm gibi kavramları sorumsuzca bir kaldıraç olarak kullanmıştır. Böylece Batılı güçlerin beklenti ve politikalarına uygun ılımlı İslam'ın kendisi tarafından temsil edildiği izlenimini uyandırmıştır.

FETÖ lideri her zaman ve her davranışında görüldüğü gibi, dinler arası diyalog konusunda da bir tür gizlilik ve takiyye politikası izlemiş, fiilî durumdan vazife çıkararak adeta İslam dünyasının tek başına temsil eden bir otorite olarak öne çıkmaya çalışmıştır. Bu faaliyetin örgüt açısından, küresel bir aktör olma, küresel ölçekte edinilen ilişkiler üzerinden ülkemizde devlet ve toplum üzerindeki ağır bir vesayet kurma amacıyla ilişkili olduğu açıktır. Dinler arası diyalog çalışmalarında İslam dinini ve Müslümanlarını tek başına temsil etmesinin örgüte büyük bir güç ve hareket alanı kazandırması hedefi gözetilmiştir. **Diyalog projesi, örgütün bir**

---

http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19641121_lumen-gentium_en.html (Erişim tarihi: 21.11.2016, saat: 14.22)

[77] *Nostra Aetate*, 2: 3.

[78] *Nostra Aetate*, 3:3.

[79] *Ankara Çatı İddianamesi,* 10.Bölüm, s. 375, 376.

üst düzey örgütlenme aşamasında kullanmak üzere belirlediği etkili bir yayılma taktiği ve stratejisidir.[80]

Esasen her alanda yegâne aktör olma arzusu oldukça belirgin olan FETÖ lideri, dinler arası diyalog çalışmalarının, önünde geniş alanlar açacağını ve uluslararası toplum nezdinde özellikle de Hıristiyan-Yahudi dünyasında kendisine güçlü bir meşruiyet sağlayacağını fark etmiştir. Diyalog kapsamındaki çalışmaların millî, İslamî hassasiyetler olmayıp Batılı küresel teolojik, politik ve finansal güçlerin amaçlarına 'hizmet' etme arzusu olduğu gözlemlenmiştir. Nitekim bu projenin bir parçası olmayı açıkça ilan ettiği tarihten itibaren örgütün önünün açıldığı, küresel ölçekte desteklendiği, yurt dışında pek çok ülkede okullar, dernekler, vakıflar vs. açtığı olguları bu düşünceyi desteklemektedir. Dinler arası diyalog, Fetullah Gülen için diğer dinlerin himayesine sığınmak ve onların amaçlarına gönüllü hizmetkârlık yapmak için vaz geçilmez bir araç işlevi görmüştür.[81]

Fetullah Gülen tarafından Papa'ya gönderilen mektupta İslam'ın yanlış anlaşılan ve tanınan bir din olduğu vurgulanmıştır. Bu durumun ortaya çıkışında en çok Müslümanların suçlanması gerektiğinin belirtildiği mektupta dikkat çeken en belirgin özellik, Papalık tarafından açıklanan diyalog misyonun bir parçası olmaya dair aşırı isteklilik ve sürekli olarak bunu vurgulayan abartılı tevazudur.[82] FETÖ çıkarcı ve pragmatist karakterini diyalog çalışmalarına da yansıtmış, Müslümanlardan söz ederken olanca hırçınlığını ve haşinliğini kuşanırken, diğer dinlere yaklaşırken son derece uysal, anlayışlı, mürai bir tutum sergilemiştir. İslam dininin ve Müslümanlarının haklarını ve onurlarını savunmak yerine, sürekli olarak bunları eleştirmiş ve zan altında tutmuştur. Vatikan'ın tek başına kararlaştırdığı, açıkladığı ve uygulamaya koyduğu ve aslında misyonun yeni bir yorumu olarak gördüğü dinler arası diyalog çalışmaları, ortak değerler aramak adına İslam inancının teolojik dönüşüme uğratılması (tahrif) şeklinde işletilmeye çalışıldığı görülmektedir.[83]

1.3.2.2. FETÖ'nün Dinler Arası Diyalog Bağlamındaki Faaliyetleri

Dinler arası diyalog çalışmalarında kendisini yegâne ve yetkin temsilci olarak gören FETÖ'nün bu konuda kuramsal ve pratik çalışmalara ağırlık verdikleri görülmüştür. Kendilerine ait ya da yakın yayın organlarında (Gazete, dergi, TV) diyalog konusuna İslam teolojisi ve tarihi açısından bir meşruiyet ve anlam kazandırmaya yönelik çalışmalar arttırılmıştır. Bu çerçevede örgütün yayın organı olarak bilinen Zaman Gazetesi'nde de dinler arası diyalog projesini destekleyici içerikte yazılar yayınlanmaya başlamıştır. Örneğin bir köşe

---

[80] Ankara Çatı İddianamesi, s. 380.
[81] Ankara Çatı İddianamesi, s. 368.
[82] Nurettin Veren, FETÖ-İsimlerle ve Belgelerle 1966-2016, ss. 67-69.
[83] Olağanüstü Din Şûrası Kararları-Dini İstismar Hareketi FETÖ/PDY, Ankara, 2016, s. 31.

yazısında diyalogun teolojik temellerinin araştırıldığı ve İslam ile diğer dinler (özellikle Hıristiyanlık arasında) ortak inanç unsurları bulunduğunun iddia edildiği görülmektedir:

"Ehl-i kitapla temel noktalarda birlikteyiz. Daha meşhur ifadesiyle amentüde ittifakımız vardır. Garip olan şudur ki, ittifak ettiğimiz amentüyü öne geçirmiyor da, ihtilaf ettiğimiz teferruatı ileri sürüp mutlak küfre karşı dayanışmamıza engel olarak görüyoruz."[84]

FETÖ lideri ve çevresi 1995 yılından itibaren *"Diyalog ve Hoşgörü"* adı altında yürütülen yeni bir sürece dahil olmuşlardır. Bu süreçle birlikte FETÖ liderinin ve çevresinin söylemlerinde ve eylemlerinde radikal bir dönüşüm söz konusu gözlemlenmiştir. Bu dönüşüm sürecini yapıya ait Zaman Gazetesi'nin manşetlerinden izlemek mümkündür. Dinler arası diyalog projesine dahil olmadan önce söylemlerinde dinî ve millî kaygıları net biçimde ifade eden örgütün Papa'ya mektup olayından sonra tanınmayacak düzeyde değiştiği görülmektedir.

1.3.2.3. Değişim Öncesi Söylemler

"Papa yine sahnede..." (Zaman, 22 Nisan 1990)

"Vatikan ve İngiltere Tarsus'u ABD Patrikhane'yi Merkez yapmak istiyor." (Zaman, 17 Haziran 1990)

"Patrikhane entrika peşinde... İstanbul'a gelen Yunan milletvekilleri hezeyan kustu: Patrikhane İstanbul'da mahpusmuş." (Zaman, 18 Haziran 1991)

"Hıristiyan teşkilatlarının Müslümanlara yönelik çalışmaları endişe ile takip ediliyor. İslam Dünyası'nda Hıristiyanlık atağı…" (Zaman, 31 Ekim 1991)

"PKK-Hıristiyan işbirliği..." (Zaman, 25 Şubat 1992)

"Maddi vaatlerle diyalog kurdukları çocukların beyinlerini yıkamaya çalışıyorlar." (Zaman, 24 Temmuz 1992)

"Kiliseden sinsi tuzak: İslamî değerlere saygılı görünerek Müslümanlara Hıristiyanlığı anlatacaklar." (Zaman, 9 Haziran 1993)

"Patrikhane Lozan'ı zorluyor. Bartholomeos ve beraberindeki 13 patrik Türnepa Yönetim Kurulu Başkanı Rahmi Koç"un verdiği yemeğe katıldı." (Zaman, 22 Eylül 1995)

1.3.2.4. Değişim Sonrası Söylemler

---

[84] Ahmed Şahin, "Ehl-i kitapla amentüde ittifakımız var!", 17 Nisan 2000 Pazartesi tarihli Zaman Gazetesi.

"Vatikan'dan sıcak mesaj..." (Zaman/17 Nisan 1996)

"Patrik Bartholomoes ve F. Gülen Hocaefendi toplumsal barışın önemini vurgulayan konuşmalar yaptılar." (Zaman, Ekim 1996)

"Medeniyetler arası diyalog için ilk adım; Fener Rum Patriği Bartholomoes konuşmasının ardından, F. Gülen'e bir hediye takdim etti." (Zaman, 2 Ekim 1996)

"Vatikan'da uzlaşma zirvesi." (Zaman, 9 Şubat 1998)

"F. Gülen Hocaefendi, İslam ve Hıristiyan dünyasını temsilen "Dinler Arası Diyalog" çerçevesinde Papa 2. Jean Paul ile yarım saat görüştü. Bartholomoes: Bol ürün bekliyoruz." (Zaman, 10 Şubat 1998)

"Ehl-i Kitap iftarda. İftara Rum Ortodoks Patriği Bartholomoes'un yanı sıra, Ermeni Ortodoks Patriği Mutafyan, İstanbul Musevi Hahambaşısı David Aseo... katıldı." (Zaman, 24 Aralık 1998)

"F. Gülen'in başlattığı diyalog çalışmaları sürüyor. Gülen önceki gün İstanbul'da Yahudi Örgütleri Başkanları Konferans Heyetini kabul etti." (Zaman 10 Mart 1998)

"Harran'da Semavi Dinleri bir araya getirecek İlahiyat Okulu açılmasının, hoşgörü ve uzlaşmaya katkı sağlayacağı vurgulandı." (Zaman, 15 Şubat 1998)

Zaman Gazetesi'nin manşetlerinin kronolojik incelenmesi, örgütün Dinler arası diyalog konusundaki keskin düşünce ve politika değişikliğini açıkça ortaya koymaktadır.

1.3.2.5. Fetullah Gülen'in 9 Şubat 1998 Vatikan Ziyareti

Örgütün medyadaki en önemli yayın aracı olan Zaman Gazetesinin manşetlerinden de anlaşılacağı üzere, Fetullah Gülen'in Vatikan ziyareti, Örgütün meseleye olan yaklaşımını kökten değiştirmiştir. Bu yüzden Vatikan Ziyaretinde nelerin konuşulduğu, ziyaretin içeriğinin ne olduğu önem kazanmaktadır. Ancak bu ziyaretin ve görüşmenin içeriği, taraflarca ayrıntılı bir şekilde açıklanmamakta, yapılan açıklamalar ise yüzeysel kalmaktadır. Bu görüşmeye, -muhtemelen dönemin Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ve/veya Dışişleri Bakanı İsmail Cem'in şifahi talimatlarıyla- Türkiye'nin Vatikan Büyükelçiliği de dahil olmuştur. Komisyonun konu ile ilgili bilgi talebine istinaden Dışişleri Bakanlığınca Komisyona gönderilen 16.01.2017 tarihli ve 48193831-951.03-2016/11767248 sayılı cevabi yazıda bu görüşmeye ilişkin olarak aşağıdaki açıklamalara yer verilmiştir:

"Fetullahçı Terör Örgütü Lideri Fetullah Gülen, 9 Şubat 1998 tarihinde Vatikan'da Papa John Paul II ile görüşmüştür.

Bakanlığımız arşivinde yapılan araştırmada, sözkonusu ziyaretin hemen tüm aşamalarında, dönemin Türkiye Latin Katolik Episkopal Konferansı Genel Sekreteri Monsenyor Georges Marovitch'in, Fetullah Gülen'e eşlik ettiği, Vatikan'daki görüşmeler sırasında da Fetullah Gülen'i muhataplarına takdim ettiği ve tercümanlık yaptığı anlaşılmaktadır.

FETÖ liderinin sözkonusu ziyareti öncesinde 6 Şubat 1998 tarihinde Zaman Gazetesi imtiyaz sahibi Alaeddin Kaya, Vatikan Büyükelçiliğimizi ziyaret ederek, FETÖ liderinin Roma'ya gelerek Vatikan'da Dinlerarası Diyalog Konseyi Genel Sekreteri ve akabinde Papa tarafından kabul edileceğini bildirmiştir.

Vatikan ziyareti çerçevesinde Fetullah Gülen, 8 Şubat 1998 tarihinde Roma'ya varmış ve havaalanında o dönemki Vatikan Büyükelçimizce karşılanmıştır.

Adıgeçen, 9 Şubat 1998 tarihinde saat 09.00'da, Vatikan'da Papalık Dinlerarası Diyalog Konseyi Başkanı Kardinal Francis Arinze ile bir görüşme gerçekleştirmiştir. Gülen bu görüşmede muhatabına, Şanlıurfa'nın Harran ilçesinde çeşitli dinleri inceleyen bir üniversite kurulmasını ve Filistin'in El Halil kentinde olduğu üzere, Müslüman ve Hristiyanlar için ortak bir ibadet yeri açılmasını istediklerini kaydetmiştir.

Fetullah Gülen aynı gün saat 11.00'de Papa John Paul II ile Marovitch'in tercümanlığı aracılığıyla yaklaşık yarım saat süren bir görüşme yapmıştır. Gülen bu görüşmede, Dokuzuncu Cumhurbaşkanımız Sayın Süleyman Demirel'in, Hazreti İsa'nın 2000. doğum günü vesilesiyle Papa'yı Türkiye'ye davetini hatırlatmış, bu konuda kendilerinin de evsahipliğinde yardımcı olabileceklerini, mutasavver ziyaret sırasında şayet Kudüs'e gitmeyi de arzu ederlerse, Yaser Arafat ile bu konuda görüşebileceğini ifade etmiştir. Gülen görüşme sırasında Papa'ya ayrıca, konuşmasında dile getirdiği konuları içeren 2 sayfalık Türkçe bir mektup da tevdi etmiştir.

Papa ise inananlar arasında diyalogun önemini vurgulamış ve bu sürecin devamını dilemiştir.

Ziyaret sonrasında, Gülen'in o dönemki Vatikan Büyükelçimize, Türkiye'ye avdetinde dönemin Dışişleri Bakanına (İsmail Cem) veya Müsteşarına bu konuda bilgi sunacağını bildirdiği, Bakanlığımız kayıtlarında yer almaktadır."

1.3.2.6. Diyalog Uğruna İslam İnancının Tahrif Edilmesi

İslam inancı açısından Hz. Muhammed'in, Allah'ın son peygamberi olduğu ilkesi tevhit inancının ayrılmaz bir parçasıdır. Bu iki ilkeyi birbirinden ayırarak diğer din mensuplarıyla diyalog ya da farklı adlar altında ilişkiler ve birliktelikler kurma gerekçesiyle İslam'ın inanç esaslarını tahrif etmek İslam tarihinde benzeri görülmemiş bir sapmadır. Vatikan dokümanlarında, Hıristiyan cemaate hitaben, Müslümanlarla diyalog kurulurken Hıristiyanlığın temel ilkelerinin tartışma dışı tutulacağı, bunlar dışında kalan ilke ve değerler üzerinde uzlaşı aranacağı belirtilmiş iken, FETÖ'nün diyalog söylemindeki Hz. Muhammed'in peygamberliği ilkesini belirsizleştirme ve önemsizleştirme, en hafif tabiriyle ikinci plana atma çabaları, örgütün sınır, ilke ve değer tanımazlığına dair çarpıcı bir kanıt niteliği taşımaktadır. ETÖ/PDY'nin bu en temel ve yüce kavramı bile araçsallaştırdığı, Batılı çevreler nezdinde güç ve itibar elde etmek için İslam inancının temel taşlarıyla bile oynamaktan çekinmediği, buna karşılık Batı dünyasının haksız görüş ve uygulamalarına yönelik bir itiraz ve eleştiri geliştirmediği görülmüştür.

Bu çalışmaların kendi örgütüne Batılı çevreler gözünde kazandıracağı itibar ve meşruiyet uğruna, Müslüman dünyasının temel sorunlarını ve duyarlılıklarını gündeme getirmekten kaçınmasının yanında daha da kötüsü İslam'ın teolojik tasavvurunun dönüştürülmesine öncülük etmeye soyunmuştur. Nitekim Diyanet İşleri Başkanlığının FETÖ konulu raporunun *"FETÖ/PDY Dinler Arası Diyalog Adına Din Mühendisliği Yapan ve Kelime-i Tevhidi Parçalayan Bir Harekettir"* başlığı altında, İslam inancı açısından kabul edilemez bu yaklaşıma dikkat çekilmekte[85] *ve "Ancak diyalog adına ortak bir dinî teoloji veya dinî kültür birliği oluşturma çabası kabul edilemez. Hele bunun için kelime-i tevhid parçalanarak Hz. Muhammed'in risaleti görmezden gelinerek bir ilişki geliştirilemez. Böyle bir tutuma dinî açıdan onay vermek mümkün değildir. İslam'ın mümini olmak ancak Kelime-i Tevhid'in bütününe iman ve ikrar ile gerçekleşir."*[86] denilmektedir.

Kısacası Fetullah Gülen'in dinler arası diyalog projesine, genelde Müslümanların özelde de milletimizin yararına olacak duygu ve düşüncelerle dahil olmadığı, aksine ülkemiz ve Orta Doğu üzerinde hesapları olan küresel güçlerin bir partneri olmaya ve böylece güç ve itibar devşirmeye çalıştığı anlaşılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün *"...şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler."* sözleriyle dikkat çektiği tehlikeli bir durum ile karşı karşıya olduğumuzun bilinmesi büyük önem taşımaktadır.

1.3.2.7. Ilımlı İslam Projesi

---

[85] Olağanüstü Din Şûrası Kararları-Dini İstismar Hareketi FETÖ/PDY, s. 67.
[86] A.g.e.,s. 31.

FETÖ örgütü ülke içinde sürdürdüğü örgütsel yapılanmasını belirli bir aşamaya getirdikten sonra, dünyaya açılmaya ve küresel bir aktör olmaya karar vermiştir. Ilımlı İslam kavramı, politik ve teolojik düzlemde şiddet, sertlik yanlısı olmayan esnek, uzlaşı ve diyaloğa açık bir din anlayışını tanımlamak üzere kullanılmaktadır. Daha da açık bir anlatımla, cihat ve terör gibi yöntemlere karşı olan, bu yöntemlerin İslam'a ve Müslümanlara zarar verdiğini ileri süren, İslam'ın imajını dünyada kötü gösteren, İslam'ı ılımlı bir dille, kültür, sanat ve düşünce ürünleri üzerinden tanıtmanın doğru olduğunu savunan yaklaşımdır.

Ancak bunların dışında yer almayı hak edecek düzeyde özel bir tasarım olduğu anlaşılan 'ılımlı İslam' projesini anlamak için stratejik akla ihtiyaç duyulduğu açıktır.

15 Temmuz hain darbe girişiminde parmağı olduğu düşünülen ve olay sürecinde çokça adı geçen Amerikalı strateji uzmanı ve İslam-Ortadoğu üzerinde pek çok çalışmaları bulunan Graham E. Fuller üzerinde durmak gerekir. 'İslamsız Dünya' tanımlamasını tıpkı 'Ilımlı İslam' gibi ilk defa kullanan Graham E.Fuller olmuştur.[87] Her ne kadar Fuller kitabında bu kavramı Orta Doğu'da olan bitenler hakkında İslam'ı aklamak için kullanmış görünse de eserinde Ilımlı İslam ile gerçekleştirilmek istenen düzenin gerçek anlamı olarak kullanılmaktadır.[88] Varşova Paktı'nın tasfiye edilmesinin ardından düşmansız kalan NATO'nun kendine yeni düşman olarak İslam'ı ve Müslümanları seçtiği, nitekim bu yeni politikanın bir uygulaması olarak dünyadaki sıcak çatışma bölgelerinin neredeyse tamamının Müslüman coğrafya olduğu görülmektedir.

Dinler arası diyalog projesi yaşanan kıyım ve zulümlere karşı kutsal değerler üzerinden ortak bir tepkiyi kurumsallaştırmak yerine, İslam dininden kaynaklanan direnci kırmaya ve Müslüman kimliğini açık zülme karşı 'ılımlılaştırma'ya çalışmıştır. FETÖ ise bu projenin bir parçası olma arzusu içinde olmuştur. **Örgüt, küresel siyaset borsalarının muktedir müşterilerine kendi meşrebini yıllarca *"ılımlı İslam, protestan Müslümanlık, dinler arası diyalog, hoşgörü, uzlaşmacı Müslüman vb."* ambalajlarla sunmaya çalışmıştır**.[89]

Kendisini, radikal olarak tanımladığı Refah Partisi'nin karşısında olan, ılımlı bir İslam yorumu olarak gösteren ve bu konumlanma üzerinden Türkiye'de bazı çevrelerden ve Batı'dan destek bulan Gülen ve örgütü, siyasal alanda Erbakan'ın ve toplumsal alanda ise diğer İslamcı hareketlerin ortaya koyduğu yaklaşımlara karşı alternatif *"ılımlı İslam"* kavramını piyasaya sokmuş ve bu yaklaşımın Türkiye'deki laik sistem ile hiçbir kavgasının olmadığını her fırsatta dile getirerek esas hedefini perdelemiştir.[90]

---

[87] Graham E. Fuller, *A World Without Islam*, Little Brown & Company, 2010.
[88] Sait Yılmaz, "Yeni Orta Doğu: İslamsız Dünya", http://usam.aydin.edu.tr/yeni_ortadogu.pdf, erişim tarihi: 10.12.2016, 18:30
[89] Olağanüstü Din Şûrası Kararları-Dini İstismar Hareketi FETÖ/PDY, s. 29
[90] 15 Temmuz Darbe Girişimi Toplumsal Algı Araştırması-Rapor, **SETA**, s. 12.

1.3.3. Türk Okulları[91] ve Türkçe Olimpiyatları Argümanı

15 Temmuz Darbe Girişimi ve 17-25 Aralık 2013 tarihlerinde yaşanan ekonomik darbe girişiminin yaşanmamış olduğu varsayıldığında, bugün FETÖ olarak tanımlanan grubun/ yapının kamuoyunun genelinde çok uzun yıllar boyunca olumlu ifadelerle anıldığını söylemek mümkündür.

Bu olumlu algının temelinde yatan temel unsurun ilk elde *"din"* olgusu olduğunu söylemek mümkünse de, siyasi görüş ve dini inanç düzeyi çok farklı daha geniş bir kitle tarafından *"kabul görmesi"*nin altında yatan ana etkenin, eğitim-öğretim alanındaki faaliyetleri olduğunu belirtmek gerekir.

"Cemaat" okullarının ülke kamuoyunda en geniş şekilde kabul ve kıymet görmesi ise, yurt dışında 1990'ların başlarında kurulmaya başlayan ve başarılı örneklerle her yıl sayılarını biraz daha artıran okullar açılmasıyla gerçekleşti.

Doksanlı yıllarda Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılmasının ardından, FETÖ/PDY, ülkemiz yöneticilerinin ve halkın desteği sayesinde, Orta Asya ülkelerinde komünizm sonrası ortaya çıkan eğitim boşluğunu doldurma ve Anadolu'nun Müslüman kimliğini oralara taşıma iddiasıyla okullar açarak faaliyetlerde bulunmuştur. FETÖ/PDY, sözde bu gayeleri gerçekleştirme görüntüsü altında, ülkemizde toplum ve yönetici desteğini arkasına almak için İslam'ı ve eğitimci imajını gizli ajandasını gerçekleştirmek üzere bir perde olarak kullanmıştır. Aslında, kurduğu bu kuruluşlar vasıtasıyla küresel güçlerin siyasi emellerini hayata geçirmenin bir aracı hâline gelmiştir. Böylece örgüt, gerek insan gerek mali kaynaklarını artırmanın ve ülkelerin yönetiminde söz sahibi olmanın yollarını kolayca elde etmiştir.[92]

FETÖ'nün, gerek sivil toplum (halk), gerekse siyasal toplum (devlet) nezdinde olmak üzere, Türkiye genelinde çok geniş bir ilgi ve itibar görmesinin eğitim-öğretim bağlamındaki en önemli ikinci sebebi ise Türkçe olimpiyatları olmuştur.

Öyle ki, Türkçe olimpiyatlarını, olimpiyat kavramında hareketle, sadece bir yarışma gibi algılamak ve değerlendirmek yanıltıcı olacaktır. Zira içerisinde yarışmalar olsa da, bundan ziyade, okulların bulunduğu ülkelerden öğrenci çocukların Türkiye'ye getirilmesi, rengârenk mahalli kıyafetleriyle değişik marifetlerini sergilemeleri, her ırktan ve her renkten çocukların Türkçe konuşmaları, Türkçe şarkılar söylemeleri olimpiyatlara katılanların yüreğini daha çok

---

[91] Yurt dışındaki Türk okulları ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Legal Görünümlü Faaliyet Alanları Bölümü.
[92] Diyanet İşleri Başkanlığı, **Dini İstismar Hareketi FETÖ/PDY: Olağanüstü Din Şûrası Kararları**, Ankara, 2016, s. 69.

okşamaktaydı.[93] Türkçe Olimpiyatları, başka bazı prestijli organizasyonlarla birlikte, örgütün sempatizan ağını besleyip büyüten önemli icraatlardan birisi olmuştur.[94]

Görüldüğü gibi FETÖ eğitimi bir araç olarak kullanmış, ülke içinde ve dışında gelişen ve değişen tüm şartları fırsata çevirmiş, dini ve milli duyguları da istismar ederek büyük bir organizasyona dönüşmüştür. Tüm gücünü devletin tüm mekanizmalarını ele geçirmek üzere kurgulayan örgüt, öğrenci evlerinden, dershanelere, özel okullardan öğrenci yurtlarına kadar tüm alanlarda eğitim kurumları oluşturmuştur. Dershanelerinin yanında önemli sayıda öğrenci etüt eğitim merkezi de açan örgüt, çeşitli kurslardan motorlu taşıt sürücüleri kurslarına kadar tüm alanlarda yapılanmaya çalışmıştır. Örgütün, değişik kamu ve özerk kuruluşlarının eğitim bütçelerini de kendi yapısına aktardığına dair de önemli iddialar bulunmaktadır.

Sonuç itibariyle, yurt içindeki okullar ve dershaneler ile yurt dışındaki Türk okulları ve bağlantılı bir etkinlik olan Türkçe olimpiyatları, FETÖ'nün geri plandaki illegal faaliyet ve eylemlerini perdelemek amacıyla gözler önüne koyduğu masum faaliyetler olarak sahnelenmiştir.

1.3.4. Siyasi Konjonktüre Göre Hareket Tarzı (Fırsatçılık / Takiyye)

1.3.4.1. Fırsatçılık

FETÖ, yapısal özellikleri itibariyle sosyal, siyasal, kültürel ve dinî unsurlardan müteşekkil bir koalisyon hüviyetindedir. Zaman içerisinde değişen şartlar bütün bu unsurların tekrar tekrar gözden geçirilip yeniden yapılandırılması ve yeni koalisyonlar kurulması gibi bir sonuç vermiştir. Örgütün merkezindeki çekirdek yapı sabit kalmakla birlikte söylemler, projeler ve faaliyetler çok boyutlu değişim geçirmiştir.[95] Bu noktada *"fırsat kollama"* ya da *"fırsatçılık"* diye ifade edilebilecek bir durum ve vaziyet alıştan söz edilebilir. Gerek Gülen'in söylemlerinde, gerekse bizzat sevk ve idare ettiği örgütün fiilî reflekslerinde değişim ve dönüşüm gibi görünen birçok husus ise tedbir (takiyye) denilen ahlaksızlık stratejisiyle yakından ilişkilidir.[96]

Gizli hedeflerini gerçekleştirebilmek için Gülen, zaman ve zemine göre pragmatist bir tavır takınabilmiş ve her ortama uygun bir söylem geliştirebilmiştir. Onun kırk yıllık söylem ve eylemlerine bakıldığında Sünnî, Alevî, sûfî, hurûfî, radikal, demokrat, seküler, liberal, hümanist, diyologcu, çağdaş, modernist, milliyetçi, diye nitelendirilebilecek kadar birçok maskeyi ustalıkla kullanabildiği görülür.

---

[93] Ag.e., s. 103-104.
[94] A.g.e., s. 60.
[95] M. Hakan Yavuz, "Neo-Nurcular: Gülen Hareketi", [*Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce: İslâmcılık* içinde], cilt ed. Yasin Aktay, İletişim Yayıncılık, İstanbul 2004, VI. 306.
[96] Mustafa Öztürk, FETÖ'nün Genel Karakteristiği ve Teolojisi, Türkiye Günlüğü, sayı: 127, yaz, 2016, s. 28-52.

28 Şubat döneminde askeri vesayetin önde gelen aktörlerine *"Dershaneleri istediğiniz an size devrederim"* diyen örgüt lideri, 2000'li yıllarda uygun siyasi şartlarda askeri vesayetin kaldırılması adı altında ordunun çeşitli rütbelerdeki subaylarını bertaraf etmeye kalkışmış; 1980'li yıllarda *"Dünyadaki şeytanın, pisliğin başı Vatikan'dır"* derken, 1998'de küresel güç odaklarının onayını almak ve uluslararası ilişkiler portföyünü genişletmek maksadıyla Papa II. Jean Paul'e hitaben son derece saygılı ve mütevazı bir mektup göndermiş, bu mektupta *"Dinler arası diyalog misyonunuza gönüllü olarak hizmetkâr olmaya geldik"* diyebilecek bir çizgiye gelmiştir. Örgüt, her yeni durumda, önüne açılan her yeni fırsat ve imkân alanında o duruma göre kendisini yeniden yapılandırmış ve yeniden tanımlamış olup bu yönüyle belli bir ideolojik tarife sığdırılması güç bir yapıdır. Örgüt için din bir endoktrinasyon aracıdır, asal bir unsur değildir.[97]

1.3.4.2. Takiyye

Kişinin canına veya malına yönelik bir tehlike karşısında inancını gizleyip gerektiğinde aksini söylemesi anlamında bir terim olan *"Takiyye"*, zorunlu durumlarda başvurulabilecek bir kolaylık (ruhsat) olup müminlerin kendilerinden olanları bırakıp kâfirleri dost edinmemelerini, fakat onlardan sakınıp korunma halinin bundan istisna edildiğini belirten âyete (Âl-i İmrân, 3/28) dayanmaktadır. Bunun dışında Kur'an'da, kalbi imanla huzur bulduğu halde küfür ve inkâra zorlanan kimsenin mâzur sayıldığını ifade eden âyetle (en-Nahl 16/106) Firavun'un tebaasından olup imanını gizleyen kimseden övgü ile bahsedilen âyetten (el-Mü'min 40/28) hareketle tehlike karşısında kişinin asıl inancını gizleyebileceği kabul edilmiştir.Örgütün gayr-i meşru işler çevirirken uyguladığı temel taktiklerinden biri de hedefe ulaşıncaya kadar **tedbir** adıyla **takiyye** yapmak olmuştur. Gerçek niyetlerini sürekli gizleyen örgüt elemanları, gayelerine ulaşmak için pekçok şeyi mubah addetmişler, İslam diniyle asla bağdaşmayan *"ibahacı"* çarpık bir anlayışı benimsemişlerdir. Örgüt, *"Harp, hiledir"*[98] hadisini çarpıtarak gayr-i ahlâki enstrümanlar kullanmakta bir beis görmemiştir.

Bizzat Fetullah Gülen tarafından belirtilen ***"hizmetin bekası ümmetin bekasıdır, bundan dolayı hizmetin bekası için haramlar helaldir"*** prensibine göre hizmetin devamını sağlamak için haram olan alkol almak, zina yapmak, kılık kıyafette değişiklikler, lüks yaşam gibi sıradan insanın kabul edemeyeceği her türlü davranışı örgüt mensupları rahatlıkla işleyebilmektedir. Burada amaç örgüt mensubu bürokratların deşifre olmasının önüne geçmektir.[99]

28 Şubat sürecinde gelen bir talimatta *"eşinizin başını açın saçlarını yaptırsınlar, ruj ve kuaför paralarını biz ödeyeceğiz"* diyerek tedbir uygulamasına geçildiğini, namazların cem

---

[97] Mustafa Öztürk'ün 18 Ekim 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.
[98] Buhari, Cihad, 157; Muslim, Fiten, s. 75-78.
[99] (Gizli tanıklar-12) Ankara Çatı İddianamesi; 42-43, 155-156.

edilerek kılınması ve kimsenin namaz kıldığını belli etmemesinin istendiğini, 28 Şubat sürecinde tedbire geçmeden önce Fetullah Gülen'in *"günahı bana olsa da yolumuz için eşlerin başını açın diyebilsem"* dediğinin söylendiğini, cemaatin mensuplarını bu şekilde önce alıştırıp daha sonra kesin emir olarak talimatın geldiğini, herkesin eşinin başını açmasını söylediklerini, talimata uymayanların dışlandığını, cemaat üyesi bazı kadınların bu talimata uyarken çok zorlanıp psikolojik olarak rencide olduğunu söylemektedir. [100]

Gülen'in kırk yıllık söylem ve eylemlerinde ikiyüzlü davranma, çift dilli konuşma boyutu o kadar çoktur ki, sırf bu hususta *"Çelişkiler İnsanı"* adıyla müstakil bir kitap yayınlanmış ve Gülen'in hemen her konuda yüzlerce çelişkisi ortaya konulmuştur.[101]

Gülen, Türkiye'de ve diğer Müslüman topluluklarda Hz. Peygamber motifini sıklıkla kullanıp istismar ederken, diyalog çalışmaları bağlamında ise Peygamber unsurunu Kelime-i Tevhid'den çıkartabilmiştir.

Söz konusu çelişkili durum, Gülen örgütünün birçok faaliyetinde gözlemlenen ikiyüzlü tutumun bir başka örneğidir. Modernizm, post-İslamizm ve diyalog vurguları Batı kamuoyuna ve yerli laik-modern kesimlere hitap ederken, gelenekçi dini tutumlar dindar taraftarları ve genel müslüman kamuoyununun manevi duygularını tatmin etmeye yöneliktir. Bazen aynı örgüt mensubunun, örneğin ABD'de yaptığı bir konuşma ile Türkiye'de yaptığı bir konuşma tamamen birbirine ters içerikler taşıyabilmektedir. Bu ikircikli tavrın arkasındaki tek motivasyonun pragmatizm olduğu açıktır.

Söz konusu durum, bilhassa neo-selefi yapıların önünü açarak küresel boyutta bir İslamofobi dalgası oluşturan, bu yolla müslümanların gelişmesini, davet örgütlenmelerini, siyasal faaliyetlerini vs. engelleyen Batılı stratejistler için eşsiz bir fırsat oluşturmuştur. Örgütü, genellikle kendilerinin kontrol ettiği terör gruplarına karşı etkili bir alternatif olarak dünyaya arzeden, yayılmasına, örgütlenmesine, okullar açmasına, kurumsallaşmasına yardım eden bu küresel güçler, kendilerine zararı dokunmayan ve hatta kullanışlı bir *"İslami"* yapıyı ana omurga üzerine yerleştirmeyi, böylece İslamiyet'in merkezini kontrol altında tutmayı arzu etmektedirler. Bu açıdan Gülen örgütünün, *"İslamlaşmak"* ile hiç alakası olmayan, sadece *"İslam'ı dönüştürmek ve müslümanları kontrol etmek"* amaçlı kökü dışarıda bir küresel projeye çoktandır evrildiği hususunda hiçbir kuşku bulunmamaktadır.

Diğer taraftan örgütün teşkilat yapılanmasının, lider ve örgütünün dili ve düşüncesine paralel biçimde *"ikili"* karakterde olduğunu söyleyebiliriz. Bu ikili yapı şeffaf ve gizli ağlar olarak açıklanabilir. Şeffaf ağlar, eğitim-öğretim faaliyetleri, sivil toplum ve meslek kuruluşları, uluslararası ve yerel ticari işletmeler, basın-yayın ve medya organları türünden

---

[100] (Gizli tanıklar-6) Ankara Çatı İddianamesi.
[101] Said Alpsoy, Çelişkiler İnsanı, Ümran Yayınları, İstanbul-2015, s. 300.

legal yapılardan oluşmaktadır. Gizli ağlarda ise katı bir hiyerarşik yapının baskın olduğu görülür. Bu ağlar *"devlete sızma"* amaçlı oluşturulduğundan, gizlilik vazgeçilmez bir ilkedir. Sivil bürokrasi, yargı, kolluk kuvvetleri ve ordu bu gizli şebekenin kapsadığı farklı ağlardır. Beyin yıkama tekniklerinin uygulandığı bu ağlarda Gülen'in bir kanaat önderi olmasının ötesinde onun Mehdi-Mesih kimliği ve bu inancın etrafındaki ezoterik kurgu ön plana çıkar. Bu yüzüyle örgüt, gevşek bir *"hizmet"* yapısının ötesinde farklı çarkların birbirini döndürdüğü sistematik bir şekil alır.

Sözcü konumundaki kişiler bir taraftan kamuoyuna örgütün dinî bir hareket ve cemaat olmadığını deklare eder, bir taraftan da kendi tabanına takiyye icabı böyle bir deklarasyonda bulunulduğunu söyler. Yine örgütün kurmay kadrosu derin ilişkiler ağı içinde İsrail ve ABD ile görüşürken, kendi tabanına karşı İslam'ı takiyye gereği kullandığını söyler. Devasa bir yalan makinası gibi bir mekanizmaya sahip olan FETÖ'deki takiyye çok katmanlı ve çok kullanışlı bir araçtır.[102]

Özetle, Ahmet Davutoğlu'nun Komisyona gönderdiği 09.01.2017 tarih ve 104997 sayılı cevabi yazıda veciz bir şekilde ifade edildiği üzere "*Bu yapı yıllarca, inançlı nesil yetiştirmeyi önceleyen bir dini cemaat ve hayır faaliyetleri yürüten bir sivil toplum hareketi olarak algılanmaya özel bir önem vererek, iktidarı hedefleyen gizli bir örgütsel yapılanma içerisinde olduğu gerçeğini gizlemiştir. 'Hizmet hareketi' tabiri iktidar odaklı hedef ve faaliyetleri en yakınlardan, toplumun genelinden ve hatta kendi mensuplarından bile saklamak için kullanılmıştır. İyiniyetli ve hayır aşığı Anadolu insanının kaynakları ilerde kullanılacak güç temerküzü için istismar edilmiştir.*"

1.3.5. 28 Şubat'ın Örgütün Gelişmesindeki Etkisi

70'li yıllardan itibaren FETÖ Türk siyasi hayatındaki gelişmeleri kendi amaçlarını gerçekleştirmek üzere kullanmıştır. Bu gelişmeler bazen gerçekleşmeden, onların yönlendirmeleriyle biçimlenmiş bazen de Türkiye'nin kendi iç dinamikleriyle ortaya çıkan süreçlerin sonuçlarından kendi amaçlarına uygun fayda sağlamışlardır. 28 Şubat süreci de bunların en önemlilerinden birisidir.

Erbakan'ın Başbakan ve Tansu Çiller'in de Dışişleri Bakanı olduğu 28 Şubat 1997 tarihli MGK toplantısında alınan 406 Sayılı Karar tarihe *"post modern darbe"* olarak geçen *"28 Şubat"* sürecini başlatmış ve *"durumdan vazife çıkaran"* güçler, seçilmiş bir hükümeti iş yapamaz hale getirerek istifaya zorlamışlardır. Bu maksatla, psikolojik harekât yöntemleri kapsamında, basın-yayın vasıtaları kullanılarak, *"silahsız kuvvetler"* yoluyla, iktidardaki

---

[102] Selahattin Adanalı, "Cemaatin Psikolojik Kaosu", [*Fethullah Gülen'in Dinî Söyleminin Eleştirisi* içinde], ed. Mehmet Şahin, Evre Yayınları, İstanbul 2014, s. s. 170. Bkz: Mustafa Öztürk, FETÖ'nün Genel Karakteristiği ve Teolojisi, Türkiye Günlüğü, sayı: 127, yaz, 2016, s. 28-52.

demokratik yollarla seçilmiş REFAH-Yol koalisyon hükümetini oluşturan partiler itibarsızlaştırılmış, tüm topluma irtica korkusu yayılarak demokrasiye müdahale edilmiştir[103].

Bu süreci FETÖ'nün o zamanlardaki imamlarından olup sonradan örgütten ayrılan bir akademisyen şöyle resmetmiştir: *"Çevik Bir Paşa Fetullah Gülen'in ayaklarından tutmuş bir sopa gibi Erbakan merhuma ve İslamcılara vuruyor."* 1993-1998 yılları arasında bölge imamlığı yapan söz konusu akademisyen çok daha vahim bir iddia ortaya atar: *"Fetullah Gülen 1993'den sonra Türkiye'nin 28 Şubat sürecine doğru evirileceğini biliyordu. Tahmin ediyorum Askerler onu uyarmışlardı. Emekli bazı paşalar ile sürekli görüşüyordu. Görüştüklerini biliyorduk. Kendisi de bize askerin kaygılarını ve hassasiyetlerini sık sık anlatıyordu."*[104] *FETÖ elebaşının geçmiş darbelerdeki tutumu göz önünde bulundurulduğunda darbeleri desteklemesi sürpriz değildir. 12 Eylül 1980 darbesinden sonra Gülen Sızıntı dergisinin Ekim sayısında "Son Karakol" adlı makalesinde, "...Ümidimizin tükendiği yerde, Hızır gibi imdadımıza yetişen Mehmetçiğe bir kere daha selam duruyoruz"* demiştir.

12 Eylül darbecilerine selam duran FETÖ elebaşı 28 Şubat sürecindeki MGK kararlarını *"yanlış olsa bile sevaptır"* diye meşrulaştırmıştır. Hâlbuki bu kararlar muhafazakâr ve dindar kesimlere hayatı zorlaştıracak anti-demokratik ve özgürlük karşıtı uygulamaları içermekteydi. Nitekim 28 Şubat döneminde Müslümanların tamamı neredeyse kovuşturmaya ve soruşturmaya uğramışken FETÖ desteklenmiş ve parlatılmaya çalışılmıştır. O dönemde pek çok dindar insan ve kurum yargısız infazlarla karşı karşıya kaldığı halde 28 Şubat brifinglerinde adı geçen, okul, dershane ve üniversiteleri arasında FETÖ'nün hiçbir kurum ya da kuruluşu kapatılmamış ve kovuşturulmamıştır.

FETÖ hem 28 Şubat sürecini desteklemiş, askeri bürokrasiye ve demokrasi karşıtı hareketlere meşruiyet sağlamıştır hem de benzer tabana dayandıkları muhafazakâr ve dindar bir iktidarı zayıflatmaya destek olmuştur.[105] Erbakan'dan hoşlanmadığını değişik ortamlarda ifade eden FETÖ elebaşı, il imamlarına Erbakan ve Milli Görüş hareketinden uzak olduklarını askerlere anlatması emrini vermiş, bununla kalmayarak emekli askerleri bol maaşla kendi kurumlarında istihdam etmiştir. Sahip oldukları medya organlarına meşru siyasi hükümet aleyhine çalışma emri vermiş ve kendisi de önce örgütün kendi yayın organlarında (Samanyolu TV) katıldığı programda 28 Şubatı olumlayan ve meşrulaştıran şu açıklamayı yapmıştır:

"*Asker demokratik yollarla sorunların çözümünü istedi…. Ülkemiz kriz içinde. Gücü temsil edenler krizi önlemelidir. Bu hükümeti değiştirin demek daha demokratik olur. Burada 'Askeriye muhtıra verdi' diye suçlanmak isteniyor. İsteselerdi, bu öyle bu böyle olacak*

---

[103] *Türkiye Büyük Millet Meclisi Darbe ve Muhtıraları Araştırma Komisyonu Raporu*, s. 922
[104] www.star.com.tr/mobil/24detay.asp?Newsid=1004756 (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[105] Abdullah Dilipak yazısı..

diyebilirlerdi. Oturup onlarla meseleyi altı saat mülahaza etmezlerdi. Demokratik yollarla problemler çözülsün istediler" (29 Mart 1997'de Samanyolu TV).

Bu açıklamanın ardından 16 Nisan 1997 tarihinde Kanal D'den Yalçın Doğan'a verdiği röportajda daha da ileri giderek örgüt medyası tarafından *"Beceremedeniz gidin"* şeklinde manşetlere çekilen şu açıklamaları yapmıştır:

"Askerlerimiz bir yönüyle yaptıkları bazı şeylerden ötürü bazı çevrelerce, belki antidemokratik davranıyor sayılabilirler. Ama onlar konumlarının gereğini anayasanın kendilerine verdiği şeyleri yerine getiriyorlar. Hatta dahası, ben zannediyorum, onlar, bazı sivil kesimlerden daha demokrat. Herhalde onların temsil ettikleri kuvvet şu partiler arasında birbirini istemeyen insanların elinde olsa bir gece hızlı bir baskınla gelirler hasımlarını bertaraf ederler onun yerine otururlar. Kuvvet ellerinde olduğu halde çok mantıki davranıyorlar. Çok muhakemeli davranıyorlar. Epey zamandan beri. His öne çıkmıyor burada ve kuvvet, güç gösterisi şeklinde öne çıkmıyor. Bana demokraside daha dengeli geliyorlar, o açıdan."

Yine aynı programda İmam Hatip Liseleri'nin kapatılma sürecini başlatan kesintisiz 8 yıllık eğitime de destek veren Gülen, şu şekilde konuşmuştur:

"8 yıllık kesintisiz eğitim zannedildiği gibi bir tehlike değildir. İsteyen ortaokuldan sonra da İmam Hatip'e gidebilir. Şu anda İmam Hatip'lerde ihtiyacın çok üzerinde bir yığılma görülmektedir. Bu ihtiyaç fazlası farklı merkezlere yönelerek rejim için tehlike arz edebilir. Rejimi korumakla görevli kurumların haklı hassasiyeti de bu yüzdendir. Cumhuriyet ve laiklik şimdiye kadar hiçbir dönemde bu denli tehlikeye girmediği için, onu korumakla görevli kesimler, haklı olarak sesini yükseltmektedir. Millî Güvenlik Kurulu bir anayasal kurumdur ve kendi içtihatları gereği ülke ve rejim için tehdit ve tehlike gördükleri hususlarda tedbir ve teklif getirmeleri elbette sorumlulukları gereğidir ve bu içtihatları yanlış bile olsa kendilerine sevap getirir." (Kanal D, 17 Nisan 1997)

Nitekim Gülen ve örgütü, darbecilere verdiği bu meşrulaştırıcı destek sonunda Refah-yol hükümetinin Başbakan Erbakan'ın istifasıyla düşmesi üzerine kurulan ANASOL-D azınlık hükümetinin kuruluşunu da kendi yayın organında *"Hayırlı olsun"* manşetiyle karşılamıştır.

28 Şubat'ın ilk hedefi olan meşru iktidarın 18 Haziran 1997'de devrilmesi gerçekleştirilirken, yine o sürecin dini referanslarla öne çıkan FETÖ liderinin parlatıldığı görülmektedir. Nitekim o dönemdeki pek çok dini grubun lideri aşağılanıp karalanırken FETÖ elebaşı medya aracılığıyla öne çıkarılıp topluma lanse edilmektedir. Bunun en iyi örneği,

dönemin önemli haber programlarından *"32. Gün"*de FETÖ elebaşının hayatı ve faaliyetlerinin övücü bir şekilde aktarılarak örgütün ve elebaşının ödüllendirilmesidir.[106]

1998 yılı içinde ilginç bir başka gelişme ise FETÖ'nün uluslararası camiaya *"malolma"* ya da o camia tarafından *"kabul edilme"* girişimleridir. Bunlara örnek vermek gerekirse: 22 Ocak Türkiye Musevi cemaatinin önde gelen şirketlerinden Alarko Holding iftarına katılım, 23 Ocak'ta Papa II. Jean Paul'den Ramazan bayramı nedeniyle gelen kutlama mesajı, 9 Şubat'ta Vatikan'da 'Dinlerarası diyalog' adına Papa II. John Paul ile 30 dakika görüşme, 19 Şubat'ta Ortadoğu Barışı İçin Kiliseler Birliği'nden gelen üç kişilik heyetle görüşme, 25 Şubat'ta İsrail'den Sefarat Hahambaşı Eliyahu Bakhsi Doron ile görüşme, 7 Mart'ta semavi dinlerin önde gelenleriyle Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda bir araya geliş, 9 Mart'ta Amerikan Yahudi Örgütleri Başkanları Konferansı'ndan gelen bir heyetle buluşma ki bu heyet Ankara'da Başbakan Mesut Yılmaz, Genelkurmay İkinci Başkanı Org. Çevik Bir, Meclis Başkanı Hikmet Çetin ve Dışişleri Bakanı İsmail Cem ile de görüşmüştür. Kısacası ulusal ve uluslararası düzeyde Erbakan ve İslamcı bir parti olarak lanse edilen RP kötülenirken onun yerine ılımlı bir dini figür olarak FETÖ elebaşı pazarlanmaya başlanmıştır[107].

FETÖ'yü gerçek anlamda büyüten ve basit bir cemaatten Paralel Devlet Yapılanmasına götüren sürecin ana ayaklarından biri 28 Şubat post-modern darbesinin yarattığı tahribat ve bu tahribatın FETÖ'cüler tarafından azami ölçüde değerlendirilmesidir. Örgüt, 28 Şubat sürecini desteklerken sürecin yarattığı travmadan istifade ederek özellikle 2000'li yıllarda ivme kazanacak şekilde kendi kadrolarına yer açmayı başarmıştır. Örgüt 28 şubat sürecinden hiçbir bedel ödemeden sürecin yerli ve yabancı aktörleriyle işbirliği yapmıştır. Örgüt ayrıca içerde kadrolaşmak için kadro temizliği yapmak üzere iyi bir müttefik görüntüsü verirken dışarda da giderek İslam vurgusu zayıflayan bir seküler inanç sistemi, barışçıl bir hareket görüntüsü vermiştir. 28 Şubat deneyimi bu anlamda örgütün suiistimal ettiği bir hızlandırıcı/kolaylaştırıcı rol oynamıştır. *"Ilımlı İslam"* kuşağı projesinin sahipleri bu yapıya sahip çıkıp desteklemiştir. Bu yapının 28 Şubat sürecinde oynadığı rolün anlaşılması yapının hakiki doğasını gösterecektir.

1.3.6. Dini, Milli ve Manevi Değerlerin Sömürülmesi

Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne geçiş sürecinde modernleşmenin etkisiyle Türk toplumunda din-devlet ilişkilerinde önemli değişimler ve iniş-çıkışlar

---

[106] https://youtu.be/AslMXMCm5Z4 (Erişim tarihi: 27.01.2017)

[107] http://www.ongunhaber.com/haber/guncel/gizli-kardinal-fetullah-gulen/4253.html (Erişim tarihi: 27.01.2017) Ayrıca bakınız Mehmet Kutlular röportajı: Nur Cemaatinin önde gelenlerinden Yeni Asya'nın sahibi, Mehmet Kutlular devletin Fethullah Gülen ve hareketini kullandığını Ruşen Çakır'a şöyle ifade ediyordu: "Derin Devlet denen şeye dayanıyor bunun ucu. 1980'den sonra devletin politikası değişti. Görevlendirilen insanlar cemaatlerin ileri gelenleriyle temas kurdular. Cemaate (Gülencilere) daha ziyade istihbarattan olanlar gitti. Bana da geldiler; 'Yurtdışında Milli Görüş ve Süleymancılar'a karşı birlikte çalışalım' dediler, ama ben reddettim...Devlet, 'Atatürk'e saygılı olun biz de size yardımcı olalım' demiştir. Bakın bazı İslami gruplara, 12 Eylül'den sonra birden palazlandılar. Acaba kendi güçleriyle mi... Hayır." (26 Haziran 1999-Milliyet)

yaşanmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında ortaya konulan politikalar zamanla din alanında yasaklayıcı ve sınırlayıcı sonuçlar doğurmuş, din eğitimi hem ortaöğretim hem de yükseköğretim düzeyinde bir süre kesintiye uğramıştır. Dine karşı yasaklayıcı tutum ve baskılar, bazı açılardan Türk toplumunda devlete olan güveni etkilemiş, dolayısıyla bu durum din eğitimi ve hizmetlerinin bir süre yer altına inmesine neden olmuş, sonuç olarak Türkiye'ye ve benzeri süreçleri yaşayan ülkelere özgü *"cemaat"* adı verilen modern bir olgunun doğuşuna neden olmuştur.

Cemaatler, din eğitiminin yer altına indiği bir dönemde dini hizmetleri ve Kur'an eğitimini yürütmeye çalışan bazı dini figürler etrafında şekillenen yapılar olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye'de din eğitimi üzerindeki yasakların kısmen ortadan kalktığı 1950 ve sonrasında cemaatler dini hizmetlerin toplumun her birimine ulaştırılmasındaki yetersizlikten ve nispeten daha demokratik politikaların açtığı liberal ortamdan da yararlanarak varlıklarını korudular ve hatta giderek güçlendiler. Aslında devlet eliyle din eğitiminin verilmeye başlanması, imam-hatip okullarının ve yüksek islam enstitüleri ve ilahiyat fakültelerinin açılması cemaatlerin varlık nedenlerini yavaş yavaş ortadan kaldırmaya başlamıştı. Bu sebeple cemaatlerin bu okulları kendilerine az veya çok tehdit olarak gördükleri bilinmekteydi; cemaatler toplumda din konusunda devlete olan güvenin sarsılmasının getirdiği avantajı da bir anlamda kullanarak hayatiyetlerini devam ettirmekle kalmadılar büyüme imkanı da elde ettiler. İmam-hatip okulları, yüksek islam enstitüleri ve ilahiyat fakültelerinin daha eleştirel, akılcı ve modern bir yorumu benimsemelerine karşılık cemaatler geleneksel, muhafazakar ve halkın dini duygularına hitap eden bir din anlayışını önerdikleri için halk nezdinde önemli bir alternatif olma imkanı yakaladılar.

Son on yıllarda Türkiye'deki toplumsal, demografik, ekonomik, eğitsel vb. gelişmeler birtakım cemaatlerde başlangıçta bulunmayan birtakım hastalıkları doğurmuştur. Kadrolaşma, ekonomik kazanımlar elde etme, eğitimli kadroları devşirme yoluyla bazı cemaatler kendilerine iktidar alanı açma kaygısına odaklanmıştır. Din eğitiminin uzun bir süre yasak, kısıtlı ya da yetersiz olmasının getirdiği boşlukta cemaatler bireylere *"dindarlık"* kazandırma yoluyla onları kendi yapılarına sorgusuz itaat eden mensuplar haline getirmiştir. Samimi duygularla din öğretme kaygısıyla ortaya çıkan cemaatler bir süre sonra mensuplarına avantaj sağlayan, mensubu olmayanları dışlayan, eleştiriye kapalı yapılara dönüşme eğilimi götermiştir. Bütün cemaatlerin aynı oranda bu hastalıklı özelliklere maruz kaldığını söylemek hakkaniyetli olmasa da cemaatlerin bu türden zaaflara açık hale geldiği gözlenebilmektedir.

Örgütü bu arkaplan çerçevesinde incelediğimizde, bu yapının görünüşte bir *"cemaat"* olarak yapılandığı ve cemaatlerin bireyleri gizli yöntemlerle kendilerine bağlama tekniklerini son derece başarılı bir biçimde geliştirdiği görülmektedir. Ancak 15 Temmuz sonrasında ortaya çıkan gerçekler ve belgeler göstermiştir ki, Gülen başlangıçtan beri ya da başlangıcından çok

kısa bir süre sonra iktidar hırsına kapılmış ve mensuplarını örgütsel bir mantık ve motivasyonla dünyevi iktidar için hazırlamaya başlamıştır. Bu yönüyle FETÖ diğer cemaatlerle sadece görünüşte benzeşmektedir.

20. Yüzyılın ortalarındaki zayıflamış sığ haliyle geleneksel din eğitimini alan ve Said-i Nursi'nin öğrencileri tarafından başlatılan Nur Cemaatinin oluşturduğu bir zeminde kendisini bir lider olarak kabul ettiren Gülen önce bu cemaat içinde bir bölünmeye yol açmış, zamanla Said-i Nursi'nin eserlerini devre dışı bırakarak kendisini kült lider olarak kabul ettirmiştir.

Halkın İyi Niyetleri, Dini Duyguları, İnançları, Kutsalları ve Manevi Değerlerinin İstismar Edilmesi

Gülen, halkın dini yönden açlığını ve bu konudaki ihtiyaçlarını iyi okumuş, yukarıda anlatılan bu boşluğu iyi görmüş ve ilk adımlarını bu istikamette atmıştır. Ta gençlik yılarından itibaren planladığı anlaşılan sinsi hedefleri doğrultusunda Allah'ı, Hz. Peygamber'i, Kur'an'ı, Sahabeyi, Mehdî ve Mesih inancını kısaca halkın din adına kutsal gördüğü hemen her şeyi istismar etmiştir.

Kur'an ve yorumunun istismar edilmesi

03.06.1990 tarihinde Erzurum'da yaptığı bir vaazında güya heyecanlanıp Kur'an'ı cemaatin üzerine fırlatmış ve bu esnada da *"Kur'an'a sahip çıkın! Rasulullah'a sahip çıkın!"* diye bağırmıştır.

31.03.1991 tarihinde Pendik'te *"Kutsilerin Ufku"* konulu vaazında, bu kutsilerin Peygamberimiz ve ashabı olduğunu ifade ettikten sonra ahir zamanda *"ikinci kutsiler"* diye bir gruptan bahsetmekte ve onların geleceğini dile getirmektedir. *"Kutsiler"* sözüyle kendi grubuna bir kutsiyet atfetmektedir.

Bir defasında Gülen, yakın talebelerinden birini çağırıp: *"Kur'an-ı Kerim'deki şu ayetler ve şu hadisler bana bakıyor"* (yani bana işaret ediyor) demiştir.[108]

Hz. Peygamber'in İstismar Edilmesi

Gülen'in vaazlarında ve kitaplarında en fazla Hz. Peygamber'i istismar ettiği görülmektedir. Vaazlarında açıkça dile getirdiğine göre Hz. Peygamber, İzmir'e gelmekte, cemaatin arasında dolaşmakta ve onları teftiş etmektedir.

---

[108] Erdoğan, Şeytanın Gülen Yüzü, s. 41.

6 Nisan 1979 tarihli bir vaazında şöyle demektedir: "*Birisi şöyle anlatır: 'Gece bulunduğum yerde Rasul-i Ekrem'i gördüm. Bana dedi ki: "Ben şimdi teftişe çıktım. Buradan da İzmir'e gidiyorum." Bir başkası şunu söyleyecektir: Gelip minbere oturdu veya mihrabın dibine oturdu. O cemaatin içinde isbat-ı vücud etti*."

7.4.1991 tarihli bir vaazında da Peygamberimizin aralarında dolaştığını, binlerce kişinin bunu gördüğünü belirttikten sonra *"O sizin aranızdadır, Onun aranızda dolaştığını tahayyül ediyordum"* demektedir.

9 Temmuz 1979 tarihli vaazında: Peygamberimizin yer yer vatanımızı teftiş ettiğini ifade etmektedir. *"Onun teftişine hazır hale gelmenin havasını meydana getirmeye çalışıyoruz."* demektedir. Mefhar-i mevcudat Efendimiz mescidlerinize teşrif buyuruyor. *"Gelecekten ne haber diyor?"* Yüz kere var ki, kalbi aydın ve içi duru kimselerin alem-i menamında (uyku aleminde), belki de bazılarının yakazasında (uyanıkken) *"Ben, İzmir'e gidiyorum"* oradaki havaya bakacağım." dediğini duydular kainatın fahrının. *"Anadolu'da bana ihtiyaç var, gezmeye çıktım" dediğini duydular fahr-i kainat efendimizin. Sizin camilerinize geliyor. Seccadelere yüzünü yere koyan gençlerinize bakıyor. Yaşlılarınızın aşk heyecanını yokluyor. Cemaatinin kıvama gelip gelmediğine bakıyor."*

Mehdi ve Mesih algısının istismar edilmesi

Dini otorite meselesinde Gülen'in yaptığı çarpıtmalar içerisinde en önemli konulardan biri, Mehdilik ve Mesihlik'tir. Kendisi açıkça söylemese de bağlılarında böyle bir algının oluşmasına hem sebep olmuş, hem de göz yummuştur. Bu konuyla ilgili görülen rüyaları ve müntesipler arasında yayılan söylentileri reddetmemiş, adeta bilinçli bir şekilde bu algının yerleşmesine katkıda bulunmuştur. Onunla ilgili algı ve açıklamalarından anlaşıldığına göre, Gülen beklenen Mehdi ve Mesih olarak görülmektedir.[109]

Gülen, daha da ileri giderek çok sayıda kişinin bulunduğu ortamlarda kendisinin Mesih İsa olduğunu ima eden konuşmalar yapmıştır. Meselâ, Mesih İsa'nın İzmir'den çıkacağını, İzmir'in *"belde-i tayyibe"* (Sebe, 34/15) vasfını haiz olduğunu, Mesih İsa'nın üç önemli vasfının bulunduğunu, bunlardan birisinin de vaizlik olduğunu, ayrıca Mesih'in gökten nüzul etmeyeceğini, bilakis bir anne ve babadan geleceğini, onun güzel konuşacağını, kendisinin de güzel konuştuğunu, hatta Mesih İsa'nın İzmir'e gelip gittiğini söyleyerek kendisine kutsal bir kimlik giydirmeye çalışmıştır.[110]

---

[109] Erdoğan, Şeytanın Gülen Yüzü, İstanbul 2016, s. 127, 164-165.
[110] A.g.e., s. 37-41.

İslami davet ve tebliğ, cami, kürsü, mihrap ve minber en önemli mekanlar, vaaz, hutbe ve sohbet gibi imkanlar ile imam, vaiz, hoca efendi, cemaat ve hizmet gibi kavramların istismar edilmesi

İslâmî tebliğ alenîdir, açıktır; gizliliği bir tebliğ metodu olarak kabul etmek doğru değildir. İslâm'da tebliğin en temel şartı dürüst ve güvenilir olmaktır. Oysa bu yapı, stratejisini yalan ve aldatma üzerine kurmuştur. Gülen'in geliştirdiği yanlış din algısının önemli bir tezahürü de *imam, vaiz, hocaefendi, cemaat, hizmet, himmet* gibi çeşitli İslamî kavramları istismar etmesi, dahası onları tahrif etmesidir. Örgüt hiyerarşisinde ve faaliyetlerinde sıkça kullanılan bu kavramların anlamları kaydırılmış, gelenekteki içerikleri boşaltılmış ve farklı anlamlarda kullanılmaya başlanmıştır. O kadar ki, bugün olumsuz çağrışımlar yaptığı için Müslümanlar bu kavramları kullanamaz hale gelmişlerdir.

Zekat, sadaka, burs, kurban, dua, beddua ve yemin gibi ibadetler dahi örgütün amaçları doğrultusunda çarpıtılarak İslam fıkhı ve fetvaların istismar edilmesi.

Gülen'in istismar ettiği bir diğer alan da fetvadır. Müntesiplerince mutlak dinî otorite olarak kabul edilmesinden istifadeyle Gülen, onların örgütsel bağlılıklarını kesintisiz sürdürmelerini temin gayesiyle geleneksel fıkıh kültüründe yer alan bazı hükümleri bağlamından ve amacından kopararak tehdit vasıtası haline getirmiştir. Örgütten ayrılmamak, tayin edilen yere gitmek, cemaatin belirlediği görevleri yapmak, belirlenen kişiyle evlenmek, sürekli maddi katkı sağlamak, elde ettiği bilgileri *"abi, abla" ya da "imam"*a ulaştırmak için talâkı üzerine söz vermek ve diğer ağır yemin şekillerini devreye sokmak; cemaat kanunlarına göre suç sayılan eylemleri cezalandırmak için verilen fetvalar burada örnek olarak zikredilebilir.

Şu halde bu örgütün neredeyse çiğnemediği esas ve hüküm, istismar etmediği değer kalmamıştır. Ortada tam bir 'usulsüzlük' vardır. Kur'ân âyetleri, özellikle de kıssalar belirlenen hedef, biçilen misyona göre yorumlanmış; hadis ve siyer alanında 'muvazene ve tenasüp'ten mahrum son derece faydacı bir eklektisizm işletilmiş; bu şekilde bütün yanlışlar 'güya' Kur'ân ve sünnete dayandırıldığı için de iradeler ortadan kaldırılmıştır.

Örgütün hemen her alanda sıklıkla kullandıkları takiyyenin doğal olarak bir *"fıkhı"* da teşekkül etmiştir. Bu bağlamda öncelikle İslam'ın sembolü sayılan temel ibadetlerin ya eda şekilleri değiştirilmiş, ya örgütün amacı doğrultusunda içleri boşaltılmış ya da tahrif edilmiştir. Mesela günde beş vakit olan ve bilinen şekliyle kılınması gereken namazın ya uygun bir zamanda arka arkaya topluca ya da kalben ima ile kılınabileceği yahut daha sonra kaza edilebileceği; Ramazan orucunun bu ay dışında uygun bir zamanda tutulabileceği fetvası verilebilmiştir.

Zekat paraları ve kurban ibadeti için halktan toplanan paralar, fakir ve yetimler adına toplanan sadakalar, öğrenciler için verilen burslar veriliş amacının dışında örgütsel amaçlara harcanmış, bunların çoğu yerine ulaşmamıştır.

İtaat ve ittiba kavramlarının istismar edilmesi

Yıllar boyu aldıkları eğitimden daha doğrusu telkinlerden sonra örgüt mensupları, liderden ve abi adı verilen yöneticilerden gelen her türlü talimatı âdeta *"Allah ve Peygamber emri"* olarak görmüşlerdir. Dini kural ve esaslara tamamen ters düşse dahi, verilen emirleri, *"mutlaka bilmediğimiz bir hikmeti vardır"* ön kabulüyle hiçbir fikir beyan etmeden, tartışmadan kayıtsız şartsız yerine getirmişlerdir. Onlar liderlerine sorgusuz sualsiz itaat ederken, İslam'da yer alan şu ilkeleri görmezlikten gelmişlerdir: *"Yaradan'a isyanın olduğu yerde, yaratılana itaat yoktur. İtaat, ancak maruftadır"*, yani din ve akıl tarafından doğru kabul edilen husustadır.[111]

Yıllar boyu yapılan bu dini görünümlü yoğun telkinlerle *"kayıtsız şartsız itaat kültürü"* ortaöğretim seviyesindeki körpe zihinlere öylesine kazınmıştır ki, artık bu gençlerde *"muhakeme gücü, eleştiri yeteneği, hakikati araştırma hedefi"* gibi hiçbir aklî çaba kalmamış, bunun yerini lidere ve abilere teslimiyet almıştır.

Gülen'in dini kuralları belirlemede yahut algılamada kendisini Kur'an ve Sünnet'in mutlak otoritesi yerine ikame ettiği anlaşılmaktadır. Zira Allah'ın korumasını kendisine kalkan edinerek söylediği her sözün hak ve hakikat olduğuna müntesiplerini inandırmıştır. Müntesipleri, Gülen'in *"hakkı"* temsil ettiğine ve hem dinî, hem de dünyevî saadeti elde etmenin yolunun ona teslim olmaktan geçtiğine inandıkları için onun her söylediğine mutlak itaat etmektedirler.

Şu halde gerek örgüt başının masum, yanılmaz ve seçilmiş olduğu algısının, gerekse müntesiplerinin mutlak itaat ve bağlılık tavrının, İslam'ın genel ilkeleriyle bağdaşır bir tarafı bulunmamaktadır.

Rüya, ilham, keşif, istihare, keramet, menkıbe, cifir gibi kavramların istismar edilmesi.

Örgütün, elemanlarını ve çevrelerindeki insanları yönlendirmede sıkça kullandıkları yöntemlerden biri de görülen veya görüldüğü iddia edilen rüyalardır. Genellikle söz konusu rüyalarda güya Hz. Peygamber görülmekte ve somut bir talimat vermektedir. Arsanın

---

[111] Buhârî, Ahbâru'l-âhâd, 1; Ahkâm, 4; Müslim, İmâre, 40; Ebû Dâvûd, Cihâd, 87; İbn Hişâm, Sîret, VI, 53.

bağışlanmasından, okul yapımına, tweet atmaktan, oy vermeye kadar rüya formülü sıkça kullanılmaktadır.

Rüya, ilham, keşif, keramet, istihare gibi yol ve yöntemlerle elde edilen hükümlerin bir kesinliği olmadığı gibi bir bağlayıcılığı da yoktur. Dolayısıyla bu yollarla elde edilen bilgiler eğer dinin kesin hükümleri ile çatışıyorsa, onlara uyulması dinen yasaktır. Peygamber dışında hiç kimsenin korunmuşluk/yanılmazlık (masumiyet, masuniyet ve mahfuziyet) niteliği bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, Gülen, söylem ve eylemlerini sahih dinî bilginin kontrolünden kaçıran denetimsiz bir 'teoloji' oluşturmuştur. Bu tasarruflarına dair tefsir, hadis, siyer ve fıkıh gibi İslâmî ilimler müktesebatı içinde kendince bir meşruiyet aramış ve bulmuş; bunun mümkün olmadığı zeminde ise bilhassa Hızır ve Mesih imaları ile rüyalar yoluyla Kur'ân ve sünnete aykırı da görünse yaptıklarında bir 'hikmet' ve bir 'ilâhî onay' olduğu kanaatini yerleştirmiştir. Gülen'in şahsı üzerinde oluşan bu kült, bizatihi onun tarifiyle 'örnekleri kendinden olan hareket'ine de kollektif bir kibir yüklemiştir. Her yaptığında ilâhî bir sevk olan seçilmiş bir önderin rehberliğinde Allah'ın yeryüzündeki iradesini ve 'istikbal projesini' temsil ettiğine inanan kişi, darbe dâhil herşeyi meşru görebilmiştir. Ahmet Davutoğlu tarafından Komisyona sunulan 09.01.2017 tarih ve 104997 sayılı cevabi yazıda da ifade edildiği üzere, "*Giriş sınavlarının sorularının çalınması, gerekli görülen yerlerdeki mevcut kişilerin tasfiyesi için kumpas kurulması, dini yasakların askıya alınması dahil her türlü gayriahlaki yöntem … seçilmişliğe/adanmışlığa dayalı Mesihçi zihniyet ile meşru kılınmıştır*."

1.4. FETÖ/PDY'NİN LEGAL GÖRÜNÜMLÜ FAALİYET ALANLARI

FETÖ/PDY'nin hemen herkes tarafından bilinen yüzlerce eğitim kurumu (dershaneler, okullar, üniversiteler vb.), sivil toplum kuruluşları (dernekler, vakıflar, sendikalar, meslek odaları vb.), iktisadi kuruluşları (Kaynak Holding, Bank Asya vb.), medya organları (gazeteler, dergiler, TV kanalları, radyolar, internet siteleri vb.), sağlık kuruluşları (Sema Hastaneleri, Üniversite Hastaneleri vb.) legal yapı içerisinde yer almakta olup bunlar yapının görünen yüzüdür.

Örgütün tüm legal yapılanmalarının her birinin birer sorumlusu olmakla birlikte, bunların tamamının bağlı olduğu yapı Türkiye Mütevellisidir.

Türkiye Mütevellisi, FETÖ/PDY içerisinde kendisini ispatlamış ve yıllardır örgüt içerisinde bulunan, Fetullah Gülen tarafından da şahsen tanınan ve anılanla uzun yıllara dayalı bir geçmişi bulunan şahıslardan oluşmaktadır.

Başta eğitim kurumları ve medya organları olmak üzere FETÖ/PDY'nin legal kurum/kuruluşları; örgütün finans kaynağı olma özelliğine ek olarak, halk içerisinde taban kazanmak ve algı operasyonu yapmak amacıyla kullanılan en önemli araçlar arasında yer almaktadır. Darbe girişimine kadar legal kurumlar, birbirleriyle uyum içerisinde hareket etmiş ve ''toplum mühendisliği" olarak nitelendirilebilecek planların hayata geçirilmesinde devamlı olarak birbirlerine destek sağlamışlardır.

FETO/PDY adına kamu kurum kuruluşlarına illegal biçimde yerleştirilmiş/ yuvalanmış örgüt mensuplarının, idarenin takdir yetkisiyle görev yerlerinin değiştirilmesi ya da haklarında hukuki bir soruşturma açılması sonrasında, FETO/PDY'nin legal kurum/kuruluşları arasında yer alan medya organlarının ve STKların söz konusu örgüt mensuplarını destekler nitelikte ortak açıklamalarda bulunmaları, FETÖ/PDY'nin ne kadar örgütlü bir biçimde hareket ettiğini ortaya koymaktadır.

Menfaatlerine uymayan şahıslar söz konusu olduğunda, anılanları itibarsızlaştırmak ve pasifize/tasfiye etmek için özel hayatın mahremiyetini, haberleşme özgürlüğünü ya da masumiyet karinesini hiçe sayarak kumpaslar kuran örgüt, kendi menfaatleri söz konusu olduğunda ise bu ilkelerin en büyük savunucusu olmaktadır.

Sayıları binleri aşan söz konusu kurum/kuruluşları aracılığıyla ülkedeki en organize yapı haline gelen FETÖ/PDY, resmi olarak gözüken 50.000'in üzerindeki çalışanıyla da en büyük işverenlerden biri durumuna gelmiştir.

FETÖ/PDY, yakın zamana kadar, "hizmet saikiyle hareket eden" ve "hoşgörü temelinde" faaliyet gösteren bir yapı olduğuna ilişkin algı yaratmaya çalışmıştır. Ancak 7 Şubat 2012'de MİT Müsteşarı'nın ifadeye çağrılmasıyla başlayan, bilahare 17-25 Aralık 2013 olaylarıyla devam ederek darbe girişimine kadar uzanan süreç, örgütün stratejisi gereği benimsediği bu hareket tarzının, tamamen yanıltmadan ibaret olduğunu ortaya koymuştur.

FETÖ'nün legal görünümlü faaliyet alanlarının bile aslında illegal alanlarla içiçe olduğuna dair en açık ve net örneklerden birisi de FETÖ mensubu Osman Özsoy'un darbe girişiminden bir ay kadar önce 14 Haziran 2016'da bir televizyon kanalında "Türkiye Kuzey Kore'ye Döner mi?" temalı bir programda yaptığı konuşmadır. 15 Temmuz Darbe Girişiminden bir ay önce Osman Özsoy, konuşmasında çok net bir şekilde yakında darbe olacağını ima etmiş ve hatta "*Keşke profesör olacağıma bir albay olsaymışım, bu süreçte çok daha fazla katkım olurdu.*" demiştir. Programı yapan şahsın "*Nasıl bir katkınız olurdu mesela?*" diye sorması

üzerine Özsoy; " *Söyledim gitti artık, geri dönmeyeceksin cümlelere.*" diyerek söylediğini açıklamaktan kaçınmıştır.[112]

1.4.1. Eğitim

Ahmet Davutoğlu'nun Komisyona gönderdiği 09.01.2017 tarih ve 104997 sayılı cevabi yazıda Örgütün eğitim stratejisi ve hedefleri şu şekilde ifade edilmiştir: "*Bu anlamda en planlı ve stratejik adım eğitim alanında atılmıştır. Bir taraftan İslam geleneğinde eğitime verilen önem diğer taraftan örgütün altın nesil yetiştirme iddiası, on yıllarca yabancılaşmış elit tarafından dışlanmış Anadolu'daki geniş kitleler için önemli bir çekim alanı oluşturmuştur. 2013 yılının sonuna doğru dershanelerin kapatılmasına yönelik kararın arkasından örgütün gerçek yüzünün ortaya çıkmasıyla daha iyi anlaşıldığı üzere, eğitim alanındaki yoğunlaşma üç önemli fayda sağlamaya yöneliktir: Güçlü bir sosyal meşruiyet, bu meşruiyet ile birlikte sağlanan finansal kaynak artışı ve nihayet robotlaştırılarak mobilize edilen bir insan kaynağının oluşması. Eğitim faaliyetleri bir hakikat arayışı, fikri bir çığır oluşturma, bilimsel bir atılım gerçekleştirme gibi eğitimden beklenen temel hedefler için değil, mümkün olan en geniş militan insan kaynağı havuzunu en kısa zamanda oluşturarak devlet bürokrasisini kontrol altına almak için bir araç olarak görülmüştür. Onun içindir ki, yarım asra yaklaşan eğitim çalışmaları ne ciddi bir düşünür ya da bilim adamı yetiştirmiştir ne de bu grup tarafından Türkiye'nin sorunlarına yönelik, toplumsal, siyasi, ekonomik ve kültürel bir çözüm programı önerilmiştir.*"

Örgüt, liderinden aldığı talimatlar doğrultusunda tüm eğitim kurumlarında ciddi bir yapılanma yoluna gitmiştir. Hiçbir alanı boş bırakmayan örgüt, başta askeri okullar, polis kolejleri ve mülkiye olmak üzere tüm okullarda sistemli bir çalışma içerisine girmiştir. Özellikle askeri okullardaki yapılanmasına büyük önem veren örgüt, başarılı çocuklara özellikle askeri okulları tercih ettirmiş ve bu okullara yerleşmesi elzem görülen çocuklara da sınav soruları çalınarak farklı yöntemlerle verilmiştir.[113] Komisyonun 09 Kasım 2016 tarihli toplantısında Komisyona bilgi veren Eski MİT Müsteşarı Emre Taner de örgütün *'sorular çalınıyor, dershanelerde faaliyet yürütülüyor, yetiştiriliyor, imtihanlara hazırlanıyor.'* ifadeleriyle bu durumu tespit etmiştir.[114] Özellikle askeriye, emniyet ve yargının ele geçirilmesi amacıyla 80'li yılların ikinci yarısından itibaren örgüt 'abilik' ve 'imamlık' kurgusunu da kullanarak öğrencileri bu bölümlere yönlendirmiştir.[115] Askeri okullara girmesi hedeflenen çocuklarla o dönemlerde örgüt lideri Gülen birebir ilgilenmiş ve zaman zaman özel mekânlarda gruplar halinde bu öğrencileri toplayarak onlara sohbetler yapmıştır. Polis kolejlerinde de

---

[112] Youtube İnternet Sitesi, https://www.youtube.com/watch?v=GtJO4zNx2pE, Erişim: 25.05.2017.
[113] Yavuz Selim Demirağ, İmamların Öcü, Kırmızıkedi Yay., 10. Basım, İstanbul 2015, s. 56-59.
[114] Emre Taner'in 09.11.2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**
[115] Ahmet Keleş, FETO'nun Günah Piramidi, Destek Yayınları, İstanbul, 2016, s. 48-49.

önemli bir yapılanmaya giden FETÖ, örgüte yakınlığı bilinen öğrenciler için polis kolejlerinde örgüt mensubu yöneticiler eliyle özel sınıflar bile oluşturmuştur.[116]

Örgüt ilk yapılanmasında öğretmenlik mesleğine özel bir önem vermiş, örgütün yönetim mekanizmasında öğretmenlere geniş bir yer açmıştır. Örgüt karanlık emellerini daha çok eğitim sektörü içerisinde planlamış ve örgüt mensubu öğretmenleri de kullanarak diğer kamu kurumlarında yapılanmaya gitmiştir. Buna bağlı olarak da örgüt sistematiğinde birçok öğretmenin diğer kamu kuruluşlarının örgüt imamı olarak görev yaptığı anlaşılmaktadır. Örneğin 2002 yılında Elazığ Emniyet birimleri tarafından bulunan ve içerisinde örgütün emniyet içerisindeki yapılanmasını gösteren çantanın sahibinin Malatya'da görev yapan bir öğretmen olduğu anlaşılmıştır.[117] Yine Komisyonun 15 Aralık 2016 tarihli toplantısında Komisyona bilgi veren Şanlıurfa Eski Emniyet Müdürü Eyüp Pınarbaşı, Şanlıurfa'da örgüt mensubu polisleri sevk ve idare eden Mustafa Hoca müstear adını kullanan kişinin Siverek'te görev yapan bir öğretmen olduğunu ifade etmiştir.[118] Emniyet yapılanmasının başında yer alan Kozanlı Ömer takma lakaplı, Osman Hilmi ÖZDİL de İstanbul'da FEM dershanelerinde uzun süre rehber öğretmenlik yapmıştır. Uzun süre örgütün en önemli yayın organı olan Zaman Gazetesinde genel yayım yönetmeni olarak görev yapan Ekrem Dumanlı da aslen bir fizik öğretmenidir. Zaten örgüt sisteminde 'ser rehber' ismiyle yer alan, öğrenciler hakkında rapor tutan kişiler, çoğunlukla dershane ve okullarda danışman olarak görev yapan kişilerden oluşmuştur. Yine örgüt öğretmenler aracılığıyla öğrenci ve velileri başta siyasi olaylarla ilgili yönlendirme yoluna gitmiştir. Başta 30 Mart yerel seçimleri olmak üzere Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde ve genel seçimlerde örgüt, örgüte ait kurumların imkânlarını da kullanarak öğretmenler aracılığıyla başta Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan aleyhine olmak üzere siyasi faaliyetler yürütmüştür.[119]

Örgüt, eğitim yapılanmasında, genelde tüm toplum özellikle de mütedeyyin kesimler açısından baskıya dönüşen dönemleri de 'takiyye' yöntemiyle avantaja çevirmeyi başarmıştır. Komisyonun 09 Kasım 2016 tarihli toplantısında Komisyona bilgi veren Eski Emniyet Genel Müdür Yardımcısı Cevdet Saral da bu duruma işaret ederek; *"..sıkıyönetim uygulamalarında örgüt en az zararla çıkmıştır, en önemli gelişimini de bu dönemde sağlamıştır. Özellikle okullarda ve eğitim faaliyetlerinde örgütün sıkıyönetim döneminde de yol aldığını görüyoruz."* ifadelerine yer vermiştir.[120] Özellikle 28 Şubat sürecinin muhafazakâr insanlar açısından bir baskı aracına dönüştüğü günlerde Gülen, zamanın Genelkurmay İkinci Başkanı Çevik BİR'e bir mektup yazarak, okulların istenmesi halinde devlete devredilebileceğini, yurt dışında açılan

---

[116] Sabri Uzun, *İn Baykal Kaseti, Dink Cinayeti ve Diğer Komplolar*, Kırmızıkedi Yayınları, İstanbul 2014, sf: 22-26.
[117] Uzun, a.g.e.,s.71.
[118] Eyüp Pınarbaşı'nın 15 Aralık 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[119] Hüseyin Gülerce, Kirli Hesaplar Çarşısı, Kahverengi Yay., İstanbul 2016, s. 232.
[120] Cevdet Saral'ın 09 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

okulların açılması ile Türkiye dostluğunun yaygınlaşacağını, ülkemiz adına lobilerin oluşacağını ifade etmiştir.[121] Gülen, 28 Şubat sürecinin devam ettiği günlerde devlet hiyerarşisinin en üst kademeleriyle bir araya gelebilmekte, hatta Cumhurbaşkanlığı forsunun takılı olduğu kürsünün önünde ödül alabilmektedir. Gülen, uyguladığı takiyye politikaları sayesinde 28 Şubat sürecini de örgütü açısından bir avantaja dönüştürmeyi başarmış, tüm muhafazakâr oluşumlar bu süreçte kan kaybederken, Gülen örgütü hızlı bir şekilde büyümeye devam etmiştir. Hatta 28 Şubat sonrası Gülen okullarında sayısal manada önemli bir artış meydana gelmiştir. Adeta 28 Şubat süreci, uygulamalarıyla mütedeyyin kitlelerin bir kısmını FETÖ örgütüne doğru itmiştir. Örgütün okulları, dershaneleri ve yurtları hiçbir dönemde olmadığı kadar 28 Şubat sürecinin hemen sonrasında yaygınlaşmış ve büyümüştür. 28 Şubat sürecinin Gülen örgütünün, özellikle de eğitim alanında büyüyüp gelişmesi noktasında sağladığı doğrudan ve dolaylı etkinin özellikle incelenmesi önem arz etmektedir.

1.4.1.1. Işık Evleri

Yukarıdaki bölümlerde de belirtildiği gibi Gülen, gizli emellerine ulaşmak için eğitimi bir 'araç' olarak seçmiştir. 1970 yılında FETÖ örgütünün kuruluşu sırasında gizli olarak birtakım kurallar hazırlanmıştır. Bu kurallar arasında örgütün, dershane yapılanmasına önem vermesi, bu ilk kadronun örgüt kurallarını sürekli ve düzenli olarak empoze etmeyi amaç edinerek örgütün büyümesini sağlamaları da yer almaktadır. Örgüt, hedefleri doğrultusunda ilk yapılanmasını Gülen'in talimatları doğrultusunda oluşturduğu öğrenci evleri üzerinden başlatmıştır. Görünürde bu evlerde kalan öğrenciler sınavlara hazırlanmakta ya da üniversitede öğrenim görmektedir. Ancak Gülen açısından bu ilk evler, kurmak istediği örgütün kurmay kadrosunun yetişeceği evlerdir. Işık evleri olarak da adlandırılan bu evlere Gülen büyük önem vermekte, bu öğrencilerle yakinen ilgilenmekte ve bunlarla düzenli olarak buluşmaktadır. Örgüt lideri Gülen, bu evler ve müdavimleri için değişik kitaplarında; ışık kışlaları, ışık süvarileri, ışık erleri ifadelerine yer vermektedir.[122] Örgüt lideri*; "Işık evler, ışık süvarilerinin kışlaları, hak erenlerin halvethane ve zaviyeleri, gözlerini ilim ve marifete açıp kapayan kudsilerin varidat iklimleridir. Tadını, havasını, rengini, rayihasını ötelerden alan ışık evler, dünyada ukba yamaçlarına kurulmuş ve fizik ötesi âlemlerin rasathaneleri gibidir."* İfadeleriyle bir taraftan dini istismar ederek evlere bir kutsallık yüklemekte, diğer taraftan da 'kışla' benzetmesi yaparak gelecekte yapmayı planladığı kanlı darbenin faillerine militan bir ruh aşılamaktadır. Işık evlerinde yaşamayı asr-ı saadet yaşantısına benzeten Gülen, din istismarı ile körpe insanları bu ortamlara bağlamaya çalışmaktadır.[123]

Gülen örgütün ilk yapılandığı sırada, İzmir Kestanepazarında görev yaptığı sırada imamlık görevini kullanarak camiye gelen üniversite gençleriyle bire bir ilgilenerek onları

---

[121] Uzun, a.g.e., s.297-299.
[122] Nusret Senem, Emniyetin Işık Evleri Raporu, s.28.
[123] Senem, a.g.e., s. 106-107.

yanına çekmeye çalışmıştır. Ulaşılan her öğrenci örgüt açısından yeni bir ışık evinin açılması anlamına gelmekteydi. Daha başlangıçta, 1970 yılında doğrudan Gülen'in kontrolünde İzmir'de 12 öğrenci evi açılmıştır. Gülen, bu evlerde kalan öğrencilerle bire bir ilgilendiği bu dönemde öğrencilerin kendisine karşı tam bir itaat duygusuyla yetişmeleri için, öğrencilerin giyim kuşamlarından yeme içmelerine kadar herşeye doğrudan karışmıştır. Gülen, öğrencilerin hangi oyunları oynayıp oynamayacaklarına kadar müdahale etmekte, çizdiği çerçevenin dışına çıkan talebelerini falakaya yatırmaktadır.[124]

Örgüt evleri, örgüt için aynı zamanda bir tür karargâh görevi görmüş ve örgütün önemli toplantılarının bir kısmı bu evlerde yapılmıştır. Örgüte kazandırılacak öğrenciler ise derslerine yardımcı olma bahanesiyle ışık evlerine götürülerek abilere teslim edilmiştir. Askeri okullar ve polis kolejlerinde öğrenim gören öğrencilerin bir araya geldiği evlerin kenar mahallelerde, dikkat çekmeyen semtlerden seçilmesine özellikle dikkat edilmiştir. Bu öğrencilerin örgüte ait evlere küçük gruplar halinde gelmesine, yine birer ikişer kişilik küçük gruplar halinde ayrılımasına özen gösterilmiştir. Örgüte ait bu ışık evlerine 'şarj evleri' ismi de verilerek, kişilerin manevi olarak yenilendiği izlenimi oluşturulmuştur.[125]

Ankara Çatı İddianamesinde de yer aldığı üzere Ankara İl Emniyet Müdürlüğünün, DGM'ye yazdığı cevabi yazıda *"Fetullah Gülen, Işık Evleri veya Işık Kışlaları diye tanımladığı yerlerde marksist literatürdeki militan olarak adlandırılan tiplerin yetiştirilmesinde kullanılan telkin ve inandırma yöntemlerini kullanmaktadır."* ifadelerine yer verilmektedir. Yine Ankara Çatı İddianamesinde örgütün, Işık Evlerini devletin kilit mevkilerine, hassas noktalarına örgüt elemanlarını yerleştirmek ve bu suretle devletin üst düzeyindeki kadroları ele geçirmek amacıyla oluşturduğunu belirtmektedir.

Örgüt evleri dershaneler ve yurtlar ile koordineli bir şekilde çalışmıştır. Dershanelerden seçilen öğrenciler evlere götürülerek, ders çalıştırma bahanesiyle örgüte kazandırılmıştır. Yurtlardaki öğrenciler arasından seçilen örgütçe daha nitelikli öğrenciler ise evlere alınarak, örgüt açısından tam bir militan olarak yetişmeleri sağlanmıştır.

1.4.1.2. Dershaneler

FETÖ'nün eğitim yapılanmasının en önemli ayaklarından birini dershaneler oluşturmaktadır. Dershanelerin kapatılma sürecinin anlatıldığı bölümde dershanelerin örgüt açısından ne derece önemli olduğu, dershane sistemini kullanan örgütün insanları nasıl örgütsel bir 'devşirme sistemine' dahil ederek alanını genişlettiği detaylarıyla izah edilmiştir.[126] Örgüt, okul derslerine olan takviye ihtiyacını ve bir üst öğrenime geçmede kullanılan seçme sistemini

---

[124] Veren, a.g.e., s. 28-34.
[125] Zübeyir Kındıra, Cemaatin Copları, Togan Yay., İstanbul 2010, s.47-48.
[126] Bkz. Dershaneler Bölümü.

fırsata dönüştürerek geniş kitlelere ulaşma imkanını yakalamıştır. Örgüt açısından dershaneler, hem bir finans kaynağı olmuş, hem de insan kaynağını oluşturmada önemli bir rol üstlenmiştir. Örgüt dershaneleri, örgüt için elverişli öğrencilerin seçimi için özellikle kullanmış ve buralardan tespit ettiği öğrencileri ev ve yurtlarına transfer etmiştir.

Örgüt, dershane yapılanmasında alanını zamanla oldukça genişletmiş, birçok ilde neredeyse tekel oluşturmuştur. Dershanelerin dönüşümüne ilişkin yasal düzenlemelerin yapıldığı süreçte örgüte ait dershanelerin sayısının bini aştığı görülmektedir. Birçok ilde toplam dershane sayısının yarısı doğrudan örgüt tarafından işletilmekteydi. Önceki bölümlerde de belirtildiği gibi dershane oluşumlarında bölgesel farklılıklar ve özellikler dikkate alınarak bir yapılanma yoluna gidilmiştir. Hem kendi örgüt yapısı içerisinde farklı sosyo-ekonomik gruplara hitap eden farklı ekonomik düzeylere hitap eden dershaneler oluşturulmuş; hem de örgüte mesafeli duran insanlara ulaşma için farklı anlayış örgüsünde dershaneler kurulmuştur. Dershanelerde oluşturulan özel bölümlerde örgüt toplantıları yapılmış, 1992 yılına kadar 'himmet' toplantılarının çoğu da yine dershanelerde tertip edilmiştir.

1.4.1.3. Yurtlar

Örgütün ışık evleri ve dershane yapılanması ile paralel büyüyen diğer kurumsal yapılanması öğrenci yurtları olmuştur. Örgüt, ülke genelinde hızla öğrenci yurtları açarak daha fazla öğrenciye ulaşmayı hedeflemiştir. Kısa sürede başta üniversitelerin olduğu bölgeler olmak üzere yurt genelinde örgüte ait öğrenci yurtları açılmıştır. Yurtlar aynı anda çok sayıda öğrenciyi örgüt kontrolünde tutmak için önemli bir işlev görmekle birlikte, daha çok örgüt açısından öğrencilerin seçildiği ve tasnif edildiği mekânlar görevini görmüştür. Yurtlarda kalan öğrencilerden uygun görülenler örgüt evlerine transfer edilerek yoğun bir örgüt sistematiğine tabi tutulmuştur. Genel olarak yurtlar içerisinde de öğrencilerin niteliğine göre bir tasnif oluşturulmuş olsa da, asıl örgüt eğitiminin verildiği yerler örgüt evleri olmuştur.[127]Yurtta kalan öğrencilerden, örgüt açısından kullanışlı olmayanların kayıtları yenilenmemiş, uzun süre kalmasında mahsur görülenlerin ise kayıtları doğrudan silinmiştir.

Örgüt, öğrenci kamplarını da ekonomik bir çıkara dönüştürerek bu kamp giderlerini ileri sürerek değişik kurum ve kişilerden paralar tahsil etmiştir.[128] Yurtlarda kalan öğrenciler için düzenlenen bu kampların özellikle tatil dönemlerinde yapılmasının asıl sebebi ise, öğrencilerin tatil dönemlerinde aileleriyle uzun süre kalmasını engellemektir. Ailesi ile irtibatı güçlü olan çocukların örgüt açısından elverişli bir militana dönüşemeyeceğini düşünen örgüt, özellikle birçok öğrenciyi farklı illerdeki okullara kaydetmiş, kendi yurtlarında kalmalarını sağlamış ve çocukları aile ortamından uzaklaştırmıştır.

---

[127] Erdoğan, Şeytanın Gülen Yüzü, s.81.; Keleş, a.g.e., s.50-51.
[128] A.g.e., s.67-68.

FETÖ, öğrenci yurtlarını farklı eğitim kademelerinde öğrenim gören öğrencilerine göre ayrı ayrı kurgulayarak, örgüt mensubu abi/ablalar aracılığıyla bir alt kademeyi örgüt hedefleri doğrultusunda eğitmiş ve kontrol etmiştir. Yurtları ülke genelinde yaygınlaştırarak, özellikle konaklamaya mecbur öğrencilerin zorunlu tercihi haline gelmiştir. Özellikle üniversiteyi kazanıp, Anadolu'nun değişik köy ve kasabalarından gelen öğrencilerin aileleri, zaman zaman ülkenin içerisinde bulunduğu siyasi ortamın da etkisiyle çocuklarını FETÖ yurtlarına vermek zorunda kalmışlardır.

Örgüt, yurt ve evlerinde barınan öğrencilere örgüt sistematiği içerisinde belli görev ve sorumluluklar vererek örgüte aidiyet duygusunun gelişmesini sağlamıştır. Örneğin kurban bayramlarında deri toplamak, örgüt için birden fazla faydanın sağlandığı bir çalışma olmuştur. Bu yolla hem örgüte çok önemli bir finans kaynağı oluşturulmakta, hem de öğrencilere aidiyet duygusu kazandırılmaktadır. Bayramlarda bile öğrencilerin aileleriyle bir araya gelmesini istemeyen örgüt, özellikle kurban bayramında öğrencilere kurban organizasyonu, özellikle de deri toplama görevi vererek 'hizmet' ettirmiştir. Komisyonun 8 Aralık 2016 tarihli toplantısında Komisyona bilgi veren Dr. Hasan Polat'ın da belirttiği üzere bir öğrencinin kurban bayramında deri toplamak yerine ailesini ziyarete gitmesi örgüt içerisinde ihanet olarak değerlendirilmiştir. [129]

Örgüt ev ve yurtlarında barınan öğrencilere örgüte ait yayınların pazarlanması noktasında da önemli görevler verilmekte; özellikle ulaşılmak istenen esnaf/tacirlere karşı öğrencilerin masumiyet ve temizliği kullanılmıştır. Bu yolla hem örgüte ait yayımlar daha geniş alanlara ulaştırılmış, hem de öğrenciler aracılığıyla örgüt yeni kitlelere ulaşabilmiştir.

FETÖ örgütü lideri Gülen de tıpkı dershanelerde olduğu gibi, bazı öğrenci yurtlarını örgüt karargâhı olarak kullanmış ve örgütünü doğrudan bu merkezlerden yönetmiştir. Gülen Anadolu'nun muhtelif şehirlerinden gelen ziyaretçi gruplarını örgütün yurt, dershane, okul dernek gibi birimlerinde oluşturulan özel mekânlarda karşılamakta, görüşmeler sonrasında da çoğunlukla tedbir olarak yerini değiştirmektedir.[130]

Geniş bir öğrenci yurdu ağına sahip olan örgütün, 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrasında kapatılan yurt sayısı 841'dir. Çoğu yüksek kapasite olan bu yurtlarda yaklaşık 90 bin öğrenci barınmaktaydı.

1.4.1.4. Okullar

FETÖ'nün en yaygın şekilde yapılandırdığı eğitim kurumu örgütün özel okulları olmuştur. İlk okulu 1986 yılında İzmir'de Yamanlar öğrenci yurdunu okula çevirerek oluşturan

---

[129] Hasan Polat'ın 08 Aralık 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[130] Necip Hablemitoğlu, Köstebek, Pozitif Yay., 16. Baskı, İstanbul 2016, s.89.

örgüt, kısa sürede tüm ülke geneline yaygın bir okullaşma sürecini başlatmıştır. Açılan bu ilk okullarda farklı bir imaj oluşturma gayreti içerisine giren örgüt, bu yolla geniş kitlelere ulaşmayı hedeflemiştir. Buna bağlı olarak İzmir'de örgütün açtığı bu ilk okulun yöneticiliğine pop sanatçısı Sezen Aksu'nun emekli milli eğitim müdürü olan babası getirilmiştir. Böylece hem popüler bir isimden yararlanılmış hem de örgütün gerçek yüzünün maskelenmesi sağlanmıştır.[131]

Örgüt, okul öncesi eğitimden başlamak üzere üniversite dâhil tüm kademelerde özel okul ve üniversiteler açmıştır. Bu kadar geniş bir coğrafyada çok sayıda okul açmak ise ciddi bir maddi kaynak ve emeği gerektirmiştir. Bu ihtiyacı karşılamak için örgüt, tıpkı dershane ve yurtların açılma sürecinde yaptığı gibi halkın duygularını istismar etme yoluna gitmiştir. Okulların açılma sürecinde halkı ikna etmek ve imkânlarını örgüt yararına kullanmalarını temin etmek için öncelikle geçmişe atıflar yapılmakta, *"Osmanlı nasıl ki, batılıların açtığı okullarla çökertilmişse, aynı yolu izleyerek dirilmek gerekmektedir*" gibi söylemlerle halkın imkânlarının örgüt lehine kullanılmasının önü açılmıştır.

Bu okulların çok önemli bir kısmı ortalamanın çok üzerinde fiziki standartlara sahip okullardır. Öğrenci, eğitim ve hizmet kavramlarının suiistimal edilmesiyle varlıklı ailelerden örgüte ciddi arsa, bina veyahut nakdi destek sağlanmıştır. Birtakım kamu idarelerinde bağış yoluyla da önemli mülkler temin edilmiştir. Örgüt, okulların inşası sürecinde 'halkın okulları' imajını oluşturmakla birlikte, daha sonraki süreçte uyguladığı fiyat politikalarıyla bu okullarda alt ve orta gelir grubundan ailelerin çocuklarının okumasına imkân vermeyecek bir fiyat politikası izlemiştir. Örgüt bu konudaki itiraz ve tespitleri bile ranta çevirmeyi başarmış, yurt içindeki bu okullardan kazanılan paralarla yurt dışındaki okulların ihtiyaçlarının karşılandığını söyleyerek halkı ikna etme yoluna gitmiştir.

Okulların elde etmiş olduğu başarılar da iyi bir reklam aracına dönüştürülmüş ve yeni okulların açılması için bu durum fırsata dönüştürülmüştür. Devletin değişik kademelerinde örgütsel yapılanmadan sonra sızdırılan ve elde edilen soruların belli sayıda öğrenciye verilmesi de bu okulların reklamının yapılmasında önemli bir yer tutmuştur. Örgütün okul, yurt ve dershane sistemini eşgüdümlü olarak sevk ve idare etmesi, belli bir başarının elde edilmesine olanak tanımıştır. Örgütün yurt dışı okul yapılanmasını da ülke içerisinde bir reklam unsuruna dönüştürmesi öğrencilerin bu kurumlara yönelmesine neden olmuştur. Bu durumu, *"başarıları yurt dışına taşmış okullar dururken, niye başka okullara çocuk gönderilsin ki"* sorusuyla özetleyen gazeteci-yazar Fehmi Koru'nun ifade ettiği gibi, TÜBİTAK ödüllerini de her yıl 'Hocaefendi'nin okulları diye bilinen kolejlerin öğrencileri kazanmaktaydı.[132] Örgüt lideri Gülen ise okulların kendileriyle doğrudan bağlantılı olduğunun dillendirilmemesi için sık sık

---

[131] Veren, a.g.e., s.35.
[132] Fehmi Koru, Ben Böyle Gördüm: Cemaatin Siyasetle Sınavı, İstanbul, Alfa Basım Yayım, s. 80.

çevresini uyarmıştır. Başta Zaman gazetesi olmak üzere, örgütün medya ayağında yıllarca görev yapmış, örgüt lideri Fetullah Gülen ve diğer üst düzey isimlerle bir arada bulunmuş olan Fehmi Koru, Gülen'in en yakınında başlayarak erişilen herkese, 'lütfen okulları bizimle bağlantılı göstermeyin" uyarısında bulunduğunu ifade etmiştir.[133] Aslında bu durum *"Cemaat"* görünümlü bir örgütün 'sızma' operasyonunun bir parçası olarak değerlendirilmelidir. 15 Temmuz Darbe Girişiminden sonra devletin ilgili birimlerince yapılan çalışmalarda okulların örgütün finans kaynaklarının aklanmasının bir aracı olmanın yanında, yurt dışına yapılan para transferlerine kadar birtakım hukuk dışı eylemlerin aracı olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Yine bu ilişkilerin deşifre edilmesiyle anlaşılmıştır ki örgüt, ülke genelinde kendi kurumsal varlığıyla hiçbir benzerlik görünmeyen okullar açmıştır. Birçok ilde daha seküler bir eğitim kurumu olarak görülüp, bu minvalde velilerin tercih ettiği birtakım okulların doğrudan örgüt okulları olduğu tespit edilmiştir. Darbe girişiminde yer alan birçok FETÖ mensubunun çocuklarının da bu okullarda kayıtlı olduğu tespit edilmiştir. Örgüt bir tür 'kamuflajlı okullar' okullar oluşturarak, hem kendine mesafeli ailelerin çocuklarını örgüte kazandırmayı hedeflemiş; hem de kendi örgütüne mensup, deşifre olmaması gereken personelin çocuklarının okul ihtiyaçlarına çözüm üretmiştir. Daha açık bir ifadeyle, FETÖ'nün en önemli stratejisi olan *"sızma"* hareketi okul yapılanmasında da kendisini göstermiş, okullar 'topluma' ve 'devlete' sızmanın bir enstrümanı olarak kullanılmıştır.

15 Temmuz Darbe Girişimi sonrası doğrudan FETÖ örgütüne ait olduğu tespit edilip kapatılan özel okul sayısı 1060'tır. Ancak görüntüde önemli bir hizmeti gerçekleştiriyormuş algısı oluşturan örgüt bu okullarda birçok yasadışı örgütsel eylem ve planlamayı gerçekleştirmiştir. 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrası kapatılan okulların bir çoğunda gizli bölmeler, gizli katlar, hatta gizli geçitler bulunmuştur. Mimari açıdan dış cephede oluşturulan mimari düzenleme ile gizlenen katlarda yatakhane, banyo ve tuvaletlerinin de bulunduğu, birbiriyle geçiş ve irtibatın olmadığı birimler oluşturulduğu tespit edilmiştir. Mimari tasarımla gizlenen bu katlarda örgütsel eğitimin yapıldığı, konaklandığı, özellikle de hücre sistemine göre yapılandırılmış birimlerin toplantı ve eğitimlerinin yapıldığı anlaşılmaktadır. Örneğin, örgüte ait İzmir'deki Yamanlar koleji yerleşkesinde yer alan okulların altında, okul yemekhanesi ile aynı kampüs içerisindeki cami arasında iki yüz metrelik bir geçit bulunmuştur. Tünelin cami altındaki gizli bir odaya ulaştığı ve çıkışının tahta bir kapakla kapatıldığı, üzerinin halıyla gizlendiği tespit edilmiştir.[134] Tokat'ın Niksar ilçesinde FETÖ'ye bağlı başka bir okulda müdür odasının zemininden gizli bir geçide ulaşılmış, bu geçidin de okul dışına bağlantısı ortaya

[133] Koru, a.g.e., s.81.
[134] www.hurriyet.com.tr, 6 Ağustos 2016 (Erişim tarihi: 13.12.2016, 14.40)

çıkarılmıştır.[135] Eskişehir'de ise örgüte ait Özel Samanyolu Ümit İlkokulunda müdür odasında, duvara monte edilen iki lambanın içinde kamera düzeneği tespit edilmiştir.[136]

1.4.1.5. Üniversiteler

Üniversiteler de FETÖ'nün yapılandığı kurumlar arasındadır. Örgüt bir taraftan başta YÖK ve ÖSYM ve resmi üniversitelerde kadrolaşma yoluna giderken, bir taraftan da örgüte ait üniversiteler kurmuştur. Örgütün üniversitelerin tüm birimlerinde yapılanması ve il örgüt temsilcilerinin (il sorumlusu abiler) tüm birimlerden gelen bilgileri birleştirmesi ve örgüt ihtiyacına göre bütün bu birimleri organize etmesi nedeniyle üniversite yapılanmasında da örgüt kısa sürede önemli bir kadrolaşmayı temin etmiştir. Özellikle dil sınavlarında ve ALES sınavlarında yapılan hilelerle örgüt çok sayıda mensubunu üniversitelere yerleştirmiştir. Dil sınavlarında yetersiz olan örgüt öğrencileri için hazırlanan alternatif dil sınavları ve düzenlenen belgelerle üniversitelere önemli sayıda akademik kadro yerleştirilmiştir. Bu yapılanma sürecinde dikkat çeken önemli bir husus da örgütün kadrolaşmayı tepeden tasarlamasıdır. 1980 sonrası siyasetle kurulan iyi diyaloglarla, örgüt açısından önemli bazı kişiler öncelikle YÖK üyeliğine atanmıştır. Bu kişiler sayesinde birçok üniversiteye örgüt mensubu rektörlerin atanması için çalışmalar yürütmüş, atanan örgüt mensubu rektörler sayesinde de üniversiteler örgütsel yapılanmanın merkezi haline getirilmiştir.[137] Örgüte karşı direnen idari personel ise değişik kumpas ve iftiralarla pasif hale getirilmiştir.

1.4.1.6. Yurt Dışı Okulları

Dışişleri Bakanlığınca Komisyona gönderilen 29.11.2016 tarihli ve 48193831-951.03-2016/11660778 sayılı cevabi yazıya göre, FETÖ 160'a yakın ülkede faaliyet göstermekte, 800 civarında okul ve üniversite ile 100'e yakın öğrenci yurdu işletmektedir. FETÖ okullarındaki öğretmenler ve aileleri ile FETÖ iltisaklı diğer oluşumlarda görev alanlar, aileleri ve bu okullardan mezun olan öğrenciler hesaba katıldığında yurtdışında FETÖ ile iltisaklı on binlerle ifade edilebilecek bir topluluktan bahsetmek mümkündür.

Örgüt, Sovyetler Birliği'nin dağılması sonrasında ilk yurt dışı okullarını bu coğrafyada açmıştır. Okulların açılması sürecinde, Devletin en üst yöneticileri bu okulların açılmasını desteklemiştir. Örneğin sadece eski Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel bu okullar için ilgili devlet yöneticilerine 14 adet referans mektubu yazmıştır.[138] Gülen, okulların açılmasında siyasi ve toplumsal desteği sağlamak için, komünist sistemin insanların maneviyatını yok ettiğini,

---

[135] http://www.yenisafak.com/gundem/fetonun-anaokulunda-gizli-gecit-bulundu-2514879 (Erişim tarihi: 13.11.2016, 14:50)
[136] http://www.yenisafak.com/gundem/fetonun-eski-okulunda-gizli-kamera-bulundu-2566523, (Erişim tarihi: 13.12.2016, 14.56)
[137] Keleş, a.g.e., s.135-136.
[138] Veren, a.g.e.,s.82.

dolayısıyla bu insanlara yeniden kendi kimliklerinin kazandırılması gerektiğini söylemiştir. Benzer bir ifadeyi Amerikalı istihbaratçı CIA şefi Graham Fuller de kullanmakta; Gülen okullarının, komünizmin çökmesiyle birlikte oluşan boşluğu doldurduğunu, manevi değerlerde ortaya çıkan açlığın kapatılmasında etkili olduğunu iddia etmektedir. Okulları methetme gayretine giren Fuller, örgüt okulları ile ilgili iddiaları dedikodu olarak geçiştirmekte, yurt dışındaki Gülen okullarında öğrenim gören çocukların ailelerinin elit aileler olmasına ise birtakım gerekçeler bulmaktadır.[139] Yurt dışında açılan okulların yurt içinde bir reklam aracına dönüştürülmesi ile halkın bir kısmının da desteği alınarak örgüte yeni parasal girdilerin önü açılmıştır. Ancak bir cemaat yapılanmasının kısa sürede 160 civarındaki ülkede nasıl okul açabildiği önemli bir tartışma konusu olmuştur. Maddi olanakların oluşturulması bir yana, bu kadar geniş bir alanda devletler ne ile ve nasıl ikna edilmiştir? Dünyanın en gelişmiş ülkesi Amerika'da bile *"Charter School"* adı altında çok sayıda okul açılmıştır. Bu sorunun cevabını örgütün ilk kurucuları arasında yer alan ve uzun yıllar Gülen'in yanında bulunan Latif Erdoğan şu cümlelerle özetlemektedir: *"Elbette, bu okulların kısa sürede bütün dünya ülkelerinde yaygınlaşmasını Amerika ve İsrail'in kendi dış siyasetlerinden bağımsız düşünmek imkanı yoktur. Amerika, bilhassa Türki dünyalara girişini bu okulları üst edinerek gerçekleştirmiş, Rusya karşıtı politikasını hizmet yerlerini ve hizmet fertlerini kullanarak pekiştirmiştir. Zamanla, hizmet hareketinin dış ülkelerdeki temsilciliklerinin Amerika'nın siyasetine uyumlu olacağı ve öyle kalacağı protokole dönüşmüş… Bu okullarda, öğretmenlik adı altında CIA elemanları çalıştırılmış; onlar da kendi politikaları uyarınca bu okulları istedikleri doğrultuda kullanmışlardır. Buna mukabil Amerika da bu okulların diğer dünya ülkelerine yaygınlaşmasına göz yummuştur*.[140] Günümüzde de yurtdışında okul faaliyetlerine devam eden FETÖ örgütü özellikle ABD'deki okul faaliyetlerine yenilerini eklemektedir. Örgütün yeni okulu ABD Hava Kuvvetleri Harp Merkezine ev sahipliği yapan ve dünyanın en büyük muharebe eğitim misyonuna sahip Nellis Hava Üssü'nde faaliyete başlayacaktır. *"Coral Academy of Science Las Vegas"* adıyla faaliyete geçen okulun açılış töreninde üssün komutanı Albay William Norton, okulun müdürü Ercan Aydoğan'a törenle okulun anahtarını teslim etmiştir. *"Öldüren Eğitim"* (Killing Ed) adlı belgeseli yapan Amerikalı yönetmen Mark S. Hall, FETÖ okulları hakkında yaptığı çalışma sonrası çok sayıda yolsuzluk tespit ettiğini belirtmiş ancak, bu okullar için "*ABD üst düzey devlet yetkilileri tarafından korunuyor olmalılar.*" ifadesine yer vermiştir.[141] Zaten Gülen de bir röportajında; *"Bugün dünya gemisinin dümeninde Amerika vardır. Onun onayı olmadan bir iş yapmanız, dünyanın dört bir yanına okullar ve eğitim yuvaları açmanız imkânsızdır*." [142] İfadelerine yer vererek Hall'ın tespitini doğrulamaktadır. Yurt dışında açılan okullar aracılığıyla örgüt, tüm bu ülkelerde de birtakım yapılanmalara gitmiştir. Örgüt içerisinde artık il ve ilçe abileri yanında ülke ve kıta imamları

---

[139] Graham E. Fuller, Türkiye ve Arap Baharı, Tarcan Matbaası, Ankara 2016, s. 210-212.
[140] Erdoğan, Şeytanın Gülen Yüzü, s. 86.
[141] http://www.haber7.com/amerika/haber/2058754-feto-abd-askeri-ussunde-okul-acti, (Erişim tarihi: 13.12.2016, 15.23)
[142] Keleş,a.g.e., s.60.

da yerini almıştır. Ülke ve kıta imamlarının olduğu sistematikte ise Gülen'e düşen rol 'kâinat imamlığı'olmuştur.

FETÖ yapılanması lideri 1999 yılından beri Amerika'da Pennsylvania'da yaşamaktadır. Bu arazi örgüt tarafından kurulan *"Altın Nesil Vakfı"* adına FBI tarafından 1991 yılında tahsis edilmiştir.1991 yılından itibaren YÖK veya MEB bursu ile Amerika'ya giden örgüt mensupları da yaz kampı adı altında bu çiftlikte programlar yapmaktadır.[143]

Örgüt mensupları yüz altmışı aşan ülkede açılan okulların kaynağı olarak hayırseverlerin bağışlarını adres olarak göstermektedir. Ancak açılan okulların dağıldığı coğrafya, sayısal yapı ve büyüklükleri dikkate alındığında karşımıza sadece bağışlarla oluşturulamayacak devasa bir sistem çıkmaktadır. Bu durum ilk bakışta okulların oluşum ve gelişimlerinde başka bir etmenin devrede olduğu izlenimini uyandırmaktadır. Durum detaylı olarak incelendiğinde ise bazı dış desteklerin bu okulların açılmasında ve yaygınlaşmasında önemli bir rol üstlendiğini ortaya koymaktadır. Bu konuda yapılan tespitlerden birisi; bu okullar doğrudan Amerika'nın bilgisi ve isteğine uygun olarak tasarlandığı ve 20-30 yıl içerisinde de bu okullarda okuyan öğrenciler aracılığıyla bu ülkelerin teslim alınmasının hedeflendiğidir.[144] Okulları ilk kapatan ülkelerden biri Özbekistan'dır. Özbekistan yönetimi Gülen okullarının Amerika için çalıştığını iddia etmiştir.[145] Örgüt içerisinde uzun yıllar görev yapan Nurettin Veren, Özbekistan eski Devlet Başkanı Kerimov'un, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'e; ülkesine öğretmen olarak gelenlerin bir kısmının casusluk yaptığını söylediğini ifade etmekte ve tespitlerini şu ifadelerle sürdürmektedir: *"ABD, söz konusu bu okulları Asya'nın enerji kaynaklarını kontrol etmek, kendi hâkimiyetinin önünü açmak amacıyla Rusya'nın ve Çin'in önünü kesmek üzere destekliyor. Bunun kanıtı da şudur: Bütün okullarda İngilizce öğretmeni kimliğiyle çalışan yeşil ve kırmızı pasaportlu sözde öğretmenler mevcuttu. Amerikan ve İngiliz pasaportlu öğretmenlerin bu okullarda ne işi var? Hani fakir öğrencilere yardım amacıyla kurulmuştu bu okullar?"*[146]

Öyle anlaşılmaktadır ki, örgütün dünya genelinde okullar açmasında başta ABD olmak üzere İngiltere ve Almanya'nın önemli destekleri olmuştur. İngitere Lordlar Kamarasından *"İngiltere'ye üstün hizmet ödülü"* alan Fetullahçılar, İngiltere'nin Uzakdoğu ve Ortadoğu departmanlarıyla okullar noktasında ortak çalışmalar yürütmektedir. Avrupa genelinde açılan tüm örgüt okullarında, Türkiye Cumhuriyeti adına herhangi bir denetim ya da inceleme hakkı da bulunmamaktadır.[147]

---

[143] Hablemitoğlu, a.g.e., s.85.
[144] Talat Turhan, Sarmaşık, s. 15.
[145] Barış Terkoğlu-Barış Pehlivan, Gizli Belgelerde Türkiye'nin Sırları Mahrem, Kırmızıkedi Yay., İstanbul 2015, s. 300.
[146] Veren, a.g.e.,s. 50-52.
[147] Hablemitoğlu, a.g.e.,s.93-95.

Komisyonun 9 Kasım 2016 tarihli toplantısında komisyona bilgi veren Emniyet Eski Genel Müdür Yardımcısı Cevdet Saral sunumunda*"Bir tespiti de şöyle ifade edeyim: 1998 senesinde, Şubat ayı içerisinde, İstanbul'da Fetullah Gülen'in dergâhında İsrail Sefarad Yahudileri Hahambaşı EliyahuBakshi-Doron'la bir görüşme düzenleniyor. O görüşmede Fetullah Gülen'in kimliği ve tanımlaması, yeri geldiğinde milliyetçi eksende durduğu, yeri geldiğinde Kemalist yapıyla ilişki kurduğu ve sufi mistik anlayışlı, ılımlı bir kimlik tarifinin akabinde okullar zincirinin üzerinden İsrail'in Orta Asya Türk devletlerine açılım politikasının nasıl yürütüleceği konuşuluyordu*" ifadelerine yer vermiştir.

1.4.1.7. Okuma Salonları

Örgütün yapılanmasında yer tutan ve zamanla yaygınlaştırılan mekânlardan birisi de okuma salonlarıdır. Okuma salonlarında çoğunlukla kitaplıklar da oluşturulmuştur. Zamanla bilgisayar ve internet ağı da oluşturularak çocuklar için cazip mekânlar haline getirilmiştir. Salonun oluşturulduğu çevrede öğrencilerin derslerine ücretsiz yardımcı olunacağı reklamı yapılarak velilerin ve öğrencilerin dikkati çekilmiştir. Okuma salonunda görev yapanlar ise daha çok üniversite öğrencilerinden ya da örgüt mensubu emeklilerden seçilmiştir. Buralarda derslere yardımcı olma bahanesiyle öğrencilerin durum tespitleri yapılmış ve zamanla bu çocuklar örgüte kazandırılmıştır.

1.4.1.8. Polis Okulları ve Kolejleri

Örgüt, emniyet içerisindeki yapılanmaya ayrı bir önem göstermiştir. 1980'li yıllardan itibaren bazı hükümet ve bakanların da desteği ile emniyet teşkilatında ciddi bir yapılanmaya giden örgüt, gerekli olan raporları da yine devlet hastanelerinde görev yapan örgüt mensubu doktorlar eliyle gerçekleştirmiştir. Polis Kolejlerinin açılması paralel yapının emniyet yapılanmasında önemli bir yapı taşı olmuştur. Yine aynı süreçte, üniversite mezunlarının bir yıllık kademeli eğitimi sonrasında rütbeli emniyet mensubu olarak atanması FETO yapılanmasının hızlanmasına neden olmuştur. Akademide okuyan öğrenciler daha öğrencilik yıllarında örgüt elamanı olmuş ve örgüt daha sonraki süreçte ülkede meydana gelen karanlık olayları bu kişiler aracılığıyla gerçekleştirmiştir.[148]

Emniyetteki FETÖ yapısı örgütsel yapıyla bağı olan öğrencilere soruları vermiş, okul içerisindeki sicil ve disiplin notu değerlendirmelerini de örgüt aidiyeti üzerine şekillendirmiştir. Bu süreç sadece 1980'li ve 1990'lı yıllarda yaşanammış sonraki dönemde devam etmiştir. Nitekim Komisyona bilgi sunan Prof. Dr. Abdullah Çavuşoğlu, 13.09.2009 tarihinde yapılan

[148] Keleş, Fetonun Günah Piramidi, s.48.

PMYO Sınavı sorularının dışarıya sızması sebebiyle iptal edildiğini, sınavın 01.11.2009 tarihinde yeniden yapıldığını ve durumu Savcı Şadan Sakınan'a bildirdiğini ifade etmiştir.[149]

Örgüt, Emniyet içerisinde yapılanmayı hızlandırdıkça kendilerinden olmayanlara fiziki ve psikolojik şiddet uygulayarak baskı altına almış ve böylece okullardan ayrılmaya mecbur bırakmış, değişik iftira ve ithamlarla öğrencileri disiplin cezalarına çarptırmış ve öğrencilerin okulla ilişikleri kesilmiştir. 1992 yılından itibaren emniyetin ilgili birimleri ve istihbarat teşkilatı FETÖ örgütünün bu çalışmalarını tespit etmiş ve raporlamıştır.[150] Polis okullarında okuyan ve ışık evlerine gitmeyen öğrenciler bu okullarda görevli polis ve emniyet mensuplarınca baskı altına alınmıştır. Örgüt çalışmalarını tespit eden ve konu hakkında inceleme başlatan okul yöneticilerinin bu okullardaki görevlerine bir şekilde son verilmiştir. Okul yönetimleri tamamen örgütün kontrolüne geçince de örgüt, tüm muhaliflerden acımasız bir intikam alma yoluna gitmiştir. Birçoğu fiziki veyahut psikolojik şiddete maruz kalmış, birçoğu da polis okullarından ayrılmak zorunda bırakılmıştır. Okullara yeni başlayan öğrenciler, okullarda görev yapan örgüt mensubu kadronun da etkisiyle örgüte yönlendirilmekte, üst sınıflarda okuyan örgüt elemanlarınca şehri tanıtma bahanesiyle geziye çıkarılmakta ve bu süreç çoğunlukla ışık evlerinde son bulmaktaydı.[151] Örgüt polis kolejleri ve akademilerinin eğitim kadrosunda da önemli bir yapılanmaya gitmiş, hatta bazı üniversitelerden örgüt mensubu öğretim görevlileri bu okullara transfer edilmiştir. Okullarda özel sınıf uygulamasına da giden örgüt, özellikle 90'lı yıllarda bazı öğrencileri özel sınıflarda toplanmakta ve bu öğrenciler daha öğrenim görürken diğer öğrencilere göre avantajlı hale getirilmişlerdir.[152]

Emniyet içerisindeki yapı, genişledikçe örgütsel manada yeniden düzenlenmiş, zamanla da rütbeli ve rütbesiz mensupların ayrı ayrı gruplandırıldığı bir yapıya göre şekillendirilmiştir. Teşkilatın ele geçirilmesinde rütbeli polislere ayrı bir önem gösterilmiş, bu rütbeli polisler eliyle de örgüte mensup olmayan polislerin terfisi engellenmiştir.[153] 80'li yıllardan itibaren devlet imkanlarıyla yurt dışına gönderilen lisansüstü öğrencilerin önemli bir kısmı da bu örgüt mensuplarından seçilmiş, belli donanımı devlet imkânlarıyla kazanan bu elamanlar sayesinde örgüt alanını genişletmiştir. Fetullahçı yapıya mensup polis koleji ve akademi mezunları 1975'ten itibaren bilinçli bir şekilde polis okullarına, eğitim, istihbarat ve bilgi-işlem birimlerinde yapılanmışlardır.[154]

---

[149] Prof. Dr. Abdullah Çavuşoğlu 16.11.2016 tarihli Dinleme Tutanağı, TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/komisyon_tutanaklari.goruntule?pTutanakId=1785. (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[150] Bkz. Nusret Senem, Emniyetin Işık Evleri Raporu, Kaynak Yayınları.
[151] Zübeyir Kındıra, Cemaatin Copları, Togan Yayınları, İstanbul 2010, s.70-75.
[152] A.g.e., s.143-160.
[153] Erdoğan, Şeytanın Gülen Yüzü, s.101.
[154] Hablemitoğlu, s.91.

Terörist başının talimatları doğrultusunda, Fetullahçı yapılanma polis kolejlerinde çığ gibi büyümüş ve EGM İstihbarat Daire Başkanlığının hazırladığı bir rapora göre, 1991 yılına gelindiğinde kolejde okuyan öğrenciler arasından Fetullahçıların oranı %50'nin üzerine çıkmıştır. Aynı yıl mezun olan öğrenciler arasında ise yüzde 67 olduğu tespit edilmiştir. Yine aynı dönemde üst sınıf abilerinden seçilen 34 Fetullahçı imam bulunmaktadır. Polis akademisinde de ciddi bir yapılanma görülmektedir. Özellikle polis kolejlerinden akademiye gelen öğrencilerin çok önemli bir kısmı Fetullahçı yapı ile irtibat halindedir. Akademinin birinci sınıfına kayıtlı 186 öğrencinin 148'i polis kolejinden gelen öğrencilerdir ve bunların 71'i Fetullahçı yapıdandır.[155]

İçişleri Bakanlığınca Komisyona sunulan 01.02.2017 tarih ve 109897 sayılı yazı ekindeki evrak arasında bulunan ve Emniyet İstihbarat Daire Başkanlığınca düzenlenmiş olan 24/10/1991 tarih ve 91/316-12 sayılı yazıda; *"İllegal Fetullah Hocanın Talebeleri adlı örgütün teşkilatımız bünyesinde özellikle Polis Akademisi, Polis Koleji, Polis Okulları gibi eğitim ve öğretim kurumlarında örgütlendiği, bu örgüte girmeyenlerin veya girmiş olup ayrılmak isteyenlerin tehdit edildikleri, ihbar edilmek ve disiplin cezası verilmek suretiyle meslekten ilişkilerinin kesildiği, üstlerinin hakkında suç tasnifi ve iftiraya dayalı gerçekdışı belge ve tutanak tanzim ettikleri iddia edilmektedir*" ifadelerine yer verilmiştir.

1.4.1.9. Askeri Okullar

Örgüt, askeri liselere 80'li yıllardan itibaren sızmaya başlamış, başarılı öğrencileri hukuk fakültelerinin yanı sıra askeri okullara yönlendirmiştir. Hangi öğrencinin ne tür bir askeri okula yerleşeceğine örgüt karar vermiş, bunun için de örgüt içerisinde sadece askeri okullara öğrenci yerleştirmekten sorumlu kurmaylar görevlendirmiştir. Askeri okullardaki yapılanmayı da polis kolejlerinde olduğu gibi, Gülen bizzat takip etmiş ve yönetmiştir. 1980 askeri darbesi sonrasında ortaya çıkan ortamı Gülen iyi değerlendirerek askeri okullara sızma planını hayata geçirmiştir. Özellikle ordunun istediği zaman darbe yapıp yönetime el koyması, Gülen'in arzularıyla tam olarak uyuşmaktadır. Askeriyeye yerleşmesi uygun görülen öğrenciler özel olarak yetiştirilmiş ve bu öğrencilerin deşifre olmamaları için hücre sisteminde yapılanmaya gidilmiştir. Hücreler en fazla birkaç kişiden oluşacak şekilde kurgulanmış, aynı sınıfta öğrenim gören öğrencilerin bile birbirlerini bilmesine fırsat tanınmamıştır.

Örgüt, askeri okullara sızmak için özel görevliler görevlendirerek binlerle ifade edilebilecek sayıda öğrenciyi gizlilik içerisinde askeri okullara hazırlamıştır. Ancak bu öğrencilerin istenen düzeyde askeri okullara yerleşmemesi, örgütün 'toplu girişi' temin edecek yöntemleri devreye sokmasına neden olmuştur. Askeri lise sınav sorularını çalan örgüt askeri okullara hızlı bir şekilde öğrenci yerleştirmeye başlamıştır. Örgüt yaptığı bu işlemi sağlama

[155] Necip Hablemitoğlu, a.g.e., s.78.

almak için de öncelikle TSK'da 'personel şube' ve 'ölçme ve değerlendirme şubesini' ele geçirme yoluna gitmiştir. Bu yapılanma sayesinde özellikle 1986 yılı askeri lise sınav soruları örgüt tarafından ele geçirilmiştir. Bu tarihte Kuleli Askeri Lisesine giren 450 öğrencinin yaklaşık 300'ü Fetullahçı yapıya mensuptur. Kuleliye giren öğrencilerden 300 tanesi Türkçe sorularının tamamını doğru cevaplamıştır.[156] Örgütün askeri okullarda yapılanması zamanla o derece ileri gider ki bir general astsubay okulları için; *"Öyle hale geldi ki, şakirt olmayanlar astsubay okullarına neredeyse alınmıyor*."[157] ifadelerini kullanmıştır

Gülen, askeri okullarda öğrenim gören öğrencilerin kendilerini gizlemeleri için gerekli uyarıları yapmakta; gerektiğinde içki şişelerine meyve suyu koyarak içmelerini tavsiye etmektedir. Askeri okul öğrencilerini bire bir eğitmekte, olduklarından farklı görünmelerini tembihlemekte, gerekirse küpe takarak sınavlara gitmeleri talimatını vermektedir.[158]

Örgüt seçtiği öğrencileri özellikle örgüt dershanelerine ve örgüte ait resmi yurtlarda barındırmamıştır. Bu öğrenciler başka dershaneler kayıt ettirilmiş, yine o dershanelere yerleştirilen örgüt mensubu öğretmenlerce takip ve kontrolleri yapılmıştır.[159] Öğrenci ile görüşmeler örgüt tarafından oluşturulan gizli ve özel mekanlarda yapılmış, öğrenci askeri okula yerleştirildikten sonra da bağlı olduğu 'abi' dışında kimseyle görüşmesine müsaade edilmemiştir. Örgüt abisi ile görüşmeleri ise daha çok dikkat çekmeyen kenar mahallelerde, daha önceden yüz yüze belirlenen zaman dilimleri içerisinde gerçekleşmiştir. Örgüt, bu öğrencilerle telefon benzeri iletişim araçlarıyla irtibata geçilmesine müsaade etmemiştir. Askeri öğrencilerle ilgilenen örgüt mensupları kod isimler kullanmış, yine öğrenciler de bu 'abileri' kod isimleriyle tanımıştır. Okul döneminde örgüt abisinin değiştirilmesi durumunda, bu değişiklik taraflara daha önceden haber verilmeden yapılmakta ve duygusal bir yaklaşımla bu kişilerin irtibatta kalması engellenmektedir.

Örgüt, silahlı kuvvetlerde zemin kazandıkça kendilerinden olmayanları sistemli bir şekilde sistemin dışına itmiştir. Askeri okullarda öğrenim gören ancak örgüte mesafeli olan çocuklar psikolojik olarak yıpratılarak, okullardan ayrılmaya mecbur edilmiştir. Örgütün tüm baskılarına direnen öğrencilere ise, 'ayrılın, ayrılmazsan atacağız' tehditlerinde bulunmuşlardır. Yapılan bu baskının temelinde Gülen'in talimatı yatmaktadır; ona göre askeri okullardaki tüm öğrenciler kendi örgütünün mensupları olmalıdır. Hatta örgütüne askeri okullar için;*"Yüzde doksan dokuzu kabul etmem. Yüzde yüz isterim. Hepsi şakirt değilse başarılıyız demeyin. Çalışmalarınızı bu şekilde yoğunlaştırın*."[160] talimatını vermiştir. Örgüt mensubu subaylar, askeri okullardan atmak istedikleri öğrencilerin disiplin notunu kırmakta, bu öğrencilere

---

[156] Yavuz Selim Demirağ, İmamların Öcü, s. 57-60
[157] A.g.e., s. 87.
[158] Veren, a.g.e., s. 36.
[159] Milliyet Gazetesi İnternet Sitesi, http://www.milliyet.com.tr/iste-feto-nun-askeri-okullara-gundem-2322579/, Erişim: 11.02.2017.
[160] Mustafa Önsel, Ağacın Kurdu TSK'de Şakirtlerin İşgali mi?,Alibi Yay., 19. Baskı, Ankara 2016, s. 40-46.

hakaret ederek pes etmeye zorlamaktadır. Hatta fiziki şiddete maruz kalan öğrenciler de bulunmaktadır. Sınav zamanları yasak olmasına rağmen geceleri bile bu öğrencilere ağır eğitimler yaptırılmıştır. Öğrenciler diğer öğrencilerden ayrı mangalara alınarak ağır eğitimlerden geçirilmiş, hatta aç ve susuz bırakılmıştır. Zamanla bitkin duruma gelen öğrenciler dayanıksızlık gerekçesiyle okuldan atılmıştır.[161] Örgütün yapısını anlayıp ışık evlerine gitmeyen ve hücre abileriyle görüşmeyen tüm öğrenciler değişik ithamlarla bu okullardan atılmıştır.[162] Bu sürece direnen ve okulu bitirmeye muvaffak olan öğrenciler ise, örgüt mensubu askeri doktorların raporları ile mesleğe başlamadan görevlerinden ayrılmak zorunda bırakılmıştır.[163]

Ankara Çatı İddianamesinde yer alan Jandarma Raporu da Fetullah Gülen grubunun, 1971 sıkıyönetim devresinden sonra faaliyetlerini orta ve yükseköğretim gençliğine kaydırarak kadro çalışmasına ağırlık verdiği, silahlı kuvvetler, polis teşkilatı, adliye, üniversiteler, din eğitimi yapan okullar ve diğer devlet dairelerinde kadrolaştığı, sekiz yıllık kesintisiz temel eğitimden Fetullah Gülen grubunun okullarının etkilenmediği, örgütün kaynağı belli olmayan yurtdışı destek ile yatırım yapıp büyüdüğü yönünde tespitlere yer vermiştir.

Ankara Çatı İddianamesinde ifadesi yer alan KADİR Kod adlı 8 sıralı gizli tanık: *"Jandarma astsubay hazırlama okulunda örgütün propaganda aracı Sızıntı Dergilerinin masalar üzerinde gezdiğini, bazı öğrencilerin cemaat evlerine gittiğini yıllar sonra öğrendiğini, 1993 yılında bir astsubayın arayıp gruba katılma davetinde bulunduğunu, bazı askeri personeli tanıdığını, tanıdığı bu kişilerin cemaatten olduğunu, akademi kurmaylık sorularının çalınıp cemaat subaylarına verildiğini, cemaatten bazı kurmay subayların balyoz davasında bilirkişi seçilip görev aldığını anlatmıştır*" ifadelerine yer vererek kurmaylık sorularının bile örgüt tarafından çalındığını belirtmiştir. Yine İddianamede yer alan Tanık Mehmet Ali Karcı 05.12.2014 günü Ankara Cumhuriyet Başsavcılığında verdiği ifadede; jandarma astsubaylık sorularının örgüt tarafından adaylara verildiğini ve ezberletildiğini belirtmektedir.

Komisyonun 24 Kasım 2016 tarihli toplantısında Komisyona bilgi veren Jandarma İstihbarat Eski Başkanı Emekli Tümgeneral İbrahim Aydın; "…*eğer birileri planlı olarak Türk ordusuna -ki netice odur, görülen bir şey- sızmayı planladı, burada örgütlenmeyi planladı, Türk Silahlı Kuvvetlerinin Türkiye'deki rolünü bilerek burada bir yapılanmaya gittiyse bunu muhtemelen 1984-1985'ten sonra bu yapı için ifade ediyorum -benim şahsi kanaatim bu- oradan sonradır girişler harp okuluna"* ifadelerine yer vererek örgütün 1984 yılından beri askeri okullarda yapılandığını belirtmiştir.

---

[161] A.g.e., s. 60-63.
[162] A.g.e., s.75-81
[163] A.g.e., s.110-115.; Demirağ, a.g.e., s. 195.

Komisyonun 18 Ekim 2016 tarihli toplantısında Komisyona bilgi veren Genelkurmay İkinci Başkanı Ümit Dündar da; *"...bu darbe girişimine katılanların tamamı eğitimi ve bu yöndeki eğitimi Türk Silahlı Kuvvetlerine katılmadan almış kişiler. Herhalde açık kaynaklardan da takip ediyorsunuz, ortaokul çağında yetişmiş, askerî liseye sokulmuş, askerî lise esnasında abileri tarafından devamlı cumartesi pazarları takip edilmiş ve yetiştirilmeye devam edilmiş, harp okuluna gelmiş bir başka abisi almış orada eğitime devam etmiş, buradan nereye tayin olduysa ve Silahlı Kuvvetlerden hangi yere tayin olduysa mutlaka orada yeni bir abiye teslim olup eğitime devam ettiği, doktrine devam ettiği bir sistem kurulmuş..."* ifadelerine yer vererek örgütün askeri okullarda nasıl bir gizlilik içerisinde yapılandığını ortaya koymuştur.

1.4.2. Finans ve İş Dünyası

Darbelerin veya darbe girişimlerinin arka planında darbeleri destekleyen grup ve oluşumlar her zaman olmuştur. Genelkurmay İstihbarat Eski Başkanı emekli Korgeneral İsmail Hakkı Pekin, kendisi ile yapılan söyleşilerin ürünü olan Kozmik Oda adlı röportaj kitabında askerin tek başına darbe yapmadığını; sivil toplum kuruluşları, TÜSİAD, medya ve dış destekle birlikte darbe yaptığını dile getirmiştir. Pekin, aynı kitapta 28 Şubat'ın Demirel tarafından tasarlandığını, TÜSİAD, Aydın Doğan-Dinç Bilgin medyası ve yabancı servislerin katkısıyla askerler üzerinden uygulandığını ifade etmiştir. [164]

15 Temmuz Darbe Girişimini gerçekleştiren FETÖ'nün medya, finans ve iş dünyasında çok sayıda doğrudan ya da dolaylı bağlantılı şirketleri bulunmaktaydı. FETÖ ile mücadelenin 15 Temmuz 2016 tarihi öncesinde başlamış olması, bu örgütün medya, finans ve iş dünyası tarafının 17-25 Aralık 2013 süreci öncesine göre kıyasla daha zayıf olmasını beraberinde getirmiş ve darbe girişiminin başarısız olmasını sağlayan etmenler arasında yer almıştır.

FETÖ'nün finans ve iş dünyasında boy göstermesi için iktisatta yer alan "*yatay büyüme* teorisi" açıklayıcı olacaktır. Yatay büyüme, bir işletmenin ürettiği mal veya hizmetin, ara mallarını veya parçalarını da üretmek üzere genişlemesidir.

Ankara Çatı İddianamesi Mali Yapılanma Bölümü'nde ifade edildiği üzere[165]; FETÖ örgütlenmesine eğitim sektörü ile başlamış, okullar ve yurtlar ile teşkilatlanmış, okulların sevk ve idaresi için şirketler kurmuştur. Akabinde kitap satış büroları, okullara yönelik kıyafet mağazaları, kargo şirketi kurulmuştur. Hangi alanda alıma ihtiyaç duyulmuşsa o alanda faaliyet gösteren şirketler kurularak örgüt kurumsal ve ticari yapılanmasını genişletmiştir. Örgüt mensuplarının eğitim, tekstil, basın, taşımacılık, gıda, sağlık, ticaret gibi sektörlerdeki

---

[164] Yasin Topaloğlu, Hasan Yılmaz, "**Dikkat Cemaat Çıkabilir - Kozmik Oda: Fethullah Gülen Türk Ordusuna Neden Kumpas Kurdu? İsmail Hakkı PEKİN - Genelkurmay İstihbarat E. Başkanı**", Kyrhos Yayınevi, Ankara, Mayıs 2015, s.82, s.86 ve s.192.

[165] Ankara Çatı İddianamesi, Dokuzuncu Bölüm: Fetullahçı (Paralel Devlet Yapılanması) Terör Örgütünün Mali Yapısı, s.2.

şirketlerini finanse etmek için örgüt Asya Katılım Bankası'nı kurmuştur. 90'lı yıllarla birlikte FETÖ'nün yurtdışına eğitim sektörü ile açılması ile birlikte, sistemli ve programlı bir genişleme dönemi başlamıştır.

"*FETÖ/PDY ilk etapta büyümeyi hedeflemiştir. Bu amaca yönelik olarak "himmet" adı altında toplanan paralar, örgüt mensuplarına ve örgüte ait okul, yurt, dershane, basın-yayın kuruluşları, vakıf ve kitapevleri açmak için kaynak olarak kullanılmıştır. Himmet miktarı artıp bol para girişi başladıktan sonra ise örgütün hedeflerine yönelik her türlü gider buradan karşılanmıştır*." [166]

FETÖ/PDY, Türkiye'deki ve yurt dışındaki eğitim faaliyetlerinin kaynak ihtiyaçlarını öne sürerek toplumun her kesiminden örgüt gücünü kullanarak "*himmet*" toplamış, himmet olarak topladığı para karşılığı hiçbir mal ve hizmet üretmemiş, şirketlerine ve finans kurumlarına haksız zenginleşme yoluyla ekonomik kaynak sağlamıştır.[167]

FETÖ'nün sistematik bir biçimde, alışveriş yapılan ve yemek yenilen mekânlardan alınan ürünlerin ve yenilen yemeklerde kullanılan malzemelerin caiz olmasına dikkat edilmesi gerektiğini belirttiği, Örgütün bu hususlarda üyelerine hassasiyet kazandırmasındaki asıl amacın, örgüt tabanının ticari bir güç ve Pazar payı olmasından maddi gelir sağlamak istemesi olduğu, kendisine hedef olarak belirlediği, maddi durumu güçlü ve zengin kişileri örgüt bünyesine katabilmek için bu şahıslarla irtibata geçilmesinden sonra örgüt tabanına örgütün bünyesine katılan veya maddi destek sağlayan firmaların ürünlerinin caiz olduğu, rakip olan firmaların ürünlerinin caiz olmadığı bilgilerinin empoze edildiği, dolayısıyla örgütün, sahip olduğu taban kitlesini bir pazar gücü olarak kullanarak maddi gelir ve bağış hedeflediği[168] öğrenilmiştir.

Necip HABLEMİTOĞLU, 2002 yılında katledilmesi nedeniyle tamamlayamadığı "***Köstebek***" isimli araştırma kitabında Gülen hareketinin örgütlenmesini ele almış olup, HABLEMİTOĞLU'nun vefatından sonra 2003 yılında bitirilememiş haliyle yayınlanan kitapta, yapılanmanın "*en az **25 milyar dolar**lık bir malvarlığına sahip bulunduğu*"[169] iddia edilmektedir. Ankara Çatı İddianamesinde ise FETÖ'nün, "*Türkiye'de ve dünyada toplam **150 milyar dolar***" ekonomik değeri bulunan banka, üniversiteler, okullar, yurtlar, dershaneler, medya kuruluşları, matbaalar, yayınevleri, kargo şirketleri ve diğer ticari şirketler, holdingleri bünyesinde barındıran kompleks bir yapıdan oluştuğu belirtilmiştir.

---

[166] Ankara Çatı İddianamesi, Dokuzuncu Bölüm: Fetullahçı (Paralel Devlet Yapılanması) Terör Örgütünün Mali Yapısı, s.22.
[167] Ankara Çatı İddianamesi, Dokuzuncu Bölüm: Fetullahçı (Paralel Devlet Yapılanması) Terör Örgütünün Mali Yapısı, s.3 ve s.4.
[168] Ural, **FETO Sıfırı Tüketiyor**, s.97.
[169] Necip HABLEMİTOĞLU, **Köstebek**, İstanbul, Pozitif Yayınları, 2016, s.84.

FETÖ'nün, kuruluşundan güçlenmesine kadar en büyük mali kaynağı, üyeleri ve sempatizanlarından "***himmet***" adı altında toplamış olduğu paralar olup, Örgütün günümüzde oldukça karmaşık hale gelmiş olan mali yapılanmasının temeli de "***himmet toplantıları***"dır.

Fetullahçı Terör örgütünün devletin kontrolündeki yasal mali yapıya sızma amaçları;

1. İhracatta kolaylık ve öncelik sağlama,
2. Kamu destek ve teşviklerini grup şirketlerine yönlendirme,
3. Mali denetim faaliyetlerinden haberdar olma ve denetimleri yönlendirme,
4. Kamu ihalelerini örgütle bağlantılı şirketlere verme,
5. Bilişim altyapısı ve kurum arşivini örgütle bağlantılı şirketlerin menfaatine kullanma,

şeklinde sıralanmaktadır.

FETÖ/PDY; on binlerce sayıda kurum/kuruluşları aracılığıyla mali açıdan da ülke içerisinde paralel bir ekonomi yaratmıştır.[170]

FETÖ/PDY, kamu kurumlarındaki kadrolaşmasını tamamladıktan sonra elinde bulundurduğu yaptırım gücü ile Örgüte himmet vermeyi reddeden iş adamlarını olağan dışı denetimler, gerçeğe aykırı raporlar, adli veya idari soruşturmalar ile cezalandırmıştır. Örgüt; adliye ve emniyet içerisinde yer alan mensupları aracılığıyla haklarında soruşturma bulunan iş adamlarından bu soruşturmaların kapatılması vaadine karşılık himmet talep etmiştir. Gayrimeşru işlerden gelir elde eden kişiler, "*himmet*" adı altında adeta haraca bağlanmıştır. Birçok işadamı ticaretini sürdürebilmek için FETÖ'ye para vermesi gerektiğine inanır hale gelmiş ve himmet konusunda eli açık olan işadamları örgüt tarafından kamu ihaleleri ve diğer imtiyazlarla ödüllendirilmiştir.[171]

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Futbolda Şike Kumpası'na ilişkin düzenlediği İddianameye göre[172]; Örgütün, yasal ekonomik sisteme sokulması yönünde sıkıntı çektiği gelirler, "*himmet*" paraları olup örgüt bu sorunu aşmak üzere topladığı parayı, kendisine bağlılığı konusunda şüphe duymadığı ve mutemet tayin ettiği iş adamları üzerinden aşmakta, bu yolla maddi durumu yerinde olan iş adamları himmet paralarını kendilerine aitmiş gibi bankaya yatırabilmekte, daha sonra kredi borcuna karşılık ödemede kullanılarak ya da şirket kârı olarak gösterilerek sisteme sokulmaktadır.

1.4.2.1. Şirketler

---

[170] "*Futbolda Şike Kumpası*"na ilişkin İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 01.12.2016 tarih ve 2016/4400 sayılı İddianame.

[171] Ankara Çatı İddianamesi, Dokuzuncu Bölüm: Fetullahçı (Paralel Devlet Yapılanması) Terör Örgütünün Mali Yapısı, s.6.

[172] "*Futbolda Şike Kumpası*"na ilişkin İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 01.12.2016 tarih ve 2016/4400 sayılı İddianame.

Genel Olarak

Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığınca Komisyona sunulan 22.12.2016 tarih ve 92283605-000-E.19334 sayılı yazıya göre, örgüte finansman sağlayan şirketler sınıflandırılmış e bu şirketlerin tespit edilen özelliklerine yer verilmiştir. Buna göre, Örgütün finans ve iş dünyasında boy gösteren şirketleri 3 başlıkta sınıflandırılabilmektedir:

a) Örgüt Şirketleri,
b) Bağlantılı Şirketler,
c) Finansman Sağlayan Diğer Şirketler.

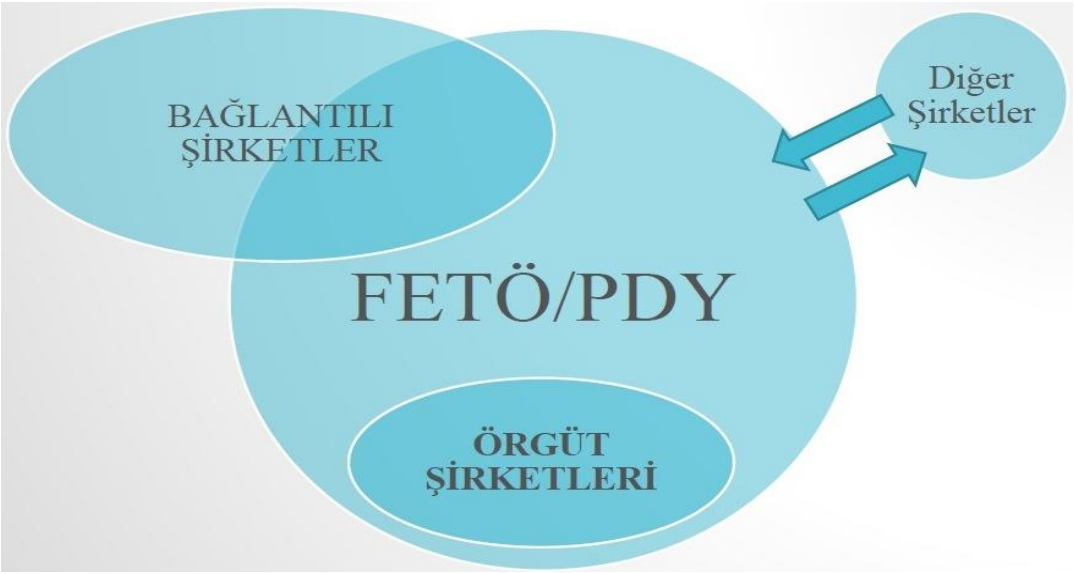

Örgüt Şirketleri; örgüt geliriyle kurulup işletilen, örgütün sermayesini kullanarak büyüyen ve örgüte doğrudan devamlı aktif maddi destek sağlayan şirketlerdir. "*Bankasya, Kaynak Holding*", örgüt şirketlerine verilebilecek örneklerdir.

Bağlantılı Şirketler; örgüt emrinde hareket etmekle birlikte, bir kısmı örgütün sermayesiyle kurulmuş, bir kısmı kuruluş sermayesi örgüte ait olmamakla birlikte örgüt kontrolüne girmiş, bir kısmı da sonradan örgüte maddi kaynak ve destek sağlamış şirketlerdir. Koza İpek Holding, örgütle bağlantılı şirketlere verilebilecek örneklerdendir.

Finansman Sağlayan Diğer Şirketler; örgüt şirketleri veya bağlantılı şirketler gibi doğrudan ilişkisi henüz tespit edilmemekle birlikte, örgüte maddi kaynak ve destek sağlayan şirketlerdir. "*Akfa Holding, Boydak Holding ve Naksan Holding*" örgüte maddi destek sağlayan şirketlere verilebilecek örneklerdir.

Savcılık Makamlarınca yürütülen Soruşturmalar kapsamında FETÖ ile iltisaklı Şirketler ile ilgili yürütülen çalışmalarda, FETÖ (Örgüt) ile bağlantılı şirketlerin tespit edilebilen bazı özellikleri şu şekildedir:

1. Şirketlerin **ortaklık yapısı karmaşık ve belirsiz**dir. Şirketlerin, sık isim değiştirerek, ortak ve pay devirleriyle sahip bilgilerinin gizlenmeye çalışıldığı gözlemlenmiştir.
2. Bazı Şirketlerde, **ortakların, gerçek ortak olup olmadığı konusunda şüpheler** uyanmıştır. Soruşturma konusu edilen birçok Şirkette, "*Emanetçi ortaklar*" olarak ifade edilen, gerçekte Şirketin ortağı olmayan ancak kâğıt üstünde Şirketin sahibi görünen kişilerin ortaklık ilişkileri gözlemlenmiştir. Şirketin sermayedarı FETÖ olmasına rağmen resmiyette biri o sermayenin sahibi gösterilmekte, Şirketlerin yönetiminde resmen gözükmeyen ama şirketi perde arkasından yöneten paralel yapı "*abi*"leri bulunmaktadır. Kişilerden hayır amacıyla toplanan para, şirket sermayesi yapılıp perde gerisinde "*abi*"ler üzerinden Fetullah Gülen tarafından doğrudan yönetilmiştir.
3. Bazı şirketlerde, **şirket ortağının adres kaydının şirketin faaliyet gösterdiği ilden farklı bir ilde görünmesi**, Soruşturma birimlerince dikkat çekici / şüphe uyandırıcı bir husus olarak değerlendirilmiştir.
4. Şirketlerde, Soruşturma birimlerince **şüpheli bulunan hisse devirleri**nin gerçekleştirildiği gözlemlenmiştir.Söz konusu hisse devirlerinin gerçekleşmesinde, bedellerin ödenmesine ilişkin kayıtlara rastlanılmamıştır. Özellikle 17/25 Aralık sonrası Örgüt yer altına çekilebilmek, görünürlüğünü azaltmak ve dikkat çekmemek için gerçek sahibi cemaat olan şirketler hızla kısa sürelerle el değiştirip aynı Örgütten deşifre olmamış başka kişilere devredilmiştir.
5. Şirketlerin **mal ve hizmet alışlarının çok büyük çoğunlukla Paralel Yapıya (Yapı) mensup şirketlerden gerçekleştirildiği**, iş ilişkilerinde ağırlıklı olarak örgütle iltisaklı diğer şirketlerin tercih edildiği, Şirketlerin birbirleri arasındaki ticaretinde transfer fiyatlandırması[173] yoluyla kaynak aktarımı gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir.
6. Şirketlerin, Yapıya dâhil dernek, vakıf ve vakıf üniversitelerine resmi yollarla **bağış ve sponsorluklar gerçekleştirdikleri** tespit edilmiştir.
7. Şirketlerin, elde edilen gelirlerin bir kısmını Örgütle iltisaklı yurt dışı okullara gönderdikleri tespit edilmiştir.

---

[173]**Transfer fiyatlandırması**, ilişkili şirketlerin kendi aralarındaki mal veya hizmet transferlerinde ürün veya hizmetler için belirledikleri fiyatlandırmadır. Bu yöntemle birbirleriyle ilişkili şirketler birbirlerine fon transferini gerçekleştirme şansını yakalarlar ve bu şirketler daha az vergi yüküne sahip olan bölümüne aktarılan fonlarla birlikte toplamda daha az vergi yükü altında kalmış olurlar.

8. Yapıya dâhil bazı holdinglerin ve şirketlerin sürekli kar etmelerine karşın **kâr dağıtımı yapmadıkları** ve bu değerleri hazır akçelerde beklettikleri tespit edilmiştir.
9. Bazı Şirketlerin, **maaş olarak personellerine ödedikleri ve bilançolarında gider olarak gösterdikleri paraları**, tekrar geri alarak oluşan kaynağı FETÖ'nün finansmanında kullandıkları tespit edilmiştir.
10. Bazı şirket çalışanlarının örgütle iltisaklı **gazete ve dergilere abone yapılmak suretiyle para toplandığı**, Şirketlerin faaliyet konusuyla ilişkilendirilerek toplanan paraların gazete-dergi aboneliği v.b. şekillerde Örgüte aktarıldığı, şirketlere ait **POS cihazlarının fon toplanmasında araç olarak kullanıldığı** tespit edilmiştir.
11. Örgütle iltisaklı bazı şirketlerin **kamu kurum ve kuruluşlarına mal ve hizmet satışlarının** olduğu tespit edilmiştir.
12. Şirketlerin ortakları / çalışanları ile **yürütülen soruşturmalarda tespit edilen örgüt üyelerinin çok büyük ölçüde kesiştiği** tespit edilmiştir. Bazı şirketlerin ortak ve yöneticilerinin ana örgüt iddianamesi kapsamında üst düzey yönetici yapılanmasında adlarının geçtiği, üst düzey yönetici yapılanmasında adları geçen diğer bazı kişilerin ise örgütle iltisaklı bu tür şirketlerde çalışma kayıtlarının bulunduğu tespit edilmiştir.
13. Şirketlerin rasyonel piyasa oyuncusu gibi davranmak yerine örgüt "*abi*"sinin emrine göre davranan, reel piyasa oyuncusu olmaktan uzak sermaye yapılanmaları olduğu anlaşılmıştır.

Kaynak Holding

FETÖ'nün mali yapılanmasına ilişkin olarak birçok soruşturma açılmış, Ankara Çatı İddianamesinde olduğu gibi henüz yeni yeni kovuşturma aşamasına geçilen bazı iddianamelerde Kaynak Holding'in merkezi konumuna işaret edilmiş olup, henüz hukuki süreç tamamlanmamıştır.

"*Kaynak Holding, merkezi İstanbul olmakla birlikte Türkiye'nin hemen her yerine yayılmış çok sayıda şirketi, bunlara bağlı yüzlerce şubesi ve binlerce çalışanıyla faaliyet göstermiştir. Kaynak Holding, örgütün yurt dışı ve yurt içindeki faaliyetlerini finanse etmek üzere kurulmuş bir şirketler topluluğudur. Örgüt yöneticileri ekonomik kaynakları burada toplayıp el altında bulundurarak diledikleri zaman kullanmışlardır. Örgütü yönetenlerin ve örgütün idaresindeki şirketlerin malvarlığının ne olduğu belli değildir. Bu örgütün malvarlığını*

gizlemek için kullandığı bir yöntemdir. Kaynak Holding bünyesinde N-T ve Alfa Mağazaları, Kaynak Kağıt, Sürat Kargo, Sürat Eğitim gibi 100'e yakın sayıda şirket yer almaktadır. "[174]

Savcılık Makamlarınca yürütülen Soruşturmalar kapsamında Kaynak Holding ile ilgili yürütülen çalışmalarda,

1. Holding bünyesindeki şirketlerin, eğitim kurumlarının bütünleyicisi pozisyonunda olduğu gözlemlenmiştir.
2. Holding bünyesindeki şirketler, eğitim kurumlarına yönelik basım-yayım ve dağıtım hizmetleri, teknolojik alt yapı desteği v.b. sağlamaktadır.
3. Holdingin, serbest reel piyasa oyuncusu gibi hareket etmeyip amacının bir yapılanmayı parasal olarak desteklemek olarak faaliyet gösterdiği anlaşılmaktadır.
4. Holdingin, ortaklarına kâr dağıtımını çok az yaptığı veya hiç yapmadığı, elde ettiği karı dağıtmak yerine dernek-vakıf gibi hayır kurumlarına bağış olarak aktardığı, yurt dışındaki FETÖ okulları ve kuruluşlarına gönderdiği tespit edilmiştir.
5. Holding bünyesindeki şirketlerin ortak ve yöneticilerinin, Örgütün kurucusu ya da üst düzey yöneticisi oldukları tespit edilmiştir.
6. Holding bünyesindeki şirketler nezdinde POS cihazlarının yaygın olarak kullanıldığı, dergi aboneliği adı altında "*himmet*" gelirlerinin Holding bünyesine hasılat olarak dâhil edildiği anlaşılmıştır.
7. Holding bünyesinde bulunan şirketlerin Kamuya yüklü miktarlarda mal ve hizmet satışları (*Sürat Teknoloji vb.*) gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir.

Koza-İpek Holding

FETÖ'nün mali yapılanmasına ilişkin olarak açılmış soruşturmalarda ve Ankara Çatı İddianamesinde olduğu gibi kovuşturma aşamasına geçilen bazı iddianamelerde, Hamdi Akın İPEK ve ailesinin hâkim ortak olduğu Koza-İpek Holding'in merkezi konumuna işaret edilmiş olup henüz hukuki süreç tamamlanmamıştır.

Himmet olarak toplanan paraların nereye kullanılacağına örgütün mali işlerinden sorumlu "*imam*"ı karar vermektedir. İhtiyaç fazlası eldeki para ise, Bank Asya, Kaynak Holding, İpek-Koza gibi örgüt kontrolündeki sermaye şirketlerinde örgüt emrine sokulmaktadır.

FETÖ'PDY'nin topladığı para, eğer **Koza-İpek Holding**'e aktarılacaksa *"altın"*a dönüştürülmektedir. Örgüt parça parça altın satın almakta, sonra şirket sermayesine altın mal olarak aktarılmaktadır. Şirket, altını yer altından maden ocağından çıkarmış gibi külçe altına

[174] Ankara Çatı İddianamesi, Dokuzuncu Bölüm: Fetullahçı (Paralel Devlet Yapılanması) Terör Örgütünün Mali Yapısı, s.33.

çevirmektedir. Zarar edip iflas etmek üzere bir durumdayken, Koza-İpek Şirketleri 2004 yılı sonrasında birden kara geçip her yıl büyümüştür. Grubun her yıl hızla büyümesinin ve artan öz kaynaklarının mantıklı bir açıklaması yoktur. Şirketlere her yıl kaynağı tespit edilmeyen para girişi yapılmıştır. Bu para girişinin kaynağı sonradan Örgütün topladığı paranın şirketlere aktarılması olarak tespit edilmiştir. Koza-İpek Grubu içindeki bütün şirketler, kaynağı açıklanamayan yüksek kârlar elde ettiklerini beyan etmişlerdir. Her yıl büyüme ve sermayenin katlanması esas alındığında, belirsiz bir kaynaktan şirketlerin beslendiği anlaşılmaktadır. Bu kaynak, örgütün topladığı paralardır.[175]

Koza-İpek Holding, örgütün ekonomik alanda benzerleri arasında fazlasıyla dikkat çeken ve akabinde de bu dikkatlerin şüpheye dönüştüğü, en tartışmalı ve spekülatif ekonomik gücü olmuştur. Yakın zamana kadar asıl faaliyeti olan kâğıtçılık ve davetiye basımı işleri üzerine çalışan ve ticari büyüklük itibariyle KOBİ olarak sınıflandırılabilecek orta ölçekli bir şirket olan Koza-İpek'in, 2003 yılında halka açıldığı zamanki değeri 20 milyon ABD doları olarak görünmektedir. Holding 2005 yılında Normandy Madencilik A.Ş.'in bütün hisselerini ABD Colorado merkezli Newmont Mining Corporation Şirketi'nden 44,5 milyon ABD doları fiyatla satın alarak Bergama'da siyanürle altın çıkarılan maden işletmesini bünyesine katmış ve altın sektörüne girmiştir. Böylelikle Koza Altın İşletmeleri A.Ş, kendisinden katbekat büyük ve çok daha köklü holdinglerin bile yapmadığını yapmış ve Türkiye'de faaliyet gösteren ve Cumhuriyet tarihi boyunca Türkiye'de altın çıkaran ve işleyen ilk Türk madencilik şirketi olmuştur. Bu durum en başta dikkat çekici olduğu gibi, sonraki yıllardaki gelişmeler de şüphe uyandırıcı niteliktedir: Koza-İpek Grubu inanılmaz bir hızla büyüyerek Kanaltürk ve Bugün TV gibi televizyon kanallarına, Bugün ve Millet isimli gazetelere, İpek Üniversitesi'ne vs. sahip olarak kendi medyası olan dev bir ticari gruba dönüşmüştür. Koza Altın İşletmeleri 2010 yılı Şubat ayında halka arz edilmiş olup, halka arz edildiğindeki piyasa değeri 2,2 milyar lira iken, 2012 yılı mayıs itibariyle ise yaklaşık 5 milyar liraya erişmiştir.

Hazine Müsteşarlığı tarafından "*Koza Altın İşletmeleri A.Ş.'nin yurtiçinde cevherden ürettiği kıymetli madenleri, İstanbul Altın Borsası'nda alım satımını yapmaksızın ihraç ettiği iddialarıyla ilgili anılan Şirketin söz konusu işlemlerinin Kambiyo Mevzuatı çerçevesinde incelenmesi*" konusunda Komisyona sunulan 15.11.2016 tarih ve 15421219-111.02.02-E.31784 sayılı cevabi yazı ekindeki 05.09.2008 tarihli İnceleme Raporu'nda[176] "*Koza Altın İşletmeleri A.Ş.'nin, 2001-2006 döneminde ürettiği dore külçe altın madenini, Darphane tarafından ayar tespiti konusunda kendilerine herhangi bir yetki verilmeyen kuruluşlarda analiz ettirdikten sonra, söz konusu dore külçelerin Darphane'ce ayarı tespit edilmeden ve Borsada işlem görmeden yurtdışına ihracını gerçekleştirdiği, Şirketin 2001-2006 döneminde*

[175] Ankara Çatı İddianamesi, Dokuzuncu Bölüm: Fetullahçı (Paralel Devlet Yapılanması) Terör Örgütünün Mali Yapısı, s.30.
[176] Hazine Müsteşarlığı 05.09.2008 tarihli ve 50/29 sayılı İnceleme Raporu.

ürettiği toplam yaklaşık 46 ton dore külçe altından toplam yaklaşık 11,7 ton dore külçeyi İstanbul Altın Borsası'nda sattığı geri kalan yaklaşık 34 ton dore külçeyi Borsa'da işlem yapmaksızın ihraç ettiği" belirtilmektedir.

Söz konusu Raporun düzenlendiği 2008 yılı itibariyle net olarak ifade edilmese de söz konusu Raporun anlatmak istediği husus, Koza Altın İşletmeleri A.Ş. tarafından üretilen altın miktarı ile İstanbul Altın Borsası'na bildirilen ve alım satım yapılan dore külçe miktarında tutarsızlıklar bulunduğu, **bu tutarsızlığın da fiziki olarak çıkarttığı altın miktarından daha fazlasını çıkardığını iddia ederek söz konusu altın bedellerini bilançosuna gelir kaydettiğidir**.

Bu çerçevede, bugünün bakış açısıyla net olarak anlaşılan husus, FETÖ tarafından elde edilen himmet v.b. gelirlerin çıkarılmış altın geliri olarak Koza Altın İşletmeleri A.Ş. bilançosuna aktarıldığıdır. Bu durum, İpek-Koza Holding ile FETÖ'nün bağlantısını ve İpek-Koza Holding'in malvarlıklarının FETÖ'nün malvarlığı olduğunu ortaya koymakta, günümüzde uygulanan kayyum tayin etme / elkoyma / olası müsadere tedbirlerine esas teşkil etmektedir.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2014/119687 sayılı Soruşturmasında, FETÖ'nün topladığı himmetin örgüt emrindeki şirketlere sermaye olarak aktarılması araştırılmış, Hamdi Akın İpek tarafından yönetilen Koza-İpek Holding bünyesindeki şirketlerin on yıllık döneminde örgüt tarafından işlenen suçlarla büyüdüğü iddiaları incelenmiştir. Soruşturma kapsamında düzenlenen MASAK Raporunda[177]; "*Koza-İpek Holding ve bağlı şirketlerinin, toplanan himmet paralarını altın olarak yer altından çıkarmış gibi gösterip şirket geliri halinde sisteme soktuğu, Eti Madenlerinin çok ucuza özelleştirilip Koza-İpek tarafından satın alındığı, Kanaltürk Televizyonunun sahibinin örgüt tarafından soruşturma ve dava ile sıkıştırılıp kanalın Koza-İpek Grubuna satışının sağlandığı, şüpheli Hamdi Akın İpek'in yönettiği şirketler grubu üzerinden yurtdışına kaynağı belli olmayan para gönderildiği, "şirinler yöntemi"[178] ile örgütün parasının yurt dışına aktarıldığı, şüpheli Akın İpek'in halka açık şirketlerin gelirlerini bağış gösterip örgüte aktardığı, Bugün ve Yaşam televizyonu adıyla kurulan televizyonlar ile gazetelerin örgütün dışından destekçi basın yayın organları olduğu, tamamen örgüt tarafından yönetilip yayın yaptıkları, örgütün parasını şirketlerinin geliri gibi yedinde tutan şüpheli H. Akın İpek'in kurduğu üniversiteyi de bu örgüte tahsis ederek onların bir birim yöneticisi olarak faaliyet yürüttüğü*" iddia edilmiştir.

---

[177] Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2014/119687 sayılı Soruşturması Kapsamında Düzenlenen MASAK Raporu.

[178]**Şirinler Yöntemi**: Bir suçtan elde edilen ya da belli bir suça yönlendirilen gelirin birbirinden bağımsız görünen çok sayıda kişi tarafından sisteme sokulması ve böylece suç geliri olduğu ya da örgütü finanse eden kaynak veya kişilerin gizlenmesi için kullanılan yöntemdir. (Bkz. Ankara Çatı İddianamesi, Mali Yapı Bölümü).

Koza-İpek Grubu'nun örgütün para ve himmet sirkülasyonu (*toplama-aklama-dağıtma*) fonksiyonunu ifa eden bir yapılanma/sistem olduğu değerlendirilmektedir.

Asya Katılım Bankası A.Ş.

FETÖ'nün mali yapılanmasına ilişkin olarak açılmış soruşturmalarda ve Ankara Çatı İddianamesinde olduğu gibi kovuşturma aşamasına geçilen bazı iddianamelerde, Asya Katılım Bankası Anonim Şirketi'nin Türkiye'de finans sektöründe Fetullahçı Terör Örgütünün sermaye şirketlerini desteklemek üzere kurulan banka olduğu belirtilmekte olup, henüz hukuki süreç tamamlanmamıştır.

Ankara Çatı İddianamesinde "*Asya Katılım Bankası'nın Fetullah Gülen ve Örgütünün bir kuruluşu olduğu, başka hiçbir bankanın kuruluşunda yer alıp görüntü vermeyen Fetullah Gülen'in ilk kuruluşta mutlu bir eda ile tebrikleri kabul edip gelenleri ağırladığı, banka ile ilgisini hiç kesmediği, kâğıt üstünde başkaları pay sahibi olsa bile fiili olarak bankanın sahibi ve yöneticisinin Fetullah Gülen olduğu, onun tayin ettiği kişilerin bankayı yönettiği, örgütün finans merkezi olan Asya Katılım Bankasının örgüte ait diğer şirket ve holdingler ile organik ilişkisi bulunduğu, Kaynak Holding ve bünyesindeki şirketlerin banka ile ortaklık ilişkisi bulunduğu, TUSKON içerisinde yer alan şirketlerin banka ile finans ilişkisini aşan faaliyetleri olduğu, Asya Katılım Bankası'nın FETÖ'nün bir finans kuruluşu olduğunun ispatı gerektirmeyen kesin bir bilgi olduğunun açıkça anlaşıldığı*" ifade edilmektedir. [179]

Emniyet Genel Müdürlüğü KOM Daire Başkanlığı tarafından "*FETÖ'nün elde ettiği suç gelirlerinin aklanması*" ile ilgili olarak düzenlenen Raporda[180], "*Asya Katılım Bankasının örgütün bir kurumu olduğu, örgütsel amaç ve hedefler için kullanıldığı, çok sayıda farklı hesaba suç gelirlerinin yatırılıp sisteme sokulduğu, yüksek miktarda örgüt emrindeki kuruluşlara kredi kullandırıldığı, kredilerin suç geliri olan himmet ve bağışlarla ödendiği tespitlerine yer verilmiş; Asya Katılım Bankası A.Ş.'nin örgüte ait İspanya'da Colegios De Educaion, Letonya'da Rimsriga İnternational Meridian School, Fransa'da Association Educactive, İskoçya'da Axis Educational Trust, Irak Erbil'de Fezalar Educational Company, Almanya'da Gesellschaft Für Freie Schulen Und. Bil. Rh. - Ma. Gemein. Gmbh, Belçika'da Het Hart Voor Lucerna Vzw, ABD'de Milkway Education (Pioneer Academy), Lehiggh Dialogue Center, North American Univercity (Texas Gulf Foundation), Brooklyn Amity School, Litvanya'da Vims International Meridion School, İngiltere'de Wisdon School, Kanada Toronto'da Canadian Turkish Friendship Community, Danimarka'da Horisont Fonden isimli kuruluşlara vergi kimlik numarası alıp kredi verdiği, kredi geri ödemelerinin genellikle üçüncü*

[179] Ankara Çatı İddianamesi, Dokuzuncu Bölüm: Fetullahçı (Paralel Devlet Yapılanması) Terör Örgütünün Mali Yapısı, s.40.
[180] Emniyet Genel Müdürlüğü KOM Daire Başkanlığının "*FETÖ/PDY'nin elde ettiği suç gelirlerinin aklanması*" ile ilgili düzenlediği rapor.

kişilerce kasadan nakit yatan yüksek tutar paralarla ödendiği, ödemeyi yapan kişilerin kuruluşlarla ortaklık veya yönetim ilişkisi bulunmadığı, Bankanın geri ödemeyi kimin yapacağına dair bilgi sahibi olmadan kredi kullandırdığı ve toplumun belli bir kesiminin yapacağı bağış karşılığı kredi taksitinin geri ödeneceğini beklediği, Bu kuruluşlara Bankanın toplam 115.136.829,07-TL kredi kullandırıp finansman desteği sağladığı, Bankanın mali durumu hakkında hiçbir kanaat oluşturmayan bir firmaya dört yılı ödemesiz, on dokuz yıl vadeli kredi kullandırması gibi örneklerin bankacılık teamüllerine aykırılık teşkil ettiği" yönünde pek çok bilgi ve iddia yer almaktadır.

1.4.2.2. Eğitim Kurumları

FETÖ'nün mali yapılanmasında önemli unsurlardan biri de, örgütün beşeri kaynağının da en önemli temelini oluşturan eğitim kurumlarıdır. MASAK tarafından Komisyona sunulan 22.12.2016 tarih ve 92283605-000-E.19334 sayılı yazıya göre göre; FETÖ'nün söz konusu eğitim kurumlarının elde ettiği gelirler genel olarak şu üç başlık altında toplanabilir:

1. Ticari faaliyetlerden elde edilen gelirler,
2. İhtiyaç sahibi öğrencilerin okutulacağından bahisle "*burs*" adı altında toplanan paralar,
3. Özellikle kuruluş yıllarında, örgütle iltisaklı şirketler ve sivil toplum kuruluşlarından aktarılan fonlar.

Diğer yandan FETÖ ile iltisaklı eğitim kurumlarının önemli özelliklerinden birisi, bu kurumlarda çalışma kaydı bulunan kişilerin, kimi zaman çalıştıkları kurumları, kimi zamansa ikamet ettikleri şehir ve ülkeleri değiştirmek suretiyle *"**rotasyon**"* benzeri bir uygulama içerisinde yer almalarıdır.

Ayrıca bazı eğitim kurumu çalışanlarının ilerleyen yıllarda örgütle iltisaklı şirketlerde ortak veya yönetici düzeyinde yer aldıkları da gözlemlenmiştir. Özellikle 1995-2000 dönemi önemli eğitim kurumlarında çalışanların (*Altunizade FEM; Yamanlar Koleji*) günümüzde Örgütün ve şirketlerinin üst düzey yöneticisi oldukları tespit edilmiştir.

Bazı illerdeki eğitim kurumlarında çalışma kaydı bulunan ve yaş aralığı 20-25 olan şahıslar aracılığıyla mali profilleriyle uyumsuz olarak yüksek meblağlarda bloke çek tahsilat işlemleri gerçekleştirildiği, bazı durumlarda söz konusu şahısların yapılan bu tahsilat işlemlerinden haberlerinin dahi olmadığı Savcılık Makamlarınca yürütülen Soruşturmalar kapsamında tespit edilmektedir.

Örgütün okul veya dershane olarak faaliyet gösteren **Eğitim Kurumları** olarak faaliyet gösteren Şirketlerde, eşit paya sahip çok sayıda ortak bulunduğu, söz konusu ortakların asıl faaliyet alanıyla ilgisiz ortaklar olduğu, ortakların farklı illerde Savcılıklarca yürütülen FETÖ soruşturmalarının şüphelileri oldukları, 17/25 Aralık sonrası ortaklıkların bağlantısız/ilgisiz

şahıslara devri konusunda genel bir faaliyet gözlemlendiği, bu süreçte Şirketlerin unvan değişikliklerine de gittikleri tespit edilmiştir.

Şirketlerden Örgüt tarafından kurulan vakıf üniversitelerine ve kamu kurumlarına geçişin sıklıkla görüldüğü, Şirket muhasebecilerinin eğitim kurumlarından ayrılarak YMM/SMMM ofisleri kurdukları, muhasebecilerin kiralık kasa kullanımı ile olağanüstü ziyaret sayılarının Soruşturmalarda ele alındığı anlaşılmıştır.

1.4.2.3. Sivil Toplum Kuruluşları

FETÖ'nün finansmanına katkı sağlama açısından şahıslardan ve iş adamlarından bağış ve himmet toplanması hususunda başta dernek ve vakıflar olmak üzere genel olarak Sivil Toplum Kuruluşları'nın (*STK*) önem arz ettiği gözlemlenmiştir.

FETÖ'nün "*himmet*" toplama işini organize eden "*Mütevelli Heyeti*" mensupları, iş adamlarının kurduğu sivil toplum kuruluşlarına üye yapılmakta, kimin hangi sivil toplum kuruluşuna üye olacağı sohbet "*abi*"si tarafından belirlenmektedir. Örgüt, bu kuruluşların başkan ve üye seçimlerinde söz sahibi olmayı, iş hayatında topyekûn söz sahibi olmayı böylelikle de hükümete baskı yapabilmeyi amaçlamıştır.[181]

MASAK tarafından Komisyona sunulan 22.12.2016 tarih ve 92283605-000-E.19334 sayılı yazı ile FETÖ'nün mali yapılanmasının sivil toplum kuruluşlarındaki ayağına ilişkin olarak Savcılık Makamlarınca yürütülen Soruşturmalar kapsamında elde edilen veriler ve açık kaynak araştırmaları neticesinde gözlemlenen hususlar; vakıflar ve dernekler başlıkları altında ifade edilmektedir:

Vakıflar

FETÖ mali yapılanması açısından vakıflar genel olarak;

a) FETÖ ile aidiyeti, iltisakı veya irtibatı bulunan üniversite vakıfları,

b) Diğer vakıflar.

olarak ikiye ayrılmaktadır.

Savcılık makamlarınca yürütülen soruşturmalar kapsamında elde edilen bulgulara göre söz konusu vakıfların, örgütün mali yapılanmasında;

1. Örgütle iltisaklı şirketlerin vakıf üniversitelerine para transfer ettikleri,

[181] Ankara Çatı İddianamesi, Dokuzuncu Bölüm: Fetullahçı (Paralel Devlet Yapılanması) Terör Örgütünün Mali Yapısı, s.6.

2. Bu üniversitelerin örgütle iltisaklı firmalardan mal ve hizmet alışı gerçekleştirdikleri, bu suretle örgüt içerisinde sürekli dönen bir parasal akış sağladıkları,
3. Bu vakıflar ile vakfa bağlı iktisadi işletme çalışanlarının bazılarının FETÖ ile iltisaklı eğitim kurumları ve şirketlerde çalışma kaydının bulunduğu ve belirli dönemlerde vakıf hesaplarına para transferleri gerçekleştirdikleri,
4. Bazı vakıf hesaplarının, örgüte ait eğitim şirketleri arasındaki parasal akışı sağlamak amacıyla kullanıldığı, bu surette vakfa bağış yapmış gibi gösterilen şirket tarafından sağlanan fonun, farklı bir eğitim kurumuna aktarıldığı ve bunun da vakıf tarafından eğitim amacıyla sağlanan yardım olarak gösterildiği,
5. Ayrıca Ankara Çatı İddianamesinde, örgütün elindeki okulların, kar amacı güden şirketler tarafından işletilirken, denetimi daha zor ve ceza muhakemesine göre kayyım atanması mümkün olmayan vakıflara devredildiği ve okulların şirketler tarafından işletilmesinden vazgeçildiği,

görülmektedir.

Nitekim olağanüstü hal kapsamında alınan tedbirlere ilişkin Kanun Hükmünde Kararnamelerle; milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen terör örgütlerine veya milli güvenlik kurulunca devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı belirlenen 15 vakıf yüksek öğretim kurumunun kapatıldığı anlaşılmıştır.

Dernekler

FETÖ mali yapılanması açısından derneklerin;

a) İşadamları dernekleri,
b) Eğitim dernekleri,
c) Yardım dernekleri.

şeklinde ön plana çıktığı gözlemlenmiştir.

Olağanüstü hal kapsamında alınan tedbirlere ilişkin Kanun Hükmünde Kararnamelerle; milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen terör örgütlerine veya milli güvenlik kurulunca devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı belirlenen 1.326 dernek ile bunların iktisadi işletmelerinin kapatıldığı anlaşılmıştır.

<u>Bu derneklerin örgütün mali yapılanmasında şu şekillerde kullanıldığı görülmektedir;</u>

1. Bazı dernek çalışanları ya da ilgili kişilerin hesaplarına yatan paraların başkaları tarafından çekildiği, yatırılan paraların gönderilmesinde zaman-mekân uyumsuzluklarının olduğu,
2. Yapılan parasal işlemlerin bazılarının muhasebe kayıtlarına yansıtılmadığı,
3. Bazı dernek çalışanlarının FETÖ ile iltisaklı eğitim kurumları ve şirketlerde çalışma kaydının bulunduğu,

Gözlemlenmiştir.

İşadamları dernekleri, FETÖ mali yapılanmasının en önemli ayaklarından biridir.

Örgüt tarafından, kendisine bağlı iş adamlarını bir araya getirmek ve TÜSİAD ve MÜSİAD dışında bir çatı altında toplamak ve ayrı bir güç olarak ortaya çıkmak amacıyla 2005 yılında Türkiye İşadamları ve Sanayiciler Konfederasyonu (TUSKON) kurulmuştur. TUSKON, kendisine bağlı yedi (7) federasyon ve bunlara bağlı iki yüz on bir (211) üye dernekle faaliyet göstermiştir. Üye iş adamı ve girişimci sayısı 2014 yılı itibarıyla 55.000 civarındadır. TUSKON bünyesinde yer alan 55.000 şirketin çok büyük bir bölümü örgütün devasa ekonomik gücünü oluşturmaktadır.

Savcılık Makamlarınca yürütülen soruşturmalar kapsamında; iş adamlarından himmet adı altında paraların alındığı, ayrıca iş adamlarının il veya bölge bazlı kurulan işadamı derneklerine üye yapılarak aidat toplandığı anlaşılmaktadır. Nitekim Ankara Çatı İddianamesine göre FETÖ'ye bağlı Türkiye İş Adamları ve Sanayiciler Konfederasyonu (TUSKON) bünyesindeki iş adamlarından, gelir durumlarına göre her yıl düzenli olarak alınan paralar, himmet geliri olarak nitelendirilmiştir. Bu paralar, il büyüklükleri ve ekonomik gelişmelere göre, tutarsal olarak farklılık göstermektedir.

Hayır sahiplerinden toplanan zekat, sadaka, fitre ve kurban bedelleri bir havuzda biriktirilmekte fakat para, hayır amacı dışında ticari şirketlere, holdinglere, bankaya aktarılmakta, şirketin veya kişinin kendi parası gibi sisteme sokulmaktadır. Örgütün kuruluşları TUSKON ve Genç İşadamları Dernekleri üyesi kişiler üzerinden bu paralar sisteme sokulup örgütün finans kaynağını oluşturmaktadır.

<u>TUSKON ve Genç İşadamları Dernekleri üyesi olan, bağlantılı ve finansal destek sağlayan şirketlerin genel özellikleri şu şekildedir</u>;

1. Şirketlerin genellikle aile şirketi olması,
2. Ailenin bir bölümü ya da tamamının örgüt ile bağlantılı / iltisaklı olması,
3. Şirketlerin ana faaliyet konularıyla ilgisiz olarak eğitim/danışmanlık alanında da faaliyet göstermeye başlaması,

4. Şirketlerin ve ortaklarının örgüte ciddi finansal destek sağlaması,
5. Örgütün, şirketlerin ulusal ve uluslararası alanda gelişimine destek vermesi,
6. Şirketlerin, dernek, vakıf ve vakıf üniversitelerine resmi yollarla bağış yapmaları ve sponsorluklar üstlenmeleri, kurulan vakıf üniversitelerine kaynak aktarımı gerçekleştirmeleri,
7. Şirket çalışanlarının farklı illerde Savcılıklarca yürütülen FETÖ soruşturmalarının şüphelileri olmaları,
8. Şirket çalışanlarının FETÖ'ye ait yurt dışı kuruluşlara para transferi gerçekleştirmeleri.

1.4.2.4. Gerçek Kişiler

Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığınca Komisyona sunulan 22.12.2016 tarih ve 92283605-000-E.19334 sayılı yazıya göre; Savcılık Makamlarınca yürütülen Soruşturmalar kapsamında adı geçen gerçek kişilerin tespit edilebilen bazı özellikleri şu şekildedir:

1. Şahısların önemli bir kısmının FETÖ ile iltisaklı eğitim kurumları, şirketler ile sivil toplum kuruluşlarında çalışma ve/veya ortaklık kayıtlarının bulunduğu,
2. Şahısların 22.07.2016 tarih ve 6947 sayılı BDDK kararıyla faaliyet izni kaldırılan Asya Katılım Bankası A.Ş. ile iş ilişkisi içerisinde oldukları,
3. Şahısların önemli bir kısmınca kamuoyunda "*Banka Kurtarma Operasyonu*" olarak ifade edilen süreçte Asya Katılım Bankası A.Ş'ye para yatırıldığı,
4. Bazı şahısların adına hesap açtırılıp, bu hesaplara para yatırıldığı ve sonrasında da *"bloke"* konulmak suretiyle örgütle ilişkili olabileceği değerlendirilen mal varlığının emanet olarak başka kişiler üzerinde tutulduğu,
5. Şahısların bazılarının bankaların farklı illerdeki şubelerinde hesap açtırdıkları; bu çerçevede özellikle eğitim kurumu çalışanlarının rotasyona tabi tutulduğunun anlaşıldığı,
6. FETÖ'nün özellikle yurtdışı yapılanmasında rol alan kişilerden bazılarının çocuklarına ait doğum yeri verilerinin birbirinden farklı ülkeye ait olduğunun görüldüğü,
7. Kişilerin para transfer ilişkisi içerisinde bulunduğu bazı kişilerin yine FETÖ'ye yönelik farklı illerde Savcılık Makamlarınca yürütülen Soruşturmalar kapsamında adının geçtiği,
8. Örgütle ilgili soruşturmalarda adı geçen bazı şahısların örgütle iltisaklı yurt dışındaki kurum ve kuruluşlara yönelik para transferleri gerçekleştirdikleri, bu transferlerin önemli bir kısmının Asya Katılım Bankası A.Ş. aracılığıyla gerçekleştirildiği, dikkat çekmemek için yüksek tutarları bölerek çok sayıda kişi aracılığıyla transfer ettikleri, bazı durumlarda başkası adına para transferi yapıldığı,

9. Özellikle 2010 KPSS sonrası eğitim kurumlarının (*örgütle iltisakı, irtibatı veya bağlantısı nedeniyle kapatılan*) çalışanlarının toplu olarak kamu görevine girme çabalarının olduğu,
10. Yine 2010 KPSS soruşturması konusu şahıslardan bir bölümünün eşlerinin askeri personel oldukları, adreslerinin birbirine yakın olduğu, şüpheliler arasındaki para transfer ilişkilerinden, soruları dağıttığı iddia edilen bazı şahıslar ile kopya çektiği iddia edilen bir kısım şahıslar arasında para transfer ilişkileri olduğu,
11. Şahısların akrabalık ilişkilerinde de FETÖ bağlantı ve iltisakı gözlemlenmekte olup, özellikle darbe teşebbüsü sonrasında Savcılık Makamlarınca yürütülen Soruşturmalarda adı geçen askeri personelin bir kısmının kayın hısımlarının yine örgütle iltisaklı mali profil sergiledikleri,
12. Kamu görevlilerine yönelik olarak yürütülen soruşturmalarda; KPSS 2010 soruşturması kapsamında adı geçen şahısların özellikle kapatılan eğitim kurumlarında bir dönem çalıştıkları sonrasında kamu görevine katıldıkları,

Gözlemlenmiştir.

1.4.3. Medya

Medya, örgütün faaliyetlerinde hayati bir rol oynamıştır. Örgüt medyası, örgüt içi iletişim, propaganda, örgütsel dayanışma, ayrıca, örgütün örtük amaçlarının gizlenerek kamuoyuna yumuşak ve makbul bir görüntü verme fonksiyonlarını yerine getirmek üzere kullanılmıştır. Örgütün geniş halk kitlelerine ulaşması ve faaliyetlerini genel olarak kabul görecek bir görüntü altında pazarlayarak kitlelerin sempatisini kazanma stratejisi medya organları üzerinden yürütülmüştür. Örgüt medyası gazeteciliğin genel prensiplerine uygun bir gazetecilik faaliyeti yürütmemiş, gazetecilik adı altında örgütün propagandasını yapmış, örgütün operasyonlarına psikolojik harekat desteği vermiş ve örgütün terör yüzünü gizleyici bir fonksiyon icra etmiştir.[182] Zaman Gazetesi'nin 28 Şubat sürecinde hükümete karşı askeri vesayetçilere destek veren yayınları, örgüt güdümündeki Taraf Gazetesi'nin orduya yönelik kumpasların altyapısını temin etmeye yönelik psikolojik harekat mahiyetindeki yayınları, Samanyolu Televizyonu'nun örgütün adeta resmi yayın organı olarak her olayda algı operasyonu mahiyetinde yayınlar yapması dikkate alındığında, örgütün ele geçirdiği medya imkanlarını örgütsel taktik ve stratejiler olarak benimsenen manipülasyon, fırsatçılık ve komploculuk çalışmalarını yürütmek üzere örgütsel hedefler doğrultusunda kullandığı ortaya çıkmaktadır.

1.4.3.1. Gazeteler

[182] Nedim Şener'in 25 Ekim 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

Zaman Gazetesi

FETÖ'nün yayın hayatına soktuğu ilk örgüt gazetesi Zaman Gazetesidir. 3 Kasım 1986 tarihinde Ankara'da Fehmi Koru yönetiminde yayın hayatına başlayan Zaman, 1987'de Gülen örgütünün kontrolüne geçerek İstanbul'da yayın hayatına devam etmiştir.

Zaman Gazetesi, Türkiye ile birlikte 11 ülkede basılmış ve 35 ülkede dağıtılmıştır. İnternette yayınlanmaya başlayan ilk Türkçe gazetedir. Gazete satış adedi 2001 yılında 200 binlerde iken, 2006 yılında ortalama 630 binlere 2012 yılında günlük ortalama 1 milyonun üzerine çıkarak Türkiye'nin en çok okunan gazetesi olmuş; 2013 ve 2014 yıllarından itibaren gazete okunma oranlarında büyük düşüş yaşanmıştır.

Gazete, 35 ülkede 10 farklı dilde, 2 farklı alfabede yayınlanmış ve 10 ülkede basılmıştır.

4 Mart 2016 tarihinde devlet tarafından el konularak kayyuma devredilen Zaman gazetesinden kayyım kararıyla çıkarılan editör, gazeteci ve yazarların bir kısmı 6 Mart 2016'da Yarına Bakış, 20 Nisan 2016'da ise Yeni Hayat isminde iki ulusal gazete çıkarmışlardır.

Zaman, Yarına Bakış ve Yeni Hayat gazeteleri, 27 Temmuz 2016 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 668 Sayılı KHK ile kapatılmıştır.

Zaman Gazetesi Reklamlarında Darbe Konulu Mesaj ve Subliminal Mesajlar

Zaman gazetesi, 7 Şubat 2012 MİT krizi sonrasında 5 Kasım 2012'de yayınladığı reklam filmiyle kardeşlik çağrısı yapmıştır. 2013 yılında Hükümetin dershanelerin kaldırılması hakkında bir kanun tasarısı hazırladığını açıklaması üzerine Zaman gazetesi, AK Parti Hükümeti'ni bu kararından vazgeçirmek için bir kampanya başlatmıştır. Bu kampanya çerçevesinde hazırlanarak 5 Kasım 2013 tarihinde yayınlanan *"Zaman Kardeşlik zamanı"* reklam filminde gizlenen subliminal mesaj üzerinde durmak gerekmektedir. Görünüşte barış, kardeşlik mesajı veren ve *"Bir ihtimâl daha var"* cümlesinin arkasından *"Bu dünya kimseye kalmaz, zaman kardeşlik zamanı"* melodisiyle biten reklam dikkatli incelendiğinde, haksız ve saldırgan olan tarafı temsil eden kişinin kavga esnasındaki görüntüsü ile dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın o günlerde ısrarla basında yer verilen sinirli bir anına ait fotoğrafın benzerliği dikkat çekicidir.

Aynı günlerde billboardlar için hazırlanan reklamda, bir asker ve bir sivil Zaman gazetesini birlikte tutmaktadır. Askerin tuttuğu sayfada *"Bir ihtimal daha var"*, sivil vatandaşın tuttuğu sayfada ise *"Ne gerek var kavgaya"* yazmaktadır. Bu sayfayı tutan kişinin Fetullah Gülen'e benzerliği dikkat çekicidir.

22 Ekim 2014 tarihli, *"Basın yazmazsa kim yazar"* cümlesiyle başlayan *"Zaman Özgürlük Zamanı"* reklam filminde ise Türkiye bir felâketler ülkesi olarak gösterilmektedir.

1 Eylül 2015 tarihinde Zaman gazetesi genel yayın yönetmeni Ekrem Dumanlı, cemaate ait Kanaltürk televizyonunda Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan hakkında *"Ya adam gibi gider veya gitmek zorunda kalır."* ifadesini kullanmıştır.

5 Ekim 2015 tarihli *"Sükûtun Çığlığı"* isimli reklam filminde, gri tonlu bir kentin kuşbakışı görüntüleri verilirken sirenler çalmaktadır. Arkasından, gülen bir bebek görülmektedir. Bu reklamın 15 Temmuz darbesinden 9 ay 10 gün önce, yani bir bebeğin anne karnında bekleme süresi kadar evvel yayınlanması, reklam filminin bir doğum sancısına işaret ettiği yorumunun yapılmasına sebep olmuştur.

Diğer Gazeteler

FETÖ'nün muhtelif yıllarda yayın hayatına başlayan ve KHK ile kapatılan diğer gazeteleri şunlardır:

Today's Zaman: 16 Ocak 2007 günü ilk baskısı yayın hayatına giren gazete, İngilizce olarak Zaman gazetesi bünyesinde basılmıştır. Pazar günleri Sunday's Zaman adıyla yayımlanmıştır.

Millet: 29 Ekim 2014'de yayına başlayan ulusal günlük gazetedir. 28 Ekim 2015'te yönetimine kayyım atanmasından sonra mizanpaj ve yazar kadrosu değişmiştir. 29 Şubat 2016'da yönetime atanan kayyumlar tarafından yayınına son verilmiştir.

Bugün: Bugün Gazetesi, işadamı Akın İpek'in 2005'de satın almasıyla cemaat medyasına dahil olmuştur. 26 Ekim 2015'te Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın talebiyle Koza İpek Holding'e ait Bugün gazetesine de kayyum atanmıştır. Bugün Gazetesi 27 Temmuz 2016 tarihinde yayımlanan KHK ile kapatılmıştır.

Özgür Düşünce: Kayyum kararıyla Bugün Gazetesinden çıkarılan editör, gazeteci ve yazarların bir kısmı, 17 Kasım 2015'de Özgür Düşünce adında yeni bir ulusal gazetenin yayınına başlamıştır. Bu gazete, 20 Temmuz 2016 tarihinde yayımlanan KHK ile kapatılmıştır.

Meydan: Meydan gazetesi ilk olarak Milliyet Gazetesi'nin bünyesinde 11 Aralık 1990 tarihinde çıkmıştır. Meydan Gazetesi, 27 Temmuz'da çıkarılan KHK ile kapatılmıştır.

27 Temmuz 2016'daki KHK ile FETÖ ile irtibatlı ya da iltisaklı oldukları gerekçesiyle onlarca yerel gazete de kapatılmıştır.

1.4.3.2. Dergiler

Sızıntı: Şubat 1979'da aylık olarak yayın hayatına başlayan Sızıntı, Temmuz 2016'ya kadar aralıksız olarak yayın hayatına devam etmiştir.

Aksiyon: FETÖ'nün tirajı yüksek dergilerinden bir diğeri, 14 Aralık 1994'de yayın hayatına başlayan ve haftalık olarak çıkan Aksiyon dergisidir. Haber dergisi olan Aksiyon, OHAL yasası kapsamında kapatılmıştır.

Nokta: 1 Nisan 1982'de yayın hayatına başladıktan sonra birkaç kez el değiştiren dergi, 18 Mayıs 2015 tarihinden itibaren Gülen cemaatine yakın bir yayın çizgisi ortaya koymuştur.

Dialog Avrasya: 1998 yılında kurulan Diyalog Avrasya (da), Türkiye'de ve tüm Avrasya'da Türkçe ve Rusça yayınlanmıştır. Türkiye menşeli olan derginin da kısaltması, Rusçada *"evet"* anlamına gelmektedir. Dialog Avrasya Platformu'na ait bir yayın organıdır. Orta Asya hakkında yayın yapan diğer FETÖ dergileri, Akademik Araştırmalar ve Asya Pasifik dergileridir.

Gonca: İzmir merkezli ayda bir yayınlanan çocuk, aile ve kültür dergisidir. Derginin içerisinde çocuklara yönelik fıkra, hikâye, masal ve bilmeceler yer almıştır. Bisiklet Çocuk ve Gül Yaprağı da FETÖ'nün çocuklara yönelik çıkardığı dergilerdendir.

Yeni Ümit: 1988 tarihinde yayın hayatına başlayan Yeni Ümit dergisi, 3 aylık periyotlarla yayınlanmıştır. Dinî ilimler ve kültür dergisidir.

Ekolife: Azeri Türkçesi ve Rusça yayınlanan ekonomi dergisidir.

Yağmur: İki ayda bir yayınlanan edebiyat dergisidir

The Fountain: Sızıntı dergisinin İngilizce versiyonudur. 1993'de iki aylık olarak yayın hayatına girmiştir. Dinler arası diyalog, bilim, teknoloji, sanat, kültür konularına yer vermiş olan dergi, 2008'de üç aylık periyotla yayın hayatına devam etmiştir.

Zirve: ÖSS'ye hazırlık dergisidir.

1.4.3.3. Sinema Filmleri

FETÖ, sinemada kendini göstermeye 2009 yılında başlamıştır. Sırasıyla Kelebek (2009), Eşrefpaşalılar (2010), Allah'ın Sadık Kulu: Barla (2011), Selam (2013), Birleşen Gönüller ve Selam: Bahara Yolculuk (2015) filmleri gösterime girmiştir. Altı film için yaklaşık

yedi milyon bilet satılmıştır. Türkiye'de film başına düşen ortalama izleyici 100 bin civarındayken, bu 6 filmin gişe ortalamasının 1 milyonu aşması dikkat çekicidir.

FETÖ'nün sinema filmlerinde temel hikâye, hizmet hareketidir. Genellikle uzak illere veya ülkelere giden öğretmen, doktor veya imam üzerinden sıla özlemi, gurbet vurgusu, hizmet aşkı ve cemaat olabilmenin önemi vurgulanmıştır. Ancak bazı filmlerde bu hikâyeler üzerinden subliminal mesajlar verilmiştir.

İlk film Kelebek'de, Mevlânâ'nın görüşlerinden etkilenmiş bir cemaatin yurt dışı faaliyetleri anlatılmıştır. Filmde, cemaat üyeleri Afganistan'da eğitim ve sağlık hizmetleri vermektedirler. Filmde Amerikancı ılımlı İslâm propagandası yapılmaktadır.

Eşrefpaşalılar'da ise hikâyenin kahramanı, idealist bir imamdır. Film boyunca *"hoca"* olarak anılır. Söz konusu *"Hoca"* camiye uğramayan mahalleliyi değiştirmeye çalışır. Filmdeki hocanın Fetullah Gülen'i temsil ettiğine dair ipuçları vardır.

Bir hizmet hikâyesinden yola çıkan *"Selam"* filminde, kilise, haç, Hristiyan cenâzesi görüntüleriyle diyalog mesajı verilmiştir. Bu sözler söylenirken haç ve hilâl yan yana gösterilmiştir.

"Selam: Bahara Yolculuk" filmi, hizmet için yurt dışına giden öğretmenleri konu almıştır.

"Allah'ın Sadık Kulu: Barla" filmi, Said-i Nursî'nin Barla'da geçen sürgün hayatını animasyon olarak anlatmıştır.

1.4.3.4. Televizyon ve Radyolar

Türkiye'de özel televizyon kanalı, 1990'da kurulmuştur. FETÖ, 13 Ocak 1993 yılında Samanyolu TV'yi kurarak ilk özel televizyon yayınına başlamıştır. Zamanla yayınları, uydu üzerinden Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine, Avrupa ve Amerika'ya ulaşmıştır. Kültür ve din üzerine yayın yapan Mehtap TV, habercilik ve kültür üzerine yayın yapan Samanyolu Haber TV, İngilizce yayın yapan Ebru TV, çocuklar için Yumurcak TV ve genel bir içerik üzerine yayın yapan Samanyolu Avrupa TV, Samanyolu US de bu yayın grubuna âit diğer tv kanallarıdır.

Samanyolu grubunun Türksat ile 2024 yılına kadar anlaşması bulunmasına rağmen Samanyolu grubuna ait Samanyolu TV, Samanyolu Haber TV, Mehtap TV, Yumurcak TV ve Dünya TV'nin de aralarında bulunduğu 13 televizyon ve radyo kanalının yayını, FETÖ propagandası yaptığı gerekçesiyle 15 Kasım 2015 tarihinde kesilmiştir. İnternet üzerinden yayına devam eden kanal, 30 Nisan 2016 gecesi yayın hayatına tamamen son vermiştir.

1.4.3.5. Sosyal Medyada FETÖ

Türkiye'de sosyal medyanın 5. güç hâline gelmesiyle birlikte Örgüt, bu alanı boş bırakmamak için cemaat tabanına sürekli sosyal medya hesapları açması konusunda propaganda yapmaya başlamıştır.17-25 Aralık başarısız darbe girişiminden seneler önce açılan sosyal medya hesapları girişimden hemen sonra aktif hâle geçirilmiştir.

30 Ocak 2014'de, Fetullah Gülen'e ait olduğu iddiâ edilen ve *"tweetleri ikiye katlayın"* ifadesinin yer aldığı ses kayıtları Youtube'a yüklenmiştir.

Twitter istatistikleri incelendiğinde PYD mensuplarının Twitter faaliyetlerini son derece önemsedikleri ve âdeta bir ibadet şuuruyla her akşam en az iki saatlerini bu işe ayırdıkları tespit edilmiştir. 15 Temmuz Darbe Girişiminden sonra özellikle yurt dışında açılan hesaplar üzerinden dünya kamuoyuna yönelik Türkiye aleyhtarı karalama kampanyaları sosyal medya üzerinden yoğun bir şekilde yürütülmüştür.

1.4.4. Siyaset

Demokratik siyaset, en genel anlamıyla toplumsal gücü; meşru yollarla paylaşma, idare etme ve kullanma alanı olarak tanımlanabilir. Demokratik rejimlerde bu alan, toplumsal talepleri karşılamak üzere farklı eğilimleri temsil ettiği varsayılan siyasi partiler aracılığıyla doldurulur. Dolayısıyla gizli yada açık her toplumsal proje, siyaset alanıyla doğrudan bağlantılı olmak zorundadır. İşte gizli ajandasıyla FETÖ de, amacına ulaşmak için bu meşru alanı sonuna kadar istismar etmiş bir örgüt olarak karşımıza çıkmaktadır.

FETÖ'nün yapısı ve çalışma biçimi bilindik terör örgütlerinden çok farklı olup bilindik terör örgütlerinde etnik, mezhebi ya da ideolojik meşrulaştırma var iken FETÖ ise tanımlı bir ideolojik amaç etrafında kurulmuş ve genişlemiş bir yapı değildir. Dini cemaat kisvesi altında eğitim ve hayır çalışmaları gibi meşru araçları kullanarak kendini yapılandırmış bir örgüttür. Tüm bunları yaparken de devletin meşru güç mekanizmalarını ele geçirmek adına kritik yerlerde kendini çok iyi gizleyebilmiştir. Katı hiyerarşik bir yapıda örgütlenmiş olmalarına rağmen hedeflerini, dünya görüşlerini siyasallaştırmaktan özenle kaçınmış ve adeta bir parazit gibi başka bünyelere yerleşerek önce oraları sömürmüş. İşlerine gelmediği noktada ise yerleştiği bünyeyi ifsat etmiş, kumpaslarla hedef haline getirmiştir[183].

---

[183] Halime Körükçü, "FETÖ Siyaset-Siyasetçi İlişkisi", http://www.haber7.com/yazarlar/halime-kokce/2103637-feto-siyaset-siyasetci-iliskisi

Hiçbir zaman siyasal bir harekete dönüşmeyen, hatta siyasetten uzak duruyormuş gibi davranan FETÖ'nün, başından itibaren kadro ve güç devşirmek için bütün siyasi partilerle ama özellikle iktidar partileriyle yakın temas içerisinde olmaya özen gösterdiği görülmektedir.[184]

Özellikle 12 Eylül 1980 darbesi sonrası oluşan yeni siyasi ortamın, FETÖ elebaşının sıradan bir vaizlikten çıkıp zaman içerisinde, bürokrasi koridorlarında dolaşan devletin en üst makamları tarafından protokollerde en ön saflarda yer verilen bir kanaat önderine dönüşmesine zemin hazırladığı anlaşılmaktadır.[185] Bu çerçevede siyaset ve siyasilerle doğrudan ilk temasın Turgut Özal'lı yıllarda gerçekleştiği söylenebilir. FETÖ bu yıllarda bir taraftan iktidar partilerine kendi bağlılarını yerleştirirken diğer taraftan okullaşma stratejisiyle eğitim üzerinden siyasiler nazarında itibar kazanmış ve seküler görünümlü bir amaçla genel halk kitlelerini etkilemeye çalışmıştır. FETÖ elebaşı amacına ulaştığı sürece her siyasi görüşten politikacıya yakın durmuş, ancak kullanılamaz ve kullanılamayacak olanları da en ağır ifadelerle mahkum edip sonlarını dilemekten kaçınmamıştır. Turgut Özal'ı kalp ameliyatı olduğu ABD'de ziyaret edip dua eden FETÖ elebaşı Özal'ın Mesut Yılmaz'ı başbakan olarak tercih etmesiyle emniyet ve diğer bürokrasilerdeki kadrolaşmalarının sekteye uğraması üzerine 1991 yılında Sızıntı dergisinde şu ibretlik yazıyı yazarak Özal'a beddua etmekten çekinmemiştir:

"Şimdi istersen uyu; çünkü bundan sonra kopacak kıyamet senin kıyametin olacaktır! Evet, yakın bir gelecekte sen, sırtında bir kambur gibi târihî mesuliyetlerin, derdest edilip[186] *tarihleşeceğin gayyaya götürülürken, senin ihmaline, senin iğfaline, senin hıyanetine uğramış, bütün ihmalzedelerin, bütün iğfalzedelerin, bütün hıyanetzedelerin kahredici bakışları, çıldırtan çığlıkları ve arş-ı adaleti ihtizaza getiren tazallümleriyle, ölüp ölüp dirilecek ve 'keşke, ben de toprak olsaydım' deyip inleyeceksin!.."*[187]

Öte yandan Turgut Özal'ın FETÖ elebaşının ve örgütünün gerçek amacını vefatından hemen önce fark ettiği anlaşılmaktadır. Bu konudaki görüşlerini yakın bir gazeteci arkadaşına aktaran Özal, FETÖ elebaşını şöyle anlatır:

"*Uzun yıllardır tanırım, ilk Planlama'dayken görüşmüştük. Sonrasında da çok istedi ama birkaç zaruri görüşme dışında randevu vermedim. Houston'da 'geçmiş olsun' ziyaretime gelmişti, görüştük. Bende bıraktığı intiba kendisinden soğumama hatta çekinmeme sebep oldu. Çünkü büyük bir ihtirasa sahip olduğu anlaşılıyor. Ona Türkiye yetmiyor, dünyayı istiyor… Yalanı da rahat söylediğini fark ettim. Bunu güvendiğim müntesiplerinden birine örnek vererek*

---

[184] Nurettin Veren, *ABD'nin Truva Atı Fetullah Gülen Hareketi Kuşatma*, 2007 İstanbul, s.28
[185] http://haber.sol.org.tr/toplum/fethullah-gulen-cemaatinin-hikayesi-hepiniz-oradaydiniz-1-163491
[186] Büyük Birlik Partisinin merhum genel başkanı Muhsin Yazıcıoğlu cinayeti sonrasında da bu "derdest" kavramının kullanılmasını da hatırlatmak gerekir. Zira FETÖ elebaşı amacına engel olarak gördüğü kişilerin ortadan kaldırılması için genellikle bu kavramı kullanmaktadır. (bkz. http://www.dinihaberler.com/terorist-fethullah-gulen-in-muhsin-yazicioglu-nun-olumuyle-ilgili-itirafi-video,533.html)
[187] http://www.sabah.com.tr/gundem/2016/04/17/fetullah-gulen-turgut-ozala-da-beddua-etmis

anlattığımda, "Onun yalanı bile güzeldir" demesi beni daha da ürküttü. Zira bu zat etrafındakilere hulul ediyor ve neredeyse onları esir alıyor. Son görüşmemizde yüzüme iltifatlar yağdırırken gıyabımda olmadık şeyler söylediği ve yazdığı kulağıma geliyor. Benim bildiğim İslam alimleri böyle davranmıyor…"[188]

Özal'ın Çankaya'ya çıkması, Süleyman Demirel'in başbakan olması üzerine, FETÖ, bir taraftan ANAP'la bağlarını korumuş diğer taraftan da iktidar partisi DYP'ye destek vermiştir. Özal'ın beklenmedik ölümü üzerine Süleyman Demirel'in Çankaya'ya çıkması, DYP'nin ve hükümetin başına Tansu Çiller'in gelmesiyle birlikte Fethullah Gülen cemaati DYP içinde önemli mevziler ve mevkiler elde etmiştir. 1990'lı yıllardaki koalisyon hükümetlerinin oluşturduğu siyasi istikrarsızlık FETÖ'nün hem merkez sağ siyasi partiler içindeki etkinliğini ve liderleri nazarındaki meşruiyetini devam ettirmiştir. Bu süreçte Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla ortaya çıkan boşluğu ve fırsatları örgüt değerlendirmeye çalışmış siyasiler de bu çabaları fazlasıyla desteklemiştir. ABD'nin "ılımlı islam" projesi ile Rusya etkisindeki bir bölgede etkin olma arzusuyla bu örgütü kullanma ya da kullanılır kılma çabalarını da dikkate almak gerekmektedir. Nitekim FETÖ'den ayrılan bazı etkili kişilerin ifadeleri de bu etki ve ilgiyi doğrulamaktadır.[189]

FETÖ-siyaset ilişkisinde örgütün siyasete açıktan ve doğrudan ilk müdahalesi diyebileceğimiz süreç REFAH-YOL hükümetiyle başlamıştır. Öteden beri Necmettin Erbakan ve Milli Görüş hareketiyle kan uyuşmazlığı olduğu bilinen FETÖ ve elebaşı bu hükümeti elindeki yazılı ve görsel medya gücüyle yıpratmaktan çekinmemiş, vesayetçi odaklarla bu iktidara karşı güç birliği yapmaktan kaçınmamıştır. Türkiye siyasi tarihinde "28 Şubat" olarak bilinen ve sonunda meşru siyasi iktidarın post modern bir darbeyle yıkılmasıyla sonuçlanan bu dönem FETÖ'nün siyasette ilk kez operasyon yaptığı bir dönemdir[190].

Bu yapı sadece merkez sağ partilerle değil merkez sol partilerle de işbirliği yapmıştır. Bunun en çarpıcı örneği ANASOL-D hükümeti dönemidir. 1999-2002 arasında Bülent Ecevit tarafından kurulan 56'ncı ve 57'nci hükümetler döneminde Başbakan Ecevit'le yakın ilişkiler kuran Örgütün o dönemdeki seçimlerde Bülent Ecevit'i desteklediği iddia edilmiştir. Nitekim Bülent Ecevit FETÖ elebaşıyla olan ilişkisini gizlememiş, onu diğer dini cemaatler ve liderleri arasında farklı bir yere koyup desteklediğini de saklamamıştır. 1998'in Mart ayında gerçekleştirilen MGK'da, Fethullah Gülen'in orduya sızma girişiminden ve çeşitli faaliyetlerinden rahatsızlık duyduklarını söyleyen komutanlara dönemin Başbakan Yardımcısı Bülen Ecevit karşı çıkmış ve "Siz, Gülen'in geçmişinden yola çıkarak bu kanıya varıyorsunuz. Kendisini tanısanız bunları söylemezdiniz. İnsanlar değişip gelişebilir" demek suretiyle FETÖ

---

[188] http://www.star.com.tr/yazar/ozaldan-fethullah-gulene-hitler-benzetmesi-yazi-1106975/
[189] bkz. Nurettin Veren ve Ahmet Keleş.
[190] http://www.hurses.com.tr/Haber-Milli_Gorusun_ensesinde_boza_pisiren_FETOculer_1-7576.htm

elebaşını savunmuştur.[191] Yine dönemin Ankara Emniyet Müdürlüğünün FETÖ'nün emniyet yapılanmasını deşifreye dönük çalışması engellenmiştir ki dönemin Ankara Emniyet müdürü Cevdet Saral, Komisyona verdiği ifadede "Ben Gülen hareketiyle ilgili çalışma yapmak istediğimde, dönemin Başbakanı Mesut Yılmaz bana 'Sakın ha Ecevit böyle bir çalışma yaptığını duyarsa hükümeti yıkar' dedi. Çalışma yapmadım, durdurdum" demiştir.[192]

Hatta Bülent Ecevit'in FETÖ elebaşının ABD'ye gitmesinde de "hayati bir rol" üstlendiği FETÖ örgütü üyesi firari gazeteci Faruk Mercan tarafından aktarılmıştır.[193] Ecevit'e karşı duyduğu bu minnet duygusundan olsa gerek FETÖ elebaşı da "Ecevit hayatı boyunca oruç tutmadı... Namaz kılmadı ama inancı sağlamdı... Sosyal demokrat bir zeminde doğdu ve İsmet İnönü'ye ortanın solu dedirtti... Okullara çok sahip çıktı... İşin büyüklüğünü sezmişti... Önüne bir dosya getirildiğinde elinin tersiyle itti... Eğer ahirette Allah bana şefaat etme imkanı verirse, bunu ilk önce Ecevit için kullanırım…" demiştir.[194]

12 Eylül darbesinin yarattığı toplumsal ve siyasal travma ve ardından oluşan siyasi ortam FETÖ için siyasete sızma açısından son derece uygun bir zemin oluşturmuştur. Bu zemin özellikle 1991-2002 yılları arasındaki koalisyon iktidarları zamanında güçlenmiştir. Zira bu dönem hem siyasi hem de ekonomik açıdan Türkiye siyasi tarihinin en istikrarsız dönemlerinden biri olarak görülmüştür. İşte FETÖ bu istikrarsızlıktan azami oranda ve her açıdan faydalanmak suretiyle devletin bütün kademelerine ve siyasal alanın tüm aktörlerine sızmanın eşsiz bir imkanını elde etmiştir.

Dolayısıyla 3 Kasım 2002 seçimleriyle tek başına iktidar olma fırsatını yakalayan AK Parti hükümeti iktidara geldiğinde o dönemin üst düzey bürokratlarından olan Cevdet Saral'ın ifadesiyle önünde FETÖ'den oluşan hazır bir kadro bulmuştur. 2009 yılına gelindiğinde örgütün Türkiye siyasetindeki boşluklardan faydalanan oportünist yapısını sarsacak kırılma anları yaşanmıştır. Recep Tayyip Erdoğan başkanlığındaki AK Parti'nin siyasal meşruiyetini artıracak seçim ve referandum başarıları ve uluslarası alandaki saygınlığı örgütün devlet içindeki hareket alanını sınırlamaya ve kısıtlamaya başlamıştır. AK Parti'nin yurt içi ve dışındaki itibarını sarsmak için muhalif yapılarla işbirliği içine girmesi üzerine ipler kopmuş ve şiddeti gittikçe artan bir çatışmaya dönüşmüştür. FETÖ bundan sonra doğrudan Başbakan Tayyip Erdoğan'ı hedef alan yayınlar yapmaya başlamış, AK Parti'yi "şeriatçı" bir parti Erdoğan'ı da "islamcı" bir siyasetçi olarak göstererek Batı'nın islamofobik yönlerini okşayarak karşıt propaganda yapmaya başlamıştır.[195] Bunun karşısında dershanelerin kapatılması hamlesi gelmiştir. Buna rağmen 2011 genel seçimlerinde AK Parti'nin FETÖ kontenjanından

---

[191] http://www.hurriyet.com.tr/guleni-savundu-39011869
[192] http://www.hurriyet.com.tr/ecevit-duyarsa-hukumeti-yikar-40273518; http://www.haberler.com/feto-nun-darbe-girisimini-arastirma-komisyonu-8943573-haberi/
[193] http://www.hurriyet.com.tr/gulenden-sasirtan-aciklamalar-9888892
[194] http://www.yeniakit.com.tr/haber/bulent-ecevit-ve-fetullah-gulen-arasindaki-tuhaf-iliski-199808.html
[195] Ahmet Davutoğlu, Komisyon Tutanakları

milletvekili adaylarını meclise taşıdığı görülmektedir. Bu aşamadan sonra örgüte karşı açılan mücadele safhasında Tayyip Erdoğan'ın ailesi ve yakınındakiler doğrudan hedef alınmıştır. FETÖ'nün yargıdaki mensupları eliyle gerçekleştirilen 17-25 Aralık yargı darbesi girişimiyle ipler tamamen kopmuş ve bu tarihten itibaren FETÖ ve PDY bir terör örgütü olarak tanımlanmıştır.

Bu gelişmeler rağmen FETÖ'nün Türkiye siyaseti üzerindeki manipülasyonları bitmemiş, uluslararası boyutta da Türkiye'yi zor durumda bırakacak çeşitli hamlelere girişmiş ve bu süreç, 15 Temmuz 2016 darbe teşebbüsüne kadar devam etmiştir.

1.4.5. Sivil Toplum Kuruluşları

Fetullahçı Terör Örgütü, toplum içerisinde ve devlet kurumları nezdinde yayılıp büyüyebilmek için yıllarca hayırsever bir görünüm altında faaliyet göstermiştir. Örgüt bu faaliyetleri yürütürken vakıf, dernek, sendika gibi sivil toplum kuruluşlarını örgüt hedefleri doğrultusunda etkin bir şekilde kullanmıştır.

FETÖ lideri, Erzurum'da bulunduğu 1962-1963 yıllarında, Erzurum Komünizmle Mücadele Derneği'nin kurucuları arasında yer almış ve dernekte aktif olarak görev yapmıştır. Sivil toplum alanında etkin olan Fetullahçı Terör Örgütü'nün, "*1966 ile 2014 yılları arasında küçük cami derneğinden, dernekler zincirine döndüğü*" ifade edilmektedir.[196]

Örgüt, kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra mevcut sivil toplum kuruluşlarını da ele geçirmeyi amaçlamış, ele geçiremediği sivil toplum kuruluşunun alternatifini kurmuş ve rakiplerini sindirip yok etme yöntemini takip etmiştir. Bununla birlikte, kendi kurduğu vakıf ve derneklerin isimlerinde *"Türk ve Türkiye"* ifadelerini de sıkça kullanıp resmi bir sıfat takınarak muhataplarını ve toplumu yanıltmıştır.[197]

Örgütün hemen herkes tarafından bilinen yüzlerce eğitim kurumunun yanı sıra (dershaneler, okullar, üniversiteler vb.), sivil toplum kuruluşları (dernekler, vakıflar, sendikalar vb.), ekonomik kuruluşlar (İpek-Koza, Kaynak Holding, Bank Asya vb.), medya organları (gazeteler, dergiler, televizyon kanalları, radyolar, internet siteleri vb.) ve sağlık kuruluşları (Şifa, Sema Hastaneleri, üniversite hastaneleri vb.) legal yapı içerisinde yer almaktadır. Bunlar yapının görünen yüzüdürler.[198] Örgütün legal faaliyetlerinin en önemli işlevlerinden birisi de yapının illegal kısmını perdelemektir.

---

[196] Ankara Çatı İddianamesi, ss.3-7.
[197] Ankara Çatı İddianamesi, s.20.
[198] Ankara Çatı İddianamesi, s.2.

Örgüt *"toplumda görünen yapısı olan dernek, vakıf, okul ve şirketlerin üye ve yöneticileri eliyle örgüte eleman toplama ve finans sağlama faaliyetini yürütmüştür."* Zira bu durum Emniyet Genel Müdürlüğü KOM Daire Başkanlığının, Fetullahçı Terör Örgütlenmesinin elde ettiği suç gelirlerinin aklanması ile ilgili 07.03.2016 gün ve 40226 sayılı raporunda; "*...Sivil toplum kuruluşları, dernek ve vakıfların suç gelirlerini toplayıp aklaması"* şeklinde yer almaktadır. Zaten, FETÖ yapılanmasında dernek ve vakıf görevlileri, okul, dershane, yurt, banka, gazete, resmi kurum görevlileri gibi *"örgüte sadık grup*" olarak tanımlanmaktadır. "*Bunlar örgüt sohbetlerine katılan düzenli aidat ödeyen ve az çok örgüt ideolojisini bilen kişilerdir*."[199]

Örgüt emrindeki ticari şirketler, dernekler, vakıflar ve diğer tüzel kişilerden bir kısmı örgütün sermayesiyle kurulmuş, bir kısmı kuruluş sermayesi örgüte ait olmamakla birlikte örgüt kontrolüne girmiş, bir kısmı da sonradan örgüte maddi kaynak ve destek sağlamıştır. Ticari şirketler, finans sağlamanın yanı sıra örgüte ait dernek ve vakıflarla gayri nizami ilişki içine girerek paravan vazifesi de görmüşlerdir. Örneğin Kaynak Holding ile ilgili yürütülen çalışmalarda, şirketin elde ettiği karı ortaklara dağıtmak yerine dernek, vakıf gibi hayır kurumlarına bağış olarak aktardığı, yurt dışındaki FETÖ okulları ve kuruluşlarına para gönderdiği tespit edilmiştir.[200]

1986 yılında, getirilen yasal düzenleme ile derneklerin de özel teşebbüs olarak okul açabilmesinin önü açılınca Fetullah Gülen'in İzmir/Bozyaka'da imamlık yaparken Kur'an kursu öğrencileri için 1977'de açtığı yurt, Yamanlar Koleji adıyla okula çevrilmiş ve yıllar sonra tüm dünyaya yayılacak okullar zincirinin de başlangıcı olmuştur. Fetullah Gülen'e bağlı vakıf ve şirketler 1992'den sonra Orta Asya Türk Cumhuriyetleri, Kafkasya ve Balkan ülkelerinde kolejler açmış, daha sonra bu okullar Asya ve Afrika'ya ve neredeyse tüm dünyaya yayılmıştır.[201]

Örgüt, eğitim alanında özellikle de dershanecilik ile okul ilişkisi ve bütün bunların bir sivil hareket gibi örgütlenmesi ile birlikte esnaf ve iş dünyasının yardım organizasyonları konusundaki iyi güdülenmesi neticesinde tamamen toplumun yardımlaşma, dayanışma duygularını kullanarak da güçlenmiş, toplumun yardım bütçesini, yardım için ayırmış olduğu kaynakları kullanarak büyümüştür. Bu süreçte toplum tarafından benimsenen yardım modellerini de kendi bünyesine adapte etme ve başkasına hayat hakkı tanımama konusunda her türlü çabayı göstermiştir.

Komisyonun 22.12.2016 tarihli toplantısına katılarak Komisyona bilgi veren Türk Kızılayı Genel Başkanı Sayın Kerem Kınık, Deniz Feneri Derneği'nin ortaya çıkması ve belli

---

[199] Ankara Çatı İddianamesi, s.2,4,12.
[200] Ankara Çatı İddianamesi, s.15.
[201] Ankara Çatı İddianamesi, s.8.

bir büyüklüğe ulaştıktan sonra örgüt tarafından alternatifinin (Kimse Yok Mu Derneği) kurulması ve Deniz Feneri Derneği'nin yok edilmeye çalışılması hakkında detaylı bilgiler vermiştir.[202] Buna göre: 1996 yılında *"Şehir ve Ramazan"* isminde özgün bir televizyon programı yayına başlamış, kısa sürede toplum tarafından çok benimsenmiş ve bu program bir televizyon formatı olmaktan çıkarak dernek hüviyetine bürünmüş ve *"Deniz Feneri Derneği"* kurulmuştur. Bu dernek faaliyeti de yine ilgili televizyon desteğiyle ciddi bir operasyonel büyüklüğe ulaşmış, 400-500 bin civarında aileye düzenli yardım yapan, destek olan, sosyal ve toplumsal anlamda dönüştürücü bir fonksiyon icra etmeye başlamıştır. Bu, bireysel yardımların ötesinde yaygın insani yardım ve yoksullukla mücadele formatı Türkiye'nin yeni tanıştığı bir format olmuştur. Toplum tarafından çok rağbet gören bu yaygın insani yardım ve yoksullukla mücadele formatını FETÖ kendi yönetimindeki bir televizyon kanalını kullanarak hemen bünyesine adapte etmiş ve 2004 yılında *"Kimse Yok Mu Derneği"*ni kurmuştur. Bu derneğin Samanyolu televizyonunda aynı formatta başlayan bir televizyon programı üzerine inşa edilmesi ve aynı formatta yaygınlaştırılması ve basılı medyası ve kendi organizasyonel yapısı itibarıyla da çok hızlı yaygınlaştırılmasıyla Türkiye'nin en büyük 3 insani yardım kuruluşundan birisi hâline gelmesi çok kısa sürede gerçekleşmiştir. 2007 yılında da Bakanlar Kurulu kararıyla kamu yararına haiz dernek hüviyetine bürünerek izin almadan yardım toplama statüsü kazanmış, bu süreden sonra daha da büyüyerek profesyonelleşmiştir.

Örgüt bu süreçte, Kimse Yok Mu Derneği'ne daha fazla alan açılması için yurtdışı bağlantıları, emniyet ve yargıdaki elemanları vasıtasıyla birtakım operasyonlar da yürütmüştür. Bu operasyonlar özellikle bu derneğe alternatif olabilecek iki kuruma (İnsani Yardım Vakfı/İHH ve Deniz Feneri Derneği) yönelik olmuştur. Deniz Feneri Derneği'nin, özellikle Deniz Feneri Almanya ayağında 2008 yılında başlatılan ve sonrasında Alman istihbaratının yapmış olduğu çalışmalarla Türkiye'ye doğru yönlendirilen bir soruşturmayla önü ciddi bir şekilde kesilmiş, toplamış olduğu yardımları, bakmış olduğu 400 bin civarında aileye düzenli yaptığı katkıları neredeyse sıfırlanmıştır. Türkiye içerisinde açılan bu dava 2015 yılında tamamen beraatla sonuçlanmış, herhangi bir şekilde suç unsuru bulunamamış ancak o süreçte ülkemizdeki hayırseverlik, yardımseverlik duyguları çok büyük bir yara almıştır.

Türk Kızılayı Genel Başkanı Sayın Kerem Kınık, Komisyonun 22.12.2016 tarihli toplantısında, örgütün İHH ve Yeryüzü Doktorları Derneği'ne yönelik operasyonları hakkında da bilgiler paylaşmıştır.[203] İHH'nın Suriye'nin içerisindeki birtakım illegal unsurlarla illegal ilişkilerinin olduğu ve insani yardıma sığmayacak bazı sevkiyatların yapıldığı söylentilerinin yayıldığını, hatta bu konuyla ilgili Van Emniyet Müdürlüğünün talimatıyla Kilis'te yapılan bir operasyonda aslında farklı bir örgüte operasyon yapılırken İHH'nın depolarında bilinçli olarak bir arama yapıldığı ve sonrasında örgütün kontrolündeki medya organlarında tamamen İHH'nın

[202] Kerem Kınık'ın 22 Aralık 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[203] Kerem Kınık'ın 22 Aralık 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

logoları altında bu operasyonun sanki İHH'ya yapıldığı gibi bir algı verildiğini ve İHH hakkında ciddi bir itibarsızlaştırma çalışması yürütüldüğünü ifade etmiştir. Bununla birlikte, özellikle sağlık alanında insani yardım faaliyeti gösteren *"Yeryüzü Doktorları Derneği"*nin ciddi bir şekilde dünyada ve Türkiye'de ses getiren faaliyetler yürütmesiyle uluslararası itibar kazanması sonucu, bu konudaki alana da girmek üzere FETÖ'nün, *"Yeryüzü Doktorları Derneği"* logosuna çok benzeyen logolarla bir dernek kurduğunu, ismini de *"Küresel Doktorlar Derneği"* koyarak *"Yeryüzü Doktorları Derneği"*nin emeklerinin üzerine konmaya çalıştığını ifade etmiştir.

Örgüt emniyet, yargı ve medyadaki elemanları vasıtasıyla Lösemeli Çocuklar Vakfı, Mehmetçik Vakfı gibi önemli vakıflara da operasyonlar yaparak başkanlarının tutuklanması ve uzun süre hapis yatmalarını sağlamıştır. Sonuç itibarıyla, bu alanı da kendi menfaatleri doğrultusunda dizayn etmeye çalışan FETÖ, insanların yardım duygularını ve insani yardım organizasyonlarına olan güven duygularını zedeleyen bir ortam oluşturmuştur.

Türk Kızılayı Genel Başkanı Sayın Kerem Kınık'ın ifadesiyle: "*Bu yapının şöyle bir özelliği daha vardı: Eğitim örgütlenmesi ve cemaat örgütlenmesi onun en geniş tabanını teşkil ediyordu. Bu örgütlenme ve insan kaynağından istediği tipte bir başka örgüt de çok kolay çıkarabiliyordu, yani bir insan aynı zamanda Kenya'daki bir okulun öğretmeniyken Kimse Yok Mu Derneği'nin Kenya temsilcisi ve/veya TUSKON İşadamları Derneği'nin de aynı zamanda temsilcisi olabiliyordu. Bu, aslında sahte bir algıyla onların uluslararası görünürlüğünü ve etkinliğini artıran bir operasyondu. Dolayısıyla Birleşmiş Milletlere, Kimse Yok Mu Derneği olarak müracaat ettiklerinde Ekonomik ve Sosyal Konsey ECOSOC'a çok hızlı bir şekilde kabul edildiler. Çünkü teorik olarak bakıldığında 100 küsur ülkede temsilciliği, çalışanı, gönüllüsü olan, bu kadar yapısı olan bir örgütlenme görüyorsunuz. Hem insan kaynağı olarak tek bir "network"e oturuyor hem de mali yapı itibarıyla da tek bir havuzları var.*"[204]

Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığının raporuna göre, sivil toplum kuruluşlarında girift bir suç organizasyonu ve örgüt gücü bulunan FETÖ, Türkiye'nin 81 ilinde toplam 3 bin 257 dernek, vakıf ve şirket ile faaliyet yürütmüştür. Söz konusu sivil toplum kuruluşlarından en bilinenleri ise şunlardır:

Türkiye İş Adamları ve Sanayiciler Konfederasyonu (TUSKON); kendisine bağlı 7 federasyon ve bunlara bağlı 211 üye dernekle FETÖ'nün en etkili ve yaygın sivil toplum kuruluşlarından birisidir. Üye iş adamı ve girişimci sayısı 2014 yılı itibarıyla 55.000 civarındadır. Söz konusu 55.000 üye arasında Boydak Holding, Koza-İpek Holding gibi çok

[204] Kerem Kınık'ın 22 Aralık 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

büyük cirolara sahip işletmeler olduğu gibi ilçe merkezlerindeki küçük bir hırdavatçı ya da eczacı da vardır.

Kimse Yok mu Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği; 2004 yılında İstanbul merkezli olarak kurulmuş olup ihtiyaç sahiplerine yardım adı altında örgüte para toplanması hususunda kullanılmıştır.

Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı (GYV); 1994 yılında Fetullah Gülen öncülüğünde Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'ne alternatif olarak kurulmuştur. Faaliyetlerini; Abant Platformu, Diyalog Avrasya Platformu, Kültürlerarası Platform, Kadın Platformu, Media Platform ve Araştırma Merkezi gibi platformlar vasıtasıyla yürütmüştür. Bunlardan her yıl Bolu'da düzenlenen ve ülkenin önde gelen siyasetçilerinin, bürokratlarının, ünlü basın ve medya temsilcilerinin, yazarların, sanatçılarının katıldığı Abant Platformu, kamuoyunu günlerce meşgul ederek ülke gündemini oluşturmaya yönelik faaliyetler yürütmüştür. Kapatılmadan önce her yıl düzenli olarak gerçekleştirdiği bazı organizasyonlar ise şunlardır:

- Uluslararası Aile Konferansları (2010-2016 yılları)
- Medyada Kadın Algısı Çalıştayı (2011-2016 yılları)
- Birlikte Yaşama Ödülleri (2011-2016 yılları)
- Antalya Forum (2012-2016 yılları)

Uluslararası Türkçe Derneği (Türkçeder); 2003 yılında kurulmuştur. Asıl faaliyeti Türkçe Olimpiyatlarını düzenlemektir.

Örgütün, 15 Temmuz öncesi sivil toplum kuruluşları eliyle elde ettiği başlıca gelir kalemleri şu şekildedir:

- TUSKON ve alt temsilcilikleri üzerinden toplanan aidatlar
- Kimse Yok Mu ve diğer dernekler aracılığıyla yardım adı altında toplanan paralar
- İl ve ilçelerin ticaret odalarının yönetimleri ele geçirilerek elde edilen gelirler
- Kurban bayramı öncesi 'kurban bağışı' adı altında toplanan paralar
- İl ve ilçelerde, TUSKON mensubu işadamlarının katıldığı toplantılardan himmet adı altında toplanan paralar

FETÖ'nün bu dernek ve vakıflar aracılığıyla yürüttüğü örgüt amaçlarına yönelik faaliyetler ise şu şekildedir:

- Kamu arazi tahsislerinin örgütle ilişkili vakıf ya da derneklere bedelsiz devredilmesi,
- Belediyelerce yapılan imar değişikliklerinin örgütle ilişkili vakıf veya dernekler lehine yapılması,
- Kamu hibe, destekleme ve teşviklerinden pay almak.

İçişleri Bakanlığınca Komisyona gönderilen 29.11.2016 tarihli ve 24821456-708.05.E.4054 sayılı cevabi yazıya göre; 15 Temmuz'dan bugüne kadar Bakanlar Kurulunca kabul edilmiş Kanun Hükmünde Kararnameler ile *"Milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen Fetullahçı Terör Örgütüne (FETÖ/PDY) aidiyeti, iltisakı veya irtibatı"* belirlendiğinden kapatılan dernek sayısı 1.108'dir.

Benzer durum vakıflar için de söz konusudur. Valilik ve kaymakamlık bünyelerindeki sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıfları haricinde Türk Medeni Kanunu'na göre kurulmuş ve halen faal olan vakıf sayısı 3.982'dir. 15 Temmuz'dan bugüne kadar FETÖ'ye aidiyeti, iltisakı veya irtibatı belirlendiğinden kapatılan vakıf sayısı ise 123'dür. Toplam vakıf sayısı içinde Fetullahçı Terör Örgütüne (FETÖ/PDY) aidiyeti, iltisakı veya irtibatı bulunan vakıfların oranı %3 gibi gözükmekte ise de bu vakıflar da faaliyet ve bütçeleri açısından karşılaştırıldığında FETÖ'nün vakıflarının çok daha etkin olduğu ortaya çıkacaktır.

FETÖ bağlantısı nedeniyle 667 ile 677 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararname ile kapatılan 1.108 derneğin 69.750 asli, 176 onursal olmak üzere toplam 69.926 üyesi olduğu, 81 taşıt ve 178 arsa ve binası bulunduğu tespit edilmiştir.[205]

Türkiye'de hukukun sivil toplum kuruluşlarına tanıdığı özgürlüğü, kendi hedefleri doğrultusunda kötüye kullanan örgüt, memur ve işçi sendikalarına da el atmış, örneğin 15-31 Ocak 2014 tarihleri arasında 'Pak Sendika' adı altında 19 sendika birden kurulmuştur. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca Komisyona sunulan 16.12.2016 tarihli ve 17639301-102-E.26976 sayılı cevabi yazıya göre, 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu çerçevesinde faaliyet gösteren *"milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen yapı, oluşum, grup veya terör örgütlerine üyeliği veya iltisakı ya da bunlarla irtibatı belirlenen"* sendika ve konfederasyonların tespiti amacıyla 23.07.2016 tarihinde oluşturulan komisyonun kararıyla Pak Sendikalarının tamamı kapatılmıştır. Örgüt sendikalarının amiral gemisini ise Aktif Eğitimciler Sendikası (Aktif Eğitim-Sen) oluşturmuştur. İlk olarak 2012 yılında kurulup 9 ayda 35.000 üye sayısına ulaşan sendika 9 ay sonra kendisini feshetmişse de 22.11.2013 tarihinde tekrar kurulmuştur.

Paralel yapı sendikaların yanında konfederasyon yapılanmasına da gitmiştir: 21.02.2014 tarihinde kurulan ve bünyesinde Aktif Eğitim-Sen, Ufuk Tarım-Orman Sen, Ufuk Enerji Sen, Ufuk Sağlık Sen, Ufuk Büro Sen ve Ufuk Yerel Sen gibi sendikaların yer aldığı Cihan Sendikalar Konfederasyonu (Cihan-Sen) bunlardan birisidir.

---

[205] 23 Temmuz 2016 tarih ve 29779 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan 667 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin KHK, 22 Kasım 2016 tarih ve 29896 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan 677 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin KHK.

FETÖ'nün birçok alanda federasyonlar kurduğunu da görmekteyiz. Alevi Bektaşi Federasyonu, Doğu Anadolu Sanayici ve İş Adamları Dernekler Federasyonu (DASİDEF) da bu kuruluşlar arasındadır.

Vakıflar Genel Müdürlüğünce Komisyona gönderilen 29.11.2016 tarihli ve 94189 sayılı cevabi yazıya göre FETÖ/PDY'ye ait olduğu tespit edilen ve 667 Sayılı KHK ile Kapatılan Vakıfların "Ana Faaliyetleri" Tablo-2'de gösterilmiştir.

FETÖ/PDY' ye ait olduğu tespit edilen ve 667 Sayılı KHK ile Kapatılan Vakıfların Malvarlıkları; Nakit Varlıkları- 10.604.643 TL, Emlak vergi değerleri- 648.208.676 TL, Menkul Kıymetleri- 36.821.429 TL, taşınmaz sayısı ise 1531 olarak belirlenmiştir. (Tablo-3)

Tablo 2: 667 Sayılı KHK ile Kapatılan Vakıfların Ana Faaliyet Alanları

VAKIF SAYISI		**123**
İL SAYISI		**54**
ANA FAALİYET	**Eğitim**	**118**
	Sağlık	**38**
	Sosyal yardım	**63**
	Çevre	**10**
	Sosyal hizmet	**39**
	Bilim-Teknoloji	**11**
	Sosyo-kültürel, tarih	**42**
	Sanat	**9**
	Tarım hayvancılık	**2**
	Hukuk, insan hakları, demokrasi	**3**
	Kalkınma	**7**
	Mesleki eğitim	**6**
	Personele yardım	**5**
	Spor	**4**
	Diğer	**2**

Tablo 3: 667 Sayılı KHK ile Kapatılan Vakıfların Malvarlıkları

VAKIF SAYISI	**123**
İL SAYISI	**54**
Taşınmaz Mal Sayısı (Ek-5)	1531
Emlak Vergi Değeri (TL) (Ek-5)	648.208.676,49
Nakit Varlıkları (TL) (EK-1)	10.604.663,32
Menkul Kıymetleri (TL) (Ek-2)	36.821.429,65

Araç ve İş Makinaları Sayısı (Ek- 3)	18
Taşınır Mal Sayısı (Ek-4)	Vakıflar GMnün 29.11.2016/94189 tarih ve sayılı yazı EKinde detay bilgi
Alacaklar ve Haklar (TL)(Ek-6)	20.084.120,09

1.5. FETÖ/PDY'NİN KAMU KURUMLARINA SIZARAK ÖRGÜTLENMESİ

1.5.1. Kamu Kurumları

Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ/PDY) başlangıcından beri devlet içinde teşkilatlanmayı ve Işık Evlerinde yetişen gençleri devletin kilit mevkilerine yerleştirmek suretiyle devletin üst düzeyi kadrolarını ele geçirmeyi hedeflemiştir. Bu maksatla öncelikle eğitim alanına el atmış; okullar, dershaneler ve etüt merkezleri açarak işe başlamıştır. Bunun yanında devlet kademelerine yerleştirilmek üzere seçilen genç dimağlar ışık evleri adı verilen örgüt evlerinde *"abi"* ve *"abla"* denilen elemanlar aracılığıyla duygusal telkinlerle beyinleri yıkanarak tektipleştirilmiştir. Böylece elamanlarını militan gibi yetiştirmiş, onlara yerleştirilecekleri devlet kurumlarında uzun yıllar kendilerini gizlemelerinin yollarını öğretmiş ve vakti geldiğinde emri ile harekete geçmeleri için programlamıştır.

Komisyonun 18.10.2016 tarihli toplantısında Komisyona bilgi veren Eski İçişleri Bakanı Efkan Ala, örgütün 1980'lerden itibaren devletin çeşitli kademelerine sorular çalarak, çeşitli yöntemler kullanarak girmeye başladığını, 90'lı yıllarda aynı sürecin devam ettiğini ve 28 şubat sürecinin de örgütün önünü açtığını ifade etmiştir. [206]

15 Temmuz 2016 tarihi itibariyle Emniyet Genel Müdürü olan Mehmet Celalettin Lekesiz ise 8 Kasım 2016 tarihli komisyon toplantısında, örgütün kamu kurum ve kuruluşlarına yerleşme sürecinin 1966-67'li yıllardan örgütün liderinin İzmir'e yerleştiği günlerden itibaren ele alınabileceğini, o günlerden itibaren bir plan program dâhilinde kamu kurum ve kuruluşlarına sızma faaliyetinin yürütüldüğünü ifade etmiştir.[207]

Bütün bu bilgiler; örgütün, devlet kurumlarını kontrolüne almak suretiyle iktidarı ele geçirmeyi hedef edindiğini, bu maksatla ortaya çıktığı 1960'lı yıllardan itibaren örgüt evlerine çektiği zeki ve genç insanları bir yandan örgüt militanı şeklinde yetiştirirken bir yandan da iyi bir eğitimle devlet kademelerinde yer almasını sağladığını ortaya koymaktadır. Zamanla örgüt, merkezi sistemle yapılan sınavları organize eden ÖSYM kurumuna da sızması sayesinde sınav sorularını çalarak başlangıçta sızma olarak adlandırılabilecek kamu kurumlarına eleman yerleştirme faaliyeti kitlesel bir hal almış ve hedef kurumları işgale kadar varmıştır.

Eski Başbakanlardan Sayın Ahmet Davutoğlu Komisyona gönderdiği 09.01.2017 tarih ve 104997 sayılı yazıda, FETÖ'nün kamu kurumlarına sızmasının kolayca tespit edilememesine ilişkin isabetli bir şekilde şu değerlendirmeyi yapmaktadır: "*Esasen FETÖ/PDY mensuplarının kendilerini gizleyerek bürokrasiye sızma çabalarının gerçek mahiyeti, toplumun*

---

[206] Efkan Ala'nın 18 Ekim 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

[207] Mehmet Celalettin Lekesiz'in 08 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

dini inançlarının sosyal hayattaki tezahürlerini bir tehdit olarak tanımlayarak dindar kişilerin bürokraside yer almasını çeşitli yöntemlerle engelleyen, bu yolda hukuk dışı uygulamalara da başvurmaktan çekinmeyen vesayetçi/darbeci anlayış temsilcilerinin hastalıklı davranışları sebebiyle başlangıçta tam olarak teşhis edilememiştir."

Örgütün hedefi tüm kamu kurumlarını ele geçirmek olmakla birlikte kamu kurumlarından bazılarına daha fazla önem ve öncelik vermiştir. Bu kurumların emniyet, askeriye, mülkiye ve yargı olduğunu görmekteyiz. Nitekim özel önem ve öncelik verdiği bu kurumların ele geçirilmesi faaliyetlerine *"mühim hizmetler"* adı vermiş, bu kişilerden sorumlu tuttuğu kişilerle (imamlarla) FETÖ Lideri doğrudan görüşmelerde bulunmuştur. Bu nedenle örgütün bu kurumları ele geçirme faaliyetlerini ayrı başlıklar halinde incelemek gerekmiştir.

1.5.1.1. Yargı

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Kurulunun 15.11.2016 tarih ve 2016/440 sayılı kararı, Anayasa Mahkemesi Genel Kurulunun 04.08.2016 tarih ve 2016/12 sayılı kararı ile Ankara Çatı İddianamesinde FETÖ'nün Yargı Organlarındaki Yapılanması ve Faaliyetlerine yer verilmiştir. Bu üç metin birlikte ele alındığında;

- Türkiye Cumhuriyeti Devletinin yargı erki içerisinde, hiyerarşik şekilde örgütlenen ve alternatif olarak faaliyet gösteren, kendinden olmayan herkesi, özellikle de örgütün kişisel çıkar ve menfaatlerine hizmet etmeyen kişileri düşman addeden, örgüte boyun eğmeyen veya farklı düşünen kişileri hedef haline getirerek yargı kararları ile emniyet operasyonlarına konu eden, istihbarat toplayan, operasyon kararları alan, emniyet ve yargı üzerinden toplanan istihbarata göre örgütün üst düzey yöneticilerinin verdiği kararları icra eden, basın ve yayın üzerinden linç girişimi gerçekleştiren, topluma yönelik algıyı yöneten, suç faili veya masum olduğuna bakılmaksızın birçok kişiyi yargı eliyle mağdur eden, taraflı ve delilsiz davalar açan örgüt mensuplarının yargı içerisinde cemaat cuntası şeklinde paralel bir yargı gücü oluşturdukları,
- Yargının devlet ve toplum hayatında kesin belirleyici ve son karar verici olmasının örgütün işini kolaylaştırdığı, örgütün yargıyı sadece rakiplerini bertaraf etmek için değil aynı zamanda siyaseti tanzim etmek, siyasi partilerin yönetimlerini değiştirmek, toplumdaki etkinliğini artırmak, toplumu kontrol etmek, kişilerle ilgili bilgi toplamak, ticari faaliyet alanlarını ve kamu kurumlarını ele geçirmek, hatta hükümeti yıkmak ve kendi felsefesine uygun bir siyasi yapı oluşturmak için de bir araç olarak kullandığı, böylece yargının soruşturma unsurlarıyla, alt yapısıyla ve polisle desteklenerek örgütün kullanabileceği bir silaha dönüştüğü, yüksek

yargıdaki değişim ile örgütün elindeki bu silahın etki alanının zirveye çıktığı, örgütün kendisine engel olacağını düşündüğü hâkim-savcı, asker, emniyet personeli, mülki amirler ve diğer kamu personelleri hakkında uydurma tahkikatlar, tutuklamalar yaparak bunları saf dışı bıraktığı, aynı zamanda bu yolla diğer kişilere de gözdağı verdiği, silahlı kuvvetler mensupları ile ilgili uydurma soruşturmalar, toplu tutuklama ve davalarla TSK mensuplarının bir bölümünün bertaraf edildiği, böylece örgüt mensuplarının terfi etmesinin yolu açıldığı,

- FETÖ mensubu hâkim ve Cumhuriyet savcılarının, hayatlarının farklı dönemlerinde FETÖ mensupları ile muhatap oldukları, örgütün öncelikli hedefinin Devletin askeriye, adliye ve mülkiye kadrolarına yerleşmek olduğu, kendilerinin de bu amaç doğrultusunda örgütün yargıdaki eleman ihtiyacını karşılamak üzere yetiştirildikleri, FETÖ tarafından üyelerine hâkimlik ve savcılık sınavlarına girmeleri konusunda telkinlerde bulunulduğu, hatta mensuplarının sırf hâkimlik savcılık sınavlarına hazırlanmaları için hukuk fakültesi mezunları arasında çalışma evleri oluşturulduğu, ışık evleri, dershaneler ve okullar vasıtası ile mahrem görev kapsamında büyük önem atfedilen hâkim ve savcılık mesleğine örgüt mensuplarının yerleştirilmesi amacıyla, sınav sorularının yasal olmayan yollarla temin edilip sınavdan birkaç gün önce, abiler/ablalar tarafından cevapları işaretlenmiş kitapçıklar halinde öğrencilere gösterilerek ezberlemelerinin ve bu şekilde sınavda başarılı olmalarının sağlandığı, kendilerinden olan hâkim ve savcı adaylarının deşifre olmasını engellemek amacıyla, örgütle irtibatlarını gizlilik içerisinde ve sözde liderin *"Tedbir"* kurallarına uygun şekilde sürdürecekleri evlerde kalmalarının tavsiye edildiği, adayların beşer kişilik kapalı gruplar halinde ve örgüt tarafından finanse edilen evlerde kalmalarının sağlandığı, iki evin irtibat halinde olmasının istendiği, bu evlere murakıp adı verilen örgüt mensubu kişilerin gönderilerek evde kalan öğrencilerden bilgi alınmasının ve tavsiyelerde bulunulmasının sağlandığı,
- Örgütün yargı imamının, doğrudan Türkiye imamına bağlı olarak faaliyet yürüttüğü, gerektiğinde doğrudan Fetullah Gülen ile irtibat kurabildiği, örgüte ait ışık evlerinin il bazında eyalet adı altında birden çok bölgeye ayrıldığı, her bölgede 8 ilâ 10 evin bulunduğu, Bölgelerden sorumlu kişilere bölge abisi/ablası adı verildiği,
- Her dönemin sorumlu abisinin/ablasının bulunduğu, evlere gönderilen örgüt mensubu murakıpların hâkim ve savcı adaylarına gerektiğinde oruç tutmama, oruç

tutsa dahi elinde su şişesiyle gezme, cuma namazına gitmeme, kokteyl ve resepsiyonlarda içki içme, örgüt dışından başka bayanlarla evlenmeme yönünde telkinde bulunduğu, örgüt mensubu hâkim ve savcıların T1, T2, T3, T4 ve T5 şeklinde kategorize edilerek taşra ve dönem yapılanmasının oluşturulduğu, dönem yapılanmasında yazın bir haftalık kamp yapıldığı, taşra yapılanması içinde ise yıl boyunca düzenli görüşmelerin gerçekleştirildiği, örgütten olmamakla birlikte bu yapıya yakınlık duyan kişilerle irtibata geçildiği, ilgilenmeleri için kendilerine zimmetlenen hâkim ve Cumhuriyet savcılarının özellikle Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu nezdindeki taleplerinin yerine getirilmeye çalışıldığı,

- FETÖ üyesi olan hâkim-savcı adaylarının diğer hâkim-savcı adayları arasında tanınır hale getirilmesi ve ön plana çıkartılması, örgüt terminolojisiyle ifade etmek gerekirse *"parlatılma"*sı amacıyla bu üyelerden müteşekkil hâkim- savcı adayları mezuniyet albüm kurulları oluşturulduğu,
- Adalet Akademisinin hâkim-savcı adayları yönünden fişleme merkezine dönüştürüldüğü ve örgüt mensuplarına iyi siciller verilerek mesleki kariyer anlamında önlerinin açıldığı, kendilerinden olmayan adaylar için ise mesleğe kabullerini ve ilerde yükselmelerini engelleyecek mahiyette siciller oluşturulduğu, mesleğe kabullerini engellemek amacıyla usulsüz soruşturmalar açıldığı, nitekim hakkında usulsüz soruşturma açılarak disiplin cezası tayin edilen, bu ceza gerekçe gösterilerek mesleğe kabul edilmeyen Didem Yaylalı isimli hâkim adayının uğradığı haksızlıklar sonucunda girdiği bunalım sonrasında intihar etmek suretiyle yaşamına son verdiği,
- Ayrıca örgüt mensubu hâkim-savcıların ilk ay maaşlarının tamamını örgüte aktardıkları, devam eden aylarda ise bekârlardan yüzde on beş, evlilerden yüzde on, üç ve daha fazla çocuğu olanlardan ise yüzde beş oranında himmet toplandığı,
- Örgüt üyesi hâkim-savcılara yönelik adaylık dâhil tüm süreçlerde dil eğitimi, yüksek lisans-doktora öğrenimi, yurt dışı gezileri, mesleki ve kişisel bilgi ve görgüyü artırmaya yönelik yurt içi ve yurt dışı programları düzenlemek suretiyle emsallerine nazaran daha donanımlı hale getirilmeye çalışıldığı, örgüt mensubu bazı hâkim ve savcıların da hak etmedikleri halde ve mevzuat hükümlerine riayet edilmeksizin yurt içi ve yurt dışı yüksek lisans ve doktora programlarına yerleştirildikleri ve örgütün üniversitelerdeki akademisyen üyeleri vasıtasıyla bu kişilerin emsallerine nazaran söz konusu programları daha kısa sürede

bitirmelerinin temin edildiği,

- Örgüt, 07.02.2012 tarihli MİT soruşturmasıyla yargıyı kullanarak, bir yandan MİT yönetimini bertaraf ederek MİT'i ele geçirmek, bir yandan da aynı soruşturmayla hükümetin terör sorununu çözmek amacıyla başlattığı barış sürecini durdurmak için harekete geçtiği, MİT yöneticileri, hükümet üyeleri ve başbakanın terör örgütüne yardımla suçlanmaya ve böylece hükümete gözdağı vermeye ve yıpratmaya çalışıldığı,
- HSYK Teftiş Kurulunca yapılan olağan denetimlerde örgüt mensubu hâkim ve savcılar lehine, hedef olarak görülenlerin ise aleyhine haksızlıklar yapılarak performans değerlendirme ve geliştirme formlarının düzenlendiği, ayrıca hedef olarak görülen hâkim ve savcılar hakkında yürütülen usulsüz disiplin soruşturmaları gerekçe gösterilerek terfilerinin uzun süre bekletildiği, bu şekilde terfi edemeyenlerin unvanlı görevlere atanmamalarına veya görev yerlerinin değiştirilmesine dayanak yapıldığı,
- FETÖ'nün, 12.09.2010 günü yapılan Anayasa referandumu sonrasında yeni oluşturulan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunda seçimle gelen üyelikleri elde ettiği, bu Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca, büyük çoğunluğu örgüte mensup 160 hâkim ve savcının Yargıtay üyeliklerine seçildiği, yeni seçilen üyelerle örgütün çoğunluğu ele geçirdiği Yargıtay'da söz sahibi olduğu, artık belli ceza dairelerinde istediği kararı onaylatacak, istemediği kararı bozduracak güce kavuştuğu,
- Örgütün her türlü yol ve yöntemi kullanmak suretiyle yeni alınan binlerce hâkimin ve Cumhuriyet savcısının büyük çoğunluğunun örgüt mensubu olmasını sağladığı, yargı teşkilatı içerisindeki mensuplarınca bu örgütün amaçları doğrultusunda ve yargı imamları tarafından verilen talimatlar uyarınca *"Şemdinli", "Ergenekon", "Balyoz", "Askeri Casusluk", "Devrimci Karargâh", "Oda TV" ve "Şike"* davaları gibi kamuoyunda yoğun tartışmalara neden olan birçok dava açılarak bu davaların başta TSK olmak üzere farklı kamu kurum ve kuruluşlarındaki örgüt mensubu olmayan kamu görevlilerini tasfiye etmek ve farklı sivil çevrelerde örgütün çıkarlarına aykırı davrandığı düşünülen kişileri etkisizleştirmek amacıyla kullanıldığı,
- Örgüt mensuplarının verdiği veya istihbarat birimlerinin topladığı bilgilerin, bilgisayarlara kaydedildiği, fuhuş, casusluk şebekesinin topladığı bilgilermiş gibi

arama sırasında bulunmuş gösterilerek dijital delil olarak işleme konulduğu, bu yolla hedefteki kamu görevlilerinin hukuka aykırı iş yaptığı, suç işlediği gerekçeleriyle haklarında soruşturma açıldığı, İzmir ve İstanbul'da yürütülen askeri casusluk davaları ile kamu görevlilerinin tasfiye edilerek örgüt kadrolarına yer açıldığı,

- 2010-2014 yılları arasında yapılan denetimler, incelemeler ve soruşturmalar, unvanlı görevler başta olmak üzere atamalar, terfiler ve yüksek mahkemelere üye seçimlerinde gerçekleştirilen sistematik uygulamalar sonucunda örgütün yargı teşkilatı içerisinde etkin bir güce ulaştığı, bu gücün korunması ve önceki örgütsel uygulamaların devamlılığının sağlanması amacıyla 2014 yılında yapılan HSYK üye seçimlerinin örgüt için büyük bir önem arz ettiği, 2014 yılı Ekim ayında yapılan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üye seçimleri öncesinde, 2010 ve sonrasında yüksek mahkemelere üye olarak seçilen örgüt mensupları sayesinde Danıştay ve Yargıtay'da ciddi bir hâkimiyet elde eden örgütün, sözde lider Fetullah Gülen'in sohbet ve vaaz adı altında şifreli şekilde gönderdiği talimatlar ile harekete geçtiği, Örgüt mensupları ciddi bir tehlike olarak değerlendirdikleri Yargıda Birlik Platformu adayları hakkında, sosyal medya hesapları üzerinden gerçek dışı yazı, yorum ve görüşler paylaşarak bu adayların itibarsızlaştırılması maksadıyla bilgi kirliliği yaratırken, genel olarak Yargıda Birlik Platformu listesinden aday olan kişilerin iktidardan bağımsız hareket edemeyeceği söylemi ile hâkim ve Cumhuriyet savcılarını etkilemeye çalıştıkları, bir yandan da her bir aday yönünden farklı iftiralar ve karalamalar ile aleyhe algı oluşturmaya çalıştıkları,
- Örgüt içi iletişimin *"Bylock"* olarak bilinen şifreli haberleşme programı üzerinden sağlandığı, FETÖ mensubu adayların ise bir seçim taktiği olarak bağımsız aday görüntüsünde el altından dağıttıkları liste ile seçime katıldıkları, bunların yanı sıra seçime gerçekten pek çok bağımsız aday da iştirak ettiği, sözde bağımsız adayların bir kısmının seçim gezilerini birlikte gerçekleştirdikleri, blok olarak örgüt adaylarına oy veren örgüt mensuplarının bunun yanı sıra örgüt mensubu olmayan hâkim ve Cumhuriyet savcılarından da bu sözde bağımsız adaylar için oy istedikleri, seçim stratejilerinin üç grup oy üzerine kurulu olduğu, birinci grubun yine aynı örgüt mensupları tarafından verilecek blok oylar, ikinci grubun örgütle bağlantılı olmayan hâkim ve Cumhuriyet savcılarından gelecek oylar, üçüncü grubun ise YARSAV listesinden seçime giren cemaat adayına YARSAV'ı destekleyen hâkim ve Cumhuriyet savcılarından gelecek oylar olduğu, bu şekilde

seçimin kazanılmasının hedeflendiği, örgüt adaylarına blok oy alamayacaklarını düşündükleri seçmen hâkim ve Cumhuriyet savcılarını siyasi görüşüne, hemşerilik bağına ya da ortak tanıdık bulunmasına göre örgütün en az bir veya birkaç adayına oy vermeleri yönünde ikna etmeye çalıştıkları, seçim gününde ise sistematik bir şekilde tüm oy sandık bölgelerinde oy kullanmaya gelen hâkim ve Cumhuriyet savcılarını karşılamak, seçim mahallinde kamera kaydı yapmak ve seçim sonuçlarını takip etmek suretiyle sandık başında da seçim faaliyetlerini örgütlü bir şekilde devam ettirdikleri, nitekim seçim sonuçları açıklandığında, sözde bağımsız adayların 4495 - 5312 oy bandında art arda sıralandığı, seçime tek liste ile giren YARSAV Derneğinin Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üye adayları 886 - 2078 arası oy alırken, gerçekte örgütün adayı olup YARSAV listesinden seçime giren adayın aynı liste ile seçime girdiği arkadaşlarından farklı fakat örgüt adaylarının oy bandında olacak şekilde beş binin üzerinde oy aldığının tespit edildiği, .

- Örgütün seçim öncesi oluşturduğu gizli haberleşme ağıyla kendi mensubu olan hâkim ve savcıları tespit ederek Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyeliğine aday olan sözde bağımsız adaylarının alacağı muhtemel oyları hesapladığı, seçimin başa baş geçeceğini düşünen ve işi şansa bırakmak istemeyen örgütün, stajını tamamlayan ve kuraya hazırlanan, büyük çoğunluğu kendi mensuplarından olan adayların seçimde oy kullanmasını sağlamak amacıyla Bylock üzerinden kendi mensuplarına talimat verdiği, bu hususun, 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrası başlatılan soruşturma kapsamında ifadelerine başvurulan hâkim ve savcıların beyanıyla sabit olduğu,

Anlaşılmıştır.

Örgüt üyelerinin yargıya sızma girişimlerine dair faaliyetlerinin daha da iyi anlaşılabilmesi için bir kısım eski HSYK üyelerinin beyanlarına yer vermek faydalı olacaktır.

Eski HSYK Başkanvekili Ahmet Hamsici medyaya yansıyan ifadesinde özetle;[208]

"2010 yılında yapılan HSYK seçimleri sırasında Fetullah Gülen cemaati mensuplarının artık kendilerini gizleme gereği duymadıklarını, 2010 Anayasa referandumunda Fetullah Gülen'in talimatları doğrultusunda tüm cemaat mensuplarının bu

[208] http://www.sabah.com.tr/gundem/2016/11/16/eski-hsyk-baskanvekili-hamsiciden-carpici-itiraflar#
http://www.ahaber.com.tr/gundem/2016/11/16/eski-hsyk-baskanvekili-hamsici-itirafci-oldu
http://www.hurriyet.com.tr/hsyk-eski-baskanvekilinden-feto-itiraflari-40279870
http://www.milliyet.com.tr/hsyk-eski-baskanvekili-hamsici-den-gundem-2346101/
http://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/hsyk-eski-baskanvekili-hamsiciden-2011-yilindaki-yargitay-ve-danistay-uyelerinin-secimleriyle-itiraflar-1512499/ (Erişim tarihi: 27.01.2017)

referandumda "evet" çıkması için yoğun şekilde çalıştıklarını, 2010'daki referandumundan sonraki HSYK seçimlerinde Fetullah Gülen cemaati mensubu hakim ve savcıların yoğun şekilde çalıştığını, yeni kurulun bu kişiler sayesinde oluştuğunu, o dönemdeki ilk Yargıtay ve Danıştay üyelerinin seçiminde, cemaat mensuplarının çok etkin yerlere getirilmesinin sağlandığını" beyan etmiştir.

HSYK üyesi Mustafa Kemal Özçelik basına yansıyan beyanlarında özetle;209

"Yargıtay üyeleri arasındaki yapılanmanın hukuk ve ceza olarak ayrıldığını, her grubun bir abisi bulunduğunu, Yargıtay'da daire başkanlığı seçimlerinde kime oy vereceklerini cemaatin belirlediğini, kendisinin Yargıtay üyeliği yaptığı dönemde Gülen cemaatinin desteklemediği hiç kimsenin daire başkanı olamadığını, cemaat bir adayı benimsemiyorsa seçimin kilitlenmesi yönünde oy kullanıldığını" ifade etmiştir.

Eski HSYK üyesi Kerim Tosun medyada yer alan ifadelerinde özetle;[210]

"*2014'te HSYK üyeliği için aday olmasını Fetullah Gülen Cemaatinin Yargıtay'da etkili konumdaki kişisi olan Yargıtay Üyesi Nazmi Dere ve eski Yargıtay Genel Sekreteri Aydın Boşgelmez'in kendisine bildirdiğini, bu kişilerin aday olmasını istemeleri üzerine bunun cemaatin teklifi olduğunu anladığını, 2010'daki HSYK seçimlerinden önce eski HSYK Genel Sekreteri Mehmet Kaya'nın FETÖ mensubu hakim ve savcıların bir kısmını topladığını kendilerine, "YAR-SAV seçimi kazandığı takdirde, cemaat için iyi olmaz. Bu nedenle mutlak suretle bizim desteklediğimiz adayların kazanması gerekiyor." dediğini, toplantıda Türkiye'nin değişik yerlerine seçim gezileri düzenlenmesi ve masrafların cemaat tarafından karşılanmasına karar verildiğini, seçimler sonucunda cemaate yakın kişilerin asil olarak seçildiğini, 2011 yılındaki Yargıtay üyeliği seçiminde "160'lar" olarak belirlenen Yargıtay üyelerinin 120'ye yakınının cemaat mensubu olduğunu bildiğini, bu kişilerden bir kısmıyla cemaat sohbetlerinde tanıştığını, bu toplantılarda maaşlarının yüzde 5 veya 10'unu himmet olarak verdiklerini, Yargıtay'daki seçimlerde nasıl hareket edeceklerini konuştuklarını, dairede olan önemli dosyaların görüşüldüğünü, Turgut Emiroğlu'nun kendisinin üstü olan sorumlulardan gelen talimatları aktardığını, Cemaatin talimatı üzerine hangi dairede, hangi üyenin görev yapacağının belirlendiğini, Fetullah Gülen cemaati mensubu olan kişilerin 4 ve 18. Hukuk, 4, 5, 8, 9, 11, 14 ve 15. Ceza*

---

[209] http://www.trthaber.com/haber/turkiye/hsyk-eski-uyesi-ozcelikten-feto-itiraflari-283236.html http://odatv.com/ve-itiraf-etti-1411161200.html (Erişim tarihi: 27.01.2017)

[210] http://www.milliyet.com.tr/hsyk-eski-uyesi-kerim-tosun-gundem-2345811/ http://www.sabah.com.tr/gundem/2016/11/16/fetoya-kutsal-hoca-payi-verildi (Erişim tarihi: 27.01.2017)

Dairelerinde heyet çoğunluğunu sağlayacak şekilde dağıtımı yapıldığını" belirtmiştir.

Yukarıda ayrıntılarına yer verilen Anayasa Mahkemesi Kararı, HSYK Genel Kurulu Kararı, Ankara Çatı İddianamesi ve eski HSYK üyelerinin ifadelerinden açıkça görüldüğü üzere; yargı organları ile yargıya yön veren idari birimler FETÖ'nün nihai amacı çerçevesinde mutlaka ele geçirilmesi gereken birer hedef olarak belirlenmiş, örgüt bu hedefin gerçekleştirilmesi için uzun yıllara yayılan stratejik planlama doğrultusunda 15 Temmuz Darbe Girişimine kadar faaliyetlerini sürdürmüştür. 15 Temmuz Darbe Girişimine giden yolda örgüt mensuplarının bilhassa 17/25 Aralık sürecindeki iş ve icraatları, kamuoyundaki isimleriyle Askeri Casusluk, Balyoz, Ergenekon, Kurmay Albay Hüseyin Kurtoğlu dosyaları gibi daha sonra hukuka aykırı işlemlerin tespit edildiği soruşturma ve kovuşturmalarda şüpheli sıfatındaki bir kısım askeri personelin rütbe ve silahlı kuvvetlerdeki mevkileri nazara alındığında FETÖ'nün yargı içindeki yapılanmasının örgüt için taşıdığı önem ve demokratik hukuk devleti için oluşturduğu tehlike tüm çıplaklığıyla göz önüne çıkmaktadır.

1.5.1.2. Güvenlik Kurumları

Örgütün ele geçirmek istediği, bunun için çok büyük önem ve öncelik verdiği, büyük çaba gösterdiği kamu kurumlarının başında şüphesiz güvenlik birimleri gelmektedir. Bu birimler de Emniyet, Türk Silahlı Kuvvetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı'dır.

Emniyet

Örgütün başlangıcından beri ele geçirmeye çalıştığı ve 2013 yılı sonuna kadar büyük ölçüde başarılı olduğu güvenlik birimlerinden birisi Emniyet teşkilatıdır. Bu teşkilata yıllarca hizmet vermiş, en üst birimlerinde görev yapmış, bu esnada örgüte mensup emniyet görevlileri ile yakın ilişki içinde bulunmuş olan Eski Emniyet Müdürü Hanefi Avcı 2010 yılında yazdığı *"Haliç'te Yaşayan Simonlar : Dün Devlet Bugün Cemaat"* adlı kitabında örgütün bu hedefini şu sözlerle anlatmaktadır : *"Ülke genelinde istedikleri gibi bilgi toplamak, istedikleri kişilerin faaliyetlerini izleyip öğrenmek gayesinde olanların yapması gereken ilk şey Emniyet İstihbarat Dairesini ele geçirmektir…Eğer sadece bilgi toplamak ve bunlarla ilgili adli işlem yapmakla da yetinmeyip her memur, asker ve özel kanunlarla korunan kişiler hakkında da işlem yapmak isteniyorsa, o zaman özel yetkili mahkemelerin savcıları ve hâkimleri üzerinde de etkin olunması gerekir. Emniyet İstihbarat Daire Başkanlığı sahip olduğu geniş teknik imkânları ile herkes hakkında her türlü bilgiyi toplayabilir, kim kimlerle görüşüyor öğrenebilir, eline telefon alan herkesin irtibatları ve ilişkileri belirlenebilir. Emniyet İstihbarat Daire Başkanlığı ve her ildeki şubesi, hatta bazı ilçelerdeki birimlerin istihbari dinleme yetkisi vardır; kişiler dinlenir, izlenir ve bir süre sonra evraklar imha edilir. Yıllarca her konuda ve her kurumdan toplanmış*

terebaytlara sığmayan bilgi bankaları mevcuttur. Dahası kimsenin hesap edemeyeceği teknik imkanlara sahip Türkiye'nin her ilindeki istihbarat şubelerini 7000 civarındaki personeli vasıtasıyla ülke genelinde her yerde izleme faaliyetlerinde bulunma olanakları vardır. Onları yalnızca Emniyet Genel Müdürü ve İçişleri Bakanı denetleyebilir, müfettişler dahil kimse binalarına giremez ve işlemlerine karışamaz. KOM Daire Başkanlığı merkez ve ülke genelindeki örgütlü suçlar ve organize gruplarla ilgili tahkikatları yapar, aynı zamanda adli dinleme ve izlemenin Emniyetteki en etkin merkezidir. Özel yetkili savcılar ve mahkemeler biraz da kanunları zorlayarak herkes hakkında doğrudan dava açabilir, gözaltı kararı verebilir, tutuklayabilir… Herhangi bir fiil özel yetkili mahkemelerin görev alanına giriyor denince herkes hakkında doğrudan dava açabilir. İşte Türkiye'de son yıllarda böyle bir planın uygulandığını görüyoruz…Bu doğrultuda önce KOM Dairesi Başkanlığı, sonra İstihbarat Dairesi Başkanlığı, ardından da İstanbul ve Ankara İstihbarat Şubesi ve bunlara paralel olarak özel yetkili mahkemelerin savcı ve hâkimlerinin de belli oranda belirli eğilimlerde olan kişilerden oluşturulduğunu bugün net olarak görmekteyiz."[211]

Bu sözler Devlet'i içten ele geçirmeye ve yıkmaya çalışan FETÖ'nün kamu kurumları içinde de neden Emniyet, ordu ve yargıya önem verdiğini, bu kurumlarda da bazı birimlere yöneldiğini çok net olarak ortaya koymaktadır.

Örgüt Emniyet teşkilatına yerleştireceği elemanları en başından ışık evlerindeki öğrenciler arasından seçip yönlendirmiş ve lise ve yükseköğrenimlerini nerelerde tamamlayacaklarını belirlemiştir. 1980'li yıllardan itibaren özel eğitim yoluyla bürokrasi içinde yer almaya başlayan örgüt elemanlarından polislik mesleğine girecekler 1987 yılından itibaren de bu mesleğin asıl eğitim kurumları olan Polis Akademisi, Polis Koleji ve Polis Okullarında büyük sayılara ulaşmaya, bu okullara hâkim olmaya başlamıştır. Bunun doğal sonucu olarak da 1990'lardan itibaren Emniyet kadrolarında örgüt mensupları hâkimiyet sağlamaya başlamıştır. 1986 yılında lise ve üniversite mezunlarına Polis Kolejine girme şansı verilmesi ve neredeyse tamamı örgüt mensubu olan bu kişilerin 9 aylık kurs sonucunda *"özel sınıf"* olarak mesleğe başlatılmalarının da bu oluşumda büyük rolü olmuştur.

Araştırma Komisyonuna bilgi vermeye çağrılan kişiler örgütün Emniyet teşkilatındaki yapılanması hakkında aşağıdaki bilgileri vermiştir :

Polis Akademisi Başkan Yardımcısı Şafak Ertan Çomaklı, devletin FETÖ'nün hizmet hareketi olmadığını bildiğini ve örgüt yapılanmasının 1980'li yıllara dayandığını, örgütün Polis Akademisi ve Polis Kolejine sızarak yapılanmaya 1980'lerde başladığını ifade etmiştir. Nitekim Sayın Çomaklı'nın Komisyon'a daha sonra sunmuş olduğu İstihbarat Daire

---

[211] Hanefi Avcı, **Halıçte Yaşayan Simonlar Dün Devlet Bugün Cemaat**, Ankara: Angora Yayıncılık, 2010, s. 433-435.

Başkanlığının Teftiş Kurulu Başkanlığına gönderdiği 18.03.1992 tarihli yazıda, FETÖ'nün Emniyet teşkilatına ne kadar erken tarihlerde ve ne kadar önemli ölçüde sızmaya başladığı açık ve net bir biçimde görülmektedir. İlgili yazıda; *"Fethullah Hocanın talebeleri"* adlı örgütün tüm Türkiye genelinde olduğu gibi teşkilat içinde de örgütlendiği, özellikle hareket noktası olarak seçtiği Polis Kolejleri, Polis Akademisi ve Polis Okulları içindeki faaliyetlerini Teftiş Kurulunun yazısı üzerine askıya aldıkları buna rağmen sempatizan kadroları ile bağlarını zayıflatmamak için toplantı ve çalışmalarını yoğun olarak sürdürdükleri, takip-tarassut ve tahkikatlarda Ankara Polis Koleji öğrencilerinin %50'sine yakın kesimi ile örgütün çeşitli şekilde temas kurduğu, örgütün yapılanmadaki temel stratejisine bağlı olarak devlet dairelerinin önemli yerlerine yerleşme planını en tabandan uygulamaya koymalarının teşkilatta da gözlemlendiği, gelecekte Emniyet Teşkilatının bürokratlarını oluşturacak Polis Koleji öğrencilerinin koleje seçiminden itibaren her aşamada sistematik çalışma yürüttükleri, amaçlarına hizmet için önlerine çıkabilecek engelleri aşmak amacıyla değişik kamu kurum ve kuruluşlarında kadrolaştıkları, işlerini yaptırabilmek için rüşvet ve hediyeye başvurduklarının, kamu kurum ve kuruluşlarına kendi fikirleri doğrultusunda bulunan şahısları yerleştirmede tavassutta bulundukları ve bunda da başarı elde ettikleri, telefon irtibatını asgaride tuttukları, önemli haberleşmelerde kurye kullandıkları ifade edilmektedir.[212]

Yukarıda bahsi geçen Raporda ifadesi alınan Rafet Yılmaz isimli bir şahıs daha 1991 yılında darbe yapacaklarını ifade etmiştir. Rafet Yılmaz ifadesinde şunları anlatmıştır; *"... Yukarıda belirttiğim İzmir'deki Akyazılı Vakfı Yurtları ve Dersane olarak adlandırılan evler Fethullah Gülen'in Nurculuk faaliyetlerini organize etmek amacıyla açılmış, faaliyet gösteren yurtlardır. Demetevler'deki evlerde ise aynı şekilde nurculuğun esasları işlenmekte, bu amaçla Fethullah Hocanın risaleleri okutulmakta düzeltiyorum Fethullah Hocanın kasetleri dinletilmekte Saidi Nursi'nin risaleleri okutulmakta; bunun paralelinde T.C.'nin demokratik laik hukuk devleti ilkeleri reddedilerek şeriat hakim kılma doğrultusunda eğitim yapılmaktadır. Ayrıca bu düzenin belli bir zemin oluşturulduktan sonra ihtilalle geleceği bize anlatılmaktaydı…"*[213]

Rafet Yılmaz'ın oldukça ayrıntılı olan ifadesinde, FETÖ'nün Polis Akademisi özelinde örgütlenmesine dair birçok bilgi bulunmakta ve birçok isim zikredilmektedir. Bu isimler, FETÖ'nün Emniyet Teşkilatı içinde paralel örgütlenmesi olarak yıllar içinde kritik görevlere gelmişlerdir. Rafet Yılmaz'ın zikrettiği isimlerden;

---

[212] İçişleri Bakanlığınca Komisyon'a sunulan 01.02.2017 tarih ve 109897 sayılı lyazı.
[213] İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü 10.09.1992 tarihli ve 244259 sayılı yazı.

- Zekai Kıymaz, Kahramanmaraş Emniyet Müdür Yardımcılığı görevine kadar yükselmiş ve 30.08.2016 tarihinde FETÖ operasyonları kapsamında tutuklanmıştır.[214]
- Sezgin Öndem, Zeytinburnu İlçe Emniyet Müdürlüğü görevine kadar yükselmiş ve 25.08.2016 tarihinde FETÖ operasyonları kapsamında tutuklanmıştır.[215]

Yine Çomaklı, Örgütün Polis Akademisindeki kadroları aracılığıyla 10 bin örgüt mensubu polis memuru için 2011 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde açılan 'Güvenlik Bilimleri Lisans Tamamlama' ön lisans programı (POLİTAM) kapsamında kısa yoldan amir olma yolunu açmaya çalıştığını ifade etmiştir.[216]

Eski İçişleri Bakanı Efkan Ala ise Komisyonun 18 Ekim 2016 tarihli toplantısında örgütün 1980'lerden itibaren Devletin önemsediği kademelerine sızmaya başladığını belirtikten sonra 17-25 Aralık'tan sonra başlatılan soruşturmalar sonucu örgüt mensuplarının *"Emniyetin operasyonel birimlerinde, istihbaratında emniyet müdürleri seviyesinde (...) yüzde 90'ların üzerinde bir oranda"* olduklarını gördüklerini beyan etmiştir.[217]

Eski Emniyet Genel Müdür Yardımcısı Emin Arslan 26 Ekim 2016 tarihli Komisyon toplantısında;

> *"Daha önceki yıllarda siyasi değil, gizlice devletin ilgili kurumlarına sızmaya çalışan bu örgüt, rahmetli Turgut Özal zamanında artık resmen açık bir şekilde devlet kadrolarına yerleşmeye başladı…1987 yılında özel sınıf uygulaması başlatıldı. Yüzde sekseni Fetullahçı kadroların Emniyete yerleşmesi, amir statüsünde yerleşmesi bu özel sınıf uygulamasıyla oldu…Bizim Emniyet Teşkilatında en fazla, yine Latif Bey'in kitabında belirttiği gibi, İdris Naim Şahin Bey'in döneminde Emniyet müdürlüklerinin yüzde 80'i, istihbarat ve KOM dairelerinin hemen hemen tamamı bu örgütün kontrolüne girmişti"*

Şeklinde beyanda bulunmuştur.[218]

Eski Emniyet Genel Müdürü Mehmet Kılıçlar ise 02.11.2016 günü Komisyona yaptığı sunumda 2011 yılı ve sonrasını aşağıdaki ifadelerle anlatmıştır:

---

[214] Sabah Gazetesi İnternet Sitesi, http://www.sabah.com.tr/gundem/2016/08/30/bylockcu-mudurler-ve-maliye-imami-tutuklandi, Erişim: 02.05.2017.
[215] Habertürk Gazetesi İnternet Sitesi, http://www.haberturk.com/gundem/haber/1287517-fetonun-istanbul-eyalet-imami-gozaltinda, Erişim: 02.05.2017.
[216] Şafak Ertan Çomaklı'nın 13 Ekim 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[217] Efkan Ala'nın 18 Ekim 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[218] Emin Arslan'ın 27 Ekim 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

"Ben Emniyet Genel Müdürü olarak 2011 yılının -sanırım- Temmuz ayında atandım. Bakanımız da yeniydi, yeni atanmıştı. Ben göreve başlarken Sayın Bakanımızla bunları çok açık konuştum. Sayın Bakana açıkça arz ettim çünkü kendisini de önceden tanıyordum. Ama maalesef atamalarda, mesela, ben göreve geldiğimde belki 81 müdürün 65'i, 70'i FETÖ'cüydü, ben göreve geldikten sonra bu sayı 75'e çıktı."[219]

Örgütün Emniyetteki yapılanması bazı yayınlarda da yer almıştır. Bunlardan birisi Necip Hablemitoğlu tarafından 2002 yılında yayımlanmış Köstebek isimli kitaptır. Kitabın önsözünde örgütün Emniyetteki yapılanması hakkında : *"…Tüm dünyanın pek çok merkezinde uygulanmakta olan terörist ve de köktendinci ideolojik yaklaşımların yaptığı gibi, devlete ya da yabancı devletlere karşı silahlı mücadele vererek hedefe varmanın mümkün olmadığını en iyi kavrayan dinsel organize suç örgütü Fethullahçılardır. Mevcut sistemi yıkmak yerine, takiyyeyi ön plana çıkararak, devlet yapısıyla çatışmayacak bir örgütlenmeyle, zaman içinde devletin stratejik kurum ve kuruluşların içine sızmak ve ele geçirmek, bu yasadışı yapılanmanın "ılımlı" görüntüsünün altındaki en önemli neden ve etkendir…Fethullahçılar, istihbarat birimlerine sızmakla, kendilerine gelebilecek her türlü operasyonu önceden haber alma, önleme ve de karşı operasyonu başlatma olanağına sahip olmaktadırlar. Bu durum, onlara sadece savunma değil, saldırı olanağı da sağlamaktadır… Fethullahçılar, Türkiye'nin tek özel istihbarat örgütüne sahiptirler. Devletin istihbarat birimlerinin tüm olanaklarını kullanan; gizli bilgilerin tamamını elde eden bu yasadışı örgüt, gerek kendi "hasım"ları ve gerekse, hedef siyasiler, gazeteciler, mafya babaları, bürokratlar, akademisyenler, askerler ve diğer önemli meslek mensuplarının "açıklarını" içeren, şantaj malzemesi olarak kullanılabilecek her türlü görsel ve işitsel bant kayıtlarından, bu kayıtlara ait çözümlerden, fotoğraflardan her türlü resmi belgeye, hatta kişisel anekdotlara kadar her şeyi içeren bir arşive de sahip bulunmaktadırlar. Parayla satın alamadıklarına, hatta korkutamadıkları "hasım"larına karşı, çarpıtılmış, fabrikasyon bilgi ve belge tanzimi de, bu örgütün ilgi ve uzmanlık alanı içindedir"* şeklinde ifadelerle kitapta örgütün yapılanması örneklerle anlatılmıştır.[220]

İstihbarat Daire Başkanlığı da yapmış eski Emniyet Müdürlerinden Sabri Uzun ise 2014 yılında yazdığı İN isimli kitabında FETÖ'nün Emniyetteki durumunu şu sözlerle özetlemiştir: *"… 12 Eylül'den sonra, önce Cemaat şakirdi komiser yardımcıları Polis Kolejine yerleştirilmiş, 1986 yılında da 'Özel Sınıf' şakirtlerin Emniyet Teşkilatı'na alınmasıyla Cemaat kadrolaşması tamamlanmıştır. Bugün Polis Koleji öğrenci kadrosunun yüzde 99.9'u Cemaat şakirtlerinden seçilmiş 14-15 yaşında çocuklarımızdır. Binası devletten, her türlü harcaması devletten, öğretmeni ve öğrencisi Cemaat'ten..."*[221]

---

[219] Mehmet Kılıçlar'ın 02 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[220] Necip Hablemitoğlu, **Köstebek**, İstanbul: 2016, Pozitif Yayınları, 16. Baskı, sf:14-16.
[221] Sabri Uzun, **İN,** 3. Basım: Ocak 2015, İstanbul, Kırmızı Kedi Yayınevi, s.31.

Bu oluşumun ilk resmi tespiti ise 1991 yılındaki Emniyet Genel Müdürü Ünal Erkan'ın mesleğe yeni başlayan polislere yönelik kura yolsuzluğudur. Erkan kendisine gelen *"Polis Akademisinden mezun olacak tarikat mensubu seçme öğrencilerin Emniyet'in istihbarat, personel, muhabere birimleri ile polis okullarına atanacakları"* ihbarı üzerine Polis Akademisi'nde gece yarısı yapılan kura çekim törenini basarak iki kura torbasının bulunduğunu, örgüte mensup öğrencilere Emniyet'in istihbarat, personel, polis kolejine ilişkin yerlerin bulunduğu torbadan, diğerlerine ise karakollar ve diğer sıradan görev yerlerinin bulunduğu torbadan kura çektirildiğini tespit etmiştir. Yapılan soruşturmada özel görev kurası çektirilen bazı öğrencilerin itirafı ile Emniyetteki FETÖ yapılanması ilk kez resmen ortaya konulmuştur.

Emniyet Teşkilatındaki FETÖ yapılanmasına ilişkin bir başka resmi belge de EGM İstihbarat Daire Başkanlığınca Ankara Emniyet Müdürlüğü ve EGM Teftiş Kurulu Başkanlığına gönderilmiş 10.03.1992 tarih ve B.05.1.EGM.0.06.03.400/1 (79-92) sayılı *"Bazı Emniyet Mensuplarının illegal faaliyetleri"* konulu yazıdır. Bu belgede örgütün yapılanması hakkında;

> *"Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti niteliklerini değiştirerek yerine şeriat düzenini getirmeyi amaçlayan illegal "Fettulah Hoca'nın talebeleri" adlı örgütün, tüm Türkiye genelinde olduğu gibi, Teşkilatımız içinde de örgütlendiği, özellikle hareket noktası olarak seçtiği Polis Kolejleri, Polis Akademisi ve Polis Okulları içindeki faaliyetlerinin, Teftiş Kurulu'ndan gelen yazıya bağlı olarak askıya aldıkları, buna rağmen sempatizan kadroları ile bağlarını zayıflatmamak için toplantı ve çalışmalarını yoğun olarak sürdürdükleri ve illegaliteye son derece bağlı kaldıkları gözlenmiştir.*
>
> *Elde edilen bilgiler doğrultusunda yapılan takip-tarassut ve tahkikatlarda, Ankara Polis Koleji öğrencilerinin % 50'sine yakın bir kesimi ile çeşitli şekillerde temas kuran örgüt elemanları, kendilerine yakın olarak üzerindeki ajitasyon çalışmalarını sistemli olarak yürütmektedirler.*
>
> *Örgütün yapılanmadaki, temel stratejisine bağlı olarak devlet dairelerinin önemli yerlerine yerleşme planını, en tabandan uygulamaya koymaları teşkilatımızda da gözlenmektedir. Gelecekte Emniyet Teşkilatı'nın bürokratlarını oluşturacak Polis Koleji öğrencileri için, koleje seçimden itibaren her aşamada sistematik bir çalışmanın yürütüldüğü görülmektedir…"*

FETÖ'nün Polis teşkilatı içindeki örgütlenmesine ilişkin bir başka belge de Ankara Emniyet Müdürlüğünün Ankara DGM Cumhuriyet Başsavcılığına yazdığı, 28.09.1992 tarih ve B.05.1.EGM.4.06.00.14 İll.ve Sor. (F).92/8303 sayılı *"Emniyet Mensupları"* konulu yazıdır.

Hazırlık:1992/256 sayısı alan bu yazı ekinde gönderilen 28.08.1992 tarih ve B.05.EGM.0.06.01/15-92 sayılı Fezleke'de o tarih itibariyle FETÖ'nün Emniyet Teşkilatı içindeki örgütlenmesi şu şekilde anlatılmıştır:

"Yapılan inceleme ve soruşturma sonucu elde edilen bilgi ve delillere göre;

...

Devletin temel nizamını dini inanç ve esaslar üzerine oturtmak amacıyla faaliyet gösteren ve stratejik amacına ulaşmak için bir örgüt yapılanması içerisine giren, siyasi iktidarı bir ihtilal hareketiyle ele geçirmek için teorik ve pratik eğitim aşamasına giren bu örgütün, temel hareket noktası Said-i Nursi tarafından kurulan ve onun çeşitli Fonksiyonlarından biri olan Fetullah Gülen tarafından organize edilmektedir.

Örgüt içerisinde çalışmış R.Y.'ın da ifade ettiği gibi mevcut durumdaki amacın hedefe ulaşacak ve Devlet kademesindeki belli kadrolara yeterli eleman yetiştirmek olduğu ifade edilmektedir. Bu amaçla, Devlet'in varlığının temel koruyucusu ve kollayıcısı olan Emniyet Teşkilatı'nda da amaca uygun bir örgütlenmeye gidildiği müşahede edilmektedir.

Başta Emniyet Teşkilatı'nın gelecekte lokomotifi olacak olan ve teşkilata yön verecek, amir kadrosunu yetiştiren Polis Akademisi'nde illegal bir yapılanmaya gidildiği, kademe kademe mezun olan örgüt görüşüne göre militan veya sempatizan durumuna getirilen kişilerin, teşkilattaki diğer eğitim kurumlarına atanarak, uzun vadeli bir program uygulanmaya koyduğu gözlenmektedir..."

Bütün bu bilgi ve belgeler FETÖ'nün 1980'lerin ikinci yarısından itibaren polis teşkilatında yer almaya başladığını, uzun vadeli ve planlı bir çalışma ile 1990'lı yılların başında birçok polis okulu ve eğitim kurumu ile Emniyet Genel Müdürlüğü ve önemli illerin istihbarat, eğitim, personel, bilgi işlem birimlerinde hakimiyet sağladıklarını, bu birimler sayesinde öncelikle çeşitli kurs ve yurtdışı eğitim programlarına dahil olarak teşkilat içinde kendilerini diğerlerinden üstün ve tercih edilir hale getirdikleri, zamanla kendinden olmayanları da eleme gücüne kavuşarak 2000'li yıllardan itibaren önemli mevkilerin sahibi haline geldiklerini ortaya koymaktadır.

Türk Silahlı Kuvvetleri

FETÖ'nün ele geçirmeyi amaç edindiği en önemli devlet kurumlarından birisi de kuşkusuz Türk Silahlı Kuvvetleri olmuştur. Örgüt, Türk Silahlı Kuvvetlerine sızmayı; ileride buradan kendisine gelebilecek bir tehlikeyi önceden haber almayı sağlayacak bir imkân olarak

gördüğü kadar şayet bu yönde büyük bir başarı sağlayabilirse hâkim olacağı bu kuvvet yoluyla bizzat ülke yönetimine gelebilmeyi de sağlayacak bir yol olarak da görmüştür.

Ankara Çatı İddianamesinde örgütün Türk Silahlı Kuvvetlerine sızması şu şekilde anlatılmıştır:

"Fetullah Gülen ve Cemaati, 1971 yılından itibaren Türk Silahlı Kuvvetleri içerisinde örgütlenmeye çalışmış, bu maksatla ailesi fakir olup zeki çocuklar tespit edilerek örgüte kazandırılıp askeri liselere yerleştirmek maksadıyla özel bir eğitime tabi tutulmuştur. 1984 yılından sonra bu faaliyetler yoğunluk kazanmış, ileriki yıllarda da örgüt mensupları askeri liselere giriş sınavı sorularını ele geçirerek cevapları bu çocuklara ezberletilmiştir.

Askeri Lise sınavlarını kazanan öğrenciler okula başlamadan hemen önce de yapması gerekenler ve öğrenime başladıktan sonraki hareket tarzları ile ilgili bilgilendirmeye tabi tutulmuştur.

TSK içerisine yerleştirilen bu öğrencilerin birçoğu şu anda kurmay albay veya general rütbesindedir.

…

Bu nedenle Ergenekon ve diğer askeri davalar, sivil siyaset üzerindeki askeri vesayetin kaldırılması için değil, örgütün TSK, üzerinde egemen olması için açılmış ve bu tasfiyelerle Türk Silahlı Kuvvetleri içindeki FETÖ yapılanması endişe verici boyutlara ulaşmıştır.

Örgüt 1994 yılında Harbiye giriş sınavı öncesi Türkçe sorularını çalarak mensuplarını o yıl harp okullarına kitlesel şekilde sokmuştur. FETÖ üyeleri bundan sonraki her yıl da daha fazla sayıda soruyu elde ederek üyelerinin sınavı kazanmalarını sağlamış, böylelikle askeri lise ve harp okullarında hâkim bir güç haline gelmiştir. Son yıllarda neredeyse bu örgütten olmayan hiç kimse bu okullara girememiştir.

Örgütün kendilerinden olmayan kişilere karşı, etkili olarak kullandığı bir diğer metot da baskı-mobbing uygulamasıdır. Organize ve sistematik şekilde birlikte hareket eden TSK içerisindeki örgütlü yapı, baskı uygulayıp kişileri emekliliğe ve istifaya zorlamıştır.

Askeri yargı da, adli ve idari yargı gibi önemli ölçüde Fetullahçı hâkimlerden oluşmuştur. Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi ve diğer askeri

mahkemeler ile adli müşavirlik kadroları da baskı ve yıldırma ile örgüt mensuplarının eline geçmiş bu nedenle örgüte yönelik yapılan hiçbir soruşturmadan da doğru dürüst netice elde edilememiştir.

FETÖ mensubu olmayan veya bu örgüte boyun eğmeyen TSK'daki birçok subayın ise verilen notlar ile sicilleri bozulmuş, terfileri engellenmiş, sicilleri bozulan bu subaylar gelecek beklentileri kalmadığından ya ayrılmak veya emekli olmak zorunda kalmışlardır.

…

Askeri Liseler ve Harp Okullarından en çok öğrencinin atıldığı dönem 2007-2013 yılı aralığıdır. Bu tarih aralığının aynı zamanda FETÖ'nün TSK'nın içerisine en fazla öğrenci yerleştirdiği dönem olmuştur. Bu 6 yıl içinde Harbiye'den bütün Cumhuriyet Tarihi boyunca atılan öğrenciden fazla öğrenci atılmasının sebebi sivil liselerden harp okullarına öğrenci alıp örgüt mensuplarına kadro açma arzusudur.

Önceden askeri liselerden öğrenci alan harp okulları 2008 yılından itibaren sivil liselerden de öğrenci almaya başlamıştır. Bu tarihten sonra askeri liselerden Harbiye'ye geçenlerin oranı düşerken sivil liselerden alınan öğrenci sayısının hızla artmış böylece Örgüt kendisine ait lise, dershane ve yurtlarda yetiştirdiği öğrencileri harp okullarına kitleler halinde sokmaya başlamıştır. Örgütün harp okullarında kadrolaşabilmesi için harp okullarının puanı özellikle düşürülmüş, böylelikle sivil liseden çok kişinin mülakata gelmesi sağlanarak mülakata gelenler arasından da en fazla sayıda örgüt mensubu kişi harp okullarına alınarak kadrolaşmasını tamamlanmıştır. Örgütün anlayışına göre bu bir "fetih hareketi"dir.[222]

Örgütün çekirdek kadrosunda yer alıp sonra örgütten ayrılan Ahmet Keleş ise FETÖ'nün Günah Piramidi isimli kitabında örgütün Türk Silahlı Kuvvetleri içindeki yapılanmasını şu şekilde anlatmaktadır:*"Gülen, 1980 ihtilalinden sonra ciddi bir şekilde askeriyede kadrolaşmaya karar verdi. Çünkü şu kanaate gelmişti. Devlet içinde ne kadar kadrolaşırsa kadrolaşsın asker istediği zaman darbe yapıp yönetime el koyabiliyordu. O halde devlette kadrolaşma kadar askeriyede kadrolaşma da önemliydi. Hatta daha da önemliydi. Zira askeriyede kadrolaştığında hem olası bir darbeyi önleyebilirdi hem de ihtiyaç duyduğunda kendisi darbe yapabilirdi. Nitekim 15 Temmuz 2016'da bunu denedi."*[223]

---

[222] Ankara Çatı İddianamesi.
[223] Ahmet Keleş, **Fetö'nün Günah Piramidi**, Diyarbakır: Destek Yayınları, 2016, s.128-230.

Örgütün orduya sızma ve yapılanma durumu önce 1990'ların sonuna gelindiğinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin dikkatini çekmiş ve hakkında raporlar hazırlanmaya başlanmıştır. Bunlardan birisi Jandarma Genel Komutanlığınca hazırlanan Eylül 1999 tarihli Hizbullah Terör Örgütü ve Diğer İrticai Faaliyetler isimli kitapçıktır. Bu kitapçıkta diğer örgütlerin yanında FETÖ'ye de ayrıntılı olarak yer verilmiştir. *"Hizmete Özel"* gizlilik derecesi ile basılan ve Genelkurmay İstihbarat Başkanı Tümgeneral H.G. tarafından; düzenlenecek konferanslarda müracaat dokümanı olarak kullanılması, bölük seviyesine kadar dağıtımının yapılması ve personele öğretilmesi talimatı ile yayımlanan bu kitapçıkta Gülen ile ilgili şu değerlendirmeler bulunmaktadır.

"c. Nurculuk:

Türkiye genelinde dokuz ayrı grup halinde faaliyet yürüttükleri bilinen Nurcu unsurlardan en önemlisi, Fetullah Gülen grubu Nurcularıdır. Şeriat esaslarına dayalı bir devlet kurma yönündeki amaçlarını gerçekleştirmek için izledikleri yöntem itibariyle diğer Nurcu kesimlerle ve diğer taraftarlarla mukayese edildiğinde;

- *İslamiyet'i Türklük şuuru ile yorumlaması,*
- *Demokrasi kurallarına uygun yasal ve çağdaş yapılanmalarla faaliyet göstermesi,*
- *Medya imkânlarını en iyi şekilde kullanarak halka açılması,*
- *Her fırsatta bizzat liderleri vasıtasıyla devlet yanlısı olduklarını ifade etmeleri,*
- *Devlet yöneticileri ve halkın önemli bir kısmından kabul görmelerini sağlamıştır.*

Grubun yurt içi ve yurt dışı örgütlenmesinin, mali kaynaklarının, masum ve devlet yanlısı gibi gözüken faaliyetlerinin, gerçekte şeriat devletini oluşturmak için gerekli olan kadroyu oluşturmaya yönelik bir strateji olduğu artık ortaya çıkmıştır."[224]

TSK, bu tarihe kadar olduğu gibi bu tarihten sonra da Yüksek Askeri Şura kararları ile bu tür görüş ve inançtaki kişileri ordudan ihraç etmiştir.

2006 yılında ise Genelkurmay Askeri Savcılığı ordudaki Fetullahçı yapılanma hakkında bir soruşturma başlatmış ise de yıllarca süren bu soruşturmadan da bir sonuç elde edilememiştir.

Komisyon toplantısına davet edilen eski TSK mensuplarının FETÖ'nün Türk Silahlı Kuvvetlerine sızması ve yapılanması hakkındaki görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Emekli Jandarma Kurmay Albay ve Yazar Mustafa Önsel; FETÖ'nün askeriyeye sızmasının 1982 yılında Harp Okulunda tamamen sivil lise kökenli öğrencilerden oluşan özel bir sınıf oluşturulması ile başladığını, bu öğrencilerin 1985 yılında mezun olup göreve

[224] Nedim Şener, **Ergenekon Belgelerinde Fethullah Gülen ve Cemaat**, İstanbul: Destek Yayınları, 2010, s.164.

başladıklarını, daha sonra bunların çoğunun general olduğunu ve hemen hepsinin de darbe teşebbüsüne katıldığını,[225]

1986 yılında askeri lise sınavlarına giren öğrencilerin yarısına yakınının Türkçe sınav sorularının tamamını doğru cevapladığını, bunun tespit edilmesi üzerine içlerinden küçük bir kısmının okuldan atıldığını ise de diğerlerine herhangi bir işlem yapılmadığını, bu kişilerin 1994 yılında Harp Okulunu bitirerek göreve başladıklarını,

Bütün bunların bilindiğini ancak bu kişilerin *"Alnı secdeye değiyor, iyi çocuklar, işte kravatlı çocuklar"* diye hoşgörüyle karşılandığını, bu kişiler için zaman için de Nuh Mete Yüksel'in açtığı gibi bazı soruşturmalar açılmış ise de bunların etkili olmadığını, daha sonra Ergenekon, Poyrazköy, Balyoz gibi davalarla ordu içinde tasfiyeye gidildiğini, askerlerin rejim üzerindeki vesayeti kaldırılıyor düşüncesi ile bu davaların desteklendiğini hâlbuki FETÖ'cü askerlerin önünün açıldığını, kendisinin de FETÖ'nün asker içindeki yapılanmayı 2008'de fark etmeye başladığını,

FETÖ'nün 2008'den itibaren disiplinsizlik ve sağlık sorunları gibi sebeplerle askeri okullardan da tasfiyeler başlattığını, 2012'de şakirt olmayanın askeri liselere giremez duruma geldiğini,

2013, 2014 ve 2015 yıllarında da FETÖ mensubu albayların *"külliyen"* generalliğe terfi ettirildiğini,

İfade etmiştir.[226]

Komisyonun 18 Ekim 2016 tarihli toplantısında Komisyona bilgi veren Genelkurmay 2. Başkanı Orgeneral Ümit Dündar da; örgütün tüm kurumlara olduğu gibi Türk Silahlı Kuvvetlerine de sızdığı, bu sızmanın 1984'lü yıllardan itibaren başladığını ve yıllar içinde artarak devam ettiği, 2000'li yıllardan itibaren daha da arttığını, bunun gerek harp okullarına gerekse askeri liselere alımların ÖSYM tarafından yapılan sınava bağlanmasından kaynaklandığı şeklinde beyanda bulunmuştur.[227]

Komisyonun 19 Ekim 2016 tarihli toplantısına katılarak Komisyona bilgi veren Eski Genelkurmay Başkanı Hilmi Özkök ise; 1957 yılında Bursa Işıklar Lisesine başladığını, 1982 yılında Harp Okuluna Öğrenci Alay Komutanı olarak atandığını, o tarihte de okulda değişik siyasi ve dini görüşte öğrenciler bulunduğunu, mevzuatta Sağcılık, Solculuk, Fetullahçılık,

---

[225] Sayın Mustafa Önsel'in tespitlerine göre bu özel sınıftan generalliğe yükselip 15 Temmuz Darbe Girişimine iştirak edenlerin isimleri şöyledir: Mehmet Dişli, Lütfü İhsan Yanıkoğlu, Metin Akkaya, Memduh Hakbilen, Fatih Celalettin Sağır, Mehmet Akyürek, Mustafa Kaya.
[226] Mustafa Önsel'in 13 Ekim 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[227] Ümit Dündar'ın 18 Ekim 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

Nurculuk yasaktır gibi hükümler bulunmadığını, bunlardan *"askeri kişiliğini kaybettiğini hissettiklerini"* disiplin mevzuatı hükümlerine göre okulla ilişiğini kestiklerini,

Daha sonra Genelkurmay Personel Daire Başkanlığına atandığını, bu görevi sırasında bu işlemlerin yaygınlaşmakta olduğunu hissettiklerini, Silahlı Kuvvetlerin hedef alındığını ve girilmek istendiğini fark ettiklerini, haklarında istihbarat raporu gelenleri ordudan çıkardıklarını, ancak asker kişilerin birlik dışındaki davranışları hakkında istihbarat toplayamadıklarını, diğer istihbarat birimlerinden gelen bilgilere göre hareket ettiklerini, ancak durumu Yüksek Askeri Şura toplantılarında anlattıklarını,

Genelkurmay 2. Başkanı olarak görev yaptığı sırada da bu olayların sık sık Şura toplantılarında dile getirildiğini,

2002 yılında Genelkurmay Başkanlığına atandığını, 2004 Ağustos ayındaki Milli Güvenlik Kurulunda Silahlı Kuvvetler Komuta katı olarak bunun bir örgüt olduğunu, çok büyük bir imkân ve kabiliyete sahip olduğunu dile getirip *"Bir icra planı yapılsın, bu iş takip edilsin."* dediklerini, Hükümeti kesin olarak bilgilendirdiklerini ancak ondan sonra *"bir şey yapıldığını görmediklerini"*,

İfade etmiştir.[228]

Komisyonun 19 Ekim 2016 tarihli toplantısında Komisyona bilgi veren Yazar-Gazeteci Yavuz Selim Demirağ da; 1980'li yıllarda Kuleli Askeri Lisesi'nde okurken bazı arkadaşlarının hafta sonu izinlerinde cemaat evlerine gittiklerini fark ettiğini, bunu Okul Komutanına söylediğini, 1982 yılında bir araştırma yapılarak okul bölgesinde 240 ev olduğu ve bu evlere giden 136 öğrenci tespit edildiğini, bunlardan 86'sının okuldan uzaklaştırılıp geriye kalanının affedildiğini, 15 Temmuz günü bu affedilenlerden darbe girişimine katılan 11 general bulunduğunu,

1980'li yıllarda çok organize olmadıklarını, bireysel çabalarla, hücre çalışmalarıyla Harp Okuluna da sızmaya çalıştıklarını, daha sonra TSK'daki yapılanma içerisinde 1986 askerî lise girişlilere, 94 mezunlarına, Harp Akademilerinde soruların nasıl dağıtıldığını yazdığı kitaplarda anlattığını, askeri okullarda kendilerinden olmayan öğrencilerin önceki yıllara göre olağanüstü sayıyla çeşitli sınav hileleriyle tasfiye edildiğini,

2006 yılında Şemdinli'deki astsubayların tutuklanması ile kumpas davalarının başlatıldığını,

---

[228] Hilmi Özkök'ün 19 Ekim 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

1980 öncesi de bu örgütün mevcut olduğunu ancak bu kadar güçlü olmadıklarını,

İfade etmiştir.[229]

Komisyonun 26 Ekim 2016 tarihli toplantısında Komisyona bilgi veren Gazeteci Hüseyin Gülerce Örgütün Türk Silahlı Kuvvetlerine sızma taktiğini; *"En zeki öğrencileri buluyorlar, dershanelerde bunları ikişerli, üçerli özel gruplar hâline getiriyorlar, bunları en iyi şekilde yetiştiriyorlar, en yüksek puanları almalarını sağlıyorlar ve bu çocuklar mesela Boğaziçi bilgisayar mühendisliğini, ODTÜ işletmeyi kazanması gereken, çok yüksek puanlarla girmesi gereken yerler varken polis akademisini ve harp okullarını tercih ediyorlar, askerî liseleri tercih ediyorlar. Hâliyle çok zeki öğrenci okula gidince parlak talebe oluyor, parlak talebe olduğu için Silahlı Kuvvetler bunu değerlendiriyor"* şeklinde açıklamıştır.[230]

Komisyonun 26 Ekim 2016 tarihli toplantısında Komisyona bilgi veren Eski Genelkurmay Başkanı Orgeneral Işık Koşaner ise;

"Fetullahçı terör örgütünün eylemlerinin bir suç olarak telakki edilmediği dönemde" görevde olduğunu, o dönemde örgütün öğrenci evlerinden söz edildiğini, burada endoktrine edilen insanların özellikle askerî okullara sokulmaya çalışıldığını, yapabilecekleri tek şeyin yetkili makamları bilgilendirmek olduğunu, bu işin de yapıldığını, bu olayların nihai bir amacının olduğundan şüpheleri olmadığını ancak endişelerinin 15 Temmuz gibi bir olayın cereyan edeceği şeklinde olmadığını,

Silahlı kuvvetlerin kışla hudutları dışarısında istihbarat toplamasının söz konusu olmadığını, böyle bir görevi ve yetkisinin bulunmadığını, istihbarat faaliyetlerinin kışla sınırları içerisinde veya tatbikat arazisinde personelin takip edilmesinde ibaret olduğunu, bu nedenle MİT'ten ve Emniyetten kendilerine bilgi gelmesi halinde Yüksek Askeri Şura kararları ile ilgili personelin Silahlı Kuvvetlerden ilişiğinin kesildiğini, ancak bazı basın organlarının kamuoyunda oluşturduğu *"Namaz kılan atılıyor, içki içmeyen atılıyor"* şeklindeki yanlış imaj nedeniyle Şura kararlarının engellenmeye başlandığını, bu nedenle son 8-9 yıldır TSK'nın kendini koruyamaz duruma düştüğünü, böyle olunca da Örgüt mensuplarının TSK'ya yerleştiğini, güçlendiğini, rütbe aldığını ve yetkili makamlara geldiğini, bu arada Örgüt tarafından üretilen sahte bilgi ve belgelerle davalar açılarak Türk Silahlı Kuvvetlerinin önemli kadrolarının tasfiye edildiğini ve Örgüt mensuplarına yer açıldığını söylemiştir.[231]

---

[229] Yavuz Selim Demirağ'ın 19 Ekim 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[230] Hüseyin Gülerce'nin 26 Ekim 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[231] Işık Koşaner'in 26 Ekim 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

Komisyonun 3 Kasım 2016 tarihli toplantısında Komisyona bilgi veren Eski Genelkurmay Başkanı Orgeneral İlker Başbuğ da;

1992 yılında MİT Müsteşarlığına bir sivil kişi getirildiğini, bu tarihten sonra MİT Müsteşarlığındaki askerî kadroların tedricen azaltılarak sıfır noktasına getirildiğini, bu nedenle Türk Silahlı Kuvvetlerine sızmalar ve içinde oluşan cuntalar hakkında MİT'ten bilgi alamadıklarını,

Kendisinin sorumlu mevkide görev yaptığı 2002-2010 arası dönemde ise Fetullahçılar konusunda MİT'ten kendilerine hiçbir bilgi verilmediğini, kendisinin bir rapor istediğini, o zamanki MİT Müsteşarı Emre Taner'in gayriresmi olarak 100 sayfalık kadar bir rapor verdiğini, raporda Fetullah Gülen Cemaati'yle ilgili basında, medyada, İnternet'te çıkan yapılanması, ekonomik gücü gibi genel bilgiler bulunduğunu, bu kişilerin Silahlı Kuvvetlere nasıl sızdığı ve kim oldukları hakkında bir bilgi bulunmadığını, sadece 8-9 polisin Fetullah Gülen Cemaati mensubu olduğu veya ilişkisi olduğuna dair bilgi bulunduğunu,

2002-2010 döneminde Emniyet ve Jandarma istihbaratından da kendilerine isim bazında gelen bir bilgi bulunmadığını, hukuken askeri personeli karargah dışında izleme yetkilerinin olmadığını, böyle bir birim kurulması için talepte bulunduklarını ancak uygun görülmediğini,

Askerin askeri okullara sızabilme gerekçesinin ise bu okullara ÖSYM tarafından yapılan sınavla öğrenci alınmakta olduğunu, sorunu mülakatla çözmek için personel temin merkezleri kurmuş iseler de bu merkezlerin de örgüt tarafından ele geçirilmiş olduğunu,

Beyan etmiştir.[232]

Tüm bu belge ve bilgilerden;

Örgütün 1971 tarihinden itibaren tespit ettiği zeki öğrencileri özel olarak eğitip askeri okul sınavlarına sokarak Türk Silahlı Kuvvetlerine sızmaya başladığı, 1986 yılında askerî lise sınav sorularının çalınmasıyla TSK'ya sızmaların arttığı,

Örgütün 2000 yılından itibaren özellikle askeri okullarda çeşitli nedenlerle kendilerinden olmayanların tasfiyesini sağlamaya çalıştıkları, 2007-2013 yılı aralığında harp okullarından en çok öğrencinin atıldığı yıllar olduğu, 2008 yılından itibaren harp okullarına sivil liselerden de öğrenci almaya başlandığı, zamanla bu liselerden alınan öğrencilerin askeri okullardan gelenlerin sayısını geçtiği, böylelikle örgütün yetiştirdiği öğrencileri harp okullarına kitleler halinde sokmaya başladığı,

---

[232] İlker Başbuğ'un 03 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

Kurmaylık sınavı sorularının da önceden kendilerine verilmesiyle örgüt mensuplarının hızla üst rütbelere tırmandıkları ve emir subaylığı, özel kalem müdürlüğü, Cumhurbaşkanlığı muhafız alay komutanlığı gibi stratejik görevlerde yer almaya başladıkları,

TSK'nın üst yönetiminde örgüt mensuplarına yer açmak maksadıyla 2008 yılından itibaren soruşturma ve davalar açıldığı, böylelikle örgütten olmayan albay ve general kadrosundaki kişilerin tasfiyesinin sağlandığı,

Anlaşılmıştır.

Komisyonumuzun ulaştığı bilgi ve belgeler, FETÖ'nün orduda kadrolaşmaya yönelik programlı ve sistematik çabasının 40 yıllık bir geçmişe dayandığını göz önüne sermektedir. Komisyonumuzun 8 Aralık 2016 tarihli toplantısında Komisyona bilgi veren Dr. Hasan Polat, 1989 yılında Harp Okullarına girmesi sağlanan askeri öğrencilerin 1993 yılında mezun olarak TSK'da teğmen olarak göreve başladıklarını belirtmiştir.[233] Milli Savunma Bakanlığınca Komisyonumuza gönderilen 3 Şubat 2017 tarih ve TFŞ:43624358-1040-51-17/İnc.ve Sor.D. sayılı yazıya ekli tabloda görüleceği üzere darbe girişimine katıldıkları ya da FETÖ ile iltisakları sebebiyle TSK'dan ihraç edilen subaylar arasında (Albay-Kur.Alb.) 1993 devresinin oranı %17.9 ile 1994 devresinden (%26.7) sonra ikinci sırayı almaktadır. İhraç edilen Kurmay Albaylar arasında da 1993 devresi %22.5 ile 1994 devresinden (%32.4) sonra yine ikinci sırada yer almaktadır. Komisyonumuzun 13 Ekim 2016 tarihli toplantısında bilgisine başvurulan E.Kur.Alb. Mustafa ÖNSEL, Örgütün TSK'ya sızma girişimlerinin 1980'li yıllarda başladığını ifade etmiştir *: "Harp okulunda da 1982 yılında özel bir sınıf ihdas edilmiştir. Tamamen sivil kaynaklı öğrencilerden oluşuyor bu kısım. Mezuniyetleri 1985 yılında olmuştur bunların, yani 1985 yılında teğmen çıkmışlardır. Bu kısmın yarısı general oluyor, 11 kişi general şu anda tespit ettiğim tabii, belki 13 kişidir ama 11 tanesi general. Peki, olabilir, bu da rastlantı olabilir diyebiliriz. Bu 11'in 11'i de 15 Temmuz gecesi darbenin içerisinde. 1986 yılında bütün askerî liselerde yani Işıklar, Maltepe ve Kuleli Askerî Lisesinde öğrencilerin yarıya yakını Türkçe sorularını tam yapıyor. Edebiyatçı mutlaka vardır aramızda. Matematiği belki yaparsınız ama yani Türkçeden tam yapmak çok büyük bir rastlantı sonucu olabilir. Bu mümkün değildir yani on binde 1 filan...sadece Kuleli Askerî Lisesinde 250 kişiye yakın Türkçe sorularını tam yapıyor. Bunlar ne zaman bitiriyor askerî liseyi? 1990'da. Harp okuluna gidenler ne zaman bitiriyor? 1994'te. 1994 devresi, Türk Silahlı Kuvvetleri tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde en fazla kurmay subayın çıktığı devre. Cumhurbaşkanının arkasında duran (yaveri) askerî lisedendir, Türkçe sorularını tam yapanlardandır. Muhafız Alay Komutanı 1994'lü, Genelkurmay Başkanının Özel Kalem Müdürü Ramazan Gözel bu da 1994'lü, bu da aynı ekiptendir, bu da soruları tam yapanlardan, Genelkurmay Başkanının danışmanı Orhan Yıkılkan o da 1994'lü."* E. Kur. Alb. Mustafa Önsel'in bahsettiği 1986 yılında soruların çalınması sonucu askeri liselere

[233] Hasan Polat'ın 08 Aralık 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**

girenler Harp Okullarından 1994'te mezun olmuştur. Darbe teşebbüsünden sonra TSK'dan ihraç edilen subaylar (Albay-Kur.Alb.) arasında 1994 devresi %26.7 ile ilk sırayı almaktadır. 1994 devresi Kurmay Albaylar arasında da %32.4 ile yine ilk sırayı almaktadır. Yine bahsi geçen Kara Harp Okulundan mezun olan 1985 devresinden darbe girişiminde yer alan 6 Tümg. ve 9 Tuğg.'in TSK'dan KHK ile ihraç edildiği görülmektedir. İhraç edilen generallerin %67.8'i sivil lise kaynaklıdır.[234] Yine 15 Temmuz darbe girişimine direnen ve darbeciler tarafından mermiyle ağır yaralanan Gazi P.Alb. Davut ALA da Komisyonumuzun 23 Kasım 2016 tarihli toplantısında, hain darbe girişiminde etkin rol alan 1994 devresiyle ilgili olarak "Bu devreye kadar normalde kurmaylık sınavı yüzbaşıyken yapılıyor ama -bu devreye has olduğunu düşünüyorum çünkü- bu devre sınava girebilsin diye kurmaylık sınavı üsteğmenliğe alındı 1999'da ve Silahlı Kuvvetlerde -yanlış biliyor olabilirim ama- en çok kurmay olan devre bu devre, 1994 devresi. Eğer bu devrenin, bu darbe girişimi olmasaydı şu anda çoğunluğu tuğgeneral olacaktı. 1999'dan sonra beş yıl, altı yıl üst üste erken terfi alan subaylar oldu" şeklinde bilgiler vermiştir.[235]

Darbe girişimine katıldığı ya da Örgüt ile iltisakı sebebiyle Hava Kuvvetlerinden ihraç edilenler incelendiğinde; 15 Temmuz darbe girişiminde yer alan ve TSK'dan (Hava Kuvvetleri Komutanlığı) ihraç edilen subaylardan (Alb.-Kur.Alb.-Org.) albayların %74.3ü, kurmay albayların %54.5'i ve generallerin %79'unun sivil lise kaynaklı olduğu görülmektedir. TSK'dan ihraç edilen tuğgeneral ve tümgenerallerin toplamının %66.3'ü sivil lise kaynaklıdır. Komisyonumuza bilgi vermek üzere komisyon toplantılarına katılan pek çok konuğun sıkça dile getirdiği üzere 1994 Harp Okulu mezunlarının 15 Temmuz darbe girişiminde etkin rol oynadıkları görülmektedir. Sonuç olarak, Milli Savunma Bakanlığınca Komisyona sunulan istatistiki verileri içeren aşağıdaki tablolardan da anlaşılacağı üzere Örgüt, 40 yıllık bir süreç içerisinde tam bir gizlilik içinde ve programlı bir çalışma neticesinde subay kadrolarının önemli bir bölümüne militanlarını yerleştirmiştir.

---

[234] Milli Savunma Bakanlığınca Komisyona gönderilen 3 Şubat 2017 tarih ve TFŞ:43624358-1040-51-17/İnc.ve Sor.D. sayılı cevabi yazısı ve ekleri.

[235] Davut Ala'nın 23 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**

KKK İLİŞİĞİ KESİLEN PERSONELE (ALB.-KUR.ALB. - GENERAL) AİT BİLGİLER

						MEZUNİYET																											
RÜTBE	TOPLAM	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	2002	ASKERİ LİSE	SİVİL LİSE	YURTDIŞI KURS	YURTDIŞI GÖREV
Org./A.	1		1																											1	0	0	1
Korg./A.	9								1	3	3	1																		4	5	8	7
Tümg./A.	20								1	1	1	4	2	3	6	2														4	16	7	9
Tuğg./A.	72								1		1	3	1	3	9	2	3	12	8	21	3	3	2							27	45	27	48
Kur. Alb.	221																	1	2	5	13	28	37	77	29	18	11			151	70	205	228
Alb.	242														3	6	9	9	15	19	25	24	37	52	17	12	10	3	1	108	134	80	12

KKK İLİŞİĞİ KESİLEN PERSONELE (ALB.-KUR.ALB. - GENERAL) AİT BİLGİLER																																	
						MEZUNİYET																								KURSLAR			
RÜTBE	TOPLAM	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	2002	KOMANDO	İSTİHBARAT	GNH./ ÖZEL KUVVET	MÜLAKAT PER. İSTH. GÜV.
Org./A.	1		1																														
Korg./A.	9								1	3	3	1																		1	1	2	
Tümg./A.	20								1	1	1	4	2	3	6	2														1	3	3	
Tuğg./A.	72								1		1	3	1	3	9	2	3	12	8	21	3	3	2							5	11	4	9
Kur. Alb.	221																	1	2	5	13	28	37	77	29	18	11			45	48	7	129
Alb.	242														3	6	9	9	15	19	25	24	37	52	17	12	10	3	1	16	44	2	34

KKK İLİŞİĞİ KESİLEN PERSONELE (ALB.-KUR.ALB. - GENERAL) AİT BİLGİLER

						MEZUNİYET																									KIDEM					
RÜTBE	TOPLAM	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	2002	1 YIL	2 YIL	3 YIL	4YIL	5 YIL	6 YIL
Org./A.	1		1																											1					
Korg./A.	9								1	3	3	1																							
Tümg./A.	20								1	1	1	4	2	3	6	2														3					
Tuğg./A.	72								1		1	3	1	3	9	2	3	12	8	21	3	3	2							3	2				
Kur. Alb.	221																	1	2	5	13	28	37	77	29	18	11			0	13	97	81	26	4
Alb.	242														3	6	9	9	15	19	25	24	37	52	17	12	10	3	1	47	64	30	18	52	9

Hv.KK İLİŞİĞİ KESİLEN PERSONELE (ALB.-KUR.ALB. - GENERAL) AİT BİLGİLER																																	
						MEZUNİYET																											
RÜTBE	TOPLAM	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	2002	ASKERİ LİSE	SİVİL LİSE	YURTDIŞI KLİNİĞİ	YURTDIŞI GÖREVİ
Org./A.	1		1																											0	1	1	1
Korg./A.	1											1																		0	1	1	1
Tümg./A.	13											1	1	1	3	5	2													2	11	8	11
Tuğg./A.	33												1	2	3	2	6	4	10	3	1	1								8	25	23	24
Kur. Alb.	77																2		1	3	3	10	16	26	13	2	1			35	42	58	58
Alb.	43										1	1			1				4	2	9	5	6	9	3		2			11	32	28	2

Hv.KK İLİŞİĞİ KESİLEN PERSONELE (ALB.-KUR.ALB. - GENERAL) AİT BİLGİLER																																		
						MEZUNİYET																									KURSLAR			
RÜTBE	TOPLAM	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	2002	KOMANDO	İSTİHBARAT	GNH./ ÖZEL KUVVET	MÜLAKAT PER. İSTH.
Org./A.	1		1																											0	0	0	0
Korg./A.	1											1																		0	0	0	0
Tümg./A.	13											1	1	1	3	5	2													0	0	0	0
Tuğg./A.	33												1	2	3	2	6	4	10	3	1	1								0	0	0	4
Kur. Alb.	77																2		1	3	3	10	16	26	13	2	1			0	4	2	1
Alb.	43										1	1			1				4	2	9	5	6	9	3		2			1	0	1	0

Hv.KK İLİŞİĞİ KESİLEN PERSONELE (ALB.-KUR.ALB. - GENERAL) AİT BİLGİLER																																				
						MEZUNİYET																									KIDEM					
RÜTBE	TOPLAM	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	2002	1 YIL	2 YIL	3 YIL	4YIL	5 YIL	6 YIL
Org./A.	1		1																											0	0	1	0	0	0
Korg./A.	1											1																		0	0	0	1	0	0
Tümg./A.	13											1	1	1	3	5	2														0	7	5	1	0
Tuğg./A.	33												1	2	3	2	6	4	10	3	1	1									3	14	14	1	0
Kur. Alb.	77																2		1	3	3	10	16	26	13	2	1				3	29	40	5	0
Alb.	43										1	1			1				4	2	9	5	6	9	3		2			8	18	12	3	0	0

Dz.KK İLİŞİĞİ KESİLEN PERSONELE (ALB.-KUR.ALB. - GENERAL) AİT BİLGİLER																																	
						MEZUNİYET																								ASKERİ LİSE	SİVİL LİSE	YURTDIŞI KURS	YURTDIŞI GÖREV
RÜTBE	TOPLAM	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	2002				
Org./A.	0																																
Korg./A.	0																																
Tümg./A.	4													1	1	2															4	2	2
Tuğg./A.	32											1	2	4	2	10	4	2	2	2	2	1								16	16	11	20
Kur. Alb.	50															2		2	3			4	13	10	5	8	3			37	13	33	43
Alb.	35															2		2	3	2	4	1	13	2	4	1	1			17	18	17	5

Dz.KK İLİŞİĞİ KESİLEN PERSONELE (ALB.-KUR.ALB. - GENERAL) AİT BİLGİLER																																	
						MEZUNİYET																							KURSLAR			
RÜTBE	TOPLAM	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	2002	KOMANDO	İSTİHBARAT	GNH./ ÖZEL KUVVET	MÜLAKAT PER. İSTH.
Org./A.	0																																
Korg./A.	0																																
Tümg./A.	4													1	1	2																	
Tuğg./A.	32											1	2	4	2	10	4	2	2	2	2	1									1		3
Kur. Alb.	50															2		2	3			4	13	10	5	8	3			2	2		6
Alb.	35															2		2	3	2	4	1	13	2	4	1	1			2	3		7

Dz.KK İLİŞİĞİ KESİLEN PERSONELE (ALB.-KUR.ALB. - GENERAL) AİT BİLGİLER																																			
						MEZUNİYET																								KIDEM					
RÜTBE	TOPLAM	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	2002	1 YIL	2 YIL	3 YIL	4YIL	5 YIL	6 YIL
Org./A.	0																																		
Korg./A.	0																																		
Tümg./A.	4													1	1	2																			
Tuğg./A.	32											1	2	4	2	10	4	2	2	2	2	1								3					
Kur. Alb.	50															2		2	3			4	13	10	5	8	3				21	26	1	2	
Alb.	35															2		2	3	2	4	1	13	2	4	1	1			18	9	5	1		

Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı

Örgüt terminolojisiyle *"mahrem yerler"*den biri olarak kabul edilen Milli İstihbarat Teşkilatı'nın da örgütün hedefi olmadığını söylemek mümkün görünmemektedir. Ancak teşkilatın kamuoyu gözünden uzak yapısı ve çalışma sistemi nedeniyle örgütün hedefini elde etmede ne kadar başarı sağladığını söylemek diğer güvenlik birimlerindeki kadar mümkün değildir.

Ankara Çatı İddianamesinde de bu hususta; *"Mahrem yerlerden biri olarak kabul edilen Milli İstihbarat Teşkilatında da FETÖ ciddi bir örgütlenmeye sahiptir. Ancak bu örgütlenmenin boyutları ve kimlerin bu yapıya mensup olduğu, kurumun niteliği nedeniyle oldukça zordur. Kurumda FETÖ'nün örgütlü bir yapısının olduğu buraya müstakil bir imam tayin edilmesinden anlaşılmaktadır. Milli İstihbarat Teşkilatına emniyetten ve TİB gibi başka kurumlardan geçen bazı FETÖ mensubu kamu görevlileri bulunmaktadır. Örgüt, Milli İstihbarat Teşkilatından sorumlu müstakil bir imam tayin etmiştir. Doktor Sinan kod adlı Murat Karabulut, MİT'ten sorumlu FETÖ imamı olarak uzun süre görev yapmıştır. Murat Karabulut'un ABD'de yakalanıp kimliğinin deşifre olması üzerine bu göreve Harun Doğan getirilmiştir. 17 Aralık 2013 günü emniyetten sorumlu imam Abdulletif Tapkan ile birlikte ABD'ye gidip operasyon talimatını alanlardan biridir."* denilmiştir.[236]

9 Kasım 2016 tarihli Komisyon toplantısına katılan MİT Eski Müsteşarı Emre Taner de bu hususta; *"Ben çalıştığım dönemde MİT'e FETÖ'nün sızması sıfıra yakındır. İsterseniz almazsınız, iyi incelerseniz almazsınız, ondan sonrasını bilemem, ondan sonrasını daha sonraki yönetim cevaplayacaktır.*

Şimdi '70 kişi, 80 kişi MİT'ten FETÖ bağlantılı diye ayrıldı.' denildiği zaman yani yadırgamamak mümkün değildir. Geçmiş döneme ait değildir, belki 2, 3, 5 kişi olabilir, ona bir itirazımız yok ama son dönemde bu girmelerin daha rahat ve fazla olduğuna dair bir izlenim vardır, bunu rahatlıkla söyleyebilirim. MİT devlet kurumları içerisinde FETÖ anlamında ve diğer yıkıcı örgütler anlamında en temiz kalmış örgüttür…" demiştir.[237]

İddianamede yer alan ifadeler ve Emre Taner'in beyanları Milli İstihbarat Teşkilatı'nın da örgütün hedefinde olduğunu kesin olarak ortaya koymaktadır. Ancak bu sızmanın diğer güvenlik bürokrasisi kadar yoğun ve kapsamlı olmadığı anlaşılmaktadır.

---

[236] Ankara Çatı İddianamesi.
[237] Emre Taner'in 09 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

1.6. FETÖ'NÜN GERÇEKLEŞTİRDİĞİ, KULLANDIĞI VEYA MANİPÜLE ETTİĞİ OLAYLAR

Fetullahçı Terör Örgütü, mutlak iktidara giden yolda önüne engel olarak çıkabilecek kişi, kurum, kuruluş veya grupları bertaraf etmek ya da kontrolüne almak amacıyla düzmece olaylar sahnelemiş, kumpaslar tertiplemiş, hadiseleri gerçeğe aykırı bir şekilde yansıtmış ya da gerçeklik boyutu olan kimi olayları kendi amacına hizmet edecek şekilde manipüle etmiş, gerçekleri rayından çıkararak olgu ve olayları kendi emelleri doğrultusunda tahrif etmiştir. Örgüt, ayrıca Türkiye'nin dış politika, güvenlik ve istihbarat alanlarındaki plan ve faaliyetlerini ifşa etmek, devlet sırlarını ortaya dökmek, bu yolla Türkiye'yi uluslararası kamuoyu nezdinde itibarsızlaştırmak ve zor duruma düşürmek maksadıyla yargı ve emniyet birimlerine yerleştirdiği örgüt militanları aracılığıyla casusluk faaliyetleri yürütmüştür. Örgütün gerçek ve tüzel kişilere yönelik olarak yürüttüğü psikolojik harekat, algı operasyonu ve manipülasyon vakalarının tamamının dökümünü vermek mümkün olmamakla birlikte öne çıkan en önemli örneklere aşağıda yer verilmiştir.

1.6.1. Balyoz Davası

Türk Silahlı Kuvvetleri içerisinde ülke savunması açısından stratejik öneme sahip komutanlıkların ele geçirilmesi hedefine ulaşmak üzere FETÖ mensubu silahlı kuvvetler görevlilerinin terfi ettirilip mevcut komutanların tasfiyesinin sağlanması için adı geçen örgüt mensupları tarafından 20.01.2010 tarihinde, ulusal bir gazete olan ve yayın hayatına bu tarihlerde başlayan Taraf isimli gazetede 'Fatih Camii Bombalanacaktı', 'Kendi Jetimizi Düşürecektik' başlıklı haberlere yer verilmiştir. 2003 yılındaki darbe plânlarının ele geçirildiği, 'çarşaf' ve 'sakal' kodlu plânlara göre darbe ortamı yaratmak amacıyla Fatih ve Beyazıt camilerinde cuma günü bombalı saldırı düzenleneceği belirtilerek kamuoyunda TSK tarafından darbe yapılabileceğine dair algı oluşturulmuştur. Akabinde de ilgili haberlere ilişkin olarak İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturma başlatılmıştır.

22.01.2010 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Başsavcıvekili T. Ç., Cumhuriyet Savcısı B.B.'yi ve ona yardımcı olmak üzere Cumhuriyet Savcıları A.H. ve M. B.'yi görevlendirmiştir.

İzleyen günlerde, 29.01.2010 tarihinde Taraf Gazetesi muhabiri Mehmet Baransu bavul içinde 19 adet CD, 10 adet kaset ve 2229 adet belgeden ibaret çeşitli dokümanları Cumhuriyet Savcısı B. B.'ye teslim etmiştir.

1. TÜBİTAK Raporu olarak bilinen bilirkişi raporu, 19.02.2010 tarihinde İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına teslim edilmiş olup raporun sonuç kısmında özetle *"Dosyaların oluşturma ve son kaydetme tarihlerinin 2003 yılı ve öncesine ait olduğu, CD'lerde sonradan ekleme yapılmadığı"* şeklinde rapor düzenlenmiştir. Aynı tarihte Jandarma Yüzbaşı Hakan

Erdoğan tarafından düzenlenen bilirkişi raporu da askeri savcılığa sunulmuştur. Raporda *"Taraf gazetesinden gönderilen 3 DVD'nin 17-18 Ağustos 2007 tarihinde oluşturulmuş olarak göründüğü, DVD'lerin veya PDF formatına dönüştürüldüğü bilgisayarın tarih bilgisinin yanlış olduğu, 1. Ordu Komutanlığı bilgisayarlarında soruşturma konusu ile ilgili doküman tespit edilmediği"* hususları yer almıştır. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığında devam eden soruşturma dosyasına, askeri savcılık tarafından bu raporun gönderilmesine rağmen soruşturma dosyasında bulunamamış ancak kovuşturma aşamasında sanık müdafileri tarafından ortaya çıkarılarak dosyaya tekrar ibraz edilmiştir. Mehmet Baransu tarafından teslim edilen belgelerde; 05-07 Mart 2003 tarihinde 1. Ordu Komutanlığında yapılan plan seminerine ait dökümler, plan seminerinde *"Olasılığı En Yüksek Tehlikeli Senaryo"* isimli jenerik bir senaryo üzerinde özel seçilmiş sınırlı sayıda ve plandan haberdar olan personelin katılımı ile *"Gizli"* gizlilik dereceli seminerde denenerek müzakere edilmiştir. Plan seminerinde konuşma yapan sanıklardan Çetin Doğan seminerin uygulama şeklinin jenerik olduğunu belirtmiştir. İddianame savcıları 2003 yılında gerçekleştirilen bu plan seminerinin Balyoz Harekât Planında yer alan birçok husus ile örtüştüğünü ve seminerde Balyoz Hareket Planında öngörülen içeriğin tartışıldığını iddia etmişlerdir.

24 Şubat 2010 tarihinde Genelkurmay Başkanlığı, Cumhuriyet Başsavcılığına; 1. Ordu Komutanlığında icra edilen seminerin yapıldığını ancak ekinde Balyoz adında bir planın olmadığını belirten cevabi yazı göndermiştir.

Baransu'nun, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına teslim ettiği dijital belgeler arasında 1. Ordu Komutanlığından çalındığı ileri sürülen devlet sırrı niteliğinde belgelerinin de bulunduğu ve dijital veriler içerisinde; (11, 16 ve 17. CD lerde) Balyoz Güvenlik Harekât Planı isimli bir belgenin yer aldığı belirlenmiştir.

Balyoz Güvenlik Harekât Planı ile ilgili olarak İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 06.07.2010 tarihli ve 196 sanık hakkındaki iddianamenin, İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesince kabulünün ardından, 16 Aralık 2010 tarihinde sanıkların yargılamalarına başlanmış, haklarında kamu davası açılan bu 196 şüpheli haricinde kalan bir kısım şüpheliler ile ilgili işlemlere başka bir soruşturma dosyası üzerinden devam edilmiştir.

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen ve kamuoyunda Fuhuş-Casusluk soruşturması olarak bilinen soruşturma kapsamında, 06.12.2010 günü Gölcük Donanma Komutanlığı İstihbarat Şube Müdürlüğünde yapılan aramada, zemine gizlenmiş vaziyette çok sayıda dijital delil ve doküman elde edilmiştir. Bu deliller incelendiğinde yine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen ve kamuoyunda Ergenekon terör örgütü soruşturması, Amirallere Suikast soruşturması ve Balyoz Darbe Planı soruşturması olarak bilinen soruşturmalar ile ilgili delillerin de yer aldığı belirlenmiştir.

Gölcük Donanma Komutanlığı İstihbarat Şube Müdürlüğünde elde edilen deliller doğrultusunda İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca 143 sanık hakkında düzenlenen 11.11.2011 tarihli iddianame, birleştirme talepli olarak İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmiş, iddianamenin mahkemece kabulünün ardından 24 Aralık 2011 tarihinde sanıkların yargılamasına başlanılmış ve ilk açılan dava ile birleştirilmiştir.

Davanın görülmesine devam edildiği esnada, 19.02.2011 tarihinde İstanbul Emniyet Müdürlüğü Muhabere Elektronik Şube Müdürlüğüne gelen 2515 sayılı bir e-mail ihbarı üzerine yürütülen soruşturma kapsamında, emekli İstihbarat Albay Hakan Büyük'ün Eskişehir ilinde bulunan ikametinde 21.02.2011 tarihinde arama yapılmış, Hakan Büyük'ten elde edilen deliller doğrultusunda İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca 28 sanık hakkında düzenlenen 16.06.2011 tarihli iddianame, birleştirme talepli olarak İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmiştir. Bu dava da ilk açılan dava ile birleştirilmiştir.

Böylelikle İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 2010/283 esas sayılı dosyasında üç adet iddianame bulunmaktadır.

İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesi 23.07.2010 tarihinde, 102 sanık hakkında yakalama kararı düzenlemiştir. Tensip zaptının 11. maddesi ile Genelkurmay Başkanlığına *iddianamede ismi geçen sanıklar ve haklarında yakalama kararı çıkarılan sanıklar hakkında kamu davası açıldığı ve yakalama kararı çıkarıldığı* hususunda bilgi müzekkeresi yazılarak fakslanmasına karar verilmiş, 102 kişi hakkında çıkarılan bu yakalama kararları Yüksek Askeri Şura Toplantısı öncesinde 23.07.2010 tarihinde Genelkurmay Başkanlığına faks yoluyla gönderilmiştir.

Cumhuriyet Savcıları tarafından hazırlanan 920 sayfadan ibaret 29.03.2012 tarihli esas hakkındaki mütalaa İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesine aynı tarihte sunulmuştur.

İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinde 16.12.2010 tarihinde başlayan duruşmalar 21.09.2012 tarihinde sona ermiş olup mahkeme, Türkiye Cumhuriyeti İcra Vekilleri Heyetini cebren ıskat veya vazife görmekten men etmeye teşebbüs suçundan 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 147. ve 61. maddeleri gereğince, 3 sanık hakkında tefrik, 2 sanık hakkında düşme, 36 sanık hakkında beraat, 3 sanık hakkında 20 yıl hapis, 78 sanık hakkında 18 yıl hapis, 214 sanık hakkında 16 yıl hapis, 1 sanık hakkında 15 yıl hapis, 28 sanık hakkında 13 yıl 4 ay hapis, 1 sanık hakkında 6 yıl hapis cezası kararları vermiştir.

Gerekçeli kararda; "*Sanıklar ve müdafileri dosyaya rapor düzenleyen bilirkişiler ile tanıklar Aytaç Yalman ve Hilmi Özkök'ün dinlenilmesini ısrarla talep etmişlerdir. Bilirkişilerin ve adı geçen tanıkların, sanıklara atılı suçun niteliği göz önüne alındığında toplanan kanıtlara göre beyanlarının alınmasının karara etkisi bulunmadığı, kanıtın amaca uygun olmadığı değerlendirildiğinde; tanık gösterilmesi isteğinin mahkeme üzerinde kamuoyu nezdinde baskı*

oluşturmak amacıyla yapılması, seminer ve diğer belgelerin gerçek olması nedeniyle de bilirkişiler ve tanıkların dinlenilmesinin sonuca etkili olmadığı kanaatine varılarak talep reddedilmiştir" ifadelerine yer verilmiştir.

Yargıtay 9. Ceza Dairesi 09.10.2013 tarihli, 2013/9110 esas ve 2013/12351 karar sayılı ilamı ile 237 sanık hakkındaki mahkûmiyet kararının düzeltilerek onanmasına, 36 sanık hakkındaki beraat kararının onanmasına, 88 sanık hakkındaki mahkûmiyet kararının ise ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi veya beraat kararı verilmesi gerektiği gerekçesiyle bozulmasına karar vermiştir.

Yargıtay'ın bozma kararı verdiği sanıklar yönünden;

İstanbul Anadolu 4. Ağır Ceza Mahkemesi yaptığı yargılama sonucunda; sanıkların *"Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini Cebren Iskat veya Vazife Görmekten Cebren Men Etmeye Teşebbüs"* suçunu işledikleri sabit olmadığından beraatlerine, sanık H.Y.'nin 21.10.2013 tarihinde ölmüş olduğundan hakkında açılan kamu davasının düşürülmesine karar vermiş ve bu karar kesinleşmiştir.

Bir kısım sanık için ise Mahkeme, A.G. dışındaki sanıklar yönünden delillerin değerlendirilmesi sonucu bu sanıklara yüklenen suç bakımından mahkûmiyetlerine yetecek, şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı, yüklenen suçları işlediklerinin sabit olmaması nedeniyle beraatlerine karar vermiş ve karar 03.03.2015 tarihinde temyiz edilmeden kesinleşmiştir.

Yukarıda değinildiği üzere Yargıtay 9. Ceza Dairesinin onama kararı ile haklarındaki hapis cezaları kesinleşen sanıklar yönünden;

Hükümlüler ile müdafileri İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesine başvurarak hükme esas olan dijital verilerin sahte olduğu, Gölcük Donanma Komutanlığında yapılan aramada ele geçen 5 nolu hard diskin sonradan oluşturulduğunu belirten 20.01.2014 tarihli TÜBİTAK görevlilerince hazırlanmış dijital analiz raporu ve paralel devlet yapılanmasına yönelik iddialar içerir dilekçelerle yeniden yargılama başvurusunda bulunmuşlardır. Yargılamanın yenilenmesi talebi, İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesince değerlendirilerek 03.02.2014 tarihinde reddine karar verilmiştir. Sanıklardan bir kısmının Anayasa Mahkemesine yaptıkları bireysel başvuru üzerine Anayasa Mahkemesi 18.06.2014 tarihinde; adil yargılanma hakkı kapsamında dijital delillerin değerlendirilmesine ilişkin şikâyetlerinin giderilmediğine dair iddiaların ve dönemin Genelkurmay Başkanı Hilmi Özkök ve Kara Kuvvetleri Komutanı Aytaç Yalman'ın tanık olarak dinlenmesi taleplerinin reddi nedeniyle tanık dinletme hakkına ilişkin şikâyetlerin kabul edilebilir olduğuna, Anayasanın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının

ihlal edildiğine, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine karar vermiştir.

İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin kapatılması ve dosyanın İstanbul Anadolu 4. Ağır Ceza Mahkemesi'ne devredilmesi nedeniyle Anayasa Mahkemesi'nce verilen ihlal kararı ile ilgili olarak değerlendirme yapan İstanbul Anadolu 4. Ağır Ceza Mahkemesi, 19.06.2014 tarihli ek kararı ile yargılamanın yenilenmesine, hükümlüler hakkındaki infazın durdurulmasına ve tahliyelerine karar vermiştir.

İstanbul Anadolu 4. Ağır Ceza Mahkemesi, davanın yargılaması neticesinde; kapatılan İstanbul 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 21.09.2012 tarihli kararı ile verilen mahkûmiyet hükmünün iptaline, sanıkların yüklenen suçu işledikleri sabit olmadığından beraatlerine dair 08.06.2015 tarihinde karar vermiştir.

Bu kararın gerekçesinde özetle;

- Dinlenen ve dönemin Genelkurmay Başkanı ve Kara Kuvvetleri Komutanı olan tanıklar Aytaç Yalman ve Hilmi Özkök'ün beyanlarından, Genelkurmay karargâhının, mahkûmiyet hükmüne konu dijital deliller içinde yer alan darbe planları konusunda hiçbir bilgisinin olmadığı, mahkûmiyet hükmüne konu gerekçeli kararda belirtildiği gibi darbeye karşı çıkılması ve bunun engellenmesi için çaba gösterilmesi gibi bir durumun söz konusu olmadığı,
- Hakkında suça konu iddialarla ilgili olarak açılmış bir dava bulunmayan tanık Mehmet Ali Şen'in anlatımlarında mahkûmiyet kararının ana delili niteliğinde olan, içinde darbe planları yer alan 5 nolu hard diskle ilgili olarak, bu hard diskin 2004 yılı ile 2008 yılları arasında kendi kullanımında bulunduğunu, hard disk içinde darbe planlarına rastlamadığını, bu planların hard disk içinde olması halinde görmemesinin mümkün olmadığını belirtmesi dikkate alındığında, bu tanığın beyanının sanıkların mahkûmiyet hükmüne dayanak darbe planları ve eklerinin hard diskin içine sonradan atıldığı yönündeki iddialarını destekler nitelikte olduğu,
- 11 ve 17 nolu CD ler ve bu CD ler üzerindeki el yazılarının kopyalandığı Süha Tanyeri'ye ait defterin gazeteci Mehmet Baransu tarafından teslim edilen belge ve evraklar arasında olmasının dikkat çekici olduğu,
- Kapatılan 10. Ağır Ceza Mahkemesinin gerekçeli kararında gazeteci Mehmet Baransu tarafından teslim edilen dijital deliller içinde yer alan bilgilerin Gölcük Donanma Komutanlığında ve sanık Hakan Büyük'ün evinde yapılan aramada elde edilen dijital delillerin içinde yer alan bilgilerle uyumlu olduğu, bu uyumluluğun dijital delillerin doğruluğunu gösterdiği,

Belirtilmiştir.

Ancak yargılamanın yenilenmesi aşamasında elde edilen yeni deliller doğrultusunda, Süha Tanyeri'ye ait defterin bu kişinin bilgisi ve rızası dışında, kim olduğu belirlenemeyen kişi veya kişilerce gizlice komutanlık dışına çıkarılması, 11 ve 17 nolu CD lerin üzerindeki, yazı makinesiyle yazılan yazıların sanıklarla aidiyetinin kurulmasını sağlamak amacıyla Süha Tanyeri' ye ait defterden harf kopyalanarak yazdırıldığının kesin olarak belirlenmesi, gazeteci Mehmet Baransu tarafından teslim edilen 11 ve 17 nolu CD lerde yer alan bir kısım belgelerin içeriklerinin Gölcük Donanma Komutanlığında ve sanık Hakan Büyük'ün evinde yapılan aramada elde edilen dijital delillerin içerikleriyle aynı olması, 1. Ordu Komutanlığında bulunan ve gizli nitelikte olan yaklaşık 2 valiz dolusu belgenin kimseye fark ettirilmeden buradan çıkarılarak gazeteciye teslim edilmesi karşısında Donanma Komutanlığı ve Hakan Büyük'ün evinde ele geçirilen dijital delillerin de aynı iyi niyetli olmayan kişi veya kişilerce sahte oluşturularak bu yerlere konulmuş olabileceği,

- Gerekçeli kararda devamla *"Anayasa Mahkemesinin gerekçeli kararında, "Mahkûmiyet kararının dayanağını oluşturması nedeniyle, söz konusu CD'lerin sistem saati güncel olmayan bir bilgisayarda 2003 yılından sonra ve muhtemelen 2007 yılından sonraki bir tarihte oluşturulduğu kabul edilse bile CD'lerin oluşturulduğu tarihe kadar sanıkların ya da dava dışı bazı kimselerin elinde bulunan ve Mahkemenin kabulüne göre güncellenen bir kısım dokümanın oluşturulma tarihinin hangi surette CD'lerin oluşturulduğu tarihten önce üretildiği hususunun, Mahkemece şüpheye yer bırakmayacak ve ikna edici bir şekilde açıklanması gerekmekte olduğu"* belirtilmiştir. Bu sorunun şüpheye yer bırakmayacak şekilde ikna edici bir açıklamasının bulunmadığı,
- Mahkûmiyet hükmüne esas alınan dijital deliller arasındaki çok sayıdaki dosyanın oluşturulma ve değiştirilme tarihi üst verileri arasında çelişkiler bulunması, Donanma Komutanlığında ele geçirilen 5 nolu hard diske normal kullanıcı hareketi ile açıklanamayacak şekilde 6 ayrı zamanda saati güncel olmayan bir bilgisayardan tarih sıralamasına uymaksızın veriler yüklenmesi, son olarak 28.07.2009 tarihinden sonra toplu şekilde veri yüklendiğinin anlaşılması, Calibri ve Cambria yazı tiplerinin Office Open XML referanslarının Microsoft Office yazılımlarda ilk kullanılma tarihleri dikkate alındığında belgelerin oluşturulma tarihinde de çelişkiler bulunması, mahkumiyet hükmüne esas tüm dijital verilerde zaman, mekan ve kişi yönünden birçok çelişkiler bulunması, belgelerin oluşturulma tarihlerinden çok sonraki durum ve olayları içermesi dikkate alındığında, sahtecilik yapıldığı kesin olarak belirlenen 11 ve 17 nolu CD ler dışındaki dijital delillerin de sahte olarak oluşturulduğu yönünde kuvvetli şüphe oluştuğu,

Hususlarına yer verilmiştir.

Verilen beraat kararının Sanıklar Çetin Doğan, Behzat Balta, Mehmet Kaya Varol, İhsan Balabanlı, Metin Yavuz Yalçın, Erdal Akyazan ve Emin Küçükkılıç haricindeki sanıklar hakkında 08.06.2015 tarihinde kesinleştiği, adı geçen sanıklar hakkındaki kararın ise,

1. Ordu Komutanlığındaki plan seminerinin sanık Çetin Doğan ve diğer sanıklar tarafından seçimle gelen meşru hükümeti antidemokratik yollarla yıkmaya yönelik tertip edildiği, sanık Çetin Doğan'ın oluşturulan yapılanmanın lideri olduğu, bununla ilgili olarak emirler verdiği ve bu doğrultuda görevlendirmelerin yapıldığı, diğer sanıkların da plan seminerindeki sunumları dikkate alındığında Çetin Doğan liderliğinde atılı suçlamaya konu eylemi gerçekleştirmek için oluşturulan yapılanma içinde yer aldıkları plan seminerine katılarak yukarıda belirlenen amaç doğrultusunda sunum yaptıkları, sanık Çetin Dogan'ın eylemine iştirak ettikleri; bu şekilde sanıkların Türkiye Cumhuriyeti hükümetini cebren ıskat veya vazife görmekten cebren men etmeye teşebbüs suçunu işledikleri anlaşıldığından sanıklar Çetin Doğan, Behzat Balta, Mehmet Kaya Varol, İhsan Balabanlı, Metin Yavuz Yalçın, Erdal Akyazan ve Emin Küçükkılıç'ın atılı suçtan ayrı ayrı mahkûmiyetlerine karar verilmesi gerekirken beraatlerine karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırı olduğu kanaati ile temyiz edildiği belirlenmiştir.

1.6.2. Ergenekon Davası

12.06.2007 tarihinde Trabzon İl Jandarma Komutanlığı 156 jandarma imdat telefon hattına yapılan isimsiz ihbarda, İstanbul Ümraniye'de bulunan evin çatısında elektrik direğinin hemen yanında C-4 patlayıcı ve el bombaları olduğunun belirtilmesi üzerine soruşturma başlatılmıştır. Aynı gün ihbara konu adrese operasyon düzenlendiği ve 27 adet el bombasının ele geçirildiği, ihbarı yapan kişinin Şevki Yiğit adlı bir şahıs olduğu, evin de muhbirin akrabası olan Mehmet Demirtaş'a ait olduğu belirlenmiştir. Ele geçirilen el bombalarının Mehmet Demirtaş'ın askerlik yaptığı birlikte komutanı olan emekli Astsubay Oktay Yıldırım'a ait olduğunu iddia edilmesi üzerine adı geçenler soruşturma kapsamında gözaltına alınmıştır. Soruşturma derinleştirilerek bu kişilerle irtibatlı olanlar da gözaltına alınıp tutuklanmışlardır. İlk iddianame, 25.08.2008 tarihinde 46'sı tutuklu 86 kişi hakkında Ergenekon isimli silahlı terör örgütünü yönetmek, üye olmak ve Anayasal düzeni yıkmaya çalışmak suçlarından düzenlenmiştir. İkinci Ergenekon iddianamesi 37'si tutuklu olmak üzere toplam 52 şüpheli hakkında 25.03.2009 tarihinde, üçüncü Ergenekon iddianamesi ise 05.08.2009 tarihinde Mahkemece kabul edilmiştir. Daha sonra İrticayla Mücadele Eylem Plânı, İnternet Andıcı, Şile Kazıları, Danıştay saldırısıyla ilgili fail Alparslan Arslan'a silah temini, soruşturma savcısı Z.Ö.'yü tehdit konulu davalar farklı illerde veya farklı mahkemelerde açılmasına karşın aralarında irtibat bulunduğu gerekçesi ile Ergenekon davası ile birleştirilmiştir. Nihayetinde Danıştay saldırısı ve Cumhuriyet Gazetesine el bombası atılması, Cumhuriyet Gazetesine molotof kokteyli atılması, Fener Rum Patriği Bartholomeos'a suikast iddiası, Sivas Ermeni cemaati lideri Minas Durmazgüler'e suikast plânına ilişkin 2 ayrı iddianame, Avukat Yusuf Erikel ve yayıncı Hayri Bildik'in aralarında bulunduğu ve kamuoyunda "Kayseri Ergenekon'u" olarak bilinen davalar da Ergenekon dava dosyasıyla birleştirilmiştir.

Genelkurmay eski Başkanı Orgeneral İlker Başbuğ, İrticayla Mücadele Eylem Plânı davası kapsamında Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevlerini yapmasını kısmen veya tamamen engellemeye teşebbüs ve terör örgütü yöneticisi olmak suçundan tutuklanmıştır. Bu iddianamenin de Ergenekon davası ile birleştirilmesi üzerine Ergenekon davası sanığı olmuştur. Sonuç olarak dava dosyasında toplam 23 iddiname birleştirilerek 'Ergenekon dava dosyası' adı altında görülmeye başlanmıştır. Böylece emekli orgeneraller İlker Başbuğ, Mehmet Şener Eruygur, Hurşit Tolon, Tuncer Kılınç, Kemal Yavuz, Hasan Iğsız, Emekli Tuğgeneraller Veli Küçük ve Levent Ersöz, Emekli Albay Arif Doğan, Gazeteciler Mustafa Balbay, Tuncay Özkan, ATO eski Başkanı Sinan Aygün, İstanbul Organize Suçlarla Mücadele eski şube müdürü Adil Serdar Saçan, Anayasa Mahkemesi eski başkanvekili Osman Paksüt'ün eşi Ferda Paksüt gibi kamuoyunun yakından tanıdığı birçok ismin, aynı davanın sanıkları olarak yargılanmıştır. Yargılama sürecinde, Mustafa Balbay ve Tuncay Özkan ile Mehmet Haberal'ın milletvekili seçilmelerine rağmen, yargılamayı yapan ilk derece mahkemesi, bu nedene dayalı tahliye taleplerinin reddine karar vermiştir. Mahkeme başkanı K.Ş.'nin karara muhalefet şerhi koyması nedeniyle dönemin Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından Bolu iline düz hâkim olarak atanmıştır. Diğer taraftan H.H.Ö. mahkeme başkanlığı görevine yükseltilmiştir. Soruşturma ve kovuşturmaların temelinin gizli tanık ifadelerine dayandırıldığı, gizli tanıklardan Deniz'in kimliğini açıklayarak gizli kalmak istemediğini söylediği ve Deniz kod adıyla ifadesi alınan tanığın PKK terör örgütü eski yöneticilerinden Şemdin Sakık, gizli tanık 9 olarak ifadesine başvurulan kişinin ise dava sanıklarından Osman Yıldırım olduğu tespit edilmiştir.

Bunun yanı sıra Kamuoyunda Ergenekon dosyası olarak bilinen yargılama dosyasında FETÖ'nün amaçları doğrultusunda mensupları tarafından gerçekleştirilen hukuka aykırı işlemler Ankara Çatı İddianamesinde ayrıntıları ile ele alınmıştır. Buna göre özetle;

Osman Hilmi Özdil, Eskişehir İl Emniyet Eski Müdürü Hanefi Avcı'nın, 2010 yılında yayımlanan 'Haliçte Yaşayan Simonlar' adlı kitabında Fetullah Gülen grubunun emniyetten sorumlu imamı olduğu ve 'Kozanlı Ömer' kod adını kullandığı belirtilen şahıstır. Örgütün emniyet imamı Osman Hilmi Özdil ve yanında Milli İstihbarat Teşkilatı imamı Murat Karabulut, hem ABD'ye girişleri hem de çıkışları esnasında sorgulanmışlar ve üst aramasına tabi tutulmuşlardır. Osman Hilmi Özdil'in, 2007 yılında ABD'de FBI tarafından yakalanmasının ardından, ABD yetkilileri tarafından Dışişleri Bakanlığı aracılıyla gönderilen bilgi ve belgelerin Emniyet Genel Müdürlüğünde imha edildiği ve hiçbir kayıt bulunmadığı tespit edilmiştir. Ancak Ocak 2014 ayı içerisinde FBI'dan EGM aracılığıyla, Osman Hilmi Özdil'in yakalanmasına dair bilgi ve belgelerin bir kısmının temini mümkün olmuştur. Bu bilgi ve belgelerin tetkiklerinde, FBI (ABD Federal Araştırma Bürosu) tarafından EGM İstihbarat Daire Başkanlığına gönderilen 05.11.2007 tarihli İngilizce belgede özetle; 'ABD Newyork JFK Hava Limanı'nda 18.04.2007'de yapılan rutin kontroller esnasında Osman Hilmi Özdil ve Murat

Karabulut'un birlikte seyahat ettiklerinin tespit edildiği, Osman Hilmi Özdil'in; 'İş amacıyla ABD'yi ziyaret ettiğini', Murat Karabulut'un ise; ‘Özdil ile 12.04.2007’de Türkiye'den beraber ABD New York JFK Hava Limanı'na geldiklerini, ancak ABD'de bulundukları süre içerisinde birlikte olmadıklarını ve Özdil'in ABD'de kimlerle birlikte olduğunu veya nerede konakladığını bilmediğini’ ifade etmişlerdir. Üstleri aranmış ve çıkanlar listelenmiştir. FBI tarafından gönderilen metne göre, Özdil'in üst aramasında çıkanlara yönelik olarak yapılan tetkikler neticesinde elde edilen bilgiler çerçevesinde; Özdil'in üzerindeki belgelerde adı geçen kişilerin bir bölümü, 12/06/2007 günü Ümraniye'de bir gecekonduda el bombalarının bulunmasıyla başlayan Ergenekon Davası sanıkları arasında yer almışlardır. Bu şahıslar hakkında henüz bir soruşturma süreci dahi başlamamışken, aylar öncesinde adı geçen kişilerle herhangi bir şekilde ilişkisi bulunmayan Osman Hilmi Özdil'in 18.04.2007’de ele geçirilen notları arasında isimlerinin yer alması, Ergenekon Davasının önceden planlanıp kurgulandığını, Fetullah Gülen ve Örgüt yöneticilerinin emri ile çok amaçlı planlanıp uygulanan stratejik harekâtın bir parçası olduğunu, talimatın yurt dışından kurye ile geldiğini ispatlamaktadır.

Ergenekon, FETÖ tarafından sözde devlet içerisindeki derin bir gizli yapının tasfiyesi amacıyla başlatılmıştır. Uzun yıllar kamuoyunu meşgul eden bu davada, sahte deliller kullanılmış, suç işlemediği kesin şekilde bilinen kişilere iftira edilmiştir. Davada iddialar sağlam delile dayanılarak açılmamıştır. Kasten kopyala-kes-yapıştır yöntemi ile uzun iddianameler yazılmıştır. İlgisiz birçok konu aynı iddianame içinde anlatılmaya çalışılmış, birbiriyle ilgisi olmayan kişiler aynı örgüt üyesi gibi algılanması için davalar birleştirilmiştir. Davada kimin neden suçlandığı anlaşılamamış, bu bulanık ve kargaşa ortamında mağduriyetler yaşatılmıştır. TSK içerisinde ve örgüte karşı duran kişiler dize getirilip tasfiye edilerek toplum nazarında suçlu oldukları gösterilip etkinliklerinin kırılması için dava ve soruşturma yapılmıştır.

FETÖ'nün iddialarına göre, Ergenekon Örgütü olarak ifade edilen örgütlenmenin silahlı eylemi olarak Malatya Zirve Kitabevi baskını sırasındaki ölümler gösterilmiştir. Bu dava, Ergenekon davası ile birleştirilip içinden çıkılmaz bir dava haline getirilmeye çalışılmıştır. Gerçekte Ergenekon davası ile Zirve Kitabevi davasının doğrudan bir ilgisi bulunmamaktadır. FETÖ, hiçbir ilgisi bulunmayan, kamu oyunda sansasyonel sonuçlar doğuran davaları birleştirip Ergenekon davasına delil oluşturmaya çalışmıştır.

Gazeteci Hrant Dink'in öldürüleceğini FETÖ'nün emniyet kadroları önceden bilmesine rağmen Ergenekon davasına delil oluşturabilmek için bu cinayeti kasten önlememiştir. Örgütsel amaçlar için emniyet içerisindeki tasfiye bu cinayet sayesinde gerçekleştirilmiştir. Örgütten olmayan veya politikalarına karşı çıkan emniyet mensupları soruşturma ile ilgilendirilip tasfiyeleri sağlanmıştır.

Ergenekon Davasında örgüt, suçlananların savunmasını engellediği gibi, gerek devlet erkini gerekse de medyayı kullanarak suçlanan insanları adeta linç etmiştir. Bu insanlar savunmalarını hem yapamamışlar hem de özellikle maksatlı olarak savunmaları medyada yayımlatılmamıştır ya da çok sınırlı olarak yayınlanmıştır. İddia ve savunmanın karşılaştırılması komplonun anlaşılması açısından yeterlidir.

Aslında Ergenekon Komplosunun temelleri, 1990′lı yılların ikinci yarısında cemaatin emniyet teşkilatı içerisinde gerçekleştirdiği Telekulak Operasyonunda atılmıştır. Bu operasyon cemaatin komplo yeteneğinin test edilmesi ve kendilerine güvenlerinin artmasına neden olmuştur. Telekulak Operasyonu, cemaatin kendilerini emniyet içerisinde soruşturan dönemin Ankara Emniyet Müdürü Cevdet Saral ve yardımcısı Osman Ak'a ve teşkilatına yönelik bir tür karşı operasyondur. Cemaatin savcıları harekete geçerek bu memurlar hakkında soruşturma açarak tasfiye edilmeleri sağlanmıştır. Bu tasfiye edilen ekibin yerine cemaat kendi adamlarının geçmesini sağlamıştır. Cemaatin kendilerine karşı bir tasfiye hareketine, karşı bir tasfiye hareketi ile karşılık vermeleri ve de üstelik bunu 28 Şubat'ın hemen sonrasında yapmaları ve başarılı olmaları, yeteneklerini ve operasyonel yapılarını değil aynı zamanda ne kadar cesur ve cüretkâr olduklarını da ortaya koymaktadır. Cemaat için Telekulak Operasyonu, Ergenekon Komplosu için bir hazırlık okulu olmuştur.

Ergenekon komplosunun yöntemi anlaşılmadan mantığı anlaşılamaz. Bu yöntem savaş sanatında aldatma ve baskının birlikte kullanılmasına dayanan bir yöntemdir. Bazı şiddet eylemlerinin, aldatma tekniğinin birçok özelliğinin kullanılmasının birleştirilmesiyle, hedeflenen bir politik algının yaratılmasına dayanır. Bu algının amacı bir yandan kitleleri düşmanın politik etkisinden ayırmak ya da tarafsızlaştırmaktır, öte yandan da saldırı için politik bir destek noktası elde etmektir. Ergenekon'da cemaat, TSK ve onun illegal uzantıları tarafından kendilerine karşı askeri eylemler yapıldığı kanaatini uyandıran bir dizi terör eylemi yapmıştır. Özellikle bu noktada cemaat kendi kadro ve operasyonel yapısını kullanmıştır. Bu terör eylemlerini yapanlar, bazı yalan ifade ve tanıklıklar ile özellikle bazı şahısların suçlanması için 'canlı delil' olmuşlardır. Eylemlerden önce bu kişiler, suçlanacak kişilerin çevresine sızdırılmış ya telefon görüşmesi yaptırılarak ya da birlikte fotoğraf çekilmesi sağlanarak delil oluşturulmuştur. Cemaat, geçmişte devlet içerisinde bazı kirli işlere bulaşmış kişilerin de baskı ve şantaj yoluyla saf değiştirmesini sağlayarak, yaptırdıkları terör eylemlerinin, 'derin devlet' ile ilişkilendirilmesinin kolaylaştırılmasını sağlamıştır.

Bir başka metot da, suç delillerini ya baskın sırasında ya da önceden bırakmadır. Bu hileyi Fetullah Gülen açıkça polis içerisindeki adamlarına öğütlemiştir. 2 Eylül 2013 tarihli 'Yolumuz ve Üslubumuz' sohbetinde bu minvalde konuşmuştur. Bu metot Ergenekon davasında emniyet tarafından yoğun bir şekilde kullanılmıştır. Ergenekon soruşturmasına delil teşkil eden el bombalarının bulunması, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nde bulunduğu iddia edilen

dokümanlar, Zir Vadisi ve Poyrazköy kazılarında çıkan silahlar, Erzincan'da bulunan silahlar, İşçi Partisi'nde bulunduğu iddia edilen krokiler, Tahşiye örgütüne ait olduğu iddia edilen evde suikast krokisi ve silah bulunması vs. örgütün imal ettiği delil ve materyallerdir.

Kamuoyunda Ergenekon davası olarak bilinen 23 farklı davanın birleştirildiği, İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi 2009/191 esas ve 2013/95 karar sayılı davada çoğunluğu tutuklu 275 sanık yargılanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme ile silahlı terör örgütü kurmak ve yönetmek suçlarından yürütülen yargılamada her bir birleşen dosyadaki yargılanan kişilere farklı suç isnatları da yapılmıştır. Mahkeme, Ergenekon terör örgütünün varlığını tespit ettikten sonra yargılanan kişilerin önemli bir kısmını isnat edilen suçları işledikleri kanaatine vararak uzun süreli hapis ve ağırlaştırılmış müebbet hapis cezaları ile cezalandırmıştır. Davada yargılanan kişiler böyle bir örgütün olmadığını, adil yargılanmadıklarını, suç işlemediklerini, gerekmediği halde uzun süre tutuklu kaldıklarını, toplumun bir kesimine yönelik siyasi maksatlarla bu suçlamaların yöneltilip soruşturmaların yapıldığını anlatmışlardır. Uzun süren tutukluluk ve yargılama önemli bir sorun haline gelmiş kanun değişikliklerine rağmen tutukluluk durumları devam ettirilen kişiler ancak bireysel başvuru yolunu kullanarak Anayasa Mahkemesinin kararı ile tahliye edilebilmiştir.

Ergenekon davası olarak bilinen davalar demetinin Yargıtay 16. Ceza Dairesince temyiz incelemesi yapılıp 21.04.2016 günü temyiz incelemesi sonuçlandırılmıştır. Yargıtay 16. Ceza Dairesi bozduğu kararda Ergenekon Terör örgütünün liderinin belli olmadığını, örgütün kim tarafından kimlerle nerede ne zaman kurulduğunun belirlenemediğini, örgütün hiyerarşisinin belirsiz olduğunu, bu örgütün işlediği iddia edilen suçların neler olduğunu delilleri ile birlikte ortaya konulamadığını, delillerin hukuka aykırı toplandığını, adil bir yargılama yapılmadığını, yüce divanda yargılanması gereken Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ'un görevli ve yetkili olmadığı halde mahkemede yargılanmasının çok önemli bir hukuka aykırılık olduğunu, Ankara'da Danıştay'a yapılan baskında meydana gelen ölümler ile Ergenekon terör örgütünün ilgisinin bulunmadığını, bu davaların ilgisi olmadığı halde irtibat var denilerek birleştirildiğini, Ergenekon örgütüne silah unsuru katabilmek için bu davanın irtibatlandırıldığını, birbiri ile ilgisiz 23 farklı davanın tek bir davada toplanarak mahkûmiyet kararı verilmesinin hukuka aykırı olduğunu tespit etmiştir.

Söz konusu Ceza Dairesi Kararında ayrıca, özetle, örgütün mahkemece kabul edilen büyüklüğü karşısında, dokümanların örgütün varlığını açıklamak için yeterli olmadığı, örgüt faaliyeti kapsamında daha önce işlenmiş suçların ortaya konulamadığı, sanıkların örgütle nerede ne zaman kimler vasıtasıyla organik ilişki kurdukları açıklanmadan ve somut delilleri ortaya konulmadan dokümanlarda yazılı soyut cümlelere atıf yapılarak örgütle bağlantılarının kurulduğu; örgüt hiyerarşisinde konumları somut olarak ortaya konulmadığı gibi, kabul edilen

şekliyle departman/hücreler arasındaki köprü elemanları ve irtibatın ne suretle sağlandığının da ortaya konulamadığı; örgüt hiyerarşisinin ve köprü elemanların ortaya konulmamasının henüz örgüt hiyerarşisinde yer alan kişiler ile köprü elemanlarının belirlenememiş olması gerekçesi ile açıklanamayacağı; mahkemece kabul edilen şekli ile hiyerarşisi ortaya konulamayan örgütün, sevk ve idaresinin mümkün bulunmadığı gibi kendisini gizlemesinin de mümkün bulunmadığı; örgütün varlığına esas alınan bazı delillerin hukuka aykırı delil niteliği taşıdığı; örgütün varlığına kanıt kabul edilen deliller ile ilgili hükümden sonra ortaya çıkan bilirkişi raporları ve beraat kararları da gözetilerek, sanıkların dosya kapsamındaki atılı suçlara ilişkin somut delillere dayalı eylem ve faaliyetleri ile bu eylem ve faaliyetlerindeki irtibat ortaya konulduktan sonra, varsa iştirak iradesini aşan hiyerarşik bir yapılanmanın bulunup bulunmadığı ile bu yapıdaki konumları, bir ya da birden fazla oluşum ya da örgüt niteliğinde olup olmadığı; yine dosya kapsamındaki delil ve eylemlerle ilişkilendirilerek, varsa örgüt ya da örgütlerin nitelikleri de belirlendikten sonra, sanıkların eylem ve faaliyetleri ile örgütteki hiyerarşik ilişkileri somut delillerle ortaya konulup, hukuki durumlarının buna göre tayin ve takdiri gerektiğinin gözetilmemesinin usul ve yasaya aykırılık arz ettiği belirtilmiştir.

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Teftiş Kurulu Başkanlığının 06.10.2016 tarihli raporunda da özetle;

Kamuoyunda *"Ergenekon Davası"* olarak bilinen İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin 2009/191 esas sayılı dosyasında verilen 05.08.2013 tarih ve 2013/95 karar sayılı hükmün Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 21.04.2016 tarihli ilamı ile bozulduğu, yukarıda önemli kısımlarına yer verilen bozma ilamında birçok hukuka aykırı karar ve uygulamaya yer verilmesinin yanı sıra İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin 2009/191 esas sayısına kayden görülen davanın yargılaması sırasında;

İlgili hâkimler ve Cumhuriyet savcıları hakkında;

** "İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin 2010/106 esas sayısına kayden görülen dava kapsamında; müşteki Serdar Öztürk'ün avukatlık bürosunda ele geçirilen 'İrtica ile Mücadele Eylem Planı' belgesi üzerinde parmak izi araştırması yaptırılması yönündeki müşteki taleplerini, söz konusu belgeye, soruşturma aşamasında çıplak elle dokunulmuş olduğunu gerekçe göstererek haksız yere reddetmek"*

** "İlgisiz birçok davayı birleştirmek suretiyle maddi gerçeğin ortaya çıkmasının gecikmesine neden olmak"*

** "5271 sayılı CMK'nın 178. maddesinde; 'Mahkeme başkanı veya hâkim, sanığın veya katılanın gösterdiği tanık veya uzman kişinin çağrılması hakkındaki dilekçeyi reddettiğinde, sanık veya katılan o kişileri mahkemeye getirebilir. Bu kişiler duruşmada dinlenir.' şeklinde*

düzenleme olmasına karşın; Tanık olarak dinlenen Mehmet İlker Başbuğ vekilinin, yapılan yargılama sırasında müvekkili lehine tanıklık yapmak üzere 28/05/2012 tarihinde Genelkurmay eski Başkanı Işık Koşaner'in tanık sıfatıyla dinlenmesi amacıyla dilekçe sunduğu, 10/08/2012 tarihli celsede tanık bildirilmesi için tüm taraflara yedi günlük bir süre verildiği, bunun üzerine 17/08/2012 tarihli dilekçe ile yine Işık Koşaner'inde aralarında bulunduğu tanıkları bildirdiği, 17/09/2012 havale tarihli dilekçesi ile ilgili tanıkların en açık bir şekilde adreslerini ve iletişim numaralarını ve yine 06/12/2012 tarihli dilekçe ile bu tanıkların dinlenmesi talebini yinelediği, ancak 11/01/2013 tarihli celseye kadar bu hususla alakalı hiçbir ara karar kurulmadığı, bu tarihli celse de maddi gerçeğin vuzuha erdiği gibi gerekçelerden bahsedilmek suretiyle talebin reddine karar verildiği, bunun üzerine hemen akabindeki 18/02/2013 tarihli celsede, Işık Koşaner'in duruşma salonu dışında hazır ettirildiği, bu hususun da duruşma tutanağına geçirilerek, yazılı dilekçe ile de takdim edildiği halde, bir önceki celseye atıfta bulunarak bu talebin reddine karar vermek, aynı şekilde müşteki Hasan Atilla Uğur'un dinlenmesini istediği tanıklardan sadece birinin dinlenmesi üzerine diğer tanıklarını duruşma salonu dışında hazır bulundurup, dinlenmeleri hususunda talepte bulunmasına rağmen söz konusu talebi de CMK'nın 178. maddesine aykırı olarak reddetmek"

** "6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 06/03/2014 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmesiyle, İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin görevinin sona ermesine ve yalnızca süresi içinde yazılmayan gerekçeli kararların on beş gün içinde yazılması ile devir işlemleri konusunda yetkili olmasına rağmen, koruma tedbirleri yönünden sanıkların yaptıkları tahliye istemli başvurularını incelemeye yetkili ve görevli mahkemeye göndermek yerine tahliye talepleri hakkında ret kararları vermek"*

** "Hukuka aykırı olarak jandarma personeline verdiği talimatla, Mahkemenin tüm işlemlerinin yapıldığı Yazı İşleri Müdürlüğünün bulunduğu binanın kapılarını kilitli tutturmak suretiyle 24/03/2014, 28/03/2014 ve 01/04/2014 tarihlerinde dilekçe sunmak üzere gelen avukatları bahse konu bina içine almamak"*

** "Duruşma tutanaklarını 2 aya varan sürelerden sonra yazılı hale getirerek heyet değişikliklerinde duruşma tutanaklarının okunmamasına neden olmak"*

** "İlker Başbuğ hakkında Anayasa'nın 148. maddesinin yedinci bendinde yer alan Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları ile Jandarma Genel Komutanı da görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Yüce Divanda yargılanırlar.' hükmüne aykırı olarak, yetki kuralını dikkate almadan haksız yere yargılama yapmak"*

** "İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin 2009/191 ve 2010/106 esas sayısına kayden görülen dava dosyasında, esasa ilişkin savunmaları bir saatle, avukatların talep konuşmalarını*

kaç müvekkili temsil ettiklerine bakmaksızın on beş dakika ile sınırlandırarak savunma hakkını kısıtlamak"

** "Bir kısım tutuklu sanık ve/veya müdafilerinin yazılı ve/veya duruşmalarda sözlü olarak tahliye talebinde bulunmalarına rağmen 5271 sayılı yasanın 105. maddesine göre, '103 ve 104. maddeler uyarınca yapılan istem üzerine, merciince Cumhuriyet savcısı, şüpheli, sanık veya müdafiin görüşü alındıktan sonra, üç gün içinde istemin kabulüne, reddine veya adlî kontrol uygulanmasına karar verilmesi' gerektiği halde, heyette bulundukları celselerde bu konuda karar ittihaz etmemek"*

** "Sanık ve avukatlar arasındaki savunmaya ilişkin yazışmaları, mahkemede görevli mübaşirin ve jandarma görevlilerinin denetimine tâbi tutmak, bu uygulamaların yanlış olduğu yönündeki itirazları kabul etmemek"*

** "Yasa dışı ses kayıtlarının hukuka aykırı delil olduğu yönündeki itirazları kabul etmemek"*

** "(Kapatılan) İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin kullanımına tahsis edilen 21 adet masaüstü bilgisayara yargılamanın gerçekleştirildiği Silivri Ceza İnfaz Kurumlarının bulunduğu yerleşkede, bilgisayarları teslim etmeden önce, UYAP genelgelerine ve olağan işleyişe aykırı biçimde, wipe programı ile kesinlikle dönüşü olmayacak şekilde format attırmak suretiyle, bilgi ve belgeleri sildirmek"*

** "Söz konusu davanın yargılaması sırasında, iddia makamını temsilen katıldıkları 13 Ocak 2012 tarihli duruşmada, internet ortamında yayınlanan yasa dışı ses kayıtlarının dava dosyasına celbini talep etmek"*

Şeklindeki soruşturma maddelerinde açıklanan hususların sübuta erdiği belirtilerek; söz konusu hukuka aykırılıkların gerek nicelik gerekse de nitelik itibariyle ilgili hâkim ve Cumhuriyet savcılarının mesleki kıdem ve tecrübesi ile mütenasip bulunmadığı, uzun süre tutuklu olarak yargılanan birçok sanığın bulunduğu ve kamuoyunda *"Ergenekon Davası"* olarak bilinen İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin 2009/191 esas sayılı dosyasında görülen davada verilen karar ile ilgili olarak yapılan temyiz incelemesi sonrasında Yargıtay'ın bozma ilamında belirtilen, bir kısmı *"hâkimlerin tarafsızlığı konusunda haklı şüphe oluşturacağı"* şeklinde ifade edilen hukuka aykırılıklar ile Anayasa Mahkemesi tarafından – rapor kapsamında değinilen - hak ihlali olarak değerlendirilen eylem ve işlemlerin ilgili hâkim ve Cumhuriyet savcılarının görevlerini yasa ile belirlenen usul ve esaslar dışına çıkarak hukuka uygun olmayan bir şekilde yürüttüklerinin anlaşıldığı, ayrıca, söz konusu hukuka aykırılıkların Ankara Çatı İddianamesi, Yargıtay bozma ilamı, HSYK Genel Kurulu ve Anayasa Mahkemesi kararları bir bütün halinde ve Bangalore Yargı Etiği İlkeleriyle birlikte değerlendirildiğinde, yargı görevinin tam ve doğru

bir şekilde yerine getirilmediği, yargı ve yargıç tarafsızlığı açısından kamuoyu ve dava taraflarının güveninin sağlanamadığı, yargının doğruluğuna ve tutarlılığına ilişkin inancı kuvvetlendirici nitelikte davranış sergilenemediği, bu itibarla, fikir ve eylem birliği içerisinde, belirli bir amaca matuf bir şekilde FETÖ kapsamında planlı ve sistematik bir şekilde yürütülen bir organizasyonun parçası olarak hareket ederek, yukarıda değinilen hukuka aykırılıkları gerçekleştirdikleri sonucuna varıldığı, eylemlerinin 2802 sayılı Yasanın 69/son maddesi çerçevesinde mesleğin şeref ve onurunu bozan, mesleğe olan genel saygı ve güveni gideren nitelikte bulunduğu kanaatine ulaşıldığından haklarında ilgilisine göre; yer değiştirme, meslekten çıkarma cezası uygulanması ve ayrıca kovuşturma yapılması gerektiği,

Kanaati dermeyan edilmiştir.

1.6.3. Kozmik Oda Hadisesi

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesi'nin 2016/99 Esas Sayılı Soruşturma Dosyasında ifade edildiği üzere;

Genelkurmay Başkanlığı Ankara Seferberlik Bölge Başkanlığında görevli personel, Ergenekon terör örgütü kapsamında iletişimin denetlenmesi tedbirleri yoluyla teknik takibe alınmıştır.

Kamuoyu desteğini almak için yazılı ve görsel medyada haber konusu olacak ve sansasyon yaratacak bir suçlama olarak, dönemin Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç'ın, askeri personel tarafından İstihbarata Karşı Koyma faaliyetleri kapsamında takip edilen Kurmay Albay Baki Kaya'nın ikametinin bulunduğu Çukurambar semtinde ikamet etmesi fırsat olarak değerlendirilerek sahte bir ihbarla *"Suikast Girişimi"* isnadı ortaya atılmıştır.

İsnadı kuvvetlendirmek adına sahte delil yaratılarak, bazı belge ve notlara gerçekle bağdaşmayacak şekilde anlamlar yüklenerek soruşturmanın mecrasından çıkarıldığı ve soruşturmaya dâhil eden rütbeli asker sayısı genişletilerek usulsüz şekilde iletişimin denetlenmesi tedbirlerine başvurulmuştur.

İçeriği sahte ihbar tutanağına dayanılarak, savunmada ileri sürülen deliller araştırılmadan, objektiflikten uzak ve taraflı hazırlanan kolluk değerlendirme tutanaklarına itibar edilerek, içerisinde Devlet sırrı niteliğinde bilgi ve belgeler bulunan 11 ve 16 nolu kozmik odalarda hukuka aykırı yollarla makul şüphe bulunmamasına karşın arama ve el koyma işlemleri gerçekleştirilmiş ve devlet sırrı niteliğindeki bazı bilgi ve belgelerin de bulunduğu dokümanlar ile elektronik veriler hukuka aykırı şekilde ele geçirilmiştir.

Bilgi, belge ve verilerin kamuoyunca bilinen *"Balyoz, Askeri Casusluk, Poyrazköy, Ergenekon ve Oda Tv"* gibi davalarda bilirkişilik yapan ve taraflı bilirkişi raporu hazırlaması nedeniyle TÜBİTAK'dan uzaklaştırılan Ünal Tatar isimli şahsa, soruşturma dosyasında herhangi bir görev ve yetkisi olmamasına rağmen Adliyede incelettirilerek imajı aldırılmış, bu suretle yetkisiz kişilerin devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelere vakıf olması sağlanmıştır.

Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca, devlet sırrına ilişkin konularda soruşturma aşamasında inceleme dahi mümkün değilken, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin iç ve dış güvenliği açısından önemi haiz olan *"Devlet sırrı"* niteliğinde bulunan bilgi ve belgelerin, soruşturmada adı geçen hâkimler ile Cumhuriyet savcıları tarafından hukuka aykırı yollarla siyasal ve askeri casusluk maksadıyla ele geçirilip ifşa edildiği, soruşturma sürecinde, soruşturma konusu suçla ilgi ve bağlantısı bulunmayan ve suç niteliği taşımayan, FETÖ'ye ilişkin düşünce, eleştiri ve görüş içeren bilgi paylaşımında bulunan kişiler hakkında da hukuka aykırı yollarla iletişimin tespitine yönelik kararlar ve koruma tedbiri süresinin müteaddit kez uzatımına karar verilmek suretiyle, koruma tedbirlerinin ölçüsüz bir şekilde kullanıldığı, FETÖ nedeniyle haklarında adli soruşturma yürütülen birçok gerçek ve tüzel kişiyle yoğun irtibat ve bağlantı kurularak söz konusu eylemlerin gerçekleştirildiği görülmüştür.

Genel Kurmay İstihbarat Eski Başkanı İsmail Hakkı PEKİN, *Kozmik Oda* isimli kitabında Seferberlik Daire Başkanlığının bir Kuva-yi Milliye hareketi olduğunu, asimetrik bir tehdit neticesinde ordunun çökmesi ve yardıma ihtiyacı olması halinde halkın kendi içinde örgütleneceğini, Seferberlik Daire Başkanlığının bu örgütlenmeyi planlayacak birim olduğunu, Amerikalıların suikast iddiasıyla buraya girmeye çalıştığını, bu operasyonun ABD'nin emriyle cemaatin polis ve hâkimleri tarafından yapıldığını, asıl girmek istenen yerin Gölbaşındaki Özel Kuvvetler Komutanlığı karargâhı olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca bu olayla ilgili araştırma ve soruşturmayı kendisinin yaptığını, buna göre; Bülent Arınç'ın Çukurambar Mahallesinde 1424 sokakta oturduğunu, oradaki askerlerin ise 1425 sokakta oturan bir subayı izlediklerini, cemaatin Bülent Arınç'a suikast iddiasıyla Hrant Dink ve Danıştay cinayetlerini Silahlı Kuvvetler üzerine yıkmayı ve Seferberlik Daire Başkanlığındaki isim listesini almaya çalıştığını, bunun için herhangi bir ihbar yapılmadığı halde ihbar yapılmış gibi gösterilerek burada bir arama yapılmak istendiğini, ihbarın yapıldığını ise başka bir polisin iddia ettiğini, cemaatin önüne çıkacak engelleri teker teker ortadan kaldırmaya çalıştığını ve bu olayda başarılı olduğunu çünkü aradıklarını bulamamasına rağmen Seferberlik Daire Başkanlığını kapattırdıklarını, arama yapan hâkimin Arınç'a suikast iddiasıyla ilgili belge aramak için girdiğini, ilk gün elindeki listede yazılı kelimeler üzerinden bilgisayar sorgusu yaptığını, ikinci gün farklı bir liste ile geldiğini ve yine sorgu yaptığını bu aramanın iki günde bittiğini, ondan sonra Hâkim K.K.'ya bütün evraklara bakması şeklinde talimat verdiklerini ve 300.000 sayfalık evraka bakmasının istediklerini, cemaatin polislerinden ve Cumhuriyet Savcısı M.B.'den bu yönde talimat alması sebebiyle hâkimin geri kalan 24 gün bütün evraklara bakmaya çalıştığını,

bu soruşturma ve arama neticesinde Türk Devletinin işgal, istila, savaş, olağanüstü hal, ayaklanma gibi durumlarda ne gibi önlemler alacağı, hangi yöntemlerle tedbir alacağının artık düşmanları tarafından bilindiğini, cemaatin bu yolla Türkiye'nin savunma ve güvenlik politikalarını İsrail ve ABD'ye sızdırarak ülkemizi felç ettiğini dile getirmiştir.[238]

1.6.4. Hüseyin Kurtoğlu Hadisesi

2010-2012 yılları arasında İstanbul Jandarma Komutanı olarak görev yapan Kurmay Albay Hüseyin Kurtoğlu FETÖ yapılanmasının yargı ayağı tarafından yapılan sözde soruşturmalar ve kovuşturmalar ile mağdur edilmiş ve terfi etmesi engellenmiştir.

Komisyonumuza 1 Aralık 2016 tarihinde bilgi veren Hüseyin Kurtoğlu, 2011 yılında görev aldığı bir hafriyat yolsuzluğu soruşturmasında iletişimleri kaydedilecek telefon numaraları arasında Başbakanlık merkez santralinin de farklı bir isimle mahkeme kararının içinde bulunduğunu belirlediklerini ve TİB'e ilgili numarayı bildirmediklerini bu nedenle daha sonra 17-25 Aralık soruşturmalarının altında imzası olacak Cumhuriyet savcılarından Muhammer Akkaş ile karşıya geldiklerini bu olaydan sonra kendisi hakkında soruşturmaların başlatıldığını belirmiştir.

Gerçekten de, darbe girişimi gecesi Jandarma Bölge Komutanlığına vekâlet eden Hüseyin Kurtoğlu'nun, komisyonumuza yaptığı anlatımdan, darbenin bastırılmasına matuf verdiği emirlerin darbenin akamete uğramasında önemli etkilerinin olduğu anlaşılmaktadır. Bu husus FETÖ'nün neden hakkında sözde soruşturmalar yürüttüğünün de bir cevabıdır.

Hüseyin Kurtoğlu hakkında yürütülmüş ve aşağıda ayrıntılarına yer verilen bu sözde kovuşturmalardan birine değinilmesinde fayda görülmüştür.

Silivri Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bir suçtan tutuklu bulunan hükümlü Özgür BALCAN'ın babasının 23.11.2011 günü vefatı üzerine aynı gün mahkemece "… Özgür BALCAN'ın talebi halinde dış güvenlik görevlisinin refakatinde yol süresi hariç 2 gün süreyle cenazeye katılması için izin verilmesine …" karar verilmiştir.

Silivri 7 Nolu L Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu anılan izin kararına atıf yapılan müzekkere ile hükümlünün 24.11.2011 günü saat 09.00'da cenazesine katılabilmesi için kurumdan teslim alınarak izin bitimi 25.11.2011 tarihinde saat 16.00'da tekrar kuruma teslim edilmesini Ceza İnfaz Kurumu Koruma Jandarma Tabur Komutanlığından istemiştir.

---

[238] İsmail Hakkı PEKİN- Dikkat Cemaat Çıkabilir Kozmik Oda Fetullah Gülen Türk Ordusuna Neden Kumpas Kurdu KYRHOS Yayınları 1. Baskı, s. 194-199, 220-221.

Hükümlünün babasının cenazesine katılımının sağlamasının akabinde, refakatçi jandarma görevlileri, güvenlik yönüyle zafiyet yaşanacağı gerekçesiyle hükümlüyü cenaze evinden alarak Tekirdağ F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna götürdükleri, hükümlünün geceyi bu cezaevinde geçirdiği, jandarma görevlilerinin ertesi gün hükümlüyü tekrar Tekirdağ Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan alarak cenaze evine götürdükleri ve akabinde hükmünün infaz edildiği yer olan Silivri 7 Nolu Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna teslim ettikleri anlaşılmıştır.

Kurum müdürü, hükümlünün izin dönüşünü müteakip, "2 günlük ölüm izninin nasıl geçirildiği" sorusu ile bir sayfadan ibaret ifade tutanağı tanzim ederek üst yazı ile "istenilen bilgi ve belgeler yazımız ekinde gönderilmiştir" şeklinde izahat ile Silivri Cumhuriyet Başsavcılığına göndermiştir. 02.12.2011 tarihinde savcılıkta hazır edilen tutuklunun, Cumhuriyet Savcısı tarafından, ifade sahibi olarak ifadesi alınmış ve Silivri Cumhuriyet Başsavcılığınca İstanbul İl Jandarma Komutanı olan sanık Hüseyin Kurtoğlu ve sevkten sorumlu jandarma personeli hakkında soruşturmaya başlanmıştır.

Soruşturma sonucunda düzenlenen iddianamede özetle; kararın yerine getirilmesinde görev, yetki ve sorumlulukları bulunan şüphelilerin; bu kararın gereğini, mağdurun iki gün süreyle cenaze namazı, cenazenin defni ve taziyelerin kabulü gibi cenazeyle ilgili faaliyetlere katılmasını sağlamak suretiyle yerine getirmeleri gerektiği halde; iznin büyük bir bölümünde mağduru cenaze yerinden farklı yerlerde bulundurarak ve hatta yaklaşık 15 saatini başka bir ceza infaz kurumuna aldırarak geçirttikleri; suçun işlenmesinde şüphelilerden Hüseyin Kurtoğlu'nun, kanuna aykırı konusu suç oluşturan emir vermek suretiyle azmettiren statüsünde olduğu" şeklindeki anlatımla Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma ve bu suça azmettirme fiillerinden bahisle, şüphelilerin cezalandırılmalarının istendiği anlaşılmıştır.

Silivri 2. Asliye Ceza Mahkemesinin yaptığı yargılama 27.06.2012 tarihinde sonuçlanmıştır. Gerekçeli kararda özetle; İstanbul İl Jandarma Komutanı olan sanık Hüseyin Kurtoğlu'nun konusu suç teşkil eden emri astı konumundaki diğer sanıklara vermek suretiyle mağdur Özgür Balcan'a yönelik kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunu işlediği, mesleki bilgi ve tecrübeleri ile gereği eylemin hukuki sonuçlarını açık bir şekilde bilebilecek olması nedeni ile suç işleme kastının daha yoğun olduğu kanaatine varılarak ceza belirlenirken, alt sınırdan uzaklaşılma cihetine gidildiği belirtilmiş ve 2 yıl 6 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği görülmüştür.

Bu hükmün taraflarca temyizi üzerine, Yargıtay 14. Ceza Dairesinin 21.03.2013 tarihli ilamı ile verilen kararın onanmasına dair karar verilmiştir. Karara muhalif kalan Daire Başkanı Fevzi Elmas karşı oyunda özetle;

Soruşturma aşamasındaki belirlenen hususlar dikkat çekici bulunmuştur. Aslında karşı oyunda vurguladığı hususlar verilen kararın ne derece taraflı alındığına ve cezanın hangi amaca matuf olduğuna ilişkindir. Şöyle ki;

Öncelikle, tutuklanarak hürriyetlerinden yoksun hale gelen tutukluların özgürlüğünden söz edilemeyeceği için mağdur tutuklu bu suçun mağduru olamaz. Öte yandan tutuklunun izin dönüşü 25.11.2011 tarihinde tekrar cezaevine teslimine ilişkin Cumhuriyet savcısının talimatının yerine getirilmesi ve tutuklunun kendi evinde geceleyeceğine ilişkin yasal bir mevzuat hükmü olmayıp aksine, tutuklunun geceyi cezaevinde geçirmesine ilişkin Jandarma Teşkilatı Görev ve Yetkileri Yönetmeliğinin 75. maddesine göre uygulama yapan ve ayrıca Cumhuriyet savcısının izin bitimi 25.11.2011 tarihinde tutuklunun tekrar cezaevine getirilmesine yönelik yetkili amirin yazılı talimatını yerine getiren sanıkların eylemlerinde, hukuka aykırılık bulunmadığı gibi sanıkların eylemleri görevden kaynaklandığından sanıklar hakkında soruşturma ve kovuşturma şartı olan mülki amirden izin alınması için yargılamanın durdurulması gerekirken suç teşkil etmeyen eylemlerden dolayı beraatleri yerine, bunların cezalandırılmasına ve yasaklanmasına ilişkin yasal mevzuat gösterilmeden, ceza hukukunun temel prensiplerinden olan "kanunsuz suç olmaz" ilkesi de çiğnenerek, "konusu suç teşkil eden" emir verildiğinden bahisle tüm sanıkların mahkûmiyetlerine ilişkin yasal ve dayanaktan yoksun mahkûmiyet hükümlerinin isabetsizliği, bozmayı gerektirdiğinden, çoğunluk görüşüne katılamıyorum," şeklindedir.

Onama kararına, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının 16.05.2013 tarihli itirazı üzerine aynı Daire, ilamında özetle; Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazı yerinde görüldüğünden itirazın kabulüne, 21.03.2013 tarihli onama ve düzelterek onama kararının kaldırılmasına, karar verildikten sonra,

"Olayda, sıralı Jandarma görevlileri olan sanıkların eylemlerinin anılan mevzuat hükümleri ve Silivri Cumhuriyet Başsavcılığının talimatı çerçevesinde yerine getirildiği, bu kapsamda mağdura cenazesinin namaz ve defin işlemlerine katılması, taziyeleri iki gün içinde bir süre kabul etmesi imkânı verilerek, mağdura verilen iznin amacına uygun geçirilmesinin temin edildiği anlaşılmaktadır.

Kendilerine tebliğ edilen mesaj emriyle hareket eden ve bu emrin gereklerini yerine getirdikleri anlaşılan sanıkların, mağdura izin imkânı veren mahkeme kararından ya da içeriğinden haberdar olduklarına ve bu kararın kendilerine mesaj emriyle birlikte tebliğ edildiğine dair ve İl Jandarma Alay Komutanı olan sanığın somut olaya özgü diğer sanıklara emir ve talimat verdiğine ilişkin mahkemece yeterli araştırma yapılmamış olması bir yana, kendilerine, mahkeme kararına istinaden Cumhuriyet Başsavcılığınca tevdi edilen bir görevi, yukarıda gösterilen mevzuat hükümlerine ve yerleşmiş uygulamaya uygun olarak yerine getirdikleri anlaşılan ve mağdurun şikâyetçi olmadığı tüm sanıkların ne şekilde suç işleme kastı

ile hareket ettikleri hususunun yerel mahkemece tam olarak ortaya konulamadığı gibi daha önce izin kullanan tutuklu Şükrü Doğan Yurdakul'un geceleyin kendi evinde konaklatılmış olması, tekil bir olay olup yüzlerce sevk ve nakil hizmetinin söz konusu olduğu Silivri Cezaevi gibi büyük bir cezaevinden sorumlu bulunan sanıkların suç işleme kasıtlarını göstermeye yeterli olmayacağı bu itibarla sanıklar hakkında yukarıda izah edildiği şekilde suçun yasal unsurlarının oluşmaması ve suç işleme kastlarının da bulunmaması nedenlerine dayalı olarak beraatlerine karar verilmesi yerine mahkûmiyetleri cihetine gidilmesi,

Sanık Hüseyin'in görevinin gereği olarak her zaman gerçekleştirdiği standart davranışıyla işlediği eyleminde, hangi yasal ölçütlerin teşdit sebebi olarak kabul edildiği dosyadaki delillerle ve somut olayla bağdaştırılıp gösterilmeden, eylemin ağırlığıyla orantılı olması da gözetilerek sanık hakkında kanunda öngörülen cezanın alt sınırından hüküm kurulması yerine, alt sınırdan uzaklaşılarak hüküm kurulması suretiyle fazla ceza tayini,

Kanuna aykırı, sanıklar müdafilerinin temyiz nedenleriyle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazları bu itibarla yerinde görüldüğünden, bozulmasına" karar verildiği görülmüştür.

Bozma üzerine yapılan yargılama neticesinde Silivri 2. Asliye Ceza Mahkemesi suçun yasal unsurlarının oluşmadığı sonuç ve kanaatine varılarak ayrı ayrı sanıkların beraatlerine karar vermiştir.

Daha sonra yaşanan süreç, bu kumpas davasının neden yürütüldüğünü açıklayıcı mahiyettedir. 2014 yılı Ocak ayında FETÖ ile iltisaklı jandarma görevlilerince MİT'e ait tırların durdurulmaları sırasında Tuğgeneral Hamza Celepoğlu Adana Jandarma Bölge Komutanı olarak görev yapmaktaydı. Kurmay Albay Hüseyin Kurtoğlu hakkında ayrıntılarıyla yer verilen kumpas davası ile terfi etmesinin önüne geçilmiş, önü açılan Hamza Celepoğlu 2012 yılında yapılan YAŞ toplantısı sonrasında tuğgeneralliğe terfi etmiş ve sonrasında Adana Jandarma Bölge Komutanlığına getirilmiştir.

Hüseyin Kurtoğlu dava dosyalarına ilişkin olarak tanzim edilen HSYK Teftiş Kurulu Başkanlığının 15.02.2016 tarihli raporu ile ilgililer hakkında soruşturma raporu tanzim edilerek adı geçenlerin tümü hakkında meslekten çıkarma cezası uygulanmasının ve kovuşturma yapılmasının talep edildiği anlaşılmıştır.

1.6.5. İstanbul Askeri Casusluk Kumpası

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 09.02.2011 tarihli iddianamesinde özetle;

28.04.2010 günü emniyet birimlerine gelen bir mail ihbarında, Vika, Dilara ve Gül isimli şahıslar liderliğinde bir fuhuş çetesinin yurt dışından bayan getirerek zorla fuhuş

yaptırdığı, bu çete içerisinde 18 yaşından küçük bayanlarında bulunduğu ve fuhuş yaptırılan bayanların uyuşturucu bağımlısı yapılarak kullanıldığı belirtilmiştir.

Başlatılan soruşturma kapsamında örgüt ile irtibatı tespit edilen şüphelilerin kullandıkları telefonlar dinleme ve tespite alınmış ve yapılan çalışmalar sırasında, örgütle irtibatı belirlenen şüphelilerin TSK mensubu oldukları ve özellikle bir şüphelinin bu fuhuş çetesinden sık sık fuhuş amaçlı bayan temin ettiği ve Kadıköy'de bulunan ikametini fuhuş amaçlı kullandırdığı, diğer bir fuhuş örgütü ile irtibatlı olduğu ve çetenin fuhuş yaptırdığı bayanları tedavi ettiği ve hamile kalan bayanlara kürtaj yaptığı iddia edilmiştir.

04.08.2010 günü 155 polis hattına gelen bir ihbarda, TSK içerisindeki bir fuhuş çetesinin özel olarak kiraladığı evlerde, temin ettikleri kadınlarla üst düzey komutanların, subayların ve hatta öğrencilerin fuhuş yapmasını sağladıkları, çete üyelerinin fuhuş amaçlı bayanları Vika ve Nona Burdilli isimli şahıstan temin ettikleri ve bu kişilere ait Kocaeli ilinde fuhuş amaçlı kullandıkları 3 ayrı adres olduğu belirtilmiştir.

İhbarlara konu kişilerin ikametlerinde arama yapılarak bazı materyallere el konulduğu, ele geçirilen bilgi belge doküman ve dijital verilerin yapılan incelemesi sonucunda; Şüpheliler İbrahim Sezer, Zeki Mesten Tamer Zorlubaş, Mehmet Seyfettin Alevcan ve Yücel Çipli isimli şahıslar yöneticiliğinde fuhuş, şantaj ve tehdit amaçlı bir suç örgütü oluşturulduğu, bu suç örgütünün devlet güvenliğine ilişkin belge temin etmek ve saklamak, casusluk faaliyetlerinde bulunmak, özel hayatın gizliliğini ihlal etmek, haberleşmenin gizliliğini ihlal etmek, kişilerin sesini gizlice kayda almak ve kişisel verileri hukuka aykırı olarak kaydetme eylemlerini gerçekleştirdikleri, bir kısım şüphelinin ise örgüte bilerek ve isteyerek yardım ettiği iddia edilmiştir.

Bu suç örgütünün yaklaşık 5000 kişinin kişisel verilerini hukuka aykırı olarak kaydettiği ve sakladığı, değişik kurumlarda görev yapan binlerce kişi hakkında toplanan bu detaylı bilgilerin, ancak ciddi bir hiyerarşik yapılanmaya sahip örgüt mensupları arasında eylem ve görev paylaşımı bulunan, azami ölçüde gizliliğe dikkat edilen bir suç örgütü tarafından gerçekleştirilmesi mümkün olduğu iddia edilmiştir.

Buradan hareketle, öncelikle bu suç örgütünün TSK, TÜBİTAK, Havelsan ve GES Komutanlığı gibi Devletin en stratejik kurumlarında örgütlenerek hücre yapılanmalarına gittiği, gizliliği ön planda bulunduran örgütün özellikle telefon görüşmesi yapmamaya özen gösterdiği, yukarıda belirtilen kurumlarda bulunan örgüt mensuplarının birbirleri ile irtibatlı oldukları, diğer hücre yapılanmasındaki örgüt mensuplarını tanımadıkları ya da irtibat kurmadıkları, bu hücrelerin başında bulunan örgüt yöneticilerinin kendi bölümlerinde uzman ve etkin şahıslar oldukları, örgütün amaçları doğrultusunda alınan kararları örgüt üyelerine ulaştırdıkları ve örgüt mensuplarının özellikle çalıştıkları kurumlarda elde ederek kendilerine getirdikleri her

türlü bilgi, belge ve materyalleri aynı zamanda örgütün arşivini de saklayan İbrahim Sezer'e gönderdikleri, örgüt mensuplarının özellikle şantaj amaçlı gizli görüntü elde edilmesi, casusluk faaliyetlerine yönelik gizli belge temin edilmesi, yine örgütün kullanmayı planladığı kişilere kadın ve yer temin edilmesi, örgüte düşman veya dost olan veya örgüt tarafından kullanılabilecek kişilerin belirlenmesi, ayrıca bu kişiler ile ilgili kişisel verilerin kaydedilmesi işlemlerini yürüttükleri, örgüt mensuplarının, Kocaeli ve İstanbul illerinde faaliyet gösteren bir kısım fuhuş çeteleri ile irtibatlı olduğu, bu çetelerden çevrelerinde önemli yerlerde görev yapan askeri personele fuhuş amaçlı bayan temin ettikleri ve örgüte ait evlerde fuhuş yapmalarını sağladıkları, evlere yerleştirdikleri gizli kamera düzenekleri ile bu kişilerin bayanlarla cinsel ilişkilerini gizlice kaydettikleri ve daha sonra şantaj amaçlı kullandıkları, şüphelilerin şantaj amaçlı temin ettikleri ve sakladıkları bu materyallerle, istifa etmesini ya da emekli olmasını istedikleri askeri personelin, şantaj yaparak emekli olmasını, bazen de terfisini engellemek istedikleri kişilerin görev yaptığı kuruma ihbar ve posta yolu ile göndererek hakkında soruşturma başlatılmasını temin ettikleri ve böylelikle terfi etmesini engelledikleri, şüphelilerden ele geçirilen dijital verilerde yer alan gizli belgelerin mahiyeti, sayısı, bu hususta örgütün talimatları ve özellikle elde edilen belgelere ilişkin tutulan notlar göz önüne alındığında, özellikle Devletin stratejik kurumlarına sızan örgüt mensuplarının çalıştıkları kurumlardan elde ettikleri Devletin güvenliğine ilişkin gizli belgeleri bağlı bulundukları örgüt yöneticilerine ulaştırdıkları, kendilerine bu belgeyi getiren ancak örgüt üyesi olmayan kişilere ücret ödedikleri, özellikle TÜBİTAK tarafından TSK için yürütülen ülke yararına gerçekleştirilen projeleri durdurmaya, yavaşlatmaya veya engellemeye çalıştıkları, casusluk faaliyeti kapsamında elde ettikleri bazı belge veya projeleri yabancı ülkelere pazarlamayı planladıkları, eylem ve faaliyetlerine devam etmek amacıyla çalıştıkları kuruma alınacak elemanlar arasına örgüt mensuplarını veya örgüte yakın kişileri yerleştirmeye çalıştıkları iddiasıyla kamu davası açıldığı anlaşılmıştır.

İstanbul 11.Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan yargılama sonucunda;

02.08.2012 tarihli ilam ile bir kısım sanıkların mahkûmiyetine karar verilmiş verilen karar temyiz edilmiştir. Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 05.12.2013 tarihli ilamı ile bir kısım sanıklar hakkında kurulan hükümlerin onanmasına bir kısım sanıklar hakkında kurulan hükümlerin bozulmasına, dosyanın İstanbul Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.

İstanbul Anadolu 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nin 12.01.2015 tarihli değişik iş kararında özetle belirtildiği üzere; Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu'nun 09.01.2015 tarih ve 2014/253 sayılı kararında belirtilen yeniden yargılama sonucunu doğuran ihlalin niteliğinin (Anayasamızın 36. maddesi çerçevesinde silahların eşitliği ilkesi gözetilerek adil yargılanma hakkının ihlali) yargılamanın savunma ayağını oluşturan sujeler yönünden ortak olması ve bu

nedenle başvurusu bulunmayan ve hükümlülüğüne karar verilen kişiler yönünden teşmil edilebilir niteliği gözetilerek; haklarındaki İstanbul 11 Ağır Ceza Mahkemesi'nin 02.08.2012 tarihli ilamı ile hükmedilen ve infaz aşamasında bulunan tüm hükümlerin infazının durdurulmasına dair karar verilerek yargılamaların yenilendiği belirlenmiştir.

İstanbul Anadolu 5. Ağır Ceza Mahkemesince yapılan yargılama sonucunda tesis edilen 29.01.2016 tarihli kararda ifade edildiği üzere özetle;

28.04.2010 günü yapılan ve yurtdışından gönderilen ihbar ile Vika, Dilara ve Gül isimli şahıslar liderliğindeki fuhuş çetesinin sanıklarla ilişki içerisinde oldukları iddiası üzerine sanıklardan İbrahim Sezer'in 14.07.2010 tarihinde Saffet Kaplan adlı arkadaşı ile yaptığı telefon görüşmesinde *"eşmeye uğrayacağım"* sözünün *"Vika'ya uğrayacağım"* şeklinde tutanaklara geçirilmiş olmasını ve bu durumun 09.12.2010 tarihinde düzeltilmesine ve 17.12.2010 tarihinde İstanbul Emniyet Müdürlüğü tarafından İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilmesine rağmen, iddianamede sanık İbrahim Sezer'in Vika isimli fuhuş çetesi üyesi ile ilişkili olduğu iddia edilmiştir.

02.08.2010 ve 04.08.2010 tarihlerinde polis hattına gelen ihbarla TSK içerisinde bir fuhuş çetesi bulunduğu, bu çetenin özel olarak kiraladığı evlerde temin ettiği kadınlarla üst düzey komutanların subayların ve öğrencilerin fuhuş yapmasını sağladıklarının iddia edilmesi üzerine mahkemece ihbarda adı geçen Emrah Karaca adına arama kararı verildiği, bu karar üzerine sanık Mehmet Emrah Küçük Akça'nın evinde yapılan aramalarda dijital materyaller bulunduğu ve sanığa ait olduğunun iddia edildiği, sanık Mehmet Emrah Küçükakça'nın evinde bulunan dijital materyaller incelendiğinde dijital verilerde bu sanığın adının geçmediği, tam aksine yapılan ihbarda adı geçen Emrah Karacan'ın adının geçtiğinin görüldüğü, örneğin; *"Lol"* klasöründe bulunan *"çalıntı cafe.xls"* dosyasında açıkça Emrah Karaca adının geçtiği, yine *"Saltuk.gho\lol"* isimli klasörde bulunan *"önemli.doc"* isimli Word dosyasında *"HN gelen.txt"* isimli metin belgesinde *"hap ve otu alpay aksu ve Emrah Karaca organize etsin"* şeklinde geçtiği, yine dijital verilerin diğer yerlerinde de Emrah Karaca adının geçtiğinin görüldüğü, emniyete yapılan e-mail ihbarının Emrah Karaca adına yapılmış oluşu, arama kararının Emrah Karaca adına verilmiş oluşu, bulunan dijital materyallerde sanık Mehmet Emrah Küçükakça'nın adının hiçbir yerde geçmemiş oluşu, tam tersine Emrah Karaca adlı şahsın adının geçmiş oluşu, Emrah Karaca adlı askeri personelin gerçekte var olup kısa bir süre önce başka bir ile tayininin yapılmış oluşu, sanık Mehmet Emrah Küçükakça'nın aramanın yapıldığı tarihte Gölcük'te olmayıp görev nedeniyle başka yerde olduğunun anlaşılmış oluşu, yine sanığın Emrah Karaca'yı tanımadığının sabit bulunuşu dikkate alındığında; yanlış şahsın evinde yapılan aramada ihbar ve arama kararında adı geçen Emrah Karaca'nın da adının geçtiği, dijital materyallerin bulunmasının hayatın olağan akışına aykırı bir durum olduğu, görevlilerin

planlama yaptıkları dijital materyali yanlış kişinin evine önceden yerleştirdikleri, yanlış kişinin evinde planladıkları doğru kişiye ait delilleri bulduklarına dair ciddi kuşkular oluşmuştur.

Sanıkların hücre yapılanması şeklinde örgütlendikleri bu kapsamda TSK, TÜBİTAK, HAVELSAN ve GES Komutanlığında ayrı ayrı hücre yapılanmasına gittikleri iddiasıyla ilgili olarak yapılan yargılamada bu hücrelerde görev alan sanıkların birbirlerini tanıdıklarına, telefon görüşmesi yaptıklarına, bir araya geldiklerine dair, telefon görüşme kayıtları, fiziki takip, elektronik imza, kamera görüntüleri gibi somut ve ispat edilebilir herhangi bir delil bulunamamıştır.

İddianamede sanıklar tarafından kurulan suç örgütünün gizlilik ve hücre yapılanmasını esas aldıkları iddia edilmiş ise de tek dayanak olan dijital materyaller incelendiğinde örgüt üyesi olarak adları geçen sanıkların isim, kimlik bilgileri ve iletişim bilgilerinin açık bir şekilde dijital materyallerde yer aldığı, gizliliğe çok önem veren ve ayrı ayrı hücre yapılanmasına giden sanıkların örgütün arşivi de dâhil tüm dijital verileri sanık İbrahim Sezer'in arkadaşına ait olup zaman zaman kullandığı bekâr evinde bulundurmasının yine suç tarihinde bekâr oldukları anlaşılan ve başka şahıslarla da evi birlikte kullandıkları anlaşılan sanıklar Deniz Mehmet Irak ile Burak Çetin'in örgüte ait olduğu iddia edilen dijital belgeleri başka şahısların rahatlıkla girip çıkabildikleri bu tür evlerde bulundurmaları hayatın olağan akışı ile uyumlu bulunmamıştır.

Çıkar amaçlı suç işlemek üzere kurulan örgüt üyelerinin herhangi bir yabancı ülke veya ajanlarından yine yurtiçinde herhangi bir gerçek ya da tüzel kişiden menfaat ettiklerine dair dosya kapsamında her hangi bir delil bulunamamıştır. Yine örgütün hangi eylemi nerede ve kiminle yaptıkları, fuhuş için hangi evleri kullandıkları veya hangi gizli belgeyi vererek veya kişisel verileri kullanarak menfaat temin ettiklerine dair dosya kapsamında somut her hangi bir delil bulunmadığı, dijital materyallerde bilgileri ve görüntüleri bulunan kişilerden bir tanesinin dahi kendisine şantaj yapıldığını, tehdit edildiğini veya menfaat elde edildiğini ifade etmediği ve yine dosya kapsamında hiç bir askeri personelin kendisine şantaj yapıldığını, tehdit edildiğini veya terfiinin engellendiğini ifade etmediği, ordu içerisinde terfileri etkilemeye çalıştıkları iddia edilen örgütle ilgili bu yönde hiç bir şikâyetçinin bulunmamasının da hayatın olağan akışına uygun olmadığı değerlendirilmiştir.

Sanıklardan Yücel Çipli ve Merdan Metin'in TÜBİTAK görevlileri oldukları, TÜBİTAK'ın TSK için geliştirmiş olduğu Devletin güvenliğine ilişkin projeleri örgütün arşivinde saklanmak üzere gönderdikleri iddiasına müteallik olarak; sanıkların müdafiinin başvurusu üzerine TÜBİTAK'ın gönderdiği yazıda *"Kurumunuzda proje geliştirme amacıyla kullanılan bilgisayarlar dışında her çalışanımızın eriştiği internet ve idarinet bilgisayarları bulunmaktadır. İdarinet bilgisayarları kurumun idari işleri için kullanılmakta olup internet gibi harici ya da dâhili başka bir ağa bağlı değildir. Dolayısıyla kurum dışından erişilemez. İnternet bilgisayarları internet ağına bağlı olmasına rağmen kurum dışından bu bilgisayarlara erişip*

herhangi bir işlem yapmak söz gelimi masa üstündeki bir dosyayı e-posta ile bir başkasına göndermek ya da masa üstündeki bir dosyayı değiştirip kaydetmek mümkün değildir. Bu bilgisayarlar üzerinde herhangi bir işlem yapabilmek için mutlaka kurumda bulunulması gerekmektedir. Bilgisayarlar için kullanıcı isimleri sistem yöneticileri tarafından belli bir kurala göre verilmekte ve kullanıcılar tarafından değiştirilememektedir. Öte yandan bu bilgisayarlara kullanıcılar tarafından sistem yöneticisinin bilgisi ve onayı olmadan her hangi bir program yüklemek ya da kaldırmak ya da dışarıdan bir bilgisayar getirip iç ağlara bağlamakta mümkün değildir. İdari net bilgisayar ağında her çalışanın erişmeye yetkili olduğu bellek alanları belirlenmiş olup bu alanlar dışında kalan alanlara erişmeleri sistem tarafından engellenmektedir." şeklinde cevap verilmiştir.

TÜBİTAK'ın göndermiş olduğu yazının devamında Yucel.Cipli isimli bilgisayarda son kaydedilen arge98-personel-listesi.xls isimli dosyanın son kaydedildiği tarih olan 13 Ağustos 2009 tarihinde Yücel Çipli'nin istirahatlı olduğunun, 13 Ağustos 2009 tarihinde kurumlarının giriş çıkış kayıtlarını incelediklerinin ve bu tarihte işe geldiğine ilişkin bir kayda rastlamadıklarının, yine sanık Merdan Metin'e ait bilgisayarda son kaydedilen Merdan.doc isimli dosyanın son kaydedildiği tarih olan 18 Ağustos 2007 tarihinin Cumartesi gününe denk geldiğinin, giriş çıkış kayıtları incelendiğinde Merdan Metin'in bu tarihte işe geldiğine ilişkin bir kayda rastlanmadığının belirtildiği, ancak sanıkların iddia konusu suçlamalarla ilgili hukuksal durumlarını doğrudan etkileyecek olan bu yazının dosya arasına konmayıp soruşturma savcısı tarafından emanete kayıt edilip sanıklar ve müdafilerinin erişimine sunulmamasının anlaşılır bir durum olmadığı belirtilmiştir.

Sanıklar hakkında fuhuşa teşvik veya aracılık etme suçu nedeniyle kamu davası açılmış ise de; öncelikle üzerinde durulması gereken konunun yurt dışından kim yada kimler tarafından gönderildiği belli olmayan e-mail ihbarı olduğu, kamu oyuna da yansımış Poyrazköy, Amirallere Suikast, Kafes Eylem planı gibi davalarda da aynı yöntemin kullanıldığı, kim veya kimler olduğu tespit edilemeyen sahte hesaplardan atılan bu e-maillerle genelde ahlaken sorgulanacak ve toplumda ahlaksızlık olarak görülen iddialarla soruşturmaların başlatılıp sonrasında bulunan dijital materyallerle daha ciddi suçlamaları içeren soruşturmaların yapıldığının görüldüğü, Emniyet ve Jandarma istihbaratının ya da Milli İstihbarat Teşkilatı ve diğer yetkili kurumların haberdar olmadıkları, suç isnatlarının yurtdışından sahte e-mail ile sahte hesaplardan tespit edilemeyen şahıslar tarafından yapılmasının bu suçların onlar (ihbarcılar) tarafından bilinmesinin hayatın olağan akışı ile uyumlu bulunmadığı, belli bir yapı adına hareket edildiğine dair kuşkuları artırmıştır.

Yukarıda açıklandığı üzere sanıkların fuhuş yapan şahıslarla irtibatını gösteren bir tek telefon görüşmesinin tespit edilemediği, sahte oluşturulan veya yanlışlıkla yapılan eşme sözü yerine vika olarak iletişimin tespiti tutanağı tanzim edilip ve bunun yanlışlığı kamu davası

açılmadan evvel tespit olunmasına ve de buna ilişkin İstanbul Emniyet Müdürlüğünün resmi yazısının soruşturma dosyasına girmesine rağmen iddianameye sanık İbrahim Sezer'in Vika ile görüştüğünü yazıp iddia edilmesinin anlaşılır bir durum olmadığı, yine tüm dosya kapsamı incelendiğinde fuhuş yapan tek bir kadın olmadığı gibi fuhşun yapıldığı herhangi bir yerin de tespit edilemediği, sanık İbrahim Sezer'in evinde ele geçirilen 9 adet fiziki belge ile ilgili olarak Emniyet Genel Müdürlüğü Kriminal Polis Laboratuarı Daire Başkanlığının 28.10.2010 tarihli ekspertiz raporuna göre fiziki belgelerdeki yazının sanık İbrahim Sezer'e aidiyetinin tespit edilemediği, ortada sahte bir hesaptan gönderilen ve kim tarafından gönderildiği tespit edilemeyen e-mail ihbarı, sahte veya yanlışlıkla oluşturulan iletişimin tespitine ilişkin tape örneği, delil olarak kabulü mümkün olmayan dijital veriler dışında bir birini hiç tanımayan birbirleriyle hiç iletişimleri bulunmayan sanıkların fuhuş yaptırdıklarına yada fuhşa aracılık ettiklerine ilişkin delil olmadığı bu nedenle beraatlerine karar verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Sanıklara müsnet Siyasi ve Askeri Casusluk iddialarına yönelik yapılan değerlendirmede ise; sanıklar hakkında dijital verilerde bulunan, gizli oldukları iddia edilen bilgileri askeri casusluk amacıyla bulundurdukları iddia edilmiş ise de; dijital verilerin sanıklara aidiyetini gösteren hiçbir delilin elde edilmemiş oluşu, yine dosya kapsamında sanıkların bu amaçla bir araya geldiklerini gösteren fiziki takip kamera görüntüleri, tanık anlatımları, hts kayıtları, somut ve ispat edilebilir hiçbir delilin dosyada bulunmadığı ayrıca sanıkların dijital nesnelerde yer alan gizli olduğu iddia edilen belgeleri herhangi bir yabancı ülkeye vermeye çalıştıkları, bu yönde görüşmeler yaptıkları, yabancı ülke ajanları ile buluşup konuştukları veya bu yönde bir menfaat ettiklerine dair dosyada her hangi bir kanıt bulunmadığı belirtilerek sanıkların beraatlerine karar verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Dosyada bulunan dijital materyaller ile ilgili değerlendirmede; iddianamede yer verilen tüm suçlarla ilgili delillerin sanıklarda elde edilen dijital materyaller içerisinde yer alan verilerden ibaret olduğu, ve kararın gerekçesinden de anlaşılacağı üzere mahkûmiyete esas tek gerekçenin bu dijital materyaller olduğu, bunun dışında her hangi bir delilin iddia edilmediği ve mahkemenin mahkûmiyet gerekçesinde başkaca bir delilin gösterilmediği, haklarında mahkûmiyet kararı verilen sanıkların Anayasa Mahkemesine başvurdukları, Anayasa Mahkemesinin vermiş olduğu kararında özetle: *"Kural olarak bilirkişinin sunduğu rapor ve mütalaalar derece mahkemeleri açısından bağlayıcı olmamakla birlikte, ilk derece mahkemesi tarafından esasa ilişkin değerlendirmeler yapılırken Cumhuriyet Savcısı tarafından yaptırılan incelemelerin belirli bir etkisi olmuştur. Başka bir deyişle somut davada ilk derece mahkemesi yalnızca dijital deliller üzerinde Cumhuriyet savcısı tarafından çözümleme ve incelemelerle kurumlardan gelen çizelgelere itibar etmiş, bu raporlara karşı başvurucuların mahkûmiyet kararının dayanağı olan dijital verilerin gerçeği yansıtmadığı iddialarını değerlendirmek üzere mahkemenin bilirkişi heyeti tayin etmesi ve rapor aldırması yönündeki talepleri ile bu*

belgelerin imajlarının verilmesi talebini reddetmiştir. Somut olayda, dijital deliller içerisindeki bilgi ve belgelere dayanılarak başvurucuların mahkûmiyetine karar verilmiştir. başvurucuların dijital verilerin gerçeği yansıtmadığı yönündeki iddialarının araştırılması amacıyla bu deliller üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılması veya bunlara ilişkin imajların verilmesi taleplerinin dijital belgelerin içeriklerinin devlet sırrı kapsamında kaldığından ve dijital delillerin usulüne uygun aramalar sonucu ele geçirildiğinden bahisle reddedilmesi yargılamanın bütünü yönünden adil yargılanma hakkını ihlal eder niteliktedir. Mahkemece delillerin bu şekilde gizlenmiş olması özelliklede devlet sırrı gerekçesi ile delillerin savunma makamına açılmaması ve incelettirilmemiş olması başvurucuların dijital delillerin sıhhati konusundaki iddialarını tam olarak ileri sürmesini imkânsız kılmıştır. Oysa mahkeme, bu dijital delillere göre bir değerlendirme yaparak mahkûmiyet kararı vermiş ve Yargıtay tarafından aynı nedenlerle verilen hüküm onanmıştır. Bu koşullarda mahkemece izlenen usul ve yöntemin, silahların eşitliği ilkesinin gereklerine uygun olmadığı ve başvurucunun menfaatlerini yeterince koruyan bir güvence içermediği açıktır" demek suretiyle mahkûmiyetine karar verilen sanıkların yapmış oldukları başvuru ile ilgili olarak silahların eşitliği yönünden adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine yönelik iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verdiği; tüm dosya kapsamı bir arada değerlendirildiğinde dijital delillerin yargılamaya konu edilmesi, delillerin bulunması, kopyalanması, korunması gibi konuların adli bilişim hukuku açısından en önemli hususların başında geldiği, buna rağmen davaya ilişkin soruşturma makamlarının hazırladığı tüm tutanak ve inceleme raporlarının adli bilişim temel prensipleri ve standartlarına göre eksik hazırlandığının anlaşıldığı, bu delillerin incelenmesinin hangi inceleme yazılımı ile ve hangi sürümü ile yapıldığı, delile ait fiziksel bilgiler, delilin bütünlüğünün bozulmaması için kullanılan donanım ve yazılıma ait bilgiler, saat bilgileri, orijinal delilin nereye ve nasıl kopyalandığı, incelemeyi yapan kişinin uzmanlığının ne olduğu gibi hususların tutulan tutanak ve raporlarda belirtilmediği, bunların soruşturma ve kovuşturma aşamasında sanık ve müdafilerinin erişimine sunulmadığı dikkate alındığında dijital belgelere ilişilin şüphelerin oluşmasının kaçınılmaz olduğu, olay yerinde imaj alma işleminin yapılmadığı, olay yeri ekibinin kanıtların bire bir kopyasını alıp (imaj) oluşturulan bu kopyanın *"Elektronik mühür"* olarak tabir edilen hash değerinin sanığa ya da vekiline verilmediği, diğer bilgisayar sistemlerine nazaran cd, dvd ve flash bellek gibi materyallerin imajının alınmasının kolay medya çeşitlerinden olduğu, sadece okunabilir durumda oldukları için ve kapasitelerinin küçük olmasından dolayı imaj alma işleminin kısa sürdüğünün bilinen bir gerçek olduğu, olay yeri ekibini kısa ve basit bir şekilde gerçekleştirebilecekleri imaj alma işini soruşturmanın daha ilk aşamasında yerine getirmedikleri, çok sonraları alınan imajların sanık ve müdafilerine verildiği dikkate alındığında el konulan dijital delillerin değişikliğe uğrayıp uğramadığını, manipüle edilip edilmediğinin söylemenin imkânsız olduğu, dijital delillerin daha soruşturmanın başında güvenilirliğini yitirdiği ve delil bütünlüğünün bozulduğu belirtilmiştir.

Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesi Bilişim ve Teknoloji Şubesinin meta verilerin değerlendirilmesi başlıklı raporunda özetle anti-forensics (Karşıt adli bilişim) olarak da bilinen teknikler kullanarak dosya meta verileri (Başlık, konu, yazar ismi, şirket, kategori, oluşturma, değiştirme zamanları vb.) silinebilir ya da istenilen verilerle değiştirilebileceği belirtilmiş olup sanıklarda ele geçen dijital delillerde bulunan meta verilerinin sanıklara ait olduğunu gösterir şekilde elektronik imza ile oluşturulmuş herhangi bir meta verinin dosyada mevcut bulunmadığı, yine el konulan ve davanın esasını teşkil eden dijital delillerin oluşturulduğu bilgisayarlara el konulmadığı, bu duruma göre dijital deliller içerisinde yer alan meta verilerinin sanıklar tarafından oluşturulduğunun tespit edilmesinin mümkün bulunmadığı bu nedenlerle davaya konu olan dijital materyallerin sanıklar tarafından oluşturulduğunun kabulünün mümkün bulunmadığı ifade edilmiştir.

Yargılama neticesinde yukarıda ayrıntılarına yer verilen gerekçeler doğrultusunda sanıkların beraatına karar verildiği anlaşılmıştır.

1.6.6. 2010 KPSS Sorularının Çalınması

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2015/3110 sayılı iddianamesinde dile getirildiği üzere;

10 Temmuz 2010 tarihinde ÖSYM tarafından yapılan Kamu Personeli Seçme Sınav (KPSS) sorularını sınav öncesinde elde eden bazı şahısların, bu soruları e-mail yolu ile ilişki ve iltisakı bulunan diğer şahıslara gönderdiklerine dair yazılı ve görsel basında çıkan haberler üzerine Isparta/Yalvaç Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından haberlerde ismi geçen Baki Saçı hakkında, 31.08.2010 tarihinde 2010/1410 sayı ile re’sen soruşturma başlatılmıştır.

Soruşturma kapsamında elde edilen deliller neticesinde;

Yüksek Öğretim Denetleme Kurulunun raporunda; 10-11 Temmuz 2010 tarihinde gerçekleştirilen KPSS sınavına ilişkin Eğitim Bilimleri ve Genel Yetenek kitapçıklarında soruların sınav öncesinde sayıları binlerle ifade edilebilecek adaya bir şekilde ulaştırıldığı, bu anlamda bir usulsüzlük gerçekleştirildiği kanaatine varılmıştır.

TÜBİTAK raporuna göre ise şüpheli Baki Saçı’nın bilgisayar hard diskinde Eğitim Bilimleri, Genel Yetenek ve Genel Kültür sorularının sınavdan önce bilgisayara kaydedildiğinin, Genel Yetenek sorularının bulunduğu dosyanın oluşturulma tarihinin 28.06.2010 saat 21.27, Genel Kültür sorularının olduğu dosyanın oluşturulma tarihinin 29.06.2010 saat 15.34, Eğitim Bilimleri sorularının olduğu dosyanın oluşturulma tarihinin 05.07.2010 saat 14.22 olduğunun belirtildiği görülmüş böylece 10.07.2010 tarihinde yapılan KPSS'nin Genel Yetenek, Genel Kültür ve Eğitim Bilimleri alanlarına ait soruların 28.06.2010

saat 21.27 tarihinden önceki bir tarihte sızdırıldığı anlaşılmıştır.

Şüpheli Baki Saçı'ya dosyalar halinde dijital olarak ulaştığı tespit edilen;

Genel Kültür (60) sorularından 48'inin örtüştüğü, bunlardan bir kısım soruların aynı şekilde bir kısım soruların ise metinsel ve görsel değişiklik içermesine rağmen konu olarak örtüştüğü, bir kısmının da soru metni olarak aynen yer aldığı ancak soru şıklarının boş bırakıldığı ya da sadece doğru cevabı içerecek şekilde yer aldığı, sayfaların sol altına Final Dershaneleri ibaresinin yerleştirildiği,

Genel Yetenek Türkçe (30) sorularından 30 sorunun da bulunduğu; 27 tanesinin metin ve şıklar olarak tam olduğu ve bir şıkkın koyulaştırıldığı; 1 soruda metnin ve şıkların tam olduğu ancak metin sonundaki soru cümlesinde *"kullanılmamıştır"* yerine *"kullanılmıştır"* kelimesinin bulunduğu bir şıkkın koyulaştırıldığı; 1 soruda metnin yarım olduğu, şıklarının bulunduğu, bir şıkkın koyulaştırıldığı; 1 soruda metnin bulunduğu ancak bütün şıklarının yer almadığı, sadece bir şıkkın *"cevap"* ibaresi ile koyulaştırıldığı,

Genel Yetenek Matematik (30) sorularından 25'inin bulunduğu, şıklarının koyulaştırıldığı ancak 1 sorunun koyulaştırılmış şıkkının aslında doğru cevap olmadığı, sayfaların üst orta kısmına Fen Bilimleri Dershaneleri, sol altlarına ise LYS DENEME 7 ibaresinin yerleştirildiği,

Eğitim Bilimleri (120) sorularından 116 sorunun bulunduğu, şıklarda herhangi bir koyulaştırma olmadığı belirlenmiştir.

Böylece sınavdaki tüm soruların (120+60+60) örgüt tarafından elde edilmesine rağmen tüm adayların aynı sayıda doğru yapmasıyla oluşacak şüpheyi artırmamak amacıyla bazı adaylara soruların tamamının, bazı adaylara ise bir kısmının verildiği anlaşılmıştır.

Matematikçi Akademisyen Bilirkişilerin kitapçıklar üzerinde yaptığı inceleme sonucu; Matematik soruları şıklarının doğru olan cevaplarının bir kısım adaylara koyulaştırılmış olarak gönderildiği, sadece bir matematik sorusunda koyulaştırılmış cevabın aslında yanlış olduğu, bazı adayların aslında yanlış olan kendilerine gelen soruda cevap olarak koyulaştırılmış cevaba (şıkka) yönelip işaretledikleri ve böylece yanlışta birleştikleri, bazı adayların, sızdırılan soruların içinde bulunmayan ancak ÖSYM'nin kitapçığında bulunan soruları soru işareti ile veya numaralarını yuvarlak içerisine alarak işaretledikleri, adayların soru kitapçıkları üzerinde kolay sorularda işlem yaptıkları ancak, orta ve zor olarak nitelendirilen sorularda genellikle doğru cevaba götürecek işlemler yapmadıkları halde veya hiçbir işlem yapmadan doğru cevabı işaretledikleri ve bunun mümkün olamayacağı, birçok adayın sanki cevabı biliyormuş gibi uygun sayılar vererek cevabı doğrulatma yoluna gittikleri, bazı adayların sızdırılan sorular

içinde yer almayan soruları yanlış yaptıkları veya boş bıraktıkları, bazı adayların sızdırılan sorular içinde bulunmayan sorularda (5 soru) işlemsiz veya yanlış işlemle yahut anlamsız işlemler yaparak doğru cevabı işaretledikleri (30 adet matematik sorusunun 30'unuda elde edenler açısından) ayrıca 30 adet matematik sorusunun tamamını kitapçık üzerinde hiç bir işlem yapmadan doğru cevaplayan adaylara rastlandığı, bu adayların savunmalarında çözümleri sıranın üzerine yaptıkları şeklinde gerçekçi olmayan beyanda bulundukları tespit edilmiştir.

Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığının 02.10.2014 tarihli raporunda *"Fetullah Gülen Okulu", "Gülenist Kuruluş", "Gülen Hareketi Okulu"* olarak adlandırılan ve yurt dışında faaliyet gösteren kuruluşlara, Türkiye'den 2011-2013 yılları arasında düzenli olarak şüpheli para transferlerini gerçekleştiren şirketler ile KPSS soruşturması şüphelilerinin çalıştığı 121 şirketin şüpheli para havalesi yapan şirketlerle aynı olduğu belirtilmiştir.

Öğretmen olmak için 10.07.2010 tarihinde uygulanan KPSS Eğitim Bilimleri alanı sınavına girip yüksek başarı gösteren 3227 adaydan 1175'i 31.10.2010'da tekrarlanan sınava girmemişlerdir. İlkinde Genel Yetenek, Genel Kültür ve Eğitim Bilimleri testlerinin üçünde de yüksek net yapmalarına rağmen tekrarlanan Eğitim Bilimleri testine bu adayların katılmamaları hayatın olağan akışına tamamen aykırıdır. Ayrıca; Bilirkişi raporu ve ÖSYM yazısına göre tekrarlanan Eğitim Bilimleri sınavı, ilkine göre daha kolaydır, iptal edilen ve tekrarlanan sınavına ikinci kez giren 2052 adaydan 35'i netini artırırken 18'i aynı nete ulaşmış, 1999 kişi ise netini düşürmüştür. Aynı amaca yönelik tekrar edilen ve daha kolay olan bir sınavda adayların %97,4'ünün net sayılarını düşürmesi olağan bir durum değildir.

Soruşturma sırasında düzenlenen bilirkişi raporunda tespit edilen bir kısım hususlara özetle burada yer verilmesi faydalı görülmüştür. Bu cümleden olarak,

Eğitim Bilimleri Alan Testine yönelik olarak;

-2010 KPSS Eğitim Bilimleri alanında sınava giren 279.890 adaydan 110 ve üzeri net soru yapan 2489 adayın sınav dağılım eğrisinde normalden farklı olarak 2. bir dağılım eğrisi oluşturduğunun gözlemlendiği, 2. eğri dağılımının Genel Yetenek Sınavı grafiklerinde de gözlemlendiğinden hareketle geçmiş yıllarda gerçekleştirilen sınavlardan farklı bir bulgu ve farklı bir durumla karşı karşıya bulunulduğunun,

-Tüm soruları doğru cevaplayan 350 adayın akrabalık ilişkilerine bakıldığında, 93 adayın birinci derecede akraba olduklarının (70'inin karı-koca, 23'ünün diğer akrabalık bağı),

-120 tam soru yapan 350 adayın adres ve komşuluk ilişkilerine bakıldığında 52 adayın aynı adreste veya aynı apartman, aynı site ya da sokakta ikamet ettiğinin,

-100 ve üzerinde ham puan alan 3227 adayın 579'unun birinci derecede akraba olduklarının (446'sının karı-koca, 191'inin diğer akrabalık ilişkisi),

-Eğitim Bilimleri alanında 100-120 arası ham puana sahip 3227 adayın adres ve komşuluk ilişkilerine bakıldığında, 980 adayın aynı adreste veya aynı apartman, aynı sitede yâda aynı sokakta ikamet ettiği,

Genel Yetenek Testine ilişkin olarak;

-60 tam soru yapan 1029 adaydan 240 adayın birinci derecede akraba oldukları (101'inin karı-koca, 139'unun diğer akrabalık ilişkisi),

-58-60 arası ham puan alan 3740 adaydan 690 adayın birinci derecede akraba oldukları (220'sinin karı-koca, 470'inin diğer akrabalık ilişkisi),

-55-60 arası ham puan alan 27.284 adaydan 1805 adayın birinci dereceden akraba oldukları (328'inin karı-koca, 1477'sinin diğer akrabalık ilişkisi),

-60 ham puan alan 1029 adaydan 58 adayın aynı dış kapı numarasına sahip adreslerde ikamet ettikleri,

-58-60 arası ham puan alan 3740 adaydan 268 adayın aynı dış kapı numarasına sahip adreslerde ikamet ettikleri,

-55-60 arası ham puan alan 27.284 adaydan 3221 adayın aynı dış kapı numarasına sahip adreslerde ikamet ettikleri tespit edilmiştir.

Bilirkişiler değerlendirmelerinde; 10-11 Temmuz 2010 tarihinde gerçekleştirilen KPSS sınavına ilişkin eğitim bilimleri ve genel yetenek kitapçıklarında soruların sınav öncesinde sayıları binlerle ifade edilebilecek adaya bir şekilde ulaştırıldığı, bu anlamda bir usulsüzlük gerçekleştirildiği kanaatine varıldığı ifade edilmiştir.

1.6.7. İzmir Askeri Casusluk Kumpası

Kamuoyunda İzmir Askeri Casusluk dosyası olarak bilinen İzmir 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 2014/100 esas, 2016/37 karar sayılı dosyasının yapılan yargılaması sonucu tesis edilen 26.02.2016 tarihli gerekçeli kararında ifade edildiği üzere özetle;

İzmir Emniyet Müdürlüğüne 10.08.2010 tarihinde gönderilen isimsiz elektronik posta ihbarında; İzmir'de genç kızları kandırarak zengin kişilere ve üst düzey bürokratlara para

karşılığında pazarlayan bir çete olduğu, genç kızların elde edilen uygunsuz görüntüleri kullanılmak suretiyle tehdit edilip kendilerine bağımlı hale getirildiği ifade edilmiştir.

Eylemin, örgüt faaliyeti kapsamında suç olarak değerlendirilmesi üzerine, iletişimin denetlenmesi ve teknik araçlarla izleme tedbirlerinin uygulandığı, iletişimin denetlenmesi ve teknik araçlarla izlemeler sonucunda elde edilen verilere göre; birinci aşamada eş zamanlı olarak, sanıkların adreslerinde aramalar yapılmıştır. İddianamede örgüt lideri olduğu iddia olunan sanık Bilgin Özkaynak'ın Sapanca'daki çiftlik evinde yapılan aramada, *"PANDORA"* ismi verilmiş ve davanın asıl dayanağı olan dijital materyaller, *"COCO"* ismi verilmiş dijital materyal ve fiziki dokümanların, ayrıca diğer sanıklarla ilgili yapılan aramalarda da dijital materyallerin, fiziki dokümanların ve bir kısım eşyanın ele geçirildiği, ikinci aşamada ise bu aramalarda ele geçirilen ve içinde suç unsuru olduğu iddia edilen materyallerden hareketle, suç işlemek amacıyla örgüt kurma, suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olma, devletin güvenliğine ilişkin bilgileri temin etme, yasaklanan bilgileri temin, yasaklanan bilgileri açıklama ve kişisel verilerin kaydedilmesi suçlarının işlendiği yönünde saptama yapılmıştır. İddia edilen örgütün suç şemasının oluşturulması sonrasında diğer bir kısım sanıkların adreslerinde de yapılan aramalarda suç unsuru taşıdığı iddia edilen materyallerin ele geçirilmiş ve ele geçirilen bu materyaller ve dokümanlar dava konusu yapılarak 06.01.2013 tarihli birinci iddianamenin düzenlenmiştir.

Birinci iddianamedeki 357 sanıktan 134'ünün adreslerinde yapılan aramalar sonucunda ele geçirilen ve suç unsuru taşıdığı iddia edilen materyaller ile kısmen de *"PANDORA"* isimli dijital materyaller suç konusu gösterilerek 13.02.2014 tarihli ikinci iddianame tanzim edilmiştir.

Yargılama sonucunda yapılan değerlendirmeler neticesinde; iddia olunan örgütün suç şemasının oluşturulmasına esas ve her iki iddianamenin asıl dayanağı olan sanıklar Bilgin Özkaynak, Narin Korkmaz, Safiye Köten, Onur Süer, Hakan Oğuzhan ve Filiz Albayrak'a ait olduğu iddia edilen dijital materyaller ve fiziki dokümanların ele geçirildiği aramaların hukuka aykırı olduğu, dolayısıyla ele geçirilen materyallerin de kanuna aykırı delil olduğu, ele geçen bu kanuna aykırı delil niteliğindeki materyaller esas alınarak diğer sanıkların adreslerinde yapılan aramaların da hem esas alınan delillerin kanuna aykırı olması nedeni ile hukuka aykırı hale geldiği, hem de bu aramaların büyük bir kısmının yapılış şekli ve/veya ele geçirilen dijital materyallerin imajlarının alınmamış olması nedeni ile bizatihi hukuka aykırı olduğu, hukuka aykırı aramalarda ele geçirilen bu materyaller dışında iddianamede deliller arasında gösterilen HTS, iletişimin denetlenmesi (TAPE) ve teknik araçlarla izleme kayıtlarında iddiaya konu suçlara ilişkin veri alışverişinin yapıldığının ya da internet üzerinden veri aktarımı yapıldığının saptanmadığı, bunun yanı sıra iletişimin denetlenmesi ve teknik araçlarla izleme tedbirlerinin uygulanması sonucunda elde edilen hukuka aykırı verilerin de iddiaya konu suçlara ilişkin delil

niteliğinin bulunmadığı, iddiaya konu suçların işlendiğini gösteren hukuka uygun hiç bir delil mevcut olmaması itibariyle yüklenen suçların sanıklar tarafından işlendiğinin iddia olunamayacağı, bu itibarla, tüm sanıkların yüklenen suçları işlemedikleri sabit olduğundan ayrı ayrı beraatlerine karar verilmiştir.

Bu terör örgütünün gerçekleştirmiş olduğu İzmir Askeri Casusluk operasyonunda şüphelilerin yapmış oldukları cinsel içerikli görüşmeler casusluk algısına dönüştürülmekte, sonuçta yapılan operasyonla ele geçirildiği iddia edilen dijital materyaller açıldığında sözde hedef örgütün yaptığı fişleme kayıtlarına ulaşılmakta, bu fişleme kayıtlarında mağdur gözüken kişiler hakkında yazılmış olan cinsel içerikli ya da meslek etiği ile bağdaşmayan durumlar kişilerin kurumlarına ve medya organlarına sızdırılmakta, böylece sıfatları şüpheli, müşteki veya mağdur olan kısaca dosya içerisinde adı geçen herkes bir şekilde mağdur edilmekte, bu durum kişinin iş ve aile hayatında geri dönülmez vahim sonuçlara yol açmaktadır.

Bu dosyada da yaklaşık 3100 kişi FETÖ tarafından mağdur edilmiştir. Örgütün bu eyleminin müzahir medya tarafından toplum üzerinde baskı ve kamuoyu oluşturmak, yapılan eylemi meşru göstermek ve kurum ve kişileri itibarsızlaştırmak adına birçok haber yapıldığı, bu haberlerin içeriğinde dosyanın en mahrem bilgilerinin bulunduğu, hemen hemen bütün haberlerin Cihan Haber Ajansı tarafından servis edildiği anlaşılmıştır.

FETÖ'nün, özellikle devletin üst kademesinde stratejik öneme sahip bakanlık bürokratlarını ve TSK personelini hedef alarak yürüttüğü tasfiye planı çerçevesinde, örgütün öğrencilik yıllarından başlayarak örgüt bilinci aşıladığı ve sorgusuz itaat anlayışı ile yetiştirdiği üyelerini, hedef alınan kurumlara yerleştirdikten sonra öncelikle buralarda görev alan diğer şahsılar hakkında raporlar hazırlamalarını sağlayarak fişlemeler yaptığı, fişlenen şahıslardan örgüte müzahir olanların devşirilmeye çalışıldığı, diğerlerinin ise özel hayat bilgileri, zaafları, siyasi eğilimlerinin bilgilerinin toplandığı, aynı zamanda kurum içinden ele geçirilebilen gizli-çok gizli-hizmete özel ayrımı yapılmaksızın her türlü bilgi ve belgenin fiziki veya dijital kopyalarının uyuyan hücre olarak faaliyet gösteren örgüt mensupları tarafından kurum dışına sızdırılarak *"Abi"* tabir edilen şahsılara iletildiği, zamanı geldiğinde örgüt lideri Fetullah Gülen'den aldıkları talimat doğrultusunda kurumlar içerisindeki örgüt mensuplarının harekete geçerek bu bilgileri önce internette yayınlayarak şahısların itibarsızlaştırılmalarını sağladığı, akabinde ise isimsiz ve imzasız ihbarlarla gerek adli gerekse idari soruşturmalara muhatap kılınmalarının yolunun açıldığı, böylelikle hedeflenen tasfiye planının adım adım uygulamaya konulduğu anlaşılmaktadır.

Bu çerçevede kamuoyunda fuhuş ve askeri casusluk olarak adlandırılan soruşturmanın temelini oluşturan ve Pandora veri tabanında bu yönde bilgilere yer verildiği göz önüne alındığında, Pandora veri tabanındaki bilgi ve belgeler ile adreslerde bulunan fiziki belgelerin geçmişte TSK içerisinde yapılanan FETÖ mensupları tarafından temin edildiği anlaşılmaktadır.

Bu şekilde yürütülmekte olan bu soruşturmalar esnasında yapılan iş ve işlemlerde kullanılan yasadışı ve konusu suç teşkil eden eylemlerin, TÜBİTAK, TİB, TSK, Emniyet, Yargı ve kurumların teftiş kurulları gibi diğer kurumlara yerleştirilmiş örgüt mensuplarınca düzenlenen raporlarla meşrulaştırılmasının sağlandığı, tasfiye gerçekleştikten sonra ise geride delil bırakmamak adına çeşitli kayıtların silindiği görülmektedir. Soruşturma dosyasında arama ve el koyma esnasında bahse konu materyallerin imajının alınmamış ve imajı alınana kadar geçen süreçte bu materyallerin usulüne göre muhafaza edilmemiş olmasından dolayı delil niteliğini kaybetmiş olduğu görmezden gelinerek normal kullanıcı davranışlarıyla açıklanamayacak bir uyumsuzluğa rastlanılmadığı yönünde rapor düzenleyerek yapılan usulsüz işlemleri meşrulaştırarak bürokratların ve TSK mensuplarının tasfiye edilmelerini hızlandıran TÜBİTAK görevlilerince yapılan bu usulsüz işlemlerin aynı şekilde soruşturma kapsamında bulunduğu iddia edilen fiziki belgeler ile hard diskler içerisindeki dijital bilgi/belge/dokümanların da ilişkilendirilen kişiye ait olup olmadığı veya söz konusu bilgi/belgeye ulaşıp ulaşmayacağı yönünde bir araştırma yapılmadan inceleme yapıldığı, incelemenin taraflı olarak emir komuta altında ve istihbarat görevlilerinin etkin olduğu bir heyet tarafından yapıldığı, tarafsız olarak inceleme yapacak görevlilerin baskı uygulanmak üzere heyetten ayrılmasının sağlandığı ve belge/doküman/bilgi notu/word belgeleri hakkında düzenlenen rapor doğrultusunda birçok kişi hakkında iddianame hazırlanmasına sebep olunarak birçok TSK personelinin tasfiye edilmesine imkân sağladıkları anlaşılmıştır.

Bu tespitler ışığında; soruşturmanın amacının aslında suç ve suçla mücadele olmadığı, aksine FETÖ'nün nihai hedefi olan *"devletin stratejik ve kritik görevlerinde yer alan şahısların tasfiye edilerek örgüt mensuplarının boşalan bu kadrolara yerleştirilmesi, örgüt çıkarlarına karşı gelen veya daha önceden örgüt aleyhine iş ve işlemlerde bulunan birtakım şahıslardan intikam alınması amacıyla bu şahısların itibarsızlaştırılmalarının sağlanması, TSK ve devlet bürokrasisinin işlerliğini kaybederek ele geçirilmesi"* projesini hayata geçirmek için atılan bir adım olduğu, soruşturma sonunda çok sayıda TSK mensubu ve bürokratlar hakkında adli işlem yapılmak suretiyle itibarsızlaştırılarak tasfiye edildiği göz önüne alındığında aslında örgütün asıl amacının Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini değiştirmek; devlet otoritesini zaafa uğratmak, yıkmak veya ele geçirmek; temel hak ve hürriyetleri yok etmek; kamu düzenini bozarak Türkiye Cumhuriyeti Devletini ele geçirmek olduğu anlaşılmaktadır.

1.6.8. MİT Tırlarının Aranması

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu İkinci Dairesinin 04.06.2015 tarihli ve 2015/331 sayılı kararında, kamuoyunda MİT tırları olayı olarak bilinen soruşturmada tespit edilen hukuka aykırı işlemler nedeniyle ilgililer hakkında kovuşturma kararı verilmiştir. Bu kararda da iki farklı tarihli olaya değinilmiştir. Bu bağlamda,

01.01.2014 Tarihli Olay:

Hatay İl Jandarma İstihbarat Şube Müdürlüğünde Jandarma Astsubay çavuş olarak görevli H.A., HTS kayıtlarının tetkikinde ihbardan bir dakika önce görüştüğü tespit edilen aynı yerde görevli Üsteğmen G.B. ile irtibatlı olarak, Antakya/Köprübaşı mevkiinde ankesörlü telefondan, kendisini Tahir KARA olarak tanıtıp sıradan bir ihbar görüntüsü vermek suretiyle, ismini bildirmediği bir terör örgütüne ait silahların, plakasını verdiği araçlar içerisinde Hatay'ın Reyhanlı, Kırıkhan ve İslâhiye ilçeleri üzerinden Kilis iline götürüleceği şeklinde Jandarma 156 çağrı hattını arayarak ihbarda bulunmuştur.

Akabinde Hatay İl Jandarma Komutanlığı Asayiş Şube Müdürlüğü 156 Harekât Merkezi İşlem Astsubayı olarak görev yapan M.M.A. söz konusu ihbarı Emniyet birimleri ve Jandarmanın diğer birimlerine hemen haber vermiştir. Aynı zamanda ihbar bilgisinin Kırıkhan İlçe Jandarma Komutanlığı 156 Harekât Merkezine de iletmiştir.

Kırıkhan İlçe Jandarma Komutanlığı 156 Harekât Merkezinde görev yapan astsubayların beyanlarına göre verilen ihbar bilgisinde sadece tırın silah yüklü olduğunun belirtildiği, bunun dışında El Kaide veya benzeri herhangi bir örgüte ait olduğu ya da gönderildiğine dair bir açıklamanın yapılmadığı, alınan ihbar bilgisi görevli astsubay tarafından Kırıkhan İlçe Jandarma Bölük Komutanlığında Merkez Karakol Komutanı olarak görev yapan C.Ç.'ye iletildiği belirlenmiştir.

Bu sırada MİT'e ait tır ve ona eşlik eden araç Hatay Emniyet Müdürlüğü Bölge Trafik Şube Müdürlüğü ekiplerince ihbardan kısa bir süre sonra durdurulmuştur. Yapılan kimlik kontrolünde ilgililerin MİT mensubu olduklarını gösteren kimliklerini ibraz etmeleri üzerine ilgililer serbest bırakılmışlar ve durumdan Hatay Trafik Şube Müdürlüğü haberdar edilmiştir. Hatay Trafik Şube Müdürlüğü görevlileri tarafından da Hatay Jandarma 156 Harekât merkezine konu hakkında bilgi verilmiş, bu bilgi de görevli M.M.A. tarafından Kırıkhan İlçe Jandarma Komutanlığı dâhil diğer tüm jandarma birimlerine haber verilmiştir.

Bu arada Kırıkhan Merkez Karakol Komutanı silah yüklü bir tır ve ona öncülük eden Fiat Linea marka bir aracın gittiği yönündeki ihbar bilgisini İlçe Jandarma Komutanı K.A.'ya haber vermiştir. Aynı zamanda hazırlanarak tır ve aracın seyir halinde bulunduğu istikamete doğru hareket etmiş ve araçların yanına vardığında polis ekiplerinden bu şahısların MİT personeli olduğunu, araçların MİT'e ait, personelin de MİT personeli olduğu bilgisini İlçe Jandarma Komutanına iletmiştir. Bu sırada Jandarma Üstçavuş İ.D., nöbetçi Cumhuriyet Savcısı Y.A.'yı arayarak ihbar ve gelişmeler hakkında bilgi vermiştir.

Kırıkhan Nöbetçi Cumhuriyet Savcısı meslekte yeni olması nedeniyle durumu Kırıkhan Cumhuriyet Başsavcısı Y.K.'ye iletmiştir. Y.A., Başsavcının talimatı ile önce gözaltına alma ve arama kararı talep yazısı hazırlanması emri vermiş ise de, Y.K.'nın terör soruşturmalarında bağlı bulundukları Adana Cumhuriyet Savcısını aramasının ardından tekrar Y.A.'yı arayarak

yönlendirmiş ve Adana Cumhuriyet Başsavcılığının yetkili olduğunu belirterek arama kararını vermekten vazgeçirmiştir.

İ.D. talep yazısını hazırlayıp nöbetçi Cumhuriyet Savcısının yanına gitmiş ancak nöbetçi savcı, olayın artık kendi sorumluluğunda olmadığını, Adana Cumhuriyet Başsavcılığının görevli olduğunu belirtmesi üzerine *"Kırıkhan"* ibaresini silerek ve *"Adana"* ibaresini ekleyerek Adana Cumhuriyet Başsavcılığına faksla göndermiştir. Arama kararını Adana Cumhuriyet savcılığından tekrar faksla alıp olay yerine gitmiştir.

İlçe Jandarma Komutanı olay yerine gittiğinde Kırıkhan Cumhuriyet Başsavcısı ile Hatay İstihbarat Şube Müdürlüğünden görevli memurlar ile ismini bilmediği bir uzman çavuşun bulunduğunu, nöbetçi Cumhuriyet Savcısının ise daha sonra olay yerine geldiği, MİT personeli ile tanışık çıkmaları nedeniyle bir süre sohbet ettiklerini, bir kısım Jandarma görevlileri araçların MİT'e ait, personelin de MİT personeli olduğunun kesinleşmesine rağmen neden arama ve MİT personelinin gözaltına alınma kararının verildiğine, yine tırın aranmasında neden bu kadar ısrar edildiğine konusunda şüpheye düştüklerini belirtmiştir.

MİT personelinin, kendilerinin özel bir kanuna tabi olduklarını belirterek arama yapılamayacağına dair kanun maddelerini gösterdikleri, nöbetçi Cumhuriyet Savcısı, Adana Terörle Mücadele konusunda yetkili Cumhuriyet Savcısı Ö.Ş.'ye belirtmiştir. Ö.Ş. ise bunun doğru olmadığını ifade etmiştir. Ayrıca olayın adli bir olay olduğu, kim ararsa arasın etkilerinde kalınmaması ve bakan dâhil kimsenin telefonlarına cevap verilmemesi talimatlarını vermiştir.

Kırıkhan Cumhuriyet Başsavcısı tırın aranması yönünde teşebbüste bulunmuş ancak MİT görevlileri tırın aranmasına müsaade etmemişlerdir. Bu süreçte Hatay Cumhuriyet Başsavcısı, Kırıkhan Cumhuriyet Başsavcısı ile görüşme yapmış, bu görüşmelerde yapılan işlemin doğru olmadığını, yasalara aykırı olduğunu, Adana Cumhuriyet Başsavcılığının yetkisiz olduğunu, bu nedenle talimatı gereğince hareket etmemesi gerektiğini, ayrıca mahkemece verilen bir arama kararı yoksa burada gecikmesinde sakınca bulunan bir hal olmaması nedeniyle yetkili Cumhuriyet savcısının verdiği arama kararının yasal olmadığını, verdiği şifahi talimatın da kendisini bağlamayacağını, söz konusu tavrını devam ettirmesi durumunda bunun hukuki sorumluluk doğuracağını, yapılan işlemlerin usul ve yasaya uygun olmadığını defalarca hatırlatmıştır. Ancak Kırıkhan Cumhuriyet Başsavcısı, kolluğu koordine ederek araçların başında beklemiştir. Adana TMK 10. madde ile görevli Cumhuriyet Savcısının, olay yerine gelinceye kadar şahısları ve araçları gözetim altında bulundurmak sureti ile olayın gerçekleşmesine doğrudan katkı sağladığı, yine kendisine Hatay Cumhuriyet Başsavcısının, *"Sen ne yapıyorsun, tırların başında mı bekliyorsun, savcının Adana'dan gelmesine kadar araçları kasıtlı olarak bilerek tutuyorsun, bu açıkça hukuka aykırı bir eylemdir. Yasa hükmü bu kadar açık olmasına rağmen neden bu şekilde davranıyorsun. Kastın*

nedir?" demesi üzerine, Kırıkhan Cumhuriyet Başsavcısının *"hukuki sonuçlarına katlanırım"* şeklinde kendisine cevap vererek tutumunu sürdürmüştür.

TMK 10. madde ile yetkili Adana Cumhuriyet Savcısının olay yerine gelmesinin beklenildiği sırada Hatay Valiliğince gönderilen *"MİT görevlilerinin bağlı oldukları Kanuna göre personelin özel statüleri ve doğrudan Başbakanlık Makamına bağlı olarak çalışmaları dolayısıyla usulüne uyulmaksızın alıkonulmamaları"* konulu emrin Kırıkhan Kaymakamlığı Yazı İşleri Müdürü tarafından olay yerine getirilerek İlçe Jandarma Komutanına verilmiştir. Bu emir üzerine olay yerinde bulunan Kırıkhan İlçe Jandarma Komutanlığına bağlı tüm unsurların İlçe Jandarma Komutanlığı merkezine çekilme emri verildiği, bu arada tırın hareket ettiği, bunun üzerine Kırıkhan Cumhuriyet Başsavcısı, *"Bir yere gidemezsiniz. Şu anda burada suç işleniyor"* dediği, İlçe Jandarma Komutanı tırın tekrar durdurulması emrini verdiği belirlenmiştir.

Kırıkhan Cumhuriyet Başsavcısının MİT personeline hitaben, *"Buranın kralı benim, sizler de benim kölemsiniz, herkes benim dediğimi yapacak"* dediği, akabinde İlçe Jandarma Komutanının emrine istinaden Kırıkhan İlçe Jandarma birliklerinin olay yerinden ayrıldığı, hareket ederek oradan ayrılan tırın Kırıkhan Cumhuriyet Başsavcısının talimatıyla Hatay İstihbarat Şube Müdürlüğündeki görevlileri tarafından araçla takip edilerek durmasının sağlandığı, Kırıkhan Jandarma ekiplerinin tırın ikinci kez durdurulduğu yere gitmediği, Adana Terörle Mücadele konusunda yetkili Cumhuriyet Savcısının Adana'dan hareket etmesinden önce MİT hukuk müşaviri tarafından aranarak tırın kendilerine ait olduğunu, MİT Kanununa göre soruşturma izni olmadan araçta arama yapılamayacağını, usulsüz işlem yapıldığını belirttiği, Cumhuriyet savcısının hukuk müşavirine cevaben bu şekilde konuşmaya devam etmesi halinde hakkında soruşturmayı etkilemeye teşebbüsten işlem yapacağını söylediği, Cumhuriyet Savcısının olay yerine geldiği ve gelir gelmez TEM Şube ekiplerine hitaben *"bu şahıslar gözaltına alınsın, bunlara kelepçe takın, arama yapmalarına engel olun toplayın cep telefonlarını"* şeklinde talimat verdiği, o sırada tırın kasasını açtırmak istediğinden dolayı MİT personelinin tırın arka kapısı önünde set oluşturduğu, MİT personelinin aracı açtırmayacaklarını, bunun suç olduğunu, Başbakanın izni ile ancak açtırabileceklerini ilettikleri, Cumhuriyet Savcısının aracın kilidinin anahtarının verilmesini istemesine rağmen talebi karşılanmayınca çilingir bulunması için talimat verdiği ve bu yönde girişimlerde bulunduğu, daha sonra Valilikten gelen talimatlar sonucunda saat 22.00 sıralarında tüm jandarma ve emniyet birimlerinin olay yerini terk ettiği, akabinde Hatay İstihbarat Şube Müdürlüğü personelinin de olay yerinden ayrıldığı ve böylelikle tırı arama girişiminin teşebbüs aşamasında kaldığı anlaşılmıştır.

19.01.2014 Tarihli Olay:

Ankara İl Jandarma Komutanlığı İstihbarat Şube Müdürlüğünün uyuşturucu madde ticareti ve Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kapsamındaki önleme dinlemesi adı altında toplam 29 kişiye ait 42 telefon numarasının Ankara 13. Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararlarıyla telefonların dinlenmesi sağlanmıştır. Söz konusu kararlarda geçen dinlemeler Jandarma Yüzbaşı H.G., Jandarma Kıdemli Çavuş G.M., Jandarma Kıdemli Çavuş M.Ö., Uzman Çavuş C.K., Uzman Çavuş A.Y. ve Uzman Çavuş H.Ü. tarafından gerçekleştirilmiştir.

MİT'in olay sonrası yazısında, söz konusu kararlarda iletişimlerinin tespitine karar verilen 7 kişinin MİT Personeli, bir kişinin de MİT Personeli eşi olduğu ve bu kişilerin tamamının soruşturmaya konu faaliyeti yürüten (yani Adana'da durdurulan tırlarla ilgili söz konusu faaliyeti yürüten) personel olduğunu ve bu telefonların da bu faaliyetlerde kullanıldığını bildirmiştir.

Ankara 13. Ağır Ceza Mahkemesi'nin sözü edilen kararları uyarınca 07/01/2014 tarihinden itibaren MİT tarafından gerçekleştirilen faaliyetin detayı hakkında önceden bilgi sahibi olunmuş ve bu bilgiler ışığında MİT personeli, Ankara İl Jandarma İstihbarat Şubede görev yapan H.G., G.M., A.Y. ve C.K. tarafından görev bölümlerine göre takibe alınmıştır.

Olayın bir gün öncesi gecesi yani 18.01.2014 günü MİT'e ait tırların Ankara Esenboğa Havaalanından ayrılmasını müteakip Gölbaşı'nda plakalarının tespit edildiği, tırların hareketlerinin Alay Komutanlığından takip edildiği, ardından Jandarma Yüzbaşı H.G'nin, yüzünü şapka ile gizleyerek bir büfeden telefon kartı alarak G.M.'ye verdiği, telefon kartı aldıkları büfenin yanında ankesörlü telefon olduğu halde Etlik semtine giderek orada MOBESE kameralarının görüş alanı dışında ara sokakta bulunan bir ankesörlü telefonla ancak bir jandarma personelinin bilebileceği Adana İl Jandarma Alay Komutanlığının sabit numarasını aramak suretiyle G.M. ihbarda bulunduğu tespit edilmiştir.

İhbarın ardından Adana TMK 10. madde ile görevli Cumhuriyet Başsavcı vekili A.K.ı aranarak konu hakkında bilgi verilmiştir.

A.T. olay günü nöbetçi olmadığı halde kendisine getirilen arama kararı üzerine, *"2014/2 sayılı soruşturma dosyası ile ilgisi olabilir"* ibaresi düşerek gecikmesinde sakınca bulunan halin ne olduğunu tam olarak açıklamadan, yapılan ihbar ses kaydı dökümünde *"patlayıcı madde"* denilip herhangi bir terör örgütünden de bahsedilmediği halde, sonradan *"El kaide terör örgütü"* ve *"silah ve mühimmat"* ibareleri ilave edilen arama kararı talep yazısını kabul edip arama kararı verdiği, bu karar üzerine tırların durdurulmasından sonra Ö.K. ve A.K. ile de birçok kez telefonla konuşarak durum hakkında değerlendirmelerde bulundukları belirlenmiştir.

Ceyhan-Sirkeli gişelerinde 3 adet tır ve bu araçlara eşlik eden 34 plakalı binek araç durdurulmuştur. Söz konusu araçlardaki MİT personeli zorla araçlardan indirilerek yere yatırıldıkları, fiziki darp ve şiddet uygulanarak kelepçelendikleri, tırlardan biri üzerinde yapılan arama sırasında paralel yapıya ait yayın organlarında çalışan basın mensuplarının görüntü aldıkları ve bu görüntüleri zaman kaybetmeden medyaya servis ettikleri, bu sırada iki tırın beklediği Kürkçüler mevkiine Cumhuriyet savcısının da intikal ettiği, ilgili Cumhuriyet savcısının devlet sırrı niteliğindeki faaliyetin herhangi bir suç veya suç unsuru oluşturmadığının açıkça anlaşılmasına rağmen usulsüz olarak vermiş olduğu arama ve el koyma kararının icrasını sağlayarak tırlar içerisindeki malzemelerinin tespitini yaptırdığı, bu işlemler sırasında, önceki uygulamalarının aksine olay yerine bizzat giderek MİT'e ait tırların üzerine çıktığı, kasaları açtırdığı ve elindeki cep telefonu ile tırlarda bulunan malzemenin fotoğrafını çekip Jandarma personeline de kamera çekimi yaptırdığı, arama işlemleri devam ederken numune aldırarak o sırada olay yerinde bulunan Jandarma Olay Yeri İnceleme biriminde patlayıcı imha uzmanı olarak görev yapan Astsubay Kıdemli Başçavuş'tan tırın kasasına bırakılan eşyanın incelenmesini ve fiziki inceleme raporu tanzim edilmesini istediği, akabinde alınan numunelerin Ankara Jandarma Kriminal Daire Başkanlığına gönderilmesi talimatları vererek bilirkişi raporları aldırıp dosya kapsamına eklettiği tespit edilmiştir.

Her iki olayda da soruşturma işlemleri nöbetçi ve yetkili olmayan ilgili Cumhuriyet savcılarının yürüttükleri ve yine geçmişte uygulaması bulunmamasına rağmen savcıların olay yerine giderek ısrarla söz konusu tırları arama yönünde gayret sarf ettikleri belirlenmiştir.

Cumhuriyet Savcıları S.B., A.K., A.T., Ö.Ş. ile Y.K.'nın Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve Hükümetini, gerek yurt içinde gerekse uluslararası platformda zor durumda bırakmak ve itibarsızlaştırmak, El Kaide vb. terör örgütlerine yardım ettiği görüntüsü vererek uluslararası yargı organları nezdinde hukukî ve cezaî sorumluluk altına sokmak amacıyla; haklarında Devletin Gizli Kalması Gereken Bilgilerini Siyasal veya Askeri Casusluk Amacıyla Temin Etme, Devletin Güvenliğine İlişkin Gizli Kalması Gereken Bilgileri Casusluk Maksadıyla Açıklama suçlarını işledikleri iddiasıyla cezalandırılmaları istemiyle kamu davası açılan asker sanıklar ile birlikte, plânlı ve sistematik bir şekilde yürütülen bir örgütsel yapının parçası olarak, MİT tarafından 2937 sayılı Yasa kapsamında yasal olarak gerçekleştirilen devlet sırrı niteliğindeki faaliyetleri, yapılan ihbarlar öncesinde baştan beri bildikleri halde, bu faaliyetlere özgülenmiş tırlarda usul ve yasaya aykırı olarak arama yaparak görüntü ve numune aldırdıkları ve bu görüntü ve bilgilerin basın yayın organlarında yer almasına neden oldukları anlaşılmıştır.

19.01.2014 günü MİT'in söz konusu faaliyetinde görev alan 7 kişinin kullandıkları cep telefonlarının diğer şüpheli telefon numaraları arasına serpiştirmek suretiyle dinlendiği, 07.01.2014 tarihinden itibaren faaliyetin detayı hakkında önceden bilgi sahibi olunduğu, bu

bilgiler ışığında MİT personelinin, Ankara İl Jandarma İstihbarat Şubede görev yapan Jandarma görevlileri tarafından görev bölümlerine göre takibe alındığı, anılan örgütlü bu faaliyet neticesinde elde edilen bilgilerin Adana Jandarma İl Jandarma Komutanlığı İstihbarat Şube Müdürlüğünde görevli askerlerle paylaşıldığı, bu şekilde ihbar öncesinde Adana İl Jandarma Komutanlığı İstihbarat Şube Müdürlüğünde görevli askerler tarafından tüm aşamalardan zaten haberdar olunduğu ve Ankara'daki jandarma istihbarat biriminde görev yapan asker şahıslarla da irtibatlı oldukları, ilgili Cumhuriyet savcılarının da ihbar öncesi ve sonrası Adana İl Jandarma Komutanlığı İstihbarat Şube Müdürlüğünde görevli askerler ile iletişim halinde bulunarak ihbar sonrası süreçleri edindikleri bilgilere göre yürüttükleri dikkate alındığında Ankara İl Jandarma Komutanlığı İstihbarat Şube Müdürlüğünde başlayıp ilgili Cumhuriyet savcılarına kadar uzanan örgütlü bir yapı tarafından hukuk dışı iş ve eylemleri eylem ve fikir birliği içerisinde gerçekleştirdikleri anlaşılmıştır.

Esasında MİT tırları soruşturmasının hangi amaçla yapıldığının daha iyi anlaşılabilmesi için örgüt tarafından zaman itibariyle daha önce gerçekleştirilen birkaç faaliyetin değerlendirilmesi gerekmektedir.

FETÖ, uydurma bir soruşturma ile devlet kurumlarını ve üst düzey devlet görevlilerini sözde Kudüs Ordusu Terör Örgütü ile irtibatlı göstermek ve bu yönde başlatılacak operasyonel sürecin ön hazırlığını oluşturmak üzere, 17.12.2013 tarihi öncesinde gazete haberleri, köşe yazıları ve dizi senaryoları ile kamuoyunu örgütün amaçları doğrultusunda yönlendirmeye çalışmıştır.

FETÖ yöneticisi Emre (Emrullah) Uslu 19.09.2013 tarihinde Taraf gazetesinde yayımlanan *"El Nusra'yı Kim Destekliyor"* başlıklı köşe yazısında; *"El Nusra'yı MİT'in desteklediğini, bu desteğin Mavi Marmara'yı organize eden İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı (İHH), üzerinden verildiğinin de iddia edildiğini, MİT'in ne kadar yalanlasa da uzun bir müddet İHH üzerinden personel, silah ve büyük miktarda para yardımı yaptığını, Mavi Marmara olayının MİT tarafından durdurulabilecek olmasına rağmen kasıtlı olarak durdurulmadığını ve tüm gelişmelerden İran'ın ve destekçilerinin kazançlı olarak çıktığını"* belirten bir yazı kaleme almıştır.

17-25 Aralık süreci olarak bilinen girişimin ardından, FETÖ'nün kendisine yakın basın-yayın kuruluşları aracılığıyla kamuoyu oluşturma çabasına devam ettiği, bu kapsamda STV'de yayınlanan 11.01.2014 tarihli *"Şefkat Tepe"* dizisinin 21. bölümünde geçen *"Karanlık Kurul"* sahnesinde; *"Bir taraftan ülkenin kılcallarına kadar sızarak genleriyle oynuyoruz diğer taraftan aldığımız paralarla Suriye'deki katliamı arttırıyoruz. Stratejimiz her şeye rağmen korku, panik, kaçırma, "tır-latma" olacak. Her şey "MİT" haline sokulursa olaylar da bitleşecek"* şeklinde ifadelere yer verilmiştir.

MİT'e ait tırların durdurulması öncesinde İHH bürolarına baskınlar yapılarak MİT'in İHH'yı kullanarak El Kaide gibi terör örgütlerine silah yardımında bulunduğu algısı oluşturulmaya çalışıldığı, 17.12.2013 tarihinde sözde *"Selam–Tevhit Kudüs Ordusu Terör Örgütü"* soruşturması sonlandırılarak İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına teslim edilmesine rağmen örgüt mensuplarınca Selam-Tevhit örgütünün silah unsurunu delillendirmek amacıyla MİT tırlarına yönelik bu girişimde bulunulduğu, yolsuzluk iddiaları bahanesiyle, Selam-Tevhid, İran casusluğu gibi soruşturmalarla hükümeti yıkmayı, başbakanı siyasetin dışında bırakmayı denedikleri anlaşılmaktadır.

Bu açıklamalar ışığında; ilgililerin genel olarak gerçekleştirdikleri eylem ve işlemlerin kesinlikle yargısal takdire ilişkin olmayıp plânlı bir organizasyonun parçası olarak hukuk dışı amaçların gerçekleştirilmesine yönelik olduğu, zira söz konusu yargısal yetkilerin, ihbarlar öncesinde plânları yapılan ve gerçekleştirilmek istenen hukuk dışı amaca amade kılındığı, bu amacın da 15.07.2016 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri içerisinde görev yapan ancak FETÖ mensubu askerlerin yaptıkları darbe girişimi ile ulaşmak istedikleri amaçla aynı olduğu anlaşılmıştır.

Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından Komisyonumuza sunulan 22.05.2017 tarihli ve 50-97549206 sayılı cevabi yazıya göre FETÖ'nün MİT Tırlarını durdurmaktaki amaçları şunlardır:

- Ülkemizi uluslararası kamuoyunda zor duruma düşürmek,
- Milli İstihbarat Teşkilatı'nın operasyonel imkân-kabiliyetini zayıflatmak,
- Kamuoyunda Devlet birimleri arasında uyumsuzluk olduğu algısı yaratmak,
- Örgüt olarak Hükümet ve kamuoyu nezdinde güç gösterisinde bulunmak,
- Uluslararası kamuoyunda "Türkiye'nin DEAŞ'a destek verdiği" algısı oluşturulmasına zemin hazırlamak,
- Suriyeli Türkmenlerin gerekli yardımdan yoksun kalmak suretiyle yok olmalarını sağlamak,
- DEAŞ'a karşı savaşan muhaliflerin zayıflatılması suretiyle örgütle mücadeleye zarar vermek,
- Gerçekleştirmeyi planladıkları darbeye zemin hazırlamak,
- Yargı, Emniyet, TSK ve kamudaki güçlerini denemek.

1.6.9. Hrant Dink'in Öldürülmesi

Agos Gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni Hrant Dink'in 19.01.2007 günü Şişli ilçesi Halaskargazi Caddesi üzerinde bulunan gazete binası önünde uğradığı silahlı saldırı neticesinde hayatını kaybetmesi olayına ilişkin olarak maktül yakınlarının bir kısım kamu görevlilerinin cinayetin işleneceği konusundan önceden haberdar oldukları, görev, yetki ve

konumları gereği cinayeti önleme yükümlülüğü bulunan kamu görevlilerinin vazifelerini yerine getirmedikleri, bu nedenle Dink cinayetinden sorumlu tutulmaları gerektiği iddiası ile İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturma sonucunda 04.12.2015 tarihli ve 2015/47335 esas sayılı iddianame düzenlenmiştir. İddianamenin *"soruşturma konusu eylemler bir bütün olarak değerlendirildiğinde"* başlığı ile yer verilen bölümünde aşağıdaki hususlar vurgulanmıştır.

Erhan Tuncel'in Yardımcı İstihbarat Elemanlığına 23.11.2006 tarihinde İstihbarat Daire Başkanı Ramazan Akyürek tarafından son verilmesine rağmen, bu husus kendisine tebliğ edilmeyerek Hrant Dink cinayeti tasarısı ile ilgili bilgi akışının kesilmesinin önüne geçilmiştir. Ancak elde edilen yeni bilgilerin raporlara dönüştürülmesi ve resmi kayıtlara geçirilmesi de bu şekilde engellenmiştir.

Tuncel'in Cumhuriyet Başsavcılığında alınan 29.11.2013 tarihli ifadesinde belirttiği üzere, Dink cinayetinden 4 ay kadar önce cinayeti işleyecek Ogün ismine kadar tüm detaylı bilgilerin öğrenilmesine rağmen tasarlanan cinayetin engellenmesine dönük hayati öneme haiz bilgiler resmi yazışmalara konu edilmemiştir.

Akyürek, cinayet günü cinayeti işleyen suç örgütüne dair sahip olduğu bilgileri soruşturmayı yürüten İstanbul Emniyet Müdürlüğü görevlilerinden bu konuda sorulan sorulara rağmen ısrarla gizlemiştir.

Akyürek ve Ali Fuat Yılmazer, cinayeti işleyen Yasin Hayal liderliğindeki silahlı suç örgütü ve Tuncel hakkında İstanbul Emniyet Müdürlüğü görevlilerine bilgi vermemesi konusunda Trabzon İstihbarat Şube Müdürü Faruk Sarı'ya talimat vermişlerdir.

Ramazan Akyürek, Ali Fuat Yılmazer, Engin Dinç ve Ercan Demir'in talimatı ve bilgisi dâhilinde polis memuru Muhittin Zenit tarafından Erhan Tuncel ile cinayetten 1 saat 44 dakika sonra yapılan telefon görüşmesinin içeriği,

Tuncel'in cinayet günü Trabzon İstihbarat Şube Müdürlüğünde hakkında yakalama ve gözaltı kararı bulunmamasına rağmen 14 saat alıkonularak kendisiyle resmi kayıtlara yansıtılmayan görüşmeler yapılmıştır.

Görevli olduğu Bayburt ilinden Akyürek ve Yılmazer'in talimatı ile il dışı görevlendirme emri olmamasına rağmen Trabzon İstihbarat Şube Müdürlüğüne giden Zenit ve diğer İstihbarat Şube Müdürlüğü görevlilerince Dink cinayeti tasarısına dair resmi belgeler yeniden düzenlenerek bir kısmı yok edilmiştir.

Dink cinayetinden 9 gün önce arıza formu düzenlenerek İstihbarat Daire Başkanlığına gönderilen ancak İstihbarat Daire Başkanlığında teslim alındığına dair bir evrak bulunmayan,

Trabzon İstihbarat Şube Müdürlüğünün bütün yazışma ve medya dosyalarının bulunduğu sunucu suç delillerini gizlemek amacıyla yok edilmiştir.

12.09.2006 tarih ve 11 nolu F/4 haber raporunun, arızalandığı gerekçesiyle cinayetten 9 gün önce arıza formu düzenlenen Trabzon İstihbarat Şube Müdürlüğüne ait medya dosyaları ve yazışmaların bulunduğu sunucu ile (terminal) birlikte yok edildiği, İstihbarat Daire Başkanlığı C Şube Müdürlüğünde bulunan 11 nolu F/4 raporuna ilişkin kayıtların da bilgisayar ortamında yok edildiği anlaşılmıştır.

(12) nolu 19.10.2006 tarihli üst yazı ile İstihbarat Daire Başkanlığına gönderilen (F-3) buluşma raporunun 09.09.2015 tarihinde Trabzon İstihbarat Şube Müdürlüğü arşivinde bulunmasına kadar soruşturma makamlarından gizlenmiştir.

Yine, 09.09.2015 tarihinde Trabzon İstihbarat Şube Müdürlüğü arşivinde bulunan, SAMAST'ın cinayetini işlemek amacıyla İstanbul'a gitmek üzere Trabzon'dan ayrıldığı gün olan 17.01.2007 tarihinde Hayal ile ilgili yapılan takibi içeren rapor soruşturma makamlarından gizlenmiştir.

Cinayetten 6 gün önce planlanan Ergenekon ve benzeri operasyonların önünde engel olarak görülen Ahmet İlhan Güler, İstihbarat Daire Başkanlığına çağrılarak kendisinden İstanbul’u terk etmesi istenmiştir.

2006 yılı Haziran ayında İstihbarat Daire Başkanlığı C Şube Müdürlüğü C-2 Büro Amirliği içinde, 23.05.2012 tarihine kadar mevzuat dışında resmi olarak kuruluşu yapılmayan gizli bir yapılanma olarak çalışan, başında Yılmaz Angın'ın bulunduğu C-5 Bürosu kurulmuş ve cinayet tasarısına ilişkin İstihbarat Daire Başkanlığı C Şube Müdürlüğüne gelen bütün raporlar, istihbari bilgi ve çalışmalar yasal olmayan gizli C-5 Bürosunca yürütülmüştür.

Bilirkişiler Levent Yarımel ve Durmuş Demirbaş’ın bilirkişi atama ve yemin tutanağındaki görev tanımları içinde cinayetin çözümü ve sorumluluğu bulunan kamu görevlilerin tespiti açısından çok önemli tespit ve taleplerin yer aldığı İstihbarat Daire Başkanlığına elden teslim edilen 16.02.2008 tarihli yazıdaki talepler karşılanmamıştır. Bu yazının bir sureti yürütülen soruşturma kapsamında Trabzon İstihbarat Şube Müdürlüğü arşivinde bulunmuştur.

Cinayetten sonra yargılama yapan İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı Hâkim Erkan Çanak'ın telefon hattı adına kayıtlı olmasına rağmen Terör Örgütü Üyesi olduğu iddiasıyla sahte Selman Büyükburç ismi ile hazırlanmış sahte resmi belgeler kullanılıp dinlenmiş ve yargılama kontrol altında tutulmuştur.

Soruşturmayı önceden yürüten Cumhuriyet Savcısı Muammer Akkaş tarafından tanık sıfatıyla ifadeleri alınan Hacı Ali Hamurcu ve Ümit Denktaş, Cumhuriyet Başsavcılığına tekrar başvurarak önceki ifadelerini Akkaş'ın Ergenekon yargılamasının sanıkları üzerine yönlendirmesi sonucu vermek zorunda kaldıklarını beyan etmişlerdir.

Samast savcılıkta alınan ifadesinde, cinayetten 1 hafta önce Tuncel ve Hayal'in kendisine *"Ramazan Akyürek ve Ali Fuat Yılmazer yanımızda, sırtımız sağlam"* dediğini, cinayeti işlemek amacıyla Trabzon'dan İstanbul'a geleceği gün Hayal'in kendisine *"Trabzon'da yakalanmayacaksın, seni Samsun'da alacaklar, yoksa Ramazan müdür açığa çıkar"* dediğini, ayrıca cinayet günü cinayet mahallinde peşinden gelerek kendisini takip eden şahısların polis olduğundan kuşkulandığını, telefonla görüştüğü Hayal'e söylediğinde Hayal'in "korkma onlar bizden" dediğini beyan etmiştir.

Somut olayda şüpheliler Ramazan Akyürek, Ali Fuat Yılmazer ve İstihbarat Daire Başkanlığı Personel Şube Müdürü Coşgun Çakar'ın önemli bir kısmının kumpas olduğu anlaşılan Ergenekon, Balyoz gibi soruşturmaları başlatmayı amaç edinen FETÖ'nün yöneticilerinden olduğu, bu anlamda, amaç suçun gerçekleştirilmesi için Dink cinayetinin araç suç niteliğinde olduğu tespit edilmiştir.

Hrant Dink'in mutlak suretle öldürüleceği, bunun için hazırlıklar yapıldığı Akyürek, Yılmazer ve Çakar'ın yöneticisi olduğu silahlı terör örgütünce 13.10.2005 tarihinden itibaren bilinmesine rağmen Ergenekon, Balyoz gibi soruşturmalara gerekçe oluşturmak için bu cinayetin gerçekleşmesinin beklendiği anlaşılmıştır.

Şüpheliler hakkında açılan söz konusu davanın derdest olup yargılamasına İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinde devam olunmaktadır.

Cumhuriyet Savcısı Muammer Akkaş'ın da anılan soruşturma evrakında 23.09.2011-27.01.2014 tarihleri arasında iki buçuk yıla yakın bir süre görev yapmış olmasına rağmen, mensubu bulunduğu FETÖ adlı örgütün amaçları doğrultusunda hareket ederek, haklarında yukarıda belirtilen iddianame düzenlenen ve yargılamaları devam eden *"FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütünün yönetici ve üyeleri olduğu belirlenen şüpheli bir kısım kamu görevlileri"* ile ilgili olarak hiçbir işlem yapmadığı gibi, bu kişileri korumak gayesiyle tanıklar Hacı Ali Hamurcu ve Ümüt Denktaş'ın beyanlarını yönlendirerek aldığı iddialarına ilişkin olarak HSYK 3. Dairesinin soruşturma izni vermesi üzerine ilgili hakkında HSYK Başmüfettişliğince soruşturma icra edilmektedir.

Bu bilgiler ışığında Hrant Dink Suikastinde Fethullahçı Terör Örgütü mensubu kamu görevlilerinin dahli olduğu konusunda haklı şüpheler uyandıran ciddi işaretler bulunmaktadır.[239]

1.6.10. Selam Tevhid Kudüs Ordusu Dosyası

HSYK Müfettişlerinin konuya ilişkin düzenledikleri 07.12.2015 tarihli rapor ve HSYK İkinci Dairesinin 10.12.2015 tarihli kovuşturma izni kararında temas edildiği üzere özetle;

10/05/2010 tarihinde httt://www.velfecr.com isimli internet sitesindeki yayına değinilerek Nurettin Şirin'in Siyonist ve Yahudi karşıtı olduğu, bunlara karşı kin ve nefret söylemlerinde bulunduğu, yaptıklarından dolayı Siyonist ve Yahudilerden bir gün mutlaka hesap sorulacağına dair değerlendirmelerde bulunduğu, adı geçenin geçmişte Türklüğü, Cumhuriyeti, Devletinin Kurum ve Organlarını Aşağılama ile Devletin Ulusal Şahsiyetine Karşı Cürüm İşlemek suçlarından yargılandığına değinildiği, 2004 yılında cezaevinden tahliye olduktan sonra eski kadrolarını bir araya getirmek amacıyla tekrar yapılanma içerisine girdiğinden bahisle -Nurettin ŞİRİN ile ilgili iddialar etkin bir ön araştırmaya tabi tutulmaksızın- ilgilinin arşiv kayıtlarına konu olmuş bilinen faaliyetlerinden söz edilerek bir örgüt soruşturması başlatılmıştır.

Soruşturmayı icra eden ilgili Cumhuriyet savcısının şüpheli Şirin hakkındaki iddiaları araştırması, aldığı ihbar ve şikâyetleri mutlaka muktezaya bağlaması zorunluluk taşımasına rağmen, dosyanın tümü ele alındığında, yaklaşık 3 yıl 7 ay boyunca herhangi bir ara yakalama, operasyon planlaması ya da iletişim tespiti ve teknik araçlarla izleme tedbiri dışında bir araştırma faaliyeti içermeyen, farklı konumlardaki kişilerin kamu ve özel hayata ilişkin telefon görüşmeleri ile gündelik yaşamdaki faaliyetlerinin izlenmesi üzerinden yürütülen soruşturmada, herhangi bir suç unsurunun elde edilememesine rağmen bu tedbirlerin kapsamının genişletilerek tatbikine devam edilmesi de nazara alındığında, söz konusu evrakta iddiaların Selam Tevhid (Kudüs Ordusu) Terör Örgütü kapsamında değerlendirilerek bu yönde başlatılan sözde bir soruşturmayla aşağıda detaylarına yer verileceği üzere Başbakan, bakanlar, MİT Müsteşarı, siyasiler, bürokratlar ile akademisyenler, gazeteci ve yazarlardan hükümete yakın konumda olanların, İran ile işbirliği içerisinde ve İran'a yakın terör örgütüne destek veren, onunla işbirliği içerisinde hareket eden bir konumda gösterilmesinin, ileride yapılması muhtemel bir operasyona zemin hazırlanmasının, devlet yönetimine ilişkin saklı kalması gereken, devlet ve hükümet politikaları açısından son derece önem arzeden iletişimlerin dinlenmesi, tespit edilmesi ve kayda alınmasının amaçlandığı görülmektedir.

---

[239] Nedim Şener'in 25.10.2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

Benzer şekilde İstanbul TEM Şube Müdürlüğü tarafından İstanbul CMK'nın 250. maddesiyle Yetkili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen 07.04.2011 tarihli evrak ile de;

04.03.2011 ve 06.04.2011 tarihlerinde İstanbul TEM Şube Müdürlüğüne gelerek ifade verdiği belirtilen Kamile Yazıcıoğlu, eşi Hüseyin Avni Yazıcıoğlu'nun kolluk ve adli makamlarca bilinen geçmişine, toplantı ve faaliyetleri ile geçmişte ve halen birlikte olduğu kişilere, Selam Tevhid (Kudüs Ordusu) Terör Örgütünün genel manada kolluk arşivlerine girmiş, yargılamaya da konu olmuş eylemlerine dair değerlendirmelerinden yola çıkılarak, özellikle Kamile Yazıcıoğlu'nun evlerine gelen misafirlerini haremlik selamlık şekilde ağırladıklarından bahsetmesine karşın evlerine gelen ve eşinin arkadaşlık yaptığı kişilerle ilgili bütün bilgileri ilgililerin isim ve bazen de soyismi ile birlikte bütün detaylarına kadar anlatması itibariyle Kamile Yazıcıoğlu'nun anlatım ve iddialarının bir ön araştırmaya tabi tutulmasının, meselenin ifadelerde bahsi geçen tanıklar üzerinden öncelikle mümkün olduğunca aydınlığa kavuşturulmasının gerekmesine karşın, soruşturmayı yürüten Cumhuriyet savcısı tarafından doğrudan doğruya Selam Tevhid (Kudüs Ordusu) Terör Örgütü kapsamında yapılan vasıflandırmayla başlatılan soruşturmada pek çok kişinin Selam Tevhid (Kudüs Ordusu) Terör Örgütüylü ilişkilendirildiği, iletişimlerinin dinlendiği ve teknik araçlarla izlendiği görülmektedir.

Kamile Yazıcıoğlu 26.02.2014 tarihli İstanbul Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünde ve 27.02.2015 tarihli İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığındaki ifadelerinde, eşi Hüseyin Avni Yazıcıoğlu ile muhafazakâr olmalarına rağmen ciddi boyutta fikir ayrılıklarının bulunduğunu, çocuklarının da bazı şeylerden fikri olarak etkilenebilecekleri düşüncesiyle eşinin tavırlarından rahatsızlık duyması nedeniyle İstanbul Terörle Mücadele Şube Müdürlüğüne müracaat ederek tahkikata konu beyanlarda bulunduğunu, 04.03.2011 tarihli ifadesinin kısmen doğru olduğunu, eşi Hüseyin Avni Yazıcıoğlu ile MİT Müsteşarı Hakan Fidan'ın makamında görüştükleri yolunda bir ifade vermediğini, para ile ajanlık yapıldığı hususlarını kendisinin söylemediğini, eşinin bir örgütle ilişkisi olduğuna inanmadığını, eşinin birtakım konularda aile huzurlarını bozacak derecede saplantı derecesinde fikir ve görüşleri bulunduğunu ve İran sempatizanı olduğunu, kocasının ideolojik yaklaşımı nedeniyle kendisine ve çocuklarına yapmış olduğu hareketlerden ötürü kendilerine vermiş olduğu huzursuzluk nedeniyle durumu Emniyet birimlerine ilettiğini, eşinin bilgisayarında İsrail Başkonsolosluğunun krokisinin yer aldığı şeklinde bir ifadesinin bulunmadığını, 04.03.2011 tarihli ifadesinin bazı kısımlarının tamamen kurmaca olduğunu, o tarihte ifadesi alındıktan sonra okumak istediğinde ifadesini alan görevlilerin *"abla bize güvenin yok mu? Uzun sürer"* dediklerini ve kendisini mahcup hissederek ifadeyi imzaladığını, *"Selam-Tevhid"* adında bir örgütün varlığını gazeteler ve medyadan yeni öğrendiğini, ifadesi alındıktan sonra *"Tarık"* isimli görevlinin ve diğerlerinin kendisine bir flash bellek verdiklerini ve evinde bulunan eşine ait dokümanları getirmesini istediklerini, bu belleği çalıştıramadığını ve sonra oğluna ait olan Mp3 çalar ile mevcut verileri

yükleyip Şubeye teslim ettiğini ifade ettiğini, dört kişi ile muhatap olduğunu bazı görevlileri kesin ve net olarak tespit ettiğini belirttiği, ayrıca kendisinin bitkisel ürün pazarlaması yaptığını ve bazen bu görevlilere de bu ürünlerden sattığını, 3 yıllık zaman zarfında 10.000 Türk lirası civarında alışveriş yaptıklarını ifade ederek, soruşturmanın başlatılmasına neden olan anlatımlarının güvenilirliğinin bulunmadığını ortaya koymuştur.

Selam Tevhid Kudüs Ordusu soruşturması olarak bilinen dosyada toplam 239 kişinin iletişiminin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınmasına, 78 kişinin teknik araçlarla izlenmesine karar verildiği, ayrıca 10 adet çeşitli dernek, vakıf ve adresler ile ilgili olarak da kimin hakkında uygulanacağı belirtilmeksizin aynı tedbire başvurulduğu, iletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınmasına ilişkin tedbire başvurulan kişiler için toplam 1348 kez, teknik araçlarla izleme kararı verilen kişiler ile çeşitli dernek, vakıf ve adresler bakımından da toplam 950 kez uzatma kararı verildiği, öte yandan iletişim tespiti tedbirine 5 kişi hakkında 5 defa, teknik araçlarla izleme tedbirine de 30 kişi hakkında toplam 63 kez yeniden başvurulduğu anlaşılmıştır.

Selam Tevhid (Kudüs Ordusu) Terör Örgütünü kurmak ve örgüt adına faaliyetlerde bulunmak bahanesiyle başlatılan soruşturmada, sunulan deliller itibariyle hiçbir şekilde yasal şartlar bulunmadığı halde toplumun farklı kesimlerinde yer alan ve çok önemli görevlerde bulunan çok sayıda kişinin Selam Tevhid (Kudüs Ordusu) Terör örgütüyle ilişkilendirilerek doğrudan hedef şahıs yapılmak suretiyle iletişimleri dinlenmiştir. Hedef şahısların bir kısmının Başbakanlık ve bakanlık danışmanları, TBMM Başkanlık müşaviri, çeşitli konumlardaki siyasi parti yetkilileri gibi temsil ettiği makam adına görüşme yapabilme yetkisi bulunan ve/veya temsil ettiği kişinin tedbir uygulanan iletişim aracını kullanma olasılığı çok yüksek bulunan kişilerden oluştuğu görülmektedir.

Bu kişilerin doğrudan hedef şahıs yapılmaları dikkate alındığında, gerektiğinde bu telefonlarla görüşme yapan Başbakan ve bakanların iletişimlerinin dinlenmesinin de hedeflendiğinin kabulünde zorunluluk bulunmaktadır. Nitekim Başbakan ve pek çok sayıda bakanın bu şekilde iletişimlerinin dinlenerek kayıt altına alındığı, hatta görüşmelerin bir kısmının da devlet yönetimi ve politikaları açısından önem arz ettiği görülmektedir. Öte yandan hedef şahısların konumları dikkate alındığında, kimleri arayacakları veya kimler tarafından aranabilecekleri nazara alındığında bir diğer amacın da dolaylı görüşmelerin tespit edilerek kayıt altına alınması olduğu görülmektedir.

HSYK Müfettişlerinin raporunda temas ettikleri ve buraya derci faydalı görülen bir husus da şudur ki; İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünce İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen 02.09.2015 tarih ve 21575 sayılı cevabi yazıda, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu tarafından gönderilen CD'nin incelenmesi neticesinde elde edilen IP adresleriyle ilgili olarak 10.34.242.XX ağının İstanbul Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şube Müdürlüğünün 2. katında, 10.34.244.XX ağının Terörle Mücadele Şube

Müdürlüğünün 4. katında kullanıldığı, 10.220.140.109 IP adresinin 2010-2012 tarihleri arasında Bilgi Teknolojileri Daire Başkanlığının O Blok, 1. katta, 2012 yılı Nisan ayından itibaren Terörle Mücadele Daire Başkanlığı tarafından kullanıldığının/kullanılmakta olduğunun, 172.11.11.5 IP adresinin ise 2010-2014 yılları arasında Gastonia/Amerika Birleşik Devletleri kaynaklı IP numarası olduğunun bildirildiği, bir bakıma Amerika Birleşik Devletleri'nden de dinleme işleminin gerçekleştirildiği belirtilmiştir.

21.02.2014 tarihli Terörle Mücadele Kanunu'nun 10. maddesiyle görevlendirilen Cumhuriyet başsavcı vekilliği ve savcılıklarının kaldırılmasından sonra; soruşturma defterinin 2014/37574 sırasına kaydedilmesini müteakip soruşturmayla görevlendirilen ilgili Cumhuriyet Savcısı tarafından, terör örgütü üyeliği ve yöneticiliği ile ilişkilendirilerek haklarında iletişimlerinin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması ile teknik araçlarla izleme kararı verilen içlerinden bir kısmı kamuoyunda tanınan siyaset adamı, gazeteci-yazar, akademisyen, iş adamı, devlet yönetiminde görevli üst düzey bürokrat, bir kısmının da dernek-vakıflar kanunları hükümleri uyarınca denetime tabi sivil toplum kuruluşları olduğu ve terörle ilişkilendirilebilecek herhangi bir faaliyetlerinin söz konusu olmadığı gerekçesiyle silahlı terör örgütü kurma, örgüte üye olma ve örgüt adına eylem ve faaliyetlerde bulunma iddialarına yönelik delil bulunmadığı kanaatiyle toplam 251 şüpheli hakkında 21.07.2014 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir.

Yukarıda ayrıntılarına değinilen ve hukuken şartları oluşmadığı halde iletişimin tespiti ve kayda alınmasına dair kararlarla doğrudan ve dolaylı dinlenen kişilerin sayısı ve konumları, özellikle devlet yönetimi ve politikaları açısından önem arz ettiği ve gizli kalması gerektiği değerlendirilen konuşmaların tespit edilerek kayda alınması, benzer şekilde gerekçesiz ve keyfi olarak kabul edilebilecek şekilde pek çok kişinin teknik araçlarla izlenmesi, bahse konu kararların yine gerekçesiz olarak uzatılması, mevzuat hükümlerine aykırı şekilde ilk tedbir kararına kıyasla geçen zamanda kesintinin gerçekleşmesine karşın uzatma tedbirlerin uzatılması, bazı teknik araçlarla izleme kararlarında tedbirin kimin hakkında verildiğinin belirtilmemesi, bazı kararlarda da tedbire konu kişilerin kimliklerinin açıklanmaması, evrakın uzunca bir süredir sonuca götüren ve etkin soruşturma yapıldığını gösteren bir usuli işlem ifa edilmeksizin ve üstelik herhangi bir delil de mevcut olmadığı halde sonuçlandırılmaksızın bekletilmesi, tespit edilen hukuka aykırılıkların salt hukuki yanılgıyla veya yargı yetkisi ve takdir hakkı içerisinde açıklanmasını imkânsız kılmaktadır.

Görev ve sıfatları itibariyle önem arz eden kişilere dair iletişimin dinlenmesine ilişkin kararların, soruşturma dosyasında teknik takip kararlarıyla iletişimleri dinlenen başka şüphelilerle irtibatlandırılmak suretiyle verildiği, kimi zaman bu irtibatın tesisi ve hedeflenen şahsa ulaşılabilmesi için aşamalı olarak birden fazla ismin sırayla iletişiminin dinlenmesinin usul olarak benimsendiği, bir başka ifadeyle asıl dinlenmek istenilen şahsa, bu kişinin ailevi,

sosyal veya mesleki irtibatı bulunan kişilerin iletişimleri dinlemeye alınmak suretiyle ulaşıldığı görülmektedir.

1.6.11. İstanbul Korsan Tahliye Girişimi

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun 24.08.2016 tarih ve 2016/426 karar sayılı Genel Kurul Kararında belirtildiği üzere; İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen 7 farklı soruşturmada ve kamuoyunda *"22 Temmuz, Casusluk, Yasa Dışı Dinleme, 17-25 Aralık Kumpas, Selam Tevhid'de Kumpas, Tahşiye Grubuna Kumpas ve Emniyetteki Paralel Yapı Soruşturmaları"* olarak bilinen toplam 594 klasörden oluşan soruşturma dosyalarında, içerisinde *"Terör Örgütüne Üye Olma, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini Ortadan Kaldırmaya veya Görevlerini Yapmasını Kısmen veya Tamamen Engellemeye Teşebbüs, Devletin Gizli Kalması Gereken Bilgileri Siyasal veya Askeri Casusluk Amacıyla Temin Etme"* suçlarının da bulunduğu çok sayıda suçtan tutuklu bulunan şüpheliler müdafiilerinin farklı tarihlerdeki tutukluluğa itiraz ve tahliye istemlerinin İstanbul Sulh Ceza Hâkimliklerinin kararlarıyla reddedilmesi sonrasında, FETÖ lideri Fetullah Gülen'in yargıda faal olan Paralel Devlet Yapılanmasına üye hâkimlere vaaz/sohbet adı altında, dua kılıfına bürünmüş şekilde gönderdiği 19.04.2015 günlü *"Mukaddes Çile ve İnfak Kahramanları"* konulu kriptolu talimatta tutukluların serbest bırakılmasını istemesinin ertesi günü, bir kısım şüpheliler müdafileri tarafından, İstanbul Adliyesindeki tüm sulh ceza hâkimliklerinde görevli hâkimlerin reddi ve şüphelilerin tahliyesi istemlerini içeren, normal prosedüre uygun şekilde mahkeme kalemine verilmesi, kayıt ve tarama işleminden sonra mahkeme hâkimine intikal etmesi gereken, 20.04.2015 tarihli 51 adet dilekçenin rutin uygulamaya aykırı şekilde bizzat İstanbul 29. Asliye Ceza Mahkemesi hâkimi Metin Özçelik'e verildiği, adı geçenin görev yaptığı mahkeme itibariyle yetkisiz olmasına karşın dilekçeleri ertesi gün, yani farklı bir hâkimin nöbetçi olduğu günde, tüm personelin ayrılmasından sonra gizlilik içerisinde sisteme kaydettirdiği, kısıtlama kararı nedeniyle UYAP üzerinden erişim imkânı bulunmamasından dolayı elektronik ortamda incelenmeyen, fiziki soruşturma dosyaları da bulunmadığı halde, sadece şüpheliler müdafilerinin sundukları dilekçeler ve ekleri ile yetinerek, İstanbul Sulh Ceza Hâkimliklerinden gönderilen tüm görüş yazıları da olumsuz olmasına rağmen 24.04.2015 tarihli kararla, şüpheliler müdafiilerinin, İstanbul Sulh Ceza Hâkimliklerinin tamamında görevli hâkimlere yönelik ret taleplerinin kabulüne, soruşturma dosyalarındaki şüphelilerle ilgili tahliye taleplerine bakmak üzere isim ve sicil numarasını da belirtmek suretiyle, FETÖ üyesi olup nöbet görevi saat 17.00 itibariyle sona eren İstanbul 32. Asliye Ceza Mahkemesi Hâkimi Mustafa BAŞER'in görevlendirilmesine kesin olmak üzere karar verdiği, meşru olmayan görevlendirme sonrası şüpheliler müdafilerinin dilekçeleri, tutuklama kararları, önceki tahliye talepleri ve mahkemelerin ret kararlarından oluşan evrakların zabıt kâtibi tarafından İstanbul 32. Asliye Ceza Mahkemesi'ne götürüldüğü, adı geçen zabıt kâtibinin tanık sıfatıyla alınan 25.04.2015 tarihli beyanında belirtildiği üzere, İstanbul 32. Asliye Ceza Mahkemesinin tüm

personelinin mahkemeden ayrılmış olduğu ve kalem kapısının kilitli olduğu, nöbet görevi saat 17:00 itibariyle sona ermesine rağmen hâkim Mustafa Başer'in odada tek başına oturduğu ve gelen dosyaları zabıt kâtibinden teslim aldığı, 5235 sayılı Kanunun, 6545 sayılı Kanunla değişik 10. maddesinde Sulh Ceza Hâkimliğinin, Kanunların ayrıca görevli kıldığı haller saklı kalmak üzere, yürütülen soruşturmalarda hâkim tarafından verilmesi gerekli kararları almak, işleri yapmak ve bunlara karşı yapılan itirazları incelemekle görevli olduğunun belirtilmesine ve asliye ceza mahkemelerinin soruşturma evresindeki işlemlerle ilgili bir yetkisi bulunmamasına rağmen, görev yaptığı mahkemeye nazaran üst merci sıfatı da bulunmayan ve bu yönüyle eşdeğer olan 29. Asliye Ceza Mahkemesi hâkiminin Kanuna aykırı şekilde görevlendirme kararını esas alarak, 25.04.2015 tarihinde verdiği aynı nitelikteki 7 kararla, 594 klasörden oluşan soruşturma dosyaları intikal etmeden, atılı suçlar nedeniyle soruşturma dosyalarındaki delilleri incelemeden, suç ve deliller ile her bir şüpheli yönünden ayrı ayrı kişiselleştirme yapılmaksızın, genel geçer ve birbirinin kopyası niteliğindeki gerekçelerle, tutuklu 63 şüphelinin tahliyesine karar verdiği,

Tahliye kararının verilmesi için hafta sonu tatil gününde sarf edilen olağanüstü çabanın son derece dikkat çekici olduğu ve örgütün sözde lideri Fetullah Gülen tarafından verilen talimatın ivedilikle yerine getirilmesi amacına matuf olduğunun tartışma götürmeyecek şekilde açık ve net olduğu, hal böyle iken, HSYK'da üye olarak görevli Mustafa Kemal Özçelik ve Mahmut Şen'in, ilgililer hakkında ceza tayin edilmemesi gerektiği yönündeki muhalefet şerhleriyle bir hukuk katliamına sahip çıkmalarının, Örgüt mensuplarının yargı teşkilatı içerisindeki görev ve sıfatları ne olursa olsun, örgüt menfaatleri uğruna hukuku bir silah olarak kullanmaktan çekinmeyeceklerini ortaya koyduğu, şeklinde hususların yer aldığı görülmüştür.

Ayrıntıları yukarıda açıklandığı üzere FETÖ'nün sözde liderinin talimatı ile usulsüz tahliye girişiminde bulunan hâkimler Metin Özçelik ile Mustafa Başer'in HSYK 2. Dairesince meslekten çıkarılmalarına karar verildiği, adı geçenler hakkında Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığınca iddianame düzenlendiği ve Yargıtay 16. Ceza Dairesinde tutuklu olarak yargılamalarına devam olunduğu anlaşılmıştır.

1.6.12. Önleme Dinlemeleri

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Kurulunun 15.11.2016 tarih ve 2016/440 sayılı kararında temas edildiği üzere;

Demokratik hukuk devletinin varlığını tehdit eden terör odaklarının zamanında teşhisi, gerçekleştirilmesi düşünülen eylemlere hazırlık aşamasında engel olunabilmesi için, kolluk kuvvetlerinin sahip oldukları genel yetkilerin, taktik ve stratejilerini devamlı olarak değiştiren suç/terör örgütlerinin devlete karşı yönelen tehdit ve tehlikelerini etkin bir şekilde önleyici ve bertaraf edici mahiyette olması zorunlu ise de, demokratik hukuk devletlerinde kişi hak ve

özgürlüklerinin özünü zedeleyen veya aşırı şekilde sınırlayan müdahalelere karşı yasal düzenlemelerle korunması da hukuk devleti ilkesinin en tabii ve zaruri sonucudur. PVSK'nın Ek 7, Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu'nun 6. ve Jandarma Teşkilat ve Görevleri Kanunu'nun Ek 5. maddelerinde hâkim kararı veya hâkim onayı şeklinde düzenlenen yasal unsur Anayasamızın 22. maddesinde güvence altına alınan haberleşme hürriyetinin sağlanmasına ve böylece hukuk devleti ilkesini gerçekleştirmeye mâtuftur.

Adli dinlemelerin yanı sıra istihbari mahiyetteki iletişim tespitinin de ancak hâkim kararı ile icra edilebilmesi, kolluk kuvvetlerinin her idari işlem ve eylemde temel amaç olan kamu yararından uzaklaşmasını ve keyfilik teşkil eden taleplerini engellemeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede hâkim, Anayasal teminat altında bulunan haberleşme hürriyetini muhafaza için; kolluk görevlilerinden gelen iletişimin denetlenmesi taleplerine dair tüm dayanak belgeleri ayrıntılı ve titiz şekilde incelemeli, talepleri yeterli ve gerekli denetimi icra etmeksizin kabul etmekten kaçınmalı, hukuka ve maddi gerçeğe aykırı iletişimin denetlenmesi taleplerini belirleyerek reddetmeli, tüm yönleriyle hukukilik denetimini icra etmelidir. Bu denetimin hiç veya gereği gibi yapılmaması iletişimin denetlenmesine yönelik Anayasa ve yasalarla, hukuk devleti ilkesini gerçekleştirmek üzere getirilmiş olan hâkim denetimi müessesesine aykırılık teşkil edeceği ve böyle bir durumda insiyatifi tüm yönleriyle eline geçiren kötü niyetli kolluk görevlilerince maddi gerçeğe aykırı iletişim denetlenmesine sebebiyet verileceği muhakkaktır.

Bu kapsamda FETÖ ile irtibatlı ya da iltisaklı bazı hâkimlerin, tüm ülke çapında gerçekleştirilen soruşturmalar neticesinde FETÖ mensubu olmak, sahte talep evrakları tanzim etmek ve diğer suçlardan haklarında kamu davaları açılan kolluk görevlilerinin; terör faaliyetleri, organize suç örgütleri, uyuşturucu ve kaçakçılık suçları, Ergenekon, DHKPC ve İBDA-C terör örgütleri gibi oluşumlarla mücadele bahanesiyle yaptıkları talepler kapsamında aralarında bakanlar, bürokratlar, milletvekilleri, valiler, kaymakamlar, siyasi parti il ve ilçe başkanları, emniyet müdürleri, emniyet amirleri, polis memurları, savcılar, hâkimler, Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları, belediye başkanları, öğretim görevlileri, sivil toplum kuruluşları yöneticileri ile iş adamlarının bulunduğu kişilerin iletişimlerinin usul ve yasaya aykırı olarak tespitine, dinlenmesine ve kayda alınmasına sebebiyet verdikleri, karar mercileri tarafından hukukilik denetimi yerine getirilmeyerek maddi gerçekle bağdaşmayan talepler üzerine verilen iletişimin denetlenmesi kararların sistematik bir şekilde tüm ülke geneline yayılmış ve çok sayıda kişinin haberleşme hürriyetine ve özel hayatının gizliliğine hukuka aykırı şekilde müdahale edildiği belirlenmiştir.

1.6.13. Siyasete Müdahale Teşebbüsleri

Örgüt, ilk aşamada kamu bürokrasisinde kadrolaşmayı; ikinci adımında ise, maddi destek sağlayacak sermayeyi oluşturmayı strateji olarak belirlemiş[240]; bir süre sonra, "*hiç kimsenin cesaret edip muhalif bir bakış atmasının bile mümkün olamayacağı kadar güçlü bir yapı oluşturmuş*"[241], kendisini yeterince güçlü hissettiği zaman da siyasete müdahale etmekten kaçınmamış, siyasi partiler ve parti yöneticileri örgüt tarafından kontrol altına alınarak yönlendirilmeye çalışılmıştır.

Siyasetin tabii akışını bozan, mecrasını değiştiren, kurum veya kurallarını yönlendiren her faaliyet bir *"müdahale"* olarak değerlendirilmektedir. Siyasete müdahaleler; örgüt mensuplarını milletvekili[242], mahalli idarelerde beledie başkanı,[243] meclis veya encümen üyesi seçtirerek parti teşkilatlarına *"sızmak"*[244], seçilmiş olan siyasi parti temsilcileriyle Örgüt'ün amaçları doğrultusunda temas kurmak, onları Örgüt'e kazandırmak, hükümet ve siyasi parti politikaları üzerinde etkili olmak ve politikaları yönlendirmek, karar süreçleri üzerinde söz sahibi olmak, Örgüt'e muhalefet eden siyasi kişi veya kurumları itibarsızlaştırmak, aleyhte yayın yaparak yıpratmak, yıldırmak, baskı kurmak, korkutarak sindirmek, tehdit etmek, iş göremez hale getirmek veya istifa ettirmek şeklinde özetlenebilir.

Yapılan müdahaleler, aynı zamanda siyasi rekabeti ortadan kaldırmakta, kamuoyunun asıl gündemini değiştirmekte veya yönlendirmekte, aynı zamanda birer *"seçmen"* olan kişilerin

---

[240] Şener, Nedim. Ergenekon Belgelerinde Fethullah Gülen ve Cemaat, Destek Yayınevi, 2016, İstanbul, s:193.

[241] Kındıra, Zübeyir. Işıkevlerinden Darbeye Fethullah'ın Copları, s:16, Altaylı Yayınları, 2016, Ankara

[242] Asılnda FETÖ mensubu olup siyasi partilere sızmış bazı milletvekillerine örnek olarak bazı isimler verilebilir. Mesela, eski millettvekili İlhan İşbilen, FETÖ mensubu olmaktan dolayı 14.12.2015 tarihinde tutuklanmıştır. (Bkz. AK Partili eski milletvekili İlhan İşbilen tutuklandı, CNN Türk İnternet Sitesi, http://www.cnnturk.com/turkiye/ak-partili-eski-milletvekili-ilhan-isbilen-tutuklandi, Erişim Tarihi: 09.02.2017). Bir diğer örnek olarak da, hakkında yakalama ve zorla getirme kararı verilen Hakan Şükür gösterilebilir. (Bkz. Mahkemeden Hakan Şükür'e zorla getirme kararı, Hürriyet Gazetesi İnternet Sitesi, http://www.hurriyet.com.tr/mahkemeden-hakan-sukure-zorla-getirme-karari-40347475, Erişim Tarihi: 09.02.2017).
Bir diğer örnek olarak da, yine eski milletvekili Hasan Hami Yıldırım hakkında verilen tutuklama kararı gösterilebilir. (Bkz. Eski AK Parti Burdur Milletvekili Yıldırım tutuklandı, Anadolu Ajansı İnternet Sitesi, http://aa.com.tr/tr/turkiye/eski-ak-parti-burdur-milletvekili-yildirim-tutuklandi-/692705, Erişim Tarihi: 09.02.2017).

[243] Erzurum Aşkale Belediye Başkanı Enver Başaran, Giresun Çamoluk Belediye Başkanı Savaş Akarçeşme, Konya Ilgın Belediye Başkanı Halil İbrahim Oral ile Nevşehir merkeze bağlı Nar Belde Belediye Başkanı Ali Erdoğmuş'un FETÖ'yle bağlantısı olduğu için AK Partiden ihraç edilmesi örnek olarak gösterilebilir. Nitekim, Başaran ile Akçeşme hakkında daha önce FETÖ soruşturması kapsamında verilmiş tutukluluk kararları bulunmaktadır. (Bkz. AK Parti'den 4 belediye başkanına ihraç, NTV İnternet Sitesi, http://www.ntv.com.tr/turkiye/ak-partiden-4-belediye-baskanina-ihrac,cfFjIXy-f0CbK8KN1zV4tQ, Erişim Tarihi: 09.02.2017).

[244]Örnek olarak; CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun başdanışmanı Doç.Dr.F.Gürsul hakkında "ByLock" programı kullandığı gerekçesiyle verilen tutukluluk kararı verilmesi gösterilebilir. (Bkz. Kılıçdaroğlu'nun eski başdanışmanı Gürsul tutuklandı , Anadolu Ajansı İnternet Sitesi, http://aa.com.tr/tr/turkiye/kilicdaroglunun-eski-basdanismani-gursul-tutuklandi/712303, Erişim Tarihi: 09.02.2017).
Bir diğer örnek olarak da Konya CHP Milletvekili Hüsnü Bozkurt'un ikinci danışmanlığını yapan Ali Arıcı'nın "ByLock" kullandığı iddia edilmiştir. http://www.memurlar.net/haber/629479/ (Erişim tarihi: 03.12.2016).

demokratik haklarını ve siyasi iradelerini yok sayarak; seçme, seçilme ve yönetme hakkının göz ardı edilmesi ve siyasi hayatın kalite standartlarının düşürülmesine sebep olmaktadır.

Siyasete müdahale edilmesinin temel amacı, hiç şüphesiz siyasi sonuçlar elde etmek ve bu sonuçları Örgüt'ün menfaatleri lehine kullanmaktır. Örgüt, bu tür faaliyetlerin planlamasını *"siyasilerden sorumlu imamlar"* vasıtasıyla; yapılan planların icrasını ise, özellikle emniyetin istihbarat birimlerini ele geçiren istihbaratçı mensuplarını harekete geçirerek yapmıştır.

Örgüt'ün Haziran 2011 *"genel seçim"* öncesi, CHP Genel Başkanı ile MHP Genel Merkez yöneticileri hakkında başlattığı kampanya, siyasete ciddi ve önemli bir müdahale olmuştur. Bizzat Örgüt elebaşısının; *"CHP ve MHP'nin içi bundan sonra iyice karışacak. CHP ve MHP'nin başındakiler ve etrafı olduğu gibi yabancı. Bu toprakların çocukları değil"*[245] şeklinde Örgüt mensuplarına mesaj gönderdiği tespit edilmiştir.

Siyasete müdahaleler; özellikle CHP ve MHP genel merkez santrallerinin dinlenilerek partilerin sırlarına vakıf olunması, partilerin teşkilat ve yöneticilerinin usulsüz bir şekilde takip edilmesi, ses ve görüntü kaydedilmesi ve dikkat çekici bir zamanlama ile -Genel Seçim öncesinde- bu ses ve görüntülerin kamuoyu ile paylaşılması şeklinde gerçekleşmiş; "özel hayatın gizliliği", *"haberleşme özgürlüğü"* ve *"haberleşmenin gizliliği"* hakları ağır bir şekilde ihlal edilmiştir.

Siyasi parti yöneticileri ve temsilcileri hakkında yapılan usulsüz dinleme, takip, ses ve görüntü kaydı; faili belli olmayacak şekilde ve özellikle menşei yabancı olan internet servis sunucuları ve programları kullanılarak yapılmış; ses ve görüntü kayıtlarının kamuoyuna duyurulmasında da aynı yöntem kullanılmıştır.

Böylece, sözkonusu partilerin yönetici ve milletvekilleri itibarsızlaştırılarak seçimlere girmeleri engellenmiş, seçmenlerin nezdinde partiler ve partililer zor durumda kalmış; siyaset, tabii mecrası dışına sürüklenmiştir.

Sözkonusu kasetlerin basın ve yayın araçlarında haber yapılmasından önce, CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın haberdar edildiği, hatta *"Varan-1", "Varan-2" ve "Varan-3"* kayıtlarından bahsedilerek etki altına alınmaya çalışıldığı ileri sürülmüş,[246] Deniz Baykal'dan

---

[245]Fetullah Gülen'in MHP notları ortaya çıktı, Sabah Gazetesi İnternet Sitesi, http://www.sabah.com.tr/gundem/2016/06/27/fetullah-gulenin-mhp-notlari-ortaya-cikti (Erişim tarihi: 27.6.2016)
Isparta Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2015/1201 sayılı soruşturması kapsamında elde edilen belgeler. Ankara Çatı İddianamesi, s.148.
[246] Uzun, İN Baykal Kaseti Dink Cinayeti ve Diğer Komplolar, Kırmızı Kedi Yayınları, s.105, İstanbul 2015.

sonra CHP Genel Başkanı olan Kemal Kılıçdaroğlu ise; *"Beni ve ailemi de dinliyorlar. ... Baykal'a komplo kuran ekip beni de izliyor"* şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.[247]

Kamu gücünü temsil eden, istihbarat toplamak ve değerlendirmekle görevli birimler; CHP ve MHP teşkilatlarını hedef alarak, sadece en temel insan haklarını ihlal etmemiş aynı zamanda kamu gücünü, bu hakların ihlal edilmesinde bir *"araç"* olarak kullanmışlardır.

Hedef kişi veya grubun dinleme, teknik ve fiziki takip, ses ve görüntü kaydı yapılması mevzuata ve usulüne uygun olarak yapılmadığından, kişi veya gruplar, *"suç ve terör örgütleri ile ilişkili gibi gösterilerek"* hakim kararı alınmış, "sahte isim veya kimlik bilgisi" ve *"yanlış ikamet adresi"* belirtilerek idari işlemler tamamlanmıştır. Örnek olarak, CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın yakın çevresinde bulunan danışmanlarından A.G., sahte bir isimle ve bir terör örgütü üyesiymiş gibi dinlenmiştir.[248]

Siyasi sahada faaliyet gösteren kişi ve kurumları tek merkezden idare etmeyi amaçlayan müdahaleler, sadece çoğulcu siyaset anlayışını yok etmemekte, aynı zamanda, siyasi karar alma ve uygulama süreçlerini etkileyerek açıklık ve şeffaflığın ortadan kalkmasına sebep olmakta, böylece, meşruiyetini ve gücünü seçmenlerden / halktan alan siyasi yapılar, müdahale eden gücün veya merkezin karakterini yansıtmakla karşı karşıya kalmaktadır.

Nitekim, yapılan müdahale bir siyasi parti tarafından; *"Bütün bu girift meseleler karşısında siyaset platformunda ... toplumsal barış açısından bir güven unsuru"* olan Partinin *"suni gündemlerle meşgul edilmeye çalışılması"* olarak değerlendirilmiş,[249] ve seçmen tabanında *"kırılmalara yol açtığı"*[250] ifade edilmiştir.

Demokratik teamül ve kurallar haricinde siyasete yapılan müdahaleler, siyaset sosyolojisi açısından seçmen davranışlarını değiştirme ve yönlendirme potansiyeli taşımakta; bu potansiyelin artması, seçmen davranışlarının beklenmeyen ölçüde farklılıklar göstermesi ve nihai olarak, siyasete karşı mesafeli bir duruşla birlikte siyasi davranış kalıplarının değişmesi ihtimalini güçlendirmektedir.

---

[247] Habertürk Gazetesi, 29.03.2014, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun, kaset hadisesiyle alakalı olarak Kübra Par'a verdiği mülakat.
[248] Ag.e., s.106.
[249] MHP Genel Merkezi Yayını, Oyun Bozulacak - Neden, s.133, Ankara 2016.
[250] A.g.e., s.126

1.6.14. Futbolda Şike Davası

Fethullahçı Terör Örgütünün ilk yıllarında futbola karşı önyargılı olduğu ancak futbolun kitleleri harekete geçirmedeki etkisini fark ettikten sonra bu alanla ciddi şekilde ilgilendiği anlaşılmaktadır.

Fetullah Gülen'in öncelikle bir dönem Beşiktaş Spor Kulübünde yönetici olan İhsan Kalkavan ile futbol camiasına girme ve orada da bir kitle oluşturmaya çalıştığı, İhsan Kalkavan'ı Beşiktaş Spor Kulübü başkanlığına seçtirmeye çalıştığı, İhsan Kalkavan seçilemeyince "*Yok dedi bana İhsan bey Kalkavan dedi, geçen gün gündüz konuştuk onunla, oturduk da, o profesyonel bir sporcu, dedi hocam böyle bir şey yapsak, bir alternatif takım da var dedi, onu ele alsak işlesek bunu zannediyorum bu işi ileriye götürürüz yani, üç beş sene içinde*"[251] şeklinde kamuoyuna yansıyan video kaydında olduğu futbol camiasına giriş için alternatif arayışlarına girdiği anlaşılmaktadır.

Fetullah Gülen'in, ABD'ye kaçmadan önceki zaman diliminde - *muhtemelen 1996-1998 yılları arasında*- kaydedildiği anlaşılan video görüntülerinde, Fetullah Gülen'in yaklaşık 10 kadar Galatasaray Spor Kulübüne mensup futbolcuyla olan sohbetinde "*Dua ile himmet ile Galatasaray'ı ayağa kaldırmak lazım*" şeklindeki ifadeleri de yer almakta olup, söz konusu video kaydı Fetullah Gülen'in futbola olan yakın ilgisini ortaya koyan deliller arasındadır.

FETÖ'nün, her türlü organizasyonda belirleyici ve hâkim konumda olmayı hedeflediği, kendisine muhalif veya temkinli davranan kurum-kuruluş-dernek-vakıf v.b. yöneticilerini türlü kumpaslarla alaşağı ettikleri / etmeye çalıştıkları, her kuruluşta hâkim konumda olmayı hedefledikleri bilinmektedir. 2010-2011 yıllarına gelindiğinde FETÖ'nün Ülkemiz adli-idari-askeri v.b. yapılanmasında en üst seviyeye ulaştığı, belki de bir güç sarhoşluğu ile yaklaşık 25 milyon taraftar kitlesine sahip olduğu tahmin edilen Türkiye'nin en büyük sivil toplum kuruluşu olan Fenerbahçe Spor Kulübünü ve Kulübün Başkanını hedefe koyduğu anlaşılmaktadır.

Örgüt kontrolündeki gazeteler ve televizyon kanalları aracılığıyla operasyon için uygun ortamı yaratmak adına gerekli enformasyon ve dezenformasyonun Örgüt üyelerince yapıldığı anlaşılmaktadır. Kumpasın planlandığı iddia edilen Zaman Gazetesi'nde yapılan toplantılardan birinde, Şerif Ali Tekalan'ın Hayati Karaca'ya "*biz yapacağımız her infial oluşturacak olayda önce toplum dinamiklerini etkileyecek algı operasyonlarını oluştururuz*" dediği, "*Futbolda Şike Kumpası*"na ilişkin İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 01.12.2016 tarih ve 2016/4400 sayılı İddianamede yer alan tanık ifadeleri arasında yer almaktadır.

---

[251] "*Futbolda Şike Kumpası*"na ilişkin İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 01.12.2016 tarih ve 2016/4400 sayılı İddianame.

Operasyonun hazırlık sürecinde her türlü hukuksuzluk adliyede ve emniyette konuşlu FETÖ mensuplarınca gerçekleştirilmiştir. "*Futbolda Şike Kumpası*"na ilişkin İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 01.12.2016 tarih ve 2016/4400 sayılı İddianamede; "*futbol camiasını da ele geçirerek söz sahibi olmak isteyen Örgütün, bunu da Türkiye'nin büyük spor kulüplerinden biri olan ve büyük kitlelere hitap eden Fenerbahçe Spor Kulübü ile yapmak istediği, bunun için de örgütün sevmediği kulübün başkanı olan Aziz Yıldırım'ı seçtikleri, Isparta Cumhuriyet Başsavcılığında ele geçen belgede Aziz Yıldırım'ın dinle ilgisi olmadığından bahsedildiği, ancak* ***Aziz Yıldırım'ın dini kullanan bir terör örgütü olan İBDA/C terör örgütü bahanesi ile istihbari olarak dinledikleri****, 03/07/2011 tarihinde düzenledikleri Şike operasyonu ile Aziz Yıldırım'ı tutukladıkları, operasyon kapsamında gözaltına alınan şüphelilerden bazılarına "****Aziz Yıldırım'ı ver kurtul****" diye Aziz Yıldırım aleyhine ifade vermek için yönlendirdikleri, bu vesile hem Aziz Yıldırım'dan kurtulmak hem de Kulübü ele geçirmek istedikleri,*" belirtilmektedir.

FETÖ mensuplarınca yürütülen soruşturmada; "***silahlı suç örgütü***" iddiası ile teknik takip -telefon dinlemeleri- yapıldığı, tüm delillerin bu suçtan dolayı toplandığı, yapılan operasyonlarda kişilerin ev ve işyerlerinde silah arandığı ancak bulunamadığı, sonrasında şahısların iletişimlerinin tespitinin devam ettiği dönemde 14 Nisan 2011 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6222 sayılı Sporda Şiddet Ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında "***şike***" yapmaktan tutuklandıkları, ancak kovuşturma aşamasında İddianameden farklı olarak "***haksız ve ekonomik çıkar amaçlı suç örgütü***" kurmak/yönetmek/üye olmaktan yargılama yapıldığı anlaşılmıştır.

Dönemin İstanbul Özel Yetkili 16. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen davanın, 2 Temmuz 2012 tarihinde karara bağlandığı, Yargıtay 5. Dairesince verilen hükümlerin büyük kısmının onandığı, ancak 6526 sayılı Kanun ile Özel Yetkili Mahkemelerin kaldırılmasının ardından, Yargıtay'ın sanıkların yeniden yargılanma talebi doğrultusunda ilk derece mahkemesinin verdiği kararı bozduğu, davanın bu kez İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinde yeniden görülmeye başlandığı, 9 Ekim 2015 tarihinde sanıkların tüm suçlardan **beraat**ine karar verildiği, beraat kararının henüz Yargıtayca onanmadığı[252] öğrenilmiştir.

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca, 1 numaralı şüphelisi Fetullah Gülen olmak üzere, Şerif Ali Tekalan, Hidayet Karaca, Ekrem Dumanlı v.d. hakkında kamuoyunda "*Futbolda Şike Davası*" olarak bilinen davada örgütlü olarak kumpas kurdukları iddiaları araştırılmış ve yürütülen 2014/164254 sayılı Soruşturma neticesinde "***Futbolda Şike Kumpası***"na ilişkin 01.12.2016 tarih ve 2016/4400 sayılı İddianame düzenlenmiştir.

---

[252]"3 Temmuz 2011'den 9 Ekim 2015'e...", Habertürk Gazetesi İnternet Sitesi, http://www.haberturk.com/yenimedya/haber/1138053-3-temmuz-2011den-9-ekim-2015e, Erişim tarihi:12.12.2016.

FETÖ mensuplarınca gerçekleştirildiği iddia edilen kumpas organizasyonlarında, Örgütün operasyona maruz kalan kitlenin karşısındakileri ustaca yanlarına çekmeyi başardığı, böylece toplumun büyük kesiminin gerçekleştirdikleri operasyona desteğini sağlamak için algı operasyonları gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır. Kumpasın planlandığı Zaman Gazetesi'nde yapılan toplantılarda, Şerif Ali Tekalan'ın "*emniyet somut belgeler ile bunu ortaya koyar biz de televizyon ve gazetemize anında servis edersek ve hatta operasyon yapılacak kulüplerin karşısındakiler de desteklenirse daha da etkili olur*" dediği de "*Futbolda Şike Kumpası*"na ilişkin İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 01.12.2016 tarih ve 2016/4400 sayılı İddianamede yer alan tanık beyanlarındandır.

Fenerbahçe Spor Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım'ın, 3 Temmuz 2011 tarihinde başlayan şike soruşturması kapsamında, FETÖ/PDY'yi ima ederken kullandığı "*Ne şikesi, memleket elden gidiyor*" sözü kurulan kumpası özlü bir şekilde ifade etmektedir.

Futbolda Şike Davasında FETÖ'nün rolünün tüm boyutlarıyla ortaya çıkması için yargılama süreci hala devam etmektedir. Nitekim bu davaya bakmış olan ve aylardır aranmakta olan eski hakim Mehmet Ekinci 27 Ocak 2017 tarihinde saklandığı yerde polis tarafından yakalanmış ertesi gün de tutuklanmıştır.[253]

1.6.15. FETÖ'nün Diğer Terör Örgütleriyle İşbirliği (PKK / PYD / DEAŞ İle İşbirliği)

Dünyada terör örgütlerinin bağımsız hareket etmesi mümkün olmayıp muhakkak onları arkalayıp destekleyen bir güç bulunmaktadır. Terör örgütleri çıkarlarının örtüştüğü durumlarda diğer terör örgütleriyle ortak hareket edebilmektedirler. Bunun en net örnekleri ise ülkemizde yaşanmaktadır. IŞİD ve PKK terör örgütleri birbirine zıt ideolojiler benimsemiş oldukları halde ikisi de Türkiye'de terör eylemleri düzenlemektedir. Bu nedenle terör örgütlerinin terminolojisinde hedef aynıysa eylem birlikteliği de olabilmektedir. FETÖ ve PKK'nın da bu kapsamda birbirlerini kullanarak yardımlaşma içine girdikleri görülmektedir. Bu yardımlaşma farklı şekillerde olabilmektedir; devletin emniyet ve istihbarat birimlerine sızmış olan FETÖ mensupları, gerçekleşebilecek önemli bir terör eyleminin istihbaratını ilgilerle zamanında veya tam paylaşmayabilmekte, bazen de hak arayışı için meydanlarda toplanan grupların arasına girerek gerginliği artırıcı söylemlerde bulunmaktadır. Bunun örnekleri geçmiş yıllarda ve 15 Temmuz darbe gecesinde gözlenmiştir. Darbe gecesi yaşanan buna benzer olaylardan birini Mustafa Önsel kitabında şu ifadelerle anlatmaktadır: [254] "*Ahmet Yavuz karacı bir Tümgeneral, uzun bir süre Hasdal Cezaevinde birlikte kaldık. İşte onun darbe gecesi ile ilgili bana anlattıkları;……..Balkona çıktığım anlardan birinde oturduğumuz evin sokağının köşesindeki*

---

[253] http://www.sabah.com.tr/gundem/2017/01/27/mehmet-ekinci-yakalandi, Erişim: 31.01.2017.
[254] Mustafa Önsel, Aşil'in topuğu FETÖ'nün O Gecesi, Alibi Yayıncılık, Ankara, 2016, s. 95.

meydanda yoğun bir kalabalık ve askerler gördüm. Eyvah dedim içimden. Bir çatışma olmasından korktum…….Bu esnada binbaşı sivillerin uzaklaştırılması halinde kışlaya döneceğini söyledi. Tam bu kararı uygulamaya koyduğumuzda kalabalık içinden birinin sivillere giderek "asker ateş açacak" askere giderek "ateş açın" dediğini öğrendim."

Fetullahçı Terör Örgütünün en sık kullandığı taktiklerinden birisi de algı operasyonuyla kamuoyunu yönlendirmektir. Örgüt, devletin terörle mücadele eden kurumlarındaki üst kadroların, PKK terör örgütünün sözde siyasi kanadıyla işbirliği içinde hareket ettiği algısını yaratmaya çalışmıştır. Bununla ilgili olarak 9 Kasım 2016 tarihli Komisyon toplantısına katılan Eski MİT Müsteşarı Emre Taner, FETÖ'nün kendisine yönelik planlarını şu ifadelerle anlatmıştır; [255]

> *"Evet, 7 Şubatta Fetullah Gülen şimdiki MİT Müsteşarını, beni, benim dönemimdeki yardımcımı, 2 MİT personelini yargı önüne çıkarmak için çok dehşetli bir kumpas kurmuştur. Ben KCK'nın kurucusuyum iddiaya göre. Allah'ın işine bakın. Bir iddianame konur, doğru düzgün bir iddianame yazılır, başka bir şey değil."*

Terörü bitirmek ve tasfiye edebilmek amacıyla belli bir dönem içerisinde icra edilen çözüm süreci başarıya ulaşamamıştır. Bunun sebeplerinden biri de FETÖ'nün Türkiye'nin terör belasından kurtulma başarısının dönemin hükümetine atfedilmesini engelleme çabasıdır. Bu konuyu dönemin baş aktörlerinden MİT E. Müsteşarı Emre Taner Komisyonda Habur Olayını anlatırken FETÖ'nün ne derece etkili olduğunu şu şekilde belirtmiştir: [256]

> *"Cemaat bu konuda çözüm sürecinin mevcut Hükümet eliyle başarılmasından rahatsızdır. Bundan daha açık bir cevap olmaz herhâlde."*

Dönemin Emniyet Genel Müdür Yardımcısı Emin Arslan, Komisyonun 26.10.2016 tarihli toplantısında konuyla ilgili olarak aşağıdaki beyanda bulunmuştur: [257]

> *"Bakın, terörün en fazla güneydoğuda hortladığı yıllarda, asfaltların altına patlayıcıların yerleştirildiği, sokakların, evlerin tünellerle birbirine bağlandığı ve her yerin patlayıcı deposu hâline getirildiği yıllarda güneydoğuda Fetullah Gülen kadrosunun A takımı görevlidir. İşte, Recep Güven, Mutlu Ekizoğlu, bütün şeyleri A takımıdır. O yıllarda hepimiz -çözüm süreci veya şu değil- ben de kişisel olarak siyasi iktidarı suçlarım, yapılan yanlışlıkları söylerim, o ayrı ama oradaki gelişmeleri istihbaratıyla, polisiyle, jandarmasıyla yetkililere bildirecek, uyaracak*

---

[255] Emre Taner'in 9 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[256] Emre Taner'in 9 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[257] Emin Arslan'ın 26 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

kişiler de bu yapıdan. Bu yapının elinde "Biz yetkilileri böyle böyle uyardık." denecek bir belge olsa onu sahteleriyle montajlayarak İnternet'te defalarca görürdük çünkü o yapı bu konuya ışık tuttu…En kilit yerlerde o yıllarda gene Fetullah Gülen'in emniyet müdürleri… Neden bunlar İç Anadolu'da, batıda, diğer daha güzel şehirleri istemiyor da hepsi güneydoğuda. "A takımı" denen, şu anda bir kısmı firari, bir kısmı aranmakta ve tutuklu olan kişiler hem güneydoğuda hem uyuşturucunun geçiş yolu olan güzergâhlarda; Antalya, İstanbul, diğer yerlerde veya sınırda, Iğdır'da, dikkat edin. Neden? Başka yer mi yok Van'da, Hakkâri'de? Yani zamanla bunlar da ortaya çıkacaktır."

Mustafa Önsel, bu iki terör örgütü arasındaki ilişkiyi şu satırlarla açıklamaktadır: *"Dolayısıyla Türkiye Cumhuriyetini hedef alan tüm terör örgütleri, bir noktada ortak hareket etmektedirler. FETÖ-PKK ilişkisinin gözler önüne serildiği bir televizyon söyleşisinde muhabirin Emekli Albay Atilla Uğur'a FETÖ ile PKK arasında ilişki var mı?"* sorusuna karşılık olarak, "*Var ve yıllar öncesine dayanıyor bu işbirliği. Bir kere kuruluşunuz aynı elden ise o el mutlaka işbirliğinizi yapmanızı sağlamıştır, sağlayacaktır. Abdullah Öcalan da Fetullah Gülen de birer figür. Amerika ve İngiltere tarafından kullanılan kuklalar bunlar. Öcalan, bundan 10 ay önce Almanya'da çıkan 'İmralı Notları' isimli kitabında Selahattin Demirtaş ile bir konuşmasını anlatıyor. Demirtaş; 'Sayın başkanım, Fetullah Gülen bizimle görüşmek istiyor, ABD'ye davet ediyor.' diyor. Öcalan'da 'Fetullah Hoca'yı en iyi ben anlarım. Onlar bizim Ortadoğu'daki stratejik ortağımız.' şeklinde cevap veriyor. Bu konuda bir başka gelişme de kanlı kalkışma gecesinden bir gün sonra Avrupa'da bulunan bir FETÖ üst düzeyi Kandil'le uydu telefonuyla görüşme yapıyor ve diyor ki: 'Elimizi kuvvetlendirin, şiddetli eylemler yapın.' Kaynağımı söylemek durumunda değilim ama bu konuşmayı kulağımla duydum. Bunun üzerine sesinden tanıdığım kadarıyla Cemil Bayık şu karşılığı veriyor: 'Biz gerekeni yapacağız. Sizden çok sıkışan arkadaş varsa, Avrupa'daki birimlerimize sığınabilirler.' FETÖ'nün uyuyan hücreleri var her yerde. Önümüzdeki günlerde PKK ve IŞİD aracılığıyla yine bombalar patlatılacak. Ciddi suikast girişiminde bulunacaklar*." [258]

FETÖ'nün başarısızlıkla sonuçlanan darbe girişiminin akabinde gizli kalan, uyuyan hücrelerine moral aşılamak, yurtiçine ve yurtdışına bitmedikleri yönünde mesaj verebilmek için ileriki dönemlerde suikast girişimlerinde bulunabileceği, bunu da diğer terör örgütlerinin desteğiyle gerçekleştirme olasılığı üzerinde durulmaktadır. Benzer hususu Emre Taner şöyle belirtmiştir:[259]

"Bizim istihbari literatürümüze göre darbe işinden sonra eğer başarısızlık olursa ondan sonra suikast gelir. Tek enstrüman odur. Darbe zor iş, kolektif bir faaliyet

[258] Mustafa Önsel, a.g.e., s. 95.
[259] Emre Taner'in 09 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

ister. Suikastlara dikkat etmek gerekir. Ben bu kadarını söyleyebilirim eski tecrübelerime binaen, hiçbir bilgiye sahip değilim, tamamen sardunya bilgisini verebilirim, biraz evvel söyledim. Ama suikastlar son derece önemlidir. Güvenlik son derece önemlidir. Tabii buna DEAŞ gibi bilmem ne gibi birtakım kendini kaybetmiş, çıldırmış örgütün eylemlerini de ilave ederseniz yani çok şey olabilir."

15 Temmuz 2016 tarihinde FETÖ mensupları tarafından yapılan darbe girişimi öncesinde ve sonrasında, PKK/KCK ve DEAŞ terör örgütü ile FETÖ arasındaki bağlantılara yönelik değişik kaynaklardan istihbari bilgiler de elde edilmiştir. İçişleri Bakanlığınca Komisyonumuza sunulan 27 Aralık 2016 tarih ve 2214254 sayılı cevabi yazı incelendiğinde ;

Darbe girişimi öncesinde;

Şırnak İl J. K. lığı internet ihbar hattına 08 Haziran 2016 tarihinde bildirilen ihbar metninde; Kuzey Irak'ta kalan (3) Türk Vatandaşının, PKK Hakurk sorumlusu Müslüm İke ve Medya savunma alanları sorumlusu Fehmi Atalay'ın kendilerine;

"ABD ve NATO'nun kendilerine 2016 sonbaharında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın devrileceğine ilişkin söz verdiğini,

Ya Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın kendisinin bırakacağı ya da Gezi'den çok daha şiddetli bir ayaklanma ile gideceği, tabii ki bu işte Fetullahçılar'ın da kendileriyle olacağı, ayaklanmayı başlatacak olanların da PKK, 9 sol örgüt ve Fetullahçılar ile duyarlı halk kesimi olduğunu belirttiği."

hususlarının yer aldığı tespit edilmiştir.

Darbe girişimi sonrasında;

PKK terör örgüt mensupları tarafından gerçekleştirilen telsiz konuşmalarında, 16 Temmuz 2016 tarihinde Rojhat Ç/A terörist tarafından muhtemelen halk savunma merkez karargâhından verilen notun iletildiği, bu kapsamda;

"Bugünden (16 Temmuz 2016) itibaren teröristlerin askerlerin faaliyetlerine karşı dikkatli olmaları ve askerlere karşı sıradan eylemlerin şimdilik durdurulması,

Mahalleleri tutan polislere eylem yapılması, bahsedilen hususlar konusunda tüm terörist grupların hazırlıklı olmaları,

Teröristbaşı Abdullah Öcalan'dan haber alınamadığı, durumunun tehlikede olabileceği, bu nedenle teröristbaşı hakkında resmi açıklama yapılana kadar halkın sokaklarda teyakkuz ve başkaldırı halinde olması için kışkırtılması"

yönünde talimatların iletildiği tespit edilmiş, ayrıca söz konusu not medya savunma alanlarına bağlı terörist gruplara da iletilmiştir.

18 Temmuz 2016 tarihinde Medya Savunma Alanları sorumlusu Amed Malazgirt (K) Fehmi Atalay adlı terörist tarafından, 15 Temmuz 2016 günü gerçekleşen başarısız darbe girişiminden sonra askerlere yönelik gerçekleştirilen muameleden sonra *"ben asker olsam silahımı bırakıp PKK'ya teslim olurum"* şeklinde ifadede bulunulduğu ve askerlerden terör örgütüne teslim olma girişimi olması durumunda herhangi bir olumsuzluğun yaşatılmayacağı yönünde bilgi ve talimatların iletildiği,

PKK/KCK Sözde Medya Savunma Alanları Karargâhı sorumlusu Fehmi Atalay ile Cilo Eyaleti sorumlusu Fatih Özden arasında yapılan 19 Temmuz 2016 tarihli muhaberede;

"Fehmi Atalay tarafından darbe girişimi sonrasında bölgedeki güvenlik güçlerinden ayrılmak isteyenlere istedikleri bölgeye gitmeleri garantisi verilerek örgüte teslim olmaları yönünde haber gönderilmesi,

FETÖ/PDY adına darbe teşebbüsüne katılan (2) örgüt mensubunun (Rütbeli olduğu değerlendirilen ve açık kimlik bilgileri tespit edilemeyen) silahlarıyla birlikte [(2) G3 P.Tf., (1) telsiz] Şırnak/Uludere bölgesinden Kuzey Irak'a geçtikleri"

bilgileri elde edilmiştir.

DEAŞ terör örgütü ile FETÖ arasındaki ilişki kapsamında;

DEAŞ terör örgütünün ülkemizdeki faaliyetlerinin deşifre edilmesine yönelik yapılan çalışmalar sırasında, Suriye uyruklu Abu Haydar (K) Muhammed El Süleyman isimli DEAŞ terör örgütü mensubunun, 08 Temmuz 2016 tarihinde Şanlıurfa'da gözaltına alındığı, söz konusu şahsın ikametinde yapılan aramada; (12) adet canlı bomba yeleği için hazırlanmış RDX ve bilye ile desteklenmiş infilaklı fitil bağlanmış şekilde patlayıcı kalıbı, (6) adet araç altı mıknatıslı RDX ile güçlendirilmiş patlayıcı kalıbı ve elektronik başlatıcı düzenek, (1) adet AK 47 Kaleşnikof tüfek ve (4) adet dolu şarjör, (1) adet 9 mm susturuculu tabanca ve tabancaya ait dolu şarjör, (1) adet 7x65 mm tabanca ve tabancaya ait dolu şarjör, (1) adet canlı bomba yeleği ve intihar eylemlerinde kullanılan manuel fünyenin ele geçirildiği, şahsın yapılan ön sorgusunda;

"DEAŞ terör örgütünün talimatları doğrultusunda patlayıcı maddeleri yurdumuza soktuğu,

Patlayıcılarla ilgili bilgileri Hüseyin İPEK isimli şahıs aracılığıyla Elvan Yüzbaşı olarak tanıdığı istihbarat görevlisine aktardığını"

bildirilmiştir.

Elvan Yüzbaşı olarak bilinen kişi hakkında yapılan araştırmada; söz konusu şahsın Şanlıurfa İl J.K.lığı İstihbarat Şube Müdürlüğünde görevli iken 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrası FETÖ faaliyetleri kapsamında 28 Temmuz 2016 tarihinde Şanlıurfa'da gözaltına alınan ve bilahare tutuklanarak ihraç edilen J.Asb.Bçvş. İrfan Çetinkaya olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca;

"FETÖ/PDY örgütü adına darbe teşebbüsüne katılan (12) askeri personel ile (8) sivil ve (30) emniyet personelinin (rütbeli olduğu değerlendirilen ve açık kimlik bilgileri tespit edilemeyen) yurt içinde güvenlik kuvvetlerine yakalanmamak amacıyla, Gaziantep ili Oğuzeli ilçesi Akçakoyunlu köyü Suriye sınır hattından, bölgede faaliyet yürüten kaçakçılar vasıtasıyla Suriye'de DEAŞ terör örgütü kontrolünde bulunan bölgelere geçme arayışı içerisinde oldukları, söz konusu firari terör örgütü mensuplarının sınırı geçmeleri halinde DEAŞ üyesi bir heyetin kendilerini karşılamak maksadıyla sınır bölgesinde hazır beklediği,

15.07.2016 günü darbe girişiminde bulunan FETÖ/PDY üyesi olduğu değerlendirilen bir kısım şahısların illegal yollarla Suriye'ye geçecekleri ve bu maksatla Suriye'de bulunan Rakka bölgesinde emir düzeyinde bir şahısla irtibata geçtikleri" yönünde istihbari bilgiler elde edilmiştir.

15 Aralık 2016 tarihinde Komisyona bilgi veren Sakarya İl Emniyet Müdürü Eyüp Pınarbaşı da, bu konuda şunları söylemiştir;[260]

"*Darbeden bir hafta önce, Temmuz ayının 8'i, yani 08/07 tarihinde Şanlıurfa içinde bir Suriyelinin evine istihbarat birimimiz, terör birimimizle bir operasyon yaptık. "Ebu Haydar" isimli Suriyelinin evinde 2 tane canlı bomba yeleği -her şeyiyle tamam, sadece düğmesine basıldığında patlayacak şekilde, çok etkili- hatırımda kaldığı kadarıyla 2 tane kalaşnikof, 2 tane susturuculu tabanca, 6 tane de araçların altına konulan, yapışkan, mıknatıslı bomba ele geçirdik. Şahısların sorgusunda, efendim, herkesi şaşırtacak birtakım bulgulara ulaştık. "Ebu Haydar" denilen şahıs Türk muhaberatına çalıştığından bahsetti, onların bildiğinden bahsetti. Nasıl olur filan dedik. İlk başta tabii*

[260] Eyüp Pınarbaşı'nın 15 Aralık 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

yine inanamadık ve bu, yerler tarif etti, kişi isimleri verdi, "Biz, bunları onların bilgisi dâhilinde götürüyoruz, ilgili yerlere aktarıyoruz, istenen yerlere götürüyoruz." gibi ifade verdi.

Ebu Haydar ifadesinde muhaberattan bahsedince kim olduklarını, ne olduklarını, nerede buluştuklarını sorduğumuzda, Ebu Haydar'ın yanındaki şahısla Şanlıurfa Jandarma Alay Komutanlığının içinde iki defa jandarma istihbarat mensuplarıyla görüştüğünü, üç defa dışarıda görüştüklerini ifade etti. Fotoğraf teşhisi yaptırdık ve konuyu Ankara'yla paylaştık, hatta Ebu Haydar'ı Emniyet Genel Müdürlüğümüzün bir uçağı aldı, Ankara'ya getirdi, sorgulandı, tekrar Urfa'ya geldi, biz tekrar şahsı sorguladık. Şahıs gerçekten muhaberata çalıştığına inanmış. Bombaların yapısından… Daha önceden biz bu bombaları alacaktık, tarihten yaklaşık beş ay önce, tarihleri verdi. Astsubay İrfan Çetinkaya, ismini zikredeyim efendim ve yanındaki uzman çavuşlara malzemelerin aktarımını yapacağımızı, bize yardımcı olmalarını söyledik, onlar "Tamam." filan dediler, ses çıkmadı. Daha sonra bir daha bunlarla konuştuk, beş defa görüşmeleri var. Tabii, bu görüşmeler efendim HTS kayıtlarıyla filan hepsi desteklendi sonradan. Tabii, efendim, buradan biz şu sonucu çıkardık, bu İrfan Çetinkaya'da da "byLock" çıktı, uzman çavuşta da "byLock" çıktı, jandarma istihbaratın içinde Fetullahçı terör örgütünün tamamen hâkim olduğunu öğrendik efendim.

Bombaların araştırılmasından ve tarihlerden baktığımızda biz neyi gördük? İlk buluşmadan sonra Ebu Haydar'ın almadığı bombayı başka birilerinin İstanbul'a sevk ettiğini ve İstiklal Caddesi patlamasının olduğunu tespit ettik.

Diğer bombanın ise… Atatürk Havalimanı'nda yaklaşık 44 kişi şehit olmuştu. O patlamada kullanılan bombalar ile Ebu Haydar'da ele geçirilen bombaların aynı elden hazırlandığı, aynı ürün olduğu ve silahların dahi birbirinin benzeri olduğu ortaya çıktı ve bu görüşmenin de İstanbul'daki patlamadan kısa bir süre önce olduğu ortaya çıktı. Tabii, ilk anda biz bunları, sorguda verdiğinde Ebu Haydar, inanılacak bir durum olarak görmedik. Ancak işin tespiti noktasına geldiğimizde maalesef bu patlamalarda oradaki görevlilerin ihmali değil, kasıtları olduğunu anladık."

Yukarda ifade edilen olaylar, duyumlar/telsiz görüşmeleri ve ele geçen malzemeler değerlendirildiğinde; darbe girişimine katılan FETÖ'ye üye şahısların güvenlik kuvvetlerine yakalanmamak maksadıyla DEAŞ ve PKK/KCK üyesi şahısların yardımıyla DEAŞ ve PKK/KCK terör örgütünün kontrolündeki bölgelere geçtikleri/geçebilecekleri, burada FETÖ mensuplarının tekrar toparlanarak önümüzdeki dönemde ülkemize yönelik diğer terör örgütleri ile birlikte canlı bomba, suikast, silahlı saldırı türü eylem yapabilecekleri, yapacakları eylemlerle Türkiye'de bir kaos ve iç savaş ortamı oluşturmaya çalışabilecekleri ortaya çıkmaktadır.

1.7. FETÖ PDY'NİN 15 TEMMUZ ÖNCESİ SİYASETE MÜDAHALE TEŞEBBÜSLERİ

FETÖ yapılanması kendini güçlü hissettikçe siyasi iktidarlara yönelik taleplerini artırmıştır. Kendilerini eğitim ve medeniyet gönüllüsü bir sivil toplum hareketi olarak kamuya takdim eden bu yapı (FETÖ/PDY) zaman içerisinde büyük bir gizlilikle devletin bütün kurumlarına yerleştirdiği mensupları vasıtası ile kamuda etkin ve belirleyici bir konuma gelmiştir. Özellikle 2010 yılında Anayasada yapılan değişiklik sonrası yeniden şekillenen HSYK bu yapının elemanları tarafından ele geçirilmiş, yargıdaki kritik önemi haiz görevler bu örgüte mensup Cumhuriyet savcısı ve hâkimlere verilmiştir. Böylece söz konusu örgüt aşırı güç zehirlenmesine kapılarak devlet içinde devlet gibi davranmaya başlamıştır. Çoğu kanunsuz olan bu talepler yerine getirilmeyince, örgüt elindeki gücü kanunsuz bir biçimde kullanarak siyasi iktidara taleplerini kabul ettirmek istemiştir.

1.7.1. 7 Şubat 2012 Tarihinde MİT Müsteşarının İfadeye Çağrılması

MİT Müsteşarının 7 Şubat 2012 tarihinde Savcılık Makamınca ifadeye çağrılması hadisesiyle Örgüt, siyasi iktidara ilişkin emellerini ilk kez açıkça ortaya koymuştur. Bu hadise ile ilk kez gerek kamuoyunda gerekse siyasi irade temsilcileri arasında Örgütün mahiyeti ve hedefleri konusunda ciddi şüpheler belirmiş ve Örgüte yönelik tedbirler alma fikri ilk kez etraflıca ve ciddi bir şekilde gündeme gelmiştir. 11. Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül'ün Komisyona gönderdiği 04.01.2017 tarih ve 103029 sayılı cevabi yazı ile Sayın Ahmet Davutoğlu'nun Komisyona gönderdiği 09.01.2017 tarih ve 104997 sayılı cevabi yazıdan da anlaşıldığı üzere, MİT Müsteşarının ifadeye çağrılması olayı ile Örgütün siyasi hedefler takip eden ve bu hedeflere ulaşmak için komplolar tertip eden bir yapı olduğu konusunda ilk ciddi belirtiler ortaya çıkmış ve Örgüt hakkındaki soru işaretleri somut bir şüpheye dönüşmüştür. Yine Sayın Ahmet Davutoğlu'nun bahsi geçen cevabi yazıda belirtildiği üzere, bu olayla birlikte ayrıca Örgütün dönemin hükümetinin varlığından ve yürüttüğü politikalardan rahatsız olan uluslararası güç odakları adına hareket ettiği de bir iddia olmaktan çıkarak somut bir veriye dönüşmüştür.

Olaya ilişkin adli süreç aşağıda sıralandığı şekilde seyretmiştir.

13.01.2012 tarihinde BDP Diyarbakır İl Teşkilatında arama yapılmış olup; aramada ele geçirilen hard diskin incelenmesinde, Hakan Fidan ve Afet Güneş'in PKK'nın Avrupa ayağı yöneticileriyle yaptığı görüşmelerin ses kayıtları olduğu değerlendirilen doküman elde edildiği iddia edilmiştir.

Söz konusu ses kayıtlarından bir kısmının medya da yer alması nedeniyle evrak tefrik edilerek İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

MİT Müsteşarı Hakan Fidan, MİT Eski Müsteşarı Emre Taner, MİT Eski Müsteşar Yardımcısı Fatma Afet Güneş ve iki MİT görevlisi haklarında; PKK terör örgütünün faaliyetlerine mani olma kapsamında yaptıkları çalışmalar esnasında *"görev tanımları ile bağdaşmayacak şekilde hareket etmek suretiyle PKK/KCK terör örgütü içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte örgüte bilerek ve isteyerek yardım etmek"* suçundan soruşturma başlatılmıştır.

FETÖ, 7 Şubat 2012 tarihinde dönemin Başbakanının sağlık sorunları bulunmasını fırsat bilip yargıdaki militanları aracılığıyla MİT Müsteşarını ve diğer MİT personelini gözaltına almaya kalkışmıştır.

Bu arada TBMM tarafından 17.02.2012 tarihli ve 6278 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle 2937 sayılı Devlet istihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu'nun 26. maddesinde bulunan "*MİT menusplarının görevlerini yerine getirirken, görevin niteliğinden doğan veya görevin ifası sırasında işledikleri iddia olunan suçlardan ötürü haklarında cezai takibat yapılması Başbakanın iznine bağlıdır.*" ifadesi *"MİT mensuplarının veya belirli bir görevi ifa etmek üzere kamu görevlileri arasından Başbakan tarafından görevlendirilenlerin; görevlerini yerine getirirken, görevin niteliğinden doğan veya görevin ifası sırasında işledikleri iddia olunan suçlardan dolayı ya da 5271 sayılı Kanunun 250. maddesinin birinci fıkrasına göre kurulan ağır ceza mahkemelerinin görev alanına giren suçları işledikleri iddiasıyla haklarında soruşturma yapılması Başbakanın iznine bağlıdır"* şeklinde değiştirilerek, MİT mensuplarının soruşturulmasının Başbakanın iznine bağlı olduğu hükmü daha netleştirilmiştir.

Bu hüküm uyarınca MİT mensuplarının veya belirli bir görevi ifa etmek üzere kamu görevlileri arasından Başbakan tarafından görevlendirilen kimselerin görevlerini yerine getirirken, görevin niteliğinden doğan veya görevin ifası sırasında işledikleri iddia olunan suçlara dair soruşturma Başbakan'ın iznine bağlanmıştır.

Yürütülen soruşturmanın anılan Kanun kapsamda bulunması nedeniyle, şüpheliler hakkında atılı suç dolayısıyla Başbakanlık tarafından 31.12.2012 ve 24.02.2013 tarihli kararlarla soruşturma izni verilmemiştir.

Soruşturma izni verilmemesi dolayısıyla adı geçenler hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca 22.03.2013 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir.

Komisyonun 9 Kasım 2016 tarihli toplantısında Komisyona bilgi veren MİT E. Müsteşarı Emre Taner, "*7 Şubatta Fetullah Gülen şimdiki MİT Müsteşarını, beni, benim*

dönemimdeki yardımcımı, 2 MİT personelini yargı önüne çıkarmak için çok dehşetli bir kumpas kurmuştur. Ben KCK'nın kurucusuyum iddiaya göre" ifadelerine yer vermiştir.[261]

FETÖ, bu operasyon ile iki temel amaca ulaşmak istemiştir. Örgüt, çözüm sürecinin mevcut Hükûmet eliyle başarılması ihtimalinden rahatsızdır. Oslo sürecini akamete uğratmak amacı taşımaktadır. İkincisi ise örgüt, MİT Müsteşarlığına istediği ölçüde sızamamştır. Bu yolla MİT'i dağıtmak, yıpratmak ve tasfiye etmek istemiştir. Aynı zamanda, MİT müsteşarları üzerinden de dönemin Başbakanına siyasi hesap çıkarmaya çalışmıştır.

MİT Müsteşarının bu hukuksuz girişim karşısında siyasi iradeden aldığı destekle direnç göstererek ifade vermeye gitmemesi ve akabinde belirtilen yasal değişiklik sonrası operasyon başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Doğrudan Başbakana bağlı ve sorumlu olan MİT Müsteşarına yönelik operasyonda asıl hedefin Başbakan olduğu hususunda hiçbir kuşku bulunmamaktadır. Yine Emre Taner; "*Savcı-hâkim-polis üçlüsünün çalışmalarının hız kazandığı bir dönemin sonucu olarak görülmesi gerektiğini, bu adımla hedef büyütülerek MİT müsteşarları ve personeli üzerinden devletin ve Hükümetin tepe noktalarının zedelenmesi ve yargıya taşınmasının yanı sıra; yeterince ele geçirilemeyen ve canlı kaynaklar aracılığıyla istihbari faaliyet yürüten bir gizli servisin, büsbütün işlevsiz hâle getirilmesi, itibarsızlaştırılması, cezalandırılması ve nihayetinde tasfiye edilmesinin amaçlandığını*" dile getirmiştir.

1.7.2. Dershanelerin Kapatılma Süreci

FETÖ, eğitim yapılanmasına özel bir önem vermiştir. Eğitim, örgüt açısından önemli bir finans kaynağı olmakla birlikte, örgütün asıl amacına uluşabilmesi için gerekli olan insan kaynağına uluşabilmenin ve örgüt sistematiğine göre insan yetiştirmenin önemli bir aracı olmuştur. Dershaneler de örgüt açısından, amaçlarına hizmet edecek elverişli bir kurum türü olarak kendini göstermiştir.

İlk dershane 1962 yılında açılmış, kısa sürede yaygınlaşmaya başlamış, özellikle de 80'li yıllardan itibaren ülke genelinde önemli sayılara ulaşmıştır. Dershanelerin açılmasında ve yaygınlaşmasında eğitim sistemlerinde küresel ölçekte meydana gelen gelişmelerin ülkemize doğrudan veya dolaylı etkisinin yanı sıra, ülkemizdeki eğitim sisteminin nitelik ve kapasite sorunlarına yönelik üretilen çözümlerin yetersiz kalmasının da önemli bir etkisi olmuştur. Öğrencilerin bir üst öğrenime geçmede tabi oldukları seçme sınavları ve üniversiteye yerleştirmede yapılan merkezi sınavların varlığı öğrencileri takviye dersleri almaya itmiştir. Eğitim kademeleri arasındaki geçiş sınavları ortaöğretim kurumları arasındaki çeşitlilik ve bu okullar arasındaki statü algısı ortaöğretime geçiş sınavlarını ortaya çıkarmıştır. Buna bağlı olarak dershaneler kısa sürede yaygınlaşmış ve önemli bir pazar haline gelmiştir. Dershaneler

---

[261] Emre Taner'in 09 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

zamanla okullarda uygulanan öğretim programlarının işlevine zarar verecek bir noktaya gelmiştir. Öğrenciler okul saatleri dışındaki zamanlarını dershanelerde geçirmekte, hafta sonları da dahil zamanlarının önemli bir kısmını dershanelere ayırmak zorunda kalmışlardır. Hatta dershaneye gitmek isteyen öğrenciler belli dönemlerde rapor alma yoluna giderek, okul derslerini ihmal eder bir hale gelmiştir.

Belli bir siyasal amacı olan gruplar için dershaneler önemli bir insan kaynağı olarak da kullanılmıştır. Ülke genelinde eğitim açısından iddiası olan çocukların önemli bir kısmı dershanelere kayıt olmuş, bu durum da başarılı öğrencilerin seçimi ve yönlendirilmesinde planlı çalışan örgütler açısından önemli bir fırsata dönüşmüştür.

Dershanelerin oluşumu ve kitleselleşmesi FETÖ'nün ilgi alanına girmiş ve örgüt kısa sürede çok sayıda dershane açmıştır. Örgüt, öncelikle büyük şehirlerde oluşturmuş olduğu dershane zincirini kısa sürede tüm Anadolu kentlerine, hatta orta büyüklükte ilçelere kadar yaygınlaştırmıştır. Başta İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerde önemli kazançlar elde eden örgütün, tüm ülke genelinde yapılanması bu durumun örgüt açısından sadece eğitim veya ekonomik bir faaliyet alanı olmadığını ortaya koymuştur. Örgütün dershane yapılanmasındaki sistematiğini diğer örgüte ait diğer eğitim kurumlarıyla da birlikte incelediğimizde örgütün eğitim alanında elde ettiği gücü ve bu gücün ortaya çıkaracağı tesirleri tespit etmek mümkün olacaktır. Örgüt bu durumu ekonomik açıdan önemli bir rant haline getirirken, başarılı ve zeki çocukları elde etme boyutuyla da örgütsel bir 'devşirme' sistemi oluşturmuştur.

Örgüt, süreç içerisinde daha profesyonel bir yapılanmaya giderek 'sınıflandırılmış' dershaneler oluşturmuştur. Aynı il veya ilçede aynı yapıya ait farklı isim ve statülerde dershaneler açılmıştır. Örgüt bu yeni yapılanması ile bir taraftan, farklı fiyat politikaları uygulayarak sektörde bir tekel oluşturma yoluna giderken, diğer taraftan da farklı zeka veya başarı düzeyine sahip öğrencilerin devam ettiği farklı dershaneler oluşturmuştur. Örgüt, sınıflandırdığı bu dershanelerde uyguladığı fiyat politikalarıyla da farklı sosyo-ekonomik düzeydeki velileri kendi dershanelerine çekme yoluna gitmiştir. Buna bağlı olarak da çoğu zaman aynı cadde üzerinde farklı ekonomik seviyelere hitap eden ama aynı örgüte ait dershaneler ortaya çıkmıştır. Markalaştırılarak pazarlanan dershanelerde piyasanın çok üzerinde fiyatlara öğrenci kayıtları alınmış, bu yolla örgüte büyük paralar aktarılmıştır. Diğer taraftan, daha çok orta ve alt gelir guruplarına hitap eden örgüte ait dershanelerdeki öğrencilerden, örgüt açısından kazanılması hedeflenen öğrenciler üst sınıf dershanelere transfer edilerek bu öğrenciler örgüte kazandırma sürecine dahil edilmiştir.

Dershaneler örgüt mensuplarınca aynı zamanda bir örgüt eğitim kampı olarak kullanılmıştır. Örgüte ait hemen tüm dershanelerde, 'beşinci kat' olarak bilinen özel mekanlar oluşturulmuş ve bu katlar örgütsel faaliyetler için kullanılmıştır. Örgütün üst kademe yöneticilerinin en önemli buluşma yerlerinden birisi de yine dershanelerde oluşturulan bu

bölümler olmuştur. Örgüt lideri Gülen de, öğrencilerle buluşmalarını belli dönemlerde dershanelerdeki bu özel alanlarda yapmıştır.

Örgüt zaman içerisinde kendi örgüt yapılanması için dershane sistematiğini geliştirmiştir. Örgüte mesafeli ailelere ve öğrencilerine ulaşmak amacıyla, bazı illerde farklı dünya görüşlerinin arkasına saklanarak farklı isimler adı altında dershaneler kurulmuştur. Bunun için farklı dünya görüşünden olduğu bilinen dershane zincirlerinden isim hakları alınmıştır. Bunun sonucunda örgüt, birbiriyle hiçbir bağı olmadığı zannedilen bir tür 'kripto dershaneler' oluşturmuştur. Yine örgüt, farklı kılık ve kisveye bürünen örgüt mensubu öğretmenleri farklı dershanelere yönlendirerek, bu dershanelerden öğrenci devşirme yoluna gitmiştir. Öğretmen içerisinde sağ, sol, liberal vb. rolleri üstlenen öğretmenler, farklı gruplara ait dershanelerle işe girip bu kurumlarda gizli bir şekilde örgüt faaliyetlerini yürütmüşlerdir. Ayrıca, kendisine biçilen 'gelecek misyonu' açısından örgüt dershanesinde öğrenim görmesi uygun görülmeyen öğrencilerin bir kısmı da farklı kurumsal yapılardaki dershanelere yönlendirilmiş, takip ve kontrolleri de örgüt tarafından bu dershanelere yerleştirilen öğretmenler tarafından yapılmıştır. Özellikle askeri okullar ile polis kolejlerine hazırlanan çocuklar ile yargı gibi gizli faaliyetler yürütmeyi planladıkları alanlara yönlendirilecek öğrencilerin örgüte ait olmayan dershanelerde öğrenim görmesi sağlanmıştır. Örgüt oluşturduğu bu militan ağıyla, bir taraftan da başka dershanelerden kendi kurumlarına öğrenci transfer etme yoluna gitmiştir.[262]

Yukarıda açıklanan etmenlere de bağlı olarak dershaneler sürekli büyüyen kurumlara dönüşmüştür. 1994-1995 eğitim-öğretim yılında 920 olan dershane sayısı ortalama her yıl 200 artarak 4.262 sayısına kadar ulaşmıştır. Dershaneye kaydolan öğrenci sayısı da sürekli bir artış göstererek kayıtlı öğrenci sayıları 1.280.297 sayısına kadar yükselmiştir. 2009-2010 eğitim öğretim yılından itibaren ise dershane sayısında düzenli bir düşüş başlamış ve dershanelerin dönüşümüne ilişkin düzenlemenim yürürlüğe girdiği 14 Mart 2014 tarihinde ise 3530 sayısına kadar gerilemiştir. FETÖ örgütü de bu süreçte tüm illerde ve önemli sayıda ilçede dershaneler açmıştır. Örgütün dershane sayısı bu dönemde 1000'i aşmıştır. Yaklaşık her üç dershaneden birini elinde bulunduran FETÖ örgütünün, bu kurumlardan elde ettiği maddi kazanç ve ulaştığı insan kaynağı ile diğer kamu kurumlarındaki örgütlü yapısı birlikte incelendiğinde, örgütün önemli bir yapılanmaya gittiği anlaşılmaktadır.

Örgüt, dershane yapılanmasının üzerinden önemli bir geliri de yayımları sayesinde elde etmiştir. Kaynak kitap, yardımcı kitap, soru bankası, dergi gibi yayımlar kaydolan her öğrenciye satılarak önemli bir gelir kalemi daha oluşturulmuştur.

---

[262] İşte FETÖ'nün askeri okullara girişinin şifresi, Milliyet Gazetesi İnternet Sitesi, http://www.milliyet.com.tr/iste-feto-nun-askeri-okullara-gundem-2322579/, Erişim: 31.01.2017

Dershane sisteminin başta okullarımız olmak üzere eğitim sistemimizde açtığı derin yaraları tespit eden Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Başbakanlığı döneminde dershanelerin kapatılması gerektiğine dair ifadeleri, örgüt mensupları arasında ciddi bir öfkeye neden olmuştur. Konuya ilişkin yasal düzenlemelerin yapılması noktasında adımların atıldığı dönemde de örgüt devlet içerisindeki yargı ve emniyet mensuplarını kullanarak 17-25 Aralık darbe girişimini tertiplemiştir.

Dershanelerin dönüşümüne ilişkin Milli Eğitim Bakanlığı yetkililerince yapılan birçok çalışma ve toplantıyı sabote etmeye çalışan örgüt mensupları, illerde sektör temsilcileri ile yapılan değerlendirme toplantılarının gerçekleşmesini de engellemeye çalışmışlardır. Kendi örgüt mensuplarınca tepkisel eylemler yapılmış, bu durum örgüt medyası tarafından sektörün tepkisiymiş gibi haberlere kamuoyuna aktarılmıştır.

Örgütün tüm tepkilerine rağmen, dershanelerin dönüştürülmesine ilişkin yasa 14 Mart 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 6528 sayılı *"Millî Eğitim Temel Kanunu İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"* ile 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununda önemli değişiklikler yapılmıştır. Yapılan düzenleme ile Kanunda yer alan 'dershane' ibaresi ile 'dershane tanımı' kanundan çıkarılmıştır. Yine Kanuna eklenen Geçici 5. madde ile; 1 Eylül 2015 tarihine kadar dershanelerin dönüşüm programına alınmasına, programa alınan dershanelerin 2018-2019 eğitim öğretim yılı sonuna kadar talep ettikleri özel öğretim kurumlarından birine dönüşmelerine hükmedilmiştir. Aynı Kanunun Geçici 5. maddesinin birinci fıkrasında; *"Bu maddenin yayımı tarihide faal olan dershaneler ile Kanunda yapılan düzenlemelere göre gerekli dönüşümü tamamlamayan öğrenci etüt eğitim merkezlerinin eğitim öğretim faaliyetleri 1/9/2015 tarihine kadar devam eder*" hükmüne yer verilmiştir. Bu fıkra ile dershanelerin 1 Eylül 2015 tarihine kadar farklı bir özel öğretim kurumuna dönüşmesine hükmedilmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise; *"Bakanlık, bunlardan 1/9/2015 tarihine kadar başvuranları, belirlenecek esaslara göre uygun görülmesi halinde öğretim kurumlarına dönüşüm programına alır. Dönüşüm programına alınan kurumların, 2018-2019 eğitim öğretim yılının bitimine kadar mevzuatta öngörülen şartları karşılamaları kaydıyla dönüşebilecekleri okul ve diğer kurum türleri ile dönüşüm eses ve usulleri Bakanlıkça çıkarılan yönetmelikle düzenlenir"* hükmüne yer verilerek, dershanelerin dönüşümleri için ihtiyaç duydukları süre kendilerine tanınmıştır. Yine aynı Kanuna eklenen Ek 1. madde hükümlerine göre; dershanelerde görev yapan ve belli şartları taşıyan eğitim personelinin kamuda öğretmen unvanlı kadrolara atanmasına hükmedilmiştir. Bu şekilde dershanelerde çalışan personelin herhangi bir şekilde mağduriyet yaşamamaları hedeflenmiştir. Bunun yanı sıra özel okullarda öğrenim gören öğrenciler için eğitim ve öğretim desteği ödenmesine hükmedilmiştir. Bu şekilde de dönüşüm programına dahil olan ve 2018-2019 eğitim öğretim yılı sonuna kadar mevcut binalarında eğitim yapacak bu kurumların desteklenmesi sağlanmıştır. 4706 sayılı *"Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi*

*Ve Katma Değer Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"*a eklenen Geçici Madde 16 ile de; belli şartları taşıyan ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununa göre dönüşüm programına dahil olan, özel okula dönüşme taahhüdünde bulunan dershaneler için 10 yıla kadar bina kiralama, 25 yıla kadar ise irtifak hakkı tesis edilmesi hükme bağlanmıştır. Bu madde ile de 2018-2019 eğitim öğretim yılı sonuna kadar özel okula dönüşecek dershanelerin arsa ve bina sorununun çözülmesi amaçlanmıştır. Bu iki Kanun hükümleri birlikte değerlendirildiğinde; dershanelerin dönüşümünde dershane kurucularına özel okul veya talep edilen diğer özel öğretim kurumlarından herhangi birine dönüşme hakkının tanındığı, dönüşüm için gerekli sürenin verildiği, arsa ve bina desteğinin sağlanmasına yönelik tedbirlerin alındığı ve eğitim öğretim desteği uygulaması ile kurumların ve öğrencilerin eğitim süreçlerinin desteklendiği anlaşılmaktadır.

Yapılan düzenlemelerle dönüşüm programına alınan kurumların dönüşümleri için gerekli tüm kolaylıklarının alınmasına rağmen FETÖ mensupları, örgütün medya gücünü de kullanarak aleyhte bir propaganda sürecine hız vermiştir. Dershanelerin dönüşüm programına alınmasına ilişkin hükümlerin iptal edilmesi için Anayasa Mahkemesine açılan iptal davası sonrasında ise; FETÖ mensupları tarafından, yapılan düzenlemelerin iptal edileceğine ve dönüşüm programına müracaat edilmemesi yönünde ciddi bir baskının yapıldığı görülmüştür. Ancak yapılan kanun düzenlemeleriyle dönüşüm programına dahil olan dershanelere sağlanan önemli destek/avantajları da kaybetmek istemeyen örgüt, satın aldığı bazı dershaneler üzerinden dönüşüm programına dahil olma yoluna gitmiştir. Aynı şekilde farklı isimlerdeki bazı dershaneleri de programa dahil etmiştir. Örgüt bu süreçte, bir taraftan el altından dönüşüm programına kısmen dahil olurken bir taraftan örgüt medyasını da kullanarak düzenlemeler konusunda kara bir propaganda yapmış hem de sektöre programa dahil olmama noktasında baskı uygulamıştır.

Dershanelerin dönüşümüne ilişkin düzenlemelerin iptal edilmesine ilişkin davaya FETÖ mensupları da müdahil olmuştur. Anayasa Mahkemesi kararını 7 Haziran 2015 seçimlerinden kısa bir süre sonra 13.07.2015 tarihinde vermiştir. 24.7.2015 tarihli 29424 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kararda dershanelerle ilgili yapılan düzenlemelerin önemli bir kısmı iptal edilmiştir. Beş üyenin karşı oyları ve oy çokluğu ile alınan Kararda; yapılan düzenleme ile 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunundan *"dershane"* ibaresinin ve *"dershane tanımının çıkarılmasına"* ilişkin hüküm iptal edilmiştir. Yine Kanunun Geçici 5. maddesinde dershanelerin 1 Eylül 2015 tarihine kadar faaliyetlerine devam edebileceklerine ilişkin hüküm ile dershane öğretmenlerinin öğretmen ünvanlı kadrolara atanmasına ilişkin hüküm iptal edilmiştir. Bu iptal kararından sonra da örgüt mensupları, dönüşüm programına dahil olan dershanelerinin önemli bir kısmını programdan çıkardıkları gibi, diğer sektör temsilcilerine yönelik baskıyı da artırma yoluna gitmişlerdir.

Ancak, Anayasa Mahkemesi Kararlarının geriye doğru yürümemesi, kanun metninden çıkarılan bir hükmün çıkarılmasına ilişkin düzenlemenin Mahkeme tarafından iptal edilmesi ile eski hükmün Kanun metnine geri dönmemesi; Yasama Organı tarafından konuya ilişkin yeni bir düzenlemenin yapılmaması ve buna bağlı olarak da dershanelerin herhangi bir yasal dayanağının kalmamasına nedeniyle Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin gerekçeli kararını da dikkate alarak, 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununda yer alan çeşitli kurslar tanımı kapsamında, Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğinde *"Özel Öğretim Kursları"*nı tanımlamıştır. Yönetmelik hükümlerine göre, her ders bir bilim grubu sayılacak ve bir kurs en fazla üç bilim grubunda faaliyet gösterebilecektir. Bu sınırlama ile Bakanlık, eğitim sisteminin asli unsuru olan okulların ötelenmesini ve öğrencilerin dershane gibi bir asli olmayan eğitim kurumlarının kıskacına girmesini engellemeyi hedeflemiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin kararı sonrasında, 5580 sayılı Kanunun Geçici 5. maddesinin dönüşüm programına ilişkin iptal edilmeyen ikinci fıkrası hükümleri doğrultusunda, dershanelerin diğer özel öğretim kurumlarına dönüşümünü ilişkin iş ve işlemler Bakanlıkça tamamlanmış ve 1 Eylül 2015 tarihine kadar dönüşüm programına başvurular alınmaya devam etmiştir. Bu süre içerisinde Anayasa Mahkemesinin iptal ve gerekçeli kararları dikkate alınarak Bakanlık tarafından konuya ilişkin yapılan yeni düzenlemeler de örgüt mensuplarınca dava konusu olmuştur. Düzenlemelerin yer aldığı Yönetmelik ve Genelgelerin iptali doğrultusunda FETÖ tarafından Danıştay'a iptal davaları açılmıştır. Örgüte ait Pak Eğitim İşçileri Sendikası tarafından açılan ve Danıştay Sekizinci Dairesi'nde karara bağlanan davada, Bakanlık tarafından yapılan düzenlemelerin bir kısmı iptal edilmiştir. Danıştay 8. Dairesi tarafından 15/09/2016 tarihinde iki üyenin karşı oyu ve oy çokluğu verilen kararda, dershanelerin faaliyetlerinin sınırlandırılamayacağına dair karar çıkarılmıştır. Ancak Bakanlıkça alınan yeni tedbirler sayesinde, dönüşüm programına dahil olan kurumların özel bir öğretim kurumuna dönüşümleri sağlanmış, programa dahil olmayanların ise talep ettikleri herhangi bir özel öğretim kurumuna gerekli şartları sağlamaları kaydıyla dönüşmelerine imkan tanınmıştır. Örgütün tüm direncine rağmen eğitim sistemimizde bir kambura dönüşen dershanelerin faaliyetleri sona ermiştir.

Yukarıda da belirtildiği gibi, dershanelerin kapatılması ile örgütün insan kaynağına çok önemli bir darbe vurulmuş ve arka bahçesi kurutulmuştur. Ekonomik açıdan da büyük zarara uğrayan örgütün, dershanelerin dönüştürülmesine yönelik asıl tepkisinin temelini, insan kaynağına vurulan bu darbe oluşturmaktadır. Dershaneler sayesinde çok geniş kitlelere ulaşabilen, öğrencileri istedikleri tasnife göre seçen ve istedikleri alana yönlendirerek, örgüt açısından kullanışlı bir pozisyona getiren örgüt, çalışma sistemindeki can damarını dershanelerin kapanmasıyla kaybetmiştir.

1.7.3. 17-25 Aralık Yargı Darbesi Girişimi

17-25 Aralık süreci Fetullahçı Terör Örgütünün uluslararası odaklar adına hareket ederek siyasete müdahele eden kriminal bir örgüte dönüştüğü konusunda herhangi bir şüpheye yer bırakmayan ve Örgütün darbeci kimliğinin kesin bir gerçek olarak su yüzüne çıktığı dönem olmuştur.

Hükümeti ortadan kaldırmaya kararlı görünen örgüt tarafından 29 Mart 2014 yerel seçimlerine az bir zaman kala kamuoyunda yolsuzluk algısı yaratarak iktidar partisini önce yerel seçimlerde ardından yapılması muhtemel erken genel seçimde hezimete uğratmak ve iktidardan uzaklaştırmak için yargı ve emniyet teşkilatına sızmış militanları vasıtasıyla 17 Aralık 2013 günü rüşvet ve yolsuzluk operasyonu kılıfı altında birbiriyle hiçbir bağlantısı olmayan 3 ayrı soruşturma dosyasından aralarında bakan çocukları, işadamı, banka yöneticisi, belediye başkanı ve bürokratların bulunduğu çok sayıda kişi gözaltına alınarak operasyon başlatılmış, gözaltına alınanlardan bir kısmı tutuklanmıştır. Operasyonlar sonrası Hükümet temsilcilerinin yapmış olduğu açıklamalara karşı Fetullah Gülen tarafından 21 Aralık 2013 tarihinde beddualarla dolu bir cevap verilmiştir.

Hükümet 17 Aralık yargısal darbe girişiminden sonra durumun vahametini görerek 21.12.2013 günü Adli Kolluk Yönetmeliğinde değişikliğe gitmiştir. Kamuoyunda 17 Aralık operasyonları olarak bilinen bu soruşturmaların henüz etkileri devam ederken, oluşan yolsuzluk algısını devam ettirmek amacıyla 25 Aralık 2013 günü yine aynı örgüte mensup Cumhuriyet Savcısı Muammer Akkaş tarafından ikinci bir operasyon için düğmeye basılarak aralarında dönemin Başbakanının oğlu ile 3. köprü ve 3. havalimanı gibi ülke ekonomisi açısından stratejik öneme haiz büyük projelere imza atan iş adamlarının da bulunduğu çok sayıda şüpheli için gözaltı kararları alınması yanında anılan iş adamlarının tüm malvarlıklarına el konulmuştur. Yapılan operasyondan sonra usulsüz soruşturma yürüttüğü için soruşturma evrakı elinden alınan Muammer Akkaş tarafından görevini yapmasının engellendiği şeklinde adliye önünde basın açıklaması yapılarak korsan bildiri dağıtılmıştır. FETÖ'nün kontrolündeki Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından ise 26.12.2013 tarihinde kurumun internet sitesinden bildiri yayınlanarak 17-25 Aralık yargısal darbe girişimini gerçekleştiren örgüt militanlarına açık bir destek verilmiştir. Bu yargısal darbe girişimi sonunda ülke ekonomisi olumsuz yönde etkilenmiş ve ekonomik istikrar zarar görmüştür.

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun 15.11.2016 tarih ve 90836726-622-01-01-2016-41861 sayılı cevabi yazı ekinde gönderilen soruşturma raporlarının muhteviyatından anlaşılacağı üzere 17-25 Aralık soruşturmalarında görev alan Cumhuriyet savcısı ve hâkimlerin usulsüz iş ve işlemlerine ilişkin olarak Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Başmüfettişlerince yapılan inceleme ve soruşturmalar sonucunda sözü edilen Cumhuriyet savcısı ve hâkimlerin

Fetullah Gülen'in liderliğini yaptığı FETÖ'ye üye oldukları belirlenmiş ve yürütülen soruşturmalarda özetle aşağıda yer verilen usulsüzlükler tespit edilmiştir.

17 Aralık soruşturmaları yönünden tespit edilen usulsüz iş ve işlemlerin;

- İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı çalışma talimatına aykırı davranılmak suretiyle, Türkiye Cumhuriyeti bakanlarına suç isnadını içeren soruşturma evrakının Cumhuriyet başsavcısı ya da başsavcı vekili tarafından yürütülmesi için özel soruşturma bürosuna devredilmediği,
- Soruşturmada hedef şahıslar olmadıkları, dolayısıyla haklarında verilmiş bir mahkeme kararı da bulunmadığı halde yasama dokunulmazlığı bulunan 61. Hükümetin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan ile bir kısım bakanların hedef şahıslarla olan görüşmelerinin kayıt altına aldırılıp tape haline getirtildiği,
- Anayasa'nın 100. ve TBMM İçtüzüğünün 107. maddelerine aykırı olarak bir kısım bakanlar hakkında soruşturma yürütülerek suç isnadında bulunulduğu, kolluğa hazırlatılan fezlekede adı geçenlere ait çok sayıda telefon görüşmelerine yer verildiği,
- Yürütülen soruşturmalarda şüphelilere ait telefonlarla ilgili iletişimin tespiti, dinlenmesi, kayıt altına alınması ve sinyal bilgilerinin değerlendirilmesi amacıyla ilgili mahkemelerden kararlar alındığı, dinlemeler hâlen devam ettiği, soruşturma evrakı henüz tekemmül etmediği halde, kamuoyunda algı oluşturmak gayesiyle birbiriyle bağlantılı olmayan soruşturma dosyalarında aynı gün operasyon talimatı verilerek 60'a yakın şüphelinin aynı zamanda gözaltına aldırılıp, haklarında tedbir talebinde bulunularak, oluşturulan algının etkisi ile ekonominin bozulmasına ve Halk Bankasının zarara uğramasına neden olunduğu,
- Her iki soruşturma evrakı da kendisinden alınarak başka Cumhuriyet savcısına devredilmesine ve kovuşturmaya yer olmadığına dair karar ile sonuçlanmış olmasına karşın, kamuoyunu provoke etmek, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanını ve idarecileri itibarsızlaştırmak amacıyla Cumhuriyet Savcısı Celal Kara'nın, bahsedilen soruşturmada kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmesine, takipsizlik kararının gerekçesindeki *"... Recep Tayyip Erdoğan'ın isminin soruşturma dosyasında bulunmadığı, özel olarak Bilal Erdoğan hakkında dinleme kararı olmamasına rağmen usule aykırı olarak haklarında dinleme kararı olan kişiler üzerinden dinleme yapıldığı,..."* şeklinde açıklamadan anlaşıldığı üzere müşteki hakkında iddia edilen bir suçlama da bulunmamasına rağmen, kendi ifadeleriyle operasyonun asıl hedefinin o dönem Başbakan olan Recep Tayyip Erdoğan olduğunu, ekip olarak keyfi alınan kararlar ile usulsüz işlemler yaptıklarını itiraf ettiği, müştekinin adının dosyada olmayışını da yeterli kanıtın olmadığı gerekçesine dayandırarak müştekiye attığı iftiraya uydurma bir zemin hazırladığı,
- 17 Aralık soruşturmalarında koordinatör Başsavcı Vekili olarak görev yapan Zekeriya Öz'ün 02.08.2015 günü şahsi twitter hesabından yaptığı *"Gezi olaylarına PKK müdahil olsaydı şu an hükümet edenlerin bu makamda oturma imkânları olmayacaktı. PKK*

kimden emir aldıysa katılmadı, Gezi olaylarına PKK nedense hiç katılmadı ve müdahil olmadı. Bu konu PKK tarafından pişmanlık olarak dile getirildi, Gezi olaylarının çözüm süreciyle alakasının olmadığını bilmeyen bir geçici Başbakan tarafından yönetiliyoruz" içerikli paylaşımı ile de hükümeti yıkma kastını ortaya koyduğu,

25 Aralık soruşturması yönünden tespit edilen usulsüz iş ve işlemlerin;

- İhaleye fesat karıştırmak, örgüt kurmak, yönetmek, üye olmak ve rüşvet suçları TMK'nın 10. maddesiyle görevli Cumhuriyet Başsavcı Vekilliğinin görev alanına girmemesine rağmen 06.03.2012 tarihinden itibaren soruşturmanın yetkisiz olarak yürütüldüğü,
- İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı çalışma talimatına aykırı davranılmak suretiyle, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı, bakanlar ve milletvekillerine suç isnadında bulunulan soruşturma evrakının Cumhuriyet başsavcısı ya da başsavcı vekili tarafından yürütülmesi için özel soruşturma bürosuna devredilmediği,
- Hedef şahıslar olmadıkları, dolayısıyla haklarında verilmiş bir mahkeme kararı da bulunmadığı halde yasama dokunulmazlığı bulunan 61. Hükümetin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan, bir kısım bakan ve milletvekillerinin muhtelif tarihlerde hedef şahıslarla olan görüşmelerinin kayıt altına aldırılıp tape haline getirtildiği,
- CMK'nın 140. maddesinde şüpheli veya sanığın kamuya açık yerlerdeki faaliyetlerinin ve iş yerlerinin teknik araçlarla izlenerek ses veya görüntü kaydı alınabileceği hüküm altına alınmışken, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 14/10/2012 günü saat:13:30 sıralarında Üsküdar İlçesinde bulunan evinde (Y.E.K.) isimli şahısla buluştuğuna dair cell-harita görüntüsünün tutanak altına aldırılarak, bu hususa soruşturma evrakında yer verildiği,
- Türkiye Cumhuriyetinin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'a ulaşmak gayesiyle, CMK'nın 135/1. maddesinin aradığı *"suçun işlendiğine ilişkin kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı"* hususu araştırılmadan, danışmanları (A.Ü.), (M.V.) ve (Ş.K.) hakkında iletişimin tespiti talebinde bulunularak telefon görüşmelerinin kayıt altına aldırıldığı,
- Anayasa'nın 100. ve TBMM İçtüzüğünün 107. maddelerine aykırı olarak Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan ve bir kısım bakanlar ile ilgili soruşturma yürütülerek suç isnadında bulunulduğu, kolluğa hazırlatılan fezlekede adı geçenlere ait çok sayıdaki telefon görüşmelerine yer verildiği,
- 17 Aralık operasyonu olarak da adlandırılan tahkikatın oluşturduğu etkiyi devam ettirmek amacıyla, yürütülen soruşturmada, 26.10.2013, 18.11.2013, 22.11.2013, 27.11.2013, 29.11.2013, 03.12.2013, 15.12.2013, 17.12.2013, 18.12.2013 tarihlerinden geçerli olmak üzere 1 veya 3 aylık sürelerle iletişimin tespit ve kayda alınması yönünde mahkemelerden kararlar alındığı, dinlemeler halen devam ettiği, soruşturma evrakı henüz tekemmül etmediği halde, yolsuzluk olduğu iddia edilen işlemlere ve ihalelere ilişkin hiçbir belge veya dosya getirtilmeden, bunlarla ilgili hiçbir inceleme ve araştırma yapılmadan 17 Aralık

soruşturmalarıyla eşzamanlı operasyon yapabilmek için alelacele kolluk görevlilerinden fezlekeyi tanzim etmeleri istenerek mahkemeden tedbir taleplerinde bulunulduğu,

- Cumhuriyet Savcısı Muammer Akkaş'ın uhdesinde bulunan soruşturma kapsamı hakkında basın ve yayın organlarına bilgi vermesi ve basın açıklaması yapmasının sonucu olarak; kamuoyunda hükümetle ilgili olumsuz algı oluşmasına ve ekonominin bozulmasına neden olunduğu,

Hususlarına ilişkin olup, kısaca değinilen usulsüz iş ve işlemler nedeniyle ilgili Cumhuriyet savcıları ve hâkimler hakkında Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Başmüfettişlerince meslekten çıkarılmaları ve kovuşturulmaları yönünde soruşturma raporları düzenlenmiş, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu 2. Dairesi tarafından da sözü edilen kişilerin meslekten çıkarılmalarına ve kovuşturulmalarına karar verilmiştir. Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu 2. Dairesinin kovuşturma kararı üzerine ise Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığınca iddianame düzenlenerek ilgililerin yargılamasına ilk derece mahkemesi sıfatıyla Yargıtay'da devam olunduğu, yine 25 Aralık soruşturmasında görev alan kolluk görevlileriyle ilgili olarak da İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca 28.09.2015 tarihli iddianame ile kamu davası açıldığı ve İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinde yargılamanın devam ettiği anlaşılmıştır.

Kamuoyunda *'17-25 Aralık operasyonları'* olarak bilinen soruşturmalar niteliği itibariyle, yargı içine sızmış FETÖ'ye mensup bir kısım Cumhuriyet savcısı ve hâkimlerin, aynı örgüte mensup İstanbul Emniyet Müdürlüğünde görevli bir kısım polis amir ve memurlarıyla fikir ve eylem birliği içerisinde hareket ederek, ayrıca bu yapının kontrolündeki basın ve yayın kuruluşlarının da desteğini alarak örgütün amaçları doğrultusunda planlı ve sistematik bir şekilde yürütülen bir organizasyonun parçası olarak rüşvet ve yolsuzluk operasyonu kılıfı altında Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmaya yönelik bir yargısal darbe girişimidir.

1.8. FETÖ'NÜN SİLAHLI TERÖR ÖRGÜTÜ OLDUĞUNA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME

Sözde "Altın Nesil" yetiştirmek amacıyla yola çıkan örgütün, ılımlı İslam'ı savunan ve radikalleşmeye karşı barışçıl dini motifli söylemleriyle dünyanın ve ülkemizin her kesiminden taraftar bulduğu, eğitim kurumlarında ağabeylik-ablalık sistemiyle geniş kitlelere ulaştığı, özellikle mülki idare, adliye ve emniyet teşkilatları içerisinde kadrolaştığı, her bakımdan yasa dışı bir örgüt niteliğini aldığı (hücreler şeklinde teşkilatlandığı, kod adları kullandığı, bir istihbarat örgütü gibi hareket ederek devlet kadrolarını ele geçirmeye çalıştığı) ve Fetullah GÜLEN'in temel hedefinin kâinat imamı olarak dünyada büyük bir egemenlik kurmak olduğu, grubunun genel anlamda fetih olarak adlandırılan bu amaç etrafında faaliyet gösterdiği ve amaçlarına ulaşmak için her yolu mubah gören bir anlayışla hareket ettikleri görülmüştür.

Sivil toplum örgütü olarak kendini tanımlayan bu yapının açık ve şeffaf olması gerekirken bir istihbarat örgütü gibi “kod isimler, özel haberleşme kanalları, kaynağı bilinmeyen paralar ve gizli yöntemler” kullanması, yönetim kadrosunun faaliyetlerini yurt dışından idare etmesi ve örgüt liderinin Türkiye’ye gelmekten imtina etmesi, hasımlarını saf dışı bırakmak için her türlü baskı, şantaj ve yasa dışı faaliyeti kullanması, çeşitli yabancı misyon temsilcilikleriyle mahiyeti bilinmeyen temaslarda bulunması, söz konusu örgütün casusluk faaliyetlerini de kapsayan organize bir suç teşkilatlanması olduğunu ortaya koyan unsurlardandır. Bu kapsamda örgütün, Türk Devletinin ve Türkiye Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak/ele geçirmek, devletin iç ve dış güvenliğini bozmak amacını güttüğü ve bu kapsamda faaliyet yürüttüğü açıktır.

Yerleşik yargısal içtihatlarda ifade edildiği üzere; bir oluşumun, bir yapılanmanın silahlı terör örgütü sayılabilmesi için,

a- Hiyerarşik yapıya, sıkı bir disipline, eylemli bir işbirliğine sahip olan ve en az üç kişiden oluşan, yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli bir örgüt mevcut olmalıdır,

b- Bu örgüt, Türk Ceza Kanunu’nun ikinci kitap, dördüncü kısım, dördüncü ve beşinci bölümlerde yer alan (devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak, düşmanla işbirliği yapmak, devlete karşı savaşa tahrik, temel millî yararlara karşı faaliyette bulunmak için yarar sağlama, yabancı devlet aleyhine asker toplama, askerî tesisleri tahrip ve düşman askerî hareketleri yararına anlaşma, düşman devlete maddi ve mali yardım; Anayasayı ihlal, Cumhurbaşkanına suikast ve fiilî saldırı, Türkiye Büyük Millet Meclisini ortadan kaldırmaya veya görevlerini yapmasını engellemeye teşebbüs, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini ortadan kaldırmaya veya görevlerini yapmasını engellemeye teşebbüs, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetine karşı silâhlı isyan) suçları "amaç suç" olarak işlemek üzere kurulmuş olmalıdır,

c- Bu örgüt silahlı olmalıdır.

FETÖ’nün lider kadrosunun hedefinin devleti ele geçirmek olduğu, devletin silah kullanma yetkisini haiz kurumları olan Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet içindeki örgütsel kadrolaşma çabalarının bu asıl hedefe giden uzun yolun birer kilometre taşı olduğu, fakat gizlilik ile hareket ederek takiyye esaslarına göre örgütlenmeyi ve gerçek yüzünü gizlemeyi büyük bir başarı ile gerçekleştiren FETÖ’nün tam da yukarıda tanımı yapılan silahlı terör örgütü niteliğinde olduğu görülmektedir.

Örgüt ideolojisi çerçevesinde bağlılarının ideolojik dönüşümünü sağlayacak eğitim sistemi ve materyallere sahip olup hücre tarzındaki yapılanma suretiyle örgüt mensuplarının birbirleri arasında haberleşme, emir-talimat alışverişi, hiyerarşik emir-komuta sistemi

bulunmaktadır. Bu hiyerarşi içerisinde alttan yukarıya doğru rapor, yukarıdan aşağıya doğru emir ve talimat gönderilmekte, örgüt mensuplarının yeni mensuplar kazanma faaliyetleri çerçevesinde yeni çocuk ve gençler örgüte katılmaya ikna edilmekte, ideoloji doğrultusunda eğitilip yetiştirilerek örgütün kadrolarına dâhil edilmektedir.

FETÖ'nün bu niteliğinin farkına varılması üzerine 30 Ekim 2014 tarihli MGK bildirisinde Paralel Devlet Yapılanması olarak yer alan örgüt Milli Güvenlik Siyaset Belgesinde "Legal Görünümlü İllegal Yapılar" başlığı altında "Paralel Devlet Yapılanması" adıyla yer almış ve legal görünümlü "İllegal Hiyerarşik" yapılanma olarak açıklanmıştır. Söz konusu gelişmeler doğrultusunda J.Gn.K.lığınca da 8 Ocak 2016 tarihli komuta katı onayı ile FETÖ mevcut terör örgütleri listesine dahil edilmiştir.

FETÖ'nün terör örgütü niteliğine ilişkin değerlendirmelerden birisi de Anayasa Mahkemesinin 04.08.2016 tarihli kararında yer almaktadır.[263] Burada değinildiği üzere, süreç içinde Milli Güvenlik Kurulu (MGK) tarafından FETÖ'nün milli güvenliği tehdit ettiğine, bir terör örgütü olduğuna ve diğer terör örgütleri ile işbirliği yaptığına dair kararlar verilmiştir. Bu bağlamda MGK Genel Sekreterliği tarafından Kurul toplantılarına ilişkin basın duyurularının FETÖ ile ilgili değerlendirme yapılan kısımları şöyledir;

a. 26/2/2014 Tarihli Toplantıda "*Ülke genelinde güvenliği ilgilendiren hususlar ve yürütülen çalışmalar değerlendirilmiş; bu kapsamda halkımızın huzurunu ve ulusal güvenliğimizi tehdit eden yapılanmalar ve faaliyetler görüşülmüştür.*"

b. 30/4/2014 Tarihli Toplantıda "*Ulusal güvenliğimizi tehdit eden yapılanmalar ve bunlara yönelik olarak alınan tedbirler değerlendirilmiştir.*"

c. 26/6/2014 Tarihli Toplantıda "*Devlet içindeki illegal yapılanmalara yönelik olarak yürütülen adli ve idari işlemler hakkında Kurul'a bilgi sunulmuştur.*"

d. 30/10/2014 Tarihli Toplantıda "*Milli güvenliğimizi tehdit eden ve kamu düzenini bozan iç ve dış legal görünüm altında illegal faaliyet yürüten paralel yapılanmalar ve illegal oluşumlar ile yürütülen mücadelenin kararlılıkla sürdürüleceği vurgulanmıştır.*"

e. 30/12/2014 Tarihli Toplantıda "*Paralel devlet yapılanması ve illegal oluşumlarla yürütülen mücadele hakkında Kurul'a bilgi arz edilmiş, mücadelenin kararlılıkla sürdürüleceği vurgulanmıştır.*"

---

[263] *Anayasa Mahkemesinin 04.08.2016 tarih ve 2016/6 değişik iş-2016/12 karar sayılı kararı*

f. 26/2/2015 Tarihli Toplantıda "*Paralel devlet yapılanması ve legal görünüm altında faaliyet gösteren illegal oluşumlara karşı yürütülen ulusal ve uluslararası çalışmalar hakkında Kurul'a bilgi sunulmuştur.*"

g. 29/4/2015 Tarihli Toplantıda "*Milli güvenliği tehdit eden paralel devlet yapılanması ve illegal oluşumlara karşı yürütülen mücadele hakkında tafsilatlı bilgi arz edilmiş, mücadelenin kararlılıkla sürdürülmesine vurgu yapılmıştır.*"

h. 29/6/2015 Tarihli Toplantıda "*Milli güvenliğimizi tehdit eden, başta paralel devlet yapılanması olmak üzere, tüm yasadışı oluşumlara karşı yürütülen mücadeleye kararlılıkla devam edileceği bir kez daha dile getirilmiştir.*"

i. 2/9/2015 Tarihli Toplantıda "*Paralel devlet yapılanmasıyla, yurt içinde ve yurt dışında, illegal ekonomik boyutu da dâhil olmak üzere sürdürülmekte olan mücadelenin kararlılıkla devam ettirileceği belirtilmiştir.*"

j. 21/10/2015 Tarihli Toplantıda "*Milli güvenliğimizi tehdit eden ve terör örgütleriyle işbirliği içerisinde hareket eden paralel devlet yapılanmasına karşı yürütülen kararlı mücadelenin çok yönlü olarak sürdürüleceği teyit edilmiştir.*"

k. 18/12/2015 Tarihli Toplantıda "*Paralel devlet yapılanmasıyla yurt içinde ve yurt dışında sürdürülmekte olan mücadelenin kararlılıkla devam ettirileceği teyit edilmiştir.*"

l. 27/1/2016 Tarihli Toplantıda "*Millî güvenliğimize yönelik iç ve dış tehditler ile … paralel devlet yapılanmasına … karşı yurt içinde ve yurt dışında sürdürülen mücadele etraflıca değerlendirilmiştir.*"

m. 24/3/2016 Tarihli Toplantıda "*Vatandaşlarımızın huzur ve güvenliği ile kamu düzeninin sağlanması amacıyla yürütülen faaliyetler kapsamlı şekilde görüşülmüştür. Bu çerçevede; … paralel devlet yapılanmasına karşı alınan tedbirlerin uygulanması üzerinde durulmuştur.*"

n. 26/5/2016 Tarihli Toplantıda "*Vatandaşlarımızın huzur ve güvenliği ile kamu düzeninin sağlanması amacıyla yürütülen faaliyetler, terör ve teröristle mücadelede gelinen aşama, millî güvenliğimizi tehdit eden ve bir terör örgütü olan paralel devlet yapılanmasına karşı alınan tedbirler görüşülmüştür.*"

Fetullah Gülen'in de aralarında olduğu örgütün 73 yöneticisi hakkında silahlı terör örgütü kurma ve yönetme, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs, siyasi ve askeri casusluk yapma, zimmet, nitelikli dolandırıcılık, resmi belgede sahtecilik, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, kişisel verilerin hukuka aykırı olarak kaydedilmesi, kişisel verileri hukuka aykırı olarak başkasına verme, yayma, ele geçirme suçlarını işledikleri iddiasıyla kamu davası açılmıştır.[264]

Erzincan Ağır Ceza Mahkemesinin 2016/74 esas-2016/12 karar sayılı 16 Haziran 2016 tarihli kararında ise özetle; Yargıtay kararlarında belirtildiği üzere Anayasal düzene karşı işlenen suçlarda manevi cebrin de yeterli olacağı, bununla birlikte Terörle Mücadele Kanununda belirtilen "cebir ve şiddet kullanarak" kavramının içerisinde cebir veya şiddet kullanılacağına ilişkin güncel tehdidin de bulunduğu, bu kapsamda değerlendirme yapıldığında mahiyeti gereği silahlı olarak Emniyet, Jandarma ve Türk Silahlı Kuvvetleri içerisinde devletin hiyerarşisinden ayrı bir hiyerarşi kurarak ve bu hiyerarşiye sıkı bağlılıkla hareket eden bu örgütün, "terör örgütü ile mücadele" adı altında yetkilerini görevlerinin gereklerine aykırı kullanmak suretiyle amaca ulaşmak için toplum üzerinde baskı, korkutma, sindirme ve yıldırma yöntemi kullanarak işlemler yaptığı ve bu işlemleri kendisine bağlı medyada yayınlamak suretiyle korkutma ve sindirme politikasının ülke geneline yayılmasını sağladığı, bu itibarla örgütün hem manevi cebir ve şiddet kullanmak suretiyle hem de MİT tırlarının durdurulması olayında olduğu gibi doğrudan cebir ve şiddet kullanarak ve ele geçirmeye çalıştığı kurumların emniyet ve askeri kurumlar olması nazara alındığında cebir ve şiddet kullanımına ilişkin güncel tehdidin de bulunması göz önüne alındığında silahlı terör örgütünün yönetsellik, amaç, elverişlilik ve süreklilik unsurlarını gösterdiği dile getirilmiştir.

15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleşen darbe teşebbüsünden önce örgütün, insan öldürmeye fiziksel eğitimleri edindiği ve bu doğrultuda silah kullandığına dair kesin bir tespit yapılamamakla birlikte, örgütün kasıtlı olarak sızdığı/sızmaya çalıştığı devletin güvenlik kurumlarının hâlihazırda silah kullanma hususunda yetkilerinin ve fiziksel eğitimlerinin bulunması örgütün bu yöndeki eğilimini net bir şekilde göstermektedir. Kaldı ki nihai amacı devleti ele geçirmek olan FETÖ, bu amacını gerçekleştirmek yolunda en kapsamlı adımını 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirmiş, devletin silahlarını millete çevirerek tarihimizdeki en kanlı terör eylemini gerçekleştirmek suretiyle asker, polis ve sivil olmak üzere 249 insanımızın

264 *Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 6.6.2016 tarihli ve E.2016/24769 sayılı iddianamesi*

şehit ve 2.301 insanımızın yaralanmasıyla sonuçlanan darbe teşebbüsünde bulunmuş, silahlı terör örgütü olduğuna dair geçmiş tespitlerin haklılığını gözler önüne sermiştir.

İKİNCİ BÖLÜM
FETHULLAHÇI TERÖR ÖRGÜTÜNÜN (FETÖ) 15 TEMMUZ 2016 TARİHLİ DARBE GİRİŞİMİ (KRONOLOJİK SEYRİ, BASTIRILMASI VE ETKİLERİ)

2.1. FETHULLAHÇI TERÖR ÖRGÜTÜNÜN (FETÖ) 15 TEMMUZ 2016 TARİHLİ DARBE GİRİŞİMİ

2.1.1. Darbe Girişimi Öncesi Genel Durum

15 Temmuz Darbe Girişimi, amacına ulaşamamış olsa da, Türk siyasi hayatında meydana gelen en önemli ve belirleyici olaylardan biridir. Bu darbe girişimi ele alınırken, kalkışmanın yaşandığı dönemdeki toplumsal şartların analiz edilmesi, darbe girşimi hakkında aydınlatıcı olacaktır. 15 Temmuz Darbe Girişimi öncesinde ülkemizde meydana gelen olaylar, bu darbeyi planlayan odakların darbeye zemin hazırlamak amacıyla içte ve dışta meydana gelen olayları kendi gizli ajandaları çerçevesinden halka yansıtma gayreti içinde olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu konuda, darbe girişimi sırasında TRT'de okutulan Yurtta Sulh Konseyi basın bildirisinde de, darbecilerin ülke içindeki ve dışındaki durumu nasıl gördüklerine ve halka nasıl yansıtmak istediklerine ilişkin ipuçları bulmak mümkündür.[265]

15 Temmuz gününe gelindiğinde, yurtiçindeki tabloya bakıldığında ilk göze çarpan husus, ülkenin istikrarına kasteden birden fazla terör örgütüyle aynı anda mücadele edilmekte olduğu gerçeğidir. Çözüm sürecini bitirerek *"ateşkesi bozduğunu"* açıklayan PKK terör örgütü, ülkemizin istikrar ve güvenliğini hedef alan diğer bir terör örgütü DEAŞ ve yıllar boyunca devlet idaresine paralel bir yapılanma örgütlediği ortaya çıkan FETÖ, bu süreçte ülkemizin karşı karşıya kaldığı başat terör örgütleridir.

Yurtdışındaki tabloya bakıldığında ise, Avrupa Birliği ile vatandaşlarımızın AB ülkelerine vizesiz seyahatini öngören düzenlemelerin gündemde olması, düzensiz göçün önlenmesi bağlamında AB ülkeleriyle yakın mesai, Rusya ile *"uçak krizinden"* sonra düzelme aşamasına gelen ikili ilişkiler, keza diğer ülkelerle ikili ilişkilerdeki istikrarlı seyir, ülkemizin

---

[265] Darbecilerin TRT'de okuttuğu basın bildirisinin metnine şu linkten ulaşılabilir: Milliyet Gazetesi İnternet Sitesi, http://blog.milliyet.com.tr/27-nisan-e-muhtirasi-metni-ve-15-temmuz-darbe-bildirisi-metni-benzerlikleri/Blog/?BlogNo=537536, Erişim: 31.01.2017.

dış ilişkileri açısından da darbe öncesi dönemin Türkiye için, bölgesinde istikrarsız ülkelerin varlığına karşın, *"aşılmaz sorunlar"* barındırmadığı söylenebilir.

Bu örneklerden de görülebileceği üzere, 15 Temmuz'a giden süreçte ülkede siyasi, ekonomik ve sosyal anlamda darbecilerin *"darbeye zemin hazırlayacak ortam"* bulunduğuna dair beklentisi toplumda karşılık bulmamıştır.

2.1.1.1. Türkiye'de Genel Durum

15 Temmuz Darbe Girişimine gidilen süreçte, darbecilerin darbeye uygun ortam olarak göstermeye çalıştıkları husus ülkemizin istikrarına kasteden birden fazla terör örgütüyle aynı anda mücadele etmekte olmasıdır. 2015 Temmuz ayında çözüm sürecini bitirerek *"ateşkesi bozduğunu"* açıklayan ve saldırılarını arttıran PKK terör örgütü, güvenlik güçleri ve sivil can kayıplarına neden olan eylemler düzenlemekte, bazı ilçelerde *"özyönetim"* adı altında ayaklanma provaları yapmakta ve bunlara karşı güvenlik operasyonları düzenlenmektedir.

DEAŞ ise darbe girişimine giden süreçte ülkemizin istikrar ve güvenliğini hedef alan diğer bir terör örgütü olarak karşımıza çıkmakta ve sivillerin hedef alındığı kanlı saldırılar düzenlemektedir. Bu örgütle mücadele de ülkemizin enerjisini hasrettiği bir diğer alandır.

Keza, FETÖ'ye karşı mücadele bu dönemde hız kazanmış, kamu kurumlarına sızdığı tespit edilen örgüt üyelerinin tasfiyesine başlanmış olup, ayrıca örgütün yurtiçi ve yurtdışındaki finans ve beşeri sermaye kaynakları zayıflatılması için hukuki ve idari önlemler alınmaktadır.

Örgütle iltisaklı kamu görevlilerince 7 Şubat'ta MİT Müsteşarının ifadeye çağrılması hadisesinden itibaren, FETÖ'nün siyasal iktidarı ele geçirme hedefinin nispeten açığa çıktığı, dershanelerin kapatılması süreciyle örgütün açıkça hükümete karşı cephe aldığı, bu bağlamda, kendisine müzahir basın yayın kanallarında ükenin ekonomik durumunun kötüleştiğine dair yayınlar yaptığı, *"darbe olabileceğine"* dair tartışma ve yorumlarda bulunulduğu, *"hükümetin-siyasal iktidarın meşruiyetini kaybettiğine", "yolsuzluk ve hukuksuzluğun arttığı"* yönünde algı oluşturulmaya çalışıldığı açıktır.

Bu süreçte özellikle 17-25 Aralık 2013 *"operasyonları"* sonrası Hükümet, FETÖ'nün tasfiyesi için öncelikle emniyet ve yargı kadrolarında örgüt mensuplarını tasfiye çalışmalarına başlamıştır. Ancak, 15 Temmuz Darbe Girişimi, bu mücadelenin yeterli olmadığını, askeri kurumlar başta olmak üzere, kamunun her alanında bu mücadelenin yeteri kadar verilmediğini gözler önüne sermiştir. 17 Aralık 2013 darbe teşebbüsü sonrasında Türk Silahlı Kuvvetleri, yargı organları ve güvenlik kurumları başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarında FETÖ'ye mensup ya da iltisaklı personelin tasfiyesinde güçlükler yaşanmıştır. Mevzuatın çıkardığı güçlükler ve kurumlarda yerleşik yönetim kademesindeki FETÖ mensuplarının

gösterdiği direnç bunun başlıca sebeplerinden olmakla birlikte, FETÖ'nün illegal yapı niteliğini teşhis konusunda yaşanan gecikme ve ihmaller de mücadelenin yetersizliğinde önemli rol oynamıştır.

Son olarak, darbe girişimi öncesinde MİT başta olmak üzere güvenlik ve istihbarat kurumlarından elde edilen bilgilerle TSK'da kadrolaşmış FETÖ mensuplarının tespit edilerek 3-5 Ağustos 2016 tarihlerinde yapılması öngörülen YAŞ toplantısında ihraç edilmeleri yönünde çalışmalar yapıldığı, örgütün bunun farkında olduğu ve son bir hamleyle 15 Temmuz Darbe Girişiminde bulunduğu yönünde kanaat ve değerlendirmelerin de yaygın olduğu gözlenmektedir.[266]

Bu konuya ilişkin Eski Başbakan Sayın Ahmet Davutoğlu Komisyon'a göndermiş olsuğu cevabi yazıda şunu ifade etmiştir:

> *"Bu örgütün TSK bünyesinden tasfiyesi için en önemli mekanizma niteliğindeki atamalı YAŞ toplantıları benim Başbakanlık dönemimde bir kez, 3 Ağustos 2015'te gerçekleştirilmiştir. Bilindiği gibi Aralık YAŞ toplantılarında atama işlemi yapılmamaktadır. 2015 YAŞ toplantısında bana ve Sayın Cumhurbaşkanımıza intikal eden bilgiler, birlikte yaptığımız istişarî görüşmelerde değerlendirilmiş ve TSK'nin teamül ve kuralları da göz önünde bulundurularak bu güzide ve stratejik kurumumuzun bu tür yıkıcı unsurlardan arındırılması için kapsamlı adımlar atılmıştır. Haklarında yeterli istihbarî veri olmayan ancak şüphe izhar edilen unsurların, karşı karşıya kalınan tehlikenin bertaraf edilmesi amacı ile bu toplantı sonrasında tarafımca devletimizin idari ve istihbari birimlerine vermiş olduğum talimat çerçevesinde, TSK içindeki FETÖ mensuplarına yönelik daha derin bir çalışma başlatılmıştır. Nihayetinde, bu çalışmalar sonrası hazırlanan liste, darbe girişiminde ortaya çıkan gerçeklerin de ışığında 2016 YAŞ toplantısında karara bağlanarak çok ciddi sayıda FETÖ mensubu, TSK'dan uzaklaştırılmıştır. Kanaatimce ve 15 Temmuz sonrasında darbe hazırlıklarına ilişkin ulusal medyamıza da yansıyan, darbeye katılmış askeri ve sivil unsurların yargı makamlarımız önünde vermiş oldukları ifadelerin de teyit ettiği üzere, örgütü telaşlı bir şekilde 15 Temmuz darbe girişimine yönelten ana saiklerden biri de, 2015 YAŞ toplantısında yapılan tasfiyeden yara almış olan örgütün 2016 YAŞ toplantısı çerçevesinde yapılması planlanan ve hazırlıkları benim başbakanlığım döneminde başlatılmış, devletimizin idari ve istihbarî birimlerinin bu bağlamda yaptığı çalışmalardan duyduğu kaygıdır. Bahar aylarına girdiğimizde Genelkurmay Başkanımıza 2016 YAŞ'ı için yürütülen çalışmaların hızlandırılması talimatını*

[266] Galip Mendi'nin 2 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

vermiştim. Genelkurmay Başkanımız da MİT Müsteşarımız ve bu konuda ilgi ve bilgi sahibi bütün kaynaklarla yoğun bir çalışma içinde olduklarını tarafıma ifade etmiştir."

2.1.1.2. Dünyada ve Bölgede Genel Durum

15 Temmuz sürecine yaklaşılırken yurtdışındaki ilişkilerimize bakıldığında, Avrupa Birliği ile ilişkilerin iyi durumda olduğu, AB'ye üyelik sürecimizde yeni fasıl açılmasının gündemde bulunduğu, keza vatandaşlarımızın AB/Schengen ülkelerine vizesiz seyahat edebilmelerine olanak tanıyan bir andlaşmanın yapıldığı, ayrıca, Avrupa ülkelerinin büyük önem atfettiği düzensiz göçün önlenmesi konusunda AB ile mutabakata varıldığı bir dönemden geçilmiştir.

Bu süreçte FETÖ yurtdışına yönelik propagandasında ülkemizde basın özgürlüğü konusundaki uygulamaları eleştirmekte, FETÖ'ye finansman sağlayan şirketlere yönelik alınan idari ve hukuki tedbirleri *"girişim hürriyetine aykırılık"* bağlamında yansıtmaya gayret etmektedir.

Suriye ve Irak'ta yaşanan iç savaşın neden olduğu terör, ülkemizi de hedef almakta, buna karşın, 3 milyona yakın Suriyeli yaşanan insanlık dramından kaçarak ülkemizin istikrar ve güven ortamına sığınmaktadır. Halkımız bu göçmenleri büyük özveriyle kabul etmiş ve Hükümetin bu yöndeki insancıl politikasına destek vermiştir.

Amerika Birleşik Devletleri'nin, bu dönemde bölgedeki DEAŞ unsurlarıyla savaşma konusunda piyade gücü olarak PYD/YPG unsurlarını kullanma eğiliminde olduğu görülmektedir. Ülkemizce ABD'nin bu politikasına karşı çıkılmakta, PYD/YPG'nin PKK'nın bölgede isim değiştirmiş bir uzantısı olduğu, bir terör örgütnün başka bir terör örgütüyle mücadele ediyor olmasının kendisinin terörist niteliğini değiştirmeyeceği vurgulanmaktadır. Yurtiçinde yapılan güvenlik operasyonlarında, PKK terör örgütünün ülkemizde kullandığı ağır silahların ele geçirildiği, bu silahların piyasadan satın alınamayacak nitelikte olduğu, dolayısıyla PYD/YPG'ye DEAŞ ile savaşması için yapılan lojistik yardımın ülkemize karşı kullanıldığına ülkemizce işaret edilmektedir.

Rusya Federasyonu, sınır ihlali nedeniyle güvenlik birimlerimizce düşürülen savaş uçağı nedeniyle ülkemizle ilişkilerini sınırlamış, ancak 15 Temmuz'a yaklaşılan süreçte ikili ilişkilerdeki bu badire de atlatılmaya başlanmış ve karşılıklı güven arttırıcı adımlar atılmıştır. Bu bağlamda Cumhurbaşkanı Erdoğan, Şangay İşbirliği Örgütü ile ilişkilerin yoğunlaştırılabileceği yönünde mesajlar vermiştir.

2.1.1.3. Darbe Öncesi Genel Kronoloji

Gelişen süreçte yurt içi ve dışında yaşananlara kronolojik sırasıyla bakıldığında;

2009 yılında Başbakan sıfatıyla Davos Zirvesine katılan Recep Tayyip Erdoğan, 29 Ocak 2009 tarihinde İsrail Devlet Başkanı Simon Peres, BM Genel Sekreteri Ban Ki Moon ve Arap Konseyi Genel Sekreteri Amr Musa'nın katıldığı *"Gazze: Ortadoğu'da Barış"* konulu oturumda *"one minute"* çıkışını yaptı.

17 Eylül 2010'da ÖSYM Başkanlığınca, 10-11 Temmuz 2010 tarihinde yapılan KPSS Eğitim Bilimleri Testi, sınav sürecinde bazı usulsüzlüklerin yapıldığı kanaati ile iptal edildi.[267]

14 Şubat 2011 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 6110 sayılı kanun ile yargıtay hukuk dairesi sayısı 23, ceza dairesi sayısı ise 15'e çıkartıldı.[268] Böylece Yargıtay için 137 yeni kadro ihdas edildi. Sonrasında, boş bulunan üyeliklerle birlikte toplam 160 yeni üye seçildi.

15 Mart 2011'de Suriye'de gerçekleşen kitlesel gösteriler, halen devam etmekte olan Suriye Krizinin başlangıç noktası oldu.[269]

6 Ocak 2012'de TSK 26. Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ tutuklandı.

7 Şubat 2012'de İstanbul Özel Yetkili Savcısı Sadrettin Sarıkaya, MİT Müsteşarı Hakan Fidan'ı ifade vermeye çağırdı.

3 Temmuz 2013'de, Milli Eğitim Bakanı Nabi Avcı bir gazetecinin kendisine sorduğu *"SBS kalkıyor mu, dershaneler kapatılacak mı"* sorusuna, *"Çok kısa, SBS kalkıyor, dershaneler kapanıyor"* yanıtını verdi.

Aynı yıl Kasım Ayı ortalarında Milli Eğitim Bakanlığının dershanelere ilişkin düzenleme taslağı üzerinde tartışmalar yoğunlaştı. Zaman Gazetesi *"Eğitime Büyük Darbe"* (14 Kasım 2013) ve *"Böyle Bir Yasa Darbe Döneminde Bile Uygulanamadı"* (15 Kasım 2013) manşetlerini kullandı.

17 Aralık 2013 sabahı, Cumhuriyet Savcısı Celal Kara ve Mehmet Yüzgeç'in talimatıyla, birçok kişinin gözaltına alındığı büyük bir operasyon başlatıldı.

Gözaltına alınan kişilere, 'rüşvet, görevi kötüye kullanma, ihaleye fesat karıştırma ve kaçakçılık' gibi suçlamalarının yöneltildiği operasyonu İstanbul Cumhuriyet Başsavcı vekili Zekeriya Öz koordine etti.

---

[267] http://www.osym.gov.tr/TR,3125/2010-kpss-lisans-egitim-bilimleri-testinin-iptali-17092010.html (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[268] http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20100214-1-3.htm (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[269] http://www.milliyet.com.tr/2-yillik-ic-savasin-kronolojisi/dunya/dunyadetay/07.01.2013/1652039/default.htm (Erişim tarihi: 27.01.2017)

O dönemdeki İçişleri Bakanı Muammer Güler'in oğlu Barış Güler, Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan'ın oğlu Salih Kaan Çağlayan, Çevre ve Şehircilik Bakanı Erdoğan Bayraktar'ın oğlu Abdullah Oğuz Bayraktar, Halkbank Genel Müdürü Süleyman Aslan, işadamları Ali Ağaoğlu, Rıza Sarraf ve Fatih Belediye Başkanı Mustafa Demir'in de aralarında yer aldığı 89 kişi gözaltına alındı. Barış Güler ve Salih Kaan Çağlayan, işadamı Rıza Sarraf ve Halk Bankası Genel Müdürü Süleyman Aslan'ın da aralarında bulunduğu 26 kişi tutuklandı.

Cumhuriyet Savcısı Muammer Akkaş, Başbakan Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan için de şüpheli sıfatıyla ifadeye çağrı evrakı hazırladı. Ancak Emniyet, Savcı'nın talimatlarını yerine getirmedi.

2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu kapsamında devlet sırrı niteliğindeki faaliyetlerin deşifre edilmesi suretiyle Milli İstihbarat Teşkilatı üzerinden Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni teröre yardım eden ülke konumuna sokmak, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni yurtiçinde ve uluslararası platformda zor durumda bırakmak ve itibarsızlaştırmak, uluslararası yargı organları nezdinde hukuki ve cezai sorumluluk altına sokmak amacıyla sahte ihbarlarla 1 Ocak 2014 günü Hatay Kırıkhan'da MİT'e ait bir tır ve bir binek oto aranmaya çalışıldı.

6 Mart 2014'te Terörle Mücadele Kanunu'nun 10. maddesi uyarınca görevlendirilen ağır ceza mahkemeleri kaldırıldı.[270]

10 Ağustos 2014'te 12. Cumhurbaşkanı Seçimi yapıldı. Geçerli oyların % 51.79'unu alan Başbakan Recep Tayyip Erdoğan Türkiye Cumhuriyetinin 12. Cumhurbaşkanı seçildi.[271]

27 Ağustos 2014'te yapılan AK Parti 1. Olağanüstü Kongresinde Ahmet Davutoğlu AK Parti Genel Başkanı seçildi.

14 Aralık 2014'te İstanbul merkezli yapılan operasyonda Zaman Gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Ekrem Dumanlı, Samanyolu Yayın Grubu Başkanı Hidayet Karaca, İstanbul Terörle Mücadele Şube Eski Müdürü Tufan Ergüder gözaltına alındı. Hidayet Karaca ve Tufan Ergüder tutuklanırken, Ekrem Dumanlı tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı.

13 Temmuz 2015'de 1 Eylül itibariyle dershaneleri kapatılmasını öngören kanun hükmü Anayasa Mahkemesince oyçokluğu ile iptal edildi.

---

[270] 6526 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 6/6/2014 tarih ve 28933 sayılı Resmi Gazete (Mükerrer).

[271] http://www.ysk.gov.tr/ysk/content/conn/YSKUCM/path/Contribution%20Folders/HaberDosya/2014CB-Kesin-416_d_Genel.pdf (Erişim tarihi: 27.01.2017)

10 Ağustos 2015'de tarihinde 17-25 Aralık Savcıları Zekeriya Öz ve Celal Kara Artvin Sarp Sınır Kapısından Gürcistan'a kaçtı.

12 Ağustos 2015'de PKK/KCK sözde yürütme konseyi eş başkanlığı *"Silopi, Cizre, Nusaybin ve Şırnak halk meclisleri bundan sonra devlet kurumlarını tanımayacaklarını ve onlarla hiçbir işlerinin olmadığını, kendi işlerini kendilerinin yapacağını; kendi öz yönetimlerini kuracaklarını ilan etmişlerdir."* açıklamasını yaptı. Bunun ardından muhtelif il ve ilçelerde sözde halk meclisleri tarafından sözde özyönetim ilan edildi. Buralarda terör örgütü militanlarınca barikatlar oluşturuldu, hendekler kazıldı, bombalı tuzaklamalar yapıldı, yaşayanların güvenli alanlara gitmeleri engellendi. Halkın güvenliğini sağlamak ve PKK'lı teröristleri etkisiz hale getirmek için Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet Güçleri tarafından müşterek operasyonlar yapıldı.

26 Ekim 2015'de Koza İpek Grubuna kayyum atandı.

1 Kasım 2015'de 26. Dönem Milletvekili Genel Seçimi yapıldı. Adalet ve Kalkınma Partisi 317 (%49,50), Cumhuriyet Halk Partisi 134 (%25.32), Halkların Demokratik Partisi 59 (%10,76) ve Milliyetçi Hareket Partisi 40 (%11.90) milletvekili çıkardı.

4 Mart 2016'da Zaman Gazetesine kayyum atandı.

17 Aralık 2013 darbe teşebbüsü sonrasında Türk Silahlı Kuvvetleri, yargı organları ve güvenlik kurumları başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarında FETÖ'ye mensup ya da iltisaklı personelin tasfiyesinde güçlükler yaşandı. Mevzuatın çıkardığı güçlükler ve kurumlarda yerleşik yönetim kademesindeki FETÖ mensuplarının gösterdiği direnç bunun başlıca sebeplerinden olmakla birlikte, FETÖ'nÜn illegal yapı niteliğini görme konusundaki isteksizlik de önemli rol oynadı.

Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde, 17-25 Aralık 2013 sonrasında 4 Genel Müdür Yardımcısı, 36 Daire Başkanı, 74 İl Emniyet Müdürü görevden uzaklaştırıldı, istihbarat, terörle mücadele, kaçakçılık ve organize suçlar, özel harekât başta olmak üzere operasyonel birimlerde görevli 34775 kişinin görev yeri değişti, suça karışan personel hakkında gerekli soruşturmalar yapıldı ve 901 kişi ihraç edildi, 27.03.2015 tarih ve 6638 sayılı Kanun ile 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununda yapılan düzenlemeler ile özellikle müdür rütbesinde bir kısım personel resen emekliye sevkedildi, bazı personelin ise başka kurumlarda görevlendirilmesi sağlandı. Meslekten ihraç edilen kimi personel idari yargı kararlarıyla tekrar göreve iade edildi. Gezi Olayları döneminde İstanbul Emniyet Müdürlüğü Güvenlik Şube Müdürlüğünde görev yapan ve 2014 yılı içerisinde meslekten ihraç edilip sonrasında mahkeme kararı ile göreve iade edilen Mithat Aynacı da bunlardan biriydi. Aynacı, 15 Temmuz gecesi İstanbul Emniyet Müdürlüğü önünde askeri zırhlı personel taşıyıcı içerisinde askeri kamuflaj üniforma ile darbeciler safında

eylem halinde yakalandı. Polis Koleji kapatıldı, Polis Akademisinin 4 yıllık lisans eğitimi veren Güvenlik Bilimleri Fakültesi Polis Amirleri Eğitimi Merkezine dönüştürüldü. 15 Temmuz 2016 öncesi gerçekleştirilen tüm bu düzenlemeler sayesinde emniyet teşkilatı halkla bütünleşerek darbecilerin karşısında durdu.

Yine kamuoyunda İç Güvenlik Paketi olarak bilinen 6638 sayılı Kanun ile Jandarma Genel Komutanlığına yönelik düzenlemeler de yapıldı. Özellikle atama işlemlerine yönelik İçişleri Bakanının yetkisi artırıldı. Bu sayede yapılan kritik atama ve yer değişiklikleri ile FETÖ'nÜn jandarma içerisindeki etkinliği azaltıldı ve jandarma kuvvetleri 15 Temmuz gecesi darbecilerin işgal ettikleri yerlerin geri alınmasında etkili rol oynadı.

FETÖ'nün neden 15 Temmuz 2016 tarihini seçtiğini anlamlandırabilmek için, hemen öncesinde yaşanan aşağıdaki gelişmeler özellikle dikkat çekmektedir:

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve yüksek yargıda değişiklikler içeren *"Danıştay Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı"* 2016 Haziran Ayı içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunuldu ve 6723 sayılı *"Danıştay Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"* 1 Temmuz 2016'da Genel Kurulca kabul edildi. Bu yasayla, Yargıtay ve Danıştay üyelerinin görevlerinin sona erdirilmesi, sadece Yargıtay ve Danıştay başkanları, başkanvekilleri, başsavcılar ve daire başkanlarının görevlerine devam edebilmesi, Yargıtay ve Danıştay'da hem daire sayısı hem de üye sayısının azaltılması, Yargıtay'da daire sayısı 46'dan 24'e üye sayısının ise 516'dan 200'e düşürülmesi, Danıştay'da ise daire sayısı 17'den 10'a, üye sayısının ise 195'den 90'a indirilmesi öngörüldü.

Yasanın Cumhurbaşkanınca onaylanarak yürürlüğe girmesi halinde yüksek yargıya yerleşmiş FETÖ mensuplarının tasfiye edilecek olması örgüt adına telafi edilemez sonuçlar doğuracaktı. 15 Temmuz Darbe Girişimi başarılı olsaydı henüz yüksek yargıda tasfiyeler gerçekleştirilemediği için FETÖ kan kaybı yaşamayacaktı. Nitekim darbe girişiminin atlatılması sonrası Yasa 23 Temmuz 2016 tarihinde Cumhurbaşkanınca onaylandı ve aynı gün Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girdi. [272]

Bu arada, 26 Mayıs 2016 tarihli Milli Güvenlik Kurulu Toplantısında da FETÖ'nün milli güvenliği tehdit eden bir terör örgütü olduğu vurgulandı.[273] [274] 1-4 Ağustos 2016 tarihleri

[272] http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/07/20160723M2.pdf (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[273] http://www.mgk.gov.tr/index.php/26-mayis-2016-tarihli-toplanti (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[274] "MGK'da flaş paralel yapı kararı: Terör örgütü olarak tescilini gerçekleştireceğiz", Akşam Gazetesi İnternet Sitesi, http://www.aksam.com.tr/siyaset/mgkda-flas-paralel-yapi-karari-teror-orgutu-olarak-tescilini-gerceklestirecegiz/haber-519802 (Erişim tarihi: 27.01.2017).

arasında yapılacak olan Yüksek Askeri Şura Toplantısında, Türk Silahlı Kuvvetlerine sızmış FETÖ mensuplarının tasfiye edileceğine dair haberler basında yer aldı.[275]

Tüm bu gelişmeler, örgütü bir an evvel harekete geçmeye itmiştir. Harekete geçme tarihi olarak 15 Temmuz gecesi seçilmiştir.

2.1.2. Darbe Girişimi Gecesi Türkiye'de Yaşananlar

Bu bölüm, İçişleri Bakanlığınca Komisyona sunulan 06.12.2016 tarih ve 61588286.534/669 sayılı cevabi yazı ekinde tüm il valiliklerince ayrı ayrı tanzim edilerek gönderilen bilgiler ile Radyo ve Televizyon Üst Kurulunca Komisyona sunulan 29.11.2016 tarih ve 44096195-622.03-E.30594 sayılı cevabi yazı, İçişleri Bakanlığınca Komisyona sunulan 25.11.2016 tarihli ve 46668477-68875.(63044)-557/731 sayılı cevabi yazı, Komisyonun 03.11.2016 tarihli toplantısına katılan ve Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı Dr. Ergin Ergül, Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı Özer Kontoğlu, Personel ve Prensipler Genel Müdürü Metin Yener ile Güvenlik İşleri Genel Müdürü Bilal Durdalı'dan oluşan Başbakanlık Heyeti ile muhtelif tarihlerde Komisyon toplantılarına katılan İstanbul Valisi Vasip Şahin, Emniyet E. Genel Müdürü Celalettin Lekesiz, Ankara Emniyet Müdürü Mahmut Karaaslan, Jandarma E. Genel Komutanı Galip Mendi ile İstanbul Emniyet Müdürü Mustafa Çalışkan tarafından Komisyona arz edilen takdim içeriği doğrultusunda belgelendirilmiş olup ayrıca söz konusu resmi kaynaklı bilgilerin dışında muhtelif açık kaynaklardan derlenen bilgilerden de faydalanılmak suretiyle 15 Temmuz 2016 tarihli darbe girişimi süreci adım adım ortaya konulmuştur.

Olayların kronolojik seyri, darbe girişiminin kronolojisi ile bu girişimin bastırılması kapsamında yürütülen faaliyetlerin kronolojisi olmak üzere iki alt başlık altında düzenlenmiştir.

2.1.3. Kronolojik Olarak Darbe Girişimi

Darbeye Hazırlık[276]

Önceki bölümlerde anlatıldığı üzere, FETÖ'nün Türkiye üzerinde hem toplumum farklı kesimlerine hem de doğrudan devlete ve hükümete yönelik müdahale çabalarının sonuç vermemesiyle birlikte 1 Kasım 2015 seçimlerini müteakip darbe planlarını somut bir şekilde oluşturmaya ve hayata geçirmek için gerekli gördüğü adımları atmaya başlamıştır. Tamamı avukatlar huzurunda alınan tanık ve sanık beyanlarıyla delillere dayanarak hazırlanmış olan savcılık iddianameleri bu hazırlık sürecini ayrıntılarıyla ortaya koymaktadır. Özellikle, darbe

---

[275] "FETÖ'nün işi YAŞ'ta bitecek!", Sabah Gazetesi İnternet Sitesi, http://www.sabah.com.tr/gundem/2016/07/12/fetonun-isi-yasta-bitecek (Erişim tarihi: 27.01.2017).

[276] Darbeye hazırlık süreci bölümü, genel olarak Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2016/103583 Sayılı (Akıncı) İddianamesindeki ilgili bölümlerden özetlenerek derlenmiştir.

girişiminin ana üssü konumunda olan Akıncılar Üssündeki faaliyetlere yönelik olarak Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca hazırlanan 2016/103583 soruşturma sayılı Dava İddianamesi (kamuoyunda bilinen adıyla Akıncılar İddianamesi) darbe girişimi ile FETÖ arasında bağı açıklıkla ortaya koymaktadır. Bu yüzden bahsi geçen İddianamenin ilgili kısımları buraya özetlenerek alıntılanacaktır:

"1 Kasım 2015 tarihinde yapılan genel seçim sonuçlarının kesinleşmesinin hemen sonrasında, FETÖ/PDY terör örgütü kurucusu ve yöneticileri tarafından darbeye teşebbüs faaliyetini organize edecek kişilerin belirlendiği, bu kapsamda; Adil Öksüz, Kemal Batmaz, Hakan Çiçek, Nurettin Oruç ve Harun Biniş'in darbeye hazırlık faaliyetlerini Türk Silahlı Kuvvetleri içerisine sızmış örgüt elemanlarıyla irtibat kurmak suretiyle yürütmekle görevlendirildikleri anlaşılmıştır.

Darbeye hazırlık faaliyetleri kapsamında FETÖ/PDY Terör Örgütü'nün Hava Kuvvetleri İmamı olduğu değerlendirilen Adil Öksüz'ün Plaka Tanıma Sistemi (PTS) kayıtlarından anlaşılacağı gibi; kullandığı 34 SIR 49 plakalı araç ile 27/12/2015, 09/01/2016, 16/01/2016, 30/01/2016, 20/02/2016, 29/02/2016,14/03/2016, 30/03/2016, 05/05/2016, 27/05/2016, 04/06/2016, 15/06/2016 tarihlerinde Ankara'ya geldiği, Ankara'da darbeye hazırlık toplantıları yaptığı bahse konu toplantılara örgüte bağlı rütbeli askerlerin de katıldığı, toplantılarda darbe faaliyetinin planlamasını yaptıkları, Ankara'daki her önemli toplantıdan sonra, Adil Öksüz'ün yurt dışına giderek yurt dışında da değerlendirme toplantıları yaptığı Yurtdışı Giriş Çıkış Analiz raporundan tespit edilmiştir.

Bu kapsamda; Adil Öksüz'ün Ankara'da darbeye hazırlık toplantılarına 27/12/2015 tarihinde başladığı, bahse konu toplantıdan sonra 31/12/2015 tarihinde İngiltere ülkesine gittiği ve aynı dönemde Şüpheli Kemal Batmaz'ın da İngiltere ülkesinde bulunduğu,

Şüpheli Adil Öksüz'ün 14/03/2016 tarihinde Ankara'ya gelerek yaptığı toplantı sonrasında 17/03/2016 tarihinde ABD ülkesine gittiği ve 21/03/2016 tarihinde ABD ülkesinden Türkiye'ye dönüş yaptığı, aynı dönemde yani 17/03/2016-21/03/2016 zaman aralığında Şüphelilerden Kemal Batmaz, Hakan Çiçek ve Nurettin Oruç'un da ABD ülkesinde olduğu ve aynı dönemde asker Şüphelilerden Tümgeneraller İdris Aksoy ve Kubilay Selçuk'un İngiltere ülkesine çıkış yaptığı, Şüpheli Akın Öztürk'ün damadı yarbay Hakan Karakuş'un da aynı dönemde ABD ülkesinde bulunduğu, bu dönemde örgüt lideri Fetullah Gülen ile ABD ülkesinde darbenin nasıl ve ne zaman yapılacağına ilişkin değerlendirmelerin yapıldığı ve 21/03/2016 tarihinde örgüt lideri Fetullah Gülen'in yeşil cübbe giyerek www.herkul.org isimli internet sitesi üzerinden örgüt mensuplarına dolaylı mesajlar verdiği,

Şüpheliler Adil Öksüz, Kemal Batmaz, Hakan Çiçek ve Nurettin Oruç'un yukarıda açıklanan asker Şüphelilerle birlikte 17/03/2016-21/03/2016 zaman aralığında ABD ülkesinde örgüt lideri Fetullah Gülen ile gerekli istişareleri yaptıktan sonra Türkiye'ye döndükleri ve darbeye hazırlık çalışmalarına devam ettikleri, Adil Öksüz'ün 05/05/2016, 27/05/2016 ve 04/06/2016 tarihlerinde Ankara'da darbeye hazırlık toplantıları yaptığı,

Yine Haziran ayında Adil Öksüz'ün 15/06/2016 tarihinde darbeye hazırlık toplantısı yapmak üzere Ankara'ya geldiği, Ankara'daki toplantıdan sonra İstanbul'a döndüğü ve 20/06/2016 tarihinde Şüpheli Nurettin Oruç ile birlikte ABD ülkesine gittiği ve 25/06/2016 tarihinde Şüpheli Hakan Çiçek ile aynı gün Türkiye'ye döndüğü, 20/06/2016-25/06/2016 zaman aralığında Adil Öksüz ve Nurettin Oruç ile birlikte Hakan Çiçek ve Kemal Batmaz'ın da ABD ülkesinde oldukları, FETÖ/PDY terör örgütü tarafından darbeye hazırlık faaliyetlerini yürütmekle görevlendirilen Adil Öksüz, Kemal Batmaz, Hakan Çiçek ve Nurettin Oruç'un aynı anda ABD ülkesinde bulundukları ve örgüt lideri Fetullah Gülen ile durum değerlendirmesi yaptıkları,

Şüpheli Adil Öksüz'ün 25/06/2016 tarihinde ABD ülkesinden döndükten sonra darbeye hazırlık faaliyetlerine Türkiye'de devam ettiği, bu tarihten sonra Ankara'ya geldiğinde 34 SIR 49 plakalı aracını kullanmadığı, ayrıca yukarıda anlatılan seyahatleri gerçekleştirirken Adil Öksüz, Kemal Batmaz, Hakan Çiçek ve Nurettin Oruç'un farklı günlerde ülkeden çıkmaya, aynı gün çıktıklarında da farklı uçakla gitmeye, bazen Avrupa ülkeleri üzerinden ABD ülkesine gitmeye tedbir kuralları gereği özen gösterdikleri,

Şüpheli Adil Öksüz'ün, Şüpheliler Ahmet Sürmen, Fatih Baştürk, Serkan Aydın ve Murat Bayrakçeken tarafından kiralanan evlerde darbeye hazırlık toplantılarını yaptığı, detayları Gizli tanıklar ŞAPKA ve KUZGUN'un ifadelerinde anlatıldığı gibi; 6-7-8-9 Temmuz 2016 tarihinde Ankara Konutkent'teki villada son hazırlık ve değerlendirme toplantısı yaptığı, toplantıya; Türk Silahlı Kuvvetleri'nin farklı birimlerinde görev yapan örgüt mensubu ve Türk Silahlı Kuvvetleri'ne sızan darbeci askerlerden de katılanlar olduğu, kurmay yarbay Turgay Sökmen, kurmay albay Bilal Akyüz, kurmay yarbay Mustafa Barışavıalan, Tuğgeneral Mehmet Partigöç, Tuğgeneral Gökhan Şahin Sönmezateş, Koramiral Ömer Faruk Harmancık, Kurmay albay Murat Koçyiğit'in de toplantıya katılanlar arasında olduğu, toplantıyı Adil Öksüz'ün yönettiği, toplantıya katılanlara namaz kıldırdığı, namazdan sonra "arkadaşlar 15 Temmuz akşamında yapılacak ilk işlerden bir tanesinin görevlendirme verilecek kuvvetlerle cezaevlerinde tutuklu bulunan cemaat mensubu kişileri vakit kaybetmeksizin cezaevlerinden çıkarmak olduğunu" söylediği, toplantı sırasında zaman zaman yan odaya geçerek ABD ülkesinde yaşayan örgüt lideri Fetullah Gülen ile durum değerlendirmesi yapmak amacıyla

telefon görüşmeleri yaptığı, bu görüşmelerden sonra toplantı odasına geldiğinde; toplantıya katılanlara "arkadaşlar biraz önce içerideki odada büyüğümüzle (örgüt lideri Fetullah Gülen) görüştüm, sizlere selamı var. Arkadaşlar ben cumartesi veya pazar İstanbul'da olacağım, oradan yurtdışına uçacağım, bir aksilik olmazsa salı günü büyüğümüzle görüşüp çarşamba veya perşembe döneceğim" dediğini, silahlı darbe girişiminin Başarı ile sonuçlanamayacağı görüşü belirtildiğinde ise orada bulunan herkese " bu tür olumsuz düşüncelerle Şeytanı içimize karıştırmayalım. Allah'ın yardımı ile bu iş olumlu sonuçlanacaktır." dediği,

09/07/2016 tarihinde Ankara'da Konutkent'teki villada son değerlendirme toplantısı tamamlandıktan sonra Gizli tanık ŞAPKA'nın ifadesinden, uçak biletlerinden ve dosya kapsamında mevcut Atatürk Havalimanı kamera kayıtlarından anlaşılacağı gibi; Şüpheli Adil Öksüz'ün Şüpheli Kemal Batmaz ile birlikte 11/07/2016 tarihinde aynı uçakla ABD ülkesine gittikleri, örgüt lideri Fetullah Gülen'e darbeye hazırlık faaliyetleri ile son bilgileri verdikleri, darbe planını örgüt lideri Fetullah Gülen'e onaylattıkları ve örgüt liderinden son talimatları alarak; 13/07/2016 tarihinde aynı uçakla Atatürk Havalimanı'na Türkiye'ye geldikleri,

09/07/2016 tarihinde Ankara Konutkent'te Adil Öksüz Başkanlığında yapılan toplantılar bittikten sonra bahse konu toplantılara katılan Hava Kuvvetleri Komutanlığı İstihbarat Başkanlığı'nda Tuğgeneral rütbesiyle MUHAYM Başkanı olarak görev yapan Gökhan Şahin Sönmezateş'in 10/07/2016 tarihinde Şüpheli Ali Pehlivan'ı MUHAYM Başkanlığı'na çağırdığı, Şüpheliye Hz. Musa ile Hz. Hızır'ın hikayesini anlattıktan sonra; duyduklarını kimseyle paylaşmayacağına ilişkin yemin ettirdiği, daha sonra Gökhan Şahin Sönmezateş'in Şüpheli Ali Pehlivan'a Coğrafi Analiz Sistemi (CAS) programını açtırdığı ve bilgisayarın başına geçerek bahse konu programdan; MİT Müsteşarlığı, Polis Özel Harekatın eğitim alanı, İçişleri Bakanlığı, Başbakanlık, Gölbaşı ilçesinde bulunan Özel Harekat Daire Başkanlığı, Dikmen Vadisi'nde bulunan bir blok, Ahlatlıbel'deki TİB binası, Ümitköy'deki Türk Telekom'a ait bina, Gölbaşı ilçesinde bulunan TÜRKSAT binası, İstanbul'da bulunan Kalender Orduevi, İstanbul'da bulunan Kalender Orduevi'nin karşısındaki Cumhurbaşkanlığı Köşkü, Fenerbahçe Orduevi, İstanbul Samandıra'da bulunan askeri kışlanın ekran resimlerini çıkarttırdığı ve şüpheli Ali Pehlivan'dan bahse konu resimlerin bulunduğu yerin koordinatlarını, enlem ve boylamlarını tespit ederek ve fotoğrafların üzerine işlemesini istediği, Gökhan Şahin Sönmezateş'in 11/07/2016 tarihinde MUHAYM Başkanlığı'ndaki makamına Şüpheliler Ali Pehlivan ve Veli Bilgin'i çağırdığı, yukarıda açıklanan hedeflerin görüntülerini CAS (Coğrafi Analiz Sistemi) programından A-3 kağıdı ebadında renkli olarak hazırlamalarını istediği,

Şüpheliler Veli Bilgin ve Ali Pehlivan'ın hedef olarak belirlenen yerlerin fotoğraflarını A-3 boyutunda koordinatlarıyla birlikte hazırladıkları ve zarf içerisinde Şüpheli Gökhan Şahin Sönmezateş'e 11/07/2016 tarihinde teslim ettikleri,

12/07/2016 tarihinde; Diyarbakır'daki 8. Ana Üs Komutanı Tuğgeneral Deniz Kartepe'nin pilotlar yüzbaşı Ceyhan Karakurt ve yarbay Ahmet Özdemir ile birlikte aylık uçuş planlamasında olmamasına rağmen Eskişehir Muharip Hava Kuvveti ve Hava Füze Savunma Komutanlığı'nda Tümgeneral rütbesiyle Kurmay Başkanı olarak görev yapan Şüpheli Suat Murat Semiz'den onay almak suretiyle 2 adet F-16 uçağıyla Dalaman Havalimanı'na uçuş gerçekleştirdikleri, ancak Dalaman Havalimanı'na inmeden önce Sayın Cumhurbaşkanı'nın kaldığı otel ve civarında uçuş yaparak fotoğraflama işlemi yaptıkları,

13/07/2016 tarihinde Hava Kuvvetleri Komutanlığı İstihbarat Başkanlığı'nda Tuğgeneral rütbesiyle MUHAYM Başkanı olarak görev yapan, Adil Öksüz tarafından düzenlenen toplantılara katılan ve Sayın Cumhurbaşkanı'na suikast eylemini koordine eden Şüpheli Gökhan Şahin Sönmezateş'in aylık uçuş planlamasında Ankara'dan İzmir'e, İzmir'den Ankara'ya dönüşlü 2 adet F-16 uçuşunu Birleştirilmiş Hava Harekat Merkezi'nde görevli Şüpheli Tuğgeneral Recep Ünal'a onaylatmak suretiyle bahse konu uçuşa, Dalaman Havalimanı'ndan yakıt alma bahanesiyle, Dalaman güzergahını eklettiği, bahse konu uçuş sırasında da Sayın Cumhurbaşkanı'nın Marmaris'te kaldığı otel ve civarında, Şüpheli Gökhan Şahin Sönmezateş'in fotoğraflatma işlemi yaptırarak Cumhurbaşkanı'na suikast suçunun hazırlıklarını yaptırdığı,

13/07/2016 tarihinde Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanı Tuğgeneral Hakan Evrim ile pilot yüzbaşı Ahmet Tosun'un F-16 uçağı ile Diyarbakır'a gittikleri, F-16 uçağına, tespit edilen hedefleri hatasız vurmayı sağlayan gelişmiş hedefleme podu olan sniper cihazı taktırdıkları, ayrıca Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanı Tuğgeneral Hakan Evrim ile Diyarbakır 8. Ana Jet Üs Komutanı Tuğgeneral Deniz Kartepe'nin Diyarbakır'da buluştukları, darbeye teşebbüs faaliyeti sırasında, Diyarbakır'dan darbeye katılacak F-16 uçaklarının planlamasını yaptıkları,

14/07/2016 tarihinde Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanlığı'nda pilot olarak görev yapan Şüpheliler Ahmet Pala ile İlker Hazinedar'ın F-16 uçağı ile Bandırma Üssü'ne gittikleri, F-16 uçağına, tespit edilen hedefleri hatasız vurmayı sağlayan gelişmiş hedefleme podu olan sniper cihazı taktırdıkları,

14/07/2016 tarihinde akşam saatlerinde Şüpheli binbaşı Mehmet Fatih Çavur'un; Şüpheliler Adem Kırcı, Mehmet Çetin Kaplan ve Müslim Macit'i evine çağırdığı,

şüphelilerle darbeye teşebbüs faaliyeti sırasında Akıncı Üssü'nde yapılacak faaliyetlerle ilgili hazırlık toplantısı yaptığı ,

14/07/2016 tarihinde Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanı Tuğgeneral Hakan Evrim'in saat 19:30'da Ersin Eryiğit'i makamına çağırdığı, önce üzerinde cep telefonu olup olmadığını sorduğu, cep telefonunun olmadığını anlayınca, Ersin Eryiğit'e toplam 27 adet F-16 uçağına Mustafa Azimetli tarafından söylenecek mühimmatların yüklenmesi talimatını verdiği, 15/07/2016 tarihinde saat 21:00 sıralarında, toplam 25 F-16 uçağına mühimmat yükleme işleminin tamamlandığı,

Darbeye hazırlık faaliyetleri kapsamında 15/07/2016 tarihinde Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanlığı'nda havanın sıcak olması bahane edilerek bayrak töreninin saat 14:00'da yapıldığı, mesainin erken bitirildiği, darbeye teşebbüs faaliyetine katılması uygun görülmeyen personelin evlerine gönderildiği, darbeye teşebbüs faaliyetine katılması gereken rütbeli askerlerin mesajla geri çağrıldığı, Akıncı Üssü nizamiyelerine darbe yanlısı askerlerin yerleştirildiği, Akıncı Üssü'ne girebilecekler listesinde ismi bulunmayan ve "Yurtta Sulh " parolasını bilmeyen askerlerin Akıncı Üssü'ne alınmadıkları ve Akıncı Üssü'nde saat 15:00'dan sonra darbeye hazırlık toplantılarının yapıldığı,

Darbeye hazırlık faaliyetleri kapsamında 15/07/2016 tarihinde Kayseri 12. Hava Ulaştırma Ana Üs Komutanlığı'ndan yerden alınan koordinatları havadan izleyerek kontrol edebilme, BHHM'ye rapor edebilme ve savaş uçaklarına gerekli koordinatları verebilme yeteneğine sahip C-160 tipi 69-040 kuyruk numaralı ve C-160 tipi 023 kuyruk numaralı 2 adet GÖREN uçağının; Şüpheliler Mehmet Teoman Kalmaz, Mehmet Kaya, Ahmet Ufuk Yener, Adem Emiroğlu, Mesut Bayar, Harun Eraslan, İbrahim Mesut Yılmaz, Ferhat Akbulut, Ferdi Dal ve Ahmet Gökten vasıtasıyla aylık uçuş planlamasında bulunmamasına rağmen, darbeye teşebbüs faaliyeti sırasında, koordinat ve hedef belirleme çalışmasında kullanılmak üzere; Hava Kuvvetleri Harekat Merkezi'ndeki darbecilerin yönlendirmesiyle ve Şüpheliler Cemal Akyıldız ve Erhan Baltacıoğlu'nun talimatıyla, saat 16:00 sıralarında Kayseri 12. Hava Ulaştırma Üs Komutanlığı'ndan kalktığı ve saat 17:00 sıralarında uçakların Akıncı Üssü'ne iniş yaptığı belirlenmiştir."

Darbe Girişiminin MİT Tarafından Tespiti ve İlgili Kurumlara Haber Verilmesi

Milli İstihbarat Başkanlığınca Komisyona gönderilen 22.05.2017 tarih ve 10.000.06.000.105.2/50-97549206 sayılı cevabi yazıda darbe girişiminin MİT tarafından tespiti ve ilgili kurumlara haber verilmesiyle ilgili şu bilgiler paylaşılmıştır:

"Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından daha önce dış makamlarla paylaşılan notlarda, FETÖ/PDY'nin darbe girişiminde bulunabileceği bildirilmiş olmakla birlikte, TSK bünyesinde istihbarat toplanamadığından, darbe girişiminin tarihi konusunda net bir istihbarata daha önceden ulaşılamamıştır.

15.07.2016 tarihinde saat 14.20 sularında Teşkilat Karargâhı'na gelen ve Teşkilatımızla daha önce teması bulunmaması nedeniyle gerekli güvenlik prosedüründen (kimlik teyidi, arşiv taraması vb.) geçirilmesi akabinde saat 15.30 sularında görüşülen bir şahıs tarafından; "Kara Havacılık Okulu'nda görevli bazı şahıslarca MİT Müsteşarı'na saldırı yapılacağı" yönünde teyide muhtaç ham bilgiler verilmiştir. Bunun üzerine söz konusu hususlar, önemine binaen ivedi şekilde sıralı amirlere arz edilmiştir.

Sn. Müsteşar'ın konunun detaylandırılmasına ilişkin talimatı çerçevesinde Karargâh bünyesindeki çalışmalar devam ederken, eş zamanlı olarak önce saat 16.20'de Sn. Müsteşar tarafından Sn. Genelkurmay İkinci Başkanı aranmış ve ihbar hakkında bilgi verilmiştir. Saat 16.40 sularında Sn. Genelkurmay Başkanı, Sn. Müsteşar'ı aramıştır. Sn. Müsteşar, detaylı şifahi bilgi vermesi için ilgili Müsteşar Yardımcısı'nı, Genelkurmay İkinci Başkanı'na göndermiştir. Daha sonra Sn. Müsteşar, Sn. Genelkurmay Başkanı'ndan gelen davet üzerine saat 18.00 civarında Genelkurmay Karargâhı'na gitmiştir. Sn. Genelkurmay Başkanı, ihbarın doğruluğunu araştırmak/ihbarı teyit tekzip etmek ve gerekli tedbirleri almak üzere Kara Kuvvetleri Komutanı'm ivedi olarak görevlendirmiştir. Sn. Genelkurmay Başkanı, Kara Havacılık Okulu'ndaki kontroller sonuçlanana kadar ülke genelinde hava araçlarının uçuşunun yasaklanması için Genelkurmay Harekât Merkezi'ne emir vermiştir. Ayrıca Ankara Garnizon Komutanı'nı arayarak, Ankara'da askeri birlik hareketliliğinin ikinci bir emre kadar durdurulması talimatını vermiştir.

Bu esnada Sn.Müsteşar'a yönelik saldırı ihbarı teyit ve tekzip edilmemiş olmasına rağmen, gelişmelerin bildirilmesi amacıyla Sn. Müsteşar tarafından, Sn. Cumhurbaşkanı'nın Koruma Müdürü aranmış ve Sn. Cumhurbaşkanı'nın müsait olmadığının öğrenilmesi üzerine, Koruma Müdürü'ne bir anormallik olup olmadığı ve muhtemel tehditlere karşı hazırlıklarının bulunup bulunmadığı sorulmuştur. Koruma Müdürü'nün, herhangi bir anormallik olmadığı ve güvenlik tedbirlerinin yerinde olduğu yönündeki ifadesi üzerine Sn. Müsteşar, Genelkurmay Başkanı'nın makamında Sn. Kara Kuvvetleri Komutam'ndan haber gelmesini beklemeye devam etmiştir. Kara Kuvvetleri Komutanı'ndan saldırı ihbarının teyidine yönelik herhangi bir haber gelmemesi üzerine Sn. Müsteşar, saat 20.30'da MİT Karargâhı'nda Suriye Ulusal Koalisyonu eski Başkanı

Muaz HATİP ile olan randevusu nedeniyle, saat 20.20'de Genelkurmay Karargâhı'ndan ayrılmıştır."

15 Temmuz 2016 Cuma Darbecilerin Fiilen Hareket Geçmesi

20:09 Ankara - Saat 14.45'te Kara Havacılık Komutanlığında görevli bir binbaşının MİT'e gelerek gece saat 03:00'te MİT Müsteşarı Hakan Fidan'a yönelik bir eylemi ihbar etmesi üzerine başlatılan ve Genelkurmay nezdinde yapılan toplantılar neticesinde alınan tedbirlerden sonra paniğe kapılan FETÖ/PDY mensubu darbeci Yurtta Sulh Konseyi üyeleri daha önce 16/07/2016 tarihinde saat 03:00 olarak belirlenen darbeye teşebbüs saatini öne çekerek saat 20:30 olarak yeniden belirlemiştir.

20:23 Ankara - Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanlığı'nda toplanan 33 Özel Kuvvetler görevlisi Genelkurmay Karargahına doğru bir otobüs ile yola çıkmıştır.

20:25 Ankara – Genelkurmay Başkanı'nın açık emrine aykırı olarak Hava Kuvvetleri Harekat Merkezi'ndeki darbeci askerler Tuğgeneral Kemal Mutlum'un talimatıyla ilgili yerlere, bütün uçakların uçuşlarının serbest olduğunu duyurmuşlardır.

20:46 Ankara - Darbenin gece saat 03:00'da Başlayacak olması nedeniyle karargahtan erken ayrılan Genelkurmay Stratejik Daire Başkanı Tümgeneral Mehmet Dişli kendi özel aracıyla Genelkurmay Karargahı'na geri dönmüştür.

21:00 Ankara - Tümgeneral Mehmet Dişli, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar'ın makam odasına girerek kendisine "*Komutanım operasyon başlıyor, herkesi alacağız, taburlar, tugaylar yola çıktı, biraz sonra göreceksiniz*" diyerek darbeyi tebliğ etmiştir. Bunun üzerine söylenenlere tepki gösteren ve bu girişimi hiçbir şekilde desteklemediğini net olarak belirten Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar odanın dışında hazır bekleyen bir grup darbeci tarafından bir bezle ağzı kapatılmak, elleri kelepçelenmek suretiyle zorla alıkonmuş ve emir subayı Yarbay Levent Türkkan tarafından başına silah dayanması suretiyle ölümle tehdit edilmiştir. Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar da; "*sık ulan*" diyerek tepki göstermiş, "*ne yaparsanız yapın, bu girişiminizi desteklemeyeceğim*" diyerek karşılık vermiştir.

21:03 Ankara - Mehmet Partigöç ve bir grup darbeci subay Yarbay Gökhan Eski'nin odasına gelerek 28.Topçu Tugay Komutanı Murat Aygün'ü telefonla arayıp harekete geçme emrini vermiştir.

21:16: Ankara – Darbecilerden oluşan bir grup Genelkurmay Karargahı'ndaki Silahlı Kuvvetler Harekat Merkezi'nin giriş çıkışını kontrol altına almıştır.

21:20 Ankara - Akıncı 4.Ana Jet Üs Komutanlığından hareket eden ve içinde 33 Özel Kuvvetler personelini taşıyan otobüs Genelkurmay Karargahı'na ulaşmıştır. Darbeci Yarbay Gökhan Eski'nin karşıladığı personel Kurmay Albay Doğan Öztürk ve Başçavuş Suat Sağlam refakatinde Genelkurmay Başkanı'nın giriş çıkış yaptığı 1-A kapısından girerek komuta katına çıkmıştır.

21:26 İstanbul - Darbeciler tarafından oluşturulan Yurtta Sulh isimli WhatsApp grubunda, "*E-5 ve TEM'den İstanbul dışına çıkan trafik serbest bırakılacak, İstanbul içine giren trafik engellenecek ve geri çevrilecek*" emri verilmiştir.

21:28 İstanbul - Darbeciler tarafından oluşturulan Yurtta Sulh isimli WhatsApp grubunda, bu saat itibariyle; "*Alınması gerekenlerin derhal alınması*" talimatı verilmiştir.

21:30 Ankara - J.Gn.K.lığı Beştepe Ana Karargah Binası, darbeye teşebbüs maksadıyla, emir-komuta zinciri dışında münferit hareket eden yaklaşık (80-85) darbeci tarafından hareket merkezleri ile nöbetçi heyetleri silah zoruyla görev başlarından uzaklaştırılarak ve kişi hürriyetleri tahdit edilerek ele geçirilmiştir.

21:30 İstanbul - Beylerbeyi civarında birtakım askerlerin araçların önünü keserek, *"Darbe yaptık, kimlik soruyoruz"* dedikleri, bazı araçları da geri gönderdikleri belirlenmiştir.

21:45 Ankara - Ankara semalarında uçakların alçak uçuş yapması üzerine Başbakanlık Müsteşarı konunun araştırılması talimatını vermiştir.[277]

21:45 Ankara - Jandarma Genel Komutanıyla irtibat kesilmiştir. Gazi Orduevinden düğünden çıktığı sırada darbeciler tarafından kaçırılarak Akıncı Hava Üssüne götürüldüğü ertesi gün öğrenilmiştir.[278]

22:00 - Ankara - Genelkurmay'da silah sesleri duyulmuş ve bir helikopterden dışarıda bulunan halkın üzerine ateş açılmıştır.

22:00 Ankara - Ankara'da Genelkurmay Başkanlığı Karargahı ve TRT Genel Müdürlüğü bir grup askerce ele geçirilmiş, aynı saatlerde İstanbul'da Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet Köprüleri bir grup asker tarafından geçişe kapatılmıştır.

22:00-23:00 Sakarya - 1. Motorize P.Tug.K.V. P.Kur.Alb. Uğur Coşkun darbe kalkışmasını başlatmıştır ve İl J. K. vekili de darbecileri desteklemiştir.

---

[277] Dr. Ergin Ergül'ün 3 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[278] J.Gn.K.lığının 17 Temmuz 2016 tarihli ceridesi.

22:20 İstanbul - 1.Ordu Komutanı Org. Ümit Dündar konutunu terk ettikten on beş-yirmi dakika sonra 4 veya 5 kişilik bir ekip konuta gelerek evin içerisinde Komutanı aramıştır.

22:22 Ankara - Ankara Emniyet Müdürü Mahmut Karaaslan İl Jandarma Komutanı Ferdi Korkmaz'ı aramış ve Ferdi Korkmaz "*Ahlatlıbel'deki Jandarma tesislerine girmek üzere olduğunu, girip bilgi alıp geri döneceğini*" söylemiş ve içeri girince de FETÖ mensuplarınca esir alınmıştır.

23:00-24:00 Sakarya - Nöbetçi personelin direnme çabasına rağmen Sakarya Valiliği darbeciler tarafından işgal edilmiştir.

23:00-24:00 Şırnak - Çakırsöğüt Tugay Komutanı olarak görev yapan Ali Osman Gürcan'ın darbeye destek olmak üzere yaklaşık 400 komandoyu taşıyan 29 adet Unimog içinde personelleri ile birlikte, 3 adet kirpi, 3 adet sultan araç ve 10 adet zırhlı kobra araç Cizre istikametine hareket etmiştir.

23:08 Ankara - Gölbaşında bulunan Emniyet Genel Müdürlüğü Havacılık Dairesi Başkanlığı F-16 uçakları tarafından bombalanmış, 7 havacılık dairesi personeli şehit olmuştur.[279]

23:24 Ankara - Gölbaşı ilçesindeki Polis Özel Harekat Eğitim Merkezi'nde patlama meydana gelmiştir.

23:30 Ankara - Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar'ın, darbe girişiminde bulunan bir grup asker tarafından rehin alındığı bildirilmiştir.

23:45 Ankara - Genelkurmayda silah sesleri duyulmuş ve bir helikopterden de dışarıda bulunanların üzerine ateş açılmıştır.

16 Temmuz 2016 Cumartesi

00:00-01:00 Malatya - 2.Ordu Komutanlığı İnönü kışlasında kalkışmaya destek veren silahlı kuvvetler mensuplarının bulunduğu, kışlanın (2) numaralı nizamiyesinin kalkışmacılar tarafından ele geçirildiği, kışla içerisine giriş çıkışa müsaade edilmediği tespit edilmiştir.

00:03 Ankara - Gölbaşında bulunan Emniyet Genel Müdürlüğü Özel Harekat Daire Başkanlığı nizamiye girişine F-16 savaş uçağı ve silahlı helikopter ile hava saldırısı

---

[279] Komisyonun 30 Kasım 2016 tarihinde Emniyet Genel Müdürlüğü Özel Harekat Daire Başkanlığına gerçekleştirdiği yerinde inceleme ziyareti sırasında EGM Havacılık Daire Başkanı Uygar Elmastaşı'nın beyanına ilişkin dinleme tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

gerçekleşmiştir. Saldırı sonucunda 38'i özel harekat, 4 genel idare ve 2 sivil olmak üzere 44 personel şehit olmuştur.

00:05 Ankara - Darbe girişiminde bulunan askerler tarafından TRT spikerine Yurtta Sulh Konseyi imzasıyla darbe bildirisi okutulmuştur.

00:44 Ankara - Helikopterler tarafından Cumhurbaşkanlığı Külliye bölgesine yönelik saldırılar başlamıştır.

00:57 Ankara - TRT'de yayımlanan korsan bildirinin ardından TÜRKSAT tarafından televizyon yayınının kesilmesi üzerine, askeri kalkışmada bulunan saldırganlar, TÜRKSAT'ın Gölbaşı'ndaki tesislerine askeri helikopterlerle saldırmıştır.

01:01 Ankara - Ankara Emniyet Müdürlüğü savaş uçağı ve helikopterlerin saldırısına uğramıştır. Milli Savunma Bakanı Fikri Işık, *"Bu, TSK içinde bir cuntanın kalkışma girişimidir"* şeklinde açıklama yapmıştır.

01:15 Marmaris - Sayın Cumhurbaşkanı, Marmaris'ten Dalaman'a helikopterle hareket etmiştir.

01:30 Sayın Cumhurbaşkanı, Dalaman'a helikopterle iniş yapmış, saat 01:43'te de İstanbul'a hareket etmiştir. Sayın Cumhurbaşkanının İstanbul'a hareketi akabinde konaklanan otele darbeciler tarafından gerçekleştirilen saldırıda çatışma çıkmış, 2 polis şehit olmuş, 25 polis ve 1 özel güvenlik görevlisi yaralanmıştır.

02:38 Ankara - Genelkurmay ve Türkiye Büyük Millet Meclisi arasında toplanan vatandaşın üzerine helikopterden ağır silahlarla ateş açılmıştır.

02:42 Ankara - TBMM bombalanmış, bazı polis memurlarıyla Meclis görevlileri yaralanmış, kulis camları kırılmış, binada ciddi tahribat meydana gelmiştir.

02:49 Ankara - Meclise yeni bir bomba atılmıştır. TBMM Başkanı İsmail Kahraman ve Genel Kuruldaki milletvekilleri Meclis sığınağına inmiştir.

02:57 Ankara - Darbe girişimi sırasında saldırıya uğrayan Ankara Gölbaşı'ndaki TÜRKSAT Kampüsü'nde görevli 2 personel şehit olmuştur.

03:00-04:00 Malatya - Kalkışmacılar tarafından 2.Ordu K. İnönü kışlası 2 nolu nizamiye bölgesinde tertiplenen Jandarmaya ait üç zırhlı araca yoğun şekilde ateş açılmıştır.

03:15 Ankara - Genelkurmay Başkanlığından yeniden çatışma sesleri gelmeye başlamıştır.

03:20 Marmaris - Cumhurbaşkanın kaldığı otele darbeciler 34 kişilik SAT ve SAS timleri ile indirme yapmıştır.

03:22 Ankara - Gölbaşı'ndaki TÜRKSAT kampüsü, sivillerin tahliye edilmesinin ardından bombalanmıştır.

03:40 Ankara - Genelkurmay önünde toplanan vatandaşlara ateş edilmiştir.

03:40 İstanbul - Cumhurbaşkanlığı ATA uçağı Atatürk Havaalanı'na inmiş, akabinde Devlet Konukevine geçmiştir. Bir askeri helikopter ve alçak uçuş yapan uçak tarafından taciz yapılmıştır.

04:42 Marmaris - Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, Marmaris'te konakladığı ve gece yarısı ayrıldığı otele helikopterlerden ateş açılmıştır. Helikopterlerden inen yüzleri maskeli ve ağır silahlar taşıyan askerler oteli abluka altına almıştır. Çıkan çatışmada 5 polis yaralanmıştır.

06:43 Ankara - FETÖ mensuplarınca, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nin yakınlarına 2 bomba atılmıştır. Bombalar, Millet Camisi'nin önüne park etmiş araçlardan birinin üzerine düşmüştür.

07:00 Ankara - Cumhurbaşkanlığı Külliyesi yakınındaki Jandarma Genel Komutanlığının bulunduğu kavşağa askeri uçaktan bomba atılmıştır.

07:41 Ankara - Genelkurmay Başkanlığından dışarıya çıkarılan tanktan, barikat amacıyla kurulan kamyonların olduğu bölgeye ateş açılmıştır.

09:44 - Darbe girişimi nedeniyle çıkan olaylarda Türkiye genelinde, 90 kişinin şehit olduğu, bin 154 kişinin yaralandığı bildirilmiştir.

2.1.4. Darbe Girişiminin Bastırılması

15 Temmuz 2016'da Genelkurmay'da silah sesleri duyulması ve bir helikopterden dışarıda bulunanların üzerine ateş açılması, aynı saatlerde İstanbul'da Boğaziçi Köprüsünün Anadolu yakasının bir grup asker tarafından geçişe kapatılması şeklinde ilk belirtileri ortaya çıkan darbe girişimine hükümetçe derhal ve etkili bir karşılık verilmiş, yargı mensupları ve kolluk kuvvetleri hızla olaya vaziyet etmiş ve netice olarak darbe girişimi tüm yurtta yaklaşık 22 saatte kontrol altına alınmış ve darbeci unsurlar bertaraf edilmiştir.

Çok partili demokrasiye geçilmesinden sonra her 10 yılda bir darbeye muhatap olan ülkemizde, ilk defa milletimiz; Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan başta olmak üzere, TBMM Başkanı İsmail Kahraman, Başbakan Binali Yıldırım, siyasi parti başkanları, iktidar ve muhalefetiyle tüm milletvekilleri, darbeci teröristlere geçit vermeyen subay, astsubay, erbaş ve erler olmak üzere TSK mensupları, onlarca arkadaşı şehit olmasına rağmen görevlerini hakkıyla yerine getiren emniyet mensupları, yurt genelindeki bütün camilerden ezan okuyarak ve sala vererek milletin maneviyatını harekete geçiren diyanet mensupları, personel, araç ve iş makinalarıyla hain darbecilere geçit vermeyen belediyeler, tüm medya kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve hain darbecilerin uçaklarına, helikopterlerine, gemilerine, tanklarına, zırhlı araçlarına, makinalı tüfeklerine, tüfek ve tabancalarına göğsünü siper eden, kadını, erkeği, çocuğu, genci ve yaşlısıyla tüm Türk Milleti hain darbe girişimine karşı koymuş ve kısa sürede darbenin bastırılmasını sağlamıştır. Tarihimizde ilk defa sivil asker toplumun her kesiminin hain darbe girişimine topyekun karşı duruşu dünyaya örnek olmuş ve Türk Milletinin demokrasiye ve geleceğine sahip çıkması takdirle karşılanmıştır. Halkımız ve tüm kurumlarımız demokrasiye ve geleceğine sahip çıkmıştır.

Hiçbir ön organizasyon olmadan sadece Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın bir televizyon kanalına telefonla bağlanarak halkı sokağa davet etmesi ve kendisinin de halkla birlikte sokağa inerek darbecilere karşı duracağını belirtmesi üzerine halkın sokaklara akın ederek canı pahasına, uzun süreli çok iyi çalışılmış ve planlanmış darbeye ve darbecilere topyekun karşı koyarak darbenin bastırılmasının sağlanması dünyada örneği olmayan bir direniş destanı olmuştur.

Darbe Girişiminin Bastırılmasına Yönelik Faaliyetlerin Kronolojisi

15 Temmuz FETÖ darbe girişiminin bastırılmasının kronolojik gelişimini, darbe girişimi öncesi MİT'e yapılan ihbardan başlatmak uygun olacaktır. Zira bu ihbar darbe girişiminin bastırılmasında başlı başına en önemli etkenlerden biri olmuştur. Bu ihbar her ne kadar MİT Müsteşarına suikast girişimiyle ilgili de olsa, silahlı kuvvetlerden kalkacak helikopterlerle en önemli kamu yetkililerinden birine suikast yapılmasının planlanması haberi oldukça ciddi bir durum olduğunun göstergesi kabul edilmiş ve gerekli tedbirlerin alınmasına zemin hazırlamıştır. Nitekim ihbarın gerçek olabilme ihtimaline karşı Genelkurmay Başkanlığında Genelkurmay Başkanı ve MİT Müsteşarının bir araya gelerek konuyu değerlendirmeleri ve ihbarı ciddiye aldıklarının göstergesi olarak Genelkurmay Başkanının imzasıyla Kuvvet komutanlıklarına emirname yayımlanması ve bazı birliklere denetçiler gönderilmesi darbecileri panikletmiştir. Darbe girişimi sırasında *"Yurtta Sulh Konseyi"* olarak örgütlendikleri anlaşılan darbecilerin darbeyi aslında 16 Temmuz 2016 saat 03:00'de başlatmayı planladıkları ancak Genelkurmay Başkanlığındaki hareketlilikten paniğe kapılarak

planlarını 15 Temmuz 2016 saat 21:00'e alarak darbeyi planlanandan 6 saat önce başlattıkları anlaşılmıştır.

15 Temmuz Darbe Girişiminin Bastırılmasına İlişkin Kronolojik Gelişmeler;

14:45 Ankara - Kara Havacılık Okul Komutanlığında görevli bir Pilot Binbaşı MİT yerleşkesine gelerek saat 03:00'da *"3 adet helikopterin MİT Müsteşarının evine saldıracağı ve Müsteşarın kaçırılacağı"* ihbarında bulunmuştur.

15:05 Ankara - Kara Havacılık Okul Komutanlığında görevli Pilot Binbaşının ilk sorgusu başlamıştır.

16:03 Ankara - MİT Müsteşar Yardımcısı Genelkurmay Başkanlığına gitmiştir.

16:30 Ankara - MİT Müsteşarı Genelkurmay Başkanlığına giderek Genelkurmay 2. Başkanını ihbar konusunda detaylı olarak bilgilendirmiştir.

18:00 Ankara - Genelkurmay Karargahında; MİT Müsteşarı ile toplantı yapılmış, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Salih Zeki Çolak ve Gnkur. II. Başkanı Orgeneral Yaşar Güler'in katılımıyla verilen bilgi değerlendirilmiş ve alınması gereken tedbirler belirlenmiştir.

18:30 Ankara - Genelkurmay Başkanlığı tüm birimlere talimat vermiş ve tüm ülke sahasının uçuşa kapatıldığı ve hiçbir askeri uçağın kaldırılmaması, kışlalardan hiçbir askeri aracın çıkmaması yönünde aşağıdaki emirler verilmiştir:

1. Silahlı Kuvvetler Komuta Harekât Merkezi Amiri Tuğgeneral İlhan Kırtıl aranarak, Türk hava sahasında ikinci bir emre kadar hiçbir askeri hava aracının (uçak, helikopter vs.) havalanmaması, havada bulunanların derhal üslerine dönmesi,

2. Kara Havacılık Komutanlığına gidilerek orada bulunan personel konuları ve hava araçlarının uçmaması dahil gereken her türlü tedbirin alınması,

3. Etimesgut'taki Zırhlı Birlikler Okulu ve Eğitim Tümen Komutanlığına gidilerek tank ve zırhlı araçlar başta olmak üzere tüm araçların hareketlerinin durdurulması ve hiçbir şekilde dışarı çıkmamaları yönünde gereken tedbirlerin alınması.

Ayrıca Gnkur. II. Başkanı tarafından da; Gnkur.Bşk.nın emriyle Hava Kuvvetleri Komutanlığı Harekat Merkezi aranarak Türk Hava Kuvvetlerine ait tüm hava araçlarının uçuşlarının durdurulması talimatı verilmiştir.

19:20 Ankara - Genelkurmay Başkanlığının tüm ülke sahasının uçuşa kapatıldığı emri yayınlanmıştır.

20:22 Ankara - MİT Müsteşarı Genelkurmay Başkanlığından ayrılmıştır.

21:30 İstanbul - İstanbul Emniyet Müdürü Mustafa Çalışkan, bir emniyet müdür yardımcısının kendisini araması ve "*bir askerî yetkilinin aradığını, sıkıyönetim ilan ettiklerini, teslim olmalarını istediği*" şeklindeki ifadesiyle darbe girişiminden haberdar olmuştur. "*Hiçbir polis silahını vermeyecek*" talimatıyla makamından ayrılmıştır.

21:30 İstanbul - İstanbul Valisi Vasip Şahin il emniyet müdürünün telefonla aramasıyla bazı menfi hadiselerden haberdar olmuştur.

21:35 Ankara - Başbakanlık Kızılay binasındaki Koruma Personeli tarafından Genelkurmay Başkanlığı yerleşkesinden silah sesleri geldiği bilgisine ulaşılmıştır.

21:40 İstanbul - 1. Ordu Komutanı Ümit Dündar, İstanbul İl Emniyet Müdürünün Beylerbeyi ve Çengelköy bölgesinde bazı normal olmayan ve askerlerin de karıştığı bazı olayların olduğunu ifade etmesiyle darbe girişiminden haberdar olmuştur.

22:00 Ankara - MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli Başbakan Binali Yıldırım'ı aramış, özel kalemi vasıtasıyla MHP'nin böyle bir darbeyi asla kabul etmediğini, hükümetin de demokrasinin yanında duracağını söylemiş, ilerleyen saatlerde ayrıca bu beyan basına da duyurulmuştur.[280]

22:03 Ankara - MİT Müsteşarı Cumhurbaşkanı Koruma Müdürü ile görüşerek herhangi bir saldırıya karşı tedbirlerinin olup olmadığını sormuş, gerekli bilgileri almıştır.

22:05 İstanbul - Jandarma Bölge Komutanlığı harekât merkezine Genelkurmay Başkanlığından Sıkıyönetim Uygulama Direktifi" isimli 3 sayfa asıl ve ekleriyle beraber hacim tutan emir şeklinde mesajlar gelmiş, ancak İstanbul Jandarma Bölge Komutanlığına vekalet eden J.Tuğg. Hüseyin Kurtoğlu tarafından Komutanlığına bağlı Edirne, Kırklareli, Tekirdağ Avrupa yakasında, Kocaeli, Sakarya ve Düzce Anadolu yakasında ve İstanbul'da her 2 yakada olmak üzere toplam 7 İl J. Komutanlığına *"bu darbe teşebbüsünün, kalkışmanın tamamen yasa dışı olduğunu, bir emir komuta sistemi içinde olmayan başıbozuk bir davranış olduğu, hiçbir şekilde verilen emirlere, gönderilen mesajlara itibar edilmemesi"* gerektiğini içeren emirler verilmiş ve bu emirler mesaj olarak gönderilmiştir.

---

[280] http://www.turkiyegazetesi.com.tr/gundem/388650.aspx (Erişim tarihi: 27.01.2017)

Lüleburgaz'daki askeri birlikteki hareketlenme Jandarma, polis, halkın yardımıyla durdurulmuş ve darbeciler gözaltına alınmıştır.

22:15 İstanbul - İstanbul Valisi Vasip Şahin Başbakanla ve Cumhurbaşkanının maiyetiyle sürekli diyalog hâlinde bulunmuş ve Cumhurbaşkanı ile Başbakandan "*Kanunların, mevzuatın gerektirdiği her şeyi, süratle her türlü tedbiri alın ve gerekli müdahaleyi yapın*." talimatını almıştır.

22:15 Ankara - Darbecilerin Beştepe kışlasını işgal etmeye çalıştığı ikamet ettiği lojmandayken haberini alan İsth.D. Bşk. J.Kur.Alb. Nurettin Alkan, Cari Hrk.D.Bşk. J.Kur.Alb. Ali Demir, Per.Pl.Ynt.D.Bşk. J.Kur.Alb. Aziz Yılmaz ve Pl.Güv.D,Bşk. J.Kur.Alb. Güven Şağban müstakil olarak sivil araç ile intikal ederek nizamiye bölgesine gelerek darbecilere müdahalede etmişlerdir.[281]

22:15 Ankara - Emniyet Genel Müdürlüğünde Emniyet Genel Müdürü, Ankara Valisi ve Ankara Emniyet Müdürü kriz merkezi oluşturmuştur. Yapılan toplantı sonucu 81 İl Valiliğine önce telefonla sonra mesajla uygulama talimatı gönderildi. Uygulama talimatında aşağıdaki hususlara yer verilmiştir;

Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Başbakanlık, Genelkurmay Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı, MİT, TRT, Emniyet binaları ile diğer kritik binaların etrafı sarılacak ve bu alanlara girişlere kesinlikle izin verilmeyecektir.

Zorlanması hâlinde şartlar oluştu, silah kullanılacaktır.

Emniyet genel merkezindeki 40 kadar daire başkanlığındaki tüm personel, raporlu olanlar dâhil, derhâl, behemehâl görev başı yapacaklardır.

Türkiye genelinde depoların tamamı açılıp uzun namlulu silahlar personele dağıtılacak ve silahla direnilecektir.

İllerde jandarma ve diğer askerî birliklerin komutanlarıyla görüşülecek ve kendilerine askerin sokağa çıkması hâlinde tüm polislerin kesinlikle silahla karşı çıkacağı, darbe kalkışmasına destek vermemeleri ve doğacak sonuçlardan kendilerinin sorumlu olacakları açık ve kesin bir dille ifade edilecektir.

Tüm Türkiye genelinde, izinli, istirahatli polisler göreve çağrılacaktır.

Hiçbir polis darbecilere teslim olmayacak ve silah teslim edilmeyecektir.

---

[281] J.Gn.K.lığının 17 Temmuz 2016 tarihli ceridesi.

Tankların şehir meydanlarına inmesini engellemek için başta çekiciler ve diğer büyük araçlarla olabildiğince yollar kapatılacak, şehir merkezlerine inmesi olabildiğince engellenecektir.

Darbe girişimine teslim olmaya eğilimli olan personelimiz olursa derhâl gözaltına alınacaktır.

Saat 22:30 itibarıyla bu emirler, 81 il emniyet müdürüne sözlü olarak 23.00 itibarıyla da yazılı olarak iletilmiştir.

22:20 İstanbul - 1.Ordu Komutanı Ümit Dündar konutundan Boğaz Köprüsü'ne hareket etmiş, sırasıyla Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanını, Kara Kuvvetleri Komutanını, Genelkurmay İkinci Başkanını ve Genelkurmay Başkanını telefonla arayarak durumu rapor etmek istemiş, ancak, dört telefondan da herhangi bir cevap alamamıştır.

22:30 İstanbul - İstanbul Emniyet Müdürü Mustafa Çalışkan telsizden "*Hiçbir şekilde silahımızı teslim etmeyeceğiz, hiçbir şekilde bulunduğumuz yerden ayrılmayacağız, vatandaşlarla beraber karşı koyacağız*" anonsunu yapmıştır.

22:30 Bursa - Alb. Kemal Şahintürk, J.Bölg.K. Tümg. Seyfullah Saldık'ı arayarak "*harekât merkezinden arandığını, Genelkurmaydan bir emir geldiğini, bu emre göre ülkede sıkıyönetim ilan edildiğini, Bursa'da da İl Jandarma Komutanı olan Albay Yurdakul Akkuş'un bu emre göre Bursa Sıkıyönetim Komutanı olduğunu*" bildirmiştir.

J.Bölg.K. Tümg. Seyfullah Saldık Bursa Valisini arayarak bilgilendirmiş ve darbecileri etkisiz hale getirmek için gerekeni yapacağını bildirmiştir.[282]

J.Bölg.K. Tümg. Seyfullah Saldık ve Alb. Kemal Şahintürk Bölge Komutanlığına darbecilerden önce giderek Jandarma Özel Harekat Taburu ile kışla emniyetini alıp darbecilerin kışlaya girmesini engellemiş, daha sonra Seyfullah Saldık kışladaki personele ve kışlaya gelen personele sıkıyönetim emrini tanımadığını, emir ve komutanın kendisinde olduğunu ifade ederek kontrolü ele geçirmiş ve kendisine Albay Yurdakul Akkuş'un sıkıyönetim komutanı olduğunu ve odasına giderek dışarı çıkmaması gerektiğini tebliğ eden FETÖ mensubu Uzm. J. Çvş.'u etkisiz hale getirerek gözaltına aldırmıştır. Bu Uzm. J. Çvş.'un elindeki çanta içerisinden sıkıyönetim emirleri çıkmış ve bu emirlerin 81 İl sıkıyönetim komutanının ve FETÖ darbesi sonrası görev verileceklerin listesini ihtiva ettiği anlaşılmıştır. Bu dökümanlar derhal 81 İl valiliğine gönderilerek FETÖ mensubu darbecilerin gözaltına alınması sağlanmıştır.

---

[282] Seyfullah Saldık'ın 17.11.2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**

J.Bölg.K. Tümg. Seyfullah Saldık Bölge Komutanlığına bağlı Güney Marmara grubu illeri; Balıkesir, Çanakkale, Kütahya, Bilecik ve Yalova İl Jandarma komutanlarını arayarak FETÖ darbesine karşı koymaları, garnizondan gelebilecek darbe yanlısı emirlere uymamaları ve İl Valileriyle irtibata geçerek darbecilere karşı koymaları talimatını vermiştir.

22:31 Ankara - Beştepe Jandarma Genel Komutanlığı nizamiyesinde 2 Tim PÖH ile darbeciler arasında çatışma başlamış ve sabaha doğru JÖH Bölük Timleri de destek olmak üzere bu çatışmaya katılmıştır.

22:40 Ankara - J.Gn.K.lığı Beştepe Karargâhı yakınındaki Hisarcıklıoğlu Camii bölgesinde Tümg. Arif Çetin, Tuğg. Ahmet Hacıoğlu, J.Kur.Alb. Ali Demir ve J.Kur.Alb. Aziz Yılmaz tarafından Taktik Komuta Yeri (TKY) oluşturulmuştur.[283]

22.40-24.00 Ankara - Emniyet Genel Müdürlüğünce;

Depolarda bulunan tüm uzun menzilli silah, mühimmat ve teçhizat personele dağıtılmıştır.

Henüz teslim alınmamış olan 10 zırhlı taktik araç ilgili firmadan alınarak Ankara'da göreve sevk edilmiştir.

Denizli ve çevre illerden Marmaris'e 100 polis görevlendirilmiş, komşu iller teyakkuza geçirilmiştir. Başta Eskişehir yolu olmak üzere ana güzergâh ve yollar büyük araçlarla kapatılmıştır.

Hemen hemen mezun olmak üzere olan ancak hemen resmî anlamda mezun olmamış olan 4.500 Özel Harekât polisi adayı, Doğu ve Güneydoğu Bölgesi'nden 2 bin özel harekâtçı, 1.300 normal kadrolu personel olmak üzere 7.800 personel çevre illerden Ankara'ya intikal ettirilmiştir.

İstanbul İl Emniyet Müdürlüğüne de 1.729 Özel Harekât Polisi takviye olarak görevlendirilmiştir.

Darbe girişimcilerinin işgal ettikleri yerlerde çatışmaya girilmiştir.

Genelkurmaydaki dost unsurlarla irtibat kurularak sadece savaş anında kullanılacak hava, pist ve heliport alanları öğrenilerek önlemler alınmış, ayrıca, Uşak, Kütahya, Afyon ve Sivrihisar'daki hava pistlerinin kullanımı engellenmiştir.

---

[283] J.Gn.K.lığının 17 Temmuz 2016 tarihli ceridesi.

Ankara İl Emniyet Müdürlüğünü teslim almak üzere gelen 100 silahlı darbeciyle silahlı çatışmaya girilmiş ve tankların üzerine benzin dökülerek yakılacağı tehdidiyle 2 tanka el konulmuş ve vatandaşların da desteğiyle darbeci askerler yakalanmıştır. Burada 5 polis şehit olmuş, 133 polis yaralanmıştır.

Ele geçen darbe planlarında isimleri yer alan kişilerle iltisaklı yargı mensubu ve diğer kişilerin pasaportları yurt dışına kaçmaları ihtimaline binaen bilgi sistemi üzerinden o gece iptal edilmiştir.

Saat 23.00'e yaklaşırken Bursa Jandarma Bölge Komutanı tarafından yakalanıp gözaltına alınan FETÖ mensubu Bursa İl Jandarma Alay Komutanı Yurdakul Akkuş'un elindeki darbe planları, buna ilişkin evraklar, resmî belgelerde çıkan 81 ilde görev yapması öngörülen sıkıyönetim komutanlarının isimleri 81 il valilik ve emniyet makamlarına süratle intikal ettirilmiş ve 81 ildeki sıkıyönetim komutanı olarak görevlendirilmiş kişiler gözaltına alınmaya başlanmıştır. Darbe planında yer alan sözde sıkıyönetim komutanları vakit geçirmeksizin aynı gece İçişleri Bakanlığına bildirilmiş ve listedeki jandarma komutanları ve askerler Bakanlık onayıyla görevden alınmıştır.

Eskişehir, Çankırı, Kütahya, Yozgat, Kırıkkale, Çorum, Afyonkarahisar, Bursa, Düzce, Karaman, Konya, Nevşehir, Samsun, Zonguldak, Kırşehir ve Amasya'dan 1.336 personel teçhizatlarıyla birlikte Ankara iline çağrılmış ve bir emniyet genel müdür yardımcısı tarafından Ankara ilindeki stratejik noktalarda görevlendirilmiştir.

22:45 İstanbul - 1. Orduya bağlı İstanbul'daki 5 birliğin darbe girişimine bazı unsurlarıyla katılmakta olduğu bilgisi alınmış, bunun üzerine 1.Ordu Komutanı Ümit Dündar Çorlu ve Gelibolu'daki iki kolordu komutanını aramış ve hem Çorlu'da hem de Gelibolu'daki 2. Kolordu Komutanı da yayınlanmış olan sahte sıkıyönetim emrini uygulamayacaklarını ve emir-komuta sistemi içerisinde kaldıklarını açıkça ifade etmişlerdir.

22:45-22:50 İstanbul - Tümg. Yavuz Türkgenci ve İstanbul Valisi Vasip Şahin de boğaz köprüsüne trafik denetleme birimine gelmiş ve burada bir kriz masası oluşturulmuştur. Bu saatlerde halkın refleks olarak sokağa çıktığı görülmüştür. FETÖ'cü hain kalkışmaya vatandaşların hiçbir organizasyon olmamasına rağmen çok kısa zamanda, çok süratle refleks verdiği ve kritik noktalarda toplanmaya başladığı gözlenmiştir.

22:56 Ankara - İçişleri Bakanlığı yetkililerince tüm Valiliklerin ve Emniyet Müdürlüklerinin alarma geçilmesi sağlanmıştır.

23:00 İstanbul - Kalkışmacıların işgal ettikleri noktalara vatandaşla birlikte müdahaleler başlamıştır.

23.00 Ankara - Emniyet Genel Müdürü Celalettin Lekesiz, Başbakanla görüşmüş ve "*darbecilere hiçbir şekilde taviz verilmemesi gerektiği, devlet hâkimiyetinin ve meşru otoritenin idame ettirilmesi ve darbecilere karşı mecbur kalındığında silah kullanılması talimatını*" almıştır.

İçişleri Bakanı Efkan Ala, Esenboğa Havalimanında Koruma Müdüründen ve telefonla arayan MİT Müsteşarı Hakan Fidan'dan darbe teşebbüsünde bulunulduğu bilgisini almış ve Emniyet Genel Müdürünü arayarak "*kesinlikle Türkiye sathında silahla karşı konulacaktır, Emniyet teşkilatımıza bu şekilde talimatı geçin, Jandarmaya bu şekilde geçin*" talimatını vermiştir.

Özel Kuvvetler Komutanı Zekai Aksakallı, İçişleri Bakanı Efkan Ala'yı arayarak "*kendisinin harekete geçeceğini, yetki istediğini*" ifade etmesi üzerine Efkan Ala'dan "*Hükûmet adına söylüyorum, Cumhurbaşkanımız adına da söylüyorum, bunlara karşı koyma konusunda her türlü yetkiye sahipsin ve harekete geç talimatını*" almış ve bu talimat üzerine "*Emredersiniz, ben bu meseleyi vatan meselesi olarak görüyorum*" karşılığını vermiştir.

J.Tümg. Arif Çetin Emniyet Genel Müdürüne *"Beştepe'deki Jandarma Genel Komutanlığı binasının işgal edildiğini, kendilerinin de kuvveti olmadığını, özel harekât verilirse operasyon yapılabileceğini"* söylemiş ve kendisine o saat itibarıyla 40 kişilik özel harekât polisi gönderilmiştir.

J.Tümg. Arif Çetin Ankara Jandarma Bölge Komutanı Tuğgeneral Mehmet Artar'a havaalanı bölüğünden belli bir miktar kuvvet alarak İl Jandarma komutanlığını tekrar ele geçirmesi, orayı komuta merkezi yapması emrini vermiş, Tuğgeneral Mehmet Artar Demetevler'deki İl Jandarma Komutanlığını yeniden ele geçirmiş, arkasından Beytepe'ye giderek Beytepe'dekileri ve Alay Komutanını kurtarmıştır. Beytepe Kışlasını işgal eden Tuğgeneral Sadık Köroğlu evinde gözaltına alınmıştır.

J.Tümg. Arif Çetin Güvercinlikteki Jandarma Helikopter Filo Komutanı İsmail Balıbek Albayı arayıp, "*Hiçbir helikopter kalkmayacak*" emrini vermiş, Jandarma Helikopter Filo Komutanı İsmail Balıbek "*Komutanım, Ata Paşam da (Korgeneral Ata Kalkan) emir verdi, ben helikopterleri, pilotların hepsini bir odaya topladım, başında da ben varım. Anahtarları da topladım*" diyerek birliğinin emniyette olduğunu bildirmiştir.

J. Tümg. Atilla Aydın komutasında Jandarma Helikopter Filo Komutanı İsmail Balıbek ve JÖH timleri, ilerleyen saatlerde Ankara'yı bombalayan helikopterlerin ikmal ve iniş-kalkış yaptıkları bitişiklerindeki Kara Havacılık Komutanlığını ele geçirmiştir.

23:00 Bursa - Albay Yurdakul Akkuş gözaltına alınmış ve 15 Temmuz FETÖ darbe girişimi kan dökülmeden ilk önce Bursa'da önlenmiştir.

23:05 Başbakan Binali Yıldırım, bir televizyon kanalının canlı yayınına bağlanarak yaptığı açıklamada, *"bir kalkışma girişimi"*nin olduğunu belirterek, "*Bu girişime izin verilmeyecektir. Bunu yapanlar en ağır bedeli ödeyeceklerdir. Askerin içerisinde bir grubun kalkışması söz konusu*" açıklamasını yapmıştır.

23:14 Ankara – Ankara İl Emniyet Müdürü Mahmut Karaaslan, Melih Gökçek'le görüşerek iş makinaları ve kamyonlarla yolların kapatılması ve askeri araçların şehre gelmesinin engellenmesi hususu planlanmıştır.

23:35 İstanbul - CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu "*Bu ülke darbelerden çok çekmiştir. Aynı sıkıntıların yeniden yaşanmasını istemiyoruz. Cumhuriyet'e ve demokrasimize sahip çıkıyor; inancımızı eksiksiz bir şekilde koruyoruz. Herkes çok iyi bilmeli ki Cumhuriyet Halk Partisi, Parlamenter demokrasimizin vazgeçilmezi olan yurttaşlarımızın özgür iradesine bağlıdır*." açıklamasını medya kuruluşlarına geçmeye başlamıştır.[284]/[285]

00:04 Marmaris Sayın Cumhurbaşkanı, kalmış olduğu otelin giriş kapısında bir basın açıklaması yapmıştır.[286] Yaklaşık yedi dakika süren konuşmanın bir bölümü şöyledir:

> *"Bir defa şunu bilmeleri lazım, bu ülkede milli iradenin üzerinde beşer planında bir güç söz konusu değildir. Ben şu anda ülkemin Cumhurbaşkanı olarak şunu çok açık, net söylüyorum, kurucusu olduğum partinin tüm mensupları, bunun yanında milli iradeyi oluşturan cumhurun kendisini özellikle şehirlerimizin meydanlarına davet ediyorum ve şehirlerimiz meydanlarında biz halkımızla el ele olacağız ve bu kalkışmayı yapanlara gereken dersi orada vereceğiz. Zaten yargı da biliyorsunuz şu anda bu ayaklanma hareketini yapanlara karşı tutuklama kararını da şu anda vermiş durumdalar ve bir taraftan aynı şekilde gözaltı kararları çıkmaya başlamıştır. Türkiye bu tür ayaklanmalarla bir defa ucuza satılacak bir ülke değildir ve Pensilvanya'dan da yönetilecek bir ülke de değildir. Bu ülkeyi, bu ülkede yaşayan şu anda seçmen sayısı itibarıyla 45 milyonu bulan insanımızın iradesi belirler, bu irade yönetir ve az önce Sayın Başbakan'ın da ifade ettiği gibi bu tanklar bunların tankları değildir, bu milletin tanklarıdır. Bu tankların önünde durmasını da biz iyi biliriz ve bunlardan çekinme gibi*

---

[284] http://t24.com.tr/haber/kilicdarogludan-darbe-aciklamasi-demokrasimize-sahip- cikiyoruz,350162 (Erişim tarihi: 27.01.2017)

[285] http://www.hurriyet.com.tr/darbe-girisiminin-oldugu-gece-kilicdaroglu-ankaraya-boyle-gitti (Erişim tarihi: 27.01.2017)

[286] Mahmut Övür, "O gece Erdoğan'ın Konuşmasın Ne Oldu?", Sabah Gazetesi İnternet Sitesi, http://www.sabah.com.tr/yazarlar/ovur/2016/11/19/o-gece-erdoganin-ilk-konusmasina-ne-oldu, Erişim Tarihi: 09.02.2017.

bir şey söz konusu da olamaz. Bakın şu anda Silahlı Kuvvetlerin içerisinde çatışmalar filan olduğunu duydum, bu tür haberler geldi, ama şunu bilmeleri gerekir ki şu anda Silahlı Kuvvetlerin içerisindeki bir azınlığın aynı şekilde emniyet teşkilatımızda da böyle bir şeyin içerisine girmesinin bedelini bunu teşvik eden üst akıl çok ağır ödeyecektir ve biz tamamıyla milli iradenin temsilcileri olarak da dimdik duracağız. Milletimin de dimdik duranların arkasında aynı şekilde durmasını özellikle istiyorum ve kendilerini hava limanlarına ve meydanlara özellikle davet ediyorum."[287]

00:06 Ankara - Milli Savunma Bakanı Fikri Işık: "*TSK bildirisi korsan bildiridir*."

00:09 Ankara - Ankara Yenimahalle'de bulunan Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) kampüsüne askeri helikopterlerce ateş açılması üzerine MİT'in çevre güvenliğini sağlayan unsurlarca saldırıya silahla karşılık verilmiştir.

00:13 Ankara - Cumhurbaşkanlığı kaynaklarınca da açıklamanın TSK tarafından yapılmadığına dikkat çekilerek "*Korsan bildiridir. Gerekli özenin gösterilmesini rica ederiz*" denilmiş, korsan bildirinin TRT'de okutulmasından kısa bir süre sonra TÜRKSAT TRT'nin yayınını kesmiştir.

00:13 Ankara - Diyanet İşleri Başkanlığının talimatı üzerine 81 ilde okunan birlik salaları ile Türkiye genelinde vatandaşlar sokağa çıkarak darbe girişiminde bulunanlara tepki göstermeye başlamıştır.

00:28 Marmaris - Sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, CNN Türk'te katıldığı canlı yayında askeri kalkışmaya tepki göstererek halkı meydanlara davet etmiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan: "*Milli iradeye yönelik bu ayaklanma hareketine karşı tabiî ki hukuk, yasalarımız, anayasamız neyi gerektiriyorsa bunun bir defa cevabını bu yapı ister silahlı kuvvetler olsun, bir grup azınlıkta olsa ister başka kurumlarımız içerisinde olsun, gereken cevabı alacaklardır. Bu azınlık grup tanklarıyla, toplarıyla gelsinler milletimize ne yapacaklarsa yapsınlar*" şeklinde açıklama yapmıştır.

00:30 Ankara - Sayın Berat Albayrak ve Sayın Efkan'nın talimatı üzerine Ankara Valisi Mehmet Kılıçlar Gölbaşı Kaymakamı Şahin Aslan'ı arayarak kendisine polis ve jandarmadan alabildiği bütün kuvveti alarak TÜRKSAT'a gitmesi, orayı kontrol altına alması ve oradaki televizyon yayınlarının kesilmemesi için kontrol sağlaması talimatını vermiştir.

---

[287] Dışişleri Bakanlığı İnternet Sitesi, http://www.mfa.gov.tr/sayin-cumhurbaskanimizin-yaptigi-aciklama.tr.mfa, Erişim Tarihi: 09.02.2017.

00:35 İstanbul - Darbe girişimiyle ilgili ilk soruşturma İstanbul'da başlatılmıştır. Küçükçekmece Başsavcısı Ali Doğan, darbe girişimini yapan askerlerle ilgili soruşturma başlatıldığını ve askerlerin görüldükleri yerde tutuklanacaklarını bildirmiştir.

00:48 İstanbul - İstanbul'da Vatan Caddesi'nde ve Ankara'da Genelkurmay Başkanlığı önünde vatandaşlar, tankların üzerine çıkarak askeri kalkışmaya karşı çıkmıştır.

00:49 Ankara - Başbakanlıktan yapılan açıklamada, MHP Genel Başkanı Bahçeli'nin, Başbakan Yıldırım'ı telefonla arayarak kalkışmanın kabul edilemez olduğunu, Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin yanında olduklarını söylediği bildirilmiştir.

00.51 İstanbul - İstanbul'daki Birinci Ordu Komutanı Orgeneral Ümit Dündar A Haber'e telefonla bağlanarak *"Bu hareket TSK'nın desteklemediği, küçük bir grubun meydana getirdiği bir hareket. Sayın valimiz ve emniyet birlikleriyle gerekli tedbirleri alıyoruz. Endişe edici bir durum yok"* şeklinde açıklama yapmıştır. [288]

00:54 Ankara - MİT binasına askerî helikopterler tarafından yoğun ateş açılmış ve karşılık verilmiştir.

00:57 Ankara - Adalet Bakanı Bekir Bozdağ: "*Fötrünü alıp kaçacak hükümet yoktur. Bizim cesetlerimizi çiğnemeleri lazım. Demokrasiyi askıya almak için bizi tek tek kurşuna dizmeleri lazım. Hükümet bütün birimleriyle iş başındadır. Bunlara karşı hukuk içerisinde alınması gereken ne varsa yapılacaktır. Her türlü tedbir alınacaktır*."

01:00 Ankara - TRT civarında bine yakın vatandaş topluluğu oluşmuştur. Ankara Emniyet Müdürü Mahmut Karaaslan oraya yakın olan İstihbarat Daire Başkanını arayarak Ankara Emniyetinin personelini takviye etmeleri, İçeriden ateş edilmesine rağmen ısrarla TRT'ye girmeleri konusunda talimat vermiştir.

01:01 Ankara - Ankara Emniyet Müdürlüğü yoğun şekilde helikopter ve tank atışına maruz kaldı, ilk etapta zırhlı personel taşıyıcıyla gelen askerler tarafından ele geçirilmeye çalışılan Ankara Emniyet Müdürlüğüne yönelik bu girişim vatandaşların ve polisin karşı koymasıyla engellenmiştir.

01:10 Ankara - Televizyon yayınlarını ve iletişimi kesmek için helikopterler tarafından TÜRKSAT uydu istasyonu vuruldu. Bu esnada yolda bulunan Emniyet mensupları tarafından

---

[288] Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun Komisyona gönderdiği 29.11.2016 tarih ve 44096195-622-E.30594 sayılı yazı ekindeki A Haber televizyon yayını deşifreleri.

bilahare istasyon kontrol altına alındı ve daha sonra Özel Harekât unsurlarının katkısıyla da darbecilerin elinden kurtarıldı. Burada da 2 görevli şehit olmuş, 2 kişi yaralanmıştır.

01:15 Marmaris - Sayın Cumhurbaşkanı Marmaris'ten Dalaman'a helikopterle hareket etmiştir.

01:28 Ankara - Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Bostanoğlu: "*Komuta kademesi olarak bu girişimi kesinlikle kabul etmiyoruz*."

01:29 İstanbul - İstanbul Vatan Caddesi'nde 1 albay ile 3 asker, emniyet güçleri tarafından gözaltına alınmıştır.

01:30 Sayın Cumhurbaşkanı Dalaman'a helikopterle iniş yapmış, saat 01:43'te de İstanbul'a hareket etmiştir.

01:30-02:00 Ankara - TRT'ye girilerek TRT'nin tekrar yayına geçmesi sağlanmıştır.

01:30-02:00 Ankara - Genelkurmay önünde binlerce vatandaş toplanmış, Genelkurmaya girmeye çalışmış ancak içeriden yaylım ateşi açılmıştır.

01:39 Ankara - TBMM Başkanı İsmail Kahraman'ın çağrısı üzerine dört partiden milletvekilleri ve bakanlar Genel Kurul'da toplanmaya başlamış, TBMM Genel Kurulu Salonu açılarak milletvekilleri Genel Kurul Salonu'ndaki yerlerini almıştır.

01:45 HDP Eş Başkanı Selahattin Demirtaş'tan "*demokratik siyasete sahip çıkıyoruz*" açıklaması gelmiştir.[289]

01:47 Ankara - Genelkurmay Başkanlığı Özel Kuvvetler Komutanı Tümgeneral Zekai Aksakallı "*Eşkıyalar, paralel ihanet şebekeleri darbe girişiminde bulunmaya çalışıyor. fakat bunlar başarılı olamadı, olamayacaklar. Görevimizin başındayız. Kısa sürede duruma el koyacağız*" şeklinde açıklama yapmıştır.[290]

01:52 Başbakan Yıldırım: "*Havadaki jetlerle kurumlarımıza mermi, bomba yağdıranlar adeta bu terör örgütünün elemanı gibidir, devamı gibidir. Asla ve asla böyle bir iş, şanlı silahlı kuvvetler bayrağı altında görev yapan hiçbir subayımıza, hiçbir askerimize yakıştırılacak bir iş değildir. Güneydoğu'da amansız bir mücadele verirken, Cumhuriyetimizin, milletimizin minnettar olduğu askerlerimize yapılmış en büyük bir hakarettir. Bugün demokrasiye, ülkeye*

---

[289] http://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/dakika-dakika-kabus-gibi-gece-1317042 (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[290] Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun Komisyona gönderdiği 29.11.2016 tarih ve 44096195-622-E.30594 sayılı yazı ekindeki NTV televizyon yayını deşifresi.

ve millete sahip çıkma zamanıdır. Milletime çok teşekkür ediyorum, Türkiye ayaktadır, Türkiye sokaktadır. Bu çapulculara meydan bırakılmayacaktır."

01:54 İstanbul - İstanbul Vatan Caddesi'nde 1 albay ile 3 asker, emniyet güçleri tarafından gözaltına alınmıştır.

01:54 İstanbul - İstanbul Bayrampaşa Çevik Kuvvet Şube Müdürlüğünü işgal etmek isteyen 61 darbeci, polis tarafından gözaltına alınmıştır.

01:55 İstanbul - İstanbul Valiliğini işgal eden, silahlarıyla kabul salonunda dolaşan ve tedbir almaya çalışan darbeci askerler polisin yaptığı operasyonla etkisiz hâle getirilmiştir.

02:05 İstanbul - Darbe girişiminde bulunan bölücü terör örgütü FETÖ mensubu askerler gözaltına alınmaya başlanmıştır.

02:07 Ankara -Ankara Valisi Mehmet Kılıçlar Belediye Başkanı Melih Gökçek ile tekrar görüşerek, kamyonlarla birliklerin çıkış noktalarının kapatılması konusunu sürekli koordine etmiştir. 02.41 ve 02.55'te tekrar görüşmüştür.

02:10 Ankara - TRT'yi ele geçirmeye kalkışan 1'i rütbeli 5 asker vatandaşlar ve polis tarafından etkisiz hale getirilmiştir.

02:10 - CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu: "*Her darbe girişimi karşısında toplumun ortak tepki vermesi gerekiyor. Dolayısıyla kim yaparsa yapsın, nereden gelirse gelsin, nasıl teröre karşı ortak bir tavır takınıyorsak, darbe konusunda da hepimizin ortak tavır takınması gerekir*." demiştir.

02:21 Ankara - Jandarma Genel Komutanlığı Harekat Başkanı Tümgeneral Arif Çetin "*Jandarma Genel Komutanı Sayın Orgeneral Galip Mendi'nin emrini iletiyorum. Yapılan hareket bizim emir ve komuta yapımız dışında yapılan bir harekettir. Duruma hâkimiz. Milli iradeye karşı yapılmış hareketi şiddetle bastıracağız*" açıklamasında bulunmuştur.[291]

02:26 Ankara - Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'ne girmeye çalışan bölücü terör örgütü FETÖ mensubu 3'ü rütbeli 13 asker gözaltına alınmıştır.

02:30 Ankara - Emniyet Genel Müdürlüğü binasına indirme yapmak için 2 kez girişimde bulunan askerî helikopterler açılan yoğun ateş sonucunda inemeden uzaklaştırılmıştır.

---

[291] Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun Komisyona gönderdiği 29.11.2016 tarih ve 44096195-622-E.30594 sayılı yazı ekindeki NTV televizyon yayını deşifresi.

02:30 İstanbul - İstanbul'un her noktasında darbecilere müdahale eden polis, gecenin en önemli operasyonlarından birisini Atatürk Havalimanı'nda gerçekleştirmiştir. Sayın Cumhurbaşkanının İstanbul'a geleceği bilgisini alan polis darbecilerin elindeki kuleyi almak için harekete geçmiş ve Özel Harekât polisleri Atatürk Havalimanı'ndaki kuleyi darbeci teröristlerden operasyonla geri almıştır.

02:35 Ankara - Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Süleyman Soylu, halkla birlikte TRT Genel Müdürlüğü ana binasına giriş yapmıştır. Soylu, halkla birlikte Genel Müdürlük makamına çıkmıştır.

02:37 - Başbakan Yıldırım: "*Vatandaşımıza çok teşekkür ediyorum. Siyasi partilerimize çok teşekkür ediyorum. Herkes demokraside, halkın birliğinde, ülkenin bekasında bir araya gelmiştir*." demiştir.

02:50 Ankara - Türkiye Büyük Millet Meclisine havadan asker indirme girişimleri başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisine de takviye kuvvet verilmiştir.

02:53 Ankara - TRT kısmen yeniden normal yayınına dönmüş ve TRT Genel Müdürlüğü binasını ele geçirmeye çalışan askerler gözaltına alınmıştır.

02:55 Yeniden televizyon yayınına bağlanan Başbakan Binali Yıldırım, "*Havadaki jetlerle kurumlarımıza mermi, bomba yağdıranlar adeta bu terör örgütünün elemanı gibidir, devamı gibidir. Asla ve asla böyle bir iş, şanlı Silahlı Kuvvetler bayrağı altında görev yapan hiçbir subayımıza, hiçbir askerimize yakıştırılacak bir iş değildir*" açıklamasında bulunmuştur.[292]

03:00 Ankara - Ulus'ta bulunan Türk Telekom binası 10 Özel Harekât personeli tarafından yapılan operasyonla ele geçirildi, 29 subay burada gözaltına alınmıştır.

03:00 Ankara - Ankara'ya gelmek üzere yola çıkan füze bataryalarını taşıyan konvoy il girişinde sadece bir polis başmüfettişi ve ona yardımcı olan 3-4 trafik görevlisi tarafından engellendi başlarındaki binbaşı ve onun mahiyetindeki 59'u rütbeli 25 er ve erbaş gözaltına alınmıştır.

03:10 - Sayın Başbakan Hava Savunma Komutanına darbe girişiminde kullanılan tüm uçan unsurların inmeye zorlanması, inmeyen uçakların düşürülmesi, Muharip Hava Kuvveti Komutan Yardımcısı ve Birleştirilmiş Hava Harekât Merkezleri Komutanına Akıncı

---

[292] Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun Komisyona gönderdiği 29.11.2016 tarih ve 44096195-622-E.30594 sayılı yazı ekindeki NTV televizyon yayını deşifresi.

meydanından kalkan her hava aracının vurulması, Birinci Ana Jet Üssü Komutanına Akıncı Üssü pistlerinin bombalanması talimatlarını vermiştir.

03:20 İstanbul - Cumhurbaşkanı Erdoğan, İstanbul'a ulaşmıştır.

03:47 İstanbul - Vatandaşlar, darbeciler tarafından basılan Doğan Medya Center'e akın etmiştir. Kanal çalışanlarından *"Asker dışarı"* sloganları yükselmiştir.

04:00 Ankara - Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, darbe girişiminde bulunan terör örgütü FETÖ irtibatlı yargı görevlileri ve sözde *"Yurtta Sulh Konseyi"* mensubu general, amiral, subay, astsubay, er ve erbaşlar hakkında gözaltı kararı vermiştir.

04:17 İstanbul - Sayın Cumhurbaşkanı Atatürk Havalimanı'nda kendisini karşılayan kalabalığa hitaben *"Milletin üzerinde hiçbir güç yoktur. Bu bir ayaklanma, vatana ihanet hareketidir. Bunun bedelini çok ağır ödeyecekler"* şeklinde açıklama yapmıştır.

05:10 İstanbul - Polis müdahalesiyle askerlerden arındırılan CNN Türk ve Kanal D yeniden yayına başlamıştır.

05:20 Başbakan Yıldırım, resmi twitter hesabından darbe girişimi içerisinde yer alan bir generalin öldürüldüğü bilgisinin geldiğini ve aralarında albayların da bulunduğu 130 askerin gözaltına alındığını bildirmiştir.

06:00 Ankara - Gölbaşı Cumhuriyet Başsavcılığınca, darbe girişimiyle ilgili soruşturma başlatıldığı, Gölbaşı'ndaki Özel Harekat Merkezi'nde 44 kişinin hayatını kaybettiği, bölgede olayların kontrol altına alındığı bildirilmiştir.

06:30 Ankara - Güvenlik çemberine alınan Çankaya Köşkü ve Başbakanlık Resmi Konutu'na çıkan tüm yollar kapatılmıştır. Darbe girişiminde bulunan FETÖ mensuplarınca kullanılan ve TÜRKSAT'ı bombalayan askeri helikopter Gölbaşı'nda düşürülmüştür.

06:30 Ankara - Beştepe'deki darbecilerin merkez üs olarak kullandıkları Jandarma Genel Komutanlığı binasına girilmiş, 18 FETÖ mensubu etkisiz hale getirilmiş ve 300 civarında subay ve astsubaydan oluşan kişiler gözaltına alınmıştır. Daha sonra, peş peşe toplu gözaltılara başlanmıştır. Binada TEM D. Bşk. Turgut Arslan yaralı vaziyette bulunarak hastaneye kaldırılmıştır.

06:34 Ankara - Hava Kuvvetleri Komutanlığı ile Genelkurmay Başkanlığı nizamiyeleri arasındaki yol, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığına ait hafriyat kamyonlarıyla barikat kurularak çift taraflı olarak kapatılmıştır.

06:40 İstanbul - Darbe girişiminde İstanbul Boğaz Köprüsünü kontrol eden askerler teslim olmak zorunda kalmış, yaklaşık 50 asker polis tarafından gözaltına alınmıştır. Burada gece boyunca çıkan çatışmalarda İstanbul İl Emniyet Müdürünün koruması şehit olmuş, 2'si polis 34 kişi şehit olmuş, 165 kişi yaralanmıştır.

06:52 Başbakan Yıldırım, Genelkurmay Başkanlığına vekaleten 1. Ordu Komutanı Orgeneral Ümit Dündar'ın atandığını bildirmiştir.

07:00 Ankara - Korgeneral Yıldırım Türker 4. Ana Jet Üssüne operasyon harekâtını koordine etmekle görevlendirilmiştir.

07:10 Ankara - İçişleri Bakanlığından edinilen bilgiye göre, FETÖ mensubu 336 kişi gözaltına alınmıştır.

07:30 İstanbul - Sayın Cumhurbaşkanı ve Sayın Başbakanın vermiş olduğu direktifler kapsamında Akıncı veya Mürted Hava Üssü'nün uçaklar tarafından kullanılmaz duruma gelmesi için gerekli çalışmalar başlatılmıştır.

07:33 İstanbul - Fetullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) darbe girişiminde tanklarla Sabiha Gökçen Havaalanı'na girmek isteyen askerlere engel olunarak tanklar polis tarafından kontrol altına alınmıştır.

07:40 Ankara - Ankara'da Güvercinlik Kara Havacılık Okuluna jandarma ve polis tarafından yapılan operasyon sonrasında darbe girişiminde bulunan askerler helikopterlerle Akıncı Üssü'ne geçmiştir.

07:48 Ankara -İçişleri Bakanlığımızca 29'u albay, 5'i general toplam 34 rütbelinin görevden uzaklaştırıldığı kamuoyuna açıklanmıştır.

08:04 İstanbul - Harbiye Orduevi ve TRT Radyo binası polis kontrolüne geçmiştir.

08:10 Ankara -Jandarma Genel Komutanlığı operasyonu bitmiştir. Tüm Türkiye'ye hukuksuz talimat gönderen FETÖ mensubu hainlerden 18'i ölü, diğerleri de yaralı ve sağ olarak ele geçirilmiştir.

08:48 Ankara - Akıncı Üssü'nde alıkonulan Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar, yanında Mehmet Dişli'yle birlikte Başbakanlık Çankaya Yerleşkesine ulaşmıştır. Mehmet Dişli, darbe girişiminde yer aldığının tespit edilmesi üzerine gözaltına alınarak EGM Terörle Mücadele Daire Başkanlığına teslim edilmiştir.

09:07 Ankara - Ankara'da vatandaşlar, Fetullahçı Terör Örgütü'nün darbe girişimini protesto etmek amacıyla, ellerinde Türk bayraklarıyla Genelkurmay Başkanlığına doğru yürüyüşe geçmiştir.

09:26 Ankara - HSYK, silahlı terör örgütü FETÖ üyesi hâkim ve savcılar hakkında disiplin yönünden en ağır tedbirleri görüşmek üzere toplanmıştır.

09:32 Darbe girişimiyle ilgili başlatılan soruşturmalar kapsamında, Türkiye genelinde, silahlı terör örgütü FETÖ üyesi bin 374 TSK personeli gözaltına alınmıştır. Gözaltına alınanlar arasında 58. Topçu Tugay Komutanı Tuğgeneral Murat Aygün'ün de bulunduğu öğrenilmiştir.

09:33 İstanbul - İstanbul'da polise yönelik saldırıda bulunan Kuleli Askerî Lisesi'nden 80 öğrenci gözaltına alınmıştır.

09:40 Ankara - Genelkurmay Başkanlığından çıkan 200'e yakın silahsız er ve erbaş polise teslim olmuştur.

09:46 Ankara - Eski Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Akın Öztürk ile Kara Kuvvetleri Eğitim ve Doktrin Komutanlığı (EDOK) Muhabere ve Destek Eğitim Komutanı Korgeneral Metin İyidil hakkında vatana ihanet suçundan işlem başlatılmıştır.

09:56 İstanbul - Fatih Sultan Mehmet Köprüsü trafiğe açılmıştır.

09:56 Soruşturmalar kapsamında, Türkiye genelinde silahlı FETÖ üyesi 1.563 kişi gözaltına alınmıştır.

09:58 Ankara - Türkiye genelindeki tüm hâkim ve savcılardan izinli olanların, izinlerini keserek derhal görevlerine başlamalarına ve adli tatilin iptaline karar verilmiştir.

10:07 Ankara - Genelkurmay Başkanlığından çıkan toplam 933 er, erbaş ve rütbeli personel gözaltına alınmıştır.

10:34 Ankara - Genelkurmay Başkanlığı içinde darbeye katılmadığı için elleri bağlı olarak odalar içinde kilitli tutulan subay ve astsubaylar, sabah saatlerinde tahliye edilmiştir. Aralarında tankçı subay ve astsubayların da bulunduğu bir grup rütbeli asker ve erbaş da teslim olmuştur.

10:37 Ankara - Başbakan Yıldırım, "*Genelkurmay Başkanımız Hulusi Akar, sağ salim kurtarıldı ve şu anda Çankaya'da kriz merkezinde görevinin başındadır*" açıklamasını yapmıştır.

10:41 Ankara - Akıncı'daki 4. Ana Jet Üs Komutanlığı'nda üslenen FETÖ mensupları, darbe girişimlerinin başarısızlıkla sonuçlanması üzerine üssü terk etmeye başlamıştır.

10:59 Ankara - İçişleri Bakanı Efkan Ala, Sahil Güvenlik Komutanı Tümamiral Hakan Üstem'i görevden almıştır.

11:00 İstanbul - İstanbul Valisi Vasip Şahin İstanbul'da FETÖ darbesinin tamamen sonlandırıldığını açıklamıştır.

11:05 Ankara - Başbakan Binali Yıldırım Çankaya Köşküne gelmiş ve darbe girişiminin bastırılmasına ilişkin çalışmalarını burada sürdürmüştür.

11:27 Ankara - Genelkurmay Başkanlığı Karargahı'nda bulunan FETÖ mensubu askerler, teslim olmak için müzakere talebinde bulunmuştur.

12:04 Ankara - Özel Harekat polislerinin operasyon düzenlediği Jandarma Genel Komutanlığı binasında 200 kadar asker gözaltına alınmıştır.

12:15 Ankara - Başbakan Binali Yıldırım, Orgeneral Hulusi Akar, Adalet, İçişleri ve Milli Savunma Bakanları ile birlikte Çankaya Köşkü'nde yaptığı basın açıklamasında; Fetullahçı Terör Örgütü tarafından düzenlenen darbe girişiminin önlenmesinde milletimizin basiretine dikkat çekmiş, basına, siyasi partilerimize, sivil toplum kuruluşlarına teşekkür etmiş, "*işin birinci safhası burada sona ermiştir. Biz yolumuza aynı kararlılıkla devam edeceğiz. Bütün milletimize geçmiş olsun*" diyerek darbe girişiminin artık tamamen bastırıldığını açıklamıştır.

12:56 Ankara - Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosunda görevli 3 Cumhuriyet savcısı, sanıkları teslim almak için Genelkurmay Başkanlığı nizamiyesine gelmiştir.

12:57 Ankara - Başbakan Yıldırım, Çankaya Köşkü'nde açıklamalarda bulunmuştur. Yıldırım, "*Bu kalkışma bastırılmıştır, toplam 161 şehidimiz, şu ana kadar bin 440 yaralımız vardır. Bu aşağılık kalkışmaya, bu olaya karışan şu ana kadar 2 bin 839 çeşitli rütbede subay, asker gözaltına alınmıştır. Üst düzey rütbeliler de mevcuttur*." demiştir.

14:37 Ankara - HSYK Genel Kurulu, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının gözaltı kararı doğrultusunda 5 HSYK üyesinin üyeliğinin düşürülmesine karar vermiştir. HSYK 2.Dairesi, 541'i ilk derece idari yargıda, 2 bin 204'ü ilk derece adli yargıda olmak üzere toplam 2 bin 745 hâkimi açığa almıştır.

14:43 Ankara - Darbe girişiminde bulunan FETÖ mensuplarının bir bölümü, Ankara Emniyet Müdürlüğüne getirilmiştir.

15:03 Ankara - Danıştay Başkanlığındaki FETÖ mensubu üyelerden 5'i Danıştay Genel Kurul Salonu'nda gözaltına alınmıştır.

15:26 Ankara - FETÖ'nün darbe girişimiyle ilgili haklarında yakalama kararı bulunan 10 Danıştay üyesi gözaltına alınmıştır.

16:08 Ankara - Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca, terör örgütü üyeliği suçundan 140 Yargıtay, 48 Danıştay üyesi hakkında gözaltı kararı alınmıştır. Bu isimlerden 11 Yargıtay ve 4 HSYK üyesi gözaltına alınmıştır.

17:00 Ankara - Başbakan Binali Yıldırım olağanüstü toplanan TBMM Genel Kurulu'nda milletvekillerine hitap etmiştir.

17:00 Ankara - TBMM Başkanı İsmail Kahraman askeri darbe girişimi nedeniyle olağanüstü toplanan Meclis Genel Kurulu'nda hitap ederek, "*Egemenlik herhangi bir silahlı güce ait değildir duvarımızda yazdığı gibi egemenlik millete aittir. Demokrasiyi Türkiye benimsemiş ve özümsemiştir. Polisimiz büyük fedakârlıkla gayret etmiştir. Ve inanıyorum ki kısa zamanda toplumumuz normal hayatına dönecektir*" açıklamasında bulunmuştur.[293]

17:00 Ankara - TBMM'de grubu bulunan dört parti tarafından ortak deklarasyon yayınlanmış, yayınlanan metinde darbe girişimi kınanmıştır.[294]

18:46 Ankara - Örgüt mensuplarınca darbe girişiminde kullanılan Ankara Emniyet Müdürlüğünün bahçesindeki tanklar, askeri tırlarla kışlaya çekilmiştir.

20:02 Ankara - FETÖ'nün darbe girişiminin ardından yürütülen soruşturma kapsamında, evinde arama yapılan Anayasa Mahkemesi Üyesi Alparslan Altan gözaltına alınmıştır.

20:50 Ankara - Ankara Akıncı 4. Ana Jet Üssü'nde yürütülen FETÖ darbesine yönelik operasyonda Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Galip Mendi kurtarılmıştır. Mendi'nin görevinin başına döndüğü bildirilmiştir.

---

[293] Meclis olağanüstü toplandı! Ortak bildiri okundu, Milliyet Gazetesi İnternet Sitesi, http://www.milliyet.com.tr/4-parti-uzlasti--siyaset-2278924/, (Erişim tarihi: 31.01.2017)

[294] Darbe teşebbüsüne karşı tek ses için TBMM'de tarihi toplantı, NTV İnternet Sitesi, http://www.ntv.com.tr/turkiye/darbe-tesebbusune-karsi-tek-ses-icin-tbmmde-tarihi-toplanti,MCxVvwua_E-10p_op2_nDQ, (Erişim tarihi: 31.01.2017)

21:09 Ankara - FETÖ'nün darbe girişimi ardından yürütülen soruşturma kapsamında evinde arama yapılan Anayasa Mahkemesi üyesi Erdal Tercan, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı (KOM) ekiplerince gözaltına alınmıştır.

21:19 Ankara - HSYK 2. Dairesince açığa alınan adli yargıdaki hâkim ve savcıların isimleri açıklanmıştır.

21:57 Ankara - FETÖ'nün darbe girişimine ilişkin soruşturma başlatan Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, tüm ağır ceza Cumhuriyet başsavcılıklarına yazı göndererek, *"aynı örgüte üye oldukları değerlendirilen"* idari ve adli yargıda görev yapan toplam 2 bin 745 hâkim ve savcının gözaltına alınmasını ve haklarında soruşturma yürütülmesini istemiştir.

16 Temmuz Cumartesi ve 17 Temmuz Pazar;

Darbe girişimine katılan unsurların teslim alınmasına yönelik operasyonların koordinasyonu Başbakanlık'ta yapılmıştır. İkinci bir dalganın önlenmesi ile ilgili tüm ülke çapında teyakkuz halinde olunması sağlanmış, gelen her türlü bilgi ciddiyetle değerlendirilmiş ve gerekli tedbirler alınmıştır. Vatandaşlarımız darbe gecesi göstermiş oldukları direnişi, ülke çapında meydanları doldurarak milli iradeye destek için *"demokrasi nöbeti"*ne dönüştürmüşlerdir. Demokrasi nöbetine katılan vatandaşlarımızın güvenliğinin sağlanmasına yönelik tedbirlerin alınması koordine edilmiştir.

Diğer taraftan Sayın Başbakanımız başkanlığında Bakanlar ve ilgili bürokratların katılımıyla darbe girişimi ve FETÖ ile mücadele sürecinin nasıl yürütüleceğine ilişkin değerlendirmeler yapılmış ve stratejiler belirlenmiştir.

18 Temmuz 2016 Pazartesi;

Başbakanlık Genelgesi ile kamu çalışanlarının yıllık izinleri kaldırılmış ve halen izinde olanların en kısa sürede görevlerine dönmeleri talimatı verilmiştir.

19 Temmuz 2016 Salı;

Başbakan Binali Yıldırım, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ve MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli ile Çankaya Köşkümde darbe sonrası sürece ilişkin olarak toplumsal ve siyasal mutabakat konusunda görüş alışverişinde bulunmuştur.

Türkiye'nin 15 Temmuz tecrübesi ve darbe girişimine karşı toplumun verdiği mücadele Türkiye ve dünya demokrasi tarihinde önemli bir milat olmuştur.

2.1.5. Darbe Girişimi Gecesi Öne Çıkan Olaylar

2.1.5.1. Başbakanlık

FETÖ'nün 15 Temmuz 2016 tarihi gecesi başlatmış olduğu darbe girişimi ve girişimin bertaraf edildiği 16 Temmuz 2016 tarihlerinde Başbakan Binali Yıldırım ve Başbakanlık tarafından darbe girişiminin önlenmesine yönelik gösterilen reaksiyon ve süreçte yaşanan olaylar Başbakanlık bürokratları tarafından 15 Temmuz Darbe Girişimini Araştırma Komisyonuna sunulmuş olup söz konusu sunumda aşağıdaki bilgilere yer verilmiştir:[295]

"15 Temmuz Cuma akşamı 21.00 sularında İstanbul Dolmabahçe Ofisi'nde çalışmalarını tamamlayan Sayın Başbakanımız, Tuzla'daki konutuna doğru hareket etmiştir. Köprüyü geçtikten hemen sonra konvoydan ayrılan ve Beylerbeyi yönüne doğru hareket etmekte olan protokol mensuplarını taşıyan aracın durdurulduğu, darbeci askerler tarafından aracın camlarının kırılarak görevlilerin darp edildiği haberi Başbakanımızın Koruma Dairesi Başkanına, kendisi tarafından da Sayın Başbakanımıza iletilmiştir. (21.35)

Sayın Başbakanımız bu sırada Tuzla'daki konutuna ulaşmıştır. Televizyonlarda köprünün askerler tarafından kapatıldığı görüntülerini görmesi üzerine derhal, MİT Müsteşarını, Genelkurmay Başkanını ve İçişleri Bakanını aramıştır. İçişleri Bakanının uçakta olması nedeniyle kendisine ulaşılamamıştır. Genelkurmay Başkanı ve MİT Müsteşarına da ulaşılamamıştır.

Bu arada Ankara'da saat 21:35'te Başbakanlık Kızılay binasındaki Koruma Personeli tarafından Genelkurmay Başkanlığı yerleşkesinden silah seslerinin geldiği bilgisinin iletilmesi üzerine, Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğünün nöbetçi daire başkanı tarafından Silahlı Kuvvetler Komuta Kontrol ve Harekât Merkezi (SKKHM) yetkilileri telefon ile aranmış, yetkililerden "ani müdahale mangaları tarafından tatbikat yapıldığı" cevabı alınmıştır.

21.40-22.00 saatleri arasında Başbakanlık Müsteşarımız Genelkurmay II. Başkanını aramış, ancak ulaşılamamıştır.

Ankara semalarında uçakların alçak uçuş yapması üzerine, Başbakanlık Müsteşarımız konunun araştırılması talimatını vermiştir. Bunun üzerine Silahlı Kuvvetler Komuta Kontrol ve Harekât Merkezi yetkilileri, Güvenlik İşleri Genel Müdürlüğünce yeniden aranmış, karargâhtan gelen silah sesleri hakkında bilgi istenmiş, daha önce verilen "ani müdahale mangaları tarafından tatbikat yapıldığı" cevabı alınmıştır. Ayrıca uçuş yapan

---

[295] Dr. Ergin Ergül'ün 09 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

F-16'ların hangi amaçla ve neden alçaktan uçtuğunun sorulması üzerine "konuya ilişkin bilgilerinin bulunmadığı, Harekât Merkezi'nin yer altında olması nedeniyle uçak seslerini duymadıkları" cevabı alınmıştır. (21.45)

Bu arada tankların ve zırhlı araçların Boğaziçi Köprüsü ile Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nü tek yönlü olarak trafiğe kapatmaya başladıklarına ilişkin haberler basın ve yayın organlarında yer almaya başlamıştır.

Sayın Başbakanımızın talimatıyla Başbakanlık Çankaya Yerleşkesinde kurumlar arası koordinasyonu sağlanması ve gerekli tedbirlerin ivedilikle alınması ve uygulanması amacıyla derhal Koordinasyon Merkezi oluşturulmuş, gerekli tüm personel acil olarak Başbakanlığa çağrılmıştır. (22.00)

İlk etapta Başbakanlık Müsteşarı tarafından Genelkurmay Başkanı, Kuvvet Komutanları ve MİT Müsteşarına defaatle ulaşılmaya çalışılmış, ancak aramalara cevap alınamamıştır.

İçişleri Bakanı ve İçişleri Bakanlığı Müsteşarı uçakta olduklarından kendileriyle bağlantı kurulamamıştır.

Başbakanlık Müsteşarınca EGM İstihbarat Daire Başkanı ile görüşülmüştür. (22.22)

Sayın Başbakanımıza telefonla mevcut durum hakkında bilgi verilmiş ve darbe girişimine karşı durulması ve bu amaçla gerekli her türlü tedbirin alınması talimatı alınmıştır.

Bu talimat üzerine Koordinasyon Merkezi tarafından;

Başbakanlık Koruma Dairesi Başkanlığının tüm koruma personeli göreve çağırılmış, ilave güvenlik önlemleri alınmış, izinsiz giriş ve çıkışlara engel olunmuş, Muhafız Alayı dahil darbeci unsurlar tarafından yapılabilecek her türlü saldırıya karşı önlemler alınmıştır.

İçişleri Bakanlığı yetkilileri aranarak tüm Valiliklerin ve İl Emniyet Müdürlüklerinin aranması ve alarma geçirilmesi talimatı verilmiştir (22:56).

Ankara Valisine TBMM, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, Başbakanlık Çankaya Yerleşkesi ve Kızılay binası, TRT binası başta olmak üzere kritik kamu binalarının çevresinde güvenlik önlemlerinin artırılması talimatı verilmiştir. (23:00)

İstanbul ve Ankara başta olmak üzere ülkenin dört bir yanında patlamaların olduğuna yönelik asılsız haberlerin sosyal medyada dolaşmaya başlaması üzerine, dezenformasyonların ve provokasyonların önlenmesi ve darbe girişiminde bulunanların kendi aralarında haberleşmelerinin engellenmesi için sosyal medyaya yönelik kısa süreli engelleyici uygulama yapılmıştır. Sosyal medyanın darbe girişimine direnişte pozitif bir unsur olduğu değerlendirilerek uygulama kısa bir süre sonra kaldırılmıştır. (22.30-23.30)

Sayın Başbakanımız, Sayın Cumhurbaşkanımız ile olayın ilk değerlendirmesini yaparak, milletimizle birlikte sonuna kadar direnme kararı almışlardır.

Bu sırada Sayın Başbakanımız ilk olarak NTV'de olayları "kalkışma" olarak nitelemiş, Hükümetin iş başında olduğunu vurgulamış, ordu içerisinde emir komuta zinciri dışında hareket eden kişilerin en ağır şekilde cezalandırılacağını duyurmuştur. (23:05)

Başbakanlık korumaları Sayın Başbakanımıza konutundan ayrılması gerektiğini söylemiş, ancak kendisi konutundan ayrılmayı reddetmiştir. Ancak daha sonra 5 tankın Sayın Başbakanı almak üzere konuta yaklaştığı bilgisinin alınması sonrası, Sayın Başbakanımız krizi konuttan yönetme imkânının kalmadığını görünce karayoluyla Ankara'ya doğru hareket etmiştir.

Yol boyunca gelişmeleri radyo, televizyon ve telefondan takip ederek, gerekli yönlendirme ve müdahaleleri yapmıştır. Krizi bir süre Bolu Karayolları şantiyesinde yönetmiştir. Bu arada Sayın Bahçeli, Sayın Kılıçdaroğlu ve Sayın Perinçek desteklerini iletmişlerdir.

Saat 23:00'ten itibaren TBMM Başkanı, bazı bakanlar, bazı milletvekilleri ve bazı bürokratlar Başbakanlık Çankaya Yerleşkesine intikal etmeye başlamıştır.

Çankaya Yerleşkesinde bulunan TBMM Başkanı, Bakanlar, Milletvekilleri, Başbakanlık Müsteşarı ve bürokratlar ile istişareler yapılmış, Sayın Cumhurbaşkanı ve Başbakanın talimatları da alınarak;

Darbeye karşı açıklamalar yapılmasının yerinde olacağı,

Kamuoyunun ve uluslararası camianın bilgilendirilmesi,

Demokrasiyi ve milletin iradesini hedef alan bu hain girişime karşı milletvekillerinin TBMM'de toplanması,

Valilerin ve bürokratların aranarak kendi bölgelerinde ve görev alanlarında darbe girişiminin önlenmesine yönelik gerekli tedbirleri almaları talimatının verilmesi,

Darbe girişimine karşı durmak için vatandaşların meydanlara davet edilmesi, vatandaşları sokağa davet etmek için SMS mesajı atılması, sosyal medya, radyo ve TV'lerin kullanılabileceği, ayrıca tüm camilerden/minarelerden ezan/sala okutulabileceği,

Kritik tesislerin korunması için gerekli tedbirlerin alınması, hususları değerlendirilmiştir.

TBMM Başkanımız, beraberindekilerle 00.40'ta Çankaya yerleşkesinden TBMM'ye hareket etmiştir.

Bu arada Dışişleri Bakanlığı yetkilileri aranmış, darbe girişimi hakkında dış temsilciliklerin ve yabancı muhatapların bilgilendirilmesi talimatı verilmiştir.

Genelkurmay Başkanlığı internet sitesinde darbe bildirisinin yayınlanması üzerine, bildiriyi yayınlayan askeri internet siteleri başta olmak üzere, darbeye destek vermek amacıyla bildiriyi yayımlayan tüm internet sitelerine yönelik erişimin engellenmesi talimatı ilgili kurumlara verilmiştir. Bu sırada Genelkurmay Başkanlığı, Kuvvet Komutanlıkları ve askeri üslerin internete erişiminin engellenmesi, elektrik, su ve telefon hizmetlerinin kesilmesi gibi tedbirlerin alınması ilgili kurumlardan istenmiştir.

Ayrıca Jandarma Genel Komutanlığının HTS kayıtlarına erişim imkanı kaldırılmıştır.

Genelkurmay Başkanlığı önünde halka ateş açıldığı, yaralıların bulunduğu, ambulansların geciktiğinin öğrenilmesi üzerine, Sağlık Bakanlığı Acil Sağlık Hizmetleri Genel Müdürü aranarak ambulanslar ile ilgili olarak yaşanan sıkıntının giderilmesi ve Emniyet yetkililerine ambulansların geçişi için kullanılacak güzergâhların sürekli trafiğe açık tutulması talimatı verilmiştir.

Darbe girişiminde bulunan askerlerin TRT'yi basıp zorla darbe bildirisi okutmaları (00:13) ve söz konusu bildirinin sürekli yayına verilmeye devam edilmesi üzerine, paket yayınlar üzerinden yapılanlar dâhil tüm TRT yayınlarının uydudan iletiminin engellenmesi/durdurulması talimatı verilmiştir (TÜRKSAT). Ayrıca internet ortamında yayın yapan platformlardan TRT yayınlarının iletilmesinin engellenmesi için ilgili kurum ve kuruluşlara da talimat verilmiştir. (BTK/TİB, TİVİBU, D-SMART, DİGİTURK vb.)

Başbakanlık Koordinasyon Merkezi tarafından uluslararası basına darbe girişimine dair ilk bilgilendirme 00.18 ile 00.30 arasında yapılmıştır. Gece boyunca ulusal ve uluslararası basına bilgilendirmeler, canlı yayınlarda açıklamalar yapılmıştır. (Bloomberg, SkyNews, El-Cezire İngilizce ve Arapça, BBC İngilizce ve Arapça, CNN, Reuters, AFP, AP, Fransız TV kanalları, Rus Haber Ajansı, Ortadoğu medyası)

Ayrıca Başbakanlığın resmi sosyal medya hesapları üzerinden kamuoyu bilgilendirilmiş, ayrıca Sayın Başbakanımız gece boyunca farklı televizyon kanalları vasıtasıyla milletimize demokrasiye sahip çıkma çağrısında bulunmuştur.

Bazı ordu ve kolordu komutanları başta olmak üzere üst düzey askeri personel Başbakanımız ve bakanlarımız tarafından telefonla aranmış, darbe girişimine karşı durmaları talimatı verilmiştir. Bunlardan bazıları TV'lerde canlı yayınlara bağlanarak, darbe girişimine karşı olduklarını kamuoyuna duyurmuşlardır.

Gece boyunca Çankaya Yerleşkesi üzerinde F-16'lar sonik patlama gerçekleştirilmiş, askeri helikopter tarafından taciz uçuşu gerçekleştirilmiştir. Muhafız Alayından kontrol edildiği değerlendirilen İHA uçurulması üzerine, koruma polislerince söz konusu İHA'lara ateş açılmış ve yerleşke üzerinde uçuşu engellenmiştir (01.25) Başbakanlık Çankaya yerleşkesi 5 numaralı giriş kapısı önüne gelen tanklar, tankların önüne yatan vatandaşlarımızın da desteği ile askerlerin yerleşkeye girmesi polis tarafından engellenmiştir (01:40).

Bütün Türkiye'de olduğu gibi, Başbakanlık Çankaya Yerleşkesi etrafında toplanan vatandaşlarımız da büyük bir cesaret ve kahramanlık örneği göstererek darbenin bastırılması sürecinde bize sürekli destek olmuşlardır.

Bu esnada Ankara'ya hareket halinde olan Sayın Başbakanımızın korumalarına darbecilerin helikopterlerle konvoyu aradıkları bilgisinin gelmesi üzerine alternatif güzergâh olarak Gerede sapağından Karadeniz yoluna çıkılmış ve Çankırı istikametinden Ankara'ya gidilmesine karar verilmiştir.

Bu arada televizyon yayınlarıyla vatandaşlara duyarlılık çağrısında bulunan Sayın Başbakanımız, "Havadaki jetlerle kurumlarımıza mermi, bomba yağdıranlar adeta bu terör örgütünün elemanı gibidir, devamı gibidir. Asla ve asla böyle bir iş, şanlı Silahlı Kuvvetler bayrağı altında görev yapan hiçbir subayımıza, hiçbir askerimize yakıştırılacak bir iş değildir" açıklaması yapmıştır. (02:55)

TRT'yi ele geçiren askerlerin, vatandaşların da desteği ile polis tarafından etkisiz hale getirildiği bilgisinin alınması üzerine TRT yayınlarına getirilen engelleme kaldırılmış ve (02:00). TRT tekrar canlı yayına başlamıştır. (03:00)

Başbakanlık Koordinasyon Merkezine gelen bilgiler; İçişleri Bakanı, Emniyet Genel Müdürü, Emniyet İstihbarat Daire Başkanı ve Emniyet Özel Harekat Daire Başkanı ile paylaşılarak, darbecilere karşı operasyonlar koordineli olarak sevk ve idare edilmiştir.

Koordinasyon Merkezi tarafından Akaryakıt İkmal ve NATO/POL Tesisleri İşletme Başkanlığına darbeci unsurlara yakıt ikmali yapılmaması talimatı verilmiştir. Ayrıca ordu komutanları aranarak hava araçlarının darbe girişiminde kullanılmasının önlenmesi talimatı verilmiştir.

Ankara üzerinde uçan ve Polis Özel Harekat Dairesi, Polis Havacılık Dairesi ve Ankara Emniyet Müdürlüğümüzü bombalayan uçakların Akıncı Üssünden kalktığını öğrenen Kazan halkı ilçedeki üsse akın etmiş, üsteki askerler tarafından halkın üzerine ateş açılmış, şehit olan ve yaralananlar olmuştur.

Ayrıca Ankara üzerinde uçan helikopterlerin Güvercinlik Kara Havacılık Okulu'ndan ikmal yaptıkları öğrenilmiş, buraya Jandarma ve Polis unsurlarınca operasyon yapılması İçişleri Bakanlığıyla koordine edilmiştir. (Polis Özel Harekât, TEM, Jandarma Özel Asayiş Komutanlığı (JÖAK) unsurları)

Sayın Başbakanımız Hava Savunma Komutanına darbe girişiminde kullanılan tüm uçan unsurların inmeye zorlanması, inmeyen uçakların düşürülmesi; Muharip Hava Kuvveti Komutan Yardımcısı ve Birleştirilmiş Hava Harekât Merkezleri Komutanı Akıncı Meydanından kalkan her hava aracının vurulması; Birinci Ana Jet Üssü Komutanına Akıncı Üssü pistlerinin bombalanması talimatlarını vermiştir. (03:10).

Sayın Başbakanımızın ilk emri doğrultusunda Eskişehir Hava Savunma Komutanlığı ile yapılan görüşmeler sonucu, Erzurum, Diyarbakır ve Dalaman'dan kalkan uçaklar, darbe girişiminde kullanılan uçaklara baskı yaparak inişe mecbur etmiştir. Bunun darbecilerin dirençlerinin kırılması suretiyle darbenin bastırılması ile daha fazla can kaybının önlenmesinde büyük katkısı olmuştur.

Ilgaz çıkışında bir jandarma aracı tarafından Sayın Başbakanımızın konvoyuna ateş açılmış, bunun üzerine konvoy tekrar Ilgaz'a dönmüştür. Kriz yönetimine Ilgaz'dan devam edilmiş, Sayın Başbakanımız l. Ordu Komutanı Ümit Dündar'ın vekâleten Genelkurmay Başkanı olarak atanması talimatını vermiştir (06.30).

Diğer taraftan Ankara'da Güvercinlik Kara Havacılık Okuluna jandarma ve polis tarafından yapılan operasyon sonrasında darbe girişiminde bulunan askerler, helikopterler ile Akıncı Üssü'ne geçmiştir (07:40).

Darbe girişiminde bulunan askerlerin kontrolündeki hava araçlarının üslere inmesi, kısmen ele geçirdikleri yerlerden adalete teslim olmaya başlamalarının ardından, sınır kapıları ve hava limanlarından darbe girişiminde bulunanların yurt dışına çıkışlarının engellenmesi talimatı Koordinasyon Merkezi tarafından verilmiştir.

Akıncı Üssü'nde alıkonulan Sayın Hulusi Akar, yanında Mehmet Dişli ile birlikte saat 09.00 sularında Başbakanlık Çankaya Yerleşkesine ulaşmıştır. Mehmet Dişli darbe girişiminde yer aldığının tespit edilmesi üzerine gözaltına alınarak EGM Terörle Mücadele Daire Başkanlığına teslim edilmiştir.

Genelkurmay Başkanlığı Karargahı (09:40) başta olmak üzere pek çok yerde askeri personel kolluk kuvvetlerine teslim olmaya başlamışlardır.

Akıncı Üssü'ndeki pist ve taksi yolları vurulmuş, Akıncı Üssü'nü vuran uçaklar ile Üsse operasyon yapacak kolluk kuvvetleri arasında koordinasyon sağlanmıştır. (07.00-09.00)

Sayın Başbakanımız saat 11.00 sularında Çankaya Köşkune gelmiş ve darbe girişiminin bastırılmasına ilişkin çalışmalarını burada sürdürmüştür.

Sayın Başbakanımız, Orgeneral Hulusi Akar, Adalet, İçişleri ve Milli Savunma Bakanları ile birlikte Çankaya Köşkü'nde yaptığı basın açıklamasında; Fetullahçı Terör Örgütü tarafından düzenlenen darbe girişiminin önlenmesinde milletimizin basiretine dikkat çekmiş, basına, siyasi partilerimize, sivil toplum kuruluşlarına teşekkür etmiş, "işin birinci safhası burada sona ermiştir. Biz yolumuza aynı kararlılıkla devam edeceğiz. Bütün milletimize geçmiş olsun." diyerek darbe girişiminin artık tamamen bastırıldığını açıklamıştır. (12:15)

16 Temmuz Cumartesi ve 17 Temmuz Pazar günü darbe girişimine katılan unsurların teslim alınmasına yönelik operasyonların koordinasyonu Başbakanlık'ta yapılmıştır. İkinci bir dalganın önlenmesi ile ilgili tüm ülke çapında teyakkuz halinde olunması sağlanmış, gelen her türlü bilgi ciddiyetle değerlendirilmiş ve gerekli tedbirler alınmıştır. Vatandaşlarımız darbe gecesi göstermiş oldukları direnişi, ülke çapında meydanları doldurarak milli iradeye destek için "demokrasi nöbeti"ne dönüştürmüşlerdir."

2.1.5.2. Türk Silahlı Kuvvetleri

FETÖ’nün darbe girişimi sırasında Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar ve kuvvet komutanlarının rehin alınmasının arkasından komutanların yakınlarındaki bazı isimlerin (Karargâh başkan ve daire başkanları, emir subay ve astsubayları, genel sekreterler vb.) ihanetlerinin başrolde olduğu,

Darbe girişiminde Genelkurmay Başkanlığı Karargâhında yaşanan hareketli saatler içinde Orgeneral Hulusi Akar’ın bulunduğu katın kapıları kilitlendiği bu sırada çıkan arbedede komutan korumalarının vurulduğu,

Darbe girişiminde bulunan rütbeli personelden bazılarının Orgeneral Akar’a darbe bildirisi imzalatmaya çalıştığı buna karşı çıkan Akar’a silah dayandığı ve boğazının kemerle sıkıldığı,

Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Yaşar Güler’in de yakın ekibinden bir subay tarafından silah zoruyla rehin alındığı, Karargâhtaki generallerin de darbeye destek verenler tarafından tutulduğu, ilk olarak Orgeneral Akar’ın, Genelkurmay Karargâhı’na inen helikopterle darbe girişiminde bulunanlar tarafından üs olarak kullanılan 4. Ana Jet Üs Komutanlığına götürüldüğü, Genelkurmay Başkanlığı Karargahında bir süre tutulan diğer generallerin elleri arkadan bağlandığı, gözleri kapatılan komutanların diz çöktürülerek bir odada tutulduğu, bu süreçte konuşmaları kesinlikle yasaklanan generallerin başları birbirlerinin sırtına değecek ve diz çökmüş şekilde karargahtaki bir odada bekletildiği, daha sonra aralarında Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Güler'in de bulunduğu generallerin gelen bir başka helikopterle tutulacakları 4. Ana Jet Üs Komutanlığına götürüldüğü tespit edilmiştir.

Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Salih Zeki Çolak ile Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanı Orgeneral İhsan Uyar, 15 Temmuz saat 21.00'de Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar'ın Emir Subayı Yarbay Levent Türkkan tarafından Genelkurmay Karargahı'na davet edildiği, Orgeneral Çolak ve Uyar’ın, karargaha geldiklerinde derdest edilmeye çalışıldığı, bu sırada Kara Kuvvetleri Komutanı koruma astsubayı Kıdemli Başçavuş Bülent Aydın’ın buna engel olmaya çalıştığı, bunun üzerine Aydın’ın, darbe girişiminde bulunan askerlerce Genelkurmay karargahında şehit edildiği, Koruma Müdürü Yüzbaşı Burak Akın’ın ise komutanları korumak isterken yaralandığı, derdest edilen komutanlarında diğer generaller ile birlikte Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanlığına götürüldüğü anlaşılmıştır.

Darbeye destek vererek Genelkurmay Başkanlığı Özel Kuvvetler Komutanlığının komutasını ele geçirmek isteyen Tuğgeneral Semih Terzi’nin Özel Kuvvetler Komutanlığı karargahı girişinde Özel Kuvvetler Komutanı Tümgeneral Zekai Aksakallı’nın emir astsubayı

Ömer Halisdemir tarafından tabancayla vurularak öldürülmüş, Ömer Halisdemir ise Semih Terzi'nin yanındakiler tarafından şehit edilmiştir. [296]

15 Temmuz 2016 Cuma akşamı başlayıp, 16 Temmuz 2016 Cumartesi akşamına kadar süren darbe girişiminde Genelkurmay Harekât Merkezi'nin *"Bütün uçuşlar dursun"* emri ile derdest edilen Havacı generallerin tamamen serbest kaldığı an arasında geçen 21 saat 24 dakikada Hava Kuvvetlerinde gelişen olayların Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Abidin Ünal'ın hazırlattığı raporda açıkça anlatıldığı yazılı ve görsel basında haber olarak yer almış olup söz konusu haberlerde:[297]

O gece, Korgeneral Mehmet Şanver'in kızının evlenme töreninin yapıldığı, İstanbul'daki Moda Deniz Kulübü'ndeki düğüne Hava Kuvvetleri Komutanlığı'ndan tam 24 general katıldığı, düğüne geleceğini teyit eden eski Hava Kuvvetleri Komutanı ve YAŞ üyesi Akın Öztürk'ün o gün İzmir'den İstanbul'a değil, Ankara'ya geçtiği, düğüne katılan Havacı generallerin, MİT'in Genelkurmay'a yaptığı uyarı ve Genelkurmay'ın bu çerçevede önlem aldığından bihaber olduğu, haber alınır alınmaz düğünün yapıldığı kulübün, 15 Temmuz saat 19.06'dan gece yarısından sonra 00.10'a kadar karargâha dönüştürüldüğü belirtilerek yaşananlar raporda belirtilen hususlar dâhilinde kronolojik sırada verilmiştir. Buna göre;

15 TEMMUZ 2016 Cuma günü;

19.06 Ankara'daki Hava Harekât Merkezi, Hava Kuvvetleri Komutanı'na şu mesajı verdi: *"Genelkurmay Harekât Merkezi uçuşların kesildiği, havadaki uçakların inmesi gerektiği emrini iletti."*

19.26 Eskişehir'de bulunan Hava Harekât Merkezi bütün birliklere Genelkurmay Harekât Merkezi'nin emrini iletti ve emirlerin ulaştığı iki kez teyit edildi.

(Bu gelişmeler yaşanırken Orgeneral Ünal, Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar ile Genelkurmay 2. Başkanı'nı arayıp, neden böyle bir emir verildiğini sormaya çalıştı. Ancak iki komutanın emir subayları *"Komutanlar toplantıda"* diyerek görüşmeye imkan vermedi)

21.05 Uçuş yasağına ilişkin işlemler tamamlandı ve 36 uçağın inişi tamamlandı.

---

[296] TC Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğince hazırlanan "15 Temmuz Darbe Girişimi ve Milletin Zaferi" adlı Kitapçık, Ağustos 2016, Ankara.

[297] http://www.hurriyet.com.tr/havada-21-saat-24-dakika-generallerin-savasiDeniz ZEYREK (10 Ağustos 2016) (Erişim tarihi: 27.01.2017)

22.15 Yurt hava sahasındaki uçuş yasağına rağmen Ankara üzerinde uçuşlar başladı. Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Ünal, Hava Kuvvetleri Kurmay Başkanı'na vekalet eden subayla görüşürken durumu öğrendi.

22.20 Orgeneral Ünal, düğünde bulunan 24 havacı generali toplayarak *"Derhal birliklerinize ulaşın ve kalkışları engelleyin. Üssünden uçak kalkan Divanı Harp'liktir"* emri verdi.

22.25 Orgeneral Ünal, düğüne katılmayan 4. Ana Jet Üssü komutanını arayıp, *"Ankara üzerindeki uçaklar sizden mi kalktı"* diye sordu. *"Evet"* yanıtını alınca *"Derhal indir"* dedi. Ancak bu emrin karşılığında "Mecburum, siz de ben de hayati tehlike içindeyiz" cümlesini duydu.

22.30 Bütün üs komutanları durumun kontrol altında olduğunu söylerken, Diyarbakır'daki 8. Ana Jet Üssü komutanı, kalkış hazırlığında olan 6 uçak olduğunu bildirdi. O komutan, 'Engelleyin' emrini yerine getirmedi ya da getiremedi.

22.45 İstanbul'da bulunan 2 korgeneral ile 1 tümgeneral ve 1 tuğgeneral Eskişehir'deki Harekât Merkezi'ne gitmek üzere yola çıktı. Muharip Hava Kuvvetleri Komutanı Korgeneral Mehmet Şanver, Akın Öztürk'ü arayarak, *"Komutanın emrine karşı uçuş yapılıyor, neler oluyor"* dedi. Öztürk *"Bilmiyorum"* deyince durumdan şüphe eden Korgeneral Şanver, Orgeneral Abidin Ünal'ın, *"İlgilenin"* talimatını Öztürk'e iletti.

23.00 Ankara'daki Hava Harekât Merkezi'nin darbecilerin kontrolünde olduğu anlaşıldı ve bu merkezin etkisiz hale getirilmesi kararlaştırıldı. Orgeneral Ünal, yanındaki tüm generallere, *"Her türlü önlemi alın, tek bir uçak kalkmasın. Hava Kuvvetleri Komutanı adına emirler bundan sonra Ankara'dan değil Eskişehir'deki Hava Harekât Merkezi'nden alınacak"* emri verdi. Ankara Akıncı, Adana İncirlik ve Balıkesir'deki üs dışında kontrolsüz uçuş kalmadı.

23.30 Silahlı bir grup Moda Deniz Kuvvetleri'ne geldi ve toplantı halindeki generallere *"Güvenliğiniz için buradayız"* diye seslendiler. Orgeneral Ünal, *"Benim böyle bir emrim yok, uzaklaşın"* emrini verdi. Ancak emre itaat edilmedi.

16 TEMMUZ 2016 CUMARTESİ

00.10 Askerlerin gelmesinden itibaren geçen 40 dakikada Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Ünal, Başbakan'a ulaşamadı. Birliklerle telefon trafiği sürdü. Bu durum darbecilerin takviye kuvvet getirmesiyle son buldu. Bütün generaller derdest edildi.

01.00 Ankara Hava Harekât Merkezi tamamen devre dışı kaldı. Geçen 2 saat boyunca çift başlılık sürdü. Havadaki tüm uçakların duyabileceği şekilde *"Yaptığınız kanunsuzdur. Hemen inin"* çağrısı yapıldı.

02.00 Eskişehir'deki Harekât Merkezi büyük ölçüde kontrolü sağladı ancak derdest edilen havacı generaller darbeciler tarafından Akıncı Üssü'ne getirilerek elleri gözleri bağlı alıkonuldu.

04.40 Başbakan Binali Yıldırım, Harekât Merkezi'ne 'dost ve kaçırılmış uçakları düşürme' yetkisi verdi. Yıldırım'ın bu emri doğrultusunda;

04.53 Erzurum'dan

05.02 Diyarbakır'dan

05.43 Dalaman'dan

06.49 Balıkesir'den hava savunma yüklü uçaklar kaldırıldı. Kaldırılan 48 tane F-16 uçağının baskısıyla havadaki kontrolsüz uçaklar inişe zorlandı. Tanker uçaklar yakıt boşaltarak inişe geçti.

08.00 Darbecilerin kontrolündeki son uçak indi. Akıncı üssünden helikopter dâhil hiçbir hava aracının kalkmasına izin verilmedi.

11.15 Eskişehir'den kalkan F-4 2020 uçakları, Akıncı Üssü'ndeki pist ve taksi yollarını vurdu. 18 adet F-4, 9 ayrı noktaya 16 bomba bıraktı.

15.30 Akıncı'da tutulan Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Ünal ve 10 Havacı general serbest kaldı ve Karargâh'a geçti. Ankara Hava Harekât Merkezi'ndeki FETÖ'cü subaylar bu generaller tarafından kolluk kuvvetlerine teslim edildi.

Deniz Kuvvetleri Komutanlığının Ankara'da karargâhını ele geçirmeye çalışan darbeciler Donanma Komutanı'nı da denizde esir aldı. Donanma Komutanlığını ele geçiren FETÖ'cü terör örgütü üyesi 3 amiral her biri dev savaş makinesi olan gemilere de hareket emri verdi. Ama denizciler kısa süre sonra darbeyi önleme harekâtı başlattı. Darbeciler geri adım atmasaydı MİLGEM korveti Büyükada, Yavuz fırkateynini vurarak durduracaktı.

Darbe haberini alan Oramiral Veysel Kösele, emir subayıyla birlikte iskelede demirli makam botuna binerek Fenerbahçe Orduevi'nden denize açıldı.Yavuz fırkateyni en yakınındaki savaş gemisiydi. Komutan da bu gemiye doğru yola çıktı. Bu sırada Aksaz'daki Gelibolu fırkateyni, Gölcük'teki Fatih fırkateyni ve Büyükada MİLGEM korvetinin komutanlarını aradı.

"Benim ağızımdan çıkmayan hiçbir emri uygulamayacaksınız" dedi Donanma Komutanı Oramiral Veysel Kösele ve emir subayı Yavuz fırkateynine çıkar çıkmaz havaya ateş açıldı ve derdest edildiler. Çünkü Yavuz fırkateyninin ilk iki komutanının darbeci olduğu anlaşılmıştır.[298]

Aynı dakikalarda karada Gölcük'teki donanma üssünde de çatışma vardı. Harp Filosu Komutanı Tümamiral İskender Yıldırım'ı etkisiz hale getiren 3 yardımcısı donanma harekât merkezini ele geçirdi. Darbeci harekât merkezi tüm gemilere kalkış emri verdi. O sırada Poyraz limanında demirli 6 fırkateyn, 1 MİLGEM korveti ve 4 hücumbot gelen emri uygulamaya koydu.[299]

Darbe girişimini haber alan Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Bülent Bostanoğlu önce Genelkurmay Başkanı Orgeneral Hulusi Akar'ı ardından Kara, Hava ve Jandarma komutanlarını aradı ancak ulaşamadı. Bunun üzerine Milli Savunma Bakanı Fikri Işık'ı arayan Oramiral Bostanoğlu, Işık'a, *"Komuta kademesi olarak darbe girişimini kabul etmiyoruz. Komutanlara ulaşamıyoruz, sizinle irtibatta kalarak ortak hareket etmek istiyoruz"* dedi. Ardından CNN Türk'e saat 01.24'te telefonla bağlanan Oramiral Bostanoğlu, *"Komuta kademesi olarak bu girişimi kesinlikle kabul etmiyoruz"* açıklamasında bulundu. Bostanoğlu'nun açıklaması Deniz Kuvvetleri Komutanlığındaki askerler için kırılma noktası oldu.

Bu sırada komutanlığa bağlı deniz üsleri Aksaz, Foça ile Donanma Komutanlığı'nın merkezi olan Gölcük'ten 11 savaş gemisi darbeciler tarafından hareket ettirilmişti. Kuvvet komutanının darbeyi desteklemediğini gören gemilerin personeli ne olduğunu anlayınca darbecilerin gemi üzerindeki hâkimiyeti azaldı. Oramiral Bostanoğlu, 11 savaş gemisine *"Emir komuta hiyerarşisine aykırı olarak seyre kalkan tüm gemiler derhal üslerine geri dönecek"* emrini verdi. Bunun üzerine Donanma Komutanı Oramiral Veysel Kösele'nin de alıkonulduğu TCG Yavuz başta olmak üzere tüm gemiler bağlı oldukları limana geri döndü. Oramiral Bostanoğlu'nun olaya zamanında müdahale etmesi ve kararlı tutumu denizde füze, güdümlü mermi, uçaksavar, taret (top bataryaları) ve torpidoları ile dolaşan gemilerin geri dönmesini sağlarken, denizde yaşanacak muhtemel bir çatışmanın da önüne geçmiştir.[300]

2.1.5.3. Ankara'da Yaşanan Olaylar

---

[298] http://www.turkiyegazetesi.com.tr/gundem/387154.aspx (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[299] http://www.ensonhaber.com/donanmada-darbe-gecesi-2016-07-18.html (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[300] http://www.milliyet.com.tr/gemilere-kritik-mesaj-gundem-2281294/ (Erişim tarihi: 27.01.2017)

Eş zamanlı olarak 4. Ana Jet Üs Komutanlığındaki 141. Filo'dan kalkan F-16 tipi savaş uçakları ile destek kuvvet olarak jandarma ve kara havacılığa bağlı AH-1 Super Cobra tipi helikopterler Ankara üzerinde alçak uçuş yapmaya başlamıştır.[301]

Aynı zamanda savaş uçaklarının uzun süre havada kalmasını sağlamak amacıyla da İncirlik Hava Üssü'nden havada yakıt ikmali yapılmasını sağlayan KC135R tanker uçaklar görevlendirilmiştir.[302]

Ankara'da bulunan Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar rehin alınarak 4. Ana Jet Üs Komutanlığına (Akıncı) götürülmüştür.

Millî İstihbarat Teşkilatı binasına askerî helikopterden ateş açılmış, buna teşkilat mensupları tarafından uzun namlulu silahlar ile cevap verilmiştir. Bunlara karşın emniyet kuvvetleri darbeci askerlerin içerisinde bulunduğu Genelkurmay Başkanlığı yerleşkesine giden yolları kapatmıştır.[303]

Askerî hareketliliğe paralel olarak darbeciler tarafından Türk Silahlı Kuvvetlerinin e-posta adresinden akredite basın mensuplarına *"ülke yönetimine bütünüyle el konulmuştur"* şeklinde mesaj gönderilmiş, TRT darbeci askerler tarafından ele geçirilmiş, Yurtta Sulh Konseyi adına darbe bildirisi okunmuştur.

Darbe girişimi konusunun görüşülmekte olduğu Türkiye Büyük Millet Meclisine havadan bomba atılmış ve bu saldırı farklı aralıklarda dört kez tekrarlanmıştır.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı ise darbecilerin darbe başarılı olduktan sonrası için hazırladıkları sıkıyönetim atama listesinden yola çıkarak içerisinde askerler, siviller ve yüksek yargı mensuplarının bulunduğu birçok kişi hakkında yakalama kararı çıkarmıştır.[304]

Genelkurmay Başkanlığını ellerinde tutan askerlere karşı düzenlenen operasyon ile yedi yüze yakın silahsız er ve erbaş teslim olmuştur.[305]

Ankara üzerinde uçan ve Polis Özel Harekât Dairesi, Polis Havacılık Dairesi ve Ankara Emniyet Müdürlüğümüzü bombalayan uçakların Akıncı Üssünden kalktığını öğrenen Kazan

---

[301] http://www.yenisafak.com/gundem/ankarada-jetlerden-alcak-ucus-2494678 (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[302] http://www.dha.com.tr/cinnetin-perde-arkasi_1281463.html (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[303] http://t24.com.tr/haber/mit-mustesarliginin-bulundugu-yenimahallede-helikopterden-ates-acildi,350142 (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[304] http://www.karar.com/gundem-haberleri/hsyk-danistay-ve-yargitay-uyeleri-hakkinda-gozalti-karari-188522 (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[305] http://t24.com.tr/haber/aa-ekipler-feto-mensuplarini-etkisiz-hale-getirmek-icin-genelkurmay-baskanligina-operasyon-duzenleyecek,350272 (Erişim tarihi: 27.01.2017)

halkı ilçedeki üsse akın etmiş, üsteki askerler tarafından halkın üzerine ateş açılmış, şehit düşenler ve yaralananlar olmuştur.

J.Gn.K.lığı Beştepe Ana Karargah Binası, darbeye teşebbüs maksadıyla, emir-komuta zinciri dışında münferit hareket eden yaklaşık (80-85) darbeci tarafından 15 Temmuz 2016 Cuma günü saat 21.30 sıralarında hareket merkezleri ile nöbetçi heyetleri silah zoruyla görev başlarından uzaklaştırılmış, kişi hürriyetleri tahdit edilmiş, hareket merkezi telefonlarının aranması üzerine, *''TSK tarafından yönetime el konuldu. Sıkıyönetim ilan edildi. Sokağa Çıkma Yasağı ilan edildi.''* şeklinde açıklamalarda bulunulmasını müteakip, telefonların kapatıldığı tespit edilmiştir. Jandarma Genel Komutanıyla saat 21.50'den itibaren irtibat kesilmiştir. *Aynı gün saat 21.45 civarında Gazi Orduevinden düğünden çıktığı sırada darbeciler tarafından kaçırılarak Akıncı Hava Üssüne götürüldüğü ertesi gün öğrenilmiştir.*

Jandarma Genel Komutanlığınca müdahil olunan olaylar kapsamında;[306] Darbeye teşebbüs eden FETÖ mensuplarınca,

15 Temmuz 2016 Cuma günü, çıkaran makamın Genelkurmay Başkanlığı gösterilmesi suretiyle; Saat 21.30'da Genelkurmay Başkanlığından *"Karargâh Sorumlulukların Belirlenmesi"* ve *"Hazırlık İkazı ve Birlik İntikali"*, Saat 22.15'te *"Sıkıyönetim Direktifi"* konusunda sözde mesaj emirleri yayımlandığı, Federal Cumhuriyet Halk Partisi adı altında; *"Türkiye Halkının Ordusu Trilyonlarca Yolsuzluk Yapan Gayrimeşru AKP Hükümetini Devirdi"*cümlelerinden oluşan Türkçe ve İngilizce duyuru metni hazırlandığı tespit edilmiştir.

Darbecilerin Beştepe kışlasını işgal etmeye çalıştığı ikamet ettiği lojmandayken haberini alan İsth.D. Bşk. J.Kur.Alb. Nurettin Alkan, Cari Hrk.D.Bşk. J.Kur.Alb. Ali Demir, Per.Pl.Ynt.D.Bşk. J.Kur.Alb. Aziz Yılmaz ve Pl.Güv.D,Bşk. J.Kur.Alb. Güven Şağban müstakil olarak sivil araç ile intikal ederek nizamiye bölgesine gelmiş, müdahale esnasında çıkan çatışmada İsth D.Bşk. J.Kur.Alb. Nurettin Alkan yaralanmış ve Pl.Güv.D.Bşk. J.Kur.Alb. Güven Şağban kalkışmacılar tarafından rehin alınmış, geriye kalan iki Daire Başkanın olay bölgesinden uzaklaşma esnasında bölgenin yakınında olan Hisarcıklıoğlu Camii önünde olaya müdahale için gelen Harekat Bşk. Tümg. Arif Çetin ile 15 Temmuz 2016 Cuma akşamı saat 22.40 civarında karşılaşmışlar ve olayı kısaca anlatmayı müteakip J.Gn.K.lığı Beştepe Karargâhı yakınındaki Hisarcıklıoğlu Camii bölgesinde Tümg. Arif Çetin, Tuğg. Ahmet Hacıoğlu, J.Kur.Alb. Ali Demir ve J.Kur.Alb. Aziz Yılmaz tarafından Taktik Komuta Yeri (TKY) oluşturulmuştur. İlk önce Güvercinlik'teki JÖAK Tug.K.lığından JÖH Tb.nun zırhlı kobra aracı ile birlikte darbecilere müdahale etmek maksadıyla Beştepe'ye intikal etmesi

[306] J.Gn.K.lığının 17 Temmuz 2016 tarihli ceridesi.

emredilmiştir. Aynı anda Emniyet Genel Müdürü Celalettin Lekesiz aranarak Polis Özel Harekât timi ile birlikte iş makinası, TOMA talebinde bulunulmuştur.

Ankara İl J.K.lığının darbecilerin kontrolüne girmesi ve Ankara İl J. Komutanın Beytepe J.Okullar K.lığında rehin alınması nedeniyle Ankara J.Blg.K.Tuğg. Mehmet Artar tarafından Esenboğa Havaalanı Kor.Bl.K.lığından getirilen timler vasıtasıyla, Ankara İl J.K.lığındaki darbeci grup saat 02.00 civarında etkisiz hale getirilmiş ve darbecilerin çekmiş oldukları mesajların dikkate alınmaması hususunda Ankara İl J.K.lığı Hrk.Mrk. aracılığıyla *(Beştepe J. Gn. K.lığı Karargahı Hrk. Merkezinin darbeciler tarafından ele geçirilmiş olması nedeniyle)* bütün Jandarma birliklerine J.Gn.K.lığı Harekat Başkanı Tümg. Arif Çetin'in talimatıyla; FETÖ mensubu askeri şahıslarca darbe maksadıyla çekilmiş olan mesajların dikkate alınmaması konusunda Orgeneral Galip Mendi imza bloğuyla mesaj çekilmiştir.

İçişleri Bakanına bilgi vermek suretiyle J.Gn.K.lığı Harekat Başkanı Tümg. Arif Çetin tarafından; 16 Temmuz 2016 Cumartesi günü saat 02.19 ve 03.07'de NTV televizyonu aranması suretiyle basın açıklamalarında bulunulmuştur.

J.Gn.K.lığı Harekat Başkanı Tümg. Arif Çetin'in talimatıyla Orgeneral Galip Mendi imza bloğuyla rütbeli izinlerinin kaldırılmasına ilişkin mesaj bağlı tüm jandarma birliklerine çekilmiştir.

Kara Kuvvetleri Komutanlığı Harekat Merkezi ve Muhabere Merkezince mesaj çekilmesinde zorluklarla karşılaşıldığı yönünde bilgiler elde edilmesi J.Gn.K.lığı Harekat Başkanı Tümg. Arif Çetin'in yönlendirmesiyle Orgeneral Salih Zeki Çolak imza bloğuyla Ankara İl J.K.lığı Harekat Merkezi vasıtasıyla Kara Kuvvetleri Komutanlığı bağlı birliklerine de mesaj çekilmiştir.

Beştepe J.Gn.K.lığı ana karargahındaki darbeci teröristleri etkisiz hale getirmek maksadıyla, 16 Temmuz 2016 Cumartesi gecesi saat 01.00'den itibaren operasyona başlanılmış, operasyon sabaha kadar sürmüş, nizamiyeden başlayarak kademeli olarak karargaha girilmiş ve karargah saat 16 Temmuz 2016 Cumartesi 11.00'de tamamen kontrol altına alınmıştır. Beştepe Karargâhına yapılan operasyon esnasında direniş gösteren (16) darbeci öldürülmüş, (9) darbeci yaralı olarak ele geçirilmiş, sağ yakalanan darbeciler ise TEM Şubeye teslim edilmiş olup darbecilerin teslim aldığı rehineler kurtarılmıştır. Bu esnada akşam saatlerinde *muhtemelen 21.45 civarında;* Beştepe J.Gn.K.lığı karargahına koordine/işbirliği için gelen Emn.Gn.Md.lüğü TEM D.Bşk. Turgut Aslan ve korumaları darbeciler tarafından rehin alınarak sabah saatlerinde teröristlerce koruması şehit edilmiş, kendisi de yaralanmıştır.[307]

[307] Mahmut Karaaslan'ın 2 Kasım 2016 tarihli tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**.

Beytepe J. Kışlasına müdahale edilmesiyle ilgili olarak;15 Temmuz 2016 tarihinde saat 21.45 sıralarında J. Okullar Komutanının yönlendirmesiyle bir grup kursiyer Teğmen tarafından tüfekli ve teçhizatlı olarak Beytepe Şehit Korgeneral İsmail Selen Kışlasında J. Eğt. K.lığı kışlası nizamiyesi ve nöbetçi heyetine yönelik kalkışma girişiminde bulunulmuştur.

Saat 21.55'de J. Okullar Komutanı telefon ile nöbetçi amiri tarafından aranarak kalkışma girişimi bildirilmiş, Okullar Komutanı tarafından "*Tüm yetkilerin bu saatten sonra gelen Binbaşıda olduğu, nöbetçi heyetinin nöbetini bırakmasını ve istirahat etmesini*" belirtilmiştir. Saat 22.00'de Kışla Nöb.Amiri ve Nöb.Subayı silahlı kalkışmacılar tarafından Kışla Nöb.A. odasına götürülmüş ve cep telefonlarına el konulmuştur.

Beytepe J.Kışlası 16 Temmuz 2016 saat 06.00 civarında Ankara J.Blg.K. Tuğg. Mehmet Artar ve kışla komutanı arak belirlenen J.Kd.Alb. Veli Tire tarafından operasyonla tekrar ele geçirilmiş, darbeci J.Okll.K. Tuğg. Sadık Köroğlu evinde yakalanmış ve darbeye karışan diğer personel ile beraber haklarında yasal işlem yapılmak üzere Ankara İl Emniyet Müdürlüğü TEM Şube Müdürlüğüne sevk edilmiştir.[308]

Komisyona ifade veren Ankara'da yaşanan olaylar kapsamında darbe gecesinin Emniyet Genel Müdürü Celalettin Lekesiz tarafından;[309]

Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Başbakanlık, Genelkurmay Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı, MİT, TRT, Emniyet binaları ile diğer kritik binaların etrafının sarılacağı ve bu alanlara girişlere kesinlikle izin verilmeyeceği, zorlanması hâlinde *"Şartlar oluştuğundan, silah kullanılacaktır."* dendiği, *"Emniyet genel merkezindeki 40 kadar daire başkanlığındaki tüm personelin, raporlu olanlar dâhil, derhâl, behemahâl görev baş yapacağı ve Türkiye genelinde depoların tamamının açılıp uzun namlulu silahların personele dağıtılacağı ve silahla direnileceği"* konusunda talimat verildiği,

Yukarıda belirtilen emirlerin il emniyet müdürlerine sözlü olarak açık ve kesin bir dille iletildiği. Aynı emirlerin il emniyet müdürlüklerine e-postayla da yazıldığı, depolarda bulunan tüm uzun menzilli silah, mühimmat ve teçhizatın personele dağıtıldığını, henüz teslim alınmamış olan 10 zırhlı taktik aracın acilen ilgili firmadan alınarak Ankara'da göreve sevk edildiği,

Başta Eskişehir yolu olmak üzere ana güzergâh ve yolların büyük araçlarla kapatıldığı. Tankların şehre girişlerini olabildiğince engellemek için tedbirlerin alındığı, bu arada, ilgili daire başkanları, genel müdür yardımcıları, herkesin bir görev üstlendiği ve STK'larla, sivil

---

[308] Arif Çetin'in 9 Kasım 2016 tarihli tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[309] Mehmet Celalettin Lekesiz'in 8 Kasım 2016 tarihli tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

toplum örgütleriyle, odalarla, siyaset kurumu mensuplarıyla, belediye başkanlarıyla irtibata geçip Akıncılar Hava Üssü'ne, Atatürk Havalimanı'na, ilgili yerlere vatandaşları yönlendirmeye çalışıldığı, bu kapsamda, Akıncılar Hava Üssü'ne 3 bin kadar vatandaşın yönlendirildiği, Özel Harekât polislerinin görevlendirilerek Akıncılar Hava Üssüne ait akaryakıt pompası ve yakıt deposunun etkisiz hâle getirilerek uçakların oradan iniş kalkışlarına mâni olunmaya çalışıldığı ama depoda daha önce depolanan 7 bin ton kadar akaryakıt mevcut olduğu için en azından sabaha kadar istenilen sonucun alınamadığı,

Devlet büyüklerinin Ankara'ya gelme ihtimaline binaen yollara polis ekiplerinin yerleştirildiği, vatandaşın havaalanına yönelmesinin sağlanması için Büyükşehir, Altındağ, Pursaklar Belediye Başkanlarının aranarak yardım istendiği, 15 bin kadar vatandaşın Esenboğa Havaalanı'na gittiği, Havaalanı Koruma Müdürüne talimat verilerek kule güvenliğinin sağlandığı, kısa bir süre sonra mezun olmak üzere olan ancak resmî anlamda mezun olmamış olan 4.500 Özel Harekât polisi adayının, Doğu ve Güneydoğu Bölgesi'nden 2 bin özel harekâtçı, 1.300 normal kadrolu personel olmak üzere 7.800 personel çevre illerden Ankara'ya intikal ettirildiği,

Ankara İl Emniyet Müdürlüğünü teslim almak üzere gelen 100 silahlı darbeciyle silahlı çatışmaya girildiği ve tankların üzerine benzin dökülerek yakılacağı tehdidiyle 2 tanka el konulduğu ve vatandaşların da desteğiyle darbeci askerlerin yakalandığı, bu sırada 5 polisin şehit olduğu, 133 polisin yaralandığı,

Ele geçen darbe planlarında isimleri yer alan kişilerle iltisaklı yargı mensubu ve diğer kişilerin pasaportlarının yurt dışına çıkmaları, kaçmaları ihtimaline binaen bilgi sistemi üzerinden o gece iptal edildiği,

Bursa, Düzce, Karaman, Konya, Nevşehir, Samsun, Zonguldak, Kırşehir, Amasya olmak üzere, tüm buralardan 1.336 personelin teçhizatlarıyla birlikte Ankara iline çağrıldığı ve bir emniyet genel müdür yardımcısı tarafından Ankara ilindeki stratejik noktalarında görevlendirildiği,

Polatlı 58. Topçu Tugayından sahte talimatla 80 asker ve füze rampalarıyla birlikte darbe için Ankara'ya doğru yola çıkan zırhlı araçların Temelli yakınlarında polisler tarafından durdurularak etkisiz hâle getirildiği,

Genelkurmay Başkanlığından çıkan toplam 933 er, erbaş ve rütbeli personelin gözaltına alındığı ve ayın 16'sında sabah 08.30'dan itibaren Jandarma Genel Komutanlığında kontrolün ele alınmasından itibaren orada görevli Özal Harekât personelinin Akıncı Hava Üssü'ne görevlendirildiği, sabahın ilk saatlerinden itibaren Akıncı'da operasyon çalışmaları başladığını

ve akşam saatlerinde de Akıncı'da bulunan darbecilerin tamamının teslim alınarak aşağı yukarı tüm direnç unsurları merkezlerinin bir bir kontrol altına alındığı" belirtilmiştir.

Bu bölümde, darbe girişimine ilişkin TSK içinde yuvalanmış FETÖ mensuplarının yaptıkları menfus eylemler kısaca özetlenmeye çalışılmıştır. Ancak, bu yapının sivil uzantılarının darbeye nasıl destek verdiğine ilişkin de birçok örnek bulunmaktadır. Bunların en acı ve insanlık dışı örneklerinden birisi de -23.07.2016 tarihinde 667 sayılı KHK ile kapatılan- Turgut Özal Üniversitesi Hastanesinde yaşanmıştır. Bu hastane, darbe girişimine karşı direnmek üzere sokağa çıkıp kritik bir şekilde yaralanan ve hayati tehlike yaşayan vatandaşları tedavi etmeyi kabul etmemiş ve geri çevirmiştir. Komisyona ifade veren, 15 Temmuz gazilerinden Mine Özer, insaf, vicdan ve tıp etiğine hiçbir şekilde uymayan bu insanlık dışı tutumu şöyle anlatmıştır; "*…Bindiğimiz araç bir halı yıkama atölyesinin "Panelvan" dedikleri tipte bir araçtı. Tam 12 kişi bizi o araca sığdırdılar. Arkamdaki genç, "Teyze benim dizlerim kırık haberin olsun, paramparça." dedi. Önümdeki çocuğun kafatası parçalanmıştı, çok kan kaybı vardı. O Murat dedi ki: "Arkadaşımın çok kan kaybı var teyze, lütfen elini bastırır mısın?" Ama ben bu kolumla koltukların arkasına tutunmuştum, "Bu elimi götürürsem bastırabilirim belki." dedim. "Tamam, ben hallederim." dedi ve biz böyle 12 kişi kanımız birbirine karışa karışa, önce o yakınlarda bulunan -zannederim adı- Turgut Özal Hastanesine götürüldük, onlar bizi almadılar. Bize "Sizi kim sokağa döktüyse gidin o tedavi etsin...*" dediler.[310]

2.1.5.4. İstanbul'da Yaşanan Olaylar

15 Temmuz 2016 22:00 civarında Boğaziçi Köprüsü ve Fatih Sultan Mehmet Köprüsü bir grup asker tarafından araç trafiğine kapatılmıştır.[311]

Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Abidin Ünal ile bazı üst düzey Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları İstanbul'da katıldıkları düğün töreninde zapt altına alınarak 4. Ana Jet Üs Komutanlığına (Akıncı) götürülmüştür.

Atatürk Havalimanı, hava trafik kontrol kulesini kontrol altına alan 1. Ordu Komutanlığına bağlı askerlerce sadece iniş yapacak uçaklara izin verilmesi kaydıyla hava trafiğine kapatılmıştır.

Darbe girişimiyle ilgili ilk soruşturma İstanbul'da başlatılmıştır. Küçükçekmece Başsavcısı Ali Doğan, darbe girişimini yapan askerlerle ilgili soruşturma başlatıldığını ve askerlerin görüldükleri yerde tutuklanacaklarını bildirmiştir.[312] Saat 01.00'e doğru darbeye

[310] Mine Özer'in 23 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[311] TC Anadolu Ajansı Yayınları "Dakika Dakika FETÖ'nün Darbe Girişimi" (Kitap) 21 Temmuz 2016 İstanbul
[312] TC Anadolu Ajansı Yayınları "Dakika Dakika FETÖ'nün Darbe Girişimi" (Kitap) 21 Temmuz 2016 İstanbul

teşebbüs edenlere Küçükçekmece Cumhuriyet Başsavcılığınca Türk Ceza Kanunu'nun 309, 311, 312 ve 313. maddelerine dayanılarak resmen soruşturma başlatılmış ve gözaltı kararı alınmıştır.

Vatandaşlar Boğaziçi Köprüsü ve Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'ne doğru yürüyüşe geçmiştir. [313]

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı İstanbul'a taşıyan uçak, yolcu uçağı kodu olan THY 8456 kodunu kullanan TC-ATA uçağı ile Atatürk Havalimanı'na inmiş ve bir basın açıklaması yapılmıştır.[314]

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin Vezneciler'deki hizmet binasını ele geçiren askerler ile polis arasında sabaha kadar süren çatışma sonucu polisler binayı emniyet altına almış, Çengelköy Karakolu'nu ele geçirmeye çalışan askerler ile polis arasında çıkan çatışmada polisler karakolun güvenliğini sağlamayı başarmışlardır. Darbe girişiminin başladığı Boğaziçi Köprüsü'nü ellerinde tutan yaklaşık elli asker silah bırakarak teslim olmuştur. Gece boyunca tanklarla kapatılan Boğaziçi Köprüsü, askerlerin teslim olmasının ardından 08:30'da kısmen trafiğe açılmıştır.[315]

İstanbul Sabiha Gökçen Havaalanı J. Kor.Bl.K.lığına saat 20.30 sıralarında (2) sivil araçla (8) Harp Akademisi öğrencisi askeri personel gelmiş, misafirhanede yanlarında getirdikleri kamuflaj elbiselerini giymiş ve bölükten aldıkları MP-5 makinalı tabanca ve mühimmatı kuşanmak suretiyle sabaha kadar beklemede kalmışlar, darbe başarısız olunca sabah silahlarını bırakarak kaçmışlardır. Söz konusu koruma bölüğünde bir gün önce de keşif faaliyetinde bulunulduğu tespit edilmiştir. Istanbul İl J.K.lığı emrinde görevlı İl J.K. J.Kur. Alb. Gürcan Sercan, 4. İl J.K.Yrd. J.Alb. Haydar Yalın, Arnavutköy İlçe J.K.lığı Mrk.J.Krk.K. J.Tgm. Müjdat Aybey, Arnavutköy İlçe J.K.lığı emrinde görevli Uzm.J.II.Kad.Çvş. Mustak Kartal 16 Temmuz 2016 tarihinde İl Emn.Md.lüğü tarafından gözaltına alınmıstır.[316]

İstanbul'da yaşanan olaylar kapsamında İstanbul Emniyet Müdürü Mustafa Çalışkan tarafından;[317]

---

[313] http://www.haberler.com/istanbul-da-bogazici-koprusu-nde-darbe-girisiminde-8613298 (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[314] http://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/cumhurbaskani-erdoganin-ucagi-havada-isim-degistirdi- (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[315] http://aa.com.tr/tr/turkiye/bogazici-koprusu-kismen-trafige-acildi/608671 (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[316] J.Gn.K.lığının 17 Temmuz 2016 tarihli ceridesi.
[317] Mustafa Çalışkan'ın 1 Kasım 2016 tarihli tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

Saat 22.30 da polis teşkilatına yapılan telsiz anonsu ile, *"Hiçbir şekilde silahların teslim edilmeyeceği, bulunulan yerlerden ayırılmayacağı, vatandaşlarla beraber karşımızdakilere de zarar vermeden müdahale edileceğinin"* ifade edildiği,

Boğaziçi Köprüsüne vatandaşların gelip kalabalık oluşması ile birlikte vatandaşın üzerine ateş açıldığı ve bazı vatandaşlarımızın şehit olduğu, ayrıca kalkışmacılar tarafından dört kez tank atışı yapıldığı, bu durum karşısında köprüye gelen askerlerin polis ile irtibata geçerek olaylara müdahale ettiği, bir generalin koordinesinde yapılan darbe karşıtı müdahalelerde bir albayın şehit olduğu bir albayın da ağır yaralandığı mümkün olduğu kadar çatışma ortamı oluşmaması için gerekli itina, özen gösterildiği, temkinli ve sabırlı davranıldığı,

İstanbul genelinde tankların ilerleyişini durdurmak için metrobüsler, ağır araçlar ve tüm imkânların seferber edildiği, CNN TÜRK, Atatürk Havalimanı, AKOM gibi birçok yerin darbeciler tarafından işgal edildiği,

Sayın Cumhurbaşkanı *"Kuleyi ne kadar zamanda boşaltırsınız?"* dediğinde, İstanbul Emniyet Müdürü olarak on-on beş dakika dendiği, Atatürk havalimanı kulesinin on-on beş dakika içinde kalkışmacılardan temizlendiği ve akabinde Sayın Cumhurbaşkanının uçağının İstanbul'a iniş yaptığı,

Beyan edilmiştir.

2.1.5.5. Marmaris'te Cumhurbaşkanı'na Suikast Girişimi

Marmaris ilçesinde bulunan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a suikast için görevlendirilen uçuş personelleri dâhil 39 şüphelinin bu üsten hareket ettikleri, üssün hem nakliye hem de künyesinde bulunan MAK timleri sayesinde saldırı merkezi olarak kullanıldığı, 15.07.2016 tarihinde özel kuvvetlerde görev yapan Kara Kuvvetleri Komutanlığından, Deniz Kuvvetleri Komutanlığında görev yapan Sat Komandosu olan rütbeli askerler ile Çiğli 2. Ana Jet Üs Komutanlığında görevli MAK timlerinden oluşan, saldırı timlerin, üs komutanlığı envanterinde bulunan silah, mühimmat ve teçhizatları kullanarak, Marmaris eylemini gerçekleştirdikleri, eylem sonucunda başarılı olamamaları üzerine helikopterlerin bir yaralı ile birlikte üsse geri döndükleri anlaşılmıştır.[318]

15 Temmuz gecesi Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Marmaris'ten ayrılmasının ardından konakladığı otele 3 helikopterden ateş açılmış, Helikopterlerden daha sonra yüzleri maskeli ve ağır silahlar taşıyan gruplar inmiştir.[319]

---

[318] T.C. İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı Terör ve Örgütlü Suçlar Bürosunun 2016/2090 numaralı İddianamesi.
[319] TC Anadolu Ajansı Yayınları "Dakika Dakika FETÖ'nün Darbe Girişimi" (Kitap) 21 Temmuz 2016 İstanbul.

Olayların ardından bölgeye polis ekibi sevk edilmiş çıkan çatışmalarda 10 kişi yaralanmıştır. Çatışma sırasında yaralananlardan polis memuru Nedim Cengiz Eker ve cumhurbaşkanlığı koruma polisi Mehmet Çetin şehit olmuştur. Sabah saatlerine kadar süren çatışmalar sonucunda darbeci askerler otelden ayrılarak İçmeler mevkiinde ormanlık alana kaçmıştır.[320]

Darbe girişiminin ardından Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı İstanbul Atatürk Havalimanı'na getiren özel uçak darbecilerin F-16 uçaklarını atlatarak indi. Dalaman Havalimanı'ndan kalkan Gulfstream G450 tipi TC-ATA uçağının kaptan pilotu Atatürk Havalimanı Hava Trafik Kontrol Kulesi'yle bağlantıya geçerek darbeci pilotların kullandığı F-16 uçaklarından kaçınarak inmeyi başardı. Başbakanlık filosuna bağlı TC-ATA uçağının pilotuna bilgi veren kontrolör F-16 uçaklarının durumunu dakika dakika rapor ederek uçağı Atatürk Havalimanı'na indirmeyi başardı. Boğaz Köprüsü üzerinde bulunan F-16 uçaklarıyla yaklaşan TC-ATA uçağının Genel Havacılık Terminali apronuna hızla park edebilmesi için 3-5 sol numaralı piste indirilmiştir.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Marmaris'te kaldığı otele saldırı için giden Muharebe Arama Kurtarma (MAK) timlerinin, çelik kapı açmak için kullanılabilecek mühimmatlar hakkında bilgilendirildiği ortaya çıkmıştır.

Cumhuriyet Savcısı Berkant Karakaya tarafından hazırlanan ve İzmir 2. Ağır Ceza Mahkemesince kabul edilen iddianamede, Cumhurbaşkanı Erdoğan'a yönelik suikast için görevlendirilen MAK timlerinin kuruluşu, bu timlerin FETÖ'nün darbe girişiminde üstlendiği rol ve Çiğli 2. Ana Jet Üssü'nün darbedeki pozisyonuna ilişkin bilgiler yer almıştır.[321]

Hava Kuvvetleri Komutanlığına bağlı tüm üs komutanlıklarında bulunan arama kurtarma timlerinin, darbe girişimi kapsamında tutuklanan Akın Öztürk'ün Hava Kuvvetleri Komutanlığı yaptığı 2014 yılında *"MAK"* adıyla İzmir ve Konya'da toplanarak bu timlerde FETÖ'nün hâkimiyetinin sağlandığına dikkati çekilen iddianamede, 15 Temmuz'da da 39 personelin Marmaris'te bulunan Cumhurbaşkanı Erdoğan'a saldırı için Çiğli 2. Ana Jet Üssünden hareket ettiği aktarılmıştır.

Gizli tanık ifadelerinin de yer aldığı iddianamede, MAK timleri, SAT komandosu ve Özel Kuvvetler ekiplerinin, saldırı merkezi olarak kullanılan Çiğli 2. Ana Jet Üs Komutanlığı envanterindeki silah, mühimmat ve teçhizatları kullanarak Marmaris saldırısını gerçekleştirdiği kaydedilmiştir.

---

[320] TC Anadolu Ajansı Yayınları "Dakika Dakika FETÖ'nün Darbe Girişimi" (Kitap) 21 Temmuz 2016 İstanbul.
[321] İzmir Cumhuriyet Başsavcılığının İddianamesi Sor. No: 2016/61972, Esas No: 2016/32706, İdd. No: 2016/2090.

İddianamede, tutuklulardan MAK kursiyeri bomba uzmanı Astsubay Emre Güntekin'in, Marmaris saldırısına katılan MAK personelini, araçla Çiğli 2. Ana Jet Üs Komutanlığındaki helikopter pistine taşıdığı ve burada yedişer kutu mermi/mühimmat dağıttığı belirtilmiştir.

Hava Kuvvetleri Komutanlığına bağlı tüm üs komutanlıklarında bulunan arama kurtarma timlerinin, darbe girişimi kapsamında tutuklanan Akın Öztürk'ün Hava Kuvvetleri Komutanlığı yaptığı 2014 yılında *"MAK"* adıyla İzmir ve Konya'da toplanarak bu timlerde FETÖ'nün hâkimiyetinin sağlandığına dikkati çekilen iddianamede, 15 Temmuz'da da 39 personelin Marmaris'te bulunan Cumhurbaşkanı Erdoğan'a saldırı için Çiğli 2. Ana Jet Üssünden hareket ettiği belirlenmiştir.

Gizli tanık ifadelerinin de yer aldığı iddianamede, MAK timleri, SAT komandosu ve Özel Kuvvetler ekiplerinin, saldırı merkezi olarak kullanılan Çiğli 2. Ana Jet Üs Komutanlığı envanterindeki silah, mühimmat ve teçhizatları kullanarak Marmaris saldırısını gerçekleştirdiği kaydedilmiştir.

Ayrıca Muğla Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılan soruşturma kapsamında Marmaris ilçesinde bir otelde bulunan Türkiye Cumhuriyeti Devleti Cumhurbaşkanı'nı etkisiz hale getirmek amacıyla, 37 şüphelinin Ankara, İstanbul ve İzmir illerindeki planlama ve hazırlık aşamalarını takiben, 16/07/2016 tarihinde İzmir ilinden helikopter ile Muğla ili Marmaris ilçesine geldikleri, müşteki Cumhurbaşkanı sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın kısa bir süre evvel Marmaris ilçesinden ayrılmış olması nedeniyle kendisine ulaşamadıkları ancak burada Cumhurbaşkanı'nı korumakla görevli olan müştekilere tehdit ve hakaretlerde bulunmaktan, şiddet uygulamaktan, onları hürriyetlerinden yoksun bırakmaktan çekinmedikleri, müşteki polislere ve müşteki Cumhurbaşkanı'na hakaret içerikli sözler sarf ettikleri, devletimizin güvenlik güçleri ile çatışmaya girdikleri, iki kahraman güvenlik görevlisini şehit ettikleri gibi müşteki sivil vatandaşlara ait ev, otel, otomobil gibi taşınır taşınmaz mal varlıklarında hasar meydana getirdikleri, bir kısım şüphelinin eyleme fiilen iştirak etmeyip eylemin planlanması aşamasında şüphelilere görev tevdi ederek onları azmettirdikleri, bir kısım şüphelinin ise fiilen eyleme iştirak eden şüphelilere yardımda bulundukları tespit edilmiştir.[322]

Komisyonun 20 Aralık 2016 tarihinde gerçekleştirdiği Marmaris Grand Yazıcı Turban Oteli Yerinde İnceleme çalışmasında Cumhurbaşkanının konakladığı villanın içine darbecilerin baskın yaptıkları, polislerden Cumhurbaşkanı Koruması Mehmet Çetin'in villada, Polis Memuru Nedip Cengiz Eker'in bahçede, helikopterin indiği yerde şehit edildiği, çalışma odasının, dinlenme odasının, tuvalet ve banyoların kurşunlandığı, Komisyonumuzun Marmaris çalışma ziyareti sırasında bizzat müşahade edilmiştir.

---

[322] Muğla Cumhuriyet Başsavcılığı Sor. No:2016/4413, Esas No:2016/2670, İdd. No:2016/267.

2.1.6. Darbe Girişiminin Bastırılmasında Rol Alan Kişi ve Kurumlar

Darbe girişimi, devlet ile milletin topyekün müdahalesi ile bastırılmıştır. Adli makamlar darbeci unsurlara karşı gerekli adli işlemleri derhal başlatmış, güvenlik kuvvetleri zaman kaybetmeden fiili müdahalede bulunmuş, halk meydanlara dökülerek darbecileri engellemiş, siyaset kurumu bir bütün olarak darbeye karşı bir duruş sergilemiş, kamu kurum ve kuruluşları ellerindeki tüm imkanları darbe girişiminin bastırılması doğrultusunda kullanmış ve medya organları da darbe karşıtı bir habercilik yapmıştır.

2.1.6.1. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Duruşu ve Rolü

15 Temmuz Darbe Girişiminin önlenmesinde öncelikle Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın kararlı tutumu belirleyici olmuştur. Cumhurbaşkanı'nın darbeye ilişkin açıklamalarının ekranlara yansımasından kısa bir zaman önce de darbe girişimine karşı meydanlara inenler olmuşsa da, darbeye karşı etkin ve topyekûn tepkinin ve karşı koyma iradesinin Cumhurbaşkanı'nın açıklamaları ve çağrısıyla yoğun olarak başladığı gözlenmiştir. Bu nedenle, darbe girişiminin engellenmesinde en etkili ve sembol isimlerin başında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın geldiği açıktır.

Darbe girişimine karşı halkı toplu halde harekete geçirerek direnişin fitilini ateşleyen olay, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ulusal televizyon kanallarından yaptığı çağrı olmuştur. Darbe girişimi sırasında Marmaris'te bulunan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, halkın meydanlara ve havaalanlarına toplanarak tepki göstermesi çağrısında bulunmuş ve kendisinin de meydanlarda olacağını vurgulamıştır. Cumhurbaşkanının *"Başkomutan"* olarak bizzat meydanlarda olacağını belirtmesi, halkın motivasyonunu artıran önemli bir faktör olmuştur.

2.1.6.2. Türkiye Büyük Millet Meclisi ile Siyasi Partilerin Tutumu ve Tepkisi

Darbe girişiminin yaşandığı 15 Temmuz gecesindeki direniş noktalarının başında, demokrasinin ve milli iradenin tecelligâhı Türkiye Büyük Millet Meclisi gelmiştir. Darbe girişiminin başlamasından kısa bir süre sonra TBMM Başkanı İsmail Kahraman, Meclise gelmiştir. Meclisin darbe girişimi karşısında kararlı duruşunun gösterilmesi için Genel Kurulun toplanması kararını veren Kahraman, milletvekilleri ile temasa geçmiş, kısa bir süre sonra da, bazı bakanlar ile milletvekilleri ve Meclis personeli TBMM'ye gelmiştir.[323]

TBMM Başkanı İsmail Kahraman, Genel Kurul kürsüsündeki yerini alırken yanına AK Parti Grup Başkanvekili Mehmet Muş, CHP Grup Başkanvekili Özgür Özel ve MHP Grup

---

[323] "Milletimizin emaneti Gazi Meclis tek yürek görevinin başında", **Meclis Bülteni**, Sayı: 215 (Temmuz 2016), s.7.

Başkanvekili Erkan Akçay'ı da Meclis Başkanlık Divanı üyelerinin bulunduğu kürsüye almıştır.[324] Bu görüntü ile *"bir ve beraberiz; vatanı ve demokrasiyi birlikte savunuyoruz"* mesajı verilmiş ve Meclisin Türk halkının ülkenin her yerinde darbecilere karşı sergilediği mücadelede millet ile omuz omuza hareket ettiği gösterilmiştir.

Kahraman, Genel Kurulda *"Demokrasi tecrübemiz eskidir, demokrasimiz yerleşmiş, kökleşmiştir. Burası demokrasimizin mabedidir, darbe girişimi başarısız kalmaya mahkûmdur"*[325] şeklinde konuşarak, darbeye asla geçit verilmeyeceğini vurgulamıştır.

Bu bağlamda, AK Parti Grup Başkanvekili Mehmet Muş, milletin Türkiye'nin her yerinde millî iradeye sahip çıktığını belirttiği konuşmasında, *"Hükümetimiz iş başındadır. Cumhurbaşkanımız devletin başındadır. Meclis Başkanımız, millî irade, TBMM'de toplantı halindedir, millî iradeye sahip çıktığını göstermektedir. Gün, millî iradeye sahip çıkma günüdür. Gün, bu alçak darbe girişimini geri püskürtme günüdür. Bu darbeciler teslim olana kadar TBMM çalışmalarına devam edecektir. Milletimiz meydanları boşaltmayacaktır"* ifadesiyle[326] bu konudaki kararlılığı açık bir biçimde dile getirmiştir.

Aynı çerçevede, Cumhuriyet Halk Partisinin demokrasiye ve parlamentoya sonuna kadar bağlı olduğunu vurgulayan CHP Grup Başkanvekili Özgür Özel de, *"asla darbecilere yenilmeyiz ve kesinlikle teslim olmayız"* derken; MHP Grup Başkanvekili Erkan Akçay ise, demokrasi tarihine kara leke olarak geçecek bir girişimin yaşandığını; Türk milletinin ve TBMM'nin darbe karşısında dimdik duruşuyla darbe girişimini bertaraf edeceğini dile getirerek, *"maceracılara geçit verilmeyecek, bu girişim asla başarılı olamayacak"* ifadesiyle[327] darbecilere karşı açık bir birliktelik mesajı vermiştir.

Daha sonra söz alarak kürsüye gelen milletvekilleri de darbe girişimi karşısında kararlı duruşlarını ifade etmiştir.[328]

Darbecilerin kumandasındaki F-16 uçaklarının Meclisi bombalamaya başlaması geri adım atılmasına değil, karalılığın daha güçlü bir şekilde ifade edilmesine vesile olmuştur. İkinci bomba atıldığı sırada konuşma yapmakta olan Adalet Bakanı Bekir Bozdağ, milletin ve parlamentonun darbeciler karşısında duruşunu, *"Bomba da atsanız buradayız. Ne yaparsanız yapın buradayız. Sizi yargının önüne çıkaracağız, millete hesap vermenizi sağlayacağız"*[329] şeklindeki konuşmasıyla göstermiştir.

---

[324] A.g.e., s. 8.
[325] A.g.e., s. 8.
[326] A.g.e., s. 8.
[327] A.g.e., s. 8.
[328] A.g.e., s. 11.
[329] A.g.e., s. 11.

TBMM Başkanı İsmail Kahraman, bu esnada 16 Temmuz Cumartesi günü için olağanüstü toplantı çağrısı[330] yaparak Parlamentonun darbecilere karşı mücadele konusunda ne denli kararlı olunduğunu bir kez daha ifade etmiştir.

Darbe girişimin en şiddetli ve yoğun şekilde yaşandığı saatlerde, güvenliğine yönelik olarak, koruma ekibi tarafından evinden ayrılması gerektiği hatırlatıldığında Başbakan Yıldırım, *"bir yere gitmiyorum. Kim gelirse gelsin, hiçbir yere gitmiyorum. Milletim beni görmeli, rahatlamalı"* [331] cevabını vermesinden kısa süre sonra, bir televizyon kanalına telefonla bağlanarak; bunun, ordunun içinde emir komuta zincirine bağlı olmayan bir kalkışma olduğunu, ancak devletin demokrasiye bağlı tüm unsurlarıyla ve millet ile birlikte bu kalkışmayı bastıracağını ifade etmiştir.

Başbakan Yıldırım'ın bu açıklamayı yapmasının hemen ardından önce MHP, hemen ardından da CHP genel başkanları, darbenin ve darbecilerin karşısında, demokrasinin ve seçilmiş siyasi iradenin yanında olduklarını belirten açıklamalar yapmıştır.[332]

Milletin temsilcileri tarafından darbe karşıtı açıklamalar üst üste gelirken, devletin en üst makamı olan cumhurbaşkanlığından yapılacak açıklama da gecikmedi.

2.1.6.3. Kamu Kurumlarının Rolü

Türk Silahlı Kuvvetleri

Darbenin askerî analizi yapılırken girişimin terör niteliği taşıyan eylemlerle sınırlı kalarak kısa sürede bertaraf edilmesinde; başta üst komuta kademesi olmak üzere demokrasiye bağlı TSK mensuplarının çoğunluğunun direnişi nedeniyle darbeci unsurların yeterli kuvvete ve askerî kapasiteye sahip olamamasının ve bu nedenle başarı algısı yaratamamasının büyük etkisi olduğu değerlendirilmektedir.[333]

Darbe teşebbüsünün yapıldığı gece başta Cumhurbaşkanı olmak üzere diğer yetkili makamlardaki kişilerin konuşmaları üzerine halkın sokaklara inerek darbecilerin önünde durmasının darbe teşebbüsünün önlenmesine yönelik çok büyük psikolojik etki yaratmış olduğu muhakkaktır. Bununla birlikte; darbecilerin ilk hedefi olan Genelkurmay Başkanlığı ve diğer kuvvet komutanlıklarına ait komuta kademesinin darbeyi kabullenmeyerek direnmesi [334] sonucunda darbecilerin yeterli personel, silah ve teçhizata erişimi engellenmiş, komuta ve karar

---

[330] A.g.e., s. 11.
[331] A.g.e., s. 11.
[332] A.g.e., s. 64-65, 76-77.
[333] Merkez Strateji Enstitüsünün FETÖ Darbe Girişiminin Askerî Analizi Rapor-016 A (inceleme) 29 Temmuz 2016, s.1.
[334] İlker Başbuğ'un 3 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

sistemi sarsılmış, stratejik hatalar yapmalarına yol açılmış, darbecilerin gayretleri bölünmüş, sıklet merkezleri kaybolmuştur.[335]

TSK'nın seçkin birlikleri ve vurucu imkân ve kabiliyetlerinin büyük bölümü darbeciler tarafından kullanılamamıştır. Yetersiz kuvvet, stratejik hatalar yapılmasına yol açmış, küçük birliklerin çoğu sivil halk ve kolluk kuvvetleri tarafından kolaylıkla kuşatılmış ve etkisiz hale getirilmiş, [336]

Eski Başbakan Sayın Ahmet Davutoğlu da Komisyon'a göndermiş olduğu yazıda konuya ilişkin şunu ifade etmiştir; "*Nitekim bu darbe girişiminin atlatılmasında TSKnın üst kademesinin takındığı direniş tavrının ve hiyerarşik düzeni koruma çabasının büyük etkisi olmuştur.*"

1. Ordu Komutanı'nın derdest edilememesi, darbecilerin moral gücünü kırmış, gafil destekçilerin geri çekilmesini sağlamış, darbeye karşı asker/polis kapasitesini harekete geçirmiş, bu suretle, darbecilerin hava üsleri ve kontrollerindeki birlikler başta olmak üzere askerî kapasitelerini kullanmalarına müdahale mümkün olmuştur.[337]

Ordu içerisinde donanım açısından en seçkin birimlerden olan Özel Kuvvetler Komutanlığının darbecilere teslim olmaması ve çatışarak önemli bir darbecinin ölümüne neden olmasının darbe girişiminin başarısız kılınarak bertaraf edilmesinde büyük etkisi olmuştur.[338]

Darbe girişiminin Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından bastırılmasını takiben bu girişimi gerçekleştirenlerin *"illegal çete mensubu terörist hainler (FETÖ)"* olduğunu, bu kişilerin TSK'da yer alan çoğunluktaki mensuplarla hiçbir alakası olmadığını ifade eden bir basın açıklaması yapılmıştır.[339]

Emniyet

15 Temmuz 2016 günü saat 22.15 sularında *"acil"* kodlu olarak Emniyet Genel Müdürlüğünde kriz merkezi oluşturulmuştur. Yaşanan gelişmelerden FETÖ'ye mensup askerler tarafından yapılan bir darbe girişimi olduğu tespiti yapılmış;

Darbe girişimine kesinlikle karşı çıkılması, gerekiyorsa silahla direnilmesi, polislerin darbeci askerlere teslim olmayacağı, tam tersine proaktif davranılması, mümkün olduğu

---

[335] İlker Başbuğ'un 3 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[336] İlker Başbuğ'un 3 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[337] İlker Başbuğ'un 3 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[338] http://www.stratejidusunce.org/Detay/Haber/1001/amaclari-ve-neticeleriyle-15-temmuz-darbe-girisimi.
[339] Türk Silahlı Kuvvetlerinin darbenin bastırılmasına yönelik müdahalelerine ilişkin daha ayrıntılı bilgi için bkz. Darbe Girişiminin Bastırılmasına İlişkin Faaliyetlerin Kronolojisi Bölümü.

takdirde, askeri mahaller çevresinde tedbir alınarak kışla dışına çıkıp haksız, hukuksuz müdahalelere yeltenenlere müsaade edilmemesi, müsamaha gösterilmemesi, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, Türkiye Büyük Millet Meclisi, Başbakanlık, Genelkurmay Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı, MİT, TRT, Emniyet Binaları ile diğer kritik binaların etrafında tedbir alınarak bu alanlara girişlere kesinlikle izin verilmemesi, zorlanması hâlinde ve şartlar oluştuğunda silah kullanılacağı, Jandarma ve diğer askerî birliklerin komutanlarıyla görüşülerek askerin sokağa çıkması hâlinde tüm polislerin kesinlikle silahla karşı koyacağı, darbe kalkışmasına destek vermemeleri ve doğacak sonuçlardan kendilerinin sorumlu olacakları açık ve kesin bir dille ifade edilmesi, ülke genelinde, izinli, istirahatli polisler göreve çağrılması, tankların şehir meydanlarına inmesini engellemek için başta çekiciler ve diğer büyük araçlarla olabildiğince yolları kapatarak, şehir merkezlerine inilmesinin olabildiğince engellenmesi, darbe girişimine teslim olma eğilimli personel olursa derhâl gözaltına alınması emir ve talimatları 81 il emniyet müdürüne sözlü olarak açık ve kesin bir dille saat 22.30 itibarıyla iletilmiş ve saat 23.00 itibariyle yazılı olarak iletilmiştir.

15 Temmuz akşamı Emniyet Genel Müdürlüğünde görevli tüm personel göreve çağrılmış ve *"Türkiye genelinde Emniyet Müdürlüğü depolarının tamamı açılarak uzun namlulu silahlar personele dağıtılacak ve silahla direnilecektir"* talimatı verilmiş, Emniyet Genel Müdürlüğünce siparişi verilip henüz teslimi yapılmamış 10 zırhlı taktik araç ilgili firmadan alınarak Ankara'da göreve sevk edilmiş, mevcut personel kritik tüm binalara görevlendirilmiş, tankların şehre girişlerini olabildiğince engellemek için tedbirler alınmış, Özel Harekât Polisleri görevlendirilerek Akıncılar Hava Üssü akaryakıt pompası deposu etkisiz hâle getirilerek uçakların üsse iniş kalkışlarına mâni olunmaya çalışılmış, devlet büyüklerinin Ankara'ya gelme ihtimaline binaen yollara polis ekipleri yerleştirilmiş, Esenboğa Havalimanında kule güvenliği sağlanmıştır.

4.500 Özel Harekât Polisi Adayı, Doğu ve Güneydoğu Bölgesinden 2 bin Özel Harekâtçı ve 1.300 normal kadro personeli olmak üzere 7.800 personel çevre illerden Ankara'ya intikal ettirilmiş, İstanbul İl Emniyet Müdürlüğüne 1.729 Özel Harekât Polisi takviye olarak gönderilmiş, darbe girişimcileri Özel Harekat Polisleri başta olmak üzere emniyet mensuplarının etkili müdahaleleriyle işgal ettikleri binalardan çıkartılmışlardır.

15 Temmuz gecesi Bursa İl Jandarma Komutanından elde edilen darbe belgelerinde darbecilerce 81 ilde sıkıyönetim komutanı olarak görevlendirilen isimler ortaya çıkmış, bu isimler 81 İl Valiliğine, Emniyet Müdürlüğüne süratle intikal ettirilip sözde sıkıyönetim komutanı olarak görevlendirilmiş bu kişiler gözaltına alınmış, darbe planında yer alan sözde sıkıyönetim komutanları vakit geçirmeksizin aynı gece İçişleri Bakanlığına bildirilerek listedeki ismi bulunan jandarma komutanları ve askerler Bakanlık onayıyla görevden alınmış, ele geçen darbe planlarında isimleri yer alan kişilerle iltisaklı yargı mensubu ve diğer kişilerin

pasaportları yurt dışına çıkmaları, kaçmaları ihtimaline binaen, bilgi sistemi üzerinden iptal edilmiştir.

Ankara Adliye Binasının güvenliğini sağlamakla görevlendirilen polisler tarafından 2 tanka el konulmuş, Eskişehir, Çankırı, Kütahya, Yozgat, Kırıkkale, Çorum, Afyonkarahisar, Bursa, Düzce, Karaman, Konya, Nevşehir, Samsun, Zonguldak, Kırşehir, Amasya illerinden 1.336 personel teçhizatlarıyla birlikte Ankara İline getirtilerek stratejik noktalarda görevlendirilmiş, Eskişehir ilinden Ankara iline sevk edilen ve Polatlı ilçesinde hareket hâlinde olan darbeci askerlere polisler tarafından müdahale edilerek yakalama işlemi yapılmış, Gölcük ve Aksaz'da darbeye katılmak amacıyla görevlendirilmiş ve limandan ayrılan savaş gemilerinden 2'si hariç diğerleri ikna edilerek geri döndürülmüştür.[340]

Jandarma Genel Komutanlığı

J. Gn. K. lığı bağlılarında görev yapan yükümlü erbaş ve erler dışında kalan yaklaşık 85.000 personelden söz konusu kalkışmaya ferdi olarak personelin % 1' inin katıldığı tespit edilmiş olup yukarıda ifade edilen darbe teşebbüsü eylemi dışında, birkaç münferit olay haricinde diğer kuvvetlerle birlikte veya desteğinde hiçbir köprü kontrolü, yol kapaması, silah kullanılması, masum vatandaşa mermi atma olayına karışan Jandarma Genel Komutanlığı personeli bulunmamıştır. Ancak darbe girişiminin bastırılmasını takip eden günlerde darbeye katılmamış olsa bile, FETÖ üyesi olduğundan dolayı bazı personele işlem yapılmıştır. Bu azınlığa karşı büyük çoğunluğu oluşturan diğer tüm personel darbenin karşısında yer almış ve olayların büyümesini engelleyerek darbeye karışanları yakalamış müteakiben adalete teslim etmiştir.

Geçmişte yapılan tüm darbelerde Jandarma Teşkilatı muhakkak etkin kullanılmaya çalışılmıştır. Bunun nedeni ise ülkenin coğrafi genişliği açısından % 90'nına yakını jandarmanın kontrolünde olmasıdır. Ülkenin en ücra yerlerinde bile jandarma karakolu vardır. O nedenle 15 Temmuz hain darbe girişiminde Beştepe'de bulunan Jandarma Karargâhına büyük önem verilmiş ve burası darbeciler tarafından ele geçirilmiştir. Darbeciler bu sayede ülkenin her köşesine darbe mesajlarını ulaştırmayı ve kendi planları doğrultusunda jandarma güçlerini yönlendirmeyi amaçlamıştır. Eğer söz konusu planlarında başarılı olsalardı, büyük şehirlerdeki darbe girişimi bastırılmış olmasıyla iş bitmeyecek, ülkenin diğer bölgelerinde kontrol belki geç sağlanacak, dolayısıyla karşıt gruplar arasında sıcak çatışmalar başlayacak ve aylar süren bir kaos ortamının oluşmasına neden olacaktı. PKK ve diğer terör örgütleri de bu fırsattan yararlanacak ve FETÖ'nün bu terör örgütleriyle var olan bağlantıları sayesinde de bazı bölgelerde el birliği yaparak, ülkede korku ve kaos yaratacak, aynı zamanda dış güçlerinde

[340] Emniyet güçlerinin darbenin bastırılmasına yönelik müdahalelerine ilişkin daha ayrıntılı bilgi için bkz. Darbe Girişiminin Bastırılmasına İlişkin Faaliyetlerin Kronolojisi Bölümü.

yardımıyla ülkemizin iç savaşa sürüklenmesine neden olunabilecekti. Bu açıdan bakıldığında jandarmanın darbe girişiminin bastırılmasındaki ve ülkenin büyük bir bölümünde etkisiz kalmasındaki rolü daha net anlaşılacaktır. Bu hususta eski Ankara Valisi Mehmet KILIÇLAR'ın, 15 Temmuz Darbe Girişimini Araştırma Komisyonunda darbenin bastırılmasındaki Jandarma Teşkilatının rolünü belirtirken şu ifadeyi kullanmıştır;

> "*Dolayısıyla, bir darbe yapmak isteyen birisi, birileri Jandarmanın ülke sathındaki yapılanmasını ve istihbarat kabiliyetini kullanmak zorunda. Nitekim bu darbede de Jandarma teşkilatı yer almadığı için en büyük başarısızlık sebeplerinden birisi de odur.*" [341]

Darbe girişiminin bastırılmasında birçok Jandarma personeli farklı şekillerde görev almıştır. Bazı jandarma subayları (yarbay-binbaşı rütbesinde) darbe girişiminin başladığı saatlerde durumun vahametini kavrayarak ve kendi inisiyatifleriyle herhangi bir komuta merkezinin emri olmaksızın Jandarma Genel Komutanlığı Karargâhından gönderilen mesajlara birliklerin hata ile işlem yapmaları halinde ülke genelinde sıkıntılı durumların ortaya çıkabileceği düşüncesiyle ve bunu önleme amaçlı olarak tüm jandarma birliklerini cep telefonlarından arayarak uyarmış, darbecilerin emirlerine uyanları da tutuklamaları gerektiğini belirtmiştir. O saate kadar birliklere darbecilerin talimatlarına uyulmamasını gerektiren düzeltme mesajlarının çekilmediği düşünüldüğünde bu olayın önemi daha net anlaşılmaktadır. Bu konu ile ilgili Emekli Jandarma Albay Hasan Atilla UĞUR'un Habertürk'te Fatih Altaylı'nın Teke-Tek isimli programında yaptığı açıklamada;

> *"İsimlerini vermek istemiyorum ama 3 jandarma subayı bütün jandarma birliklerine cep telefonlarından ulaşarak bunun FETÖ tarafından gerçekleştirilen bir hainlik olduğunu, gönderilen mesajlardaki emirlere uyulmaması gerektiği ve darbecilerin görüldüğü yerde etkisiz hale getirilmesi gerektiğini iletmişlerdir."*

şeklinde açıklamalarda bulunmuştur.[342]

J.Gn.K.lığı Harekat Başkanı tarafından Sayın İçişleri Bakanına bilgi vermek suretiyle J.Gn.K.lığı Harekat Başkanı Tümg. Arif Çetin tarafından; 16 Temmuz 2016 Cumartesi günü saat 02.19 ve 03.07'de NTV televizyonun aranması suretiyle,

> *"Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Galip Mendi'nin emrini iletiyorum; komutanın emri gereğince, millete, devlete ve demokrasiye karşı yapılan kanunsuz hareket mutlaka*

---

[341] Mehmet Kılıçlar'ın 02 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

[342] http://m.habertürk.com/gündem/haber/1302642-ikinci-kalkışma-çok-yakında- diyen-Atilla-uğur-teke-tekte-konuştu (Erişim tarihi: 27.01.2017)

önlenecektir."

02.45 sıralarında da CNN TV'ye;

"Jandarma teşkilatı emir komuta yapısı içerisinde görevinin başındadır. Gereken her türlü tedbir alınmıştır. Jandarma bir kanun ordusudur. Endişe edilecek bir durum yoktur."

şeklinde basın açıklamalarında bulunulması tüm milletimizin rahatlamasına ve Jandarma Teşkilatındaki darbe karşıtı büyük çoğunluğuna ise moral aşılamasına vesile olmuştur.

Orgeneral Galip Mendi imza bloğuyla ise;

"Jandarma bir kanun ordusudur. Millete, devlete ve milli iradeye yapılan ve yapılacak olan her türlü kanunsuz harekete karşı gerekli tedbirler emir komuta içerisinde alınmıştır/alınacaktır. Jandarma birliklerinde kanunsuz emir ve (sözde Sıkıyönetim Direktifi) talimatlara uyulmayacaktır. Bu duruma karşı yasal çerçeve içerisinde her türlü tedbiri almaya tüm amir ve komutanlar sorumlu ve yetkilidir. Rica ederim."

şeklindeki ve ayrıca rütbeli izinlerinin kaldırılmasına ilişkin mesaj bağlı tüm jandarma birliklerine çekilerek birliklere yapmaları ve yapmamaları gerekenler bir emir komuta zinciri içerisinde belirtilmiştir.

Kara Kuvvetleri Komutanlığı Harekat Merkezi ve Muhabere Merkezince mesaj çekilmesinde zorluklarla karşılaşıldığı yönünde bilgiler elde edilmesi J.Gn.K.lığı Harekat Başkanı Tümg. Arif Çetin'in yönlendirmesiyle Orgeneral Salih Zeki Çolak imza bloğuyla;

"*Millete, devlete ve milli iradeye yapılan ve yapılacak olan her türlü kanunsuz harekete karşı gerekli tedbirler emir komuta içerisinde alınmıştır/alınacaktır. Birliklerde kanunsuz emir ve (sözde Sıkıyönetim Direktifi) talimatlara uyulmayacaktır. Bu duruma karşı yasal çerçeve içerisinde her türlü tedbiri almaya tüm amir ve komutanlar sorumlu ve yetkilidir. Rica ederim."*

şeklinde Ankara İl J.K.lığı Harekat Merkezi vasıtasıyla Kara Kuvvetleri Komutanlığı bağlı birliklerine de mesaj çekilmesi darbecilerin tamamen etkisiz hale getirilmeye başlanmasında önemli bir adım olmuştur.[343]

---

[343] Jandarmanın darbenin bastırılmasına yönelik çalışmalarına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Darbe Girişiminin Bastırılmasına İlişkin Faaliyetlerin Kronolojisi Bölümü.

Milli İstihbarat Teşkilatı

Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından Komisyonumuza sunulan 22.05.2017 tarihli ve 50-97549206 sayılı cevabi yazıda, 15 Temmuz gecesi darbe girişiminin bastırılmasına ilişkin şunları belirtmiştir:

"15 Temmuz 2016 tarihinde darbe teşebbüsünün başlamasının ardından, tüm Teşkilat personeli ivedilikle teyakkuz durumuna geçirilmiştir. İlk helikopter saldırısıyla birlikte, Karargâh ve yurt genelindeki bölge ünitelerinin tamamı "Teşkilat yerleşkelerine hiçbir darbecinin girmesine izin verilmeyerek mukavemet edilmesi, yerel mülki idare amirleri ve emniyet güçleriyle gereken işbirliğinin yapılması" yönünde talimatlandırılmış ve ateş emri verilmiştir.

MİT Müsteşarlığına yönelik ilk saldırı, Yenimahalle Yerleşkesi/Site Güney Nizamiye'ye, Kobra ve Skorsky helikopterleri ile saat 22.38'de havadan ateş açılması ile başlamıştır. Yerleşke, saat 06.30'a kadar, üç sorti Site Güney Nizamiye, iki sorti Doğu Lojmanları Kuzey Nizamiye'ye olmak üzere, beş defa seri olarak taranmıştır. Ayrıca F-16 uçakları tarafından da saldırının başlangıcından bitiş saatine kadar Merkez Site ve lojmanlar üzerinde alçak uçuş yapılmak suretiyle tacizde bulunulmuştur.

Öte yandan 16.07.2016 saat: 01.45 sularında, alçak uçuş yapan askeri bir helikopter tarafından İstanbul Bölge Başkanlığının bulunduğu Beşiktaş yerleşkesine ateş açılmış, bilahare saat 03.00 sularında yerleşke üzerinde iki askeri uçak tarafından alçaktan taciz uçuşu gerçekleştirilmiştir. Ankara Bölge Başkanlığı'nın yerleşkesinde de aynı gece saat 03.15 civarında bir Skorsky helikopteri tarafından projektörlerini yakmak suretiyle kısa süreli gözlem yapılmış, akabinde bir Kobra helikopteri, yerleşke üzerinde alçalarak taciz uçuşları yapmıştır.

Karargâh yerleşkesi ve İstanbul Bölge Başkanlığına gerçekleştirilen helikopter saldırılarına, ateş emriyle birlikte, hafif silahlarla anında karşılık verilerek direnç gösterilmiştir. Teşkilat personeli tarafından gösterilen güçlü mukavemet ve bu kapsamda açılan yoğun ateş sonucu, MİT Müsteşarını almaya gelen helikopterin yerleşkeye inme ve sızma faaliyetleri önlenmiştir. Karargâhtaki çatışmalarda, şarapnel parçalarının isabet etmesi sonucunda üç Teşkilat mensubu yaralanmış, binalar ve araçlar tahrip olmuştur. Darbecilerin Kars Bölge Daire Başkanlığına tank ile girme teşebbüsü de kurum personelinin direnişi ile engellenmiştir.

Ayrıca Teşkilat personeli tarafından gerekli teçhizat ve donanımla birlikte, 15-16.07.2016'da darbeciler tarafından özellikle hedef alınan Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, Başbakanlık Çankaya Köşkü, Sayın Cumhurbaşkanının İstanbul/Kısıklı'daki konutu ve

çalışma ofisinin bulunduğu Huber Köşkü'nün emniyete alınması için destek sağlanmış, söz konusu kritik noktalara taşman etkili silahlarla yapılan caydırıcı atışlarla, hava araçlarının alçak uçuşları ile iniş/indirme yapmaları engellenmiştir.

Nitekim darbeci unsurlar tarafından kullanılan savaş uçaklarının Gölbaşı'ndaki Emniyet Genel Müdürlüğü/Havacılık Daire Başkanlığı, Özel Harekât Daire Başkanlığı ve Ulaştırma Bakanlığı/TURKSAT tesislerini hedef alması üzerine, ilgili Teşkilat personeline "hava savunma unsuru içeren yeni silah kombinasyonu ile sahada bulunması/görev yapması" talimatı verilmiştir. Ayrıca MİT Müsteşarı tarafından, karadan havaya etkili hava savunma sistemlerinin kullanılması amacıyla Sn. Başbakan'dan onay alınmış ve Ankara hava sahasının tüm uçuşlara kapatılması talep edilmiştir. Bilahare Sayın Başbakan "hava sahasının izinsiz uçuşlara kapatılacağını" açıklamıştır. Alınan onay akabinde hava savunma füzeleri, Teşkilat personeli tarafından, MİT Müsteşarlığı Yenimahalle Yerleşkesi ve Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde ateşlenerek kullanılmıştır. Alman önlemler kapsamında, hava savunma füzelerini otomatik olarak algılayan savaş uçakları ve helikopterlerin, stratejik kuruluş ve tesisler üzerindeki uçuş sayılarında belirgin bir azalma meydana gelmiştir. Hava savunma füzelerinin hedefi olan hava harp araçları da faaliyetlerini sınırlandırmıştır.

Öte yandan Teşkilat personeli hava savunma silahlarıyla birlikte, 16.07.2016 sabahı, helikopter hareketliliğinin olduğu Güvercinlik'teki Kara Havacılık Okulu ve darbenin merkez üssü olan Kazamdaki Akıncılar Üssü çevresinde de konuşlanmıştır. Bu kapsamda Teşkilat personeli, buralardaki hava araçlarının kalkışlarının önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmasına destek vermiş ve darbeci unsurların girişimlerinin engellemesine yardımcı olmuştur.

Darbe gecesi ve takip eden süreçte; MİT Müsteşarlığı ve Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nin yanı sıra, Başbakanlık Köşkü, Sn. Cumhurbaşkanı'nın Çalışma Ofisi'nin bulunduğu Huber Köşkü ve İstanbul/Kısıklı'daki Konutu'nda da hava savunma füzeleri, anti-tank silahları ve uçaksavarlar ile birlikte 24 saat esasına göre tertibat alınmıştır.

Bunun yanı sıra darbecilerin işgal ettiği Gölbaşı'ndaki Özel Kuvvetler Komutanlığının kurtarılması amacıyla, Özel Kuvvetler Komutanı Korg. Zekai AKSAKALLI ve yakın ekibine, talepleri üzerine karargâhlarında tekrar kontrolü sağlamaya matuf iki adet zırhlı araç teslim edilmiştir.

Ayrıca darbe girişiminin başlamasını müteakip, Genelkurmay Başkanlığı ile Özel Kuvvetler Komutanlığı arasında emir komuta bağının kopmuş olması nedeniyle, üst makamların talimatlarının Özel Kuvvetler Komutanı'na iletilmesine yardım edilmiştir.

Darbe girişimi süresince MİT Müsteşarı tarafından diğer ülkelerdeki muhataplarıyla temaslar kurulmak suretiyle, kalkışmanın bir darbe girişimi olduğu belirtilerek, uluslararası alanda kalkışma karşıtı açıklamalar yapılmasına katkı sağlanmıştır.

Ayrıca MİT Müsteşarı, darbenin yaşandığı gece İçişleri Bakanı, Emniyet Genel Müdürü ve Özel Kuvvetler Komutanı ile telefonla sürekli temas kurmak suretiyle, darbenin bastırılmasına yönelik faaliyetlerin koordinesine destek vermiştir. İllerde bulunan Bölge Başkanlıkları, Bölge Daire Başkanlıkları ve Bölge Müdürlükleri de yerel makamlarla darbe gecesi boyunca koordinasyonda bulunmuşlardır.

Öte yandan darbe girişiminin akamete uğratılması amacıyla; darbe karşıtı üst düzey TSK mensupları tarafından medyada açıklama yapılması, basın-yayın organlarının sürekli bilgilendirilerek darbe karşıtı tutumlarının sürdürülmesi ve darbeci unsurların demoralize edilmesine matuf mesajların medya organlarında yer alması sağlanmış/bu yöndeki çalışmalara katkı sunulmuştur.

Darbe girişiminin engellenmesi sonrasında da stratejik tesisler ve kritik önemi haiz muhtelif binaların korunmasına yönelik olarak emniyet hizmetlerine destek verilmeye devam edilmiş, Teşkilatın Yenimahalle yerleşkesindeki nizamiye ve hâkim noktalara uygun ve yeterli miktarda silah konuşlandırılmıştır.

Kalkışma sonrasında yurtdışı birimlerimiz de FETÖ/PDY yapılanmasının kaçma teşebbüsleri, konsolosluklar bünyesindeki temasları, dış bağlantılı stratejileri, finans kaynakları, bağlantılı oldukları uluslararası kuruluşlar, temsilcilikler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği arayışları başta olmak üzere örgütün tüm faaliyet ve girişimlerine ilişkin bilgi toplamaları konusunda ivedilikle talimatlandırılmıştır. Nitekim darbeyi takip eden ilk birkaç gün içinde Afganistan ve Suudi Arabistan'dan firar etmeye çalışan askeri personel gerekli koordinasyon sağlanarak Türkiye'ye getirilmiştir. Gerek bölge gerekse yurtdışı Temsilciliklerimizden intikal eden istihbari bilgiler, icracı makamlarla paylaşılmış olup paylaşımlarımız aralıksız sürdürülmektedir.

Milli İstihbarat Müsteşarlığındaki teyakkuz durumu, ülke çapındaki demokrasi nöbetlerinin sona erdiği 10.08.2016'ya kadar devam etmiştir.

Darbeci unsurların MİT Müsteşarlığına yönelik saldırılarının başarısızlıkla sonuçlanmasında, Teşkilat içerisindeki FETÖ/PDY mensuplarının önceden tespit edilerek, pasif görevlere atanmış olması ve bu bağlamda bağımsız Teşkilat ünitelerinin sorumluları arasında örgüt mensubu bulunmaması etkili olmuştur. Nitekim 17.12.2013-15.07.2016 tarihleri arasında; toplam 181 personel hakkında işlem yapılmıştır.

Bunlardan 8l'i pasif göreve atanmış, TSK/Emniyet personeli olan 84'ünün Teşkilatımızdaki geçici görevlendirmeleri sona erdirilmiş, 3'ü hakkında doğrudan soruşturma başlatılmış, 13 personelin çeşitli nedenlerle {sözleşme feshi, adaylık süresi sonunda göreve son verme, naklen atama, istifa, emeklilik vb.) Teşkilatımızla ilişiği kesilmiştir. Bilahare pasif göreve atananların; 41 'i hakkında soruşturma başlatılmış, 18 personelin ise çeşitli nedenlerle (sözleşme feshi, adaylık süresi sonunda göreve son verme, naklen çıtama, istifa, emeklilik vb.) Teşkilatımızla ilişiği kesilmiştir.

Darbe gecesi MİT'e yönelik saldırılara karşı ateş emrine uyarak cesurca mukavemet eden ve ülkemizin stratejik önemi haiz kurumlarının korunmasına destek sağlayan 351 personel, gösterdikleri üstün gayret nedeniyle başarı belgesiyle taltif edilmiştir.[344]

Yargı

15 Temmuz 2016 tarihinde darbe teşebbüsünün henüz başarılı olup olamayacağının belli olmadığı ilk saatlerden itibaren hâkimler ve cumhuriyet savcıları tereddütsüz ve cesur bir şekilde anayasadan, hukuk devletinden, seçilmiş iktidardan yana tavır koymuş; darbe teşebbüsüne kalkışanlar hakkında soruşturmalar başlatarak, gözaltı ve tutuklama kararları vermeye başlamışlardır.

Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay Başkan ve Üyeleri; Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Başkanvekili, Daire Başkan ve Üyeleri; Cumhuriyet Başsavcıları, Cumhuriyet savcıları ve hâkimlerimiz darbe teşebbüsüne karşı sarsılmaz bir irade ve cesaretle karşı durmuştur.[345] En üst kademeden en alta kadar yargı teşkilatının bu tutumuyla önceki darbe tecrübelerinden kalan utanç sayfaları yerine Türk yargı tarihine altın harflerle onur ve şeref sayfaları ilave edilmiştir.

Komisyonumuzun İstanbul ziyaretleri ayağında 12 Aralık 2106 tarihinde Çağlayan'daki İstanbul Adliyesine yaptığı ziyarette İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı İrfan Fidan; "*15 Temmuz 2016 günü olayın ilk saatlerinden itibaren, köprülerin tanklar tarafından, darbeci askerler tarafından işgal edilmeye başladığı saatten itibaren, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin hâkim ve Cumhuriyet savcıları olaya muttali olmuş, olayın vukufiyetine varmış, vahametini anlamış ve gerekli tavrını koymuştur.*" şeklinde Komisyonumuza bilgi vermiştir.

---

[344] Milli İstihbarat Başkanlığınca Komisyona gönderilen 22.05.2017 tarih ve 10.000.06.000.105.2/50-97549206 sayılı cevabi yazı.
[345] 15 Temmuz: Yüzyılın İhaneti Yüzyılın Zaferi, Adalet Bakanlığı.

İstanbul özelinde, olaya vaziyet edildikten sonra, terör büro savcılarınca derhâl soruşturmalar başlatılmıştır. İstanbul üç bölgeye ayrılmış ve her bir bölge için bir başsavcı vekili koordinasyonunda yeterli sayıda Cumhuriyet savcısı görevlendirilmiştir.

Bu durum sadece İstanbul'a özel olmayıp ülke genelindeki Cumhuriyet Başsavcıları koordinesinde derhal darbeye karışan asker ve sivil kişiler ile FETÖ mensupları hakkında, kolluk görevlilerine şifahen yakalama ve gözaltı talimatları daha darbe girişiminin ilk saatlerinden itibaren verilmeye başlamıştır.

Darbe girişimin bastırılmasında aldığı acil tedbirlerle hayati bir rol oynamış olan yargı teşkilatımızın işlevi ilerleyen süreçte daha da önem kazanmıştır. Darbe girişimine doğrudan katılanlar ile FETÖ'ye destek vererek güçlenmesinde rolü olanlar hakkında ülkemiz genelinde 10 Ocak 2017 itibariyle, 15 Temmuz Darbe Girişiminden sonra 106.450 kişi hakkında yasal işlem başlatılmıştır. 168 general, 6.170 albay ve alt rütbeler (Askeri öğrenci ve er dâhil), 7.664 emniyet mensubu, 17 vali, 73 vali yardımcısı, 101 kaymakam ve 25.646 diğer şüpheli (memur, sivil vs.) olmak üzere; 42.274 şüpheli tutuklanmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı

15 Temmuz gecesi yaşanan darbe girişiminin bastırılmasında en aktif rol alan kurumlardan biri Diyanet İşleri Başkanlığı olmuştur. Diyanet İşleri Başkanlığınca Komisyona sunulan 03.01.2017 tarih ve 65752239-622.03-443 sayılı cevabi yazıya göre, özetle:

Saat 22:45'te Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez'in talimatıyla Başkanlıkta Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Mehmet Emin Özafşar'ın koordinesinde Strateji Geliştirme Başkan Vekili Doç. Dr. Mustafa Sarıbıyık, Yönetim Hizmetleri Genel Müdürü Vekili İsmail Palakoğlu, Özel Kalem Müdürü Oğuzhan Dinler, Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri Halil Erdoğan, Daire Başkanı Yıldıray Kaplan'dan oluşan bir Kriz Masası hazır hale getirilmiştir.

Saat 23:00'te Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez'in talimatıyla 118 bin Diyanet personeline yönelik bir çağrı mesajı metni hazırlanması kararlaştırılmıştır.

Saat 23:50'te Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez'in 85 bin camide salâ okunmasına yönelik talimatının yer aldığı çağrı metni tüm basın kuruluşlarına gönderilmiştir. Söz konusu çağrı aynı anda Başkanlığın web sayfasında ve sosyal medya hesaplarından yayınlanmıştır. (02:09, 02.22)

Aynı çağrı metni, eş zamanlı olarak SMS yoluyla 120 bin Diyanet personeline gönderilmiş, Başkanlığın sosyal medya hesaplarından da paylaşılmıştır. Başkanlığın web sayfasında yayınlanan çağrı metni şöyledir:

"Din gönüllüsü kardeşim,

Bugün milletimizin hukukunu korumak için üzerimize düşeni yapmak en büyük vecibedir. Ülkenin ve milletin birliğinin, huzur ve refahının ayaklar altına alınması, milli iradenin cebir ve şiddetle çiğnenmesi asla kabul edilemez.

Milletimizin manevi rehberleri olarak her türlü kanun ve hukuk dışı girişimlere karşı milletimizle beraberiz. Hepinizi özgürlüğün simgeleri olan minarelerimizden halkımıza bu büyük ihanete şiddete başvurmadan karşı koymaya davet ediyorum.

Bu gece minarelerin ışığı yanacak, salâlar verilerek milletimiz hukukuna sahip çıkmaya davet edilecektir."

Prof. Dr. Mehmet Görmez

Diyanet İşleri Başkanı

Başkanlığın bu çağrısı üzerine tüm Türkiye'de minarelerden salâlar verilmiştir. Ayrıca Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın halkımızı meydanlara daveti okunan her salâdan sonra görevlilerimiz tarafından minarelerimizden ilan edilmiştir.

Diyanet TV ve Diyanet Radyo, halkımızı darbe konusunda yönlendiren yayınlarını gece boyunca sürdürmüştür. Diyanet TV'nin yayın akışı değiştirilerek Sayın Cumhurbaşkanının çağrısı, Diyanet İşleri Başkanlığının salâ talimatı ve Kur'an tilaveti (Fetih Suresi) ekrana getirilmiştir. Bu yayın aralıksız olarak sürdürülmüştür. Gece boyunca Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez, çeşitli televizyon kanallarının canlı yayınlarına telefonla bağlanarak halkın darbe karşıtı motivasyonunu pekiştirici açıklamalarda bulunmuştur.

Belediyeler

15 Temmuz 2016 gecesi Türk Milletinin darbecilere karşı mücadelesinde belediyeler önemli rol oynamıştır. Belediye personeli, emniyet güçleri ile beraber ve koordineli hareket ederek özellikle darbecilerin aktif olduğu il ve ilçelerde gerekli tedbirlerin alınması, halkımızın gerek duyulan yerlere yönlendirilmesi ve belediyelere ait iş makineleri, otobüs, kamyon v.b. araçlar kullanılarak darbecilerin kullandığı ulaşım yollarının kapatılması, etkin oldukları askeri birliklerin çıkışlarında barikat oluşturulması amacıyla alınan tedbirlerin öncü unsurlarından olmuştur.

Ankara

Ankara Büyükşehir Belediyesi Başkanlığının Komisyona 13.01.2017 tarihinde gönderdiği yazıya göre; Cumhurbaşkanlığı Makamı tarafından verilen talimat ile büyükşehir ekipleri, iş makinaları ve kamyonları hava alanına sevk edilmiş ve yolda 15 km'lik araç kuyruğu oluşturulmuştur. Hava alanına doğru gelen zırhlı taşıyıcılar tıkanan yolu aşamayacaklarını anlayınca kışlalarına geri dönmüştür.

Ayrıca Cumhurbaşkanlığı Külliyesine giden yollar muhtemel saldırılara karşı iş makineleri ve kamyonlarla kapatılmıştır.

Ankara İl Emniyet Müdürlüğü yetkililerinin iş makinesi ve kamyon gönderilmesi talebi üzerine, ilgili personelin eşlik ettiği araçlar Ankara İl Emniyet Müdürlüğü binasına gönderilmiştir.

Sabah saatlerine doğru yine Emniyet Yetkililerinin Jandarma Genel Komutanlığına girebilmek için kapı ve duvarların yıkılması gerektiğini ve bunun için iş makinasına ihtiyaç olduğunu söylemeleri üzerine, gerekli personel ve iş makinası organize edilerek olay yerine gönderilmiş, emniyet yetkilileri iş makinası operatörlerine çelik yelek giydirerek duvar ve kapı yıkmalarını sağlamış ve içeri girişler başlamıştır.

Darbe gecesi Zırhlı Birliklerden tank ve zırhlı araç çıkmaması için kamyonlarla barikat kurulmuş ve belediye personeli ve vatandaşlarla birlikte mücadele verilmiştir.

Bu çalışmalar sırasında belediyeye ait çok sayıda kamyon kurşunlanmıştır.

İstanbul

İstanbul Büyükşehir ve İlçe Belediye Başkanlıkları ekip ve görevlileri darbe teşebbüsünün haber alındığı andan itibaren emniyet güçleri ile birlikte hareket etti. İş makinası, kamyon ve ulaşım araçları seferber edilerek darbecilerin tank ve diğer zırhlı araçlar ile personel sevkiyatlarını engellemek amacıyla önemli ulaşım yolları vatandaşlarımızın araçları da kullanılarak trafik yoğunluğu oluşturularak kapatıldı. Bu şekilde çevre illerden darbecilere destek için gelen askeri birliklerin İstanbul'a girişleri engellenmiştir.[346]

İstanbul Büyükşehir Belediyesince ALO 153 Çağrı Merkezi aracılığıyla vatandaş ve tüm personele SMS uyarıları yapılmış, tüm personel Saraçhane Binası önünde toplanmıştır. Sosyal medya üzerinde uyarı ve yönlendirmeler yapılmış, ana arterler üzerindeki mesaj panoları ile halkı bilinçlendirici *"Demokrasiden Vazgeçmeyeceğiz"* ve *"Asker Kışlaya"* mesajları

[346] İstanbul Emniyet Müdürlüğünün 28/11/2016 tarih ve 41393 sayılı yazısı.

paylaşılmıştır. Kent genelindeki 5 Bölge Kamu Hastaneleri Birliği ile koordinasyon sağlanarak ihtiyaçları karşılanmıştır.

15 Temmuz gecesi İstanbul Büyükşehir Belediyesi Vezneciler Binası ile Afet Koordinasyon Merkezi (AKOM) Binası darbecilerce işgal edilmiştir. Bu yerlerin darbecilerin işgalinden kurtarılması sırasında İBB Vezneciler Binası önünde 14, AKOM Binasında ise 1 vatandaşımız şehit olmuştur. Darbe teşebbüsü sırasında 17 belediye çalışanı şehit olmuştur.[347]

Belediyeye ait 37 araç hasar görmüştür. Hizmet binaları ve araçlarda meydana gelen zarar ile gelir kaybı 62.934.838 TL olarak hesaplanmıştır.[348]

Darbe teşebbüsünde darbecilere yardım ettikleri tespit edilen İstanbul Büyükşehir Belediyesi Lojistik Merkezinde yönetici pozisyonundaki baba Mehmet Tunç ve oğlu Ömer Tunç yakalanarak haklarında gerekli adli işlem yapılmıştır.

İzmir

İzmir Valiliği ile koordineli olarak İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığınca, emniyet güçlerinin ihtiyaçlarını karşılamak üzere ulaşım araçlarının tahsisi yapılmıştır. Olası yangın, kurtarma ve diğer acil müdahale gerektiren durumlara derhal müdahale edilebilmesi amacıyla itfaiye ve kurtarma ekiplerinin sevk ve idaresi sağlanmıştır. Büyükşehir ve ilçe belediyelerine ait iş makinaları ve otobüslerle askeri birlik giriş çıkışlarının kontrolü sağlanmıştır.

2.1.6.4. Halkın Duruşu ve Rolü

15 Temmuz Darbe Girişimi, milletin iradesini yok etmeye, en başta bu iradenin tecelligahı olan Türkiye Büyük Millet Meclisi, Cumhurbaşkanlığı makamı ve Hükümet olmak üzere demokratik kurumları bertaraf etmeye matuf, devlet yönetimini gasp etmeyi amaçlayan topyekûn bir saldırıdır. Bu saldırıya karşı en başta iradenin sahibi olan milletin bizzat kendisi direnişe geçmiş, toplumun hemen tüm kesimlerinden milli birlik içerisinde direniş sergilenmiş, bu sayede kanlı darbe girişimi bastırılarak milli irade prangaya vurulmaktan kurtarılmıştır.

Darbe girişimini başat aktör olarak akamete uğratan halkımız, bunu gerçekleştirirken, sergilediği tutum ve davranışları ile darbeye direnişin kontrolden çıkmasına izin vermemiştir. Kamuya ve özel mülkiyete ait mallarının tahrip edilmesine sebebiyet vermeksizin örnek bir direniş tarzını tüm dünyaya göstermiştir.

---

[347] http://www.aksam.com.tr/guncel/kadir-topbas-17-belediye-calisani-sehit-oldu/haber-533701 (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[348] İstanbul Büyükşehir Belediyesinin 28/11/2016 tarih ve 207830 sayılı yazısı.

Ülkemizin siyasi tarihinde yer alan önceki anti-demokratik müdahaleler (1960 ve 1980 askeri darbeleri ile 1971 muhtırasına) esnasında halkımızın topyekûn fiili bir direnişi gözlemlenmemiştir. Önemli bir çoğunluk bu müdahaleleri desteklememiş ise de demokrasinin korunması için gerekli ve yeterli fiili tepkinin gösterildiğini söylemek de mümkün değildir. Her ne kadar 1997 yılındaki post-modern darbe olarak isimlendirilen anti demokratik sürece halkın tepkisi daha belirgin ise de yine de cılız kalmış ve milletin büyük çoğunluğuna sirayet eder mahiyette aksiyoner bir darbe karşıtlığı görülmemiştir. Buna karşın Türkiye'de giderek yükselen demokratik duyarlılık ve sivilleşmenin bir işareti olarak, 2007 e-muhtırasına karşı dirayetli bir siyasi karşı duruş ve geniş sayılabilecek ölçüde toplumsal tepki dile getirilmiştir. Yukarıda kısaca değinilen anti-demokratik girişimlere nazaran 15 Temmuza geldiğimiz süreçte halkımızın darbeye karşı direnme fikriyatının geliştiği yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Darbeciler tarafından sezilememiş olmasına karşın özellikle dışarıdan bakan gözlerin bu durumu fark ettiği gözlenmektedir. Kanal 7 Haber Kameramanı Ali Ekber Karaçal'ın 15 Temmuz gecesine dair hatırasında yer verdiği İstanbul Büyükşehir Belediyesi önünde bulunan ve ellerinde Türk bayrağı olan Suriyeli 4 gencin kendi aralarındaki konuşmalarında *"Türkler vatanlarını bırakıp gitmez, onlar mücadele eder, savaşır, ölürler ama yine de bırakıp gitmezler"* şeklindeki sözleri de bu durumun veciz bir özeti mahiyetindedir.[349] Bu çerçeveden baktığımızda halkımızın büyük kitleler halinde ilk defa bir darbeye karşı meydanlara inerek fiili tepkisini, karşı duruşunu ve direnişini göstermesi, 15 Temmuz 2016 gecesi ve akabindeki süreçte gerçekleştiği söylenebilir.

Darbe girişimini bertaraf etmede öncü rol oynayan halk direnişinin fikri alt yapısına da bir iki cümle ile değinmekte fayda mülahaza edilmiştir. Öncelikle; 1960 darbesi neticesinde ülkenin seçilmiş Başbakanının ve Bakanlarının idam edilmesinin oluşturduğu toplumsal travma ile o dönemde bu idamlara karşı açıkça tepki gösterilememesinin toplum vicdanında oluşturduğu nedamet duygusu nesilden nesile aktarılarak sürdürülmüştür. Bunun yanı sıra 12 Eylül darbesinin yıkıcı etkileri hafızalardaki canlılığını bu güne dek korumuş, yitirilen canların ardından dile getirilen *"Asmasaydık da beslese miydik"* sözleri kulaklarda çınlamaya devam etmiştir. Meşruiyeti, halkın tercihlerinde değil de işgal ettiği kamu görevinin sağladığı kaba kuvvetin millete karşı kullanılmasında arayan darbeci ve anti-demokratik zihniyetin ürünü 1982 darbe Anayasasının topluma dayattığı tek tipçi sistem, milletin iradesini kendisine tehlike olarak gördüğü her dönemde anti-demokratik usullere yönelmiştir. Darbeciler, daha önce kullanmaktan çekinmediği ve bundan sonra da çekinmeyeceğini gösterdikleri kaba kuvvetin caydırıcılığından faydalanarak 1997 post-modern darbesi ve 2007 e-muhtırası gibi anti-demokratik uygulamalarını sürdürmüştür. Türk demokrasisi ise zaman zaman balans ayarı verilen zayıf bir ideal olarak yarı ölü yarı diri mevcudiyetini sürdürmeye çalışmıştır. İradesi yok sayılan milletin gözü önünde cereyan eden tüm bu zorbalıklar en nihayetinde milletin

[349] KalkışMA Habercilerin Kaleminden 15 Temmuz- Türkiye Haber Kameramanları Derneği- Umuttepe Yayınları 1. Baskı Kasım 2016- Sayfa 44.

izzetini korumak için gerekirse canını verecek boyutta tepki göstermesinde fikri alt yapıyı oluşturmuştur.

Tüm bunların yanı sıra; ülkemizin içinde bulunduğu coğrafyada yakın dönemde yaşanan savaşlar ve iç karışıklıklar ile bunların yıkıcı sonuçlarından kaynaklı kitlesel göçler, vatanın değerinin daha iyi anlaşılmasını ve ülkemizde yaşanabilecek benzer bir iç karışıklığın vahametinin idrak edilmesini sağlamıştır Böylece 15 Temmuz Darbe Girişimine karşı milli birlik ve beraberlik içerisinde topyekûn bir direniş gerçekleştirilmiştir.

15 Temmuz akşamında hareketlenmelerin başladığı saatlerde bir belirsizlik yaşanmış, özellikle Ankara'da savaş uçaklarının gerçekleştirdiği alçak uçuşlara vatandaş tarafından anlam verilememiş, İstanbul'da köprülerin kapatılması muhtemel bir terör saldırısını ya da bir tatbikat olduğunu akıllara getirmiştir.[350] Ancak yaşananların bir darbe girişimi olduğunun anlaşılması ve akabinde darbeciler tarafından TRT'de okunan sözde bildiri ile *"sokağa çıkma yasağı"* ilan edilmiş olmasına rağmen halkımız sokağa çıkarak direnmeye başlamıştır.

Darbe girişimine karşı halkın spontane başlayan tepkisinin, sözde darbe bildirisinin 00.02'de TRT'de okunmasının akabinde Sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 00.25'te CNNTürk'te Hande Fırat tarafından sunulan canlı yayına bağlandığı görüntülü telefon görüşmesi ile halkımızı havaalanlarına, kent meydanlarına çağırması sonrasında çığ gibi büyüdüğü görülmüştür. Cumhurbaşkanı, canlı yayına bağlanarak darbeye direnilmesi için vatandaşları meydanlara çağırmış, aynı zamanda minarelerden salâların okunmasıyla birlikte halk büyük bir şuur ve özgüvenle vatanı korumak bilinciyle meydanlara akın etmiştir. O gece evladını kaybeden bir annenin kendisini ziyaret eden gazetecilere sarf ettiği *"Benim evlatlarım Hasan ile Hüseyin'den daha mı kıymetliydi ki ben ağlıyorum. Ama bakmayın işte ana yüreği dayanamıyorum, ondan ağlıyorum"* şeklindeki sözleri[351] bu manevi şuurun takdire şayan bir yansıması olarak tarihimize altın harflerle işlenmiştir.

Halkımızın 15 Temmuz gecesi tüm farklılıkları bir yana bırakarak farkındalık ve milli birliktelik içinde, darbecilerin ele geçirmeye çalıştıkları stratejik noktaları ve kritik kamu kurumlarını darbecilere karşı savunmak amacıyla kitleler halinde harekete geçmesi, darbecileri psikolojik olarak yıprattığı gibi, bilhassa emniyet güçlerimizin ve TSK içinde darbeye karşı mücadele eden vatansever askerlerimizin moral ve direncini de arttırmıştır. Boğaziçi Köprüsü, TRT, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, valilikler gibi stratejik önem taşıyan pek çok kurum ve kuruluş, verilen şehitler pahasına halkımızın direnişi sayesinde darbecilerden kurtarılmış, kimi

---

[350] KalkışMA Habercilerin Kaleminden 15 Temmuz- Türkiye Haber Kameramanları Derneği- Umuttepe Yayınları 1. Baskı Kasım 2016- Sayfa 19, 28, 89, 180.
[351] KalkışMA Habercilerin Kaleminden 15 Temmuz- Türkiye Haber Kameramanları Derneği- Umuttepe Yayınları 1. Baskı Kasım 2016- Sayfa 45.

kışlaların çıkışı tutularak ve askeri araçların ilerleyişi engellenerek darbecilerin daha büyük yıkım ve kayıplara sebebiyet vermelerine mani olunmuş ve darbecilerin etkinliği kırılmıştır.

Eşine az rastlanır bu direniş esnasında 249 vatandaşımız şehit düşmüş, 2.301 vatandaşımız yaralanmış, hayatı pahasına sokağa çıkan milyonlar gazi olmanın şerefine nail olmuştur. 15 Temmuz direnişi, Çanakkale ruhunun yeniden tecessüm ettiği bir kahramanlık destanıdır.

Sembol İsimler

15 Temmuz Darbe Girişiminin akamete uğratılmasında en büyük payın halkımıza ait olduğunu ifade etmek doğru ve yerinde bir tespittir. Şöyle ki; halkımızın fiili direnişi darbenin bastırılmasında etkili olduğu gibi bunun yanı sıra silahlı kuvvetlerin ve emniyetin vatansever mensuplarının darbeye direnme kararlılıkları üzerinde de müessir olmuştur. Halkının yanında olduğunu gören milli kuvvetler, darbecilere karşı milletini ve milletinin iradesini korumak için cansiperane bir mücadeleye girişmiştir. 15 Temmuz'da toplumun hemen her kesimden insanlarımızın tank, helikopter, uçak gibi ağır silahlarla mücehhez darbecilere karşı silahsız bir şekilde topyekûn direnmesi, darbeye kalkışanlar üzerinde caydırıcı bir tesir göstermiş ve bununla beraber darbe karşıtı diğer insanlarımızı da yüreklendirmiştir.

Darbe girişimine karşı direniş gösteren, bu uğurda canlarını veren, yaralanan, ölümle her an burun buruna gelen kahraman vatandaşlarımız arasında bir öncelik sıralaması yapmak elbette mümkün değildir. Fakat bu gibi toplumsal olaylarda özellikle kırılma anlarında gerçekleşen bazı olayların ve bunları gerçekleştiren kişilerin sembolleştiği de sosyolojik bir vakıadır. Nitekim 15 Temmuz gecesinde de direnişin seyri içerisinde kendiliğinden belirginleşen ve ön plana çıkan çeşitli olaylarla birlikte milletimiz içinden sembolleşen kimi isimler de olmuştur.

Darbe girişiminin bastırılması sürecinde simgeleşen vatandaşlarımıza geçmeden önce Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın darbe girişimine karşı kararlı tutumunun halk nezdinde etkili ve belirleyici olduğunu dile getirmek gerekmektedir. Cumhurbaşkanının gerekirse ölümüne direneceğine dair açıklamaları ve vatandaşlarımızı meydanlara ve havaalanlarına davetinin ekranlara yansıması sonucunda, milletimizin topyekûn tepkisinin ve milyonlara ulaşan sayıdaki vatan evladının sokak sokak, meydan meydan her mevkiyi şanlı direniş mevzileri haline getiren karşı koyma iradesinin çığ gibi büyüdüğü görülmektedir. Bu nedenle, 15 Temmuz Darbe Girişiminin engellenmesinde en başta gelen sembol ismin, aynı zamanda darbe girişiminin birinci hedefi konumunda da bulunan Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan olduğu açıktır.

Darbe girişiminin ortaya çıkmasından itibaren, saat 01.30 civarında toplanan TBMM üyeleri darbe kalkışmasının önlenmesinde kararlılığını üst düzeyde göstermiş ve demokrasiye sahip çıkmıştır. Genel Kurul Salonu'nun açılması ile siyasi parti temsilcilerinin yaptığı konuşmalar ve sergilenen kararlı duruş sayesinde, darbe kalkışmasına karşı direnişin ülke içinde ve uluslararası kamuoyunda duyurulması sağlanmıştır. Bu yönden bakıldığında gerek Türkiye Cumhuriyetinin kurulmasında ve gerekse bunun öncesinde gerçekleşen kurtuluş savaşında milli mücadelenin en büyük simgesi olduğu gibi 15 Temmuz Darbe Girişiminde de üzerine düşen bu görevi iktidar-muhalefet ayrımı olmaksızın yerine getirmiştir.

Silahlı kuvvetlerimizin vatansever mensuplarının direnişinin de darbeyi önlemede etkili olduğu görülmektedir. Burada sembolleşen isimlerden birisi Orgeneral Ümit Dündar'dır. Darbe kalkışması başladıktan kısa bir süre sonra Cumhurbaşkanı'nın emriyle Genelkurmay Başkanlığına vekâlet eden 1. Ordu Komutanı Org. Dündar'ın ekranlara yansıyan, darbecilerin azınlık bir grup olduğu ve buna karşı gerekli tedbirlerin alındığı, kalkışmanın emir-komuta zinciri dışında gerçekleştiği yönündeki açıklamaları özellikle İstanbul'un güvenliğini sağlamada, askeri tesislerde ve kışlalardaki hareketlenmeleri önlemede etkili olmuştur.

15 Temmuz Darbe Girişiminin engellenmesinde silahlı kuvvetler mensuplarının ve Emniyet görevlilerinin 15 Temmuz günü cansiperane şekildeki direnişleri gerek Komisyon Tutanaklarında ve gerekse yazılı ve görsel medyada yer almaktadır. Darbe girişiminin gidişatını etkilemede simgeleşen hadiselerden birisi olarak, Özel Kuvvetler Komutanı Korgeneral Zekai Aksakallı'nın, koruma Astsubayı Ömer Halisdemir ile yaptığı telefon görüşmesi neticesinde Halisdemir'in Özel Kuvvetler Komutanlığı'nı darbecilere teslim etmeyerek şehadeti ile sonuçlanan direnişi bu badirenin atlatılmasında büyük önem arz etmiştir. Şehit edildikten sonra mezarı bugüne kadar yaklaşık bir milyon kişi tarafından ziyaret edilen Ömer Halisdemir, sadece 15 Temmuz direnişinin değil, tüm Türk tarihinin sembol şehitlerinden biri olmuştur. Silahlı kuvvetler içinde değinilmesi gereken binlerce simge isimden birisi de Etimesgut Zırhlı Birlikler Komutanlığında darbecileri etkisiz hale getirip 200 civarı tankın darbe girişimine katılmasını engelleyerek Binbaşı Barış Dedebağı'dır.

Darbe kalkışmasının ilk saatlerinde İstanbul Emniyet Müdürü Mustafa Çalışkan vatandaşlarla beraber köprüye yürümüş, üzerlerine ateş açıldığını gören vatandaşlar Çalışkan'ı korumak için önünde iki saf yaparak canlı kalkan oluşturmuşlar, darbecilerin ateş etmeye devam etmesi sonucu Çalışkan'ın yakın koruması polis memuru Münir Alkan şehit olmuş, diğer koruması ile özel kalem görevlisi yaralanmışlardır. O gün DAEŞ terör örgütüne yönelik operasyon için hazırlanmış olan 1.000 civarında polisle darbe girişimine anında müdahale eden Mustafa Çalışkan da bu kalkışmanın önlenmesinde simge isimlerden biri haline gelmiştir.

Kalkışmanın sıklet merkezleri olan, Marmaris, İstanbul ve Ankara'da birçok yer darbecilerin hedefi olmuştur. Direnişin de merkezleri olan bu yerlerde kolluk kuvvetlerinden

ve sivillerden can kayıpları ve yaralanmalar meydana gelmiştir. 15 Temmuz'da darbecilerin hedef aldığı stratejik öneme sahip merkezler, İstanbul'da; Boğaziçi Köprüsü, Çengelköy, Acıbadem, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Vatan Emniyet Müdürlüğü, Ankara'da; Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanlığı, Ankara Emniyet Müdürlüğü, TRT, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi, MİT yerleşkesi, Özel Harekât Daire Başkanlığı, Havacılık Daire Başkanlığı, TURKSAT Kampüsü, TBMM, Beştepe'deki Jandarma Genel Komutanlığı binası ve Genelkurmay Başkanlığı olmuştur. Bu yerler ile birlikte Sayın Cumhurbaşkanının Muğla Marmaris'te kaldığı otel kritik öneme sahip hedeflerden biri olmuştur. FETÖ'nün ilk olarak ele geçirmeye çalıştığı bu yerlere savaş uçağı, helikopter, tank gibi ağır askeri silahlarla müdahale edilmesine rağmen, gerek yetkililerin gerekse de halkın karşı koymasıyla buraların çoğu darbeciler tarafından ele geçirilememiş, geçici olarak işgale uğrayan yerler de kısa sürede geri alınmıştır. Söz konusu merkezlerde şehit olan resmi görevlilerin yanı sıra 15 Temmuz kalkışmasında halktan sembol isimler de buralardaki mücadelelerde öne çıkmışlardır. Resmi görevi olmayan, hatta askeri tecrübesi bile bulunmayan bu insanların büyük bir kısmı kendi ifadeleriyle millet sevgisi ve vatan savunması için bu merkezlere yürümüş, herhangi bir silah ve donanımdan yoksun olarak ve daha çok bilerek ya da bilmeyerek kalkışma içerisinde yer alan askerleri vazgeçirmek üzere harekete geçmişlerdir. Yazılı ve görsel medyada darbecilerle halk arasında gerçekleşen mücadelenin birincil delilleri mevcuttur. Hatta halkın ikna çabaları sonucunda kalkışma içerisindeki bir kısım askerlerin bu girişimden vazgeçtiği görülmektedir. Buna karşın her yerde böyle olmamış, bazı yerlerde silahsız siviller katledilmiş böylece kalkışmanın ülkemize ve insanımıza faturası ağırlaşmıştır.

Şehitlerle beraber 15 Temmuz Darbe Girişimine karşı müdahale etmeye çalışan vatandaşlarımızdan bazıları olaylar esnasında insanüstü irade ve kararlılık ortaya koyarak sembolleşmişlerdir. Örneğin; darbecilere karşı koymak üzere gelen Sabri Ünal Üsküdar'da art arda üstüne gelen iki tanka karşı durmuş, ezileceği sırada tankın altına girerek korunmuş ve sağ kolu tank paletleri altında ezilmiştir. Olayın aynı gün içinde sosyal medyadan ve televizyon kanallarından yayılması, darbe karşıtı söylemi güçlendirmiş, halkta darbeye karşı cesaret hissi de yükselmiştir. Başka bir örnekte ise ev hanımı Şerife Boz (51) 15 Temmuz gecesi köprüye giderek darbe girişimine karşı direnmiş, demokrasi nöbetlerinin başladığı ertesi gün ise eşine ait kamyonun direksiyonuna geçerek yanına oturan komşusu Sema Tutar (61) ile birlikte Taksim meydanına gitmiş, Başbakan'ın canlı yayın konuşmasında dile getirdiği bu hadise ve buna ilişkin fotoğraf, darbeye karşı milli birlikteliğin ve direnişin sembol görüntülerinden biri olarak kayıtlara ve tarihe geçmiştir.

Boğaz Köprüsü üzerindeki darbeci askerlere karşı tek başına büyük bir cesaretle direnen Safiye Bayat, Akıncı üssü önüne gelerek darbe girişimini engellemeye çalışan Kahraman Kazanlı köylüler, vurularak şehit edilen İstanbul Acıbadem Mahallesi Muhtarı Mete Sertbaş, direnişin ilk şehitlerinden Erol Olçak ve oğlu Abdullah Olçak, Atatürk Havalimanında tank

altında yaralanan Vasfi Yılmaz ve yine havalimanında tankın önüne yatan Metin Doğan kameralara yansıyan bu görüntüleri ile sembol isimler arasında yer almışlardır.

Raporun mahiyeti ve kapsamı sebebiyle; direnişe katılan asker, polis ve sivil vatandaşlarımız arasındaki binlerce kahramandan ancak denizden bir damla nisabı olabilecek kadarına değinilebilmiştir. Bağımsızlığımızı korumak için elinden gelen her şeyi yapan, bu uğurda yaralanan ve hatta canını veren kahramanlarımız, tarihimizin silinmez sayfalarında yerlerini almış olup milletimiz tarafından nesiller boyu hatırlanmaya devam edecektir.

Şehitler ve Gaziler

Din ve vatan uğrunda savaşırken ölenlere şehit; sağ kalanlara ise gazi denir. İslâm dininde şehitlik, peygamberlikten sonra en yüce mertebedir. Hem Hak katında hem halkın gözünde büyük bir şereftir. Şehitlerin cennete gideceği, ayet ve hadisle müjdelenmiştir.

İslam dini, vatanın korunmasına büyük önem vermiş, vatan sevgisini imandan saymıştır. Vatanı korumak, hem dinî hem de millî bir görevdir. Dünyada onurlu bir millî hayat ancak bağımsız bir vatanla mümkündür. Dini görevlerimizi gereği gibi yerine getirmemiz de yine vatan sayesinde mümkün olur. İstiklal ve hürriyeti için maddî-manevî bütün varlıklarını veremeyen milletler, tarih sahnesinden silinmeye veya esâret altında yaşamaya mahkûm olmuşlardır. Şehitlik ve gaziliğin mukaddes olduğuna inanan atalarımız, "Ölürsem şehit, kalırsam gazi olurum" düşüncesiyle; vatanı, dini, bayrağı ve diğer kutsal değerleri için gerektiğinde savaşmaktan asla çekinmemişler, verebileceği en kıymetli şey olan canlarını seve seve vermişlerdir.

15 Temmuz gecesi aziz vatan toprağı ve bu vatan üzerindeki Türk Milletinin istiklali, 249 şehit ve iki bine yakın gazinin kanlarıyla bir kez daha korunmuştur.

Ankara, İstanbul ve Muğla illerinde darbecilere karşı verilen mücadelede şehit olanların isimleri, yaşları, meslekleri ve şehadet yerleri şöyledir:

Ömer Halisdemir (42)-Astsubay, Tümg. Daniş Belen Kışlası-ANKARA

Cumhurbaşkanlığı Külliyesi-Ankara

Erkan Er (44)-Pimapen Ustası, Medet Ekizceli (35)-İşçi, Bülent Karalı (39)-Serbest Meslek, Ali İhsan Lezgi (53)-Memur, Ayhan Keleş (52)-Mobilyacı, Battal İlgün (35)-Serbest Meslek, Oğuzhan Yaşar (23)-İşsiz, Gökhan Yıldırım (34)-Perdeci, Fatih Kalu (21)-Öğrenci, Mustafa Koçak(34)-İnşaat İşçisi, Mustafa Solak (43) Dekorasyoncu, Mutlucan Kılıç (17)-Garson, Özgür Gencer-Esnaf, Rüstem Resul Perçin (18) İşçi, Ümit Çoban (41)- Yüzme Antrenörü, Necmi Bahadır Denizcioğlu (50)-Serbest Meslek, Volkan Pilavcı (36)-Şoför, Tevhit

Akkan (60)-Seyyar Satıcı, Özcan Özsoy (12.11.2016 tarihinde şehit olmuştur), Hüseyin Güntekin (43)-Esnaf, Köksal Kaşaltı (37)-Polis

Genelkurmay Başkanlığı-Ankara

Muzaffer Aydoğdu (36)-Sivil, Ramazan Konuş-(49), Volkan Canöz (29)-İşsiz, Ali Mehmet Vurel(40)- İşçi, Osman Arslani-Emekli İşçi, Mucip Arıgan (26)- Serbest Meslek, Celalettin İbiş (53)-İşçi, Yasin Naci Ağaroğlu (22) Sivil, Davut Karaçam (52)- İşçi Emeklisi, Bülent Aydın (47)-Asker, Erhan Dural-(33), Hakan Gülşen (43), Aydın Çopur (27)-İşsiz-Endüstri Mühendisi, Lütfi Gülşen (63)-Emekli, Mehmet Gülşen (61), Muhammet Yalçın (22)-Sivil İzzet Özkan (33)-Kuaför, Erkan Yiğit (35)-Esnaf Alper Kaymakçı (30)-İşçi, Cuma Dağ (49)-Mühendis, Ömer Can Açıkgöz (21)-Öğrenci, İbrahim Ateş (37)- Mobilyacı, Ali Alıtkan (32)-İmam, Necati Sayın (63)- İnşaat Mühendisi Yusuf Elitaş (37)-Öğretmen, Uhud Kadir Işık (17)-Öğrenci, Selim Cansız (28)-İnşaatçı, Mehmet Kocakay (22)-Güvenlik Görevlisi, Mehmet Şengül (30)-Makine Mühendisi, Murat İnci (41)-Mobilyacı, Mustafa Avcu (22)-Öğrenci, Mustafa Karasakal (18)-Öğrenci, Mesut Acu (53)-Ayakkabı İmalatçısı, Mesut Yağan (32)-Şöför, Yusuf Çelik (46)-Sivil, Cengiz Polat-Elektrikçi, Osman Evsahibioğlu (29)- Mobilyacı, Resul Kaptancı (33)-İşçi, Sümer Deniz(42)-Esnaf, Fazıl Gürs (36)-Matbaacı, Suat Aloğlu (38)-Serbest Meslek, Yakup Kozan (42)-Sivil, Serhat Önder (41)-Serbest Meslek, Yıldız Gürsoy (42)-İşçi, Suat Akıncı (32)-Tesisatçı, Vedat Büyüköztaş (36)-Mobilyacı, Yusuf Çelik (65)- İşçi Emeklisi, Fuat Bozkurt (36)-Operatör, Sultan Selim Karakoç (42)-Serbest Meslek.

Emniyet Genel Müdürlüğü-Ankara:

Hasan Gülhan (46)-Polis, Hüseyin Kalkan(45)-Polis, Muhammed Oğuz Kılınç (26)-Polis Cüneyt Bursa (37)- Polis.

İl Emniyet Müdürlüğü-Ankara:

Hakan Ünver (32)-Eczacı Teknisyeni, Özkan Özendi(55)-Emekli Memur, Ömer İpek (34)-Reklamcı, Halil Işılar (22)-Elektrikçi.

Varol Tosun (44)-Polis, Terörle Mücadele Şb. M. Etimesgut.

Kahraman Kazan Şehitleri:

Ali Anar (35)-Muhtar, Ömer Takdemir (20)-İşçi, Lokman Biçinci (25)-İşçi, Hasan Yılmaz (44)-İşçi, Emrah Sapa (29)-Kaynakçı, Samet Cantürk (20)- İşçi, Yasin Yılmaz (35), Ümit Güder (63), Ali İhsan Lezgi (53)- Memur.

Gölbaşı Özel Harekât'a Yapılan Saldırıda Şehit Olan Polisler

Murat Alkan (42), Yunus Uğur (26), Zeynep Sağır (37), Fevzi Başaran (31), Muhsin Kiremitçi (28), Seyit Ahmet Çakır (26), Ufuk Baysan (42), Murat Ellik (25), Faruk Demir(49), Fikret Metin Öztürk(50), Seher Yaşar (24), Mustafa Aslan(47), Hakan Yorulmaz (28), Erol İnce (48), Yakup Sürücü, Eyyüp Oğuz (45), Halil Hamuryen (39), Mehmet Akif Sancar(45), Hurşut Uzel (44), Birol Yavuz (41), Turgut Solak (38), Aytekin Kuru (43), Sevda Güngör (27), Önder Güzel (46), Demet Sezen (31), Halit Gülser (29), Velid Bekdaş (30), Mustafa Serin (47), Zafer Koyuncu (44), Meriç Alemdar (44), Bülent Yurtseven (48), Cennet Yiğit (23), Alparslan Yazıcı (45) Niyazi Ergüven (26), Dursun Acar (44)Polis, Munir Murat Ertekin (47), Akif Altay(53), Fırat Bulut (30), Edip Zengin(45)-Ferhat Koç(29), Ahmet Oruç (26), Mehmet Oruç (26), Yasin Bahadır Yüce (32), Feramil Ferhat Kaya (28), Gülşah Güler (24), Hüseyin Goral (26), Kübra Doğanay (23), Mehmet Demir(31), Mehmet Karacatilki (32), Mustafa Tecimen(51).

Mustafa Yaman(31)-İmam, Gölbaşı

Beytullah Yeşilay-32-İşçi, Gölbaşı,

Serkan Göker(40)-Mustafi Polis, Gölbaşı

Murat Demirci (39)-Serbest Meslek, TRT Binası

Sedat Kaplan (31)-AK Parti Ankara İl Binası

Emin Güner(47)-İşadamı, AK Parti Ankara İl Binası

Akif Kapaklı (62)-Sivil, Jandarma Genel Komutanlığı

Hasan Altın (61)-Mamak

Şener Dursun (48)-Serbest Meslek, Mamak

Ahmet Özsoy (49)-Türksat Bina Tesisler Direktörü, Türksat

Ali Karslı (45)-Memur, Türksat

Nedip Cengiz Eker (41)-Polis, Marmaris

Mehmet Çetin (39)-Polis, Marmaris

Atatürk Havaalanı

Mehmet Şefik Şefkatlioğlu (49)-Tamirci, Türkmen Tekin(52)-Satış Temsilcisi, Hüseyin Kısa (29)-Tornacı, Mahir Ayabak (17)-Garson, Zekeriya Bitmez (57)-Emekli, Ümit Yolcu (20)-Sivil, Serdar Gökbayrak (45)- Polis, Mustafa Direkli (20)-Öğrenci

Muhammet Aksu(39)-Aşçı, Esenler

Emrah Sağaz (27)-İşçi, Esenler

Ahmet Kocabay (28)-İşçi, Esenler

Mete Sertbaş (49)-Muhtar, Acıbadem

Fatih Satır (28)- Bilgisayar Mühendisi, İstinye/İstanbul Borsası

İBB-Saraçhane Bölgesi

İlhan Varank (45)-Akademisyen, Tahsin Gerekli (39)-Tekstil Firması Sahibi, İbrahim Yılmaz (25)- İmam, Murat Kocatürk (35)-Ayakkabı Ustası, Erkan Pala (52)-Emekli, Tolga Ecebalın (27)-Tezgâhtar, Şuayip Şerefoğlu(42)-Esnaf, Yunus Emre Ezer (38), Ahmet Kara(35)-Sivil, Ömer Cankatar(33)-Stajyer Mali Müşavir, Metin Arslan, Adil Büyükcengiz (52), Haki Aras (47)-İşsiz

Çengelköy-İstanbul

Osman Yılmaz (46)-Serbest Meslek, Gökhan Esen (36)-İşçi, Murat Akdemir (27)-Sivil, Burak Cantürk (23)-Öğrenci, Halil Kantarcı (37)-Esnaf, Mustafa Cambaz (53)-Gazeteci, Kader Sivri(42)-Şoför

Boğaziçi Köprüsü-İstanbul

Recep Gündüz(27)-İnşaat İşçisi, Ayşe Aykaç (44)-Ev Hanımı, Jouad Merroune-Konsolosluk Görevlisi Bogaz-Cemal Demir (67)-Esnaf, Şükrü Bayrakçı(31), Şenol Sağman(43), Köksal Karmil (50),Samet Uslu (26)- Muhasebe, Salih Alışkan (47)-İşçi, Mahmut Coşkunsu (43)-İş Adamı, Onur Ensar Ayanoğlu (27)-Vinç Operatörü, Çetin Can (34)-Işıklandırma Şefi, Recep Büyük (38)- Esnaf, Mehmet Yılmaz (45)- Grafiker, Mehmet Ali Kılıç (22)-Öğrenci, Kemal Ekşi (24)-İşsiz, Akın Sertçelik (40)-Sivil, Erol Olçok-Reklamcı, Abdullah Tayyip Olçok (17)-Öğrenci, Muhammet Ambar (39), Lokman Oktay (52)-Elektrikçi, Sevgi Yeşilyurt (51)-Sivil, Onur Kılıç (23)-Taksici, Yılmaz Ercan (39)-Serbest Meslek, Mustafa Kaymakçı (37)-Güvenlik Görevlisi, Timur Aktemur (37)-Döşemeci, Yalçın Aran (36)-Kepçe Operatörü, Şeyhmus Demir (28)-Kurye, Mehmet Karaaslan (40)-Sivil, Askeri Çoban (53), Barış Efe (37)-İşçi, Batuhan Ergin (21)-İşsiz, Münir Alkan(41)-Polis, Servet Asmaz (45)-

Seramik Ustası, Burhan Öner (42)-İnşaatçı, Kemal Tosun (49)-Polis, Muharrem Kerem Yıldız (29)-Satış Temsilcisi, Cengiz Hasbal (35)-İşçi

Hasan Kaya (47)-İnşaat Ustası, Fsm Köprüsü-Beykoz

İsmail Kefal (32)-Garson, Fsm Köprüsü Beykoz

Ozan Özen (23)-Polis, Kurtköy Gişeler

İhsan Yıldız (41)-Kaynakçı, Kurtköy Gişeler

Şirin Diril(33)-Şoför, Türk Telekom-Kadıköy

Murat Naiboğlu(39)-Serbest Meslek Türk Telekom-Kadıköy

Sait Ertürk (47)- Mknz.P.Tug.K.Lığı-Albay

Mehmet Şevket Uzun (31)-Borsa İstanbul-Polis

Mehmet Güder (51)- Özel Sektör, Vatan Caddesi

Murat Mertel (40)-İnşaat İşçisi), Türk Telekom Binası

Erdem Diker (30)-Serbest Meslek, Sabiha Gökçen Havalimanı

Fahrettin Yavuz (36)-Serbest Meslek, Mecidiyeköy

Vahit Kaşçıoğlu (42)-Kaynakçı, İstanbul-Orhanlı Gişeleri

Vedat Barceğci (28)-Kuyumcu, Kanal D Ve Cnn Türk Binaları Yanı

Orhun Göytan (36)-Ekonomist, Acıbadem

Muhammet Fazlı Demir (41)-İnşaat Firmasında Ar-Ge Sorumlusu, Üsküdar

İsmail Kayık (55)-Emekli, Kâğıthane

Mahmut Eşit (43)-Dönerci, İstanbul Sultangazi

Halit Yaşar Mine (28)-Uzman Çavuş, Mekanize Tugay Komutanlığı-İstabbul

Halil İbrahim Yıldırım (15)-İşçi Bayrampaşa/İst

Ramazan Meşe (25) Akom – Güzeltepe-İstanbul

Erhan Dündar (21), Habibler

Engin Tilbeç (15), Hasdal Kışlası

Ramazan Sarıkaya (53)-Sivil

Fatih Dalgıç (26)-Polis, Sabancı Polis Merkezi Amirliği

Ferdi Yurduseven (28)-Kurye, Akşemseddin Viyadüğü

Hikmet Baysa (23)-İşsiz, Akşemseddin Viyadüğü

2.1.6.5. Darbe Girişiminin Bastırılmasında Medyanın Rolü

Darbe girişimine karşı, medyanın bütüncül bir şekilde milli iradenin yanında yer alması, her türlü hukuksuz ve gayri meşru girişimi topluca lanetlemesi tarihimizde benzerine az rastlanılan bir durum arz etmiştir. Türkiye'nin darbelerle dolu siyasi tarihinde ana akım medya 27 Mayıs'tan 12 Eylül'e ve 28 Şubat'tan 27 Nisan'a uzanan darbe ve e-muhtıra silsilesinde önemli ölçüde darbecileri desteklemiş ve onların sözcülüğünü yapmıştır. 15 Temmuz tarihinde Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) tarafından gerçekleştirilen darbe girişiminde ise medya özgürlüklerin, milletin, milli iradenin ve demokrasinin yanında yer alarak darbenin püskürtülmesinde çok önemli bir işlev yüklenmiştir.

Medyanın halkla aynı safta sergilediği bu onurlu duruş, hain darbe girişiminin akamete uğratılmasını sağlamış ve 15 Temmuz gecesinin kahraman bileşenlerinden birini teşkil etmiştir.

15 Temmuz Darbe Girişiminin Medyaya İlk Yansımaları

15 Temmuz gecesi Boğaz Köprüsü'nün askerler tarafından kapatılması, Ankara'da silah seslerinin duyulması, her iki şehirde jetlerin alçak uçuşlarla sorti yapması bir gerginlik ortamının oluşmasına ve insanların zihinlerinin karışmasına sebep olmuştur. İlk anda gelişen bu olaylar zincirlemesinin adı her ne kadar *"darbe"* olarak tanımlanmamışsa da, sosyal medya üzerindeki paylaşım yoğunluğu ve akıl yürütmeler, girişimin bir *"darbe kalkışması"* olabileceğine dair söylentileri beraberinde getirmiştir. Televizyon kanalları da bu süreçte olayın boyutunu çözmeye çalışmış, tam bu noktada saat 23.00'da hükümet kanadından ilk açıklama, A Haber ve NTV'nin canlı yayınlarına bağlanan Başbakan tarafından yapılmıştır. Başbakan Yıldırım bunun TSK içerisinde ana emir komuta zinciri olmaksızın yürütülen kanunsuz bir kalkışma olduğunu ifade etmiştir.

TRT'de Darbe Bildirisinin Okunması

Saatler 00.03'ü gösterdiğinde ise Türkiye için tarihi bir an yaşanmaktadır. O ana kadar darbe girişimin kapsamı ve başarıya ulaşma konusunda yüzeysel değerlendirmelerle bu işin imkansız olduğunu düşünen Türk halkı, bir grup FETÖ mensubu askerlerce TRT'nin işgali ve akabinde TRT'de okunan *"darbe bildirisiyle"* durumun vahametini düşünmeye başlamış ve medyanın anında haber verme gücünün vatandaşlar üzerinde bıraktığı travmatik etki söz konusu olmuştur. Daha sonra Bakan Süleyman Soylu, vatandaşlar ve sivil toplum örgütlerinin ortak hareketiyle darbecilerden arındırılan TRT, önemli mesajların yeniden topluma aktarıldığı, darbe sürecinin anbean takip edildiği diğer bir merkez haline gelmiştir.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Facetime Üzerinden CNN Türk'e Konuşması

15 Temmuz gecesi Cumhurbaşkanının nerede ve nasıl olduğunun kamuoyunca merak edildiği hummalı saatlerde CNN Türk'ün Ankara Temsilcisi Hande Fırat, son yılların en başarılı gazetecilik örneklerinden birisini sergilemiş, canlı yayına *"facetime"* uygulaması ile bağladığı Cumhurbaşkanı Erdoğan'a sanal mikrofon uzatarak Erdoğan'ın çağrısını Türk vatandaşlarıyla buluşturmuştur.[352]

Diğer yanda da NTV, sürecin en hararetli anlarında siyasetçileri ve üst düzey askeri yetkilileri canlı yayınına bağlayarak konuşmalarına yer vermiştir. Siyasetçiler, 15 Temmuz gecesi darbe karşıtı ve milli irade vurgulu mesajlarını NTV canlı yayınlarından vatandaşlara iletmiş ve toplumsal bilincin oluşmasına katkı sunmuşlardır. Yayına katılan analistlerin yerinde tespitleri de topluma direnç vermiştir.

Darbecilerin Türksat'ı ve Görsel Medyayı Devre Dışı Bırakma Girişimi

İlk olarak TRT'de korsan bildiri okutan, fakat bunun yansımalarını hesaplayamayan ve darbeye geçit vermeyeceklerini açıktan dile getiren medya organlarının da katkısıyla başarısız olan darbeci unsurlar, daha sonra TÜRKSAT'a yönelmiş ve tüm yayın organlarını kesmek suretiyle medya ve halk arasında büyük bir duvar inşa etmeyi amaçlamış, bu amaç doğrultusunda TÜRKSAT yerleşkesini bombalamış ve helikopterden açılan ateş sonucu burada 2 personel şehit olmuştur.

Medyanın Darbeciler Tarafından Hedef Alınması

---

[352] Hande Fırat'ın 16.11.2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

CNN Türk'ün yayını silah zoruyla kesilmeye çalışılmıştır. Kısa süre yayın yapılamaz hale getirilmiştir. Bunun yanında FETÖ mensubu askerleri taşıyan bir helikopter A Haber ve Sabah Gazetesinin bulunduğu binaya inmeye çalışmıştır.

Anadolu Ajansı

Anadolu Ajansı 15 Temmuz gecesi yoğun yayın/yayım faaliyetiyle ulusal haber kanallarını beslemiş ve doğru/güvenilir haber akışını sağlayabilmiştir. Ajans bu hayati önemine istinaden darbeciler tarafından ele geçirilmeye çalışılmıştır. Aynı şekilde DHA ve İHA da haber servisleriyle darbecilerin kanlı planlarını kısa sürede deşifre edilmesine destek sağlamış, toplumu doğru haberlerle besleyip, sürecin en iyi şekilde algılanmasını ve atlatılmasını sağlamıştır. 15 Temmuz gecesi mühim bir rol üstlenerek tüm medya kanallarını bir şekilde beslemeyi başarabilen haber ajansları, 15 Temmuz gecesinden sonra da, kanlı girişimi dünyaya en doğru ve güvenilir şekilde ulaştırmak konusunda önemli bir başarı göstermiştir.

Ayrıca, darbe girişimi gecesi camilerden sala okunması ve darbeye karşı direnme çağrısında bulunan Ülke TV ile yaptığı canlı yayın bağlantılarıyla darbe karşıtı bir tavır sergileyen NTV, CNN Türk ve diğer televizyon kuruluşları da darbe karşıtı bir atmosferin yaratılmasında ve halkın motivasyonunun ayakta tutulmasına katkıda bulunmuştur.

2.1.7. 15 Temmuz Darbe Girişiminin Uluslararası Boyutu

Türkiye Cumhuriyeti'nin çok partili hayata geçişinden günümüze uzanan siyasi tarihinin; aynı zamanda, ister doğrudan ister post-modern yöntemlerle olsun, darbeler tarihi olduğu tecrübeyle sabit bir gerçektir. Yine tecrübeyle sabit olan bir başka husus ise, söz konusu askeri darbelerin hemen hepsinde mutlaka uluslararası bir boyutun olduğu gerçeğidir. Bu durum, darbeler tarihimizin teşebbüs aşamasında kalan ancak en cüretkâr ve en kanlısı olarak kayıtlara geçen FETÖ'nün 15 Temmuz 2016 darbe girişimi için de geçerlidir.

Hem 15 Temmuz Darbe Girişimi öncesi, hem darbe girişimi gecesi, hem de daha sonraki günlerde ortaya çıkan belge ve bilgiler FETÖ'nün bu girişimi tek başına yapmadığı ve yapamayacağı, uluslararası farklı odaklardan doğrudan ya da dolaylı destek aldığı hatta bu örgütün başından itibaren dış bağlantılı bir proje olarak oluşturulduğu istikametindedir. Nitekim MİT eski müsteşarı Emre Taner'in "*15 Temmuz sadece FETÖ'nün ve grubunun anlayışıyla realize edilmiş faaliyet olamaz, FETÖ'nün boyu kısa kalır. Arkasındaki ortak aklın, küresel aklın göz ardı edilmemesi gerekir*" tespiti de bunu doğrulamaktadır.[353] Bulunduğu stratejik konum ve tarihi derinliği ile dengeleri değiştirebilecek güce sahip olan Türkiye'nin hiçbir zaman rahat bırakılmadığı/bırakılmayacağı açıktır.[354] Buna Türkiye'nin içinde bulunduğu

[353] Emre Taner'in 9 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**
[354] Ahmet Davutoğlu'nun Komisyona sunduğu 09.01.2017 tarih ve 104997 sayılı cevabi yazısı.

bölgenin son yüzyıldır paylaşım stratejilerinin odağında yer aldığı gerçeğini eklediğimizde durum daha iyi anlaşılacaktır. Türkiye'nin bağımsız ve çoklu alternatifler üreten bir dış politika geliştirmesi, uluslararası güç odaklarının yani küresel sermayenin ve egemenlerin çıkarlarıyla doğrudan çatışması anlamına gelmiştir.[355]

Aralık 2010'da *"Arap Baharı"* olarak tanımlanacak bölgedeki halk ayaklanmalarından Temmuz 2016'da Türkiye'deki başarısız askeri darbeye varan kaotik süreç; Ortadoğu'da bölgesel ve küresel aktörlerin dış politikalarının değişime uğradığı ve bölgesel rekabetin yoğunlaştığı bir zaman dilimini de ifade etmektedir. Bu açıdan, Türkiye'nin dış politikasındaki son yıllarda meydana gelen değişim Türkiye'deki iktidar ile uluslararası egemen güçlerin çatışma alanını genişletmiş ve derinleştirmiştir. Dolayısıyla 7 Şubat 2012'de dershanelerin kapatılmasıyla görünür hale gelen, 15 Temmuz 2016 gecesi yaşanan darbe girişimi ile de yeni bir hal alan FETÖ ile Hükümet arasındaki çatışmada iç politik nedenler olmakla beraber, uluslararası boyut çok daha önemlidir.[356]

Nitekim dönemin Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu FETÖ'nün bu dönemdeki rolünü, "*2013 yılı Kasım ayından itibaren, halkın oyuyla hükümet kurmuş olan Başbakanı ve AK Parti'yi yıpratmaya yönelik içerde hükümet muhalifi dışarıda Türkiye muhalifi bütün güç odakları ile işbirliği yaparak ülkemizi istikrarsızlaştırmak pahasına yoğun bir karalama kampanyası başlatılmıştır*" şeklinde açıklamaktadır.[357]

Öte yandan FETÖ'nün AK Parti iktidarıyla birlikte Türkiye'nin değişen dış politikasından rahatsızlık duyduğu alanları tespit, uluslararası egemen güçlerle bu örgütün nasıl birlikte hareket ettiğini anlamak açısından önemlidir. Bu açıdan bakınca FETÖ'nün müdahil olduğu ilk rahatsızlık alanının Filistin-İsrail sorunu olduğu söylenebilir.[358] Bu sorunun görünür hale gelmesinde ise *"one minute"* olayının ardından gerçekleşen Mavi Marmara hadisesi olup bu hadise, örgütün Türkiye'nin özgün ve etkin dış politikasından rahatsız olan çevrelerin kaygılarını tatmin etmeye yönelik en önemli çıkış anı olarak değerlendirilmektedir.[359] FETÖ elebaşı, Mavi Marmara hadisesini bu çevrelere verilecek mesaj için uygun bir fırsat olarak görmüş olmalı ki, İsrail'in uluslararası sulardaki kanlı baskınını, Amerikan Wall Sreet Journal gazetesine değerlendirirken *"İnsani Yardım Vakfı"*nı eleştirerek *"İsrail'in onayı olmadan hareket etmek, otoriteye başkaldırıdır"* demek suretiyle Birleşmiş Milletler kararlarıyla Filistin

---

[355] Kansu Yıldırım (2016) "Darbe teşebbüsünün uluslararası boyutu üzerine" http://www.birgun.net/haber-detay/darbe-tesebbusunun-uluslararasi-boyutu-uzerine-121495.html

[356] İsmail Sarı, "Bir Darbenin Anatomisi; Türkiye'deki Askeri Kalkışmanın Uluslararası Boyutu ve Etkileri", http://www.iramcenter.org/bir-darbenin-anatomisi-turkiyedeki-askeri-kalkismanin-uluslararasi-boyutu-ve-etkileri/ (Erişim tarihi: 27.01.2017)

[357] Ahmet Davutoğlu'nun Komisyona sunduğu 09.01.2017 tarih ve 104997 sayılı cevabi yazısı.

[358] İsmail Sarı,"Bir Darbenin Anatomisi; Türkiye'deki Askeri Kalkışmanın Uluslararası Boyutu ve Etkileri", http://www.iramcenter.org/bir-darbenin-anatomisi-turkiyedeki-askeri-kalkismanin-uluslararasi-boyutu-ve-etkileri/ (Erişim tarihi: 27.01.2017)

[359] Ahmet Davutoğlu'nun Komisyona sunduğu 09.01.2017 tarih ve 104997 sayılı cevabi yazısı.

topraklarında işgalci olduğu sabit İsrail'i *"meşru otorite"* ilan etmiştir.[360] Davutoğlu'nun ifadesiyle FETÖ elebaşı bu çıkışıyla Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine ve onun Başbakanı'na açık bir mesafe ve karşı duruş ortaya koyarak bir anlamda Türkiye'nin Filistin üzerinden kazandığı itibardan rahatsız olan çevrelere yönelik 'alternatif arıyorsanız ben buradayım' mesajı vermiştir".[361]

FETÖ'nün AK Parti hükümetine karşı uluslararası güç odaklarına mesaj vermeye dönük saldırıları, Türkiye'nin Suriye ve İran politikalarında da görülür. Dönemin dışişleri bakanı ve eski başbakanlardan Ahmet Davutoğlu bu durumu şu şekilde ifade etmektedir:

"*Suriye ile geliştirdiğimiz yoğun ilişki, Brezilya ile birlikte imzaladığımız Tahran anlaşması, Türkiye-Suriye-Ürdün-Lübnan arasında gerçekleştirdiğimiz bölgesel işbirliği, Türkiye-Sırbistan-Bosna Hersek üçlü işbirliği mekanizması farklı gerekçelerle ABD, AB ve İsrail'deki bazı çevreleri rahatsız etmiştir. Hemen hemen bütün bu konularda bu yapının dış politikamızdan rahatsız olan çevrelerle eşgüdüm içinde eleştiriler getirmiş olması dikkat çekicidir. Önceleri Suriye ile girdiğimiz yoğun ilişkilerden rahatsız olan bu çevrelerin, Suriye rejiminin halkına zulmetmesi sonrasında bu kez de Suriye halkına sahip çıkan politikalarımızdan rahatsız olması ilginç bir örnek teşkil etmektedir. Sayın Cumhurbaşkanımızı, şahsımı ve MİT Müsteşarımızı İran'ın çıkarları adına politika izlemekle, hatta İran ajanlığı gibi gerçek dışı olduğu apaçık ve ancak gülünç olarak vasıflandırılabilecek iddialarla suçlayan bu yapının Suriye politikası söz konusu olduğunda, Esad rejimini destekleyen İran ile aynı hatta buluşması dikkat çekicidir*".[362]

FETÖ, MİT tırları operasyonu ve Türkiye Cumhuriyeti devletinin DAEŞ terör örgütüne yardım ettiği propagandası ile uluslararası güç odaklarının çıkarlarına hizmet etmeye devam etmiş ve devletin itibarını zedelemek ve uluslararası platformlarda elini zayıflatmak için her türlü gayreti göstermiştir.

Ancak yine de buraya kadar anlatılanlar, FETÖ ile uluslararası güç odakları arasındaki ilişkiyi, ya da bu ilişkinin boyutunu, Türkiye'ye karşı ortaklaşa operasyon yürüttükleri ihtimalini, 15 Temmuz Darbe Girişimi gecesinden başlayarak uluslararası camianın verdiği tepki kadar net ortaya koymamıştır. Zira 15 Temmuz 2016 günü Türkiye'de gerçekleşen başarısız darbe girişimi sonrası ABD ve Avrupa'da bazı çevrelerin darbeyi destekler tutumu örgütün uluslararası destek ve işbirliği boyutunu net bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu

---

[360] http://www.ntv.com.tr/dunya/fethullah-gulen-israilden-izin-almaliydilar,kIC_HTknIEavwlzh-VOxdg; (Erişim tarihi: 27.01.2017) Öte yandan söyleşiyi gerçekleştiren gazetecinin verdiği ilginç bir ayrıntı, Daha o zamandan 15 Temmuz 2016 gecesi Türkiye'de olacakların habercisi gibidir. Gazetecinin aktardığına göre; FETÖ elebaşının evindeki koridorda büyük bir Türkiye haritası, Kuran'dan bir ayet ve Boğazdan geçen bir Türk F-16.sının resmi bulunmaktadır.

[361] Ahmet Davutoğlu'nun Komisyona sunduğu 09.01.2017 tarih ve 104997 sayılı cevabi yazısı.

[362] Ahmet Davutoğlu'nun Komisyona sunduğu 09.01.2017 tarih ve 104997 sayılı cevabi yazısı.

bağlamda pek çok örnek vermek mümkündür. Ancak, *Foreign Policy* dergisinde yayınlanan *"Türkiye'deki Darbe Niçin Başarısız Oldu" (Why Turkey's Coup d'État Failed)* başlıklı Edward Luttwak imzalı makale, bu açıdan en dehşete düşürücüsüdür. Analizinde *'başarılı bir askeri darbe için ne gerekir?'* diye soran Luttwak birinci kural olarak *'lider öldürülmelidir'* cevabını vermektedir. [363] Bu bağlamda yazar, Türkiye'deki darbenin başarısız olmasını da Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın öldürülemeyişine bağlamaktadır. Ne yazık ki pek çok örnekleri olan bu tür yazılar Türkiye'deki darbe girişimine dair analizler olmaktan çok uzaktır; daha ziyade Recep Tayyip Erdoğan karşıtı bir tutumu sergilemektedir.[364]

Darbe girişimi sırasında gösterilen *"sessizlik"*, *"darbeden demokrasi çıkarmaya çalışacak"* kadar darbe destekçiliğine dönüşmüş, girişimin başarısız olacağı anlaşıldığı andan itibaren de olayın bir *"kurgu"* olduğu propagandası yapılmaya başlanmıştır.[365] Batılı medya ve siyasi lider ve kanaat önderlerinin darbeye açıktan destek vermeye varacak kadar işbirliği içinde olmaları FETÖ'nün uluslararası bağlantılarının ne denli ve derin olduğunun en net örneklerini oluşturur. FETÖ elebaşının halen iade edilmemiş olması ve bu örgüte mensup kişilerin iltica taleplerinin teşvik edilip ilticaların da kolaylıkla kabul edilmesi bu bağlantının devam edeceği kanaatini güçlendirmektedir. Birtakım güç odaklarının bu örgütten beklentilerinin ve örgütün uluslararası kullanışlılığının henüz sona ermediği anlaşılmaktadır.

Ahmet Davutoğlu'nun ifadeleriyle "*Batı'nın şarkiyatçı bir mantıkla 15 Temmuz gecesini, savunageldiği ortak insanlık değeri olarak kabul edilebilecek demokrasi ve hukuk düzenine bir müdahale değil, "demokrasi umudu" olarak görmesi ve yansıtması vahim olduğu kadar, FETÖ örgütünün uluslararası plandaki lobi çalışmalarının ve propagandasının başarısını ve desteklendiğini de gösterir niteliktedir*".[366]

2.2. DARBE GİRİŞİMİ SONRASI ALINAN ACİL TEDBİRLER

2.2.1. OHAL İlanı

Olağanüstü hâl rejimleri, devletin, normal hukuk düzeninin kuralları ile karşılanmasına imkân olmayan olağanüstü bir tehdit veya tehlike karşısında başvurduğu özel yönetim usulleridir. Olağanüstü hâl rejiminin konusu veya içeriği, ülkelere ve olağanüstü hâl rejiminin çeşidine göre değişmekle beraber, bütün olağanüstü hâl rejimlerinde, bu rejimlerin mahiyeti gereği olarak görülen özellik, idarenin yetkilerinin ve özellikle takdiri yetkilerinin normal

---

[363] http://foreignpolicy.com/2016/07/16/why-turkeys-coup-detat-failed-erdogan/ (Erişim tarihi: 23.07.2016).
[364] İsmail Sarı, "Bir Darbenin Anatomisi; Türkiye'deki Askeri Kalkışmanın Uluslararası Boyutu ve Etkileri", http://www.iramcenter.org/bir-darbenin-anatomisi-turkiyedeki-askeri-kalkismanin-uluslararasi-boyutu-ve-etkileri (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[365] Bu konudaki en ayrıntılı çalışma için bkz. Zeynep Yapar, "15 Temmuz 2016 darbe girişimi uluslararası basının tutumu raporu" http://kadem.org.tr/15-temmuz-2016-darbe-girisimi-uluslararasi-basinin-tutumu-raporu (Erişim tarihi: 27.01.2017).
[366] Ahmet Davutoğlu'nun Komisyona sunduğu 09.01.2017 tarih ve 104997 sayılı cevabi yazısı.

zamanlara göre genişlemesi, kişilerin temel hak ve hürriyetlerinde de yine normal zamanlara oranla daha ileri ölçüde sınırlamalar yapılabilmesidir.

15 Temmuz 2016 gecesi Türkiye Cumhuriyeti Devleti olağanüstü hal ilanının gerektirecek ciddi bir durum ile karşı karşıya kalmıştır. Bu nedenle Anayasanın 120. maddesi ile 2935 sayılı olağanüstü Hâl Kanunu'nun 3. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine göre ülke genelinde 21.7.2016 Perşembe günü saat 01.00'dan itibaren doksan gün süreyle olağanüstü hâl ilan edilmesine, Cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunca 20.07.2016 Tarih ve 2016/9064 sayılı kararı ile karar verilmiş, bu Karar Türkiye Büyük Millet Meclisinin 21.07.2016 tarih ve 1116 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.

2.2.2. KHK Düzenlemeleri

Darbe girişimi sonrası alınan en acil ve etkili hukuki tedbirler Anayasamızın 119 ve 120. maddeleri çerçevesinde olağanüstü hâl ilan edilmesi ve 121. maddesi kapsamında kanun hükmünde kararnamelerin çıkarılmasıdır. Bu kararnameler yasa gücünü haiz olmaları nedeniyle, darbe girişiminin etkilerinin kısa süre içerisinde bertaraf edilmesi için kullanılabilecek en etkili idari işlemler olarak uygulamaya konulmuştur.

2.2.2.1. Yargılama Usullerine İlişkin Alınan Tedbirler

667 sayılı KHK kapsamında; Türk Ceza Kanununda yer alan devletin güvenliğine, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine, milli savunmaya ve devlet sırlarına Karşı suçlar, Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlar ve toplu işlenen suçlar bakımından, olağanüstü halin devamı süresince;

- Gözaltı süresinin üst sınırı otuz güne çıkarıldığı,
- Yürütülen soruşturmalar kapsamında görev ve unvan ayrımı yapılmaksızın kamu görevlileri de dâhil olmak üzere bütün şüpheli, mağdur ve tanık ifadelerinin adli kolluk görevlileri tarafından da alınabileceği,
- Yürütülen soruşturma ve kovuşturmalarda,
    - İfade alma ve sorgu sırasında veya duruşmada en çok üç avukatın hazır bulunabileceği,
    - Ceza mahkemelerinde duruşmanın başlamasından önce iddianame veya iddianame yerine geçen belgenin okunabileceği gibi özetlenerek de anlatılabileceği;
    - Tutukluluğun incelenmesi, tutukluluğa itiraz ve tahliye taleplerinin dosya üzerinden karara bağlanabileceği;
    - Hâkim veya mahkemenin uygun gördüğü durumlarda aynı anda görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle şüpheli veya sanığın sorgusunun yapılabileceği yahut duruşmalara katılmasına karar verilebileceği,

- 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında alınan kararlar ve yapılan işlemler nedeniyle açılan davalarda terörle mücadelenin sekteye uğramaması açısından yürütmenin durdurulmasına karar verilemeyeceği,

hususları düzenlenmiştir.

Keza 668 sayılı KHK hükümlerine göre; olağanüstü hal süresiyle sınırlı olmak kaydıyla, olağanüstü hal kapsamında Devletin güvenliğine, anayasal düzene, milli savunmaya ve devlet sırlarına karşı suçlar ile terör suçları ve toplu işlenen suçlar nedeniyle gözaltında bulunan ve tutuklanan şüpheli sayısının fazlalığı, soruşturmanın çok yönlü ve ülke çapında yürütülmesi ve milli güvenliğe yönelik tehditlerin en aza indirgenmesi bakımından bir kısım tedbirler alınmıştır. Bu kapsamda;

- Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından doğrudan yakalama emri verilebileceği düzenlenmiş, yakalama emirleri üzerine yakalanan kişiler için azami 30 günlük gözaltı süresi öngörülmüştür.
- Soruşturmaların sonuçsuz kalmasını sağlamak amacıyla yurt içi veya yurt dışında saklanan kişilerin, soruşturma evresinde kaçak sayılacağı düzenlenmiştir.
- Tutuklama kararlarına itirazın azami on gün, tahliye taleplerinin ise azami 30 günlük süreler zarfında değerlendirilmesi zorunluluğu getirilmiştir.
- Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde konutta, işyerinde ve kamuya açık olmayan kapalı alanlarda Cumhuriyet savcısının yazılı emriyle arama yapılabilmesi öngörülmüş, Cumhuriyet savcısının kararı ile el koyma işlemi yapılmış ise en geç 5 günlük süre zarfında el koyma işleminin hâkim onayına sunulması zorunlu tutulmuştur.
- Askeri mahallerde hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısının emriyle Cumhuriyet savcısının katılımı aranmaksızın ve asker kişiler haricindeki sivil kolluk makamları tarafından arama ve el koyma işlemleri gerçekleştirilmesi olanağı getirilmiştir.
- Şüpheli veya sanığın milli güvenlik açısından tehdit oluşturabilecek haberleşmesi ile terör faaliyetlerini engellemek amacıyla ve bu amaçla sınırlı olarak yakınları ile yaptıkları görüşmelere ilişkin belgelere el konulabilecektir.
- Terör örgütlerinin finansmanında kullanıldığı veya terör suçu kapsamında elde edildiği hususunda kuvvetli şüphe bulunan durumlarda BDDK, SPK, MASAK vb. kurumlardan rapor beklenmeksizin el koyma işlemi gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı, diğer hallerde hâkim veya mahkeme tarafından gerçekleştirilebilecektir.
- Avukat kişilerin bürolarında yapılacak aramalarda Cumhuriyet savcısının katılımına gerek görülmemiştir. Bu yerlerde hâkim kararı yanında gecikmesinde sakınca

bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı tarafından da arama yapılabilmesine olanak sağlanmıştır.

- Bilgisayar ve kütüklerinde arama ve iletişimin tespiti, teknik araçlarla izleme, gizli soruşturmacı görevlendirme gecikmesinde sakınca bulunan hallerde Cumhuriyet savcısı kararıyla yapılabilecek ancak bu karar 5 gün içerisinde görevli hâkim onayına sunulmak zorundadır. Karar onaya sunulmadığı ya da hâkim tarafından karar onaylanmadığı durumda tedbir kendiliğinden kalkacak ve elde edilen deliller hükme esas teşkil edemeyecektir.
- Milli güvenlik ve soruşturmaların selameti bakımından Cumhuriyet Savcısı tarafından müdafinin soruşturma dosyasını inceleme veya şüpheli ile görüşme yetkisi kısıtlanabilecektir. Ancak, bu süre zarfında ifade alınması yasaklanarak savunma hakkı korunmuştur.
- Son olarak delillerin teyidi bakımından zorunlu görülen hâllerde, tutuklu veya hükümlüler hâkim kararı ile geçici sürelerle ceza infaz kurumundan alınabilecektir.
- Olağanüstü hal süresince yayımlanan kanun hükmünde kararnameler kapsamında alınan kararlar ve yapılan işlemler nedeniyle açılan davalarda yürütmenin durdurulması kararı verilemeyeceği hükme bağlanmıştır.
- Terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen kişi, kurum ve kuruluşlar ile ilgili olarak 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanunun *"yapılmaya teşebbüs edilen ya da hâlihazırda devam eden işlemleri, işleme konu malvarlığının aklama veya terörün finansmanı suçu ile ilişkili olduğuna dair şüphe bulunması üzerine; Başkanlıkça şüpheyi teyit etmek, işlemi analiz etmek ya da gerekli görüldüğünde analiz sonuçlarını yetkili makamlara intikal ettirmek amacıyla yedi iş günü süreyle askıya almaya veya bu işlemlerin aynı süreyle gerçekleşmesine izin vermemeye"* şeklindeki hükmündeki 7 günlük sürenin otuz işgünü olarak uygulanacağı,
- TCK'nın Devletin Güvenliğine, Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine, Milli Savunmaya ve Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarla sınırlı olarak, terör örgütlerinin yapısı ve oluşumunun sağlıklı bir şekilde tespiti ve yürütülecek soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin hızlandırılması bakımından, şüphelinin aynı olayla ilgili olarak Cumhuriyet savcısı veya Cumhuriyet savcısının yazılı emri üzerine kolluk tarafından yeniden ifadesinin alınabileceği,

Düzenlenmiştir.

671 sayılı KHK muvacehesinde; Terörle Mücadele Kanununa 20. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen madde ile TCK'da yer alan Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar, Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar, Milli Savunmaya Karşı Suçlar, Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk ile 3713 sayılı TMK kapsamına giren suçlar nedeniyle gerçek veya tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarının uğradığı zararların tazmini amacıyla, şüpheli veya sanıklara ait taşınmazların veya kara, deniz ya da hava ulaşım araçlarının devir ve temlikini veya bunlarla ilgili hak tesisi ya da tasarruf yetkisini kısıtlama imkânı getirilmiştir. Kısıtlama kararı, soruşturma aşamasında sulh ceza hâkimi, kovuşturma aşamasında ise mahkeme tarafından verilebilir. 1 yıl içinde hukuk mahkemesi tarafından şerhin devamına yönelik ihtiyati haciz/tedbir kararı verilmezse şerh kendiliğinden terkin edilecektir.

673 sayılı KHK kapsamında; ceza infaz kurumları ve tutukevleri izleme kurullarının başkan ve üyelerinin üyeliklerinin sona ereceği ve yeniden seçim yapılacağı düzenlenmiş, böylece bu kurullarda görevli üyelerin FETÖ yahut diğer örgütlerle bağlantısı olmaksızın kurulların tamamen bağımsız ve tarafsız üyelerden oluşması amaçlanmıştır.

674 sayılı KHK hükümlerine göre; Adli soruşturmalarda bilişim uzmanlığı gerektiren hususlarda hızlı, tarafsız ve şeffaf bilirkişilik sisteminin sağlanması bakımından Adli Tıp Kurumu bünyesinde Adli Bilişim İhtisas Dairesi kurulmuştur.

Bölge Adliye Mahkemelerinin bir dairesinin hukuki veya fiili nedenlerle toplanamadığı durumlarda başkan tarafından başka dairelerden kıdem ve sıraya göre üye görevlendirmesi yapılabilecektir.

Bölge Adliye Mahkemelerine kanun yolu inceleme talebiyle gelen dosyaların savcılıklarda yığılmasını önlemek ve süratle heyet önüne getirilmesini sağlamak amacıyla Bölge Adliye Mahkemeleri Cumhuriyet Savcılarının yazılı ön görüş verme sorumluluğu yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak Cumhuriyet Savcıları duruşmalara katılacak ve duruşma esnasında görüşünü sunmaya devam edecektir.

Ceza Muhakemesi Kanununda değişiklik yapılarak ağır ceza mahkemelerine soruşturma kapsamında taşınmaz, hak ve alacaklara el koymanın yanında kayyım atama yetkisi de tanınmıştır.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanunda değişiklik yapılarak, terör suçlarından hükümlü ve tutuklu olanların, ceza infaz kurumu düzeni ile toplum güvenliğini tehlikeye düşürebileceği, terör örgütü veya diğer suç örgütü üyelerinin örgütsel amaçlı faaliyet ve haberleşmelerine imkân sağlayabileceği, yol, kalınacak ceza infaz kurumu ya da sınav merkezi veya okulda güvenlik açısından sakınca bulunabileceği değerlendirildiği takdirde kurum dışına çıkmaları Cumhuriyet başsavcılığı tarafından kısıtlanabilecektir.

675 sayılı KHK çerçevesinde, olağanüstü hal kanun hükmünde kararnameleri gereğince kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanalları ile bunların sahibi gerçek veya tüzel kişiler aleyhine açılan davaların ve icra takiplerinin husumet şartı gerekçesi ile reddedileceği ve düşürüleceği, bu neviden taleplerin ilgisine göre Maliye Bakanlığı veya Vakıflar Genel Müdürlüğüne iletileceği 30 günlük sürede cevap verilmemesi veya talebin karşılanmaması halinde idari yargıda dava açılabileceği düzenlenmiştir. Böylece uyuşmazlığın idari yolla daha kısa sürede çözümlenebilmesinin yolu açılmıştır. Yine, 15.7.2016 tarihinden olağanüstü halin ilan edilmesine kadar geçen süre zarfında ve olağanüstü halin devam ettiği süre içinde görevden uzaklaştırılanlar hakkında ilgili mevzuatta bu tedbir için öngörülen süre sınırlamasının olağanüstü hal süresince uygulanmayacağı belirlenmiştir.

676 sayılı KHK doğrultusunda, son dönemde özellikle FETÖ nedeniyle yapılan soruşturmalarda şüpheli sayısının çokluğu ve soruşturmaların kapsamı nazara alınarak, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlar bakımından yürütülen kovuşturmalarda, duruşmada en çok üç avukat hazır bulunabileceği düzenlenmiştir.

TCK'nın 220 ve 314. maddesinde sayılan suçlar ile terör suçlarından şüpheli, sanık veya hükümlü olanların müdafilik veya vekillik görevini üstlenen avukat hakkında, bu fıkrada sayılan suçlar nedeniyle soruşturma ya da kovuşturma bulunması halinde müdafilik veya vekillik görevini üstlenmekten yasaklanabileceği belirtilmiş, Ceza Muhakemesi Kanunun 151. maddesinde yapılan bu değişiklik ile tutukluluk şartı yerine şüpheli veya sanık sıfatını almış olan kişiler hakkında bu tedbirin uygulanabilmesi sağlanmış ve müdafilik veya vekillik görevini üstlenen avukat bakımından hakkında bu suçlardan kovuşturma icra edilmesi şartı yerine soruşturma açılması şartı getirilmiştir.

Ceza Muhakemesi Kanununda değişiklik yapılarak, davaları uzatmaya yönelik tanık dinletme taleplerinin reddedilebileceği ve yine müdafinin mazeretsiz olarak duruşmayı terk etmesi durumunda devam edilebileceği belirtilmiştir.

2.2.2.2. FETÖ Üyelerinin Kamudan Tasfiyesi

15 Temmuz gecesi yaşanan darbe girişiminin bastırılmasında hemen hemen tüm toplum kesimlerininin rolü bulunmuştur. Tüm milletimiz tek yürek ve tek bilek olara badireyi atlatmayı başarabildik. Ancak özellikle belirtilmesi gereken önemli bir nokta bulunmaktadır. Darbe girişiminin bastırılması çabaları aslında FETÖ mensuplarının son birkaç yıldır kamu kurumlarındaki kritik pozisyonlardan tasfiyesine kadar geri götürülmelidir. Zira çeşitli kamu kurumlarından tasfiye edilen FETÖ mensupları eğer 15 Temmuz gecesi hala görevde olsalar muhtemelen çok daha vahim ve kanlı bir tabloyla karşı karşıya kalabilirdik Nitekim,

Komisyon'a bir yazı göndererek soruları cevaplayan Eski Başbakan Sayın Ahmet Davutoğlu konuya ilişkin şunu ifade etmiştir:

> *"15 Temmuz hain darbe girişiminin akamete uğramasında, o gece milletçe gösterdiğimiz destansı direnişin payı kadar, 17-25 Aralık operasyonlarıyla devlet içine sızmış hain ve işbirlikçi bir yapılanmayla karşı karşıya olduğumuzu fark ettiğimiz andan itibaren sürdürdüğümüz kararlı politikalar belirleyici olmuştur. 17-25 Aralık süreci sonrasında, başta yargı ve emniyet olmak üzere, bürokraside topyekûn ve kararlı bir tasfiye süreci gerçekleştirilmemiş olması durumunda, 15 Temmuz gecesi girişilen hain darbenin çok daha yıkıcı sonuçlar üretmiş olabileceği yadsınamaz."*

Bu yüzden 15 Temmuz hain darbe girişimini FETÖ mensuplarının gerçekleştirdiği anlaşıldıktan sonra bu örgüte üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen kişilerin kamudan tasfiyesi en önemli hukuki işlem haline gelmiştir. Bu nedenle Bakanlar Kurulunun 2016/9064 sayılı kararı ile 21 Temmuz 2016 tarihinden itibaren tüm ülke genelinde olağanüstü hal ilanından sonra çıkarılan 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen;

a) 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununa tabi personelin, ilgili Kuvvet Komutanının teklifi, Genelkurmay Başkanının inhası, Milli Savunma Bakanının onayı ile,

b) 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununa tabi personelin Jandarma Genel Komutanının teklifi, İçişleri Bakanının onayı ile,

c) 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununa tabi personel Sahilin Güvenlik Komutanının teklifi ve İçişleri Bakanının onayı ile,

ç) Milli Savunma Bakanına bağlı personelin Milli Savunma Bakanının onayı ile,

d) 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanununa tabi personelin, Yükseköğretim Kurulu Başkanının teklifi üzerine Yükseköğretim Kurulunun kararıyla,

e) Mahalli idareler personelinin, valinin başkanlığında toplanan ve vali tarafından belirlenen kurulun teklifi üzerine İçişleri Bakanının onayıyla,

f) 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile bu Kanun Hükmünde Kararnamenin 3. maddesinde belirtilenler hariç diğer mevzuata tabi her türlü kadro, pozisyon ve statüde (işçi dâhil) istihdam edilen personelin, ilgili kurum veya kuruluşun en üst yöneticisi başkanlığında bağlı, ilgili veya ilişkili bakan tarafından oluşturulan kurulun teklifi üzerine ilgisine göre ilgili bakan onayıyla,

g) Bir bakanlığa bağlı, ilgili veya ilişkili olmayan diğer kurumlarda her türlü kadro, pozisyon ve statüde (işçi dâhil) istihdam edilen personelin, birim amirinin teklifi üzerine atamaya yetkili amirin onayıyla,

kamu görevinden çıkarılması öngörülmüştür.

Ayrıca sadece bu şekilde bir uygulama ile yetinilmemiş, bundan sonra çıkarılan 668, 670, 672 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile de bu tür personelin kamu görevinden çıkartılması yoluna gidilmiştir.

29 Ekim 2016 tarih ve 29872 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 15. maddesi hükmü ile; gerek değerlendirme kurulu kararıyla gerekse Kanun Hükmünde Kararnameler ile kamu görevinden çıkartılan kişilerin 15 gün içinde Devlet Personel Başkanlığına bildirilmesi öngörülmüştür.

Komisyon olarak 11.11.2016 tarih ve 24301011-66504 sayılı yazı ile bu tür personele ilişkin istatistiki analiz raporları Devlet Personel Başkanlığından istenilmiştir.

Devlet Personel Başkanlığınca 25.11.2016 tarih ve E.6874 sayılı yazısı ekinde kamu kurum ve kuruluşlarınca Başkanlığın e-Uygulama sistemi üzerinden girilen bilgilerden derlenerek elde edilen analiz raporları Komisyona gönderilmiştir.

Bu raporlardan; cinsiyet ve istihdam şekline göre kamu görevinden çıkarılan görevli sayıları şu şekildedir:

Tablo 4: FETÖ İle Mücadele Kapsamında Kamu Görevinden Çıkarılan Sayıları

İstihdam Şekli	**Kadın**	**Erkek**	**Genel Toplam**
Memur	14.187	44.525	58.712
Hakimlik Savcılık	7	147	154
Öğretim Elemanları	545	3.091	3.636
Sözleşmeli Personel	147	1.312	1.459
Sürekli İşçi	86	734	820
Sürekli İşçi - Kapsam Dışı	4	89	93
Geçici İşçi	4	14	18
Geçici Personel	29	47	76
Askeri Personel	40	4.887	4.927
Genel Toplam	**15.049**	**54.846**	**69.895**

Bu rakamlar, 24.11.2016 tarihine kadar kamu kurum ve kuruluşlarınca Devlet Personel Başkanlığının sistemine giriş yapılan bilgileri yansıtmakta olup halen verilerin sisteme girilme işlemleri devam etmektedir. Ayrıca yine bu tarih itibariyle Başbakanlık OHAL Merkezine bildirilmiş Adalet Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarından toplam 6.479, Milli Savunma Bakanlığı'ndan da 5.684 personel bulunmaktadır.

Tablodaki rakamlar 24.11.2016 tarihi itibariyle sadece sisteme girilen bilgileri yansıtmaktadır.

Kaldı ki bu rakamlar 15 Temmuz sonrası OHAL kapsamında çıkarılan Kanun Hükmünde Kararnameler ile kamu görevinden çıkarılanlara ilişkin bilgilerdir. Örgüt mensuplarının kamudan tasfiye süreci 15 Temmuz sonrası başlayan bir süreç değildir. Nitekim 17/25 Aralık Yargı Darbesi Girişimi sonrası bu örgütün bir terör örgütü olduğu ve kamu kurumlarını ele geçirerek ülke yönetimine el koymayı amaç edindiğinin anlaşılması üzerine birçok kamu kurum ve kuruluşunda Örgütle irtibatlı olanlar pasif görevlere çekilmeye çalışılmış, hatta bazı kurumlarda yasal düzenlemeler yoluyla erken emekliye sevk işlemi dahi gerçekleştirilmiştir. Nitekim bu kurumların başında gelen Emniyet Genel Müdürlüğünde 15 Temmuz öncesi üst düzey emniyet personeli değerlendirmeye tabi tutularak 2.207 personel resen emekliye sevkedilmiştir. Bunun 1.394'ü FETÖ şüphelisidir. Bunlardan 734'ünün ise 15 Temmuz sonrası çıkarılan 675 sayılı OHAL Kanun Hükmünde Kararnamesi ile rütbeleri de geriye alınmıştır. Keza yine 15 Temmuz öncesi Polis Koleji ile Polis Akademisi ve Polis Okulları da kapatılarak bu okullardaki mevcut öğrenciler okula giriş puanı ve branşlarına uygun sivil okullara aktarılmıştır.

Kamu kurum ve kuruluşlarında bu kadar yaygın bir örgütlenme yoluna gitmiş örgüt mensuplarının kamudan tasfiyesi Devletimizin ve anayasal düzenin bekası için ne kadar önemli ise örgütle ilişkisi olmayan ancak bu süreçte zarar görme ihtimali bulunan kamu personelini ayrı tutabilmek de o kadar önemlidir. Bu nedenle kamu görevlileri tüm Bakanlıklarda oluşturulan komisyonlar tarafından Sayın Başbakan tarafından açıklanan;

- 17/25 Aralık'tan sonra Bank Asya ve Paralel Yapı'nın diğer şirketlerine parasal katkı sağlamak.
- FETÖ'nün sendikaları ve derneklerinde yönetici veya üye olmak.
- By Lock ve benzeri özel şifreli yazışma programını kullanmak.
- Kimse Yok Mu Derneği'ne bağışta bulunmak.
- Emniyet ve MİT ve MASAK raporlarının olması.
- Kapsamlı sosyal medya taraması.
- Örgütün sivil toplum kuruluşları adı altında sohbet ve toplantılarına katılmak.
- Doğal akış dışında kısa sürede terfi etmiş veya özel görevlere getirilmiş olmak.
- Örgüte "himmet" adı altında para aktarmak.
- Güvenilir ihbarlar, ifade ve itiraflar bulunması.
- Takip ettikleri sitelerin incelemesinden elde edilen edilen sonuçlar.
- FETÖ üyesi şirketlerin normal olmayan işlemlerini yapmak, koruyup kollamak.
- Yargıda ve emniyette örgüt lehine hareket ettiği tespit edilen kişiler arasında yer almak.

- Paralel Yapı'nın ev ve yurtlarında kalanların sonraki yıllarda gösterdiği davranışlar.
- İşyerinde diğer çalışanlardan, tanıyan kişilerden elde edilen bilgiler.
- Örgütün gazete, dergi aboneliği ve çocuğunu okullarına göndermeyi 17/25 Aralık'tan sonra sürdürmek.

şeklindeki (16) kriter açısından değerlendirmeye tabi tutulması öngörülmüştür.[367] Bütün bunlara rağmen tasfiyeler sırasında suça bulaşmamış ve örgütle organik bağı olmayan kişilerden zarar gördüğü anlaşılanları hakkında ise hatanın düzeltilmesi yoluna gidilmektedir.

23 Temmuz 2016 tarihinde yayınlanan ilk Olağanüstü Hal Kararnamesi ile 934 okul, 109 öğrenci yurdu, 15 üniversite olmak üzere toplam 1058 özel eğitim kurumu ile 35 özel sağlık kuruluşunun kapatılmasını da FETÖ'nün kamudan tasfiyesi kapsamında değerlendirmek gerektir.

Yine 31 Temmuz 2016 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 669 sayılı OHAL Kararnamesi ile de mevcut askeri okullar kapatılmıştır.

FETÖ ile mücadele kapsamında yükseköğretimde de önemli adımlar atılmıştır. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığınca Komisyona sunulan 28.12.2016 tarihli ve 82444403-299-6066 sayılı cevabi yazıda aşağıdaki bilgilere yer verilmiştir:

> *"Fetullahçı Terör Örgütü ile mücadele kapsamında 15 Temmuz Darbe Girişimi öncesinde ve sonrasında bugüne dek YÖK tarafından yürütülen faaliyetler ve yapılan işlemlere ilişkin olarak; Kurul'da Başkanvekilinin Başkanlığında OHAL Komisyonu kurulmuş ve yöneticiler, öğretim elemanları ve diğer çalışanların durumlarının ivedilikle değerlendirilerek işlem yapılmıştır. Ayrıca yurtdışına öğretim elemanı görevlendirilmemesi, halen yurtdışında bulunan öğretim elemanlarının en kısa sürede yurda dönüşleri sağlanmıştır. Fetullahçı Terör Örgütü ile mücadele kapsamında 3.834 akademik ve 947 idari olmak üzere toplam 4.781 kişi kamu görevinden çıkarılmıştır. 4.841 personelle ilgili inceleme ve soruşturma işlemleri devam etmektedir."*

2.2.3. FETÖ'nün Ekonomik Gücünün Tasfiyesi

15 Temmuz 2016 tarihli Darbe Girişimi öncesi ve sonrasında FETÖ'nün mali gücünün tasfiyesine yönelik Maliye Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Hazine Müsteşarlığı, Borsa İstanbul, Sermaye Piyasası Kurulu ve Dışişleri Bakanlığı başta olmak üzere birçok kurum tarafından bir dizi çalışma gerçekleştirilmiştir. Komisyonumuz tarafından bu kurumlara gönderilen bilgi ve belge talebini havi yazılara cevaben kurumlardan

[367] Yeni Şafak, www.yenisafak.com.tr (Erişim tarihi: 03.09.2016)

gelen yazılarda yürütülen faaliyetlerle ilgili ayrıntılı bilgiler sunulmuştur. Bu bilgiler ışığında, darbe girişimi öncesi ve sonrasında FETÖ'nün ekonomik gücünün tasfiyesi amacıyla alınan çok sayıda karar ve önlem hakkında bilgiye bu bölümde yer verilmiştir.

2.2.3.1. Asya Katılım Bankası A.Ş. (Bank Asya) Süreci

Darbe girişiminin ardından alınan acil tedbirlere geçmeden önce, örgütün finansmanında önemli bir rol üstlenen **Asya Katılım Bankası A.Ş. (Bank Asya/Banka)** ile ilgili olarak alınan bazı kritik kararların hatırlatılmasında fayda bulunmaktadır. Örgütün ekonomik gücünün tasfiyesi için gerekli mücadele 15 Temmuz öncesinde başlamış olmakla birlikte, 15 Temmuz sonrasında daha etkin hale gelmiştir.

Bank Asya Sürecinde Yaşananlar ve BDDK'nın FETÖ ile Mücadele Kapsamındaki Çalışmaları:

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunca (BDDK) Komisyonumuza sunulan 21 Aralık 2016 tarihli ve 90102173-645[21473]-E.20814 sayılı cevabi yazıda, Bank Asya süreci detaylı olarak anlatılmış ve bu süreçte BDDK'nın aldığı kararların yanı sıra, Bank Asya'da FETÖ ile ilgili olabileceği düşünülen birtakım hususlar ve kurumsal yönetim ilkeleri ile örtüşmeyen çok sayıda uygulama çarpıcı bir şekilde anlatılmıştır. Bu bilgiler ışığında, FETÖ'nün Bank Asya üzerinden örgüt şirketlerini finanse ettiği ve bankacılık düzenleme ve teamüllerine aykırı uygulamaları hayata geçirdiği anlaşılmaktadır.

BDDK denetim elemanlarınca Asya Katılım Bankası A.Ş. nezdinde yapılan incelemelerde Bankanın aktif kalitesine, kârlılığına, likiditesine, bilanço dışı risklerine, sermaye yeterliliğine ve özkaynağına ilişkin olarak tespit edilen sorunlar karşısında faaliyetine devamının mevduat ve katılım fonu sahiplerinin haklarıyla mali sistemin güven ve istikrarı bakımından tehlike arz ettiğinin tespit edilmesinin yanı sıra, Bankanın ortaklarının, yöneticilerinin ve çalışanlarının FETÖ yapılanmasından kaynaklanan; yönetimsel, kurumsal nitelikte birçok bankacılık teamüllerine aykırı uygulamalarla karşılaşılmış ve bu kapsamda anılan Banka ve ortakları hakkında 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamında öngörülen tedbirler uygulanmıştır.

Bu çerçevede, Bankanın likidite ve kredi portföyünde yaşanan gerilemeye bağlı olarak varlık kalitesinde yaşanan bozulmanın 2014 yılı içinde artarak devam etmesi sonucunda likidite durumu, Bankanın yükümlülüklerini vadesinde yerine getirememe riski, varlık kalitesindeki

bozulma ve özkaynak yapısı değerlendirilmek suretiyle 28.08.2014 tarih ve 5982 sayılı Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (Kurul) kararıyla 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 67. Maddesi kapsamında *"önlem alınmasını gerektiren"* durum oluştuğu gerekçesiyle Bank Asya, Bankacılık Kanunu'nun *"kısıtlayıcı önlemlerin alınmasını"* düzenleyen 70. maddesi kapsamına alınmıştır. Mezkur Kararın iptali ve yürütmesinin durdurulması talebi ile Banka tarafından açılan davada, *"davanın reddine"* karar verilmiş olup, söz konusu Karar müdahiller tarafından temyiz edilmiştir.

Ayrıca, 2014 yılında Bankada A grubu nitelikli pay sahiplerinin Bankacılık Kanunu'nun 18. maddesinin beşinci fıkrasında, Kanunun 8. maddesinde belirtilen kuruculardaki aranan nitelikleri güncel durumda taşıyıp taşımadıklarının tespitine yönelik olarak söz konusu ortaklardan bilgi ve belge talep edilmiş, ortakların mali güç, itibar ve Kanunda belirtilen diğer şartlar açısından yeterliliklerinin tespiti amacıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının bilgilerine başvurulmuştur. BDDK'nın söz konusu talimatına rağmen belgeleri onaylayacak noter bulunamadığı, resmi kurumlardan çok kolaylıkla temin edilebilecek belgelerin temin edilemediği gibi gerçekçi olmayan sebeplerle birçok ortak istenilen bilgi ve belgeleri vermekten kaçınmıştır.

Bu çerçevede, 03.02.2015 tarihli ve 6187 sayılı Kurul Kararı ile imtiyazlı pay sahipleri açısından BDDK'nın etkin denetimini engelleyecek şeffaf ve açık bir ortaklık yapısının Banka tarafından sunulamaması nedeniyle Bankada nitelikli pay sahibi olan 185 ortaktan verilen süreye rağmen bilgi ve belge vermeyen 122 ortak hakkında temettü dışındaki ortaklık haklarının Kanunun 93. maddesi ve Kanunun 18. maddesinin beşinci fıkrası çerçevesinde Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) tarafından kullanılmasına karar verilmiştir. Anılan Kurul Kararının iptali ve yürütmesinin durdurulması istemiyle Ankara İdare Mahkemeleri nezdinde açılan davalarda, Kurul'un 03.02.2015 tarihli ve 6187 sayılı Kararında hukuka aykırılık bulunmadığına hükmedilerek davanın reddine karar verilmiştir. Davacıların temyiz istemleri Danıştay tarafından reddedilerek ilk derece mahkemesi kararları onanmıştır.

Fon Kurulunun (TMSF) aldığı 03.02.2015 tarih ve 2015/27 sayılı kararıyla, ortaklık haklarının Fon tarafından kullanılmasını teminen, Bank Asya'da görevli yönetim kurulu başkan ve üyelerinin tamamı ile Genel Müdürün görevden alınmaları ve Yönetim Kurulu Başkanlığı ve üyeliği görevlerine yeni atamaların yapılmasına karar verilmiş, buna istinaden gerekli atamalar yapılarak Banka yönetimi Fon tarafından devralınmıştır.

Ayrıca, ortaklara yönelik BDDK nezdinde yürütülen çalışmalar sırasında Bankada (A) grubu nitelikli paya sahip Sürat Basım Yayın Reklamcılık ve Eğitim Araçları San. Tic. A.Ş. ile Forum İnşaat A.Ş.'de kontrol gücünü elinde bulunduran Kaynak Holding A.Ş.'nin hisselerinin tümünün Hollanda'da mukim bir özel limited şirket olarak 16.01.2015 tarihinde kurulan INL Partners B.V. şirketine devredildiği tespit edilmiş ve Kurulun 27.02.2015 tarih ve 6207 sayılı Kararı ile bu devir işleminin 29.11.2012 tarihli ve 5054 sayılı Kurul Kararına aykırı şekilde izin alınmaksızın yapılması nedeniyle, Bankacılık Kanunu'nun 18. maddesinin yedinci fıkrası hükmüne istinaden Kaynak Holding A.Ş.'nin kontrol gücüne sahip olduğu Sürat Basım Yayın Reklamcılık ve Eğitim Araçları San. Tic. A.Ş. ile Forum İnşaat A.Ş.'ye ait Banka pay defterine kayıtlı (A) grubu hisselerin temettü dışındaki ortaklık haklarının TMSF tarafından kullanılmasına karar verilmiş olup, mezkur Karara karşı açılan davalarda; Mahkemece davanın reddine karar verilmiş olup, söz konusu kararlar kesinleşmiştir.

Diğer yandan, Banka ile ilgili olarak yapılan denetimler neticesinde, Banka'nın mali bünyesi, ortaklık ve yönetim yapısı ile faaliyetlerinde yaşanan sorunların katılım fonu sahiplerinin hakları ve mali sistemin güven ve istikrarı bakımından tehlike arz ettiğinin ortaya çıkması nedeniyle Kurulun 29.05.2015 tarih ve 6318 sayılı Kararıyla, Banka'nın temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetiminin, zararın mevcut ortakların sermayesinden indirilmesi kaydıyla, kısmen veya tamamen devri, satışı veya birleştirilmesi amacıyla Kanunun 71. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi hükmü gereğince TMSF'ye devredilmesine karar verilmiş, Fon Kurulunun 29.05.2015 tarih ve 2015/134 sayılı kararı ile Bankanın yönetim ve denetim yetkisi bu kapsamda Fon tarafından kullanılmaya başlanmıştır.

Mezkur kararının iptali ve yürütmesinin durdurulması talebiyle açılan davalarda; davacıların tüm talepleri reddedilerek mezkur davaların reddine karar verilmiştir. Bununla birlikte, bir kısım dosya yönünden halihazırda temyiz incelemeleri devam etmektedir.

Son olarak, Bankacılık Kanunu'nun 107. maddesi kapsamında faaliyetlerine devir tarihinden itibaren TMSF'nin kontrolü altında devam eden Bank Asya'ya ilişkin çözümleme süreci olumsuz neticelendiğinden, 23.07.2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kurul'un 22.07.2016 gün ve 6947 sayılı Kararı ile de, TMSF'nin talebi üzerine Kanunun 107. maddesinin son fıkrası uyarınca Bankanın faaliyet izninin kaldırılmasına karar verilmiş olup, mezkur kararın iptali istemiyle BDDK aleyhine açılan dava halihazırda dilekçelerin teatisi aşamasındadır.

Yukarıda bahsi geçen 5411 sayılı Bankacılık Kanununu çerçevesinde öngörülen tedbirler ve BDDK denetim elemanlarınca tespit edilen hususlar dışında Bankanın Fon'a devrine sebep olan bir çok tespitin yanı sıra, FETÖ ile ilgili olabileceği düşünülen birtakım hususlara aşağıda yer verilmektedir.

Bu kapsamda; yıllar itibarıyla Asya Katılım Bankası mali bünyesindeki bozulmanın artarak devam ettiği,

- Banka'nın ortaklık yapısının şeffaf olmadığı, banka nitelikli pay sahiplerinin, sahipliğe ilişkin iradelerini kim olduğu bilinmeyen kişi ya da kişilere teslim etmiş olduğunu açık bir biçimde gösteren hususlara rastlanıldığı,
- Banka kaynak yapısı ve likiditesinin sürdürülebilir bir yapı arz etmediği, Banka varlık kalitesinin bozulduğu ve bozulma trendinin artarak devam ettiği,
- Banka'nın mali yapısı ve likiditesinin kırılgan bir yapı arz etmesi, kar üretememesi, zarar rakamının yüksek tutarlara ulaşması, ortaklık yapısındaki şeffaf olmayan hususların netliğe kavuşmamış olması ve Moody's tarafından Bankanın kredi notunun aşağı yönlü revize edilmesi gibi sebeplerden ötürü iç ve dış kaynaklar kullanılarak sermaye artırma imkânının bulunmadığı,
- Bankanın gelir – gider dengesinin bozulduğu, Banka'da kârlılık düzeyi ve yönetimi ile kârın kalitesinin yetersiz düzeyde olduğu, yüksek montanlara ulaşan Banka zararının artış trendinde olduğu ve yapısallığa dönüşme eğilimi taşıdığı,
- Bankacılık ilke ve teamülleri ile bankacılık mevzuatı hükümlerine aykırı çok sayıda kredilendirme işleminin gerçekleştirildiği, bu uygulamaların Banka'nın donuk alacak portföyünün sektörden keskin bir şekilde negatif ayrışmasında etkili olduğu,
- Yurtdışında mukim vakıf dernek vb. isimlerle kurulu ve genel mahiyeti eğitim kuruluşu olan yapılara bankacılık ilke ve teamüllerine ayrıca meri mevzuata uygun olmayacak şekilde kredi verildiği,
- Söz konusu kuruluşlara kullandırılan kredilerin normal bir bankacılık işlemi olmadığı, yasal düzenlemelere ve Banka'nın iç düzenleme ve süreçlerindeki gerekliliklere uyulmaksızın kullandırıldığı, bu kuruluşların kredi geri ödemelerinin ağırlıklı olarak yurtiçindeki gerçek ve tüzel kişilerden sağlanan bağış, yardım vb. mahiyetteki tutarlarla finanse edildiği,
- Gelecekteki bağış tutarlarını defaten (topluca) Banka'dan kredi adı altında temin etmeye, alınan kredinin de gelen bağış tutarları ile Banka'ya geri ödenmesini sağlamaya dönük bir özel finansman şekli oluşturulduğu, söz konusu kuruluşların faaliyetlerinin yurtdışında bulunduğu, şeffaf olmadığı, mali durumları gösterir belgelerin ibraz edilmediği ve/veya alınan kredileri ödeyebilecek mali güce sahip olmadıkları dikkate alındığında ve sektörde başka bankalarda kredilerinin olmaması gibi unsurlar dikkate

alındığında, bu kuruluşların Bank Asya dışında başka kredi kuruluşlarından fon temin etmesinin olası görülmediği,

- Dolayısıyla, söz konusu kuruluşlardan mevzuat gereğince alınması gereken belgelerin alınmamasının ve kredi kullandırım süreçlerindeki aksaklıkların, söz konusu kuruluşların FETÖ olarak adlandırılan yasa dışı organizasyon ile organik bağı nedeniyle olabileceği, bu işlemleri normal bir bankacılık faaliyeti olarak değerlendirmenin mümkün görünmediği,
- Katılım bankacılığı prensiplerine aykırı olarak çok sayıda mudiye başlangıçta anlaşılan katılma payı oranlarını aşacak şekilde kâr payı ödendiği,
- Bankanın yasal likidite rasyolarının muvazaalı işlemler ile karşılanmış gibi BDDK'ya yanıltıcı raporlamalar yapıldığı, dolayısıyla Kamu Otoritesinin ilgili dönemde Banka hakkında alması muhtemel ilave tedbirlerin alınmasına engel olunduğu,
- Bankanın, yoğun mevduat çıkışının yaşandığı dönemde çıkan mevduatları karşılamak amacıyla, 01.08.2014 ve 15.08.2014 dönemlerinde Türk Lirası, 28.02.2014, 15.08.2014 ve 29.08.2014 dönemlerinde ise yabancı para zorunlu karşılık tutarları için Merkez Bankası nezdinde eksik zorunlu karşılık tesis ederek Merkez Bankası'na olan yükümlülüklerini ilgili dönemde karşılayamadığı için eksik tesis edilen tutarlar üzerinden yaptırım uygulanmış ve bu yaptırımlar konusunda Merkez Bankası Kanunu'nun ilgili maddeleri gereğince BDDK'ya bilgi verilmiştir[368],
- Banka risk grubuna kullandırılan kredilerin tutarının bankacılık mevzuatında belirtilen yasal sınırı aşmasına rağmen yasal rasyonun altında BDDK'ya raporlandığı,
- BDDK'nın Bankacılık Kanunu'nun 70. maddesi kapsamında verdiği talimatlara aykırı uygulamaların olduğu

tespit edilmiştir[369].

Ayrıca; Banka'da kurumsal yönetim ilkeleriyle örtüşmeyecek şekilde bir takım uygulamaların olduğu yönünde;

- Banka organizasyon yapısında ve personel listesinde herhangi bir şekilde yer almamakla birlikte Bankanın irtibatlı olduğu FETÖ yapılanmasında *"Abi"* olarak tanımlanan ve FETÖ adına Banka personelinden kurban, himmet, gazete aboneliği topladığı iddia edilen kişilere Banka üst yönetimince Banka içinde bu faaliyetleri gerçekleştirmeleri için izin verildiği,
- Banka'nın kurumsal yapısının (organizasyon, bilgi işlem sistemi, şube ağı, personel vb.) kullanılmak suretiyle kurumsal yönetim anlayışıyla bağdaşmayacak şekilde siyasi faaliyetler içerisinde olduğu, dolayısıyla Banka'nın Kanun kapsamında kendisine verilen faaliyet izinleri dışında başka faaliyetler içerisinde organize bir şekilde yer

[368] TCMB'nin 16 Ocak 2017 tarihli ve B.02.2.TCM.0.00.00.00-622.03/30016 Sayılı Komisyona cevap yazısı

[369] BDDK'nın Komisyona sunduğu 21 Aralık 2016 tarihli ve 90102173-645[21473]-E.20814 sayılı cevabi yazısı.

aldığı, konuya ilişkin olarak inceleme yapıldığı dönemde personele bir siyasi parti aleyhinde oy hedefi verildiği, bu konunun tüm Banka genelinde gündem yapıldığı,

- Yapı ve misyon itibarıyla Banka kurumsal yapısının dışında, Banka Yönetim Kurulu kararlarına etki etme potansiyeli taşıyan ve düzenleyici ve denetleyici kamu otoritesi olan BDDK'nın bilgisi haricinde varlığını sürdüren bir İstişare Heyeti olduğu, söz konusu İstişare Heyeti'nin Banka'da bir yönetim zafiyeti oluşturduğu,
- 15.01.2014 tarihinde ulusal medyada, 14.01.2014 tarihinde video paylaşım sitesi olan www.youtube.com'da yayımlanan ve Fetullah Gülen'e ait olduğu iddia edilen 25.12.2013 tarihli bir telefon konuşmasında[370]; mezkur şahısla konuşan kişinin Banka'nın likidite durumuna ilişkin olarak bilgi verdiği ve FETÖ içerisindeki kişiler ile bu kişilerin çevrelerinin Banka'ya yönlendirilmesi noktasında mezkur şahıstan onay talep ettiği ve mezkur şahsın da bu talebe onay verdiği, ayrıca Banka tarafından bazı basın ve yayın organlarında yayınlanan haberlerin tekzip edilmesi amacıyla Kamuyu Aydınlatma Platformu'na (KAP) yapılan özel durum açıklamalarında bu haber ve paylaşımlar için bir açıklama yapılmadığının anlaşıldığı[371], Fetullah Gülen'e ait olduğu iddia edilen bu konuşmanın içeriği ile Banka'dan mevduat çıkışının yoğun bir şekilde yaşandığı Aralık 2013 – Haziran 2014 arasındaki döneme ilişkin yapılan incelemeler neticesinde olağan bankacılık faaliyetleri ile bağdaşmayacak şekilde Banka'ya mevduat yönlendirilmesi yapıldığı,
- Banka üst yönetiminin; personel atamalarında FETÖ aidiyetini göz önünde bulundurduğu, A Grubu hisse değişiminin hissedarların iradeleri dışında yapıldığı ve Banka'nın rutin faaliyetlerindeki anlaşmazlıklarda Banka yöneticileri ile hissedarlar arasında Fetullah Gülen'in refere edilmesi, Bankaya mevduat yönlendirilmesindeki verdiği şifahi talimat ile birlikte değerlendirildiğinde, Fetullah Gülen'in Banka yönetiminde gayri resmi anlamda önemli bir güç merkezi olduğunun anlaşıldığı

tespit edilmiştir[372].

Diğer taraftan, Cumhuriyet Savcılıkları ve diğer kamu kurumlarından gelen inceleme talepleri, BDDK denetim elemanları tarafından yapılan denetimlerde elde edilen tespitler ve BDDK'ya iletilen ihbar ve şikayetler çerçevesinde Bankanın geçmiş dönemdeki işlemleri incelenmeye devam edilmektedir. Bu kapsamda, FETÖ'nün finansmanına yönelik yurtdışı para hareketleri, kullandırılan krediler, örgütle bağlantısı olan kişilerin hesap hareketleri vb. hususlar incelenmekte, elde edilen bilgiler ilgili kurum ve makamlara iletilmekte ve bankacılık mevzuatı

---

[370] YouTube İnternet Sitesi, https://www.youtube.com/watch?v=v6Q79lygy7c, (Erişim tarihi: 27.01.2017).
[371] Bankasya İnternet Sitesi, http://www.bankasya.com.tr/yatirimci-iliskileri-ozel-durum-aciklamalari-2014.aspx (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[372] BDDK'nın 21 Aralık 2016 tarihli ve 90102173-645[21473]-E.20814 Sayılı Komisyona cevap yazısı.

kapsamında yapılması gereken işlemler (suç duyurusunda bulunma, imza yetkisini kaldırma, idari para cezası) ivedilikle yerine getirilmektedir.

Yine, yukarıda belirtildiği üzere, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun 22.07.2016 gün ve 6947 sayılı Kararı ile; Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunun talebi üzerine Kanun'un 107. maddesinin son fıkrası uyarınca Asya Katılım Bankası A.Ş.'nin faaliyet izni kaldırılmış olup, Banka'nın tasfiye süreci TMSF tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda, *Asya Katılım Bankası A.Ş. nezdinde hesabı bulunan müşterilerin (bireysel, ticari veya kurumsal) hesap bilgileri, hesap hareketleri vb. nitelikte bilgi ve belgelerin* doğrudan Asya Katılım Bankası A.Ş. veya TMSF'den talep edilmesi mümkün bulunmaktadır.

Diğer taraftan, *bir banka nezdindeki hesaplar üzerinde FETÖ'ye finansal destek sağlanması, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerinin aklanması, kara paranın aklanması vb. suçların işlendiği şüphesine ilişkin bildirimler ile bu hesaplara ilişkin diğer şüpheli işlem bildirimlerinin* 18.10.2006 tarihinde yürürlüğe giren 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun ve ilgili mevzuat hükümleri kapsamında Mali Suçları Araştırma Kurulunun görev ve yetki alanına girmektedir.

Ayrıca, yine BDDK gözetim ve denetimi altında bulunan Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.'nin (Türkiye Finans) ortakları arasında %22,34'lük hisse oranı ile Boydak Grubu yer almaktadır. Bu hissedar grubu 35 gerçek ve tüzel kişiden oluşmakta olup, Mahkeme kararı uyarınca söz konusu ortaklardan Boydak Holding A.Ş.'nin yönetimi TMSF tarafından gerçekleştirilmekte olup, ayrıca 8 kişinin mal varlığına ise el konulmuştur.

Öte yandan, BDDK'nın Komisyonumuza ilettiği 18 Ocak 2017 tarihli cevabi yazıya göre ; 17-25 Aralık 2013 sürecinde bazı tüzel ve gerçek kişilerin sır niteliğindeki bilgilerinin hukuka aykırı olarak el geçirilerek ifşa edildiği hususunda yazılı ve görsel medyada yer alan birtakım haberlere ilişkin olarak, ilgili bankalar nezdinde yapılan inceleme ve değerlendirmeler sonucunda söz konusu BDDK personeli hakkında gerekli yasal işlemlerin yapılmasını teminen; BDDK, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. Bu suç duyurusuna konu olan fiillerle benzer nitelikte olan eylemlere ilişkin olarak Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı nezdinde yürütülen soruşturmada, anılan Başsavcılık tarafından Bankacılık Kanununun 104 üncü maddesi kapsamında talep edilen soruşturma izni 22.01.2016 tarihli BDDK Başkanlık Kararı ile verilmiştir.

17-25 Aralık süreci ile bağlantılı olarak, bazı tüzel ve gerçek kişilerin sır niteliğindeki bilgilerin hukuka aykırı şekilde ele geçirilerek ifşa edildiği iddialarına ilişkin BDDK Başkanlık Makamının 23.03.2016 tarihli Onayı kapsamında oluşturulan denetim ekibince, bankaların bilgi işletim sistemleri üzerinde incelemeler yapılmış olup, söz konusu incelemeler neticesinde; yapılan sorgulamaların usulsüz ve örgütlü bir şekilde yapılmış olabileceği değerlendirilmiş ve ilgili şahıslar hakkında BDDK 22.07.2016 tarihli yazı ile Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı başvuruda bulunmuştur.

Asya Katılım Bankası TMSF'ye Devredildikten Sonraki Süreç

BDDK, 29 Mayıs 2015'te Bank Asya'nın faaliyet iznini doğrudan kaldırmadan, bankayı TMSF'ye devretmiştir. Böylece bankanın akibeti hakkında, TMSF karar verici durumuna geçmiştir. . Kanunen Bank Asya'nın 12 ay içerisinde, yani 29 Mayıs 2016 tarihine kadar çözümlenmesi gerekirken, çözümleme süreci 18-22 Temmuz 2016 haftası gerçekleşmiştir. TMSF, Komisyonumuza 30 Kasım 2016'da gönderdiği bilgi notunda[373] ve Komisyonumuzun sorularına cevaben ilettiği 27 Ocak 2017 tarihli cevabi yazısında , devir sonrası süreci şu şekilde ifade etmiştir: [374],

"Banka hisselerinin önemli bir kısmının halka açık olduğu ve katılım bankacılığına ilişkin olarak son dönemde dünya genelinde ve ülkemizde gözlemlenen olumlu ekonomik konjonktür dikkate alınarak, ayrıca Banka hisselerinin %54,98'inin halka açık ve borsada işlem görmekte olması nedeniyle borsada işlem gören hisse sahipleriyle doğması muhtemel hukuki ihtilafların önlenmesi bakımından Banka'nın hisse satışı yoluyla çözümlenmesinin öncelikli yöntem olarak denenmesine karar verilmiştir.

Diğer taraftan, satış sürecinin başlatılması için, Banka hisseleri TMSF'nin mülkiyetinde bulunmadığından, Devletimize karşı kötü niyetli şekilde ileri sürülebilecek iddialardan kaynaklanması muhtemel ihtilafların bertaraf edilmesini teminen doğrudan hisse satışı yoluna gidilmemiş, yönetim kurulunu tayin etme yetkisi vermesi nedeniyle Bankanın yönetim gücünü temsil eden A grubu hisselerin %51 oranındaki pay sahibinin müracaatı ve muvafakatının TMSF'ye iletilmesi beklenmiştir. Belirlenen asgari oranın 09.05.2016 tarihinde

[373] TMSF'nin Komisyonumuza Sunduğu Bilgi Notu, 30 Kasım 2016

[374] Komisyonumuzun Sorularına Cevaben TMSF'nin İlettiği 27 Ocak 2017 Tarihli ve 40961860-203.02-E.2337 Sayılı Yazı

sağlanmasının ardından da TMSF Kurulunun 18.05.2016 tarih ve 2016/95 sayılı kararıyla ihale sürecinin başlatılması kararı alınmıştır. Bankanın hisse satış ilanı, 12 aylık çözümleme süreci içerisinde, 24.05.2016 tarih ve 29721 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak satış süreci başlatılmış, satış takvimi kamuoyuna ilan edilerek 24.06.2016 tarihinde ihalenin yapılacağı duyurulmuştur.

Satışa ilişkin süreç içerisinde üç ayrı katılımcı şartname temin ederek ihale sürecine dahil olmuşlardır. İsteklilerden birinin ek süre talebi üzerine 10.06.2016 olan ön yeterlilik başvuru süresi 17.06.2016'ya uzatılmış, müteakiben ön yeterlilik şartlarını sağlayan bir diğer katılımcının bankaya ilişkin finansal ve hukuki incelemelerini son teklif verme süresine kadar gerçekleştiremeyeceği gerekçesiyle 22.06.2016 tarihinde ilave süre talep etmesi nedeniyle 24.06.2016 olan ihale tarihi 15.07.2016 günü olarak yeniden belirlenmiştir. 15.07.2016 tarihinde yapılan ihaleye herhangi bir katılımcının teklif vermemesi üzerine ihale sonuçsuz kalmıştır."

"Yapılan ihalenin sonuçsuz kalması üzerine, TMSF Kurulunun 18.07.2016 tarihli ve 142 sayılı kararı ile, Bankadan para çıkışını engellemek amacıyla Bank Asya'nın faaliyetlerinin geçici olarak durdurulmasına ve Bankanın faaliyet izninin kaldırılmasının BDDK'dan talep edilmesine karar verilmiş, Fonun talebi üzerine BDDK'nın aldığı 22.07.2016 tarih ve 6947 sayılı karar uyarınca Bankanın faaliyet izni kaldırılmış ve söz konusu karar 23.07.2016 tarih ve 29779 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak Bankanın tasfiye süreci başlatılmıştır."

15.07.2016 tarihinde yaşanan darbe girişimi sonrasında 20.07.2016 tarih ve 2016/9064 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile ülke genelinde ilan edilen olağanüstü hal kapsamında 17.08.2016 tarihinde yürürlüğe giren 670 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 3. maddesinin ikinci fıkrası gereğince, kamu kurum ve kuruluşlarının personel, eş ve çocuklarının Banka nezdindeki hesap bilgileri için 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 73. maddesinin birinci fıkrasında yer alan sınırlamanın uygulanmayacağı hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda, 17.08.2016 tarihinden 24.11.2016 tarihine kadar olan dönem içerisinde 2.861 adet kamu kurum ve kuruluşundan gelen 4.225 adet yazı ile 1.542.287 adet şahsın hesap bilgilerine ilişkin bilgiler TMSF tarafından ilgili kurumlara gönderilmiştir.

Bunun yanı sıra, terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olan şahıs ve şirketlerin tespiti amacıyla Cumhuriyet Başsavcılıkları tarafından yürütülen soruşturmalar kapsamında, ilgili Cumhuriyet Başsavcılıkları ya da Emniyet Müdürlükleri tarafından gönderilen 8.401 adet

yazı ile talep edilen 181.241 kişiye ilişkin hesap bilgileri, TMSF tarafından talep eden makam ve mercilere ulaştırılmıştır.

Halihazırda, Banka, Kanun'un 106. maddesi kapsamında ayrı bir tüzel kişilik olarak ve tasfiye işlemlerini matuf şekilde faaliyetlerine devam etmektedir. Bu çerçevede, TMSF tarafından Bankanın doğrudan doğruya iflasının istenmesinden önce Kanun'un 106. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında Banka nezdindeki sigortalı katılım fonunun hak sahiplerine ödenmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda, sigorta kapsamındaki katılım fonu listesinin Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına (MASAK) gönderilerek herhangi bir nedenle ödeme yapılmasında sakınca görülen kişilerin bildirilmesi talep edilmiş, MASAK tarafından hakkında FETÖ bağlantılı inceleme bulunan 6.342 kişinin mudi listesinde adının geçtiği belirtilmiş, MASAK'ın hakkında bildirimde bulunduğu söz konusu kişilerin hesapları üzerine bloke tesis edilerek ödeme bankasına gönderilmesinin ve bu kapsama giren kişilere bu aşamada herhangi bir ödeme yapılmasının önüne geçilmiştir.

Aynı kapsamda, Bank Asya nezdinde bulunan ve muhteviyatı TMSF tarafından şüpheli olarak değerlendirilen kiralık kasalarla ilgili olarak MASAK'tan incelemesi sonuçlanmış 101 kişi ile incelemesi sürmekte olan 41 kişiye ait olmak üzere toplam 142 adet kasa bulunduğuna ilişkin bilgi alınmış, söz konusu kasa sahipleriyle ilgili Bankaya bilgi verilerek bunların üzerinde bloke tesis edilmesi sağlanmıştır. Diğer taraftan, kasaların oluşturulan komisyon nezdinde kontrollü bir şekilde açılması işlemleri devam etmekte olup, içeriği şüpheli görülen kasaların sahiplerine teslimi yapılmamaktadır.

Ayrıca, Bank Asya Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından hazırlanan raporlara istinaden FETÖ örgütüyle bağlantısı tespit edilen ya da bağlantılı olabileceği yönünde şüphe barındıran şahısların hesapları üzerine bloke tesis edilmiş olup bu şahıslara da bu aşamada herhangi bir ödeme yapılması söz konusu değildir.

Bunların yanı sıra, 674 sayılı KHK kapsamında Fonun kayyum olarak atandığı şirketlerin gerçek kişi ortakları içerisinde Banka nezdinde sigortalı katılım fonu olduğu belirlenen 223 adet mudinin 1.316.699,85 TL bakiyesi bulunan hesapları üzerinde bloke tesis edilmiş ve ödeme kapsamı dışında tutulmuştur. Banka Teftiş Kurulu raporlarına ve Fon (TMSF) Denetim Daire Başkanlığınca sürdürülen incelemelere konu edilen 29.160 adet mudinin toplam

205.661.741,23 TL tutarındaki hesabı üzerine bloke tesis edilerek ödeme bankasına blokeli olarak gönderilmesine ve blokenin devamı süresince hesap sahiplerine herhangi bir ödeme yapılmamasına ilişkin çalışmalar tamamlanmıştır. Sigorta kapsamında mudilere yapılması öngörülen 974 milyon TL'den, mudilerin Maliye Bakanlığına olan borçları nedeniyle 27.085.845,04 TL, SGK'ya olan borçları nedeniyle 33.873.085,77 TL ve diğer blokelerle birlikte 76.404.312,15 TL bloke tesis edilerek Fon ve şirketlerinin yaklaşık 70 bin TL'lik alacaklarının tahsili sağlanmıştır.

Kanunun 64. maddesi c kapsamına giren ve bu nedenle sigorta kapsamı dışında bırakılacak katılım fonu hesaplarına yönelik olarak yapılan çalışmalar neticesinde toplam 3.719 adet mudinin de ödeme listelerinde blokeli olarak yer almasına karar verilmiştir.

03.02.2015 tarihinden itibaren, FETÖ kapsamında Banka Teftiş Kurulu tarafından 16 adedi inceleme raporu, 11 adedi soruşturma raporu olmak üzere toplam 27 adet rapor hazırlanmış, söz konusu raporlar FETÖ kapsamında yürütülen soruşturmalarda değerlendirilmesini teminen ilgili Cumhuriyet savcılıkları ile Emniyet Genel Müdürlüğü Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığına gönderilmiştir.

Ayrıca, Banka nezdindeki katılım fonu sahiplerinin hakları ile sigortaya tabi katılım fonlarının hak sahiplerine ödenmesi nedeniyle oluşacak Fon alacağının korunması ve güvence altına alınması amaçları doğrultusunda, Bankanın halihazırda faaliyetlerini devam ettirmekte olan bağlı ortaklık ve iştiraklerinden satış kabiliyeti olanların belirlenerek satılması, satışa çıkarılmayan ve/veya satışı gerçekleştirilmeyen bağlı ortaklık ve iştiraklerin tasfiyesine yönelik çalışmalara başlanmıştır. Işık Sigorta AŞ'nin sermayesinin %67,62'si Asya Katılım Bankası AŞ'ye aittir. BDDK tarafından Bankanın yönetiminin değiştirilmesi ve çoğunluk hisselerinin yönetim ve denetiminin TMSF'ye devredilmesini takiben bu şirketin 17/07/2015 tarihinde Yönetim Kurulu, 01/10/2015 tarihinde Genel Müdürü ve 01/02/2016 tarihinde Genel Müdür Yardımcıları değiştirilmiştir. TMSF tarafından Asya Katılım Bankası AŞ'nin Işık Sigorta AŞ'deki %67,62 payının satışı amacıyla ihale açılmış ancak 31 Ekim 2016 tarihinde düzenlenen ihalede gelen teklifin muhammen bedelin altında kalması nedeniyle tekrar ihale kararı alınmıştır.

Asya Emeklilik ve Hayat AŞ'nin sermayesinin %98'i Asya Katılım Bankası AŞ'ye aittir. BDDK tarafından Asya Katılım Bankası'nın yönetiminin değiştirilmesi ve çoğunluk hisselerinin yönetim ve denetiminin TMSF'ye devredilmesini takiben Şirketin 05/10/2015

tarihinde Yönetim Kurulu, 12/11/2015 tarihinde Genel Müdürü ve 17/11/2015 tarihinde iki Genel Müdür Yardımcısı değiştirilmiştir. TMSF tarafından Asya Katılım Bankası AŞ'nin Asya Emeklilik ve Hayat AŞ'deki %98 payının satışı amacıyla ihale açılmış ve 14 Kasım 2016'da düzenlenen ihalede Türkiye Tarım Kooperatifleri Merkez Birliği tarafından verilen teklif uygun görülerek satışına karar verilmiştir. Devir işlemleri halen devam etmektedir.

Borsa İstanbul'un Asya Katılım Bankası İle İlgili Çalışmaları

Borsa İstanbul A.Ş. Başkanı Sayın Himmet Karadağ, 22.12.2016 tarihindeki Komisyon toplantısında bir sunum gerçekleştirmiş[375], ayrıca, 15 Temmuz Darbe Girişimi'nin Piyasalara etkilerini, Borsa İstanbul'a etkilerini ve darbe girişimi öncesi ve sonrasında Borsa İstanbul'un FETÖ kapsamındaki çalışmalarını anlatan ayrıntılı bir bilgi notunu[376] Komisyon'a iletmiştir. Bu bilgi notuna göre:

İstanbul Borsası Yönetim Kurulunun 14.08.2014 tarihli toplantısında; ortaklık yapısı ve yönetim değişimi ile ilgili belirsizlikler nedeniyle işlem sırası 07.08.2014 tarihinde kapatılmış bulunan Asya Katılım Bankası A.Ş. (Bank Asya) ile ilgili olarak basın yayın organlarında çelişkili haberlerin yer alması, bu haberlerin pay senedi fiyatında ciddi ve süreklilik arz eden dalgalanmalara yol açması, Bankanın ortaklık yapısı ve yönetim değişimi ile ilgili olarak yürütülen sürecin açık ve net olarak duyurulmaması, yatırımcıların algısında Bankanın ortaklık yapısı ve yönetiminin değişimine ilişkin oluşabilecek muğlaklığın sağlıklı fiyat oluşumunu zedeleyebilecek olması sebepleriyle, Bankanın durumuna ilişkin makul bir iktisadi ve finansal gerekçeyle açıklanamayan dalgalanmalar meydana gelebileceğinden ve piyasanın güven, açıklık ve istikrar içinde çalışmasını bozacak nitelikte eylemler için elverişli bir ortam oluşmasına imkan vermemek amacıyla ilgili tarihte yürürlükte olan Kotasyon Yönetmeliği'nin 24. maddesinin (c) bendi gereğince Bankanın uyarılmasına ve paylarının işlem sırasının kapalılık halinin ortaklık yapısındaki belirsizlik giderilene dek sürmesine karar verilmiş, konuya ilişkin gelişmeler üzerine 15.09.2014'te Banka paylarının Ulusal Pazar'daki işlem sırası yeniden açılmıştır.

15.09.2014 tarihinde pay senedinin sırası yeniden işleme açılmış, 18.09.2014 tarihine kadar her seans taban fiyattan işlem görmüş, 18.09.2014 tarihinde ise tavan fiyattan açılmış

[375] Himmet Karadağ'ın 22 Aralık 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[376] Borsa İstanbul A.Ş. tarafından Komisyona sunulan 27.12.2016 tarihli ve BİAŞ-1-235-11875 sayılı yazı ekindeki Bilgi Notu, "15 Temmuz Darbe Girişimi'nin Borsa İstanbul'a Etkileri", 22 Aralık 2016.

ve BİAŞ Yönetmeliği'nin 25/b maddesi uyarınca işleme kapatılmış, daha sonra sıra tekrar açılmıştır. Aynı gün tekrar işleme kapatılan pay senedinin sırası 24.09.2014 tarihinde yeniden açılana dek kapalı tutulmuştur. Pay senedinin işlem sırası 26.09.2014 tarihli ilk seansta iki kez kapatılıp açıldıktan sonra ikinci seans öncesinde tekrar kapatılmıştır.

İstanbul Borsası Yönetim Kurulunun 26.09.2014 tarihli toplantısında, İstanbul Borsası Denetim ve Gözetim Kurulu'nun tespitleri çerçevesinde, 21.07.2004 tarih ve 206 sayılı *"Gözaltı Pazarı Kuruluş ve Çalışma Esasları"* Genelgesinin (Genelge) III. maddesinin (b) bendinde belirtilen *"Şirket ve/veya ilgili pazarda işlem gören hisse senetleri işlemlerine ilişkin olağan dışı durumların ortaya çıkması"* durumunun oluştuğu anlaşıldığından, Genelgenin IV. maddesi gereğince, konunun Kamuyu Aydınlatma Platformu'nda (KAP) duyurulmasını izleyen iş günü Şirket paylarının işlem sırasının kapalı kalmasına ve ikinci iş gününden itibaren Gözaltı Pazarı'nda işlem görmeye başlamasına karar verilmiştir.

BDDK'nın Asya Katılım Bankası'nın TMSF'ye devredilmesi kararının 30.05.2015 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmasının ardından 01.06.2015 tarihinde Pay Piyasası Yönetmeliği'nin 25/a maddesi uyannca geçici olarak işleme kapatılmış, TMSF tarafından daha sonra resmi web sitesinde yapılan duyurusunda da belirtildiği üzere, TMSF'den alınan bilgiye göre Bankanın paylarının mülkiyeti TMSF'ye intikal etmemiş olup söz konusu payların mülkiyet hakkına ilişkin hukuki durum BDDK'nın 30.05.2015 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan kararından önceki haliyle devam ettiği anlaşıldığından 02.06.2015 tarihinde ise pay sırası işleme açılmıştır.

23.05.2016 tarihinde TMSF tarafından daha önce fona devredilmiş olan payların satışa çıkarılması kararı alınmıştır. Pay senedinin işlem sırası 15.07.2016'te gerçekleştirilecek olan ihale sonuçlanıncaya kadar *"Pay Piyasası İşleyişine İlişkin Uygulama Usulü ve Esasları"*nın *"4.3.2 Bir Sermaye Piyasası Aracına İlişkin Seansın Geçici Olarak Durdurulması"* maddesi uyarınca 15.07.2016 tarihinde işleme kapatılmıştır.

15.07.2016 tarihinde şirket tarafından KAP'ta yayımlanan TMSF açıklamasında, Banka paylarının satışına ilişkin ihalede, sürecin olumlu bir şekilde neticelendirilmesinin mümkün olmadığı belirtilmiştir. Borsa Yönetim Kurulu'nun 21.07.2016 tarihli toplantısında, 15.07.2016 tarihinde işlem sırası kapatılan Asya Katılım Bankası A.Ş.'nin faaliyetinin geçici olarak durdurulduğu dikkate alınarak işlem sırasının kapalılık halinin azami 6 ay süreyle devam etmesine ve konunun KAP'ta duyurulmasına karar verilmiştir.

BDDK'nın 23.07.2016 tarihli Resmi Gazetede yayınlanan kararı ile faaliyet izni kaldırılan ve ayrıca Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından tasfiye sürecinin başladığı duyurulan Asya Katılım Bankası A.Ş.'nin Borsa İstanbul Yakın İzleme Pazarı'nda (Eski adıyla Gözaltı Pazarı) işlem gören payları, Kotasyon Yönergesinin kottan çıkarma şartlarını düzenleyen 23. maddesinin 1. fıkrasının (ç) bendi kapsamında 25.07.2016 tarihinden itibaren Borsa kotundan çıkarılmıştır.

22.07.2016 tarihinde BDDK'nın faaliyet iznini, SPK'nın da yetki belgesini iptal ettiği Asya Katılım Bankası A.Ş.'nin işlem yapma yetkisi, 25.08.2016 tarihinde Borsa İstanbul Yönetim Kurulunca iptal edilmiş ve anılan kurumun Borsa üyeliği sona erdirilmiştir.

Şirketin işlem gördüğü son tarih itibarıyla toplam piyasa değeri 783 milyon TL, halka açık kısmın piyasa değeri 410,1 milyon TL olup, şirketin 20.144 yatırımcısı vardır.

SPK'nın Asya Katılım Bankası İle İlgili Çalışmaları

Sermaye Piyasası Kurulunca (SPK) Komisyonumuza sunulan 12 Aralık 2016 tarihinde ilettiği cevabi yazıda, Asya Katılım Bankası A.Ş. ile ilgili olarak alınan kararlar bildirilmiştir:

Asya Yatırım Menkul Değerler A.Ş.'nin 20.03.2014 tarihli 140.000.000-TL tahvil ihraç talebi Kurul Karar Organı'nca 19.08.2014 tarihli Kurul kararı ile reddedilmiştir. Asya Katılım Bankası A.Ş.'nin bazı şubelerinin kapatılması ve personel sayısında meydana gelen azalmalara ilişkin olarak yapılması gereken özel durum açıklamalarının zamanında yapılmaması nedeniyle Bankaya idari para cezası uygulanmıştır.

Asya Katılım Bankası A.Ş.'nin imtiyazlı pay sahipleri H.S., İ.S., M.E.K., C.T. ve F.A. isimli şahıslar hakkında, Sermaye Piyasası Kurul karar organının 03.03.2016 tarih ve 7/237 sayılı kararı gereğince, Asya Katılım pay piyasasında 25.03.2014 tarihli yapılan özel durum açıklaması öncesi ve sonrasında gerçekleştirdiği işlemlerin tanımlanan **bilgi suistimali suçunun unsurlarını oluşturması nedeniyle**, 6362 sayılı SPK Kanunu'nun 106/1 maddesi uyarınca, SPK tarafından 14.04.2016 tarihinde Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur. Anılan suç duyurusu üzerine İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı nezdinde başlatılan soruşturma Kaçakçılık, Narkotik ve Ekonomik Suçlar Soruşturma Bürosu nezdinde devam etmektedir.

SPK'nın Komisyonumuzun sorularına cevaben ilettiği 2 Şubat 2017 tarihli yazıya göre [377] Bank Asya pay piyasasında 25.03.2014-03.04.2014 döneminde gerçekleştirilen işlemlere ilişkin olarak ilk görevlendirme SPK Başkanlığı tarafından 02.04.2014 tarihinde yapılmış, denetim ve inceleme süreci bu tarih itibariyle başlatılmıştır. Yapılan incelemenin genişletilmesi gereğinin doğması nedeniyle konunun incelenmesi amacıyla SPK Başkanlık Makamı tarafından farklı tarihlerde ek görevlendirme onayları tesis edilmiştir.

Asya Katılım Bankası, 25.03.2014 tarihinde Katar'dan ortak bulma girişimi ile ilgili kamuoyuna açıklama yapmıştır. Bu açıklamanın öncesinde özellikle 19.03.2014 tarihindeki Katarlı ortak girişimi ile ilgili toplantıya katılan isimlerden bazılarının 19.03.2014 tarihinde ve 25.03.2014 tarihi öncesinde Banka hisselerinden yüklü miktarda net alım yaptıkları ve 25.03.2014 sonrasında satış işlemi gerçekleştirerek realize menfaat elde ettiği anlaşılmıştır.

Bu olay, örgütün kirli yüzünü gösterme adına önemli bir örnek teşkil etmektedir. FETÖ, 2014 yılı Mart ayında bir taraftan Asya Katılım Bankası'na mevduat getirmeleri, bir taraftan da banka hisse senetlerinden alım yapmaları yönünde etki alanındaki küçük yatırımcılara yönlendirmede bulunurken, bankanın yöneticileri bilgi suistimali suçu işleyerek realize menfaat elde etmiş ve küçük yatırımcıyı zarara uğratmıştır.

2.2.3.2. TMSF'nin KHK'lar Kapsamındaki Şirketlerle İlgili Çalışmaları

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) tarafından Komisyonumuza sunulan 30.11.2016 tarih ve 81514179-100-E.17780 sayılı cevabi yazıya ekli bilgi notunun[378] ikinci bölümünde, TMSF'nin darbe girişimi sonrası çıkarılan KHK'lar kapsamındaki şirketlerle ilgili olarak yaptığı çalışmalar ortaya konmuştur.

Resmi Gazete'nin 01.09.2016 tarihli ve 29818 sayılı 2. mükerrer nüshasında yayımlanan 674 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 19. maddesinde ve 677 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesinde kayyumluk yetkisinin Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na devri düzenlenmiştir.

Kanun Hükmünde Kararname'nin 19. maddesinin birinci fıkrasında; maddenin yürürlüğe girdiği tarihten önce terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı nedeniyle CMK madde 133 uyarınca kayyım atanmasına karar verilen şirketlerde görev yapan kayyımların

[377] SPK'nın Komisyona gönderdiği 2 Şubat 2017 Tarihli ve 24171390-622.03-E.1345 sayılı cevabi yazısı
[378] TMSF'nin Komisyona sunduğu 30 Kasım 2016 tarihli Bilgi Notu.

yetkilerinin hakim veya mahkeme tarafından TMSF'ye devredileceği, ikinci fıkrasında ise; maddenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra ve olağanüstü halin devamı süresince terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı nedeniyle CMK madde 133 uyarınca şirketlere ve bu Kanun Hükmünde Kararname'nin 13. maddesi uyarınca varlıklara kayyım atanmasına karar verildiği takdirde kayyım olarak TMSF'nin atanacağı hüküm altına alınmıştır.

677 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin *"Kayyımlık yetkisinin devri"* başlıklı 7. maddesi ise *"Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten önce terör örgütlerine aidiyeti, iltisakı veya irtibatı nedeniyle 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 133. maddesi uyarınca kayyım atanmasına karar verilen şirketlerde görev yapan kayyımların yetkileri, hâkim veya mahkeme kararı ya da talep olmaksızın bu Kanun Hükmünde Kararnamenin yayımı tarihinde sona erer ve şirketlerin yönetimi kayyımlar tarafından derhal Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilir."* hükmünü havidir.

674 ve 677 sayılı KHK'ler Kapsamında 30/11/2016 Tarihi İtibariyle Kayyımlık Yetkisi Fona Devredilen veya Fonun Kayyım Olarak Atandığı Şirketler

- Türkiye'nin **33 farklı** ilindeki Mahkeme/Hâkimlik kararlarıyla veya kayyımların talebi üzerine **694 şirketin** kayyımlık yetkileri Fona devredilmiş veya Fon bu şirketlere kayyım olarak atanmıştır.
- Kayyımlık yetkileri devir alınan **694** şirkete ilişkin olarak; **83'ü Fon personeli** olmak üzere **toplam 212 kişinin** yönetim organlarına ataması gerçekleştirilmiştir. Şirketlere atanan yöneticiler, konusunda uzman, kamu ve/veya özel sektör tecrübesi bulunan, aynı zamanda mali ve hukuki konularda deneyimli, yetkin ve güvenilir kişiler ile Fon personeli arasından Fon Kurulu tarafından atanmaktadır. Atanan kişilerden şirketlerde yapmış oldukları işlemler hakkında, Fon tarafından düzenli olarak bilgi talep edilmekte, dolayısıyla hem şirketler hem atanan kişilerin şirketlerdeki işlemleri yakinen takip edilmektedir.
- TMSF tarafından bu şirketlerin yönetim organlarına atanan üyeler öncelikli olarak şirketin mevcut durumunun tespitini yapmakta, şirket hesaplarını ve fiziki mevcutlarını inceleyerek gerekli gördükleri hususları TMSF'ye ve savcılıklara bildirmektedir.
- Yine yönetim organlarına atanan üyeler tarafından şirketlerin ortaklık yapıları incelenerek, ortaklarının ilişkili olduğu başka şirketlerin tespit edilmesi halinde, bu durum savcılıklara bildirilmekte ve söz konusu şirketlerin de incelenmesi talep edilmektedir.

- TMSF tarafından şirketlerin Türk Ticaret Kanunu'na, esas sözleşmeye, hedef ve politikalarına uygun biçimde basiretle yönetilmesinin sağlanması, bu kapsamda şirketlerin varlık ve yükümlülüklerinin doğru bir şekilde tespit edilerek muhafaza ve kontrol altına alınması, acilen yapılması gereken iş ve işlemlerinin süratle sonuçlandırılması, şirketlerin hukuki ilişkide bulunduğu 3. kişilerin haklarının korunması ve etkinlik ve verimliliğin artırılarak şirket faaliyetlerinin devamının sağlanması, nihai olarak değer ihtiva eden şirketlerin ivedi olarak milli ekonomiye yeniden kazandırılmasını amaçlamaktadır.

- TMSF, şirketlerin satış sürecinin profesyonel danışmanlardan hizmet alınmak suretiyle şirketlerin satış şeklinin, öncelik sıralamasının bu danışmanların değerlendirmeleri dikkate alınarak belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde yürütülmesi ve sonuçlandırılmasını planlanmaktadır. TMSF bu kapsamda hazırladığı Çağrı İlanı'nı kamuoyu ile paylaşmış, yatırım danışmanı olarak hizmet vermek isteyen gerçek veya tüzel kişilerin tekliflerini toplamış ve yatırım danışmanı seçimini sonuçlandırmıştır.
- TMSF mevcut piyasa koşullarını en sağlıklı şekilde değerlendirmek suretiyle, şirketlerin satış sürecinin ve satış işlemine ilişkin (ihale öncesi ve sonrası dönem de dâhil) tüm altyapının hazırlanmasını ve satış neticesinde mümkün olan en yüksek tutarın elde edilmesini teminen rekabete dayalı, şeffaf ve uluslararası standartlara uygun bir süreç yürütmeyi amaçlamaktadır. Böylelikle, şeffaf bir süreç izlenerek kamuoyu denetimi sağlanmak suretiyle oluşabilecek şüphelerin önüne geçilecektir.
- Satışı mümkün olmayan ve tasfiye edilmesi gerektiği düşünülen şirketlere ilişkin olarak, mali durum tespit raporu yapılmasını teminen yeminli mali müşavirlerin görevlendirilmesine başlanmıştır.
- Gerek satışı düşünülen gerekse tasfiyesi planlanan şirketlerde TMSF'nin önceliklerinden biri çalışanların mağdur olmamaları ve istihdamın olumsuz etkilenmemesi olarak ortaya konmaktadır.

TMSF'nin Komisyonumuzun sorularına cevaben ilettiği 27 Ocak 2017 tarihli cevabi yazısında[379] şu ifadelere yer verilmiştir:

"*680 sayılı KHK ile TMSF'nin kayyımlık sıfatı muhafaza edilmiş ancak 6758 sayılı Kanun ile TMSF'ye verilen yetkilerin bir kısmı (kayyımlık yetkileri kendisine devredilen ya da kayyım olarak görevlendirildiği işletmelerin yöneticilerini belirleme yetkisi ile bunlardan gerekli görülenlerin satılması yahut tasfiye edilmesine karar verilmesine dair yetkiler)*

[379] TMSF'nin Komisyona gönderdiği 27 Ocak 2017 tarihli ve 40961860-203.02-E.2337 sayılı cevabi yazısı.

TMSF'nin ilişkili olduğu Bakan'a devredilmiştir. Aynı KHK ile, işletmelerin Bakan tarafından satış veya tasfiyesine karar verilmesi halinde bu işlemlerin şirket yönetim kurulları tarafından yürütülmesi, TMSF'nin ise bu süreçlerde gözetim vazifesi üstlenmesi hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda, söz konusu işletmeler, görevlendirilen yönetim kurulları tarafından ticaret kanunu hükümlerine göre ve basiretli tüccar yaklaşımı içerisinde yönetilmekte; işletmelerin gerçek bir ticari ilişkiye dayanıp dayanmadığı konusunda şüphe mevcut olmayan borçları da, söz konusu terörist organizasyonlarla ilgili olmamak kaydıyla ve işletme imkânlarının elverdiği ölçüde ilgili yönetim organları tarafından işletme kaynaklarından ödenmektedir."

2.2.3.3. Maliye Bakanlığının FETÖ ile Mücadele Kapsamındaki Çalışmaları

Maliye Bakanlığınca Komisyonumuza sunulan 9 Aralık 2016 tarihli ve 81904599-000-966 sayılı cevabi yazıya göre; FETÖ'nün yapısı ve ekonomik gücünün ortaya çıkarılması ve tasfiyesi amacıyla Maliye Bakanlığınca yürütülen iş ve işlemlere aşağıda yer verilmiştir:

1) Olağanüstü hal kapsamında alınan tedbirlere ilişkin kanun hükmünde kararnamelerle; milli güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen terör örgütlerine veya milli güvenlik kurulunca devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı belirlenen;

- 34'ü özel sağlık kurum ve kuruluşu,
- 1411'i özel öğretim kurum ve kuruluşu,
- 995'i özel öğrenci yurt ve pansiyonu,
- 1326'sı dernek ile bunların iktisadi işletmeleri,
- 15'i vakıf yükseköğretim kurumu,
- 31'i sendika, federasyon ve konfederasyon,
- 733'ü dershane,
- 70'i özel radyo ve televizyon kuruluşu,
- 109'u gazete, dergi ile yayınevi, dağıtım kanalı ve haber ajansı

olmak üzere toplam **4.724 kurum ve kuruluşun kapatılmasına karar verilmiştir**.

Kapatılan bu kurum ve kuruluşlara ait olduğu tespit edilen **3361 adet 7,2 milyon m^2 taşınmazın tapuda hazine adına tescilleri sağlanmıştır**.

2) İdarece tespit edilen ve Hazine adına tescil edilen,

- Malvarlığının kayıt, defter ve belgelere uygunluğunun denetimini yapmak,
- Malvarlığına dahil edilmesi gereken başkaca mal, hak ve alacak olup olmadığının araştırılmasını yapmak,

- Alacak ve hakların takip ve tahsilinin sağlanması konusunda değerlendirme yaparak sonucunu rapora bağlamak ve alınması gereken tedbirlere ilişkin önerilerde bulunmak üzere;

345 adet İnceleme ve Değerlendirme Komisyonu oluşturulmuştur.

Olağanüstü hal (OHAL) kapsamında alınan tedbirlere ilişkin kanun hükmünde kararnamelerle (KHK) kapatılan kurum ve kuruluşlara ilişkin işlemlerin yürütülmesi amacıyla 81 ilde Defterdarlıklar bünyesinde KHK İşlemleri Büroları oluşturulmuştur.

3) 670 Sayılı KHK ile; kapatılan kurum ve kuruluşların FETÖ ile bağlantısı olmayan kişilere ait gerçek mal ve hizmet ilişkisinden doğan borçlarını bir plan dahilinde, borç sıralaması dikkate alınmak suretiyle ödeme yapılması konusunda Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır. Bu kapsamda alacaklılık iddiasında bulunmuş olanların talepleri alınmış olup doğrulama işlemleri devam etmektedir.

4) OHAL kapsamında alınan tedbirlere ilişkin KHK'lar ile hazinece devralınan yerlerin tahsis veya diğer yöntemlerle değerlendirilmesine ilişkin işlemler tesis edilinceye kadar;

- Özel sağlık kurum ve kuruluşları Sağlık Bakanlığının,
- Özel öğretim kurum ve kuruluşları ile ortaöğretim özel öğrenci yurtları ve pansiyonları Milli Eğitim Bakanlığının,
- Vakıf Yükseköğretim kurumlarının sağlık uygulama ve araştırma merkezleri haricinde kalan kısımları Üniversitelerin,
- Yükseköğretim özel öğrenci yurtları ve pansiyonları Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumunun,

Geçici kullanımına bırakılmıştır.

Kapatılan kurum, kuruluş, özel radyo ve televizyonlar, gazete, dergi, yayınevi ve dağıtım kanallarının bağlı oldukları şirketlerin de ticari faaliyetleri sonlandırılmış ve bunların tüm malvarlığı Hazineye bedelsiz devredilmiş olup, bunlar satış ve tasfiye edilmek üzere Tasarruf Mevduatı ve Sigorta Fonuna devredilmiştir.

Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığının (MASAK) FETÖ ile Mücadele Kapsamındaki Çalışmaları

Maliye Bakanlığı Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığınca Komisyona sunulan 22.12.2016 tarih ve 92283605-000-E.19334 sayılı yazıya göre; darbe teşebbüsünde bulunan askerlere ilişkin ilgili Başsavcılıklar tarafından başlatılan soruşturmalar kapsamında MASAK'a talepler gelmekte olup, bu talepler kapsamında yapılan analiz çalışmalarında da analiz konusu

askerlerin FETÖ'ye yönelik iltisak ya da irtibatına ilişkin bulgular MASAK tarafından ivedilikle raporlanarak ilgili Başsavcılıklara gönderilmektedir.

MASAK tarafından FETÖ'ye ilişkin çalışmalara 2014 yılında başlanmış olup, çalışmalar sonucunda çok sayıda analiz raporu, ilgili Cumhuriyet Başsavcılıklarına ve diğer kurumlara gönderilmiştir. Ayrıca MASAK'ın çalışmaları sonrasında, Emniyet ve İstihbarat birimlerinin de katkılarıyla FETÖ'ye yönelik soruşturmalar genişlemiş ve ülke geneline yayılmıştır. Bu çerçevede Türkiye genelinde neredeyse her Cumhuriyet Başsavcılığından MASAK'a yönelik analiz talepleri gönderilmiş ve hazırlanan raporlar ilgili savcılıklara intikal ettirilmiş olup halihazırda da çalışmalar devam etmektedir.

Yapılan çalışmalarda; FETÖ konulu dosyalarda, örgütün mali yapısına ilişkin çok sayıda bilgi, belge ve bulgu ortaya çıkmıştır. Örgütün finansal hareketliliği, örgütle ilişkili kişilerin mali profili, örgütün eğitim kurumları, örgütle iltisaklı banka, holding ve şirketler ve bunların profilleri, kamu kurumlarında örgütle bağlantılı kişiler, örgütün yurt dışı para transfer profili gibi hususlar MASAK tarafından hazırlanan raporlara konu edilmiş ve ilgili Başsavcılıklarla paylaşılmıştır.

MASAK'ın Komisyona sunduğu cevabi yazıya göre, 1 Ocak 2014 – 25 Kasım 2016 tarihi arasında FETÖ ile ilgili olarak; MASAK'a Savcılıklar, Mahkemeler, HSYK ve diğer birimlerden;

- Toplam 4.031 adet talep intikal etmiştir.
- Toplam 468 adet ihbara ilişkin bağlantı/bilgi notu hazırlanmış, 1663 adet ihbara ilişkin yazı ekinde CD ile veri gönderilmiş, 130 adedinin işlemi devam etmektedir.
- Toplam 70.988 kişi hakkında toplam 1305 Analiz/İnceleme Dosyası açılmıştır.
- Toplam 45.899 kişi hakkında 586 adet Analiz Dosyası tamamlanarak ilgili Savcılıklara gönderilmiştir.
- 729 adet dosyada bulunan toplam 29.784 kişinin analizi devam etmektedir.

Aynı dönemde MASAK'a 5549 sayılı Kanun'un 19/A maddesi kapsamında erteleme talepli açıklamalı ve FETÖ ile bağlantılı toplam 2.261 adet Şüpheli İşlem Bildirimi (ŞİB) gelmiş, bunların 1.792 adedi Maliye Bakanlığı Olurlarına arz edilmiştir. 69 adedinin Bakan Oluru süreci devam etmekte olup geriye kalan ŞİB'lerde ise erteleme konusu işlem bulunmadığı anlaşılmıştır. Makama arz edilen bu ŞİB'lerin 819'u hakkında işlem ertelemesi kararı verilmiş, 982'si hakkında ise işlemlerin ertelenmemesi kararı verilmiştir. Konuyla ilgili olarak toplam 1006 kişi hakkında yazılan rapor sayısı 675 adettir. Ertelenen işlemlerin toplam tutarları aşağıdaki tabloda sunulmuştur. Bu tutarlara *"hesap bakiyesinin tamamı çekilmek istenmektedir"*… vb. ifadelerle tutar belirtilmeyen bildirimler dahil değildir.

Tablo 5: MASAK'a Gelen Ertelemeli Şüpheli İşlem Bildirimleri

Tür	Tutar
TL	84.006.377
Dolar	33.427.846
Avro	2.738.007
Sterlin	51.337
Altın (Gram)	117.305
Gümüş (Gram)	10.231

Kaynak: Maliye Bakanlığı

2.2.3.4. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün FETÖ İle Mücadele Kapsamındaki Çalışmaları

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün, Komisyonumuza ilettiği 8 Aralık 2016 tarihli bilgi notuna[380] göre; kayyımlar ile iletişim halinde bulunan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü bünyesinde 15 Temmuz öncesinde paralel yapıya ait vakıf ve üniversitelere ilişkin dikkat çekici taşınmaz satış hareketleri tespit edildikten sonra kurumda özel bir birim oluşturularak; konu ile ilgili emniyet birimleri, YÖK ve Vakıflar Genel Müdürlüğü nezdinde gerekli girişimler yapılmış, devamında bu yapıya ait kurumlara tayin edilen kayyumlarla da irtibat kurmak sureti ile tapu müdürlüklerinde ciddi tedbirler alınmıştır. Alınan tedbirler çerçevesinde 18.05.2016 ve 25.05.2016 tarihli talimatlar ile bu örgütün ya da mensuplarının mal kaçırmaları büyük çapta önlenmiştir.

Darbe girişiminden sonra 23.07.2016 tarihli 667 Sayılı KHK yayımlanmadan önce, 19.07.2016 ve 21.07.2016 tarihlerinde *"idari önlemler"* konusunda Tapu ve Kadastro Bölge Müdürlüklerine, bu yapıyla ilişkili kişi, vakıf, dernek ve şirketlerin tapu işlemlerinde daha dikkatli davranılması ve bu durumlarda karşılaşılması halinde Valilik/Kaymakamlık veya emniyet birimleriyle irtibata geçilerek işlemlere yön verilmesi talimatı verilmiştir. Bu talimatlar uyarınca; KHK listelerinde yer almayan, henüz adlarında adli ve idari takibat başlatılmayan ancak tapu müdürlüklerince duyulan şüphe üzerine emniyet, valilik, kaymakamlık vs. birimlerce teyit alınmak sureti ile tespit edilen kişilere ait 1174 adet tapu işlemi tamamen dondurulmuştur.

Tapu ve Kadastro Müdürlüğünce alınan idari önlemler, gelinen aşamada tapu müdürlüklerindeki bürokrasiyi artırdığı için yukarıda anlatılan hususlarla birlikte değerlendirilerek 04/10/2016 tarihinde kaldırılmış ve tapu işlemleri normal seyrine döndürülmüştür. Bundan böyle Maliye Bakanlığı, Valilik/Kaymakamlık veya emniyet birimlerinden gönderilen yazılarda kişilerin veya taşınmazların *"bloke edilmesi"* veya *"herhangi bir işlem yapılmaması"* şeklinde net ifade bulunmaması durumunda bu talepler risk

[380] Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün Komisyona sunduğu 8 Aralık 2016 tarihli Bilgi Notu.

bildirim ve sorgulama ekranına girilmeyerek ilgili kurumdan bu talebin netleştirilmesi istenmektedir.

Ayrıca 667 Sayılı KHK'nın Resmi Gazete'de yayımlandığı ilk andan itibaren, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün daha önceki çalışma ve hazırlıklar sonucu oluşan öngörüsü çerçevesinde herhangi bir talep beklemeksizin, KHK eki listelerde yer alan kurum taşınmazlarını tespit etmek ve gerekli önlemleri almak üzere çalışmalara başlanılmıştır. Aynı gece tüm ülke genelindeki taşınmazlar üzerinde Maliye Hazinesi ve Vakıflar Genel Müdürlüğü adına gerekli devirler sistem üzerinden gerçekleştirilerek oluşabilecek mal kaçırma ihtimali tamamen ortadan kaldırılmıştır.

Yine bu kurum ve şirketlere ait olup da 23.07.2016'dan önce devrederek el değiştiren taşınmazlara da muvazaalı devir ihtimaline karşılık tedbiren sadece elektronik ortamda ihtiyati bloke ve belirtme yapılmış, konu ile ilgili olarak Maliye Bakanlığı birimleri ile sürekli toplantılar yapılarak sürece yön verilmiştir. Maliye Bakanlığının herhangi bir talebinin olmadığını belirtir cevap yazısının ardından bu belirtmeler 11.10.2016'te kaldırılmıştır.

29.10.2016 tarihinde Resmi Gazete'de ilan edilen 675 Sayılı KHK ile muvazaalı devirler düzenlenmiş ve olağanüstü hal kapsamında yürürlüğe konulan KHK gereğince kapatılan özel öğretim kurum ve kuruluşları ile özel öğrenci yurtları ve pansiyonlarının faaliyetlerinin sürdürüldüğü dönemde üzerlerinde bulundukları, mülkiyeti kapatılanların sahibi gerçek veya tüzel kişilere ait taşınmazlardan 1.1.2014 tarihi ila bahse konu yerlerin kapatılma tarihleri arasında üçüncü kişilere devri yapılmış olan ve üzerinde kapatılanlar tarafından aynı faaliyete kapatılma tarihi itibarıyla devam edilen taşınmazların devir işlemleri muvazaalı kabul edilerek tapuda ilgisine göre Hazine veya Vakıflar Genel Müdürlüğü adına her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak tescil edileceği hükme bağlanmıştır.

Daha önce tespit edilen şüpheli işlemlerin sistemli bir şekilde takibinin sağlanması amacıyla 16 Ağustos 2016 tarihinde TAKBİS üzerinde *"Risk Bildirimi ve Sorgulama Ekranı"* adı altında adli ve idari kurumların teyitleri ile bir veri bankası oluşturulmuştur. Bu yazılımın en önemli özelliği; riskli olarak girişi yapılan gerçek ya da tüzel kişilerin veya temsilcilerinin ülke genelinde herhangi bir tapu müdürlüğünde işlem talebi olduğu esnada sistem tarafından otomatik olarak kullanıcıyı uyararak işlemin yapılmasını engellemesidir. Darbe girişiminin ardından personel tarafından riski olan bir işlemin kötü niyetli olarak yapılması durumunda, sistemde bunu tespit eden ilave bir kontrol mekanizması da tesis edilmiştir.

Yapılan tüm işlemler neticesinde 08 Aralık 2016 itibarıyla,

- Hazine'ye devredilen taşınmaz adedi: 4351
- Vakıflar Genel Müdürlüğüne devir edilen taşınmaz adedi: 2214

- İdari mercilerin talebi ile bloke konularak inceleme altına alınan taşınmaz adedi: 59666
- Adli mercilerin talebi ile bloke konularak inceleme altına alınan taşınmaz adedi: 154030'dur.

2.2.3.5. Gümrük ve Ticaret Bakanlığının FETÖ ile Mücadelede Kapsamındaki Çalışmaları

Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca Komisyona sunulan 13.12.2016 tarihli ve 61990029-251.04 sayılı cevabi yazıya göre, özetle;

1) Adli ve İdari makamlarca Bakanlığa bildirilen bilgilere göre TMSF'ye devir ve kayyım atama işlemleri gerçekleştirilmiş, şirketleri gösterir listeler hazırlanmıştır. Buna göre;

-1.075 adet Şirket, OHAL kapsamında çıkarılan KHK'lar ile kapatılmıştır.

-508 adet Şirkete, adli makamlarca kayyum atanmış ve OHAL kapsamında çıkarılan KHK'lar ile kayyımlık yetkisi TMSF'ye devredilmiştir.

-43 adet Şirket, Bakanlıklarına ulaşan ihbar dilekçeleri doğrultusunda FETÖ'ye iltisaklı olduğu ihbar edilmesi nedeniyle Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığına (MASAK) bildirilmiştir.

2) 11 adet Şirket hakkında inceleme ve soruşturma faaliyeti gerçekleştirilmiştir.

3) Ayrıca; Cumhuriyet Başsavcılıklarınca bildirilen 1.844 adet şahsın sorgulama işlemleri yapılarak gerekli idari işlemler gerçekleştirilmiştir. Bakanlığa bildirilen gerçek ve tüzel kişiler hakkında risk değerlendirmeleri yapılmıştır.

4) Bakanlığa intikal eden ihbar dilekçeleri kapsamında, Gümrük Müdürlüklerinde rastlanılan sahte, sanal, karşılıksız veya götürü teminatlar nedeniyle ortaya çıkan ve ÖTV borçlarını ödemeyerek yüksek miktarda kamu zararının doğmasına sebep olan firma ve şahısların hesap hareketleri dahil her türlü bağlantıları değerlendirilmiştir.

2.2.3.6. Borsa İstanbul'un FETÖ İle Mücadele Kapsamındaki Çalışmaları

Borsa İstanbul'un Asya Katılım Bankası ile ilgili çalışmaları Bank Asya Süreci başlığının bir alt başlığı olarak verildiği için, bu bölümde FETÖ ile mücadele kapsamında, Borsa İstanbul'un diğer şirketlerle ilgili olarak yaptığı çalışmalara yer verilecektir. Borsa İstanbul Başkanı Sayın Himmet Karadağ, 22 Aralık 2016 tarihindeki Komisyon toplantısında bir sunum gerçekleştirmiş[381], ayrıca, 15 Temmuz Darbe Girişimi'nin Piyasalara etkilerini, Borsa

[381] Himmet Karadağ'ın 22 Aralık 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

İstanbul'a etkilerini ve darbe girişimi öncesi ve sonrasında Borsa İstanbul'un FETÖ kapsamındaki çalışmalarını anlatan ayrıntılı bir bilgi notunu[382] Komisyona sunmuştur. Bu nottaki bilgiler, şirket bazında aşağıda özetlenmiştir:

Koza-İpek Grubu Şirketleri

Borsaya kote oldukları için İpek Doğal Enerji Kaynakları Araştırma ve Üretim A.Ş., Koza Anadolu Metal Madencilik İşletmeleri A.Ş. ve Koza Altın İşletmeleri A.Ş. ile ilgili olarak Borsa İstanbul'un bir takım kararları bulunmaktadır.

Koza-İpek Grubu şirketlerinin yönetim kurullarına Ankara 5. Sulh Ceza Mahkemesi kararıyla 26/10/2015 tarihinde kayyım atanmış, şirketlerin 30/09/2015 tarihli finansal raporlarının yayımlandığı 09/11/2015 tarihini izleyen 10-13/11/2015 tarihlerinde Şirketler ziyaret edilerek inceleme raporları hazırlanmıştır. Rapor sonucunda 10/12/2015 tarihinde; finansal yapılarında sıkıntı bulunmayan ve ticari faaliyetlerine devam eden Şirketler hakkında devam eden hukuki sürecin sonuçlanmasının beklenmesi ve çıkacak sonuca göre durumlarının değerlendirilmesine ve inceleme kapsamında tespit edilen

1) Şirketlerin 2010-2015 döneminde toplam 188,5 milyon TL bağış yapması, bağışların 175 milyon TL'sinin Koza İpek Üniversitesi ve Koza İpek Eğitim Sağlık Hizmet Yardım Vakfı'na yapılması, sadece 2015 yılında yapılan bağış tutarının 78,2 milyon TL olması, konuya ilişkin KAP'ta yapılan açıklamalar ile birlikte Koza Altın tarafından yapılan bağış tutarlarının halka açık bir şirket için yüksek düzeyde olması,

2) Düzenli olarak kâr payı dağıtan Koza Altın'ın dağıttığı kâr paylarından en büyük payı alan ve dönem kârı elde eden ATP İnşaat'ın bu kaynakların büyük kısmını faaliyetlerinden zarar eden bağlı ortaklıklarına borç olarak vermesi, akabinde alacaklarını bu şirketlerin yaptığı sermaye artırımlarına katılmak suretiyle tasfiye etmesi ve kâr dağıtmaması sonucunda, ATP İnşaatın Koza Altın'dan sağladığı temettü gelirinden ATP İnşaat'ın ortağı olan Koza Anadolu, İpek Enerji ve halka açık olan bu şirketlerin yatırımcılarının faydalanamaması,

3) Koza Altın'ın paylarının tamamı kendine ait olmak üzere 60 milyon Pound sermayeyle (Koza Altın'ın sermayesinin 1,71 katı) İngiltere merkezli olarak kurduğu Koza Ltd.'ye mahkeme tarafından kayyım atanmaması, Yönetim Kurulunun halen İpek ailesi fertlerinden oluşması, Koza Ltd.'in banka hesaplarında yaklaşık 62,6 milyon Pound tutarında mevduatın bulunması, Koza Ltd.'in ve dolayısıyla söz konusu tutara ilişkin kontrolün Koza Altın tarafından sağlanması konularının Şirket nezdinde devam eden hukuki süreç dikkate alındığında önem arz etmesi,

---

[382] Borsa İstanbul Bilgi Notu, "15 Temmuz Darbe Girişimi'nin Borsa İstanbul'a Etkileri", 22 Aralık 2016.

4) Koza Altın'ın, 30/03/2015 tarihinde Londra'da 6,8 milyon Pound (yaklaşık 26,3 milyon TL) bedelle satın aldığı 2 adet rezidans dairenin, yatırım amacıyla alındığı ve şirketin faaliyetleriyle bir ilgisinin olmadığı Koza Altın yöneticileri tarafından ifade edilmiş olmasına karşın, finansal tablolarda *"Duran Varlıklar"* içinde sınırlandırıldığı ancak söz konusu gayrimenkullerin *"TMS 40. Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller Standardı"* gereğince finansal tablolarda *"Yatırım Amaçlı Gayrimenkul"* olarak sınıflandırılması gerektiği

hususlarının Sermaye Piyasası Kurulu'nun değerlendirmesine sunulmasına karar verilmiştir.

Söz konusu hususlar 10/12/2015 tarihli ve BİAŞ-4-12293 sayılı yazı ile Sermaye Piyasası Kurulu'na iletilmiştir.

Sermaye Piyasası Kurulunca ilgili şirketler ve grup şirketleri nezdinde yürütülen incelemeler neticesinde:

1. Maddede belirtilen hususa ilişkin olarak;

04/03/2016 tarihinde Hamdi Akın İpek, Cafer Tekin İpek, M.İ. ve P.Z. hakkında; halka açık Koza Grubu şirketleri ve bağlı ortaklıkları tarafından ilişkili taraflara yapılan bağışlar neticesinde halka açık Koza Grubu şirketlerinin ve bağlı ortaklıklarının zarara uğratılması ve Koza Altın yönetim kurulu üyelerine sağlanan menfaat toplamının emsal şirketlere göre bariz şekilde farklı olması neticesinde Koza Altın'ın zarara uğratılması nedeniyle suç duyurularının yapılmasına karar verilmiştir. 09/12/2016 tarihinde ise, suç duyurusuna neden olan bağışların tutarının yasal faizler dâhil 01/12/2016 tarihi itibariyle 292.577.312,84 TL olarak belirlenmesine karar verildiği duyurulmuştur.

25/10/2016 tarihinde Koza Anadolu Metal Madencilik İşletmeleri A.Ş. ve İpek Doğal Enerji Kaynakları Araştırma ve Üretim A.Ş. hakkında esas sözleşmede hüküm bulunmaksızın bağış ve yardımda bulunulması, yapılan bağış ve yardımlarda özel durum açıklamasında bulunulmaması nedenleriyle toplamda 2,1 milyon TL idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.

2. Maddede belirtilen hususa ilişkin olarak;

-25/10/2016 tarihinde Koza Altın İşletmeleri A.Ş. hakkında kar dağıtım politikasında ortaklar için belirlenen kâr payı dağıtım oranının net olarak belirtilmemesi ve kar dağıtım politikasında kâr payı avansı dağıtılıp dağıtılmayacağına ilişkin bilginin bulunmaması ve yapılan bağış ve yardımlarda özel durum açıklamasında bulunulmaması nedenleriyle toplamda 1,2 milyon TL idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.

-09/12/2016 tarihinde İpek Medya Grubu Kuruluşlarına 2007-2015 yılları arasında fon aktarılması ve bu kuruluşlara yatırım yapılmasında emsallerine uygunluk, piyasa teamülleri, ticari hayatın basiret ve dürüstlük ilkelerine aykırı olarak farklı fiyat, ücret, bedel ve şartlar içeren ticari uygulamalar yapılmak gibi işlemler yoluyla halka açık Koza Anadolu ve İpek Enerji'nin 01/12/2016 tarihi itibariyle en az 762.359.124 TL tutarında sermaye ve/veya malvarlığı kaybına uğratılması nedeniyle H.A.İ, C.T.İ ve M.İ. hakkında suç duyurusunda bulunulmasına karar verilmiştir.

3. Maddede belirtilen hususa ilişkin olarak 04/02/2016 tarihinde;

Hamdi Akın İPEK ve Cafer Tekin İPEK hakkında; Koza Altın'ın %100 bağlı ortaklığı olan Koza Ltd.'in sermayesinde 11.09.2015 tarihinde oluşturulan her biri 1 GBP değerinde 2 adet A grubu pay ile Koza Ltd'nin yönetim kontrolünün ve tüm malvarlığının yönetiminin ilişkili taraflara verilmesi suretiyle Koza Altın'ın zarara uğratılması nedeniyle suç duyurularının yapılmasına karar verilmiştir.

SPK Kanunu'nun 21 . maddesinin dördüncü fıkrası uyannca; Kurulumuz kararından itibaren 3 ay içinde Koza Altın'ın 60 milyon GBP alacağının, yönetim kontrolünün kaybedildiği 11.09.2015 tarihinden itibaren işleyecek faiziyle beraber Koza Altın'a ödenmesini veya A Grubu payların iptalini veya Koza Altın'a devrini teminen, Hamdi Akın İpek ve Cafer Tekin İpek nezdinde gerekli tedbirlerin alınması hususunun Koza Altın'ın kayyumlarından; söz konusu borcun yasal faizi ile birlikte Koza Altın'a ödenmesi veya A Grubu payların iptali veya Koza Altın'a devri hususunun ise Hamdi Akın İpek ve Cafer Tekin İpek'den istenmesine karar verilmiştir.

06/09/2016 tarihinde kayyımların yetkisi TMSF'ye devredilmiş olup, halihazırda TMSF yönetiminde olan söz konusu Şirketler İstanbul Borsası Yıldız Pazarı'nda işlem görmeye devam etmektedirler.

Şirketlerin kayyım atama tarihlerinde ve güncel durumda toplam piyasa değerleri, halka açık kısmın piyasa değerleri ve yatırımcı sayıları aşağıdaki tabloda verilmiştir:

Tablo 6: Şirketlerin Kayyım Atama Tarihlerinde ve Güncel Durumda Toplam Piyasa Değerleri, Halka Açık Kısmın Piyasa Değerleri ve Yatırımcı Sayıları

	1. Kayyım Tarihi	TMSF'ye Devir	19.12.2016
İpek Doğal Enerji Kaynakları Araştırma ve Üretim A.Ş.			
Toplam Piyasa Değeri (TL)	503.983.989	280.568.406	607.898.214
Halka Açık Piyasa Değeri (TL)	190.052.362	105.718.175	229.056.047
Yatırımcı Sayısı	9.340	9.490	8.916
Koza Anadolu Metal Madencilik İşletmeleri A.Ş.			

Toplam Piyasa Değeri (TL)	636.451.200	434.649.600	931.392.000
Halka Açık Piyasa Değeri (TL)	285.639.299	195.157.670	418.195.008
Yatırımcı Sayısı	11.491	10.607	10.631
Koza Altın İşletmeleri A.Ş.			
Toplam Piyasa Değeri (TL)	2.653.500.000	2.176.175.000	2.513.200.000
Halka Açık Piyasa Değeri (TL)	795.784.650	652.634.883	753.708.680
Yatırımcı Sayısı	9.829	10.302	9.720

Kaynak: Borsa İstanbul

Royal Halı İplik Tekstil Mobilya San. ve Tic. A.Ş. (ROYAL)

Naksan Grubu (Grup) şirketlerinden payları İstanbul Borsa'sında işlem gören Royal Halı İplik Tekstil Mobilya San. ve Tic. A.Ş. (Şirket)'nin 25.07.2016 tarihli özel durum açıklamasında, Şirketin Yönetim Kurulu Başkanı Taner Nakıboğlu ve Yönetim Kurulu üyesi Cahit Nakıboğlu'nun tutuklandığı, Gaziantep 3.Sulh Ceza Hakimliği tarafından Şirketin ana ortağı Naksan Holding A.Ş. ve ilişkili tarafı Naksan Plastik ve Enerji Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ne kayyım atandığı duyurulmuştur. İstanbul Borsası tarafından yazılı olarak söz konusu gelişmelerin Şirketin faaliyetlerine olan etkisi konusunda ilave açıklamalar talep edilmiş olup. Şirket KAP'ta yaptığı 27.07.2016 tarihli açıklamada vadesi geçmiş ticari, finansal, kamu ve personel borcu olduğunu, kredilerinin vadesi gelmediği halde geri çağrıldığı belirtmiştir.

Bu kapsamda, Şirketin işlem sırası 27.07.2016 tarihinde durdurularak Şirket inceleme kapsamına alınmış ve Gaziantep'te bulunan merkezi ve üretim tesisleri 28-29.07.2016 tarihlerinde ziyaret edilerek hakkında düzenlenen 01.08.2016 tarihli inceleme raporundaki tespitler çerçevesinde İstanbul Borsası Yönetim Kurulu'nun 02/08/2016 tarihli toplantısında, Şirketin finansal ve hukuki durumu dikkate alınarak;

A. Şirketin 27/07/2016 tarihli özel durum açıklamasında, vadesi geçmiş ticari, finansal, kamu ve personel borcu olduğunun, vadesi gelmediği halde geri çağrılan finansal borcunun bulunduğunun belirtilmesi, finansal kuruluşların bir kısmının alacaklarını tahsil etmek üzere Şirket aleyhine haciz işlemi başlatması, ihtarname göndermesi, kredilerin geri ödenmesini talep etmesi, ayrıca bir alacaklı tarafından bazı makine ve ekipmanlar üzerine rehin konulması ve bu hususlara ilişkin Şirket tarafından herhangi bir özel durum açıklaması yapılmamış olması nedenleriyle, Kotasyon Yönergesi'nin 35/1-d maddesi hükmü kapsamında Ana Pazar'da işlem gören Şirket paylarının Yakın İzleme Pazarı'na (Eski adıyla Gözaltı Pazarı) alınmasına ve 23/1-a hükmü kapsamında Şirketin kamuyu aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmemesi nedeniyle uyarılmasına,

B.Şirketin Naksan Grubu'nun diğer şirketlerine borç olarak verdiği tutarların tahsil edilememesi,

1. Şirketin yönetim kurulunun iki üyesinin tutuklanmış olması, bir üyesinin yurt dışına çıkmış olması ve kalan bir üye ile bağımsız iki üyeden herhangi bir haber alınamaması nedeniyle Şirkette fiilen yönetim boşluğu yaşandığı, kamuyu aydınlatmanın düzenli olarak yapılamadığı, 21-25 Temmuz 2016 tarih aralığında aleyhine başlatılan hukuki takibatlara ilişkin olarak KAP'ta herhangi bir açıklama yapılmadığı,

2. Şirketin 2015 yılında yurt dışında kurduğu 2 şirket ile Gaziantep'te kurduğu 1 şirket hakkında Şirket finansal tablo dipnotları dışında bir bilgiye ulaşılamadığı,

hususlarının değerlendirilmek üzere 03.08.2016 tarihli ve BİAŞ-4-7407 sayılı yazı ile Sermaye Piyasası Kurulu'na iletilmiştir. 06.09.2016 tarihinde kayyımların yetkisi TMSF've devredilmiş olup, halihazırda TMSF yönetiminde olan söz konusu Şirketin payları halihazırda Yakın İzleme Pazarı'nda (Eski adıyla Gözaltı Pazarı) işlem görmektedir.

Şirketin kayyım atama tarihlerinde ve güncel durumda toplam piyasa değeri, halka açık kısmın piyasa değeri ve yatırımcı sayısı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 7: Şirketin Kayyım Atama Tarihlerinde ve Güncel Durumda Toplam Piyasa Değeri, Halka Açık Kısmın Piyasa Değeri ve Yatırımcı Sayısı

Royal Halı İplik Tekstil	1. Kayyım Tarihi	TMSF'ye Devir	19.12.2016
Toplam Piyasa Değeri (TL)	65.400.000	58.200.000	54.600.000
Halka Açık Piyasa Değeri (TL)	16.055.700	14.288.100	13.404.300
Yatırımcı Sayısı	2.614	2.581	2.441

Kaynak: Borsa İstanbul

Karakaş Atlantis Kıymetli Madenler Kuyumculuk Telekomünikasyon San. ve Tic. A.Ş. (KRATL)

Şirketin Yönetim Kurulu Başkanının vadesi geldiği halde ödenmeyen borçlarının ve vadesi gelmediği halde geri çağrılan kredilerinin bulunması, bankalar tarafından kredileri kat edilmeye başlanarak icra takibine geçildiğinin açıklanması nedenleriyle Şirketin İzmir - Gaziemir'de bulunan üretim tesisleri 10-11.08.2016 tarihlerinde ziyaret edilerek incelenmiştir.

İnceleme sonucunda tespit edilen hususlar çerçevesinde Borsa Yönetim Kurulunun 19.08.2016 tarihli toplantısında Şirketin, ödenemeyen banka kredi taksitlerinin bulunması, bankaların kredileri geri çağırmaya ve icra takiplerine başlaması, Yönetim Kurulu Başkanının gözaltında olması nedeniyle Şirkette üretimin durdurulması ve üretime ne zaman yeniden başlanacağının belirsiz olması nedenleriyle faaliyetlerinin olumsuz etkilendiğinin anlaşılması üzerine ve Şirket tarafından 08.08.2016 ve 12.08.2016 tarihlerinde KAP'ta yapılan açıklamalar dikkate alınarak, Ana Pazar'da işlem gören Şirket paylarının Kotasyon Yönergesinin 35/1-d hükme gereğince Yakın İzleme Pazarı'na (Eski adıyla Gözaltı Pazarı) alınmasına karar

verilmiştir. Şirket payları halen Borsa İstanbul Yakın İzleme Pazarı'nda işlem görmeye devam etmektedir.

Şirkete kayyım atanmamıştır.

Şirket aynı zamanda Borsa İstanbul Kıymetli Madenler ve Kıymetli Taşlar Piyasası üyesi olarak ağırlıklı olarak altın ithalatı işlemleri de yapmaktaydı. Hazine Müsteşarlığının 14.10.2016 tarihli ve E.29155 sayılı yazısıyla Şirketin Kıymetli Madenler Borsası Aracı Kuruluşlarının Faaliyet Esasları ile Kıymetli Madenler Aracı Kurumlarının Kuruluşu Hakkında Yönetmelik'in (Üyelik Yönetmeliği) 9. maddesinin 4. ve 5. fıkraları ile 14. maddesine aykırı hareket ettiğinin anlaşılması nedeniyle aynı Yönetmelik'in 21. maddesinin 3. fıkrası ile 24. maddesi uyarınca Şirketin faaliyet izninin iptal edildiği bildirilmiş olup. Şirketin Kıymetli Madenler Borsası'ndaki aracılık faaliyetleri Borsa İstanbul tarafından 21.10.2016 itibarıyla durdurulmuş ve 27.10.2016'da Borsa üyeliğinden çıkarılmıştır.

Şirketin güncel durum itibarıyla toplam piyasa değeri 34,7 milyon TL, halka açık kısmın piyasa değeri 9,1 milyon TL olup, 3.169 yatırımcısı vardır.

Taraf Gazetecilik Sanayi ve Ticaret A.Ş. (TARAF)

Şirket 16.04.2014 ve 26.09.2014 tarihlerinde mevzuata aykırı ilişkili taraf işlemleri, kamuyu aydınlatma kurallarına aykırılık ve finansal durum açısından uyarılmıştır. Şirket payları uyarıya konu olan hususlarda bir değişiklik olmaması nedeniyle 15.04.2015 tarihinde Yakın İzleme Pazarı'na (Eski adıyla Gözaltı Pazarı) alınmıştır.

Taraf Gazetecilik Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin, 27.07.2016 tarihli ve 668 sayılı KHK ile kapatılarak faaliyetleri durdurulması sonrasında, 28.07.2016 tarihinde Borsa İstanbul A.Ş. Yönetim Kurulunca borsa kotundan çıkarılmasına karar verilmiştir. Şirketin işlem gördüğü son tarih itibarıyla toplam piyasa değeri 4,6 milyon TL, halka açık kısmın piyasa değeri 2,3 milyon TL olup, 1.461 yatırımcısı vardır.

VİA Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş. (VIAGO)

Sermaye Piyasası Kurulu, 26.07.2016 tarihinde VİA Gayrimenkul Yatırım A.Ş.'nin gayrimenkul yatırım ortaklığı statüsünün sona erdirilerek Sermaye Piyasası Kanunu kapsamından ve Borsa Kotundan çıkarılmasına karar verildiğini Borsa İstanbul'a yazı ile bildirmiştir. Söz konusu hususlar Kurulun aynı tarihli bülteni ile de kamuya duyurulmuştur. Bu kapsamda Şirket payları 27.07.2016 tarihinde Borsa kotundan çıkarılmıştır. Şirketin işlem gördüğü son tarih itibarıyla toplam piyasa değeri 1,12 milyar TL, halka açık kısmın piyasa değeri 269,4 milyon TL olup, 2.360 yatırımcısı vardır.

Aynes Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş. (AYNES)

Şirket 01.02.2016 tarihinde iflas erteleme talebinde bulunmuş, Borsa İstanbul'da işlem gören tahviline ilişkin 02.02.2016 tarihli kupon ödemesini gerçekleştirememiştir. Bunun üzerine Şirketin farklı tarihlerde itfa olacak olan üç ayrı tertip toplam 100 milyon TL nominal değerdeki tahvilleri 11.02.2016 tarihli Borsa Yönetim Kurulu kararı ile, vadesi gelmemiş olan kupon ödeme tarihleri de beklenmeden Borsa kotundan çıkarılmıştır.

FETÖ soruşturması kapsamında Aynes Gıda firmasına 08.12.2016 tarihinde operasyon düzenlenmiş, aralarında Yönetim Kurulu üyeleri Nevzat Serin, Mehmet Ali Özkan ile Ayhan Batur'un da bulunduğu 17 kişi gözaltına alınmıştır. 28.12.2016 tarihinde de "Aynes Gıda'nın 5 gün önce TMSF bünyesine geçmiş olduğu" duyurulmuştur.

Bizim Menkul Değerler A.Ş.

Diğer taraftan, Borsa İstanbul'da işlem görmeyen ancak yatırım kuruluşu olması nedeniyle Borsa üyesi olan Bizim Menkul Değerler A.Ş.'ye, Ticaret Sicili Gazetesinden Kayseri 2. Sulh Ceza Hakimliğinin 18.08.2016 tarih, 2016/3005 D. İş sayılı kararı ve Kayseri 2.Ağır Ceza Mahkemesi'nin 26.08.2016 tarih, 2016/1391 D. İş sayılı kararı ile kayyım atanmıştır.

Darbe Girişimi Öncesinde 11-15 Temmuz Haftası İstanbul Borsası Piyasalarında Gerçekleştirilen İşlemlere İlişkin İnceleme

11.07.2016-15.07.2016 döneminde Pay Piyasası ile Vadeli İşlem ve Opsiyon Piyasasında (VİOP) en çok işlem gerçekleştiren ve darbe kalkışması öncesinde dikkat çekici nitelikte pozisyon oluşturan 117 yatırımcıdan yerli yatırımcı statüsünde değerlendirilen 88 yatırımcının 11.07.2016-15.07.2016 döneminde Borsa İstanbul'da gerçekleştirdiği işlemler incelenmiştir. SPK ile Borsa İstanbul'un birlikte yürüttüğü bu inceleme sonucu tespit edilen hususlarla ilgili olarak 11.11.2016 tarihli bir Rapor SPK'ya iletilmiştir.

11/07/2016-15/07/2016 döneminde Pay Piyasasında ve VİOP'ta gerçekleştirilen işlemlerin geçmiş işlem kalıplarına uygun olup olmadığı, VİOP işlemleri amacıyla bulundurduğu nakit teminatının veya çeşitli bankalar nezdindeki kaynaklarının ne kadarını VİOP işlemlerine yönlendirdiği ve emirlerini telefon ile ileten yatırımcıların ses kayıtlarında dikkat çekici bir hususun bulunup bulunmadığı hususları ayrıntılı olarak incelenmiştir.

Yapılan incelemeler neticesinde 88 yatırımcıdan 5'inin işlemleri, işlemlerin niteliğine ilişkin maddi tespitlerin yanı sıra emirlerinin iletimine ilişkin ses kayıtlarında şüpheli ifadelerin yer alması ve/veya SPK tarafından kendilerine yazılı olarak yöneltilen soruları Rapor tarihi itibarıyla cevaplamaması nedeniyle dikkat çekici bulunmuştur.

2.2.3.7. SPK'nın FETÖ İle Mücadelede Kapsamındaki Çalışmaları

Sermaye Piyasası Kurulunca Komisyona sunulan 12.12.2016 tarih ve 24171390-622.03-E.13235 sayılı cevabi yazıda, Asya Katılım Bankası A.Ş., Taraf Gazetecilik Sanayi ve Ticaret A.Ş., Koza Grubu halka açık şirketleri (*Koza Altın İşletmeleri A.Ş., İpek Doğal Enerji Kaynakları Araştırma ve Üretim A.Ş. ve Koza Anadolu Metal Madencilik İşletmeleri A.Ş.*), Boydak Holding A.Ş. şirketleri (*Bizim Menkul Değerler A.Ş. ve Hes Hacılar Elektrik Sanayi ve Ticaret A.Ş.*) ve Royal Halı İplik Tekstil Mobilya Sanayi ve Ticaret A.Ş. ile ilgili olarak SPK Başkanlığınca gerçekleştirilen inceleme ve denetlemeler sonucunda alınan çeşitli Kurul kararlarına (*suç duyurusu/ hukuk davası/ idari para cezası*) yer verilmiştir. SPK'nın bu kararları aşağıda özetlenmiştir:

Taraf Gazetecilik Sanayi ve Ticaret A.Ş. ile ilgili olarak;

Taraf Gazetecilik'in yönetim kontrolüne sahip ortağı Alkım Basım Yayın Dağıtım A.Ş.'den, Mürekkep Matbaacılık Medya Basım Radyo ve Televizyon İşletmeciliği A.Ş. tarafından satın alınması işlemine ilişkin olarak, SPK Tebliğine aykırı olarak pay satış bilgi formu hazırlamadan ve Kurul onayına sunmadan satış gerçekleştirmesi nedeniyle 19.08.2014 tarihli Kurul Karar Organı kararınca Şirkete idari para cezası uygulanmış, satış işleminde bariz hesap hatası bulunan Değerleme Raporu'na dayalı olarak Taraf Gazetecilik'in Alkım Basım lehine faiz hariç yaklaşık 10 milyon TL zarara uğratılması nedeniyle SPK Kanunu'nun 115. maddesi uyarınca Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur.

Koza Grubu halka açık şirketleri ile ilgili olarak;

İpek Doğal Enerji Kaynakları Araştırma ve Üretim A.Ş. ile Koza Anadolu Metal Madencilik İşletmeleri A.Ş.'ye 2010-2011 yılları finansal tablolarının mevzuata aykırı olarak düzenlenmesi gerekçesiyle, Kurul Şirkete idari para cezası uygulamıştır.

Koza Altın'a ait Himmetdede Altın Madeni tesisi inşaatı işinin ilişkili taraf İK Akademi İnşaat Proje ve Taahhüt A.Ş. tarafından emsallerine uygunluk, piyasa teamülleri, ticari hayatın basiret ve dürüstlük ilkelerine aykırı olarak farklı fiyat, ücret, bedel ve şartlar içeren ticari uygulamalar yapmak gibi işlemler yoluyla halka açık Koza Altın'ın karının veya malvarlığının 31.12.2015 tarihi itibariyle 70 milyon ABD Doları azaltılarak Koza Altın'ın ilişkili tarafı olan İK Akademi'ye bu tutarda kâr veya malvarlığı aktarımı yapılması nedeniyle suç fiilinde sorumluluğu bulunan Hamdi Akın İpek, Cafer Tekin İpek, Ali Serdar Hasırcıoğlu ve Şaban Aksöyek hakkında SPK Kanunu'nun 115. maddesi uyarınca Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmuştur,

2.2.3.8. Hazine Müsteşarlığının FETÖ İle Mücadele Kapsamındaki Çalışmaları

Hazine Müsteşarlığınca Komisyona sunulan 27 Aralık 2016 tarihli ve 60805253-619 sayılı cevabi yazıya göre, özetle; Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Başmüfettişi tarafından düzenlenen 18.12.2014 tarih ve 031/-B/12 sayılı İnceleme Raporu kapsamında, *"Kimse Yok Mu Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği"* hakkında 1567 sayılı Kanun'un 3. maddesi uyarınca yasal işlem başlatılması amacıyla İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına bildirimde bulunulmuştur.

Borsa İstanbul A.Ş.'nin 23.02.2016 tarihli yazısının ekinde yer alan Denetim ve Gözetim Kurulu Baş Denetçileri tarafından düzenlenen 19.02.2016 tarihli Dış Denetim Raporunda yer alan hususları da içerecek şekilde; Özbey Kıymetli Madenler Ticaret A.Ş. unvanlı şirketin iş ve işlemlerinin incelenmesine için 10.03.2016 tarihinde söz konusu Rapor ve şirket incelenmek üzere Hazine Kontrolörleri Kuruluna (HKK) iletilmiştir.

Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER) kanalıyla yapılan ve Hazine Müsteşarlığına iletilen şikayetlerde listeler halinde ad-soyad bilgileri sunulmuş olan eksperler ve ticari unvanları ve/veya personel ad-soyad bilgileri sunulmuş olan acenteler hakkında gerekli incelemeler başlatılmış olup, soruşturma başlatılmak üzere Sigorta Denetleme Kurulu'na (SDK) yazı yazılmıştır. SDK'da yapılan çalışmalar halihazırda devam etmekte olup, soruşturmaların sonuçlanmasını müteakip gerekli işlemler yapılacağı belirtilmiştir.

Sigorta Denetleme Kurulu Başkanlığının görev ve yetki alanında bulunan sigortacılık ve bireysel emeklilik sektörlerinde FETÖ güçlü bir yapılanmaya sahip değildir. Halen TMSF bünyesindeki Asya Katılım Bankası'nın bağlı ortaklığı olan bir sigorta (Işık Sigorta AŞ) ve bir emeklilik şirketi (Asya Emeklilik ve Hayat AŞ) mevcut olmakla birlikte her iki şirket de ölçek büyüklüğüne göre küçük şirketler arasındır. Bu iki şirketin ihale süreçleri, TMSF ile ilgili başlık altında anlatılmıştır. 2016 Ekim ayı itibarıyla Işık Sigorta AŞ'nin prim üretimi %0,6 pazar payı ile 122,4 milyon TL'dir. Asya Emeklilik ve Hayat AŞ ise 194 bin TL prim üretimi ile son derece düşük pazar payına sahiptir.

21 Kasım 2016 tarihinden itibaren yapılan tüm ödemelerde Defterdarlık Soruşturma Ekranından ödeme yapılacak şahsın/firmanın FETÖ ile bağlantısı olup olmadığı kontrol edilmekte, ödemeler yalnızca söz konusu örgüt ile bir ilişkisi olmadığı tespit edilenlere yapılmaktadır. Ayrıca, büyük alımlarda alım yapılmadan önce firmalar hakkında bu yönüyle bir kontrol ve değerlendirme yapılmaktadır.

KHK'lar kapsamında kapatılan dernekler, vakıflar ve diğer kuruluşlar arasında mevcut uygulaması veya nihai ödeme süreci devam eden programlarda yer alan hibe faydalanıcısı kuruluşlar olup olmadığını kontrol eden Merkezi Finans ve İhale Biriminin tespit ettiği derneklerle ilgili olarak aşağıdaki işlemler yapılmıştır:

• Uygulama süresi devam eden 1 adet sözleşme Koordinatör (Başvuru Sahibi) derneğin kapatılması sebebiyle feshedilmiştir.

• Uygulama süresi devam eden 1 adet sözleşme Eş-faydalanıcı (Eş-başvuran/Proje ortağı) derneğin kapatılması sebebiyle askıya alınmıştır.

• Uygulama süresi sona ermiş ve nihai ödeme süreçleri devam eden 3 adet sözleşme Koordinatör (Başvuru Sahibi) derneklerin kapatılması sebebiyle feshedilmiştir.

Merkezi Finans ve İhale Birimi sorumluluğunda yürütülen Jean Monnet Burs Programı ile 2015-2016 Akademik yılında yurtdışı yüksek lisans/araştırma programlarına gönderilen kamu görevlilerinden OHAL kapsamındaki KHK'larla kamu görevinden çıkarıldığı görülen 3 bursiyer ile Jean Monnet Burs Programı altında imzalanan sözleşmeler feshedilmiş ve kendilerine şimdiye kadar yatırılan burs tutarları geri istenmiştir.

İdari ve Mali İşler Dairesi Başkanlığı tarafından 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu hükümleri çerçevesinde yapılan ihale ve diğer tüm işler EKAP (Elektronik Kamu Alımları Platformu) aracılığıyla ve firmaların FETÖ irtibatı da dahil olmak üzere sakıncalı olup olmadıkları kontrol edilerek yürütülmektedir.

2.2.3.9. Dışişleri Bakanlığının FETÖ'nün Yurtdışı Yapılanması ve Ekonomik Gücünün Tasfiyesine Yönelik Bazı Çalışmaları

Dışişleri Bakanlığının FETÖ ile mücadele kapsamındaki çok sayıdaki çalışmalarından bir kısmı örgütün yurtdışındaki ekonomik gücünün tasfiyesine yöneliktir.

Dışişleri Bakanlığınca Komisyona sunulan 29 Kasım 2016 tarihli ve 48193831-951.03-2016/11660778 sayılı cevabi yazıda özetle;

FETÖ'nün şirketler ve işadamları dernekleri gibi ekonomik kuruluşlar aracılığıyla yurtdışında yürüttüğü ticari faaliyetlerin Dışişleri Bakanlığının Dış Temsilciliklerince ilgili kurumlarla eşgüdüm içerisinde yakından takip edildiği, FETÖ iltisaklı şirket ve derneklerin ülkemizi temsil etmelerinin mümkün olmadığı hususunun tüm Büyükelçiliklerimizce düzenli olarak bulundukları ülkelerdeki resmi makamların dikkatine getirildiği, bu bağlamda, anılan şirket ve derneklerin uluslararası terörizmin finansmanına katkıları ve yasadışı ticari faaliyetleri aracılığıyla bulundukları ülkelere karşı oluşturdukları tehdit hakkında yabancı muhatapların bilgilendirildiği, ilgili ülke resmi makamlarının FETÖ iltisaklı ekonomik kuruluşlara ilişkin yürütebilecekleri hukuki soruşturma ve incelemelerde Dışişleri Bakanlığı Teşkilatının her türlü işbirliğine açık olduğu mesajının yabancı muhataplar nezdinde yinelendiği,

Belirtilmiştir.

2.2.3.10. Bankalararası Kart Merkezi'nin FETÖ İle Mücadele Kapsamındaki Çalışmaları

Bankalararası Kart Merkezi, Komisyonumuza 26 Ocak 2017 tarihinde ilettiği cevabi yazısında[383] FETÖ ile mücadele kapsamındaki çalışmalarını anlatmıştır. Buna göre;

- 1990 yılında 13 kamu ve özel Türk bankasının ortaklığıyla kurulan Bankalararası Kart Merkezi A.Ş.'nin (BKM) tarafından yürütülmekte olan faaliyetlerden takas ve mahsup, ödeme sistemi işleticiliği ve kartlı sistem kurma faaliyetleri, 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu ile 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun ve bunlara ait düzenlemeler kapsamında, BDDK ve Merkez Bankası tarafından verilen izinler doğrultusunda, söz konusu kurumların denetim ve gözetiminde sürdürülmektedir.
- 17-25 Aralık 2013 süreci sonrasında BKM faaliyetlerini mevcut en iyi uygulamalar, görevler ayrılığı prensibi doğrultusunda her türlü denetime tabi olarak yürüttüğünü ve denetim ve gözetimine tabi olduğu düzenleyici kurumlar dâhil olmak üzere hiçbir kamu kurumu tarafından çalışanları, tedarikçileri ve diğer iş ilişkileri ile ilgili olarak FETÖ konusunda BKM'ye herhangi bir bilgi, uyarı veya talimat iletilmediğini ifade etmiştir.
- 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrası, BKM'de FETÖ yapılanmasına karşı alınan tedbirler üç başlıkta özetlenmektedir:
  1. **Mahkemeler ve çeşitli kamu kurum ve kuruluşları tarafından BKM'ye yöneltilen bilgi taleplerinin karşılanması:** 15 Temmuz 2016 - 26 Ocak 2017 tarihleri arasında BKM'ye ulaşan 35 adet bilgi talebi, bankacılık sırrı ve müşteri sırrının korunmasına yönelik mevzuata ve kişisel verilerin korunması mevzuatına uygun şekilde ve mümkün olan en kısa sürede yanıtlamış, BKM'de olmayan bilgiler konusunda ise gerekli yönlendirmeler yapılmıştır.
  2. **OHAL ile ilgili KHK'larla kapatılan işyerleri hakkında BKM üyeleriyle bilgi paylaşımı:** KHK'lar ile kapatılan işyerlerine ait kartlı ödeme işlemleri için, söz konusu işyerlerinin müşterileri, ilgili kart çıkaran bankalara çok sayıda harcama itirazında bulunmuştur. Kartlı ödemeler sektörünün tamamını etkileyen bu durumun etkin bir şekilde yönetilebilmesi ve kart hamillerinin, kapatılan işyerlerinden olan alacakları bakımından Maliye Bakanlığı ve Vakıflar Genel Müdürlüğüne

[383] BKM'nin Komisyonumuza sunduğu 26 Ocak 2017 tarihli ve 2017-HHB-222 sayılı cevabi yazısı.

başvurmaya yönlendirilmesi için gerek Türkiye Bankalar Birliği nezdinde gerekse BKM nezdinde bankaların katılımıyla düzenlenen bilgilendirme toplantıları yapılmıştır. Ayrıca, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 73. Maddesine uygun olarak, kartlı ödemeler sektöründe yer alan tüm bankaların KHK'lar kapsamında kapatılan işyerleri hakkında birbirleriyle bilgi paylaşımında bulunabilmesi için bir çalışma başlatılmış; BKM üyelerinin çalışmakta oldukları ve KHK'lar kapsamında kapatılan işyerlerini BKM'ye bildirmesi ve BKM'nin bu listeleri konsolide ederek ve herhangi bir değişiklik yapmaksızın tüm üyelerine duyurması sağlanmıştır.

3. **Düzenleyici kurumlar ve kamu otoritesi tarafından belirtilen siber olaylara yönelik riski yönetmek amacıyla oluşturulan güvenlik seviyeleri ve aksiyon planları:** Siber olaylar kapsamında, olası siber saldırılar durumunda belirlenebilecek 3 adet güvenlik seviyesi oluşturulmuştur:

   Siyah Alarm: BKM'ye saldırı var.

   Kırmızı Alarm: Sektöre siber saldırı var.

   Sarı Alarm: Bir uyarı alındı, olası saldırı var.

   Her bir seviye için aksiyonlar belirlenmiştir. Bu çerçevede, BTK-USOM'dan gelen Finans Sektörüne Siber Saldırı ihtimali bilgilendirmesinin ardından aşağıdaki tarihlerde Sarı Alarm'a geçilmiştir:

   1) 21 Temmuz – 1 Ağustos 2016
   2) 10 – 15 Ağustos 2016
   3) 15 – 22 Ağustos 2016

   Tüm sarı alarm geçişlerinden sonra diğer finans kuruluşları ile irtibat halinde durum incelenmiş, bir sorun tespit edilmediği ve tehdidin devam etmediği görüşüne yer verilerek normal çalışma şekline geri dönülmüştür.

- BKM nezdinde, kredi kartı harcama ve diğer özel bilgilere ulaşma riski oluşturacak herhangi bir bilgi güvenliği olayı olmamakla birlikte, kartla yapılan harcama bilgilerine yetkisiz olarak üçüncü kişiler tarafından ulaşılmış olduğu varsayıldığında dahi; bu bilgilerden, kişilerin harcamalarına dair bilgilere ulaşılabilmesi için, BKM'den yetkisiz olarak bilgi edinen kişilerin aynı zamanda söz konusu kartı ihraç eden bankada tutulan kart hamili bilgilerine de ulaşması ve elde ettiği iki veri setini birbiriyle ilişkilendirmesi gerekecektir. FETÖ unsurlarının veya yetkisiz diğer kişilerin, sadece BKM'deki verilerden hareket ederek belirli kişilerin harcama bilgilerine ulaşması mümkün görünmemektedir. Bu nedenle, FETÖ unsurlarının tek başına BKM üzerinden belirli

kişilere/firmalara ait harcama bilgilerine ulaşmış olmaları mümkün görülmediği için, BKM tarafından konuyla ilgili bir çalışma yapılmamıştır.

- BKM'ye yönelik gözardı edilebilir veya kayıp potansiyeli düşük/bilinmeyen bilgi güvenliği olayları dışında, BKM'de toplanan kredi kartı harcama ve diğer özel bilgilere erişilme riskini oluşturabilecek nitelikte ve şiddette bir siber güvenlik olayı tespit edilmemiştir.
- BKM vasıtası ile bankacılık sistemine bir saldırı olduğuna dair BKM'nın herhangi bir tespiti olmadığı gibi; BKM üyeleri ve yetkili kurumlar BDDK ve TCMB tarafından da bu konuya dair BKM'ye yapılmış herhangi bir bildirim veya şikâyet de bulunmamaktadır.

2.2.4. FETÖ'nün Medya Gücünün Tasfiyesi

"Her türlü kullanıma açık" dokusuyla iletişim teknolojileri 15 Temmuz darbe girişimcileri ve yanlıları tarafından da operasyonel biçimde kullanılmıştır. Özellikle yasa dışı dinlemeler ve dershanelerin kapatılması sürecinde yoğunlaşan Paralel Medya saldırıları, 17 ve 25 Aralık darbe girişimiyle en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Bu süreçte sıklıkla tekrar edilen ***"hırsızlık"*** ve ***"yolsuzluk"*** vurguları, MİT tırlarına yapılan yasa dışı operasyonla birlikte uluslararası boyut kazanmış, bu müdahale üzerinden dünya kamuoyuna Türkiye Cumhuriyeti devletinin terör örgütlerine yardım ettiği algısı yaratılmak istenmiştir. 15 Temmuz'dan önce de Paralel Yapı mensupları Twitter'ı ve diğer sosyal medya ağlarını, hükümete karşı kara propaganda yapmak ve algı yönetmek amacıyla etkin bir şekilde kullanmışlardır. Buna örnek olarak vatandaşları galeyana getirmek ve paylaşımlarıyla hükümete karşı şüphe uyandırmak adına paylaşımlar yapan *"Fuatavni"* gösterilebilir. FETÖ'nün darbe girişiminin başladığı saatlerde de, sosyal medyada örgüt kontrolündeki hesaplardan, vatandaşları yönlendirmek amacıyla paylaşımlar yapılmıştır. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın vatandaşları meydanlara çağırmasının ardından devreye giren Twitter ve Facebook'taki sosyal medya hesapları, halkı sokağa çıkmak yerine evlerinde kalmaya ikna etmeye çalışmıştır. Bir kısım hesaplar üzerinden ise darbe girişimine açıkça destek verilerek, Cumhurbaşkanı Erdoğan başta olmak üzere kalkışma karşısında yer alanlara ağır hakaretler edilmiştir. 15 Temmuz gecesi gerçek dışı haberler de halkın darbeye karşı göstermiş olduğu direnişi kırmak ve Türkiye'yi kaosa sürükleme çabasıyla darbeciler ve destekçileri tarafından kullanılmıştır.

Örgütün medya gücünün tasfiyesi, örgütün iletişim ve propaganda imkan ve mecralarını ortadan kaldırmak bakımından ertelenemez bir gereklilik haline gelmiştir.

FETÖ'nün 15 Temmuz Darbe Girişimi Sonrası Kapatılan Medya Organları

Haber Ajansları

Cihan Haber Ajansı, Muhabir Haber Ajansı, Sem Haber Ajansı

Televizyonlar

Barış TV, Bugün TV, Can Erzincan TV, Dünya TV, Hira TV, Irmak TV, Kanal 124, Kanal Türk, MC TV, Mehtap TV, Merkür TV, Samanyolu Haber, Samanyolu TV, SRT Televizyonu, Tuna Shopping TV, Yumurcak TV.

Radyolar

Aksaray Mavi Radyo, Mavi Radyo, Berfin FM, Burç FM, Cihan Radyo, Dünya Radyo, Esra Radyo, Haber Radyo Ege, Herkül FM, Jest FM, Kanal Türk Radyo, Radyo 59, Radyo Aile Rehberi, Radyop Bamteli, Radyo Cihan, Radyo Fıkıh, Radyo Küre, Radyo Mehtap, Radyo Nur, Radyo Şimşek, Samanyolu Haber Radyosu, Umut FM, Yağmur FM.

Gazeteler

Adana Haber Gazetesi, Adana Medya Gazetesi, Akdeniz Türk, Şuhut'un Sesi Gazetesi, Kurtuluş Gazetesi, Lider Gazetesi, İşçehisar Durum Gazetesi, Türkeli Gazetesi, Antalya Gazetesi, Yerel Bakış, Nazar, Batman Gazetesi, Batman Postası, Batman Durum, Bingöl Olay, İrade, İskenderun Olay Gazetesi, Ekonomi, Ege'den Son Söz Gazetesi, Demokrat Gebze, Kocaeli Manşet, Bizim Kocaeli, Haber Kütahya Gazetesi, Gediz Gazetesi, Zafer Gazetesi, Hisar Gazetesi, Turgutlu Havadis Gazetesi, Milas Feza Gazetesi, Türkiye'den Yeni Yıldız Gazetesi, Yeni Yıldız Gazetesi, Hakikat Gazetesi, Urfa Haber Ajansı Gazetesi, Ajans 11 Gazetesi, Yeni Emek, Banaz Postası, Son Nokta, Mekür Haber, Millet, Bugün, Meydan, Özgür Düşünce, Taraf, Zaman, Today's Zaman.

Dergiler

Akademik Araştırmalar Dergisi, Aksiyon, Asya Pasifik, Bisiklet Çocuk, Diytalog Avrasya, Ekolife, Ekoloji, Funtain, Gonca, Gül Yaprağı, Nokta, Sızıntı, Yağmur, Yeni Ümit, Zirve Dergisi.

Yayınevi ve Dağıtım Kanalları

Altın Burç Yayınları, Burak Basın Yayın Dağıtım, Define Yayınları Dolunay Eğitim Yayın Dağıtım, Giresun Basın Yayın Dağıtım, Gonca, Gülyurdu, GYV, Işık Akademi, Işık Özel Eğitim Yayınları, İklim Basın Yayın Pazarlama, Kaydırak Yayınları, Kaynak Yayınları, Kervan Basın Yayıncılık, Kuşak Yayınları, Muştu Yayıncılık, Nil Yayınları, Rehber Yayınları, Sürat

Basın Yayın Reklamcılık ve Eğitim Araçları, Sütün Yayınları Şahdamar Yayınları, Ufuk Basın Yayın Haber Ajans Pazarlama, Ufuk Yayınları, Waşanxaneya Nil, Yay Basın Dağıtım, Yeni Akademi, Yitik Hazine, Zambak Basın Yayım.

2.2.5. FETÖ'nün Yurtdışındaki Gücünün Azaltılması ve Faaliyetlerinin Engellenmesine Yönelik Olarak Alınan Tedbirler

FETÖ eşine evvelce rastlanmamış genişlikte küresel bağlantıları bulunan bir örgüttür. Örgütün küresel bağlantıları ve yurtdışı faaliyetlerinin etkisiz kılınması örgütün çökertilmesinde büyük önem taşımaktadır. FETÖ'nün yurtdışındaki etkinliğinin azaltılması ve yok edilmesi amacına matuf olarak ilgili kurumlarca 15 Temmuz Darbe Girişimi öncesinde başlayan çalışma ve girişimler kalkışmanın akabinde de sürmüştür.

2.2.5.1. FETÖ'nün Yurtdışındaki Dernek, Vakıf, Şirket, Lobi vb. Adı Altında Yürüttüğü Faaliyetlere Karşı Yürütülen Mücadele

Dışişleri Bakanlığının Komisyonumuza sunduğu 29.11.2016 tarih ve 48193831-951.03-2016/11660778 sayılı yazı ekinde yer verilen bilgiler;

FETÖ'nün 160'a yakın ülkede mevcut olduğunu, 800'e yakın okul ve üniversite, 100'e yakın öğrenci yurdu, 1000'den fazla STK/vakıf/dernek, 200'den fazla yazılı ve görsel medya, 500'den fazla şirketten oluşan devasa bir ağ üzerinden faaliyet yürüttüğünü,

Bu küresel ağ içerisinde sadece yönetici konumunda bulunan şahıslar dikkate alındığında örgüt üyelerinin sayılarının 3.000'i geçtiğini, FETÖ okullarındaki öğretmenler ve aileleri, FETÖ iltisaklı diğer oluşumlarda görev alanlar, aileleri, FETÖ okullarından mezun olmuş öğrenciler hesaba katıldığında, yurtdışında FETÖ'yle iltisaklı olup sayıları onbinlerle ifade edilebilecek bir grubun mevcudiyetinden bahsedilebileceğini,

Göstermektedir.

2.2.5.2. Dışişleri Bakanlığı ve Dış Temsilciliklerimiz Tarafından Gerçekleştirilen Bilgilendirme Çalışmaları

Dışişleri Bakanlığının Komisyonumuza sunduğu 29.11.2016 tarih ve 48193831-951.03-2016/11660778 sayılı yazıda belirtildiği üzere; 15 Temmuz gecesinden itibaren, uluslararası kamuoyu nezdinde Cumhuriyet tarihimizin en yoğun bilgilendirme çabalarından biri sürdürülmüş; 15 Temmuz sonrası yurtdışında ve ülkemizde gerçekleşen tüm üst düzey ziyaretlerde, Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Dışişleri Bakanı düzeyindeki muhataplarımızla yapılan görüşmelerin ana gündemini 15 Temmuz darbe teşebbüsü ve FETÖ oluşturmuştur.

Yurtdışındaki temsilciliklerimiz 24 Kasım 2016 tarihi itibariyle Cumhurbaşkanı düzeyinde 70, Başbakan seviyesinde 92, Bakan seviyesinde 682, Milletvekili düzeyine 1522, diğer üst düzey yetkililerle 6362 adet olmak üzere, toplam 8728 resmi girişimde bulunmuşlardır. Bu dönem zarfında dış temsilciliklerimizin yazılı ve görsel basınla gerçekleştirdiği mülakat sayısı 2.318; basın toplantısı sayısı 241; yayınlanan makale ya da mektup sayısı ise 500'dür.

Dışişleri Bakanı Sayın Çavuşoğlu, 120'yi aşkın mevkidaşıyla ağırlıklı olarak FETÖ konusunda yüz yüze veya telefon görüşmeleri yapmıştır. FETÖ ile mücadele, yurtdışında dış temsilciliklerimizce yürütüldüğü gibi, ülkemizdeki yabancı muhataplar da bu konuda düzenli olarak bilgilendirilmektedir. Bu çerçevede, Dışişleri Bakanlığı merkez teşkilatınca Ankara'daki yabancı temsilciliklere yönelik 3 ayrı brifing düzenlenmiştir. Ayrıca, FETÖ ile mücadele kapsamında *"www.15.07.gov.tr"* adresli web sayfası temsilciliklerimizin önerileri doğrultusunda açılmıştır.

2.2.5.3. Yurtdışında FETÖ İle Mücadele Bağlamında Yürütülen Faaliyetler ve Alınmaya Başlanan Sonuçlar

Dışişleri Bakanlığının Komisyonumuza sunduğu 29.11.2016 tarih ve 48193831-951.03-2016/11660778 sayılı yazıda belirtildiği üzere; yurtdışındaki FETÖ yapılanmasıyla mücadele bağlamında Dışişleri Bakanlığının önceliklerinden biri FETÖ'nün yurtdışındaki yapılanmasının sağlıklı bir haritasının oluşturulması ve bu haritanın süreç içerisinde güncellenmesidir.

Diğer taraftan Dışişleri Bakanlığının çalışmaları, FETÖ bağlantılı okulların kapatılması veya devredilmesi, vakıf ve derneklerin faaliyetlerine izin verilmemesi, iltisaklı şahısların yurtdışında hareket alanı bulmalarının ve adaletten kaçmalarının engellenmesi, finans kaynaklarının kurutulması alanlarında yoğunlaşmaktadır.

Türkiye'nin girişimleri sonucunda, İslam İşbirliği Teşkilatı 19 Ekim 2016'da tarihi bir karar alarak FETÖ'yü terör örgütü ilan etmiştir. Üye devletler FETÖ'ye karşı gerekli her türlü tedbiri almaya ve bu yönde ülkemizle işbirliği yapmaya davet edilmiştir. Ayrıca, 12-13 Ekim tarihlerinde Riyad'da düzenlenen Körfez İşbirliği Teşkilatı Bakanlar Toplantısının ardından yayımlanan ortak bildiride, Türkiye'nin çabalarıyla gündeme alınan FETÖ gibi yapılardan kaynaklanan terörizmin yeni biçimlerine karşı koyma konusundaki kararlılık teyit edilerek bu örgütün terörist niteliği ortaya konulmuştur.

Son olarak, 28 Kasım-1 Aralık 2016 tarihlerinde Kamboçya'nın Siem Reap şehrinde düzenlenen Asya Parlamenterler Asamblesi (APA) Toplantısı Bildirisine, FETÖ'nün bir terör örgütü olduğunu, söz konusu terör örgütüyle mücadelesinde ülkemizle tam dayanışma

içerisinde bulunulduğunu vurgulayan ve APA üyesi ülkelerin söz konusu terör örgütüne karşı gereken önlemleri almaları yönünde çağrıda bulunan bir paragraf eklenmiştir.

2.2.5.4. 15 Temmuz Darbe Girişimi Sonrasında FETÖ'nün Yurtdışındaki Faaliyetlerinde İzlenen Değişim, Nispeten Güçlü Olduğu ve Etkinliğinin Azaldığı Bölgeler

FETÖ'nün yurtdışı yapılanması, esasen 17/25 Aralık yargı darbesi teşebbüsünden sonra ısrarla sürdürülen girişimlerin etkisiyle etkinliğini kaybetmeye başlamıştır. 15 Temmuz sonrasında ise, örgütün yurtdışı yapılanmasının ciddi bir darbe aldığını söylemek mümkündür. Bu çerçevede, isimleri açığa çıkan FETÖ unsurları Türkiye'nin ve ilgili ülke makamlarının takibinden kurtulmak için yer değiştirmekte, bir kısmı Türkiye'ye sınır dışı edilmekte, okullar ve dernekler kapanmakta veya devredilmektedir. FETÖ iltisaklı şirketlerin iş yapabilme kapasiteleri ciddi oranda azalmış durumdadır. FETÖ iltisaklı olma keyfiyetinin, bu unsurlar bakımından ciddi bir yük oluşturduğu bir döneme girilmiştir. Dolayısıyla, evvelce bu bağlantılarını ortaya koymaktan çekinmeyen FETÖ unsurları, şimdi bu bağlantılarını gizlemeye çalışmaktadırlar. Böylece okul, dernek vs. isimleri değiştirilmekte, FETÖ şirketlerinin yönetim kurullarında değişikliğe gidilmekte, web siteleri kapatılmakta veya FETÖ/Gülen bağlantılı olduklarını ortaya koyan unsurlardan arındırmaya çalışılmaktadır.

Diğer taraftan, FETÖ unsurlarının, başta ABD ve Avrupa ülkeleri olmak üzere yerleştikleri tüm ülkelerde etkin PR/lobi/nüfuz mekanizmaları oluşturdukları, siyasi elitlere ve medyaya ulaşabildikleri ve bu araçları etkileri giderek azalmakla birlikte halen kullanabildikleri de bir vakıadır.[384]

2.2.6. FETÖ'nün Eğitim Kurumları ve Faaliyetlerinin Tasfiyesi

Milli Eğitim Bakanlığınca örgüte karşı alınan tedbirlerin önemli bir kısmı 15 Temmuz Darbe Girişiminden önce hayata geçirilmiş olmakla birlikte darbe girişiminden sonra da somut tedbirler alınarak örgütün etkisinin ortadan kaldırılması hedeflenmiştir. Öncelikle örgütle bağlantısı, irtibatı ve iltisakı olan kişiler hem merkez hem de taşra teşkilatlarında görevlerinden uzaklaştırılmıştır. Yine FETÖ yapısıyla ilişkili olduğu tespit edilen tüm personel devlet memurluğundan çıkarılmıştır. Örgüte ait özel öğretim kurumlarında çalışan personelin çalışma izinleri iptal edilerek, bu kişilerin başka eğitim kurumlarında faaliyette bulunması engellenmiştir. 667 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümleri doğrultusunda 4 Ocak 2017 tarihi itibariyle 29.787 personel görevinden ihraç edilmiş, 7.515 personel ise tedbiren görevden uzaklaştırılmıştır.

---

[384] Dışişleri Bakanlığının Komisyona sunduğu 29.11.2016 tarih ve 48193831-951.03-2016/11660778 sayılı yazı.

Darbe girişimi sonrasında örgüte ait tüm eğitim kurumları ve öğrenci yurtları Devlet kurumlarının ortak çalışmaları neticesinde tespit edilmiş, örgüte ait 2257 kurum kapatılmıştır. Kapatılan bu kurumlardan 1.060'ı okul, 846'sı ise öğrenci yurdudur. Kapatılan diğer kurumlar arsında muhtelif kurslar, özel öğretim kursları, öğrenci etüt eğitim merkezleri ve motorlu taşıt sürücü kursları yer almaktadır. Örgüte ait dershanelerin faaliyetleri ise, yapılan mevzuat düzenlemeleri doğrultusunda 15 Temmuz Darbe Girişiminden önceki süreçte sona ermiştir.

Örgütün eğitim kurumlarındaki çalışmaları yakın bir şekilde takibe alan Bakanlık, 15 Temmuz Darbe Girişiminden önce gerekli mevzuat düzenlemelerini gerçekleştirmiştir. Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliğine eklenen; *"..hakkında 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun veyahut Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Bürosunun yetki alanına giren suç veya suçlardan dolayı adli veyahut idari soruşturma bulunması halinde bu soruşturmalar sonuçlandıktan sonra…*" hükmü ile bu madde hükümlerine göre soruşturma geçiren kurumların dönüşüm ve devir işlemlerinin soruşturmanın sonuçlanmasından sonra yapılabileceği hükme bağlanmıştır. Yine özel kurumlarının ruhsat işlemlerinin doğrudan Bakanlıkça kontrol edilmesi ve düzenlemesine yönelik tedbirler alınmıştır.

Yapılan yasal düzenlemelerle kurulan ve faaliyetine başlayan 'Türkiye Maarif Vakfı' da özellikle yurt dışı çalışmalarında önemli bir yer tutacaktır. Vakıf sayesinde Devletin, yurt dışında eğitim faaliyetlerinde doğrudan öncü olabilecek, örgütten devralınan kurumlar da bu Vakıf eliyle faaliyetine devam edecektir. Yine bu vakıf sayesinde, FETÖ diasporasının yurt dışındaki özellikle eğitim üzerindeki etkilerinin azaltılması mümkün olacaktır. Vakfın kuruluş amacı da; *"Yurt dışında insanlığın ortak birikim ve değerlerini esas alarak örgün ve yaygın eğitim hizmetleri vermek ve geliştirmek amacıyla okul öncesi eğitimden üniversite eğitimine kadar tüm eğitim süreçlerinde burslar vermek, okullar, eğitim kurumları ve yurtlar gibi tesisler açmak, yurt içi de dâhil olmak üzere bu kurumlarda görev alabilecek eğitmenleri yetiştirmek, bilimsel araştırmalar ve araştırma-geliştirme çalışmaları yapmak, yayınlar yapmak ve metotlar geliştirmek ve faaliyet gösterdiği ülkenin mevzuatına uygun diğer eğitim faaliyetlerini yürütmek.*" şeklinde açıklanarak, bu amaca göre de bir yapılanmaya gidilmiştir. Azerbaycan, Kazakistan, Somali, Gine ve Sudan gibi bazı ülkeler vakfın kurulması ile birlikte ülkelerindeki FETÖ okullarını bu vakfa devretmiştir.[385] Öte yandan Özbekistan 2000, Rusya Federasyonu ise 2008 yılında okulların tamamına yakınını kapatmıştır. Türkmenistan 2011'de, Tacikistan da 17-25.12.2013 olaylarının yaşanmasının akabinde FETÖ/PDY'ye ait okulları devletleştirmiştir.[386]

---

[385] "Maarif Vakfı 4 kıtada faaliyetlerine başladı", Anadolu Ajansı, http://aa.com.tr/tr/egitim/maarif-vakfi-4-kitada-faaliyetlerine-basladi/701737, Erişim: 20.03.2017.

[386] Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından Komisyonumuza sunulan 22.05.2017 tarihli ve 50-97549206 sayılı cevabi yazıda

Yine 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununa; *"Bu Kanun kapsamındaki eğitim-öğretim faaliyetlerini yapan ancak bu Kanuna uygun olarak kurum açma izni ile iş yeri açma ve çalışma ruhsatı düzenlenmeyen yerleri kuran veya işletenlere brüt asgari ücretin 20 katı idari para cezası uygulanır ve bu yerler valiliklerce kapatılır*."hükmü eklenerek yasal olmayan yollardan eğitim yapmak isteyenlerin çalışmalarının engellenmesi hedeflenmiştir.

Aynı Kanuna"…*özel hukuk hükümlerine göre yönetilen tüzel kişiler tarafından açılan özel öğretim kurumlarının kurucularında yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin ortaklığının tespit edilmesi hâlinde söz konusu kurumlara brüt asgari ücretin 20 katı idari para cezası uygulanır ve bu kurumlara yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin ortaklığının sona erdirilmesine ilişkin 30 iş günü süre verilir. Söz konusu süreye rağmen yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin ortaklığının sona erdirilmemesi veya aynı kurumda ikinci kez yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin ortaklığının tespiti hâlinde söz konusu kurumun kurum açma izni ile işyeri açma ve çalışma ruhsatı iptal edilir*."Hükmü eklenerek eğitim sistemimize muhtemel dış kaynaklı bir etkinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Maddi imkanı yetersiz öğrencilerin de özel okullarda öğrenim görmesine olanak tanıyan düzenlemeler yapılmış 5580 sayılı Özel Öğretim Kanununa eklenen*;"Eğitim ve öğretim desteği, Bakanlıkça eğitim kademelerine göre her bir derslik için belirlenen asgari öğrenci sayısının üzerinde ve her hâlükârda derslik başına belirlenen azami öğrenci sayısını geçmemek üzere verilebilir. Eğitim ve öğretim desteği; yörenin kalkınmada öncelik derecesi ve gelişmişlik durumu, öğrencinin ailesinin gelir düzeyi, eğitim bölgesinin öğrenci sayısı, desteklenen öğrenci ve öğrencinin gideceği okulun başarı seviyeleri ile öncelikli öğrenciler gibi ölçütler ayrı ayrı veya birlikte dikkate alınarak verilebilir."*hükmü ile öğrencilere eğitim öğretim desteği hakkı tanınmıştır. Halen 2016-2017 eğitim öğretim yılında özel okullarda öğrenim gören yaklaşık 320 bin öğrenci eğitim öğretim desteğinden yararlanmaktadır. Bu öğrencilerin yaklaşık yüzde doksan dokuzunun ailesinin gelir düzeyi 5.000 TL'nin altındadır. Bu destek sayesinde özel okullarda öğrenim görme imkanı olmayan orta ve alt gelir düzeyine sahip ailelerin çocuklarının da özel okul imkanlarından yararlanmasına olanak sağlanmıştır. Eğitim ve öğretim desteği uygulaması özel mesleki ve teknik eğitim okullarında öğrenim gören öğrencileri de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Bu şekilde hem ülkenin kalifiye eleman ihtiyacını çözmeye yönelik bir katkı sağlanmakta, hem de erken yaşta çocukların mesleki bir alana yönlenmesi sağlanarak çocukların FETÖ benzeri yapıların etkisine girmeleri engellenmektedir.

Öğrencilerin ders saatleri dışında desteklenmeleri için Milli Eğitim Bakanlığınca 'Destekleme ve Yetiştirme Kursları' açılmıştır. Bu uygulama ile bir taraftan öğrencilerin ders saatleri dışındaki zamanlarının yararlı bir şekilde değerlendirilmesi sağlanmış, diğer taraftan da öğrencilerin ders dışı destek ihtiyaçlarına çözüm üretilmiştir. Böylece öğrencilerin eğitim ihtiyaçları doğrudan Bakanlıkça ve Devlet imkanlarıyla karşılanmaktadır. Bu uygulama ile

eğitimde ‘fırsat ve imkân eşitliğinin’ sağlanmasına da önemli bir katkı sağlanmıştır. Sadece parası olanların gidebildiği dershanelerin yerine sosyal devleti harekete geçiren Milli Eğitim Bakanlığının uygulaması halkımızın bir dönem mahkum edildiği dershane uygulamasından kurtulmuştur.

Milli Eğitim Bakanlığınca, özel yurtların yapılandırılması ile ilgili önemli çalışmalar yapılmıştır. 02/12/2016 tarihli ve 6764 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ve 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de yapılan düzenleme ile özel öğrenci barınma hizmetleri veren kurumların kurum açma izni ile iş yeri açma ve çalışma ruhsatı verme iş ve işlemleri Bakanlığa devredilmiştir. Yine yapılan Kanun düzenlemelerine bağlı olarak Özel Öğrenci Barınma Hizmetleri Yönetmeliği ve Özel Öğrenci Barınma Hizmetleri Standartlar Yönergesinde önemli değişiklikler yapılmıştır. Buna göre; öğrenci barınma hizmetleri *“yurt”* ve *“pansiyon”* adı altında hizmet verirken, bu Yönetmelikle birlikte öğrenci barınma hizmeti verecek yerler kurum tanımı altında, *“öğrenci apartı”, “stüdyo öğrenci dairesi”, “öğrenci pansiyonu”* ve *“öğrenci yurdu”* adları ile tasnif edilmiştir. Böylece öğrencilere barınma hizmeti veren tüm kurumların denetlenmesi amaçlanmıştır. Yine öğrenci barınma hizmetleriyle ilgili bütün işlemlerin oluşturulan e-yurt modülü üzerinden yapılması hüküm altına alınmıştır.Bu kurumları işletenlerin ve kurumda görev alacak personelde ise; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıl veya daha fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile **devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, millî savunmaya karşı suçlar, devlet sırlarına karşı suçlar** ve casusluk, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık ve aynı Kanunun Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar başlığı altında düzenlenen maddelerde yer alan suçlardan mahkûm edilmemiş olması şartı ile terör örgütlerine veya *Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı bulunmaması şartı aranacaktır*. Ayrıca izinsiz faaliyet gösteren yerlerin açılamayacağı, açılması halinde valilikçe kapatılacağı hüküm altına alınmıştır. Kanunda yer alan bu hükümler sayesinde FETÖ ve benzeri yapıların oluşumu, bu oluşumlarla irtibatı olanların eğitim kurumu açıp işletmesi ve bu yapıların kontrolündeki kişilerin eğitim kurumlarında görev alması engellenmiş olacaktır.

FETÖ’nün eğitim alanındaki faaliyetlerini tam anlamıyla tasfiye edebilmek sadece Örgüt’ün yurt içindeki kurumlarını ve faaliyetlerini tasfiye etmekle mümkün olmayacaktır. Örgütün yurtdışındaki kurum ve faaliyetlerine yönelik de adımların atılması gerekmektedir. Nitekim Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, bir soru önergesine vermiş olduğu cevapta,

FETÖ'Yle irtibatı ve iltisağı bulunan yurt dışı yükseköğretim kurumlarının tanınırlıklarının kaldırıldığını ve halihazırda devam eden denklik işlemlerine son verildiğini belirtmiştir.

2.2.7. FETÖ İle Mücadele Kapsamında TÜBİTAK Tarafından Yürütülen Faaliyetler ve Alınan Önlemler

Fethullahçı Terör Örgütünün kumpas ve manipülasyon girişimlerini kolaylaştırmak ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine etkili faaliyetler yürütmek üzere yerleştiği ve teknik imkan ve kabiliyetlerinden yararlandığı kritik kurumlardan biri de TÜBİTAK olmuştur.

Komisyonun 16.11.2016 tarihli toplantısında Komisyona bilgi veren YÖK Üyesi Abdullah Çavuşoğlu;

"2014 Şubat ayında Sayın Fikri Işık'ın önerisiyle TÜBİTAK'a Başkan Yardımcısı olarak atandığını, 2011'de göreve getirilen eski TÜBİTAK Başkanı Yücel Altunbaşak'ın stratejik pozisyonlarda görev yapan 600 kişinin görevine son verdiğini, bunların yerine 379'u Açık Öğretim Fakültesi mezunu, 180'i fizik bölümü mezunu olmak üzere TÜBİTAK gibi kritik bir kurumda yapacağı bir iş olmayan 559 kişiyi işe aldığını, örgüte himmet sağlamak için böyle bir mekanizma kurulduğunu, kendisinin Başkan Yardımcısı olarak atanmasından sonra 1000 kişinin görevine son verdiğini, yerlerine aralarında daha önce gönderilmiş olanların da bulunduğu kalifiye elemanlar aldıklarını,

TÜBİTAK'a yerleşen örgüt mensuplarının Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın değişik telefon konuşmalarından aldıkları kısımları bir araya getirip yapıştırarak düzmece ses kayıtları oluşturduklarını,

Dönemin Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın TÜBİTAK'taki örgüt mensuplarınca kriptolu telefonlar üzerinden dinlendiğini, Fikri Işık'a kriptolu telefonları toplamayı teklif ettiğini ve bu teklifin kabul edilmesi üzerine kurumlardaki tüm kriptolu telefonların toplandığını,

2010 KPSS sorularının çalınması ile ilgili soruşturmada TÜBİTAK'ın siber güvenlik birimlerinde yerleşmiş örgüt mensuplarının soruların çalınması gerçeğini örtbas etmeye yönelik güdümlü bir bilirkişilik yaptıklarını,

Başbakanlığa böcek yerleştirilmesi hadisesine bazı polislerin karışmış olduğunu, bu olay ile ilgili olarak, TÜBİTAK'ta görevli örgüt mensubu H.P. ve başka bir elektrik mühendisinin böceği yerleştirdiği video görüntüleriyle sabit polis memurlarını savunmak için Savcılık Makamına gerçeğe aykırı bilgi verdiğini,

Örgütün üniversite sınavları ve çeşitli statülerde memur/ kamu görevlisi alımına esas teşkil eden sınavlara (KPSS) müdahil olduğunu, soruları çaldığını"

İfade etmiştir.[387]

TÜBİTAK tarafından Komisyona sunulan 29.12.2016 tarih ve 42133951-900.E.264828 sayılı cevabi yazıda, Fetullahçı Terör Örgütü ile mücadele kapsamında Kurumca yürütülen faaliyetler çerçevesinde;

"15.07.2016-30.11.2016 tarihleri aralığında Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının Onaylarıyla oluşturulan Komisyon tarafından yapılan incelemeler neticesinde 205 TÜBİTAK personelinin kamu görevinden çıkarıldığı, haklarında duyulan şüphe gereğince 166 TÜBİTAK personelinin de iş akdine tazminatsız son verildiği, ayrıca 17/25 Aralık süreci sonrasında 4857 sayılı Kanun'un verdiği yetki çerçevesinde örgütle irtibatı olduğu düşünülen personelin iş akitlerinin feshedildiği, anılan rakamlara ek olarak 01.02.2014-15.07.2016 tarihleri arasında iş akdi feshedilen, deneme süresi sonunda iş akdi feshedilen, görevlendirilmesi sona erdirilen, süreli sözleşme bitiminde iş akdi feshedilen personel sayısının toplamda 674 olduğu,

17-25 Aralık sonrasında devlete ait kriptolu telefonların dinlendiği iddiası ile haklarında adli soruşturma başlatılanlarla ilgili kamu davasının sürdüğü, eski TÜBİTAK yöneticileri ve personeli H.P., G.V., İ.E., O.Ü., Ö.Ö. ve A.Y. hakkında silahlı terör örgütü kurma, yönetme ve üye olma, devletin gizli kalması gereken bilgilerini siyasal ve askeri casusluk amacıyla temin etme, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme, kişiler arasındaki haberleşmenin gizliliğini alenen ifşa etme, bilişim sistemlerinin işleyişini engelleme veya bozma, bilişim sistemindeki verileri bozma, yok etme, erişilmez kılma suçlarından açılan kamu davalarına TÜBİTAK'ın katılma talebinin kabul edilmiş olduğu, davaların devam ettiği,[388]

TÜBİTAK tarafından onaylanarak desteklenen ve proje yürütücüsü/yürütücüleri ile isimleri proje önerisi maliyet formlarında yer alan proje akademik danışmanı/danışmanlarının OHAL KHK'ları kapsamında görevlerine son verilen kişilerden olan projelerin değerlendirme sürecinin proje yürütücüsü/yürütücüleri ve/veya proje danışmanı/danışmanları değiştirilene kadar askıya alındığı,

---

[387] Abdullah Çavuşoğlu'nun 16.11.2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**
[388] Ankara 2. Ağır Ceza Mahkemesi Başkanlığı 2015/202 Esas Sayılı Dava Dosyası.

OHAL KHK'ları kapsamında görevlerine son verilen kişilerin veya şirketlerin yer aldığı projelerin Kurumca tespit edilen birtakım ölçütlere göre durdurulduğu ya da iade edildiği,

Askeri teknoloji başta olmak üzere, ileri teknoloji geliştirmeye yönelik birtakım projelerin FETÖ soruşturmaları kapsamında tutuklu bulunan bazı eski TÜBİTAK yöneticilerinin şüphe çeken tasarrufları neticesinde akim bırakıldığı,

Kurumda hizmet veren ağ cihazlarının yönetim şifrelerinin değiştirildiği, serviste sıkılaştırma çalışmalarının yapıldığı,

Örgütle irtibatı ve iltisakı olup olmadığı kapsamında yapılan incelemelerin sonuçlarını içeren firma ve kişi listeleri kullanılarak destek programları değerlendirme ve izleme süreçlerinin devam ettirildiği, proje değerlendirme ve izleme süreçlerinde görevlendirilmiş hakem, izleyici ile yürütücü ve akademik danışmanlıkların kontrol edildiği, gerekli görülen hallerde görevlendirmelerin değiştirildiği, desteklenen/desteklenecek kurum/kuruluş tarafından değişiklik yapılmazsa projelerin yürürlükten kaldırıldığı,

Bazı kurum personeline yönelik başlatılan adli süreçlerin devam ettiği,

OHAL KHK'ları kapsamında kapatılan üniversitelere ait yayınların TÜBİTAK ağlarından çıkarıldığı"

Belirtilmiştir.

2.2.8. Darbe Girişiminin Ardından Yargısal Süreç

15 Temmuz Darbe Girişiminin önlenmesine ve FETÖ'nün ülkemize zarar verebilme potansiyelini yok etmek amacıyla alınan tedbirler, önceki bölümlerde kapsamlı bir şekilde ele alınmaya çalışılmıştır. Darbe girişiminin bastırılmasına yönelik alınan tedbirlerin önemli bir kısmı Hükümetin ve İdarenin inisiyatifinde olan eylem, işlem ve düzenlemelerdir. Öte yandan darbe girişiminin bastırılmasının ve FETÖ'yle mücadelenin bir diğer önemli ayağı da, bu girişimde rol almış tüm aktörlerin işledikleri ve/veya iştirak ettikleri suçlarla birlikte ortaya çıkarılması, yargılanması ve cezalandırılmasıdır.

15 Temmuz Darbe Girişimi, önce sivil iradenin yanında saf tutan halkımızın, sonra da emniyet ve yargı mensuplarımızın cesur, özverili ve titiz çabalarıyla 16 Temmuz akşam saatlerine kadar zaten tümüyle bastırılmıştır. Darbe girişiminde rol almış şahısların çok önemli bir kısmı ilk günün sonunda derdest edilmiş, kaçanların ise önemli bir kısmı takip eden süreçte

kolluk güçlerince ele geçirilip adli makamlara teslim edilmiştir ve hala da bu çerçevedeki operasyonlar devam etmektedir.

Darbe girişiminde rol alan faillerin ve işbirlikçilerinin yakalanmalarının ardından çok hassas, meşakkatli ve yorucu başka bir süreç başlamıştır; faillerin yargılanması süreci. On yıllar boyunca devletin çeşitli kurumlarına sinsice sızmayı başarabilmiş bir örgütün neredeyse Türkiye'nin her iline yayılan, uluslararası bağlantıları olan ve toplamda onbinlerce kişiyle giriştiği bu kalkışmanın tüm boyutlarıyla anlaşılabilmesi ve bütüncül resmin net bir şekilde ortaya konabilmesi, her bir failin bu resmin içindeki rolünün tespit edilebilmesi kolay ve basit bir iş değildir. Ancak yargı teşkilatımızın mensupları bu süreci özverili ve titiz bir şekilde yürütmektedir. Birçok ilde ve birçok farklı eyleme ilişkin, kalkışma girişiminin üssü, harekat merkezi, karargahı konumunda bulunan yerlere dair kapsamlı iddianameler teker teker ortaya çıkmaya başlamıştır.

Bu süreç iki açıdan çok önemlidir: Birincisi, birbiriyle ilişkili ancak birbirinden bağımsız bir şekilde yürütülen bu davalar darbe girişiminin boyut ve kapsam bakımından aslında ülkenin birlik ve bütünlüğüne hatta bekasına ne kadar hayati bir tehdit oluşturduğunu göstermektedir. İkincisi, bu davalar kapsamında ortaya çıkarılan tanık ve sanık beyanları ile kanıtlar; darbe girişimi ile FETÖ arasında nasıl güçlü ve organik bir bağ olduğunu, birbiriyle alakasız gibi görünen faillerin örgüt bağı sebebiyle nasıl gizlice, eşzamanlı ve ortak amaca yönelik hareket ettiklerini somut kişi ve olaylar bazında açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Meclis araştırması komisyonları, ilkesel olarak yargılama sürecini etkileyecek yorum veya tespit gibi herhangi bir yolla müdahalede bulunamazlar. Bu bilinç ve hassasiyetle hareket eden Komisyonumuz da halihazırda yürütülmekte olan bu davalara ilişkin herhangi bir yorumda bulunmadan süreci dikkat ve ciddiyetle izlemiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bilgi edinme araçlarından birisi olan araştırma komisyonumuzun gerek bu Rapor çerçevesinde kişi ve olaylardan bağımsız olarak genel tabloya ilişkin yapmış olduğu tespitlerin ne kadar haklı ve yerinde olduğunu göstermesi açısından, gerekse Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve kamuoyunun bilgilenmesi açısından; tamamı Cumhuriyet savcıları tarafından elde edilen objektif kanıtlara ve avukatlar huzurunda alınan sanık savunmalarına, tanık beyanlarına dayanarak hazırlanmış ve mahkemelerce kabul edilmiş olan iddianamelerden önemli birkaç tanesi herhangi bir yorum içermeden aşağıda özetlenmiştir.

2.2.8.1. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 10.10.2016 tarih ve 2016/3799 sayılı İddianame

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen iddianamenin konusu, 15/07/2016 günü İstanbul'da FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütünün, Türk Silahlı Kuvvetlerine yuvalanan, değişik rütbe ve kademedeki militanları aracılığıyla, Anayasal Düzeni Değiştirmek, Türkiye

Büyük Millet Meclisini ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini Ortadan Kaldırmak hatta Cumhurbaşkanının hayatına kast etmek için harekete geçmesidir.

İddianame, Emniyet mensubu 29 şüpheli hakkında düzenlenmiştir.

İddianamede, özetle; FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütünün 15.07.2016 tarihli silahlı kalkışma-darbe teşebbüsü eylemini, sadece Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde bulunan militanları aracılığıyla değil, başta Emniyet mensupları olmak üzere, tüm kamu kurumlarına sızdırdığı militanlarının, gizli açık desteği ve farklı görev ifasıyla icra ettiği, Emniyet Genel Müdürlüğü ve İstanbul Emniyet Müdürü'nün mesaj ve telsiz anonsuyla Emniyet mensuplarına, silahı bırakmama, silahlı terör örgütüne karşı direnme ve mücadele talimatı verdikleri, Emniyet Teşkilatına mensup bir kısım personelin bu talimatlar doğrultusunda, çeşitli bahanelerle görev yerine gelmemek, gelip de terör örgütüne direnmemek ya da terör örgütüne direnen vatandaş ve kolluk görevlilerinin şevk ve cesaretini kırmak için mesaj, söz ve davranışlarıyla bozgunculuk yapmak türü eylemlere giriştikleri belirtilmiştir.

İddianamede, FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütü tarafından silahlı kalkışma-darbe gecesi gönderilen ve bir kısım Emniyet mensubu şüphelinin telefonunda "Değerli abiler şu an askerler yönetime müdahele etmeye başladı herkes işini gücünü bıraksın bulunduğu yerde arkadaşlarını yönlendirsin ve askerlerin müdahalesine yardımcı olmalarını temin etsin, direnmesinler direnen emniyet güçlerine engel olsunlar her ilden ve bölgeden yapılan müdahele konusunda bilgi alalımbu satratejiyle hareket edip bizi her yerden bilgilendirin düzgün not yazın askerlere direnmesin arkadaşlar direnenlerin direncini kırsınlar özellikle özel harekatta ve çeviktekiler askere teslimiyet gösterip menfilerin direnci kırılsın herkese ulaşalım (Tem.15.22:39); abiler emniyetten gelen emirleri yerine getirmemeliler (Tem.15.22:40); herkes g.kurmaya gitsin devrelerle birbirleriyle bağlantı kursun zincir kursunlar haberdar olmayan kalmasın emekliler dahil (Tem. 15.22:44); silahını alıp genelkurmaya gitsin (Tem.15.22:45); ankarada muazzaf ve emekli olan kim varsa silahını alıp genkur. egm. ankara emniyet , kom. tem ve yıldızın önüne giderek direnen herkesi indirsin bu konuda askere yardımcı olsun kimse evinde durmasın duran vebaldedir... herkese duyurun (Tem.15 22:45)" şeklindeki mesajların tespit edildiği kayıt altına alınmıştır.

İddianamede yer alan şüphelilerle ilgili birtakım dikkat çekici tespitler aşağıda sıralanmaktadır:

Şüpheli Tolga Gültekin ile şüpheli Ender Küçükağ'ın Emniyet Genel Müdürlüğünde kadrolu, şüpheli Mehmet Barış Aktaş'ın ise sözleşmeli helikopter pilotu olarak görev yaptıkları, Silahlı kalkışma-darbe teşebbüsünün hemen başında henüz eylemin tam olarak tanımlanmadığı, darbe teşebbüsünün duyurulup ilan edilmediği anda örgüte ait gizli haberleşme programını kullanacak kadar örgütle iltisakları ve mensubiyetleri sabit olan şüphelilerin "Özel

Harekatçıları oraya götürürsek bu darbeciler bizi asar" sözleriyle Özel Harekat Timlerini Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'ı korumak üzere -ki o anda Cumhurbaşkanının kaldığı yer bilinmemekte, Huber Köşkü de muhtemel bulunma yerleri arasında yer almaktadır- taşımayı reddetmeleri, hem darbe teşebbüsünden hem de Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'ın darbecilerin en önemli hedefi olduğundan haberdar olduklarını, ortaya koymuştur.

Rütbeli ve Amir pozisyonunda talimat verme, sevk ve idare etme konumunda olan şüpheliler, Ayhan Sevim, Muhammet Mustafa Işık ve Şahin Uluöz'ün, FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütüyle iltisaklı oldukları, birbirlerini tanıdıkları, silahlı kalkışma-darbe teşebbüsünün en yoğun devam ettiği anlarda gizlice buluştukları, Emniyet Genel Müdürlüğü ve İstanbul Emniyet Müdürünün silahların teslim edilmemesi, silahlı kalkışma-darbe teşebbüsü eylemine direnilip karşı konulması talimatına rağmen, mahiyetlerinde bulunan polis memurlarına darbe teşebbüsünde bulunan örgüt mensubu askerlere karşı konulmaması, direnilmemesi ve silah kullanılmaması yönünde talimat verip bozgunculuk yaptıkları, hatta bunun ötesine geçip, polis memurlarını engelleyici eylem ve söylemlerde bulunarak, FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütünün silahlı kalkışma-darbe teşebbüsü eylemine açıkça destek verdikleri belirtilmektedir.

Amir pozisyonunda talimat verme sevk ve idare etme konumunda olan Silahlı kalkışma-darbe teşebbüsü sırasında kamuflaj elbiseyle tankın içerisine girecek kadar azılı örgüt militanı olan Mithat Ayrancı'yla irtibat kuran, darbe gecesi onun bulunduğu mahalle giden şüpheli şüpheli Zafer Kuloğlu ile kısa dönem öncesine kadar örgütün içerisinde yer aldığını ikrar eden şüpheli Halil İbrahim Alan'ın bu şekilde örgütün hiyerarşik yapısı içerisinde yer alıp görev üstlenerek FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütünün silahlı kalkışma-darbe teşebbüsü eylemine açıkça destek verdikleri belirtilmektedir.

Komiser Yardımcısı olarak görev yapan şüpheli Ersan Gönül'ün telefonunda, FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütü yöneticileri tarafından, 16/07/2016 günü 05.20-05.29 saatleri arasında bölge imamları kaydıyla gönderilen "***önemli durum kötü çok acil duyuru tüm İl ve ilçe imamlarını, abilere, ablalara, kurum imamlarına iletin, tüm hizmet mensupları darbeyi şiddetle kınayan açıklama yapsın, meydanlara inip kendisini kamufle etsin, resim çekilip sosyal medyada yayınlasın, Demokrasi Seçilmiş irade falan desinler, ama fazlada asla muhterem hoca efendinin adı geçmesin açıklamalarda, hepimizi alabilirler herkes darbeden haberim yok tv'de gördüm ilk kez desin, asla hükumete ve Tayyibe karşı olumsuz bir paylaşım yapmayın, bu gurubu kapatıyorum şimdi***" şeklinde kayıtlı ve örgüt üyelerine talimat niteliğinde mesaj tespit edilmiştir.

2.2.8.2. İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 21.10.2016 tarih ve 2016/2090 esas sayılı iddianame

İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen iddianamenin konusu, 15/07/2016 günü FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütünün, Türk Silahlı Kuvvetlerine yuvalanan, değişik rütbe ve kademedeki militanları aracılığıyla, Anayasal Düzeni Değiştirmek, Türkiye Büyük Millet Meclisini ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini Ortadan Kaldırmak hatta Cumhurbaşkanının hayatına kast etmek için harekete geçmesi şeklinde cereyan eden darbe girişimi kapsamında İzmir ili dâhilinde meydana gelen olaylardır.

İddianame, terörist başı Fetullah GÜLEN ve çoğunluğu TSK bünyesinde görevli olan askeri personel olan toplam 267 şüpheli hakkında düzenlenmiştir.

Darbe girişimi gecesi, İzmir ilinde şüpheliler tarafından; Ege Ordu Komutanlığının ve Ordu Komutanı olan Orgeneral Abdullah RECEP'in enterne edilmeye çalışıldığı, şüpheli Kara Harp Okulu öğrencilerinin darbeye teşebbüs olayında kullanıldığı, Foça Deniz Üs Komutanlığındaki darbe girişimi gecesi gemilerde görev yapan nöbetçi konumundaki şüphelilerin darbe girişimini önceden planladıklarının anlaşıldığı ve yaklaşık Temmuz ayı başında yapılan nöbet listelerinde gemilerin kritik yerlerinde görev yapan rütbeli personelin özellikle seçilerek görevlendirildiği, Hava Kuvvetleri Komutanlığı bağlı birliklerde Hava Kuvvetleri Komutanı Abidin ÜNAL'ın tüm uçuşları yasaklayan emrine uyulmadığı, Jandarma Tugay Komutanlığındaki ve Sahil Güvenlik Hava Komutanlığındaki bir kısım şüpheli personelin de darbe girişimine katıldığı, Sıkı Yönetim Planında kendilerine sıkıyönetim mahkemelerinde görev verilen askeri hâkim ve savcılar ile Emniyet Müdürlüklerinde darbe girişimine iştirak eden şüphelilerin eylemlerine İddianamede yer verilmiştir.

İddianamede yer alan Şüphelilerle ilgili birtakım dikkat çekici tespitler aşağıda sıralanmaktadır:

Gizli tanık olarak ifadeleri alınan Kuzgun Kod ve Şapka Kod'un ifadelerinde açıkça bahse konu Askeri Darbe planlamalarının yapıldığı Üs olarak kullanılan Villa'da bulunanların bir kısmının sivil giyimli olduğu, toplantıya katılanların bazılarının askeri personel olduğu, bir kısmının ise örgüt içindeki üst düzey İMAMLAR olduğunun belirtildiği, bu ifadelerde yapılan konuşmalarda "ARKADAŞLAR BURADA ÇALIŞMALAR OLACAK, DETAYLARI BİLMESENİZDE ŞİMDİLİK TAKİP EDİN JANDARMA İLE İLGİLİ DİĞER KUVVETLERDEN HERHANGİ BİR TALEP OLURSA NOT ALIN" denildiği, bu villada soruşturmanın şüphelileri Kurmay Albay BİLAL AKYÜZ, Kurmay Yarbay BARIŞ AVIALAN, Tuğgeneral MEHMET PARTİGÖÇ, Havacı Tümgeneral GÖKHAN ŞAHİN SÖNMEZATEŞ, Denizci Koramiral ÖMER FARUK HARMANCIK'ın bulunduğunu, bunların haricinde tanımadıkları 4-5 kişi daha bulunduğunu, villanın içerisinde bulunan askeri personelin kuvvetlere göre gruplandırılarak planlamada çalıştırıldığını, verilen adreste yer alan villa içerisindeki çalışmalar devam ederken, soruşturmanın başında Hava Kuvvetleri İmamı olarak adı geçen, ancak alınan beyanlar ve toplanan deliller ışığında tüm kuvvetleri koordine

etmeye çalışması göz önüne alınarak Silahlı Kuvvetler İmamı olduğu değerlendirilen ADİL ÖKSÜZ'ün villanın diğer katlarında da gezerek villada bulunan ve yapılacak olan Askeri Darbe ile ilgili çalışmaları yürüten diğer örgüt mensupları ile görüşmeler yaptığını, ADİL ÖKSÜZ'ün Namaz vakitlerinde Hocalık yaparak namaz kıldırdığını ve vakit namazlarının sonrasında bazen dini konular ile ilgili sohbetvari konuşmalar yaptığını, bu konuşmalarında birinde dini konu olmamakla beraber darbe yapılacak olan 15 Temmuz akşamını kastederek 15 Temmuz akşamında yapılacak ilk işlerden bir tanesinin görevlendirme verilecek kuvvetlerle halen Cezaevlerinde tutuklu bulunan cemaat mensubu kişilerin vakit kaybetmeksizin cezaevlerinden çıkartılmak olduğunu söylediğini, yine başka bir konuşmasında "Arkadaşlar biraz önce içerideki odadan büyüğümüzle görüştüm. Sizlere selamı var" dediğini, (ADİL ÖKSÜZ'ün bu konuşmasında BÜYÜĞÜMÜZ diye bahsetmiş olduğu kişinin örgüt lideri FETULLAH GÜLEN olduğunu) Başka bir konuşmasında ise yine ADİL ÖKSÜZ'ün "Arkadaşlar ben Cumartesi veya Pazar İstanbul'da olacağım, oradan yurt dışına uçacağım, bir aksilik olmazsa Salı günü büyüğümüzle görüşüp Çarşamba veya Perşembe döneceğim" dediğini, orada bulunan herkesin büyüğümüz sözünden kast edilenin Fetullah GÜLEN olduğunu bildiklerini, adresteki villa içerisindeki çalışmalar esnasında bazen halka rağmen söz konusu silahlı darbe girişiminin başarı ile sonuçlanamayabileceği görüşü dile getirildiğinde, ADİL ÖKSÜZ tarafından orada bulunan herkese "Bu tür olumsuz düşüncelerle şeytanı içimize karıştırmayalım. Allah'ın yardımı ile bu iş olumlu sonuçlanacaktır" mealinde dini ağırlıklı kısa sohbetvari konuşmalar yaparak fikirlerini bastırıcı ve engelleyici bir tavır sergilediğini, 15 Temmuz Askeri darbe ile ilgili Karargah olarak kullanılan Villada konuşulan konular yapılacak olan Askeri Darbenin Hazırlığı detayları, görev ve sorumluluklarının belirlenmesini içeren konular olduğunu, bu konular içerisinde geçen konuşmalarda; "15 Temmuz Darbe gecesi ilk yapılacak işin Özel Kuvvetler Komutanlığından görevli timlerce Cumhurbaşkanı Recep Tayyip ERDOĞAN'ın alınması ve bir yerde muhafaza edilmesi (Huber köşkünden alınarak Hava yolu ile İstanbul'da kısa bir süre bekletilip, yine hava yolu ile denize açılacak olan bir gemiye indirilerek muhafaza edilmesi), Başbakan Binali YILDIRIM'ın Ankara İlinden yine Özel Kuvvetler Komutanlığından görevli timlerce alınarak Akıncılar Hava Üssüne getirilerek burada muhafaza edileceği, İçişleri Bakanı Efkan ALA'nın Ankara ilinden yine Özel Kuvvetler Komutanlığından görevli timlerce alınarak Akıncılar Hava Üssüne getirilerek burada muhafaza edileceği, MİT Müsteşarı olan Hakan FİDAN'ın MİT Müsteşarlığından Özel Kuvvetler Komutanlığından görevli timlerce alınarak Akıncılar Hava Üssüne getirilerek burada muhafaza edileceği, Emniyet Genel Müdürü Celalettin LEKESİZ'in konutundan Jandarma Birimlerince alınarak Akıncılar Hava üssüne getirilerek muhafaza edilmesi, TEM Daire Başkanı Turgut ASLAN'ın konutundan Jandarma Birimlerince alınarak Akıncılar Hava üssüne getirilerek muhafaza edilmesi, Emniyet İstihbarat Daire Başkanı Engin DİNÇ'in konutundan Jandarma Birimlerince alınarak Akıncılar Hava üssüne getirilerek muhafaza edilmesi, Gölbaşında bulunan Özel Harekât Daire Başkanının yine konutundan Jandarma Birimlerince alınarak Akıncılar Hava üssüne getirilerek muhafaza edilmesi konularının konuşulduğunu, Genelkurmay Başkanı

Hulusi AKAR'ın ikna edilmeden bu darbenin kesinlikle başarılı olamayacağı konuşulmuş olup, özellikle ADİL ÖKSÜZ'ün Genelkurmay Başkanının ikna edilmesinde herhangi bir sıkıntı çıkmayacağı yönündeki düşüncesinin orada bulunanlar üzerinde hakim görüşü olduğunu, Yine Jandarma Genel Komutanı Orgeneral GALİP MENDİ'nin FETÖ/PDY silahlı terör örgütü üyesi olmadığı, ancak yapılacak silahlı darbe girişimini destekleyebileceğinin Villada bulunanlar tarafından genel görüş olarak ifade edildiğini, yapılan bütün çalışmalarda; TSK içerisindeki FETÖ örgüt mensubu komutanlara aktif görevler verilmesi esas alındığını ve darbe girişiminde kullanılacak birliklerin komutanlarının FETÖ/PDY terör örgütü mensubu olanlarından seçildiğini, görevlendirilen kuvvetlere mümkün mertebe birlik bütünlüğü içerisinde görev verildiğini, ancak Özel Kuvvetler Komutanlığından görevlendirilen unsurların tek tek FETÖ/PDY silahlı terör örgütü mensubu şahıslardan oluşturulduğunu, söz konusu silahlı darbe girişiminde birlik komutanı olarak kullanılması düşünülen personelin FETÖ/PDY silahlı terör örgütü mensubu olmasına özen gösterildiğini ve darbe girişiminin olumlu sonuçlanması halinde FETÖ/PDY silahlı terör örgütü mensubu olmayan TSK mensuplarının da darbe sonrası oluşturulacak olan yeni hiyerarşik yapıya uyacağının öngörüldüğü, bununla birlikte Çakırsöğüt'te bulunan komando Tugayının Ankara İline hava yolu ile getirilmesi ve getirilecek olan bu birliklerin Ankara ilinin genel güvenliğini sağlamak ve ihtiyaç olan diğer kuvvetlere takviye olarak verilmesi konularının da görüşüldüğünü, bu arada villada yapılan çalışmaların üs karargâh planlaması olduğunu, her kuvvetin alt çalışma gruplarının daha detaylı planları yapmak için farklı yerlerde çalışmalarının olduğunu düşündükleri, hususlarına değinilmiştir.

2.2.8.3. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2016/2691 Esas Sayılı (Şehit Ömer Halisdemir) İddianamesi

Şehit Ömer HALİSDEMİR İddianamesi Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Soruşturma Bürosu tarafından hazırlanmış;

Ahmet KARA, Ahmet Muhammed DEMİRCİ, Ali GÜRELİ, Ali SOLMAZ, Cemal GÜLEÇ, Cihat İbrahim YÖRÜK, Erhan ALMAZ, Erkan KÜTÜKCÜ, Fatih ŞAHİN, Furkan ASLANBAY, Gökay ENGİN, Halit ÇELİK, Harun TOPBAŞ, Hasan AKSOY, Hüseyin OĞUZ, İsmail ÇINAR, Mehmet BİLGE, Mihrali ATMACA şüpheli sıfatıyla yer almıştır.

Şüphelilerin, "Anayasal düzeni ortadan kaldırmaya teşebbüs etme", "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'ni ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme", "Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs etme, silahlı terör örgütüne üye olma, yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle bir kişiyi öldürme, bir suçu gizlemek veya başka bir suçun delillerini gizlemek ya da yakalanmamak amacıyla öldürme" suçlarını işledikleri İddianame'de kaydedilmiştir.

Şüphelilerin FETÖ/PDY terör örgütü içinde yer aldıkları ve Türk Ceza Hukuku'nda terör örgütünü diğer suç örgütlerinden ayıran "Yöntem (TMK m.1, m.7)", "Amaç-Saik (TMK m.1)", "Araç-Gereç (TMK m.7), (TCK m.314)", "Elverişlilik (TMK m.7) (TCK m.314) (TCK m.220)", "Üye sayısı (TMK m.7), (TCK m.314), (TCK m.220)" unsurlarının FETÖ/PDY yapılanmasında görüldüğü belirtilmiştir.

Bir terör örgütünün varlığının kabul edilebilmesi için "örgütlü bağlılık", "üyeler arasında görev bölüşümü", "kod isimleri", "bir hiyerarşi" ve bu örgütün "ideolojisini savunan insanlar"ın olması gerektiği anlatılarak bütün bu özelliklerin FETÖ/PDY terör örgütü yapılanmasında olduğu kaydedilmiş,

FETÖ/PDY mensuplarının "hücre tipi"nde birbirleriyle bağlantılı oldukları, kendi aralarında bir rapor, talimat alışverişi bulunduğu, alttan yukarıya doğru "rapor", yukarıdan aşağıya doğru "talimat" verildiği, örgüt mensuplarının, kendilerine yeni örgüt mensupları kazanma faaliyetinde bulundukları ve örgütün, ordu ve emniyet içerisinde teşkilatlanmış silahlı gücü bulunduğu belirtilmiş,

Devleti, kendilerine "hasım" ve "karşı cephe" olarak görerek, bir "istihbarat örgütü gibi" kod isimler, "özel haberleşme kanalları" kurdukları, diğer terör örgütleriyle temas ederek, onlara istihbarat, lojistik vs desteği sağladıkları,

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bütün anayasal kurumlarını ("yasama, yürütme, yargı erklerini) ele geçirmek", "Devlet modeline uygun bir paralel örgütlenme" ile "gizlice", "başta siyaset, mülkiye, adliye, maliye, askeriye ve emniyet olmak üzere devletin tüm kılcal damarlarına sızarak", "organize bir terör örgütü" şeklinde yapı kurdukları kaydedilmiştir.

Darbe teşebbüsüne ilişkin yürütülen soruşturmalar kapsamında, FETÖ/PDY üyesi bir kısım asker ve kamu görevlilerinin ifadelerinden; darbe teşebbüsünün adı geçen terör örgütünün Lideri F.G.'nin bilgisi ve talimatı ile yapıldığı ve sivillerin katledilmesi, kamu görevlilerinin şehit edilmesi başta olmak üzere ortaya çıkan maddi ve manevi zarardan bahsi geçen kişinin başında olduğu terör örgütünün sorumlu olduğu tespiti yapılmıştır.

Buna göre, 15 Temmuz Kakışmasının FETÖ tarafından gerçekleştirildiğinin en somut göstergelerinin başında gelen zaman, mekan ve şahıs olarak manidar bir anlam ifade edecek husus; Adil ÖKSÜZ, Kemal Batmaz, Harun Biniş'in kalkışmada ana üs olarak kullanılan Akıncılar Üssünde yakalanması olayıdır.

Darbeye teşebbüs eylemi kapsamında; 15/07/2016 tarihinde Genel Kurmay Başkanlığı'nı ele geçiren Türk Silahlı Kuvvetleri içerisine sızan FETÖ/PDY silahlı terör örgütü üyeleri tarafından sanki "emir komuta zinciri içerisinde" gerçekleşiyormuş gibi "sıkıyönetim

emri" ve ekindeki "sıkıyönetim komutanları ve sıkıyönetim mahkemesi hakimlerinin isimleri"nin bulunduğu direktiflerin 15/07/2016 tarihinde saat 21:30 sıralarında Özel Kuvvetler Komutanlığına iletildiği, sözde atama listesinde Tuğ. Gen. Semih TERZİ'nin 1.Özel Kuvvet Tugay Komutanlığından Özel Kuvvetler Komutanlığına atandığı,

Kendisinin emirlerini dinlemesi konusunda Albay Ümit BAK'a uyarıda bulunduğu, ancak Kurmay Albay Ümit BAK'ın bu durumu kabul etmeyerek "elimde emir var", "yeni komutan Semih TERZİ" ifadesiyle telefonda Korgeneral Zekai AKSAKALLI ile tartışarak telefonu kapattığı,

Bu durum üzerine Korgeneral Zekai AKSAKALLI'nın emir subayı olup o sırada karargahta bulunan Astsubay Ömer HALİSDEMİR'i cep telefonundan arayarak, Semih TERZİ'nin, "darbeye teşebbüs eyleminin içinde yer alan vatan haini olduğunu", "kesinlikle karargahın komutasını ona bırakmamasını" ve bu işin sonunda şehadet olduğunu" söyleyerek emir verdiği, Astsubay Ömer HALİSDEMİR'in de vatansever bir asker refleksi ile kendisine verilen emri hiçbir şekilde sorgulamadan "emredersiniz komutanım" diye cevap verdiği tespiti yapılmış, bilahare Ömer HALİSDEMİR'in şehit edildiği belirtilmiştir.

2.2.8.4. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 2016/114252 Esas Sayılı (Sabiha Gökçen Havalimanı) İddianamesi

15 Temmuz 2016 tarihinde meydana gelen darbe girişimine ilişkin olarak, İstanbul Sabiha Gökçen Havaalanı iddianamenin incelenmesi neticesinde özetle;

- 15 Temmuz gecesi gerçekleştirilen darbe kalkışması esnasında; Sabiha Gökçen Havalimanı gibi stratejik öneme sahip kurum ve kuruluşların hedef alındığı,

Darbe Kalkışması Ve Fetö/Pdy Bağlantısı başlığı altında özetle:

- İzmir Cumhuriyet Başsavcılığının 2016/61972 sayılı dosyası üzerinden yürütülen soruşturmada gizli tanık olarak ifadesine başvurulan "Şapka kod" ifadesinde özetle;

5 Temmuz 2016 günü WhatsApp üzerinden CİHAN ... isimli örgüt mensubu tarafından 21:00-22:00 sıralarında "**Acil Ankara'ya Gelmen Gerekiyor"** şeklinde mesaj gönderilmesi üzerine, 06.07.2016 günü saat 07:30-07:40 sıralarında Ankara'ya gelmesini müteakip, **Abdullah Kod** ismini kullanan Kurmay Yarbay Turgay SÖKMEN tarafından, "**bir çalışma başlatıldığını, çalışma ile ilgili planların devam ettiğini ve tüm kuvvetlerin katılımı ile bir darbe planlamasının yapıldığını, çalışmaların şuan gideceğimiz yerde devam ettiğini"** söylediği,

Çay yolu içerisinde 3 katlı Villa tarzı bir binaya gittiklerini,

İçeri girdiklerinde yaklaşık 8-10 kişi bulunduğunu ve gördüğü şahıslar arasında;

-Kurmay Albay Bilal AKYÜZ,

-Kurmay Albay veya Yarbay Barış AVIALAN,

-Tuğgeneral Mehmet PARTIGOÇ,

-Havacı Tümgeneral Gökhan Şahin SÖNMEZATEŞ,

-Denizci Koramiral Ömer Faruk HARMANCIK isimli şahısların olduğunu,

Bu şekilde ev içerisindeki çalışmalar devam ederken, namaz vakitlerinde villa içerisinde bulunan herkesin abdest alıp namaz kıldığını fakat, namazın farzını orada bulunan sivil bir şahıs kıldırdığını ve bu şahsın 15 Temmuz sonrası yazılı ve görsel medyada çıkan haberlerden gördüğü kadarı ile Türk Silahlı Kuvvetlerinde **Havacı İmam** diye adı seçen **Adil ÖKSÜZ** olduğunu anladığını,

Bu şahısın, villanın diğer katlarında gezerek villada bulunan ve yapılacak olan Askeri Darbe ile ilgili çalışmaları yürüten diğer örgüt mensupları ile görüşmeler yaptığını,

Adil ÖKSÜZ'ün yapmış olduğu konuşmalardan bir tanesinde, darbe yapılacak olan 15 Temmuz akşamını kastederek; **15 Temmuz akşamında yapılacak ilk işlerden bir tanesinin görevlendirme verilecek kuvvetlerle halen cezaevlerinde tutuklu bulunan cemaat mensubu kişilerin vakit kaybetmeksizin cezaevlerinden çıkartılmak olduğunu söylediği,**

Yine başka bir konuşmasında; **"Arkadaşlar biraz önce içerideki odadan büyüğümüzle görüştüm. Sizlere selamı var"** dediği,

Adil ÖKSÜZ'ün bu konuşmasında büyüğümüz diye bahsetmiş olduğu kişinin örgüt lideri Fethullah GÜLEN olduğunu orada bulunan herkesin anladığını düşündüğünü,

Adil ÖKSÜZ'ün yine bir başka konuşmasında "Arkadaşlar ben Cumartesi veya Pazar İstanbul'da olacağım, oradan yurt dışına uçacağım, bir aksilik olmazsa Salı günü büyüğümüzle görüşüp Çarşamba veya Perşembe döneceğim" dediğini,

Villa içerisindeki çalışmalar esnasında halka rağmen söz konusu silahlı darbe girişiminin başarı ile sonuçlanamayabileceği görüşü dile getirildiğinde; Adil ÖKSÜZ tarafından orada bulunan herkese, **"Bu tür olumsuz düşüncelerle şeytanı içimize karıştırmayalım, Allah'ın yardımı ile bu iş olumlu sonuçlanacaktır mealinde dini ağırlıklı**

kısa bir sohbetle" fikirlerimizi bastırıcı ve engelleyici bir tavır sergilediği şeklinde beyanda bulunulduğu,

Soruşturma Dosyasının Konusu başlığı altında özetle;

İstanbul ili Anadolu yakasında yer alan **"Sabiha Gökçen Havalimanı"** bölgesinde meydana gelen ve 2. Zırhlı Tugay Komutanlığında görevli asker kişilerin iştirak ettikleri olayla ilgili soruşturmanın, iş bu soruşturma dosyası üzerinden yürütüldüğü,

Darbe Kalkışması Öncesi Maltepe 2. Zırhlı Tugay Komutanlığındaki Hazırlıklar Ve Olay Gunu Yasanan Diğer Gelişmeler başlığı altında özetle;

- Özkan AYDOGDU'nun 13.08.2016 tarihli ifadesinde özetle;

Birinci Tank Taburu Komutanı Yarbay Şakir ÇINAR'a Sabiha Gökçen Havalimanını emniyet altına alması ile ilgili olarak görevlendirdiğini ve Sabiha Gökçen'e 4 tank, 2 ZPT Zırhlı Personel Taşıyıcı sevk ettiklerini,

- Murat YANIK' ın 23.07.2016 tarihli ifadesinde özetle;

11 Temmuz günü saat 18:00 sıralarında Ankara'ya geldiğini ve Ertuğrul TERZİ isimli şahsın aracıyla kendisini aldığını ve Altınpark civarında bilmediği bir eve götürdüğünü,

Söz konusu evde, Mamak Tugayında görev yapan Kurmay Başkanı Yarbay Savaş KABAKLI, Mamak'ta Tabur Komutanı Yarbay Ercan, Ankara Kara Kuvvetlerinde Tuğgeneral Ali KALYONCU, Kurmay Albay Bilal AKYÜZ ve Kurmay Albay Orhan YIKILGAN'ın bulunduğunu,

Tuğgeneral Ali KALYONCU ve diğer personelin, **"Yönetime El Koyacağız"** bu kapsamda yapacağımız darbeye ilişkin planlama yapıyoruz dediklerini,

14 Temmuz Perşembe günü öğlenden sonra Tugay Komutanının brifing salonunda toplantı yapıldığını,

15 Temmuz Cuma günü 2. Zırhlı Tugay'a geçtiklerini ve saat 17:00 sıralarında Tugay komutanı Tuğgeneral Özkan AYDOGDU'nun yanına gittiklerini,

Ankara'dan harekat günü olarak cuma günü gece 03:00 olacağı haberinin geldiğini ve hazırlıklar ona göre tamamlansın diye Özkan AYDOGDU'nun birlik komutanlarına talimat verdiğini,

Saat 20:00 sıralarında telefonla Ankara'dan Albay Muzaffer DÜZENLİ'nin kendisini aradığını ve harekatın erkene çekildiğini söyleyerek hazır olun dediği,

Birkaç dakika sonra da Murat ÇELEBİOĞLU'nu aradığı ve harekata başlayın dediği,

Murat ÇELEBİOGLU'nun WhatsApp grubunu oluşturduğu, grubun adının da; Yurtta Sulh olduğu,

Muzaffer DÜZENLİ'den gelen haberden sonra herkesin harekata başladığı ve görev yerlerine ulaşanların WhatsApp grubunda hazırız dediği,

Belirtilmiştir.

2.2.8.5. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 02/01/2017 Tarihli 2017/2 Sayılı (Türksat) İddianamesi

İddianamede özetle; kalkışmanın 22.15 sularında haber alındığı, bunun üzerine izinli olan güvenlik personelinin kampüse davet edildiği, darbecilerin Konya yolunu kullanarak gelecekleri değerlendirilip yolun itfaiye aracı ve kepçe vasıtasıyla kapatılarak karadan giriş yolunun böylece engellendiği, 00.14'te korsan bildirinin okutulması üzerine TÜRKSAT 4A ve 3A uydularından TRT'nin yayınının kesildiği, ardından TRT'nin kontrol altına alınmasından sonra yayının tekrar verildiği, darbecilerin kampüse helikopterle 00.47'de 14 kişilik bir timle geldikleri, darbecilerin nizamiye önünde indirilmesinin ardından tesislerden sorumlu olan Direktör Ahmet Özsoy ve diğer çalışan Ali Karslı'nın otomobille nizamiyeye doğru giderken, üzerlerine ateş açıldığı ve ilk ateşte şoför Ali Karslı'nın şehit olduğu, Ahmet Özsoy'un ise ağır yaralandığı ve sonrasında şehit olduğu, bu sırada (Ahmet Özsoy ağır yaralı iken) ambulans ile arada 20 metre kadar mesafe olmasına rağmen ambülansa konularak götürülmesine darbecilerce müsaade edilmediği, darbeci askerlerin yayını kesmeyi başaramaması üzerine yayının kesilmesi için dışarıdan destek istedikleri ve bu kapsamda darbecilere destek için saat 02.00 civarında Megan marka bir araçla gelen 4 sivilin gelip TÜRKSAT'a girmeye çalıştığı, bu sırada yakalanan bu kişilerin FETÖ ile ilişkili olduğunun ve FETÖ ile irtibatlı bazı kurumlarda görev yaptıklarının öğrenildiği, darbecilerin iki şirket arabası bir de çalışanının minibüsünü alarak Konya yoluna doğru gittikleri ve fakat polislere haber verildiği için polislerle kısa süreli çatışmaya girmek durumunda kaldıkları, kaçan bu darbeci askerlerden birinin polisle girdiği çatışmada yaralandığı ve daha sonra bu askerin öldüğü (kendi arkadaşları tarafından infaz edildiğinin de değerlendirildiği), TÜRKSAT'ın 4 defa bombalandığı, ilk bombanın saat 03.12'de atıldığı,

Belirtilmiştir.

15 Temmuz darbe girişiminin FETÖ/PDY Terör Örgütü tarafından gerçekleştirildiğinin anlatıldığı "Darbe Teşebbüsü İle Örgüt Arasındaki Bağlantı" başlığında, bu kapsamda yürütülen soruşturmalarda FETÖ/PDY üyesi bir kısım asker ve kamu görevlilerinin bazı ifadelerine yer verilmiş ve bu ifadelerden "darbe teşebbüsünün anılan terör örgütünün lideri Gülen'in bilgisi ve talimatı ile yapıldığı ve sivillerin katledilmesi, kamu görevlilerinin şehit edilmesi başta olmak üzere ortaya çıkan maddi ve manevi zarardan adı geçenin başında olduğu terör örgütünün sorumlu olduğu" sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda, ispat edici en somut göstergelerin başında, Adil Öksüz, Kemal Batmaz ve Harun Biniş'in kalkışmada ana üs olarak kullanılan Akıncılar Üssünde yakalanması olayının geldiği belirtilmiştir.

Bir sivilin bulunmasının mümkün olmadığı ve darbecilerin karargâh olarak kullandığı Akıncı 4. Ana Jet Üs Komutanlığında 16 Temmuz 2016 tarihinde üssün komuta merkezinde yakalanan Adil Öksüz hakkında yapılan araştırmalarda, "söz konusu şahsın 11.07.2016 tarihinde İstanbul-Newyork seferini yapan 06.45 THY uçağıyla ABD'ye gittiği, 12.07.2016 tarihinde 19.45 THY uçağı ile ABD'den hareket edip 13.07.2016 tarihinde 12.10'da ülkemize ulaştığı, 2002 yılından bu yana 109 kez yurtdışına seyahat yaptığı, kendisine tahsis edilen 34 SIR 49 plakalı aracın FETÖ ile iltisaklı Kaynak Holdingin bünyesinde faaliyet gösteren bir firmanın imkânlarıyla salın alındığının tespit edildiği" bilgilerine yer verilmiştir. Bu tespitlerle birlikte, Adil Öksüz'ün 2014 yılından itibaren devam eden soruşturmalar kapsamında hakkında Mahrem Hizmetler İmamı olarak Hava Kuvvetleri imamı olduğu yönünde ifadeler ve istihbari bilgiler bulunan şahıs olduğu, kalkışma tarihinde Akıncılar Üssünde bir GPRS cihazı yakalanan siviller arasında yer aldığı ve tüm bunlar birlikte değerlendirildiğinde, söz konusu şahsın FETÖ irtibatının ortaya konulması yönünde kuvvetli şüpheler olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca, "incelenen kamera kayıtlarında Adil Öksüz ile Kemal Batmaz'ın yukarıda belirtilen tarihlerde birlikte ABD'ye gidip geldiklerinin tespit edildiği" bilgisine de yer verilmiştir.

Bu kapsamda 2014 yılından itibaren devam eden FETÖ/PDY soruşturmalarında Adil Öksüz'le ilgili olarak verilen bazı ifadeler de zikredilmiştir. Bu ifadelerden bazılarından ilgili örnek kısımlar şöyledir:

Örgüt içerisinde uzun yıllar görev alan Çetin ACAR'ın 09.01.2015 tarihli ifadesinden:

''*Adil ÖKSÜZ; Ankara Üniversitesi ilahiyat Mezunu, mezuniyetten sonra uzun süre İstanbul'da Fetullah Gülen'e mollalık yaptı. Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde Yrd. Doçent'tir. Fetullah Gülen ABD'ye gittikten sonra Mustafa Özcan'ın Türkiye imamlığına geçmesiyle Hava Kuvvetlerinden sorumlu imamlığı buna devretti. Şu anda örgütün Deniz Kuvvetleri İmamı olarak faaliyet yürüttüğünü duydum...* "

Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar ifadesinde (özetle):

"*FETÖ/PDY'nin Türk Silahlı Kuvvetleri içerisindeki yapılanması ile ciddi mücadele yürütüldüğünü, 2016 yılı Ağustos ayında yapılacak Yüksek Askeri Şura toplantısında ciddi kararların alınmasının gündemde olduğunu, terör örgütünün bunun muhtemel sonuçlarını öngörerek silahlı kalkışmada bulunduğunu…"* belirtmiş, ek olarak "*15 Temmuz 2016 tarihinde darbeci askerler tarafından rehin alındığını ve bildiri imzalatılmak istendiğini, ancak buna direndiğini, rehin alanlardan, Tuğgeneral Hakan Evrim'in 'Dilerseniz sizi kanaat önderimiz Fetullah Gülen ile görüştürürüz' dediğini…*" anlatmış ve böylelikle darbe teşebbüsünü planlayan ve yapanların FETÖ/PDY üyesi olduklarını ifade etmiştir.

Yarbay Arif Kalkan'ın (Millî İstihbarat Teşkilatı) ifadesinde:

"*Kendisinin Gülen ile iki kez yüz yüze görüştüğünü, Baki kod adını bizzat Gülen'in verdiğini, örgütle ortaokulda tanıştığını, onların yönlendirmesiyle Maltepe Askeri Lisesine kayıt olduğunu, 1989 yılında Kara Harp Okuluna başladığını, 15 Temmuz olaylarından yaklaşık 8-9 gün önce, Mehmet Aydın yarbayın, arayıp görüşmek istediğini söylediğini, Tandoğan'da buluştuklarını, evde Abi denen başka birinin 'Ağustos YAŞ toplantısında üç bin askerin ihraç edileceğini, Gülen'in YAŞ toplantısını istemediğini, gidişata dur deme zamanının geldiğini, darbe yaparak örgüt mensubu subayların TSK ve devlet yönetimini ele geçireceklerini' söylediğini, Jandarma imamı olduğunu düşündüğü bu şahsın, TSK'daki FETÖ subaylarının atılması konusunda 'Son kalemiz de elimizden gitmesin' dediğini, şahsa, darbeyi TSK'nın mı, yoksa cemaatin mi yapacağını sorduğunu, o şahsın 'bir orgeneralin işin içinde olduğunu, Genelkurmay Başkanı ve kuvvet komutanlarının darbe başladıktan sonra ikna edileceğini' söylediğini, 'Var mısın?' diye sorduğunda, cemaatle bağı olduğu için kabul ettiğini, 15 Temmuz 2016'da gerçekleştirilmeye çalışılan silahla darbeye teşebbüs olayının emrini veren kişinin Fetullah Gülen olduğunu…*" belirtmiştir.

Yarbay Levent Türkkan (Genelkurmay Başkanı Emir Subayı) ifadesinde;

"*FETÖ üyesi olduğunu, bu güne kadar örgüt abileri tarafından verilen emirleri harfiyen yerine getirdiğini, örgütten M. A. ve Selahattin kod adlı kişilerle irtibatlı olduğunu, bu kişilerle ayda bir ya da iki kez M'nin evinde toplantı yaptıklarını… Bursalı fakir bir ailenin çocuğu olduğunu, Gülen örgütü ile ilk kez ortaokul yıllarında tanıştığını, oldukça başarılı bir öğrenci olduğunu, Serdar ve Musa kod isimli iki üniversite öğrencisinin kalmış olduğu pansiyona gelerek kendisiyle yakından ilgilendiklerini ve 'cemaat evlerine' götürmeye başladıklarını, ideali olan asker olma isteğinin 'abiler' tarafından da teşvik edildiğini ve 1989 yılında Işıklar Askeri Lisesi sınavlarına girdiğini, sınavdan önceki gece Bursa merkez de bir 'cemaat evinde'* ***cevapları işaretlenmiş şekilde kendisine Serdar kod isimli 'cemaat abisi' tarafından soruların verildiğini*** *ve sınavdan başarılı olduğunu, ancak dereceye giremediğini, çünkü kasıtlı olarak bazı soruların cevaplarının verilmediğini, bu nedenle 275 kişinin başarılı olduğu sınavda 100. olduğunu, Askeri Lisede de Serdar ve Murat 'abileri' ile ayda bir kez görüşmeye devam ettiğini,*

bu görüşmelerde sohbet ettiklerini, ***Gülen'in kitaplarını okuduklarını, kendilerine verilen tek görevin ifşa olmamak olduğunu****… 1993'te Askeri Liseyi bitirince doğrudan sınavsız olarak Kara Harp Okuluna kaydını yaptırdığını, burada da Musa isimli 'cemaat abisinin' kendisinden sorumlu olmaya devam ettiğini,* ***2010 yılına kadar görev yaptığı çeşitli pozisyonlarda bulunduğu yere göre değişik 'cemaat abileri' ile temasının devam ettiğini, bu 'abilerin' hiç birisinin askeriyeden kişiler olmadığı*** *iyi eğitimli sivil şahılar olduklarını ancak ne iş yaptıklarını bilmediğini, zaten bunu hiç sorgulamadıklarını ancak Genelkurmay Karargâhında binbaşı rütbesiyle çalıştığı 2010-2011 döneminde kendisinden Türk Telekom'da çalışan bir cemaat abisinin sorumlu olduğunu, bir kıtadan başka bir kıtaya/göreve atanınca mevcut cemaat abisinin yeni görev yerinde kendisinden sorumlu olacağı abisiyle tanıştırarak teslim ettiğini,* ***bu şekilde sürekli olarak cemaat abilerinin kendisi üzerinde kontrolünün devam ettiğini****, 2011-2015 yıllarında Genelkurmay Başkanı Necdet Özel'in emir subay yardımcısı olarak çalıştığını, Genelkurmay Başkanı Emir Subayı olarak atandığını ve bu andan itibaren cemaat yapılanması adına kendisine verilen örgütsel görevleri yerine getirmeye başladığını,* ***bu kapsamda Genelkurmay Başkanı Necdet Özel'i dinleme cihazıyla sürekli dinlediğini, dinleme cihazını Türk Telekom'da çalışan 'abisinden' aldığını ve hafızası dolan dinleme cihazlarını cemaat abisine teslim ettiğini ve boş olanları aldığını, odada dinleme cihazı araması yapıldığında bu aramaları bildiği için cihazları koymadığını, Genelkurmay Başkanı ve İkinci Başkanı Hulusi Akar ve Yaşar Güler'in emir subayı Mehmet Akkurt'un da Gülen örgütüne mensup olduğunu ses kayıt cihazlarını birlikte yerleştirdiklerini ve Mehmet Akkurt'un Genelkurmay 2. Başkanını dinlemekten sorumlu olduğunu*** *ancak Mehmet Akkurt'un imamının kim olduğunu bilmediğini,* ***Hulusi Akar'ın da emir subayları Serhat ve Şener Başçavuş tarafından dinlenmeye devam edildiğini****… 1990'lı yıllardan beri sınavla okullardan gelen ve orduya alınan subayların %60-70'inin örgüt üyesi olduğunu bu kişilerin genelde kurmay subaylar olduğunu, Cumhurbaşkanı başyaveri Albay Ali Yazıcı ile Cumhurbaşkanlığı muhafız alayı komutanı Muhsin Kutsi Barış'ın da örgüte mensup olduğunu****… Darbe yapılacağını 14.7.2016 Perşembe günü saat 10-11.00 civarı Genelkurmay Başkanı Danışmanı Kurmay Albay Orhan Yıkılkan'dan öğrendiğini, plana göre Cumhurbaşkanı, Başbakan, Bakanlar, Genelkurmay Başkanı ve Kuvvet Komutanlarının tek tek alınarak sessiz sedasız işlerinin bitirileceğini, kendisinin görevinin de Genelkurmay Başkanını etkisiz hale getirmek olduğunu, bu görevi sorgulamadan kabul ettiğini, bunun üzerine 'cemaat abisi' Murat'ın Konya yolundaki evine gittiğini, orada Adil ve Selahattin 'ağabeylerin' olduğunu, buradaki abilerin de darbeden haberdar olduklarını, kendisine gizlilik konusunda sıkı sıkı tembih ettiklerini… Planlandığı üzere Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar'ın odasına girdiklerini, kendisini rehin aldıklarını, Genelkurmay Başkanını özel kuvvetlerden gelen görevlilerin götürdüğünü… Genelkurmay binasının etrafında vatandaşların toplandığını, polislerin geldiğini, F-16 savaş uçaklarının alçak uçuş yaptığını, silahların ateşlendiğini, meclisin bombalandığını, sivil halkın zarar gördüğünü, tam bir katliam yaşandığını, bunun*

üzerine yavaş yavaş pişman olmaya başladığını, bütün bu olanların cemaatin girişimiyle yapıldığını…" ifade etmiştir.

Yarbay Levent Türkkan (Genelkurmay Başkanı Emir Subayı) ifadesinde ayrıca darbe gecesine ilişkin olarak;

"*Tümgeneral Mehmet Dişli darbe teşebbüsü başladığında ilk önce Hulusi Akar Paşa'nın odasına kendisinin tek başına gireceğini, ona darbeyi tebliğ edeceğini, onun kabul etmesi halinde darbe faaliyetinin başına geçirileceğini söylediğini, bunu söylerken de kendilerine "Genelkurmay Başkanına "sen Kenan Evren olacak mısın, olmayacak mısın diye soracağım" şeklinde beyanda bulunduğunu ayrıca Genelkurmay Başkanına darbeyi tebliğ ederken kendisini sevdiğimizi, saydığımızı, kabul etmesi halinde darbenin başına geçireceklerini söyleyeceğini bildirdiğini, elinde bir not kağıdı olduğunu, oraya Genelkurmay Başkanı'na söyleyeceklerini tek tek yazdığını, Tümgeneral Mehmet Dişli komutanın kapısını çalıp içeriye girdiğini, Dışarı çıktığında "ortada, girin" dediğini, Hulusi Akar Paşa'nın Dişli Paşa ve kendilerine hitaben "yanlış yapıyorsunuz bu böyle olmaz" dediğini,* ifade etmiştir.

Tuğamiral Halil İbrahim Yıldız ifadesinde,

"*Türk Silahlı Kuvvetlerinde tuğamiral rütbesiyle görev yaptığını, üsteğmen rütbesindeyken Fetullahçı Terör Örgütü yapılanmasına katıldığını,* ***darbe gününden önce 9 günlük Bayram Tatilinde Ankara'da bir kısım askerler ile birlikte darbe planlamasına ilişkin toplantı yaptıklarını, bu toplantıya Adil Öksüz isimli FETÖ imamının (yöneticisinin) katıldığını, toplantıda Adil Öksüz'ün kendilerine 'ben bu çalışmaları Amerika'ya gidip Fetullah Gülen hocama sunacağım' dediğini****, toplantıda darbeye karşı olan bir kısım generalleri rehin alma görevinin kendisine verildiğini, kendisinin de darbe girişimi sırasında bu generallerden ikisini rehin aldığını…*" belirtmiştir.

Yarbay İlkay Ateş ifadesinde,

"*Türk Silahlı Kuvvetlerinde Kara Pilot ile görev yaptığını,* ***küçük yaşlardan itibaren FETÖ bünyesinde bulunduğunu, 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirilecek olan darbe girişimi öncesi kendisi gibi pilot olan bir takım subaylarla Ankara ili Yenimahalle ilçesinde toplantı yaptıklarını,*** *darbe gecesinde kendisinin kullandığı helikopter ile Ankara'da değişik sivil hedeflere atışlar yapıldığını…*" belirtmiştir.

Muhammed USLU ifadesinde,

"*Türkiye Cumhuriyet Başbakanlık Özel Kalem müdürlüğünde Başbakana gelen davetiyeleri Özel Kalemine sunma görevini yürüttüğünü, FETÖ mensubu olup örgüt içinde abi tabir edilen konumda bulunduğunu, değişik yerlerde ve kademelerde örgüt adına sorumlu*

olduğu sivil ve askeri kişilere örgütsel eğitim verdiğini, 2010 yılından itibaren Kara Kuvvetleri Komutanlığındaki asker kişilere abilik yaparken Murat kod adını kullanmaya başladığını, örgüte finansal kaynak sağlamak amacıyla himmet adı altında para topladığını, bu topladığı paraları kendisinin üstü konumunda bulunan Selahattin kod adlı örgüt mensubuna verdiğini, 15 Temmuz 2016 darbeye kalkışma eyleminde Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar'ın emir subayı olan ve Hulusi Akar'ın darbe girişiminde bulunan kişilerce esir alınması eylemine doğrudan katılan Levent Türkkan'ın itiraflarında belirttiği gibi adı geçen kişinin sorumlu abisi konumunda olduğunu, kendisinin verdiği talimatlar doğrultusunda Levent Türkkan'ın Genelkurmay Başkanları ve 2. Başkanlarının dinlenmesi amacıyla radyo tabir edilen ses kayıt cihazlarını yerleştirip, cihazları doldurduktan sonra geri getirdiğini, kendisinin de ses kayıtlarını emir ve talimat aldığı Selahattin kod adlı kişiye verdiğini, 14/07/2016 tarihinde kendisi evde yokken Selahattin kod adlı kişiyle Ahmet kod adlı Levent Türkkan ve Salih kod adlı Yarbay Gökhan'ın kendi evinde darbeyle ilgili toplantı yaptıklarını, bu durumu eşinin kendisine söylediğini, 15/07/2016 tarihinde gerçekleştirilen bu terör eylemini FETÖ terör örgütü mensuplarının planlayıp gerçekleştirdiklerini…" belirtmiştir.

Jandarma Binbaşı Haydar Hacıpaşalıoğlu ifadesinde

"*Kendisinden sorumlu Muhterem Çöl'ün Turgut Kod adını kullandığını, Turgut Kod'un ABD de Fetullah Gülen ile görüştüğünü, 14 Temmuz akşamı Muhterem Çöl'ün evinde buluştuklarını, eve ismini Serdar olarak söyleyen birinin geldiğini, bu şahsın 'artık sürecin dayanılmaz boyutlara ulaştığını, cemaat ile ilişkili kişilerin tespit edildiğini, bu kişilerin tamamının meslekten atılacağını ve yıllarca hapiste yatırılacağını, bir şeyler yapmazsak cemaat mensuplarının tamamen tasfiye edileceğini, büyükleri olan Fetullah Gülen'in talimatları ile 15 Temmuz 2016 gününü kastederek "yarın için önemli bir faaliyet olacak" diye konuştuğunu, 15 Temmuz 2016 da gerçekleştirilmeye çalışılan silahla darbeye teşebbüs olayının emrini veren kişinin Fetullah Gülen olduğunu…*" belirtmiştir.

İddianamede yer alan ve yukarıda özetle verilen ifadelerden, şüpheli sivillerin TÜRKSAT'a geliş amaçlarının FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütünün üyeleri ve/veya destekçileri olarak televizyon yayınlarını kesmek ve bu yolla yurt çapında iletişimi engellemek olduğu, bu nedenle söz konusu sivil şüphelilerin bizzat darbeye teşebbüs faaliyeti içerisinde olduklarının, açık ve izahtan vareste olduğu değerlendirilmektedir.

2.2.8.6. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 13.02.2017 Tarihli ve 2017/4859 Esas Sayılı (İstanbul Ana Darbe) İddianamesi

İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı Terör ve Örgütlü Suçlar Soruşturma Bürosunca 13.02.2017 tarih, 2017/17929 soruşturma, 2017/4859 esas sayılı olarak düzenlenen ve İstanbul

14. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından kabul edilen iddianamede özetle aşağıdaki hususlara yer verilmiştir.

15 Temmuz Darbe Teşebbüsüne konu olayların İstanbul ilinde gerçekleşen kısmında kamu binaları ve köprüler işgal edilmiş veya bu yerlere işgal teşebbüsünde bulunulmuş, darbe yanlısı olmayan ve kendilerine "Yurtta Sulh Konseyi" ismini veren darbeci askeri kanat tarafından yurt genelindeki askeri birliklere gönderilen sıkıyönetim direktifi ekindeki sözde atama kararlarına göre görev yaptıkları Kuvvet Komutanlığı emrine görevlendirilen asker şahıslardan Harp Akademileri Komutanı Korgeneral Tahir BEKİROĞLU ve Deniz Harp Okulu Komutanı Tümamiral Mesut ÖZEL kaçırılarak askeri cezaevlerine kapatılmış, Deniz Harp Akademisi Komutanı Tuğamiral Tayyar ERTEM ve l'nci Ordu Komutanı Orgeneral Ümit DÜNDAR kaçırılmaya teşebbüs edilmiş, Tayyar ERTEM'in evine zorla girilerek arama yapılmış, bu şekilde rehin alınmış veya alınmaya teşebbüs edilmişler, darbenin gerçekleşmesine direnen sivil vatandaşlar ile güvenlik güçlerine tankla veya ateşli silahlarla vahşice ateş açılması veya tankla ezilmesi sonucu 2'si asker, 5'i polis, 82'si sivil vatandaş olmak üzere toplam (89) kişi hayatını kaybetmiş, kolluk görevlileri dâhil (719) kişiye karşı hedef gözetmeksizin silahla veya tankla ateş açılarak öldürülmelerine teşebbüs edilmiş, eylemlerin yöneldiği mağdurlardan (685)'i yaralanmış, (34)'ü yara almadan kurtulmuş, (155) şahıs yaralama kastıyla gerçekleştirilen eylemlerin mağduru olmuş, kolluk görevlileri dâhil (148) şahsa karşı yağma ve hürriyeti tahdit eylemi gerçekleştirilmiş, (214) özel şahsa ait mal ile askeri kurumlara ait olanlar hariç (25) ana kalem kamu malı zarar görmüştür.

Öldürme olayları hariç diğer suçlar açısından olayların sayısal çokluğu, geniş çapta ve alanda vuku bulmaları, delil durumunun değişkenlik göstermesi, resmi makamlara müracaat sayılarının artmasıyla bunların tek elde derlenmesi ve darbe girişimi nedeniyle vuku bulup bulmadıklarının tespiti işlemlerinin aldığı zaman ve tahkikat eksikliklerinin giderilmeye devam edilmesi nedenleriyle iddianameye yalnızca kasten öldürme suçları ile belli başlı sair suçlar konu edilmiştir.

Ülke çapında vuku bulan darbe girişimi faaliyetlerinin ağırlıklı olarak İstanbul ve Ankara illerinde yoğunlaştığı, en çok insan kaybı ve mal zararının bu yerlerde oluştuğu, Genelkurmay Karargahı, Kuvvet Komutanlıkları ile önemli ve stratejik konuma haiz askeri birliklerin iki ilde konuşlu olmasının yoğunlaşma nedeni olarak değerlendirildiği, kendilerini "Yurtta Sulh Konseyi" olarak adlandıran darbeci askeri kanadın da İstanbul ve Ankara ili planlamasına önem vererek 15/07/2016 tarihi öncesinde Ankara ilinde faaliyetlerin organizasyonu ve planlaması için FETÖ'ye müzahir şahısların evlerinde toplantılar yaptığı, bu kapsamda İstanbul ili faaliyet planlamasının Ankara ilinde yapılmasını müteakip verilen emir doğrultusunda İstanbul ilindeki faaliyetleri organize eden şahıslardan Harp Akademileri Komutanlığında öğretim elemanı olarak görev yapmakta iken darbe girişimi öncesi 2016 yılı

atamalarıyla Ankara ilinde konuşlu 28'nci Mekanize Piyade Tugay Komutanlığına Tabur Komutanı olarak atanıp görevine başlamayan Kurmay Binbaşı Murat YANIK'ın 19/07/2016 ve daha geniş kapsamlı 30/11/2016 tarihli müdafii huzurunda alınan ifadelerinde darbe girişimi öncesi ve günü yaşananlara dair, darbe girişiminin İstanbul ili ayağını aydınlatacak itiraflarda bulunduğu anlaşılmıştır.

İstanbul ilindeki darbe girişimi faaliyetlerini öncesinde yaptığı toplantılarla planlayan, görev taksimatı yapan, kontrol altına alınacak bölgeleri belirleyen veya girişim günü icrasında yönlendirici ve azmettirici vasıfta olup darbe girişimi kapsamında hâkimiyet sağlanması için işlenen muhtelif suçlardan doğrudan/dolaylı fail sıfatıyla sorumlu olan "Yurtta Sulh Konseyi İstanbul Yapılanması"nın;

- Fethi ALPAY- Tümgeneral, Hava Harp Okulu Komutanı
- Mehmet Nail YİĞİT-Tuğgeneral, 66'ncı Mekanize Piyade Tugay Komutanı
- Özkan AYDOĞDU- Tuğgeneral, 2'nci Zırhlı Tugay Komutanı
- Eyyüp GÜRLER- Tuğgeneral, l'nci Ordu Komutanlığı Harekât Başkanı
- Muzaffer DÜZENLİ- Kurmay Albay, Kara Kuvvetleri Komutanlığı Kurumsal Dönüşüm (eski ismi Proje Yönetim) Şube Müdürü
- Uzay ŞAHİN- Kurmay Albay, Kahramanmaraş 5'nci Zırhlı Tugay Komutan Yardımcısı
- Onur ÖZDEN-Hava Savunma Kurmay Albay, Cizre 172'nci Zırhlı Tugay Komutan Yardımcısı
- Ahmet Zeki GEREHAN-Kurmay Albay, Kara Harp Akademisi Öğretim Başkanı
- Mehmet Murat ÇELEBİOĞLU- Kurmay Binbaşı, Kara Kuvvetleri Komutanlığı Kurumsal
- Dönüşüm (eski ismi Proje Yönetim) Şube Müdürlüğü Proje Destek Kısmında İzleme ve Araştırma Subayı
- Murat YANIK- Kurmay Binbaşı, Kara Harp Akademisi Öğretim Elemanı

İsimli şüphelilerden oluştuğu anlaşılmış, kalkışma suçları yanında darbe girişimi sırasında işlenen ve sorumlu oldukları belli başlı suç konusu eylemlerine ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Diğer şüphelilerin eylemleri ise Yurtta Sulh Konseyi İstanbul Yapılanmasının eylemleriyle arasında kuvvetli şekilde hukuki ve fiili bağlantı olması nedeniyle soruşturmaya konu edilmiştir.

Soruşturma kapsamında bir kısım şüphelilerin münhasıran FETÖ mensuplarınca kullanılan kriptografik haberleşme programlarından "Bylock Talk And Chat" kullanıcısı olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç itibarıyla 15/07/2016 tarihinde gerçekleştirilen darbe girişiminin FETÖ/PDY'nin en geniş çaplı silahlı eylemi olduğu, terör örgütünün bir kaç yıllık süreç içerisinde ülkemizde istikrarsızlık yaratarak, devletimizi tüm kademeleriyle ele geçirip kendi mensuplarından olmayanların tasfiye edilmesi ve nihayetinde mevcut hükümeti devirme amacı doğrultusunda; bilinen başat örneklerden olarak 07/02/2012 tarihinde Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarı Hakan FİDAN'a yönelik kurgu delillerle ve usule aykırı yöntemle soruşturmaya girişilerek tutuklanmaya çalışılması, 2013 yılı Haziran ayında gerçekleşen ve kamu düzenini tehdit eden Gezi Parkı eylemlerinin provoke edilmesi ve şiddetinin arttırılması, güvenlik ve istihbarat birimlerini hedef alan ve kamuoyunda (sözde) "Selam Tevhid Örgütü" adıyla bilinen soruşturma süreci ve doğrudan hükümet görevlilerini hedef alan 17-25 Aralık 2013 tarihli sözde yolsuzluk soruşturmalarında etkin rol oynadığı, başarısızlıkla sonuçlanması üzerine en geniş çaplı silahlı eylemi olan darbeye kalkıştığı, başta Devletimizin Anayasal düzeni, 65'inci Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'ın şahsını hedef alan darbe girişimi planının bizzat terör örgütü lideri GÜLEN tarafından onaylandıktan sonra icra aşamasının Türk Silahlı Kuvvetlerimiz içerisinde yuvalanmış örgüt mensuplarının kendilerine verdiği isim olan "Yurtta Sulh Konseyi" eliyle, emir komuta zinciri dışında örgütün hücresel örgütlenme modeline uygun olarak "abi-imam" tabir edilen sivil yönetici unsurlarının ilettiği talimatla ülke genelinde hayata geçirildiği ancak ülkesinin birliğine, devletinin bağımsızlığına ve anayasal demokratik düzenine sahip çıkan Yüce Türk Milletinin ve özünden çıkan vatansever Emniyet-Silahlı Kuvvetler mensuplarının canı pahasına karşı durması sonucu başarısızlıkla sonuçlandığı anlaşılmıştır.

Anılan iddianamede bir numaralı şüpheli olan FETÖ lideri Fetullah GÜLEN, "Yurtta Sulh Konseyi İstanbul Yapılanması"nda yer aldığı belirtilen (10) şüpheli ve diğer şüphelilerle birlikte toplam (24) şüpheliye yer verilmiş; söz konusu şüphelilerin Türkiye Büyük Millet Meclisini ve Türkiye Cumhuriyeti Hükümetini Ortadan Kaldırmaya veya Görevlerini Yapmasını Engellemeye Teşebbüs Etme, Anayasal Düzeni Ortadan Kaldırmaya Teşebbüs Etme, Silahlı Terör Örgütü Kurma, Yönetme, Üye Olma, Kasten Öldürme, Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma, Kara ve Hava Ulaşım Araçlarının Alıkonulması, Konut Dokunulmazlığını İhlal, İşyeri Dokunulmazlığını İhlal, Haberleşmenin Engellenmesi, Kamu Hizmetlerinden Yararlanma Hakkının Engellenmesi, Siyasi Hakların Kullanılmasının Engellenmesi vb. suçlardan cezalandırılmaları talep edilmiştir.

İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesince de iddianamenin kabulüne karar verilmiş olup 2017/24 dosya numarası üzerinden yargılamaya devam edilmektedir.

2.2.8.7. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 03/03/2017 Tarihli ve 2017/7327 Esas Sayılı İddianamesi (Ankara Çatı-Genelkurmay İddianamesi)

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, darbe girişiminin devam ettiği sırada derhal harekete geçmiş, resen soruşturmaya başlayarak, süratle gözaltı işlemlerini gerçekleştirmiş, ardından yapılan işbölümü uyarınca iddianamenin konusu olan Genelkurmay Karargâhı'ndaki darbe faaliyetlerinin soruşturması, 2016/103566 numaralı işbu soruşturma dosyası üzerinden yapılmıştır.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 03/03/2017 tarihli 2017/7327 esas sayılı iddianamesi ile 17. Ağır Ceza Mahkemesinin 2017/109 esas numarasıyla kamu davası açıldığı, 192 tutuklu olmak üzere toplam 221 sanık hakkında kamu davasının devam ettiği anlaşılmıştır.

I. Deliller

1. Mağdur İfadeleri:

A. Genelkurmay Başkanı Org. Hulusi AKAR'ın, 19.07.2016 tarihli Cumhuriyet Savcılığı İfadesi:

Tuğa. Ömer HARMANCIK elinde 2 yapraktan oluşan bir metni önce okudu ve ardından elinde bana uzatarak "komutanım siz şunu bir okuyun ve bunu imzalayıp TV de okursanız her şey çok güzel olacak, herkesi alıyoruz, herkesi getiriyoruz" dedi. Şiddetle ve hiddetle reddettim "kendinizi ne zannediyorsunuz, siz kimsiniz, topladığınızı söylediğiniz ikinci başkan, kuvvet komutanları nerede, bakanlar nerede, elinizde kim varsa getirin, sizin başınız kıçınız kim" diye bağırdım. Bunun üzerine Hakan EVRİM "*dilerseniz sizi kanaat önderimiz Fethullah GÜLEN ile görüştürürüz'* gibi bir şey söyledi. Ben kimse ile görüşmem diyerek tersledim. Ardından Akın ÖZTÜRK dışındakiler odayı terk ettiler.

2. Gizli Tanık Ve İtirafçıların İfadeleri:

A. İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülmekte olan 2016/61972 Sayılı soruşturmada, GİZLİ TANIK ŞAPKA ifadesinde;

5 Temmuz 2016 tarihinde WhatsApp üzerinden Cihan isimli örgüt mensubunun kendisine saat:21.00-22.00 sıralarında "*acil Ankara'ya gelmen gerekiyor, hayati bir konu, çok önemli bir konu mutlaka Ankara'ya gelmen gerekiyor*" şeklinde mesaj attığını, ne zaman geleceğini sorduğunda ise hemen gelmesini, geldiğinde otobüs terminalinden inince metro ile Tandoğan'a gelmesini kendisini parkta sabah saat:08.00'de bekleyeceğini ve telefonunun kapalı olması gerektiğini mesajla bildirdiğini, 06.07.2016 günü saat:07.40 sıralarında Ankara'ya geldiğini, Ankara'da kendisini Cihan isimli örgüt mensubunun karşıladığını, bir süre yürüdükten sonra bir ofise girdiklerini, burada Cihan'ın "şu an çok önemli bir çalışma yapılıyor çalışmanın yapıldığı yere gideceğiz ve bir arkadaş daha gelecek" dediğini, bir müddet sonra yanlarına Abdullah Kod ismini kullanan Kurmay Yarbay Turgay SÖKMEN'in geldiğini, Cihan

isimli örgüt mensubunun anlatmış olduğu çalışma ile ilgili planlamanın devam ettiğini belirterek “tüm kuvvetlerin katılımı ile bir darbe planlamasının yapıldığını, çalışmaların gidecekleri yerde devam ettiğini, sıkıntılı bir durumun olmadığını, planlamanın ona göre yapıldığını” söylediğini, daha sonra birlikte Çayyolunda 3 katlı villa tipi eve gittiklerini, villaya girerek toplantı salonuna geçtiklerini içeride 8-10 sivil şahsın bulunduğunu, Cihan isimli örgüt mensubunun Turgay SÖKMEN’e “çalışma olacak, detayları bilmeseniz de takip edin jandarma ile ilgili diğer kuvvetlerden herhangi bir talep olursa not alın” dediğini, Kurmay Albay Bilal AKYÜZ, Kurmay Albay/Yarbay M.Barış AVIALAN, Tuğgeneral Mehmet PARTİGÖÇ, Havacı Tuğgeneral Gökhan Şahin SÖNMEZATEŞ, Koramiral Ömer Faruk HARMANCI ile 4-5 kişinin olduğunu, çalışmalar devam ederken sivil bir şahsın namaz kıldırdığını, namaz kıldıran şahsın Adil ÖKSÜZ olduğunu, namaz sonrası Adil ÖKSÜZ’ün dini konuşmalar yaptığını, Adil ÖKSÜZ’ün, bir konuşmasında 15 Temmuz akşamını kastederek "15 Temmuz akşamında yapılacak ilk işlerden bir tanesinin görevlendirme verilecek kuvvetlerle cezaevlerinde tutuklu bulunan cemaat mensubu kişileri vakit kaybetmeksizin cezaevlerinden çıkarmak olduğunu" söylediğini, diğer bir konuşmasında ise “arkadaşlar biraz önce içerideki odada büyüğümüzle (örgüt lideri Fetullah Gülen) görüştüm, sizlere selamı var. Arkadaşlar ben cumartesi veya pazar İstanbul'da olacağım, oradan yurtdışına uçacağım, bir aksilik olmazsa salı günü büyüğümüzle görüşüp çarşamba veya perşembe döneceğim” dediğini, silahlı darbe girişiminin başarı ile sonuçlanamayacağı görüşü belirtildiğinde ise orada bulunan herkese “ bu tür olumsuz düşüncelerle şeytanı içimize karıştırmayalım. Allah'ın yardımı ile bu iş olumlu sonuçlanacaktır.” Dediğini…

B. İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülmekte olan 2016/61972 Sayılı soruşturmada GİZLİ TANIK KUZGUN ifadesinde;

15 Temmuz 2016 tarihinden bir hafta önce Ankara iline geldiğini, Ankara iline gelmesi ile ilgili İhsan kod isimli örgüt mensubunun Samsung marka tablette kurulu mesaj iletişim sistemi üzerinden ileterek "Çukurambar’ da saat:17.30’de buluşalım" diye mesaj çektiğini, Kızılay’da saat.18.30 sıralarında buluştuklarını, Çukurambar’a gittiklerini, yolda giderken kendisine “izinde olduğunu Trabzon’dan geldiğini” söylediğini… Çukurambar’da bir okulun önünde beklerken İhsan'nın abi diye hitap ettiği birisinin geldiğini, bu şahsın "sen git ben sana haber veririm" dediğini, daha sonra ismini bilmediği bu şahsın aracına bindiklerini, 3 katlı tripleks evlerin olduğu bir yerde durduklarını, girdikleri evin girişinde etüd merkezi veya danışmanlık yazılı tabela bulunduğunu, evin alt katında indiklerinde 5-6 kişinin burada oturduğunu, Kuzey Deniz Saha Komutanlığı Kurmay Başkanı Tuğamiral Ömer Faruk HARMANCIK’ı gördüğünü, Ömer Faruk HARMANCIK’ın kendisine “bir darbe planı üzerinde çalışıyoruz, darbe planını bitirdik ufak tefek ayrıntılar kaldı. 15 Temmuz veya 22 Temmuz’da darbe planını uygulamaya koyacağız, konu ile ilgili sana birkaç soracaklarımız var" dediğini, kendisinin de "Ne istiyorsunuz?" diye sorduğunu, onunda, bölgesinde

bulunabilecek amirallerin kimler olabileceğini ve bunların kendisi tarafından gözaltına alınarak Çiğli 2. Ana Jet Üssüne götürülerek teslim edilmesi gerektiğini, ayrıca Güney Deniz Saha Komutanı olan Koramiral Hasan UŞAKLIOĞLU'nu gözaltına almasını söylediğini, evde Tuğamiral Sinan SÜRER'inde bulunduğunu, akşam namazı vakti geldiğinde içeriye Adil ÖKSÜZ'ün gelerek akşamı namazını kıldırdığını, sonrasında Adil ÖKSÜZ ve Ömer Faruk HARMANCIK'ın darbe üzerine konuştuklarını, Ömer Faruk HARMANCIK'ın, Adil ÖKSÜZ'e herşeyin hazır olduğunu söylemesi ile Adil ÖKSÜZ'ün bu planı alıp Fetullah Gülen'i kast ederek "Hocaefendiye Amerika'ya götüreyim, gösteriyim" dediğini, Ömer Faruk HARMANCIK'ın, birkaç sorunun kaldığını ve onları yazılı vereceğini söylediğini…[389]

F. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2016//105585 soruşturma numaralı dosyasında şüpheli sıfatıyla yer alan Fazıl ERGÜN, İfadesinde;

"Ben adı geçen cemaat yapısı ile 1986 yılında Amasya Merzifon'da ortaokul öğrencisi iken tanıştım. O zamanlar bu yapıya mensup olan üniversitesi öğrencilerinden dersler almaya başladım. Derslerin yanında risale-i nur ve Fethullah GÜLEN'in kitaplarını okuduk. Daha sonra Kuleli Askeri Lisesine girdim… Benim bu darbe teşebbüsünden 12.07.2016 salı günü haberim oldu. Aynı gün akşam saat:22.00 sıralarında bu yapıya mensup olan cemaatin askeriye imamı olan kod ismini Osman olarak bildiğim şahıs ve onun üstü kod ismi Hakan olan şahısla Tandoğan'da bulunan bir ofiste görüştüm. Büyük bir ofisti. Başka odaların önünde de ayakkabılar vardı. Burada benim haricimde başka insanlarında olduğunu düşünüyorum. Kod ismi Hakan olan daha öncede birkaç defa görüştüğüm şahıs yakın zamanda askeriye içerisindeki cemaat mensuplarına yönelik büyük bir operasyon yapılacağını, böyle bir operasyon yapılırsa cemaatin kökten biteceğini, bunu engellemek içinde 15.07.2016 Cuma gününü Cumartesiye bağlayan gece saat:03.00 sıralarında askeriyenin yönetime el koyacağını talimatın büyüğümüz Fethullah GÜLEN hoca efendiden geldiğini…

---

[389] Adil Öksüz'ün Fetullah Gülen'le yakınlığına ve Örgüt içinde konumuna dair, halen İzmir 1 Nolu F Tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunan ve bir dilekçe ile ifadesinin Komisyonumuza da gönderilmesini talep eden Zaman Gazetesi eski yazarlarından Ali Ünal'ın Uşak Cumhuriyet Başsavcılığınca alınmış ifadesinde yer alan tanıklığı önemlidir. Kendisi ifadesinde şunları söylemiştir:
"…1990 yılında Manisa Turgutlu Özel Gündüzalp Lisesinde İngilizce öğretmeni olarak görev yapmakta iken İzmir'de bulunan Nil Yayınları Müdürü merhum Şerafettin Kocamanbizzat evime gelerek Türkçe kitapları İngilizceye tercüme etmek için bizimle çalışır mısınız teklifinde bulununca kabul ettim..
…Zaman zaman yayınevine uğradığımda Fetullah Gülen İzmir'de olduğunu duyduğumda gerek Yamanlar gerek Bozyaka yurtlarında Şerafettin Kocaman ile birlikte ziyaretlerine gittim. Yaklaşık bu şekilde 3 yıl görüşmelerimiz oldu. Ben haftasonları gittiğim için Fetullah Gülen'in yanında çok az kişi bulunuyordu. Genellikle yanında Barbaros Kocakurt adlı şahıs bulunurdu. Cemal Türk, Mustafa Yeşil adlı şahısları talebesi olarak hatırlıyorum. Bir defasında Adil Hoca tanıştığım kişiyi Fetullah Gülen'in yanında gördüm. Hatta bu kişinin soyadını bilmiyorken 15 Temmuz darbe girişiminden sonra televizyonlarda resmini görüp Adil Öksüz olarak bilinen kişinin benim tanıdığım Adil Hoca olduğunu anladım. Adil Hoca o zamanlar Fetullah Gülen'in yanında ders okuyan ***"molllalar"*** *grubunda olabilir diye düşünüyorum. Çünkü o kişiye Adil Hoca diye hitap ediyorlardı. Hoca tabiri* ***"mollalar"*** *için kullanılan tabirdi…"*

H. Beytüşşebap 8. Jandarma Alay Komutanlığı dosyasında şüpheli sıfatıyla yer alan Ali TÜRK, 24.08.2016 Tarihli İfadesinde;

Bursa İl Jandarma Komutanlığında Albay olarak görev yaptığını,1982 yılında cemaatle bağlantısının başlamış olduğunu…2010-2014 yılları Ankara da cemaatle ilişkisinin biraz daha yoğun olan dönem olduğunu… Telefonuna "bylock" diye bir uygulama yüklediğini, bu uygulamayı görüşmelerinin daha güvenli olacağından yüklediğini, bu uygulama ile bir defa sesli, birkaç defada mesaj yoluyla görüştüğünü…

İ. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2016//108299 soruşturma numaralı dosyasında şüpheli sıfatıyla yer alan Fatih Talha ÇELİK, İfadesinde;

Yüzbaşı rütbesi ile taarruz helikopter taburunda görev yaptığını, kendisinin bu terör örgütü ile 1993 yılında ve Ortaokul son sınıfta iken tanıştığını… 15 Temmuz 2016 darbe gününe kadar öğretmen olarak bildiği Barış isimli şahıs ile görüşmelerine devam ettiğini… Özcan Yarbayın tanıdığını düşündüğü bir şahısın girdiğini, bu şahıs "15 Temmuz Cuma günü Sayın Genelkurmay Başkanımızın emri ile gece saat 03:00 da çok önemli bir faaliyetin icra edileceğini bu faaliyetle ilgili olarak komutanlarımızın vereceği emir ve talimatlara uymamız gerektiğini" söyledi. Müteakiben Yarbay Erdal BAŞLAR, ABD'nin bu işe ne dediği konusunda bir soru sordu o şahıs ta "hiçbir sıkıntının olmadığını zaten mevcut hükümeti sevmiyorlar rahat olun her şey halledildi" diyerek cevap verdiğini ayrıca bu faaliyetin herkes tarafından desteklendiğini bu işin içinde tüm Kuvvet Komutanlıklarının, Emniyet Genel Müdürlüğünün ve MİT'in olduğunu bu sebeple bir sıkıntı olmadığını emirlere harfiyen uymalarını söylediğini…

K. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2016//105585 soruşturma numaralı dosyasında şüpheli sıfatıyla yer alan Arif KALKAN, 13.08.2016 Tarihli İfadesinde;

"Benim cemaatle tanışmam 1984 yılında orta 3. Sınıfta başladı…15 Temmuz olayları ile ilgili olarak 8 veya 9 Temmuz günü daha önce İzmir'de Kom. Ş.Md. olarak çalıştığım dönemde Buca İlçe Jandarma Komutanlığı ve Asayiş Şube Müdürlüğü vekili görevleri yürüten Mehmet AYDIN (J. Kur. Yb.- J. Gn. K.lığı hareket başkanlığında görevli) beni telefonla arayarak görüşmek istediğini söyledi… Daha sonra beni toplantı masası ve sadece büyük LCD TV olan bir odaya götürdü, masada 35 yaşlarında birisi oturuyordu, Mehmet AYDIN şahıs için bu benim abim sizinle tanışmak ve görüşmek istiyor dedi. Şahsın ismini söylemedi, şahıs bana 17/25 olayları sonrası cemaatin yaşadığı sıkıntıları anlattı ve Ağustos yüksek askeri şurasında 3000 civarında askeri personelin ihraç edileceğini bildiklerini söyledi. Bu konularla ilgili fikrimi sordu. Bende 17/25 olayları ile ilgili vatandaşın olaylara inanmadığını hükümetin söylediklerini doğru kabul ettiklerini ve cemaate karşı insanların tavır aldığını söyledim. Şahıs bunun üzerine bu gidişata dur demenin zamanı geldiğini, hükümetin YAŞ'ı yapmasını

engellemek gerektiğini, yani kısa bir zaman içerisinde darbe yapılacağını ve sıkıyönetim ilan edileceğini söyledi… Bende TSK'nın büyük çoğunluğunun bu olayın içerisinde olacağını ve TSK'nın Anayasanın vermiş olduğu yetkiyi kullanacağını düşündüğümden, asker olduğumuzdan ve cemaatle bağım olduğundan kabul ettim… Bu darbeyi Fetullah Gülen'in istediğini, hükümetin kesinlikle Yüksek Askeri Şurayı yapmaması gerektiğini söylediğini belirtti. Yukarıda ayrıntılı şekilde anlattığım ifadem doğrultusunda şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki 15 Temmuz 2016 gecesi gerçekleştirilmeye çalışılan silahlı darbeye teşebbüs olayı Amerika'nın Pennsylvania Eyaletinde yaşayan Fetullah Gülen'in talimatı ile olduğunu söyleyebilirim.

Şeklinde beyanda bulunmuştur.

II. Darbeye Hazırlık Aşaması:

1. Planlama:

Genelkurmay Başkanlığında EGM, MİT'ten alınan bilgiler ve kurum içi değerlendirmelere göre 2016 Ağustos ayında icra edilecek Yüksek Askerî Şura'ya yönelik bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışmayla FETÖ ile iltisağı olan personelin TSK'dan ilişiğinin kesilmesi hedeflenmiştir. Nihayet, özellikle yüksek yargı organlarındaki hâkimlerin görev süresini kısıtlayarak belli bir süre görev yapan hâkimlerin değiştirilmesini öngören 01 Temmuz 2016 tarihli ve 6723 sayılı Danıştay Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un çıkarılmasıyla, yargıdaki gücünü kaybedeceğini ve geçmişte yargı eliyle gerçekleştirdiği ve müteakip dönemde gerçekleştirmeyi planladığı operasyonların açığa çıkacağını ve akamete uğrayacağını anlayan FETÖ, Devlet içerisinde 40 yıldır elde ettiği kazanımları kaybetme riskini göze alamamış ve biran önce darbe yapılması için TSK'da yuvalanmış terör örgütü mensuplarını yüreklendirmiştir. Gerek bu teşvik ve yüreklendirme, gerekse de kendilerine karşı yürütülecek tasfiyenin kaçınılmaz olduğunu anlayan Örgüt, son çare olarak darbe girişiminde bulunmaya karar vermiştir.

Örgüt mensupları için eyleme başlama emri olarak değerlendirilen mesajlarda, darbenin fiilen başlayacağı saat haricinde, darbeye iştirak edenlere yönelik olarak kimin nerede, ne yapacağına dair herhangi bir talimat yer almamaktadır. Buna rağmen planlanandan beş saat önce başlatılan darbeye iştirak edenler, organize biçimde örgüt tarafından görevlendirildikleri yerlere gitmiş ve kendilerine tevdi edilen vazifeleri yapmaya çalışmışlardır.

Bu kapsamda Örgüt lideri Fetullah Gülen'in talimatıyla, Mahrem Hizmetler Yapılanması içinde üst düzey yönetici konumunda bulunan Adil Öksüz'ün, darbe girişimine yönelik yapılacak planlama çalışmaları için ilk olarak 27.12.2015 tarihinde Akıncı Üssü'nün de bulunduğu Ankara'nın Kazan ilçesine geldiği, bu ilk gelişin ardından, şüphelinin darbe

gününe kadar tam 12 kez, 27 Aralık 2015, 9 Ocak 2015, 16 Ocak 2015, 30 Ocak 2015, 20 Şubat 2015, 29 Şubat 2015, 14 Mart 2015, 30 Mart 2015, 5 Mayıs 2015, 27 Mayıs 2015, 4 Haziran 2015, 15 Haziran 2015, günü tam olarak tespit edilmeyen Temmuz ayının ve 13 Temmuz 2015 tarihlerinde yine aynı yere seyahatte bulunduğu, Ankara ile herhangi bir bağlantısı bulunmayan ve darbe girişimindeki rolü dikkate alınarak, şüphelinin Örgüt tarafından kendisine verilen darbe plan ve organizasyonu şekillendirmek amacıyla bu şehre geldiği kanaatine varıldığı, şüphelinin ayrıca, aynı veya yakın tarih aralıklarında yurtdışına, özellikle Örgütün merkezinin bulunduğu ABD'ye de ziyaretlerde bulunduğu,

Özellikle Adil Öksüz'ün 17.03.2016 tarihinde ABD'ye gidip 21.03.2016 tarihinde ülkeye döndüğü seyahatinde, darbe girişiminin gerçekleştirilmesi konusunda nihai kararın alındığı, sembollere ve gizli haberleşmeye çok önem veren Örgüt liderinin, aynı tarihte, uyuyan hücre sistemiyle yapılandırılan Örgüt'ün üyelerinin karşısına hâki renkli cübbeyle çıkıp, bu kararı yukarıda ayrıntısıyla açıklanan Örgüt diliyle üyelerine tebliğ ettiği, bu tarihten sonra Ankara'nın değişik bölgelerinde darbe planlamasına ve tarihine ilişkin toplantılar yapıldığı, bu toplantılardan en geniş katılımlı olanının Ankara'da tespit edilen bir villada yapıldığı, toplantıların temmuz ayının başında başlayıp 10.07.2016 Pazar gününe kadar devam ettiği, toplantılara her kuvvetten rütbeli asker ile üst düzey Örgüt imamlarının katıldığı, toplantıya katılanlar arasında tespiti yapılabilen şüpheliler arasında Adil Öksüz, Birol Kurubaş, Bilal Akyüz, Mustafa Barış Avıalan, Sinan Sürer, Gökhan Şahin Sönmezateş, Ömer Faruk Harmancık, Turgay Sökmen, Fırat Alakuş, Ali Osman Gürcan, Orhan Yıkılkan ve Murat Koçyiğit'in bulunduğu, Adil Öksüz'ün başkanlık ettiği toplantılarda, öncelikle her kuvvetten darbeci askerin kendi aralarında oluşturduğu grupların çalışmalar yaptığı, ardından darbe girişiminin en önemli eylemlerinin detayları, bu eylemlerde görev alacak darbecilerin görev ve sorumluluklarının belirlendiği,

2. Yurtta Sulh Konseyi:

Soruşturma sırasında Yurtta Sulh Konseyi üyelerinin kimlerden oluştuğuna yönelik bir belge veya ifadeye rastlanmamıştır. Ancak bazı şüphelilerin ev ve işyerlerinde yapılan aramalarda ele geçen 27 Mayıs Darbesine ilişkin belge ve kitapların incelenmesinden Örgütün, bu darbenin organizasyonu ile ilgili bazı örneksemeler yaptığı, ayrıca ideolojileri dışında her iki olay arasında şekli bakımdan benzerlikler bulunduğu görülmektedir. 27 Mayıs darbe bildirisindeki "Yurtta Sulh" vurgusu, soruşturma sırasında tespit edilen Yurtta Sulh Konseyi'nin üye sayısının da, Milli Birlik Komitesi'ndeki gibi 38 olması gibi hususlar dikkate alındığında, Fetullahçı Terör Örgütü'nün, yine askeri hiyerarşiye uyulmadan yapılan, ancak başarıya ulaşan 27 Mayıs Darbesi'nin planlama ve icra safhalarından örnekler aldığı anlaşılmaktadır. Bir an için Konsey'de sivillerin de olabileceği düşünülse de, sözde sıkıyönetim direktifinin 7. maddesinde Yurtta Sulh Konseyi'nin Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından, emir

komuta bütünlüğü içinde teşkil edildiği vurgusu ve Örgütün darbe planının yapılması ve icrası görevini, kendi gözetimi ve koordinasyonunda, asker üyelerine vermesi karşısında, bu yapılanmanın tamamen askerlerden teşekkül ettiği anlaşılmıştır.

Ayrıca; Örgütün Konsey'i, darbe girişiminin askeri planlama ve organizasyonunda kullanmak ve darbe girişiminin başarılı olması halinde de kendi ideolojisiyle Ülkeyi yönetme aşamasına gelinceye kadar, belli bir süre yönetimde tutmak amacıyla oluşturduğu ve Konsey'in başkanlığını üstlenecek kişinin de, bu süre zarfında Devlet Başkanı olarak görev yapacağı konusunda kesin bir kanaat oluşmuştur.

3. Yurtta Sulh Konseyi Üyeleri:

1. Akın ÖZTÜRK: Hava Pilot Orgeneral, Yüksek Askeri Şura Üyesi
2. İlhan TALU: Korgeneral, Genelkurmay Personel Başkanı
3. Mehmet DİŞLİ: Tümgeneral, Genelkurmay Stratejik Dönüşüm Daire Başkanı
4. Mehmet PARTİGÖÇ: Tuğgeneral, Genelkurmay Personel Başkanlığı, Personel Plan ve Yönetim Daire Başkanı
5. Ömer Faruk HARMANCIK: Tuğamiral, Kuzey Deniz Saha Komutanlığı Kurmay Başkanı
6. Sinan SÜRER: Tuğamiral, Genelkurmay İstihbarat Başkanlığı, 1. İstihbarat Analiz ve Değerlendirme Daire Başkanı
7. Orhan YIKILKAN: Kurmay Albay, Genelkurmay Başkanı Başdanışmanı
8. Cemil TURHAN: Kurmay Albay, Genelkurmay Personel Başkanlığı General-Amiral Şube Müdürü
9. Ramazan GÖZEL: Kurmay Albay, Genelkurmay Başkanlığı Özel Kalem Müdürü
10. Osman KILIÇ: Kurmay Albay, Genelkurmay Başkanlığı Özel Kalem Müdürlüğü
11. Doğan ÖZTÜRK: Kurmay Albay, Genelkurmay Stratejik Dönüşüm Daire Başkanlığında, Proje Geliştirme Şube Müdürü
12. Osman KARDAL: Kurmay Albay, Genelkurmay Cari Harekat Daire Uluslar arası Cari Harekat Merkezi Amiri
13. Fırat ALAKUŞ: Kurmay Albay, Özel Kuvvetler Komutanlığı
14. Erhan CAHA: Tuğgeneral, Kara Kuvvetleri Komutanlığı Kuvvet Geliştirme Daire Başkanı
15. Ali KALYONCU: Tuğgeneral, Kara Kuvvetleri Komutanlığında Personel İşlem Daire Başkanı

16. Muzaffer DÜZENLİ: Kurmay Albay, Kara Kuvvetleri Komutanlığında Kurumsal Dönüşüm Şube Müdürü
17. Mustafa Barış AVIALAN: Kurmay Albay, Genelkurmay Personel Plan ve Yönetim Daire Başkanlığında Şube Müdürü
18. Bilal AKYÜZ: Kurmay Albay, Kara Kuvvetleri Komutanlığında Teşkilat Şube Müdürü
19. Özkan AYDOĞDU: Tuğgeneral, 2.Zırhlı Tugay Komutanı (İstanbul)
20. Ünsal COŞKUN: Tuğgeneral, Kara Havacılık Okulu Komutanı
21. Özcan KARACAN: Kurmay Yarbay, Kara Havacılık Komutanlığında Tabur Komutanı
22. Halil GÜL: Kurmay Yarbay, Kara Havacılık Komutanlığında Tabur Komutanı
23. Mehmet ŞAHİN: Kurmay Albay, Kara Havacılık Komutanlığı Kurmay Başkanı
24. Muhsin Kutsi BARIŞ: Kurmay Albay, Muhafız Alay Komutanı
25. Ali YAZICI: Kurmay Albay, Cumhurbaşkanlığı Başyaveri
26. Semih TERZİ: Tuğgeneral, Özel Kuvvetler 1. Tugay Komutanı
27. Murat AYGÜN: Tuğgeneral, 58. Topçu Tugay Komutanı (Polatlı)
28. Osman ÜNLÜ: Tümgeneral, Topçu ve Füze Okulu Komutanı (Polatlı)
29. Ertuğrul TERZİ: Kurmay Yarbay, 28. Mekanize Tümen Komutanlığında Tabur Komutanı (Mamak)
30. Savaş KABAKLI: Kurmay Yarbay, 28. Mekanize Tümen Komutanlığında Tabur Komutanı (Mamak)
31. Ahmet Bican KIRKER: Tuğgeneral, Kara Kuvvetleri Komutanlığında Personel Plan ve Yönetim Daire Başkanı
32. Ali Osman GÜRCAN: Tuğgeneral, Jandarma Genel Komutanlığında 1. Jandarma Komando Tugay Komutanı (Çakırsöğüt)
33. Turgay SÖKMEN: Kurmay Yarbay, Jandarma Genel Komutanlığı
34. Murat KOÇYİĞİT: Kurmay Yarbay, Jandarma Genel Komutanlığı
35. Gökhan Şahin SÖNMEZATEŞ: Hava Tuğgeneral, Hava Kuvvetleri Komutanlığı Müşterek Hedef Analiz Yönetim Başkanı
36. Kubilay SELÇUK: Hava Tümgeneral, 2. Ana Jet Üssü Komutanı (İzmir/Çiğli)
37. Hakan EVRİM: Hava Tuğgeneral, 4. Ana Jet Üssü Komutanı (Ankara/Akıncı)
38. Ahmet ÖZÇETİN: Hava Kurmay Albay, 4. Ana Jet Üssü Harekât Komutanı

4. Atama Listeleri:

Sözde Yurtta Sulh Konseyi tarafından hazırlanan sıkıyönetim direktifinin ekinde atama listeleri yayınlanarak, 84 darbeci asker Sıkıyönetim Komutanı olarak görevlendirilmiş, 413 kişilik Sıkıyönetim Mahkemeleri görevlendirme listesi ile ayrıca kritik askeri ve sivil makamlar için de 450 kişilik atama listesi hazırlanmıştır.

III. Genelkurmay Karargâhında Darbeye Kalkışma Eyleminin Anlatımı:

Darbenin, 16 Temmuz 2016 saat 03.00 olarak belirlendiği,

Bu minvalde; darbeyi planlayan ve icra eden ekipte yer alan sanık Kurmay Albay Mustafa Barış AVIALAN'ın, saat 13.38'de mesaiye gelerek çalışma odasında Mehmet PARTİGÖÇ ve Cemil TURHAN ile görüşmeler yapıp, saat 15.50'de mesaiden ayrıldığı, akabinde gece boyu faaliyetlerini sürdüreceği 4. Ana Jet Üssü'ne gittiği,

Saat 14.00 sıralarında, Genelkurmay İkinci Başkanı Org. Yaşar GÜLER başkanlığında Genel Kurmay Karargâhının İnönü Toplantı Salonunda Teröristle Mücadele Harekâtı (TMH) toplantısının başladığı, sanık Kara Kuvvetleri Komutanlığı Eğitim ve Doktrin Komutanlığı'nda görev yapan Korg. Metin İYİDİL'in, saat 14.25'te karargâha gelerek Personel ve Plan Yönetim Daire Başkanı Tuğg. Mehmet Partigöç'le görüştüğü,

Saat 16.00 ile saat 20.00 arasında, aralarında emir-komuta ilişkisi bulunmayan sanıklar Doğan ÖZTÜRK, Orhan YIKILKAN, Cemil TURHAN, Gökhan ESKİ ve Mehmet PARTİGÖÇ arasında sıklıkla görüşmeler yapıldığı, tüm bu görüşmelerin, darbe girişiminin icrasına yönelik görüşmeler olduğu,

Saat 16.16'da Kara Kuvvetleri Komutanı Org. Salih Zeki ÇOLAK'ın, YAŞ hazırlıkları kapsamında Genelkurmay Başkanı ile çalışma yapmak üzere karargâha giriş yaptığı, bu saatlerde Kara Havacılık Komutanlığı'nda görevli, Örgüt üyesi bir subayın Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığına giderek, Örgüt üyesi askerler tarafından Müsteşar Hakan FİDAN'ın alınmasına yönelik, Kuruma bir saldırı olacağına dair ihbarda bulunduğu, Kurum tarafından yapılan değerlendirmeler sonucu bu ihbarın ciddiye alındığı, ardından Hakan FİDAN'ın, Org. Yaşar GÜLER'i telefonla aradığı, konu hakkında bilgi vererek, bir müsteşar yardımcısını ayrıntıları aktarmak üzere Genelkurmay Karargâhı'na gönderdiği,

Saat 17.32'de karargâha gelen yetkilinin ihbarla ilgili ayrıntıları paylaşmasının ardından saat 17.54'te ayrıldığı, akabinde Org. Yaşar GÜLER'in, Genelkurmay Başkanı Org. Hulusi AKAR'a yaşanan gelişmeleri bildirerek, ihbarın ciddiyetine binaen Hakan FİDAN'ı karargâha çağırmayı teklif ettiği, Org.Hulusi Akar'ın bu teklifi kabul etmesiyle birlikte Hakan FİDAN'ın karargâha çağrıldığı, bu sırada Org. Salih Zeki ÇOLAK'ın da, Hulusi AKAR, Yaşar GÜLER ve Hakan FİDAN arasındaki ikili toplantıya katılarak konuya vakıf olduğu, Hulusi AKAR'ın,

Salih Zeki ÇOLAK'tan, süratle buradan Kara Havacılık Komutanlığı'na gitmesini, giderken yanına askeri savcıyı, merkez komutanını (yanında beş kişi kadar adamını) ve Kara Kuvvetleri Kurmay Başkanını da almasını, saat 19.00'dan önce Kara Havacılık Komutanlığı'na ulaşmasını, ancak olayın maskelenmesi için bir adet B-200 uçağı hazırlanmasını ve Ankara dışına bir yere gideceği intibaını uyandırmasını ve herhangi bir uçuşun olması halinde uçuş yapanları derhal derdest etmesini istediği,

Verilen bu emir üzerine Salih Zeki ÇOLAK'ın saat 18.24'te, yanında emir subayı Binbaşı Yunus CAN da olduğu halde karargâhtan ayrıldığı, yapılan çağrı üzerine saat 18.10'da karargâha giriş yapan ve komutanların toplantısına dâhil olan Hakan FİDAN'ın, kendilerine gelen ihbarın daha büyük planın parçası olabileceğini değerlendirmesi üzerine, Hulusi AKAR'ın, saat 18.30'da Silahlı Kuvvetler Komuta Harekât Merkezi'ni arayarak, havada bulunan araçlarının indirilmesi emrini verdiği ve bu emrin saat 19.19'da tüm Kuvvet Komutanlıkları ile Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı Harekât Merkezleri'ne bildirildiği, ardından birliklerden gelen münferit talepler üzerine, Solotürk Uçağı'nın Antalya'daki gösteri uçuşu, İHA/İKU uçuşları, Suriye sınırında CAP görevi yapan jetlerin uçuşları ile o sırada havada görev nedeniyle bulunan ulaştırma uçaklarının uçuşlarının, saat 19.25 itibarıyla herhangi bir aksaklığa yer vermemek amacıyla serbest bırakıldığı ve tüm bu hususların, Başbakanlık Koordinasyon Merkezi ile Devlet Bilgi Koordinasyon Merkezi'ne de iletildiği, söz konusu emrin hava sahasının kapatılmasına yönelik değil, havadaki araçların indirilmesine yönelik bir emir olduğu, bu emir üzerine o sırada havada bulunan 4 adet İHA/İKU, 2 adet Ulaştırma, 7 adet helikopter, 14 adet eğitim uçuşu yapan araç, 2 adet Suriye CAP, 2 adet kurye ve 2 adet F 16 olmak üzere toplam 33 adet hava aracının inişinin sağlandığı, 4 adet İHA/İKU ve 2 adet de Suriye CAP uçağının, terörle mücadele kapsamındaki görevleri nedeniyle uçuşlarına izin verildiği, ayrıca Org. Hulusi AKAR'ın, 4. Kolordu Komutanı Korg. Metin GÜRAK'ı da arayarak, Etimesgut Zırhlı Birlikler Okulu'ndan hiçbir tank ve zırhlı aracın birlik dışına çıkmaması yönünde kendisini talimatlandırdığı,

Saat 19.26'da Yaşar GÜLER'in Özel Kalem Müdürü şüpheli Kurmay Yarbay Bünyamin Tuner'in, Mehmet PARTİGÖÇ'ün odasına girerek Komutanlar ve MİT Müsteşarı arasında yapılan görüşmeler hakkında bilgi verdiği, bu sırada, saat 20.09'da 1. Başkanın makamından çıkan ve makamda Hakan FİDAN'ı gören İlhan TALU'nun, Cemil TURHAN'a; Kara Kuvvetleri Komutanı Org. Salih Zeki ÇOLAK'ın Kara Havacılık Komutanlığı'na gittiğini, FETÖ mensubu personelle ilgili tutuklamaların hemen başlayacağını söylediği, tüm bu olanlar karşısında yapmış oldukları darbe planının sekteye uğraması ve bundan daha önemlisi; İzmir Cumhuriyet Başsavcılığının yürüttüğü soruşturma kapsamında alınan itirafların Kara Havacılık Komutanlığı personelinin deşifre olmasını sağlamaya yönelik olması ve Kara Kuvvetleri Komutanının Kara Havacılık Komutanlığına gitmesi, ayrıca Genelkurmay Başkanının askeri savcıları karargâha davet etmesi nedenleriyle, karargâh içindeki darbeci

grubun paniğe kapılarak, kendilerinin ve darbe hazırlığı yapan diğer örgüt üyelerinin tutuklanacağı endişesi içinde, Türk Silahlı Kuvvetlerini ele geçirmek için Örgüt tarafından oluşturulmuş mahrem yerler yapılanmasının üst düzey yöneticileri olan ve sanık Adil ÖKSÜZ ve diğer sivil Örgüt üyelerinin de bilgisi dâhilinde, Fetullahçı Terör Örgütü mensubu olan Yurtta Sulh Konseyi üyelerinin koordinesiyle, 16.07.2016 saat 03.00 olarak belirlenen darbe faaliyetinin, 15.07.2016 saat 20.30 sıralarında başladığı;

Saat 20.51'de DİŞLİ ve Yıkılkan'ın komuta katına doğru çıktıkları, akabinde saat 21.00 sıralarında önce Mehmet DİŞLİ'nin Hulusi Akar'ın makam odasına girdiği, burada kendisine, "komutanım, operasyon başlıyor, herkesi alacağız, taburlar, tugaylar yola çıktı, biraz sonra göreceksiniz" diyerek darbeyi tebliğ ettiği, bunun üzerine Hulusi AKAR'ın söylenenlere tepki göstererek bu girişimi hiçbir şekilde desteklemediğini net olarak belirttiği, Genelkurmay Başkanının bu duruş ve söyleminin, darbe girişiminin başarısızlığa uğramasının en büyük nedenlerinden biri olduğu, buna rağmen DİŞLİ'nin geri adım atmadığı, odanın dışına çıkarak hazır durumda bekleyen ekibe Komutana müdahale etmeleri emrini verdiği, bu emirle birlikte, Özel Kalem Müdürü Kurmay Albay Ramazan GÖZEL, Kurmay Albay Orhan YIKILKAN, Yüzbaşı Serdar TEKİN, Başçavuş Abdullah ERDOĞAN ve elinde silah da olduğu halde Genelkurmay Başkanı emir subayı Yarbay Levent TÜRKKAN'IN hep birlikte içeri girdikleri, TÜRKKAN'ın içeri girer girmez, Komutana bağırarak oturup sakin olmasını ve zorluk çıkarmamasını istediği, bu sırada giren ekibin Org. AKAR'ı iterek koltuğa oturmasını sağladığı, ardından havlu gibi bir cisimle ağzını ve burnunu kapatarak nefes almasını engellediği, ekipten birinin kolunu boğazına doladığı, bu sırada askeri kıyafete ait ip türü bir cismin boğazına sürttüğü, etkin bir direniş göstermesine rağmen, elleri plastik kelepçeyle bağlanan Komutanın can havliyle kalkmasıyla birlikte, Levent TÜRKKAN'ın elindeki tabancayı kendisine doğrultup tehdit içeren sözler söylemesi üzerine AKAR'ın "sık ulan" diyerek tepki gösterdiği, akabinde kendisine silah doğrultulmasına rağmen, bu girişimi her ne olursa olsun desteklemeyeceğini sürekli olarak yinelediği ve ellerindeki kelepçenin çözülmesini istediği, bu istek üzerine Mehmet DİŞLİ'nin onayıyla, AKAR'ın ellerindeki plastik kelepçenin bir bıçak vasıtasıyla kesildiği,

Saat 21.00 sıralarında Mehmet PARTİGÖÇ ve bir grup darbeci subayın Gökhan ESKİ'nin odasına gelerek odadan nöbetçi kolluğu ile silah aldıkları, saat 21.03'de 58. Topçu Tugay Komutanı Murat AYGÜN'ü arayarak harekâta geçme emrini verdiği, yine Mehmet PARTİGÖÇ, Doğan ÖZTÜRK ve Suat SAĞLAM'ın saat 21.10'da silah alacak personeli Genelkurmay Destek Kıtaları Grup Komutanlığı doldur-boşalt istasyonuna yönlendirdikleri, yaklaşık 24 personelin silah mühimmat almak üzere söz konusu bölgeye geçtikleri, aynı saatlerde Özel Kuvvetler personeli Abdurrahim AKSOY ve Talha ALTINEL'in, güney nizamiyeden Levent TÜRKKAN'ı ziyaret etme bahanesiyle karargâha giriş yaptıkları, saat 21.15'te Genelkurmay Destek Kıtaları Grup Komutanlığı doldur-boşalt istasyonuna gelen

darbeci rütbeli personele karargâh emniyet subayı Yarbay Gökhan ESKİ'nin nezaretinde silah dağıtıldığı, ardından kuzey ve güney nizamiyeler ile nöbet kulübelerinin girişlerini kontrol altına aldıkları,

Saat 21.08'de Kurmay Albay Mehmet ÖZEREN ile saat 21.14'de Cari Harekât Daire Başkanı Tuğg. İlhan KIRTIL'ın SKKHM'den mesailerine bitirip ayrıldıkları, KIRTIL'ın ayrılışından 2 dakika sonra Serkan KILIÇ, Ali Emre ERAL ve Recep YILDIZ'ın Silahlı Kuvvetler Komuta Harekât Merkezi girişinin kontrolünün ele geçirdikleri,

Saat 23.03'de darbecilerin tehdit ve zor kullanmak suretiyle darbe faaliyetinin başına geçme teklifini kesin bir dille reddeden Genelkurmay Başkanı Org. Hulusi AKAR'ın, Mehmet DİŞLİ, Fırat ALAKUŞ, Abdullah ERDOĞAN, Onur ÖZDEMİR, Mehmet AYTAÇ, Halit KAZANCI ile birlikte diğer darbeci üç Özel Kuvvet görevlisi tarafından, karargâhın komuta giriş katı olarak tanımlanan 1-A kapısından çıkartıldığı,

Saat 23.04'de Hulusi AKAR'ın, helikoptere bindirilerek Akıncı Üssü'ne götürüldüğü,

Saat 03.10'da Genelkurmay Başkanlığı resmi internet sitesinden Türk Silahlı Kuvvetlerinin Ülke yönetimine bütünüyle el koyduğu, uluslararası anlaşmaların geçerli olduğuna dair üçüncü korsan basın açıklamasının yayınlandığı;

Saat 06.50'de Genelkurmay Başkanlığı resmi internet sitesinden Türk Silahlı Kuvvetlerinin Yurtta Sulh Harekâtı'na kararlı bir şekilde devam ettiğine dair dördüncü korsan basın açıklamasının yayınlandığı,

Tespitlerine yer verilmiştir.

2.2.8.8. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2016/103583 Sayılı (Akıncı) İddianamesi

Darbe Girişiminin ana karargahı konumunda bulunan Akıncılar Üssünde 15 Temmuz Gecesi yaşananlar Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından soruşturularak yargıya intikal ettirilmiştir. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı Anayasal Düzene Karşı İşlenen Suçlar Bürosu tarafından düzenlenen İddianame, o gece işlenen suçları, bu suçların faillerini ve bunlarla FETÖ arasındaki örgütsel bağı açıkça ortaya koymaktadır. Özellikle, o geceye ilişkin Genelkurmay Başkanı Sayın Hulusi Akar'ın ve Özel Kuvvetler Komutanı Zekai Aksakallı'nın ifadeleri karanlıkta kalan birçok noktayı açığa çıkarmaktadır.

Ayrıca, tamamı avukatlar huzurunda alınan sanık ifadeleri de Örgütün, darbeye iştirak etmiş üyelerini nasıl küçük yaşlardan itibaren devşirip yetiştirerek kritik konumlara getirdiklerini, Örgütün kendi içinde nasıl bir hiyerarşi içinde gizlilikle hareket ettiğini, nasıl

iletişim kurduklarını ve Örgütün iç işleyişine dair birçok noktayı açığa çıkarmaktadır. Bu yüzden burada hem Sayın Hulusi Akar'la Sayın Zekai Aksakallı'nın müşteki sıfatıyla verdikleri ifade hem de Örgüt mensuplarının itiraf niteliğindeki ifadelerinden bir kısım özetlenerek alıntılanacaktır.

Genelkurmay Başkanı Org. Hulusi AKAR 19.07.2016 tarihli ifadesinde şunları söylemiştir:

"Yaklaşık 1 yıldır Türkiye Cumhuriyeti Genelkurmay Başkanı olarak görev yapmaktayım. Devletimizin bir süredir FETÖ/PDY terör örgütü ile yürüttüğü mücadele bizim de kurumsal olarak azami dikkat ve hassasiyetle içinde yer aldığımız bir mücadele olup bu yıl yapılacak Ağustos şurasında Silahlı Kuvvetler içerisindeki bu yapının alacağı ağır darbenin hazırlıkları yapılmaktaydı. şu an geldiğimiz noktada bu terör örgütünün bunu muhtemelen öngörerek hiç kimsenin belki de tahayyül edemeyeceği gözü dönüşlükle ve alçaklıkla sivil insanları katletme, TBMM'yi bombalama, kendi silah arkadaşlarına ve birliklerine taarruzda bulunma, Emniyet birimlerini bombalama gibi akıl almaz eylemlere girişip böyle bir darbe teşebbüsünde bulunduğunu düşünüyorum. Özellikle Güneydoğu'da bölücü terör örgütüne yönelik Emniyet, Valilikler, Siyaset kurumu, Adalet Teşkilatı, İstihbarat ve Silahlı Kuvvetler hepsi mükemmel bir koordinasyon ile büyük bir titizlikle Başarılı sonuçlar elde etmekte iken Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine yönelik olarak tertiplenen bu alçak darbe teşebbüsü ile tarihimize kara bir leke sürülmüştür. Bu genel değerlendirmemin ardından olay gününe gelecek olursak; Kalkışmanın Başladığı 15/07/2016 günü saat 17:00 - 18:00 sıralarında ben makamımda çalışırken 2. Başkanım Yaşar GÜLER yanıma gelerek kendisine MİT'ten gelen bilgi ile bu akşam içerisinde Kara Havacılık Okulundan 3 helikopterin görevlendirilmesi ile bir faaliyet icra edileceği yönündeki istihbaratı bana iletti. Bu bilgi ile ilgili görüşmek üzere MİT'ten bir heyetin yolda olduğunu söyledi. Bilginin geldiği makam itibarıyla ciddiye aldık ben, Yaşar Paşa ve Kara Kuvvetleri Komutanı Salih Zeki ÇOLAK ile acilen alınacak tedbirleri tartışmaya başladık. Derhal ve öncelikle; karargâhımızdaki SKKHM ile görüşüp sadece Ankara hava sahasının değil tüm Türkiye hava sahasında bulunan askeri helikopter ve uçakları kapsadığını, dolayısıyla havada bulunan askeri uçak ve helikopterlerin üstlerine dönmesi, yeni kalkışlara da engel olunmasına ilişkin emrimi ilgili komutanlara verdim. 2.Başkan Yaşar GÜLER de bu emri Hava Kuvvetleri Komutanlığı Harekât Merkezine iletti ve bu Şekilde tüm askeri hava araçlarının uçuşlarının durdurulması emrimiz ulaştırılmış oldu. MİT'ten gelen bilginin teyidi ve netleştirilmesi bakımından ve bilgide belirtilen uçuş faaliyetinin somutlaşması ihtimaline binaen bu hususun açıklığa kavuşturulması için Kara Kuvvetleri Komutanına derhal gereken en hızlı ve etkili tedbir ile işin üzerine gidilmesi için emirlerimi verdim. Kurmay Başkanı, Merkez Komutanlığından ve Adli

Müşavirlikten personeller alıp Kara Havacılık Okuluna derhal gitmesi, olayı tereddüde yer bırakmayacak Şekilde çözüp idari ve adli tedbirleri ivedi bir şekilde almasını talimatlandırdım. Gittiğinde de devamlı bilgi vermesini söyledim. Değerlendirmelerimizde gelen bilginin daha büyük bir planın parçası olabileceğini mütalaa ettik ve aldığımız bu tedbirlerle yetinmeyerek Ankara Garnizon Komutanı Korg. Metin GÜRAK'ı telefondan arayıp bizzat Etimesgut Zırhlı Birlikler Tümenine gitmesini, hiçbir tankın ve zırhlı aracın hiçbir sebeple birlik dışına çıkmasına müsaade edilmemesi yönünde tedbirler almasını emrettim. Bu Şekilde öncelikle tedbirleri aldıktan sonra toplantımız bitti. Ben çalışmalarıma makamımda devam ettim. Gelişmeleri de bir yandan takip ediyordum. Tam emin olmamakla birlikte muhtemelen saat 21:00' e doğru arkam kapıya dönük bir Şekilde yuvarlak toplantı masasında çalışırken kapı çaldı, ben "gir" dedim ve hatta "kimsin bu saatte" gibi bir şey de söyledim. Baktığımda Karargâhta görevli Proje Yönetim Daire Başkanı Tümgeneral Mehmet Dişli'nin geldiğini gördüm. Mehmet Dişli oturmakta olduğum masadaki sandalyelerden birine oturup heyecanlı ve geçmişte bildiğim ve alışık olduğum ruh halinden farklı bir tarzda "komutanım operasyon başlıyor, herkesi alacağız, taburlar, tugaylar yola çıktı, biraz sonra göreceksiniz" gibi şeyler söyledi. Ben ilk önce anlamlandıramadım, cümle içerisinde belki uçaklar demiş olabilir, ancak bunun bir kalkışma olarak ifade edebileceğim bir operasyon olduğunu anladım ve hiddetle "ne diyorsun ulan sen, ne operasyonu, sen manyak mısın, sakın ha" şeklinde bağırdım. Arkam kapıya dönük olduğu için kapının açık olup olmadığını fark etmedim. İkinci Başkanın nerede olduğunu, diğer komutanlarının nerede olduğunu sordum. Kendisi heyecanlanmayın, rahat olun, gelecekler gibi laflarla karşılık verdi. "Benim seninle bir başkası ile böyle işlerin içerisinde olanlar ile hiçbir işim olamaz, sen benimle ne biçim konuşuyorsun, kim bunlar, siz kimsiniz" gibi soruları sürekli hiddetle sıralıyordum. Haliyle çok öfkelenmiştim. Netice olarak gittikleri yolun yanlış olduğunu, büyük bir bataklığa battıklarını, cezasını çekeceklerini, hiç olmazsa bir erkeklik gösterip başkalarını bu işse bulaştırmadan ve ölüm kalım olmadan bu işi sonlandırmalarını, hemen giriştikleri bu girişimi durdurmalarını söyledim. Fakat ikna edemedim. Kendisi benim böyle hiddetli karşı çıkmama rağmen sinirlerine hakim olmaya çalışıyordu ve sakin görünerek "komutanım bu iş bitti ve herkes yola çıktı" anlamında şeyler söylüyordu. Bir ara Mehmet Dişli sanırım dışarıya doğru hareketlendi, bende gayri ihtiyari yönümü kapıya döndüğümde Serdar Yüzbaşı, Abdullah Astsubay ve Levent Yarbayı gördüm. Levent Türkkan Yarbay benim emir subayımdır. Astsubay Abdullah koruma timinden bir astsubaydır. Yüzbaşı Serdar'da emir subay yardımcısıdır. Ayrıca bunların dışında Özel Kuvvetler Komutanlığından olduğunu değerlendirdiğim ve tam teçhizatlı, eğitim kıyafeti giymiş, silahlı, miğferli personel dikkatimi çekti. Odanın içerisine hızla ve aniden girmeye kalkıştıklarını fark edince ayağa kalktım ve o esnada Levent Türkkan "komutanım otur, kalkma, sakin olun, zorluk çıkartmayın" şeklinde

bağırdı. Beni birisi iterek sandalyeye oturmamı sağladı ve o esnada arkadan bir başkası elinde el havlusu tarzında bir şeyle hem ağzımı hem burnumu kapatarak nefes almamı engelledi. Bu esnada kolunu boğazıma doladı, sıktı, askeri kıyafete ait ip türü bir cisim boğazıma sürtünmesiyle, o anda nefes almakta güçlük çektiğim için debelenirken ve ellerimle burnumu açmaya çalışırken bir başkası plastik kelepçeyi bileklerime taktı. Benim bu şekilde direnmem üzerine burnumu açacak şekilde ağzımı kapattılar, bağırmamı engellemek istedikleri açıktı. Nefes alma düzenim yerine gelince birazcık sakinleştiğimi gördüler ve ağzımı kapattıkları havlu benzeri kumaşı çektiler. Bu mücadele sırasında kelepçenin bileklerime verdiği acı nedeniyle yeniden bağırmaya başladım. Çıkartmalarını söyledim ve hatta ayağa kalktım, o esnada Levent Türkkan'ın elinde tabanca ile "komutanım sakin olun, vururum, sıkarım " gibi şeyler söylediğini işittim. Hatta ben bir iki adım daha atıp kendisine "SIK ULAN" diye bağırdım. Gözlerinde sıkmakla sıkmamak arasındaki robotik tereddüdü gördüm. Bu arada elimi sıkan kelepçeleri açmalarını istedim ve tahminen Mehmet Dişli'nin onayıyla bir komando bıçağı çıkarttılar, kör bir bıçaktı ve askerlerden biri kelepçeyi kesmeye çalıştı, fakat bir süre daha açamadılar, hatta ben yine hiddetlendim, bağırdım. Tekrar ikinci kez uğraşıp kelepçeyi kestiler (...) Ve bir müddet sonra gidiyoruz deyip beni aldılar. Montumu, kepimi ve çantamı istedim, cep telefonum Emir Subayı odasında kaldı. Montumu ve kepimi sanırım elime verdiler. Çantayı kendileri getireceklerini söylediler. Kapıdan çıktığımda tam teçhizatlı kafasında çelik miğfer ve silahlı bir şekilde ürkütücü bir yüz ifadesi ile karşıma çıkan asker şahıs dikkatimi çekti. Sonradan, bu kişinin Kurmay Albay Fırat ALAKUŞ olduğunu öğrendim. Fuaye alanında ve katta tam teçhizatlı askerler tertibat almışlardı. Merdivenlerden beni indirdiler. Bir askerin önümde namlusu bana doğrultulmuş tam otomatik silah ile geri geri gitmesi dikkat çekiciydi. Yine bağırdım. Ne yapıyorsun lan diye sinirlendim. Dışarıya çıkardıklarında Atatürk heykelinin olduğu yerde bir helikopter bekliyordu. Helikoptere bindirdiler. Ben çantada gözlüğüm olduğunu söyleyerek birkaç kez tekrarladım. Fakat getirmediler. Helikopter havalandı. Nereye gittiğimizi söylemediler. Ben de sormadım. Helikopterdeki silahlı askerlerin namlusu üzerime dönüktü. Mehmet Dişli de helikopterde idi. Bir süre uçuştan sonra iniş yaptık. Nereye getirdiklerini sordum. Akıncı üssü olduğunu söylediler ve beni orada bir minibüse bindirerek bir binaya götürdüler. Binanın üs komutanlığı binası olduğu yazıyordu ve sivil kıyafetli, askeri kıyafetli pek çok kişi silahlı olarak bekliyordu. Üs komutanın odasına götürdüler ve Tümg. Kubilay Selçuk ayakta bekliyordu. Bir kanepeye oturttular. Bir ara Org. Akın Öztürk yanıma geldi, üzerinde tişört ve pantolon vardı. Tek başına benim yanıma gelmişti. Hem bu durum nedeniyle hem onu gördüğüm için çok şaşırdım ve burada ne yaptığını sordum. Bugün yanında eşi olduğu şekilde Kara Kuvvetleri Komutanı ile birlikle İzmir'den Komutanlığa ait bir uçakla geldiğini, üsteki lojmanda oturan kızının evinde iken Abidin Ünal'ın telefon ile araması üzerine üsten birilerinin uçaklar kaldırdığını ve bu hususa

göz kulak olması gerektiğini belirttiği için buraya geldiğini anlattı. Hatta bu hususu söylediğini anlatmaya çalıştığını, ancak dinlemediklerini söyledi, ona da olayın başından beri konuştuklarımı söyledim. Tuğa. Ömer Harmancık ve Tuğg. Hakan Evrim'i gördüm. Yukarıda ilk kısımda söylediğim sözlerin benzerlerini, yaptıklarının yanlış olduğunu, akıllarını kaybettiklerini, bu devirde böyle bir şey olamayacağını bağırdım. Suriye'yi, Mısır'ı görmüyor musunuz? Bu tür olayların ülkemizi yıllarca ne kadar geriye götürdüğünü bilmiyor musunuz mealinde sözler sarf ettim. Hiç umurlarında olmadı. Ömer Harmancık elinde 2 yapraktan oluşan bir metni önce okudu ve ardından elinde bana uzatarak "komutanım siz şunu bir okuyun ve bunu imzalayıp TV'de okursanız her şey çok güzel olacak, herkesi alıyoruz, herkesi getiriyoruz" dedi. Şiddetle ve hiddetle reddettim "kendinizi ne zannediyorsunuz, siz kimsiniz, topladığınızı söylediğiniz ikinci Başkan, kuvvet komutanları nerede, bakanlar nerede, elinizde kim varsa getirin, sizin başınız kıçınız kim " diye bağırdım. Bunun üzerine Hakan EVRİM "dilerseniz sizi kanaat önderimiz Fethullah GÜLEN ile görüştürürüz" gibi bir şey söyledi. Ben kimse ile görüşmem diyerek tersledim. Ardından Akın Öztürk dışındakiler odayı terk ettiler. Üs komutanın odasına takriben 00:00'a doğru girdiğimizi düşünüyorum. Akın Öztürk Paşaya da aynı şeyleri söylüyordum. Bana kendisini dinlemedikleri gibi şeyler söylüyordu. Abdullah astsubay bir müddet daha oturduğum odada durdu. Hatırladığım kadarıyla, orada üs komutanının emir astsubayı olduğunu değerlendirdiğim bir şahıs vardı. Tutulduğum yerde belli bir süre daha geçmişti ki, TV kapandı. O arada yaptığınız ayıp, hiç olmazsa askeri hattan eşime haber vermek için telefon bağlamalarını istedim. Telefonla görüşüp eşime askeri hattan Akıncı üssünde olduğumu ve kendilerine iyi bakmalarını söyledim. Olayların sonunda anladım ki, eşim bu bilgiyi ilgililerle paylaşmış. TV 2-3 saat sonra açıldığında ekranda TBMM'nin, Emniyet binalarının bombalandığını yazıyordu, zaten sürekli uçak sesleri devam ediyordu. Sinirlendim bağırıp çağırmaya başladım, bunun üzerine geldiklerinde Ömer ölümü göze aldıklarını söyledi. Hepsi robot gibiydi adeta. Bir zaman sonra Mehmet Dişli tek başına yanıma uğradığında aynı şeyleri söyledim, ancak kendisini dinlemediklerini belirtti. Çoğunlukla Amiral Ömer Harmancık konuşuyordu. TV görüntülerinde Sayın Cumhurbaşkanımız ve Sayın Başbakanımız ile bazı bakanların beyanları, olaylardaki gelişmelerde halkın darbe teşebbüsüne canları pahasına direnişi, ilerleyen saatlerde bazı askerlerin teslim olmaları ya da vatandaş yahut polislerce kontrol altına alınmaları gibi gelişmeleri takip edince yanımda bulunan bu 4 kişinin genel görünüşleri, tavırları değişmeye başladı. Gözlerinde umutsuzluğu fark ettim, moralleri iyice bozulmaya başlamıştı (...) Öncelikle boğaz köprüsünden teslim olan tankçılara ilişkin görüntüler ancak çok daha önemlisi Sayın Cumhurbaşkanımızın Atatürk Havaalanında canlı yayında toplanan kalabalığa olan hitabı darbeci hainlerin bütün ümitlerini sanırım yok etti. Çünkü o andan sonra Ömer ve Hakan'ı bir daha görmedim. Bu noktada artık yapacakları bir şey de kalmadığını yine hem silahlı

kuvvetlere hem Türk tarihine bundan büyük kötülük yapılamayacağını, battıklarını, hiç olmazsa gençleri düşünmelerini, masum insanları düşünmelerini, hava bombardımanım bitirilmesini, kara birliklerini kışlalarına döndürmelerini artık sesimin çıkabildiği en Şiddetli ton da ve hiddetlice suratlarına haykırıyordum. Karşımda Kubilay ve Mehmet'i hatırlıyorum. Sinmiş vaziyetteydiler. Hâlâ hiçbir yorum yapmıyorlardı. Ama gözlerinde korku ve endişe görülüyordu. Saat sanırım 08:30 - 09:00 sıraları olmuştu. Beni Başbakanımız yahut Cumhurbaşkanımız ile görüştürmelerini söyleyerek; teşebbüsü sona erdireceklerini, adalete teslim olacaklarını ve dışarıdaki tüm askeri unsurları kışlalarına çekeceklerini belirtirsem daha fazla zayiata meydan vermeden bu işi bitirmenin mümkün olacağını anlattım. Zira artık, üs dışarıdan bombalanıyordu. Giderek işin içinden çıkılmaz hale gelebilirdi. Kendileri bu noktada artık bir şey başaramayacaklarını sanırım gördüler ve sizi görüştüreceğiz dediler. Bir cep telefonu getirip Sayın Başbakan ile görüştürdüler. Durumu anlattım, telefonla konuşurken orada bulunan tüm bu hainlerin gözlerinin içine baka baka Sayın Başbakanımıza "hiçbir pazarlık söz konusu olamayacak, askeri savcı, cumhuriyet savcısı, polis ve inzibata teslim olacaklar" dedim, benzeri Şekilde MİT Müsteşarını aradım ve bilgi verdim. Akın ÖZTÜRK Paşa benim götürüleceğim anlaşılınca "komutanım ben de sizinle geleyim" diye söyledi. Ben pozisyonu itibarıyla ve gece boyunca şahsı ile yaşadığım izlenimler karşısında bunun uygun olmayacağını düşündüm ve "sen burada kal, kızının evi burada" dedim. Fakat sürekli ısrar ediyordu, onu üs binasında bırakıp çıktık. Araçla helikopter pistine gittik, orada pek çok helikopter vardı. Gelen giden hareketlilik gözlemledim. Birisi bir helikopteri işaret etti ve onu çalıştırdılar. Fakat üsten kalkan helikopterlere ateş edilebileceğini birisi söyleyince Genelkurmay Başkanının içerisinde olduğunun belirtilmesi gerekir gibi bir şey söylendi. Hatta ben Mehmet Dişli'ye "sen de kal" dediğim halde bu hususu belirterek ben telefon ile irtibat kuracağım dedi. Helikopter hareket ederken telefon ile bu durumu bir yerlere iletti. Helikopter havada iken de bir yerler ile de irtibat halindeydi. Sonuçta Çankaya Köşkündeki Başbakanlığa iniş yaptık. Başbakanlık Müsteşarı bizi karşıladı. Ben ve peşimde Mehmet Dişli geldi. Açıkçası arkamdan gelenleri kontrol etmedim. Başbakanlık binasına girdik, bu şekilde bende hürriyetime kavuştum. Müsteşar bey ile baş başa iken bana peşimden gelenin kim olduğunu sordu, ben yaşadığım olayları kısaca özetledim ve Mehmet Dişli'nin gözaltına alınmasının uygun olacağını değerlendirdim. Zaten bilahare gözaltı işlemi yapıldığını öğrendim. Olayların ardından karargâha ikinci Başkanım Org. Yaşar GÜLER benden önce gelmişti. Bana anlattığı bir gariplik ki makamınız da incelemelerinde tespit etmiş olabilir. Odamın gayet toplu ve düzenli olduğu hususudur. Oysa ben çalışmakta iken odadan an şiddet kullanılarak ve zorla götürülmüştüm. Makam ve dinlenme odasında masa, sehpa, etajer, üzerlerinde kitap, kırtasiye malzemeler, çikolata, yiyecek, içecek, gazete kupürleri, hediyelik eşyalar nedeniyle normalde kalabalık görünmesine rağmen çok sade ve düzenli bulunmuş. Ayrıca bazı eşyaların kaybolduğu, iki biblonun yerlerinin

değiştirildiği anlaşılmıştır. Nitekim Sayın Devlet BAHÇELİ tarafından hediye edilen ve odamda hatıra maksatlı duran tabanca ve beni götürdüklerinde Emir Subayı odasında kaldığını düşündüğüm şahsi cep telefonum halen bulunamamıştır. Bu husus, bende makamın bir başkası için hazırlanmış olduğu kanaatini doğurmuştur (...) Bu darbe teşebbüsünü planlayanlar, uygulamaya koyanların bu örgüt mensupları olduğuna inanıyorum. Bu çılgınlığa girişmelerinde; Ağustos Şurasına ilişkin yaptığımız kapsamlı, ciddi ve titiz çalışmalarda bu örgütün büyük bir darbe yiyeceğini anlamasının en önemli etken olduğunu düşünüyorum. Ayrıca ikinci Başkanım ile beraber çevremizdeki personellerin bir kısmının bu örgüt ile bağlantılı oldukları hususunda şüphelerimiz gelişmişti, şurada çok ciddi adımlar atacaktık. Bunun dışında; bu terör örgütü ile ilgili yargıda devam eden soruşturma ve davalarda gelinen aşamalar Devletin tüm kurumlarının bu konuda aldığı mesafe de, gözü dönmüş bu hain teröristleri bu teşebbüse iten bir diğer sebeptir. Bu yapılanmanın içinde olan şahsıma, milletime, silah arkadaşlarıma, emniyet mensubu kardeşlerime, devletin kurumlarına, Türk tarihine, medeniyetimize bu derece zarar veren her bir kişiden ayrı ayrı şikâyetçiyim. Türk Silahlı Kuvvetlerinin, Şehitlerimizin ve gazilerimizin kanı ve teri pahasına büyük kahramanlık ve fedakârlıklarla kazandığı haklı itibarına bir günde kara bir leke süren bu hainlerin yaptıkları asla unutulmayacak ve inanıyorum ki hak ettikleri cezayı en ağır şekilde alacaklardır."

Özel Kuvvetler Komutanı Zekai AKSAKALLI beyanında şu ifadelerde buunmuştur;

"Ben Özel Kuvvetler Komutanlığında 2013 yılı Ağustos ayından itibaren Özel Kuvvetler Komutanı olarak görev yaparım. Ben komutan olarak göreve başladığımda Semih TERZİ grup komutanıydı. 2012 yılında Genelkurmay Başkanlığı Özel Sekreterliğinden Muharebe Arama Kurtarma (MAK) alay komutanı olarak tayin olmuş. 2015 yılı Ağustos ayından itibaren yurtiçi ve Irak'taki terörle mücadele ve Irak-Suriye faaliyetleri sebebiyle Ankara'da bulunamadım. 15 Temmuz 2016 günü 14:00'da Genelkurmay İkinci Başkanı Başkanlığında yapılacak yıllık "Terörle Mücadele" toplantısına katılmak için Özel Kuvvetler Komutanlığı kışlasından(Oğulbey/GölBaşı) öğlen sularında ayrıldım.Darbeci general Semih TERZİ öğleden önce babasının rahatsızlığını ifade ederek izin talebinde bulundu. O güne planlı Özel Kuvvetler kurye uçağından istifade ederek gelmesine müsaade ettim.Aynı gün saat 14:00 da Genelkurmay karargahındaki "Terörle Mücadele" toplantısı başladı. Tam saatini hatırlamamakla beraber saat 16.00-17.00 arasında Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Yaşar GÜLER'in önüne bir not bırakılması üzerine orgeneral YaŞar GÜLER toplantıdan ayrıldı. Toplantı devam ederken müteakiben toplantıya başkanlık eden Kara AR'a da bir not iletildi. O da toplantıdan ayrıldı. Bu olaydan sonra bende bir Şeyler olduğu Şüphesiyle, neler olduğunu anlamak maksadıyla toplantıya başkanlık eden Genelkurmay MEBS Başkanı

Uğur Tarçın'dan müsaade alarak geri dönmek üzere toplantıdan ayrıldım. Komuta katında kimseyi bulamadım. Bu esnada komuta katı koridorunda bulunan bir personele Genelkurmay İkinci Başkanını sordum. Personelden Genelkurmay Başkanının yanında olduğunu, ayrıca MİT Müsteşarı veya MİT Müsteşar yardımcısının içerde olduğunu öğrendim. MİT Müsteşarı ve MİT'ten elemanların normal ziyaretleri de olurdu. Ancak bizim yaptığımız toplantıda komutanların önüne not gidip toplantıdan ayrılmaları ve MİT Müsteşarı yada MİT Müsteşar yardımcısının burada olması beni Şüphelendirdi. Normal birşeylerin olmadığını anladım. Aynı katta Mehmet PARTİGÖÇ ile karşılaştım. Partigöç'ün yüzü kıpkırmızı ve çok telaşlıydı. Ben kendisini görünce "hasta mısın neyin var?" şeklinde üstüne gittim. O da "iyiyim birşeyim yok dedi". Ben tekrardan toplantı salonuna gittim. Toplantı saat 19.00 gibi sona erdi. Genelkurmay İkinci Başkanı ile görüşmek üzere komuta katma çıktım. Yine komuta katında kimse yoktu. İkinci Başkanı Yaşar GÜLER Paşanın Genelkurmay Başkanının yanında olduğunu söylediler. Arkadaşımın kızının düğünü olması nedeniyle eşimin de beni araması neticesi karargahtan ayrıldım. Evime geçtim. Ben sürekli terörle yurtiçinde ve yurtdışmda mücadele ettiğim için düğün ve ailevi sosyal faaliyetlere katılamadım. Arkadaşım olan Tümgeneral ağır bir hastalık geçirdi halen tedavisi devam etmektedir. Hatırladığım kadarıyla kızının düğünüydü. Olaydan birgün önce de Genelkurmay Protokol Şubeden düğün için katılımcılar tarafından tertip edilen hediye çekinin benim tarafımdan takdim edileceği bildirildiği için, ben de düğüne katılacağımı bildirmiştim.Olay günü Genelkurmay karargahındaki toplantı esnasında hediye çekiyle ilgili durumun değiştiği hediye çekinin Kara Kuvvetleri Komutanı tarafından verileceği emir astsubayıma iletilmiş ancak toplantı sonunda Kara Kuvvetleri Komutanı düğüne gelemeyeceğinden hediye çekini tekrardan benim tarafımdan verileceği bildirilmiştir. 15 Temmuz 2016 saat 20.00'de Beştepe'de bulunan Gazi Orduevindeki düğüne gitmek üzere eşim ve araç şoförü Aykut YURTSEVEN ile sivil Megane makam aracıyla evden çıktım. 20.15 sularında salona ulaştım. Kara Kuvvetleri Komutanı koruma astsubayı Levent TAŞKIRAN tarafından Orduevi girişinde hediye çeki bana verildi. Masama vardığımda askeri protokol ve teamüllere uymayacak şekilde masamız en arkada, oturma planında sırtımız salona dönük vaziyetteydi. Masada tanımadığım 2 aile de vardı. Karşımda oturan MİT Sinyal İstihbarat Başkanlığında çalışan KurtuluŞ KORKMAZ oturuyordu. Beni tanımamazlıktan geldi. Ben kendisine "beyefendi ben sizi bir taraftan hatırlıyorum" dedim. Bu sözü söyleyince heyecanlanarak tedirgin oldu ve kendisini tanıttı. Son 4 yıldır benim bildiğim, orada emir astsubayıdır. Bu zaman zarfında çeşitli sebeplerle simaen kendisini tanırım. Bu gariplikler canımı sıktı. Hediye çekini verdikten sonra düğünden ayrılmaya karar verdik. 16-17 Temmuz tarihlerinde düğün sahibini aradım. Düğündeki oturma planını neden bu şekilde planladıklarını sordum. O da "ben sizi arkadaşlarınızın olduğu uygun bir masada planladığımı biliyorum fakat sonradan değiştirilmiş bilmiyorum" dedi. Beni oraya planlamadığını belirtti. Şoförümden daha sonra

duyduğuna göre de önümüzü kesen Vito marka aracın otoparkta aracımız beklerken hemen yanında beklediğini öğrendim. Saat 21.30 sularında düğün salonundan çıkarken kapının önünde Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Galip MENDİ'yi gördüm. Kendisi bana takıldı. Elinde telefon bir yeri aramaya çalışıyordu. KonuŞtuğumuzda "Genelkurmaya ulaşamıyorum, herhalde siber saldırı mı var? Nedir?" Dedi. Sivil aracımıza binerek orduevinden ayrıldık. Orduevinden anayola çıkışa yaklaşık 30-40 metre kala yamaç olan yolda siyah renkli Mercedes Vito marka bir minibüs hızla yanımızdan geçerek ani frenle önümüzde durdu. Bizde ani fren yaparak Vitonun arkasında tampon tampona sarsıntılı bir şekilde durduk. Aynı zamanda arabanın soluna gri renkli bir binek araç yaklaştı. Vitodan inen sivil giyimli 2 (iki) kişi benim oturduğum sağ arka kapıya yaklaşarak camdan "bizimle geleceksiniz" dedi. Bu iki kişinin birinin elinde silah vardı, tabancayı bana doğrultmadı, yere doğru tutuyordu. Bu arada kapıyı açıp araçtan inmeye çalışan şoförüme "araçtan inme, kapıları kilitle" talimatı verdim. Camdan onlarla konuşurken kolumu çekiştiriyorlardı. Eşim yanımdan önüme atlayınca eşimin sol kolu yaralandı. Bunun üzerine "Şerefsizler durun geliyorum" dedim. Bu arada onlar durur gibi oldular. Sağ arka kapıyı açtım, inecek gibi yaptım, sağ ayağımla öndekine tekme atınca ikisi birden sendeledi. Bu arada geri viteste bekleyen şoförüm hızlı bir hareket ile kıskaçtan kurtuldu. İlerde kavşakta bekleyen üçüncü bir araç oldğunu fark ettim. O da yolu yarım kapatmıştı. O araçtan da sıyrılarak ana yoldan Çukurambar istikametine doğru ilerlerken kırmızı ışıkların yandığını ve gerisinde bir çok araç olduğunu gördüm. Yan yola atlayarak kırmızı ışığı by-pass ettik. Ortam karanlık olduğu için beni kaçırmaya çalışan bu araçların plakalarını alamadım ancak Vito'nun arkasında duran benim simaen elinde silah olduğunu gördüğüm kilolu şahsın önceden buraya benim engellememe rağmen atanan fakat henüz resmi katılış yapmayan Kurmay Albay Fatih Yarımbaş olduğunu eşim tam teşhis etmiş. Ben benzetmiştim çünkü arbede halindeydik. şuan şahıs tutukludur. Olaydan sonra aracımın tamponunda bir adet kurşun deliği olduğunu tespit ettik. Ayrıca Fatih Yarımbaş Akıncı'da yakalanarak tutuklanmıştır. Olayla ilgili ifadesinin alınıp alınamadığını bilemeyeceğim. Çukurambar bölgesine ulaştım. Burada Jandarma Genel Komutanı düğünde olduğu için aynı şeyler ona da olabilir diye aradım, ulaşamadım; Genelkurmay İkinci Başkanını iki defa aradım, ulaşamadım; Kara Kuvvetleri Komutanını aradım, ulaşamadım; Genelkurmay Başkanını aradım, ulaşamadım. Çukurambar"dan Bahçeli kavşağını geçerek Kirazlıdere girişindeki polis noktasına ulaştım. Kendimi tanıtarak polislere kendim ile ilgili durumu anlattım. Kirazlıdere sapağına geçerek polis memurlarına buraya kimseyi almamalarını söyledim. Onlar da yardımcı oldular. Buradan Özel Kuvvetler Nöbetçi Amiri Yarbay Ümit KOÇAK'ı arayarak Özel Kuvvetler Komutanlığı Kışlasına gitmek için zırhlı araç ve koruma timini istedim. Kışla Nizamiyesinin her türlü giriş çıkışa kapatılması, emrim dışında general dâhil hiç kimsenin içeri alınmaması emrini verdim. Özel Kuvvetler Harekât Merkezini aradım.

Vardiya amiri darbeci Yarbay Mehmet Ali ÇELİK tarafından; sıkıyönetim mesajı çekildiği iletildi. Darbeci ALBAY ÜMİT BAK'ın da yeni Kurmay Başkanı olduğunu söyledi. İfadelerinin saçma olduğunu, Ümit BAK"ı telefona çağırmasını söyledim. Harekât Merkezinde olmadığını söyledi. Bu esnada Koruma Astsubayım Makbul ULUĞ beni arayarak durumumu öğrendi ve yanıma gelmek üzere hareket ettiğini iletti.Özel Kuvvetler Kurmay Başkanı Erdinç KOCAYANAK'ı arayıp durumun kritikliğini anlatarak kışlaya gitmeleri ve duruma el koymaları emrini verdim.Kurmay Albay Ömer Faruk BOZDEMİR ile telefon ile görüşerek, bütün güvendiği ve benim de isimlerini verdiğim dost bildiğimiz personeli yanına alarak birliğe gitmesi ve emir komutayı devralması emrini verdim. Saat:22.46'da Jandarma Asayiş Kolordu Komutanı Korgeneral İsmail Metin TEMEL tarafından arandım. "Sizin helikopter beni almaya gelmiş" dedi. Ben de "ne helikopteri komutanım? Sizin helikopteriniz yok mu?" şeklinde cevap verdim. Detay vermediği için anlattığı durumu sanki bizden(Silopi'den) bir helikopter isteği olmuş gibi algıladım. Durumu iyi olmayan eşimi bırakmak ve kıyafetlerimi değiştirmek üzere devlet mahallesindeki evime geldim. Burada Koruma Astsubayım Makbul ULUĞ ile buluştuk. Saat:22.54'te Adana Tümen Komutanı Tümgeneral Osman ERBAŞ aradı, durumu sordu. Durumu özetledim. İntikal halinde olduğunu söyledi. Kendi emniyetine dikkat etmesini ve İncirlik'in kritik olduğunu, oraya özellikle dikkat etmesi gerektiğini söyledim. Genelkurmay İkinci Başkanını tekrar aradım, ulaşamadım. Evimden, askeri telefondan Özel Kuvvetler Harekat Merkezini aradım. Vardiya amiri darbeci Yarbay Mehmet Ali ÇELİK ile görüştüm. Darbeci Yarbay Mehmet Ali ÇELİK'in Genelkurmaydan mesaj geldiğini, şahsımın Özel Kuvvetler Komutanı görevinden alınarak yerime darbeci General Semih TERZİ'nin atandığını ifade etmesi üzerine, görevden alınma mesajını bana okumasını istedim. Mesajı okuması üzerine mesajın geçerliliğinin olmadığını, Özel Kuvvetler Komutanının halen şahsım olduğunu, mesaja itibar etmemelerini, ettikleri takdirde hata yapmış olacaklarını ve bu hatanın bedelinin ağır olacağını ifade ettim. Buna benzer tehditkâr konuşmalar yaptım. Bu şekilde darbe yapıldığını anladım. Çünkü bu saate kadar televizyona bakmadım, zaten araçla seyir halindeydim. Bu esnada Özel Kuvvetler Harekat Merkezine gelen darbeci Albay Ümit Bak'ın telefonu alması üzerine bu yaptıkları hatadan derhal vazgeçmelerini, sonucunun çok ağır olacağını, bir an evvel normale dönmeleri emrini verdim. Darbeci Albay Ümit BAK da önündeki darbe mesaj emirlerini ifade ederek, bu emirlere uyacağını, artık benden emir almayacağını ısrarla, tehdidi ikazlarıma rağmen Semih TERZİ'nin emirlerine uyacağını söyledi. Konutumun bulunduğu bölgeden, uçakların alçak uçuş yapması ve Kara Harp Okulu tarafından helikopter sesleri gelmesi üzerine bir süre cam ve kapılardan uzak koridor bölgesinden irtibatları sağladım. Bu esnada aynı apartmanda ikamet ettiğimiz halen tutuklu bulunan Tümgeneral Halit GÜNBATAR ve eşi kapımızı çaldı. Kapıyı aralayan Koruma Astsubayım Makbul ULUĞ'a "neler oluyor? Herhangi bir yardıma ihtiyacınız var mı?"

şeklinde sorular sordu. Makbul ULUĞ kendilerine şu an müsait olmadığımız, daha sonra görüşmemiz gerektiğini söyledi. Koridordan konuşmaları duymam üzerine defolun gidin diyerek gönderdim. Evimizin güvensiz olacağını düşünerek güvendiğimiz, o sırada Ankara dışında görevde olan bir general arkadaşın evine gitmeye ve eşimi oraya bırakmaya, bizi almaya gelecek zırhlı araç ve koruma timini orada beklemeye karar verdik. Saat 23.15 Sularında Genelkurmay Başkanı, Genelkurmay İkinci Başkanı ve Kara Kuvvetleri Komutanına direk ulaşamamam üzerine, Koruma Astsubayım Makbul ULUĞ vasıtasıyla Kara Kuvvetleri Komutanı Koruma Astsubayı Teoman YILDIRIR'a ulaştık. Teoman YILDIRIR'dan Kara Kuvvetleri Komutanının Genelkurmay Karargâhı girişinde derdest edildiğini, bu esnada çıkan çatışmada Kara Kuvvetleri Koruma Astsubaylarından Bülent AYDIN'ın şehit olduğu, Kara Kuvvetleri Komutanı Koruma Müdürü Yüzbaşı Burak AKIN'ın da iki bacağından yaralandığını, Burak AKIN'a revirde müdahale edildiğini öğrendik. Burak AKIN ile telefon ile görüşerek durum hakkında bilgi aldım. Saat:23.35 sularında Selahattin/Irak bölgesinde görevli bulunan 3üncü Özel Kuvvet Tugay Komutanı Tuğgeneral Halil SOYSAL'ı aradım. Derhal Silopi'ye intikal ederek darbeci General Semih TERZİ' nin sorumluluğunda olan Silopi Özel Kuvvetler Harekat Üssünde bulunan karargah ve birliklerin emir komutasını alması ve bu birliklerde kontrolü sağlaması, Silopi'de bulunan ve darbeye karışanları tutuklaması emrini verdim. O da gereğini yaptı. Saat:23.37 de Emniyet İstihbarat Daire Başkanı Engin DİNÇ Bey tarafından arandım. Kendisine durumu özetledim. Kendisi de bana darbeye karşı her türlü yardıma hazır olduklarını söyledi. Saat:23.39 da Koruma Astsubayım Kamil IŞIN ve yolda buluştukları zırhlı araç ve koruma timi Spor Okulu nizamiyesine ulaştı. Kamil IŞIN'dan Spor Okulu nizamiyesinin Kara Harp Okulu'ndan gelen ve bir yüzbaşı komutasındaki 9- 10 kişilik bir grup tarafından tutulduğu, zırhlı araç ve koruma timinin geçişine müsaade etmedikleri bilgisini aldım. Kamil IŞIN'a nizamiyeyi açmasında emir vermek üzere telefonu yüzbaşıya götürmesini istedim. Yüzbaşının görüşmek istememesi üzerine yüzbaşı ve yanındakilerin darbeci olduklarının farkına vardım. Kamil IŞIN'a zırhlı aracı kullanarak nizamiyeden zorla geçmesi emrini verdim. Zırhlı aracın bariyeri geçememesi üzerine duruma müdahale etmek ve zırhlı araca Spor Okulu nizamiye bölgesinden binmeye karar verdim. Bu sırada Koruma Astsubayım Makbul ULUĞ'un ısrarlı bir şekilde nizamiye bölgesine yaya intikalin tehlikeli olabileceğini, zırhlı aracın yanımıza kadar gelmesini beklememizin daha uygun olacağını ifade etmesi üzerine zırhlı aracın gelmesini beklemeye karar verdik. Saat:23:45 te zırhlı araca nizamiye bölgesinde helikopterden füze ve top ile ateş edildi. Koruma timinde bulunan Uzman Çavuş Osman GÜL, Koruma Astsubayım Kamil IŞIN ve darbeci olduğunu sonradan öğrendiğim ve darbeci Albay Ümit BAK tarafından kışladan çıkış esnasında son anda zırhlı araca bindirilen Üsteğmen Mustafa KOYUNCU yaralandı. Uzman Çavuş Osman GÜL'ün bacağı kasık bölgesinden koptu ve zırhlı araç kullanılamaz hale geldi.Milli

İstihbarat Teşkilatından Kemal ESKİNTAN Bey ile karşılıklı durumları konuştuk. Özel Kuvvetler komutanlığı kışlasını darbecilerden temizlemek için gönderdiğimiz arkadaşlarımın tabancadan başka silahlarının olmadığını belirterek silah ve mühimmat talebinde bulundum. O da Cumhurbaşkanlığı Külliyesini korumaya yönelik faaliyette bulunduğunu, darbe girişiminin bastırılması için her türlü silah ve mühimmat yardımı yapabileceğini ifade etti. Semih TERZİ kışlaya intikal esnasında Ömer Faruk BOZDEMİR'i arayarak kışlaya gitmemesi evine dönmesi, emir ve komutanın Özel Kuvvetler Komutanı tarafından kendisine verildiği, ihtiyaç halinde Okul komutanına haber verileceğini bildirmiş. Ömer Faruk BOZDEMİR de beni aradı. Kendisine emniyette olduğumu ve görevimin devam ettiğini, Semih TERZİ'nin beyanını dikkate almamasını, emir komuta sende, Semih TERZİ darbeci şeklinde söylemde bulundum. Koruma Astsubayım Makbul ULUĞ'a, Ankara'ya intikal halinde olduğunu öğrendiğim Semih TERZİ'yi telefon ile aramasını söyledim. Aramada Semih TERZİ'nin Makbul ULUĞ'a "konuşmalarını anlamıyorum ama sen konuşmaya devam et, anlat anlat" tarzında alaycı cümlelerle cevap verdiğini öğrendim. İkinci kez arattığımda telefon ile ben görüşmeye çalıştım fakat Semih TERZİ "sesinizi duyamıyorum, anlaşılmıyor" gibi beyanlarla telefonu kapattı.Mit Müsteşarlığından Sadık ÜSTÜN Bey ile görüştük. Görüşmede medya ile iletişime geçebilmeme yardımcı olabileceğini söyledi. Saat:01.11 de TGRT Televizyonuna, saat:01.47 de NTV Televizyonuna canlı yayın bağlantısına geçtim. Durumu ve darbecilere karşı mücadele ettiğimiz beyan ettim. Müteakiben J. Asyş. Kor. K. Korg. İsmail Metin TEMEL, 8inci Kor. K. Korg. Yılmaz UYAR, 7inci Kor. K. İbrahim YILMAZ, 6ncı Tüm. K. Tümg. Osman ERBAŞ 'a NTV'nin telefon numaralarını vererek, darbeye karşı beyanda bulunmalarını talep ettim. Çünkü bu komutanların görev yerlerinin kritik olması sebebiyle bu şekilde hareket ettim. Ben bu açıklamaları yaptığım esnada kalkışmanın emir komuta zinciri içerisinde mi yoksa bunlardan ayrı bir grup tarafından mı yapıldığını bilmiyordum buna rağmen NTV'de Türk Silahlı Kuvvetlerinin emir komuta yapılanması dahilinde emir komuta zinciri içerisinde yapılamayacağını belirttim. Ayrıca Kara Kuvvetleri Komutanının derdest edildiğini öğrenmiştim. Diyarbakır 7. Kolordu Komutanı Kor. Gen. İbrahim YILMAZ ile telefonla görüştüm, durumlarının kritik olduğunu, Diyarbakır Hava Üssünün kontrol altına alınmasının önemli olduğunu, Diyarbakırda bulunan güvendiğim Tabur Komutanı Binbaşı Selçuk AKBEY'i yanında görevlendireceğimi, onunla bu işi yapabileceğini söyledim. Binbaşı Selçuk AKBEY'i kolordu komutanının yanına gönderdim. Saat:00.55 te Özel Kuvvetler Komutanı makamında koruma nöbetçiliği görevi yapan Kd. Bçvş. Ömer HALİSDEMİR ile Koruma Astsubayım Makbul ULUĞ vasıtası ile irtibata geçerek Özel Kuvvetler Karargâhı içerisinde darbecilerin başı olan darbeci Albay Ümit BAK ve darbeci Yarbay Mehmet Ali ÇELİK'in ne yaptıklarını takip etmesi ve fırsat bulursa etkisiz hale getirmesi talimatını verdim. Müteakiben Ömer HALİSDEMİR tarafından yaptığı keşif sonucunda darbeci Albay Ümit BAK'ın odasında

bulunduğu ve kapısında silahlı darbecilerin olduğu bilgisi bize iletildi. Durumun takibi ile ilgili Ömer HALİSDEMİR ile 8 defa görüştük. Ömer HALİSDEMİR'e fırsatını bulması halinde Albay Ümit BAK'ı öldürmesi için talimat verdim. Yaklaşık 3 yıldır Ömer HALİSDEMİR benim koruma astsubayım olarak görev yapıyordu. Güvendiğim kişilerden seçtiğim arkadaşlarım sırayla, ben burada olduğum zaman bana refakat ve eşlik ederlerdi. Ömer HALİSDEMİR güvendiğim bir askerdi. Son görüşmemizde ona Semih TERZİ'nin hain olduğunu, darbeci olduğunu, vatanımız ve milletimiz adına onu vurması emrini verdim. Bunun sonunda şahadet olduğunu söyledim, hakkını helal etmesini istedim. O da sonuna kadar helal olsun, başüstüne komutanım dedi, helalleştik. Ömer HALİSDEMİR 96-97 yılında mesleğe uzman çavuş olarak benim yanımda başladı. Tunceli-Bingöl bölgesindeki operasyonlara birlikte katılmıştık, uzun süredir de birlikte çalışıyorduk. Astsubay olması için ben kendisini teşvik etmiŞtim. Astsubaylık sınavlarına Ömer ve 8-9 kişiyi ben sınava götürmüştüm.

Diyarbakır Jandarma Bölge Komutanı Tümgeneral Musa ÇİTİL ile görüştüm. Darbe girişimine Diyarbakır'da alınacak tedbirler hususunda görüştük. Eskişehir Birleştirilmiş Hava Harekat Merkezi Komutanlığında görevli Tuğgeneral Recep Ünal ile görüştüm. "Uçaklara engel olun, uçakları indirin, ülkeyi felakete götürüyorsunuz" benzeri konuşmalar yaptık. O da "ben engel olamıyorum, elimden hiçbir şey gelmiyor" dedi. Saat:02.16 da darbeci General Semih TERZİ'nin Astsubay Ömer HALİSDEMİR tarafından vurulduğunu ve helikopter ile GATA'ya götürüldüğünü öğrendim. GATA komutanı Korgeneral Ömer PAÇ'ın Ankara'da olmadığını söylemesi üzerine, GATA Kurmay Başkanı ile irtibata geçerek Semih TERZİ ve refakatinde giden darbecilerin başta Fatih ŞAHİN olmak üzere tutuklanması talimatını verdim. Silopi'deki ÖKHÜ Karargahında bulunan görevlilerden Astsubay Cevdet ERDEMİR'in bizimle irtibata geçerek ÖKHÜ Karargahı/Silopi deki durumları iletmesi üzerine, darbeci general Semih TERZİ tarafından ÖKHÜ/Silopi karargahını kontrol altında tutması için bırakılan Kurmay Başkanı Celal KOCA'yı, Tuğgeneral Halil SOYSAL gelip emir komutayı devralana kadar takip etmesi, gerekirse etkisiz hale getirmesi talimatını verdim. Hirfanlı'da eğitim görevinde bulunan 37nci Öz. Kuv.Tb. personelinin silah ve teçhizatı ile birlikte süratle Ankara'ya gelmesi ve Albay Ömer Faruk BOZDEMİR'in emrine girerek Özel Kuvvetler Kışlasının darbecilerden temizlenmesini desteklemesi talimatı verdim. Genelkurmay İstihbarat Başkanı Mustafa ÖZSOY beni aradı. Nerede olduğumu, yerimi bildirmemi ve bana yardım edebileceğini söyledi. Kendisine "benim ne durumda olduğumu kimse bilmezken siz nereden biliyorsunuz" dedim ve telefonu kapattım. Mustafa ÖZSOY ile konuşmam 23.00-24.00 saatleri arasındaydı. Telefon görüşme saatlerini tam inceleyemedim. Normalde Mustafa ÖZSOY ile samimiyetimiz yoktu daha doğrusu olumsuz bir diyalogumuz vardır. Arama saati, benim kaçırılmaya çalışılma saatimden daha sonradır. Benim nerede olduğumu, yer bildirmemi ve bana

yardım edebileceğini söylemesi bende şüphe uyandırdı. şuan kendisi tutukludur. Genelkurmay Genel Plan ve Prensipler Başkanı Salih ULUSOY beni aradı, ısrarla nerede olduğumu, yanıma gelmek istediğini belirterek yerimi öğrenme konusunda ısrarcı oldu. Ben de talebini kabul etmeyerek telefonu kapattım. Bu telefon görüşmesi Mustafa ÖZSOY ile görüşmemden sonra oldu. Salih ULUSOY ısrarla nerede olduğumu yanıma gelip bana yardım edeceğini söyleyerek yerimi öğrenme konusunda ısrarcı olunca ben de başka birisinin evinde olduğumu belirtip, buraya biz sığmıyoruz siz ne yapacaksınız diyerek geçiştirdim. Salih ULUSOY da tutukludur ancak pozisyonunu bilmiyorum. Hatırladığım kadarıyla bu konuşmalar gece 24 sularıdır. Ben televizyonda açıklama yaptıktan sonra Başbakanımızla görüştüm. Ben mi onu aradım o mu beni aradı şuan hatırlamıyorum. Sadece vatandaşın sokağa çıkartılması hususunda konuşmamız geçti. İçişleri Bakanımızla Ankara'da darbecilere karşı yapılacak operasyonlarla ilgili koordine ve yetki hususunda konuştuk. Darbeci General Semih TERZİ ve Darbeci Tabur Komutanı Fatih ŞAHİN ile Diyarbakır' dan Ankara'ya intikal eden Yüzbaşı Ahmet Kemal YILMAZ, timi ile beraber durumu fark ederek Etimesgut Özel Hava Alayı Kışlasında darbeci ekipten ayrılıp Özel Hava Alay Komutanlığından bizim ile irtibata geçti. Emirlerimiz doğrultusunda Özel Hava Alay Komutanlığındaki darbeci Albay Ahmet BALABAN ve diğer yandaşlarının tutuklanması emrini verdim. O da yerine getirdi.Gece birçok kez Mit Müsteşarı Hakan FİDAN Bey ile görüştük. Durum ile ilgili bildiklerimi aktardım. Önceden tahmin ettiğimiz FETÖ'cü generallerin isimlerini paylaştık. Genelkurmay Karargâhının darbeciler tarafından kontrol altında olması sebebiyle ortak karargâhın Özel Kuvvetler Komutanlığı Karargahı olup olamayacağını sordu. Ben de Özel Kuvvetler Karargahının da FETÖ'cülerin kontrolünde olduğunu, ele geçirildikten sonra böyle bir karargahın Özel Kuvvetler Komutanlığında oluşturulabileceğini görüştük. Kara Kuvvetleri Lojistik Komutanı Yıldırım GÜVENÇ tarafından arandım. Kendisinin Orgeneral Ümit DÜNDAR tarafından arandığını ve Ankara'daki darbeye karşı yapılacak operasyonların sorumluluğunun kendisine verildiğini iletti. Ankara'da yapılacak faaliyetleri koordine edebileceğimizi söyledi. Olaylar başladığı sırada GATA'da yaralı olarak tedavi gören Yarbay Yakup Kutman'a refakat etmek için bulunna 11'inci Öz. Kuv. Tb. K. P. Yb. Erkan TOKGÖZ bizimle irtibata geçerek GATA'da olduğunu bildirdi. Semih Terzi'yi GATA'ya helikopter ile götüren Fatih ŞAHİN ve bu bölgede bulunan 3 darbeciyi tutuklaması emrini verdim. O da bu görevi yerine getirdi. Çankaya Köşkü Muhafız Tb. K. Bnb. İlker, Koruma Astsubayım Makbul ULUĞ'un telefonu vasıtası ile beni arayarak, Muhafız A.K.Lığı pistinde başlarında bir albayın bulunduğu 25 kişilik silahlı bir grup olduğunu söyledi ve yardım talebinde bulundu. Silahlı gruptaki albay ile telefon ile görüşmek istedim, ancak albay telefona gelmedi, bunun üzerine İlker BinBaşı'ya güvendiği erbaş ve erlerle toplanması, mevzilenmesi, önce silahlı grubu ikaz etmesi ve müteakiben ateş etmesi emrini verdim. Bunun üzerine İlker Binbaşı'nın gruba yönelik ikazı üzerine 27nci

Öz.Kuv.Tb.K.Lığında görev yapan Selçuk MORGÖZ teslim oldu, diğer darbeci grup, çağırdıkları helikopterler ile saat 08:317de bölgeden ayırdı. Koruma/Emir Asb.larım ile beraber MİT te görevli Kemal ESKİNTAN Bey tarafından sağlanan zırhlı araç ile kışlaya geldim ve faaliyetlerin kontrolü maksadıyla emir ve talimatları verdim; sürekli olarak Gnkur.BŞk.Org.Hulusi AKAR ve Emniyet Gn.Md.Lüğü İsth. D. Başkanı Engin DİNÇ ile görüşmelerimi sürdürdüm.Genelkurmayda bulunan darbe karşıtı koruma personeline bir grup oluşturmaları ve darbecileri etkisiz hale getirmeleri talimatı verdim. Daha sonra benimle irtibata geçen Genelkurmay Başkanımızdan "uzlaşma yoluyla darbecilerin teslim alınmalarının sağlanması" emrini aldım, darbecilerin *teslim alınması hususunda Albay Oğuz TOZAK'ı görevlendirdim. Cumhuriyet Savcısı Tekin KÜÇÜK ile birlikte bu işi organize ettik. Değişik zamanlarda Akıncı Üssünde alıkonulan Gnkur. II"nci Bşk. ile fırsat bulduğumuz zamanlarda görüştüm, gelişmeler hakkında bilgi verdim, rehinelerin tutuldukları yer ile ilgili bilgiler ve kendilerinin kurtarılması yönünde operasyon talimatı aldım. Müteakiben Tuğg.Oğuz TOZAK komutasındaki Öz.Kuv. Personelini Gnkur. Bşk. lığındaki darbeci grubun kontrolünü sağlaması maksadıyla Gnkur. Bşk.lığına gönderdim. Ayrıca P. Alb. Murat Yiğit ve 37inci Öz. Kuv. Tb. personelini (16 personel), Polis Özel Harekat ile müşterek, K.K.K, Gnkur. II'nci Bşk. ve diğer rehin personelin kurtarılması ve Akıncı Üssünün kontrolünün sağlanması maksadıyla görevlendirdim. Müzakereler sırasında P.Alb. Murat Yiğit ve 37inci Öz. Kuv. Tb'da görevli Asb. Kd. BçvŞ. Nurettin AYDIN tarafından rehine personel darbecilerden sırasıyla alındı. İlk olarak Cumhurbaşkanlığı genel sekreteri Fatih Kasırga, müteakiben Gnkur. II'nci Bşk. Org. Yaşar Güler, Hv. K.K Org. Abidin Ünal, Org. Akın Öztürk, Korg. Uğur Tarçın, Korg. Metin Gürak, Tuğg. Ertuğrulgazi Özkürkçü, Kog. Fikret Erbilgin, Alb. Ümit Tatan ve diğer rehine personel emniyetli bölgeye çekildi. 16 Temmuz 2016'da Genelkurmay Başkanı beni aradı. Kendisinin Çankaya Başbakanlık köşkünde olduğunu söyledi ve yanına çağırdı. Sonrasında Çankaya köşküne giderek Genelkurmay Başkanımızı oradan aldık. Konut bölgesine geldik. Oraya Kuvvet Komutanları da geldi. Orada Tümgeneral Mehmet Dişli'nin olmadığını fark ettim. Emniyet İstihbarat Daire Başkanı Engin DİNÇ Beyi arayarak Mehmet Dişli'nin yakalanmasını konuştuk.*

2008 yılında ben Kara Kuvvetleri İç Güvenlik Şube Müdürü iken Semih TERZİ'yi Kara Kuvvetleri Komutanının Özel Kalem Müdürü olarak tanıyordum. Daha sonra Özel Kuvvetlerde birlikte çalıŞtım. Ben 2015 Ağustos öncesinde Özel Kuvvetlerde görevli Tuğg. Semih TERZİ, Tuğg. Mehmet Nuri Başol ve Tuğg. Mehmet Cengiz DOĞAN'ın görevden alınması için teklifte bulundum. Semih TERZİ dışındakiler görevden alındı. Ancak Semih'i görevden almadılar. 2015-2016 yıllarında Semih TERZİ'nin buradaki görevden alınması için 2 defa teklifte bulundum. Ancak görevden alınmadı. Semih TERZİ'ye olumsuz sicil ve olumsuz kanaat yazdım. Hatta 5-6 ay önce kendisine Silopi'de

"dilekçeni yaz bu birlikten defol git" dedim. Ben Semih TERZİ'nin Fetöcü olduğunu tahmin ediyordum. Buna yönelik şüphelerim vardı aynı zamanda da görevinde çok yetersizdi. Semih TEZİ'nin eŞi Nazire TERZİ darbeden 1 hafta önce benim eşimi aramış eşinin anne babasının rahatsız olduğunu, oğullarını çok özlediklerini söylemiş bu durumu ben eşimden öğrendim. Eşim tam detayını hatırlayamadı. Semih TERZİ'nin Ankara'ya gelmesini isteyip istemediğini hatırlayamadığını söyledi. Ancak darbeden 1 gün önce Semih TERZİ'nin eşi Nazire yine eşimi aramış ve eşinin anne babasının çocuklarını çok özlediğini, son bir kez çocuklarını görmek istediğini beyan etmiş. Eşi Semih TERZİ'nin Ankara'ya gelmesi için bu şekilde yol yapmış. Olay günü öğleden önce sabah saatlerinde Semih TERZİ beni telefonla aradı hatırladığım kadarıyla babasının hasta olduğunu, durumunun çok iyi olmadığını, mutlaka gelmesinin gerektiğini söyledi, benden izin istedi. Bizim o gün kurye uçağı planlı olduğu için ondan istifade ederek gelmesini söyledim. Kurye uçağının hareketi akşam saatidir çünkü güvenlik nedeniyle akşam uçuşu planlama yapılır. Irak'ta görev yapan birliklerin planlı görev değişimine denk gelen bir uçuştur. Ancak Semih TERZİ bu durumu kendine göre ayarlamış. Uçağın normalde Cizre'ye gitmesi gerekirken Diyarbakır'da durdurmuş, kendisi Silopi'den helikopterle Diyarbakır'a geçmiş, Diyarbakır'da bulunan kendisi gibi darbeci olan Fatih ŞAHİN ve taburunu alarak Ankara'ya hareket etmiştir.

Yukarıda bahsettiklerime ek olarak 2013 Ağustos ayından bu yana birliğimdeki ve Türk Silahlı Kuvvetleri içerisindeki FETÖ yapılanması ile ilgili büyük bir mücadele vermeye başladık. Ancak hiçbir kural tanımayan, teamüllere uymayan atamalarla karşı karşıya kalıyorduk. Özel Kuvvetlere yapılan kurmay albay atamaları bunun son örneğiydi. Ben Kilis'de görevdeyken Kara Kuvvetleri Personel Başkanı Şevki GENÇTÜRK beni arayarak "bizim planlamalarımızın dışında Fetöcü olarak bildiğimiz Kurmay Albay Fırat ALAKUŞ ile Kurmay Albay Fatih YARIMBAŞ'ın Özel Kuvvetler Komutanlığına Grup Komutanı olarak atamaya çalıştıklarını, kendisinin buna engel olamadığını, Genelkurmay'ın planladığını" söyledi. Ben de Kilis'ten Genelkurmay Personel Başkanı Kor.Gn. İlhan TALU'yu arayarak çok büyük yanlış yaptığını, bu yaptığının hiçbir usûl ve kurallara uymadığını, bunların Fetöcü olduğunu, devlete büyük zarar vereceklerini kendisine şiddetli bir şekilde ikaz ettim. Bu ikazlarımıza rağmen atamalar onların istediği gibi gerçekleşti ve bu iki kurmay albayın ataması Özel Kuvvetler Komutanlığına yapıldı. Ayrıca Nisan veya Mayıs 2016'da Kilis'e geldiğimde MİT Müsteşarı ile bu konuyu görüştük. Ben NTV'de ve TGRT'de darbe teşebbüsünü gerçekleştiren kişilerin FETÖ/PDY mensupları tarafından yapıldığını söylemiştim. Söylediğim gibi bu darbeyi emperyalist güçlerin uşağı FETÖ/PDY terör örgütüne mensup, Türk Silahlı Kuvvetleri içerisindeki yapı tarafından gerçekleştirildiğinden eminim."

Müslim MACİT (Cumhurbaşkanlığı Külliyesini bombalayan pilot) :

"Pilot üsteğmen olduğunu, Lise ve Üniversite yıllarında cemaate bağlı kişilerle görüştüğünü, bu kişilerden ders aldığını, bu kişilerin yönlendirmesi ile cemaat evlerinde kalıp Askeri Liseleri tercih ettiğini, cemaat evlerinde kitap okuyup sohbet edip Fethullah GÜLEN'in vaazlarını dinlediklerini, okulu bitirdikten sonra da aynı yapıya mensup cemaat üyeleri ile ev kiralayıp kaldıklarını, maaşının %15'ini himmet olarak terör örgütü üyesi şüpheliye elden verdiğini, şüphelilerle değişik adreslerde buluşup görüştüklerini, görüştüğü kişilerin kod ismi kullandığını, 2015 yılı Aralık ayında kurmaylık sınavına örgüt mensuplarının çok çalışın diyerek bir hafta öncesinde Barıştepe Mah. Mehtap Caddesinde yer alan Keçiören'deki bir evde Selim kod adlı bir şahsın, Abdullah ile birlikte kendisine yemin ettirerek bir SD kartı ve çok uzun şifreli yazılı bir kağıt verip bu sorulara çalışın dediğini, bu şahsın verdiği bütün soruların sınavda çıktığını ve 88 puan aldığını, sınav sorularının bulunduğu SD kartlarını çalıştıktan sonra Mehmet AYAN'a geri verdiğini, 17-25 Aralık'tan sonra AKP aleyhine konuşulup hükümetin yolsuzluk yaptığına dair tapeleri bilgisayardan kendilerine dinlettiklerini, bu CD lerin şifreli olduğunu, kız arkadaşından ayrılmasının istendiğini, F16 pilotu olması için yönlendirildiğini,

30/09/2016 tarihli anlatımında ise; dışarıda televizyon izlediğinde haberlerde kendisinin attığı bomba ile insanların öldüğünü öğrendiğini ve bunu kimseye söyleyemediğini, liseden itibaren Fethullah Gülen cemaatine katıldığını, 2005 yılında hava harp okuluna kayıt yaptırdığını, Mustafa isimli şahsın iki hafta da bir İstanbul'a gelip değişik adreslerde kendisi ile buluştuğunu, tamamen Kuran, çevşen, kitap okuyup Fethullah Gülen'in vaazlarını seyrettiklerini, Mustafa ile cemaat evlerinde ve arkadaşlarının evlerinde buluştuklarını, ikinci sınıf boyunca Fatih isimli şahısla Kuran okuma, namaz kılma, Fethullah Gülen kasetlerini izleme gibi faaliyetleri sürdürdüklerini, üçüncü sınıfta kendisini Halil İbrahim isimli abiye devrettiklerini, üç ve dördüncü sınıfın bu şekilde devam ettiğini, okuldan mezun olunca cemaat üyesi abilerden olan Yavuz isimli şahısla irtibat kurduğunu, daha sonra maaşının yüzde 15'ini himmet olarak cemaate verdiğini, akabinde Konya'ya geçtiklerini 9 ay kadar burada kaldıklarını, Konya'daki abilerinin isminin Yusuf olduğunu, bunun da kendilerine namaz kıldırıp vaaz dinlettiğini, toplandıktan sonra ayrılmadan önce bir sonraki toplantının nerede yapılacağını kararlaştırdıklarını, telefon ile görüşmediklerini, kendilerine verilen bir telefon numarasını ezberde tuttuklarını tedbir amaçlı olarak bu numaranın yazılmadığını, namazı ima ile kıldıklarını, 17 Aralıktan sonra cemaatin AK Partiyi daha çok konuşmaya başladığını, daha sonra akademi sınavlarına katıldıklarını, burada Mahmut kod isimli Mehmet Ayan ile tanıştıklarını, Mahmut'un ismini bilmediği bir abisiyle gelerek kimseye söylemeyeceklerine dair yemin ettirmek suretiyle bir SD kart verdiğini, bu belgede sınav sorularının bulunduğunu, buna çalıştıklarını ve sınavda bu soruların aynen çıktığını, 88 veya 90 civarında not aldığını, kendisine soruların

hepsini çözme 88 veya 90 alacak şekilde yap demeleri sebebiyle test sınavında 10-12 yanlış yaparak bunu ayarladıklarını, bu yaptığından rahatsız olduğunu ve niçin soruları verdiniz dediğinde sizin davanız kutsal, sizlerden birisinin orda olması gerekiyor dediklerini,

Darbe eyleminden bir gün önce gece uçuşundan inince cep telefonuna gelen mesaj üzerine Adem Kırcı ve Mehmet Çetin Kaplan ile birlikte Mehmet Fatih Çavur'un lojmandaki evine 00:00 gibi perşembeyi cumaya bağlayan gece gittiklerini, Çavur'un yarın üste çok farklı bir harekat olacak, üs kalabalık olacak, merkez burası olacak, dışarıdan asker olarak katılacak birlikler de olacak, katılmak ister misiniz, siz bugüne kadar bunlar için yetiştirildiniz, verdiğimiz emeğin karşılığını ödeyeceksiniz, ben bugüne kadar savaşvari günler olmasını bekliyordum, vatan için bunu yapmamız gerekiyor, bunu bilen 5 kişi var bugün de siz öğrendiniz, üs komutanın da haberi yok, harekat gizli olacak kimseye söylemeyin, ülkenin halini görüyorsunuz, bu harekatı yapmak zorundayız, ben sizin evlere gidip gelmenizi biliyorum dediğini, bu konuşma sebebiyle Çavur Binbaşının kendilerinin daha önceden cemaat evlerine gidip geldiği bilgisine sahip olduğunu anladığını, Çavur Binbaşının bizi evine çağırıp gece yarısı bu konuşmayı yapmasından Çavur Binbaşının da cemaat üyesi olduğu kanaatini kendisinde uyandırdığını, zira konuşmaların bir mensubiyet ve güven ilişkisini kapsadığını, cemaate bağlı hiç kimsenin ben cemaat üyesiyim demeyeceğini, Çavur Binbaşı konuşmasında ayrıca; önceden orduda cuma partileri düzenlenip öğleden sonra alkol alındığını içmeyenlere zorla alkol ikram edilip içirildiğini ayrıca evde veya odada yalnız kalındığında bayan gönderilerek bu bayanla cinsel ilişkiye girip girmediğinin test edildiğini, o günlerden bu günlere gelindiğini söylediğini, Çavur Binbaşının konuşmasından cemaatin ordunun ahlaki yapısının düzelmesinde katkısı olduğu yönünde kendilerine söylemde bulunduğunu anladığını, Çavur'un evinden ayrıldıklarında kendi aralarında eve giderken bu konuşulanlara pek bir anlam veremediklerini, darbe mi olacağı, Suriye ile savaş mı olacağını yoksa terörle mücadele harekatı mı olacağını anlamlandıramadıklarını, darbe günü saat 18.00 gibi Karakuş Yarbayın toplantı için kendilerini beklediği yönünde haber geldiğini, deskin karşısındaki gazinoda toplandıklarını, Karakuş Yarbayın burada bugün çok gizli bir harekat yapılacak. Terörle Mücadelede Cevdet Türkeli gibi çok tecrübeli arkadaşlarınız var. ancak onları çağırmadık. Bu sefer de böyle denenecek. Biz buraya 3 kez dahi uçsak itiraz etmeyecek pilotları çağırdık. dediğini, daha ayrıntılı brifingin ilerleyen vakitlerde yapılacağını söylemesi üzerine dağıldıklarını, bir müddet geçtikten sonra uçucular toplansın diye bir talimat geldiğini, brifing salonunda toplandıklarını ilk önce Hasan Hüsnü Balıkçı konuştu bizim isim listemiz var hepsi ellerinde, hepimiz bu listedeyiz, bazı generallerden alınmaya başlandı, sonra tek tek bize gelecek. Bu işi bugün yapmamız gerekiyor. Onlardan önce davranmamız gerekiyor dediğini, bu konuşmalardan hizmet

hareketinin hükümet tarafından hedef alındığını, ordudan atılacaklarını, cemaatçi olan arkadaşlarının da buna karşı koymaya çalıştıklarını, kendisinin de oraya çağırılanlar gibi cemaatten olduğu için çağırıldığını düşündüğünü,

Darbenin ilerleyen saatlerinde 143 ün desk bölgesinde bulunduğunu, Kaygusuz'un emir aldığı kişilerin gazinoda olduklarını, bunların içinde sivil ve asker şahısların bulunduğunu, daha sonra televizyonda Adil Öksüz'ü gördüğünü, hatırladığı kadarıyla Adil Öksüz'e benzeyen birisini de gördüğünü, zaten darbeden sonra yakalanıp cezaevine gittiğinde Kaygusuz'un kendisine Adil Öksüz'ün de orada olduğunu söylediğini, sivil kıyafetli 5-10 kişinin ellerindeki telefonlarla sürekli irtibat halinde olduğunu ve bunların beden dillerinden eylemi koordine ettiklerinin anlaşıldığını, daha sonra kendisine tek başına uçacaksın dediklerini ve bindiği uçakta 6 tane MK 82 yüklü olduğunu, Jandarma Genel Komutanlığının önündeki kavşağa görerek ve dalarak bir tane MK 82 atışı yaptığını, ardından Cumhurbaşkanlığı Külliyesinin oradaki cami yakınlarına dalarak ve görerek atış yaptığını, kuledeki Karakuş'un talimatıyla caminin yanına da bir bomba attığını, 20,000 fitten 10,000 e kadar dalış yaptığını, insanları görmediğini, bu esnada kendilerinin yani hizmet hareketinin, cemaatin darbe yaptığını bilmekte olduğunu, kendisinin de bilerek atış yaptığını,"

Mustafa Mete KAYGUSUZ;

"Cemaat ile ortaokul 3. Sınıf öğrencisi olduğu 1996 senesinde tanıştığını o dönemde dershanelerin zeki öğrencileri kendilerine çekebilmek amacıyla sınav açtığını ve başarılı öğrencilere burs gibi imkanlar sağladığını, kendisinin de Ankara'daki dershanelerin neredeyse tamamının sınavlarına girdiğini, belki bu sınavlar nedeniyle dikkat çekmiş olabileceğini, 2015 yılı içerisinde cemaatten kontak kurduğu kişinin Serdar ismi ile bildiği Ankara Büyükşehir Belediyesinde çalıştığını öğrendiği bir şahıs olduğunu, genelde bu kişinin Keçiören'de bulunan evinde buluştuklarını son olarak bu şahısla 2016 yılı Ramazan Bayramında görüştüklerini, cemaat ile temas ettiği 1996 yılından bugüne kadar dönem dönem fakire fukaraya yardım amaçlı cüzi miktarlar verdiğini, eşi ile tanışmasının cemaatin içerisinde yer alan Ömer isimli bir abinin vesilesi ile 2010 yılında olduğunu ve 2010 yılı içerisinde evlendiklerini,

30/09/2016 tarihli ifadesinde ise; Fetullah Gülen Cemaati yapılanmasıyla ortaokul 3. sınıfta tanıştığını, o dönem cemaatin Maltepe dershaneleri sınavına girdiğini, sınavda başarılı olunca kendisini cemaat yapılanması içerisine aldıklarını, Ankara Hüseyin Gazi Mahallesinde Bostancı otobüs duraklarına yakın bir bölgede ismini hatırlamadığım bir apartmanın ikinci katındaki cemaat evine 2-3 haftada bir gittiğini, sonra askeri liseye geçtiğinde İstanbul Kadıköy'de Metin isimli cemaat abisiyle dışarıda buluştuğunu, liseyi bitirdikten sonra harp okulunda iki tane cemaat abisi olduğunu, bu

abilerin yanılmıyorsa İstanbul Teknik Üniversitesinde öğrenci olduğunu, ,kendisiyle irtibatı koparmamak için ara ara kendisi ile görüştüklerini, İzmir Çiğli'ye gittiğinde de bir cemaat abisi olduğunu, Konya'da çalıştığı dönemde bir tane cemaat abisi olduğunu, Akıncı üssü 142. filoda görevliyken Veysel isminde bir cemaat abisi olduğunu, Veysel'den sonra ise 2014-2016 yılları arasında cemaat abiliğini daha önceki ifadesinde belirttiği Serdar isimli Ankara Büyükşehir Belediyesinde çalıştığını bildiği kişinin yaptığını, darbenin yapılacağı konusunda daha öncesinde haberinin bulunmadığını, 1996 yılından beri Fetullah Gülen cemaati ile irtibat halindeyim. Ancak Şuanda çok pişmanım, Allah onların belasını versin, beni kullandılar. 15/07/2016 tarihinde yaşanan olaylardan sonra Fetö/PDY terör örgütünün ne kadar tehlikeli ve sinsi olduğunu anladığını, o akşam rehineler gelmeye başlayınca darbe yapıldığı konusunda şüphelendiğini, bomba atılmaya başlayınca darbe yapıldığını 16/07/2016 günü saat 01:00 sıralarında anladığını, bu saatten sonra da aldığı emirleri uygulamaya devam ettiğini, o akşam bir araç ile gelen sivil gördüğünü ancak bu kişinin FETÖ/PDY terör örgütünün imamı olup olmadığını bilmediğini,"

ADEM KIRCI;

"*Arkadaşları vasıtasıyla ismi Burak ya da Bilal olan cemaat abisiyle tanıştığını, ve cemaatin Akçaabat'ta bulunan evine bu şahısla gidip gelmeye başladığını, lise son sınıfta cemaatle irtibata geçtiğini, Hava Harp Okulunu da cemaat abisinin yönlendirmesiyle tercih ettiğini, Hava Harp Okulunu kazandıktan sonra öğrencilik dönemindeki abinin İstanbul'a geldiğinde kendisiyle buluştuğunu ve birlikte cemaat evine gittiklerini, sohbet edip, namaz kıldıklarını, sohbet esnasında Fetullah GÜLEN'in kitaplarını okumasının tavsiye edildiğini, okulun ikinci sınıfında devresi olan Zafer BARUTÇUN'nin kandisini başka bir cemaat abisiyle tanıştırdığını, üçüncü sınıfında ise yine devresi olan Mustafa Gökhan TÜRER'in cemaat abisi olan Enes kod adlı kişiyle tanıştığını, sohbetler esnasında Enes isimli abinin, okulda namazlarını ima yoluyla kılmalarını, açıktan namaz kılmamalarını, cemaatten olduklarını belli etmemelerini söylediğini, 195 kişilik dönemin neredeyse yarısının cemaat üyesi olduğunu, görev yaptığı yerlerde farklı abilerle tanıştıklarını, maaşlarının yüzde onbeşini ilgili kişiye verdiklerini,*

14/07/2016 günü saat 15:00'da uçuştan döndükten sonra yanında Mehmet Çetin KAPLAN'da bulunduğu halde 142. Filoda uçuşu bulunan Mehmet Fatih ÇAVUR'un yanlarına geldiğini ve kendilerine "bu akşam sizi ve Müslim MACİT'i lojmandaki evime bekliyorum" dediğini, aynı gün saat 23:00 sıralarında Müslim uçuştan dönünce üçü buluşup Mehmet Fatih ÇAVUR'un Akıncı üssündeki lojman dairesine gittiklerini, saat 23:30 sıralarında kapıyı ÇAVUR'un açtığını, bir süre sohbet ettikten sonra ÇAVUR'un

kendilerine "yarın gece çok önemli bir harekat olacak, özellikle üçünüzü çağırmamın sebebi sizler iyi çocuklarsınız bugünler için yetiştirildiniz, sizi buraya getirmemin amacı var, bu faaliyeti harekat komutanının (Ahmet ÖZÇETİN) bilgisi dahilinde ve onun adına sizleri çağırarak yapıyorum, sizler uçuştan kaçmayan görev verildiğinde yapan kişilersiniz yarın öğleden sonra üsde mesai olmayacak, ayrıca sınır içi ve sınır dışındaki Genelkurmay'dan gelecek hedeflere ve koordinatlara yönelik operasyon olacak Müslim MACİT ve Mehmet Çetin KAPLAN hava-yer uçacaksınız, Adem sen de üsde beklemede kalacaksın uçmayacaksın görev verildiği takdirde himaye olacaksın, diğer filolardan gelecek olanlarda bu harekata katılacak, Akıncı bu üssün merkezi olacak, ben sizi bu nedenle çağırdım, üs komutanı olmayacak, çok büyük olaylar olacak, olayların boyutuna göre sıkı yönetim ilan edilebilir, siz bana emanetsiniz, sizleri ben iyi takip ediyorum, bizim elimizde yetiştiniz " dediğini, konuşmalarından cemaat mensubu pilotlara yönelik mi bu konuşmaları yaptığını anlamaya çalıştıklarını, ÇAVUR Binbaşının da cemaat mensubu olduğundan şüphelendiğini çünkü askeri hiyerarşide bu şekilde konuşmanın uygun olmadığını, ÇAVUR Binbaşının konuşmalarından olayın cemaatle bağlantılı olduğunu hissettiğini, zira konuşma içeriğinde açıkça cemaat yada hizmet harekatı olarak geçmese bile askeri hiyerarşide bu şekilde konuşmaya tanık olmaması ve çağırılan diğer iki arkadaşına da özel yetiştirildiniz tarzı ifadeleri kullanması nedeniyle bu hisse kapıldığını, "önceden alkol alan kadın kız muhabbeti yapan ve pilotların odalarına kadın gönderilerek test edilen ve nöbetlere pornografik CD'yle gittiğimiz dönemlerden bu günlere geldik, ordunun yapısının düzelttik, ertesi gün silahlarınızı üzerinize alın, beylik tabancalarınız yetmez, şahsi tabancalarınızı da üzerinizde getirin, yarın dışarısı karışık olabilir eşini lojmana getir" dediğini, bu konuşmaların içerik ve üslubunu görünce diğer arkadaşlarının da ÇAVUR'un da cemaate mensubiyetini anladığını, hatta iki saatlik misafirlik bitiminde lojmandan çıkıp KAPLAN ve MACİT ile yürürken birbirlerine zaten senin iyi çocuk olduğunu tahmin ediyordum şeklinde konuştuklarını, böylece KAPLAN ve MACİT'in de cemaat evlerinde yetiştiğini anladığını, ...darbe eylemini FETÖ terör örgütü veya cemaat diye nitelendirilen grubun yaptığını bunların kendilerini de kullandığını düşündüğünü, 15 Temmuz öncesi FETÖ'yü terör örgütü olarak görmediğini, dini bir yapı olarak gördüğünü, amacının insanlara iyilik yapmak, devlete iyi insanlar yetiştirmek olduğunu düşündüğünü, ancak bu kadar insanı öldürdüklerini görünce terör örgütü olduğunu anladığını,"

Hasan Hüsnü BALIKÇI (Türkiye Büyük Millet Meclisini bombalayan pilot);

"Bütün bu olanlardan sonra çok pişman olduğunu, 1 gecede vatan haini olduğunun farkında olduğunu, TBMM'ye bomba atarak büyük bir hata yaptığını, olanlardan sonra bir durum değerlendirmesi yaptığında bu eylemin darbeye teşebbüs niteliğinde

olduğunu kabul ettiğini, kanaatine göre bu darbeyi TSK içerisinde örgütlenmiş Fetullah Gülen'e bağlı bir grubun gerçekleştirmeye çalıştığının farkında olduğunu, yaklaşık 3 yıldır Akıncı Üssünde olduğunu,

Ahmet Özçetin Kurmay Albay olmasına rağmen ona Akıncı Üssü'nde geleceğin generali olarak bakıldığını, Fetöye mensup olmayan kişilere soğuk davrandığını, kendisinin de Fetö ye bağlı olmaması sebebiyle aslında Albay Ahmet Özçetin ile aralarının çok iyi olmadığını, darbe gecesinde aslında kendisine Fetöcü olmaması sebebiyle uçuş görevi yazılmadığını ancak ilerleyen saatlerde uçuş ekibine ihtiyaç duyulduğu için kendisine de uçuş görevi yazıldığını, Akıncı Üssü'nün Baş Fetöcüsünün Kurmay Albay Ahmet Özçetin olduğunu, Tuğgeneral Hakan Evrim'i de etkisine alarak orada güvendikleri Fetöcü pilotlarla bu eylemi planladıklarını düşündüğünü,

TSK'daki Fetullahçı yapılanmanın oranının, alt kademede de en az general seviyesi kadar olduğunu, hatta general seviyesinin biraz üstünde olduğunu değerlendirdiğini, bu darbe girişiminin Fetullah Gülen'in kontrolünde, ona bağlı insanlar tarafından şuan da Fetö olarak isimlendirilen yapı mensuplarınca gerçekleştirildiğini düşündüğünü, çünkü TSK içerisinde emir komuta zinciri dışında bu şekilde bir eylemi gerçekleştirebilecek başka bir grup bulunmadığını, kendisinin Fetöcü bir subay olmadığını, normal şartlarda darbe gecesi kendisine uçuş görevi de verilmediğini son anda ihtiyaç nedeniyle uçuş görevi verildiğini ve maalesef TBMM'yi bombaladığını, Akıncı Üssünde pilotlar toplandığında Kurmay Albay Ahmet Özçetin ve onun vasıtasıyla Kurmay Yarbay Hakan Karakuş'un, darbenin silahlı kuvvetler adına yapılacağını söylediğini ancak bu olaylardan sonra darbeyi TSK'nın değil, TSK içerisinde önemli bir güce sahip Fetöcü subayların yaptığını anladığını ve kendilerinden olmayan sayıları az da olsa bazı subayları da kullandıklarını düşündüğünü,"

Müslim Macit (Cumhurbaşkanlığı Külliyesini bombalayan pilot)

"Kalkmadan önce verilen koordinatı uçağı girdim. Jandarma Genel Komutanlığının önünü gösteriyordu. Benim uçağımda sniper pod yoktu. 20,000 fitte uçtum. Telsiz filoda çalışmadığı için kuleden Karakuş Yarbay koordinat üzerinde beklemeye devam et. Sonra talimatı vereceğiz dedi. Sonra hedeflerini veriyoruz diye bana görerek talimatlarda bulundu. Koordinatın yanındaki kavşak, camiinin önü, koordinatın batısı diye tariflerde bulundu ben batıda bir şey yok deyince Karakuş diğerlerine atış serbest deyince kavşağa bir tane MK 82 görerek ve dalarak atış yaptım. Sonra tekrar havalandım. Bu sefer de cumhurbaşkanlığı külliyesinin oradaki cami yakınlarına dalarak ve görerek atış yaptım. Bu sırada kuleden Karakuş ile irtibat halindeydim. Onun talimatıyla atış yaptım. caminin yanına da bir bomba attım. Daha sonra Erzurum'dan kalkan uçaklar beni önlemeye geldiler. Beni uyararak üssüme dönmem

gerektiğini belirttiler. benim uçtuğum uçakta başka uçakların bana kilitlendiğini gösteren sistem yoktu. Muhtemelen diğer uçaklar bana kilitlenmişti. Bunu yakın uçmalarından anladım. Ben de durumu Karakuş yarbaya bildirdim. Karakuş yarbay dainmemi söyledi. Ben de bunun üzerine üsse geri döndüm. Benim uçağımda sniper pod yoktu. 20,000 fitten 10,000 e kadar dalış yaptım. İnsanları görmedim. ***Ben bu esnada bizim yani hizmet hareketinin cemaatin darbe yaptığımızı biliyordum. Bilerek atışı yaptım.*** *Ben geldiğimde kimse karşılamadı. Yürüyerek filoya gittim. Filoya gittiğimde daha önce isimlerini zikrettiğim şahıslar ordaydı. Ben filoya gidince gazinoya girdim ne oldu diye sordular. Ben de başka uçaklar tarafından indirildiğimi söyledim. Benim bu beyanım üzerine orada bulunanların morali bozuldu seni kim nasıl indirdi diye söylediler. ilk indirilen uçak bendim. Erzurum'dan gelen uçaklar beni Akıncı üssüne kadar takip ettiler. Henüz yakıtım bitmemişti. Bunlar olmasaydı uçuşa devam edecektim."*

Mahmut SİL, Uğur BOZKURT, Osman SİVLİM, Mehmet İhsan AKÇA; Ertuğrul Cihat SUNGUR, Bünyamin ÖZBEK, Uluç Hüseyin Hançer, Yıldırım KILIÇARSLAN, Süleyman EKŞİ, Celal ONAT, Hakan DOĞAN, Raif Can DURSUN, Ali Rıza EKEN, Mehmet GÜNGÖR, Sebahattin TİGU, Halil İbrahim GÜÇLÜ benzer mahiyetteki anlatımlarında;

"Lise ve Üniversite yıllarında cemaate bağlı kişilerle görüştüğünü, bu kişilerden ders aldığını, bu kişilerin yönlendirmesi ile cemaat evlerinde kalıp Askeri Liseleri tercih ettiğini, cemaat evlerinde kitap okuyup sohbet edip Fethullah GÜLEN'in vaazlarını dinlediklerini, okulu bitirdikten sonra da aynı yapıya mensup cemaat üyeleri ile ev kiralayıp kaldıklarını, maaşının %15'ini himmet olarak verdiklerini, 17-25 Aralık'tan sonra aleyhine konuşulup hükümetin yolsuzluk yaptığına dair tapeleri bilgisayardan kendilerine dinlettiklerini, bu CD lerin şifreli olduğunu, AK Partiye oy verilmemesi yönünde telkinde bulunulduğunu"

ZÜBEYİR GÜLER;

"Lisedeyken cemaat üyeleri ile tanıştığını, bunların yönlendirmesi ile ders çalışıp askeri liselere girdiğini, ayrıca bunların yönlendirmesi ile Fethullah GÜLEN'e ait kitapları okuyup videoları izlediğini, görüşecekleri zaman cep telefonu kullanmayı yasaklayıp, diğer telefonları ezberlettiklerini, bir evde 3-4 kezden fazla buluşmadıklarını, eve gidecekleri zaman buluşma noktasında kaş göz işareti ile anlaştıklarını, Hava Harp Okulundayken de cemaatle bu şekilde ilişkisinin sürdüğünü, Sebahattin TİGU ve Osman SİVLİM'in de cemaat evlerine geldiğini, maaşlarından her ay düzenli şekilde himmet adı altında Yavuz isimli şahsa para ödediklerini, maaş promosyonlarının da haram olduğundan bahisle ellerinden alındığını, kendilerine getirilen CD lerin UBUNTU işletim sistemi ile açıldığını, cd ilk takıldığında içeriği boş gibi gözüküp başlat kısmında

bir oyun seçip bu oyunu bir defa oynayıp yenildikten sonra girdikleri şifre ile CD nin açıldığını,"

Kübra ARPAGUŞ;

"Lise aşamasında evine yakın olduğu için Maltepe Dershanesinin Balgat Şubesine gittiğini, lise 2-3 ve 4. sınıflarda bu dershaneye devam ettiğini, son sene önce bu dershane tarafından Orta Doğu Teknik Üniversitesini yazmasının telkin edildiğini, daha sonra ise askeri okulları tercih etmesi gerektiğinin söylenerek yine cemaate ait olduğunu tahmin ettiği Gelişim Dershanesine yönlendirildiğini, Fethullah Gülen cemaatiyle tanıŞmasının 2008 yılında Lise 2'de iken Maltepe Dershanesine gittiğinde olduğunu, gayet sevecen yaklaşarak dershanenin en üst katında bulunan kreş gibi sosyal amaçlı tesislerin de bulunduğu genişçe bir salondan oluşan yerde kendilerine yemek ikram edildiğini ve animasyon filmler izletildiğini, daha sonra yine dershanede çalışan hocalar ve ablalar vasıtasıyla dini içerikli sohbetler yapıldığını, zamanla Fethullah Gülen'in vaaz CD lerinin izletilmeye başlandığını, ayrıca hafta sonları üniversite öğrencilerinin kaldığı evlere ders çalışmak amacıyla götürüldüklerini,

2010 yılında açılan imtihanı kazanarak Kara Harp Okuluna girdiğini, bu okulu tercih etmesinde dershanedeki matematik öğretmeninin telkinlerinin önemli rol oynadığını, fiziğinin bu iş için uygun olduğunu ayrıca ahlaklı ve düzgün insanların askerlik görevini yapmasının daha doğru olacağını, hiç olmazsa bir boşluğun doldurulmuş olacağını söylediğini Kara Harp Okulunun ilk 1. senesinde kendisiyle iletişime geçmediklerini, okulu kazandığından haberlerinin olmadığını düşündüğünü, 2. sene ailesinin yaşadığı eve giderek babasıyla görüştüklerini ve hava astsubaylığı sınavlarına girmesini istediklerinde babasının zaten benim kızım Kara Harp Okulunu kazandı orada okuyor diyerek kendilerini evden kovmuş olduğunu, Kara Harp Okulundaki ilk 2 senesinde cemaatin kendisiyle iletişim kurmadığını, kendisinin de dahil olduğu 2014 yılında mezun olacaklar grubunda ayrıcalıklı bir kesim bulunduğunu fakat kendisini bu gruba dahil etmediklerini, bu ayrıcalıklı olduğunu düşündüğü gruptakilere çeşitli nedenlerle takdir verdiklerini, örneğin; hiç atışa katılmamış bir arkadaşlarına takdir verdiklerini, tahminine göre 2014'de mezun olacaklar grubunun %90'ının bu cemaatle ilişkili olduğunu, 3. Sınıfa geldiğinde çeşitli nedenlerle kendisine disiplin cezaları verilmeye başlandığını, üzerindeki baskılar artınca daha önce telefon numarası kendisinde kayıtlı olan dersanede iken kendisine ismi verilen Rümeysa isimli kişiyi aradığını, kendisine yapılan haksızlıklardan bahsettiğini ve kendisine sahip çıkılmadığını söylediğini, onun ise tüm bunların kendi hatasından kaynaklandığını söylediğini ve " bu zamana kadar neredeydin" dediğini, ayrıca bundan sonra sabit bir ablasının olacağını devamlı onunla görüşeceğini söylediğini, o abla denen şahıs ile arasında bir nevi hiyerarşik durum söz

konusu olduğunu, bu abla denilen kişinin kullandığı kod adın "Yağmur" olduğunu, cemaat içerisinde bölge ablası olarak tanımlanan bir konumda olduğunu, daha sonra 3. sınıfın yaz tatilinde 20 gün süre ile Ankara'da ki Cevizlidere semtinde bulunan bir evde 20 günlüğüne kendilerini kampa aldıklarını, kamp süresince Fethullah Gülen'e ait kitaplar dağıtılarak okumalarının istendiğini, ayrıca kampta iken Fethullah Gülen'in vaaz CD lerinin izletildiğini, kampın 15. gününde ailesi ile ilgili bazı durumları bahane ederek kamptan ayrıldığını, onların istemediği tarzda aykırı davranışları sebebiyle o yıl devre kaybettiğini,"

Yağmur kod adlı kişi ile haftada bir kez bazen cemaate ait evlerde bazen de bazı kişilere ait evlerde buluştuğunu, son sınıfta mezuniyete yakın tarihlerde bu ablalar diye bahsettiği kişilerin kadın öğrencilerden resim vermelerini istediklerini ve kendilerini cemaatin uygun göreceği kişiler ile evlendireceklerini söylediklerini, kendisinin ise bu şekilde evlenmek istemediğini beyan ettiği, 2015 yılının Ağustos ayında Kara Harp Okulundan Muhabere Teğmen olarak mezun olduğunu, 2015 yılının Haziran ayından 23-24 Nisan 2016 tarihine kadar cemaatten kimse ile iletişime geçmediğini, son bahsettiği tarihte Yağmur kod adlı ablanın kendisini arayarak görüşmek istediğini fakat kendisinin görüşmediğini,"

Murat GÜMÜŞ;

"Cemaatle irtibatı bulunduğunu, bedava ders verileceğini öğrenince eve gelip gitmeye başladığını, Hasan isimli şahsın kendilerine burada ders verdiğini, lisede de bu irtibatının devam ettiğini, lisedeyken de bu etüt merkezinde bedava ders aldığını, Hasan isimli şahsın Askeri Lise sınavlarına girip girmediğini sorduğunu, akabinde yanına gelip gittiğinde Fethullah GÜLEN'in kitaplarını gösterip bu kitapları okumaya başladığını, Sızıntı ve Zaman Gazetesi okuduklarını, Risale isimli kitabı da okumaya devam ettiklerini, 2009 yılında Hava Harp Okuluna Başladığını, Hasan isimli şahsın okulda açıkça namaz kılmamasını, abdest almamasını, gözle namaz kılmasını söylediğini, sınıftaki arkadaşlarıyla ilgili bilgi aldığını, daha sonra Mehmet isimli şahsın kendisine abilik yaptığını, düzenli olarak maaşa geçtikten sonra %15 oranında örgüte himmet adı altında para ödediklerini,"

Orhan KUZUCU;

"Üniversiteyi kazandıktan sonra ve Lise 2 deyken FETÖ terör örgütüne ait olduğunu sonradan öğrendiği Maltepe Dershanesine gidip Bim Mağazasının üstündeki örgüte ait yurtta kaldığını burada Selman isimli kişinin Harp Okulları sınavına hazırlanmasını istediğini, cemaat evlerine gittiğini, evde kalanların hepsinin kod ismi kullandıklarını, daha sonra 2009 yılında Hava Harp Okuluna kaydını yaptırdığını Selman isimli şahısla

bu dönemde de görüşmeye devam ettiğini, bu şahsın kendisine normal namaz kılmamasını, abdest almamasını ve dini konularda konuşmamasını söylediğini, okulu bitirip göreve başladıktan sonra himmet adı altında maaşının %15'ini verdiğini, Ankara'da Akıncı 141 filoya geldiğinde de bağlantısının sürdüğünü, suç tarihinde Mete KAYGUSUZ, Hüseyin TÜRK, Ahmet TOSUN, Üsteğmen EREZ, Yüzbaşı Mustafa KONUR, Yüzbaşı ÖTKÜN ve Mehmet ÇAVUR'un Hakan KARAKUŞ'un talimatıyla kursiyer teğmenleri brifing salonunda topladıklarını, Hakan KARAKUŞ'un telefonlarını toplayarak terörle mücadele harekatı yapılacağını, diğerlerine güvenmediğini, kendilerine çeşitli görevler verileceğini söyleyip Hüseyin TÜRK'ün kursiyer pilot teğmenlere çeşitli görevler verdiğini, kendilerine filonun çardak kısmında bulunup Hüseyin TÜRK'ün dışarıdan filoya girmek isteyenlere niçin geldiklerini sorup filonun içerisinde bulunanlar haricinde kimseyi içeri almamalarını söylediğini, daha sonra Mete KAYGUSUZ'un buraya mahkumlar gelecek karşı geleni darb edin dediğini, akabinde uçakların kalkmaya başladığını, elleri bağlı bir tümgeneralin buraya getirildiğini, aynı şekilde iki orgeneralin daha binaya getirildiğini, konuşmalardan darbe olduğunu anladığını, Mete KAYGUSUZ'un emri ile kuleye gittiklerini, Yüzbaşı Ahmet TOSUN'un telefonları kendilerine verip üsten ayrılmamalarını istediğini, daha sonra lojmana gidip Çubuk'a ailesinin yanına gidip orada kaldığını,"

Selahaddin YILDIZ;

"Ortaokuldan itibaren cemaatin evlerine gelip gittiği, burada hem ders konusunda çalışıp hem de cemaatle ilgili kendisine propaganda yapıldığı, gruplar içerisinde yer aldığı, cemaatten maddi destek aldığı, cemaatteki kişilerin kendisine Berk kod ismini verdiklerini, cep telefonu ile görüşmemesi yönünde telkinde bulunduklarını, sizin gibi temiz insanların TSK'da bulunmaları lazım sen Askeri Liseye gir şeklindeki yönlendirmeleri üzerine Askeri Liseyi tercih ettiği, irtibatta bulunduğu kişinin bizimle irtibatta olduğunu kimseye hissettirme diyerek kendisine uyarıda bulunduklarını, tanımadığı ve abi diye hitap ettiklerini beyan ettiği bir şahsın seri numarasını bilmediği 1 doları Fethullah GÜLEN'in size hatırası bunu sürekli üzerinizde taşıyın diyerek verdiğini, ancak bu parayı kaybettiğini, cemaat evlerinde sürekli toplantılarda Fethullah GÜLEN'in kitaplarını okuyup video kasetlerini seyrettiklerini, daha sonra kitapların dikkat çekebileceği belirtilerek kendilerine 3 adet laptop getirilip, getirdikleri cdleri bilgisayara taktıklarında Ubuntu işletim sistemi ile CD lerin açılıp ilk açıldığında CD nin içeriğinin boş gibi göründüğünü, sonra Cd açıkken başlat kısmında bir oyun seçtiklerini, bu oyunu bir defa oynayıp yenildikten sonra ortak kullandıkları bir şifreyi girdiklerinde Cd nin Ubuntu işletim sistemi ile çalıştığını, daha sonra cemaatten Yusuf isimli kişinin himmet adı altında maaşlarından her ayın 15inde ikametine gelerek elden

para aldığını, ayrıca kendi adlarına olmaksızın Zaman Gazetesi ve Sızıntı Dergisine üye yaptıklarını, devrelerinden %90'ının bu yapıya bağlı olduğunu düşündüğünü,"

Oğuz Kağan AYRAN;

"Ortaokuldan itibaren cemaat üyelerinin evlerine gidip geldiğini, burada ders çalıŞtıklarını, daha sonra namaz kılıp dini sohbetler yaptıklarını, zaman zaman cemaat evlerinde yatılı kaldıklarını, 2010 yılında Lise 2. sınıfa giderken Ömer Işıklı isimli arkadaşının kendisini iftara davet ettiğini, bu şekilde cemaat eviyle irtibata geçip ders aldığını, burada Fethullah GÜLEN'e ait kitaplar okuduklarını, üniversite sınavlarına hazırlandığını ve sınav sonucunda tüm Askeri Okullara girmeye yeterli puan aldığını, onların yönlendirmesi ile Askeri Okullara müracaat edip Hava Harp Okuluna girdiğini, okula başladıktan sonra sorumlusunun Murat isimli şahıs olup, bu şahsın 4 yıl boyunca her hafta sonu kendisi ile görüştüğünü, daha sonra Murat'ın kendisini Burak diye bir abiye yönlendirdiğini ve bunun elinde tüm devrelerinin isim listesi olduğunu, bu isimlerden evde kalmak istediği arkadaşlarını işaretlemesini istediğini ve işaretlediğini, maaş almaya başlayınca Burak isimli şahsa himmet olarak maaşının %15'iniödediğini, himmeti Mehmet Fatih BAL isimli şahsa ödediklerini, 17-25 Aralık sürecinden sonra toplantı konularının AK Partiyi karalama propagandasına dönüştüğünü,"

Ali Mert TÜFEKÇİ;

"Ortaokul bitiminde sınavlara girdiğinden itibaren cemaatle bağlantı kurduğunu, bu şahısların yönlendirmesi ile Askeri Liselere girdiğini, cemaat evlerinde ders eğitimi, Fethullah GÜLEN'in kitaplarının okunması gibi faaliyetlerde bulunduğunu, daha sonra cemaatin yönlendirmesi ile çeşitli kişilerle bağlantı kurduğunu,"

Ali PEHLİVAN;

"1998 yılında Bursa Işıklar Askeri Lisesi'ni kazandığını, Fetö yapılanmasıyla o dönemde Fetullah Gülen cemaati olarak bildiği cemaatle ortaokul 3.sınıfta ikinci dönemde 1998 yılının başlarında tanıştığını, arkadaşı vasıtasıyla bir etüt merkezine gittiğini, burada kendilerine 2 saat matematik dersi anlatıldığını, etüt merkezinin sorumlusunun, Adem isimli arkadaşına bundan sonra gidecekleri bir adresi verdiğini, bu adresteki öğrenci evine gitmeye başladıklarını, her gittiğinde farklı kişileri gördüğünü, evde genelde matematik dersi anlatıldığını, ders çalışırken babasının da isteği doğrultusunda askeri lise sınavlarına girmek istediğini söylediğini, evde ders anlatan abilerin de askeri liseye girmeleri konusunda destek olduklarını, yaklaşık 4 ay bu evde matematik dersi almaya gittiğini, Temmuz- Ağustos aylarında askeri lise sınavlarına girip başarılı olduğunu, astsubaylık sınavını asil 97.olarak, subaylık

sınavını da yedek 107.sırada kazandığını, 107. yedek olmasına rağmen kendisinden önceki kişiler kabul edilmediği için Işıklar Askeri Lisesini kazandığını, askeri lise sınavını kazandıktan sonra Ankara'daki en son abisi olan Ersin'in sen Bursa'ya gittikten sonra ben 2 ay sonra şu tarihte Kültür Park'ta stada bakan girişinde buluşuruz dediğini ancak kendisinin bu buluşmaya gitmediğini, çünkü resmi kıyafetle abiyle görüşmeye gitmek istemediğini, hazırlık sınıfının sonunda yaz tatilinde Ankara'ya geldiğinde arkadaşı Adem'in evlerine geldiğini ve Ersin isimli abinin kendisi ile görüşmek istediğini söylediğini, Adem'le birlikte ders aldıkları Oran'daki eve gittiklerini, 1999 yılının yaz tatilinde orada evde görüştüklerini, bu görüşmede kendisine Bursa'daki buluşma noktasına neden gelmediğini, o tarihte orada olduğunu söylediğini, kendisinin ise o tarihte askeri liseden çıkışların resmi kıyafetle olduğunu buluşma noktasına o yüzden gelemediğini söylediğini, Ersin isminin kod ismi mi gerçek ismi mi bilemediğini ne iş yaptığını bilmediğini zaten bunun söylenmeyeceğini, Ersin abinin, okul başladıktan 1 ay sonrasına buluşmak için bir tarih verdiğini askeri lisede 1. sınıf öğrencisiyken Ersin abinin söylediği tarih ve saatte bahse konu parka resmi kıyafetle gittiğini, kendisini görünce takip etmesi şeklinde hareket yaptığını bir şey konuşmadan onu takip etmeye başladığını, bir apartmanın girişinde kendisine bir çanta verdiğini, çantada kot pantolon ve tişört bulunduğunu, askeri kıyafetleri çıkarıp çantaya koyduğunu, kendisini tenha bir parka götürdüğünü, parkta 2-3 saat oturup dini konularda sohbet ettiklerini, Ersin'in 2 ay sonra buluşmak için gün ve saat verdiğini ancak kendisinin bu randevuya gitmediğini, liseyi bitirene kadar başka irtibatı olmadığını, liseyi bitirdikten sonra 2002 yılının yaz ayında Ankara'ya geldiğinde Oran 'daki evde kendisiyle birlikte matematik dersi alan Serhat isimli arkadaşıyla karşılaştığını, Serhat'ın cemaatle irtibatın devam edip etmediğini sorduğunu, kendisinin lise 1.sınıftan itibaren Ersin abiyle görüşmediğini söylediğini, 1 hafta sonra Serhat ile Veysel isimli şahısların evlerine geldiğini, Veysel abinin Etlik'te bir adres verdiğini, bu eve gidip geldiğini, Kara Harp Okulu okuduğu 4 yıl boyunca abiliğini Veysel isimli şahsın yaptığını, evde sadece Veysel abiyle kendisinin olduğunu, 3. kişinin kesinlikle bulunmadığını, evde bazen Fetullah Gülen 'in kitaplarını okuduklarını bazen ise Fethullah Gülen'in vaaz kasetlerini izlediklerini, ev sohbetine gidemediği zaman, manevi anlamda ayağının kayacağını, dikkat etmesi gerektiği şeklinde uyarıldığını, görev yaptığı yerlerde bu şekilde cemaat abileriyle irtibatının olduğunu, 2011 yılının ağustos ayında Kara Harp Okulu öğrenci takım komutanı olarak atandıktan hemen sonra 2011 yılı Ağustos ayında kampa görevli olarak gittiğini, kampta 20. öğrenci bölüğüne atandığını, bölük komutanının kendisine öğrencilerden 12 kişilik isim listemiz var, bunlar yaramaz adamlar, bunların teğmen çıkmaması lazım, buradan mezun olmamaları lazım, bunları rahat bırakmayın, devamlı yataklarını kontrol edin, eğitimlerde bunları sorgulayın, açıklarını yakalayın, ceza verin tarzında konuştuğunu, ilk başta bu öğrencilere neden bu muamele yapıldığını anlayamadığını, ilerleyen

süreçte süreçte öğrencileri tanımaya başladıkça TSK'dan atılması için uğraştıkları 12 kişinin sol görüşe yakın ve Alevi mezhebinden öğrenciler olduğunu fark ettiğini, o kamp döneminde bu 12 kişiden ayrılan olmadığını ancak bir sonraki sene Kara Harp Okuluhdaki eğitime başlandığında bu 12 kişiden önemli kısmının ayrıldığını, kendisi Kara Harp Okulundan ayrıldıktan sonra da kara listeye alınan öğrencilerin sınıfta kaldıklarını sonradan duyduğunu, bahse konu kamptan Ankara'ya döndükten sonra cemaat abisi Suat ile görüşmelerinde kendisine, İzmir'de ki kampta yaşadıklarını anlattığını ancak Suat abinin bu öğrencilere kötü muamele yapılmasının kul hakkına girmeyeceğini, çünkü bunların TSK'dan atılmasının vatana, millete ve İslama hizmet olduğunu, bu şahısların verecekleri zararın önceden önlenme amaçlı olduğunu, hatta Suat abinin kendisiyle her görüşmesinde kendisine isim isim şu öğrenciye o hafta ne muamele yaptınız, TSK'dan ayrılması için gerekli kötü muameleleri yaptınız mı diye sorduğunu, daha sonra beklenmedik şekilde 2012 yılının Mayıs, Haziran aylarında 28. Mekanize'ye tayininin çıktığını, bundan sonra Tarık isimli kişi tarafından abiliğinin yapıldığını, istihbarat kursuna geçince tekrar abisinin değiştiğini,

9 Temmuz Cumartesi günü saat 21:00 sıralarında Muhaym Başkanı Tuğgeneral Gökhan Şahin Sönmezateş'in telefonla kendisini aradığını, ertesi gün için buluşalım dediğini, bunun üzerine Pazar günü kışlada buluştuklarını, beni yeteri kadar tanıyor musun diye sorduğunu, kendisinin ise yeteri kadar tanıdığını düşündüğünü söylediğini buna karşılık kendisine güvenip güvenmediğini sorduğunu, kendisinin de güvendiğini dile getirdiği, akabinde Gökhan Şahin Sönmezateş'in Hz. Hızır ile Hz. Musa'nın yaptığı yolculuğu anlatarak hiçbir şeyi olduğu gibi görme, her şeyin bir arka planı vardır şeklinde şeyler söylediğini ardından da çocuğunun üzerine yemin etmesini istediğini, kendisinin söz vermesi üzerine kamu kurumlarının resimlerini CAS programından çıkarıp koordinatlarını bu resimlerin üzerine yazdığını, Gökhan Şahin Sönmezateş'in kendisine yemin ettirmesi esnasında yemin tarzından onun da cemaatten olduğunu anladığını,

Darbe günü Saat 21:30 sıralarında ev hanımı olan eşinin kendisini telefonla arayıp uçaklar alçaktan uçuyor, sizin bir bilginiz var mı dediğini kendisinin ise bilgilerinin olmadığını tatbikat olabileceğini söylediğini, daha sonra haber kanallarını açtıklarını, ilerleyen saatlerde darbe teşebbüsü olduğunu anladıklarını, Başbakının açıklamasından sonra bunun bir cemaat darbesi olduğunu anladığını, çünkü silahlı kuvvetler içerisinde Fetullah Gülen cemaatinin etkili bir güç olduğunu bildiğini, saat 23:00 sıralarında Gökhan Şahin Sönmezateş in telefonla arayıp Marmaris'te Okluk Koyu'nda Cumhurbaşkanlığı'nın binası var, oranın koordinatını verin biraz sonra arıycam dediğini, kendisinin de bu binanın koordinatlarını aldığını, dışarı çıkıp bu koordinatları Veli Bilgin'e verdiğini,

Darbe girişiminden sonra kendisi için Fetullah Gülen Cemaatinin, cemaat olmaktan çıktığını, bir törer örgütü olduğunu, Fetullah Gülen'in de terör örgütünün başı olduğunu, TSK'da kendisinin Fetöcü olarak bildiği ve yukarıda söyledikleri dışında bildiği başka kimse olmadığını, çünkü cemaatin teşkilatlanma modeline göre bunu bilmenin mümkün olmadığını, herkese bilmesi gerektiği kadar bilgi prensibine göre bilgi verildiğini,"

Beyan etmişlerdir.

2.2.8.9. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının 2016/128386 Soruşturma Sayılı (Hava Kuvvetleri Mahrem İmamları) İddianamesi

Darbe girişiminin ana karargahı konumundaki Akıncılar Üssünde 15 Temmuz 2016 gecesi yaşananlar ortaya çıkarmıştır ki, Örgütün TSK içinde en sinsice yuvalandığı, örgütlendiği ve emelleri için istismar ettiği yerlerin başında hava kuvvetlerimiz gelmektedir.

28.08.2016 tarihinde Sefa YURDAGÜL (sefa.yudagul2016yandex.com) mail hesabı üzerinden "fetö darbe" başlığıyla Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına bir ihbar gönderilmiş ve bu ihbar incelendiğinde Fetullahçı Terör Örgütü'nün mahrem yapılanması ve bu yapılanma içerisinde faaliyet yürüten kişiler hakkında bilgiler bulunduğu görülmüş ve soruşturma başlatılmıştır. Bu soruşturma genişletildikçe özellikle sanıkların ifadelerine dayanarak FETÖ'nün özelde Hava Kuvvetleri genelde de tüm TSK içerisindeki yapılanmasına dair oldukça ayrıntılı bilgilere ulaşılmıştır. Önceki iddianame özetlerinde, FETÖ mensubu sanıkların itiraf niteliğindeki ifadelerine yeterince yer verildiğinden bu bölümde, ifadelere daha fazla yer verilmeyecek; ancak çok değerli bilgiler içerdiği için İddianamenin FETÖ'nün TSK içindeki mahrem yapılanmasına dair kısmı burada özetlenecektir:

"ÖRGÜT MENSUPLARININ TÜRK SİLAHLI KUVVETLERİNE SUBAY VE ASTSUBAY YETİŞTİREN EĞİTİM BİRİMLERİNDEKİ KADROLAŞMA SÜRECİ

FETÖ'nün kural olarak ortaokuldan kazanılan öğrencilerin devşirilmesi ve Türk Silahlı Kuvvetleri'nin subay ve astsubay yetiştiren eğitim birimlerinde istihdam edilmesi yolunu izlediği görülmektedir. Bir elemanın kazanılması, devşirilip yetiştirilmesi ve hedef üniteye sokulmasının daha iyi anlaşılabilmesi için ilk etapta örgütün hedef seçimi ve yeni üye kazanma fonksiyonun icra edildiği temel birim olan Işık Evlerindeki ideolojik eğitim üzerinde durulmalıdır.

Eleman kazanma faaliyetlerinin yoğunlaştığı asıl hedef kitle, toplumun tüm kesimlerine sızarak ele geçirme amacı göz ardı edilmemek kaydıyla örgütün istismar ettiği konulara duyarlı dindar-muhafazakâr toplum kitlelerine mensup zeki ve çalışkan, ekonomik durumu iyi olmayan ailelerin çocukları olan öğrencilerdir. Bir öğrencinin ortaöğretimde matematik, fizik, kimya ve Türkçe derslerinin not ortalamasının yüksek olması, örgütü bu tür başarılı, zeki ve çalışkan öğrencilere çekmektedir.

Örgüt notları yüksek, zeki, çalışkan ve başarılı öğrencilerden oluşan hedefini özellikle;

-İlk ve orta öğretim kademelerindeki devlet okullarında çalışan veya bilinçli bir şekilde

buralara yerleştirilmiş Milli Eğitim Bakanlığı kadrolarını işgal eden örgüt mensubu öğretmenleri ve okul müdürleri ile bu okullarda eğitim gören örgüt mensuplarının çocukları vasıtasıyla bağlantı kurulan öğrenciler,

-Çeşitli sınıflara yönelik dershanelerin yaptığı deneme/seviye tespit sınavlarında belirlenen öğrenciler,

-Dershanelerine, okullarına, kolejlerine ve yurtlarına katılım sağlayan öğrenciler arasından seçmektedir.

Seçilen hedefle doğal gerekçesi bulunarak ilk temas sağlandıktan sonra, görevlendirilen kişi rehberliğinde örgüt içerisindeki önemli terimlerden biri olan "ikram" yöntemi devreye sokulmaktadır. Geziler, piknikler, güzel ve nezih mekânlarda yemek ısmarlamalar, birlikte spor aktiviteleri, sinema gibi sosyal ve kültürel aktiviteler, eksikliklerin giderilmesi, maddi her türlü yardımın yapılması, başka bir deyişle ilgilenilen kişinin maddi anlamda boyunduruk altına alınması sağlanmaktadır. Böylece kişi manevi anlamda borçlandırılmaktadır.

Hedef seçiminden sonra söz konusu olan "İkram" aşaması, hem hedefin örgüt ortamlarına alıştırılması hem de örgütün hedef üzerinde hatır oluşturup, sevgisini ve gönlünü kazanarak bir anlamda örgüte karşı hedefte daha önceden bulunma ihtimali olan yargıya karşı ilk tepkiyi ortadan kaldırmave beyin yıkama aşamasından önce uygun psikoljik hale getirme aşaması olarak değerlendirilebilir.

Sonraki aşamada örgütün ağına takılan bu öğrenciler öncelikle ders çalışmak / ücretsiz özel ders vermek bahanesiyle "Işık Evi" olarak adlandırılan evlere davet edilmektedir.

"Işık Evi" nin en önemli fonksiyonu yeni elemanlar kazanmak, ham olarak gelen hedefi örgüt elemanına dönüştürmek ve bu hedef şahıslara örgütün ideolojisi ile öğretilerini empoze etmektir. Bu yerleri bireysel dönüşüm sürecinin gerçekleştirildiği hücre evleri olarak tanımlamak da mümkündür.

Bu evlerde kalan çocuk ve gençler, sistemli olarak kendi sosyal çevrelerinden çıkarılarak, 'telkin' yoluyla örgüt gönüllüsü haline getirilir ve yine 'telkin'le birlikte örgüt içinde tutulurlar. Bu süreçte çocuklara her türlü sorunlarında yardım edilir ve önceden çalışılmış yöntemlerle güvenleri kazanılmaya çalışılır. Ayrıca sürekli çeşitli görevler verilmek suretiyle bir yandan itaat / teslimiyet kültürü yerleştirilir, diğer bir yandan ise hedefin özgüveni artırılır ve başarının hazzı yaşatılır. Böylece çocuklarda 'başının büyüklerce okşanması' ile oluşan olumlu psikolojiden istifade edilerek, gelecekte her şeyinden faydalanılacağından habersiz hedefin mutlu olması sağlanır.

Işık Evlerinin en belirgin özelliği; şeffaflıktan uzak, gizli, denetimsiz, kontrolsüz, dış dünyadan tamamen izole ve bilinmeyen yerler olmasıdır. Fetullah GÜLEN'in anlatımına bakıldığında Işık Evleri'nin Tekke'nin ahlaki eğitimi, medresenin ilmi ve kışlanın disiplinini alarak bir sentez ve alternatif eğitim modeli oluşturulması, bu model doğrultusunda örgüt mensuplarının istenen kalıba sokularak bunlara örgütsel hedeflere ulaşmak için uygun özellikler kazandırılmasının amaçlandığı anlaşılmaktadır.

Işık Evleri'nde verilen ideolojik eğitimin, dört temel inanç esasına dayandığı tespit edilmiştir. Fetullahçılığa özgü bu iman esaslarını şunlardır: "Fetullah GÜLEN'in varlığına ve olağanüstülüğüne inanmak, Fetullah GÜLEN'in kitaplarına ve videokasetlerine inanmak, Fetullah GÜLEN'in Başyücelerine ve İmamlarına (Abilerine/Ablalarına) inanmak, Devletle ve dünyayla hesaplaşma gününe inanmak"tır.

Örgüt liderinin, İbni Erkam evleri ve şarj evleri olarak adlandırdığı bu meçhul evler, yeni elemanların ideoloji doğrultusunda şarj edilerek bireysel dönüşümlerinin gerçekleştirildiği ve "tek tip kişilik" oluşturulduğu yerlerdir.

FETÖ'nün tabiriyle örümcek ağına yakalanan bu gençlere, Işık Evlerinde güvende oldukları vurgulanarak sorumlu 'abiler' ile gerek eğitim, gerekse diğer her türlü ihtiyacının

karşılanacağı teminatı verilmektedir. Ayrıca gençlere, burada olmakla en doğru kararı verdiği, 'Hizmetin' kanatları altına girmekle gelecek kaygılarının ortadan kalktığı, çünkü artık devlete veya özel sektöre yerleştirilerek kariyer ve iş imkânlarının sağlanacağı, şayet devlet içerisinde hizmet adına bulunmaktan ötürü başına bir şey gelirse ve meslekten atılırsa korkmaması gerektiği, zira hizmetin özel sektörde de yaygın iş imkânlarının bulunduğu ve asla mağdur edilmeyeceği anlatılmaktadır.

Bu sayede 'abiler' ile sorumluluğu altındaki gençler arasında çok sıkı bağlar oluşturulmaktadır. Öyle ki zamanla hedefin 'Abi' üzerinden örgütle olan bağı, hedefin ailesi ile olan bağının önüne geçmektedir. Sadece aile ile olan bağlar değil; vatan, millet, devlet gibi maddi ve manevi bütün kutsallarla ilgili olan bağlar zayıflatılarak yerine tek kutsal bağ olarak 'Hizmet' bağı kurulmaktadır.

Yıllarca devleti ele geçirmek için eğitilerek çeşitli aşamalardan geçirilen ve uygun kıvama getirilen FETÖ'nün 'Kurşun Askerleri', menzile doğru yani Türk Silahlı Kuvvetleri'nin subay ve astsubay yetiştiren eğitim birimlerine sızdırılmak üzere hazırlanarak, gerekirse bu birimlere girmeye gönüllü olmayanları da ikna ederek hedef ünitelere sokulurlar.

Türk Silahlı Kuvvetleri gibi stratejik kurumlara yerleştirilecek öğrenciler, daha özel şartlarda seçilip, 'özel gruplar' halinde hazırlanmaktadır. Bunların mümkün olduğunca diğerleriyle teması sınırlanmakta, 'hücre tipi' yapılanma modeli uygulanmaktadır.

Askeri okullara, sokulacak öğrenciler, örgütle bağlantılı eğitim kurumlarına (okul, dershane, etüt merkezi vb.) gönderilmemekte, gönderilse bile gerçek isimleri ile kayıt edilmemektedir. Bu öğrencilerin büyük bir çoğunluğuna okullara giriş sınavlarına ilişkin sınav soruları sınavlardan önceden verilmektedir. Buna örgüt jargonunda 'Fetih okutmak' denir. 'Fetih okutmak', "sınavda çıkacak soruların öğrencilere okutulup ezberletilmesi" demektir.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin eğitim birimlerine giren öğrencilerin örgütsel görevi hedef üniteye girmekle sonlanmaz. Öğrenci sınavı kazandıktan sonra, kendisini hazırlayan abisi ya da başka bir abi görevlendirilerek takibi yapılır. Bu aşamadan sonra bu abilere GÖZCÜ sıfatı verilmektedir. GÖZCÜ vasıtasıyla hedef ünitelere sokulan örgüt mensubu öğrencilerle 15 günlük aralıklarla, eğitim görülen okulun bulunduğu şehirdeki bir örgüt üyesine ait evde görüşmeler yapılır. İrtibatın hiçbir zaman koparılmadığı FETÖ mensuplarının sadakatlerine göre gruplara ayrılarak eğitim hayatları boyunca bir an olsun boş bırakılmadan verilen görevleri yerine getirmesi istenir. Öğrenci okulu bitirene kadar bu işlemler bu şekilde büyük bir gizlilikle devam eder.

Örgüt sadece özel olarak seçip yetiştirdiği elemanlarını askeri okullara sokarak dikey büyüme stratejisini takip etmemekte, aynı zamanda sızdırdığı bu elemanlarını kullanarak kendi örgütüne mensup olmayan öğrencileri de saflarına çekerek yatay büyüme stratejisini de uyguladığı görülmektedir.

Askeri okullara sızan eğitici ve idareci örgüt mensuplarının desteğiyle uygun bir sohbet ortamı ayarlanıp buralarda örgüt mensubu olmayan öğrencilerle yakın arkadaşlık ilişkilerinin geliştirildiği ve cazip teklif ve telkinlerle örgüte kazandırıldığı anlaşılmaktadır.

Örgüt mensubu öğrenciler, 15 günde bir hafta sonu çarşı izinlerine çıktıkları zamanlarda birer ikişerli gruplar halinde örgüt içerisinde yer alan sivil vatandaşların evlerine gitmektedir. Buralara ilk gidişte okula başlamadan önce belirtilen tarih ve saatte, belirlenen yerde buluşma sağlandıktan fiziksel herhangi bir temasa girilmeden gözsel temas sağlanmakta, örgüt mensubu öğrenci irtibatlı olduğu GÖZCÜ'yü uzaktan takip etmekte ve esas görüşmenin yapılacağı yere gelinmektedir. Örgüt mensubu öğrenciler hafta sonları izinli olarak okuldan askeri kıyafetle ayrıldıktan sonra kural olarak örgütün belirlediği bir işyerinden, bu belirlenmemişse kendi bulacağı bir işyerinden sivil kıyafetler almakta, bu kıyafetleri giydikten sonra buluşma sağlanmaktadır. Gidilen yerlerde Fetullah GÜLEN'in videokasetleri

seyredilmekte ve Fetullah GÜLEN'in kitaplarıyla örgütsel ideolojik eğitime tabi tutulmaktadır. Burada ayrıca GÖZCÜ yada onun üstü olan DOKTOR sıfatlı örgüt üyesi tarafından okul, öğrenciler ve askeri personel ile ilgilide bilgiler örgüt üyesi askeri öğrenciye sorulmakta ve notlar alınmaktadır. Bu faaliyetlerin gerçekleştirildiği hücre tipi evlerde gizliliğe büyük önem verilmektedir. Örgüt mensubu öğrenciler ile takibinden sorumlu örgüt üyeleri arasında haberleşmelerde elektronik haberleşme araçları neredeyse hiç kullanılmamakta, bu evlerde de devre dışı bırakılmaktadır. Buluşmalarda bir sonraki buluşma tarih ve saati belirlenmekte, bir sonraki buluşma bu şekilde sağlanmaktadır.

OLUŞTURULAN KADROLARIN MESLEKİ HAYATTAKİ DURUMU

Örgüt mensubu askeri personel; maaşından %10 ve üstü HİMMET (BURS, BAĞIŞ, AİDAT vb.) adı altında para vererek örgüte finansman sağlamakta, evlilik kararı vermesi durumunda örgütün izin verdiği kişiyle evlenmekte, toplantılara katılarak ideolojik bağlarını sürekli canlı tutmakta, devlet içerisinde kalması gereken bilgileri dışarı sızdırarak sivil sorumlusuna aktarmaktadır. Bütün bunlar, örgüt mensuplarının en özel bireysel alanına dahi örgütün büyük ölçüde nüfuz ettiğini ve akrabalık bağlarından bile daha sağlam olan örgütsel bağların mesleki hayatları boyunca devam ettiğini göstermektedir.

MAHREM HİZMETLER ve MAHREM YAPI

Mahrem Hizmet:

Devletin en kritik ve operasyonel birimlerine sızarak örgüt hesabına yürütülen hizmetleri ifade eder. Bu kurumlarda örgüt adına kadrolaşma, abinin veya imamın emrine göre organize hareket etme ve örgüt amacına yönelik verilen görevleri ifa etmektir.

Mahrem hizmetlerde, Fetullah GÜLEN veya örgütün üst yönetim katından gelen talimatlara, doğruluğunu veya akla uygunluğunu, dini, hukuki, ahlakiliğini sorgulamadan yerine getirecek, mutlak itaat ve teslimiyet gösteren özel seçilmiş örgüt mensupları kullanılmaktadır.

Genellikle çocuk yaşta örgüte kazandırılmış, örgütsel ideolojiye uygun olarak yetiştirilmiş, örgüt içerisinde özellikle ışık evleri çerçevesinde çeşitli görevler almış şahıslar mahrem hizmetlerde kullanılmaktadır.

Mahrem yapı tarafından kontrol altında tutulan ve yönetilen Türk Silahlı Kuvvetleri yapılanması, Emniyet ve MİT yapılanması ile birlikte örgütün Silahlı Kanadı'nı oluşturmaktadır.

15 Temmuz Darbe Girişimi, örgütün mensupları sayesinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin her türlü imkân ve silah gücünü gerektiğinde kendi halkına ve halkının iradesine karşı kullanmaktan çekinmeyeceğini açıkça göstermiştir.

Örgüt dilinde Mahrem Yerler:

Bütün Türk Silahlı Kuvvetleri (Askeri Liseler, Harp Okulları, GATA dahil),
Emniyet (Polis Kolejleri, Polis Akademisi dahil),
Yargı (Adalet Akademisi, Hakimler/Savcılar, HSYK),
MİT,
Mülkiye (Kaymakamlar/Valiler),
Bazı özel kurumlar (TİB, ÖSYM, TÜBİTAK) ifade eder.

Özel Hizmet Birimleri:

TSK, yargı, emniyet, mülkiye, MİT gibi kurumlardaki yapılanmayı ifade eder. Örgüt asıl operasyonel gücünü bu birimlerden almıştır.

Örgütün gerek 17-25 Aralık öncesi ve sürecinde yapılan operasyonel faaliyetler, gerekse 15 Temmuz Darbe girişiminin planlama ve uygulaması Özel Hizmet Birimleri tarafından yürütülmüştür.

Özel Hizmet Birimlerinde hücresel yapılanma söz konusudur. Bu birimlerin deşifre olmasını önlemek için uygulanan hücresel yapılanmada bir örgüt mensubu en fazla bir üst

sorumlusunu ve bir altında bulunan örgüt mensubunu tanımakta, kendisi ile aynı kurumuda çalışan örgüt üyesini bile özel ve istisnai durumlar hariç tanımamaktadır.

MAHREM YAPININ İŞLEYİŞİ

Örgüt için en önemli kurumlar olan TSK, Emniyet, MİT ve yargı organlarına yerleştirilecek öğrenciler Talebe İmamları tarafından belirlenerek ve durumlarına göre sınıflandırılarak o yönde ders çalışmaları sağlanmaktadır.

Bu öğrenciler normal öğrenci evlerinden alınarak mahrem yapı dışındaki kişilerin bilmediği ve sadece mahrem hizmetlerde kullanılan evlere yerleştirilmektedir.

Evlere yerleştirilen öğrenciler kod isim verilerek özel derslere tabi tutulmaktadır.

Örgütün mahrem yapısı tarafından ele geçirilen Askeri Liselere Giriş ve Polis Koleji Giriş sınav soruları Talebe İmamları aracılığıyla bu okullar için hazırlanan öğrencilere verilerek (dini ve ahlaki kurallarla bağdaşmayacak şekilde bu özellikleri örgütün öğrettiği şekilde gelişmiş / zayıflatılmış öğrencilere kutsal kitap Kur'an a el bastırılıp yemin ettirilmek suretiyle)ezberletilmekte ve sınavlarda başarılı olmaları sağlanmaktadır.

Bu okullara giriş için yapılan çalışmaların boşa gitmemesi için öğrencilerin sağlık durumları önceden örgüt tarafından incelenmekte ve engel hali bulunmayanlar seçilmektedir. Her şeye rağmen sağlık raporunda bir sorun çıkması halinde ilgili hastanelerdeki örgüt mensupları tarafından uygun raporun verilmesi sağlanmaktadır.

1985 yılında örgüte mensup bazı öğrencilerin Askeri Liselerden atılması üzerine örgüt tarafından strateji ve sistem değişikliğine gidilerek, Askeri Liselere ve Polis Kolejine yerleştirilen öğrencilerin, bu okullardaki öğrenimleri süresince de kendilerini bu okullara hazırlayan Talebe İmamı (GÖZCÜ) tarafından takibi sağlanmıştır.

GÖZCÜ sorumlu olduğu öğrenciyi on beş günde bir kez ziyaret etmekte, ziyaret gerçekleşmezse ikinci buluşmanın ne zaman ve nerede gerçekleşeceği mutlak surette belirlenmektedir. Bu görüşmelerle ilgili olarak kesinlikle elektronik haberleşme aracı kullanılmamaktadır.

15 Temmuz Darbe Girişimi sonrası TSK içerisindeki yapılanmaya yönelik yapılan operasyonlarda alınan ifadeler ve yapılan tespitlerde, örgütün TSK içerisinde farklı bir yapılanmaya gittiği, tamamen hücre tipi, birbirinden habersiz ve bağımsız üniteler oluşturulduğu, bu ünitelerin sivil abilerin/imamların sorumluluğunda üst düzey komutanlar (general, albay, yarbay, binbaşı), alt rütbede subaylar (teğmen, üsteğmen, yüzbaşı) ve astsubay gruplardan oluştuğu tespit edilmiştir.

BİRİM YAPILANMASI

Birim, FETÖ'nün askeri yapılanmasıdır. Her askeri kuvvetin (Kara, Hava, Deniz, Jandarma) başında bir SORUMLUnun bulunduğu, onların altında Türk Silahlı Kuvvetlerinin (Hava Kuvvetleri Komutanlığı) yerleşimine göre ayarlanmış olan "BÖLGE TEMSİLCİLERİ"nin yani bölge sorumluların bulunduğu, Temsilcilerin altında "MÜDÜRLER"in bulunduğu, duruma yani personel (öğrenci) sayısına göre müdürlerin sayısının da değiştiği, Müdürlerin altında ise "MÜDÜR YARDIMCILARI"nın bulunduğu, Müdür yardımcılarının altında ise "ÖĞRETMENLER"in bulunduğu, bu şekilde isimlerin kullanılma amacının ise dikkat çekmemek için olduğu, kural olarak Öğretmenlerin onların altında bulunan askeri personel ile ilgilendikleri (üst rütbeli veya kritik görevdeki subaylar ile duruma göre müdür yardımcısı, müdür yada bölge sorumluları ilgilenmektedir), görüşmeler yaptıkları, askeri personelin ortak adının "Öğrenci" olduğu, örgütün eğitimlerini sağlamak veya soruları ele geçirmek ve benzeri yöntemlerle orduya sızdırdığı / sızdıracağı şahıslarla ilgili izlediği yol ve yöntemleri belirlediği, ordudan tasfiye edilmesi istenen karşıtları tespit ve tasfiye argümanlarını topladığı ve orduyu kontrol altında tutmaya çalıştığı yapıdır.

BİRİM YAPILANMASI TERMİNOLOJİSİ

Müdür :

a-*Küçük illerde ildeki askeri yapılanmanın sorumlusu olan, il imamı veya il Eğitim Danışmanı ile arasında herhangi bir bağ bulunmayan doğrudan TEMSİLCİYE bağlı olan,*

b-*Büyük illerde belirli bir birlikten sorumlu olan örgüt yöneticisini ifade eder.*

Her hafta;

-Doğrudan bağlı örgüt üyesi askeri personel (ÖĞRENCİ) ile görüşme yapmak, sorunlarını dinlemek, birlik ile ilgili bilgileri almak, yapılacaklar ile ilgili talimatları vermek,

-Bağlı müdür yardımcıları ile toplantı yapmak, onlara doğrudan bağlı örgüt üyesi askeri personel(ÖĞRENCİ) ve ÖĞRETMENLERDEN aldığı bilgi, belge ve paraları (himmet) teslim almak, yapılacaklarla ilgili talimatları vermek,

-Bölge sorumlusu ile toplantı yapmak, MÜDÜR YARDIMCILARI tarafından kendisine iletilen bilgi, belge ve paraları aktarmak, astlarına iletilmek için yapılacaklar ile ilgili gerekli talimatları almak,

-Kendisine bağlı müdür yardımcıları ve öğretmenlerin örgüt üyesi askeri personel (ÖĞRENCİ) ile yapmış olduğu görüşmelere düzensiz aralıklarla denetim amacıyla katılmak gibi görevleri vardır.

Müdür Yardımcısı :

Her müdürün altında bağlı öğrenci (askeri personel) / öğretmen sayısı dikkate alınarak sayıları belirlenen, müdürün talimatlarını yerine getiren, yapı içerisinde faaliyet yürüten şahısların sorunlarını müdüre aktaran ve örgüt adına raporlama yapan kişiyi ifade eder.

Her hafta;

-Doğrudan bağlı örgüt üyesi askeri personel (ÖĞRENCİ) ile görüşme yapmak, sorunlarını dinlemek, birlik ile ilgili bilgileri almak, yapılacaklar ile ilgili talimatları vermek,

-Bağlı ÖĞRETMENLER ile toplantı yapmak, onların örgüt üyesi askeri personelden (ÖĞRENCİ) aldığı bilgi, belge ve paraları teslim almak, yapılacaklarla ilgili talimatları vermek,

-MÜDÜR ile toplantı yapmak, ÖĞRETMENLER tarafından kendisine iletilen bilgi, belge ve paraları aktarmak, astlarına iletilmek için yapılacaklar ile ilgili gerekli talimatları almak,

-Kendisine bağlı öğretmenlerin örgüt üyesi askeri personel (ÖĞRENCİ) ile yapmış olduğu görüşmelere düzensiz aralıklarla denetim amacıyla katılmak gibi görevleri vardır.

Belge Enformasyon Yöneticisi (BEY):

Öğrencilerden (subaylar) öğretmenlere onlardan da Bilginlere aktarılan bilgilerden teyide muhtaç ve araştırılması gerekenlerin detaylı inceleme ve değerlendirmesini yapan kişidir.

Bilgin :

Yapı içerisinde müdür yardımcısı konumunda olan, fişleme ve bilişim işleri ile bizzat ilgilenen örgüt mensubunu ifade eder.

Öğretmen :

Her müdür yardımcısının altında, bağlı öğrenci (askeri personel) sayısı dikkate alınarak sayıları belirlenen, askeri personel (ÖĞRENCİ) ile 'sohbet' adı verilen örgütsel toplantıları yapan, himmet toplayan ve askeri personelden (ÖĞRENCİ) sorumlu olan, onlara örgütün talimatlarını aktaran kişiyi ifade eder.

Her hafta;

-Kendisine doğrudan bağlı örgüt üyesi askeri personel ile (ÖĞRENCİ) görüşme yapmak, sorunlarını dinlemek, birlik ile ilgili bilgileri, himmetleri almak, yapılacaklar ile ilgili talimatları vermek,

-MÜDÜR YARDIMCISI ile toplantı yapmak, ÖĞRENCİLER (örgüt üyesi bağlı askeri personel) tarafından kendisine iletilen bilgi, belge ve paraları aktarmak, bağlı örgüt üyelerine

(ÖĞRENCİ) iletilmek için yapılacaklar ile ilgili gerekli talimatları almak gibi görevleri vardır.

Gezici :

Birim/Bölge yapılanması içerisinde birim ile bölge arasındaki koordinasyonu sağlayan örgüt unsurları GEZİCİ olarak tabir edilirler. Askeri Okul/Polis Okulu öğrencileri ile ilgili olarak BİRİM BÖLGEDEN DÜZENLİ OLARAK RAPOR ALIR.

Serrehber :

Örgüte ait okul ve dershanelerde çalışan öğretmenlerden sorumlu kişiyi ifade eder.

Eğitim Danışmanı (E.D) :

İllerde BÖLGE içerisinde yürütülen tüm eğitim faaliyetlerden sorumlu olan ve bu faaliyetleri yöneten kişiyi ifade eder.

Serdoktor :

İllerde doktorlar ile görüşüp edindiği bilgileri Eğitim Danışmanları'na raporlayan kişiyi ifade eder.

Doktor :

Gözcü görevini yürüten birden fazla öğrenci sorumlusunu kontrol ve denetleme görevini yapan örgüt mensupları için kullanılan bir terimdir. Örgüte mensup olan Askeri Okulları ve Polis Okullarını kazanmış olan öğrencileri örgüt adına gözcülük yapan kişiler üzerinden takip eden ve durumları hakkında rapor alan kişiyi ifade eder.

Gözcü :

Askeri lise ve harp okulundaki örgüt mensubu öğrenciler ile ilgilenen ve her on beş günde bir okul dışında buluşma yapan talebe abisine verilen isimdir.

Arama/Tarama Mesulü :

Hem birimde hem de bölgede faaliyet yürüten ATM'ler örgüt mensuplarının üzerlerinde ve evlerinde suç unsuru oluşturabilecek örgütsel bilgi, belge, dijital materyal bulunup bulunmadığının tespitini yapan ve dijital cihazları formatlayarak delilleri ortadan kaldıran örgüt mensuplarıdır.

O3-L3 Mesulleri :

Asker ve polis yapılması düşünülen 8. ve 12. sınıf öğrencileri ilgilenen örgüt mensuplarıdır.

Ümit Mesulü :

Örgüt ile irtibatı zayıflayan örgüt mensubunun tekrar örgütle irtibatını sağlamakla görevli örgüt mensubudur.

İzdivaç Mesulü :

Yapı içerisinde evlilikleri organize eden sorumludur.

BİRİMDE BİLGİN KAVRAMI

Bilgin Türk Silahlı Kuvvetlerine sızdırılan örgüt mensupları vasıtasıyla örgüte karşı personelin fişleme bilgilerini temin eden ve bu bilgiler üzerinden örgüt mensuplarına yer/pozisyon açmak, örgüt karşıtlarını tasfiye etmek amacı ile isimsiz mektup, e-posta, twitter gibi yollarla TSK ve BİMER tarafından bilinir hale getirmek amacıyla çalışan bir örgüt mensubudur. Aynı zamanda BİLGİN denilen örgüt mensubu örgüt içinde kullanılan iletişim sistemlerinin güncel kullanım biçimi ve sosyal medya üzerinden algı oluşturma amacına yönelik olarak takip edilecek sosyal medya hesaplarını belirleme görevi de bilgin tarafından icra edilmektedir.

BİRİMDE DOKTOR/SERDOKTOR KAVRAMI

Sınavlarda Askeri Okulları ve Polis okullarını kazanan öğrenciler kazandıkları illerde GÖZCÜ denilen imamlar vasıtasıyla iki haftada bir düzenli olarak ziyaret edilir. Bu öğrenciler hakkında derlenen bilgiler ve değerlendirmeler DOKTOR denilen görevlilere rapor edilir.

DOKTOR kendisine raporlanan öğrencinin durumu ile ilgili olarak örgütsel bağlılık seviyesini arttırma, kopma noktasına gelenleri yeniden entegre etme ve örgütsel çerçevede tutma amacına yönelik olarak yapılması gerekenler GÖZCÜ denilen imamlara bildirir. DOKTOR tarafından raporlanan duruma dayalı olarak Askeri Okul/Polis Okulu öğrencisine yönelik yaklaşımı ve örgütsel eğitimin ölçü ve biçimini belirler.

Bu döngü ile ÖĞRENCİ/GÖZCÜ/DOKTOR arası iletişim sağlanmış olur.

Askeri okullara ve Polis Okullarına çok sayıda öğrenci kazandıran illerde Doktor sistemine eklenmiş bir SERDOKTORLUK kavramı bulunmaktadır. Öğrenci sayısına göre bir SERDOKTOR için görevlendirilmiş birden fazla DOKTOR bulunabilir. Ayrıca birden fazla SERDOKTOR üzerinden birden fazla DOKTOR ile koordinasyon da sağlanabilir. Bu durumda olan iller Eğitim Danışmanı denilen kişiye bağlı olarak SERDOKTOR / DOKTOR / GÖZCÜ / ASKERİ ÖĞRENCİ ilişkilerini örgüt disiplini içerisinde hiyerarşik olarak yürütürler. Raporlanan hususlar aşağıdaki gibidir;

Askeri Öğrenci/Polis Okulu Öğrencisinin irtibatları

Manevi durumları

Ahlaki Sorunları

Şahsi durumları

İrtibatı zayıflayanların örgüte yeniden kazandırılması

Tüm ülkede sayısı 20 civarında bulunan GEZİCİLER denilen grup bu yolla yapılan raporlamaları yılda 2 defa bizzat gelerek BÖLGEYE ulaştırır. Bu sayede BÖLGE ile BİRİM arasındaki örgütsel döngü GEZİCİLER üzerinden tamamlanmış ve örgüt mensubu askerlerin örgütsel durumları ve bu duruma dair sözde eğitim takvim ve içeriği belirlenmiş olur.

BİRİME ÖĞRETMEN SEÇİMİ

Birimler her yıl ihtiyaç duyulan öğretmen sayısını günceller ve bu ihtiyaç Temsilcilik üzerinden Bölgede bulunan iller vasıtasıyla giderilir. Temsilcilik planlamada ihtiyaç duyulan öğretmen sayısını illere göre belirler ve iller bu sayıda öğretmeni tedarik ederek Temsilciliğe bildirir. İllerin temsilciliğe isim bildirememesi halinde Eğitim Danışmanı kadrosundan takviye edilir. Birimde görevlendirilecek öğretmenlerle ilgili olarak aranan bazı koşullar aşağıdaki gibidir;

Daha önce O3/L3 Seviyesinde Grup Abiliği Yapmış Olanlar,

Sohbet edebilecek yetkinlikte olanlar,

Para ve kadın konusunda zaafı olmayanlar,

Kriz seviyesinde maddi ve manevi problemi olmayanlar,

Yaş ve fiziksel olarak göreve uygun olan öğretmen adayları ile Birim Müdürleri mülakat yaparlar. Mülakat sonucuna göre belirlenen adayın birime alınmasına veya alınmamasına karar verilir.

BİRİMDE PERSONEL DEVRİ VE ID KAVRAMI

Türk Silahlı Kuvvetleri atama döneminden sonra BİRİM yapılanması bulunan tüm iller örgüt mensuplarının atama yerlerini ve kıtalarına intikal tarihlerini tespit eder. Tayin olan personel hakkında illerin değerlendirmelerini içeren ID bilgileri Birim Müdürü tarafından TEMSİLCİLİK denilen ana merkeze yollanır.

Bilgiler burada tek bir havuzda toplanarak her bir örgüt mensubu askeri şahsın atandığı kıtanın birim müdürlerine gönderilir.

Müdür Yardımcıları bu yolla gelen askeri personel ile ID bilgileri üzerinden atanmadan önceki görev yaptıkları şehre giderek bağlı bulundukları örgüt üyesi üzerinden irtibat sağlar ve sonrasında kendisine bağlı ÖĞRETMEN ile irtibatlandırır ve bu sayede personel devir işlemi gerçekleşmiş olur.

ID Örgüt mensubunun özlük dosyası gibidir. Örgüt mensubu ve eşine ait fişleme bilgileri

1/7 arası kategorize edilmektedir;

Tam İtaatkâr

Ara Sıra Faaliyetleri Aksatan

Arada Sırada Gelen Yada Gelmeyen

Dost/Dost-Muhip

Muhip/Müntesip (Başka Cemaat Mensubu)

Müntesip/Sol-Ulusalcı

Solcu/Alevi/Din Düşmanı veya Yapıyı Sevmeyen

Bu puanlama sistemine göre okuldaki tüm personel ve birim faaliyet alanı içerisinde bulunan tüm örgüt mensupları hakkında oluşturulan örgüt içi özlük dosyası atanan/tayin olan/yer değiştiren örgüt mensuplarının atandığı birime ulaştırılır.

Burada iki basamaklı bir değerlendirme söz konusudur. İlk basamak geldiği birimdeki notu ikinci basamak ise bulunduğu birimdeki notu ifade eder.

Örnek verilecek olursa; 12 biçiminde özlük değerlendirmesi yapılmış bir örgüt mensubunun geldiği birimde TAM İTAATKÂR iken bulunduğu birimde Ara Sıra Faaliyetleri Aksatan Örgüt Mensubu olduğu anlaşılır.

Birimde 3 ve daha aşağı kategoriye indiği tespit olunan örgüt mensubu hakkında ÜMİT MESULLERİ tarafından yeniden örgüte entegre etme veya örgüt içi bağlılığı arttırmaya yönelik faaliyetler düzenlenerek örgütün eleman kaybının önüne geçmeye çalışılır.

Bu bilgiler ışığında TSK mensuplarının durumları mukayeseli olarak ortaya konulduktan sonra durumu 4-5-6-7 olarak değerlendirilenlerin tasfiye edilmesi, pasifize edilmesi sağlanarak 1-2-3 olarak değerlendirilen örgüt mensubu askeri personelin önünün açılması sağlanmaktadır. Kritik pozisyonda olan ve durumları 4-5-6-7 olarak kategorize edilmiş olanlar ise kurum resmi sicilleri bozdurulmak suretiyle sistem dışına itilirler.

Birim denilen yapının Türk Silahlı Kuvvetleri içerisindeki militanları vasıtası ile Türk Silahlı Kuvvetleri personelinin tüm bilgilerine vakıf olduğu ve sicil dönemlerinde örgüt mensubu/eski örgüt mensubu yada örgüt mensubu olmayan tüm askeri personelin sicil notlarına müdahalesi ve belirlemesi söz konusu olmaktadır.

OKUYAN ÖĞRENCİ ID KAVRAMI

Örgüte mensup askeri öğrenci sayısının fazlalığı ve isim benzerliği nedeniyle örgüt mensubu askeri öğrencilerin karıştırılmaması için oluşturulmuş bir sistemdir. Birim Müdürleri tarafından oluşturulur. GEZİCİLER ve BİRİM tarafından bilinen bu bilgiler üzerinden örgüt mensubu askeri öğrenci ve sorumlu imamının kim olduğunun ve askeri öğrencinin örgüt bağlılığının ne durumda olduğunun tespit ve takibi sağlanır.

Örgüt mensubu askeri öğrencinin örgüte bağlılığını değerlendirme ölçütü aşağıdaki gibidir;

***5.** Tam İtaat Kesin Sadakat Katılımı Aksatmayan Okuma Ve Dinlemesi İyi*

***4.** İtaatkâr İyi Okuma İyi Dinleme Katılımda Zaman Zaman Aksama*

***3.** Çok yetişmemiş Katılımı Seyrek*

***2.** Artık Katılmayacağını Abisine ve Arkadaşlarına Bildirmiş*

***1.** Menfi*

Bu ölçüte göre fişlenen örgüt mensubu askeri öğrenciler açısından ara değerlendirmeler de söz konusudur. 5-4 lük olma tespiti 5'lik bir askeri okul öğrencisi örgüt mensubunun 4 olma eğiliminde olduğuna işaret eder.

ÖRGÜT İÇİNDE EVLENME SİSTEMİ

Öğrencilerin doldurmuş olduğu izdivaç formları silsile halinde müdürlere kadar ulaştırılmaktadır. Bu safhadan sonra sivil kanatta bulunan il abileri veya il ablaları ile yapılan toplantılarda dile getirilmekte ve örgüt tarafından birbirine uygun olduğu düşünülen adaylar

tanıştırılmaktadır.

Evlenmek isteyen kişiler eğer yapı içerisinden evlenir ise ve bunu kendi isteği ile kabul ederse bunun o kişi (askeri personel) için çok önemli olduğu ve referans olarak kabul edildiği vurgulanır. Örgüt mensubu bir askeri personelin ancak yapı içerisinden evlenirse kariyeri ile ilgili gireceği sınavlarda referans olunduğu, aksi durumda derecesinin düştüğü ve muadili başka kişiler var ise onların tercih edildiği, örgüt için örgüt içinden evlenmenin çok önemli bir kriter olduğu anlaşılmıştır.

BİRİMDE TEDBİR

Birim mensupları örgütsel faaliyetler esnasında aşağıda belirtilen tedbirleri almaktadır;

Yolculuklarda Alınan Tedbirler

Otobüslere biniş ve inişlerin otogarlardan yapılmaması yol üstünde şehir merkezi dışında indi/bindi yapılması,

Uçakla seyahatlerde acenteye T.C Kimlik Numarası Verilmemesi,

Şehir merkezine intikallerde dikkat çekilmeden taksi/dolmuş kullanılması,

Arkada veya yanda oturan yolculara ve yanında bulunan dijital malzemelere dikkat edilmesi,

Araçta birlikte seyahat edilen kişilerle şahsi bilgi, şahsi görüş deklare edilmeden ve dikkat çekmeden az konuşarak sohbet edilmesi,

Örgüte ait olmayan gazete, dergi ve kitap taşınması,

Mümkünse aynı firma, aynı hareket saati aynı koltuk gibi rutin seyahat biçimlerinden uzak durulması,

Gidilecek yere tek bir vasıta ile ve doğrudan gidilmemesi,

Şahsi araçlarla il içinde seyahat edilmemesi ve mobese kameralarına dikkat edilmesi,

Yolculuk esnasında telefon taşınmaması,

Çok erken ya da çok geç saatlerde gidilecek yerde olunmaması,

Takip edilmediğinden emin olunmasıdır.

ATM (Arama Tarama Mesulü) Tarafından Alınan Tedbirler

Bilgisayarlarda örgüt tarafından izah edilemeyecek bilgi bulundurulmaması,

İletişimde kullanılan internet programları için muhakkak surette VPN kullanılması,

Evde bandrolsüz kitap, cd bulunmamalı ve kitapları izahı mümkün kitaplar olmalı,

Evde mutlaka bir zula olmalı ve kullanılan şahsi flash bellekler temiz tutulmalı,

Mesaj/ Whatsapp gibi programlara dikkat edilmeli,

Evde veya arabada örgütsel doküman bulunmamalıdır.

Bu tedbirlerin alınıp alınmadığı ATM tarafından habersiz bir denetleme mekanizması içerisinde kontrol edilmektedir. Bilişim yatkınlığı olan Müdür, Müdür Yardımcısı ya da Öğretmen seviyesindeki herhangi bir birim görevlisi ATM olarak görevlendirilebilir.

BİRİMDE İLETİŞİM

Telefon Numarası Şifreleme: İlk zamanlarda kontörlü telefondan cep telefonu aranarak kurulan iletişimde rehbere kayıtlı telefonlar aşağıda belirtilen yöntemlerle şifrelenmiştir;

Doksan Dokuza Tamamlama: Kayıtlı telefon numarasının son iki rakamını 99 sayısından çıkararak ortaya çıkan rakamı yazmak. Mesela son iki rakamı 01 olan telefonu 98 ya da 23 olan telefonu 76 olarak kaydetmek gibi bir şifreleme yöntemidir. Bu rehbere kayıtlı numara için yapılabildiği gibi not alınan kâğıtlardaki numaralar için de yapılabilmektedir.

Sondan Dördüncüyü Dört Arttırma: Telefon numarasının sonran dördüncü rakamına dört eklenerek kaydedilmesidir. 0 555 444 62 44 numaralı telefon kaydedilirken 0 505 444 02 44 olarak kaydedilir.

Android Tabanlı İletişim Programları: Örgüt bu tip iletişim programlarını özellikle

17/25 Aralıktan sonra daha yaygın olarak kullanmaya başlamıştır. Süreç içerisinde önce bylock sonra eagle programları öne çıkmış ve örgüt mensupları arasındaki kriptolu iletişim bu yöntemle sağlanmıştır.

Bylock ve Eagle :

17/25 Aralık süreci ile birlikte gizlilik ve tedbir konusunu en üst seviyede sağlamaya çalışan örgüt mensupları bu kriptolu program üzerinden iletişim sağlamışlardır. Program ilk aşamada geliştiren örgüt mensubu tarafından google store üzerinden kullanıma sunulmuştur. Programın kırılabilirliğini test etmek ve eksiklerini gidermek amacı ile böyle bir yola başvurulduğu değerlendirilmektedir. Daha sonra söz konusu yerlere bozuk versiyon yüklenerek güncelleme yapılması durumunda program kullanılamaz hale getirilmiş ve örgüt mensuplarına sd kart ve benzeri yöntemlerle yüklenerek ve Türkçe yama yapılmak suretiyle eksikleri giderilerek örgüt içi kriptolu iletişim aracı olarak kullanılmıştır. Bylock programının kurulumu ile birlikte kullanıcı ID bilgileri ve iletişim kurulacak ID bilgileri girilerek ortak şifre girilmesi halinde iletişim sağlanabilmektedir. Bylock programının deşifre olması ile birlikte eagle isimli kriptolu iletişim programına yönelen örgüt ham halleri BİRİM yapılanması açısından BİLGİN veya MÜDÜR vasıtasıyla getirilmek suretiyle örgüt mensuplarının cep telefonlarına ve tabletlerine yüklenmiştir.

Örgüt farklı ara yüzlerle SHU TANGO WİBER TURKUAZ gibi programlar kullanmıştır.

BİRİMDE FİŞLEME

Örgüt elemanlarının fişlenmesi,
Çalışan öğrenci örgüt elemanlarının fişlenmesi,
Okuyan öğrenci örgüt elemanlarının fişlenmesi,
Tüm muvazzaf kara kuvvetleri personelinin Fişlenmesi,
Tüm okuyan öğrencilerin fişlenmesi,
İzdivaç adaylarının fişlenmesi,
Hedef durumda olan TSK personelinin fişlenmesi.

Mavi Dosya :

Bir file maker dosyası olup içeriğinde örgüte mensup öğrenci personelin bilgilerini ihtiva eder.

Gri Dosya :

Bir file maker dosyası olup örgüte mensup olan veya olmayan tüm ordu mensuplarının bilgilerini ihtiva eder.

Ümit Dosyası :

Bir file maker dosyası olup örgütle irtibatı azalan ve durumu örgüt tarafından menfi kabul edilen şahısların listesini içerir.

Gri, mavi ve ümit dosyaları tek tek açılabileceği gibi birbiri ile senkronize bir biçimde de açılabilen dosyalardır. Tek tek açılması durumunda mesela bir gri dosya tek başına açıldığında örgüte mensup olan/olmayan personel/öğrenci bilgileri ekrana çıkmaktadır.

Buradaki bilgiler genel bilgilerdir. Aile bilgilerini, ikamet bilgilerini, tayin yerlerini, aktif görev yerini içeren ve daha çok şahsi bilgiler bazında sisteme işlenen fişleme verilerini ihtiva etmektedir. Fakat gri dosya mavi dosya ile senkronize edilerek açıldığında örgütün kişi hakkındaki detaylı fişleme bilgilerine ulaşılabilmektedir.

Detaylı bilgilerden kasıt örgüte bağlılık, husumet derecesi, zaafları, hakkında örgüt tarafından yapılan yorum ve benzeri tüm detaylara ulaşılması mümkündür.

Buraya kadar ifade edilmiş bulunan bilgiler birim müdürleri tarafından bir sd kart içerisinde saklanmaktadır. Sd kartların taşınması gerektiğinde kirli peçete parçası içine ya da pantolon içine yaptırılan gizli bir cebe veya cevşen içerisinde taşınmakta ve bir risk belirdiğinde kolaylıkla atılması veya ince arama yapılmadan bulunamaması sağlanmaktadır.

Taşımanın gerekmediği durumlarda ise örgüt tarafından zula olarak belirtilen bir yer bulunmamakta olup herkes evinde bir zula bulundurmak zorundadır.

Klima içi, duvarda fayans içlerinde oluşturulan gizli bölmeler, evde bulunan herhangi bir karpuzlu lambanın iç kısmı gibi yerler örgüt mensuplarının kullandığı zulalardan bazılarıdır.

TSK ve MAHREM YAPIYA YÖNELİK OPERASYONLARIN ÖNEMİ

Yeni bir darbe tehdidini ortadan kaldıracaktır.

Örgütün yönetim kademeleri ile alt kademeleri arasında irtibatı sağlayan ve çok kritik kararların uygulanmasında kilit rol oynayan mahrem yapının çökertilmesi ile askerler arasındaki dikey ve yatay bağlar kopartılmış olacaktır.

Örgütün en çok önem verdiği ve gizliliği en üst seviyede tuttuğu bu birimlere yapılacak operasyonlar tüm örgütte moral bozukluğu ve buna bağlı olarak çözülme sağlayacaktır.

Hâlihazırda yapılan operasyonların örgütün yöneticileri ve gerçekten suça karışmış kişiler yerine sıradan kişiler ve memurlara, hatta masum insanlara yapıldığı yönündeki olumsuz algı ortadan kalkacaktır.

Listeler üzerinden yapılan etkisiz operasyonlar yerine, etkili sonuçlar doğuran, ciddi araştırma ve soruşturmalara dayanacak bu operasyonlar personelin ve örgüte karşı mücadelede yer alan tüm kesimlerin moral motivasyonunu artıracaktır.

Daha önceki operasyonlarda gözaltına alınıp işlem yapılmış ve tutuklanmış askerler arasında çözülmeye sebep olacaktır.

Daha önce hakkında işlem yapılan ancak haklarında yeterli delil elde edilememiş olan şahıslar (tutuklu ve serbest) hakkında yeni deliller ortaya çıkacaktır.

FETÖ'NÜN ASKERİYE YAPILANMASINI GÖSTERİR ŞEMA

Örgütün Komutanlıkları kendi içerisinde bölgelere ayırdığı, her Komutanlığın bir "Müdür" ünün bulunduğu, bu Müdür'e bağlı "Müdür Yardımcıları", Müdür Yardımcılarına bağlı "Öğretmen" gruplarının olduğu, Öğretmenlere bağlı "Öğrenciler" (Subaylar) olduğu,

Müdürlerin tüm sorumluluk bölgesini denetleme ve kontrol etme yetkisinin bulunduğu,

Müdür Yardımcılarının haftalık toplantılar düzenlediği, bu toplantılara tüm öğretmenlerin katıldığı, öğretmenlerin öğrenci subaylardan aldığı aidat(himmet) ve bilgileri Müdür Yardımcısına bu toplantılarda verdikleri,

Toplantıların başka örgüt mensupları adına kiralanmış evlerde yapıldığı, toplantılara cep telefonu ile katılmadıkları, cep telefonlarının açık olarak kendi ikametlerinde bıraktıkları,

Bir ilden başka bir ile ataması yapılan subayın aynı zamanda örgütsel manada da devrinin yapıldığı, hangi ile gidecekse mevcut ildeki sorumlu abisi tarafından o ile götürülerek yeni abisi ile tanıştırıldığı,

Öğretmenlerde iki adet telefon bulunduğu, başkaları adına hatlar bulunan bu iki telefondan birisi ile müdür Yardımcısı, diğeri ile de kendilerine bağlı öğrenci (subay) ile irtibat kurdukları, öğrencilerin (subaylar) öğretmenleri (sorumlu abi) kontörlü telefonlardan arayarak irtibat kurdukları,

Müdür Yardımcısında ise bu telefonlara ilave olarak örgütün sivil (mahrem yapı dışındaki) kanadı ile irtibat kurmak için kullandığı bir telefon daha bulunduğu,

Son dönemde Müdürlerin iletişimde tabletleri kullanmaya başladıkları, Müdürlerin kullandıkları telefon ve tabletlerde «Panik Buton» adında bir uygulama bulunduğu, bu butona basıldığında cihazın tüm hafızasının geri getirilemeyecek şekilde silindiği tespit edilmiştir." husuları tespit edilmiştir.

Bu bağlamda yapılan soruşturma sonunda;

Fetullahçı Terör Örgütünün Türk Silahlı Kuvvetleri içerisindeki uzantıları tarafından gerçekleştirilen 15 Temmuz 2016 başarısız darbe girişimi sonrası başlatılan operasyonlar sonucunda alınan ifadeler, elde edilen bilgi ve belgeler ışığında yapılan çalışmalarda;

Örgütün Türk Silahlı Kuvvetlerinde sivil yapılanmanın dışında farklı bir yapılanmaya gittiği, tamamen hücre çalışması yapılarak birbirinden habersiz ve bağımsız üniteler oluşturulduğu, bu ünitelerinde sivil abilerin/imamların sorumluluğunda üst düzey kuvvet komutanları (general, albay, yarbay, binbaşı gibi), subaylar (teğmen, üsteğmen, yüzbaşı gibi) ve astsubay gruplarından oluştuğu,

-Örgütün Hava Kuvvetleri Komutanlığının Ankara Bölgesi Yapılanması'nı ikiye ayırdığı,

-Ankara 1.Bölge ve Ankara 2.Bölge olarak bir düzenleme yaptığı,

-Ankara 1.Bölgede:

Merzifon 5.Ana Jet Üs Komutanlığı,

Ankara Akıncı 4.Ana Jet Üs Komutanlığı,

Ankara Hava Lojistik Komutanlığı,

Ankara 11.Üs Komutanlığı/Etimesgut Hava Hastanesi,

Kayseri 12.Hava Ulaştırma Ana Üs Komutanlığının bulunduğu,

Bazı şüphelilerin (Hüseyin EDİŞ, Mahmut SİL, Müslüm MACİT, Sinan KURT) ifadelerinden de anlaşılacağı üzere hava kuvvetleri komutanlığına sızmış, Akıncı 4. Ana Jet Üssü Komutanlığı'nda pilot olarak görev yapan örgüt üyelerinin başarısız darbe girişimi öncesi Ankara'da olmaları yönünde verilen talimatlar da dikkate alındığında örgütün Akıncı 4.Ana Jet Üs Komutanlığı yapılanmasının çok ciddiye alındığı, bu üs komutanlığında jet pilotları içerisinde en üst nokta olduğu kabul edilen F16 pilotu yetiştirilen tek eğitim filosu olan 143. Filo'nun (ÖNCEL FİLO) bulunduğu, yine F-16 pilotlarının bulunduğu, bu nedenle örgütün bu üs komutanlığına çok önem verdiği, yapılanmanın bu üs komutanlığında büyük bir gizlilik içerisinde yürütüldüğü, örgüt adına faaliyet yürüten sivil abiler/imamlar ile kendi ders/sohbet grupları içerisinde bulunan subayların kesinlikle kod isim kullandıkları, gerçek isimlerini kullanmadıkları, daha çok farklı bir örgüt mensubunun kiraladığı evlerde örgütsel toplantıların yapıldığı, toplantılarda cep telefonlarının kullanılmadığı ya da şahıslar tarafından kendi ikametlerine açık bir şekilde bırakıldığı, son yıllarda örgütün jet uçağı pilotu olacak subayların belirlenmesinde etkisinin üst seviyelerde olduğu, Hava Harp Okulu'ndan mezun olan subayların İzmir / Çiğli'de bulunan Uçuş Okulu'nda eğitimleri sırasında sırasıyla 123. Filo (Başlangıç Uçuş Eğitimi), 122. Filo (Temel Uçuş Eğitimi) ve 121. Filo'da eğitim aldıkları, bu aşamada örgüt üyesi olmayan subayların yıldırma, eğiticiler tarafından düşük not verilme ve benzeri yöntemlerle jet pilotu olmalarının engellendiği, bu aşamalardan başarı ile geçen personelden alınan tercih formları ve başarı sıralamalarının jet pilotu olmak için baz alındığı, örgüt tarafından örgüt üyesi subaylardan jet pilotu olmak istemeyenlerin bu tercihlerinin kabul edilmediği, tercihlerini jet pilotu olmak şeklinde yapmalarının istendiği, F16 pilotluğu eğitimi / kursu için bu üsse gelen subayların büyük bir bölümünün Hava Harp Okulu'ndan itibaren titizlikle elemeye tabi tutularak örgüt tarafından belirlendiği, örgütün onay vermediği kişilerin F16 pilotu olamadıkları (son yıllarda F16 pilotu olan subayların büyük çoğunluğunun FETÖ Terör Örgütü üyesi oldukları, istisnai olarak örgüt üyesi olmamasına rağmen F16 pilotu olan subayların ise örgütün kendi kadrolarının yetersiz olması yada bu subayların kişisel başarı ve ilişkileri nedeniyle örgüt tarafından konulan engelleri aşmalarının etkili olduğu), 2013-2014-2015-2016 yıllarında Akıncı 4. Ana Jet Üs'süne F16 pilotluğu eğitimi için gelen tüm kursiyer sayısı ve örgüte bağlı kursiyer sayıları karşılaştırıldığında son yıllardaki kursiyerlerin neredeyse tamamının örgüt üyesi oldukları, bu bağlamda son yıllarda F16 pilotu olan subayların neredeyse tamamının örgüt üyesi oldukları, örgütün 15 Temmuz 2016 da gerçekleştirilen başarısız darbe girişiminde F16 (yada diğer jet uçaklarının) pilotu olan üyelerinin çok küçük bir bölümünü kullanmadığı,

hususları tespit edilmiştir."

2.3. DARBE GİRİŞİMİNİN ve DARBE GİRİŞİMİNE KARŞI ALINAN TEDBİRLERİN ETKİLERİ

2.3.1. Darbe Girişiminin Yargı ve Hukuk Sistemi Üzerindeki Etkileri

15 Temmuz Darbe Girişimi, milli savunma, ekonomi, siyaset, bürokrasi başta olmak üzere tüm sektör ve alanlarda çeşitli etkiler yaratmıştır. En çok etkilenen alanların başında yargı ve hukuk sistemimiz gelmektedir. FETÖ'nün özellikle ele geçirmek istediği ve bu nedenle uzun yıllara yayılan süreçte adım adım sızdığı kamusal alanlardan birisi olması nedeniyle yargı bürokrasisinde ve darbe girişimine karşı etkili tedbirler alınabilmesi için KHK'lar kapsamında gerçekleştirilen mevzuat değişiklikleri sebebiyle bu etkinin hukuk sistemimizde yoğun olması tabii olup bu bölümde özellikle bu hususlara değinilmiştir.

2.3.1.1. KHK'lar İle Alınan Tedbirler Kapsamında Değiştirilen Mevzuat Hükümleri ve Yargılama Usulleri

FETÖ ile daha etkin ve hızlı mücadele edebilmek amacıyla yargılama usullerine ilişkin olağanüstü hal kapsamında ve süresinde etkili olacak bir dizi tedbir alınmıştır. Bu tedbirler daha önce yargılama usullerine ilişkin alınan tedbirler başlığı altında ayrıntılı bir şekilde değinildiği için burada tekrar ele alınmayacaktır.[390]

2.3.1.2. Personel Sayısı Üzerindeki Etkiler

Hâkim ve Cumhuriyet Savcıları

Olağanüstü hal kapsamında çıkarılan 667 sayılı KHK hükümleri çerçevesinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Genel Kurulu tarafından 04.01.2017 tarihine kadar, terör örgütlerine veya Milli Güvenlik Kurulunca Devletin milli güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilen 3.568 hâkim ve Cumhuriyet savcısı meslekten çıkarılmıştır. Toplam hâkim ve Cumhuriyet savcısı sayısının yaklaşık 1/3 oranına tekabül eden bu sayı yargı teşkilatı açısından büyük bir açık oluşturabilecek boyuttadır. Bu açığı karşılamak üzere yine aynı KHK kapsamında adli ve idari yargı hâkim ve savcı adayı olarak görev yapanların adaylıkta geçirdikleri süreye bakılmaksızın Adalet Bakanlığının teklifi üzerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca mesleğe kabul edilmeleri halinde, hâkimlik ve savcılık mesleğine atanabilecekleri belirlenmiş, bu kapsamda ise 3.939 hâkim ve Cumhuriyet savcısı mesleğe kabul edilerek göreve başlamışlardır. Ayrıca 673 sayılı KHK hükümleri doğrultusunda hâkimlik ve savcılık mesleğinden kendi istekleriyle emekli olan veya birden fazla çekilenlerden tekrar mesleğe dönmek isteyenlerin ayrıldıkları tarihte almakta oldukları aylık derecesine eşit

[390] Bkz. Yargılama Usullerine İlişkin Tedbirler Başlığı.

bir derecenin aynı kademesine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun ilgili dairesinin kabulü üzerine atanabilmeleri imkânı sağlanmıştır.

Ayrıca 5 HSYK Üyesinin üyeliklerinin sona erdirilmesine ve 2 Anayasa Mahkemesi üyesinin meslekte kalmalarının uygun olmadığına ve meslekten çıkarılmalarına karar verilmiştir.

Zabıt Kâtibi, Yazı İşleri ve İcra Müdürleri, İnfaz Koruma memuru ve diğer personel

İlk ve üst dereceli yargı kurumlarında, ceza evlerinde, Bakanlık merkez ve HSYK teşkilatlarında görev yapan 60 yazı işleri müdürü, 65 icra müdürü ve yardımcısı, 1157 zabıt katibi, 76 mübaşir, kalanları da farklı ünvanlarda olmak üzere olmak üzere toplam 1620 adalet teşkilatı çalışanı kamu görevinden çıkarılmıştır.

Bu kadrolarda oluşan açığın giderilmesi amacıyla da gerekli çalışmalar yürütülmektedir.

2.3.1.3. Cezaevlerinin Durumuna Etkisi

Ceza infaz kurumlarında ise 40 kurum müdürünün, 1386 infaz karuma memurunun açığa alındığı ya da ihraç edildiği belirlenmiştir.

15.07.2016 tarihi itibariyle ceza evlerinde toplam 191.423 tutuklu ve hükümlü bulunmasına karşın 17.08.2016 tarihinde bu sayı 214.213'e ulaşmıştır. FETÖ kapsamındaki suçlar sebebiyle darbe girişimi öncesindeki tutuklu sayısı 873 iken kalkışma sonrası bu sayı 42.083'tür. Bu yoğunluğun meydana gelmesinde 667 sayılı KHK ile vaz edilen asker kişiler hakkında verilen tutuklama kararlarının da sivil ceza infaz kurumlarında yerine getirileceği hükmünün de müessir olduğu görülmektedir.

671 sayılı KHK ile 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanuna eklenen geçici 6. madde hükmüne göre; 01.07.2016 tarihine kadar işlenen suçlar bakımından; -Türk Ceza Kanununun kasten öldürme suçları (madde 81, 82), üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe ya da beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı işlenen kasten yaralama ve neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçları, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar (madde 102, 103, 104, 105), özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar (madde 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138), uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçu (madde 188), Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar, Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar; Milli Savunmaya Karşı Suçlar; Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk ile 3713 sayılı TMK kapsamına giren suçlardan verilen mahkûmiyet hükümlerinin infazı hariç olmak üzere;

- Denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazında, hükümlünün koşullu salıverilmesine 1 yıl kalmış olmasını öngören süre 2 yıl olarak,

- Koşullu salıverilmeden yararlanabilmek için süreli hapis cezalarına mahkûm edilmiş olanların cezalarının üçte ikisini infaz kurumunda çekmesi gerektiğini öngören oran yarısı olarak düzenlenmiş,

Bu düzenleme kapsamında 10.10.2016 tarihi itibariyle 44.800 hükümlü cezaevlerinden tahliye edilmiş, böylece ceza infaz kurumlarında oluşan yoğunluk bir nebze olsun azaltılabilmiştir. 04.01.2017 günü itibariyle ise 128.304 hükümlü ve 72.873 tutuklu olmak üzere ceza infaz kurumlarımızda toplam 201.177 kişi bulunmaktadır.

2.3.1.4. Genel Değerlendirme

15 Temmuz Darbe Girişiminin Türk hukuk ve yargı sistemi üzerinde kısa, orta ve uzun vadede olmak üzere üç tür etkisinin olduğunu ifade etmek mümkündür. Birincisi, FETÖ'nün çalışma yöntemiyle örgütün kapsam ve boyutunun karmaşıklığı, yargılama sürecinin daha sağlıklı işleyebilmesi açısından kovuşturma ve soruşturma usullerini hızlandıran ve kolaylaştıran ek tedbirler alınmasını zorunlu kılmıştır. Bu kapsamda alınan tedbirlerin önemli bir çoğunluğu devletin bekasını ilgilendiren suçlara ilişkin olarak olağanüstü hal kapsamında ve süresince alınmış olduğu için olağanüstü hal bittiğinde bu tedbirlerin de yerini olağan hukuk düzenine bırakacağını, dolayısıyla bu etkilerin uzun sürmeyeceğini söylemek mümkündür.

15 Temmuz Darbe Girişimi sonrasında adalet teşkilatı personel sayıları ile cezaevlerindeki tutuklu/hükümlü sayılarına olumsuz etkilerinin bertaraf edilmesinin daha uzun zaman alacağı değerlendirilebilir. Bununla birlikte, alınacak ek tedbirlerle orta vadede bu etkilerin de kalıcı hale gelmeden çözülmesi mümkündür.

15 Temmuz Darbe Girişiminin, FETÖ'nün en etkili ve sonuca odaklanan eylemi olduğu, bu sonuca giden yolda özellikle yargı alanında pek çok usulsüz iş ve işlemlerin bu örgüt mensuplarınca gerçekleştirilerek masumiyet karinesinin bertaraf edilmesine, kişilerin lekelenmeme hakkının ihlaline ve telafisi imkânsız mağduriyetlere sebebiyet verildiği nazara alındığında, FETÖ'nün en yıkıcı etkisinin, vatandaşların adalete olan güveninin yıkılması olduğu açıktır. Darbe girişiminin yargı üzerindeki uzun vadede en olumsuz etkilerinden birisi ise vatandaş nezdinde oluşan güven krizine ilişkin olacaktır. Kurumlara olan güven kısa sürede ve kolayca tesis edilebilecek bir durum değildir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi başta olmak üzere ilgili tüm kamu kurumlarına ve adil, bağımsız, tarafsız Türk Hâkim ve Cumhuriyet savcılarına düşen görev toplumdaki adalet

inancını yeniden üst seviyelere çıkartmaktır. İşbu raporun sonuç ve öneriler kısmında bu hususa ayrıca değinilecektir.

2.3.2. Güvenlik Kurumları (Ordu, Emniyet, Jandarma, İstihbarat)

2.3.2.1. TSK

FETÖ'nün 15 Temmuz Darbe Girişiminin ardından TSK mensubu 4594 personel tutuklanmış, 167 personel gözaltına alınmış, 5674 personel ihraç edilmiş, 733 personel geçici süre görevden uzaklaştırılmış olup, halen 333 kişi firari olarak aranmaktadır. TSK'den ilişiği kesilen 33 personel ise bilahare KHK ile göreve iade edilmiş, Askeri Lise, Kara, Deniz ve Hava Meslek Yüksek Okulları ve Harp Okullarında öğrenim gören 16.409 öğrencinin TSK ile ilişikleri kesilerek bu öğrenciler eğitim seviyesine göre ilgili üniversitelere veya Milli Eğitim Bakanlığına bağlı liselere yerleştirilmiştir.[391]

15 Temmuz'un ardından ilan edilen olağanüstü hal süreci kapsamında yayımlanan kanun hükmünde kararnamelerle Fetullahçı Terör Örgütü'ne aidiyeti, iltisakı veya irtibatı olan sendika, vakıf, yükseköğretim kurumları kapatılmış, TSK'de önemli yapısal değişikliklere gidilmiştir.[392]

668 sayılı KHK[393] ile, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı İçişleri Bakanlığına bağlanmış. Buna göre, İçişleri Bakanının kararıyla bir il veya ilçenin tamamı, polis ya da jandarma görev ve sorumluluk alanı olarak belirlenecektir. Lüzum görüldüğü hallerde İçişleri Bakanı tarafından, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı arasında her kademedeki personel geçici olarak görevlendirilebilecek. İçişleri Bakanı bu yetkisini il valilerine devredebilecektir.

Yeni düzenlemeye göre, Sahil Güvenlik Komutanı da amiraller arasından atanacak, rütbelerindeki bekleme süresi dolması ya da kadrosuzluk nedenleri ile emekliliğe sevk edilme durumunda olan ancak hizmetlerine ihtiyaç duyulan albaylar 60 yaşına, amiraller ise 65 yaşına kadar İçişleri Bakanının onayıyla görevde kalabilecektir. Sahil güvenlik bölge komutanları hakkında mülki görevleri açısından konuşlu bulundukları yerin valisi tarafından her yıl sonunda, görevleri ile ilgili olarak değerlendirme raporu düzenlenecektir.

Kanun hükmünde kararname kapsamında Yüksek Askeri Şura'nın yapısı da değiştirilmiştir. Düzenlemeyle Yüksek Askeri Şura üyeleri, Başbakan, Genelkurmay Başkanı,

---

[391] Milli Savunma Bakanlığının Komisyona sunduğu 08.12.2016 tarih ve TFŞ.:43624358-1040-416-16/inc.ve Sor.D.sayılı yazısı.

[392] http://www.ahaber.com.tr/galeri/turkiye/fetonun-darbe-girisimi-sonrasi-hangi-kararlar-alindi (Erişim tarihi: 27.01.2017)

[393] 27 Temmuz 2016 tarih ve 29783 (2.Mükerrer) Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan 668 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılmasına İlişkin KHK.

Başbakan yardımcıları, Adalet Bakanı, Dışişleri Bakanı, İçişleri Bakanı ve Milli Savunma Bakanı ile kuvvet komutanları olarak yeniden belirlenmiştir. Jandarma Genel Komutanı, Donanma Komutanı ve ordu komutanlarıyla orgeneral ve oramirallerin Yüksek Askeri Şura üyeliğine son verilmiş, şuranın sekretarya hizmetleri de Genelkurmay Başkanlığından alınarak Milli Savunma Bakanlığına devredillmiştir.

Düzenlemeyle kara, deniz ve hava harp okullarıyla astsubay meslek yüksek okulları kapatılmayarak, Milli Savunma Bakanlığı bünyesinde kurulacak Milli Savunma Üniversitesine bağlanmış, Harp akademileri, askeri liseler ve astsubay hazırlama okulları ise kapatılmıştır. Harp akademilerinde verilen kurmaylık eğitiminin bundan sonra Milli Savunma Üniversitesi bünyesinde kurulacak enstitülerde verilmesi kararlaştırılmış, mevcut askeri okul öğrencileri ise durumlarına uygun okullara nakledilmesi hükme bağlanmıştır.

Harp okulları, Gülhane Askeri Tıp Akademisi, jandarma dahil astsubay meslek yüksek okulları, askeri liseler ve astsubay hazırlama okullarında öğrenime devam eden öğrenciler, giriş sınavlarının yapıldığı tarihte aldıkları puanlar dikkate alınarak YÖK ve Milli Eğitim Bakanlığınca durumlarına uygun fakülte, yüksek okul, meslek yüksek okulu ve liselere nakledilecektir.

Söz konusu askeri okullardan 30 Ağustos tarihi itibarıyla mezun olacak askeri öğrencilerin subay ve astsubaylığa ataması yapılmayacak, bunlara, üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları puanlar dikkate alınarak YÖK tarafından belirlenecek fakülte ve yüksekokullarca diploma verilecek olup, bu öğrencilerden, okudukları süreye ilişkin herhangi bir tazminat alınmayacaktır.

Kanun hükmünde kararnameyle bünyesinde mevcut kara, deniz ve hava harp okulları, astsubay meslek yüksekokulları ile kurmay subay yetiştirmek ve lisansüstü eğitim vermek amacıyla kurulacak enstitülerden oluşan Milli Savunma Üniversitesi kurulmuştur. Bu üniversite Milli Savunma Bakanlığına bağlı olacak ve rektörü, Milli Savunma Bakanı'nın önerisi, Başbakan'ın uygun bulacağı üç aday arasından Cumhurbaşkanınca seçilecek. Kara, deniz ve hava harp okullarıyla astsubay meslek yüksek okulları kendi özel kanunlarına göre, üniversite rektörlüğüne bağlı olarak faaliyet gösterecektir.

Bu okullara öğrenci alımı dahil, tüm askeri öğrenci işlemleri Milli Savunma Bakanlığınca yapılacaktır. Düzenlemede ayırt edilmeksizin bütün lise ve dengi okulların mezunlarının askeri okullara girebilmesinin de önü açılmıştır. Ayrıca GATA Eğitim Hastanesi, askeri hastaneler ve TSK sağlık hizmet birimleri Sağlık Bakanlığına devredilmiştir.

Bu kapsamda 15 Temmuz sonrası oluşan personel zafiyetinin giderilerek harekat etkinliğinin arttırılması maksadıyla Milli Savunma Bakanlığı tarafından 2017 yılında 2.491'i

subay (muvazzaf, sözleşmeli, astsubaylıktan subaylığa geçiş, dış kaynaktan pilot aday vs.) 5.869'u astsubay, 6571'i uzman erbaş ve 11.907'si sözleşmeli er olmak üzere toplam 29.571 personelin temini planlanmış ve alım faaliyetlerine başlanmıştır.[394]

GATA'ya bağlı Tıp Fakültesi ile yüksekokul ve meslek yüksekokulları Sağlık Bilimleri Üniversitesine devredilmiştir. Devredilen sağlık kuruluşlarında askeri personel, erbaş ve erler ile şehit yakınları ve gazilere sağlık hizmeti sunumunda öncelik tanınacaktır.

Askeri fabrika ve tersaneler, kuvvet komutanlıkları da Genelkurmay Başkanlığı teşkilatlarından çıkartılarak Milli Savunma Bakanlığına bağlanmıştır. Kara, deniz ve hava kuvvetleri Komutanlıkları ise doğrudan Milli Savunma Bakanına bağlanmıştır.

Askeri hâkimlerin alımı, mesleğe kabulü, disiplin ve özlük işlemleri ile emeklilik işlemleri kuvvet komutanlıklarından alınarak Milli Savunma Bakanlığı'na verilmiştir. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi'nde, kurmay subay üyelerin yanında albaylıkta birinci yılını doldurmuş diğer sınıf subaylarının da görevlendirilmesine imkân tanınmıştır.

Düzenlemeyle Genelkurmay Başkanının Görev ve Yetkilerine Ait Kanun ile Milli Savunma Bakanlığı Teşkilat Kanununda da değişiklik yapılmış, böylelikle kuvvet komutanlıkları, diğer kanunlarla Genelkurmay Başkanlığına verilen görev ve yetkiler saklı kalmak koşuluyla Milli Savunma Bakanı'na bağlanmıştır. Genelkurmay Başkanı'nın silahlı kuvvetlerin komutanı olduğu bir kez daha vurgulanmış, Kuvvet komutanlıklarının, silahlı kuvvetlerin savaşa hazırlanması ile istihbarat, harekât ve lojistik hizmetleri yönünden Genelkurmay Başkanlığına bağlılığı devam ettirilmiştir.

Subay ve astsubayları atama yetkisi kuvvet komutanlıklardan alınarak, komutanlıkların teklifi üzerine Milli Savunma Bakanının onayına tabi kılınmış, Türk Silahlı Kuvvetlerine personel temini işlemleri Milli Savunma Bakanlığının görevleri arasına alınmıştır.

2.3.2.2. Emniyet

17 Ağustos 2016 tarih 29804 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 670 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 2360 kişi Emniyet Genel Müdürlüğü Teşkilatından çıkarılmıştır. Daha sonra ise, 1 Eylül 2016 tarih 672 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Emniyet Genel Müdürlüğü teşkilatından 3849 personel çıkarılmıştır. Görevden çıkarılanların yerine eleman alımı için gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Örneğin, 676 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Düzenlemeler Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname Madde 22 ile Emniyet Hizmetleri Sınıfına İçişleri Müşaviri Ünvanlı 40 kadro ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190

[394] Milli Savunma Bakanlığının Komisyona sunduğu 08.12.2016 tarih ve TFŞ.:43624358-1040-416-16/inc.ve Sor.D.sayılı yazısı.

sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin İçişleri Bakanlığına ait bölümüne eklenmiş ve aynı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelde yer alan Emniyet Genel Müdürlüğüne ait yurtdışı teşkilatına ilişkin kadrolar iptal edilmiştir. Keza, aynı Kanun Hükmünde Kararname Madde 26 ile**;** 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna eklenen Geçici Madde 11 ile Emniyet Genel Müdürlüğünce yürütülen pasaport ve sürücü belgesi hizmetlerine ilişkin iş ve işlemlerin, bir yıl içerisinde Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne devredileceği ve bu sürenin uzatılmasına Bakanlar Kurulunun yetkili olduğu belirtilmiştir.

2.3.2.3. Milli İstihbarat Teşkilatı

Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından Komisyonumuza sunulan 22.05.2017 tarihli ve 50-97549206 sayılı cevabi yazıda Teşkilatın FETÖ ile mücadele kapsamında aşağıdaki faaliyetlerine yer verilmiştir:

"*Başarısız darbe girişimi ile birlikte FETÖ/PDY'nin, hem iç hem de dış güvenlik açısından ülkemizi etkileyen çok boyutlu bir tehdit potansiyeli taşıdığı açıkça anlaşılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kendi amaçları doğrultusunda ele geçirmeyi amaçlayan FETÖ/PDY'nin faaliyet ve muhtemel hareket tarzı, Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından öncelikli tehdit konusu olarak yakından takip edilmektedir.*

Nitekim FETÖ/PDY tehdidine karşı istihbari çalışmalar, kurum bünyesindeki ilgili birimlerce eşgüdümlü olarak gerçekleştirilmiş olup halihazırda örgüte ilişkin faaliyetler, ilgili ünite tarafından yürütülmektedir.

Darbe girişiminin ardından, Devlet kurumlarının ciddi oranda artan arşiv araştırması ve istihbari bilgi/araştırma isteklerinin, FETÖ/PDY tehdidinin boyutu da dikkate alınarak, stratejik önemi haiz kurumlara öncelik tanınmak suretiyle sağlıklı olarak karşılanmasına gayret edilmektedir. Bu çerçevede darbe girişiminin ardından artan söz konusu taleplerin en iyi şekilde karşılanması amacıyla konudan sorumlu Güvenlik Tahkikat birimimiz, müstakil büyük başkanlık haline getirilmiştir.

Yurtdışı Temsilciliklerimizde de darbe girişimine katılan, destek veren kişi ve kurumlanıl tespiti başta olmak üzere örgütün diğer ülkelerdeki faaliyetlerine ilişkin istihbari faaliyetler de ivmelendirilmiştir. Yurda giriş-çıkış yapan/yapma hazırlığında olan örgüt mensupları ile ilgili olarak icracı makamlar ile koordineler kurularak gerekli tedbirlerin alınması sağlanmış olup sözkonusu çalışmalara devam edilmektedir.

Ayrıca teknik istihbarat faaliyetleri kapsamında; örgütün tamamen gizlilik ve anonimlik geliştirmekte/kullanmakta olduğu yöntem ve araçların tanımlanması, bulunması, bu araçlar

üzerinden gerçekleştirilen iletişimin mahiyetinin ortaya konulması ve iletişim kuran tarafların gerçek kimliğinin belirlenmesi amacıyla emek yoğun ve teknik niteliği yüksek çalışmalar gerçekleştirilmiş olup halihazırda bu çalışmalar da sürdürülmektedir.

Darbe girişimi sonrası diğer kamu kurum ve kuruluşları gibi gerek fiziki gerek teknik açıdan güvenlik tedbirleri de sıklaştırılmış, saldırı ve sabotajlara karşı koyma/savunma konusunda ihtiyaçların giderilmesine yönelik çalışmalar hızlandırılmıştır. Nitekim Sivil Savunma Yönergesi, Saldırı ve Sabotajlara karşı koyma planları başta olmak üzere ilgili yönerge ve düzenlemeler gözden geçirilerek, ihtiyaçlar kapsamında gerekli değişiklikler yapılmıştır. Karargâh başta olmak üzere yerleşkelerimizde hava savunma sistemleri ile ağır silahlar ihtiyaç halinde kullanılmak üzere hazır hale getirilmiştir. Ayrıca personelin bu kapsamdaki eğitimleri de yenilenmiştir.

Bunun yanısıra darbe girişimi sonrasında, kurum bünyesinde personele yönelik koruyucu güvenlik uygulamaları artırılmış, alınan tedbirler ve ilgili birimlerin artan faaliyetleriyle FETÖ/PDY'nin Teşkilatımıza dönük muhtemel saldırıları kontrol altına alınmıştır. Bu çerçevede;

- *FETÖ/PDY kurum-kuruluşlarında eğitim görmiiş/çalışmış ve halen söz konusu örgütle bağlantısını devam ettiren personelin tespiti cihetine gidilmiş, tespit edilen personel hassas bilgilere ulaşamayacakları bir birime atanarak pasifize edilmişlerdir.*
- *Pasif görevlere atanan personel hakkında teftiş süreci başlatılmıştır.*
- *Durumlarından şüphe duyulan bazı personel mülakata alınmış, bir kısmı ise yalan makinası uygulamasına tabi tutulmuştur.*
- *Şüpheli personelin örgütsel bir ilişkilerinin olup olmadığının açıklığa kavuşturulması amacıyla, teknik uygulamalar dahil çeşitli haber toplama yöntemleriyle çok yönlü araştırmalar yapılmıştır.*
- *Teşkilat mensuplarıyla ilgilenen "FETÖ/PDY abileri" tespit edilerek, anılanlardan hareketle, kurum içerisinde kendisini gizlemiş örgüt mensuplarının belirlenmesine çalışılmış ve örgütle iltisaklı mensupların kurum ile ilişiği kesilmiştir.*

Bu bağlamda yapılan çalışmalar kapsamında;

- *17.12.2013-15.07.2016 tarihleri arasında; toplam 181 personel hakkında işlem yapılmıştır. Bunlardan 81'i pasif göreve atanmış, TSK/Emniyet personeli olan 84'ünün Teşkilatımızdaki geçici görevlendirmeleri sona erdirilmiş, 3'ü hakkında doğrudan soruşturma başlatılmış, 13 personelin çeşitli nedenlerle (sözleşme feshi, adaylık süresi sonunda göreve son verme, naklen atama, istifa,*

emeklilik vb.) Teşkilatımızla ilişiği kesilmiştir. Bilahare pasif göreve atananların; 41'i hakkında soruşturma başlatılmış, 18 personelin ise çeşitli nedenlerle (sözleşme feshi, adaylık süresi sonunda göreve son verme, naklen atama, istifa, emeklilik vb.) Teşkilatımızla ilişiği kesilmiştir.

- *15.07.2016 tarihinden sonra; toplam 377 personel hakkında işlem yapılmıştır. Bunlardan 110'u pasif göreve atanmış, TSK/Emniyet personeli olan 188'inin Teşkilatımızdaki geçici görevlendirmeleri sona erdirilmiş, 64'ü hakkında doğrudan soruşturma başlatılmış, 15 personelin çeşitli nedenlerle (sözleşme feshi, adaylık süresi sonunda göreve son verme, naklen atama, istifa, emeklilik vb.) Teşkilatımızla ilişiği kesilmiştir. Bilahare pasif göreve atananların; 103'ü hakkında soruşturma başlatılmış, 7 personelin ise çeşitli nedenlerle (sözleşme feshi, adaylık süresi sonunda göreve son verme, naklen atama, istifa, emeklilik vb.) Teşkilatımızla ilişiği kesilmiştir. Halihazırda 22 personel pasif görevde bulunmaktadır.*
- *17.12.2013-15.07.2016 ve 15.07.2016 sonrası olarak belirtilen her iki dönemde haklarında işlem yapılan söz konusu toplanı 558 personelden; 167'si kamu görevinden çıkarılma, 70'i çeşitli nedenlerle (sözleşme feshi, adaylık süresi sonunda göreve son verme, naklen atama, istifa, emeklilik vb.), 272 TSK/Emniyet personelinin geçici görevlendirmesinin sona erdirilmesi olmak üzere toplam 509 kişinin Teşkilatımızla ilişiği kesilmiştir. Bunların dışında kalan 49 personelin; 22'si halen pasif görevde bulunmakta,7'si hakkında 2937 SK.19 ncu maddesi uyarınca naklen atama işleminin sonuçlanması beklenilmekte, 5'i haklarında yürütülen soruşturma sonucu görevlerine iade edilmiş bulunmakta, 15'i hakkındaki soruşturmalar ise devam etmektedir.*

Ayrıca Teşkilatımıza memur alımları konusunda da çalışmalar yapılmıştır. Personel temin sürecinde 17-25 Aralık 2013 sonrasında uygulanan prosedüre ilave olarak, 26.04.2014'te yürürlüğe giren 6532 sayılı Kanun ile birlikte 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu'na getirilen yenilikler çerçevesinde;

- *Adayların Psikofizyolojik Doğrulama Testi (Yalan Makinası) ve mülakatlarına uzman personel eşliğinde tabi tutulması,*
- *Test ve güvenlik tahkikat süreci neticesinde elde edilen veri sonuçlarının komisyon (heyet) tarafından değerlendirilmesi, aday ile Teşkilat metot ve prensipleri çerçevesinde mülakat yapılması,*
- *MİT Kanunıfnda Teşkilatımıza verilen yetkiye dayanarak personel adaylarının iletişiminin denetlenmesi,*

- *MİT'in kendine has haber derleme yöntemleri kullanılarak, personel adayı hakkında hedef ittihaz edilen oluşumlarla olası bağını ortaya koyacak şekilde araştırma yapılması,*

cihetine gidilerek personel tahkikatları derinleştirilmiştir."

2.3.2.4. Jandarma

15 Temmuz Darbe Girişiminden sonra, Jandarma Genel Komutanlığı bünyesinde Aralık 2016 tarihi itibarı ile toplamda; (1113) subay, (655) astsubay, (133) uzman jandarma, (20) uzman erbaş, (6) sivil memur olmak üzere toplamda (1921) kişi Jandarma Teşkilatından çıkarılmıştır.[395] Ayrıca, Jandarma Genel Komutanlığı ile ilgili 668 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnameyle teşkilat yapısında bazı değişiklikler öngörülmüştür. 2803 sayılı Kanunun 4. maddesi 'Jandarma Genel Komutanlığı İçişleri Bakanlığına bağlıdır' şeklinde değiştirilmiştir. Yine, 2803 sayılı Kanunun 5. maddesi Jandarma Genel Komutanlığının kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerleri, İçişleri Bakanlığınca düzenlenir denilmiştir. Buna göre ancak sıkıyönetim, seferberlik ve savaşta Kuvvet Komutanlıkları emrine girecek birliklerin kuruluş ve kadrolarıyla konuş yerlerinin düzenlenmesinde Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınacaktır. Jandarma birliklerinin kuruluş ve konuşlarının düzenlenmesinde mülki taksimat esas alınır. Ancak geçici olarak birden çok ili içine alan bölge teşkilatı da kurulabilir. Bölge komutanı, bölge teşkilatının konuşlu bulunduğu ilin valisine karşı sorumlu olarak görev yapar.' şeklinde değiştirilmiştir. 2803 sayılı Kanunun 6. maddesi Jandarma Genel Komutanı tüm Jandarma Teşkilatının komutanıdır. Jandarma Genel Komutanı general rütbesini haiz olanlar arasından atanır der. Jandarma Genel Komutanı, Teşkilatın sevk ve idaresinden, kanun ve nizam hükümlerinin icrasını sağlamaktan, bunlara dayalı olarak verilen emir ve kararların uygulanmasından sorumludur şeklinde değiştirilmiştir. Yapılan diğer değişiklikler de aşağıdaki gibidir;

Madde 9- 2803 sayılı Kanunun 7. maddesi;

a) Mülki görevleri;

Emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak, kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korunmalarını yapmak, (b) ve (c) bentlerinde belirtilen görevler dışında kalan ve diğer kanun ve nizam hükümlerinin icrası ile bunlara dayalı emir ve kararlarla Jandarmaya verilen görevleri yapmak.

[395] 669,672,677 sayılı KHK'lar.

b) Adli görevleri;

İşlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmek.

c) Askeri görevleri;

Kanunlarla verilen askeri hizmetleri yerine getirmek şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 10- 2803 sayılı Kanunun 8. maddesi Jandarma birlikleri; sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hallerinde, Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenecek bölümleriyle Kuvvet Komutanlıkları emrine girer, kalan bölümüyle normal görevlerine devam eder.

Ayrıca, Jandarma birlikleri; "*Genelkurmay Başkanlığının talebi üzerine İçişleri Bakanının, illerde ise garnizon komutanının talep etmesi halinde valinin onayıyla"* kendilerine verilen askeri görevleri de yaparlar.

Madde 11- 2803 sayılı Kanunun 10. maddesinin birinci fıkrasına *"İçişleri Bakanının kararıyla bir il veya ilçenin tamamı polis ya da jandarma görev ve sorumluluk alanı olarak belirlenebilir."* ifadesi eklenmiştir.

Madde 12- 2803 sayılı Kanunun 12. maddesi *"Lüzum görüldüğü hallerde İçişleri Bakanı tarafından, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı arasında her kademedeki personel, geçici olarak görevlendirilebilir. İçişleri Bakanı bu yetkisini il valilerine devredebilir.*

Ayrıca, İçişleri Bakanının onayıyla; Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı silah, mühimmat, teçhizat, taşıt ve diğer taşınırları ile taşınmazlarını birbirlerine geçici olarak tahsis edebilirler veya bedelsiz olarak devredebilirler.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığınca yürürlüğe konulan yönetmelikle belirlenir" şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 13- 2803 sayılı Kanunun 13. maddesi *"Jandarma Hizmetleri Sınıfı personelinin her türlü özlük işlerinde, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uygulanır. Ancak, nasıp ve terfi, aylık ve diğer mali ve sosyal haklar bakımından statü ve rütbelerine göre 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu, 28/5/1988 tarihli ve 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanunu ile 18/3/1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununa tabi personel hakkındaki hükümler uygulanır."*

Subaylığa ve astsubaylığa nasıp ve terfi işlemleri, *"İçişleri Bakanlığının onayıyla"* yapılır. Ancak, albaylıktan tuğgeneral rütbelerine terfiler ile generallikte bir üst rütbeye terfiler müşterek kararname ile yapılır. Rütbelerindeki bekleme süresinin dolması ya da kadrosuzluk nedenleri ile emekliliğe sevk edilme durumunda olan, ancak hizmetlerine ihtiyaç duyulan albaylar 60 yaşına, generaller ise 65 yaşına kadar İçişleri Bakanının onayıyla görevde bırakılabilirler. Nasıp ve terfi yetkilerinin kullanılmasıyla ilgili olan; 926 sayılı Kanun ve diğer kanunlarla, İçişleri Bakanlığı dışında, başka mercilere verilmiş inha, seçim, görüş alma ve benzeri yetkilere dair hükümler Jandarma Genel Komutanlığı personeli bakımından uygulanmaz. Uzman jandarma ve uzman erbaşların nasıp ve terfileri Jandarma Genel Komutanlığınca özel kanunlarına göre yapılır.

Jandarma Genel Komutanlığı personeli hakkında, Türk Silahlı Kuvvetlerinde karşılığı olan rütbe ve kıdem üzerinden aynı şartlarla, 3/1/1961 tarihli ve 205 sayılı Ordu Yardımlaşma Kurumu Kanunu uygulanır.

Madde 14- 2803 sayılı Kanunun 14. maddesi

General, subay, astsubay ve uzman jandarmanın atanmaları;

a) Jandarma Genel Komutanının, Jandarma Genel Komutanı Yardımcılarının, generallerin ve il jandarma komutanlarının atanmaları müşterek kararnameyle,

b) Diğer subaylar, astsubaylar ve uzman jandarmaların atanmaları İçişleri Bakanlığınca, yapılır.

İhtisaslaşma gereği olarak özel eğitim görmüş personel nokta atamasına tabi tutulabilir. Nokta ataması yapılmayan subay, astsubay ve uzman jandarmalar valilik emrine atanır ve bunların istihdam yerleri, il içi yer değiştirmeleri *"vali"* tarafından yapılır.

Hizmet gerekleri bakımından uygun görülmesi halinde il jandarma komutanlıklarına *"general rütbesindeki subaylar da atanabilir."* şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 15- 2803 sayılı Kanunun 15. maddesi;

a) Disiplin işleri özel kanun hükümlerine göre yürütülür.

b) Jandarma personelinin mülki görevlerinden doğan suçlarında; özel kanunların hükümleri saklı kalmak şartıyla 2/12/1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine göre işlem yapılır.

c) Adli görevlerinden doğan suçlarda; 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 161. maddesinin beşinci fıkrası hükmü uygulanır.

d) Jandarma personeline askeri görev verildiği takdirde bu görevlerden doğan suçlarda 25/10/1963 tarihli ve 353 sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu hükümleri uygulanır. Bu suçların muhakemesi, Jandarma personelinin emrine verildiği askeri birlik personelini muhakeme etmekle görevli ve yetkili olan askeri mahkemede görülür.

e) Jandarma personelinin kişisel suçlarında "*genel hükümlere göre işlem yapılır*." şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 16- 2803 sayılı Kanunun 19. maddesi Jandarma Genel Komutanlığı ikmal hizmetleriyle faaliyetlerine ait her türlü ihtiyacını ve silah ve mühimmatını *"İçişleri Bakanlığınca belirlenecek standartlara uygun olarak kendi bütçesinden"* karşılar. Ancak Jandarma Genel Komutanlığı, Savunma Sanayi Destekleme Fonundan Türk Silahlı Kuvvetlerinin tabi olduğu usul ve esaslar dâhilinde yararlanır.

Sıkıyönetim, seferberlik ve savaş hallerinde Kuvvet Komutanlıkları emrine girecek veya İçişleri Bakanı ya da valilerce askeri görev verilen jandarma birliklerinin her türlü ihtiyacı (sefer stokları dahil) emrine gireceği Kuvvet Komutanlıklarının standartlarına uygun olarak *"Milli Savunma Bakanlığınca sağlanır"* şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 17- 2803 sayılı Kanunun 24. maddesi; *"Bu Kanunla münhasıran yönetmelik çıkarılması öngörülen hususların yanı sıra jandarmanın teşkilat, görev, yetki ve sorumlulukları, diğer makamlarla ilişkileri, birlikte çalışma ve işbirliği esasları dâhil komuta ve kontrol ilişkileri ile Jandarma Hizmetleri Sınıfı personelinin terfi işleri, değerlendirme, ödüllendirme, kılık ve kıyafet ve Kanunun uygulanmasına ilişkin diğer hususlar; İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulu kararıyla yürürlüğe konulan yönetmelikle düzenlenir."* şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 18- 2803 sayılı Kanunun ek 1. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"askeri görevleri haricindeki diğer görevleriyle ilgili"* ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve aynı fıkradaki *"valiler"* ibaresi *"mülki idare amirleri"* şeklinde değiştirilmiştir.

Madde 19- 2803 sayılı Kanunun ek 2. maddesinin birinci fıkrasında yer alan *"askerî görevleri haricindeki diğer"* ibaresi ile aynı maddenin üçüncü fıkrasında yer alan *"Genelkurmay Başkanlığının görüşü alınarak"* ibaresi yürürlükten kaldırılmış ve aynı Kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir.

Ek Madde 7- Bu Kanunun uygulanmasıyla ilgili tereddütleri gidermeye ve bu yönde düzenleyici ve yönlendirici işlemler yapmaya İçişleri Bakanlığı yetkilidir.

Bu Kanunda bu maddeyi ihdas eden Kanun Hükmünde Kararname ile yapılan düzenlemeler sebebiyle teşkilat, personel, eğitim ve diğer hususlarla ilgili olarak yeni ihtiyaçların ortaya çıkması halinde, buna ilişkin düzenleme yapmaya *"İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu"* yetkilidir.

Madde 20- 2803 sayılı Kanunun 16, 17 ve 25. maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 21- 2803 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

Geçici Madde 4-Disiplin işlerine ilişkin özel kanun çıkarılana kadar jandarma personelinin disiplin suç ve cezaları *"Emniyet Teşkilatı disiplin mevzuatına göre"* belirlenir. Diğer hususlarda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümleri uygulanır.

Jandarma Teşkilatının tüm personeli başka hiçbir işleme gerek olmaksızın, yeni durumlarına göre görevlerine devam ederler. Ayrıca Jandarma Hizmetleri Sınıfından bir adet *"Orgeneral kadrosu ile dört adet Jandarma Genel Komutan Yardımcısı kadrosu"* ihdas edilmiştir.

Jandarma Genel Komutanlığı ile 669 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnameyle Yapılan Değişiklikler;

Madde 105- Harp okulları, fakülte ve yüksekokullar ile astsubay meslek yüksekokullarında (Jandarma dâhil) öğrenimine devam eden öğrenciler ile Yükseköğretim Kurulunca, üniversite sınavının yapıldığı tarihte aldıkları yerleştirme puanları dikkate alınarak durumlarına uygun fakülte ve yüksekokullara, naklen kaydedilirler.

Madde 113- 2803 sayılı Kanunun 13. maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 13/A maddesi eklenmiştir.

Madde 13/a - Jandarma ve Sahil Güvenlik Teşkilatlarının subay ve astsubay ve diğer personel ihtiyacını karşılamak, ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitim-öğretim, bilimsel araştırma, yayın yapmak üzere bünyesinde fakülte, enstitü, astsubay meslek yüksekokulları, eğitim ve araştırma merkezleri ve kurslar bulunan bir yükseköğretim kurumu olarak İçişleri Bakanlığına bağlı *"Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi"* kurulmuştur."

Jandarma Genel Komutanlığı Genelkurmay Başkanlığından tamamen ayrılmış, öncesinden de zaten var olan İçişleri Bakanlığına bağlılığı ile ilgili kanun hakkındaki kararnamelerle yeni düzenlemeler getirilmiştir. Ancak Jandarma Teşkilatındaki personelin TSK bünyesindeki askeri personelin yararlandığı tüm haklardan yararlanmasına hak kaybı olmaması açısından devam edilmiştir. Yapılan bu düzenlemelerden önce Jandarmanın görevleri; *"mülki, adli, askeri ve diğer görevler"* şeklindeyken, askeri görevleri; *"Sıkıyönetim, seferberlik ve*

savaş halleri" veya İçişleri Bakanı ya da valilerce *"askeri görev verilen jandarma birlikleri"* tabiri eklenmiş, dolayısıyla Jandarmanın askeri görevleri tamamen sonlandırılmayarak gerekli şartların oluşması hali eklenmiştir.

Öncesinde Jandarma Genel Komutanlığının subay kaynağının çoğunluğu verilen bir kontenjan dâhilinde Kara Harp Okul Komutanlığı'ndan sağlanırken, yeni düzenlemeyle Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi kurularak subay kaynağı tamamen bu akademiden sağlanması yolu belirlenmiştir.

2.3.3. Siyaset

15 Temmuz Darbe Girişiminde TBMM'de temsil edilen tüm siyasi partiler darbe ve darbecilere karşı ortak tavır sergilemişlerdir. 16 Temmuz 2016'da Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, siyasi partilerin FETÖ darbe teşebbüsünün karşısında ortak tavır almaları, birlik beraberlik içerisinde darbenin bastırılmasındaki katkıları ve darbe girişimine geçit vermemelerinden dolayı, TBMM Başkanı İsmail Kahraman'ı, muhalefet liderlerinden ise CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ve MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'yi telefonla arayarak teşekkür etmiştir.

15-16 Temmuz gecesi siyaset kurumunun bütün unsurları ile darbeye karşı tavır alması, iktidar ve muhalefetiyle siyaset kurumunun topyekûn darbe karşıtı kararlı tutumu ülke siyasetinde birlik ve kenetlenme atmosferi yaratmıştır. Bu atmosfer, 7 Ağustos 2016 tarihli Demokrasi ve Şehitler Mitingi (Yenikapı Mitingi) ile taçlanmıştır. Milyonlarca kişinin katıldığı mitinge Cumhurbaşkanı, TBMM Başkanı, Başbakan, 11. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, eski başbakan Ahmet Davutoğlu, tüm siyasi parti genel başkanları, Genelkurmay Başkanı da katılmış ve mitingde sadece Türk Bayrağı taşınmıştır. Böylece, vatan söz konusu olduğunda siyaset kurumunun ihtilafları bir kenara bırakacak olgunluk ve bilinçte olduğu gösterilmiştir.

15 Temmuz FETÖ darbe girişimini müteakip siyasi hayatta oluşan birlik ve beraberlik ruhunun bir göstergesi olarak Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ile MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'ye karşı açtığı tazminat davalarını geri çektiğine ilişkin ilgili mahkemelere dilekçe ile başvurmuş ve davalarından vazgeçmiştir. Bu iyi niyet göstergesi karşılıksız kalmamış CHP lideri Kemal Kılıçdaroğlu da Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan hakkında açtığı davaları ve şikayet dilekçelerinin tamamını geri çekmiştir.

2.3.4. Toplumsal Hayat

15 Temmuz FETÖ Darbe Kalkışmasının ülkemiz üzerinde pek çok etkisi gözlemlenmektedir. Bu etkilerin bazıları 15 Temmuzdan itibaren ülke içinde ve dışında açıkça gözlemlenebilirken bazı etkilerin daha uzun sürede ortaya çıkacağı varsayılabilir.

Yapılan bazı kamuoyu araştırmaları 15 Temmuz FETÖ Darbe Kalkışmasının ilk toplumsal sonuçlarını bize vermektedir. Çeşitli kamuoyu araştırmalarının sonuçlarına göre FETÖ'cü Kalkışma can kayıplarına, yaralanmalara ve maddi yıkımlara yol açmış olmakla birlikte devlet-millet birlikteliği açısından olumlu sonuçlar da doğurmuştur.

Olayların başladığı 15 Temmuz 22.00'dan itibaren vatandaşlar olaya müdahil olmaya başlamış, 16 Temmuz sabahından itibaren bütün ülke 15 Temmuz gerçeğiyle yüzleşmiştir. Cumhurbaşkanı'nın çağrısı, TBMM Başkanlığının, Başbakan'ın, CHP ve MHP Genel Başkanları ile HDP eş başkanlarının darbe karşıtı tavırları, askeri makamların darbeye karşı tavır alması, sivil toplum kuruluşlarının çağrıları, medyanın darbeye karşı tutumu bütün ülkeyi temel değerler etrafında birleştirmiştir.

Darbe Kalkışmasını takip eden günlerde devletin bütün kurumlarıyla birlikteliği bir ayı aşan Demokrasi Nöbeti Mitinglerinin yapılmasını ve bunlara her siyasal görüşten vatandaşın katılmasını sağlamıştır. Bir ayı aşkın bir süre boyunca bütün ülkede darbe karşıtı mitingler yapılmış, birkaç küçük kaza dışında milyonlarca insanın sabahlara kadar toplandığı alanlarda herhangi bir ciddi problem meydana gelmemiştir. Bunların sonuncusu olan Yenikapı Mitingi ise halkın hemen tüm kesimlerinden kabul görmüş, ardı sıra siyasi dilin yumuşaması ve siyasi nezaket hassasiyetinin oluşması vatandaşlar arasında da barış ve kardeşlik olgusunu pekiştirmiştir.

15 Temmuz Darbe Kalkışmasının toplumsal algı açısından en kötü sonuçlarından biri TSK'nın böyle bir kalkışmaya alet edilmesidir. Kalkışma sonrası yapılan saha araştırmalarındaki en bariz sonuç TSK'nın yara aldığı yönündedir. Halkımızın büyük bir çoğunluğu bu konuda hemfikirdir. 15 Temmuz'u takip eden günlerdeki tutuklamalar, açığa almalar ve işten çıkarmalarla, TSK'nın yara aldığına dair kanaat halk nezdinde kemikleşmiştir.

Darbe kalkışmasının toplumsal hayatı zorlaştırıcı sonuçlarından biri, özellikle Anadolu şehirlerindeki sanayici ve iş adamlarının tutuklanması, bazı şirketlere ve mallara el konulmasıyla çalışanların zamanla işsiz kalmalarıdır. Bazı şehirlerde FETÖ'yle irtibatlı ve iltisaklı oldukları kesinleşen iş adamları ve sanayicilerin ekonomik gücü o şehirdeki iş gücünün % 20'ye yakınını ifade etmektedir.

FETÖ ile mücadelenin 15 Temmuz'dan önce başladığı bilinmektedir. Ancak FETÖ ile mücadele 15 Temmuz Darbe Kalkışması sonrası hızlanmış, FETÖ'cü eğitim, sağlık, medya v.b şirketlerin, kurumların hızlıca kayyum atanması sonra kapatılmasıyla sosyo-ekonomik yapımız kan kaybetmiş, yanı sıra söz konusu kurumlarla ve şirketlerle doğrudan ve dolaylı ilişki içindeki vatandaşlarımız da etkilenmişlerdir. Buna rağmen söz konusu şirketlerle ve kurumlarla ilişkiyi bitirmede vatandaşların çoğunluğunun hızlı davrandığı görülmektedir. Vatandaşların bu hususta ekonomik kaybı önemsemedikleri, sosyal kayıp açısından ise endişe duydukları gözlemlenmektedir.

Çeşitli Devlet kurumlarında görevli olduğu halde FETÖ ile iltisakı ve irtibatı olduğu tespit edilip tutuklanan, işten çıkarılan, kaçak durumda olan veya yurt dışına çıktığı bilinenlerin sayısı 150 bine yakındır. Bu kişilerin aile ve yakın akraba ilişkileri göz önüne alınırsa 15 Temmuz darbe kalkışmasının yaklaşık bir milyon insanı ailevi açıdan dolaylı etkilediği düşünülmektedir. Birçoğu üniversite eğitimi almış bu insanların FETÖ'yle irtibat içinde olmaları toplum nezdinde bir suç olarak kabullenilmiş olsa da, bu durum ülkenin yetişmiş insanlarının kaybı olarak değerlendirilmekte ve FETÖ'ye nefreti artırmaktadır.

15 Temmuz kalkışması, kimilerince iddia edildiğinin aksine dini yapılara ve kavramlara yönelik bir nefret doğurmamıştır. Kamuoyu araştırmaları ile sosyal medya ağlarının taramasından edinilen sonuçlar Türk toplumunun büyük çoğunluğunun 15 Temmuz Darbe Girişiminde bulunanların din ile gerçek manada bir ilgilerinin olmadığına inanmaktadır.

Darbe Kalkışmasının ardından ilan edilen ve uygulanmaya başlanan olağanüstü hâl, toplumu çok etkilemiş görünmemektedir. Gerek kamuoyu araştırma sonuçları gerekse açık kaynaklarda yer alan yorumlar OHAL'in Türk toplumunun genelinde toplumsal hayatı sarsmadığı yönündedir.

Darbe kalkışması ile Türk toplumunun kendine olan güveni de yenilenmiş görünmektedir. Arap Baharı ile etrafı ateş çemberine dönen Türk toplumu, 15 Temmuz askeri kalkışmasına rağmen, toplumsal bütünlüğünü ve kardeşliğini bozmayarak, hem kendine güvenini tazelediğine, hem de hinterlandına ve dünyanın diğer coğrafyalarına birlik ve beraberlik mesajı verdiğine inanmaktadır. Farklılıklara rağmen bir arada yaşama iradesi ve kültürü 15 Temmuz'dan sonra ivme kazanmıştır.

2.3.5. Darbe Girişiminin Ekonomik Etkileri

Darbe girişiminin, Türkiye ekonomisi üzerindeki etkileri iki ayrı fazda görülmüştür. Birincil etkiler, hemen darbe girişimin ardından 18-22 Temmuz haftasında finansal piyasalarda büyük kayıplar yaşanmasıyla gözlenmiştir. Daha sonraki haftalarda, bu kayıplar kademeli olarak giderilmiştir. İkinci faz etkileri ise, darbe girişiminin bir yan sonucu olarak Türkiye'nin

kredi notunun Moody's tarafından 23 Eylül'de yatırım yapılabilir seviyenin aşağısına düşürülmesi ile daha belirgin hale gelmiştir. FETÖ'nün süregelen Türkiye'yi itibarsızlaştırma amaçlı propaganda ve lobi faaliyetlerinin de katkısıyla yabancı yatırımcılar nezdinde Türk ekonomisine olan güvenin tahrip edilmesi ve artan belirsizlik; Türkiye'nin dünya piyasalarında yaşanan dalgalanmalardan, benzer gelişmekte olan ülkelere nazaran daha olumsuz etkilenmesine yol açmıştır.

15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleşen başarısız darbe girişiminin ardından gerek Hükümet gerekse ekonomi kurumları bir takım acil tedbirler almıştır. İlk etapta alınan acil önlemler, daha ziyade finansal piyasaların sağlıklı işlemesini amaçlarken, zamanla ortaya çıkan olumsuz ekonomik etkilere karşı başka birçok tedbir kararı alınmıştır. Ayrıca FETÖ örgütünün tasfiyesi amacıyla bakanlıklarımızın ve kurumlarımızın aldıkları kararlar "*2.2.3. FETÖ'nün Ekonomik Gücünün Tasfiyesi*" başlığı altında ayrıntılı olarak verilmektedir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca Komisyonumuza sunulan 16 Aralık 2016 tarihli ve B.02.2.TCM.0.00.00.00-610/30053 sayılı yazıda aşağıdaki ifadelere yer verilmiştir:

"Darbe girişimi sonrası Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) finansal piyasaların etkin işleyişinin sürdürülmesi amacıyla aldığı tedbirleri 17 Temmuz 2016 Pazar günü kamuoyuna açıklayarak girişimin yurtiçi piyasalar üzerindeki etkilerini en aza indirmeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda alınan tedbirler çerçevesinde, TCMB Türk Lirası depo işlemleri ile bankalara limitsiz likidite sağlamış, gün içi likidite imkânının komisyon oranı sıfır olarak uygulanmaya başlanmış, Türk Lirası likidite sağlamak amacıyla bankalara limitsiz teminat döviz depo tesis edebilme imkânı tanınmış ve piyasa derinliği ve fiyat oluşumlarının yakından takip edileceği duyurulmuştur. Ek olarak, darbe girişimi sonrasında ülkemizle ilgili yurtdışı piyasalarda ve yabancı yatırımcılar nezdinde doğru ve etkin bilgilendirme sağlamak amacıyla TCMB iletişim politikalarında yeni düzenlemelere gidilmiştir. Bu çerçevede, yabancı yatırımcı ve analistlerle teknik içerikli görüşmeler yapılmaya başlanmış, ülke ekonomisine dair kapsamlı ve yakın zamanlı bilgilendirmeler gerçekleştirilmiştir."

15 Temmuz Darbe Girişiminin doğrudan hedefleri arasında yer alan tek finans kurumu olan Borsa İstanbul'un Başkanı Sayın Himmet Karadağ iştirak ettiği 22 Aralık 2016 tarihli komisyon toplantısında "15 Temmuz Darbe Girişiminin Borsa İstanbul'a Etkileri" başlıklı bir bilgi notu sunmuştur. Bu notta[396] verilen bilgilere göre, özetle:

- Darbe girişiminin finansal piyasalara olabilecek olumsuz etkilerine karşı, Borsa İstanbul gerekli tedbirleri almış ve piyasalarımızın işleyişinde herhangi bir sorun

[396] Borsa İstanbul, 15 Temmuz Darbe Girişiminin Borsa İstanbul'a Etkileri.

yaşanmamıştır. Borsa İstanbul 18 Temmuz 2016 Pazartesi gününden itibaren olağan faaliyetlerine devam etmiş, süreç içinde yatırımcıların açığa satış işlemleri de dahil olmak üzere alım satım işlemlerine hiçbir kısıtlama getirilmemiştir.

- Darbe girişimi sonrası ilk iş günü olan 18 Temmuz 2016 Pazartesi günü pay piyasasında 7,4 milyar TL işlem hacmi gerçekleşmiştir. Bu hacim, piyasada bir işlem sığlığı yaşanmadığının, alım satımın rahatlıkla yapılabildiğini göstermiştir. Yine aynı gün borçlanma araçları piyasasında tahvil işlemlerinin de sorunsuz olarak gerçeklemesi, yatırımcıların ülkemiz finansal piyasalarına olan güvenini gösteren bir diğer durum olmuştur.
- Darbe girişimi sonrası, Borsa İstanbul'daki işlem hacimlerinde piyasalarda sınırlı düşüşler gözlenmiştir. Fiyat hareketlerinin sınırlı olumsuzluklarının kısa süreli olduğu gözlenmiştir.
- İstanbul Borsası'nda ayrıca, FETÖ ile ilişkili şirketler ve yatırımcılarla ilgili olarak çeşitli incelemeler yapılmıştır. İlgili şirketler, İstanbul Borsası kotundan çıkarılmış veya Yakın İzleme Pazarına (*eski adıyla Gözaltı Pazarına*) alınmıştır. Öte yandan, darbe girişimi öncesinde İstanbul Borsası piyasasında gerçekleştirilen işlemler İstanbul Borsası tarafından mercek altına alınmış ve gerek bu inceleme gerekse diğer incelemeler sonucunda ulaşılan tüm tespitler ve yapılan işlemler ivedilikle SPK'ya iletilmiştir. Borsadaki şirketler ve yatırımcılarla ilgili düzenleyici ve cezalandırıcı işlemler hususunda karar verme yetkisi SPK'ya ait olduğundan; İstanbul Borsası inceleme sonucunda elde ettiği verileri, hem SPK'ya iletmekte hem de gereğinde Sayın Başbakan Yardımcılığı'nı bilgilendirmektedir. İstanbul Borsası, tüm bu tedbirler neticesinde şeffaflık, güvenilirlik ve hukuka uygunluk noktalarında daha sağlam bir zemine oturmuştur.

2.3.5.1. Darbe Girişimi Sonrası Finansal Piyasalardaki İlk Etkiler

15 Temmuz Darbe Girişimi sonrasında 18-22 Temmuz haftası finansal piyasalarda aşağı yönlü eğilimler izlenmiştir. Bloomberg verilerine göre[397], Borsa İstanbul'da Bist-100 Endeksi 18-22 Temmuz haftasında %13,4 oranında değer kaybederken, aynı süreçte dolar bazında Borsa İstanbul'daki ortalama kayıp oranı %18,1 düzeyinde gerçekleşmiştir. DİBS'te yaşanan satış yönlü seyirlerin etkisiyle, 15 Temmuz Cuma günü kapanışında %8,55 düzeyinde bulunan gösterge tahvil faiz oranı, 22 Temmuz Cuma günü sonunda %9,37 seviyesine yükselmiştir.

Borsa İstanbul'dan Komisyon'a gelen sunulan bilgi notuna[398] göre; 18-22 Temmuz haftasında günlük ortalama işlem hacmi 5,8 milyar TL ile önceki hafta günlük ortalaması olan 4,2 milyar TL'nin çok üzerinde gerçekleşmiştir. Yabancı yatırımcının elinde bulundurduğu pay değerinin toplam piyasa değerine oranı (saklama oranı), darbe girişiminin yaşandığı 15

[397] Borsa endeksleri, döviz kurları, gösterge tahvil faiz oranı ve CDS primi verileri Bloomberg terminalinden alınmıştır.
[398] Borsa İstanbul Bilgi Notu: 15 Temmuz Darbe Girişiminin Borsa İstanbul'a Etkileri.

Temmuz günü ile 1 Ağustos tarihleri arasında %63,5'ten %62,2'ye gerilemiştir. Bu da yabancıların net pozisyonunda sadece sınırlı bir değişim olduğunu göstermektedir.Borçlanma Araçları Piyasası'nda Borsa İstanbul Kesin Alım Satım Pazarı işlem hacminde darbe girişimi sonrası azalma kaydedilmiş, 18 Temmuz 2016 günü işlem hacmi, bir önceki iş gününe göre %9 artışla 48,4 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. 18-22 Temmuz haftasında bu piyasadaki günlük ortalama işlem hacmi 48,6 milyar TL ile önceki haftaki 46,2 milyar TL düzeyinin de üzerinde gerçekleşmiştir.

Uluslararası kredi piyasalarında risk primi olarak gösterge niteliği taşıyan, Türkiye'nin 5 yıllık ABD Doları cinsi CDS primi (kredi temerrüt takası) 15-22 Temmuz arasında 224,7 baz puandan 275,2 baz puana çıkmıştır.

Darbe girişimi sonrası döviz piyasalarında da çok dalgalı seyirler kaydedilmiştir. 15 Temmuz günü sonunda 2,89 düzeyinde bulunan Dolar/TL kuru, 22 Temmuz günü sonunda 3,07 düzeyine çıkarken, aynı süreçte Euro/TL kuru da 3,20 düzeyinden 3,37 düzeyine yükselmiştir.

18-22 Temmuz haftasında hisse senedi, devlet iç borçlanma senetleri (DİBS) ve repo tarafında yoğun sermaye çıkışı yaşanmıştır. TCMB verilerine göre[399]; yurtdışı yerleşiklerin portföy yatırımlarının, diğer bir ifade ile sıcak paranın piyasa değeri 18-22 Temmuz haftasında 12,3 milyar dolar azalmıştır. Yabancıların portföy yatırımlarının piyasa değerindeki bu azalmanın 8,4 milyar dolarlık kısmı hisse senedi portföyünde, 3,4 milyar dolarlık kısmı da DİBS portföyünde, kalan kısmı da Repo ve Mevduat portföylerinde gerçekleşmiştir. Net nakit değişimine göre ise, yabancıların portföy yatırımlarında 18-22 Temmuz haftasında 523 milyon dolar ve 25-29 Temmuz haftasında ise 415,6 milyon dolar çıkış yaşanmıştır. Yabancıların portföy yatırımlarının piyasa değeri, 25-29 Temmuz haftası yaşanan net çıkışa rağmen hisse senedi fiyatlarındaki artış nedeniyle hafif düzeyde artmıştır. Söz konusu sıcak paranın piyasa değeri, Ağustos ayının ikinci haftasında yükselişe geçmiştir.

Darbe girişiminin ardından 18-22 Temmuz arasında birçok piyasada yaşanan kayıplar, sonraki haftalarda telafi edilmiştir. Toparlanma sürecinde, Türk halkının hain darbe girişimine karşı kenetlenmesi ve birlik içinde hareket edilmesi, Türk ekonomisine dair algıların düzelmesini desteklemiştir. Ayrıca Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında Türk Bankacılık Sektörü'nde Döviz Tevdiat hesaplarının toplam tutarında azalma kaydedilmiştir. BDDK verilerine göre[400] söz konusu 3 ayda döviz tevdiat hesapları toplam tutarında kaydedilen 21,7 milyar TL'ye karşılık gelen azalmanın 18,0 milyar TL'lik kısmı vadeli mevduat/katılım fonu

---

[399] Yurtdışı yerleşiklerin portföy yatırımları verileri, TCMB Haftalık Menkul Kıymet İstatistikleri'nden alınmıştır: http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TCMB+TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Parasal+ve+Finansal+Istatistikler/Haftalik+Menkul+Kiymet+Istatistikleri/ (Erişim tarihi: 27.01.2017)

[400] BDDK Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülteni: http://ebulten.bddk.org.tr/ABMVC/ (Erişim tarihi: 27.01.2017)

hesaplarında gerçekleşmiştir. Döviz kurlarındaki artışa rağmen, döviz tevdiat hesaplarının, yani yabancı para cinsi mevduat/katılım fonu hesaplarının tutarlarındaki azalma, Türk halkının darbe girişimi sonrası döviz satmak suretiyle, Türk Lirası'na destek olduğunu göstermektedir.

2.3.5.2. Darbe Girişimi Sonrası Türkiye Ekonomisi Üzerindeki İkinci Faz Etkiler

23 Eylül'de darbe girişiminin etkileri bahane edilerek acele ve siyasi bir kararla Moody's tarafından Türkiye'nin kredi notunun düşürülmesi, Türkiye ekonomisi üzerindeki ikinci faz olumsuz etkileri tetiklemiştir. 8 Kasım'daki ABD Başkanlık seçimlerini, küresel piyasalardaki beklentilerin aksine Donald Trump'ın kazanması, 9 Kasım 2016 tarihinden başlamak üzere gelişmekte olan ülke piyasalarını olumsuz etkilemektedir. Dolayısıyla, 15 Temmuz Darbe Girişimi ve FETÖ'nün Türkiye ekonomisi ve finansal piyasaları üzerindeki devam eden olumsuz etkisini, 9 Kasım 2016 tarihi itibarıyla ABD Başkanlık seçim sonuçlarının etkilerinden ayrıştırmak çok güç bir hal almıştır.

Uluslararası Kredi Derecelendirme Kuruluşlarının Açıklamaları ve Kararları

Darbe girişiminin ardından uluslararası kredi derecelendirme kuruluşları ve birçok yatırım kuruluşu, Türkiye ekonomisi hakkında çok sayıda rapor ve değerlendirme yayımlamıştır.

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu S&P[401], alelacele bir kararla, başarısız darbe girişiminin ardından artan riskleri gerekçe göstererek 20 Temmuz 2016 tarihinde Türkiye'nin kredi notunu bir basamak düşürerek yatırım yapılabilir seviyenin bir basamak altından (BB+), iki basamak altına (BB) indirmiştir. S&P, Hazine Müsteşarlığımız ile bir sözleşme olmaksızın Türkiye'ye ilişkin kredi değerlendirmesi yapmaktadır.

Öte yandan; Hazine Müsteşarlığımız ile sözleşme yapmış olmalarının yanısıra, Türkiye'yi yatırım yapılabilir seviyede notlandıran Moody's ve Fitch'in Türkiye hakkında aldığı/alacağı kararlar finansal piyasalarda daha etkili olabilmektedir. Fitch, Türkiye'nin yatırım yapılabilir seviyedeki kredi notunu muhafaza etmiştir. Fitch, 19 Ağustos 2016 tarihinde BBB- seviyesindeki ülke kredi notunu teyit ederken, kredi notu görünümünü durağandan negatife çevirmiştir[402]. Moody's ise aşağıda anlatılacağı üzere, çok sayıdaki ve bazen çelişen açıklamalarının ardından not indirimine gitmiştir.

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Moody's, 18 Temmuz 2016 tarihinde başarısız askeri darbenin Türkiye'nin ekonomik büyümesi, karar alıcı kuruluşlar ve dış

[401] https://www.spratings.com/ (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[402] https://www.fitchratings.com/site/pr/1010599 (Erişim tarihi: 27.01.2017)

tamponlar üzerine orta vadeli etkisini değerlendirmek için kredi notunu indirim yönünde izlemeye almıştır[403]. Moody's, 21 Temmuz 2016 tarihindeki açıklamasında Türkiye'de artan tansiyonun zaten düşük olan yatırımcı güvenini daha da düşürebileceğini, doğrudan yabancı yatırımlarını olumsuz etkileyebileceğini ve önümüzdeki 2-3 yıllık süreçte cari açığın finansmanının sağlanmasında büyümeye destek için gerekli yabancı sermaye girişlerini olumsuz etkileyebileceğini belirtmiştir. Ayrıca, darbe girişiminin olası etkilerinin başta tüketim harcamalarındaki olmak üzere Türkiye ekonomisi üzerindeki etkilerinin 2016 yılı 3. ve 4. çeyreklerinde hissedileceğini dile getirmiştir[404].

Moody's, 23 Eylül 2016 tarihinde Türkiye'nin yatırım yapılabilir seviyenin en alt kademesi olan Baa3 seviyesindeki uzun vadeli yabancı para cinsi ülke kredi notunu bir basamak düşürerek Ba1 seviyesine indirmiştir[405]. Moody's, bu not indirimine gerekçe olarak geniş dış finansman yükümlülüklerine yönelik risklerin artmasını ve önceden destekleyici olan kredi temellerindeki (özellikle büyüme ve kurumsal güçteki) zayıflamasını göstermiştir. Ayrıca, Türkiye'deki tahmin edilemeyen politik gelişmelerin ve değişken yatırımcı algısının bir sonucu olarak hassas finansal ve jeopolitik konumunun sürdüğünü, dışsal hassasiyetin yükseldiğini belirtmiştir. Fakat Moody's, bu not indirimi açıklamasından 2 gün önce yaptığı açıklamada, "*15 Temmuz'da yaşanan başarısız darbe girişiminin Türk ekonomisinde yarattığı şokun büyük ölçüde dağılmakta olduğunu ancak Türkiye'nin problemlerinin uzun vadede devam edeceğini*" bildirmiştir. Yine 21 Eylül 2016 tarihinde Moodys'in Ülke Kredi Riski Bölümü Başkanı Alastair Wilson yaptığı açıklamada[406], "*Türkiye'nin kredi notu için devam eden gözden geçirme sürecini gelecek ay tamamlayacaklarını*" belirtmiştir. Buna karşın, gelecek ay beklenmeden, 2 gün içinde alelacele bir siyasi kararla, Moody's Türkiye'nin kredi notunu yatırım yapılabilir seviyenin aşağısına düşürmüştür.

"Türkiye'de yaşanılan olayların çok daha az miktarda bir kısmı başka bir ülkede yaşansa, o ülke ekonomileri ne hale gelirdi?" diye tersten okuma yapıldığında, aslında Türkiye ekonomisinin ne kadar sağlam olduğu görülmektedir. Türkiye, kendisinden çok yüksek seviyelerde notlandırılan pek çok ülkenin geçemeyeceği stres testlerini hayali senaryolar üzerinden değil, bizzat yaşayarak, maruz kalarak başarı ile aşmıştır. Nitekim, özellikle 17-25 Aralık süreciyle beraber türlü türlü kumpas ve manipülasyonlar ile Türkiye'ye ve Türk ekonomisine zarar vermekten hiç geri durmayan FETÖ, darbe girişimi ile de amacına ulaşamayınca; Türk ekonomisine yönelik beklentileri, algılamaları, güven ve itibarı zedelemek

---

[403] https://www.moodys.com/research/--PR_352273 (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[404] https://www.moodys.com/credit-ratings/Turkey-Government-of-credit-rating-768337 (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[405] https://www.moodys.com/research/--PR_354341 (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[406] http://www.reuters.com/article/turkey-economy-moodys-idUSL9N18Y013 (Erişim tarihi: 27.01.2017)

için özellikle yurtdışındaki lobicilik ve karalama faaliyetleri ile her türlü girişimlerine devam etmektedir.

Ülke kredi notumuzun Moody's tarafından Baa3'ten Ba1'e düşürülmesi ile birlikte, ülkemiz finansal varlıkları tam yatırım yapılabilir ülke statüsünü kaybetmiştir. Bu durum, çeşitli uluslararası kurumsal yatırımcıların içtüzükleri gereği artık ülkemize yatırım yapamamaları ve ülkemiz tahvillerinin çeşitli küresel endekslerden çıkarılması gibi sonuçlar doğurarak, piyasalarımızı ve geleceğe dönük borçlanma maliyetlerimiz ile yatırımcı kalitesini olumsuz etkileyecek gelişmelere sebebiyet vermiştir.

23 Eylül'deki not indiriminin ardından Türkiye, gelişmekte olan benzer ülkelere göre olumsuz yönde bir ayrışma göstermiştir. Özellikle, 8 Kasım 2016 tarihindeki ABD seçimlerinin uluslararası piyasalarda sürpriz olarak değerlendirilmesi ve gelişmekte olan ülkelerin bu gelişmeden olumsuz etkilendiği süreçte Türkiye diğer gelişmekte olan ülkelere nazaran daha fazla etkilenmiştir. Darbe girişiminin ilk etkilerini kısa sürede atlatmayı başaran Türkiye ekonomisi, Türkiye hakkında yapılan art niyetli propagandaların etkisiyle yabancı yatırımcılar nezdinde güven kaybına uğramıştır. FETÖ'nün manipülatif karalama faaliyetleri bu süreçte maalesef etkili olmaya devam etmiştir.

2017 yılının Ocak ayı içerisinde döviz kurlarında keskin düzeylerde artışlar gözlenmiştir. 27 Ocak Cuma gününün son saatlerinde; Fitch, Türkiye'nin BBB- olan yatırım yapılabilir seviyedeki uzun vadeli yabancı para cinsi ülke kredi notunu bir basamak düşürerek BB+ düzeyine, yani yatırım yapılabilir seviyenin aşağısına indirmiştir. Aynı gün içerisinde takviminde olmamasına ragmen Türkiye ile ilgili açıklama yapan S&P ise, Türkiye'nin BB olan kredi notunu değiştirmezken, kredi notu görünümünü durağandan negatife çevirmiştir.

Darbe Girişimi Sonrası İkinci Faz Etkilerin Finansal Piyasalara Yansıması

Bloomberg verilerine göre; darbe girişiminden önce 15 Temmuz 2016 günü sonunda 2,89 düzeyinde iken 20 Temmuz gün sonunda 3,09'a çıkan, kredi not indiriminden bir gün önce 22 Eylül 2016'da 2,94 düzeyinde ve 8 Kasım'da 3,16 düzeyinde bulunan Dolar/TL kuru, 2016 yılsonunda (30 Aralık 2016 itibarıyla) 3,53 düzeyine yükselmiştir. 15-22 Temmuz tarihleri arasında 224,7 baz puandan 275,2 baz puana çıkan ve 22 Eylül'de 244,7 baz puan olan Türkiye'nin 5 yıllık ülke CDS primi, 8 Kasım sonunda 264,5 baz puana ve 2016 yılsonunda 273,2 baz puana yükselmiştir. 22 Eylül'de %8,39 seviyesinde bulunan gösterge tahvil faiz oranı, 8 Kasım'da %9,56 ve 13 Aralık'ta %11,14 düzeylerine yükseldikten sonra 2016 yılı sonunda %10,63 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Tablo 8: Seçilmiş Göstergelerin 15 Temmuz 2016 Tarihinden Bu Yana Gelişimi

Açıklama	Tarih	Dolar/TL Kuru	Gösterge Tahvil Faiz Oranı (%)	Türkiye'nin 5 Yıllık CDS Primi (Baz Puan)	Borsa İstanbul Bist-100 Endeksi (Puan)
Darbe Girişimi Öncesi	**15.07.2016**	2,89	8,55	224,7	82.825
Darbe Girişiminden 1 Hafta Sonra	**22.07.2016**	3,07	9,37	275,2	71.738
Darbe Girişiminden 2 Hafta Sonra	**29.07.2016**	2,99	9,14	274,6	75.406
Moody's Kredi Not İndirimi Öncesi	**22.09.2016**	2,94	8,39	244,7	79.796
ABD Başkanlık Seçim Sonuçları Öncesi	**08.11.2016**	3,16	9,56	264,5	76.368
En Güncel Veri	**23.12.2016**	3,51	10,58	270,7	76.972

Kaynak: Bloomberg

Yatırım yapılabilir seviyedeki ülke kredi notunun düşürülmesi ve CDS gibi kredi risk primi göstergelerinin artması, Türk bankalarının yurt dışı piyasalarında borçlanma maliyetlerini artırmakta ve borçlarını daha yüksek faiz oranları ile yenilemelerine sebep olmaktadır.

Darbe Girişiminin Kamu Finansmanı Üzerindeki Etkileri

Hazine Müsteşarlığınca Komisyonumuza sunulan 27 Aralık 2016 tarihli ve 60805253-619 sayılı cevabi yazıda 15 Temmuz Darbe Girişiminin kamu finansmanı üzerindeki etkilerine de yer verilmiştir. Buna göre; darbe girişimi ve kredi not indirimi sonrası, ülkemizin diğer gelişmekte olan ülke piyasalarına göre olumsuz ayrışması sonucunda 7 Kasım 2016 tarihi itibarıyla uzun vadeli tahvil faizlerinde 110-140 baz puana kadar yükselişler kaydedilmiştir. 15 Temmuz-7 Kasım arasında diğer gelişmekte olan ülkelerin yerel para cinsi 10 yıl vadeli tahvil faizlerinde ise yaklaşık 30 baz civarında düşüş olmuştur. Dolayısıyla, 150 baz puan civarında bir olumsuz ayrışma söz konusudur. Benzer eğilim Eurobond faizlerinde ve kur tarafında da görülmektedir.

Tablo 9: 07.11.2016 tarihi İtibarıyla İç ve Dış Borç İtfalarında Gerçekleşen İlave Maliyet

	15.07.2016	07.11.2016	Fark (Baz Puan)
2 Yıl Vadeli Sabit Kuponlu (*)	8.57	9.42	85
5 Yıl Vadeli Sabit Kuponlu (**)	8.92	10.10	118
10 Yıl Vadeli Sabit Kuponlu (***)	9.02	10.38	136
Türkiye 5 Yıl Vadeli CDS	225	269.0	44
Türkiye 10 Yıl Vadeli Eurobond Faizi	3.98	4.91	93
Türkiye 5 Yıl Vadeli Eurobond Spread	245	343	98
Borsa İstanbul BİST Endeksi	82,825	75,705	-7,120
Kur Dolar/TL (****)	2.884	3.170	29

(*) Vade tarihi: 11.07.2018
(**) Vade tarihi: 17.02.2021
(***) Vade tarihi: 11.02.2026
(****) Kur tarihi: 14 Temmuz 2016
Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

19 Temmuz 2016 Salı günü 10 ay vadeli kuponsuz Hazine bonosu ve 5 yıl vadeli kira sertifikası ihracı gerçekleştirilmiştir. 15 Temmuz 2016 tarihli faiz oranları ile karşılaştırıldığında, kuponsuz senette yaklaşık 5,5 milyon TL ve kira sertifikasında yaklaşık 17,6 milyon TL olmak üzere, borçlanmalarda toplamda 23,1 milyon TL tutarında ekstra maliyet oluşmuştur. Benzer şekilde Ağustos ayında gerçekleştirilen 5 yıl ve 10 yıl vadeli sabit kuponlu tahvil ihalelerinde 121,5 milyon TL civarında ekstra maliyetin oluştuğu hesaplanmaktadır. Eylül ve Ekim aylarında ise sırasıyla 182,5 ve 52 milyon TL tutarında ekstra maliyete ulaşılmaktadır.

Kasım ayı ihalelerine bakıldığında ise; ABD seçimleri sonrasında faiz oranlarının 15 Temmuz öncesine göre 200 baz puan yükselmesi, Kasım ayında yapılan ihaleleri üzerinde 500 milyon TL tutarında bir ek maliyet oluşturmuştur. Faizlerdeki 200 baz puan artışın, ABD seçimleri sonrası oluşan 70 baz puanlık kısmını dışarıda tutarsak; ek maliyet tutarı 330 milyon TL olmaktadır. Dolayısıyla, 15 Temmuz Darbe Girişiminin ardından Temmuz-Kasım dönemi iç borçlanmaları fazladan 700 milyon TL maliyet ile gerçekleştirilmiştir.

Öte yandan, dış borç servisleri ve Hazine garantili kredilerden gerçekleştirilen üstlenim, 15 Temmuz tarihinden sonra döviz kurlarının yükselmesi nedeniyle döviz karşılığında daha yüksek tutarda Türk Lirası ödenmesine yol açmıştır. 15 Temmuz sonrası ABD Doları ve Avro kurlarındaki artışa göre 7 Kasım 2016 itibarıyla, devlet borçlarına ilişkin dış borç servisinde oluşan ilave maliyet 266,2 milyon TL olarak hesaplanırken, Hazine Garantili dış borcun üstleniminden kaynaklanan ilave maliyet ise 679.258 TL olup, bahse konu ödemelerden toplam 266,8 milyon TL ilave yük doğmuştur.

Süregelen FETÖ Operasyonlarının Türkiye Ekonomisine Yansımaları

Türkiye FETÖ'ye karşı yürüttüğü yoğun mücadelede büyük bir enerji sarf etmiş ve bu sebeple orta gelir tuzağından kurtulmak için yenilikçilik ve üretim yolunda kullanılması gereken son 3-4 yılda istikrar ve güven ortamına yönelik en büyük saldırıların baş göstermesi nedeniyle çok farklı konularda efor harcamak zorunda kalmıştır. Bu süreçte ekonomi yönünden patinaj durumu yaşanmış, hatta bazı açılardan geriye gitme durumu söz konusu olmuştur.

TCMB'nin ödemeler dengesi verilerine[407] göre; 2013 yılı sonundan sonra azalma eğilimi gösteren cari açığın 12 aylık birikimli tutarı, uluslararası piyasalarda petrol fiyatlarının azalmasının da verdiği destekle 2016 yılı Temmuz ayı sonu itibarıyla 28,8 milyar dolara kadar düşmüştü. Fakat Temmuz ayının ardından, cari açık tarafındaki söz konusu iyileşme eğilimi son bulmuş ve 12 aylık birikimli cari açık tutarı 2016 yılı Ekim ayı sonu itibarıyla 33,8 milyar

---

[407] TCMB Ödemeler Dengesi İstatistikleri: http://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TCMB+TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Odemeler+Dengesi+ve+Ilgili+Istatistikler/Odemeler+Dengesi+Istatistikleri/ (Erişim tarihi: 27.01.2017)

dolara yükselmiştir. 2015 yılı sonunda 1,1 milyar dolar fazla verdiğimiz 12 aylık birikimli enerji hariç cari denge, 2016 yılı Temmuz ayı sonunda 3,3 milyar dolar açık ve Ekim ayı sonu itibarıyla da 9,6 milyar dolar açık vermiştir. Ödemeler dengesi tarafında yaşanan bu bozulmanın temel nedenleri darbe girişimi sonrası olumsuz etkilenen ihracatın azalması ve 24 Kasım 2015 tarihinde Rus uçağının düşürülmesinin ardından 2016 yılında turizm gelirlerinin ve dolayısıyla hizmetler dengesinin azalmasıdır.

2016 yılı Ekim ayı sonu itibarıyla orijinal vadesine bakılmaksızın vadesine 1 yıl veya daha az kalmış dış borç verisi kullanılarak hesaplanan kalan vadeye göre kısa vadeli dış borç stoku, 164,4 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu tutara, 33,8 milyar dolarlık 12 aylık birikimli cari açık tutarı da eklendiğinde, bir yıl içinde ülkemizin ödemekle ya da döndürmekle yükümlü olduğu tutarın 198,2 milyar olduğu anlaşılmaktadır. Önceki yıllarda da söz konusu kaynak yenileme ihtiyacı 200 milyar dolara yakın düzeylerde gerçekleşmiştir. Fakat son yıllarda FETÖ'nin darbe girişimleri ve kumpasları nedeniyle yaşanan pek çok olay, Türk Lirası'nın diğer gelişmekte olan para birimlerinden görece olumsuz ayrışmasına ve dolar cinsi GSYH verisinin gerilemesine yol açmıştır. Gelişmekte olan ülkelerin kırılganlıkları karşılaştırılırken, bir yıl içerisindeki kaynak yenileme ihtiyacı veya 6 aylık ithalatı gibi tutarların döviz rezervlerine oranına ve bütçe açığı, cari açık, dış ticaret açığı ile dış borçlar gibi diğer başka verilerin de GSYH'ye oranına bakılmaktadır. Dolayısıyla, söz konusu oranların paydasında yer alan döviz rezervleri veya dolar cinsi GSYH'deki düşüşler, Türkiye ekonomisi açısından olumsuz bir resim sunulmasına neden olmaktadır.

Merkez Bankası verilerine göre[408]; 15 Temmuz 2016 itibarıyla 122,71 milyar dolar düzeyinde bulunan altın dahil döviz rezervleri, darbe girişiminden sonraki iki hafta azalarak 22 Temmuz itibarıyla 121,43 milyar dolara ve 29 Temmuz itibarıyla 119,72 milyar dolara gerilemiştir. Sonraki haftalarda yükselerek 19 Ağustos itibarıyla 123,48 milyar dolara çıkmış, 23 Eylül'de 121,99 milyar dolar olarak gerçekleşmiş, kredi not indiriminin etkisiyle tekrardan düşüş eğilimine girmiştir. Merkez Bankası'nın altın dahil döviz rezervleri, 2016 yılı sonu (30 Aralık 2016) itibarıyla 106,10 milyar dolar seviyesine düşmüştür.

Ulusal Hesaplar konusunda Avrupa Birliği Yönetmeliklerine (ESA 2010) uygun olarak yapılan revizyon çalışmaları tamamlanmış ve TÜİK 2016 yılı 3. çeyrek GSYH verilerini bu kapsamda yayımlamıştır. Geriye dönük olarak güncellenen bu yeni verilere göre[409] 2013 yılı sonunda 950,4 milyar dolar düzeyinde bulunan Türkiye'nin 12 aylık birikimli GSYH'si, 2016 yılı 3. çeyrek sonu itibarıyla 850,3 milyar dolar düzeyine gerilemiştir. Sonuç itibariyle, üç yıla yakın bir süre içerisinde dolar kurunda yaşanan artışların etkisiyle Türkiye'nin GSYH'si 100,1 milyar dolar azalmıştır. GSYH'de dolar bazında yaşanan bu kayıp, paydasında GSYH'nin

[408] TCMB Elektronik Veri Dağıtım Sistemi, TCMB Bilânço Verileri (http://evds.tcmb.gov.tr/)
[409]TÜİK, Haber Bültenleri, Yıllık Gayrisafi Yurtiçi Hasıla:
www.tuik.gov.tr/ZipGetir.do?id=24921&class=onceki (Erişim tarihi: 27.01.2017)

bulunduğu temel rasyolarda ciddi ölçüde tahribata yol açmaktadır. Sonuç olarak, kırılganlık göstergeleri karşılaştırmalarında Türkiye'nin eli biraz daha zayıflamıştır. Örneğin, yeni GSYH serileri baz alındığında; 2016 yılı ikinci çeyreği sonunda %3,4 düzeyinde gerçekleşen cari açığın GSYH'ya oranı, üçüncü çeyrek sonu itibarıyla %3,8 ve Ekim ayı sonu itibarıyla %4,0 düzeyine çıkmıştır. Yeni GSYH serilerine göre 2016 yılı ikinci çeyreğinde, 2015 yılının aynı çeyreğine göre %4,5 oranında reel büyüme kaydeden Türkiye ekonomisi 2016 yılının 3. çeyreğinde, 2015 yılının aynı dönemine göre %1,8 oranında daralmıştır. Böylece küresel kriz nedeniyle 2009 yılında yaşanan daralmadan bu yana, Türkiye ekonomisi ilk defa küçülmüştür. Geçen yılın aynı çeyreğine göre mal ve hizmet ihracatının %7 azalması, ithalatının %4,3 artması ve yerleşik hanehalkı tüketiminin %3,2 azalması, söz konusu ekonomik daralmada etkili olmuştur.

Son yıllarda döviz kurlarında yaşanan artışlar, enflasyonla mücadeleyi ve fiyat istikrarının sağlanmasını zorlaştırmakta, borçların artmasına yol açmakta, kısaca tüm makroekonomik verilere bir şekilde yansımaktadır. Döviz kurlarında, son aylarda yaşanan keskin oranlı artışların kalıcı olması halinde, ilerleyen aylarda enflasyonda ve diğer birçok makroekonomik göstergede bunun olumsuz yansımaları görülebilir. Yüksek miktarda döviz borcu olan ve gerekli finansal koruma (hedge) tedbiri almayan reel sektör şirketleri, döviz kurlarındaki artışlara bağlı olarak kambiyo zararları yazabilirler.

TÜİK verilerine göre[410] 2016 yılı Temmuz ayında %10,7 oranında gerçekleşen işsizlik oranı, Ağustos ayında %11,3 oranına yükselmiştir. FETÖ kapsamında işten çıkarılanlar nedeniyle Eylül ayında daha da artabileceği düşünülen işsizlik oranı; tarım ve inşaat sektörleri istihdamında yaşanan artışlar sayesinde Eylül'de %11,3 seviyesinde kalabilmiş ama Ekim ayında %11,8 düzeyine yükselmiştir. Mevsimsel etkilerden arındırılmış işsizlik oranı Eylül'de %11,3 iken Ekim'de %11,7 oranına çıkmıştır. Eylül ayında %19,9 düzeyinde bulunan genç nüfusta işsizlik oranı ise Ekim ayında %21,2 düzeyine tırmanmıştır. Özetle, 2016 yılı Ekim ayında işsizlik oranları, istihdam edilenlerin sayısı, işsiz sayısı ve işgücüne katılım oranı gibi işgücü istatistiklerine dair tüm verilerde bir önceki aya göre belirgin bir bozulma kaydedilmiştir.

2.3.5.3. FETÖ Nedeniyle Toplumda Artan Güvensizliğin Ekonomiye Yansımaları

Darbe girişimi sonrasında, FETÖ'nün boyutlarının toplumun her kesiminin tahminlerinden çok daha büyük olması ve ülkenin her kurumunda, kritik olan her yere sızmış bir kripto örgüt olması, darbe girişimi sonrası toplumsal olarak insanların birbirine güven

---

[410] TÜİK, Haber Bültenleri, İşgücü İstatistikleri, www.tuik.gov.tr/ZipGetir.do?id=21575&class=onceki (Erişim tarihi: 27.01.2017)

sorunu yaşamasına neden olmuştur. Söz konusu güven sorununun ekonomiye yansıması, ticareti faaliyetlerin yavaşlaması ve kamu kurumlarındaki işleyişin yavaşlaması şeklinde kendini göstermiştir.

Güvensizlik ve belirsizliğin arttığı böyle dönemlerde ticari faaliyetlerde, kontrat ya da senetler yerine nakit ile işlem yapma tercihi ağırlık kazanmakta ve bu da işlem maliyetlerini artırmaktadır. Bankalar kurumsal kredileri ve KOBİ kredilerini verirken, FETÖ riski nedeniyle aşırı derecede muhafazakar davranmak zorunda kalmıştır. Bunun sonucu olarak; BDDK verilerine göre[411] KOBİ kredileri ve tüketici kredileri Temmuz ayında azalırken, kurumsal ticari krediler ise Ağustos ayında hafif ölçüde de olsa azalmıştır. Bankacılık sektöründe kredilerin azalması çok rastlanan bir durum değildir. Darbe girişiminin ardından, kredilerin yıllık artış hızında hafif bir azalma kaydedilmiştir. Gelinen noktada, Ekim ayı sonu itibarıyla kurumsal ticari kredilerdeki yıllık artış oranı hala %10 düzeyinin üzerinde kalırken, KOBİ kredilerinin ve tüketici kredilerinin yıllık artış oranları 2016 yılı Temmuz ayı ile birlikte %7 düzeyindeki enflasyon oranının bile altına düşmüş ve sonraki aylarda bu seviyelerde bulunmaya devam etmiştir. Kredilerde enflasyon oranının altında kalan bir yıllık artış oranına reel anlamda artış demek çok mümkün değildir.

Sadece kredilerin azalması ya da yıllık artış hızının yavaşlaması olarak bakılamayacak bu gelişmeler, ekonomik aktivitenin zayıflamasına ve refah kaybına yol açmaktadır. 2016 yılı üçüncü çeyreğinde, 2015 yılının aynı çeyreğine göre reel olarak %1,8 daralan GSYH, nominal olarak 23,4 milyar TL artsa da dolar bazında nominal olarak 3,73 milyar dolar azalmıştır.

Diğer taraftan, darbe girişimi sonrası kurumların mesailerinin önemli bir kısmını FETÖ ile mücadeleye ayırmak durumunda kalması, kurumsal zafiyet tartışmalarını ön plana çıkarmıştır. FETÖ aynı zamanda kripto bir casusluk örgütü olduğu için, insanların aynı kurumda birlikte çalıştıkları ve hiç tahmin etmedikleri bazı kişilerin kripto FETÖ'cü çıkması ve memuriyetten çıkarılmaları nedeniyle devlet kurumlarında insanlar birbirlerine şüpheyle yaklaşabilmektedir. Diğer taraftan; FETÖ mensuplarının, bu süreçleri daha da karıştırmak için dışarıdan asılsız ihbarlarda bulunduğu yönünde iddialar bulunmaktadır.

Devlet bürokrasisinde şüphe ve güvensizlik işleri yavaşlatır. Hatta; güvensizliğin yoğunluğunun derecesine ve hakim olduğu sürenin uzunluğuna göre, işleri durdurma noktasına getirebilir. Nitekim, Türk bürokrasisinde FETÖ'nün oluşturduğu zafiyet ve artan soruşturmalar, bazı kurumlarda işleyen süreçleri epeyce yavaşlatmıştır. Öte yandan, FETÖ'cülerin ayıklanması ile daha az personel ile daha etkin çalışmalar yapabilen kurumlar da bulunmaktadır.

---

[411] BDDK, Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülten: http://ebulten.bddk.org.tr/ABMVC/ (Erişim tarihi: 27.01.2017)

Özetle, darbe girişimi sonrası kurumlarda yaşanan sıkıntılar, uluslararası kredi derecelendirme kuruluşları ve yabancı yatırım kuruluşlarının raporlarında "*kurumsal zafiyet*" adı altında dile getirilmektedir. Diğer yandan FETÖ'nün yurt dışında yürüttüğü lobi faaliyetleriyle kurumlardaki sorunlar gerçekte varolandan daha fazlaymış gibi gösterilmektedir.

Üreticilerin ve tüketicilerin 'bekle ve gör' duruşunda bulunduğu, turizm gelirlerinin ve yurtiçi ekonomi güveninde düşüşlerin yaşandığı bir konjonktürde ekonomik aktivite de bundan olumsuz yönde etkilenmektedir. Buna karşın, bankacılık sektörü ve şirketlerin belirsizliklere karşı 2000'li yıllara kıyasla daha dayanıklı olduğu piyasa oyuncuları tarafından da ifade edilmektedir.

BDDK tarafından Komisyonumuza sunulan 21 Aralık 2016 tarihli ve 90102173-645[21473]-E.20814 sayılı cevabi yazıda bankacılık sektörümüzün güçlü yapısına vurgu yapılırken aşağıdaki ifadelere yer verilmiştir:

"*Mevcut veriler değerlendirildiğinde ve sonraki dönemlerde ortaya çıkabilecek olası etkileri göz ardı edildiğinde, meşum darbe girişimi öncesinde olduğu gibi sonrasında da bankacılık sektörümüzün, finansal sağlamlık göstergeleri güçlü bir görünüm arz etmektedir. Kredilerin takibe dönüşüm oranı, likidite göstergeleri, yabancı para pozisyonu, kaldıraç oranı makul düzeylerde seyretmekte, sermaye yeterliliği rasyosu uluslararası standartların öngördüğü asgari düzeyin oldukça üzerinde bulunmaktadır. Nitekim Haziran 2016 itibarıyla %15,9 olan sermaye yeterliliği rasyosu son dönemde yaşanan tüm olumsuz koşullara rağmen Ekim 2016 itibarıyla %16'ya yükselmiş, kredilerin takibe dönüşüm oranı da Haziran 2016 itibarıyla %3,3 olan seviyesini Ekim 2016 itibarıyla da korumuştur. Ülkemiz, sağlam temeller üzerine oturduğu küresel kriz ve artçı şoklarında kanıtlanmış, dinamik ve potansiyeli yüksek bir bankacılık sektörüne sahip olup, Kurumumuz da sektörün denetim ve gözetimini etkin bir şekilde sürdürmektedir. Yüksek aktif kalitesi, güçlü özkaynak yapısı, nitelikli işgücü, yüksek teknolojik gelişmişlik düzeyi, kriz tecrübesi ve uluslararası düzenlemelere uyumu, bu potansiyel ve dinamizm ile birleştiğinde, tüm hain girişimlere ve küresel ekonomik belirsizliklere rağmen, Türk bankacılık sektörünün, orta ve uzun vadede uluslararası arenada yerini daha da yukarılara taşıyacağı açıktır*."

2.3.6. Darbe Girişiminin Uluslararası İlişkilerimiz Üzerindeki Etkileri ve Darbe Girişimine Karşı Uluslararası Alanda Alınan Tedbirler

15 Temmuz 2016 gecesi darbe girişimine karşı Dışişleri Bakanlığınca dış teşkilata ilk genelge, gece yarısı saat 01:50'de çekilmiştir. Genelgede, silahlı kuvvetler içinde yuvalanmış münferit bir grubun kalkışmaya yeltendiği, bunların en kısa zamanda alt edilecekleri

bildirilerek, dış temsilciliklerimize Dışişleri Bakanlığından gelmeyen hiçbir beyan, bildiri veya bilginin dikkate alınmaması talimatı verilmiştir.

15/16 Temmuz sabaha karşı, darbecilerin amaçlarına ulaşamadığının kaydedildiği bir açıklama metni, farklı dillerde tercümeleri ile birlikte dış temsilciliklerimize gönderilmiştir. Açıklama metninin tüm sosyal medya araçları da kullanılmak suretiyle yabancı kamuoyuna en geniş şekilde duyurulması sağlanmıştır.

16 Temmuz'da, ayrıca tüm Teşkilata, TBMM Genel Kurulu Olağanüstü Toplantısı'nda Meclis'te temsil edilen siyasi partiler tarafından kabul edilen Ortak Bildiri ve İngilizce çevirisi, yurtdışında yapılacak bilgilendirme faaliyetlerinde istifadeleri için Dışişleri Bakanlığı tarafından tüm dış teşkilata gönderilmiştir.

Türk demokrasisi, seçilmiş hükümet ve anayasal rejimime yönelik bu en büyük saldırının ardından, hükümet 111 ülke ve 6 uluslararası kuruluştan destek mesajları almış, halkımızın darbeye karşı durarak verdiği demokrasi dersi uluslararası kamuoyunun takdirini kazanmış, 30'u aşkın ülkeden devlet erkânı ve uluslararası kuruluş yetkilileri, dayanışmalarını ortaya koymak amacıyla ülkemizi ziyaret etmişlerdir.

20 Temmuz'da, darbecilerin darbe teşebbüsü sırasında devlet kurumlarını ve vatandaşlarımızı hedef alan terör eylemlerini gösteren videoların linkleri, Temsilciliklerimizce düzenlenebilecek basın toplantılarında ve facebook, twitter gibi sosyal medya vasıtalarıyla en geniş biçimde yayılmasını teminen yararlanmaları için tüm dış misyonlara gönderilmiştir.

27 Temmuz'da, Anadolu Ajansı'nın hazırladığı, darbe girişiminin kronolojisini ve darbe girişimi sonrası tepkileri ele alan *"Dakika Dakika FETÖ'nün Darbe Girişimi"* broşürünün linkleri tüm Dışişleri Bakanlığı Teşkilatı ile paylaşılmıştır.

3 Ağustos'ta, tüm Teşkilata, 15 Temmuz Darbe Girişimine ilişkin *"July 15:Gulenist Coup Attempt"* isimli çalışma bilgilendirme faaliyetlerinde ve temaslarında istifadeleri için iletilmiştir.

22 Ağustos'ta, 15 Temmuz Darbe Girişimi ve FETÖ hakkında İngilizce bir *"power point"* sunumu hazırlanarak tüm teşkilatımızla paylaşılmıştır.

24 Ağustos'ta, ülkemizdeki yabancı misyon şeflerine Ankara'da FETÖ yapılanması hakkında yabancı Büyükelçiliklere verilen brifingde kullanılan konuşma notu tüm Dış Teşkilatla paylaşılmıştır.

24 Kasım'da Türkiye'de yürütülen soruşturmalar ve basına yansıyan ifadeler çerçevesinde FETÖ hakkında hazırlanan yeni bir bilgi notu dış temsilciliklerimize iletilerek temaslarında yararlanılması talimatı verilmiştir.

2.4. FETÖ'NÜN DARBE GİRİŞİMİNE KARŞI ALINAN TEDBİRLERE KARŞI YURTİÇİ VE YURTDIŞINDA GÖSTERDİĞİ DİRENÇ

Fetullahçı Terör Örgütünün 15 Temmuz Darbe Girişiminin başarısız olmasından sonra faaliyetlerine son vermediği, yeniden toparlanabilmek için yurt içinde ve dışında faaliyet göstermeye devam ettiği ve örgüte yönelik alınan tedbirlere karşı bir direnç geliştirmeye çalıştığı görülmektedir. Bu kapsamda örgütün yurt içinde ve dışında örgütsel dayanışma çalışmalarına ağırlık verdiği, özellikle yurt dışında Türkiye'ye karşı propaganda faaliyetlerine hız verdiği, deşifre olmamak için gizlilik tedbirlerini artırdığı, bu çerçevede yurt içinde ve dışındaki organizasyonlarını farklı adlar altında gösterdiği ve güvenlik kurumları başta olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarına siber saldırılar düzenlediği tespit edilmiştir.[412]

2.4.1. Darbe Girişimi Sonrası Alınan Tedbirlere Karşı Örgütün Yurtiçinde Gösterdiği Direnç

Örgüt elemanlarının yıllarca kendini başarılı bir istihbaratçı gibi kurumların içinde gizleyebilmesi ve yurtdışındaki faaliyetlerinin kapsamı dikkate alındığında bu yapıyla mücadelede zorluklarla karşılaşılacağı açıktır. Örgüt içi propagandaya bakıldığında, örgütün kendisine karşı alınan tedbirlere direnç gösterme niyet ve gayretinde olduğu anlaşılmaktadır.

İçişleri Bakanlığınca Komisyonumuza sunulan 27 Aralık 2016 tarih ve 2214254 sayılı cevabi yazıdan, örgütün son dönemlerde kendilerine yönelik güvenlik güçlerince gerçekleştirilen operasyonlar neticesinde;

- Devlet kurumlarında etkin konumda olan kadrolarındaki dağılması ile birlikte gücünü kaybetmeye devam edeceği,
- Gizliliğe azami önem vererek, izlerini kaybettirme ve/veya strateji değiştirmek suretiyle diğer dini grupların içine sızmaya çalışarak çekirdek yapıyı yeniden oluşturmaya çalışacakları,
- Devlet kadrolarında ulaşılamayan gizli hücreleri vasıtasıyla, devlet gizliliği içeren bilgilerin elde edilmesine ve kendi amaçları doğrultusunda kullanmaya, şantaj, tehdit vb. yollarla üst düzey bürokratlar üzerinde baskı oluşturmaya çalışabilecekleri ve/veya elde edilen bilgileri yabancı misyonlara aktarmak suretiyle ülkemizi uluslararası alanda zor duruma düşürebilecekleri,
- Gelir kaynaklarında [Kamu kaynaklarından (borsa spekülasyonları, devlet ihaleleri, teşvikler, hibeler), iş adamlarından (şantaj, tehdit vb.), gönüllülük esasına dayanan (himmet, kurban bağışı vb.), örgüt güdümündeki kuruluşlardan (şirket, holding, banka, vakıf, dernek), eğitim faaliyetlerinden (dershaneler, özel okullar, öğrenci

[412] İçişleri Bakanlığınca Komisyona sunulan 27 Aralık 2016 tarih ve 2214254 sayılı cevabi yazı.

yurtları vb.), basın yayın organlarından ve STK'lardan elde edilen gelirler.] yaşanan büyük düşüş nedeniyle, olası operasyonlara maruz kalmamak için isim ve tabela değiştirmek veya devretmek suretiyle örgüt bağlantısı yokmuş gibi gösterme yoluna gidecekleri,

- Devlet kurumlarında ve güvenlik birimlerinde kaybettiği etkinliğini kazanmaya yönelik veya hâlihazırda bu alanlarda tespit edilen örgüt mensuplarının devam eden dava süreçlerini lehlerine sonlandırmaya yönelik girişimlerinde bulunabilecekleri,
- Şüpheli durumda ve/veya örgütsel bağı ortaya çıkmış mensupları ile kuruluşlarının sermayelerini yurtdışına çıkarmak için legal/illegal girişimlerde bulunacakları,
- Mevcut potansiyellerini korumak ve örgütteki panik havasını gidermek amacıyla örgütün içinde bulunduğu sürecin geçeceği, tekrar eski güçlerine kavuşacakları ve kendilerine karşı mücadele eden kişilerden hesap soracakları şeklinde propaganda yapmaya devam edecekleri,
- Türkiye'nin başta Suriye iç savaşı olmak üzere dış siyasetini kendisi için propaganda malzemesi yaparak, Türkiye karşıtı ülkeler ve yasadışı örgütler ile işbirliği içerisine girebileceği,

Değerlendirilmektedir.

Aynı yazının incelenmesinden, ayrıca;

- Örgütün gerek yurtiçinde gerekse yurtdışında sosyal medyanın yanı sıra örgüt güdümündeki basın/yayın araçlarıyla FETÖ'ye yönelik yapılan operasyonların haksız ve mesnetsiz olduğu, masum insanların sindirilmeye çalışıldığı yönünde propaganda yapıldığı,
- Deşifre olmamış örgüt mensuplarının örgütsel gizlilik içerisinde toparlanma arayışlarını sürdürdüğü,
- Haklarında adli/idari işlem yapılan kamu personeli ve ailelerinin mağdur edildikleri teması üzerinden siyasiler ve yetkililer üzerinde baskı, kamuoyu üzerinde zihinleri bulandırma şeklinde algı yönetimi uygulamaya çalıştıkları,
- Tutuklu/hükümlü olanların ailelerine maddi yardım yapılarak sahipsiz olmadıklarını ve hala örgütün aktif olduğunu kanıtlamaya çalıştıkları,
- Cezaevlerinde bulunan örgüt mensuplarının gizli haberleşme (not, mektup gönderme vb.) yöntemleri ile bağlarını koparmamaya ve tekrar organize bir şekilde hareket etmeye çalıştıkları,
- Sosyal medya üzerinden geçici bir süreliğine ülkeyi terk ederek (hicret) ve/veya başka ülkelere iltica taleplerinde bulunarak ülkemizin hukuksuz ve yaşanmaz bir ülke olduğu imajını yerleştirmeye çalıştıkları,

- Mazlum Müslüman imajıyla, kendilerinin PKK/KCK terör örgütü ile aynı kategoride değerlendirilmelerinin hata olduğu algısının yaratılmaya çalışıldığı,
- Sosyal medya üzerinden açıklamalarda bulunan ve anlatımlarında haklılık iddialarını din üzerinden bir zemine oturtmaya çalışan Gülen'in yaşananlardan sorumlu tuttuğu hükümeti üstü kapalı tehditlerde bulunarak uluslararası kamuoyunda ülkemizi zor durumda bırakmaya çalıştığı,
- Kamu kurumlarının internet ağlarına yönelik siber saldırılar düzenlendiği,

Anlaşılmıştır.

Ayrıca Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından Komisyonumuza sunulan 22.05.2017 tarihli ve 50-97549206 sayılı cevabi yazıya göre FETÖ/PDY yurt içinde;

- Deşifre olmamış örgüt üyelerinin korunabilmesi amacıyla yüz yüze görüşmelerin yasaklanması talimatına binaen akıllı telefonlar üzerinden internet tabanlı güvenli haberleşme uygulamalarını kullanmaktadır.
- Tabanını motive etmek amacıyla internet tabanlı farklı iletişim kanalları üzerinden moral/motivasyon mesajları göndermekte, söz konusu mesajlarda "her şeyin değişeceği, kısa vadede ülkede ciddi olaylar ve ekonomik kriz yaşanacağı, ikinci bir darbe ve/veya Devlet büyüklerine suikast girişiminde bulunulacağı" gibi iddiaları paylaşmaktadır.
- Örgüt mensuplarının cezaevinde uygulayacakları "hareket tarzı" hakkında yönlendirmelerde bulunmakta, cezaevlerinde örgütsel hiyerarşi tesis ederek, örgütsel disiplinin/düzenin devamına çalışmaktadır.
- BYLOCK nedeniyle gözaltına alman örgüt mensuplarını ne şekilde ifade verecekleri ve sorulan soruları nasıl cevaplayacakları konusunda talimatlandırmaktadır.
- Devlet kurumlarında çalışan ve açığa çıkmamış örgüt mensuplarını korumak amacıyla, bu kişilerin FETÖ/PDY karşıtı tutum sergilemeleri ve darbe karşıtı ifadeler kullanmaları yönünde uyarılarda bulunmaktadır.
- Farklı dini motifli yapılanma ve toplulukların içerisine gizlenmeye/kamufle olmaya uğraşmaktadır.
- Diğer terör örgütleriyle işbirliği arayışlarını arttırmaktadır.
- Örgüt okullarında görev yapan öğretmen ve sorumlu düzeydeki şahısların, okulların kapatılması akabinde, örgütsel bağlılığın/ilişkilerin devam etmesi açısından eski öğrenciler ve aileleri ile irtibatlarını devam ettirmelerini sağlamaktadır.
- Yakalanma ihtimali bulunan örgüt mensuplarını yurtdışına kaçmaya teşvik etmektedir.
- Kesilen finans kaynaklarını ikame etmek amacıyla yurtdışından para transfer etmeye çalışmaktadır.

- Sosyal medya üzerinden toplumsal huzursuzluk meydana getirmeye matuf paylaşımlarda bulunmakta ve profesyonel bir psikolojik harekât çalışması yürütmektedir.

2.4.2. Darbe Girişimi Sonrası Alınan Tedbirlere Karşı Örgütün Yurtdışında Gösterdiği Direnç

Yurtdışında FETÖ'ye karşı faaliyetler genel olarak, örgütün iç yüzünün ve gizli hedeflerinin muhataplara aktarılması ve örgütün bu ülkelerdeki faaliyetlerinin durdurulmasının sağlanmasına yönelik çalışmalar şeklinde gerçekleştirilmektedir.[413]

Daha önce mevcudiyetinin olmadığı ülkelerde, son dönemdeki süreçte de varlık göstermeyen FETÖ'nin, bölgesel düzeyde etkinliğinin azaldığı ve yerel makamlar nezdinde itibar kaybettiği bazı ülkelerde, sorumlu düzeydeki personelini başka ülkelere kaydırdığı tespit edilmektedir.

Örgütün eğitim kurumları, kültürel görünümlü dernekler ve işadamları dernekleri aracılığıyla yurtdışında sürdürdüğü yapılanması, bölgeden bölgeye ve kısmen ülke bazında değişen görünürlükte mevcudiyetini devam ettirmekle birlikte, Türkiye Cumhuriyet Devletinin girişimlerinin etkisiyle eski güç ve etkinliğinden uzaklaşmış ve çok düşük profilde etkinlik gösterme dönemine girmiştir.

Örgüt, imkan bulduğu ülkelerde kendi basın yayın faaliyetlerini sürdürmekte, kendi medyasının yeterli hinterlandının bulunmadığını değerlendirdiği ülkelerde ise yerel basınla geliştirdiği yakın ilişkiler çerçevesinde istediği yönde yayınlar/makaleler/haberler yayınlatma yoluna gitmektedir. Genel itibariyle örgütün basın ve sosyal medyadaki faaliyetleri kapsamında, önce büyük ülkelerdeki itibarlı gazetelerde yayınlattığı bir makaleyi, daha sonra Afrika başta olmak üzere, dünyanın çeşitli ülkelerindeki medyada da yayına verdiği gözlemlenmektedir.

Medya yoluyla yapılan propaganda faaliyetlerinin yanı sıra örgüt, kurmuş olduğu çeşitli STK ve şirketler aracılığıyla, ülkenin şartlarını göz önünde bulundurmak suretiyle siyasetçiler, dini liderler, kanaat önderleri, aşiret/kabile reisleri ve bürokratlar nezdinde lobicilik faaliyetlerinde bulunmakta ve ülke yönetiminde etkin kişiler üzerinde örgüt lehinde kamuoyu oluşturmaya özel önem atfetmektedir.

Örgütle iltisaklı okulların, iyi bir eğitim sistemi bulunmayan ve alternatif model geliştirilemeyen yerlerde faaliyetlerini sürdürdüğü tespit edilmiştir. Öte yandan, örgüt eskiden beri faal olduğu ve iyi tanıdığı ülkelerde, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin girişimleri

---

[413] FETÖ'nün yurtdışındaki gücünün azaltılmasına yönelik olarak alınan tedbirler konusunda ayrıntılı bilgi için bu raporun 2.2.5. ve 2.3.6. numaralı bölümlerine bakılabilir.

neticesinde resmi makamlarca kapatılan okullarını, içinde bulunulan ülkenin vatandaşları adına kurulan şirketler aracılığıyla yeniden açmak suretiyle kanunların etrafından dolaşabilmektedir.

Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından Komisyonumuza sunulan 22.05.2017 tarihli ve 50-97549206 sayılı cevabi yazıya göre FETÖ/PDY yurt dışında;

- Faaliyet gösterdiği ülkelerde mevcudiyetini koruyabilmek amacıyla siyasi temaslarda bulunmakta ve örgütün "darbe girişimi ile bir bağlantısı olmadığını" ileri sürmektedir.
- Darbe girişimi sonrasında örgüte karşı yürütülen soruşturmaları ve görevden almaları, dış basında ülkemiz aleyhinde gündem yaratabilecek şekilde yansıtmaya ve mağdur edildiği algısını oluşturmaya çalışmaktadır.
- Örgütü ılımlı İslam çerçevesinde faaliyet yürüten "Sivil Toplum Hareketi" gibi lanse etmeye yönelik propaganda yapmaktadır.
- F. Gülen'in farklı ülkelerin basın yayın organlarına röportaj vermesini sağlamakta, ABD, NATO ve AB'ye, demokrasiye dönülmesi ve darbe girişiminin araştırılmasına yönelik uluslararası bir komisyon kurulması için ülkemize baskı uygulanması çağrısı yapmaktadır.
- BM, AİHM gibi uluslararası kuruluşlara "mağdur edildikleri" iddiasıyla başvuruda bulunmaktadır.
- Sıkıntı yaşadığı ülkelerdeki malvarlıklarını ve kişileri örgüte müzahir başka ülkelere kaydırmakta ya da söz konusu ülkelerdeki mal varlıklarını güvendiği kişilere devretmektedir.
- Türkiye'den kaçan örgüt mensuplarına gittikleri ülkelerdeki üyeler tarafından sahip çıkılmasını sağlamaktadır.
- Örgüte ait olduğu bilinen eğitim kurumlarını görünürde devretmekle birlikte arka planda kontrol etmeyi sürdürmektedir.
- Mevcut basın-yayın organlarının faaliyetlerine son vererek, bir taraftan "mağdur edildiği" algısını yaymak için uğraşmakta, diğer taraftan ise yeni kurduğu basın-yayın organları aracılığıyla propaganda çalışmalarına devam etmektedir.
- Terör örgütlerinin yanı sıra Türkiye aleyhtarı güç odakları, lobiler ve diasporalarla işbirliğine yönelik ilişkiler geliştirmektedir.

2.4.2.1. FETÖ Bağlantılı Okullara İlişkin Gelişmeler

15 Temmuz Darbe Girişiminden önce yurtdışında kâin FETÖ iltisaklı okulların faaliyetlerinin durdurulmasına yönelik olarak Dış Temsilciliklerimizce ilgili ülke makamları nezdinde girişimler yapılmıştır. Bu girişimler 15 Temmuz darbe teşebbüsü sonrasında yoğunlaştırılarak sürdürülmektedir. Birçok ülkede girişimlerimiz sonucunda somut neticeler alınmaktadır. Örneğin, Gambiya 15 Temmuz Darbe Girişimi öncesinde, Azerbaycan, Libya,

Ürdün, Somali ve Sudan ise darbe girişimi sonrasında ülkelerinde mukim FETÖ bağlantılı okulları kapatmış, Gine'deki okullar Ekim 2016'da, Çad'daki okullar ise Kasım 2016'da Maarif Vakfı tarafından devralınmıştır. Pakistan'daki okulların yönetimine Pakistan tarafınca el konulmuş, yönetim kuruluna Pakistanlı idareciler atanmıştır. Maarif Vakfı tarafından Pakistan'da bir temsilci görevlendirilmiş olup, Vakfın Pakistan'da faaliyet göstermesi için yapması gereken başvuru süreci tamamlanmıştır. Okullar konusunda Türkiye Cumhuriyetinin önceliği, söz konusu okullarda eğitim gören öğrencilerin mağduriyetinin engellenmesidir. FETÖ bağlantılı okulların akıbetine ilişkin hususları ele almak üzere Milli Eğitim Bakanlığı ve Maarif Vakfı yetkilileri tarafından çeşitli ülkelere ziyaretler gerçekleştirilmektedir.

Bazı ülkelerle ise FETÖ iltisaklı okullara yönelik alınabilecek tedbirlerin ilgili ülkelerin eğitim konularından sorumlu yetkililerince oluşturulacak ortak komisyonlarda ele alınması hususunda mutabakata varılmıştır. Pek çok ülke okulların faaliyetlerinin durdurulmasına yönelik tedbir alınması taahhüdünde bulunmuş olup bu konuda dış temsilciliklerimizin temas ve girişimleri yoğun şekilde sürdürülmektedir.

2.4.2.2. FETÖ İltisaklı Şirketler ve Derneklerle İlgili Gelişmeler

FETÖ'nün şirketler ve işadamları dernekleri gibi ekonomik kuruluşlar aracılığıyla yurtdışında yürüttüğü ticari faaliyetler Dış Temsilciliklerimizce ilgili kurumlarımızla eşgüdüm içerisinde yakından takip edilmekte olup, FETÖ iltisaklı şirket ve derneklerin ülkemizi temsil etmelerinin mümkün olmadığı hususu tüm Büyükelçiliklerimizce düzenli olarak bulundukları ülkelerdeki resmi makamların dikkatine getirilmektedir.

Bu bağlamda, anılan şirket ve derneklerin uluslararası terörizmin finansmanına katkıları ve yasadışı ticari faaliyetleri aracılığıyla bulundukları ülkelere karşı oluşturdukları tehdit hakkında yabancı muhataplarımız bilgilendirilmektedir. 15 Temmuz Darbe Girişimi sonrasında ülkemizin yürütmekte olduğu kapsamlı mücadele sonucunda, yurtdışında faaliyet gösteren FETÖ iltisaklı şirket ve işadamları derneklerinin görünürlükleri ve etkinliklerinin azaldığı gözlemlenmekle birlikte, FETÖ'nün ticari varlığının merkezinde esasen eğitim alanında elde ettikleri gelirin yer aldığı dikkat çekmektedir.

2.4.2.3. FETÖ İltisaklı Yüksek Okulların Kapatılması Sürecinde Yabancı Öğrencilerin Durumu

YÖK'ten alınan bilgilere göre, kapatılan vakıf yükseköğretim kurumlarındaki yabancı uyruklu öğrencilerin koordinatör üniversitelere ve (bu öğrencilerin kayıtlı oldukları programların koordinatör üniversitelerde bulunmadığı hallerde) diğer yükseköğretim kurumlarına yerleştirilme işlemleri tamamlanmış, yerleştirilen ve ülkemize girişte sıkıntı yaşayan yabancı öğrencilerden, haklarında FETÖ bağlantılarıyla ilgili adli soruşturma veya

kovuşturma bulunmayanların eğitim haklarının 2017-2018 eğitim-öğretim dönemi boyunca saklı tutulması kararlaştırılmıştır. Öte yandan, çeşitli yükseköğretim kurumlarına yerleştirilmekle birlikte, kapatılan üniversitelerde burs, barınma v.b. destek almakta iken, bu destekten mahrum kalan ve öğrenimlerini sürdüremeyecek hale gelen yabancı öğrencilerin durumunun Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığı eşgüdümünde mahallinde Valilikler başkanlığında oluşturulacak komisyonlar marifetiyle çözüme kavuşturulması Bakanlar Kurulunda kararlaştırılmış, Büyükelçiliklerimiz ve Başkonsolosluklarımız bu konuda yöneltilebilecek talepler bağlamında bilgilendirilmiştir.

15 Temmuz 2016 silahlı darbe girişiminin ardından ülkemizde alınan tedbirler bağlamında akademik camiayı ilgilendiren karar ve uygulamalara ilişkin olarak yabancı ülkelerdeki, özellikle Avrupa ülkelerindeki üniversiteler ve/veya üniversite birliklerince söz konusu karar ve uygulamaları eleştiren, haksız ithamlar içeren açıklama ve duyurular yayınlanmış, dış temsilciliklerimize mektup ve e-posta mesajları iletilmiştir. Dış temsilciliklerimizi muhatap mektup ve mesajlara gerekli yanıtlar verilmiştir.

Alınan bilgilere göre, YÖK, Avrupa Üniversiteler Birliği, Avrupa Birliği, Bologna Süreci Grubu, Türk-Amerikan Bilim İnsanları ve Akademisyenler Birliği gibi 116 uluslararası kuruluşa bu mahiyette mektuplar göndermiş, Üniversitelerarası Kurul üyeleri, Rektörler, TÜBİTAK ve TÜBA'dan da işbirliği içinde oldukları kurum ve kuruluşlarla bu mektupları paylaşmalarını istemiş, YÖK temsilcileri ve rektörlerden oluşan heyetleri ilgili uluslararası akademik kuruluşlarla temaslarda bulunmak üzere yurtdışında görevlendirmiştir.

Yurtdışında FETÖ iltisaklı üniversite ve kürsü/araştırma merkezi/enstitü v.b. yapıların tespiti ile bunlara karşı gereken tedbirlerin alınması amacıyla, Dışişleri Bakanlığımızca dış temsilciliklerimiz ve ilgili kurumlarımızla istişare içinde çalışmalar başlatılmış olup bu çalışmalar devam etmektedir.

2.4.3. Darbe Girişimine Karşı Alınan Tedbirlere Karşı FETÖ'nün Yurtiçi ve Yurtdışında Gösterdiği Direncin Ekonomik Yönü

Darbe girişimi sonrasında çok sayıda ekonomik önlemler alınmıştır. Kanun Hükmünde Kararnameler sayesinde, birçok alanda hızla tedbirler alınmış, örgütün alınan bu tedbirlere karşı yurt içindeki direnci ve bu tedbirleri etkisizleştirme çabaları pek etkili olamazken, yurt dışında çok sayıda ülkede örgütlendiği için kendi açılarından ölüm-kalım savaşı olarak gördükleri bu mücadelede lobi faaliyetleri ile Türkiye'yi itibarsızlaştırmak için karalayıcı propaganda faaliyetlerini sürdürmüştür. Bu kapsamda örgüt, Türkiye ekonomisi ile ilgili olarak uluslararası yatırımcıların kafasının karışması, beklenti ve algılamalarının kötüleşmesi için her türlü manipülasyonu yapmaktan geri durmamıştır.

2.4.3.1. Darbe Girişimi Tedbirlerine Karşı FETÖ'nün Ekonomi Alanında Yurtiçinde Gösterdiği Direnç

Ankara Çatı İddianamesinin[414] 9. Bölümünde Fetullahçı (Paralel Devlet Yapılanması) Terör Örgütünün Mali Yapısı başlığı altında da verildiği üzere; FETÖ mensupları Türkiye'deki mal varlıklarına el konulmasını önlemek için şirketleri ve mal varlıklarını başkalarına devretme ve hızla paraya dönüştürme girişimlerinde bulunmuştur. Örgütün okulları, önceden kâr amacı güden şirketler tarafından işletilirken; denetimi daha zor ve ceza muhakemesine göre kayyım atanması mümkün olmayan vakıflara devretme girişimleri olmuştur. FETÖ mensuplarının bu girişimleri büyük ölçüde, 17-25 Aralık süreci sonrasında kademeli olarak 15 Temmuz Darbe Girişimine kadar devam etmiştir.

15 Temmuz Darbe Girişiminin başarısız olmasının ardından, 29 Temmuz 2016 Cuma günü Resmi Gazete'de yayımlanan "*Suç Gelirlerinin Aklanmasının Ve Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Kapsamında İşlemlerin Ertelenmesine Dair Yönetmelik*" kapsamında FETÖ mensubu oldukları değerlendirilen kişiler ve darbe girişimine katılan askerlerin olduğu diğer bir liste bankalara iletilmiş ve bu kişilerin bankacılık işlemlerine sınırlama getirilmiştir.

Darbe girişiminin ardından 18 Temmuz – 29 Temmuz tarihleri arasında, söz konusu Fetö'cü listelerinde yer alan kişilerin herhangi bir para transferi ya da benzer bir işlem yapıp yapmadıkları ayrıntılı olarak bilinmemektedir. 22-29 Temmuz haftasında, Dolar/TL kurundaki düşüşe karşın, gerek TL cinsi gerekse yabancı para cinsi mevduatlarda bir miktar azalma kaydedilmiştir[415]. Öte yandan, 29 Temmuz öncesinde FETÖ'cülerin olası para transferine karşı ihtiyatlı bir yaklaşım bulunduğu için söz konusu süreçte miktarsal anlamda da büyük bir direnç gösteremedikleri düşünülmektedir.

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, 15 Temmuz öncesinde paralel yapıya ait vakıf ve üniversitelere ilişkin dikkat çekici taşınmaz satış hareketleri tespit ettikten sonra özel bir birim oluşturarak; konu ile ilgili emniyet birimleri, YÖK ve Vakıflar Genel Müdürlüğü nezdinde gerekli girişimleri yapmış, devamında bu yapıya ait kurumlara tayin edilen kayyumlarla da irtibat kurmak sureti ile tapu müdürlüklerinde ciddi tedbirler alınmıştır. Alınan tedbirler çerçevesinde 18/05/2016 ve 25/05/2016 tarihli talimatlar ile bu örgütün ya da mensuplarının mal kaçırmaları büyük çapta önlenmiştir. Darbe girişiminden sonra 23/07/2016 tarihli 667 Sayılı KHK yayımlanmadan önce, 19/07/2016 ve 21/07/2016 tarihlerinde *"idari önlemler"*

---

[414] Ankara Çatı İddianamesi, Dokuzuncu Bölüm, Fetullahçı (Paralel Devlet Yapılanması) Terör Örgütünün Mali Yapısı, s.15.
[415] BDDK İnteraktif Haftalık Bülten: http://ebulten.bddk.org.tr/haftalikbulten/index.aspx

konusunda bölge müdürlüklerine gerekli talimatlar iletilerek 15 Temmuz sonrasında da tapu işlemleri yoluyla örgütün ya da mensuplarının mal kaçırmaları önlenmiştir.

2.4.3.2. Darbe Girişimi Tedbirlerine Karşı FETÖ'nün Yurtdışında Gösterdiği Direncin Ekonomik Yönü

Darbe Girişimi sonrasında FETÖ'nün ekonomi alanında gösterdiği direnç temelde yurt dışındaki örgütlerinin lobi gücünü kullanarak gerçekleşmiş ve etkilerini hâlâ devam ettirmektedir. 18-22 Temmuz haftası Türkiye'de finansal piyasalarda gözlenen keskin oranlı kayıpların ardından sonraki haftalarda bu kayıpların telafi edilmesi, örgütün yurtdışında Türkiye hakkında yürüttüğü olumsuz propaganda ve karalama amaçlı lobicilik faaliyetlerinin artmasına yol açmıştır. Örgüt, himmet paralarını lobicilik faaliyetlerinde kullanma konusunda öteden beri tecrübe sahibidir.

Bir ülke ekonomisinin temeli ülke ekonomisine dair beklentiler ve güvenin korunmasına dayanır. Gerek o ülke ekonomisinin içinde faaliyet gösteren kişi ya da şirketler, gerekse o ülke ile sosyal, ticari ve siyasi ilişkilerde bulunan diğer ülkelerin algılamaları bu nedenle önemlidir. FETÖ, darbe girişimi sonrası Türkiye'nin darbecilere karşı almakta olduğu yasal tedbirler ve kovuşturmalar hakkında propaganda ve mağduriyet söylemi ile yurtiçinde insanların kafalarını karıştırmaya ve belirsizliğe neden olmaya çalışmaktadır. Bu örgütün yurt dışındaki lobilerinin de etkisiyle birçok ülkede Türkiye'ye karşı ön yargılı ve haksız eleştiriler yöneltilmiştir. Hatta bazı ülkelerde darbe girişimine tepki göstermek yerine darbelere tepki gösteren Türk halkını suçlayan ve darbecilerin yargılanmasından endişe duyan yayınlar yapılmıştır. Sonuç itibariyle, gerek yurt içinde gerekse yurt dışında Türkiye'ye ve Türk ekonomisine dair beklenti ve algılamaları bozmak için FETÖ stratejik bir güç olan lobicilik faaliyetlerini kullanmaktadır.

Lobicilik faaliyetlerinin dünyada en etkin olarak yürütüldüğü ülkelerden birisi olan ABD'de 51 eyaletin 45'inde örgütlenen FETÖ, kurmuş olduğu network (ağ) ile her alanda faaliyet göstermektedir. FETÖ'nün ABD başkanlık seçimlerinde açık destek verdiği Hillary Clinton hakkında ortaya çıkan e-posta ve belgeler, FETÖ'nün elebaşı Fetullah Gülen ile yakın temas halinde olunduğunu göstermiştir. FETÖ sadece ABD'de değil, dünyanın farklı ülkelerinde birçok siyasetçi, bürokrat ve uluslararası lobiyle Türkiye'de topladıkları himmet paralarını kullanarak iletişim sağlamaktadır. Türkiye'yi dünya kamuoyunda itibarsızlaştırmak ve uluslararası ceza mahkemelerini harekete geçirmek isteyen FETÖ; okulları, dernekleri, vakıfları, gazeteleri ve hatta rüşvet verdikleri bazı siyasiler ile lobi faaliyetlerini en etkili şekilde sinsice yürütmektedirler. Bir örnekle somutlaştırmak gerekirse; İngiliz Times gazetesinin 1 Ağustos 2016 tarihli haberine göre, iktidardaki Muhafazakar Parti'nin Harborough milletvekili olan Garnier, 2015 yılı Şubat ayında *"Türkiye'deki İnsan Haklarına Saygı ve Hukukun Üstünlüğü"* başlıklı raporu için FETÖ'den 115 bin 994 sterlin almıştır.

Ayrıca; FETÖ, uluslararası kuruluşlardaki kadrolaşmasını 17-25 Aralık sürecinden sonra kademeli olarak güçlendirmiştir. Ankara Çatı İddianamesinin mali yapılanma kısmında da bahsedildiği üzere; "*bu örgüt ülke dışında devlet kaynaklarını kullanarak militan kadrolarını eğitmiş ve örgüt yararına faaliyet yürütmek üzere zamanı geldiğinde Türkiye'ye çağırıp görevler vermiştir. Devlet kurumlarına birçok atama bu örgütün yurt dışında devlet kaynağı ile eğitilen kadrolarından gerçekleştirilmiştir*". Önceki yıllarda, Türk kamu bürokraside yöneticilik, üst düzey yöneticilik, yurtdışı temsilcilikleri görevlerine getirilerek parlatılan bu isimlerden bazıları uluslararası ekonomi kuruluşlarına geçiş yapmıştır.

Örgüt aldığı darbelerle yurt içindeki hareket kabiliyetini büyük ölçüde kaybetmiş olsa da, dış desteği ve bağlantıları devam ettiği için yurt dışındaki faaliyetleri ve propaganda çalışmaları önemli ölçüde devam etmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FETÖ TARZI ÖRGÜTLENMELER İLE DEMOKRASİYE YÖNELİK HER TÜRLÜ MÜDAHALENİN ÖNLENMESİ HUSUSUNDA TESPİT EDİLEN SORUNLAR İLE ALINMASI GEREKEN TEDBİRLER VE YENİDEN YAPILANMA ÖNERİLERİ

3.1. 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİNİN AÇIĞA ÇIKARDIĞI SORUN VE ZAFİYET ALANLARI

Türkiye Cumhuriyeti, 93 yıllık tarihi boyunca birçok iç ve dış tehditle karşılaşmış, bu tehditlerle mücadele etmiş ve etmeye devam etmektedir. Bu tehditlerin çoğu kritik derecede önemli olsalar dahi ya kısmi hedefler peşinde koşan kısa süreli ve dar kapsamlı tehditler olmuş, ya toplumun tüm kesimlerine ulaşamayan marjinal veya bölgesel tehditler olarak kalmışlardır. Bu açıdan bakıldığında 15 Temmuz 2016 gecesi yaşanan darbe girişimi, oluşturduğu tehdidin kapsamı ve boyutları açısından Türkiye Cumhuriyeti tarihi boyunca devletin bekası açısından ortaya çıkmış en önemli tehdit olarak değerlendirilmelidir. Zira FETÖ'den önce ortaya çıkmış tehditlerin hiçbirisi;

- 40 yılı aşan çok uzun bir stratejik planlama ve hazırlık süreciyle ortaya çıkmamıştır.
- Devletin neredeyse bütün kurumlarına sızmayı başaramamıştır.
- Kurduğu eğitim kurumları, medya ve sivil toplum kuruluşları vs. aracılığıyla toplumun her kesimine ve ülke coğrafyasının tamamına ulaşmayı ve asıl hedeflerini gizleyerek kendisini olumlu bir imajla kabul ettirmeyi başaramamıştır.
- Yurtiçinde kurduğu ağa benzer bir şekilde yurtdışında da örgütlenerek kendisini dış dünyada da olumlu imajla kabul ettirmeyi başaramamıştır.
- Oluşturduğu finansal ağla devasa bir ekonomik büyüklüğe ulaşamamıştır.
- Kendi gücünü geliştirmek ve pekiştirmek için toplumun en hassas olduğu iki konu olan milli ve dini duyguları sonuna kadar istismar etmemiştir.
- Asıl gizli hedeflerine ulaşabilmek için hukuk düzenini ve kamu gücünü sonuna kadar istismar etmemiştir.

Bu yapısı itibarıyla FETÖ, şayet 15 Temmuz gecesi hedefine ulaşsaydı, Türkiye Cumhuriyeti'ni, tarihi boyunca karşılaştığı en ağır iç karışıklık, kaos ve buhran dönemine sokacaktı. Zira amaçları itibariyle FETÖ'nün kısmi ve geçici bir programla Hükümet ve kamu hayatını tanzim edip geri plana çekilecek bir örgüt olmadığı açıktır. Hatta devletin temel yapısını ve rejimi değiştirmek dahi Örgüt için yeterli olmayacak, rejim değişikliğinin ardından toplum mühendisliğiyle toplumsal hayatı bütünüyle kendi projeleri doğrultusunda şekillendirmeye girişeceklerdi. Örgüt liderinin geçmişteki konuşmalarına bakıldığında, Örgüt

için Türkiye'de mutlak iktidarı ele geçirmenin dahi tek hedef olmadığı görülmektedir. Örgüt lideri, Türkiye'den sonra dünyanın her tarafında benzer bir düzen kurmak için çalışmayı, önceki bölümlerde ayrıntılı bir şekilde anlatılan çarpık *"kainat imamlığı"/"mehdilik"* inancının bir gereği olarak görmektedir.

FETÖ'nün oluşturduğu tehdidin boyutu, kapsamı ve niteliği Türkiye Cumhuriyeti tarihinde karşılaştığımız tehditlerin hiçbirine benzememektedir. Zira tehdit;

- Türkiye'nin bir bölgesiyle sınırlı değildir.
- Siyasi iktidarı ele geçirme hedefiyle sınırlı değildir.
- Toplumsal hayatın ve özgürlükler alanının belli bir boyutu ile sınırlı değildir.

O halde, *"Çok boyutlu, uzun vadeli ve kapsamlı bir tehdit nasıl olur da hem toplum hem de devlet tarafından tehdidin büyüklüğünün gerektirdiği bir seviyede fark edilmez ve gerekli önlemler alınmaz? Böylesi bir örgüt nasıl olur da gün be gün ve adım adım büyürken gerçek amaçlarını bu kadar başarıyla gizler ve bir tehdit algısı oluşturmaz?"* gibi sorular doğal olarak gündeme gelmekte ve sonuç olarak temel bazı zafiyet alanlarını ortaya çıkarmaktadır. Bu zafiyet alanlarını doğru ve sağlıklı bir şekilde tespit edebilmek, ülkemizin bir daha benzeri olaylarla karşılaşmaması için hayati önemi haizdir.

FETÖ'nün oluşturduğu tehdide bakıldığında beş temel zafiyet/sorun alanı göze çarpmaktadır. Birinci zafiyet alanı *"Örgüt devletin en kritik kurumlarına bu kadar büyük sayılarda sızarken hangi sebeplerle fark edilmedi ve 15 Temmuz Darbe Girişimi hangi sebeplerle önceden haber alınamadı?"* sorusuna tekabül etmektedir. Bu alan, güvenlik ve istihbarat alanına ilişkin olup aşağıda birinci bölümde ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

İkinci zafiyet alanı, *"Örgüt, kamu yönetiminde esas olan istihdam ve terfi yöntemlerini hangi yollarla devre dışı bırakarak örgüt elemanlarını kamu kurumlarına yerleştirdi?"* sorusuna tekabül etmektedir. Bu sorunun cevabı ikinci bölümde Bürokrasi başlığı altında ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

Üçüncü zafiyet alanı, *"Devletin dar gelirli ama kabiliyetli çocuklara kaliteli eğitim imkanları sağlama noktasındaki yetersizliği, Örgütün eleman devşirme çalışmalarında nasıl istismar edildi?"* sorusuna tekabül etmektedir. Örgütün toplumsal alandaki en görünür faaliyeti olan eğitim sahasındaki söz konusu zafiyet üçüncü bölümde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

Dördüncü zafiyet alanı, Cumhuriyetin kuruluş yıllarından itibaren tartışma konusu olan ve Örgüt tarafından etkili bir şekilde istismar edilen hassas din-devlet ilişkileri alanıdır. FETÖ, bu alanı istismar ederek, öncelikle *"din ve iman hizmeti"* yaptığı iddiasıyla ortaya çıkarak toplumun çok farklı kesimlerinden genel kabul görmüş ve böylece toplumsal hayatın her

alanında var olabilmiştir. Örgüt ayrıca, çarpık din anlayışını örgüt mensuplarına empoze ederken din eğitimindeki zafiyetten yararlanmıştır. Bu zafiyet alanı da dördüncü bölümde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

FETÖ ile mücadelede, ülkemizin karşılaştığı en büyük sorunlardan biri örgütün oldukça geniş, yaygın ve karmaşık yurtdışı örgütlenmesidir. Her ne kadar ülkemizde, Örgütle kararlı ve etkin bir şekilde mücadele edilse de, Örgütün yurtdışı ayağı hem yurt içindeki mensup, sempatizan ve militanlarını organize etme, koordine etme ve harekete geçirebilme potansiyeli açısından, hem yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza nüfuz edebilme ihtimali açısından hem de ülkemizin yabancı ülkelerle olan ilişkilerine zarar verebilme potansiyeli açısından hala çok önemli bir tehdit ve sorun alanı olarak karşımızda durmaktadır. Bu konu beşinci bölümde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

3.1.1. Güvenlik ve İstihbarat

3.1.1.1. Milli Güvenlik Siyaset Belgesi

Devletin milli güvenliğinin sağlanmasında iki temel sacayağı olan güvenlik güçleri ile istihbarat kurumlarının, 15 Temmuz sonrasında milli güvenlik siyasetine, yasalara ve tarihî müktesebat ve geleneklere uygun bir şekilde tekrar işler hale getirilmesi gerekmektedir.

Devletin milli güvenlik siyasetinin belirlenmesinde ve belirlenen siyasetin uygulanmasında bir nevi çatı konumunda olan **Milli Güvenlik Siyaseti Belgesi (MGSB),** niteliği itibarıyla devletimizin güvenlik anlayışı ve refleksinin ana belirleyicisi konumundadır. Bu noktadan hareketle, söz konusu belgede tanımlanan tehdit unsurları arasında FETÖ'nün müstakil bir tehdit unsuru olarak tanımlanmış olmasının yürütülen mücadeledeki belirleyiciliği tartışılmaz bir gerçektir.

Nitekim anılan örgütün 15 Temmuz Darbe Girişimini yapabilecek seviyeye gelebilmesinde, söz konusu örgütün bir dönem kamuoyunda *"cemaat veya hizmet hareketi"* şeklinde masum bir dini ve toplumsal hareket olarak algılanmasına bağlı olarak MGSB'de tehdit unsurları arasında yer almamasının yarattığı algı ve refleks boşluğunun payı bulunduğu bir gerçektir.

Bu itibarla, yakın tarihlerde yapılan Milli Güvenlik Kurulu toplantılarında alınan tavsiye kararları[416] çerçevesinde, FETÖ'ye ilişkin tehdit tanımlamasının MGSB'de hayata geçmesinin, milli güvenliğimizin ve milli güç unsurlarının zafiyetsiz bir şekilde tesis ve devamında en

---

[416] http://www.mgk.gov.tr/index.php/29-nisan-2015-tarihli-toplanti (Erişim Tarihi: 27.01.2017). Ayrıca Bkz. "İşte paralelin Kırmızı Kitap'taki tanımı", Star Gazetesi İnternet Sitesi, http://www.star.com.tr/guncel/iste-paralelin-kirmizi-kitaptaki-tanimi-haber-1025393/, (Erişim Tarihi: 27.01.2017) ve "Ve Paralel Yapı Kırmızı Kitap'ta", Sabah Gazetesi İnternet Sitesi, http://www.sabah.com.tr/gundem/2015/01/02/ve-paralel-yapi-kirmizi-kitapta#, (Erişim Tarihi: 27.01.2017).

önemli koşul olduğu görülmekle birlikte, icra makamlarının bu doğrultudaki uygulamalarının ise yeni zafiyet alanlarının oluşmamasında asıl belirleyici faktör olacağı değerlendirilmektedir.

Bu çerçevede, söz konusu darbe girişimiyle, TSK, istihbarat ve kolluk kuvvetlerinin özellikle personel ve anılan kuruluşlara duyulan güven noktasında ciddi bir zafiyet ile karşı karşıya kaldığı net olarak görülmekle birlikte anılan durumun en kısa sürede telafisi öncelikli bir devlet meselesi teşkil etmektedir.

Diğer taraftan, söz konusu terör örgütünün, tekrar bir kalkışma yapabilecek kapasitesinin kalmadığı [417] düşünülmekle birlikte, söz konusu örgütün TSK'da ve diğer güvenlik/emniyet birimlerinde gizlenmeye devam eden **kripto elemanlarının** varlığı noktasından hareketle, FETÖ'nün marjinal bir silahlı terör örgütüne dönüşme olasılığı da gözden uzak tutulmaması gereken çok önemli bir diğer husustur. FETÖ'nün marjinal silahlı bir terör örgütüne dönüşmesi durumunda, Türkiye'ye karşı birtakım odaklar tarafından kullanılması ve hatta, Türkiye'de faaliyet gösteren terör örgütleriyle işbirliği olasılığı öncelikle dikkatlerden kaçırılmamalıdır.

Bu sebeplerden dolayı, FETÖ'nün hala bir tehdit oluşturma potansiyeli göz önünde bulundurularak tamamen etkisiz hale getirilinceye dek MGSB'de yer alması, güvenlik ve istihbarat kurumlarının bu örgüte karşı teyakkuzda olmaları için hayati derecede önemlidir.

3.1.1.2. Türk Silahlı Kuvvetleri

15 Temmuz Darbe Girişiminin ana omurgasını, Türk Silahlı Kuvvetler içine sızmış FETÖ mensupları teşkil etmiştir. FETÖ'nün uzunca bir dönem TSK'nın personel seçimi, atama ve terfi işlemleri ile askerî eğitim kurumlarının kadrolarında gizlice yerleştiği bilinmekte olup, bu suretle de örgüt, şüphe duyulması nedeniyle değiştirilen personelin yerine her seferinde yeni bir örgüt elemanı yerleştirme imkânı bulduğu gibi, kritik görevlere kendi elemanlarını rahatlıkla getirebilmiştir. Ayrıca örgüt, gerek askerî gerekse sivil istihbarat ve istihbarata karşı koyma (İKK) mekanizmalarındaki yapılanması ile varlığını ve gizliliğini sürdürebilme imkânı da elde edebilmiştir. Bu kapsamda, TSK'nın kritik personel atamalarında ihtiyacı olan güvenlik tahkikat belgelerinin hazırlandığı emniyet, MİT ve adliyelerdeki FETÖ yapılanması kullanılmıştır ve bu durum, FETÖ ile mücadeleye başlandığı 2013 yılından itibaren TSK'da gerekli tedbirlerin alınamamasının nedenlerini kısmen izah eder niteliktedir.[418]

FETÖ'nün TSK içinde rotasyon yöntemlerini de kendini gizlemek için etkili bir şekilde kullandığı görülmektedir. Örgüt, kritik pozisyonlarda bulunan ve kendisinden şüphelenilen personeli derhal yeni bir elemanıyla değiştirerek o kritik yerlerdeki pozisyonlarını korumaya

[417] Dr. Hasan Polat'ın 08 Aralık 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

devam etmiştir. Yine, örgütün kritik pozisyonlardaki etkinliğini devam ettirebilme sebeplerinden birisi de, gerek askerî gerekse sivil istihbarat ve istihbarata karşı koyma mekanizmalarına sızmış olmasıdır.[419]

Ayrıca, TSK'da FETÖ ile mücadelede yeterli etkinliğin sağlanamamasının nedenleri incelendiğinde; **güvenlik/istihbarat yapılanmasından kaynaklanan sorunlar, yasal düzenlemelerdeki eksiklikler ile sivil-asker işbirliğinin etkinlikle kurulamaması** hususlarının ön plana çıktığı görülmektedir.

Bu bağlamda, bilgi sunmak üzere Komisyon toplantılarına iştirak eden katılımcıların bu zafiyet alanına ilişkin tespit ve teşhisleri incelendiğinde;

- **Genelkurmay II. Başkanı Orgeneral Ümit Dündar** tarafından;[420] "*iç istihbarat" derken komple istihbarat sistemini değil Türk Silahlı Kuvvetleri içerisindeki istihbaratı kastettiğimi vurgulamakta yarar görüyorum. Gerçekten Türk Silahlı Kuvvetlerinin kendi personelini herhangi bir yasal oluşum içerisinde olup olmadığını takip ve kontrol etmek için yasal bir altyapı yok*" şeklinde değerlendirme yapılmış,
- **Genelkurmay Eski Başkanı (E) Orgeneral Hilmi Özkök** tarafından "*Ne gözden kaçtı?" dediniz. Dediğim gibi, Silahlı Kuvvetlerin dışarıda görev yapacak istihbarat elemanları ve bilgi toplama elemanlarının olmayışı. Biz de devletin bu işi yapacak organlarından gelen bilgilerle bağlıyız. MİT ve MİT'in koordineli olarak emniyetten aldığı bilgiler, bunlar gelmezse başlangıçta da anlattım Harp Okulu takım komutanlarının dolaşıp Harbiyeli öğrencilere bakmasıyla ne kadar bilgi varsa o gelecek ama TSK için esas bilgilerin kaynağı budur*"[421] denilerek istihbarat almadaki güçlüğe işaret edilmiş,
- **Genelkurmay Eski Başkanı (E) Orgeneral Sebahattin Işık Koşaner** tarafından "*Silahlı kuvvetlerin kışla hudutları dışarısında herhangi bir istihbarat yapması, birini takip etmesi, bir faaliyette bulunması söz konusu değildir, böyle bir görevi de yoktur, yetkisi de yoktur, yasalar da buna imkân vermez. Bizim istihbarat dediğimiz faaliyetimiz, kışla sınırları içerisinde veya tatbikat arazisinde vesaire personelimizce takip etmekten ibarettir. Peki, o zaman ne olacak? Bize gelen tüm bilgiler MİT'ten ve Emniyetten gelen bilgilerdi, onlara itibar etmek durumundaydık. Oradan gelen bilgilere göre tahkik edip, eğer bilgileri teyit edebiliyorsak, bu personelin silahlı kuvvetlerinden ilişiğinin kesilmesine çalışıyorduk. Bunun için de tek bir yöntemimiz vardı: Yüksek Askerî Şûra toplantılarında böyle personelin silahlı kuvvetlerle*

---

[419] "FETÖ Darbe Girişiminin Askerî Analizi", Merkez Strateji Enstitüsü Raporu-016 A (inceleme), http://merkezstrateji.com/wp-content/uploads/2016/07/Rapor_016A_FET%C3%96-Darbe-Giri%C5%9Fimi_s4.pdf, (Erişim Tarihi: 27.01.2017).
[420] Ümit Dündar'ın 18 Ekim 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[421] Hilmi Özkök'ün 19 Ekim 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

ilişiğini kesmektir." [422] denilerek istihbarat teminindeki güçlük ve zafiyetler vurgulanmış,

- **Genelkurmay Eski Başkanı (E) Orgeneral İlker Başbuğ** tarafından ise, "*Türkiye Cumhuriyeti devletinin istihbarat birimleri nasıl bu hazırlık süresini tespit edememiştir? O zaman burada ciddi bir zafiyet söz konusudur ve esas üzerinde durulması gereken, cevap aranması gereken sorular da bence, benim kanaatimce bunlardır.*
- *Bakınız, bu konuyu değerlendirirken 1992 yılı öncesi ve sonrası olarak bakmak durumundasınız. "Efendim, niye 1992", 1992 yılında MİT Müsteşarlığına bir sivil kişi getirildi. Demokrasilerde bu olağan mıdır? Gayet olağan. MİT Müsteşarı illa asker olacak diye bir kaide yok. Elbette MİT Müsteşarlığına bir sivil de getirilebilir, gayet doğal ama önemli olan şudur: 1992'den itibaren maalesef ve maalesef MİT Müsteşarlığındaki askerî kadrolar giderek azaltıldı, azaltıldı, azaltıldı, bir noktada neredeyse sıfır noktasına getirildi; bu doğru değildir.*
- *Bakınız, MİT Müsteşarlığı, yasasına göre 3 kişiye hizmet verir. Daha açık söyleyeyim: MİT Yasası'na göre 3 kişi Türkiye'de MİT Müsteşarından görev talep edebilir: Bir, Cumhurbaşkanı; iki, Başbakan, üç, Genelkurmay Başkanı.*
- *MİT Yasası'na göre Genelkurmay Başkanı MİT Müsteşarından görev talep edebilir ve MİT bir noktada Genelkurmaya da hizmet veriyor, Silahlı Kuvvetlere de hizmet veren bir kurum. Şimdi, siz MİT'ten tamamen askeri arındırıyorsunuz. Dünyadaki örneklere baktığınız zaman, özellikle MİT gibi istihbarat örgütlerine baktığınız zaman, en başındaki, tepe noktasındaki adam sivilse birinci yardımcısı askerdir, tepedeki adam askerse birinci yardımcısı sividir. Şimdi, siz MİT'ten tamamen askeri dışlarsanız bu yanlıştı Özellikle bu Türk Silahlı Kuvvetlerine sızma, cunta oluşturma vesaire konusunda "Türk Silahlı Kuvvetlerini uyandıracak, ikaz edecek, bilgilendirecek ana unsur kim?" derseniz Millî İstihbarat Teşkilatıdır.*
- *2002-2010 döneminde MİT'ten bize bir tek rapor gelmedi. "Türk Silahlı Kuvvetlerinde Ahmet, Mehmet, Hüseyin neyse işte Fetullah Gülen Cemaati'ne mensuptur." diye tek bir rapor gelmedi*."[423]

denilerek TSK ve MİT arasında oluşan istihbarat bilgi akışında karşılaşılan sorun ve zafiyetler gündeme getirilerek bu sorunun ivedilikle çözümlenmesinin önem arz ettiği dile getirilmiştir.

---

[422] Işık Koşaner'in 26 Ekim 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[423] İlker Başbuğ'un 03 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

3.1.1.3. İstihbarat

15 Temmuz Darbe Girişiminden sonra yapılan birçok değerlendirmenin ortak noktası istihbarat alanında birtakım eksikliklerin olduğu yönündedir. Zira darbe girişimi önceden haber alınamamış, darbe girişiminin başlamasından sonraki safhada ise kimler tarafından ve emir-komuta içinde yapılıp yapılmadığıyla ilgili husus anlaşılmaya çalışılmış, fakat net bilgiler kamuoyuyla paylaşılamamıştır.

Böylesi kritik bir vakada Devletin güvenlik refleksinin oluşmasında hayati ve kilit bir noktada bulunan devlet istihbaratı boyutunun ele alınması özel bir önemi haizdir. Bu kapsamda, Emekli MİT Müsteşarı Emre Taner'in,

- "*FETÖ'nün, başlangıçta yasa dışına çıkmasa da ve bir terör örgütü görüntüsü vermese de, MİT tarafından diğer örgütler gibi izlendiğini ve stratejik anlamda birçok bilginin ilgili devlet kurumlarına değişik ortamlarda sunulduğunu, ancak öncelikle ve samimiyetle ifade edilmeli ki olayın 15 Temmuzda yaşanan boyuta geleceğini gösteren bilgiler alınamadığını, hatta 7 Şubata kadar tahmin dahi edilemediğini,*
- *MİT'in stratejik anlamda bilgi toplayan ve bunları analiz eden bir kuruluş olduğunu, geçmiş yıllardaki gelişmeler ve mecburiyetler teşkilatı ağırlıklı olarak iç güvenlik istihbaratına ittiğini ve dar kadrolarca bu alanların kontrolünün de yeterince yerine getirilemediğini,*
- *Yeterli olamamanın ve istihbarat eksikliğinin sebepleri arasında kurumsallaşamamanın önemli yer tuttuğunu, bunun sadece istihbarat teşkilatları ve güvenlik örgütleri için değil icrai organlar için de geçerli olduğunu,*
- *Ülkemizde istihbaratın merkezî bir anlamda patronunun belli olmadığını, kâğıt üzerinde MİT'in bulunduğunu, hesap sorulacağı zaman MİT'in akla geldiğini, güvenlik istihbaratının diğer enstrümanları ve unsurlarının ortada olmadığını,*
- *Jandarmanın kırsalı, karakolları ve yaygın kadroları ile en güzel şekilde kontrol edebilme imkanı bulunduğunu, aynı şekilde şehirler ve kent merkezlerinin binlerce çalışanı olan polisin ciddi kontrolü altında olduğunu, buna rağmen çok sınırlı stratejik istihbarat yapmakla mükellef ve ikiler, üçler, dörtler, beşlerle çalışan bir kuruma böyle bir Türkiye coğrafyasında güvenlik istihbaratının büsbütün sorumluluğu yüklendiğinde yetersizliğin ortaya çıkmasının kaçınılmaz olduğunu,*
- *Güvenlik istihbaratının mutlaka adının konması gerektiğini, ayrıca, çok seslilik ve çok başlılığın güvenlik bürokrasisinde sıkıntı yarattığını, bütün bilgilerin bir yerde toplanmasını önemsediğini, ABD'de Merkezî İstihbarat Teşkilatı'nın bulunduğunu, neden "merkezî" adını aldığı sorgulandığında bütün bilgilerin toplandığı merkezin*

ortaya çıktığını, aslında Millî İstihbarat Teşkilatının adının yanlış olduğunu, "Merkezî Devlet İstihbarat Teşkilatı" olarak değiştirilmesi gerektiğini,

- *MİT'in kendi haberlerini topladığını, onları kıymetlendirdiğini ve raporlarını yazıp ilgili yerlere gönderdiğini, ancak MİT'e polisten, jandarmadan, askerden, başka bir yerden, hiçbir kuruldan doğru düzgün bilgi gelmediğini, Millî güvenlikle ilgili planların hazırlanmasına esas olacak temel bilgilerin tamamının toplanıp ilgili kurumlar tarafından Millî İstihbarat Teşkilatına gönderilmesi gerektiğini,*
- *Türkiye'de MİT'in istihbaratının ayrı, polisin istihbaratının ayrı, jandarmanın istihbaratının ayrı olduğunu, bunun büyük bir kopukluğa sebebiyet vererek, başta FETÖ/PDY olmak üzere art niyetli unsurların, ilgili kurumlara sızması için elverişli bir zemin teşkil ettiğini,*
- *Özellikle 2000'li yıllarda güvenlik bürokrasisi, bilgi bütünlüğünü ve kişisel güvenliğini sağlayabilmek için bir mücadele verirken istihbaratın işlevinin sorgulanması ve tedbir alınmasına yönelik tedbirler bağlamında yetersiz kalındığını, sorunun aşılması için o dönemin başbakanlarının, cumhurbaşkanlarının önerilere ilgi duyduklarını, yardımcı olmaya çalıştıklarını, ancak kurumların birbirini kontrol mekanizmasının aşılamadığını, sebebinin ise FETÖ/PDY ve ona benzer örgütlerin buralarda tuttukları yerler ve kökler olduğunu*" ifade ettiği ve bu çerçevede, meclis araştırma komisyonu tutanaklarına da[424] geçen hususların dikkate değer olduğu düşünülmektedir.

3.1.1.4. Emniyet

15 Temmuz gecesi FETÖ'nün kalkıştığı darbe girişimi, iç güvenlik yapılanmalarının, uluslararası işbirliği kabiliyetine sahip önleyici iç güvenlik istihbaratına ne kadar ihtiyaç duyduğunu bir kez daha ortaya çıkarmıştır.

Önümüzdeki dönemde, FETÖ'nün tehdit olma niteliği devam etmekle birlikte, söz konusu bu tehditle mücadelede istihbarat teşkilatlarının katkısı ise tartışılmaz olacaktır.

Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığı ülke genelinde sahip olduğu istihbarat yetkisi ile kamu güvenliliğinin sürekliliğinin sağlanmasına yönelik çalışmalarını sürdürmektedir ve gelecekte de bu çalışmalarına devam etmelidir.

Polis teşkilatı, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, anayasal düzenine ve genel güvenliğine dair önleyici ve koruyucu tedbirleri almak, emniyet ve asayişi sağlamakla görevli olmakla birlikte, ülke seviyesinde istihbarat faaliyetlerinde de bulunmaktadır.

---

[424] Emre Taner'in 09 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

Bu kapsamda Polis Teşkilatı, görev amacına uygun olarak bilgi toplamakta, değerlendirmekte, yetkili mercilere veya kullanma alanına ulaştırmakta ve devletin diğer istihbarat kuruluşlarıyla da işbirliği yapmaktadır.

FETÖ'ye yönelik yapılan operasyonlar ve 15 Temmuz Darbe Girişimi, polis teşkilatının örgüt ile mücadelede faaliyet alanını genişletmesini zorunlu kılmıştır.

3.1.1.5. Mali İstihbarat

Öte yandan, FETÖ tarafından gerçekleştirilen 15 Temmuz Darbe Girişiminin açığa çıkardığı zafiyet alanlarından biri de organize suç örgütleri ve terör örgütleri ile mücadelede mali boyutun yeterince ele alınmaması veya göz ardı edilmesidir.

Oysa FETÖ, yakın bir zamana kadar *"cemaat veya hizmet hareketi"* şeklinde masum bir dini hareket olarak algılanmasına rağmen amacı kâr olan şirket veya holdinglere dönüşen, ekonomik ticari faaliyet yürüten bir aktöre evrilmiş bir yapılanmadır ve anılan örgütün Türkiye Cumhuriyeti tarihinde karşılaşılan en tehlikeli terör örgütlerinden biri olduğu, 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirdiği darbe girişimi ile tamamen gün yüzüne çıkmıştır.

Bu kapsamda, FETÖ'nün veya organize suç örgütleri ve diğer terör örgütlerinin faaliyetlerini devam ettirmeleri finansman ihtiyaçlarının karşılanmasına bağlıdır. Bu türden ciddi suçlarla yapılan mücadelenin başarılı olabilmesi, örgütlerin varlıklarını sürdürebilmeleri için ihtiyaç duydukları maddi kaynakların kesilmesi ile mümkündür.

Bugüne kadar terör örgütleriyle mücadelede ideal seviyede sonuç alınamamasının belki de en önemli sebebi, organize suçlulukla ve terörle mücadelenin tek boyutlu olarak sadece faillerin derdest edilmesi yönüyle ele alınmasıdır. Suç soruşturmalarında faillere odaklanılarak, örgütsel yapının arka planındaki mali boyutun göz ardı edilmesi neticesinde, aktörleri sürekli değişen istikrarlı ve organize suç/terör örgütleri ülkemizi on yıllarca tehdit edebilmektedir.

Ülkemizde yürütülen organize suçlara ve terör örgütlerine yönelik soruşturmalarda, suçun diğer boyutları ile birlikte mali boyutunun da eş zamanlı olarak ele alınmaması sorununun devam ettiği gözlemlenmekte, genel olarak, suçun işlendiği yere yapılan operasyon sonucunda suç failleri derdest edildikten sonra örgütün faaliyetlerinin mali boyutuyla ele alınmasını teminen ileri aşamada ayrıca soruşturma yapılmaktadır.

Suç soruşturmalarındaki tüm boyutların eş zamanlı olarak ele alınmamasındaki sebep, kurumların zaman zaman birbirlerine güvenmemesi, kurumsal bir taassupla bilgiyi kendisine saklaması ve paylaşmaya yanaşmamasıdır.[425] Bu çerçevede, suçun mali boyutuyla ilgilenen

[425] Hüseyin Kurtoğlu'nun 01.12.2016 tatihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Araştırma Hizmetleri Başkanlığı**

birim, faillerin örgüt içerisindeki konumunu öğrenemeden, hangi faillere özel olarak odaklanması gerektiğini bilmeden yalnızca kendisinden hakkında araştırma talep edilen kişilerin kayıtlı ekonomik verileri çerçevesinde bir rapor tanzim etmek durumunda kalmakta ve bu sebeple mali soruşturmanın etkinliği düşük seviyede kalmaktadır.

Ayrıca, ülkemiz *"mali istihbarat birimi"* olan Mali Suçları Araştırma Kurulu Başkanlığının (MASAK) üretmiş olduğu *"mali istihbarat"*ın paylaşılması yönünde de mevzuat anlamında engel bulunduğu anlaşılmaktadır.

MASAK Başkanlığının finans, kolluk ve yargı birimlerinin kesişme noktası olarak görevlerini ifa ederken elde ettiği verilerin ulusal ve uluslararası diğer kurumlarla paylaşılması konusunda problemlerle karşılaştığı anlaşılmaktadır.

Mali istihbarat, ülkelerde *"mali istihbarat birimleri"* aracılığıyla üretilmektedir. Mali istihbarat birimleri, kara para aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele amacıyla, şüpheli suç gelirleri ve potansiyel terörün finansmanı ile ilgili veya ulusal mevzuat gereği kendisine bildirimi zorunlu olan finansal bilgileri alan, analiz eden ve bu analiz sonuçlarını yetkili otoritelere dağıtmakla görevli ulusal merkezi birimlerdir.

Mali istihbarat birimleri, finansal kuruluşlar ile kanun uygulayıcı/kovuşturucu otoriteler arasında anlık bilgi değişimini mümkün kılan, suç ve suçluluktaki teknolojik değişim dolayısıyla, para ve benzeri değerlerin saniyeler içinde el değiştirebildiği ve dünyanın öteki ucuna elektronik fon transferleri ile gönderilebildiği bir ortamda ve teknolojinin bu suçlarla paralel bir yönde kullanılması ve bunun için anlık olarak gerçekleşen bu faaliyetlerle eş zamanlı olarak mücadele edilmesi ve suçla mücadele içinde olan tüm ulusal ve uluslararası muadil birimlerle ortak ve hızlı bir şekilde hareket edebilme amacı doğrultusunda bir zorunluluk olarak kamu otoritelerinin verdiği bir cevap niteliğinde olan kuruluşlardır.

Mali istihbarat birimleri, aklama ve terörün finansmanı ile mücadelede esas olarak şüpheli işlem bildirimleri alma, analiz etme ve ortaya çıkan sonuçları ilgili kanun uygulayıcı kurumlara iletme gibi temel fonksiyonları yerine getirmek şeklinde bir göreve haiz olarak yapılanma içinde olmuşlardır.

MASAK Başkanlığı, temel olarak aklama ve terörün finansmanı ile mücadele kapsamında ikincil düzenleme yapma, veri toplama ve değerlendirme, araştırma, inceleme-denetleme, düzenleme ve koordinasyonla birlikte eğitim verme gibi fonksiyonlara sahip bir birimdir. MASAK Başkanlığının görev ve yetkilerini düzenleyen 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesine Hakkında Kanunun 19. maddesinde, alınan şüpheli işlem bildirimleri ve diğer veriler sonucunda üretilen analiz ve değerlendirme sonuçlarının paylaşımı için savcılık makamları haricinde herhangi bir kolluk birimi veya kamu kuruluşuna izin

verilmediği görülmüştür. Bu durum organize suçlara ve terör örgütlerine yönelik mücadeleyi zaafa uğratabilecek bir sorun olarak görülmektedir.

Diğer taraftan, ülkemiz tarafından 28.03.2007 tarihinde imzalanmış olup, henüz onaylanmayan *"Suçtan Kaynaklanan Gelirlerin Aklanması, Araştırılması, Ele Geçirilmesi, El Konulması ve Terörizmin Finansmanına İlişkin 198 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi"*ne ek beyanlarda Türkiye'nin mali istihbarat birimi olarak MASAK bildirilmiştir. Ancak MASAK'ın görev ve yetkilerini düzenleyen 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesine Hakkında Kanunda, söz konusu kurumun mali istihbarat fonksiyonu alacağı bildirim ve bilgiler ile dağıtacağı analiz sonuçları yönünden belirtilmesine rağmen adı bir istihbarat birimi olarak zikredilmemiştir. Bu durum, kurumun diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilişkilerinde kafa karışıklığı yaratmakta, kurumca üretilen istihbari bilginin paydaşlarınca yanlış anlaşılmasına sebep olabilmektedir.

Organize suçlara ve terör örgütlerine yönelik soruşturmalarda, suçun mali boyutuna yönelik uzmanlaşması nedeniyle, Savcılık Makamlarınca soruşturmalara dâhil edilen MASAK Başkanlığının personel sayısında yetersizlik bulunduğu, kuruma son yıllarda sürekli yeni fonksiyonlar yüklenmesine ve organize suçlarda ve terör suçlarında çok büyük boyutlu artışlar olmasına rağmen kurumun personel sayısının yıllar öncesiyle aynı seviyelerde kalmaya devam ettiği, kurumun özerkliğini sağlayıcı mevzuat düzenlemelerinin sürekli gündemde olmasına rağmen gerçekleştirilemediği, kurumun uzman personelinin yetki ve istihbari bilgi paylaşımı konusundaki sorumsuzluğu ile ilgili mevzuat yönünden koruma sorunlarının çözülmediği anlaşılmıştır.

3.1.2. Bürokrasi

FETÖ öncelikle eğitim ve din alanındaki faaliyetleriyle toplumda meşruiyet kazanmaya çalışmış, açtığı ışık (talebe) evleri, okullar, yurtlar ve dershaneler aracılığıyla ulaştığı gençleri amaçları doğrultusunda yetiştirerek bu gençleri ele geçirme hedefini koyduğu devlet dairelerine yerleştirmeye başlamıştır. FETÖ Liderinin "*Her yerde olmalısınız. Her yerde değilseniz hiçbir yerde değilsinizdir.*" talimatı gereği daha sonra tüm bürokraside yer almışlarsa da örgüt başta TSK, mülkiye, emniyet teşkilatı, adliye ve Millî İstihbarat Teşkilâtı'nda yapılanmaya öncelik vermiştir.

Zamanla kamu kurumlarına yerleştirdiği ve Devlete değil örgüte aidiyet hisseden elemanları eliyle lise ve üniversitelere giriş sınavları, kamu personeli seçme sınavı, üniversitelerarası kurul yabancı dil sınavları gibi merkezi sistemle yapılan sınav sorularını çalarak örgüt mensuplarının bu sınavları kazanmasını ve hatta en önlerde yer almasını sağlayarak kamu kurumlarına sızma kümülatif hal almıştır. Bu sızmalar bürokrasiye eleman yetiştiren polis okulları, askeri liseler ve harp okulları gibi okullarla hedef noktasına konulan

mülkiye ve adliye gibi kurumlarda önemli ölçüde hâkimiyet sağlanması ile sonuçlanmış, bu hâkimiyet de örgüte operasyonel kabiliyet kazandırmıştır.

Bu sızma ve örgütlenmenin istihbarat yetkisine sahip birimlerce fark edilip yetkili birimlerin uyarılmamış olması büyük bir zafiyettir. Bu zafiyet, bürokratik kademelere yapılan atamalarda ehliyet ve liyakat yerine siyasi tavassutlara öncelik verilmesi ile birleşince 15 Temmuz öncesi kamu kurum ve kuruluşlarının stratejik birimleri (personel, istihbarat, özel kalem vb) örgüt mensubu bürokratlarca işgal edilmiş duruma gelinmiştir.

Kamu görevlileri için personel ve disiplin mevzuatı hükümleri ile getirilmiş güvenceler de bürokrasideki örgüt mensupları hakkında işlem yapılmasında ciddi bir zafiyet yaratmıştır. Askeriye, adliye, MİT, polis teşkilatı, mülki idare, dışişleri bakanlığı gibi kurum ve kuruluşlara alınacak personel için yapılacak güvenlik soruşturmasında sadece adli sicil kaydının var olup olmadığına bakılması ile yetinilmesi, bu kurumların gerektirdiği hususlara bakılmaması da bu kişilerin bürokraside yer almasına imkân sağlamıştır.

Son olarak; toplumdaki adalet beklentisini karşılayacak adil, tarafsız ve bağımsız bir hukuk sistemi yerine farklı saiklerle eleman temin edilmiş ve örgütlenmiş bir hukuk sitemi de hem adli bürokrasinin ele geçirilmesine sebebiyet vermiş daha da önemlisi örgütün tüm alanlardaki gayrı hukuki uygulamalarının durdurulabilmesini imkânsız hale getirmiştir.

3.1.3. Eğitim

FETÖ örgütü, insan kaynağının oluşumunda eğitimi bir yöntem ve araç olarak kullanmıştır. İlk ve temel yapılanmasını eğitim üzerine kurmuştur. Örgüt, zaman içerisinde eğitim sistemi içerisinde yer alan zafiyetleri sürekli ve sistematik bir şekilde kendi amaçları doğrultusunda kullanma yoluna gitmiştir. Öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri, başarı durumları, öğrencinin ihtiyaç alanları iyi tespit edilmiş ve örgüt açısından elverişli bir şekilde değerlendirilmiştir.

Bu noktada örgütün, ülke içerisindeki hangi zafiyetleri kullandığını ve bu çocukları hangi tesir altında kendi halkını bombalayacak bir canavara dönüştürdüğünü iyi tespit etmek gerekmektedir. Her şeyden önce Örgüt, oluşturduğu ‘paralel eğitim kurumları’ bünyesinde yine ‘paralel bir öğretim programı’ uygulamasına gitmiştir. Bu programda dini terminoloji örgütün amaçlarına göre ele alınmış ve bireylere örgütün çerçevesini çizmiş olduğu bir din algısı kazandırılmıştır. Bireylerin beyinlerini ve duygularını yönlendirme ve işgal etme yoluna giden örgüt, bilinçaltı çalışmaları ile de psikolojik etmenleri devreye sokmuştur. Örgüt, tüm bu çalışmalarında devletin ve milletin imkânlarını kullanmayı başarmış, oluşturmuş olduğu eğitim kurumları ve öğrenci yurtlarında bu öğrencileri örgütüne kazandırmayı temin etmiştir.

Bu noktada örgütün bireyleri nasıl elde ettiğini ve öğrencilerin duygu ve düşüncelerine nasıl hitap ettiğinin irdelenmesi gerekmektedir. Her şeyden önce örgüt lideri Gülen, bir din adamı kisvesi ile tanınmış ve ilk örgütlenme sürecinde de bu kimliğinden istifade etmiştir. Gülen, gizli amaçları için dini terminolojiyi istediği gibi yorumlamış, özellikle peygamberler tarihini bizzat kendi hikâyesi gibi formatlamış ve oluşturduğu din algısını duygusal istismar içeren bir tarzda insanlara sunmuştur.[426] Dini istismar ederek insanları kendi yanına çekmeye çalışan Örgüt, maddi ve manevi olarak yararlandığı bu insanların imkânları ile binlerce eğitim kurumu oluşturarak yüz binlerce çocuk ve gence ulaşma imkânını elde etmiştir.

Örgüt, genç beyinleri ve körpe dimağları istismar etmiş, çarpık bir din algısını, paralel eğitim ortamlarında dinin hakikatlerini bilmeyen gençlere empoze ederek bu gençlerin hayallerini sömürmüştür. Birtakım rüya, menkıbe ve abartılı hikâyelerle sahte gözyaşları eşliğinde gençlerin kalplerine ve beyinlerine taarruz edilmiştir. Sahte bir karaktere bürünerek, takiyyeyi din, 'tedbiri' bir yöntem, kibri 'tevazu' olarak pazarlayan bir örgüt sözde vaaz ve nasihatlerle insanların inanç değerlerini emellerine alet etmiştir. Sinsi bir 'devşirme sistemi' oluşturarak çocukları ailelerinden, beyinleri Türk Milletinin geleceğinden çalmıştır. Örgüt, özellikle aile bağlarını sayıflatmak için öğrencilere ramazan bayramı dışında izin verilmemesi, kurban bayramında izin istemenin davaya ihanet olarak görülmesi, sömesri ve yaz tatillerinde kurs ve kamp düzenleyerek öğrencilerin aileleriyle daha az vakit geçirmelerinin sağlanması gibi bir çok yöntemi kullanmıştır.

Örgüt, tüm sistematiğinde mensuplarını uzun vadeli hedeflere kilitlemeyi başarmıştır. Komisyona ifade veren Eski Jandarma Genel Komutanı Galip Mendi de bu durumu dile getirmiş ve 1980 sonrasında bir örgüt mensubunun ifadesinde: *"Bizim hedefimiz üç dört senelik değil, bizim hedefimiz otuz kırk senelik." aynen ifade bu ve "Biz zeki öğrencileri askerî okullara teşvik edip askerî okullara sokacağız, bunları takip edeceğiz, kurmay olmalarını sağlayacağız." diyor. Yani zeki, çalışkan öğrencilerin daha başarılı olma ihtimalinden gitmişler herhâlde. "Biz otuz kırk sene sonra bunların kurmay olup general olmasını ve Silahlı Kuvvetlerin komuta yapısını ele geçirmeyi hedefliyoruz*" şeklinde konuştuğunu aktarmıştır.[427]

Özetle örgütün eğitim alanında bu kadar yoğun ve kapsamlı bir şekilde örgütlenebilmesi, aslında eğitim sistemimizde var olan aşağıdaki zafiyet alanlarını sonuna kadar kullanarak sömürmesiyle mümkün olmuştur:

- Toplumun tüm kesimlerine standart ve kaliteli bir eğitim sunulamıyor olması.
- Özellikle çok zeki ama fakir çocuklara yönelik Devletin özel bir eğitim programının olmaması.

---

[426] Dini İstismar Hareketi FETÖ/PDY Olağanüstü Din Şurası Kararları, Ankara , Ekim 2016, s.45.
[427] Galip Mendi'nin 02.11.2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı**

- Öğrencilerin tamamına yönelik yeterli barınma imkanlarının sunulamıyor olması.
- Devlet okullarında verilen din eğitiminin öğrencileri çarpık dinî telkinlere karşı koyma kabiliyetiyle donatabilecek bir kalitede olmaması.
- Eğitim sistemimizde ve müfredatta, öğrencilere yeterince sorgulayıcı bir bakış açısı kazandırılamaması.
- Eğitim sistemimizde özel eğitim kurumlarına karşı yeterli denetim mekanizmalarının bulunmaması/mevcut mekanizmaların etkinlikle işletilmemesi.

3.1.4. Din ve Devlet İlişkileri ile Din Alanında Eğitim

3.1.4.1. Din ve Devlet İlişkileri

Osmanlı Devleti'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne geçiş sürecinde Türk toplumunda din-devlet ilişkilerinde önemli değişimler ve sorunların yaşandığı bir gerçektir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında ortaya konulan politikalar zamanla din alanında yasaklayıcı ve sınırlayıcı sonuçlar doğurmuş, din eğitimi hem ortaöğretim hem de yükseköğretim düzeyinde bir süre kesintiye uğramıştır. Dine karşı sergilenen bu mesafeli tutum, çeşitli yasak ve baskılar, tarih boyunca inandığı İslam dinine en büyük değeri veren Türk toplumunda devlete olan güveni sarsmış, alternatif yollar aramaya yönelmiştir. Dolayısıyla bu durum din eğitimi ve hizmetlerinin yer altına inmesine neden olmuştur. Özellikle tarikatler ve tekkeler yasaklanırken İslam Dinini gerçek kaynaklarından öğretecek alternatiflerinin kurulmaması Türkiye'ye ve benzeri süreçleri yaşayan ülkelere özgü *"cemaat"* adı verilen bir olgunun doğuşuna neden olmuştur.

Cemaatler, din eğitiminin yer altına indiği bir dönemde dini hizmetleri ve Kur'an eğitimini yürütmeye çalışan bazı önemli şahsiyetler etrafında şekillenen yapılar olarak ortaya çıkmıştır. Türkiye'de din eğitimi üzerindeki yasakların kısmen ortadan kalktığı 1950 sonrasında cemaatler, din-karşıtı politika ve söylemlerin yarattığı endişe duygusuyla da varlık sebeplerini devam ettirmiş; hatta nispeten daha demokratik politikaların açtığı liberal ortamdan da yararlanarak kendilerini güçlendirmişlerdir. Aslında devlet eliyle din eğitiminin verilmeye başlanması, İmam-Hatip Okulları, Yüksek İslam Enstitüleri ve İlahiyat Fakülteleri'nin açılması cemaatlerin varlık nedenlerini yavaş yavaş ortadan kaldırmaya başlamıştır. Bu sebeple cemaatlerin bu okulları kendilerine az veya çok rakip ve tehdit olarak görmüş oldukları bilinmektedir; cemaatler toplumda din konusunda devlete olan güvenin sarsılmasının getirdiği avantajı da bir anlamda kullanarak hayatiyetlerini devam ettirmekle kalmamış, büyüme imkânı da elde etmişlerdir. İmam-hatip okulları, yüksek islam enstitüleri ve ilahiyat fakültelerinin daha eleştirel, akılcı ve modern bir yorumu benimsemelerine karşın cemaatler geleneksel, muhafazakâr ve halkın dini duygularına daha fazla hitap eden bir din anlayışını önerdikleri için halk nezdinde önemli bir boşluğu doldurdular. Özetle modernleşmenin yol açtığı değişimler karşısında resmi din eğitiminin bıraktığı bazı boşlukları iyi kullanan cemaatler büyüyerek varlıklarını sürdürmeye devam etmişlerdir.

İçinde bulunduğumuz yarım yüzyılda yaşanan askeri darbelere rağmen yetmişli-seksenli yıllardan itibaren güçlenmeye başlayan demokrasi tecrübesi halkın çeşitli isimler altında birçok sivil dini oluşumları gerçekleştirmesini de beraberinde getirmiştir. 30 Kasım 1925 tarihinde kabul edilip 13 Aralık 1925 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 677 sayılı *"Tekke, Zaviye ve Türbelerin Kapatılması"* ile ilgili kanun halen yürürlüktedir. Turgut Özal dönemindeki demokratik açılımlar ile birlikte, mezkur kanunu ihlal etmemek kaydıyla ülkemizdeki çeşitli dini yapılar kurdukları resmi dernekler ve vakıflar aracılığıyla sivil inisiyatif olarak öne çıkmaya başlamışlardır. Bunlardan bir kısmı tıpkı FETÖ örneğinde olduğu gibi çeşitli özel okullar ve dershaneler açmışlar, böylece sivil dini yapı görünümü altında faaliyet göstermişlerdir. Diğer taraftan mezkûr kanunun yürürlükten kaldırılmasıyla ilgili yıllardır tartışmalar yapılmakta ve konuyla ilgili birtakım anayasal ve yasal değişikliklerin gerektiği de belirtilmektedir. Bununla birlikte birçok dinî oluşumun her geçen gün daha da güçlenerek sivil faaliyetler yürüttüğü herkesçe bilinmektedir. Kanunun yasaklamaları ve sınırlandırmaları bu yapıların faaliyetlerini durdurabilmiş değilse de mevcut durum, bu yapıların kimi faaliyetlerini şeffaf olmayan yollarla yürütmeye zorlayabilmektedir.

Cumhuriyet tarihi boyunca devletin dine yaklaşımında yaşanan gel-gitler ve farklı politikalar, toplamda genel bir belirsizlik ve güven sorunu oluşturmuştur. Çok partili siyasi hayata geçişle birlikte din, toplumsal bir referans olarak daha çok gündemde olmuştur. Sadece ülkemizde değil bölgemizdeki gelişmeler de dini, sosyal hayatın belirgin bir unsuru haline getirmiştir. Artan ve çeşitlenen dinî talepler, hukuksal boşluklar oluşturmuş ve adeta fiilî bir durum oluşturmuştur. Herkesçe bilinen ancak hukuksal tanıma ve şeffaf bir kamusal denetime kavuşturulamayan dinî-sosyal faaliyetler, dinî grupların toplumsal hayatımızdaki güçlerinin artmasına neden olmuştur. Hangi niyetle yapıldığının bilinemediği sosyal faaliyetler üzerinden dinî oluşumlar devlet ve toplum üzerinde de bir hak iddia edecek aşamaya ulaşmıştır. Temel toplumsal ve tarihsel değerlerimizin başında gelen dini baskı altında tutmaksızın din-devlet-toplum ilişkilerinin hangi ilkelere göre düzenleneceği yeniden gözden geçirilmeyi bekleyen önemli bir konu olarak önümüzde durmaktadır.

3.1.4.2. Din Alanında Eğitim

FETÖ'nün dindar kesimler, aydınlar ve yöneticiler nezdinde kendini meşrulaştırmak amacıyla en çok eğitim alanındaki etkinliklerine vurgu yaptığı görülmektedir. Eğitim alanında oluşan açığı ve yeni toplumsal talepleri iyi gören ve bunları fırsata çeviren örgütün hangi toplumsal ihtiyaçlardan ve nasıl beslendiği üzerinde iyi düşünülmelidir. Bu çerçevede öncelikli olarak ele alınması gereken alanın eğitim olduğu anlaşılmaktadır.

Din eğitiminde, 4-6 yaş din eğitiminden, Kur'an Kurslarına, İmam-hatip Liselerinden İlahiyatlara, Diyanet Eğitim merkezlerinden Yüksek Dini İhtisas merkezlerine varıncaya kadar

birçok din eğitim kurumunda yaşanan çeşitli problemlerin giderilmesi aciliyet arz eden acil işlerdendir.

"*Din eğitiminin tamamen ya da kısmen ortadan kaldırıldığı dönemlerde ve bu dönemleri müteakip geçici bir tedbir olarak ortaya çıkan ve bir türlü kent müessesesi haline getiremediğimiz Kur'an Kurslarımızla, sadece Kur'an'ın okunuşunu öğrettiğimiz, mana ve hikmetini, hakikatini öğretemediğimiz müesseselerimizle dinin hakikatini, İslam'ın rahmet yüklü mesajını yeryüzüne yayabilir miyiz*?" [428] şeklindeki sorunun cevabı şüphesiz ki olumsuzdur. Buna cevap teşkil edecek adımların atılması ve gerekli açılımların getirilmesi kaçınılmazdır.

Kur'an Kursları, halkımızdan gördüğü rağbetle, Diyanet İşleri Başkanlığı dışındaki bazen resmi, bazen de gayriresmi çeşitli yapılarca da büyük bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. Bu tür eğitim faaliyetlerinin, modern eğitim yöntemlerine ne denli uygun oldukları, kullanılan binaların uygun olup olmadığı, verilen eğitimin ne ölçüde denetlenebildiği, mezun olduklarında nasıl istihdam edilecekleri, gelir-gider kaynaklarının şeffaf olup olmadığı gibi birçok sorun henüz tam anlamıyla tatmin edici bir çözüme kavuşturulamamıştır. Ayrıca, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı Kur'an Kurslarının hangi yaş aralıklarına hizmet verdiği, öğrencilerin yasal hakları belirgin bir çerçeveye kavuşturulmuş olmadığı gibi müfredatın geliştirilmesi ve bu kursların Kur'an merkezli bir din eğitimi verilen kurumlara dönüştürülmesi de sağlıklı din eğitim-öğretimi açısından kaçınılmazdır. Yine halkın bu konudaki ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlayan ilk ve orta öğretimdeki seçmeli Kur'an-ı Kerim derslerinin daha nitelikli hale getirilmesi de kontrol dışı oluşumları önünü kesebilecektir.

İmam-Hatip Liseleri için de müfredat ve nitelik gibi sorunlar söz konusudur. Türkiye'deki din eğitiminde ve halkın dini yönden aydınlanmasında birinci derece role sahip olan İmam-Hatiplerin eğitim-öğretim seviyesi bakımından her geçen gün biraz daha irtifa kaybetmesi endişe vericidir. Bunda, 28 Şubat sürecinde yaşanan katsayı engelinin rolü bulunmakla birlikte şüphesiz başka faktörler de bulunmaktadır. Bütün bu faktörleri dikkate alarak, sadece ülkemiz için değil, pek çok İslam ülkesi için dahi model olan İmam-Hatip Liselerinin daha da geliştirilmesi, farklı yapıların *"din eğitimi verme"* bahanesiyle genç nesilleri kendi emellerine kanalize etmeleri önlenebilecektir.

Millî eğitim sisteminde yapılandırılmış sağlıklı bir din eğitiminin sağlanamaması halinde, dini yanlış öğreten, yetkisiz, liyakatsiz, FETÖ lideri tipi insanlar hoca kisvesinde ortaya çıkabilecek ve 13 yaşında ortaokula başlayan bir çocuğun dinî, millî, pedagojik, duygusal tüm eğilim ve ihtiyaçlarını istismar ederek beynini yıkayabilecek ve emirlerini sorgulayamaz bir

[428] 20 Ocak 2014 Ankara İl Müftüleri İstişare Toplantısı Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez'in FETÖ/PDY terör örgütüne ilişkin açıklamaları, s. 2-4.

bağlısına dönüştürebilecektir. İmam Hatip Liselerinde ve İlahiyat Fakültelerinde dinî eğitim alanlar arasında FETÖ'ye eğilim gösterenlerin sayısının sınırlı kaldığına dikkat çekilmiştir. Bunun nedeni tüm kusurlarına rağmen bu kurumlarda bilimsel ve eleştirel usullere önemli ölçüde uygunluk gösteren gerçek bir din eğitiminin verilmesidir. Bu eğitim kurumlarından geçen öğrencilere temel dinî bilgiler ve düsturlar öğretilebilmekte, farklı kaynakları kullanarak çeşitli ilmî disiplinlerde düşünme, sorgulama ve araştırma kabiliyeti ideal seviyede olmasa da belli ölçülerde kazandırılabilmektedir. Eğitim sisteminde insanlara doğru din öğretilir ve yanlış otoritelere itaati öğreten ve yücelten eğitim tarzının dinin özünde olmadığı, bunun sonradan çeşitli yollarla dine sokulduğu etkili bir şekilde gösterilirse, öğrenciler beyin yıkama faaliyetlerine karşı daha korunaklı olabilecektir. [429]

Eski Başbakan Sayın Ahmet Davutoğlu, Komisyon'a göndermiş olduğu yazıda konuya ilişkin çok isabetli şu tespitleri ifade etmiştir:

> *"İslam inancının bilgi doktrinini ve temel değerlerini hakkıyla öğrenen bir neslin bu tür tuzaklara düşmesi mümkün değildir. Nitekim FETÖ/PDY'nin, İslami ilimlerin usullerinin öğretildiği İmam Hatip liselerinde ve İlahiyat fakültelerinde elverişli bir zemin bulamaması ve bu liseleri ve fakülteleri hasım gibi görmesi de bunun açık bir işaretidir. Unutulmamalıdır ki, bu örgütü ortaya çıkaran saik, İslam inancı ve onun usulü değil, aksine sahih İslam inancının baskı altına alınması, sıradan Anadolu insanının kendi dinini açıktan yaşayamaması, özellikle kamuda bu baskının katlanılmaz boyutlara ulaşması sonucu, İslam inancının bilgi telakkisinden ayrışan yanlış bir zihniyetin ortaya çıkmasıdır. Burada yapılması gereken, tek parti döneminin zihniyetini bugüne taşıyarak yaşanan gelişmelerden din eğitimini sorumlu kılan bazı kesimlerin iddia ettiği gibi din eğitimini kısıtlamak değil, bilakis sahih ve şeffaf bir din eğitimi ile sapmaların önüne geçmektir."*

Dinî eğitim alanında İslam'dan hareketle yeni bir söylem geliştirilmelidir. Bu sorular ve sorunlar çerçevesinde bakıldığında mevcut dinî eğitim kurumları hangi ihtiyaçların karşılanmasına tekabül etmektedir? Bugünün gençlerini kavrayacak, onları tatmin edecek hangi eğitim buralarda yapılmaktadır?[430]

Din eğitimi konusunda en temel sorun hayattan ve gerçeklikten uzak, nass ve metin merkezli yaklaşımlardır. Oysa sağlıklı dini bilinç, ancak metindeki ayetlerle varlık dünyasındaki ayetlerin bir bütünlük içinde okunmasıyla kazanılabilmektedir. Öğrenci dini metinleri öğrenirken varlığın yapısı hakkında da farkındalık elde edecek ve varlığın tümünü kapsayan bir saygı ve anlayış geliştirecektir. Diyanet İşleri Başkanı Mehmet Görmez'e göre

---

[429] Nevzat Tarhan'ın 19 Ekim 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

[430] 20 Ocak 2014 Ankara İl Müftüleri İstişare Toplantısı Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez'in FETÖ/PDY terör örgütüne ilişkin açıklamaları, s. 2-4.

"*İslam dünyasında bugün yaşadığımız en büyük sorun, Allah'ın kitaptaki ayetleriyle Allah'ın kâinattaki ayetlerini birleştirerek okumamaktır. Kitabı kâinattan ayırarak okuduğumuz zaman bize fayda vermez. Çünkü Kitap bizi kâinata gönderiyor, aralarında ilişki var. Kalple akıl arasında, ruhla beden arasında, kâinatla Kur'an arasında, vahiyle akıl arasında muazzam bir ilişki var. Din eğitimi ve öğretiminin bugün en büyük sorunu, metodoloji sorunudur. Birlikte verdiğimiz zaman bunun anlamı olur, faydası olur. Aksi takdirde hayattan koparılmış bir dinin öğretilmesi fayda vermez, çünkü o din hayata geldi*." [431] Yaşanan tarihsel ve toplumsal gerçeklikten yalıtılmış bir din eğitimi, otoriter, içe kapalı, dogmatik bireylerin yetişmesine imkân tanıyacaktır.

İlahiyat Fakültelerinin müfredatı da bu çerçevede yeniden masaya yatırılmalıdır. Yıllardır bu konularda birçok çalıştaylar, sempozyumlar yapılmasına rağmen sorunlar azalmak yerine daha da artmaktadır. Nitelikli öğretim üyelerinin yetiştirilememesi, son birkaç yıl içerisinde fakülte sayısının yüze varması, açılan kadroların bazen yetersiz elemanlarla doldurulması, yüksek din öğretiminin kalitesini iyice düşürmüştür. Son yıllarda başka hiçbir fakültenin programlarıyla ilgili herhangi bir değişiklik teklif edilmezken, sadece İlahiyat Fakülteleri'nin müfredatına dair girişimlerde bulunulması, klasik medrese eğitimine öykünerek bazı müfredat değişikliklerinin dayatılması, özgür, özgün ve üniversal üretimi sınırlandırmaya matuf talihsiz adımlar olarak tarihe geçmiştir. Yıllardır yapılan İlahiyat Fakülteleri Dekanlar toplantılarında alınan kararların YÖK tarafından dikkate alınmaması ve tek yönlü ve otoriter yaklaşımların sürdürülmesi ülkemizdeki yüksek din öğretimini olumsuz etkilemektedir. Oysa ülkemizdeki İlahiyat Fakülteleri önemli bir birikim oluşturmuştur. Din ile ilgili sorunların çözümlenmesinde bu güvenilir kaynağın rehberliğine başvurulması gerekir. Dinden kaynaklı savrulmaların, zihniyet yapısı bağlamında ele alındığı bu bilim yuvalarının itibarı ve seviyesi korunmalıdır.

Eğitim ile ilgili diğer bir sorun da öğrencilerin konaklama ihtiyaçlarıdır. Son yıllarda devlet yurtlarının sayısal ve niteliksel anlamda arttığı görülmektedir. Ancak daha fazla yurt binasına ve güvenilir personele ihtiyaç duyulmaktadır. Örgütün öğrencileri devşirmede kullandığı en büyük imkân, en küçük ilçeye varıncaya kadar tüm ülke sathında hatta yurt dışında açmış oldukları öğrenci evleri ve yurtlar olmuştur. Bu hususta birçok veli evladını, Kredi Yurtlar Kurumu yahut Türkiye Diyanet Vakfı gibi resmi öğrenci yurtlarında yer bulamadığı için mecburen örgüte teslim etmek zorunda kalmıştır. Bu ihtiyaç henüz giderilebilmiş değildir ve bu açığın en kısa sürede öncelikle resmi kurumlar ve güvenilir sivil toplum kuruluşları tarafından kapatılması gerekmektedir.

---

[431] 30 Ağustos 2016 NTV Canlı Yayın Diyanet İşleri Başkanı Görmez'den FETÖ ile ilgili önemli açıklamalar, s. 95-99.

3.1.5. FETÖ'nün Yurtdışı Örgütlenmesi

15 Temmuz darbe teşebbüsünün ardından, FETÖ'nün gerçek yüzü Türk toplumu açısından tüm açıklığıyla ortaya çıkmıştır. FETÖ'ye mücadele konusunda güçlü bir ulusal konsensüs oluşmuştur. Bu doğrultuda atılmakta olan adımlar, FETÖ'nün Türkiye'deki örgütlenmesini çökertmektedir. Örgütün yurt içi müdahale kapasitesi büyük oranda yok edilmiştir. Türkiye'deki mali kaynakları da kurutulmaktadır.

Ancak, ülkemizin, eşine evvelce rastlanmamış ölçüde küresel bağlantıları bulunan bir örgütle mücadele ettiği bir gerçektir. Elimizdeki bilgiler, FETÖ'nün 160'a yakın ülkede mevcut olduğunu, 800'e yakın okul ve üniversite, 100'e yakın öğrenci yurdu, 1000'den fazla STK/vakıf/dernek, 200'den fazla yazılı ve görsel medya, 500'den fazla şirketten oluşan devasa bir ağ üzerinden faaliyet gösterdiğini ortaya koymaktadır. FETÖ'nün toplam sermayesinin 25-50 milyar dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Bu küresel ağ içerisinde sadece yönetici konumunda bulunan şahısları dikkate aldığımızda sayıları 3.000'i geçmektedir. Okullardaki öğretmenler ve aileleri hesaba katıldığında, yurtdışında Gülen hareketine bağlı olup sayıları onbinlerle ifade edilebilecek, büyük bölümü iyi eğitimli bir takipçi kitlesinin mevcudiyetinden bahsetmek mümkündür.

Yurtdışındaki FETÖ unsurlarının, başta ABD ve Avrupa ülkeleri olmak üzere yerleştikleri tüm ülkelerde etkin PR/lobi/nüfuz mekanizmaları oluşturduklarını, siyasi elitlere ve medyaya kolaylıkla ulaşabildiklerini ve bunları halen etkin biçimde kullanabildiklerini görmekteyiz.

Yurtdışında FETÖ ile mücadelede, bulunduğu ülkenin ihtiyaçları ve eldeki beşeri/mali sermaye çerçevesinde çeşitli sektörlerde/alanlarda faaliyette bulunan örgütün, varlık gösterdiği alanlarda ülkeye FETÖ'ye karşı alternatif sunulabildiği takdirde, örgütün etkinliğinin daha hızlı biçimde azaltılabildiği müşahede edilmektedir. Dolayısıyla alınacak tedbirlerin, FETÖ'nün faaliyetlerinin durdurulmasının bir eksiklik meydana getirmeyeceği yönünde kanaat oluşturması yerinde olacaktır.

FETÖ'nün yurtdışındaki okulları, örgütün yurtdışında giriştiği ilk faaliyet alanı olup, halihazırda özellikle eğitim kalitesinin yeterli standartta olmadığı ülkelerde, etkinliği azalmakla birlikte, mevcudiyetini devam ettirebilmektedir.

İşadamı derneklerini bir referans noktası olarak tutmaya gayret sarfeden FETÖ'nün, DEİK'in etkin olduğu ülkelerde, Büyükelçiliklerimiz ve Ticaret Müşavirliklerimizin de gayretleriyle bu imkanın azaldığı, keza Din Hizmetleri Müşavirliklerimizin Büyükelçiliklerimizle birlikte etkin olabildiği ülkelerde, FETÖ'nün Müslüman topluluklar ve

İslami kanaat önderleriyle ilişkilerinin zayıflatıldığı müşahede edilmektedir. Benzer biçimde, Yunus Emre Türk Kültür Merkezi kurulan ve Maarif Vakfı'nın faaliyete geçtiği ülkelerde de FETÖ eğitim kurumlarının, özellikle dil kurslarının etkinliğini yitirdiği gözlemlenmektedir. Keza, basın alanında, ülkemize müzahir gazete ve dergilerin yayınlanmasının, FETÖ iltisaklı basın yayın kuruluşlarının etkisini önemli ölçüde azalttığı da tecrübe edilen hususlardandır.

3.1.6. Gelecekte Ortaya Çıkması Muhtemel Sorunlar

İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığınca Komisyonumuza sunulan 27.12.2016 tarihli ve 9050-2214254-16 sayılı cevabi yazıda aşağıdaki bilgi ve değerlendirmelere yer verilmiştir:

- "*FETÖ'ye yönelik son dönemlerde güvenlik güçlerince gerçekleştirilen operasyonlar neticesinde örgütün; devlet kurumlarındaki etkin olan kadrolarının dağılmasıyla birlikte gücünü kaybetmeye devam edeceği,*
- *Gizliliğe azami önem vererek, izlerini kaybettirme ve/veya strateji değiştirmek suretiyle diğer dini grupların içine sızmaya çalışarak çekirdek yapıyı yeniden oluşturmaya çalışacakları,*
- *Devlet kadrolarında ulaşılamayan gizli hücreleri vasıtasıyla, devlet gizliliği içeren bilgilerin elde edilmesine ve kendi amaçları doğrultusunda kullanmaya, şantaj, tehdit vb. yollarla üst düzey bürokratlar üzerinde baskı oluşturmaya çalışabilecekleri ve/veya elde edilen bilgileri yabancı misyonlara aktarmak suretiyle Ülkemizi uluslararası alanda zor duruma düşürebilecekleri,*
- *Gelir kaynaklarında yaşanan büyük düşüş nedeniyle, olası operasyonlara maruz kalmamak için isim ve tabela değiştirmek veya devretmek suretiyle örgüt bağlantısı yokmuş gibi gösterme yoluna gidecekleri,*
- *Devlet kademelerinde kaybettiği etkinliğini kazanmaya yönelik veya halihazırda bu alanlarda tespit edilen örgüt mensuplarının devam eden dava süreçlerini lehlerine sonlandırmaya yönelik girişimlerde bulunabilecekleri,*
- *Şüpheli durumda ve/veya örgütsel bağı ortaya çıkmış mensupları ile kuruluşlarının sermayelerini yurtdışına çıkarmak için legal/illegal girişimlerde bulunacakları,*
- *Uzun dönemler sonrasında kazanılmış olan mevcut tabanını korumaya yönelik tedbirler alırken, yeni eleman kazanmak amacıyla özellikle kamu kurumlarında*

yeni yapılanmalar oluşturma ve gençlik kesimine yönelik çalışmalara hız verebilecekleri,

- *Yurtdışı eğitim kurumlarında yetişen ve örgütle organik bağlarının tespitinde zorlanılacak ya da gecikecek kişilerin kurumlara yerleştirilmesine yönelik girişimlerde bulunabilecekleri,*
- *Mevcut potansiyellerini korumak ve örgütteki panik havasını gidermek amacıyla örgütün içinde bulunduğu sürecin geçeceği, tekrar eski güçlerine kavuşacakları ve kendilerine karşı mücadele eden kişilerden hesap soracakları şeklinde propaganda yapmaya devam edecekleri,*
- *Ulusal ve uluslararası kamuoyunda dini hassasiyetlerinden dolayı mağdur edildikleri algısı yaratabilmek amacıyla basın yayın organları, internet siteleri ve sosyal medya üzerinden gerçek dışı ve mesnetsiz haberler yapmaya devam edecekleri,*
- *Örgütün STK'ları vasıtasıyla Ülkemizde sığınmacı konumunda olan Suriyelileri kendi saflarına çekmek amacıyla dini hassasiyetleri ve insani yardım konularını istismar edebileceği,*
- *Türkiye'nin başta Suriye İç Savaşı olmak üzere dış siyasetini kendisi için propaganda malzemesi yaparak, Türkiye karşıtı ülkeler ve yasadışı örgütler ile işbirliği içerisine girebileceği*

değerlendirilmektedir."

3.2. ÇÖZÜM VE YENİDEN YAPILANMA ÖNERİLERİ

15 Temmuz Darbe Girişimi, ülkemizin ve devletimizin bekasını kökünden tehdit eden bir vaka olarak tarihteki yerini almıştır. Darbe girişimi, daha ilk saatlerinden itibaren darbeye direnmek için sokaklara inen halkımızın, emniyet güçlerimizin ve diğer kurumlarımızın kahramanca ve kararlı direnişiyle püskürtülmüştür. Darbenin hemen ardından, alınan birçok acil tedbirle darbenin birçok olumsuz etkisi bertaraf edilmeye ve FETÖ tamamen etkisiz hale getirilmeye çalışılmış ve bunda da büyük ölçüde başarılı olunmuştur. Ancak FETÖ tehdidinden ve ileride çıkabilecek benzer darbe tehditlerinden ilelebet kurtulabilmek için kısa vadede alınan tedbirlerden sonra uzun vadeli, çok daha önemli ve yapısal tedbir ve dönüşümleri hayata geçirmek acil bir ihtiyaç haline gelmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti devletinin kurumsal yapılanmasında bir önceki bölümde sayılan, 15 Temmuz Darbe Girişimiyle iyice ortaya çıkan bazı sorun ve zafiyet alanları su yüzüne

çıkmıştır. Bu alanların FETÖ'nün ortaya çıkması ve büyümesinde farklı derecelerde etkisi olmuştur. Örneğin, istihbarat alanındaki tehdit algısının farklılık göstermesi ve kurumlar arası koordinasyonsuzluk, bu konuda bir körlük oluşturmuş ve FETÖ de bu körlükten azami ölçüde istifade ederek en kritik kurumların en kritik noktalarına kadar sızabilmiştir.

Eğitim alanında Devletin vermiş olduğu hizmetin ve sağladığı imkanların nitelik ve nicelik bakımından yetersiz kalması FETÖ'nün bu alanda yuvalanarak hızlıca eleman temin etmesine olanak sağlamıştır.

Bu bölümde, bu zafiyet alanlarının ortadan kaldırılması, daha sağlıklı bir toplum ve devlet yapısına kavuşuşması yönünde alınması gereken tedbirler ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

3.2.1. Demokratik Hukuk Devletinin Alt Yapısının Geliştirilmesi

3.2.1.1. Yeni Anayasa, Toplumsal Güven ve Meşruiyetin Tesisi

Meşruiyet olgusunun sosyal bilimlerde kesinkes sınırları çizilememiştir. Meşruiyetin çeşitli görünüm biçimlerinin olduğu, zaman ve mekân anlamında dönüşüme uğrayabildiği savunulmuştur. Bu anlamda, meşruiyetin iki ana boyutundan söz edebiliriz. Birincisi; yatay düzlemde birey-birey veya birey-toplum arasındaki sosyal ve psikolojik ilişkide belirir. Şüphesiz burada birçok bileşkeden söz edilebilir; ancak bu düzlemde meşruiyet olgusunu şekillendiren ana motif psiko-sosyal alandadır. İkincisi ise; birey-devlet veya birey-devletin çeşitli iktidar biçimleri arasındaki ilişkide ortaya çıkar. Çağdaş demokratik sistemler insan hakları ve özgürlüklerine dayanan, bireyi devletten aşağıda veya yatay düzlemde devletin simetriği olarak gören bir anlayışı değil, tam aksine bireyi modern devlete her an alternatif gören bir iktidar tasarımıdır. Görüldüğü gibi, burada iktidar, birey lehine sınırlanmakta, devlet türev ve işlevsel bir aygıt boyutuna indirgenmektedir. [432]

Bu izahat karşısında darbe ile iktidarı ele geçiren bir cuntanın kaba kuvvetle ve vatandaşlarını öldürerek ele geçirdiği iktidarı birey lehine sınırlaması en azından kısa vadede düşünülemeyeceğinden darbenin başarıya ulaşması halinde en başta yaşam hakkı olmak üzere temel hak ve hürriyetlerin ihlaline devam edileceği, meşruiyeti değil de korkutma, yıldırma ve sindirme yolu ile halk üzerinde korku temelli bir itaat elde etmenin hedefleneceğini, bunun da uluslararası kurumlar nezdinde elde edilmiş meşruiyetmiş gibi yansıtılacağını söylemek mümkündür. Gerek ülkemizin yaşadığı tecrübeler ve gerekse coğrafyamızda geçmişten günümüze yaşanan darbeler sonucu oluşan uluslararası konjonktür bu tespiti doğrulamaktadır.

Demokrasi, çağdaş dünyanın hâkim siyasal doktrini olup kendisini çağdaş ülkeler statüsünde gören/göstermeye çalışan tüm ülkeler, siyasal rejimlerinin demokratik esaslara

---

432 Semih Batur KAYA-Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XIX, Y. 2015, s. 3.

dayandığını iddia etmektedirler. Kendi vatandaşlarını öldürerek iktidarı zorba yöntemle gele geçirmeye çalışan 15 Temmuz cuntacılarının ironik bir şekilde darbe metninde yer verdikleri üzere yönetime el koyma gerekçelerinden birisi de "*laik, demokratik, sosyal ve hukuk devleti ilkesi üzerine oturan anayasal düzeni yeniden tesis etmek*"tir. Kendilerine yurtta sulh konseyi adını veren çeteciler "*BM-NATO ve diğer tüm uluslararası kuruluşlarla oluşturulmuş yükümlülükleri yerine getirecek her türlü tedbiri"* aldıklarını ilan ederek bir bakıma uluslararası alanda kabul edilebilirliklerini temin etmeye çalışmaktadırlar.

Oysaki hürriyetçi demokratik rejimin özellikleri, ülkeden ülkeye bazı değişiklikler göstermekle beraber, bu rejimin vazgeçilmez, asgari şartı olarak kabul edilmesi gereken bazı unsurlar vardır. Bunların en önemlileri, siyasal sistemdeki temel siyasal karar organlarının genel oya dayanan serbest seçimlerle oluşması, serbestçe örgütlenen siyasal partiler arasında eşit şartlarla yürütülen iktidar yarışması ve tüm vatandaşların temel hak ve hürriyetlerinin tanınmış ve hukuki güvence altına alınmış olmasıdır. Demokrasi, en basit tanımıyla, yöneticilerin tüm yönetilenler tarafından serbest ve dürüst seçimler yoluyla seçildikleri bir rejim olarak tanımlanabilir. Öyleyse, seçme hakkı ve seçim hürriyeti, demokratik bir devlet yönetiminin vazgeçilmez şartlarıdır. Anayasamızın 67. maddesi, bu hürriyeti güvence altına alacak ilkeleri belirtmiştir. Bu maddeye göre "*vatandaşlar, kanunda gösterilen şartlara uygun olarak, seçme, seçilme ve bağımsız olarak veya bir siyasi parti içinde siyasi faaliyette bulunma ve halkoylamasına katılma hakkına sahiptir. Seçimler ve halkoylaması, serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı yönetim ve denetimi altında yapılır.*" [433]

Yukarıda değinildiği üzere darbe girişimi, TBMM'nin de işlevsiz kalmasını hedefleyerek hukuk sistemimizdeki normlar hiyerarşisini bertaraf etmeye yönelmiştir. FETÖ mensupları, demokratik usullerle ve hukuk sistemi içerisinde amaçlarına ulaşamayacaklarını anlamış ve bunun sonucunda ise ancak Türk hukuk sistemini işlemez hale getirecek fiili bir darbe ile nihai hedeflerine ulaşabilecekleri paradigmasını oluşturarak harekete geçmiş iseler de örgütün, seçilmiş iktidarı devirmeye yönelik girişimlerinin 15 Temmuz 2016 tarihinden çok önce 17-25 Aralık 2013 süreciyle ortaya çıkarak fiili darbe girişimine kadar süregeldiğini, MİT tırlarının durdurulması ile uluslararası alana taşınmaya çalışıldığı dikkate alındığında, Balyoz, Ergenekon, Hüseyin Kurtoğlu gibi yukarıda ayrıntılarına yer verilen dosyalardaki hukuka aykırı işlemler de FETÖ'nün bir kısım hukuki imkan ve argümanları 15 Temmuz Darbe Girişimindeki tanklar ve uçaklar gibi kullandığını gözler önüne sermektedir.

Amaca giden yolda her türlü hukuksuzluğu, kişilerin itibarlarını ve hatta hürriyetlerini ellerinden alacak boyuttaki haksızlıkları mübah gören Örgüt, gerek elinde tuttuğu medya gücü

---

[433] Prof.Dr. Ergun ÖZBUDUN - Anayasa Hukuku T.C. Anadolu Ün. Yayını No: 2692, Açıköğretim Fak. Yayını No: 1658 Sayfa: 60 vd.

ile gerçekleştirdiği algı yönetimi yoluyla gerekse politikacıların bakış açısı farklılıklarından kaynaklanan günlük siyasi tartışmalardan faydalanarak, bahse konu hukuksuzlukların toplumun belli kesimlerince fark edilmesini engellemiş ve hatta bu hukuksuzlukların toplumun farklı kesimlerinde makbul görülmesine neden olmuştur.

Gerek iktidar ve gerekse muhalefetten olsun toplumun tüm kesimlerine tatbik edilen bu hukuksuz uygulamalar böylece tüm toplum nezdinde hukuka olan inancı derinden zedelemiştir. Bu kapsamda darbenin etkilerinin bertaraf edilmesi ve yeniden hukuk sistemi kullanılarak darbe girişimlerinde bulunulmasını engellemek üzere uygulanması gereken en önemli rehabilitasyon toplumun hukuka olan inancını yeniden tesis etmek olmalıdır.

FETÖ'nün Türk yargısında etkinliğinin 2010 HSYK seçimlerinden sonra operasyonel güce ulaştığı, 2014 yılındaki HSYK seçimlerinin oluşturduğu tablo ile bu etkinliğin kırılabildiği yadsınamaz bir gerçek olup HSYK üye seçim usulünün değiştirilerek kurulun oluşumuna müdahalenin engellenmesi demokratik hukuk devleti ilkesinin hayatiyetinin devamı açısından büyük önemi haizdir.

Elbette hukuk önünde herkesin eşitliği esastır, fakat belli kamu görevlilerinin haksız soruşturmalarla tasfiyesi suretiyle devlet kurumlarının belli kesimlerce ele geçirilebileceği de gözden kaçırılmamalıdır. Yukarıda bahsedilen dosyalarda, FETÖ mensubu hâkim ve Cumhuriyet savcılarının örgütçe hedeflenen kurumları, bu kurumlarda görev yapan ve kendilerinden olmayan kamu görevlilerini, haksız ceza veya disiplin soruşturmalarına maruz bırakarak tutuklanmalarına, mahkûmiyetlerine, ihraçlarına, istifalarına ya da en azından terfi edememelerine sebebiyet vererek tasfiye ettikleri gözetildiğinde, bir kısım kamu görevlileri yönünden soruşturma başlatılmasının ve haklarında ceza muhakemesi tedbiri uygulanmasının daha ağır şartlara bağlanması alınması gereken önlemler çerçevesinde değerlendirilmelidir.

Tüm bunların yanı sıra; yargısal sistemin ürettiği ürünün *"adil"* olması sağlanmalıdır. Yukarıda değinilen dosyalarda yargılama safahatında icra edilen adaletsiz uygulamalara ve kararlara kamuoyu tarafından gösterilen tepkiler, FETÖ mensuplarının dillerine pelesenk ettikleri *"bağımsız ve tarafsız yargı"* söylemleri ile bastırılmaya çalışılmıştır. Gerek yargılamanın süjelerinin ve gerekse tüm toplum kesimlerinin yargıçtan beklediği tek şey adaletli karar verilmesidir. Adil kararın temin edilmesi için hâkime bireysel olarak düşen görev *"tarafsız"* davranması, hâkimi etki altında bırakabilecek nitelikte kamu gücünü haiz olan makamlara düşen görev ise hâkimin *"bağımsızlığını"* temin etmektir. *Bağımsız ve tarafsız yargı* kavramını bu mahiyette düşünmek gerekir. Aksi takdirde söz konusu kavram, hukuka aykırı, adaletsiz ve keyfi uygulamaların önünde bir perde olmaktan öteye geçemeyecektir. Türk Hukuk sisteminde, Anayasa ve yasalar çerçevesinde hâkimin bağımsızlığı mevzuat çerçevesinde temin edilmiştir. Tarafsızlık ise hâkimin iç dünyasına müteallik olup en başta hukuk uygulayıcılarının vicdanlarının tezahürüdür. Hâkim ve Cumhuriyet savcılarının gerek

seçiminde ve gerekse eğitimlerinde daha hassas davranılması ilerde karşılaşılabilecek sorunların engellenmesinde hayati önemi haizdir.

Darbe ve Muhtıraları Araştırma Komisyonunun Kasım 2012 tarihli raporunun üzerinden henüz 4 yıl gibi kısa bir süre geçmişken 15 Temmuz Darbe Girişimini yaşamış olmamız, yapısal reformlar gerçekleştirilmediği sürece demokrasimizi kesintiye uğratacak girişimlerle karşılaşma ihtimalimizin mevcudiyetini göstermektedir. Bu komisyonun görev süresi sonunda düzenlediği raporda dile getirilen hukuk alanındaki önerilere işbu raporda da yer vermek faydalı görülmüştür.

Sivil Anayasa; Mevcut anayasa ile birlikte temel yasaların büyük çoğunluğu darbelerden miras kalmıştır. 12 Eylül rejiminin, dolayısıyla militarist söylemin temel özelliklerini içinde barındıran anayasalar döneminin sona erdirilmesine ve milletin temsilcilerince hazırlanacak bir anayasaya her zamankinden daha çok ihtiyaç vardır. Halkı, bir yığın düzeyine indiren hâlihazırdaki anayasayla çoğulcu demokratik bir sistem ve iç barış kurulamaz. Temel insan haklarının güvence altına alındığı; hükümetin yönetilenlerin rızasına dayandığı; çoğunluğun yönetiminde, lakin azınlık haklarının garanti altına alındığı; özgür ve adil seçimlerin, kanun önünde eşitliğin, bağımsız ve tarafsız mahkemelerin var olduğu; hükümetin anayasa ile sınırlandırıldığı; toplumsal, ekonomik ve siyasal çoğulculuğun, hoşgörü, işbirliği ve uzlaşma değerlerinin benimsendiği; tam demokrasi, çoğulculuk ve özgürlüğün esas alındığı bir kavrayışla halkın gerçek temsilcilerince, halkın önünde ve yüksek sesle tartışılmış yepyeni bir anayasa yapılmalıdır.

Askeri yargı: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin benimsediği objektif ölçüte göre, Türkiye'de askeri yargı, askeri hiyerarşinin belirleyiciliği veri alındığında etki altında bir görünüm arz etmektedir. Türk Silahlı Kuvvetlerinin, iç disiplin açısından Almanya örneğindeki gibi disiplin yargılamasına sahip kılınması yeterlidir. Askeri mahkemelerin kaldırılıp adliye içerisinde uzmanlık mahkemeleri olarak yapılandırılması; *"Askeri"* mahkeme değil *"asker"* mahkemesi oluşturulması, bu mahkemede görülecek davaların temyiz incelemesi görevinin de Yargıtay'ın ceza dairelerinden birine verilmesi, yargılanacak sivil ve asker kişiler bakımından güvence sağlayacaktır. Bu itibarla, Askeri Yargıtay ve Askeri Yüksek İdare Mahkemesi kapatılmalı, yüksek yargı temyiz yeri, Yargıtay ve Danıştay'dan ibaret olmalıdır.

3.2.1.2. Sivil Dini Oluşumlar İle Devlet Arasındaki İlişkilerin Yeniden Düzenlenmesi

Laiklik, devlet-din-toplum ilişkilerini düzenleyen temel ilkelerdendir. Ancak siyasi tarihimizde laiklik adına yapılan kimi haksız ve yanlış uygulamalar, laikliğe bir devlet davranışı değil de siyasal-toplumsal bir kimlik olarak bakılmasına yol açmış ve birleştirici olması gereken laiklik, ayrışmaların kaynağı haline getirilmiştir. Birlikte yaşamayı sağlayan, din ve inanç özgürlüğünü temin eden, devletin inançlar karşısındaki tarafsızlığını ifade eden laiklik, bugün

tüm gerçekliğiyle yeniden keşfedilmelidir. Dindarları baskı ve zan altında tutan agresif ve militan laiklik yerine, inanç ve düşünce çoğulculuğunu koruyan ve güvence altına alan bir laiklik algısı üzerinde durulmalıdır. Zira laiklik, dinin farklı yorumlarının saygı ve anlayış içinde öğretilmesini ve öğrenilmesini sağlaması bakımından din anlayışından kaynaklanan farklı yorumları korumanın da en etkili yoludur. Böylece dinî fanatizm ve dogmatizmi besleyen tektipçilik önlenmiş olacaktır.

Türkiye'nin bu tür yapılarla sorun olarak karşılaşmaması için hukuk içerisinde dini özgürlükler tam bir güvence altına alınmalıdır. Cemaat yapılarının çoğu açık, şeffaf ve esnek olmaktan uzak olup, genellikle faaliyetlerini gizlilik içinde ya da denetimlerden uzak şekilde yürütmektedir. Bu yapıların toplum yararına çalışıp çalışmadıkları hususunun kim ya da hangi kurumlarca akredite edileceği ciddi bir sorundur. Bu görevin tek başına Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yerine getirilmesi mümkün görünmemektedir. Bu oluşumların sosyal ve dinî meşruiyet, denetim, hukukilik, mali yapının şeffaflığı gibi kriterler bakımından akredite edilmesi ve bu tür faaliyetlerin genel bir meşruiyet zemininde yürütülmesinin temin edilmesi, bu alanda üzerinde dikkatle ve etraflıca düşünülmüş hukuki düzenlemeler gerektirmektedir.[434]

Kamu yararına faaliyet gösterebilecek eğitim alanlarında -kamu tarafından denetlenebilmesi kaydıyla- sivil toplum insiyatifinin de yer alması mümkündür. Böylece gizli, gizemli, güven vermeyen programlar izleyen yapılanmaların, kamu yararı çalışması adı altında zararlı faaliyetler yürütmesine göz yumulması engellenmiş, kamunun da kontrol ve katılımı sağlanmış olabilecektir.

İletişim araçlarının gelişmesi, sosyal medyanın ve diğer internet imkânlarının yaygınlaşması, Türkiye'de din içerikli enformasyonu yoğunlaştırmıştır. Bu yoğunluk arasında, zaman zaman doğru din algısına zarar verici, temel kaynaklarımıza ve kabullerimize aykırı, toplumu rahatsız edici ve çatışmaya yol açıcı odaklar bilinçli bir propaganda yürütmektedir. Mevzuatta bu durumu engelleyici birtakım düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Bu alandaki önemli boşluklar sebebiyle medya üzerinden toplumun dini bilgisi ve bilinci manipule edilebilmektedir. Çeşitli özel TV kanalları ve sanal medya aracılığıyla her geçen gün ortaya yeni dini karizmalar ve lider tipleri çıkabilmekte ve ilmi ve dinî yetkinlikleri olmadığı halde dini istismar etmektedirler. Bu noktada sahih ve bilimsel dini bilginin de yetkililerce denetlenmesi kaçınılmazdır. Yüzlerce özel dini kanaldan, toplumun kafasını karıştıracak, onları dini görünümüyle farklı mecralara sürükleyebilecek zararlı, bölücü, kışkırtıcı, kin ve nefret söylemi taşıyan, şiddet ve teröre özendiren yayınlar karşısında ne yazık ki RTÜK dışında hiçbir denetim bulunmamaktadır. FETÖ'nün çok sayıda medya organını çok

---

[434] M. Emin Özafşar, Cemaatler Kayıt Altına Alınmalı, http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/cemaatler-kayit-altina-alinmali (Erişim tarihi: 22.12.2016)

etkin bir biçimde kullandığı unutulmamalıdır. Acil bir tedbir olarak RTÜK bünyesinde en az birkaç yetkin ilahiyat hocasının veya Din İşleri Yüksek Kurulu üyesinin daimi üye olarak istihdam edilmesi uygun olacaktır.

Ne kadar kayıt ve kontrol altına alınırsa alınsın, dini alan, her zaman istismara açık bir alan olarak kalacaktır. Bu hassas ihtimale karşı yapılması gereken işlerin başında, bilim ve düşünce özgürlüğünün teminat altına alınması gelmektedir. Bilim insanlarının, düşünen insanların ve düşüncelerinin teminat altına alınması büyük önem taşımaktadır. Düşünce özellikle de inanç özgürlüğü güven altına alınmadıüı taktirde istismara açık bir alan bırakılmış olur. Bir taraftan inanç özgürlüğü teminat altına alınırken, diğer taraftan da Diyanet İşleri Başkanlığının takviye edilmesi gerekmektedir. Mevcut haliyle Diyanet bu tür yapıların inanç özgürlüğünü istismar ederek yol açtığı zararlarını, tehditlerini önleyebilecek durumda değildir. Bu boşluklar doldurulmadığı sürece Diyanet İşleri Başkanlığı'nın veya başka bir yapının bu unsurlarla mücadelesi başarılı olamayacaktır.

Öncelikle, din-devlet-cemaat ilişkilerinin serinkanlılıkla yeniden ele alınması ve bu konuda her üç unsurun da yararına olmak üzere bir takım yeni adımların atılması ve çatışmaya değil, dayanışmaya dayalı bir ilişkinin yöntem ve çerçevesi çizilmelidir. Din-devlet-cemaat ilişkilerinin ülkemizde sıkıntılı olduğu, bazı belirsizlikler yaşandığı ve bu yapıların gelecekteki muhtemel muadilleriyle karşılaşmamak için devlet aklının bunları dikkate alması gerektiği açığa çıkmıştır.[435]

Bu noktada "*bunlarla ilgili araştırmalar, incelemeler yapması ve bu değerlendirmeleri toplumla paylaşması Diyanet İşleri Başkanlığına görev olarak yüklenmektedir. Benzer yapıların ortaya çıkmaması bağlamında, Diyanet İşleri Başkanlığının üzerine düşeni daha fazla yapması, kurumsal saygınlığını koruyarak bazı kritik konularda sosyal sorumluluğunun gereğini yerine getirmesi ve sesini daha fazla duyurması lazım*" şeklinde tespitler yapılmıştır.[436]

İslam'a hizmet gayesiyle kurulan bütün kuruluşların, hayırsever milletin bağışlarıyla inşa edilen bütün sivil yapıların kendini sorgulaması, bir öz eleştiri yaparak toplumsal güveni zedeleyecek ve istismar algısına kapı aralayacak her türlü tutum, tavır ve davranış, iş ve işlemden özenle kaçınması gerekmektedir.[437] Sivil girişimlerle ortaya çıkan dini oluşumlar dünyada olduğu gibi ülkemizde de toplumsal bir gerçekliktir. Önemli olan sosyo-kültürel dini oluşumların, dinin sahih bilgisi ve temel kaynakları ekseninde toplum yararına faaliyet göstermeleridir. Bunun toplumun dini kültürel hayatına yapacağı katkı yadsınamaz. Ancak bu oluşumların açık, şeffaf, hesap verebilir, toplumu ayrıştırmayan, dini duyguları ve güveni istismar etmeyen bir yapıda olmaları son derece önemlidir. Kendinden menkul iddialarla ve

---

[435] Mustafa Öztürk'ün 13 Ekim 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[436] Ekrem Keleş'in 19 Ekim 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[437] Mehmet Görmez, 22 Ocak 2014 Ankara İl Müftüleri İstişare Toplantısı Sonuç bildirgesi, s. 5.

sübjektif deneyimlerle hakikati tekeline alarak dini nüfuz alanı oluşturma ve toplumun dini dokusunu dejenere etme girişimleri asla onaylanamaz.

Birey ve toplumun din algısına ve yorumuna saygı duyulması bugünün dünyasında müştereken kabul gören yaygın bir yaklaşımdır. Ancak İslam'ın temel referanslarıyla ters düşen, mesiyanik kavramlarla söylem örgüsü kuran, yaygın kitlenin zihninde karışıklıklara meydan veren, dinin yüksek hakikatlerini ve toplumun ahlaki değerlerini süfli emellerle ve basit içeriklerle değersizleştiren yaklaşımlar asla kabul edilemez.[438]

FETÖ bağlamında üzerinde durulması gereken bir olgu da dünyayı kurtarma iddiasıyla ortaya çıkan ve mega idealler peşinde koşarak bir misyon edasıyla hareket eden dini yapılardır. Bu tarz yapıların, özellikle sömürgecilik döneminden itibaren başlayan, çağımızda da bir hayli etkili olan kilise tarihinde görüldüğü bilinmektedir. Bu tür yapıların iç teşkilatlanmasını çözmek kolay olmamaktadır ve kullanılan sosyolojik metotlarla araştırılmaya uygun değildir. Başlangıçta bir kişi etrafında oluşan bu hareketler, zamanla dinî içerikli bir yapı, söylem ve hedef görünümü altında uluslararası alanda kullanıma açık siyasal bir araca dönüşebilmektedir.

Üzerinde durulması gereken bir diğer konu da, dini nitelikli yardım kuruluşlarıdır. Son yıllarda gerek yurt içinde, gerekse yurt dışında faaliyet gösteren birçok sivil yardım kuruluşu ortaya çıkmıştır. Çoğu çeşitli dini yapılara bağlı olan bu kuruluşların, başta Afrika olmak üzere dünyanın muhtaç olan birçok bölgesine yardım götürdükleri ve oralarda birtakım faaliyetler yürüttükleri bilinmektedir. Ancak, dini saiklerle kurulmuş olan bu uluslararası yardım organizasyonlarının da masrafları ile gelirleri arasındaki uyum yeniden düzenlenmelidir. İslam'ın ilk döneminden itibaren gönüllülük esaslı yapılan bu yardım organizasyonlarından bireylerin ve kurumların imtiyaz edinmesinin önüne geçilmelidir. İçişleri Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde bu türden uluslararası ve ulusal yardım organizasyonlarının denetlenmesi yönünde gerekli önlemler geliştirilmeli, ayrıca sivillerin de denetim faaliyetlerine katılımı sağlanarak bu alana ilişkin ombudsmanlık benzeri bir denetim kurumu ihdas edilmelidir.

Burada son olarak oldukça önemli ve öncelikli bir konuya daha dikkat edilmelidir. Geçen yüzyılda Balkanlarda olduğu gibi Müslümanlar etnik kökenleri doğrultusunda küçük ülkeler şeklinde nasıl parçalanmışsa son yıllarda da özellikle Ortadoğu'da ve ülkemizde bu defa mezhep ve meşreplere, çeşitli dini cemaat ve gruplara dayalı bir parçalanma tehlikesi baş göstermiştir. Her mezhep ve meşrebin tek hakikat olarak kendisini görmesi ve diğer dini yapılara hayat hakkı tanımaması gibi oldukça dar görüşlü bir bakış açısının tahrik ettiği bu fikri ve mezhebi çatışma, bugün yer yer silahlı çatışmalara dahi dönüşmüş durumdadır. Bugün bazı çevrelerin *"Pakistan Modeli"* diye nitelediği, dini yapı sayısınca farklı din algısı ve anlayışının

[438] Mehmet Görmez, 04 Haziran2014 Mardin 'İl Müftüleri Toplantısı' sonuç bildirgesi, s. 9.

olduğu, halkın dini ihtilaflara dayalı tefrikaya düşürüldüğü ve din eksenli çatışmaların mezhep savaşlarına doğru evrildiği riskli bir döneme girilmektedir. Bugün Hint alt kıtasında binlerce cemaat veya dini yapı, milyonlarca Müslüman'ı pek çok farklı din anlayışına sevk etmiş, bu da beraberinde birbirlerini tekfir, tadlil, tefsik etmelerine, birbirlerine karşı kin, nefret ve şiddet içerikli bir bakış sergilemelerine yol açabilmiştir. FETÖ örneğinde olduğu gibi, halkın çeşitli dini yapılar adı altında bölüp parçalanmaması, en azından Avrupa'da yaşadığımız camilerin çeşitli dini yapılar altında klikleşmesi şeklindeki tecrübenin bir benzerinin ülkemizde de ortaya çıkmaması için acilen çeşitli tedbirler alınmalıdır. Son yıllarda çeşitli dini yapıların, DİB'dan bağımsız ve izinsiz olarak kendi binalarında Cuma namazı kıldıkları, kendi anlayışları çerçevesinde hutbeler okuyup vaaz ettikleri bilinmekte ve bu gittikçe de yayılmaktadır. Bu durum, dini bilginin sıhhatı ile ilgili olmasıın dışında aynı zamanda bir iç güvenlik meselesi haline dönüşmektedir. Bu hususta devletin yeterli düzenlemeleri yapması ve bu tür dini faaliyetlerin de şeffaf, denetlenebilir olması gerekmektedir.

3.2.1.3. Diyanet İşleri Başkanlığı Bünyesinde Alınabilecek Tedbirler

Gerekli yasal zemin hazırlanarak Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde Ankara'da faaliyet göstermek üzere *Diyanet Araştırma Merkezi* ile *Diyanet Akademisi* kurulabilir. İstanbul'daki İSAM tecrübesinden de yararlanarak, Diyanet Araştırma Merkezi'nde oluşturulacak çeşitli birimlerde yasanın çizdiği görevler dâhilinde Türkiye'deki ve yurt dışındaki dini oluşumlar, dini gelişmeler, dini sorunlar hakkında ilgili alan uzmanlarına çeşitli projeler tevdi etmeli ve ortaya çıkan sonuçları kamuoyuyla paylaşmalıdır.

Diyanet Akademisi'nde ise DİB'nın iç hizmetine dönük olarak nitelikli personel yetiştirme, vaiz, müftü, din ataşesi vb. diğer görevlilere din hizmetleri sahasında hizmet içi eğitimin yanı sıra lisansüstü çalışma imkânları, projeler hazırlatma vb. çalışmalar yaptırılacak, böylece daha sağlıklı bir din eğitimini doğrudan DİB bünyesinde verme gibi avantajları olacaktır.

Diyanet İşleri Başkanlığının sivil dinî yapı ve oluşumlar karşısındaki konumu, izleyeceği politika, onlarla ilişkileri ve sorumlulukları netleştirilmelidir. Bu tür yapı ve oluşumların izlenmesi ve denetlenmesine yönelik hukuki düzenleme ve idari yapıların etraflıca tartışılması ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Oluşturulacak bir denetim mekanizması aracılığıyla tarikat ve cemaatlerin özellikle maddi kaynakları, yapılanmaları ve ürettikleri hizmetler mercek altına alınmalı, her cemaatin ve tarikatın lideri, kognitif ve dini yapısı, hedefleri, kavramları, kabulleri, maddi kaynakları ve birikimi, üye sayısı, yurt içinde ve yurt dışındaki birikiminin kamuoyuna açıkça deklare edilmesi sağlanmalıdır. Dinî yapılarla ilgili olarak geçmiş dönemlerde getirilen yasaklama ya da baskılama politikaları, sorunu çözmemiş aksine daha da içinden çıkılmaz hale getirmiştir. Ancak bunları kontrolsüz bir şekilde serbest bırakmak ya da görmezden gelmek de büyük bir risktir. Şu halde izlenecek en uygun yol, dinî

alanda bir yanda en yüksek seviyede özgürlük sağlamak, diğer yandan da bunu dengeleyecek yeterli denetim ve kontrol mekanizmalarını tesis etmektir.

Dini ve ilmi faaliyetlerde görülen farklı yorum ve yaklaşımlar, elbette birer zenginlik sayılacak ve bunlara saygı duyulacaktır. Ancak gerek yazılı ve gerekse görsel basında çarpıcı örneklerine rastlandığı üzere, dini bilgi sunmak adına, izah ve tevil kaldırmaz birtakım hezeyanlar halkın kafasını karıştırmaktadır. Böylesi yanlış söylemlerin sahih bilgi ile tashihi, halkımızın doğru bir şekilde aydınlanması, kabulü imkânsız olan çeşitli sapkın tespit ve düşüncelerin önünün alınması ve hakikat arayışında insanlarımıza doğru ve güvenilir bir rehberlik sunulması için Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde Din İşleri Yüksek Kurulu ile birlikte geliştirilmiş bir üst kurul oluşturulmalıdır. Bu üst kurul, Diyanet İşleri Başkanlığının dini konularda en yüksek karar ve danışma organı olan Din İşleri Yüksek Kurulunun yasada belirtilen görevlerini daha kuşatıcı bir şekilde yerine getirebilmesi için destek olacak, hem yurtiçine hem de yurt dışına dönük plan ve projelere imza atacaktır. Bilhassa taşra teşkilatındaki sorunların, taleplerin ve beklentilerin karşılanabilmesi, bölgesel dini konularla yakından ve mahallinde ilgilenebilmesi adına önemli bir boşluğu dolduracaktır. *"Genişletilmiş İstişare Heyeti"*nin Diyanet İşleri Başkanlığı'nda, İlahiyat ve diğer ilgili fakültelerde ve geleneksel din eğitimi veren kuruluşlarda hâlen çalışan veya emekli olan saygın ilim ve fikir adamlarından oluşturulması planlanmaktadır.[439]

Diyanet İşleri Başkanlığı, Komisyona göndermiş olduğu yazıda, bu alanda alınabilecek tedbirlere ilişkin şu önerilerde bulunmuştur;

> *"Diyanet İşleri Başkanlığı, özellikle Din İşleri Yüksek Kurulu marifetiyle - özgürlüklerine müdahale edilmeksizin- Türkiye'de din hizmetine ve din eğitimine destek veren sivil dini-sosyal teşekküllerle, İslam'ın tarih boyunca medeniyetler kuran ana yolundan ayrılmamaları, her türlü ifrat ve tefritten uzak kalmaları, daha şeffaf ve denetlenebilir yapılar olması yönünde olarak ortak çalışmalar yapılmalıdır.*
>
> *Bu bağlamda ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşlarının sivil alanla daha fazla işbirliği geliştirerek bu sahada yapılan çalışmaların manipülasyonuna engel olunmalıdır.*
>
> *Zorunlu eğitim ve öğretim çağındaki öğrencilerin öğretim gördüğü bütün okullarda sahih dini bilgi verilmesi hususunda gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.*
>
> *Din adına toplumda söz söylemenin belirli bir yasal çerçevesi bulunmamaktadır.*
>
> ...

[439] Olağanüstü Din Şurası Kararları, s. 74-75.

Bu sebeple, tv, radyo ve internet ortamında "din adına" konuşan kişilerin ilmi usullere göre konuşmaları ve söylediklerini temellendirmeleri istenmeli ve beklenmelidir. Belli yorum farkları elbette zenginlik olarak değerlendirilmeli fakat dinin toplumu bir arada tutan milli dayanışmayı sağlayan, birlikte geleceğe yürüme imkanı sunan temel sabiteleri hususunda konsensüs sağlanmalıdır.

Toplumsal hayatın gerekleri ve dini bilgilerle mücehhez, topluma önderlik yapacak donanımlı personelin yetiştirilmesi için meslek memuru olarak hizmet veren kişilerin eğitim alacakları "Diyanet Akademi" kurulmalıdır. Başkanlık bünyesinde kurulacak bir eğitim ve öğretim kurumunun sahih dini bilgi ile donanmış din görevlilerini yetiştirmede daha başarılı olacağı açıktır. Anayasal bir kurum olan Diyanet İşleri Başkanlığı Türkiye gerçekliğine en uygun insan kaynağını yetiştirecektir. Başkanlığın temsil ettiği dini anlayışla yetiştireceği din görevlisi profili, din hizmetleri açısından daha verimli hizmet sunma imkanına kavuşacaktır.

Diyanet İşleri Başkanlığı ülkemizde çocuk, genç, aile ve eğitim içerikli çalışma yapan tüm kamu kurum ve kuruluşları ile eşgüdüm içinde çalışabilmelidir. Toplumun geniş kesimlerinde sahih dini bilginin kaynaştırıcı, birleştirici söylemi toplumsal huzurumuzun ve barışımızın itici gücü olacaktır.

Din alanı boşluk kabul etmeyen ve istismara açık bir alan olduğundan, Başkanlığımızın kadro taleplerinin ivedilikle karşılanması bu alanda karşılaşılan sorunları azaltacaktır.

Dini ve kültürel hizmetlerin etkin bir şekilde yürütülmesi potansiyelini taşıyan camilerin, dini, sosyal ve kültürel ihtiyaçları karşılayacak, yalnızca ibadet edilen yer olarak değil yaşam alanı niteliği taşıyacak şekilde inşası için İmar Kanunu ve ilgil diğer mevzuatta düzenleme yapılmasına ihtiyaç vardır."

3.2.2. Din İstismarının Önlenmesine Yönelik Alınması Gereken Tedbirler

Sivil toplum alanının topyekûn bir rehabilitasyonu ve şeffaf, hesap verebilir, faaliyet alanı ve amacı belirli örgütlerden oluşan sağlıklı bir yapıya kavuşturulması için sivil özgürlükler alanının da genişletilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede sivil toplum kuruluşlarının devlete bağımlı hale gelmesine yol açacak uygulamalardan da kaçınılmalıdır.

İnanç özgürlüğü, bireylerin bir dine inanması ve bunu bireysel, sosyal ve kamusal her alanda uygulamalarla hayata geçirmesini gerektirir. Devletin, bireyin inanç dünyasını koruyan bir hukuki sistemi icra etmesi kişilerin kendilerini baskı altında hissedip dinlerini yaşayabileceklerine inandıkları gruplara yönelmelerine engel olur. Bu itibarla inanç özgürlüğü

devlet eliyle koruma altına alınmalı, en geniş manada dinî bilgilendirme ve din eğitimi toplumun sahih bilgi ihtiyacını karşılayacak şekilde verilmelidir

Mevcut şartlarda, özellikle aşırı yorumlarda bulunarak tüm sivil dini grupları muhtemel tehdit olarak görmek doğru bir yaklaşım değildir. Ancak, 15 Temmuz benzeri hadiselerin yaşanmaması için dinî grup ve cemaatlerin hem düşüncesi-programı-hedefleri noktasında bir şeffaflığa, hem de özellikle parasal ilişkileri noktasında denetlenebilirliğe kavuşturulması gerekir.

İstismarcı dini gruplara yönelimin önlenmesinde en etkin olan husus, bireylerin dini alanda sağlam ve yeterli bilgiye sahip olmalarıdır. Her seviyeden sahih bir din eğitiminin verilebilmesi ve Kur'an, Sünnet gibi dinin temel kaynakları ile temel öğretilerinin bütüncül olarak kavranabilmesi için eğitim sisteminde gerekli değişlikler yapılmalıdır.

Yapılan araştırmalarda görüldüğü üzere insanların herhangi bir cemaate yönelme sebepleri sadece dinî kaynaklı değil, aynı zamanda psikolojik ve sosyolojiktir. Dolayısıyla imam, Kur'an kursu hocası, din kültürü öğretmeni, vaiz gibi din eğitimi veren kişilerin, insanların psikolojik ihtiyaçlarını iyi bilmesi ve istismarcı gruplara yönelememeleri için bu ihtiyaçlarına cevap verecek yeterlilikte donanımlı olması gerekmektedir. Bu çerçevede, ilköğrenim aşamasından itibaren çocuklarda kişiliğin geliştirilmesi, kendisi ve çevresiyle barışık kişilik kazanmaları ve üretken birey olmalarına dönük eğitimin verilmesi, dini ve milli değerlerin kazandırılması öncelenmelidir. Eğitim ve öğretimde salt ezberci bir zihin inşası yerine, araştırıp soruşturan, tartışan ve akli melekeleri ve muhakemeyi güçlendiren yöntemlere ağırlık verilmelidir.

İslam dini özelinde, asli kaynaklarına dayandırılmayan bir din öğretim ve eğitimi, din istismarını kolaylaştırmakta, dini kural ve ilkelere itaat ve uygulama adı altında kişilerin keyfi yönlendirmelerinin esiri haline getirilmektedir. Böyle bir din eğitiminden geçen kişinin, dini bilgileri hiç sorgulamadan, anlamlandırmadan kabullenmesi, dini doğruların tam anlaşılmasını, onların zenginliklerinin ve işlevlerinin kavranmasını engellemektedir. Öğrenci bu bilgileri hayatında kullanabileceği somutluğa dönüştürememekte, sonuçta özellikle ahlaki değerler işlevsizleşmektedir. İlmin, irfanın, bilginin, sürekli aklı kullanmanın önemine vurgu yapan, sorgulamanın gerekliliğine atıfta bulunan, varlık ve indirilen ayetler üzerinde sürekli düşünmeyi tavsiye eden, imanı kişinin özgür seçimiyle gerçekleşen bir karar olarak gören, dinde her türlü zorlamayı yasaklayan Kur'an'ın, bir takım bilgilere körü körüne bağlanmayı öngören ezberci eğitim anlayışına onay verebileceği düşünülemez.[440]

[440] Olağanüstü Din Şurası Kararları, s. 72-73.

Yıkıcı dinî gruplarda ortak bir mekanizma, merkezî figür vardır. Bu merkezî figür efsane kişiliktir. Ardından bir kahramanlık ideolojisi oluşur ve kendi ödül-ceza yöntemleri devreye sokulur, yüceltilir, sadakat sağlanır. Örneğin; *"adanmışlık"* çok kullanılmıştır. FETÖ, insanları yüksek bir ideal için adanmışlık ve fedakârlıkla ikna etmiştir. Örgütün ikna çalışmalarında bireylerin psikolojik eğilim ve ihtiyaçlarının farkında olan çok usta bir hipnoz yeteneği göze çarpmaktadır.[441]

Tarih boyunca FETÖ, IŞİD benzeri dinî görünümlü tekfirci ve batınî tedhiş hareketleriyle gerçek ve etkili mücadele düşünce alanında olmuştur. Topyekûn bir mücadele konsepti şu ana kadar ihmal ettiğimiz diğer sorunların da çözümlenmesi için gereken irade ve fırsatı ortaya koymuştur. Tehdit, öncelikle teorik ve dinî meşruiyet alanında ortadan kaldırılmalıdır.

Din istismarının önlenebilmesi için atılması gereken en önemli adım genç kuşaklara sağlıklı ve yeterli bir din eğitimi verilmesidir. Modern zamanlarda ve ideolojiler çağında yaşanan dini toplumsal savrulmalar karşısında, tarihten tevarüs edilen eğitim-öğretim yöntemleri ile yetinmeyip zamanın ruhunu yakalayabilecek tarzda eğitim yöntemlerinin güncellenmesinin gereği açıktır. Bu tür yapılarla etkili bir mücadele için dini müesseseler güçlendirilmeli, din eğitimi alanında sahih İslam anlayışını oluşturacak müfredatlar hazırlanmalıdır.

Tarih boyunca İslam toplumlarında ortaya çıkan ve Müslümanların ortak kabulüne mazhar olan fıkhi ve kelamî ekoller İslam kültüründe var olan çeşitliliği ve ilmi zenginliği ifade eder. Dolayısıyla her türlü dini, mezhebi ve etnik çatışmaya yol açan dini yorum ve izahlardan kaçınılmalı, bu tür aidiyetleri dinî aidiyetin üstünde gören anlayışlar reddedilmelidir.

Günümüzde iletişim teknolojileri kullanılarak ideolojik cazibe merkezleri oluşturulmakta, özellikle gençlerin teknolojiye olan ilgisi ve yatkınlığı din istismarı için bir vasıta olarak değerlendirilmektedir. Sapkın dini grupların, terör odaklı hareketlerin internet ve sosyal medya ağlarını aktif bir biçimde kullanması Müslüman gençlere ulaşmalarını kolaylaştırmaktadır. Gençlerimizin sanal âlemdeki bu kirli propagandalardan korunması sağlanmalı, klasik din hizmetlerini ve vasıtalarını gözden geçirerek yenilemek suretiyle genç nesillere sahih dini bilgiyi teknolojik vasıtalarla ulaştırmanın yolları aranmalıdır. Dinî yayıncılık ve medya alanında orta ve uzun vadeli projeksiyonlar geliştirilmelidir. Bu kapsamda dini kurumlar tahkim edilmeli, sağlıklı din anlayışları geliştirilmelidir. Din ve inanç özgürlüğü hassasiyetle korunmalı ancak din adına ayrımcı, kendi dışındaki inanışları tekfir edici, dışlayıcı yaklaşımları öne çıkaran ve empoze eden mezhepçi ve tarikatçı hizipleşmenin oluşturacağı

---

[441] Nevzat Tarhan'ın 19 Ekim 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

tehlikelerin de farkında olarak bunların önlemi alınmalıdır. Medya alanında Diyanet İşleri Başkanlığının öncülüğünde Şura üyeleri arasında ortak bir yayın platformu oluşturulmalıdır.

Kültür ve Turizm Bakanlığının 1970'li yıllardan itibaren yurt içi ve yurt dışında ülkemizi ve manevi değerlerimizi tanıtmak amacıyla çeşitli etkinliklere söz konusu ettiği Mevlana, Yunus Emre, Hacı Bektaş-ı Veli gibi isimlerin yurt dışı etkinliklerinde FETÖ tarafından istismar edildiği açıktır. Devlet politikası olarak yurt dışında Kültür ve Turizm Bakanlığı öncülüğünde Dışişleri Bakanlığının katkılarıyla yapılan söz konusu isimlerle ilgili etkinliklerin ve yaklaşımın tekrar gözden geçirilmesi, dinler arası diyaloga ve İslam'ın istismarına yol açılmaması için FETÖ'cü diyasporanın bu alandaki çalışmalarının önüne geçilmesi gerekmektedir.

Örgütün yapısındaki en önemli özelliğin, yüksek kripto yeteneğinin olduğunu söyleyen Nevzat Tarhan, örgüt elemanlarının halen zihinsel olarak *"kaybettik"* demediklerini, yeni bir ümit ve beklenti içinde olduklarını, bu nedenle teorik temellerinin çürütülmesi gerektiğini ve bunun için de bu hareketin dinî temelleriyle ilgili ilmi bilgilere ihtiyaç bulunduğunu; diğer taraftan da bu kişilerin psikolojisini destekleyen uluslararası camia desteği bulunduğunu ve bu konuda da çalışmalar yapılması gerektiğini ancak bunun zaman isteyen bir süreç olduğunu belirtmektedir.[442]

3.2.3. Güvenlik Ve İstihbarat Alanına İlişkin Tedbir Ve Öneriler

3.2.3.1. İstihbaratın Yeniden Yapılandırılması

Ülkemiz demokrasi tarihinde karşılaşılan hiçbir darbeyi önceden haber alıp bağlı olduğu makam ve mercilere haber veremeyen Milli İstihbarat Teşkilatının bu husustaki yetersizliğinin sebepleri dikkatle araştırılmalıdır. Amerika Birleşik Devletlerinde 11 Eylül olaylarında FBI'nın yetersiz olduğu görülerek yeniden yapılandırılmaya gidilmiş olması örnek alınmalıdır. Ülkemizin mevcut kurumsal istihbarat yapısının iç ve dış istihbarat ihtiyacını tam anlamıyla tatmin edici bir şekilde karşılamadığı açıktır. Mevcut yapının sorunlu ya da yetersiz noktaları gözden geçirilmeli, ülkemizin istihbari ihtiyaç ve hedeflerini karşılayacak yeni bir iç ve dış istihbarat konsepti ve yapılanması tüm yönleriyle müzakere edilmelidir.

15 Temmuz darbe girişiminin açığa çıkardığı sorunlardan biri de stratejik önemdeki kurumların sızma girişimlerine karşı yeterli derecede dirençli olmadıkları gerçeğidir. İllegal yapıların hassas kurumlara sızma girişimlerine yönelik tedbirler artırılmalıdır.

Milli İstihbarat Teşkilatı tarafından Komisyonumuza sunulan 22.05.2017 tarihli ve 50-97549206 sayılı cevabi yazıda, FETÖ'nün ve benzeri bir yapının Devletin içine sızıp benzer bir

---

[442] Nevzat Tarhan'ın 19 Ekim 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

tehdit oluşturmasının engellenmesi amacıyla atılacak adımlar ve alınacak tedbirlere dair tespitleri şunlar olmuştur:

- *"Ülke yönetimini illegal yollardan ele geçirmek isteyen yapılanmaların, öncelikli hedefinin stratejik nitelikteki kurumlara sızmak olmasından hareketle, Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, Dışişleri Bakanlığı, Türk Silahlı Kuvvetleri, Adalet Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü başta olmak üzere kritik önemi haiz kurum ve kuruluşların personeliyle ilgili güvenlik tahkikatlarının titizlikle sürdürülmesinde,*
- *Kamu kuruluşlarında kadrolaşmayı hedefleyen yapılanma/grup/zümrelerin bu tarz girişimlerine karşı müteyakkız olunmasında ve kamu kurumlarına personel seçme ve yerleştirme aşamalarında liyakat esaslarına riayet edilmesine özen gösterilmesinde,*
- *Güvenlik birimleri içerisindeki olası hareketliliğin tespiti amacıyla kontrol mekanizmalarının güçlendirilmesinde,*
- *Devlet güvenliği açısından önem arz eden kurum-kuruluşların bünyesinde, personelin güvenilirliğinin kontrolü açısından iç güvenlik birimleri oluşturmasında,*
- *Devlet memurlarının, yabancılarla ilişkilerinin/temaslarının kayıt altına alınmasına yönelik yasal düzenlemeye gidilmesinde,*
- *Başta stratejik önemi haiz olanlar olmak üzere kamu kurum ve kuruluşlarında "İstihbarata Karşı Koyma" bilincinin artırılmasına yönelik tedbirlerin alınmasında/arttırılmasında,*
- *MİT Müsteşarlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nün, TSK içinde istihbarat toplamasına izin vermeyen yönetmeliğin değiştirilmesinde veya MİT Müsteşarlığı'ndaki gibi TSK ve EGM bünyesinde de personeli denetleyerek, kontrespiyonaj faaliyetleri açısından tetkik edecek bir "İç Güvenlik Birimi" teşkil edilmesinde fayda mütalaa edilmektedir."*

3.2.3.2. Kurumlar Arasında İstihbaratın Koordinasyonu

17/25 Aralık süreci ve 15 Temmuz Darbe Girişimi emniyet güçlerinin istihbarat ve operasyonel olarak çok güçlü, etkin ve dinamik olmasının hayati önemini bir kez daha ortaya koymuştur.

Hem organize suçlulukla mücadelede hem de terör örgütleri ile mücadelede *"kurumsal taassup"*un varlığı Türk bürokrasisi için en önemli sorunlardan biri olup, kamu kurumlarının birbirlerine güvenmemesi, bilgiyi kendisine saklaması ve paylaşmaya yanaşmamasının çözümü için Adalet, İçişleri, Maliye Bakanlıkları ve diğer ilgili Bakanlıklarca ortak strateji

belirlenmesine yönelik çalışmalar yürütülmesi, bu amaçla bir **Eylem Planı** çalışması yapılmasının gerektiği düşünülmektedir.

Bu sayede önemli organize suç soruşturmalarında ve terör örgütlerine yönelik soruşturmalarda, daha soruşturmanın başında farklı birimlerin katılımı ile **Eylem Gücü** teşkil etmek suretiyle eş zamanlı olarak suçun mali boyutunun da ele alınması ile suç ve suçlulukla mücadelede etkinlik artırılabilecektir.

FETÖ tarafından girişilen hain darbe girişiminin, kamu kurum ve kuruluşlarının koordine olamama sorununun çözümü için Türk Bürokrasisinde bir milat olması sağlanmalıdır.

İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğünün Komisyonumuza sunduğu 03.01.2017 tarihli ve 45599763-56586.(63044).4648-2465/45-11171 sayılı cevabi yazıda; "*15 Temmuz 2016 Darbe Girişimi sonrası olası bir darbe girişiminin engellenmesi için istihbari çalışmalara ağırlık verilmesi, iyi bir istihbarat ağı ile tek merkezden koordine edilen bir istihbarat birimi oluşturulması, kurumlar arası ilişkilerin en üst düzeye çıkarılması, geçmişte yaşanan darbelerin ayrıntılı analizinin ve değerlendirmesinin yapılması gerekmektedir.*" denmektedir.

Buna göre TSK ve diğer istihbarat birimleri arasında bilgi ve iletişim sağlanması ülke bekası için büyük önem arz etmektedir. İlgili kurumlar arasında gereken yapısal ve yasal işbirliği ve koordinasyonun etkin bir şekilde sağlanamaması halinde bu kurumlara sızma, darbe girişimi ve benzeri her türlü illegal faaliyete karşı direnç azalmaktadır.

15 Temmuz Darbe Girişimini Araştırma Komisyonunda dinlenilen pek çok muvazzaf ve emekli asker konuk tarafından TSK'nın görev özellikleri doğrultusunda MİT, Emniyet İstihbarat ve Jandarma İstihbarat ile etkin bir istihbarat alışverişinin yapılamadığı bu kapsamda oluşan bu zaafiyetin giderilmesine yönelik yapısal ve yasal düzenlemelerin süratle yapılmasının büyük önem arz ettiği dile getirilmiştir. 31 Temmuz 1970 tarihi ve 1324 sayılı Genelkurmay Başkanının Görev ve Yetkilerine Ait Kanun gereği askeri istihbaratın üretilmesi Genelkurmay Başkanlığının yetki ve sorumluluğundadır. Genelkurmay İstihbarat Başkanlığı daha çok dış istihbarata yönelik olarak, Kuvvet Komutanlıkları ise kendi alanlarında istihbarat faaliyetlerini yerine getirecek şekilde yapılandırılmışlardır. Askeri ataşeler, uluslararası karargâhlarda görevli subay ve temsilciler ile yakın zaman önce MİT bünyesine dâhil edilen Gözetleme ve Elektronik Sistemler (GES) Komutanlığı gibi unsurlar önemli askeri istihbarat kaynakları arasındadır. 1999 yılında Ankara'da faaliyete başlayan Kara Kuvvetleri İstihbarat Okulu 2003 yılında lağvedilerek TSK İstihbarat Okulu ile birleştirilmiştir. 2010 yılına kadar Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na bağlı olarak faaliyetlerine devam eden TSK İstihbarat Okulu bu

tarihten itibaren Genelkurmay Başkanlığına bağlanmış olup, eğitim ve öğretim faaliyetlerini halen Ankara'da sürdürmektedir.[443]

Ayrıca, 1.11.1983 tarihli ve 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu'nun 4. madde e fıkrasına göre MİT'e *"Genelkurmay Başkanlığınca Silahlı Kuvvetler için lüzum görülecek haber ve istihbaratı, yapılacak protokole göre Genelkurmay Başkanlığına ulaştırmak görevi verilmiştir."* [444] Ancak, 15 Temmuz 2016'dan sonra ortaya çıkan durum göstermektedir ki; iki kurum arasındaki bilgi alışverişi protokole gerek kalmaksızın MİT'in istihbari görevi olması gerekliliğinin yasal düzenlemede yer alması çok daha yerinde olacaktır.

Genelkurmay eski Başkanı (E) Orgeneral İlker Başbuğ tarafından,

"*MİT içinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin MİT'in üst yönetimini kastediyorum elbette bir, etkinliğinin arttırılması lazım. İki, ABD ve Alman silahlı kuvvetlerinde olduğu gibi bir yapılanma, personel izleme yapılanmasına geçilmesinin ben bugün içinde bir ihtiyaç olduğunu değerlendiriyorum Amerika Birleşik Devletleri'nde var, Almanya'da var, 2010'daki bilgilerimize göre. Diğer bir konu: Türkiye için de aynı şey geçerli, Tabii Silahlı Kuvvetler için de aynı şey geçerli. Bakınız, Türkiye'de, Silahlı Kuvvetlerde de teknolojik imkânların kullanılmasıyla güvenlik arasındaki denge yoktur, zayıftır. Bu çok önemli bir konu. Siz teknolojik imkânları veriyorsunuz, belki de gereksiz yerlere kadar veriyorsunuz ama bununla bağlantılı olarak güvenlik tedbirlerinde zafiyet var.*"[445] denilerek MİT ve TSK arasındaki işbirliğini sağlayacak mekanizmalara olan ihtiyacın önemi vurgulanmıştır.

Komisyonda dinlenilen pek çok muvazzaf ve emekli asker katılımcı tarafından TSK'nın görev özellikleri doğrultusunda MİT, EGM/İDB ve Jandarma İstihbarat Başkanlığı ile etkin bir istihbarat alışverişinin yapılamadığı bu kapsamda oluşan bu zaafiyetin giderilmesine yönelik yapısal ve yasal düzenlemelerin süratle yapılmasının büyük önem arz ettiği dile getirilmiştir.

TSK, MİT, Jandarma ve EGM arasında mükemmel bir seviyede işbirliği ve koordinasyonun sağlanması gerekmektedir. Bu irtibatı ve koordinasyonu sağlayabilmek için halihazırdaki uygulamalardan farklı olarak çeşitli yöntem ve mekanizmalar geliştirilmelidir. Bu koordinasyonu sağlayabilmek amacıyla kurumlar arasında görevli irtibat elemanları bulunmaktadır. Ancak bu koordinasyon ve işbirliğini daha üst seviyeye çıkarabilmek için her kurumun istihbarat üreten birimlerin içerisine diğer kurumlardan istihbarat personelini görevlendirmek veya artırmak sorunu çözmede yeterli olmayacaktır. Çünkü bir kurum

---

[443]Kara Kuvvetleri Komutanlığı İnternet Sitesi, www.kkk.tsk.tr/KKKHakkında/KKKtarihçe.aspx (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[444] Milli İstihbarat Teşkilatı İnternet Sitesi, https://www.mit.gov.tr/2937.pdf, (Erişim tarihi: 27.01.2017)
[445] İlker Başbuğ'un 03 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**

tarafından toplanan verilere her yönü ile vakıf olmak mümkün değildir. Mevcut yapılanmada kurumların karşılıklı işbirliği ve murakabe ilişkisi içinde olması önemlidir. Ancak tüm istihbarat verilerinin tek bir merkezde toplanacağı ve bu merkezin dengeleyici ve yönlendirici işlevi doğrultusunda muhtelif istihbarat makamlarının karşılıklı anlayış ve işbirliği içerisinde faaliyet gösterebilecekleri bir yapının teşkili esas kabul edilmelidir.

Darbe girişimini gerçekleştiren TSK ve Jandarma Teşkilatı içindeki FETÖ elemanlarının istihbaratının tam olarak tespit edilememiş olması bizlere göstermiştir ki; istihbarat bilgisini elde edebilme ve bu bilginin analizinde ve paylaşımındaki eksikliklerle yasadışı oluşumlarla bağlantılı askeri personel hakkındaki istihbaratın toplanmasındaki eksiklikler kurumların koordinasyon içinde bulunamayışı ve yeteneklerini geliştirememesiyle ilgilidir.

Asker kişilerin kışla içinde ve dışındaki takibi hususu incelenmesi gereken diğer bir konudur. Askeri şahısların kışla içindeki takibi belli yasalar çerçevesinde yürütülmekte olup bu durum personelin sadece tavır, hareket ve söylemlerinin takibinden ibaret olmaktadır. Ancak bu hareket tarzının tam anlamıyla sonuç getirmediği de ortadadır. Dolayısıyla asıl sorun yasadışı oluşum içinde bulunan asker kişilerin tespiti ve takibidir. Bu tespitin ve takibin yapılabilmesi yasalar çerçevesinde ancak askeri makamlar ve kurumların istihbarat birimlerinin işbirliğiyle mümkündür. Eski Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ bu hususa değinirken ordunun kendi içinde personelini izleme birimlerinin de olması gerektiği görüşündedir:

"Türk Silahlı Kuvvetlerinin kendi personelini takip, izleme, burada önemli olan personel yani benim kendi personelim çünkü sorun o, kendi personelim. Silahlı Kuvvetlerin - bugün de aynı şey geçerli- sadece ve sadece bu konudaki imkân kabiliyeti, yetki ve sorumluluğu karargâh içindedir, birlikler içindedir. Karargâhtan adam çıktığı zaman, saat beşte, ertesi gün saat dokuzda dönecek veya birlikten çıktı beşte, ertesi gün saat sekizde birliğe dönecek. Esas önemli olan dönem o dönem. O dönemle ilgili olarak sizin, Türk ordusunun ne yetkisi vardır, ne imkân kabiliyeti vardır."

Emniyet E. Genel Müdür Yardımcısı Emin Aslan, bu konuda şunları ifade etmiştir:

"...Her kurum, mesela Türkiye'deki Amerika benzeri askerî kuruluşların, diğer gittiğimiz ülkelerin askerî kuruluşların gerçekten kendi personeliyle ilgili çalışma yürüten kendi istihbaratları var yani her yönüyle kendi personelini kendisi izleyen. Bence bu bir eksikliktir çünkü hem kışladaki başkasının kontrolünde olacak, kışla dışındaki başkasının kontrolünde olacak. Bu ister istemez bir zaaf doğurur. Siz Komisyonun sonucunda bunlar bir rapora bağlanacak." dediğiniz için bence bu gibi gelişmeleri askerin kendi bünyesinde izlemek için bir oluşuma ihtiyaç var veya başka bir istihbarat kuruluşuyla koordineli olarak oluşturulacak ortak bir çalışma grubuna ihtiyaç var, başka türlü izlemek zordur."

Eski başbakanlardan Sayın Tansu Çiller, Komisyonun yazılı olarak ilettiği sorulara cevaben Komisyona gönderdiği 03.01.2017 tarih ve 102874 sayılı cevabi yazıda şu açıklamalarda bulunmuştur:

"1990 yılların başında zamanın Başbakanı Süleyman Demirel tarafından bir sivil, Büyükelçi Sönmez Köksal MİT Müsteşarı olarak atanmıştır.

Önceki dönemlerde, MİT'in darbe girişimlerinden sivil kesime bilgi aktarmadığı kanısı yaygındı. Dolayısıyla MİT'in başına askeri cenahtan birisi yerine bir sivilin atanması doğru bulunmuş ve genel kabul görmüştür.

MİT'in bazı personelinin, hatta MİT Müsteşar Yardımcısının bir asker olması da düşünülebilir, ancak böylesi atamaların MİT'in kurumsal yapısı içinde pratik kabul görmemesi ve atanan bu kişilerin dışlanması ihtimali mevcut, hatta güçlüdür.

Dolayısıyla, dönemin önemli sorunlarını çözmek için (mesela terörle mücadele), görev verilebilecek bir bakanın veya bir yapının koordinesinde, somut konularda nokta istihbarat paylaşımını ve derlenip birleştirilen bilgilerin anında ilgili kurumlara iletilmesini sağlayacak bir koordinasyon verimli olabilir."

11. Cumhurbaşkanı Sayın Abdullah Gül, Komisyona gönderdiği 04.01.2017 tarihli ve 103029 sayılı cevabi yazıda istihbarat kurumlarının koordineli çalışması konusuna ilişkin olarak şunları ifade etmiştir:

"Devletlerin bekalarını korumaları ve ülkenin iç ve dış güvenliğini sağlamaları için kuvvetli istihbarat teşkilatlarına ihtiyaç duyduğu açıktır. İstihbarat teşkilatlarının her türlü ideolojik düşünce ve görüşlerden uzak şekilde devlete karşı sadakat içerisinde bütünüyle modern teknolojiyle donatılmış şekilde görev yapması önem taşımaktadır. Her ülkede olduğu gibi farklı kurumların farklı istihbarat birimleri bulunmakta ve kurumların önceliklerine göre farklı alanlarda uzmanlıkları gereği değişik kurumsal yapı ve süreçleri benimsemektedirler. Burada önemli nokta istihbarat kurumları arasındaki kuralları iyi çizilmiş samimi ve dürüst bir işbirliği ve eşgüdüm sisteminin kurulabilmesidir. Şüphesiz ki sivil-asker işbirliğine önyargılardan uzak bir şekilde yaklaşarak amaca matuf şekilde hareket edilmesi önem taşımaktadır. İstihbarat teşkilatlarının başarısı, etkinliği ve ülkeye hizmet edebilmesi, ancak doğasına uygun demokratik denetim süreçlerine tabi tutulması ve kontrolü ile mümkündür."

Bu hususun; kışla içi ve dışında kendi personelinin her türlü takibini yapabilecek bir askeri birimin kurularak sivil adli makamların eşgüdümü altında, kurumun üst seviyesinde oluşturulacak bir makamdan da kontrollerinin yapılabileceği ve diğer istihbarat birimlerinin

yardımlarının da alınabileceği şekliyle düzenlenmesi önem arz etmektedir. Aksi takdirde bu hususta bir boşluk oluşmakta olup, bu boşluğu aidiyet açısından öncelikle kurumun kendi oluşturacağı takip unsurlarıyla doldurması anlamlı olacaktır.

MİT ve Emniyet Genel Müdürlüğünün istihbarat toplama alanlarının genişliği göz önüne alındığında, Jandarmanın istihbarat toplama alanının sadece kendi bölgesinde kaldığı görülmektedir.

Jandarma Teşkilatının da MİT ve Emniyet Teşkilatı gibi ülkenin her yerinde istihbarat toplama yetkisinin olması birimlerin birbirlerini desteklemesinde ve kontrol etmesinde önemli rol oynayacaktır.

Fetullahçı Terör Örgütünün dış bağlantılarıyla birlikte hareket ettiği gerçeği dikkate alındığında, bugüne kadar faaliyetlerini ağırlıklı olarak iç istihbararata yönelten MİT'in dış istihbarat alanındaki faaliyetlerini yoğunlaştırması gerekmektedir. Yurtdışında görev yapan askeri personelin ve kolluk görevlilerin elde edebileceği bilgiler kurulacak çatı biriminde toplanarak dış istihbaratı yapacak olan üniteye iletilebilmesiyle de bilgi akışı sağlanabilecektir.

Bu çatı biriminin bilhassa koordinasyon yeteneğinin yanı sıra analiz yeteneğine sahip bir merkez olması gerekmektedir. Bu merkezde tüm ideolojik unsurlarla ilgili dairelerin bulunması gerekmektedir. Ülkemizdeki istihbarat birimlerinde genel olarak analiz yapabilme eksikliği mevcuttur. Bu merkezde aynı zamanda ortak analiz yapılabilmesi önemli olup her kurumdan uzman personel görevli olması gerekmektedir. Ayrıca bu merkezde sadece taktik ve operatif değil stratejik istihbaratta üretilebilmeli ve siyasi iradeye sunulabilmelidir. Hatta istihbarat birimlerinin ülke güvenliği kapsamında bilgi toplamanın haricinde operasyon yapabilme yetkisine de haiz olması gerekmektedir.

Bu çerçevede, istihbarat alanında oluşturulması önerilen çatı birimin, doğrudan sivil/siyasi iktidarın en yürütme erkindeki en üst makamı olarak Cumhurbaşkanına bağlı olması hem koordinasyon açısından hem de demokratik dünyanın gerçekleriyle uyumu açısından çok daha yerinde olacaktır.

Ayrıca, MİT Müsteşarlığı bünyesinde kurulu bulunan Milli İstihbarat Koordinasyon Kurulunun da ayrıca değerlendirilmesi ve çatı birim oluşturulması noktasındaki konumunun dikkate alınmasında fayda görülmektedir.

Netice itibarıyla; doğrudan Cumhurbaşkanına bağlı olacak bu çatı birim, MGK, TSK, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve MASAK'tan oluşan istihbarat ve güvenlik kurumlarını uyumlu bir şekilde koordine edecek ve güvenlik ve kolluk kuvvetlerinin azami başarı kazanabilmesi sağlanacaktır.

3.2.3.3. Bürokrasiye Eleman Temininde Güvenlik Soruşturmaları ve Arşiv Araştırmaları

Güvenlik itibarıyla; FETÖ en çok kurumların yaptığı personel seçim ve alımları esnasında devlet kadrolarına sızarak yerleşmiştir. Bu sızma aday personelin kendisini gizleyerek olabildiği gibi, kurumların personel alımını yapan komisyonlarında söz konusu örgüt mensuplarının görevlendirilmesi ile de sağlandığı bir gerçektir.

Buna karşılık kamu görevine alımı yapılacak tüm devlet memurlarının seçimi öncesinde aday pozisyonundayken Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması yapıldığı düşünüldüğünde bu araştırmanın daha ayrıntılı yapılması gerektiği de bu kapsamda ortaya çıkmaktadır.

Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırmasını MİT, Emniyet ve Jandarma yapmaktadır. Kurumlarca gönderilen talep sayısının fazla olmasından dolayı Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırması bu işlemi yapan makamlar için büyük bir iş yükünü oluşturmaktadır.

Bu kurumların genelde zaman tahdidi olmasından kaynaklı olarak araştırma sonucunu zamanında bitirebilmek ve talep makamına iletebilmek için de hızlı hareket etmeleri gerekmektedir. Bu kapsamda maalesef araştırmalarda bazen ayrıntıya ve derine inilememektedir. Dolayısıyla bu araştırma ve soruşturma işlemi yapan kurumları rahatlatıcı tedbirlerin alınması bu açıdan önem arz etmektedir.

FETÖ, kurumların bünyesinde bulunan kritik birimlere sızarak işgal etmede kendisine öncelik sırası belirlemiştir. Bu birimlerin başında ise kurumların istihbarat ve personel başkanlıkları bulunmaktadır. Personel alımları kurumların personel başkanlıklarına bağlı personel temin merkezleri tarafından yapılmaktadır. Dolayısıyla FETÖ'nün kendi elemanlarını kurumlara yerleştirebilmesi için bu komisyonlarda söz sahibi olması gerekmektedir. Maalesef bu konuda başarılı olmuşlar ve yıllarca kendi elemanlarını yine kendi ifadeleriyle devletin kılcal damarlarına kadar sızarak yerleştirmişlerdir.

TSK'ya sızmada durum incelendiğinde, bu konuda İlker Başbuğ'un FETÖ'nün TSK'daki pozisyonuyla ilgili açıklaması şöyledir;

"Mülakatta görürsünüz, doğrudur, mülakatta görürsünüz. Haklısınız. Diyebilirsiniz ki mülakatta peki siz bunları tespit edemediniz mi? Doğru, haklı bir sorudur. Ona da şöyle ifade edebilirim: Biz, bu mülakat konularını çözmek için personel temin merkezleri kurduk ama tabii bu bizim de hatamız. Bunu söylüyorum. Maalesef Fetullah terör örgütünün en öncelikli sızdığı kuruluşlardan bir tanesi de burası, personel temin merkezleri. Doğrudur ama personel temin merkezlerinde görevlendirilen insanların büyük bir kısmı, bugün anlıyoruz ki bunlarınmış.

Dolayısıyla orada da biz sonuç alamadık ama bu açıdan bakarsanız burada elbette bizim de bazı sorumluluklarımız söz konusu olabilir."

Güvenlik Soruşturması daha öncede de açıklandığı üzere kişi ile ilgili MİT, Emniyet ve kendi bölgesi içinde Jandarma tarafından ve mahallinden yapılan bir araştırmadır. Burada kendisi dâhil olmak üzere tüm çevresi de geçmiş zamanlardan itibaren bir bütün halinde soruşturularak araştırılmaktadır. Dolayısıyla güncel bilgiye ulaşabilmek mümkündür.

Arşiv araştırması ise, adli makamlarla bağlantılı olarak ilgili kurumlarda bulunan kayıtlardaki en son bilgilerdir. Örneğin kişinin herhangi bir suçtan ötürü aranıp aranmadığı veya mahkemeden aldığı bir ceza gibi kayıtların varlığıdır.

Güvenlik Soruşturması ve Arşiv Araştırmasının sonucu olumlu olması halinde, personel temiz kabul edilerek devlet memuru kadrosuna alınabilmektedir. Ancak bu yeterli kabul edilmemeli, personelin hangi kurumda olursa olsun daimi takibi yapılmalı, görev esnasındaki tavır ve hareketleri amirleri tarafından yakinen incelenmeli, şüpheli durumlarda tekrar araştırması için ilgili birimlere talepte bulunulmalıdır.

Halihazırdaki mevzuata göre personelin ilk alımında yapılan Güvenlik Soruşturması personelin görevi süresi içinde talep olsa bile tekrar yapılmamakta, kurumun ihtiyaç duyması söz konusu olursa MİT veya Emniyet tarafından sadece Arşiv Araştırması yapılmaktadır.

Devlet memurlarının yurt dışı ve yurt içindeki kurs ve görevlendirmelerinde seçim kriteri sadece kurumu içindeki değerlendirmeden ibaret olup, bu değerlendirme genelde kişisel dosyası ve amir kanaatlerinden oluşmaktadır. Ancak devlet memurlarının işe başladıktan sonraki görev sürelerince soruşturma ve araştırmaları devam etmeli, yakın çevresinin devlet güvenliği açısından olumsuz kabul edilen tüm faaliyetleri ***"ortam değerlendirmesi"*** açısından yakından takip edilmelidir.

Ortam değerlendirmesi kriterine göre, kişi çevresiyle etkileşim içerisinde bulunabilmekte ve görev içerisindeki davranışlarına veya vereceği kararlara etki edebilme ihtimali bulunabilmektedir. Örneğin; FETÖ'ye olumlu bakan ve faaliyetlerine destek veren bir mahallede yetişen birisinin, yapılan soruşturma ve araştırmalarda kendisiyle ilgili olumsuz herhangi bir bilgisi bulunmasa bile bu durumdan etkilenmiş olması ihtimali göz önünde bulundurulmalı ve FETÖ'ye sempati ile bakabileceği dikkate alınmalıdır.

Darbe girişimi esnasında 1. Ordu Komutanı olan ve darbe girişimine yerinde ve zamanında tepki gösteren Orgeneral Ümit Dündar bu hususla ilgili olarak Komisyonda şu açıklamayı yapmıştır;

"Yani, birincisi: Öncelikle bu tür yapılanmaların çok yakından, devlet tarafından takip edilmesi gerekiyor, gerekli güvenlik birimleri kapsamında. Dolayısıyla, bu takip sonucunda da diğer kurum ve kuruluşlarla yakın koordinasyon içerisinde, özellikle kurumlara personel alımı esnasında özel bir dikkat gösterilmesi gerekiyor. Müteakiben de, hizmeti süresi esnasında daha önce de ifade ettiğim gibi- takip ve kontrolünü sağlayacak tedbirlerin alınması büyük önem taşıyor. Tespit edildiğinde de yasal zemin hazırlanmak suretiyle kurumla olan ilişkilerinin de rahat bir şekilde kesilmesine imkân verecek yasal düzenlemelerin yapılması bence uygun olur diye değerlendiriyorum."

FETÖ gibi ilk başlarda yasal ve zararsız görülen müteakip zamanlarda ise yasadışı kabul edilen tüm oluşumların önceden tespitinin yapılarak gerekli önlemlerin alınması önem az etmektedir.

Eski Genelkurmay Başkanı Hilmi Özkök'ün açıklamalarında ise FETÖ ile mücadelede ne tür eksikliklerin yaşandığı görülebilir;

"Dolayısıyla, bizim yapabildiğimiz sadece buydu..Biz yakaladığımızı, tabii bunları Şûra'da hep disiplinsizlik diye atıyorduk diğerleri suç olmadığı için (FETÖ'nün o dönemde suç olmadığı) ama Şûra'da alınan kararlar idari yargıya götürülemediği için -ki bu kanuni bir konu- bunlara şerh koyuyordu hükûmet üyeleri, gerekçe olarak da bunu gösteriyorlardı."

Bu durumda ülkeler kendi çıkarları için siyasi, ekonomik ve hatta askeri yaptırımlar uygulamaktadırlar. Ancak bazı devletlerin uluslararası ilişkilerde zor durumda kalmamak için gizli şekilde istihbarat birimlerini kullanarak ve terör örgütlerini biçimlendirerek veya destekleyerek o ülkeyi zayıflatma, meşgul etme dolayısıyla da istediğini yaptırma gayreti içinde olduklarını elde edilen verilerle görmekteyiz.

Diğer devletlerin istihbarat birimlerinin terör örgütleriyle ilişkisine Emin Arslan'ın tespitleriyle bakacak olursak;

"Türkiye üzerine bir projedir. Neden Türkiye üzerine bir projedir? Çünkü Türkiye gerçekten çok kilit bir yerdedir. Orta Doğu enerji kaynaklarına yakındır. Boğazlarla Ege'yi, Akdeniz'i kontrol etmektedir. Doğu Akdeniz'deki yeni enerji kaynaklarına yakındır. Böyle bir yerde güçlü bir Türkiye olması yıllardan beri istenmiyordu. Dikkat edin, bu Balyoz ve Ergenekon operasyonlarını bir inceleyin. Mutlaka incelemişsinizdir, yanlış anlamayın, bu operasyonlardan önce bizim deniz kuvvetlerimiz Malta ile Girit adasında havada ikmal yaparak tatbikat yapabiliyordu. Doğu Akdeniz'de ihtilaflı sahada bırakın petrol aramayı, petrol veya gaz arayacak bir gemiyle ne İsrail ne Güney Kıbrıs Rum yönetimi anlaşma bile yapamıyordu. Çünkü Doğu Akdeniz'de biz çok güçlüydük. Yeditepe Üniversitesinde Doğu Akdeniz'deki 13 geminin pilot komutanı olan arkadaş da bunları anlattı. Kendisi bile neden

tutuklanmış? Bütün o yapı dağıtıldı, şimdi istenildiği gibi bir organizasyon o bölgede oluşturuldu. Peki bunu kim yaptı? Fetullah Gülen. Tek başına mı yaptı? Fetullah Gülen uluslararası örgütlerin bir maşasıydı ve kullanılarak bunlar yaptırıldı."

İstihbarat birimlerinin terör örgütlerinin şekillenmesinde ve büyümesindeki etkisi muhakkak söz konusudur. Hatta geçekleştirecekleri eylemlerin zamanlamasında bile payları bulunabilmektedir. Ülkeler istihbarat birimlerini bu şekilde kullanabilmektedirler. Bu kapsamda ülkelerin terör algısı da farklı olabilmektedir. Bu durum her ülkenin bakış açısı ve menfaati yönüyle farklılık gösterebilmektedir. Örneğin bizim terör örgütü olarak kabul ettiğimizi Avrupa'daki bir takım ülkelerin veya Amerika'nın terör örgütü olarak görmemesi hatta bazen de açıktan destekleyerek bir dayanışma içinde bulunması ancak bu şekilde açıklanabilir.

Ankara Eski İl Emniyet Müdürü Cevdet SARAL istihbarat birimleri ve terör örgütleri arasındaki ilişkiyi şöyle açıklamıştır;

"Onu da bilemem, bir şey söyleyemem, mütalaa edemem ama genelde, bütün örgütlerin arka ayaklarında istihbarat birimlerinin izleri vardır. Bakın, istisna etmiyorum, bütün örgütlerin arka ayaklarında istihbarat birimlerinin izleri vardır; şöyle veya böyle, vardır."

Tüm terör örgütleri ömürlerini sürdürebilmek için desteğe ihtiyaç duyarlar. Bu halkın bir kesiminin desteğinin yanında asıl destek mali destektir. Mali desteği olmayan hiçbir terör örgütü faaliyetlerini sürdüremez. Alınacak tüm güvenlik ve istihbarat tedbirleri örgütün toptan tasfiyesi için öncelikle mali kaynaklarının tespiti ve kurutulmasına yönelik olmalıdır.

Nitekim bu durumu Cevdet Saral da; "*…….finans kaynakları olmadan bu örgütün (FETÖ/PDY) ayakta durması mümkün değildir*." şeklinde ifade etmiştir. Dolayısıyla ülke güvenliği göz önüne alındığında FETÖ ile mücadelede örgütün diğer ülkelerin istihbarat birimleriyle olan ilişkilerinin ve mali açıdan dünya çapındaki yapılanmasının da ortaya çıkarılması gerekmektedir. Sadece ülke içindeki örgüt elemanlarının tasfiyesi mücadelenin yarıda kalmasına sebep olacaktır.

3.2.3.4. FETÖ'nün Algı Operasyonlarına Karşı Alınabilecek Tedbirler

FETÖ'nün tüm bunları yaparken öncelikle algı operasyonunu gerçekleştirmesi gerekmiştir. Bunun içinde elde edilen her türlü bilgi ve belgeyi istenilen şekilde yorumlayıp, örgüt lehine servis ederek, hedefteki bireyi veya kitleyi kendi rızası ile ikna etmek ve istenilen sonuca ulaşmak, örgütün algı operasyonlarının amacı olmuştur.

Bunları yaparken medya (Gazete, dergi, müzik, sanat, spor, haber, dizi, film, reklam, vb.), internet, sosyal medya (Web, WhatsApp, Twitter, facebook, vb.), şikâyet, ihbar ve

mektuplar, propaganda (Beyin yıkama) ve dedikoduyu araç olarak kullanmışlardır. Bu yöntemi ve safhalarını incelediğimizde;

Kişi veya kurum hakkında çeşitli dedikodu, bilgi ve belge yayımlamak, bu bilgi ve belgeleri büyütmek, şekillendirmek, çarpıtmak ve yaymak,

Diğer kitlelerin yaşananlara sessiz kalmasını sağlamak için korkutma-cezalandırma veya taltif-ödüllendirme taktiklerini uygulamak ve tepkisiz kalmalarını veya destek vermelerini sağlamak,

Mevcut algının kendi istedikleri şekilde oluşmasına engel olan ve karşı duranları da kanun, kural, ahlak tanımayan itibar suikastlarıyla yok etmek, masum insanları itibarsızlaştırmak,

Bunu sağlamak için, bilgi akışının bulunduğu kurum içi mekanizmaları ele geçirmek, çeşitli kaynaklardan planlı bir şekilde bilgi bombardımanı yapmak ve yapılan bu bombardımanı kurum içindeki yandaş kişiler ile bir şekilde desteklemek (Bu destek algı operasyonunun başarıya ulaşması için son derece önemlidir) ve böylece kişiler ve kurumları yıldırmak ve güçsüz bırakmak hedeflenmektedir.

Algı operasyonunun özellikle atama, sicil ve terfi dönemlerinde arttığı gözlenmektedir. Bu dönemlerde gerçekleştirdiği faaliyetlerin aşamaları;

Birinci Aşama: İtibarsızlaştırılması hedeflenen kişileri ve karar makamını etkileyecek kişileri belirlemek ve tespit etmek,

İkinci Aşama: İtibarsızlaştırılması istenen kişi ve kurum hakkında bilgi toplamak,

Üçüncü Aşama: Kişi ve kurumların değer yargılarını değiştirmek, hedef kitleyi değişen değer yargıları ile uygulanacak algı operasyonuna hazır hale getirmek,

Dördüncü Aşama: İknaya hazır hale gelen kişi ve kurumlara algı araçları kullanılarak bilgi bombardımanı yapılmakta, bunun için kuralsız, kanunsuz, denetimsiz bir mecra olan sosyal medya en uygun zemini sağlamakta, algı operasyonunun temeli; *"Bir şeyin gerçek olması önemli değildir, gerçek olarak algılanması ise çok önemlidir"* ifadesine dayanmaktadır.

Algı operasyonlarının mühimmatı yalanlardır. Özellikle uygulanan teknik; gerçek birkaç bilgi ve belgenin yanında sosyal ortamda hazırlanan düzmece bilgi ve belgeler ile ikna faaliyetinde bulunmaktır.

Son Aşama: İç ve dış araçlarla gündeme hâkim olmak, kafa karışıklığı yaratmak ve kurumu sürekli bölen, ayrıştıran mesajlar yayınlamak, bu arada kendi yandaşlarına bir şekilde destek olarak, kurum içini ele geçirmek, yöneticilerin ve kurumun iradesini sakatlayarak onu işlevsiz bırakan bir korku yaratmak, onları korkunun mağduru veya esiri yapmaktır.

Sonuç olarak; Sosyal medya ağların (tweetter, facebook vb.) yurtdışı tabanlı olması, FETÖ'nün de bu tür algı operasyonlarına sosyal medyayı farklı şekillerde kullanarak devam etmesinden dolayı her daim hazır olmak ve anında karşı hareket tarzı uygulayabilmek önem arz etmektedir. Çünkü mahkeme kararı olmasına rağmen ilgili sosyal medyanın temsilciliği yurtdışı tabanlı olmasının sayesinde kararı kabul etmemekte ve yayını devam ettirmektedir.

Ülkemizin geçmiş dönemlerden bu yana yurt dışındaki lobi faaliyetlerinde yeterli olamaması, terör örgütlerinin ithamlarına karşı uluslararası düzeyde savunma pozisyonda kalması, bu tür oluşumları cesaretlendirmiştir.

FETÖ'nün yurtdışı desteğini de düşündüğümüzde ülkemize karşı yapılan her türlü karalama kampanyalarının yurt içindeki ayağını da katarak mücadele ivmesinin artırılması aynı zamanda profesyonel hale gelmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda ülkemize karşı duran halihazırda faaliyetlerine devam eden veya önümüzdeki dönemlerde yeni çıkabilecek tüm örgütlere karşı etkili bir birim kurulması, bu birimin başta sosyal medya olmak üzere tüm saldırı ve algı operasyonlarına karşı hareket ederek karşı müdahalede bulanabilecek yapıda bulunması önem arz etmektedir.

FETÖ ile mücadelede istihbaratın başat unsur olması nedeniyle, Emniyet Genel Müdürlüğü İstihbarat Daire Başkanlığının da yeniden yapılandırılarak, FETÖ ile ilgili çalışmalarda daha etkin bir duruma getirilmesi gerekmektedir.

3.2.3.5. Emniyetin Güçlendirilmesi

Diğer taraftan, emniyet güçlerinin suç ve suçlu ile mücadelede silah donanımı açısından yeterlilik durumu bir diğer tartışma noktasını teşkil etmekte ve güncelliğini korumaktadır.

15 Temmuz Darbe Girişiminin akamete uğratılmasında güvenlik güçleri ile birlikte milletimizin azim ve kararlılığı da mücadelenin başarı ile sonuçlanmasını sağlamış olmakla birlikte, esas olan, meşru güvenlik güçlerinin her türlü suça karşı insan gücü ve silah donanımı açısından yeterli seviyede bulunmasıdır.

Bu çerçevede, "*....Ağır silah değil ama polisin mutlaka daha güçlü silahlarla donatılması. Yani bir, ikinci güç gibi değil ama yetecek kadar silahlarının olması gerektiği...*" hususu önemli bir noktayı teşkil etmektedir.[446]

Önümüzdeki dönemde, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı'nın özellikle terörle mücadele noktasındaki eş güdümü esas olmak üzere merkezi bir şekilde başta taarruz helikopterleri olmak üzere ağır silahlar ile donatılmasının son derece önemli olduğu, mevcut mevzuat çerçevesinde[447] değerlendirilmektedir.

İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğünün Komisyona sunduğu 03.01.2017 tarihli ve 45599763-56586.(63044).4648-2465/45-11171 sayılı yazıda emniyet alanında alınması gereken tedbirlere ilişkin olarak aşağıdaki ifadelere yer verilmiştir;

> *"17 Aralık ve 15 Temmuz sonrası FETÖ/PDY terör örgütünün özellikle devletimizin teknik imkânlarına ulaşım ve kullanımı konusunda ne kadar etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sebeple tüm devlet kurumlarının bilgi işlem altyapılarının tekrar kontrol edilerek gerekli düzeltmeler yapılmalıdır.*
>
> *Tüm bu tespitler sonrası; Valilik ve Kaymakamlıklar nezdinde oluşturulan merkezlerde ilgili tüm birimlerin katılımıyla olay anında hızlı ve etkin müdahale edebilecek kuvvetlerin oluşturulması, kritik öneme haiz bina ve tesislerde her türlü saldırıya karşılık verebilecek türden savunma sistemleri kurulması, şehir merkezlerinde bulunan askeri kışlaların kontrol ve olası hareketliliğin izlenebilmesi açısından şehir dışına çıkarılması, etkin müdahalede bulunulabilmesi için başta Emniyet Genel Müdürlüğü olmak üzere ilgili tüm birimlere yeterince araç, gereç ve personel tahsisinin yapılması, operasyonel birimlerdeki personele gerekli eğitimlerin verilmesinin sağlanması, Valilik ve Kaymakamlıklar koordinesinde yılda bir olası kalkışmalara müdahale planlarının yapılarak tatbikat yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir."*

3.2.3.6. MASAK'ın Güçlendirilmesi

Ülkemizin *"mali istihbarat birimi"* olan ve *"mali istihbarat"* üreten kuruluşu olan MASAK'ın aldığı şüpheli işlem bildirimleri ve diğer veriler sonucunda ürettiği analiz ve değerlendirme sonuçlarının paylaşımı için mevzuatta yer alan eksikliklerin giderilmesinin, uluslararası metinlerde ve iletişim halinde olduğu uluslararası kuruluşlara bildirildiğine paralel şekilde mevzuatta da Kurumun adının bir istihbarat birimi olarak zikredilmesi gerektiği, Kuruma son yıllarda sürekli yeni fonksiyonlar yüklenmesi doğrultusunda personel sayısındaki

---

[446] Mustafa Çalışkan'ın 01 Kasım 2016 tarihli Dinleme Tutanağı, **TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı.**
[447] 27 Temmuz 2016 tarih ve 29783 sayılı 2. Mükerrer resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 668 sayılı KHK madde 12.

yetersizliğin ivedilikle giderilmesi gerektiği, kurumun uzman personelinin yetki ve istihbari bilgi paylaşımı konusundaki sorumsuzluğu ile ilgili mevzuat yönünden korunma sorunlarının çözülmesi gerektiği düşünülmektedir.

Organize suçlara ve terör örgütlerine yönelik soruşturmalarda, suçun mali boyutuna yönelik uzmanlaşması nedeniyle, Savcılık Makamlarınca soruşturmalara dâhil edilen MASAK'ın anılan sorunlarının çözülmesi, MASAK'ın yeniden yapılandırılması yürütülen soruşturmalarda etkinlik sağlayacaktır.

MASAK'ın yeniden yapılandırılmasında hedeflenen amaç; mali istihbarata esas şüpheli işlem bildirimleri ve diğer verileri toplayıp, ilgili kişilerin özellikle suçla bağlantılı olan bireyler ya da şirketlerin gerek mali profilini gerekse diğer durumlarını çok iyi analiz eden ve diğer verilerle karşılaştırmasını yapıp, aklama ve terörün finansmanı ile mücadele yönünde kayda değer ve önemli sonuçlar veya çıkarımlara ulaşan organize bir birim teşkil etmek olmalıdır.

Bu çerçevede, mali istihbarat biriminin, suç gelirlerinin değişik uzmanlık alanları ve sektörleri ilgilendiren bir yapıda olması hasebiyle ve tüm suç gelirleriyle etkin olarak mücadele etmek amacıyla multidisipliner bir yapıya sahip, alanında uzman ve değişik sektör ve kurumlardan uzman eleman takviyesini bünyesinde barındıran bir teşkilatlanma ve yapılanma içinde olması gerekmektedir.

MASAK'ın ürettiği mali istihbarat dolayısıyla diğer istihbarat birimleriyle koordinasyonunu sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.

İstihbarat yapısının gözden geçirilerek yeniden tasarlanmasının konuşulduğu bir gündemde mali istihbaratın göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Aksi durumda üretilen istihbaratta mali boyut ele alınamayacak, çok başlılık devam ettiği sürece ve olası *"kurumsal taassup"* uygulamaları ile mali istihbarat ayağının koordinasyon dışında tutulması sonucunda üretilecek siyasi/askeri vb. istihbaratta bir taraf eksik kalmaya devam edecektir.

FETÖ ile mücadelenin uzun yıllar alacağının öngörülmesi sebebiyle, oluşturulmasının uygun olacağı düşünülen ve üst bölümde ifade edilen *"FETÖ ile Mücadele Kurulu"*nda MASAK Başkanlığının, gerek başkan gerekse de yeterli seviyede uzman personel ile temsil edilmesinin yürütülecek uzun soluklu mücadelede farklı bakış açısı kazandırarak mücadelede etkinlik sağlayacağı düşünülmektedir.

3.2.4. FETÖ'nün Yurtdışındaki Uzantılarına Karşı Alınabilecek Tedbirler

15 Temmuz darbe girişiminin devlet ve millet elbirliğiyle püskürtülmesinden sonra, FETÖ ile mücadele noktasında yurt içinde oldukça önemli ve etkili adımlar atılmış ve bunlardan çok önemli sonuçlar alınarak, örgütün yurt içinde faaliyet kapasitesi bitirilme

aşamasına gelinmiştir. Ancak, bu süreç içerisinde gerek yurt içinde olup da yasadışı yollarla yurtdışına kaçan gerekse yıllardan beri yurtdışında örgütlenmiş bulunan örgüt mensuplarının lobi faaliyetleriyle ülkemize, özellikle de uzun vadede, zarar verebilme potansiyelleri hala bulunmaktadır. Bu yüzden, FETÖ ile mücadelenin yurt içinde gösterilen kararlılıkla yurtdışında da sürdürülmesi başarıya ulaşabilmek için önemlidir.

3.2.4.1. Yurtdışına Yönelik Bilgilendirme Çalışmaları

Türkiye'nin FETÖ'yle yurtdışında verdiği mücadelenin etkinliği ve başarısı açısından en önemli nokta, ülkemizin giriştiği bu mücadelede ne kadar meşru ve haklı olduğunu muhataplarına sağlıklı bir şekilde aktarabilmesidir. Bunun için yurtdışına yönelik bilgilendirme faaliyetleri hayati derecede önemlidir. 15 Temmuz darbe gecesinin ilk saatlerinden itibaren başta Dışişleri Bakanlığımız olmak üzere birçok kamu kurumumuzun yurtdışına yönelik bilgilendirme faaliyetlerine yoğun bir şekilde devam ettiği görülmektedir.

Önümüzdeki dönemde de, dışarıya yönelik kamu diplomasisi çalışmalarımızın kesintisiz sürdürülmesi, yeni gelişmelerle içeriğinin zenginleştirilmesi önem taşımaktadır. Özellikle FETÖ'nün 15 Temmuz Darbe Girişiminin arkasındaki odak olduğu gerçeğini ortaya koyacak yeni somut kanıtların ilgili kurumlarımızca gecikmeksizin paylaşılması büyük önem taşımaktadır. FETÖ'nün ülkemiz açısından zararlı olduğu mesajının yanında, bu terör örgütünün, bulunduğu ülkelerdeki gizli yapılanmaları nedeniyle bu ülke yönetimleri için de potansiyel tehdit ve tehlike yarattığı mesajının işlenmesi, bu ülkeleri yanımıza çekmede ilave katkı sağlayabilecektir.

FETÖ'yle ilgili saptamalarımızı destekleyecek akademik külliyat çalışmalarına hemen girişilmesi de önemlidir. FETÖ'nün Batı'da düşünce ve medya kuruluşları ile yoğun ilişkileri göz önünde bulundurulduğunda, yabancı gazeteci ve akademisyenler FETÖ'nün darbe girişiminin arkasındaki odak olduğunu ortaya koyacak makaleler hazırlamaya ve uluslararası görünürlüğü olan yayın ve internet sitelerinde de bu makaleleri yayınlamaya teşvik edilmelidir.

FETÖ'nün üçüncü ülkelerdeki Müslüman toplumlar nezdinde, *"Türkiye'de Müslümanlara zulmedildiği"* propagandası yaptığı da bilinmektedir. Dolayısıyla, bilgilendirme çalışmalarına Diyanet İşleri Başkanlığımızın dâhil edilmesi de büyük önem taşımaktadır.

3.2.4.2. FETÖ'nün Yurtdışındaki Mevcudiyetinin Haritalandırılması ve İzlenmesi

Gerek çabalarımız neticesinde sağlanan somut adımlar, gerek FETÖ'nün buna karşı geliştirmekte olduğu yeni taktikler nedeniyle, örgütün haritalandırma süreci dinamik ve değişken olmak durumundadır.

Diğer bir anlatımla, her bir ülkedeki durum zamanla değişecek, yeni şekiller alabilecektir. Bunların takibi önem taşımaktadır.

3.2.4.3. FETÖ Meselesinin İkili İlişkilere Hasar Vermesinin Engellenmesi

Çabalarımız uluslararası kamuoyunu iknaya ve yönlendirmeye yönelik olmalıdır.

Batılı kamuoylarına yönelik çabalarımızda, insan hakları/demokrasi/hukuk devleti ilkelerine vurgu yapılması esas olmalıdır, insan hakları boyutuna dikkat ederek adım attığımızı anlatabilmek gerekmektedir.

Diğer bölgelerde, öncelikli ülkelerin tespit edilmesi, çabaların bu doğrultuda yoğunlaştırılması, her bir bölgenin kendine özgü koşullarını dikkate alan nüanslı yaklaşımlar geliştirilmesi yararlı olabilecektir.

3.2.4.4. FETÖ'nün Yurtdışındaki Finans Kaynaklarına İlişkin Tedbirler

Yurtdışındaki FETÖ uzantılarının kayıt dışı para hareketleri, rüşvet, yolsuzluk, vergi kaçakçılığı ve para aklama faaliyetleri çalışılarak bu konularda duyarlı olan yabancı muhataplarımız nezdinde farkındalık yaratılması üzerinde çalışılmalıdır.

Yurtdışında faaliyet gösteren FETÖ iltisaklı iş derneklerine alternatifler güçlendirilmelidir.

3.2.4.5. Yurtdışındaki Vatandaşlarımız Arasında *"FETÖ Diyasporası"* Oluşmasının Engellenmesi

FETÖ'nün esasen uzun zaman önce, diasporik bir yapıya evrilmeye başladığı söylenebilir. Darbe teşebbüsü gibi bir eyleme girişilmesinde örgüt yönetiminin Türkiye'den yabancılaşarak diasporik bir karaktere bürünmesinin ve uluslararası alanda devşirdiği güç ve girdiği ilişkilerin önemli rol oynadığı ileri sürülebilir.

FETÖ yönetiminin ilişkiye girdiği küresel ağlarla aynı paralelde hareket etmesine hizmet eden **keskin Türkiye karşıtı pozisyonun** FETÖ'nün yurtdışındaki tabanı tarafından **içselleştirilmesi ve bir kimliğe dönüştürmesi** süreciyle karşı karşıyayız. Bu sürecin, Ermeni diyasporasına benzer biçimde, kendilerini Türkiye nefretiyle tanımlayan bir ***"FETÖ diyasporası"***nın oluşmasına yol açması muhtemeldir.

Bunun engellenmesi amacıyla, örgütle yönetim düzeyinde doğrudan ilişkisi olanların dışındaki kitlenin FETÖ'nün etkisinden uzaklaştırılması konusu üzerinde şimdiden düşünülmesi önem taşımaktadır.

Bu çerçevede Örgütün karanlık yüzü hakkında vatandaşlarımıza yönelik **bilgilendirme kampanyalarının** kesintisiz sürdürülmesi önemlidir.

FETÖ'nün propagandasından etkilenerek örgüte çekilmiş olan şahısların bir nevi radikalleşme sürecine tabi tutuldukları dikkate alınarak, söz konusu kitleye yönelik yaklaşımımızın, uzman kurumlarımızın katkısı alınmak suretiyle, bilimsel temeli olan bir ***"rehabilitasyon"*** yaklaşımı da içermesinde fayda bulunmaktadır.

3.2.5. Bürokrasinin Yeniden Yapılandırılması

15 Temmuz'da karşı karşıya kaldığımız olaylar Türkiye'nin kamu hayatında bir değişiklik yapılması gerektiğini ortaya koymuştur. Bu değişikliğe de kamu personel sistemi yeniden ele alınarak başlanmalıdır. Reform hamlesinde; sivil alanın genişletilmesi, demokratik istikrar tedbirleri, merkezden çevreye uygulama yetkilerinin devri, merkezin planlama ve denetim rolünün öne çıkartılması, reform hareketinin başlıkları olmalıdır.

Kamu yönetimi; verimlilik, etkinlik ve performans kriterleri dikkate alınarak düzenlenmeli, hesap verebilirlik ve hizmet kalitesi artırımı sağlanmalıdır. Yönetimde şeffaflığa önem verilmeli, belli aralıklarla mali ve performans raporlaması yapılarak bu raporlar da kamuoyuna açıklanmalıdır.

Kamu kurumlarına eleman alınması, görevin gerektirdiği ehliyet ve liyakat kuralına bağlanmalı, görevde yükselmeler için de bu kriterler geçerli olmalıdır. Ayrıca liyakat esasına göre yapılan istihdam ve terfi işlemlerinin açık, şeffaf ve denetlenebilir olması da bu süreçlerin FETÖ'nün kamu kurumlarına sızarken yaptığına benzer bir şekilde manipüle edilmemesi amacıyla çok önemlidir. Kamu kurumlarının Türkiye'nin sosyolojik yapısını yansıtmasının kamu güvenliğine destek sağlayacağı, kamu zararına yol açacak zararlı faaliyetleri önleyeceği unutulmamalı, belli bir dini, siyasi, ideolojik vb. kümeleşmesinin ise örgütler için illegal faaliyet sahası yaratacağı dikkate alınmalıdır.

FETÖ'nün kamu kurum ve kuruluşları ile stratejik birimlere sızmasına, buralarda kümeleşmesine imkân sağlayan olgunun merkezi sınav sorularının çalınması olduğu dikkate alınarak bu sınavların güvenliği mutlaka sağlanmalıdır.

Askeriye, adliye, MİT, polis teşkilatı, mülki idare, dışişleri bakanlığı gibi kurum ve kuruluşlara alınacak personel için yapılacak güvenlik soruşturmasında sadece adli sicil kaydının varolup olmadığına bakılmakla yetinilmemeli, bu kurumların görev alanlarının gerektirdiği hususlara da bakılmalıdır. Salt adli sicil kaydına dayalı bir güvenlik soruşturmasının henüz mahkeme kararı kesinleşmedi diye kamu personeli olmasını önleyemeyeceği dikkate alınmalıdır.

Hukukun herkesi kucakladığı, huzur, güven ve birlik içinde yaşanan bir ülke, ancak toplumdaki adalet beklentisinin karşılanmasıyla mümkün olur. Bu nedenle adil, tarafsız ve bağımsız bir yargının oluşması için gerekli şartlar yaratılmalıdır.

Başta Emniyet, Jandarma, MİT ile TSK olmak üzere tüm kamu kurumlarındaki örgüt militanları tamamen ayıklanmalıdır. Ancak, örgütün kendisini sürekli mağduriyet alanları üzerinden beslediği, işlediği büyük suçları küçük mağduriyetler üzerine bina ederek meşrulaştırdığı unutulmamalı; bu hassasiyetle görevden uzaklaştırma ve işten çıkarmalarda yeni mağduriyet alanları yaratmamak ve suçlu ile masum olanları ayırmak için azami özen gösterilmelidir.

1980'li yıllardaki Diyarbakır Cezaevi örneğine dayalı mağduriyetler üzerine bir diğer terör örgütü olan PKK tarafından geliştirilen söylemlerin Örgüte yeni militanlar kazandırdığı gerçeği de dikkate alınarak FETÖ ile mücadelede Örgüte toplumsal taban desteğinin kesilmesi bakımından mücadelenin hukuk içinde yapılması, mağduriyetlere sebebiyet verilmemesi mücadelenin uzun soluklu başarısı için elzemdir.

Gözden kaçırılmaması gereken bir diğer nokta da, hukuk içinde ve adil bir şekilde yapılan bu mücadelenin kamuoyuna da iyi ve doğru bir şekilde anlatılmasının önemidir. Bu mücadele tamamen adalet, hakkaniyet ve hukuk gözetilerek yapıldığı halde kamuoyu nezdinde izahı ikna edici bir biçimde yapılmadığı takdirde, uzun vadede FETÖ'yle mücadelenin başarısı sekteye uğrayabilecektir. Bu açıdan FETÖ'yle mücadelenin halkla ilişkiler ayağının önemi de küçümsenmemelidir.

3.2.6. Eğitim

3.2.6.1. Organizasyon ve Denetim

Milli Eğitim Bakanlığında FETÖ ile mücadele, 17/25 Aralık Darbe Girişimlerinden sonra başlamış, 15 Temmuzdan sonra ise hızlanmış ve çok daha somut tedbirlere dönüşmüştür. Bu çerçevede darbe girişimi donrasında örgüte ait tüm eğitim kurumları ve öğrenci yurtları Devlet kurumlarının ortak çalışmaları neticesinde tespit edilmiş, örgüte ait 2.236 kurum kapatılmıştır. Kapatılan bu kurumlardan 1.060'ı okul, 841' ise öğrenci yurdudur. Kapatılan diğer kurumlar arsında muhtelif kurslar, özel öğretim kursları, öğrenci etüt eğitim merkezleri ve motorlu taşıt sürücü kursları yer almaktadır. Örgüte ait dershaneler ise, yapılan mevzuat düzenlemeleri doğrultusunda 15 Temmuz Darbe Girişiminden önceki süreçte faaliyetlerini sonlandırmışlardır.

FETÖ'nün yurtdışında eğitim alanında hala güçlü olduğu bilinen bir gerçektir. Burada yetişen öğrencilerin ileride hem Türkiye hem de diğer ülkeler için tehdit oluşturma potansiyelleri bulunmaktadır. Bu sebeple, yurtdışındaki FETÖ eğitim kurumları ile rekabet edip

onları ikame etmek amacıyla kurulan Türk Maarif Vakfının faaliyetlerinin, Örgütün her ülkedeki eğitim kurumlarını ikame edebilecek noktaya getirilmesi bilhassa önemlidir.

3.2.6.2. Kaliteli ve Ucuz Eğitime Erişim Hakkı

Örgütlerin tesir alanını yok etmek için kamusal eğitim politikalarına ağırlık verilmelidir. Eğitimde takviye ihtiyacının piyasa şartlarına terk edilmesi öğrencilerin bazı grupların hedefi haline gelmesine neden olmaktadır. Özellikle kırsaldaki ve ekonomik açıdan dezavantajlı çocukların devlet himayesinde eğitim hayatlarını tamamlamaları oldukça önemlidir. Örgüt özellikle insanların ekonomik yetersizliklerini ve öğrencilerin barınma ihtiyaçlarını kullanarak insanları elde etmiştir.

FETÖ örgütünün başarılı, üstün yetenekli öğrencileri özellikle hedef haline getirdiği dikkate alındığında bu çocuklara yönelik özel yatırımların yapılması ve bir tür beyin göçüne engel olunması gerekmektedir. Öğretim programlarının temel uygulayıcısı olan öğretmenlerin yetişme süreçleri ele alınarak, öğretmenlerin gerek eğitim gerek atama süreçlerinde önemli kriterler geliştirilmelidir. Öğretim programlarında öğrencilerin analiz ve sorgulama becerilerini geliştiren içeriğin zenginleştirilmesi faydalı olacaktır.

3.2.6.3. Eğitsel İçerik ve Hedeflerin Yeniden Kurgulanması

FETÖ, devlet içerisinde bir tür alternatif örgütlenme yaparak devletin hemen tüm kurumlarında yapılanma yoluna gitmiştir. Aynı yöntemi eğitim sistemi için de kurgulayarak ‘alternatif bir eğitim sistemi’, yasal zemin görünümlü ‘alternatif bir eğitim programı’ uygulamıştır. Yine FETÖ örgütünün dini duyguları eğitim sistematiği içerisinde sömürerek ortaya yeni bir din anlayışı çıkardığı göz önüne alındığında; doğru din öğretiminin önemi anlaşılmaktadır. Yine soran, sorgulayan ve analitik düşünme yetilerinin geliştirilmesine yönelik programların geliştirilmesi de önem arz etmektedir. Belli dönemlerde yapılan yanlış uygulamaları FETÖ örgütü kendi lehine kullanma yoluna giderek örgütün genişlemesini sağlamıştır. Devlet imkanlarıyla dini eğitimi alamayan insanların bir kısmı FETÖ örgütünün hedefi haline gelmiştir. Eski Diyanet İşeri Başkanı Prof. Dr. Ali Bardakoğlu’nun Komisyonun 17.11.2016 tarihli toplantısında ifade ettiği gibi, FETÖ örgütü 2007- 2008 yıllarına kadar, dini eğitimi daha zayıf olduğu düşünülen kesime yönelmiştir. Bu noktada doğru din eğitiminin önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır ki bu eğitimlerin devletin kontrolünde yapılması da FETÖ benzeri yapıların oluşumuna fırsat vermeyecektir.

FETÖ, zaman zaman Devlet mekanizmalarının din ve dindarlarla olan mesafesini fırsata dönüştürmüştür. FETÖ örgütü de gizlilik, tedbir gibi kavramlar arkasında yapılanmaya gitmiştir. Bu bağlamda devletin doğru ve güvenli bilgi ulaşımı sağlamada rol alması, işleyişteki

şeffaflığı temin etmesi ve doğru din eğitimde ilgili kurum ve kuruluşlarıyla yöne vermesi önem arz etmektedir.

Din eğitiminde Milli Eğitim Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığının ortak projeler geliştirmesi, yaz ve sömestri tatillerinde öğrenciler için isteğe bağlı amaç nitelikli projelerin geliştirilmesi faydalı olacaktır. Kamu kurum ve kuruluşların gençlerin ve çocukların verimli zaman geçirmelerine yönelik destekleyici alan ve programlar geliştirmeleri, yerel imkânlar dâhilinde sanat ve spor etkinlikleriyle öğrencilerin zamanlarını verimli değerlendirmesi sağlanmalıdır.

İnsanların bir gruba yönelmelerinde psikolojik ve sosyolojik etmenlerin rol oynadığı önemli bir hakikattir. FETÖ örneği, örgüte eleman devşirmede bu psikolojik ve sosyolojik etmenlerin kullanılarak çocuk ve genç yaştaki öğrencilerin kandırılabildiğini açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu yüzden eğitim personelinin, öğrencilerin sosyolojik ve psikolojik yapılarını iyi bilmeleri ve buna göre hareket etmeleri, öğrencilerin istismarcı grupların ağına düşme ihtimallerini önemli ölçüde azaltacaktır.

Doğru din anlayışının öğretilmesi, çocukların sosyal ihtiyaçlarının karşılanması ve üniversiteyi kazanarak başka illere öğrenim görmek üzere giden çocukların barınma ihtiyaçlarının karşılanması için Milli Eğitim Bakanlığı ile başta Diyanet İşleri Başkanlığı olmak üzere, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurumu ve üniversiteler ile yerel yönetimler arasında sıkı bir işbirliği oluşturulmalıdır.

3.2.6.4. Öğrenci Yurtları

FETÖ'nün özellikle öğrencilerin barınmaya ihtiyaç duyduğu alanlarda yapılanmaya giderek öğrencileri devşirdiği açıkça görülmektedir. Kırsal kesimde ikamet eden ancak bulunduğu yerde eğitimini alamayan öğrencilerin ihtiyaç alanı bu örgütün önemli bir çalışma alanı haline gelmiştir. Başta üniversite öğrencileri olmak üzere öğrenim çağındaki gençlerin barınma ihtiyaçlarına ilişkin gerekli tedbirlerin alınması önemli bir husustur. Ortaöğretim öğrencileri için de barınma ihtiyacı bazı bölgeler açısından geliştirilebilir bir hizmet alanı olarak kendini göstermektedir.

FETÖ hem yurt, hem okul de okul alanında bir yapılanmaya gitmiş, bu yapılar arasında bir bağ oluşturarak organize bir hareket kabiliyeti kazanmıştır. Geniş kitlelere hem yurt hem de özel okul hizmeti veren oluşumların takip ve denetimi FETÖ benzeri yapıların oluşumunu engelleyecektir. Zira hem okul hem de yurt alanında önemli yapılaşmaya giden gruplar, iç ve dış mihraklar açısından iştah kabartıcı bir hale dönüşebilecektir.

3.2.6.5. Sınavların Denetimi

Eğitim alanında, özellikle, üzerinde durulması gereken bir diğer alan da, sınavlardır. Örgütün önemli çalışma alanlarından birisinin de yapılan merkezi sınavlarda soruları çalma yönündeki teşebbüsleri olduğu bütün açıklığıyla ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda hem Milli Eğitim Bakanlığı hemde ÖSYM darbe girişimi öncesinde ve sonrasında birçok tedbir almıştır. Ancak, denetimsiz ve kapalı devre kurumlar görevlerini yerine getirmede ciddi güçlüklerle karşılaşırlar. Sınavları gerçekleştiren kurumlar da güvenlik gerekçesiyle çoğunlukla kapalı devre kurumlar olmak zorundadırlar. Ayrıca önceki örnekler göstermektedir ki, sınavlarda usulsüzlük veya anormallik olması halinde iç denetim mekanizmaları yeterince sağlıklı ve hızlı tepki verememektedir.

Bu noktada, 16.11.2016 tarihinde Komisyona bilgi veren Prof.Dr. Abdullah Çavuşoğlu'nun anlattığı örnek ilginçtir. Sayın Çavuşoğlu, 13.09.2009 tarihinde yapılan PMYO Sınavı sorularının dışarıya sızması sebebiyle iptal edildiğini, sınavın 01.11.2009 tarihinde yeniden yapıldığını ifade etmiştir. Bu sızmayı şahsi dikkatiyle fark ettiğini ve sınavı da şahsi gayretiyle iptal ettirdiğini söyleyen Çavuşoğlu, durumu Savcı Şadan Sakınan'a şifahi olarak bildirdiğini ifade etmiştir. Ancak, bu girişimden herhangi bir sonuç çıkmamıştır. Nitekim Komisyon, konuya ilişkin YÖK'ten bilgi talep ettiğinde gelen cevabi yazıda *"bu konuya ilişkin herhangi bir yazışmanın olmadığı"* ifade edilmektedir.[448]

Yukarıda bahsedilen örnek aslında, sınavlarının yapılması, usulsüzlüklerin tespiti, takibi ve denetimi gibi süreçlerin şahsi gayretlerin çok ötesinde kurumsal ve sistematik bir çözüm bulmayı gerektirdiğini ortaya koymaktadır. Bu sebeple, hem sınavları hem de sınavları idare eden birimleri sürekli olarak dışarıdan denetleyen yapılar oluşturulmalıdır.

FETÖ benzeri örgütlerin yeniden güç kazanamaması için devlet memuru seçimi ve görevde yükselmede, nitelik ve kariyerin dikkate alınması özel bir önem arz etmektedir. Liyakat esasına dayalı yapılanmalar örgütsel oluşumlara fırsat vermeyecektir. Yine bilgi sitemlerinin güvenliği de birtakım kötü niyetlere karşılık oldukça önemlidir. Özellikle merkezi sınavlarla ilgili tüm tedbirlerin alınmış olması FETÖ benzeri oluşumların önüne geçmede önem arz etmektedir. FETÖ örgütünün devlet kurumlarındaki yapılanmasın çoğunlukla yukarıdan aşağıya doğru bir işgal hareketi şeklinde geliştiği de dikkate alındığında atama, insan kaynakları ve denetim birimlerinde görev alan üst yöneticilerin titizlikle seçilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

---

[448] Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının Komisyona sunduğu 28.12.2016 tarihli ve 82444403-299-6066 sayılı cevabi yazı.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

EKLER

RAPORA EK DOKÜMANLAR VE LİSTESİ

EK 1	
EK 2	
EK 3	
EK 4	
EK 5	

RAPORA İLİŞKİN KARAR İMZA CETVELİ

RAPORA EK GÖRÜŞLER VE MUHALEFET ŞERHLERİ

FETÖ ÖRGÜT TERMİNOLOJİSİ

Abi: Örgüt faaliyetleri kapsamında yukarıdan gelen emirler doğrultusunda çalışan, en küçük örgüt evinden en büyük örgüt şirketlerine kadar türlü yer ve kademelerde vazifelendirilmiş yönetici demektir. Abi, altındakiler tarafından kayıtsız şartsız itaat edilmesi gereken kişidir. Aynı zamanda abilik, örgüt yapılanması içinde rehberlik, hocalık, yerine göre de "İmamlık" makamıdır. Abilerin seçimi ve gerektiğinde görevine son verilmesi örgüt hiyerarşisine göre bir üst yapının görevidir.

Abla: Abi tabirinin kadınlardaki karşılığıdır. Abilerden farklı olarak ablalar, örgüt içerisinde üst düzey yönetici olamazlar. Bir abla, altında bulunanlar ve diğer ablalar arasında ne kadar üst düzey konumda olursa olsun, nihayetinde bulunduğu il veya ilçedeki abiye bağlıdır.

Adanmış Ruh: Örgüte kayıtsız şartsız kendini adayan tüm örgüt mensuplarını kapsar. Önemli bir kavram olup, "Bizden Olanlar" maddesinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Altın Nesil: Örgütte "Beklenen Nesil" ya da "Kutsiler Ordusu" olarak da kullanımı yaygındır. Geniş anlamda Altın Nesil ifadesi, Fetullahçı öğretiyi benimseyen, örgüte ve daha da önemlisi Fetullah Gülen'e sadakatle biat ve itaat eden kişilere tekabül eder. Altın Nesil, Fetullah Gülen tarafından "Bir elinde bilgisayar bir elinde Kur'an olan nesil" biçiminde genel bir şekilde tarif edilse de, bu tabirin daha belirli ve özel bir kodlaması vardır ve örgütte esas olan da bu kodlamadır: Altın Nesil, zamanı geldiğinde Altın Vuruşu (yani devleti tamamen ele geçirme, yönetime el koyma operasyonunu) yapacak olan örgütün asli-fiili unsurlarını ifade eder.

Başyüceler Divanı: Örgütün en üst yönetici kadrosu olup, doğrudan Fetullah Gülen'den emir alan heyettir. Başlangıçta örgütün yeminli çekirdek kadrosundan oluşmakla birlikte, ilerleyen dönemlerde Gülen'in tasarruflarıyla üyelerinden değişenler olmuş, yeni isimler de yer almıştır.

Bizden Olanlar ve Bizden Olmayanlar: Örgütün en belirgin, en içsel, en mahrem ve en kesin ayrımı olup, kelimenin tam anlamıyla "takiyeci bir bölücülük, ayrımcılık ve kayırmacılık" esasına dayanır. Bizden Olanlar tabiri geniş bir daireyi kapsayan bir kodlama değildir. Örgüte himmette bulunmak vb. yollarla maddi manevi destek olmak, Bizden Olanlar dairesi içinde sayılmaya yetmemektedir. Bizden Olanlar, tüm hayatını ve her şeyini kayıtsız şartsız adamış bir vaziyette örgütsel yapı içerisinde görev alanları ifade eder. Bu kavram bazen "Adanmış Ruhlar" şeklindeki kodlamayla da ifade edilir. Nitekim örgütün yayın kanalı olan Samanyolu TV'de Adanmış Ruhlar ve Nizama Adanmış Ruhlar adıyla

proje diziler de yapılmıştır. Bizden Olmayanlar kodlamasının açıklaması ise gayet basittir: Örgütten olmayan herkes Bizden Olmayanlar arasındadır.

Çay İçmek: "Sohbet" tabirinin bir diğer kullanımıdır. Genelde "Tedbir" icabı tercih edilir. Örneğin, örgütle tanıştırılması istenilen kişiler sohbete getirilmek isteniyor fakat o kişilerin yanında sohbet kelimesinin kullanılması da mahsurlu görülüyorsa, tedbiren bu tabir kullanılır.

Dergi: Örgüt terminolojisinde dergi ile kast edilen şey Sızıntı Dergisi'dir. Tıpkı Zaman Gazetesi örneğinde olduğu gibi, tirajının büyük bir kısmı gerçek satış rakamları değil, muvazaa ve manipülasyondur. Çünkü örgüt mensupları ve sempatizanlarınca yüksek adetlerde satın alınır ve abone olunur. Dergide Fetullah Gülen'in "Kalbin Zümrüt Tepeleri" isimli özel bir köşesi vardır.

Ders Çalıştırma: Öğrencileri örgütün evlerine yani "dershanelere" çekmek, onları örgütle tanıştırmak ve örgüte ısındırmak için başvurulan en temel ve vazgeçilmez yöntemdir. "Ders çalıştırma ve ahlaklı gençler olarak yetişmelerine yardımcı olma" bahanesiyle evlere ısındırılan öğrencilere, vakti geldikçe Fetullah Gülen'den bahsedilmeye ve vaazları izletilmeye, zamanla da "Hizmet" anlatılmaya başlanır.

Dershane: Örgütte bu kelime ile kast edilen üniversite hazırlık dershaneleri değil, örgüt mensuplarının kaldığı ve genelde sohbet toplantılarının yapıldığı evlerdir. Örgüt evlerinin yaygın kullanımlı bir diğer adı da Işık Evi'dir. Bizzat Fetullah Gülen bu evleri "Şarj Evleri" olarak da ifade etmektedir. Bu evler dışarıdan "üniversiteli talebelerin kaldığı evler" olarak bilinir. Örgüt mensuplarına göre ise, fitnelerle dolu ahir zamanda kapılarına kilit vurulmuş ilim irfan membaı eğitim yuvalarının -mesela medreseler, zaviyeler ve tekkelerin- görevini yapan, boşluğunu dolduran yerlerdir. Bu evlere giriş ve çıkışlar tedbir gereği mümkün olduğunca gizlilik içinde yapılır.

Fetih Okutma: Devletin en mahrem yerlerine, Fetullah Gülen'in tabiriyle "kılcallarına" kadar sızmak için kadrolaşmaya örgüt içinde "Fetih", bu kadrolaşmanın sınav soruları çalınarak yapılmasına ise "Fetih Okutma" denir. Bu tabir sadece örgüt mensupları arasında kullanılan ve sınav sorularının dağıtılacağını ifade eden özel ve mahrem bir şifredir. Çalınan sorular öğrenci veya gençlere gizlilik yemini ettirilerek cevaplarıyla birlikte verilir. Soruların çalındığının söylenmesi örgüt için mahsurlu olacağı düşüncesiyle "Bu soruları Hocaefendi veya abiler rüyasında görmüş" gibi yalanlarla ambalajlanır ve böylece ekstradan bir "keramet pazarlaması" da yapılır.

Gazete: Örgüt terminolojisinde gazete ile kast edilen şey Zaman Gazetesi'dir. Tirajının büyük bir kısmı gerçek satış rakamları değil, muvazaa ve manipülasyondur. Çünkü

örgüt mensupları ve sempatizanlarınca yüksek adetlerde satın alınır ve abone olunur. Gerçek okuyucu sayısı ise tirajının katbekat altındadır.

Himmet: Kelime anlamı "gönüllü, karşılıksız maddi yardım veya bağış" demektir. Örgütteki anlamı ise kısaca "Örgüte sağlanan maddi destek" demektir. Bir nevi örgütün kestiği vergi, hatta haraçtır. Örgütün en önemli gelir kaynaklarındandır. Karşılığında herhangi bir makbuz veya belge verilmeyen para ya da paraya eşdeğer yardımların toplandığı her türlü toplantı "Himmet Toplantısı" olarak ifade edilir. Her ne kadar bu toplantılarda gönüllülük esası geçerliymiş gibi görünse de, usulünce zorlamalar, psikolojik baskılar, hatta yerine göre teatral bazı sahtekârlıklar da yapılır. Örneğin, aslında toplantıda himmet vermek için bulunmayan "anlaşmalı" bir örgüt mensubu, kendisi himmet veriyormuş gibi ortaya atılarak yüksek bir miktarda himmette bulunur ve böylece toplantıda bulunan diğerleri için de yüksek bir çıta belirlenmiş, psikolojik baskı altına alınarak himmete teşvik edilmiş olur.

Hizmet Erleri: Işık Süvarisi, Adanmış Ruh ve Bizden Olanlar tabirleriyle eşdeğerdir. "Bizden Olanlar" maddesinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Hizmet Hareketi: Örgütün kendini en sık ifade biçimidir. Örgüt içinde kısaca "Hizmet" olarak kullanılır. Yer yer "Camia" ifadesi de tercih edilir. Zira hizmet, camia vb. ifadeler sempatik ve aynı zamanda muğlak olduğu için özenle seçilmiştir. Hizmet, örgütün esası, ruhu ve her fırsatta dillendirilen (güya) nihai kutsal hedefidir. Örgüte göre, hizmet; güya "insanların ebedi saadeti için ve nihai kurtuluşa ermesi adına, Allah rızası gözetilerek yürütülen her türlü faaliyet ve bu faaliyetleri yürüten doğal oluşum" olarak özetlenebilir. Esasen, "Üstad" olarak anılan Said Nursi'nin kitaplarından oluşan Risale-i Nur külliyatında "İman ve Kur'an Hizmeti" olarak ifade ettiği bu kavramın, aslını ve kaynağını oluşturan "İman ve Kur'an" kısmı örgütçe alenen dillendirilmeksizin zamanla sadece "Hizmet" denilir olmuştur. Genelde kendilerini Said Nursi'nin takipçisi ve temsilcisi sayan nurculuk hareketi kollarının pek çoğu, oluşumlarını "Hizmet Hareketi" olarak adlandırsalar da, "Hizmet" ifadesi son yıllarda neredeyse tek bir yapı için, yani Fetullahçılar için kullanılır olmuştur.

Huruç : Kuşatmayı yarma, kıyam, harekete geçme.

Gönüllüler Hareketi: Örgütün kendine taktığı isimlerden biridir. "Hizmet Hareketi" maddesinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Hocaefendi: Örgüt içerisinde Fetullah Gülen hakkında konuşulurken ismi doğrudan zikredilmez. Bu büyük saygısızlık kabul edilir. Hatta "Fetullah Hoca" bile denilemez. Örgüt için onun adı "Hocaefendi" ya da bazen duruma göre "Amerika'daki mübarek zat"tır. Bununla birlikte Fetullah Gülen'in öteden beri kullandığı takma isimler de olup, bunlar

Abdülfettah Şahin ve Hikmet Işık'tır. Başta Sızıntı ve Zaman olmak üzere örgütün yayın organlarında çıkan yazılarda bu takma isimleri sıkça kullanmıştır.

Hususi Evler: Işık Evi ya da Dershane denilen örgüt evlerine benzemekle birlikte, onlardan farklı olarak askeri okulların ve polis okullarının bulunduğu yerlerde örgütün buralara dönük "mahrem hizmetlerinin" belirlenerek takip ve organize edildiği evlerdir. Örgütün kriminalize denilebilecek türde faaliyetlerinin yürütülmesi hasebiyle, bu evlerin örgüt tabanından gizlendiği bilinmektedir.

Işık Evleri: Örgütün hücre yapılanma birimleri olan Dershanelerin bir diğer adıdır. "Işık Evleri" fikri ve uygulaması, -tıpkı "Hizmet" tabiri ve benzer pek çoklarında olduğu gibi- Nurculuk hareketini adeta "klonlayan" Fetullah Gülen'in bu hareketin "Nur Dershaneleri" adı altında açılan Risale-i Nur okuma evlerinden çaldığı bir kavramdır.

Işık Süvarilerinin Kışlaları: Benzer pek çokları gibi yine Fetullah Gülen'e ait olan bu tabir, Işık Evlerinin (aynı şekilde Dershanelerin) bir diğer ifadesidir. Bu evleri ve buralardaki sorumluları onurlandırıp taltif etmek ve örgüt için ne kadar önemli olduklarını ifade edebilmek adına bunu bir çeşit şeref ve takdir nişanesi olarak kullanır. Buradaki "Süvari" ve "Kışla" benzetmeleri oldukça manidardır. Özellikle Sızıntı dergisi gibi örgüt yayın organlarında sıkça başvurulan bu gibi kullanımlar bilinçsiz tercihler olmadıkları gibi, Fetullah Gülen'in "emir-komuta, ordu, güç" vb. düşkünlük ve takıntılarına da kuvvetli işaretlerdir.

Işık Süvarisi: Örgüt içerisinde Abi ve Ablalara bir şeref nişanesi olarak ve takdir etme, övgüleme, coşkulama ve payeleme maksadıyla kullanılan tabirlerdendir. Yer yer Muhabbet Erleri, Muhabbet Fedaileri ya da Gönül Erleri olarak da kullanılır.

İlgilenmek: Örgüt içindeki sistemli çalışma kodlarından biri olup, "türlü yollarla insanlara örgütü hoş gösterip sevdirmeye ve nihayetinde örgüte kazandırmaya çalışmak" demektir. Bunun için denenecek yollar ilgilenilen kişiye, yere ve zamana göre çeşitlilik gösterir. Örgüt mensubu adeta üzerine zimmetli olan ve örgüte kazandırabileceğini düşündüğü kişilere (ki genellikle bir çocuk, genç veya esnaftır) neredeyse tüm mesai ve gayretini harcar. Bu kişilere yönelik neler yaptığını istişare denilen haftalık toplantılarda bağlı olduğu abisine rapor eder. İlgilenmek tabiri bu yönüyle bir tür fişleme ve sürekli olarak takip altında tutma faaliyetidir.

İmam: Örgüt için bu kelimenin halk arasında bilinen anlamından çok daha ayrı ve özel bir anlamı vardır: "Örgütün her tür faaliyetindeki sorumlu kişi" demektir. Örgüt sisteminin olmazsa olmazlarından ve en saygın payelerindendir. İmam, küçük sıradan bir ışık evinden o evin bulunduğu semte ve ilçeye, basit bir devlet dairesinden en büyük kamu

kurumlarına, bir örgüt okulunun bulunduğu ücra ve fakir bir ülkeden koca bir kıtaya kadar, kısacası, cemaat yapısında en küçüğünden en büyüğüne kadar her bir dairenin başındaki sorumlu kişidir. İtaatin esas olduğu bu yapılanmada İmamlık, piramit şeklinde zirveye doğru sayısı azalan hiyerarşik kademeler şeklindedir: Ev imamı, semt imamı, ilçe imamı, il imamı, ülke imamı, kıta imamı vs. şeklinde örgütün Kâinat İmamı saydığı Fetullah Gülen'e kadar gider.

İrtibat: "İlgilenilmesi" gereken kişilerin örgütle bağının oluşturulması, var olan bağlarının kopmaması ve güçlendirilmesi için ev ya da işyeri ziyareti, sohbet, gezi, piknik, halı saha maçları vb. yollarla iletişimin diri tutulması faaliyetlerine denir. Bu şekilde ilgilenilmesi gereken o kişilerin hep hatırda tutuldukları vurgulanmış olur, kendilerini değerli ve özel hissetmeleri sağlanır.

İstişare: Kelime olarak birbirine danışma anlamına gelen bu ifade, örgütte sohbet toplantılarının bir üst seviyesindeki toplantıları ifade eder. Bir nevi sohbetin üst kurulu, daha mahrem ve katılımcılarına sorumluluk yükleyen halidir. Sohbetlerde istenilen verimi sağlayan kişiler İstişarelere katılmaya hak kazanabilir. İstişare Abisi şahsi sorumluluklar yüklendiği gibi artık örgüt adına kimi kararları alabildiği ve yeri geldiğinde hesap da sorabildiğinden, bu pozisyon önemli bir pozisyon olarak addedilir.

Kafalamak: İlgilenmek tabirinin bir kademe ötesine ve genellikle başarıyla sonuçlanan veya sonuçlanmak üzere olan aşamasına verilen isimdir.

Kâinat İmamı: Örgütteki en üst, mutlak ve hatasız görülen imamlık makamıdır. Elbette ki bu makamın yegâne sahibinin Fetullah Gülen olduğuna inanılır.

Karşı Cephe: Fetullah Gülen'in örgüte karşı olanlar için kullandığı tabirlerden biri olup, daha çok tercih edilen ifade biçimi olan "Şer Odakları" tabirinde ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

Kutsal Hoca Payı: Himmet olarak toplanan paranın belli bir yüzdesinin Fetullah Gülen'in payı olarak ayrılan ve Pennsylvania'ya gönderilen kısımdır. Bu pay yüzde on seviyelerinden başlar ve bir üst sınırı da yoktur. ABD'de örgütün merkez giderlerine harcandığı, kalanının ise Fetullah Gülen'in ve çevresindeki imamların şahsi servetine dönüştüğü değerlendirilmektedir.

Kutsiler Ordusu: Fetullah Gülen'in Altın Nesil için kullandığı bir diğer tabirdir. Bu kullanımdaki "Ordu" kelimesi özellikle dikkat çekici ve manidardır. "Altın Nesil" maddesinde ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Mahrem Hizmet: Örgütçe mahrem yer sayılan devletin en önemli kurumlarında örgütün kendi hesabına yürüttüğü çalışmalara verilen isimdir. Mahrem Hizmet, örgüt adına kurumlarda türlü yollarla (sınav sorusu çalarak, mevcut çalışanları uzaklaştırarak vb.) kadrolaşma, abinin veya imamın emirlerine göre organize bir şekilde hareket etme ve bu yerlerde örgüt amacına yönelik olarak verilen görevleri yerine getirmektir.

Mahrem Toplantı: Genellikle Mahrem Hizmetler üzerine yapılan toplantılardır. Bunun haricinde gizli tutulması gereken diğer konular hakkında da yapılabilir. Bu tür toplantıları genelde örgütün çekirdek kadrosunda olanlar ya da çekirdek kadroya sonradan dâhil olup Fetullah Gülen'in yakın hizmetinde bulunanlar katılır.

Mahrem Yerler: Örgüt terminolojisinde TSK, Askeri Harp Okulları, GATA, Polis Kolejleri, Adalet ve Yargı Kurumları, Emniyet Genel Müdürlüğü, Milli İstihbarat Teşkilatı, TİB, ÖSYM ve TÜBİTAK gibi bazı özel kurumları ifade eder. Özel mahrem yerler ise silah bulunduran TSK, Emniyet ve MİT'tir.

Muhabbet Erleri / Muhabbet Fedaileri: Işık Süvarisi tabirinin diğer kullanımlarıdır. "Muhabbet Fedaileri" ifadesi yine Nurculuk hareketinden Fetullah Gülen tarafından araklanan ifadelerden biridir. Nurculuk hareketi mensuplarını "Muhabbet Fedaileri" olarak sıfatlandıran Said Nursi'nin "Bizler muhabbet fedaileriyiz, husumete vaktimiz yoktur" sözü meşhurdur. Gülen bu tabiri kendi örgüt mensuplarına uyarlamıştır.

Mübarek Zat: Örgüt içerisinde Fetullah Gülen kastedilirken Hocaefendi denildiği gibi, bazen Mübarek Zat da denilir. Zamana ve zemine göre yer yer "Büyüğümüz" ya da "Kanaat Önderimiz" ifadelerinin kullanıldığı da olur.

Müspet-Menfi: Örgütten olan, örgütü destekleyen, örgüte sempati besleyen ya da kazandırılma potansiyeli görülen herkes "Müspet" olarak ifade edilir. Müspetin zıttı Menfi olup, Müspet-Menfi ayrımı örgüt için siyah-beyaz kadar net bir ayrımdır: Müspet olmayan menfi ya da potansiyel menfidir.

Mütevelli Ağabey: Genellikle esnaf Ağabeyler arasından pişerek yükselmiş, artık "bu işleri iyi bilen" ve dolayısıyla sorumluluk yüklenme konumuna gelen, sohbet toplantılarının daha üst hali olan İstişare toplantılarına katılmaya hak kazanmış ve bu nedenle artık sorumluluk da yüklenmiş olan, bu anlamda üst sınıf sayılan abiler Mütevelli Ağabey olarak anılır. Fakat örgütün merkezine doğru küçülen "has dairelerinde" bu ifadenin daha "derin" bir kodlaması vardır: "Mütevelli Ağabey"in asıl karşılığı "Başta para olmak üzere her türlü maddi ve manevi desteğini örgütten esirgemeyecek hale gelmiş/getirilmiş insan" demektir.

Parlatma: Üzerinden nemalanmak amacıyla yükselmesi ya da ön plana çıkarılması gerekenler için örgütçe imaj ve reklam çalışması yapılmasıdır. Örneğin bir makama atanması için kişinin önceden hazırlanıp onun adına parlak bir özgeçmiş oluşturma, atamayı yapacak kişiler nezdinde üstün özelliklerini değişik kişiler marifetiyle yaptırma, örgütün medya organlarında bazen haber görünümlü bazen de doğrudan övgüler yapma, kurum içinde o kişi hakkında olumlu ve övgü dolu dedikodular çıkarma gibi aksiyonlar parlatmaya örneklerdir.

Sadakat Testi: Yetiştirilen bir örgüt üyesinin örgüte adanmışlığını ve örgüte yeterince bağlanıp bağlanmadığının üstlerince sınanmasıdır. Sınanan kişi koşulsuz ve tereddütsüz olarak itaat ediyorsa, örgütün amacını benimsemişse, baskı ve tehdit altında tutulduğu zaman yeterince dirençli ise sadakat testini geçmektedir. Sadakat testini geçen üye artık yeni ve daha yüksek görevlere hazırdır. Sadakat testini geçemeyenler ise ya sonraki bir zamanda tekrar test edilmek üzere örgüt eğitimine devam ettirilir ya da kullanışlı sempatizan olarak ayrılır.

Serrehber: Örgüt için çok önemli bir birim olan Serrehberliğin, örgüt içinde iki türlü kullanımı vardır. Birincisi; Fetullah Gülen'in etrafında bulunan mollalardan beslenen ve görevli oldukları birimler içindeki güya dini yapılanmayı gerçekleştiren, ülkeler ölçeğinde yani makro düzeyde çalışan yapı mensuplarına verilen isimdir. Bu tür Serrehberler özel yetiştirilen örgüt mensuplarından oluşmaktadır. Örgüt yapısının oluşturulması, örgüt mensuplarının bağlılıkla faaliyetlerine devam etmeleri, örgütsel motivasyonun devamlılığının sağlanması bu serrehberlerin görevidir. İkinci türdeki Serrehberler de benzer görevler yürütmekle birlikte, daha mikro ölçekte görev yaparlar ve özellikle de örgüt dershanelerinden sorumludurlar. Buralardaki öğrencileri takip ederek örgüte kazandırmak birincil görevleridir.

Sohbet: Genellikle Fetullah Gülen'in kitaplarının okunduğu ve/veya vaaz görüntülerinin izlendiği, yukarıdan belirlenen stratejiler ve gelen talimatlar doğrultusunda yerine göre örgüt amaçları için fısıltı gazeteciliği de yapılan örgüt toplantılarıdır. Sohbeti veren kişi Abi (ya da sohbet verilen kitle bayansa Abla) olup, her ne kadar sohbette bulunanlardan gelen pek çoğu dini içerikli sorular da cevaplanır gibi görünse de, aslında sohbetler diyalog değil monolog şeklindedir ve genellikle sohbeti veren kişinin asıl önceliği örgüt menfaatidir.

Şakird: Kelime olarak çırak ya da talebe gibi anlamlara gelen bu ifade, örgüt içinde genellikle Abi ya da Ablaların yetiştirdiği alttan gelen kişileri ifade eder. Bayanlar için kullanımı "şakirde" şeklindedir. Yine Nurculuk hareketinden (ve hatta genel İslami-muhafazakâr jargondan) örgüte uyarlanmıştır. Örgütte bir nevi "potansiyel ya da aday abi-abla" demektir. İhtiyaç duyduklarında en üst seviyedeki örgüt abileri, imamları ve Fetullah

Gülen bile kendilerini "Şakird" olarak ifade ederler ki, bu örgüte yönelik bir sözde takva, tevazu ve adanmışlık mesajıdır.

Şer Odakları: Örgütün aleyhinde olan ve dolayısıyla da örgüte göre Allah'a savaş açmış bulunan "karanlık mihrakları" ifade eder. Bazen "Karşı Cephe" olarak da kullanılır. Daimi şer odakları "komünist ya da ateistler" olmakla birlikte, genel olarak bu odakların kimler olduğu örgütün yarar ve ihtiyaçları doğrultusunda zamana ve duruma göre de kolayca değişebilir. Örgütte, nerelerin veya kimlerin şer odağı olacağına "Hocaefendi'nin Peygamber Efendimizle İstişareleri" sonucunda varıldığına inanılır. Nitekim 2010 yılındaki Anayasa Referandumunda "Evet oyu kullandırtmak için gerekirse mezarlardaki ölüleri bile kaldırtacak" seviyede AK Parti hükümetini destekler bir görünümde olan Gülen, çok geçmeden başlayan Oslo görüşmeleri, MİT Krizi, dershanelerin kapatılması vb. süreçlerle birlikte AK Parti hükümetini bir numaralı şer odağı ve öncelikli hasım olarak ilan edivermiştir.

Tard: Örgütte emre uymayan, itaat etmeyen ya da disipline başkaldıran, yapılan ikazlara rağmen de bu durumunu sürdürenler arasından örgüte tekrar kazandırılması mümkün görülmeyenlerin hain ilan edilerek örgütten tard edilmesi, yani kovulmasıdır. Tabir-i caizse örgüt aforozudur. Tard edilen kişiler "Zecr Tokadı" yemiş sayılırlar. (Zecr Tokadı ilgili maddede açıklanmaktadır.)

Tedbir: Örgüte en ufak bir zarar bile gelmemesi için örgüt faaliyetlerinin açık edilmemesi, önlemler alınıp pürdikkat davranılması, örgütten olmayanlara ve özellikle örgüt aleyhinde olanlara karşı her zaman sakınımlı bir teyakkuz halinde kalınması demektir. Örgüt için tedbir "olduğun gibi görün ya da göründüğün gibi ol" vecizesinin tersyüz edilmiş halidir: "Ne olduğun gibi görün, ne de göründüğün gibi ol" şeklinde özetlenebilir. Tedbir yöntemleri, ortamın bir savaş ortamı olduğu kabulüyle "savaşta hile mubahtır" felsefesiyle uygulanır. İnanca, ahlaka ve hukuka aykırı her ne varsa her şey yeri geldiğinde "tedbir dairesi" içinde görülebilir. Çünkü tedbir, "Şer Odaklarına" karşı bir numaralı önlem ve emniyet supabıdır. Tedbir kavramı her ne kadar örgüte mal olmuş ve örgütçe aşırı derecede kabul görmüşse de, esasen çıkış noktası ve amacı başkadır: Hapse girmekten daima çok korkan Fetullah Gülen, soruşturma ve takibata uğramamak ve zarar görmemek için bu kavramı kendine bir zırh ve koruma kalkanı olarak uydurmuş ve kendisiyle ilgisi yokmuş gibi örgütüne mal etmiştir. Tedbir dışarıdan takiye gibi görülse ve öyle adlandırılsa da örgüt bunu asla kabul etmez.

KAYNAKÇA

15 Temmuz Darbe Girişimi Toplumsal Algı Araştırması-Rapor, SETA.

23 Temmuz 2016 tarih ve 29779 Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan 667 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin KHK.

27 Temmuz 2016 tarih ve 29783 (2.Mükerrer) Sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan 668 Sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılmasına İlişkin KHK.

6526 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 6/6/2014 tarih ve 28933 sayılı Resmi Gazete (Mükerrer).

Ahmet Keleş, FETO'nun Günah Piramidi, Destek Yayınları, İstanbul, 2016.

Ahmed Şahin, "Ehl-i kitapla amentüde ittifakımız var!", 17 Nisan 2000 Pazartesi tarihli Zaman Gazetesi.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2014/119687 sayılı Soruşturması Kapsamında Düzenlenen MASAK Raporu.

Ankara Çatı İddianamesi.

Barış Terkoğlu-Barış Pehlivan, Gizli Belgelerde Türkiye'nin Sırları Mahrem, Kırmızıkedi Yay., İstanbul 2015.

BDDK İnteraktif Haftalık Bülten: http://ebulten.bddk.org.tr/haftalikbulten/index.aspx.

BDDK, Türk Bankacılık Sektörü İnteraktif Aylık Bülten: http://ebulten.bddk.org.tr/ABMVC/.

BDDK'nın 21 Aralık 2016 tarihli ve 90102173-645[21473]-E.20814 sayılı Komisyona cevap yazısı.

Borsa İstanbul Bilgi Notu, "15 Temmuz Darbe Girişimi'nin Borsa İstanbul'a Etkileri", 22 Aralık 2016.

Diyanet İşleri Başkanlığı, Dini İstismar Hareketi FETÖ/PDY: Olağanüstü Din Şûrası Kararları, Ankara, 2016.

Emniyet Genel Müdürlüğü KOM Daire Başkanlığının "FETÖ'nün elde ettiği suç gelirlerinin aklanması" ile ilgili düzenlediği rapor.

Eren URAL, FETO Sıfırı Tüketiyor, İstanbul, Temmuz 2015.

Fehmi Koru, Ben Böyle Gördüm: Cemaatin Siyasetle Sınavı, İstanbul, Alfa Basım Yayınları

Futbolda Şike Kumpası'na ilişkin İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığınca düzenlenen 01.12.2016 tarih ve 2016/4400 sayılı İddianame.

Graham E. Fuller, A World Without Islam, Little Brown & Company, 2010.

Graham E. Fuller, Türkiye ve Arap Baharı, Tarcan Matbaası, Ankara 2016.

Habertürk Gazetesi, 29.03.2014, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun kaset hadisesiyle alakalı olarak Kübra Par'a verdiği mülakat.

Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun 24.08.2016 tarihli ve 2016/426 sayılı Genel Kurul Kararı.

Hanefi Avcı, Haliçte Yaşayan Simonlar Dün Devlet Bugün Cemaat, Ankara: Angora Yayıncılık, 2010.

Hazine Müsteşarlığı 05.09.2008 tarihli 50/29 sayılı İnceleme Raporu.

http://aa.com.tr/tr/turkiye/bogazici-koprusu-kismen-trafige-acildi/608671

http://m.habertürk.com/gündem/haber/1302642-ikinci-kalkışma-çok-yakında- diyen-Atilla-uğur-teke-tekte-konuştu

http://mobil.hürriyet.com.tr/itirafçı-general-adil-öksüz-6-gün-darbe-planı-yaptı-40193392

http://t24.com.tr/haber/aa-ekipler-feto-mensuplarini-etkisiz-hale-getirmek-icin-genelkurmay-baskanligina-operasyon-duzenleyecek,350272

http://t24.com.tr/haber/kilicdarogludan-darbe-aciklamasi-demokrasimize-sahip-cikiyoruz,350162

http://t24.com.tr/haber/mit-mustesarliginin-bulundugu-yenimahallede-helikopterden-ates-acildi,350142

http://www.academia.edu/7648130/Türkiyenin Askeri İstihbarat İhtiyacı Doç.Dr.Sait Yılmaz

http://www.ahaber.com.tr/galeri/turkiye/fetonun-darbe-girisimi-sonrasi-hangi-kararlar-alindi.

http://www.aksam.com.tr/siyaset/mgkda-flas-paralel-yapi-karari-teror-orgutu-olarak-tescilini-gerceklestirecegiz/haber-519802

http://www.aljazeera.com.tr/haber/nato-rusya-cogunlukla-isidi-hedef-almiyor

http://www.bankasya.com.tr/yatirimci-iliskileri-ozel-durum-aciklamalari-2014.aspx

http://www.dha.com.tr/cinnetin-perde-arkasi_1281463.html

http://www.dha.com.tr/fetonun-amaci-devletin-kilcal-damarlarina-sizmak_1290498.html

http://www.ensonhaber.com/tskdan-dusurulen-rus-ucagi-aciklamasi-2015-11-24

http://www.haber10.com/guncel/feto_peygamber_salonda_deyip_insanlari_kandirdi-667982

http://www.haber7.com/amerika/haber/2058754-feto-abd-askeri-ussunde-okul-acti

http://www.haberler.com/istanbul-da-bogazici-koprusu-nde-darbe-girisiminde-8613298

http://www.haberturk.com/dunya/haber/1158229-rusya-turkiye-ile-askeri-iliskileri-askiya-aldi.

http://www.haberturk.com/gundem/haber/1267878-genelkurmay-baskani-hulusi-akar-darbe-gecesini-anlatti

http://www.haberturk.com/gundem/haber/1268032-orgeneral-salih-zeki-colaka-genelkurmay-baskaninin-emir-subayi-tuzak-kurmus

http://www.hurriyet.com.tr/darbe-girisiminin-oldugu-gece-kilicdaroglu-ankaraya-boyle-gitti

http://www.hurriyet.com.tr/havada-21-saat-24-dakika-generallerin-savasi

http://www.karar.com/gundem-haberleri/hsyk-danistay-ve-yargitay-uyeleri-hakkinda-gozalti-karari-188522

http://www.mgk.gov.tr/index.php/26-mayis-2016-tarihli-toplanti

http://www.milliyet.com.tr/2-yillik-ic-savasin-kronolojisi/dunya/dunyadetay/07.01.2013/1652039/default.htm

http://www.milliyet.com.tr/gemilere-kritik-mesaj-gundem-2281294/

http://www.milliyet.com.tr/hsyk-eski-uyesi-kerim-tosun-gundem-2345811/
http://www.sabah.com.tr/gundem/2016/11/16/fetoya-kutsal-hoca-payi-verildi

http://www.mynet.com/haber/dunya/abd-rus-ucagina-10-kez-uyari-yapildigini-dogruladi-2199894-1

http://www.ntv.com.tr/dunya/obama-turkiyenin-kendi-hava-sahasini-koruma-hakki-var

http://www.sabah.com.tr/gundem/2016/11/16/eski-hsyk-baskanvekili-hamsiciden-carpici-itiraflar#
http://www.ahaber.com.tr/gundem/2016/11/16/eski-hsyk-baskanvekili-hamsici-itirafci-oldu
http://www.hurriyet.com.tr/hsyk-eski-baskanvekilinden-feto-itiraflari-40279870
http://www.milliyet.com.tr/hsyk-eski-baskanvekili-hamsici-den-gundem-2346101/
http://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/hsyk-eski-baskanvekili-hamsiciden-2011-yilindaki-yargitay-ve-danistay-uyelerinin-secimleriyle-itiraflar-1512499/

http://www.osym.gov.tr/TR,3125/2010-kpss-lisans-egitim-bilimleri-testinin-iptali-17092010.html

http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20100214-1-3.htm

http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/07/20160723M2.pdf

http://www.reuters.com/article/turkey-economy-moodys-idUSL9N18Y013

http://www.sabah.de/5-dakika-icinde-10-kez-uyarildi

http://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/cumhurbaskani-erdoganin-ucagi-havada-isim-degistirdi-

http://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/dakika-dakika-kabus-gibi-gece-1317042

http://www.sozcu.com.tr/2016/gundem/darbe-karsiti-ortak-metin-okunuyor-1317522/

http://www.stratejidusunce.org/Detay/Haber/1001/amaclari-ve-neticeleriyle-15-temmuz-darbe-girisimi.

http://www.trthaber.com/haber/turkiye/hsyk-eski-uyesi-ozcelikten-feto-itiraflari-283236.html
http://odatv.com/ve-itiraf-etti-1411161200.html

http://www.turkiyegazetesi.com.tr/gundem/387154.aspx

http://www.turkiyegazetesi.com.tr/gundem/388650.aspx

http://www.yenisafak.com/gundem/ankarada-jetlerden-alcak-ucus-2494678

http://www.yenisafak.com/gundem/fetonun-anaokulunda-gizli-gecit-bulundu-2514879

http://www.yenisafak.com/gundem/fetonun-eski-okulunda-gizli-kamera-bulundu-2566523

http://www.ysk.gov.tr/ysk/content/conn/YSKUCM/path/Contribution%20Folders/HaberDosya/2014CB-Kesin-416_d_Genel.pdf

https://tr.wikipedia.org/wiki/Postmodern_darbe

https://www.fitchratings.com/site/pr/1010599

https://www.moodys.com/credit-ratings/Turkey-Government-of-credit-rating-768337

https://www.moodys.com/research/--PR_352273

https://www.moodys.com/research/--PR_354341

https://www.spratings.com/

https://www.youtube.com/watch?v=iEfE1FUDMpM

http://www.sabah.com.tr/gundem/2016/07/12/fetonun-isi-yasta-bitecek

http://www.ensonhaber.com/donanmada-darbe-gecesi-2016-07-18.html

http://www.sabah.com.tr/gundem/2016/06/27/fetullah-gulenin-mhp-notlari-ortaya-cikti 27.6.2016

http://www.ahaber.com.tr/gundem/2014/04/15/cemaatin-himmet-tarifesini-acikladi

http://www.haberturk.com/yenimedya/haber/1138053-3-temmuz-2011den-9-ekim-2015e Erişim:12.12.2016.

http://www.aksam.com.tr/yazarlar/fetonun kriptolari-e2-80-a6-c2/haber-541855

http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_decl_19651028_nostra-aetate_en.html

http://www.vatican.va/archive/hist_councils/ii_vatican_council/documents/vat-ii_const_19641121_lumen-gentium_en.html

Hüseyin Gülerce, Kirli Hesaplar Çarşısı, Kahverengi Kitap, İstanbul 2016.

İsmail Hakkı PEKİN- Dikkat Cemaat Çıkabilir Kozmik Oda Fetullah Gülen Türk Ordusuna Neden Kumpas Kurdu KYRHOS yayınları 1. Baskı.

İzmir Cumhuriyet Başsavcılığının İddianamesi Sor. No: 2016/61972, Esas No: 2016/32706, İdd. No: 2016/2090.

KalkışMA, Habercilerin Kaleminden 15 Temmuz- Türkiye Haber Kameramanları Derneği- Umuttepe Yayınları 1. Baskı Kasım 2016.

Latif Erdoğan, Şeytanın Gülen Yüzü, İstanbul 2016.

M. Emin Özafşar, Cemaatler Kayıt Altına Alınmalı, http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/cemaatler-kayit-altina-alinmali

M. Hakan Yavuz, "Neo-Nurcular: Gülen Hareketi", [Modern Türkiye'de Siyasî Düşünce: İslâmcılık içinde], cilt ed. Yasin Aktay, İletişim Yayıncılık, İstanbul 2004.

Meclis Bülteni, Sayı: 215 (Temmuz 2016)

Mehmet Görmez, 04 Haziran2014 Mardin 'İl Müftüleri Toplantısı' Sonuç Bildirgesi.

Mehmet Görmez, 22 Ocak 2014 Ankara İl Müftüleri İstişare Toplantısı Sonuç Bildirgesi.

Merkez Strateji Enstitüsünün FETÖ Darbe Girişiminin Askerî Analizi Rapor-016 A (inceleme) 29 Temmuz 2016.

MHP Genel Merkezi Yayını, Oyun Bozulacak – Neden, 2016, Ankara.

Muğla Cumhuriyet Başsavcılığı Sor. No:2016/4413, Esas No:2016/2670, İdd. No:2016/267.

Mustafa Önsel, Ağacın Kurdu TSK'de Şakirtlerin İşgali mi?,Alibi Yay., 19. Baskı, Ankara 2016.

Mustafa Önsel, Aşil'in topuğu FETÖ'nün O Gecesi, Alibi Yayıncılık, Ankara, 2016.

Mustafa Öztürk, FETÖ'nün Genel Karakteristiği ve Teolojisi, Türkiye Günlüğü, sayı: 127, yaz, 2016.

Necip Hablemitoğlu, Köstebek, İstanbul: 2016, Pozitif Yayınları, 16. Baskı.

Nedim Şener, Ergenekon Belgelerinde Fethullah Gülen ve Cemaat, İstanbul: Destek Yayınları, 2010.

Nurettin Veren, FETÖ-İsimlerle ve Belgelerle 1966-2016.

Nurettin Veren "Kuşatma: ABD'nin Truva Atı Fetullah Gülen Hareketi" adlı kitabı, Siyahbeyaz Yayınları, 2007.

Nusret Senem, Emniyetin Işık Evleri Raporu.

Olağanüstü Din Şûrası Kararları-Dini İstismar Hareketi FETÖ/PDY, Ankara, 2016.

Prof.Dr. Ergun Özbudun - Anayasa Hukuku T.C. Anadolu Ün. Yayını No: 2692, Açıköğretim Fak. Yayını No: 1658.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun Komisyonumuza Gönderdiği Yayın Deşifreleri.

Sabri Uzun, İn; Baykal Kaseti, Dink Cinayeti ve Diğer Komplolar, Kırmızıkedi Yayınları, İstanbul 2014.

Said Alpsoy, Çelişkiler İnsanı, Ümran yay. İstanbul-2015.

Sait Yılmaz, “Yeni Orta Doğu: İslamsız Dünya”, http://usam.aydin.edu.tr/yeni_ortadogu.pdf

Selahattin Adanalı, “Cemaatin Psikolojik Kaosu”, [Fethullah Gülen’in Dinî Söyleminin Eleştirisi içinde], ed. Mehmet Şahin, Evre Yayınları, İstanbul 2014.

Semih Batur KAYA-Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XIX, Y. 2015.

Stephen B. Bevans, “Mission at the Second Vatican Council-1962-1965”, file:///C:/Users/mehmet/Downloads/54-629-1-PB%20(2).pdf

TC Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliğince hazırlanan “15 Temmuz Darbe Girişimi ve Milletin Zaferi” adlı Kitapçık, Ağustos 2016, Ankara.

T.C. İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı Terör ve Örgütlü Suçlar Bürosunun 2016/2090 numaralı İddianamesi.

TC Anadolu Ajansı Yayınları “Dakika Dakika FETÖ’nün Darbe Girişimi” (Kitap) 21 Temmuz 2016, İstanbul.

TCMB Elektronik Veri Dağıtım Sistemi, TCMB Bilânço Verileri (http://evds.tcmb.gov.tr/)

TCMB Haftalık Menkul Kıymet İstatistikleri

TCMB Ödemeler Dengesi İstatistikleri

TÜİK, Haber Bültenleri

www.kkk.tsk.tr/KKKHakkında/KKKtarihçe.aspx

Yasin Topaloğlu, Hasan Yılmaz, "Dikkat Cemaat Çıkabilir - Kozmik Oda: Fethullah Gülen Türk Ordusuna Neden Kumpas Kurdu? İsmail Hakkı PEKİN - Genelkurmay İstihbarat E. Başkanı", Kyrhos Yayınevi, Ankara, Mayıs 2015.

Yavuz Selim Demirağ, İmamların Öcü, Kırmızıkedi Yay., İstanbul 2015.

Zübeyir Kındıra, Cemaatin Copları, Togan Yay., İstanbul 2010

Zübeyir Kındıra, Işıkevlerinden Darbeye Fethullah’ın Copları, s:16, Altaylı Yayınları, 2016, Ankara